ALGEMEEN AARDRIJKSKUNDIG WOORDENBOEK;

VOLGENS DE NIEUWSTE STAATKUNDIGE VERANDERINGEN, EN DE LAATSTE, BESTE EN ZEKERSTE BERIGTEN;

DOOR

J. VAN WIJK ROELANDSZOON,

onder medewerking van onderscheidene Vaderlandsche Aardrijkskundigen.

TWEEDE DEEL.

Te DORDRECHT, bij
J. DE VOS & COMP en J. PLUIM DE JAAGER.
MDCCCXXIII.

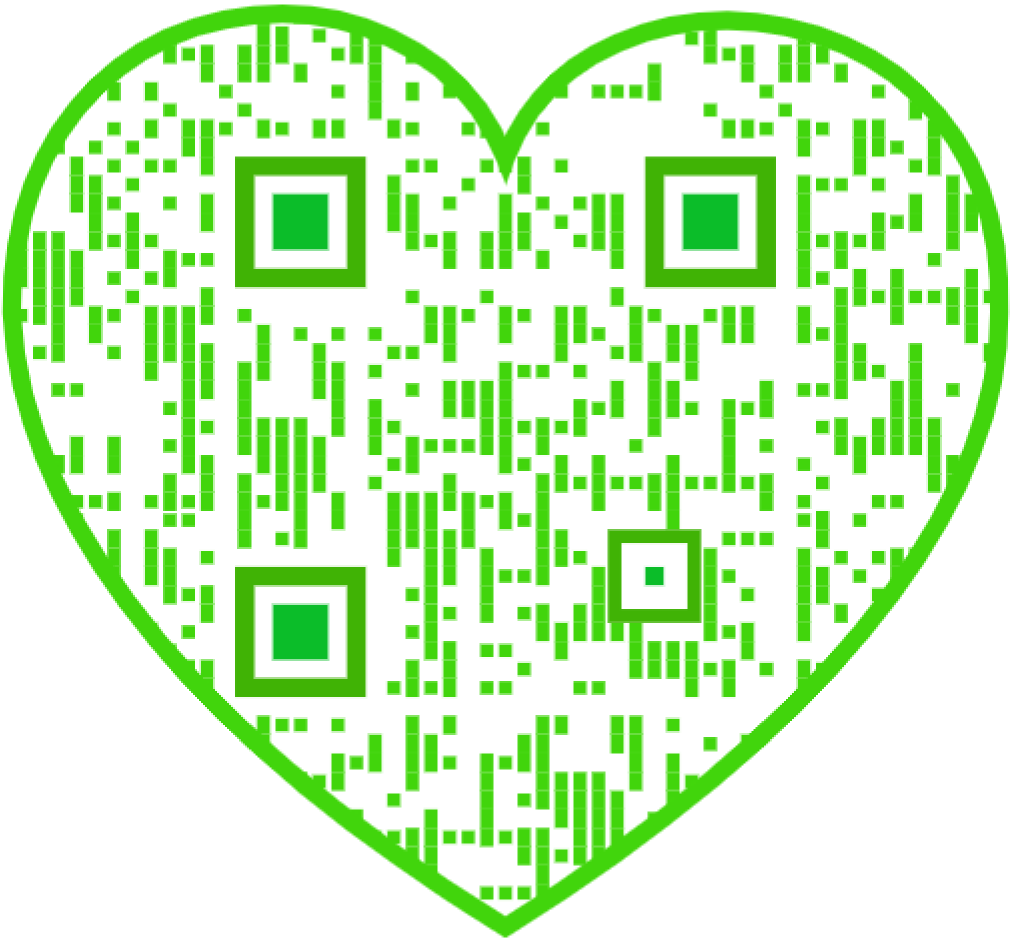

AARDRIJKSKUNDIG

WOORDENBOEK.

Ialia of *Elea*, Turk. Aziat. stad op de W. kust van Natolië, aan den mond der riv. van Pergamus, waarvan zij de haven is. Zij ligt ten Z. van het onlangs verwoeste Ivalia, Ivali of Sidonia (niet Cydonia), dat 3000 huizen en 20,000 Grieksche inw. telde, en een collegie had, dat in 1803 werd opgerigt.

Iba, Keur-Hes. dorpje, ambt Rothenburg, met 240 inw. De koperhut *Friedrichshütte* in de nabijheid, geeft jaarlijks 480 centenaars.

Ibaba, groote Afr. stad van Abyssinië, hoofdstad van de prov. Maitsha, in eene aangename en vruchtbare landstreek.

Ibabao, een der Aziat. Philippijnsche eil., door de straat San Bernardino van het schiereil. Camarines gescheiden, tusschen 11. 30. en 13. N. B. gelegen, en 328 V. M. bevattende. De voortbr. zijn: veel rijst, suiker, zuidvruchten, peper, honig, was, eetbare vogelnestjes, enz. De inw. zijn meestal Mahom. Maleijers, en staan onder eigene, onafhankelijke opperhoofden, terwijl de Spanjaarden hier eene landstreek bezitten, met 30,000, meest tot het christendom overgegane inw., wier alcade in de stad Caba-Lunga woont.

Ibach, Zwits. dorp, kanton Schweitz, waar jaarlijks de landdag, onder den blooten hemel, gehouden wordt.

Ibague, Z. Amer. stadje in Nieuw Granada, aan de riv. Chipalo en Combeina, uit welke de 400 inw. goud halen. 4. 28. N. B. 302. 28. L.

Ibar, Turk. stad, prov. Servië, aan de Raszka en Ibar, die aan den Schartag ontspringt, het rijke dal van Kossoropolje bespoelt, en niet ver van Semendria in de Morawa valt.

Ibaros-Bereng, zie Bereng.

Ibarra, Z. Amer. prov. in Nieuw Granada, tusschen de prov. Sucumbios, de bosschen der Indianen, de prov. Pastos, Esmeraldas en Otavalo. Zij is 7 mijlen lang, heeft een warm klimaat, en eenen zeer vruchtbaren bodem, vooral in suikerriet, tarwe, katoen en allerlei vruchten. De handel bestaat hoofdzakelijk in zijden stoffen. De voornaamste riv. zijn: de Pisco de Taguando en de Blanco, welke te zamen veréenigd, de Mira vormen. 2. I of *St. Miguel de I.*, hoofdstad van gen. prov., in een aangenaam oord, tusschen de Taguanda en Ajavi, met 12,000 inw. 299. 51. L. 0. 20. N. B. 3. Z. Amer. volkplanting in Mexico, in Guadalaxara, meestal mijnwerkers. 276. 22. L. 22. 32. 30. N. B.

Ibars (St.), Fr. stadje, dep. Arriège, arr. Pamiers, met 3,300 inw.

Ibay, Z. Amer. riv. in Paraguay, die aan den O. oever in de Parana valt.

Ibb (St.), Zweed. dorp in Christianstadt-län, op het eil. Hveen.

Ibbenbühren, Pruis. stadje, regdst. Munster, aan de Plaane, met 1300 inw., fabr., looijerijen, steenkolenmijnen en molensteengroeven.

Ibberstad, Noorw. eil., stift Noordland, met bergen van 3000 voet hoog.

Iberville, gr. der N. Amer. Rep., prov. Orléans, met 4,200 inw. 2. N. Amer. riv. of kanaal in Louisiana, en eene der afleidingen voor het overstroomend water van den Mississippi, valt in het meer Maurepas.

Ibbetson, kaap aan de N. W. kust van Pitt's archipel, op 247. 16. L. 54. 4. N. B. 2. St. I., groep Austr. eil., tot de

de Mulgraves behoorende; volgens KRUSENSTERN op 188. 56. L. 7. 30. N. B.

IBEAS, Spaan. dorp, prov. Asturië.

IBEIT, zie Obeydh.

IBENHAYN, D. in Saks. Gotha; 100 inw.

IBER, Han. D., vorst. Grubenhagen.

IBERA, Z. Amer. meer in Rio de la Plata, tusschen de riv. la Plata, Uraguay en Parana. De twee riv. Coriëntes en Mirinay ontspringen uit hetzelve. Men vindt er vele boschrijke eil. in, en op deszelfs kusten zijn onderscheidene zendelingsgestichten. 320. 11. 23. L. 28. 5. Z. B. 2. Zie Caracares.

IBERG, Han. berg tot den Hartz behoorende, kreitsg. Seesen. Op denzelven vindt men het beste staalijzer van den Hartz.

IBERI, zie Ibera.

IBERIA (NIEUW), dorp in de N. Amer. Rep., prov. Louisiana, distr. Attacapas, aan de Teche.

IBERIË, zie Spanje, en Gruzië of Georgië.

IBERISCH GEBERGTE, een der voorn. Spaan. gebergten, dat ten W. van den Ebro begint, de beide Kastiliën van Aragon scheidt, en onder verschillende benamingen tot aan Valencia, Grenada en Murcia voortloopt, en met de kapen Oropesa, Martin, Gata en Palos eindigt. Tot deszelfs takken behooren: de Sierras de Oca, de Urbion, de Moncayo, de Molina, de Albaracin en de Cuenca. Ten N. van Albaracin verdeelt het zich in zeer vele takken, die alle aan de Middell. zee eindigen. De O. tak vormt de Sierra's de Gudar, de Bai ias en de Penaglosa, en eindigt met de kapen Oropesa en Peniscola. Een andere tak loopt O. Z. O., vormt de Sierra de Espadan en verliest zich bij Murviedro aan zee. Een derde tak loopt Westwaarts, vormt de hooge Sierra's van Alcarez en van Segura, die in de kapen Palos en Martin eindigen, en de Sierra's van Huescar, los Velez, Filabrez en Alhamilla, welke de O. zijde van Granada bedekken, en hunne uiteinden in kaap de Gata hebben. Het vormt het geheele bekken van den Ebro.

IBERVILLE, kersp. der N. Amer. Rep., prov. Louisiana, aan de riv. Mississippi, Ibberville, Plaquemines en Atchafalaya, met 2,680 inw. 2. Zie Ibberville, No. 2.

IBI, Spaan. stad in Valencia, met 3,200 inw., wolspinnerij en handel in sneeuw.

IBICAY-MINI, Z. Amer. riv. in Paraguay, valt in de Picazuru.

IBICUACUI, kleine Z. Amer. riv., prov. Paraguay, valt in de Ibacu.

IBICUI, Z. Amer. riv. in Paraguay, valt in de Uruguay.

IBIDA, kleine Z. Amer. riv. van Paraguay, valt in de Parana.

IBIQUARI, Z. Amer. riv. van Paraguay, valt in de Paraguay.

IBIQUEI-GUAZU, kleine Z. Amer. riv. in Paraguay, die N. N. W. loopt.

IBIRAPITA-GUAZU, Z. Amer. riv. van Paraguay, valt in de Picazuru.

IBISKER, eil. bij de kust van IJsland.

IBITUPOCA, Braz. volkplanting, prov. Minas Geraes; 11 m. Z. van Villa Rica.

IBITZA, zie Yvica.

IBN, Oostenr. dorp, in 't Innviertel.

IBOIG, kleine Z. Amer. riv. in Paraguay, valt in de Paraguay.

IBOIPITINHI, Braz. riv., die op 30. 8. Z. B. in den Atl. oceaan valt.

IBOLI, Turk. stad in het sandschakat Perserin.

IBOPETUBA, klein Braz. eil. 25. 33. Z. B.

IBOS, Fr. D., dep. Op. Pyr.; 1500 inw.

IBRA, Keur-Hes. D., prov. Op. Hessen.

IBRAHIM, Arab. berg van Yemen; 13 m. Z. van Chamir. 2. Kaap aldaar, aan de Roode zee. 3. I. *Bassa*, Aziat. riv. in Syrië, oudtijds *Adonis* genoemd, die bijna 2 m. Z. van Gihelet in de Middell. zee valt. 4. Kustriv. in W. Perzië, eigenlijk Ibrahim-Rud genoemd, die ten O. van Minadin in de Perz. golf valt.

IBRAHIMLIK, Aziat. stad in Irak Arabi, aan den Tiger; 26 m. N. van Bagdad.

IBRAIL of *Ibrahil*, zie Braila.

IBRAIM, Perz. riv., die 2 m. Z. W. van Mina in de Perz. golf valt.

IBRIDGI, Turk. stad van Romanië, sandschakat Gallipoli, aan de golf van Saros.

IBRIM, gering Afr. stadje in Nubië, volgens BURCKHARDT een dorp, zijnde de uiterste punt, die de Eur. reizigers langs den Nijl bereikt hebben. Het ligt op eene hoogte, door onvruchtbare bergen omringd, en heeft een kasteel, dat ten tijde van BURCKHARDT'S bezoek, in handen van den aga was, die van de stadhouders van Nubië afhangt; 40 mijlen Z. van Syene.

IBRODAWA, Rus. dorp, gouv. Kaluga.

IBSTOCK, Eng. dorp, gr. Leicester.

IBURG, Han. vlek, vorst. Osnabrug, met 1000 inw. Het ambt van dien naam heeft 35,750 inw.

ICA, zie Putumayo. 2. Z. Amer. prov. van Peru, tusschen de prov. Castro-Vireyna, Lucanas, Cumana en den oceaan. Zij is 50 m. lang en 24 breed, heeft een heet klimaat, gedeeltelijk zandig, doch over het algemeen vruchtbaar in olijven, koren, maïs, en vooral in wijn, welke, benevens de brandewijn, naar Lima, Panama, Guayaquil en de prov.

van

van de Sierra worden verzonden. De prov. wordt door vele riv. doorsneden, en in 10 groote volkplantingen verdeeld. 3. Hoofdstad van genoemde prov., in een dal, met vele kloosters, een collegie, eene glasblazerij, wijnhandel, brandewijnstokerijen, enz. 302. 18. L. 13. 50. Z. B.

ICABAQUA, Z. Amer. riv. van Paraguay, valt in de Uruguay.

ICACOS, kaap op 't W. Ind. eil. Cuba, ten O. van de baai van Matanzas.

ICAQUE, kaap aan de O. kust van St. Domingo, aan den ingang der baai van Samana. 19. 2. N. B. 2. Kaap aan de O. kust van St. Domingo. 19. 3. N. B.

ICARATE, Z. Amer. riv. van Port. Guiana, die N. N. W. loopt, en in de Utay valt.

ICARIA, zie Nicaria.

ICHAMALI, O. Ind. riv., distr. Purneah.

ICHAWAR, O. Ind. stad, prov. Malwah.

ICHENHAUSEN, Beij. vlek, Op. Donaukreits, aan de Gunz, met 1400 inw.

ICHENHEIM, Bad. dorp, Kinzigkreits, ambt Mahlberg, met 900 inw.

ICHERT, riv. in 't Fr. dep. Ned. Rijn, valt in den Rijn.

ICHNUSA, zie Sardinië.

ICHSTED, stadje in 't vorst. Schwarzburg-Rudolstadt.

ICHTEGHEM, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Brugge, met 2200 inw.

ICHTERSHAUSEN, Saks. Gotha's ambt en dorp, met 700 inw. 50. 52½. N. B.

ICHUBAMBA, groote Z. Amer. riv. van Quito, valt in de Amaguana.

ICKELSHEIM, Beij. dorp, Rezatkreits.

ICKHAM, Eng. dorp, gr. Kent.

ICKLEFORD, Eng. dorp, gr. Hertford.

ICKLESHAM, Eng. dorp, gr. Sussex.

ICKLETON, Eng. dorp, gr. Cambridge.

ICKLINGHAM, Eng. dorpje, gr. Suffolk, aan de Lark, met 340 inw.

ICO, vlek op 't eil. Teneriffe, met eene zijde- en kousenfabr. en 4,470 inw.

ICOD, aangenaam dal op het eil. Teneriffe, alwaar veel Malvasi-druiven wassen. Het heeft 4,000 welgestelde inw., die ook zijde teelen, en ter verzending van hunnen wijn, eenige barken uitrusten.

ICOLMKILL, zie Jona.

ICONONZO, zonderlinge Z. Amer. bergpas, op den weg van Popayan naar Santa Fé, welke eene natuurlijke brug vormt, niet ver van het dorpje Pandi.

ICOTEA, klein meer op het W. Ind. eil. St. Domingo, anders *Henriquillo* genoemd. Deszelfs Z. kust was eertijds de grenslinie tusschen de Spaansche en Fransche bezittingen.

ICRITI, zie Candia.

ICULTAS, Z. Amer. riv. van Caraccas, prov. Cumana, valt in de Manapire.

ICY, baai aan de N. W. kust van Amer., waarvan kaap Riou de O. punt is. De W. punt is eene hooge, steile rots, en aan deze zijde is de baai door ijs en bevrozene sneeuw bepaald. 236. 49. L. 59. 58. N. B. 2. Kaap aan de W. kust van N. Amer. in de IJszee, in April 1778 ontdekt, en met ijs omringd. 216. 6 L. 70. 29. N. B.

IDA, vruchtbaar Turk. gebergte in Natolië, dat zich tot aan de vlakte van Bunarbachti (Troje) en de zee van Marmora uitstrekt, met zilver-, koper- lood- en ijzergroeven. 2. Zie Psiloriti.

IDAAKH, Aziat. eil. in de Kaspische zee.

IDAARDERADEEL, Nederl. grietenij, prov. Vriesland, arr. Leeuwarden, met het dorpje Idaard en andere, benevens vele vischrijke meren.

IDAER, zie Borneo.

IDAMERERO, Rus. dorp, gouv. Tula.

IDANHA A NOVA, Port. vlek, prov. Beira, aan de Ponsul, met 540 inw. Het naburige Idanha à Velha (oud Idanha) is om deszelfs ongezonde lucht, bijna geheel door de inw. verlaten.

IDAR, Pruis. vlek, regdst. Trier, met 600 inw. 2. Dorp in Holstein-Oldenburg, ambt Oberstein; 610 inw.

IDDA, Turk. Aziat. stad in Georgië.

IDDERGHEM, Nederl. vlek, prov. O. Vlaanderen, arr. Oudenaarden; 700 inw.

IDDESLEIGH, Eng. dorp, gr. Devon.

IDE, Eng. D., gr. Devon, met 610 inw.

IDEFIORDEN, golf in 't Noorw. stift Aggerhus.

IDEFORD, Eng. dorp, gr. Devon, met 350 inw.

IDEGEM, zie Idderghem.

IDEJE, Perz. stadje van Chusistan; 17 mijlen O. van Suster.

IDERSTRUP, Deen. D. op 't eil. Falster.

IDES EN MARKERS, voogdij in 't Noorw. stift Aggerhus, met 13,000 inw.

IDI, Turk. Aziat. stad in Armenië; 17 mijlen W. van Kars.

IDINSKOI, Rus. Aziat. dorp, gouv. en kreits Irkutsk.

IDLE, Eng. kerspel, gr. York, met 3,880 inw. 2. Eng. riv., gr. Nottingham, die in Sherwood forest ontspringt, en in de Trent valt.

IDMISTON of *Idmerston*, Eng. dorpje, gr. Wilt, met 440 inw.

IDOLOS (LOS) of *Forotimah*, zeven Afr. eil., tegenover de Sierra Leona kust, op 9. 30. N. B., met een aangenaam klimaat en vruchtbaren grond. Drie derzelve, Jamara, los Idolos en Craffort zijn bewoond. De overige zijn

klein, rotsachtig en onvruchtbaar, en hebben Eng. kantoren aan de oevers der riv.

IDONES of *Llanes*, Spaan. haven, prov. Burgos. Zie verder Llanes.

IDOS, zie Aidos.

IDRA of *Idre*, Zweed. D. in Thalland.

IDRIA of *Hydria*, Illyr. bergstad, kreits Adelsberg, aan de Idria, die in de Isonzo valt; met 3,500 inw., en midden in de stad eene kwikzilvermijn, die jaarlijks 5,000 cent. kwikzilver en 1800 cent. vermiljoen opbrengt.

IDSCHMIASIN, zie Echtmiazin.

IDSEGA, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Sneek.

IDSEGAHUIZEN, Nederl. dorpje, prov. Vriesland, met 150 inw.

IDSERD, (DE OF TER) Nederl. dorpje, prov. Vriesland, arr. Heerenveen; 200 inw.

IDSKENHUIZEN, Nederl. dorpje, prov. Vriesland, arr. Heerenveen, met 200 inw.

IDSTADT, zie Ydstadt.

IDSTEIN, Nassausch ambt, met 13,320 inw. 2. Nassausch stadje, aan eenen berg, waarop een slot staat, met een opvoedings-gesticht, eene kweekschool voor onderwijzers, een instituut voor den landbouw, 1900 inw. en fabr.

IDSUME, prov. en stad van Japan, aan de Z. kust van het eil Niphon.

IDSWORTH, Eng. D., gr. Southampton.

IDRO, Lomb. Venet. stad in Milaan, legatie Brescia, aan het meer Idro.

IDZYTOWA, Rus. stad, gouv. Grodno.

IECHNITZ of *Gesenicze*, Boh. stadje, Saatzer kreits, met 130 huizen; voorheen met goudgroeven.

IEGERYE of *Tannendorf*, Hong. dorp in Zevenbergen, kom. Koros, kreits Batsch, met warme baden.

IEGESTORT, Zwits. D., kanton Bern.

IERLAND, Eur. eil., een deel van het Britsche rijk uitmakende, tot in de twaalfde eeuw onafhankelijk, wanneer HENDRIK II. van Engeland, door de Ieren tot hulp tegen de Noormannen ingeroepen, het land onderwierp, dat echter altijd een eigen parlement behield, doch in 1800, geheel met Grootbrittanje vereënigd werd. Het ligt tusschen 7. 12. en 12. 40. L. en 51. 18. en 55. 23. N. B., en wordt ten O. door de Iersche zee en verder door den Atl. oceaan omringd, terwijl het op 1306 V. M., in 23 cities of steden, 103 vlekken, 2389 kerspelen en 674,640 huizen $4\frac{1}{2}$ milioen inw. bevat. Ierland is vlak en wordt slechts op weinige plaatsen door bergen doorsneden, doch heeft groote moerassen en vele meren. Echter heeft het land eene aangename, bijna altijd groene gedaante, en is zeer vruchtbaar, in weerwil van de natte en nevelachtige luchtsgesteldheid, die echter niets minder dan ongezond is. De kusten zijn ten O. laag, ten Z. en W. zeer ongelijk, en ten N. met hooge en merkwaardige bazaltklippen omringd, waartoe de voornaamste Giants Causeway of Reuzendam behoort. De voorn. bergen zijn: het Longfields gebergte in Ulster, met de Sleeve Donaw van 2809 voeten, uit graniet, syeniet, en gneis bestaande; het Donegal gebergte, in 't W. van Ulster; het Mayo en Galway gebergte, waartoe de Coslewbergen behooren; de Sugar Coaves en Wicklow, meestal kalk en zandsteen, en het Kerry gebergte met de Galties, Reeks en Mangerton, uit kwartz en chloriet bestaande. Geene toppen zijn hooger dan ongeveer 3000 voet. De voorn. kapen zijn in het N.: Bloody-Fairland, Moliu, Glenegad, Inishowen en Fair; in het O.: Wicklow en Carnsore; in het Z.: Clear en Misew, en in het W.: Lean, Slyne en Brandon. De golven zijn: die van Bantry, Dingle, Galway, Clew, Sligo, Donegal, het Swilly-meer en vele andere. De voorn. riv. zijn: de Shannon, met de Comlin, de Suck en Inny; de Barrow met de Nore en Sure; de Slaney, de Boyne, de Bann de Colmore, de Bandon, de Lee, Liffey, Slain, Blackwater. De grootste meren zijn: Lough Neagh, de Loughs Erne, en Derg in Ulster, de Loughs Ree, Derreveragh en Ennel in Leinster; de Loughs Conn en Corrib in Connaught, en de Loughs Derg en Killarney in Munster. De voornaamste minerale wateren zijn: Farnham, Ballynahinch, Ballyspellan, Kanturk, Mallow en Leixlip. Onder de kanalen verdienen het koninklijk kanaal, het Boyne en Legan kanaal opmerking. Ierland heeft bijna dezelfde voortbr. als Engeland (zie Brittanje); echter heeft het minder steenkolen en metalen, en volstrekt geene bosschen, die hier in groote moerassen veranderd zijn. De landbouw neemt ondertusschen hier dagelijks toe, zoo dat wel verre (gelijk sommige Engelschen willen), dit eil. eene woestijn zijn zoude, volgens NEWENHAM van de $13\frac{1}{4}$ mill. vierk. Iersche acres land, $\frac{18}{19}$ kan aangebouwd worden, en $\frac{16}{19}$ het werkelijk is, zoo dat er gebrek aan weiden komt. Ierland kan, niettegenstaande deszelfs sterke bevolking, eene aanzienlijke hoeveelheid koren uitvoeren. De arme volksklasse echter eet slechts haverbrood en aardappelen, welke laatste hier het eerst in Europa geplant wer-

den

den, en nog menigvuldig zijn. Gronds- en luchtsgesteldheid zijn voor de veeteelt, die hier van groot belang is, zeer geschikt, (de Iersche boter, ossenhuiden, ossentongen, horenvee, enz. zijn bekend); er zijn ook veel varkens, waarvan spek en hammen worden uitgevoerd; schapen, met zeer gezochte wol, en kleine paarden. Door het gebrek aan bosschen is hier geen wild, als konijnen aan het strand. In de riv. en meren, gelijk ook in de zee aan de kusten, vindt men veel visch. De voornaamste, en voor het geheele Britsche rijk belangrijkste fabr., zijn die van linnen, welke niet alleen het grootste deel des rijks, maar ook een deel der koloniën kunnen voorzien, terwijl Ierland hiertoe zijn eigen vlas teelt. Voor dezelve is een bijzonder bestuur, onder den naam van *Board of Trustees of the linen en hemp manufactures.* Men rekent dat dit eil. jaarlijks wel voor 4 millioenen ponden sterling aan linnen verzendt. Verder maakt men er eenige wollen stoffen, tafelgoed, vriezen, trijp, beddetijk, zijden stoffen, lint, eenige katoenen waren, hoeden, enz. Men vindt er ook glasblazerijen, pottenbakkerijen, papiermolens, stijfselfabr., suikerraffinaderijen, en goede porter- en alebrouwerijen, benevens whisky- en usqueboughstokerijen, die ook whisky, Irish rum, Irish brandy en Irish gin stoken. Voor den handel, die sedert eenige jaren veel verbeterd is, is dit land zeer gelegen, daar deszelfs zeeën, het geheele jaar door, bevaren kunnen worden, en men de kusten, zelfs bij de grootste stormen, kan naderen. Op eene lengte van 66 geogr. mijlen, heeft het niet minder dan 160 veilige havens, waaronder Cork, Crookhaven, Beerhaven, Bantry, Shannon, Galway, Ballinakill, Newport, Broadhaven, Sheephaven en andere, schepen van linie; Belfast, Carrickfergus, Strangford, Dublin, Waterford, Kinsale, Baltimore, Island-sound en verscheidene andere, fregatten, en de overige koopvaardijschepen bevatten kunnen. Ierland heeft ééne gepriviligeerde bank en 63 bijzondere banken. De invoer wordt op ongeveer 6, en de uitvoer op ruim 5 mill. ponden sterling begroot.

De inw. zijn klein en eenigzins bruin; hun geest is door de onderdrukking, armoede en dweepzucht vrij wat verstompt. De vrouwen worden er eenigzins slaafsch behandeld. Zij zijn trotsch op hunne voorouders, en de oudheid hunner geschiedenis. Er zijn zeer veel roomschen, schoon echter de Anglicaansche godsdienst de heerschende is, hetwelk hier veel twist veroorzaakt. Het land wordt nu geteisterd door hongersnood, armoede en oproeren, door de hooge landpachten veroorzaakt. Het onderwijs is er, over het algemeen, en vooral bij de roomschgezinden, bijzonder slecht, schoon echter Ierland vele groote mannen heeft voortgebragt, waarvan zelfs de in onze dagen zoo beroemd geworden WELLINGTON, alsmede BURKE, SHERIDAN, GOLDSMITH, BERKELEY, STERNE, STEELE, SWIFT, HARRIS, de menschlievende HOWARD en andere tot getuigen kunnen dienen. De voorn. inrigtingen voor het onderwijs zijn: de universiteit te Dublin, het kon. collegie te St. Patrick, de kon. scholen te Armagh, Banagher, Cavan, Carysfort, Dungannon, Enniskillen, enz.; de *Hiberian Society*, het natuurkundige collegie en de kon. Iersche akademie. Ierland wordt verdeeld in 4 groote prov., welke weder in gr. verdeeld worden, als:

De prov. *Leinster*, met de 12 gr.: Dublin, Wicklow, Carlow, Wexford, Kilkenny, Queen's, King's, Westmeath, Longford, Kildare, East-Meath en Louth.

De prov. *Ulster*, met de 9 gr.: Armagh, Down, Antrim, Londonderry of Derry, Donegal, Tyrone, Fermanagh, Monaghan en Cavan.

De prov. *Connaught*, met de 5 gr.: Galway, Mayo, Sligo, Leitrim en Roscommon.

De prov. *Munster*, met 6 graafs.: Limmerick, Clare, Tipperary, Waterford, Cork en Kerry. Over 't bestuur, zie *Groot-Brittanje* en *Ierland.*

IERSCHE ZEE, gedeelte der Atl. zee, tusschen Ierland en Groot-Brittanje, hetwelk ten Z. door het kanaal van St. George, en ten N. door de Noordstraat van den Oceaan is afgescheiden, en de kusten der genoemde landen bespoelt.

IEZURNA, 2 Oostenr. D. in Galicië, in de kreitsen Zloczow en Brzezani.

IEZUPOL, Oostenr. vlek in Galicië, kreits Stanislow, aan den zamenloop der Bistritza en Dniester.

IF, zie Château d'If.

IFDA, Saks. Weim. dorp, vorst. Eisenach, met 770 inw. en eene marmergroef.

IFF, tak der Breitbach in Beijeren, valt bij Marktbreit in den Main.

IFFEHAN, Perz. stad in Armenië; 46 mijlen O. N. O. van Erivan.

IFFENDIC, Fr. D., dep. Ille en Vilaine.

IFFERT, klein Schot. eil., aan de W. kust van Lewis.

IFFERTEN, zie Yverdun.

IFFEZHEIM, Bad. dorp, Murgkreits.

IFFLEY, Eng. D., gr. Oxford; 370 inw.

IFFROS, Arab. stad in Yemen; 3 mijlen O. Z. O. van Taas.

IFIELD, Eng. D., gr. Sussex; 580 inw.

IFRAN of *Ufaran*, Afr. lands., ten Z. W. van Marocco, aan zee gelegen, met veel dadelen en koper. Het wordt door Mahomedanen bewoond.

IFRIN, riv. in Aziat. Turkije, die zich in het meer van Antiochië stort.

IFSHAR, O. Ind. stad, prov. Malwah, aan de Mahratten behoorende.

IFTA, zie Ifda.

IGA, zeehaven van 't Japan. eil. Niphon; 28 m. Z. O. van Meaco. 2. Riv. in 't Rus. gouv. Witebsk, valt in de Ewest.

IGAIRI, Z. Amer. riv. in Paraguay, die in de Pardo valt.

IGAL, Hong. vlek, kom. Schumegh, op eenen heuvel, met goeden wijnoogst.

IGALSHA, een der Schot. Shetlands eil.

IGARIPE, Z. Amer. riv. in Port. Guiana, valt in de riv. der Amazonen.

IGARACU, Z. Amer. stad in Brazilië, prov. Fernambuco.

IGARASSU, kleine Braz. riv., valt naast den Paraguay in den Atl. oceaan.

IGATSKOY, baai aan het Rus. eil. Kudiak, aan de N. W. kust van N. Amer.

IGAU, kleine Z. Amer. riv. van Paraguay, valt in de Parana.

IGAY, kleine Z. Amer. riv. van Paraguay, valt in de Uruguay.

IGEA, Spaan. D. en riv., prov. Soria.

IGEDEN, Turk. Aziat. stad in Natolië, niet ver van den berg Tacht-Ali, aan welks voet de puinhoopen van Pharsalis, met derzelver drie havens en het meer gevonden worden, dat nu in eene moeras veranderd is.

IGEIALIN, klein Rus. eil. in de Behring's straat, gouv. Irkutsk, met rendieren, zeekalven en 500 inw.; die men *Achu-Alak* noemt. 207. 22. L. 65. 40. N. B.

IGEL, zie Aigle, No. 2.

IGELGIM, zie Igeialin.

IGEN, zie Magyar Igen.

IGERTSHEIM, Wurt. dorp, Jaxtkreits, aan de Tauber, met 750 inw.

IGG, Illyr. stadje, kreits Klagenfurt, aan de riv. van dien naam.

IGGELHEIM, Beij. stadje, Rijnkreits, met 1150, meest hervormde inw.

IGGINGEN, Wurt. dorp, Jaxtkreits, Op. ambt Gmünd, met 650 inw.

IGGON, Zweed. scheer of eil., aan de kust van Gefleborgs-län.

IGHTIMAR, Turk. Aziat. eil., prov. Ivan; Z. W. van Ivan.

IGIGUINSK of *Igunskoi*, klein Rus. distr., in 't Aziat. gouv. Irkutsk, rondom de golf Igunskoi, die ten Z. met de zee van Ochotsk zamenhangt. De grond is ten uiterste onvruchtbaar. Eene stad van denzelfden naam, ligt aan het binnenste der golf.

IGIGLIUM, zie Giglio (Isola de).

IGIRDIR, Turk. Aziat. stad in Natolië, aan de riv. Igirdir, met vele moskeën en baden. 2. Meer bij genoemde stad, met 2 eil.

IGIRIPA, Braz. eil., prov. Maranham.

IGIS, Zwits. dorpje, kanton Graauwbunderland, met 450 inw., die meestal kroppen hebben.

IGLA of *Iglawa*, Morav. riv., die op de grenzen ontspringt, door den Morav. kreits Igla stroomt, de Oslawa, Rokitna en Schwarza opneemt, en bij Unterwisternitz in de Taya valt.

IGLANADA, Spaan. stadje, prov. Catalonië, aan de Noya.

IGLAU, Morav. kreits, aan Bohemen grenzende, en op 50¾ V. M., in 9 steden en 26 vlekken, 151,900 inw. bevattende. Hij is ten W., en ook gedeeltelijk in het midden, door het Morav. gebergte bezet, dat door heerlijke dalen, door de Iglawa, Oslawa, Schwarza en Taya bespoeld, afgewisseld wordt, en brengt haver, aardappelen, vlas en boomvruchten voort. Ook heeft men er goede bosschen, veeteelt, wild, en linnen- en lakenfabr. 2. Ommuurde Morav. stad, ook *Gihlawa* genoemd, hoofdpl. van vooorn. kreits, aan de Iglawa, wel gebouwd en vrij levendig, met 6 kerken, 1 klooster, 1 hospitaal, 1 gymnasium en 11,000 inw., die aanzienlijke handwerken, bijzonder eene lakenweverij, die wel 40,000 stuk laken 's jaars oplevert; verder papierfabr. en looijerijen hebben. 49. 23. N. B.

IGLAWA, zie Igla.

IGLEFUILA, Spaan. D., prov. Avila.

IGLESIAS, stad op de W. kust van het eil. Sardinië, prov. Capo di Cagliari, met eene hoofdkerk, 3 kloosters, den bisdom en 6,000 inw., die olijven-, schapen- en bijenteelt hebben, en de beste kaas van 't eil. maken. 39. 15. N. B.

IGLO of *Neudorf*, Hong. stad, kom. Zips, aan de riv. Kunnert of Hernath, de zetel van het bestuur der XVI steden, der mijnwerken, enz., met een schoon raadhuis, 5,080 inw., koper- en ijzersmederijen, vlasbouw, linnenweverij en bleekerijen, talk-, zaag- en papiermolens, koper-, ijzer- en steengroeven en paardenstoeterij. 48. 56¾. N. B. en 38. 21. L.

IGLORSOIT, stadje van Oost Groenland

land. 332. 36. L. 61. 25. N. B.

IGNACE (ST.), N. Amer. stad in Canada, aan den regter oever des St. Lourens. 297. 26. L. 47. 1. N. B. 2. N. Amer. kaap aan de N. zijde van den mond der riv. Michilimackinack in 't meer Huron. 283. 14. L. 45. 28. N. B.

IGNACIO (SAN), N. Amer. eil., aan de W. kust van Mexico, prov. Sonora. 2. Naam van onderscheidene onbeduidende Amer. volkpl. der Indianen.

IGNATIEFTA, Rus. stadje, gouv. Jekaterinoslaw, met 600 inw.

IGNATIO (ST.), naam van 8 geringe volkplantingen in Z. Amer. en Mexico.

IGNAVE (ST.), klein N. Amer. eil. in den mond des St. Lourens in het meer St. Peter, zeer laag, doch met veel hout en groot gevogelte.

IGOAPE, Z. Amer. plaats aan de kust van Brazilië, op 331. 46. L. 24. 36. Z. B.

IGOICOI, Braz. riv., prov. Cuiaba, valt in de Parana.

IGORNACHOIX, baai op het N. Amer. eil. Terreneuve, Z. van St. Jan's baai.

IGRANDE, Fr. stadje, dep. Allier, arr. Moulins, met 1610 inw. en veeteelt.

IGRIDI, Aziat. stad in Caramanië, aan een groot meer.

IGTHAM, Eng. D., gr. Kent; 700 inw.

IGUACU, Z. Amer. riv., prov. Buenos Ayres, valt in de Parana.

IGUALA, N. Amer. stadje in Mexico, hoofdpl. van een distr. van dien naam, in een heet klimaat.

IGUALADA, Spaan. stad, prov. Catalonië, aan de Noya, met 3 kloosters, 2000 inw., katoendrukkerij en geweerfabr.

IGUALAPA, kleine N. Amer. stad in Mexico, hoofdpl. van een distr. van dien naam, 2 mijlen van zee gelegen, en door twee riv. doorsneden. 279. 6. L. 16. 39. 30. N. B.

IGUAPE, Braz. riv., die in den Atl. oceaan valt, met eene volkplanting van dien naam aan derzelver mond.

IGUARACU, Braz. stad, prov. Paraiba, 2 m. van zee, aan eene kreek, in een boschrijk oord, deels op eenen heuvel, en deels in een dal gelegen; met een klooster en verscheidene kerken.

IGUATIMY, Braz. riv., die op de bergketen tusschen de Paraguay en de Parana ontspringt, en op 23. 47. Z. B. in de Parana valt.

IGUATU, Braz. riv., prov. Matto Grosso, die uit 2 andere riv. ontstaat, door het meer Xarayes loopt, en met onderscheidene takken in de Paraguay valt.

IGUAY, Braz. riv., die in de prov. Paraguay ontspringt, Oostwaarts loopt, en in den San Pedro valt.

IGUAZU, groote Z. Amer. riv. in Paraguay, die op 24. 35. Z. B. in de Parana valt.

IGUEN, Braz. riv., die op 10. 20. Z. B. in den Atl. oceaan valt.

IGUERUELA, Spaan. stad, prov. Murcia, met 2100 inw. 38. 45. N. B.

IGUIDI, LEMPTICNA of *Lempta*, Afr. dorp en distr. in Sahara.

IGUINAS, klein Z. Amer. eil. in de baai van Panama. 296. 38. L. 7. 40. N. B.

IGUIRA, Afr. stad in het land Soko, aan de Goudkust van Guinea, bij welke zeer schoon goud gevonden wordt.

IGUITPO, volkplanting in 't Braz. gouv. St. Paul.

IGUMEN of *Igumina*, Rus. kreits, gouv. Minsk, door de Berezina bespoeld, met vele bosschen en heiden, doch ook korenvelden en veeteelt. 2. De hoofdpl. Igumen heeft in de nabijheid 2 ijzersmederijen en eene glasblazerij.

IGUMINA, zie Igumen.

IGUMNOWA, Rus. dorp, gouv. Tula, kreits Nowasel. 2. Een der grootste meren van den Rus. kreits Bronnezy, in 't gouv. Moskowa.

IGUR, Aziat. prov. van Kashgar, met de stad Turfan.

IHALAWAN, Aziat. riv. in Beludschistan, distr. Khanduki. 2. Prov. in Beludschistan, tusschen Sawarawan, Kutsch, Gunda, Warsind, Sus en Mekran gelegen, en 878½ V. M. beslaande. Zij is zeer bergachtig, met verscheidene kleine vlakten en dalen, die door de Urnach en eenige kleine riv. bespoeld worden. Zij is niet zeer bebouwd en dun bevolkt. De inw. wonen in Towiers, onder tenten of in hutten. Aan de O. zijde is het Braha-gebergte. Zij wordt in zeven distr. verdeeld. De hoofdplaats is Zuhri.

IHALAWAR, O. Ind. distr. van de prov. Guzeratte, het N. deel van het schiereil., ten N. aan de golf van Cutch, ten O. aan Jutwar en de Runns van Arcantum, ten Z. aan Calwar en ten W. aan Hallaur grenzende. Het is laag gelegen, heeft gebrek aan hout, maar overvloed van tarw en katoen. De inw. zijn Rajpoten, welke in drie klassen, *Jeenamas*, oorlogslieden, *Kuraria*, kooplieden en *Naroda*, landlieden, verdeeld zijn. De hoofden betalen schatting aan den Guicowar, die de Engelschen op 295,574 ropijen bepaald hebben.

IHALTA, zie Salsette.

IHANSI, O. Ind. stad, prov. Allahabad, hoofd- en residentiestad van den Subahdar, met een steenen fort op de

punt van eenen heuvel, een paleis en zeer veel inw., die geweer-, pijl-, bogen- en spiesenfabr. hebben en handel drijven. Zij behoort den Engelschen.

IHDT, gebergte in Brunswijk, tot het Hilsegebergte behoorende.

IHIEH, zie Heiheh.

IHINAGI, O. Ind. riv. in Bengalen, distr. Mymumsings, bij Serajejunge.

IHLEFELD, Han. vlek in Göttingen, aan de Bähre, met 620 inw.

IHLO, Pruis. dorp, regdst. Potsdam.

IHNA, riv. in Duitschland, die bij Reetz, op de grenzen der Pruis. regdst. Frankfort en Stettin, bij het dorp Temnik ontspringt, door het meer van Kremmin stroomt, bij Stargard bevaarbaar wordt, en zich door eene sluis in twee armen deelt. 2. *Kleine* of *trage* ontspringt in het regdst. Frankfort, en valt bij Stargard in de Groote Ihna. 3. *Halve*, *gestolene* of *gedeelde* tak van de groote Ihna, door eene sluis uit dezelve voortkomende, stroomt door het meer van Butow, en stort zich bij Ihnakrug in het Dammsche meer.

IHNAKRUG, zie Ihna, No. 3.

IHOLDY, Fr. vlek, dep. Ned. Pyr., arr. Mauléon, met 960 inw.

IHORGT, dorpje in Holstein Oldenburg, ambt Damme, met 350 inw.

IHRINGEN, Bad. D., Treisamkreits; 1670 inw. en voortreffelijken wijnbouw.

IHTIMAN, Turk. D., sandsch. Soha.

IHYLUM of *Dschalem*, Aziat. riv. in Kabulistan, die aan den voet van het Himalaya gebergte ontspringt, en in de Shindu valt. Het is de *Hydaspes* van ALEXANDER, en de *Behut* van ABULFEDA.

IIBAI, riv. in Aziat. Rusland, valt in de Usal.

IIGAT, klein eil. in de Ind. zee. 168. 21. L. 7. 11. Z. B.

IJ, arm van de Zuiderzee, welke zich van de droogte Pampus, of van Durgerdam af, tot aan het Wijker meer, in eene lengte van 4 uren uitstrekt, gedeeltelijk de haven van Amsterdam uitmaakt, en goede bot oplevert. Vóór Amsterdam is dezelve door de Noord. Holl. droogte de Volewijk, zeer naauw, doch wordt hier, door daartoe uitgevondene werktuigen, op eene behoorlijke diepte gehouden. Weldra zal zij door het Nieuwe kanaal gemeenschap hebben met het Nieuwe diep, en dus ook hier met de Noordzee.

IJHORST, Nederl. D., prov. Overijssel, kwart. Vollenhoven, aan de Reest.

IJLST, Nederl. stadje, prov. Vriesland, arr. Sneek, aan de Geeuw, met 1150 inw., scheepstimmerwerven en veel doortogt te water.

IJO, Jap. stad, op het eil. Xicoco.

IJSBRECHTUM, zie Ysbrachtum.

IJSKAAP, kaap aan de N. W. kust van N. Amer., de verste punt door COOK bereikt en aldus genoemd. 211. 10. L. en 70. 29. N. B.

IJSLAND, Deen. eil. aan den Noordpoolcirkel, tusschen 63. 12. en 66. 42. N. B. en 17. en 25. W. van Greenwich, gelegen, en volgens EGGERS op $1405\frac{7}{10}$ (OLOSSEN heeft $2665\frac{3}{10}$) V. M. in 6 zoogenoemde koopsteden en 184 kerspelen 49,000 inw. bevattende. Het was waarschijnlijk reeds van ouds bekend, doch werd in 860 door NADDODR op nieuw ontdekt, en Snialand of Sneeuwland, vervolgens door GARDAR in 864, Gardarsholm, en door den zeeroover FLOCKE in het vervolg Island of IJsland genoemd, welken naam het behouden heeft. IJsland heeft een woest en afschrikwekkend voorkomen, meer nog dan men in deze Noordelijke streken zou verwachten. Het wordt door eene zee, die $\frac{2}{3}$ van 't jaar met ijs bedekt, en verder altijd onrustig, en aan de kusten met klippen, rotsen en zandbanken bezet is, omringd. » Al de hoofdstoffen, zegt » iemand, schijnen hier steeds in on» rust te zijn, terwijl een inwendig vuur » onophoudelijk het onderaardsche ge» deelte van een land doet koken, dat » de mensch zich echter tot eene woon» plaats heeft uitgekozen. » De grond is over het algemeen rotsachtig en vol sneeuwbergen. De voornaamste keten, welke 't bijna nog geheel onbekende binnenland omringt, loopt van het Z. W. naar het N. W., en laat aan beide zijden takken naar zee af, waar zij in de kapen Raudanas en Langanas in 't N. O.; de Noordkaap ten N. W; Biargnas, Oendodarness, Stafnas, Reikianas en andere in het W. uitloopen. De hoogste sneeuw- en ijskruinen, worden door de inw. *Jokul* genoemd. Onder dezelve zijn een aantal uitgebrande vulkanen, en overal ziet men nog blijken der verwoesting van het onderaardsche vuur. De hoogste bergen zijn: de Snäfial, van 6,862, en de Eyafial van 5500 voeten hoog; beide gewezene vulkanen, waartoe ook, volgens MACKENZIE, de Hekla, Krabla, Eyrefa, Kattlegia en Skapta nog behooren. Andere hooge bergen zijn: de Flage, Sidu en Forfar ten O.; de Bald, Hofs, Timerigs, Unedal, enz. ten N.; de Geitland en Snäfial ten W.; de Glama en Dranga ten Z. De ijs- en vuurspuwende bergen in het midden,

zijn nog door niemand bezocht, en zelfs den inwoneren nog onbekend.

IJsland is met eene ontelbare menigte zeeboezems en golven, hier *fiorden* genoemd, omringd, en waarvan de Isafiorden in het N. W., de Hana-, Skaga-, Eya-, Skalsands-, Bapna-, Lodmandar- en Bernfiorden ten O., en de Breide- en Faxefiorden, ten W., de grootste zijn. Onder de onderscheidene riv., die van de bergen afkomen, behooren de Hvitaae, Thiorsaae, en Holmsaae ten Z., de Lagaraae, de Bruaae, de Fyaae, de Hieratsaae en de Htruaae ten N., en de Borgaraae en Kolldaloonaae ten W. Tot de menigvuldige aanzienlijke meren behoort vooral het My of My-Vatn, dat nooit toevriest, vele eil. heeft, op verscheidene plaatsen rook uitwerpt, en echter vischrijk is. Verder de Thuigvalla, de Hvitaur, de Fiske, de Smor, enz. Zeer merkwaardig zijn de heete bronnen, Geiser genoemd, die wij op dit art. beschreven hebben, en waarnaar wij verwijzen. De luchtsgesteldheid is zelfs meer dan in andere landen, op dezelfde breedte liggende, zeer koud; des zomers gaat de zon in het N., eenigen tijd geheel niet onder. Er is herfst noch lente; de zoogenoemde zomer duurt er van half Mei tot half September; het overige is een treurige winter. Stormen en orkanen zijn hier zeer gewoon, en aardbevingen niet zeldzaam. Noorderlicht, sneeuwlicht, vuurbollen, bijzonnen, enz. zijn hier gewone luchtverhevelingen. De voortbrengsels bepalen zich tot sterke paarden, middelbaar rundvee, gehoornde schapen, geiten, rendieren, bekende honden, ijsbeeren, vossen, zeehonden, walvisschen, dolfijnen, vele vogels, waaronder de IJslandsche valk, sneeuwvogels, sneeuwhoenders, sneppen, donsvogels, enz.; vele soorten van visch, bijzonder kabeljaauw, schelvisch, bot, en haring.

De grond is geheel vulkanisch en rotsachtig; aan de kusten, en hier en daar meer, met eenige vruchtbare aarde bedekt, en zou, onder een gunstiger klimaat, meer voortbrengen; dan de strenge koude belet bijna allen groei. Men vindt er niets dan den berkenboom, die 10 voet hoog wordt; eenige aardappelen, eenige in het wild groeijende planten en beziën, ijslandsche mos, enz. Het gras is er zelfs schraal. Uit het rijk der delfstoffen komen vele vulkanische stoffen, bijzonder obsidian, zeolith en kiesel, sinterleem, onderscheidene verwsoorten, gips, steen, glas, bazalt, kristal (ijslandsche diamanten), agaat, turf, versteend hout (surtur brand), dat in plaats van steenkolen wordt gebruikt; zwavel, vitriool, aluin en ijzer; echter wordt van die voortbr. niet genoeg partij getrokken. De inw. hebben een ellendig leven, en met vele hinderpalen te strijden. Akkerbouw kunnen zij niet beoefenen, en moeten zich dus tot het teelen van eenige groenten en aardappelen, en van eene soort van haver bepalen, hier *melax* genoemd, die echter zeer weinig opbrengt. De veeteelt en de visscherij zijn de hoofdbezigheden der inw. De kustbewoners voeden zelfs hun vee somtijds met visch. Ook vangt men vele vogelen, wier vederen uitgevoerd worden. Zij hebben geene handwerkslieden; elk maakt zelf zijne kleederen, werktuigen, huisraad, enz. De vrouwen zijn bekwaam in 't spinnen, breijen en borduren, en leveren wollen kousen, saijetten, enz. tot uitvoer. Sedert 1816 is de handel, (die tot 1776 onder eene compagnie, tot 1787 onder den koning stond, en vervolgens alleen voor Deensche onderdanen was,) voor alle volken vrij, en veel meer dan te voren begunstigd. Er zijn jaarmarkten, posterijen en paketboten aangelegd, terwijl de havens ook door Britten en Noormannen bezocht worden. De invoer bestaat voornamelijk in onderscheidene soorten van meel, brood, koffij, koloniale waren, tabak, peper, zeep, zout, teer, kolen, touw, kabels, enz. De uitvoer bestaat in visch (ook gedroogd en gezouten,) traan, talk, wol, garen, kousen, handschoenen, schapenvellen, ijslandsche mos, rendierhorens, enz. De geheele invoer wordt op 150,000, de uitvoer op 200,000 rijksd. gerekend.

De IJslanders, die van de Noormannen afstammen, zijn van eene middelbare gestalte, doch welgemaakt en sterk. Zij zijn ernstig, ligt geraakt en zwaarmoedig; doch tevens trouwhartig, dienstvaardig, gastvrij en sterk aan hun vaderland verknocht. Zij leven zeer eenvoudig, en kennen geen onderscheid der standen. Hunne spijzen bestaan meestal in visch, boter, melk en melkspijzen; zelden hebben zij vleesch, nog zeldzamer brood; echter bakken zij meelkoeken. Hunne eenvoudige woningen zijn meestal uit drijfhout en lava gebouwd. Hun godsdienst is de luthersche. Van de 11de tot de 16de eeuw waren er de wetenschappen eenigzins in bloei. Te Skalholt en elders waren geleerde scholen, waar de jonge IJslander

zijn eerste onderwijs ontving, en zich dan op het vaste land verder ging oefenen. Toen leefde SNORRE STURLESSON, hun beroemdste dichter. Na dien tijd werd de letterkunde er minder beoefend. Er is echter nog eene geleerde school, en een geleerd genootschap. Het onderwijs wordt vrij wel behartigd, en meestal door de huisvaders zelven aan hunne kinderen gegeven.

Het eil. wordt als eene bijzondere prov. of stift van Denemarken aangemerkt. De standen sedert 1800 geheel vernietigd zijnde, zoo beheerscht de koning het als onbepaald souverein, geholpen door eenen stifts-ambtman. Onder dezen zijn de ambtmannen, onder welke de syssel-mannen, die tevens als vrederegters en notarissen dienen, staan. Het eil. is nu slechts één bisdom, waarvan de zetel te Reikiavik is. Het wordt in 4 viertels of fordings, namelijk: het Zuider, Wester, Noorder en Ooster viertel verdeeld, waarvan de beide laatste thans onder éénen ambtman staan, en die allen weder in 20 syssels of distr. verdeeld worden. De hoofdpl. is Reikiavik.

IJSSEL, riv. in ons Vaderland, welke in het Pruis. regdst. Munster ontspringt, ten Z. van Dinxperlo, in de prov. Gelderland komt, en aldaar den *Ouden IJssel* genoemd wordt; verder voorbij Doetichem naar Doesburg loopt, alwaar hij den *Nieuwen IJssel* (zie hier onder) ontvangt, vervolgens Noordwaarts, tusschen de prov. Gelderland en Overijssel voortstroomt, de Berkel bij Zutphen, en de Schipbeek bij Deventer ontvangt, en eindelijk beneden Kampen, met verscheidene monden, in de Zuiderzee valt.

IJSSEL (HOLLANDSCHE), riv. in ons Vaderland, die niet ver van IJsselstein ontspringt, veel water uit de Rijnsche vaart trekt, voorbij IJsselstein, Montfoort, Oudewater en Gouda loopt, en tegenover IJsselmonde in de Maas valt.

IJSSEL (NIEUWE), riv. of liever gegraven kanaal in ons Vaderland, in de prov. Gelderland, tusschen Westervoort en Doesburg, op last van CLAUDIUS DRUSUS, ruim 12 jaren voor onze gewone tijdrekening, gegraven, om den IJssel en Ouden IJssel met den Rijn te vereënigen, waarom zij ook lang den naam van *Drusus-Gracht* of *Vaart* gedragen heeft.

IJSSELMONDE, Nederl. eil. in Z. Holland, distr. Dordrecht, uit twee ambachten, O. en W. IJsselmonde, bestaande, oudtijds Grijsbrecht, Japiks en Ogiers ambacht genoemd. 2. Nederl. D. op dit eil., met 1520 inw., die scheepmakerijen, steenovens en smederijen hebben.

IJSSELMUIDEN, Nederl. dorp, prov. Overijssel, kwart. Saland, aan den regteroever van den IJssel, van welke riv., dit dorp waarschijnlijk deszelfs naam ontleent; $\frac{1}{4}$ uur N. O. van Kampen.

IJSSELSTEIN, Nederl. stadje, prov. en arr. Utrecht, aan den Hollandschen IJssel, met wallen en grachten omringd, heeft twee poorten, een vermaard slot, een oud stadhuis, eene hervormde en roomsche kerk, waarvan de eerste eenen fraaijen toren heeft, en het graf van ALEID VAN KUILENBURG, vrouwe van IJsselstein bevat; een gasthuis, 15 huisjes voor oude, behoeftige lieden, de voormalige kloosterkerk, en 2620 inw. Buiten de stad heeft men nog het eerste gesticht der Hernhutters hier te lande, door hen *Heerenhuis* genoemd.

IJSTADT, Zweed. reede, aan de kust van Malmohus-län, met 2 kerken, eene school en 2650 inw., die fabr. van wollen stoffen en handel in koren, vee, levensmiddelen, aluin, potasch en ijzer drijven. De haven is klein en onzeker. Er is een veer op Straalsond. 55. 26. N. B. 31. 28. L.

IJSVELDEN, groote klompen ijs, welke bij de polen losgeraakt zijnde, in den omtrek van de Noordelijke en Zuidel. IJszee drijven, dikwerf van eene verbazende uitgestrektheid, en der scheepvaart zeer hinderlijk zijn, ja dezelve soms geheel beletten. Men heeft er gezien van 2 en meer Eng. mijlen lang, en 100 voeten boven het water uitstekende, terwijl men berekent, dat een stuk van eene Eng. mijl lang, ongeveer 7,000 millioenen kubiek voeten ijs moet bevatten.

IJSZEE, dat gedeelte van de Wereldzee, hetwelk tusschen den poolcirkel en de beide polen, die derzelver middelpunten uitmaken, begrepen is. Zij wordt in eene Noordelijke en Zuidelijke IJszee onderscheiden.

IJSZEE (NOORDELIJKE), dat gedeelte der IJszee, dat tusschen den Noordpoolcirkel en de Noordpool begrepen is, en de N. kusten van Europa, Azië en Amerika, tot natuurlijke grenzen heeft, schoon zij bij Amerika geheel, en bij Azië gedeeltelijk onbekend is. Zij heeft met den Atl. oceaan, tusschen Noorwegen en Groenland, in eene breedte van 40 gr., gemeenschap, die alleen door IJsland wordt afgebroken, terwijl zij zulks met de Stille Zuidzee heeft, door de straat van Anian, die op zijn hoogst 4 gr. breed is. Men heeft veel moeite gedaan om eene doorvaart

door deze zee te ontdekken, en de pogingen van de Nederlanders WILLEM BARENDSZ, J. VAN HEEMSKERK en zoo vele anderen in vroegere, en die der Engelschen en Russen in latere, vooral in onze tijden, welke nog voortduren, zijn bekend, en kunnen hier niet nader opgegeven worden, dan dit weten wij: dat zij niet dan in zeer gunstige zomers kan bevaren worden, wijl het ijs gewoonlijk eerst in September wegsmelt, wanneer reeds de evennachts-stormen beginnen, en de lange nacht begint aan te breken. De winden op dezelve zijn veranderlijk, doch meest Oostelijk. De voornaamste groepen eil. zijn: Spitsbergen en Nova Zemblia; terwijl de Witte en de Carensische zeeën, met de golf Obi, deelen van dezelve uitmaken. Men vindt er veel drijfhout en niet weinig walvisschen.

IJSZEE (ZUIDELIJKE), welke om de Zuidpool gelegen is, en zich zelfs ver in de Zuidelijke gematigde luchtstreek, ten minste wel tot 60. Z. B. uitstrekt. Tot op onzen tijd had zich niemand, dan het Nederlandsche schip *Tienhoven*, toen het van ROGGEVEEN was afgedwaald, en naderhand COOK in dezelve gewaagd. De laatste echter moest, uit hoofde van de ijsvelden, stormen en nevels, uit dezelve terugkeeren, zoo dat zij geheel onbekend bleef; maar nu is in dezelve land ontdekt en bezocht, dat zeker tot meerdere ontdekkingen zal aanleiding geven. Men zie de art. Nieuw Hitland en Nieuw Shetland.

IJZENDOORN, Nederl. dorpje, prov. Gelderland, kwart. Thiel, met 300 inw.

IJZENDIJKE, Nederl. stadje, prov. Zeeland, distr. Sluis. Het was voor 1794 eene sterkte, heeft nu slechts 300 inw., doch in het gebied wel 2000.

IK, Rus. riv. ontspringt in 't gouv. Orenburg, is gedeeltelijk bevaarbaar, en valt in 't gouv. Kazan in de Kama.

IKA, Schot. eil., aan de kust van het gr. Argyle, met veel vee, kalk-, steen- en loodgroeven.

IKALE, W. Afr. riv. in Benguela.

IKARIA, zie Achikria.

IKARMA, een der 19 Kurilische eil. aan Rusland behoorende, in de N. Stille Zuidzee, onbewoond, in 't midden met eene piek, die soms brandt, en heete bronnen aan zijnen voet heeft. 171. 36. L. 48. 47. N. B.

IKARUNGA, Japan. stad, eil. Niphon.

IKAZANA, Rus. stad, gouv. Wilna, aan het meer van Braslow.

IKDER, Turk. Aziat. stad in Natolië, sandschakat Tekieh; 10 m. van Satalia.

IKEIKANI, Turk. stad in Klein Azië; 22 mijlen O. van Konstantinopel.

IKENDA, Japan. stad, eil. Niphon.

IKERVAR, Hong. D., kom. Eisenburg.

IKERY, vervallene O. Ind. stad, prov. Mysore. 14. 6. N. B. 93. 46. L.

IKI, Jap. eil. in de straat van Corea.

IKMAS, Egypt. dorp, 3 m. van Menuf.

IKOLLA, Z. Afr. distr., O. van Loanda.

IKON, kleine zeehaven en Nederl. factorij, aan de kust van Guinea.

IKOPEZ, Rus. dorp, gouv. Woronesch.

IKURMA, zie Ekarma.

ILA, ISLA of *Islay*, zie Islay. 2. *Ila sound*, straat tusschen de Schot. eil. Ila en Jura, welker doorvaart door sterke stroomen, steile banken en ondiepten zeer gevaarlijk is.

ILACA KIAMEN, Chin. Tartaarsche stad; 5 mijlen Z. van Merguen.

ILAI, Fr. dorp, dep. Jura.

ILAK, Aziat. riv. in Turkhestan, valt in de Jaxartes.

ILAMBA, Afr. prov. van Angola, in Neder Guinea, aan de riv. Dande, Bengo en Cucala, deels bergachtig, deels vlak, wel van water voorzien en zeer vruchtbaar. Deszelfs inw. zijn, op eenige christenen na, Fetische aanbidders, en staan onder opperhoofden, die van de Port. afhankelijk zijn. Het land wordt in Opper en Neder Ilamba verdeeld.

ILANES, Spaan. haven in Asturië.

ILANMORE, klein Ier. eil. in Clewbaai. 2. Een der kleine Schot. Hebriden.

ILANNA of *Estanna*, W. Afr. lands., den koning van Benin behoorende.

ILANROAN, klein Hebridisch eil., op de Schot. kust, ten Z. van Oronsay.

ILANSK, Rus. Aziat. dorp en riv., gouv. Irkutsk.

ILANTERACH, Schot. eil. der Hebriden, ten O. van Oronsay.

ILANTZINSKOI, Rus. Aziat. stad, gouv. Irkutsk; 3 mijlen N. N. W. van Verchney Udinsk.

ILANZ of *Ilantz*, Zwits. stadje in Graauwbunderland, hoofdstad van het Graauwebund, aan den voet van den berg Mundann, niet ver van de vereeniging der Glenner en Rijn, met 500 inw., en zalmvisscherij.

ILARIO (ST.), Tosc. dorp op Elba, met graniet- en leigroeven.

ILAT, klein eil. in de Ind. zee, aan de O. kust van Borneo. 145. 19. L. 3. 35. Z. B.

ILATI, Z. Amer. riv., prov. Dariën, valt in de Chucunaqui.

ILAY (PUNT VAN), Z. Amer. kaap van Peru, prov. Arica, eene der punten, die de haven van Arica vormen.

ILAWA, zie Eylau (Duitsch), No. 2.

ILBERSTEDT, dorp in Anhalt-Köthen.

ILBESHAUSEN, gr. hert. Hes. dorp, vorst. Op. Hessen, met 850 inw.

ILBESHEIM, Fr. dorp, dep. Neder Rijn, arr. Weissenburg, met 800 inw.

ILBESSAN of *Elbessan*, hoofdstad van het Turk. sandschakat van dien naam in Rumelië. Het behoorde tot de bezittingen van ALI pacha, en had een sterk kasteel.

IL BORGO, zie Borgo di St. Angelo.

ILCHESTER of *Ivelchester*, Eng. vlek, gr. Somerset, aan de Yeo of Ivel, met 610 inw., en eenige fabr., Romeinsche oudheden en de gevangenis der prov. 2. Eng. kanaal, dat 4 mijlen ver van Longfort naar Ilchester loopt.

ILDEFONSO (ST.), Spaan. stad, prov. Segovia, aan de N. zijde der Guadarrama bergen, met een kon. lustslot, eene kerk en 4,850 inw., die staal- en linnenfabr. hebben. Ook is hier eene kon. glas- en spiegelfabr., die onlangs weder hersteld is. Bij deze stad ligt het kon. slot *la Granja*, op eene hoogte van 3,800 voeten, in den smaak van Versailles, door Franschen aangelegd, met fraaije tuinen, eene verzameling van beelden, schilderstukken, enz. 2. Kaap aan de O. kust van het Aziat. eil. Luzon. 140. 16. L. 15. 36. N. B. 3. Groep rotsen en eil., bijna 6 mijlen van de Z. kust van het Z. Amer. Vuurland. 308. 5. L. 55. 53. Z. B. 4. N. Amer. stad in Mexico, 20 mijlen N. O. van Oaxaca. 287. 6. L. 17. 28. N. B. 5. Klein N. Amer. eil. in de golf van Californië, aan de kust, tusschen kaap St. Michiel en het eil. Carmen. 6. Verscheidene onbeduidende Z. Amer. volkplanting en Indiaansche buurten dragen dezen naam.

ILDINSKOI, kaap aan de O. kust van Aziat. Rusland. 182. L. 59. 15. N. B.

N.B. *De artikelen, welke men op* Ile *en* Isle *niet mogt vinden, zoeke men bij derzelver namen van onderscheiding.*

ILE, kleine Pruis. riv., regdst. Potsdam, valt in de Havel. 2. Zwits. stadje, kanton Waadt, bij de Jura. 3. l'Ile, Fr. stad, dep. Tarn, aan de Tarn, met 5,400 inw. 4. l'I., Fr. riv., die in Op. Vienne ontspringt, en in de Dordogne valt. 5. l'I. *Adam*, Fr. vlek, dep. Seine en Oise, met 1400 inw. 6. l'I. *Barbe*, Fr. eil. in de Saône; 4 m. van Lion. 7. I. *Belle*, Fr. eil. in de Seine, bij Melun; het kasteel van hetzelve is verwoest. 8. I. *en Dodon*, Fr. stadje, dep. Op. Garonne. 9. I. *de Sains*, Fr. vlek, dep. Finisterre. 10. I. en *Jourdain*, Fr. dorp, dep. Vienne. 11. I. *Jarbois*, Fr. vlek, dep. Vienne, op een eil. in de Vienne. 12. l'I. *de Madame*, Fr. eil. en sterkte, dep. Charente, aan den mond der Charente. 13. I. *Noé*, Fr. vlek, dep. Gers. 14. I. *Rousse*, eil. op de kust van Corsica, ten N. van Calri. 15. I. *sur-le-Doubs*, Fr. vlek, dep. Doubs.

ILEFELD, zie Ihlefeld.

ILEGI, zie Delos.

ILEK, Rus. riv., gouv. Orenburg, met steenzoutgroeven aan hare oevers.

ILEN, riv. in Wallis, gr. Pembroke, valt bij St. David's in zee.

ILERAY, een der Schot. Hebriden, ten W. van Noord Uist.

ILETERTON, stad in Chin. Tartarije, 10 mijlen Z. W. van Cha-tcheou.

ILEKZAJA, KREPOST of *Ilezkoi-Gorodok*, Rus. vesting, gouv. Orenburg, met 350 kozakken, die tegen de hier omdwalende Kirgisen gebruikt worden; ook is er eene steenzoutgroef.

ILELZKAIAZALSCHITA, Rus. sterkte, in 't Aziat. gouv. Oufa, aan de Ilek.

ILFORD (GROOT), Eng. dorp, gr. Essex, nabij Londen, aan de Roding, met een hospitaal en 2460 inw.

ILFOW of *Ilfowul*, Turk. distr. in Walachië, tusschen de Ardfisth en de Jalomitza, zeer vruchtbaar en naar eene bijna uitgedroogde riv. genoemd. Het bevat 2 steden, 244 dorpen, 70 landhuizen der Bojaren en eenige kleine plaatsen.

ILFRACOMBE, Eng. marktvlek, gr. Devon, met eene goede haven aan den mond van het kanaal van Bristol, met eene vuurbaak op den top eener rots, die voor de haven ligt.

ILGA, riv. in Aziat. Rusland, die aan de W. kust van het meer Baikal ontspringt, en bij Ilginskaia in de Lena valt.

ILGEN, Rus. dorp, gouv. Koerland.

ILGENDORF, zie Illyefalva.

ILGINSKAIA, Rus. Aziat. stad, gouv. Irkutsk, aan de Ilga; 47 m. N. van Irkutsk.

ILGINSKOI, Rus. Aziat. dorp, gouv. en kreits Irkutsk, aan de Lena.

ILGUN, Turk. dorp in Klein Azië; 3 mijlen O. van Akshehr.

ILHA DE BRANCA, zie Branca.

ILHA DEL FUEGO, zie Vuurland.

ILHA DEL SALE of *Zouteil.*, een der onbewoonde Kaap Verdische eil., met veel zout.

ILHA DO PRINCIPE of *Prinsen eil.*, Port. eil. in de Afr. bogt van Guinea, 25 mijlen in den omtrek, met eene gezonde lucht, veel rijst, maïs, maniok, vijgen, hout, vee en 350 inw.

Op hetzelve ligt de stad Principe, met 200 huizen, 2 kerken, 1 klooster, eene haven en eene kleine bezetting.

Ilha Grande, zie Isle Grande.

Ilha Marayo dos Joanes, zie Guanapu, No. 1.

Ilha de Capo Verde, zie Kaap Verdische eil.

Ilhas Primeros of *Iersche eil. van Angoro*, aan de O. kust van Afrika, bij de uitwatering van de riv. Querungo.

Ilhas Lecos of *Drooge eil.*, ten Z. van de ondiepte der Afr. kaap Voltas, aan den mond van de Oranje of Giarep riv., in het land der Hottentotten.

Ilhavo, Port. vlek, prov. Beira, met 4,170 inw.

Ilheo, kleine veilige Afr. haven bij Villa Franca, op het Azorisch eil. St. Michiel. 2. I. *Dos Cobras*, zie Slangeneil., No. 1.

Ilheos, Braz. prov. in het capitanaat Bahia, tusschen de prov. Todos Santos, de Rio Grande, de Atl. zee en het land der Indianen. Zij is zeer vruchtbaar, en brengt vooral katoen, suiker en Braziliën hout voort. 2. Hoofdstad van gen. prov., aan eene schoone baai en de riv. Ilheos, die in haren mond een eil. van dien naam heeft, met 2 kloosters, een collegie, en 200 familiën. 3. Twee kleine Z. Amer. riv. van Brazilië, eene in de prov. Fernambuco, die in de Atl. zee valt, en eene in de prov. Buenos Ayres. 4. Groote Braz. riv. in de prov. Ilheos, met het eil. van dien naam aan derzelver mond. 14. 57. Z. B.

Ilhet, Fr. dorp, dep. Op. Pyr.

Ili, Aziat. riv. in Tartarije, die in het meer Balkash of Palcati valt.

Ilibaewks, Rus. Aziat. dorp, gouv. Tobolsk, kreits Jalulorosk, aan de Tobol.

Iligan, O. Ind. stad, op 't eil. Magindanao, aan eene golf van dien naam, met een Spaansch kantoor en 600 inw.

Ilija, Turk. Aziat. stadje in Armenië, 3 uren N. W. van Erzerum. 2. Turk. Aziat. stad, gouv. Diarbekir, aan den Eufraat; 20 m. W. van Diarbekir.

Iljanos, zie Hillunos.

Ilim, riv. in het Z. van Aziat. Rusland, die op 119. 48. L. 57. 25. N. B., in de Anguri valt.

Ilimani, Z. Amer. berg der Andes, bij La Paz, die men denkt, dat veel goud bevat.

Ilimsk, Rus. Aziat. stadje en vesting, gouv. Irkutsk, met 900 inw. 56. 33. N. B.

Ilimskaja-krepost, Rus. Aziat. vesting, gouv. Orenburg, aan de Ilim. 2. Rus. Slobode in 't Aziat. gouv. Perm.

Ilinissa, 16,302 voeten hooge berg der Andes, prov. Quito in Z. Amerika.

Ilinski, Rus. Aziat. stad, gouv. Irkutsk; 19 mijlen N. O. van Kirensk.

Ilinskoi, Rus. Aziat. stad in Siberië, tusschen hooge bergen, aan de Selenga, die in Tungus valt, daar, waar deze in het meer Baikal loopt. Het land wordt door Russen en Tunguzen bewoond. 2. Rus. dorp, gouv. Twer, aan de Wolga. 3. Rus. dorp, gouv. Jaroslaw. 4. Vier Rus. D., gouv. Kostroma, Orel, Kazan en Pensa in Azië.

Ilion, Aziat. stad van Tibet; 8 mijlen N. N. W. van Hara-Tonbe.

Ilis, volkplanting in de Z. Amer. prov. Popayan; 7 mijlen Z. van Pasto.

Ilkeston, Eng. kerspel, gr. Derby.

Ilketshall, St. Andrews, Eng. dorpje, gr. Suffolk, met 400 inw.

Ilkley, Eng. D., gr. York; 460 inw.

Ill, riv. in het Rijndal, die bij Feldkirchen in den Rijn valt. 2. Fr. riv., dep. Ned. Rijn, die Z. W. van Ferrette, op den Jura ontspringt, en na eenen loop van 12 mijlen bij Wanzenau, niet ver van Straatsburg, in den Rijn valt. Zij wordt bij Colmar voor kleine, en bij Straatsburg voor grootere schepen bevaarbaar, ontvangt de riv. Thur, de Lauch, de Breusch en Fecht, en voorziet eenige kanalen van water.

Illa, Schot. riv., valt in de Tay.

Illague, Z. Amer. riv. van Chili, valt in de Valdivia.

Illahabad, Perz. stad, 40 mijlen van Ispahan.

Illahon, Egypt. dorp, 4 mijlen Z. O. van Fayoum.

Illak, een der Rus. Aleutische eil., tot de Andreanowsche groep behoorende, in de N. Stille Zuidzee.

Illano, Spaan. distr., prov. Asturië. 2. Distr. van het Philipp. eil. Mindanao.

Illano's, volksstam van Mahomed. Maleijers op 't eil. Mindanao, in het distr. en aan de baai Illano.

Illasi, Lomb. Ven. vlek, legatie Verona, met 1530 inw.

Illau, zie Illawa.

Illawa, Hong. vlek, kom. Trentschin, aan de Waag, met een kasteel, 1800 inw., 5 jaarmarkten en zwavelbron.

Ille, Fr. riv., dep. Ille en Vilaine, die bij Binge ontspringt en bij Rennes in de Villaine valt. 2. Fr. riv., dep. Dordogne en Opper Vienne, die bij Lameise ontspringt, en bij Libourne in de Dordogne valt. 3. Fr. stad, dep. Op. Pyr., aan de Tet, met 2000 inw. 4. I., *Jilye* of *Eliënmarkt*, Hong. vlek in Zevenbergen, kom. Hunyad, aan de Marosch.

Ille en Villaine, Fr. dep., uit het N. O. deel van het voorm. Bretagne bestaande, en tusschen het Kanaal, de dep. van het Kanaal, Mayenne, Neder Loire, Morbihan en der Noordkusten, of tusschen 15. 29. en 16. 32. L. en 47. 59. en 48. 42. N. gelegen, en op 129 V. M., in 6 arr. en 43 kantons 509,700 inw. bevattende. De grond is heuvelachtig, zonder eigenlijke bergen. De kusten zijn met eene menigte klippen en niets beteekenende rots-eil. omringd; terwijl van Pontorson tot Château Richaux zeedijken zijn aangelegd. De grond is niet zeer gunstig voor den akkerbouw, en meer dan de helft bestaat uit bosschen, moerassen en uitgestrekte heiden. De Villaine, die door een kanaal met de Rance gemeenschap heeft, en hier de Ille, Meu, Seiche, Sumsan, Cher, Don en Oust ontvangt, is de voornaamste riv. Verder zijn er de Cousnon met de Nanson, de Rance met de Linon, en verscheidene beken. Onder de aanzienlijkste kolken, verdient die van Lande-Marelle, met het drijvend eil., waarop het vee graast, bijzonder opmerking, terwijl de gedeeltelijk door kanalen uitgedroogde moerassen van Dof, de grootste zijn. De luchtsgesteldheid is gematigd: de dampkring, in den winter veelal regenachtig, doch in den zomer vrij droog. De voortbr. zijn: gevogelte, wild, zee- en riviervisch, oesters, die zelfs door de Engelschen van daar gehaald worden; krabben, zeekreeften, mosselen, bijen, die de beste was geven; kleine, zwakke paarden, veel rundvee, dat goede boter en kaas geeft; die van Prevalais is zelfs gunstig bekend. De schapenfokkerij is gering. Koren, boekweit, tuin- en peulvruchten, veel vlas, een weinig hennep en wijn; tabak, veel uitnemende boomvruchten, vooral appelen, waarvan goede cider gemaakt en ook uitgevoerd wordt; veel kastanjes, die menig een tot voedsel dienen; hout, lood, ijzer, zeezout, graniet, lei, kiezelaarde, potaarde, minerale wateren, enz. De meeste inw. zijn Breyzards, die nog hunnen eigen' tongval of een Fransch patois met Celtische woordvorming spreken. De kustbewoners zijn goede zeelieden; de landbewoners behouden hardnekkig hunne oude gewoonten, kleeding, enz., en zijn door gebrek aan onderwijs zeer bijgeloovig. Zij weven veel linnen, waaruit ook hunne gewone kleeding bestaat. De landlieden zijn zeer arm, en de steden en besloten vlekken zeer weinig in getal. Verder zijn de fabr. van geen belang, en bestaan voornamelijk in zeildoek- en linnenfabr., touwbanen, vooral voor de marine, papiermolens, sergie-, flanel-, kousen- en hoedenfabr., wasbleeken, looijerijen, katoendrukkerijen, enz. De artikelen van uitvoer zijn: hennep, vlas, garen, zeildoek, grof linnen, cider, leder, boter, was, honig, kousen, flanel, ijzer, een weinig trijp, vee, oesters en zeevisch. Het dep. zendt 4 afgevaardigden naar Parijs. De zes arr. zijn: Rennes, Montfort, Redon, Vitré, Fougères en Saint Malo. De hoofdstad is Rennes.

Iller, Beij. riv., die op de Bregenzer Alpen, tusschen Krumbach en Mittelberg ontspringt, de Bleichach, Aitrach en Ach ontvangt, en ½ mijl boven Ulm in den Donau valt, welken zij bevaarbaar maakt. 2. Beij. kreits, die van deze riv. den naam ontvangt. Hij behoort tegenwoordig tot den Op. Donaukreits, en had in 1807 op 118 V. M. 237,100 inw. De hoofdst. was Kempten.

Illeraichheim, Aichheim of *Illereichen*, Beij. vlek, Op. Donaukreits, aan de Iller, met 1000 inw. en handel.

Illerbeg, door Bruce *Laberhey* genoemd, bronnen in Abyssinië, niet ver van Arkiko, alwaar het water des middags ontspringt, en des avonds verminderd zijnde, door naakte mannen, vrouwen en kinderen in zakken wordt opgedragen.

Illerberg, Beij. D., Op. Donaukreits.

Illerbeuren, Beij. dorp, Op. Donaukreits, met 640 inw.

Illereichen, zie Illeraichheim.

Illerik, woonplaats van het onbepaald regerend geestelijk opperhoofd der Muzelmannen in N. Afrika, landschap Biledulgerid.

Illertissen, Beij. landg., Op. Donaukreits, dat op ¾ V. M. 2910 inw. bevat. 2. Beij. vlek, Op. Donaukreits, aan de Iller, met 950 inw.

Illescas, Spaan. stad, prov. Toledo, met 2 kerken, 2 kloosters, een hospitaal en 5,700 inw., die eene groote markt van muilezels hebben.

Illie, dorp in Galicië, Czernowitzer kreits, met eene looijerij voor rood leder.

Illiers of *St. Jaques d'Illiers*, Fr. stadje, dep. Eure en Loire, met 2650 inw., fabr. en handel. 2. I. *l'Evêque*, Fr. vlek, dep. Eure, aan de Coudane, met 800 inw. en wijnbouw.

Illica, Ital. dorp in Parma, distr. Borgo San Domino, op eenen berg.

Illigatangan, een der kleine Philippijnen, N. W. van Leyta. 142. 46. L.

L. 11. 24. N. B.

ILLIGNO, baai aan de Z. W. kust van het O. Ind. eil. Mindanao. 7. 30. N. B.

ILLINGEN, Pruis. dorpje; regdst. Trier, met 540 inw. en eene steenkolenmijn. 2. Wurt. dorp, Neckarkreits, Op. ambt. Maulbronn, met 1300 inw.

ILLINOIS, bevaarbare riv. der N. Amer. Rep., die Z. O. van het meer Michigan, op 42. 30. B. ontspringt, en na eenen loop van 90 mijlen in den Mississippi valt. 2. N. Amer. volksstam aan genoemde riv., den Mississippi en Maine wonende, en ook Schitaschikers of Schiktaschiks genoemd. Zij telden voorheen 10,000 oorlogslieden, die men wil dat nu op 200 zouden gesmolten zijn. Zij bestaan, behalve van den landbouw, ook van de vogelfokkerij en het spinnen van ossenhaar, dat zij zoo fijn als zijde maken, waaruit zij kleederen en stoffen vervaardigen. 3. Prov. of staat der N. Amer. Rep., tusschen het Eng. gouv. York, het meer Michigan, Indiana en de riv. Ohio en Mississippi, of tusschen 285. 30. en 290. 10. L. en 37. en 49. 37. N. B. gelegen, en op 9,500 V. M. 39,000 inw. bevattende. Het land is zeer aangenaam, heeft eene zachte luchtsgesteldheid en eenen vetten en zeer vruchtbaren grond, slechts door eenige dorre heuvels afgewisseld, en door den Mississippi, de Illinois, de Kaskaskia, de Ohio en de Wabash bespoeld wordende. Men vindt er velerlei nuttig boomgewas, koren, katoen, vlas, hennep, tabak, suiker, haver, aardappelen, en hier en daar nog in het wild, druiven, enz. Ook zijn er vele beeren, wolven, vossen en andere wilde dieren, ratel- en koperslangen, schoone paarden, goed rundvee, tamme en wilde varkens, ganzen, eenden, duiven en ander gevogelte, veel visch, enz. Aan de Illinois vindt men nog eenige Fransche dorpen, welke thans door zeer verwilderde menschen bewoond worden. Hunne voorouders schijnen hier wijn gebouwd te hebben, waartoe de grond goed is. De voornaamste nieuwe dorpen zijn: Kaskaskia, de hoofdpl. Cahokia, St. Philippe, Prairie du Rocher, Shawnnoetown en Wilkinsonville.

ILLIPECARWE, distr. van het eil. Ceylon aan de zee, met de dorpen Elephants, Kaakaal, Tigalle, Elpocarwe, Kalawiel en Vaning.

ILLKIRCH, Fr. vlek, dep. Ned. Rijn, aan de Ill, met 1570 inw. en vele landhuizen.

ILLOAMIUT, vlek of dorp van O. Groenland. 334. 46. L. 60. N. B.

ILLOGAN, Eng. dorp in Cornwallis, met 1250 inw. en de grootste tinmijn van dit gr., *Cook's Kitchen* genaamd, die jaarlijks netto 80,000 L. opbrengt.

ILLOIS, Fr. dorp, dep. Ned. Seine.

ILLOK, Slavonisch distr. in Sirmië, 14 mijlen groot, met het vlek Illok, ter plaatse waar de Buka in den Donau valt.

ILLORA, Spaan. stad, prov. Granada.

ILLORI, ommuurde Turk. Aziat. stad Mingrelië, aan de Anguri.

ILLOVAZ, Oostenr. eil. in het gouv. Triest, bij het eil. Osero.

ILLUECA, Spaan. vlek, prov. Aragon, met 1800 inw.

ILLULUA, haven op het eil. Unalaschka, aan de N. W. kust van Amer.

ILLUNO-BAAI, zie Iligan.

ILLYE, zie Ille, No. 4.

ILLYEFALVA, Zevenbergsch vlek, kom. Hunyad aan de Aluta.

ILLYRIË, Oostenr. koningrijk, uit een deel der voormalige Duitsche prov. Carinthië, Carniole, Friaul en Triest, uit het Venetiaansch Istrië, eenige deelen van het Ven. Friaul en een deel van Hongarije (dat echter volgens staatscourant van 19 Julij 1822, weder aan Hongarije zal terug gegeven worden) is zamengesteld, en in 1814 opgerigt is. Het ligt tusschen het land Boven de Ens, Stiermarken, Croatië, de golf van Venetië, het Lomb. Ven. rijk en Tyrol, of tusschen 30. 20. en 34. 12. L. en 44. 19. en 47. 8. N. B., en heeft op 620 V. M., in 54 steden, 83 vlekken, 7,140 dorpen en 204,156 huizen, 1,169,197 (LICHTENSTEIN heeft 1,065,000) inw.

Het land is, over het algemeen, met hooge bergen bedekt, tusschen welke zich grootere en kleinere dalen, die deels steenachtig, deels boschachtig en deels vruchtbaar zijn, bevinden. Ten W. heeft men de golf van Triest, ten O. die van Quarnero, welke beide diep landwaarts indringen en het schiereil. Istrië vormen, dat in Capo Promontore eindigt. Drie groote bergrijen doorsnijden het land, van het W. naar het O., als: 1. de Norische Alpen, die hier de namen van Nassfeld Tauern, Kremser, Stang en Modring Alpen dragen, waarvan de Grosz Glockner, volgens MOLL van 12,978, en volgens SCHIEGG van 11,982 voet, de hoogste top is. 2. De Karnische Alpen, die zich hier in twee armen deelen. 3. De Julische Alpen, die met eene 6,500 voet hooge rots aan de golf van Venetië eindigt. Tot derzelver takken behooren de Kaale Karst, de Goritza, de Caldiera, Merslavcdicza, Mel-

Melnicza en kleine Kapella, alle kalkbergen met tallooze holen, zoo dat van Isonzo tot de grenzen van Bosna, meer dan 1000 grotten gevonden worden. In Carniole vindt men schoone natuurtooneelen, zoo als, behalve de grotten, ook meren, watervallen, onderaardsche stroomen, enz. — Illyrië heeft twee hoofdriv. de Drave of Drau, welke de Glan, Moll, Lavant, enz. opneemt, en de Save of Sau, die hier ontspringt, en de Wocheiner Save, de Laibach, de Gurk en de Kulpa ontvangt. De kustriv. zijn: de Isonzo en de Quieto. Kanalen zijn er niet, maar wel vele meren, waaronder het aanzienlijke Wörth of Klagenfurther, het Ossiacher, het Milstedter en het Witte meer in Villach, het Wocheiner meer in Laibach, en het zoo beroemde Cirknitzer meer in Adelsberg.

Op de hoogten is de luchtsgesteldheid vrij koud en ruw. Vele inw. hebben hier kropgezwellen. Bijzonder gezond en veel zachter is zij in de Laibacher, Neustadter, Adelsberger en Karlstadter kreitsen, waar ook de druif, kastanje en maïs zeer goed groeijen. Aan de kusten is het zeer heet, en op sommige plaatsen groeit daar zelfs de moerbezie- en olijfboom. De verdere voortbr. zijn: paarden, rundvee, waarvan de teelt met vlijt beoefend wordt, en veel voordeel geeft; schapen, geiten, varkens, wild, zelfs beeren en wolven; gevogelte, zee- en riviervisch, oesters, bijen, zijwormen, galnoten, enz. Uit het plantenrijk, behalve de genoemde Zuidvruchten, koren, maïs, gierst, boekweit, tuinvruchten, vlas, hennep, wijn, die echter door verkeerde behandeling slecht is; hout in overvloed, enz. Uit het mineraalrijk in de bekende mijn van den Adelsberg, zilver, koper, lood, ijzer, kwikzilver, vermiljoen, kalmei en andere half-metalen; schoon marmer, bazalt, vollersaarde en steenkolen.

De inwoners kan men in Slavoniërs, Duitschers en Italianen onderscheiden, waarbij dan ook nog Joden, Grieken, Armeniërs en zelfs Turken komen. De roomsche godsdienst is de heerschende, en wordt door 11 bisschoppen bestuurd; echter vindt men er ook lutherschen en hervormden. Tot onderwijs heeft men er drie lyceën, namelijk te Laibach, Klagenfurth en Cabo d'Istria, 6 gymnasiën, enz. Ook zijn er twee geleerde genootschappen.

Door den bergachtigen grond is de landbouw, over het algemeen, zeer bepaald, en hier en daar moeijelijk, echter wordt hij op vele plaatsen met vlijt beoefend. De oogst is evenwel voor de inw. niet genoegzaam. De visscherij aan de kusten is van veel belang. De fabr. zijn voor dit rijk nog al aanzienlijk, vooral de weverijen van linnen en wollen stoffen, fabr. van houtwaren, ijzer en staal, die zeer tal- en belangrijk zijn; verder verscheidene kopersmederijen, glasblazerijen, looijerijen, aluin- en vitrioolsiederijen, loodwitfabr., salpetersiederijen en eene groote geweerfabr. De uitvoer bepaalt zich bijzonder tot spijkers, ijzerdraad, blik, staafijzer, vele kleine eetwaren, linnen en wollen stoffen van allerlei soort; leder-, hout- en stroowaren, aardewerk, honig, was, ooft, kastanjes, wijn, olie, bazalt, galnoten, potasch, hout, kwikzilver, aluin, vitriool, vermiljoen, loodwit, kalmei, boter, kaas en leer. Ook is er veel transito handel, daar de weg van Weenen naar Triest midden door dit rijk loopt. Behalve de binnenlandsche koopsteden Laibach, Klagenfurth, Karlstadt en Villach, drijven ook de havens Rovigno, Pirano, Cabo d'Istria, Citta Nuova, Bukari, Porto Ré, Veglia, enz. eenen aanzienlijken handel en scheepvaart. Verscheidene groote wegen bevorderen den handel, als: de keizerlijke weg van Weenen over Grätz en Laibach naar Triest; de Hong. groote weg over Oedenburg en Agram naar Karlstadt; de merkwaardige Karolinen weg, van Karlstadt naar Fiume; de Josephinen weg van Karlstadt naar Zeug, en de nog onder handen zijnde Maria Louisa weg.

Illyrië wordt door den keizer van Oostenrijk onbepaald bestuurd. Het land wordt in de twee gouv. Laibach en Triest verdeeld. (Zie die art.) Het rijk moet een bepaald getal regimenten voet- en paardenvolk voltallig houden. De inkomsten worden op 5,900,000 guldens gerekend. De hoofdsteden zijn Laibach en Triest.

ILLYRISCHE EIL., de eil., die langs de kust van Dalmatië en de Adriatische zee liggen, waarvan de voornaamste zijn: Veglia, Cherso, Arbe, Pago, Isola, Grossa, Brazza, Lesina, Lissa, Curzola, Sabioncello, Meléda en Lagosto. Zij behooren allen aan het huis van Oostenrijk.

ILLYRISCHE BERGEN, liggen in Turk. Illyrië en Bosnië, en zijn met de Schartag vereënigd. Dit gebergte heeft onderscheidene namen, als: Glabotin, Nisseva, Gora en Karatay.

ILM, riv. in Saks. Weimar, die 3 m.

mijlen van Ilmenau in het Zilverdal ontspringt, bij Sulza, beneden Camburg, in de Saale valt, en tot het afdrijven van houtvlotten gebruikt wordt. 2. Zie Stadtilm en Ilme.

ILMAWAY, stad op de W. kust van het eil. Samar. 142.36. L. 11. 39. N. B.

ILME, Beij. riv., die bij Vohburg in den Donau valt. 2. Han. riv., die in het Sollinger dal ontspringt, en bij Eimbeck in de Leine valt.

ILMEN (OSERO ILMEN), Rus. meer, gouv. Novogorod, 40 wersten lang en 30 breed en tamelijk diep. Het vereenigt de Wolga, door middel van de Msta en Wolchow, met de Newa; hoewel het, sedert dat in 1781 de Msta met de Wolchow, door een kanaal vereenigd zijn, weinig gebruikt wordt. 2. Meer in het gr. hert. Baden, niet ver van Pfullendorf. 3. I. of *Ilme*, D., in Schwarzburg Rudolstadt, aan de Ilmbach, met 220 inw., nabij den Innberg, daar voorheen zilver gegraven werd.

ILMENAU, ambt in Saksen Weimar, dat op 1 V.M. 4,400 inw. bevat. 2. Stadje in dit ambt, aan de Ilm, met 2150 inw., ijzergroeven, ijzer- en velerlei andere fabr., handel en 5 jaarmarkten. Men vindt in de nabijheid den hoogen porfierberg Kukelhahn. 3. Zie Elmenau.

ILMEND, Aziat. riv. in Beludschistan, die in de Indische zee valt.

ILMINGTON, Eng. D., gr. Warwick.

ILMINSTER, Eng. marktvlek, gr. Somerset, aan de Ile, met 2160 inw.

ILMONTE DI CASSO, zie Alben, No. 1.

ILMSTADT, zie Stadtilm.

ILMÜNSTER, Beij. dorp, Isarkreits.

ILNINS, Zwits. D. in Graauwbunderland.

ILO, kleine Z. Amer. haven van Peru, op 17. 35. Z. B.

ILOVLA of *Ilowla*, Rus. riv. in het land der Donsche Kozakken, valt in den Don, bij het fort Donskaia.

ILOW, Pool. stadje, waiw. Masovië.

ILP, Nederl. watertje en gehucht in N. Holland, kwartier Hoorn, onder Ilpendam behoorende.

ILPENDAM, Nederl. dorp in N. Holland, kwartier Hoorn, met de buurt Ilp en 550 inw.

ILPENSKOI, N. punt van de Aziat. golf van Ochotzk, ten N. van Kamschatka.

ILPIZE (ST.), Fr. D., dep. Op. Loire.

ILS of *Ilz*, riv., die op de bergen, welke Bohemen van Beijeren scheiden, ontspringt, en bij Passau in den Donau valt. Men vindt er fraaije paarlen in.

ILSE, Pruis. riv., regdst. Maagdenburg, die op den Brocken ontspringt, en bij Tempelhofe in den Ocker valt.

ILSENBURG, Pruis. vlek, regdst. Maagdenburg, met 1590 inw., olie-, papier-, kruid- en trasmolens, koper- en ijzerfabr. In de nabijheid, in het Ilsenthal, ligt de 230 voeten hooge naakte granietrots *Ilsenstein*, op welks hoogste punt de N. pool der magneetnaald, plotseling, door het O. naar het Z. draait.

ILSFELD, Wurt. dorp, Neckarkreits.

ILSINGTON, Eng. dorp, gr. Devon.

ILSLEY (OOST en WEST), 2 Eng. dorpen, gr. Berks, zamen met 1100 inw.

ILSNA, Rus. riv., gouv. Minsk, die beneden de hoofdst. Brzesc in de Bog valt.

ILST, zie IJlst.

ILSZ of *Ilza*, Oostenr. dorp in Stiermarken, met maar 60 huizen.

ILTEN, Han. ambt, vorst. Luneburg, dat 5,650 inw. bevat. 2. Han. dorp in genoemd ambt, met een ambtshuis en 780 inw.

ILUCI, kleine Z. Amer. riv. van Paraguay, die in de Parana valt.

ILUMDAR, ommuurde O. Perz. stad in Segistan, aan de Ilmend.

ILURE (ISLE D'), Fr. dorp, dep. Morbihan; 2 mijlen van Vannes.

ILVESHEIM, Bad. dorp, Neckarkreits, ambt Ladenburg, met 940 inw.

ILVETOFFA, Zweed. kerspel, Christianstad-län, aan het meer Ifo.

ILZ, zie Ils en Ilsz.

ILZA, Pool. stad, waiw. Sandomir. 38. 46. L. 51. 5. N. B. 2. Zie Ilsz.

ILZHOFEN, Wurt. stadje, Jaxtkreits, Op. ambt Ellwangen, met 620 inw.

ILZSTADT, zie Passau.

IMAGLIN, klein eil. in de Behringstraat. 207. 26. L. 65. 40. N. B.

IMAHAM, zie Akansas.

IMALGAN, klein O. Ind. eil. in de zee van Mindoro. 38. 51. L. 10. 51. N. B.

IMAM ALI of *Mesched-Ali*, Turk. Aziat. stad, pachalik Bagdad, ten N. O. van het meer Rahemah, met 2 poorten, eene fraaije waterleiding en eene prachtige moskee, met groote schatten; en het graf van den kalif ALI, den profeet der Perzen, werwaarts vele bedevaarten gedaan worden, benevens nog drie andere moskeën en 6000 inw. Zij ligt in eene dorre vlakte, waar men geen water, geen' boom, geene aarde zelfs, maar slechts brandend zand, dat de zon steeds heeter maakt, ontdekt. Ondertusschen heeft in onzen tijd, een voornaam vorst, met zware kosten, een kanaal laten graven, hetwelk echter door het gedurig stuifzand, jaarlijks moet schoon gemaakt worden. Ten N. heeft men eene rotonde, die men het graf van

EZECHIEL heet. Ook wijst men aldaar het graf van ADAM aan, en de plaats, waar de zondvloed begon. 2. I. *Azam*, Turk. Aziat. marktvlek, pachalik Bagdad, aan den Tiger, met het graf van den beroemden IMAN. 3. I. *Hussein* ook wel *Meshed Hussein*, Turk. Aziat. stad, ten W. van Hillah, aan eenen arm van den Eufraat, met ruïnen, tuinen en akkers omringd, heeft 5 poorten, 1 moskee met eene kapel, waarin het graf van HUSSEIN, zoon van ALI, en 7000 inw. die van de bedevaarten bestaan, welke jaarlijks uit geheel Perzië gehouden worden. In 1801 hebben de Wachabiten de onnoemelijke schatten, die deze kapel bezat, geplunderd. De koning van Perzië heeft deze plaats weder laten herstellen. 4. I. *Hussein*, Turk. Aziat. plaats in Bagdad, aan den O. oever van den Tiger, met het graf van ABU HANISA. Men beschouwt deze plaats als eene voorstad van Bagdad. 5. I. *Musa* of *Kazemein*, Turk. Aziat. marktvlek, pachalik Bagdad, ook als voorstad van Bagdad aangemerkt, aan den Tiger, tegenover het voorgaande; mede eene bedevaartplaats naar de graven van 2 kalifs, die van ALI afstammen. Men vindt hier de prachtige moskee *AgaMuhammed*, waar de schatten van IMAN ALI voor de Wachabiten geborgen zijn. Ook vertoont men hier de ruïnen van den toren van Babel. 6. I. *Zada Ismaël*, bergpas in Perzië, op den weg van Persepolis naar Ispahan; 13 mijlen N. van Persepolis. 7. Zie Herat.

IMAME, zie Jamamah.

IMARE (PUNTA DE), punt aan de N. O. zijde van 't W. Ind. eil. Trinidad.

IMASSA, Z. Amer. riv. in Quito, prov. Jaen de Bracamoros, die in de riv. der Amazonen valt.

IMATO, kleine Z. Amer. riv. in Port. Guiana, die in de Atl. zee valt.

IMATUCARA, Z. Amer. riv. in Quito, prov. Moxos, die in de Ubay valt.

IMAUS, zie Mustag.

IMAYOSA, kleine Z. Amer. riv. in Quito, prov. Moxos, die in de Beni valt.

IMBAU, kleine Z. Amer. riv. in Brazilië, prov. Rey, valt in de Atl. zee.

IMBERCHIES, zie Monceau.

IMBO, zie Hambouna.

IMBRA CHRISTOS, Afr. stad in Abyssinië; 48 m. Z. O. van Gondar.

IMBRO of *Imbros*, zie Embro.

IMBSEN, klein Han. ger. in Göttingen.

IMBSHEIM, Fr. D., dep. Ned. Rijn.

IMBST, IMST of *Vimst*, Tyrolsche hoofdstad van den kreits van dien naam, aan de Inn, met 3000 inw., die katoen- en linnenfabr. hebben, en veel kanarievogels fokken, die zij zelfs tot in Rusland en Turkije verkoopen. In de nabijheid zijn de lood-, zilver- en kopergroeven. De kreits van dien naam heeft 96,000 inw. op 107 V. M.

IMERAPURA, zie Ammarapuram.

IMERETHI of *Imerette*, Rus. prov. in Azië, de landen aan den Kaukazus gelegen, en de voormalige Georgische landschappen Imerethi, Mingrelië en Guriël bevattende, waarbij ook de prov. Awchasa gevoegd is. Zij is tusschen Tscherkessië, Georgië, Aziat. Turkije en de Zwarte zee, of tusschen 58. 44. en 61. 2. L. en 41. 22. en 42. 52. N. B. gelegen, en bevat op ruim 407 V. M. 180,000 (VAN BROMSEN rekent 220,000) inw. De prov. ligt zeer hoog, en is nog eene afhelling van het Kaukazisch gebergte, welks takken dezelve doorsnijden, zoo dat zij geheel uit (hoewel niet zeer hooge) bergen en dalen bestaat, welke laatste zeer schoon zijn, en eene zachte, gematigde luchtstreek hebben. Aan de kusten van de meer vlakke deelen Mingrelië en Guriël, stroomt de Zwarte zee. De N. bergen behooren tot den Kaukazus, waar men onder andere hooge toppen den *Elbrus* van 16,700 voeten, vindt. Het Tscherkessisch gebergte scheidt Mingrelië van Tscherkessië; het Moschische of Asmassintha, scheidt Imerethi van Georgië. Al deze bergen zijn naar de afhellingen en op de lagere deelen met hout bezet, en bevatten metalen. Tusschen Imerethi en Akalzike is een tak van den Ararat, en over het Asmassintha gebergte loopt de Colchische poort of weg, welke de gemeenschap tusschen Imerethi en Georgië opent.

De voornaamste riv. die hier in de Zwarte zee vallen, zijn: de Rioni, of de Phasis der ouden, met de Bockwa, Tschariali, Dsedsche, Tzqualtzitela, Kwirili, Oguskura, Guba, Tschenistzquali (Hippus) en Sachuri. De Tschorokhi, de Bathys of *Akampsis* der ouden; de Khobis, de Techer, de Tschani en de Mecu-Enguri. Ook zijn er vele kleine meren, waaronder het Kirkalei meer aan de kust, het voornaamste is. De grond is meestal vrij vruchtbaar, zelfs aan de kust, waar hij zandig wordt. De bergen, hoewel rotsig, hebben veel hout en overal goede weiden. Op de hoogten is de lucht koud, maar in de dalen heerlijk en gezond. Daar tieren alle planten der ver-

verzengde luchtstreek. De bewoners dezer prov. zijn ook aan kropgezwellen onderhevig, en soms wordt uit het Turk. rijk hier de pest medegedeeld. De landbouw wordt hier zeer verwaarloosd, en het is alleen aan de vruchtbaarheid van den grond te wijten, dat de prov. veel meer koren opbrengt dan zij behoeft. Voornamelijk groeit er veel hout, tarw, gerst, gierst en eene plant (*Panicum Italicum*), die zij als brei eten. Verder maïs, allerlei tuin- en boomvruchten, veel wijn, die echter meestal hier versch gebruikt wordt. Ook wordt er katoen, zijde, tabak, hennep, saffraan en verfplanten geteeld. De veeteelt is niet sterk, maar op de bergen houdt men veel schapen en geiten. Wild is er in overvloed, maar ook jakhalzen, inkhorens, antilopen, enz. De bijenteelt levert er veel voordeel op. Men vindt er ook ijzer, waaruit ketels, kettingen, bouwgereedschap, enz. gemaakt worden, alsmede kalk, gips, zwavel, edelgesteente en andere soorten van steenen. Fabrijken handel en scheepvaart zijn er niet. De inw. laten zich dus al hunne benoodigdheden brengen, waartegen zij dan hunne voortbr. afgeven, zoo dat de geheele handel in handen is der Armeniërs, Grieken en Joden, die hun zout, linnen, wollen en zijden waren, leder, koperwerk, sabels, munten, goud, zilver en koloniale waren aanbrengen; wijn, koren, zijde, katoen, honig, was, ijzer, wol, vruchten, maar vooral slavinnen voor de harems der Turken en Perzen uitvoeren. De inw. zijn Georgiërs, Mingreliërs, Armeniërs, Joden, en Osseten, die (behalve de Joden) meestal den Griekschen godsdienst belijden, doch welker geestelijken zeer onwetend en onbeschaafd zijn, zelfs een ergerlijk leven leiden, en volgens CHARDIN niet meer dan waarzeggers en kwakzalvers zijn. Van kunsten, wetenschappen of scholen is hier zelfs geen schijn.

De prov. wordt door een gouverneur, die in de hoofdstad Kutaia woont, bestuurd en is in de 6 kreitsen Kutetis, Wakin, Ratschin, Satschcher, Tschcher, en Bagdad verdeeld. 2. Gedeelte van het genoemde gouvernement, thans in kreitsen verdeeld, en tusschen het sneeuwgebergte van den Kaukazus, het gebergte Asmassintha, de Turk. prov. Akalzike en Guriël, of tusschen 59. 12. en 61. 2. L. en 41. 44. en 42. 51. N. B. gelegen, en bevat ongeveer 55,000 inw. Het wordt in het eigenlijk Imirethi, Ratscha en Dwalethi verdeeld. 3. I. of *Eigenlijk Imerethi*, het Z. W. en W. deel van het voorgaande, in 13 distr. verdeeld, welke naar de namen der vorstelijke personen, die dezelve bezitten, genoemd zijn, en welke vorsten dikwerf geheel willekeurig over hunne minderen beschikken.

IMERSAY, Schot. eil. aan de Z. W. kust van Islay.

IMGENBRUCH of *Imgenbroich*, Pruis. dorp, regdst. Aken, op eene hoogte, met 1750 inw. en lakenfabr.

IMGRUND, zie Grimsel.

IMHANZARA, Afr. dorp in Sennaar; 10 mijlen N. van Giesem.

IMIDSU, Jap. stad, eil. Niphon; 44 mijlen N. W. van Jedo.

IMIRETTE, zie Imerethi.

IMIRRIDA, tak van de Z. Amer. riv. Orinoco.

IMLIAT, riv. in Aziat. Rusland, valt in de Myas.

IMLIATSKAIA, stad in Aziat. Rusland, gouv. Ufa, aan de riv. Imliat.

IMMAMABAD, Perz. stadje in 't W. van Irak; 30 mijlen W. van Sawa.

IMMAK, een der Sasignan eil. aan de kust van Kamschatka.

IMMELN, Zweed. meer in Christianstadt-lan.

IMMENDINGEN, Bad. dorp, Zeekreits.

IMMENHAUSEN, Keur-Hes. stadje, prov. Neder Hessen, met 1250 inw.

IMMENRODE, dorp in Schwarzburg-Sondershausen, ambt Strausberg.

IMMENSTADT, Beij. landger., Op. Donaukreits, dat op 5¼ V. M. 12,050 inw. bevat, zeer bergachtig is, en eene ruwe luchtsgesteldheid heeft. De hoofdpl. dezes naams ligt aan de Stillach, en den voet der Algauer Alpen, en heeft 1200 inw.

IMMER, eil. der Nieuwe Hebriden in Australië. 19. 16. Z. B. 2. Zwits. dorp in het Immerdal.

IMMERDAL, zie Erguel.

IMNAU, dorp in Hohenzollern-Sigmaringen, ambt Haigerloch.

IMOGLIN, rotsachtig Rus. eil. in de Behring straat, gouv. Irkutsk, met rendieren, en Tschuktsen tot bewoners.

IMOLA, stad in den Kerk. Staat, legatie Ravenna, op een eil. in de Santerno, met een slot, eene hoofd-, 15 parochie- en 17 kloosterkerken, een bisdom, 8,500 inw., wijnbouw en 1 wijnsteenraffinaderij. 44. 22. N. B. 29. 21. L.

IMOSCHI, Oostenr. distr. en vlek in Dalmatië, kreits Macarsca.

IMPDEN, zie Wolvertem.

IMPE, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Dendermonde, met 660 inw.

IMPERIALE, kleine Sard. riv. in Ge-

Genua, die bij Oneglia in zee valt. 2. Z. Amer. stadje in Chili, met eene, door zandbanken, onbruikbare haven.

IMPERIEUSE RIFF, rif in het Afr. kanaal van Mosambique, door kapitein ROWLEY ontdekt, op 17. 35. Z. B. en 118. 17. L.

IMPFINGEN, Bad. dorp, Main- en Tauberkreits, met 580 inw. en wijnbouw.

IMPIRA, Z. Amer. volkpl., prov. Cordova; 30 mijlen Z. van Cordova.

IMRUS, zie Embro.

IMSEN, Zweed. meer in Skaraborgs-län.

IMST, zie Imbst.

IMSWEILER, Beij. dorp, Rijnkreits.

IMOVI, Japansche stad, eil. Niphon.

IMUNCINA, Z. Amer. riv. van Paraguay, die op de bergen ten N. van Parana ontspringt, en op 12. 40. Z. B. in die riv. valt.

IN, zie Kuroe.

INABU, Turk. zeedorp, sandschakat Kirkhilissa, bij kaap Inabu.

INACCESSIBLE, eil. ten W. der Ververschings eil., bij W. Afrika; 5 à 6 mijlen in den omtrek. 37. 30. Z. B.

INACONDA, O. Ind. stad, prov. Carnate. 97. 20. L. 16. 1. N. B.

INACHUS, zie Planissa.

INADA, kaap in 't Turk. sandschakat Kirkhilissa, ook Inabu genoemd.

INAGUA, zie Heneaga.

INAK, Aziat. stad in Dschagatai, rijk Taschkent, in Turkhestan.

INAKA, Jap. stad, eil. Niphon.

INALIM, Rus. eil. in de Behring straat.

INAMBARI, Z. Amer. riv. van Peru, valt na een' N. loop in de Ucayal.

INAMBU, Z. Amer. riv. in Port. Guiana, valt in de Rio Negro.

INATTENDUE, zie Gower's eil.

INAUBI, Z. Amer. riv. van Paraguay, valt in de Parana.

INBAGO of *Sebago*, meer der N. Amer. Rep.

INBALSKOI NOVIMSKOI, Rus. stad, gouv. Tobolsk, aan de Jenisea. 107. L. 63. 40. Z. B. 2. I. *Verschnei*, Rus. stadje, gouv. Tobolsk.

INBATSEN, Rus. stam der Ostiaken.

INCA, Spaan. stadje op het eil. Majorca.

INCARNACION DE CUERENO, Spaan. distr. of conceja, prov. Leon.

INCARNATIONS, eil. in Australië, tot den zoogenoemden archipel der Lage eil. behoorende, en in 1606 door QUIROS op 24. 45. Z. B. en 154. 26. L. ontdekt, doch niet weder gevonden.

INCE, Eng. vlek, gr. Chester, met 430 inw. 2. Eng. vlek, gr. Lancaster, met 1065 inw.; men maakt er fraaije vazen. 3. I. *Blundell*, Eng. buurt, gr. Lancaster, met 410 inw.

INCENADA DE BARRAGAN, Z. Amer. stad, aan de zamenvloeijing der Barragan en la Plata.

INCERNOU, Fr. dorp, dep. Aveiron.

INCH, vruchtbaar Ier. eil., gr. Donegal, in de Lough Swilly baai, met haringvisscherij. 2. Schot. kerspel, gr. Wigton, met 1830 inw. 3. I. of *Insch*, Schot. dorp, gr. Aberdeen, met 920 inw. 4. I. *Aber*, klein Schot. eil., gr. Stirling, in Loch Lomond. 5. I. *Brayock*, klein Schot. eil., aan den mond der Z. Esk, gr. Forfar. 6. I. *Cuilloch*, Schot. eil., gr. Stirling, in Loch Lomond. 7. I. *Colm* of *Columba*, klein Schot. eil. in de golf van Forth, voormaals *Amonia* genaamd. 8. I. *Inet Conogars*, eil. in Dunbarton, in Loch Lomond. 9. I. *Cruin*, klein Schot. eil., gr. Stirling, in Loch Lomond. 10. I. *Feuil*, eil. in Dunbarton, in Loch Lomond. 11. I. *Fud*, Schot. eil., gr. Stirling, in Loch Lomond. 12. I. *Galbraith*, Schot. eil., gr. Stirling, in Loch Lomond. 13. I. *Garvie*, Schot. eil. in de golf van Forth. 14. I. *Gowry*, eil. in de golf van Forth. 15. I. *Grange*, klein Schot. eil., gr. Stirling, in Loch Lomond. 16. I. *Innan*, Schot. dorp, gr. Renfrew, met 640 inw. 17. I. *Keith*, rotsachtig Schot. eil. in de golf van Forth, met eenen vuurtoren. 18. I. *Kenneth*, een der kleine Hebriden, aan de kust van Schotland, tusschen de eil. Mull en Icolmkill. 14. 36. L. 56. 29. N. B. 19. I. *Loanig*, Schot. eil., gr. Stirling, in Loch Lomond. 20. I. *Marnoch*, Schot. eil. in de golf van Clyde, door koraal- en mosselbanken omringd. 21. I. *Mickery*, Schot. eil. in de golf van Forth. 22. I. *Moan*, Schot. eil., gr. Stirling, in Loch Lomond. 23. I. *Murin*, eil. in Dunbarton, in Loch Lomond. 24. I. *Point*, Ier. kaap, tusschen Dingle baai en Castlemain haven, gr. Kerry; 40 mijlen O. van Dingle. 25. I. *Tavanach*, Schot. eil. van Dunbarton, in Loch Lomond. 26. I. *Torr* of *Torremach*, Schot. eil., gr. Stirling, in Loch Lomond.

INCHENHOFEN, Beij. dorp, Op. Donaukreits, met 620 inw.

INCHHOLM en INCHKERIT, 2 kleine Schot eil. in de golf van Forth, gr. Edinburg.

INCHTURE, Schot. dorp, gr. Perth.

INCHWA, riv. in Rusland, gouv. Tobolsk, welke in de Konda valt.

INCHYRA, Schot. D. en haven, gr. Perth.

INCISA, Sard. stadje, hert. Montferrat, met 1950 inw. en zijden molens. 2.

2. I. of *Ancisa*, Tosc. stadje, gebied Florence, aan de Arno.

INCORONATO, eil. in de golf van Venetië, tot Dalmatië behoorende.

INCOURT, Nederl. dorp, prov. N. Braband, arr. Nivelles, met 500 inw.

INCUSSU, Afr. dorp in Congo; 29 m. Z. van St. Salvador.

INDAL, Zweed. riv. en stadje, 5 mijlen W. N. W. van Sundswal.

INDAPURA, zie Indrapura.

INDEA, Afr. stad en riv. in Yamina.

INDEN, Pruis. dorp, regdst. Aken, aan de Roer, met 800 inw. 2. I. *Hotun*, hoofdstad der Mantcheou Tartaren; 140 m. O. N. O. van Peking.

INDERABIA, klein eil. bij den mond der Perz. golf. 26. 40. N. B.

INDERGEREE, riv. aan de N. O. kust van 't O. Ind. eil. Sumatra, die op 121. 6. L. o. 33. Z. B. in zee valt.

INDERGUR, naam van verscheidene kleine O. Ind. sterkten.

INDERMAY (POINT), kaap aan de N. kust van Java. 126. 4. L. 6. 12. Z. B.

INDERSDORF, Beij. dorp, Isarkreits.

INDERSKAIA, stad in Aziat. Rusl., aan de Oural; 24 mijlen N. van Gurer.

INDERSKOE, Rus. vesting, gouv. Astrakan, in welker nabijheid het meer Inderskoe-Osero ligt, eene rijke zoutzee in 't gebied der Kirgizen, waaruit de Kozakken hun zout halen.

INDGEHSU, Turk. Aziat. stad van Caramanië; 4 mijlen Z. W. van Cesarea. 2. Turk. Aziat. stad in Natolië; 13 m. Z. W. van Angora.

INDIAN BAAI, ten W. van Bonavisty baai, op 't N. Amer. eil. Terreneuve.

INDIAN BIG, kleine N. Amer. riv., die tusschen de kleine Miami en de Scioto in de Ohio valt.

INDIAN CASTLE, vlek op het W. Ind. eil. Christoffel of St. Kitts.

INDIAN COVE, haven van 't Austr. eil. Nieuw Zeeland, in Dusky baai.

INDIAN CORN FALLS, waterval der riv. St. Maria; 7 mijlen van 't N. Amer. Bovenmeer. 293. 21. L. 46. 22. N. B.

INDIAN CREEK, kleine N. Amer. riv., die 15 mijlen N. O. van Vevay in de Ohio valt. 2. Kleine riv. op 't W. Ind. eil. Antigua. 3. N. Amer. riv., die in de Chesapeak valt, op 37. 43. N. B.

INDIAN HEAD, Austr. kaap aan de O. kust van Nieuw Holland. 25. 3. Z. B.

INDIAN ISLAND, eil. in het Z. gedeelte van Dusky baai, aan de kust van Nieuw Zeeland. 2. Klein N. Amer. eil. aan de kust van N. Carolina, aan den mond van Pamlico sound. 300. 56. L. 35. 23. N. B.

INDIAN OLD TOWN, stad der N. Amer. Rep., prov. Maine, gr. Lincoln.

INDIAN RIVER of *Cypress Swamp*, moeras der N. Amer. Rep., prov. Maryland, bijna 50,000 morgen lands groot. 38. 35. 15. N. B. 2. N. Amer. riv. aan de O. kust van het schiereil. O. Florida, die tusschen het eil. El-Palmer en Leech, op 287. 6. L. 27. 30. N. B. in zee valt. 3. N. Amer. riv. van Delaware, die in Rehobot baai valt, op 302. 30. L. 38. 40. N. B. 4. Kleine invaart der N. Amer. Rep., in het distr. Maine, tusschen Chandler's en Pleasant riv.

INDIAN SOUND, Z. Amer. golf of baai aan de Z. kust van Patagonië, door St. Jerome's kanaal met de straat van Magellaan vereënigd.

INDIAN-TOWN, N. Amer. dorp, prov. Maryland, gr. Dorcester, aan de Indian creek. 2. N. Amer. stadje, prov. N. Carolina. 3. I. *Point*, kaap op de O. kust van 't W. Ind. eil. Antigua. 316. 24. L. 17. 15. N. B.

INDIANA, eene der prov. of staten van de N. Amer. Rep., sedert weinige jaren als zoodanig erkend, en tusschen de riv. Wabash, het meer en de prov. Michigan, de prov. en riv. Ohio, of tusschen 289. 4. en 292. 10. L., en 37. 47. en 41. 50. N. B. gelegen, en op 1800 V. M. 150,000 inw. bevattende. Het land is weinig berg- maar deels boschachtig en deels onbewoond. De voornaamste riv. zijn de Ohio, de Wabash, de Witte rivier, de Illinois en de Miami of Maumee. De luchtsgesteldheid is er gematigd en gezond. De voortbr. zijn: tarw, rogge, vooral maïs, haver, gerst, boekweit, aardappelen, pompoenen, meloenen, komkommers, enz. De bergen geven eenig ijzer en steenkolen. Voor eigen gebruik, en ook tot uitvoer, is er overvloed aan ossen en varkens, vleesch, boter, kaas, spek, leder, enz. De invoer bestaat in suiker, koffij, wijn en sterke dranken, ijzerwaren, papier, enz. De stoombooten maken de gemeenschap met Nieuw Orléans gemakkelijk. Men vindt er fabr. van zadels, toomen, hoeden, laarzen en schoenen, en houten huisraad. De prov. is reeds in 12 gr. verdeeld. De hoofdpl. is Vincennes. 2. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Pennsylvanië, met 6,220 inw.

INDIANEN, bewoners van Indië; de Engelschen geven dezen naam of dien van *Indiërs*, alleen aan de oorspronkelijke inw. van Amerika, terwijl zij dan de inw. van Oost- of Aziatisch Indië, Hin-

Hindo's noemen. Wij echter gebruiken dezen naam meer algemeen, en strekken dien, niet alleen tot de Azianen, maar zelfs tot de onderscheidene oorspronkelijke bewoners der Zuidzee eil. uit. Wij zullen de onderscheidene Indianen bij de landen, die zij bewonen, opgeven.

INDIANEN (LAND DER VRIJE), dat gedeelte van Amerika, hetwelk als nog door de afstammelingen der oorspronkelijke inw. wordt bewoond. Men vindt dezelve vooral in Noord, doch ook in Z. Amer. In N. Amer. wonen zij tusschen Nieuw Wallis en Labrador, Eng. Amerika, de N. Amer. Republiek, Nieuw Mexico en den grooten Oceaan. De oppervlakte, die echter nog weinig bekend is, wordt op 150,000 V. M. geschat. Sommigen derzelven hebben met de Vereenigde staten verdragen aangegaan. Gronds- en luchtsgesteldheid zijn, op zulk eene uitgestrektheid, natuurlijk zeer verschillend; veelal is de grond zeer vruchtbaar en geschikt voor den landbouw, doch meestal verwaarloosd. Ook vindt men er zeer groote bosschen, en hier en daar heerlijke weiden en uitgestrekte vlakten en dalen. De voorn. bergen zijn: het Alleghanisch en Apalachisch gebergte, de Cordillera's de los Andes, de Landshoogte (*the Lands height*), de bergen der Platte riv., de Rotsgebergten, enz. Onder de bekende wateren behooren: 1. Het groote *Assinibolen* of *Michinipi meer*, waarbij de Assinibolen, Kattanahowers, Val-, Slangen, Moudonen, Geschoeide en andere Indianen wonen. 2. Het Minitoba, Dennen- en Snoeken meer, alle drie in het Westen, in welker omtrek de Tschippowaërs, Utagawas, Tinton-Indianen en andere wilde horden wonen. 3. De Slaven-, Regen-, Hout- en Timiskaming meren, bij welke de Atkikameomers, Timiskamings, enz. wonen. Tot de riv. behooren: de Mississippi, Bourbon (nu Nelson), Ohio, Assinibolen, Mackenzie (voorheen Slavenriv.), Kopermijnriv., de Vredes- riv. of Unyah, de Columbia of Takutschilesse, Saskaschiwin, enz.; maar vooral de groote Missouri (zie dat art.), met de Jefferson, Maddison, en Galatin; de Platte riv, de kleine Missouri, de Pams riv. (alwaar de Missouriërs, Otos en Pamos wonen, die altijd onderling in oorlog zijn); de Witte riv., de groote Sionr (alwaar de Siouers, Pontas en Mahas rondzwerven); de Schiann, enz. Menigvuldig zijn de voortbr. dezer groote landstreek: men vindt er uitgestrekte bosschen van eiken-, ceder-, beuken-, ahorn-, berken-, dennen-, appel-, pruimen-, noten-, cypressen- en laurierboomen; suikerriet, wilde druiven, onderscheidene soorten van beziën, hennep, vlas, katoen, indigo, tabak, rijst, maïs, sumak, enz. Het dierenrijk heeft overvloed van horenvee, herten, reeën, hazen, buffels, rendieren, elanden, wolven, beeren, vossen, tijgers, luipaarden, bevers, otters en andere pelsdieren; ook paarden, geiten, eenige schapen, alligators, kaimannen; veld- en andere hoenders, fazanten, tortelduiven, wilde ganzen, eenden, watervogels; zeer veel visch, ook muskieten, spaansche vliegen, enz. Van delfstoffen heeft men hier kobalt, vermiljoen, vitriool, aluin, ijzer, koper, lood (mogelijk ook wel goud en zilver), porseleinäarde, marmer, zout, minerale wateren, steenkolen, enz.

Uit hoofde van den weinigen omgang, welke deze horden nog met de Europeanen gehad hebben, is de handel van weinig belang, en bepaalt zich tot het verruilen van de voortbr. van hun land, liefst tegen sterke dranken (die echter door beschaafde Eur. mogendheden verboden zijn), en ook tegen dekens, hemden, lakens en wollen stoffen. Die schietgeweer hebben leeren gebruiken, vragen ook naar kruid en lood en wapens. Wat hunne bezigheden, middelen van bestaan, enz., betreft, deze komen natuurlijk met den graad hunner beschaving overeen, die bij sommigen reeds aanmerkelijk gevorderd is. De Tscherokezen en Kreeks bepalen zich niet alleen tot den landbouw en de jagt, maar leggen ook tuinen en weiden aan, bouwen regelmatige huizen, maken gewone kleederen, en wonen in steden en dorpen bij elkander; terwijl zij fijne kleederen, metalen en wapenen van de Engelsche Amerikanen, die hier zelfs hunne bedienden en pakhuizen hebben, inkoopen. Over het algemeen bestaat de kunst der mannen in het bouwen van hutten, het uithollen der cano's, het maken van steenen pijpen, houten trommels en andere kleinigheden. De vrouwen kunnen spinnen, weven, en eene soort van schoenen maken. Zij bebouwen niet meer land, dan zij noodig hebben, gebruiken meestal paard noch ploeg, maar hakken den grond om. Het huisraad is, zoo als men begrijpen kan, lomp en weinig beteekenend; sommigen echter hebben ook aardewerk. Zij zijn thans bijna allen met het gebruik van messen en vuurslag bekend; sommigen hebben zelfs bijlen, vijlen, zagen, enz.; ta-

tafels, stoelen, kasten en lepels; terwijl hier en daar de vrouwen grove kleederen enz. weten te weven. Oorspronkelijk zijn deze menschen herdervolken, en de reizigers geven zoo vele stammen op, dat men moeite heeft derzelver namen te onthouden, doch de meesten verminderen sterk. Sommigen leiden nog geheel en al een zwervend leven. Zij zijn rood-bruin van kleur, veelal geschilderd, vlug, met breede, zwarte oogen, zwart doch zelden gekruld haar, zeer witte tanden, en over het algemeen welgemaakt. De vrouwen zijn iets kleiner dan de Europische. Onder de 100 stammen, die men opnoemt, zijn er, behalve de Kreeks, Tschippowaërs, Akansas en Tscherokiërs, geen die meer dan 30,000 man bevatten. Velen leven in aanhoudenden oorlog, anderen geheel van de jagt. De huisvader is het hoofd der familie. De Indianen, die om den Mississippi wonen, houden jaarlijks eene algemeene vergadering hunner opperhoofden, om te bepalen hoe met hunne waren te handelen. De meest bekende stammen zijn: de Tschippowaërs, de Mohawks, de Nadowessiërs en Siouers, de witte Indianen of Akansas, de Missouriërs, de Illinezen, de Natschers, de Kalabaws, de Knistenoërs, de Tscherokiërs, waarvan velen zich weer in bijzondere stammen verdeelen. (Men zie die art.)

Indië, in den uitgebreidsten zin des woords, bevat de geheele streek van Azië, tusschen Perzië en China begrepen, waartoe ook het hooge gebergte van Thibet, het schoone dal Kaschimir, al de landen der oude Indische Scythen, de rijken Nepaul, Boetan, Assem, Birma en Siam, benevens het W. schiereïl. en het eil. Ceylon, en met één woord, de geheele landstreek behoort, alwaar nog heden ten dage de oude godsdienst, de spraak en het schrift der Hindo's, meer of min aanwezig is. Dit Indië, dat in lateren tijd, ter onderscheiding van W. Indië, O. Indië genoemd is, wordt door de riv. den Ganges in twee groote schiereïl. verdeeld. Het heeft, in bovengenoemde gesteldheid, eene, bijna zoo groote uitgestrektheid als geheel Europa, terwijl de beide deelen, *Indië aan deze* en *Indië aan gene zijde van den Ganges* genoemd worden. Bij het eerste worden ook nog landen aan gene zijde van den Ganges gebragt. Wij zullen beide afzonderlijk behandelen.

Indië, aan deze zijde van den Ganges of *Voor-Indië*, schiereïl. in Azië, hetwelk zoo veel het vaste land betreft, ten N. aan Beludschistan en Afghanistan of O. Perzië, ten O. aan het Himalaya gebergte, ten N. O. aan Assem en Birma, en aan de golf van Bengalen, ten Z. O. aan de straat Palk en de golf van Manar, ten Z. aan de Indische zee en ten W. aan de Arabische zee grenst, terwijl de eil. Ceylon, de Maledivische, Lakedivische, en de eil. van Nikobar en Andaman tot hetzelve behooren, welke wij op de bijzondere art. behandelen zullen. Het strekt zich dus van 89. 37. tot 110. 12. L. en van 7. 56. tot 34. 25. N. B. uit, en bevat volgens Hamilton 59,535 (Lahor heeft 69,750 en Le Goux de Flair 72,720) V. M. en volgens Hamilton 132 (Le Goux de Flair heeft 184, Ormi 110, Lindner 120) millioenen inw.

Men kan Indië, zoo wel Indië aan deze, als aan gene zijde van den Ganges, als de lage uiteinden aanmerken van het hoogst en meest ontzagverwekkend gebergte der aarde, dat het midden van Azië bedekt. Aan den voet-van hetzelve strekt zich Indië aan deze zijde, tusschen den Indus of Sinde en den Ganges of liever den Bramapoeter uit, terwijl de Noordelijke zoom met voorgebergten bedekt is, die van het N. W. naar het Z. O., in eene evenwijdige rigting, tot aan de golf van Bengalen loopen, en gedurig lager wordende, dalen vormen, die weer door vele dwarsdalen doorsneden worden, en de bekoorlijkste, vruchtbaarste en overvloeijendste landstreek der aarde uitmaken.

Natuurlijk is in zulk een groot land, de gesteldheid van den grond zeer verschillend; over het algemeen echter, vruchtbaar, en op sommige plaatsen, daar veel water is, zelfs buitengemeen vruchtbaar. Slechts hier en daar zijn zandwoestijnen, heiden en woeste berglanden. De voorn. bergen zijn: de Himalaya en de Ghauts of Gatisch gebergte, met de Seehachul, Vindhya en het gebergte Travancore. De voorn. kapen zijn aan de W. kust Rama en Comorin, en op de O. kust Calymere, Sippelex en Palmyras. De voornaamste vlakten zijn, 't midden van Dekan, van 3 tot 5000 voet boven de zee; waartoe de vlakten van Colar en Yellapura behooren; het voorplein van het Himalaya gebergte, de groote zandwoestijn, tusschen den Ban en den Indus, eigenlijk de eenigste, wezenlijke woestijn die dit land heeft. Tot de wateren behooren: de Arabische zee en de golf van Bengalen, die het land aan beide zijden bespoelen, welke de vol-

volgende riv. ontvangt: de Indus met de Schenab of Chunab, die de Behut of Ihylum, de Ravey met de Basuntir, de Gharra met de Setlege, en de Beyah ontvangt. De Paddar, de Ban, de Bunnaus, de Suraswuttee of Sursoostee, de Sauber-muttee, die de Khauree, Mheyswah en andere ontvangt. De Mhye of Mahy, de Dhandur, de Nerbuddah, die de Herun, de Towah, de Cow, de Hautree, de Odee en de Oresung ontvangt. De Taptey of Taptee, die de Gool, de Annair, de Maince en de Goomaye, de Poornah, de Guirna, de Beary, de Paunzar, enz. ontvangt. De Kooauree, de Owrunga, de Dummun-gunga, de Sooria, de Taunga, de Holaus, de Sawuttee, de Ingboree, de Jaughur, de Segipire, de Dewghur, de Atchera, de Mandova, de Carawooty, de Shawl-Mully, de Sherrawuttee, de Comardairee en de Kokkat, welke laatste meestal kustriv. zijn. — In de golf van Manar, tusschen het vaste land en Ceylon, vallen de Tripalcandel, de Tambovany, de Beyp-aroo, enz. In de golf van Bengalen, die Ceylon en verscheidene andere eil. bevat, stroomen de Cavery, welke de Soobralmance, Vedawatti, Lechman, Pert, Shinsha en Arawatty ontvangt, verscheidene watervallen, en de armen Kolram of Coleroon, de Poodocavery, de Karikal, de Naghoor, de Valida-Aroo en Ven-Aroo heeft. Verder de Panaux met de Toringaroo; de Palaux met de Shewaroo en Pony; de Churnudi, de Sanga met de Cottapatan; de Pennar met de Chuiravutty, de Papakeny, de Syere, de Coond, de Sagulair, enz. De Gondegam of Gaulacommum, de Portar, de Kistnah, en wel de eigenlijke Kistnah met de Queena, Yairla, Gut-purba en Malpurba; de Beemah met den Baum, de Kookra, de Mootamola, de Naera, de Maun, de Seena en de Borea; en de Toomboodrah met de Toonga, Budra, Choardy, Wurdah en de Valdavutty, en de Mussy Oyer of Kissera, nog eene eigenlijke Kistnah en de Sippeler en andere. — De Godavery, met de Sewna, de Peera, de Poorna, de groote Manjera, de Burda, met de Paingonga en Baingonga, de Silair, enz. en de armen Godavery en Narsapour, welke laatste zich in de Bandar-Malanka en Narsapour verdeelt. Verder de Mauphuir, de Paddair, de Gangam, de Mahanuddy, met de Hutsoo, Heve, Braminy, Byturny, Salmudy en vele andere; de Sabunreeka. De Ganges, die uit de Baghiratha-Ganga en AlicanandaGanga ontspringt; de Yarwofadar, de Ramgonga, met de Kosila, Kuroola, Dooah, Gurrah; de Callee Nuddee, de Jumna; met de Hindaun, Bungunga, Chumbul, Koharry, Bedwah, Keane en Rinde; de Tonsa, de Soane, met de Mahanna, de Mow, de Caput, de Myrar, de Kunker en de Coyle. De Goomty met de Junmoaree, de Sye, enz. De Goggra, met de Kali, Chouka, de Rapty en de kleine Gunduck; de Gunduck, met de Barigar, Neri, Khola, Tirsool, Gunga en Rapty; de Bagmuty, met de Buckiah, de Nuna, enz.; de Kosa, met de Arun, Tombao en Gogare; de Mahamada, met de Purnahaba en de Teestah. De Bramaputra of Burampoeter, die uit het meer Soinchi komt, en de Gaddada, de Jerdekker met de Necleomer, de Soormah met de Cungas en Bowli, en de Gomut ontvangt: de Chittigong, met de Chingree en de Sunkel.

Groote meren heeft dit gedeelte van Indië niet. De voorn. zijn het Chilka in de N. Circars, en het meer van Palicate; Minder zijn de meren van Buckra, die bij Calcutta en Doolaberry, het meer Jeel, de meeren Kottilluh en Dabhur. Gezondheidsbronnen zijn er in menigte, doch weinige worden er gebruikt. Onder de moerassen, die men vooral in Cutch en Guzeratte vindt, behooren die van Puchum in het eerste, en de Arrautum in het laatste land.

Volgens de ligging, grootendeels in de verzengde luchtstreek, is de luchtsgesteldheid warm, en op sommige plaatsen, vooral in het Z., des zomers ondragelijk heet, doch in 't Noorden, tusschen de met altijddurende sneeuw en ijs bedekte bergen, zeer gematigd. Men heeft er gevaarlijke winden, vooral in de woestijn van Lahor. De overige winden zijn land-, zee- of ook wel passaatwinden, waarvan de laatste gewoonlijk *moussons* genaamd, regelmatig afwisselen, en in den N. O. of Natten, en Z. W. of Droogen *mousson* verdeeld wordt. Ook de land- en zeewinden zijn regelmatig, waarvan de eerste des nachts, de andere bij dag waait; storm, stof- en wervelwinden zijn er niet zeldzaam. De regentijd duurt in het midden en Oosten des lands van April of Mei tot het einde van October; op de kust van Coromandel en elders een weinig later. Er valt alsdan wel 20 à 22 duim water in de maand, en dit is noodzakelijk, want anders was de hongersnood onvermijdelijk.

Overal is de lucht gezond, zelfs in de

de moerassige oorden, alwaar de Engelschen vele voorzorgen tot verbetering van den dampkring genomen hebben. Koortsen en eene soort van kolijk zijn aan sommige oorden eigen. De pokken woeden gewoonlijk na den regentijd. De voortbr. zijn: onderscheidene soorten van apen, muskusdieren, katten, ratten, marmotten, hazen, konijnen, civetkatten, kleine beeren, honden, wolven, tijgers, waaronder de koningstijger; onderscheidene soorten van luipaarden, lynxen, eenige leeuwen. Verder paarden, ezels, kameelen, drommedarissen, schapen, geiten, antilopen, gazellen, rundvee, buffelossen van verschillende soort; herten, reeën, varkens, elefanten en rhinocerossen. Voorts vogels van de schoonste soorten, als: reigers, 10 soorten van arenden en valken, uilen, kakatoes, spechten, tienderlei soorten van duiven, paauwen, fazanten, korhoenders, flamingo's, ibis, lepelaars, kraanvogels, sneppen, eenden, trekvogels, enz.; onderscheidene schildpadden, krokodillen, kameleons, hagedissen, slangen van de grootste soort, als: de *Boa Constritor*, de Brillenslang en andere. Onder de menigvuldige visschen: walvisschen, haaijen, zaagvisschen, steuren en onderscheidene soorten van zee- en riviervisch; verder kevers, sprinkhanen, bijen, muskieten, slakken, spinnen, schorpioenen, kreeften, krabben, vele soorten van wormen, mosselen, oesters, zeeëgels, koralen, enz. Uit het plantenrijk: rijst, tarw, gerst, gierst, rog, maïs, spurrie, haver, terwijl ook het merg des sagobooms en de meeldragende amaranth tot brood dienen, even als de broodboom. Verder zijn er peulvruchten, bijzonder boonen, alle soorten van moesgroenten, suiker, peper en andere specerijen, kokosnoten, koffij, opium, olie, moerbeziën, katoen, verwplanten (bijzonder indigo), saffraan, gom, allerlei, en vooral fijne soorten van hout, vruchtboomen, zoo wel Eur. als Aziat., meer dan in eenig land der wereld; ook wierook, kamfer, notenmuskaat, cassia, jalappe, sassaparille, rabarber en andere genezende kruiden; veel tabak, uitmuntende en menigvuldige soorten van bloemen, en ook vergiftige planten. Uit het rijk der delfstoffen: onderscheidene soorten van steenen en aardsoorten, waaronder de hardste en schoonste ametisten, gemeen kwartz, karniolen, agaten, granaten, robijnen, tourmalijnen, meerschuim, speksteen, serpentijnsteen, marmer, albast, graniet en vele andere meer. Eindelijk steenzout, salpeter en borax, zwavel, aardharst, diamant, ook goud, zilver, koper, ijzer, zeilsteen, en vele versteeningen.

Dit gedeelte van Indië behoort voorzeker, na China en Japan, tot de meest bevolkte deelen van Azië, en is met steden en dorpen opgevuld, die echter meestal onregelmatig gebouwd zijn, en zeer naauwe straten hebben. Men vindt er echter prachtige gebouwen van hunne vorsten, pagoden, baden en karavansera's. De huizen zijn meestal uit zeer harden, gebakken steen, met platte daken, laag, donker, en meestal zonder uitzigt aan de straat. Hier en daar zijn de hutten van stroo, leem en hout, bijzonder van bamboes. In de dorpen bestaan de huizen slechts uit paalwerk, met leem of stroo verëenigd, en met palmbladen belegd.

De bewoners dezes lands zijn vooral de Hindo's of Indianen, de oorspronkelijke bewoners, waarbij van tijd tot tijd gekomen zijn: Mongolen, Afghanen, Beludschen, Arabieren, Perzen en Joden, terwijl er verder onder deze volken nog Tadschiks, Armeniërs, Abyssiniërs, Thibetanen, Chinezen, Birmannen en verscheidene Europeanen wonen.

De Hindo's, welke voor als nog ⅘ der inw. uitmaken, zijn zeer welgemaakt, van meer dan middelbare grootte; doch meer schoon en vlug dan sterk of gespierd. Zij hebben een ovaal aangezigt, verheven neus, volle, maar geene dikke lippen; donkere, smachtende oogen, dun en gitzwart haar, kleine handen, dunne dijen, en, over het algemeen, behalve de lengte, weinig mannelijks. De kleur is licht bruin, veelal naar olijfkleur, zweemende; de huid zeer zacht en glinsterend. De vrouwen zijn bijzonder teeder en schoon gevormd, terwijl hare kleur in de aanzienlijke kasten, bijna zoo blank is, als die der Europische vrouwen. Volgens de berigten der nieuwste reizigers bezitten deze Hindo's niet zoo veel goeds, als vorige berigtgevers vermoed hebben. Zij zijn, wel is waar, buitengewoon bedaard, matig, gastvrij omtrent vrienden en vijanden, en zeer weldadig; maar hebben ook zeer vele ondeugden, want zij zijn zeer gierig, kruipend voor hunne meerderen en trotsch tegen hunne minderen; daarbij leugenachtig, als zij er voordeel mede kunnen behalen, en, door hun zittend leven, verwijfd en aan vele buitensporigheden overgegeven, terwijl het slecht ge-

gedrag der Braminen, die veel gezag hebben, en aan welken zelfs de vorsten onderworpen zijn, dit nog grootelijks vermeerderen, en hen, in het algemeen, tot een ontzenuwd volk maken. Maar hoezeer hun karakter ook bedorven is, hunne gewoonten en levenswijs hebben zij toch behouden, zoo dat deze nog zijn als voor duizend jaren. Hun voedsel bestaat in eenvoudige spijzen uit het plantenrijk, terwijl hun drank water is, schoon eenige weinigen ook vleesch, visch en sterke dranken niet versmaden. Hun huisraad bestaat in eene mat en deken, houten en aarden vaten, eenig gereedschap van koper en geelkoper; potten om rijst te kooken en eenige kasten; tafels of stoelen hebben zij niet. Hunne kleeding bestaat in een *pagne* of schortje, dat zij om de heupen vast maken, en tusschen de beenen door trekken, en eene soort van mousselinen opperkleed, dat zij los om het lijf slaan. De vrouwen hebben eene soort van vest met mouwen, en eene lange broek. Om het hoofd dragen zij eenen doek; de Mahomedanen eenen tulband. Dit alles echter wordt bij de grooten door eene menigte sieraden van goud, zilver en juweelen verfraaid. Al de vrouwen trekken eene zwarte lijn onder de oogen, en verwen handen en voeten rood.

De echt wordt bij hen voor heilig gehouden; een ongehuwde is veracht; en schoon de veelwijverij geoorloofd is, hebben zij slechts ééne vrouw. Het grootste geluk is kinderen te hebben, en zoo eene vrouw onvruchtbaar is, neemt de Hindo eene tweede, derde, enz. De gestorvenen worden in een heilig water, liefst in den Ganges, gewasschen, en vervolgens verbrand. De jagt is slechts eene uitspanning der grooten; de gemeene Hindo heeft eenen afschrik van het dooden van dieren. Hij vermaakt zich met het rooken en betel kaauwen, het schaakspelen, het zien naar de goochelaars, die hier, boven die van alle volken, uitmunten, en danseressen, die hier zelfs bij de tempels zijn aangesteld. Hunne muzijk is zeer onvolkomen en eenvoudig. Over het algemeen is de gemeene Hindo zeer onwetend en bijgeloovig; hij gelooft nog heilig aan spokerijen, tooverijen en voorteekenen, en het land is vol van bedriegers, die ten koste der ligtgeloovige menigte leven. Matigheid en zindelijkheid, en het veelvuldig gebruik der baden, bewaren den Hindo voor vele ziekten, en hij bereikt, onder alle Aziatische volken den hoogsten ouderdom. De voornaamste spraken der Hindo's zijn: 1. de heilige spraak of het sanscritisch, dat eenige dialecten en eigen schrift heeft, doch niet meer als volkstaal gebruikt wordt. 2. De volkstaal, die in het Mongolisch, Indostansch en het Hedwis of de oude volkstaal, onderscheiden wordt, terwijl men in de prov. niet minder dan 18 verschillende tongvallen telt, die door even zoo vele verschillende volken gesproken worden. Wat den Godsdienst betreft, men vindt hier de leer van BRAHMA, eene der oudste van de aarde, die door 110 millioen inw. beleden wordt; den godsdienst der Seiks, eene middenleer tusschen die van BRAHMA en MAHOMED, met 4½; de leer van MAHOMED, met 16 mill.; het Sabaïsmus met 150,000; den godsdienst van BUDDAH met 45,000, en den joodschen Godsdienst met 100,000 belijders. Ook het christendom heeft hier eenige vorderingen gemaakt, zoo dat men er 500,000 anglikanen, 112,000, lutheranen, 600,000 roomschen, 250,000 Thomas christenen, 200,000 Jacobiten, en 50,000 Armeniërs vindt. De Indianen verdeelen zich, van overoude tijden af, in kasten, die uit den mond, de schouders, het lijf en de dijen van BRAHMA zijn voortgekomen; welke weer in degenen, die al of geen vleesch eten mogen, onderscheiden zijn. Zij hebben ook algemeene en bijzondere bepalingen. De rang der kasten is de volgende: 1. De Braminen (de eerste en edelste, waaruit de priesters komen); 2. de Tschetris (de vorsten, bestuurders en krijgslieden); 3. de Waischis (landbouwers en veehoeders); 4. de Schuders of Sudra's (de handwerkslieden en kunstenaars, tot de danseressen toe); en 5. de Panas (eigenlijk geene kaste, maar het gemeen, dat zeer veracht is, en tot knechts, kruijers, dragers en tot den gemeensten arbeid gebruikt wordt).

De voornaamste bezigheden zijn: vooreerst de landbouw, waarvan $\frac{9}{10}$ der inw. bestaan; de boomkweekerij, het boschwezen, de veeteelt, de visscherij, de paarlvisscherij, (bijzonder aan de kust van Coromandel), de zijde- en bijenteelt, de mijnwerken en de fabr., in sommige van welke de Hindo's zeer ver gevorderd zijn. Zij behooren allen in de vierde kaste, of die der Schuders of Sudra's, in welke weer elk handwerk eene bijzondere klasse uitmaakt, moetende de zoon altijd den vader opvolgen. De voorn. fabr. zijn van katoen, zijde, wol, tapijten en matten, waarin zij zeer bekwaam zijn, terwijl zij al de genoemde stoffen,

fen, ook tot uitvoer bewerken. Minder sterk werken zij in leder, vooral in zadels en voetzolen, goud en zilver, paarlemoer, schildpad en ivoor, als ook in staal, ijzer, vooral in geweren en sabels en in koper, terwijl zij ook suikerraffinaderijen, tabaksspinnerijen, olieslagerijen, arakstokerijen en reukwerkfabr. hebben. De handel dezer Indianen is in binnen- en buitenhandel verdeeld. Van de natuurlijke voortbr. gaat het katoen, de peper, de salpeter, het verwhout, het gomlak, de borax, het sandelhout de suiker naar Europa, en de overige voortbr. naar China, Perzië, Arabië en de eil. van de Ind. zee. Van de fabrijkwaren, gaan bijzonder de katoenen en zijden stoffen, shawls, enz. naar Europa, en de overige naar de naburige Aziat. landen. De handel is grootendeels in handen der Britten, daar de Nederlanders, Franschen, Amerikanen, Chinezen, Maleijers en alle andere volken te zamen, nog geen $\frac{1}{30}$ deel daar aan hebben. Eenige jaren door elkander gerekend, bedroeg de invoer uit Engeland in Indië: 11,900,000 ponden sterling, waarvoor 11,600,000 L. sterl. aan waren terug genomen werden; terwijl volgens de beste schrijvers, de geheele invoer in Indië op 22,900,000, en de uitvoer op 17,600,000 ponden sterl. kan gerekend worden. Buiten de Engelsche, zijn de Europeaansche bezittingen alhier van geene beteekenis. De handel ter zee wordt meest met Eur. schepen, en die te land, door karavanen gedreven. Wetenschappen en beschaving, hoe zeer men ook derzelver vroegeren toestand roemt, zijn thans van geen belang. Al wat hier van is overgebleven, vindt men in de heilige boeken, en deze worden alleen door de Braminen gelezen. De Hindo's zijn zeer goede rekenaars, en hebben vele sterrekundige kennis. Zij hebben zelfs zons- en maanstafelen, en berekenen de eklipsen op eene bijzondere vlugge, echter nog verborgene wijze. De schilderkunst is er ruw, en in de beeldhouwkunde waren zij voorheen veel beter dan thans ervaren. Het onderwijs der jeugd is zeer eenvoudig, en bepaalt zich voor degenen, die niet tot de kasten der Braminen behooren, tot het lezen, schrijven en rekenen. De Engelschen hebben hunne Bell-Lancastersche leerwijze ook hier ingevoerd. Zij bezitten te Calcutta het *Royal College*, ter vorming van ambtenaren voor dit groote land, en het Aziat. genootschap van kunsten en wetenschappen. Ook te Bombay is een letterkundig genootschap.

Dit land bestaat uit vier deelen, als: de bezittingen der Engelsche O. I. Comp.; den staat der Mahratten; den staat Lahor en den staat Nepaul, waarvan echter de eerste zoo veel de andere overtreft, dat zij van de 132 millioen menschen, middelijk of onmiddelijk, 123 millioen onder haar gebied heeft, en werkelijk over $\frac{1}{1}\frac{1}{8}$ van dit land het gebied voert, gelijk wij dit bij de bijzondere deelen zien zullen. De Eng. O. Ind. Comp. gebiedt hier als souverein of als beschermheer, echter altijd de oppermagt van den kroon erkennende; terwijl verder al de vorsten van Indië, aan hen, of als cijnsbare vervallen, of als onder bescherming staande, of als bondgenooten, van hen afhangen. Het opperbestuur is in handen der O. Ind. Comp. te Londen, welke den gouverneur generaal en opperbeambten bevelen geeft, en aldaar nog onderscheidene regeringscollegiën, en hoogere en mindere ambtenaren heeft. Al de Eng. bezittingen zamen worden in de drie presidentschappen, Bengalen, Madras en Bombay verdeeld, die elk een oppergeregtshof en eenen gouverneur hebben, terwijl die van Bengalen den titel van gouverneur-generaal voert, soms koninklijke magt bezit, en de oppermagt in alle burgerlijke en militaire zaken heeft. Deze presidentschappen zijn weder in prov. en de prov. weder in distr. verdeeld.

De inkomsten van O. Indië worden, door elkander, op 18 à 19 millioen ponden sterl., en de uitgaven op 16 à 17 millioenen gerekend, schoon de eerste door de veroveringen in Nepaul, Indostan en Dekan zeker veel vermeerderd zijn. De schulden der Comp. worden op 55 millioen ponden sterl. gerekend. Het leger bestond in 1819, uit 213,450 man, waarvan 22,540 man koninklijke troepen, terwijl de overige uit Indianen en eenige ongeregelde troepen bestaan. Voor-Indië wordt in de twee groote stukken Hindostan en Dekan verdeeld. Men zie die art.

Indië aan gene zijde van den Ganges of *Achter-Indië*, door de Franschen ook wel *Inde-Chine* genoemd, is het schiereil., dat aan de O. zijde van den Ganges, tusschen Voor-Indië, Thibet, China, de Ind. zee en de golf van Bengalen, of tusschen 108. en 117. L. en 1. en 27. N. B. gelegen. Het wordt door de gebergten Anoupetumiu, Asgem en Arrakan doorsneden, en door de riv. Nakian of Irawaddi ook Ava genoemd, Sitang, Pegu, Menam, Cam-

Camboga, Menam-kom, enz. bespoeld. Het brengt goud, zilver, edelgesteenten, katoen, amandelen en onderscheidene fijne houtsoorten en vogelnestjes voort, en heeft 24 millioen inw., die, meestal tot het Maleische ras behooren. Het bestaat uit Assem, met de *Garrows*, *Birma*, *Malakka*, *Siam* en *Anam*, naar welke art. wij verwijzen.

INDIË (OOST), zie Indië. 2. Wordt bij ons ook meer bepaald gebruikt van de eil. in den Ind. archipel; men zie Java, Borneo, Sumatra, enz.

INDIË (WEST), zie West Indië.

INDIGIRKA, Aziat.Rus. riv., gouv. Irkutsk, die op 158. L. 62. N.B. ontspringt, en na eenen loop van 148 mijlen, op 74. N.B., met 4 groote takken in de IJszee valt. Op deszelfs oevers vindt men beenderen van den Mammouth.

INDIJK, Nederl. buurt, prov. Vriesland, bij Ipekolsga. 2. Nederl. dorp, prov. Utrecht, nabij Breudijk.

INDIJKEN, Nederl. buurt in Vriesland, onder Bornzwaag.

INDIKHOOD, stad van groot Bucharije; 20 mijlen W. van Balk.

INDION, Afgh. stad van Khorassan; 70 mijlen N. N. O. van Herat.

INDIOS, riv. der landëngte van Darië, valt op 6. 20. N. B. in de Stille Zuidzee. 2. Riv. op St. Domingo.

INDIOS BRAVOS, wilde Indianen in N. Amer., in vele stammen verdeeld.

INDISCH CHIAPTA, zie Chiapta.

INDISCHE ZEE, een deel der groote Wereldzee, welke de Z. kusten van Azië bespoelt, en zich van Afrika tot aan Australië uitstrekt. Zij wordt zeker van al de zeeën, die Azië omringen, het meest bevaren, en echter is zij aan den Z. en O. kant, niets minder dan juist bekend. Men kan haar in de volgende deelen verdeelen: de Oostelijke zee, bij onze zeelieden, de zeeën van Java, Celebes en der Moluksche eil., en door TUCKEY de Sundasche zee genoemd, en tusschen Borneo, Celebes, de Moluksche en Sundasche eil. en Nieuw Guinea begrepen. De Chinesche zee, tusschen de Z. kust van China, de O. kust van Achter Indië, Borneo, den Soolo archipel, de Philippijnen, enz. begrepen, en de golven van Tonquin, Siam en Mindoro bevattende. Het kanaal van Borneo en de golf van Bengalen, met de golven van Martaban en Minaur, benevens de Arabische zee, tusschen Arabië en Perzië, met de golven van Cambaye, Cutch, Perzië en de Roode zee.

INDISCHE RIF, zandbank in de baai van Loango, aan de W. kust van Afrika.

INDOORNIK, Nederl. buurt in Gelderland, kwart. Nijmegen.

INDORE, O. Ind. stad, prov. Beeder, aan den Nizam behoorende. 95. 48. L. 18. 23. N. B. 2. O. Ind. stad, prov. Malwah, en hoofdstad van Mulhar Row Holkar, voormalig opperhoofd der Mahratten. 93. 56. L. 22. 51. N. B.

INDOS, O. Ind. stad in Bengalen, distr. Bissanpore. 104. 39. L. 23. 10. N. B.

INDOSTAN of *Hindostan*, het Noordelijk deel van Voor-Indië, tusschen Afghanistan, Thibet, Boetan, Assem, Birma, de golf van Bengalen, Dekan en Beludschistan, of tusschen 89. 37. en 110. 12. L. en 21. 58. en 34. 28. N. B. gelegen, en op 34,790 V. M. 82 millioenen inw. bevattende, waarvan 15,251 V. M. met 57½ mill. inw. aan de Engelschen, het overige aan onderscheidene vorsten behooren, die echter meestal van de Engelschen afhankelijk zijn. Men verdeelt het in: I. Het onmiddelijk Engelsch gebied. II. De afhankelijke en III. de onafhankelijke staten. Tot het eerste, dat zich van Calcutta tot aan Suratte, van den Bramapoeter tot aan den Indus uitstrekt, behooren de presidentschappen: A. Bengalen (tot hetwelk al de landen langs den Ganges gerekend worden), alsmede het opperbestuur over de cijnsbare vorsten in de prov. Allahabad, Oude, Agra, Dehli, Malwah, Sutuleje en Jumma, als ook over de prov. Orissa, Indekan, de prins Wallis eil., de Andamans en Nikobar, het etablissement op Sumatra en over St. Helena; en B. Bombay, waartoe al de Eng. bezittingen aan de N. W. kust van Dekan en Hindostan gelegen zijn, en de vorsten, die in de beide prov. Guzeratte en Cutch (waaruit het bestaat) wonen. Tot de afhankelijke of onder Engelsche bescherming staande landen behooren: de rajahschappen van Rewah, Ihansi, Aurebach en Fehree, Ditteah, Bejawer, Gurracota, Myer, Nagone en Pannah, het koningrijk Oude, de rajahschappen van Karouly, Bhurtpore, Dholpore, Macherry, Foruzepore en de districten van Narpoul, Kautic en Karoon, het gebied der Sheiks 11 distr., de Rajpooten in de prov. Ajmeer of Rajpootama, het gebied der Guicowars in de distr. Puttunwar, Jutwar, Chumpaneer, Cittywar, Ihalawar, Hallaur, Burda, Babreeawar, en Goelwar in de prov. Guzeratte, en de vijf Staten der Mahratten; terwijl tot de onafhankelijke staten die van den Maha Raja Sindia, de staat der Scheiks in

in Lahor, de staat van den Raja van Nepaul en het Port. gebied in Guzeratten behooren. Men zie die art.

INDIGHUR, O. Ind. distr., prov. Malwah, aan de Eng. afgestaan.

INDRAGERI, zie Andragero.

INDRAMAYO, kaap aan de N. kust van 't O. Ind. eil. Java. 2. Riv. in het rijk van Cheribon.

INDRAPURA, rijk op de Z. W. kust van 't O. Ind. eil. Sumatra, voornamelijk tusschen 2. en 3. Z. B.; door binnenlandsche oorlogen zeer vervallen. Het heeft eene hoofdpl. en riv. in het Z. W. van denzelfden naam

INDRAVOTY, O. Ind. riv. in Dekan, distr. Cuttah.

INDRE, Fr. riv., die bij Saint Priest, op de grenzen van het dep. Cher en Indre ontspringt, bij Châtillon bevaarbaar wordt, en na eenen loop van 36 mijlen, bij Abblevois, tusschen Saumur en Tours, in de Loire valt. 2. Fr. dep. tusschen de dep. Loire en Cher, Cher, Creuse, Opper Vienne, Vienne en Indre en Loire, of tusschen 18. 39. en 19. 51. L. en 46. 25. en 47. 14. N. B. gelegen, en op 133 V. M., in 4 arr., 28 kantons en 275 gemeenten, 204,720 inw. bevattende. Het land is eene lage vlakte, zonder bergen, alleen langs de Creuse zijn eenige rotsen van 150 à 200 voet. Het wordt door de inw. in 3 deelen onderscheiden, als: *Pays Chaud*, dat goede weiden, bosschen en heuvels bevat, en het vruchtbaarste is; *Champagne*, eene vlakte, zonder boomen, met vele heiden, en de *Brenne*, dat door vele stilstaande wateren eene ongezonde lucht heeft. Over het algemeen bestaat slechts het kleinste deel uit vette en zware aarde, het overige uit zand, kalkaarde, duifsteen en kiezelsteen. Vijftien riv. en meer dan 100 beken bespoelen dit dep., waaronder de voorn. zijn: de Creuse (de eenige bevaarbare), met de Bousanne en Suir; de Indre met de Vauvre; de Anglin met de Abloux; de Fouson met de Nahon; de Arnon met de Theols, enz. De luchtsgesteldheid is over het algemeen zacht en gematigd, en vrij gezond, behalve in het land van Brenne. De N. W., Z. W. en N. O. winden zijn hier de heerschende, maar de N. wind, hier *Gulerne* genoemd, is, bijzonder voor de korenlanden, zeer nadeelig. De voortbr. zijn: veel gevogelte, klein wild, visch, bijen, koren, ook boekweit, tuin- en peulvruchten, veel hennep, maar weinig boomvruchten; kastanjes, wijn, hout, veel ijzer, goede vuursteenen, kalk, molensteenen, marmer, glimmer, kwartz en minerale wateren. De hoofdbezigheden zijn: de landbouw, de paardenfokkerij, (voorheen van meer belang); de veefokkerij, die beter kon zijn; de schapenfokkerij, die fijne wol levert, terwijl er zeer veel vette schapen naar Parijs en Lyon verzonden worden; ook worden vele varkens en vogels, bijzonder zware ganzen gemest. De wijnteelt is er vrij algemeen, doch wordt op vele plaatsen verwaarloosd. De handel bestaat in voortbr. des lands. De uitvoer wordt op $6\frac{1}{2}$, en de invoer op $3\frac{1}{4}$ mill. francs geschat. De arr. zijn Châteauroux, Issoudun, la Châtre en Le Blanc. De hoofdpl. is Châteauroux.

INDRE EN LOIRE, Fr. dep. uit het voorm. Touraine gevormd, en tusschen de dep. Sarte, Loire en Cher, Indre, Vienne, Maine en Loire, of tusschen 17. 39. en 18. 57. L. en 46. 52. en 47. 4. N. B. gelegen, en op $134\frac{1}{2}$ V. M., in 3 arr., 24 kantons en 311 gemeenten, 275,300 inw. bevattende. De grond is eene groote vlakte, met eenige weinige heuvels, hier en daar zandgrond en heiden, onder welke laatste die van *Ruchard* vrij groot is. Overigens is het dep. zoo vruchtbaar, dat het de lusthof van Frankrijk genoemd wordt. De voorn. riv. zijn: de Loire met de Brenne, Cher, Indre en Vienne, welke laatste de Creuse met de Clause, benevens de Marse en Vendée ontvangt. De luchtsgesteldheid is zeer gematigd en zacht. De voortbr. zijn: gevogelte, wild, visch, bijen, zijdewormen, koren, maïs, gierst, tuin- en peulvruchten, meloenen, wijn, boomvruchten in overvloed, bijzonder heerlijke appels, peren, pruimen, okkernoten en fijne vruchten; verder vlas, anijs, koriander, mostaardzaad, zoethout, veel hout, ijzer, salpeter, albast, potäarde, bouwsteen, vuursteenen, minerale wateren en vele merkwaardige versteeningen. De inw. zijn ijverig, vervaardigen vele waren, en drijven eenen voordeeligen handel. De middelen van bestaan zijn: de landbouw, gedeeltelijk verwaarloosd, brengt hierdoor niet genoegzaam voor de behoefte op; ook de rundvee- en paardenfokkerij konden beter zijn. Maar de wijnen en boomvruchten, die veel uitgevoerd worden, zijn van belang. De beste wijnen zijn die van Joué, Ballan, St. Avertin en St. Cyr; de witte wijnen van Vouvray, Roche, Tourbon en St. Georges. De bosschen worden verwaarloosd, en de zijdeteelt is, hoewel de beste soort ge-

gevende, veel verminderd. De bergwerkers graven alleen ijzer, en de fabr. leveren alleen grof linnen, laken en andere wollen stoffen, zijde, leder, papier, enz. De arr. zijn Tours, Chinon en Loches. De hoofdstad is Tours.

INDRET, Fr. dorp, dep. Ned. Loire, met 700 inw. en scheepsbouw.

INDROIS, kleine Fr. riv., dep. Indre en Loire, valt in de Indre.

INDSCHE, kaap in Aziat. Turkije, prov. Natolië, sandschakat Anguri.

INDSCHIGIS, Turk. vlek, sandschakat Visa, met eene gezondheidsbron.

INDSCHIL, O. Perz. riv., prov. Herat, valt in de Tedsen.

INDSCHIRAN, sandschakat van de prov. Schehrsor, in Aziat. Turkije.

INDSCHIRLI, NISYRUS, Turk. Aziat. eil., aan de kust van Natolië, bij de zeelieden *Nisari* genoemd. 36. 45. N. B. 44. 47. L.

INDUR, zie Endore.

INDURA, O. Ind. stad, prov. Hyderabad, aan den Nizam behoorende. 96. 25. L. 15. 47. N. B.

INDUS, SIND of *Shindu*, groote Aziat. riv., welke in Thibet, uit het hooge dal van Battistan, tusschen 38. en 39. N. B., uit drie bronnen, ontspringt, Z. W. aanloopt, en nadat hij door de Hindo-Koh bergen is doorgedrongen, in Indostan komt. Hij ontvangt de Kabul, de Scherab of Kherab, de Ban en andere riv., loopt door Sind, alwaar hij zich in twee armen verdeelt, welke den Indus-Delta omloopen, en alzoo na eenen loop van 270 mijlen in de Arab. zee valt.

INDUS-DELTA, zie Indus.

INDUSTRIA, Sard. vlek, nabij Turin.

INEBOLFI, zie Abono.

INEHBOLI, zie Ainehboli.

INESERRHA, Afr. dorp in Sennaar.

INFANTADO, Spaan. stad en hert. in Nieuw Kastilië, met een bisdom.

INFANTE, Afr. voorgebergte, golf en riv. op de Kafferkust.

INFANTES, Spaan. distr., prov. la Mancha, met de stad Villa Nueva de los Infantes, in een schraal oord; 6,400 inw.

INFECTIONADO, Braz. dorp, prov. Rio Grande, met 1500 inw.; 13 mijlen van Villa Rica, op den weg naar de goud- en diamantmijnen.

INFIERNO, Braz. riv., prov. Porto Seguro, valt N. N. W. in de riv. Piedras.

INFIMA, Eng. fort aan de Afr. kust van Guinea; 2 mijlen O. van Aoda.

INFRESCHI (KAAP), voorgebergte aan de W. kust van Italië, in de baai van Napels. 33. 14. L. 39. 59. N. B.

INFUMA, Afr. dorp in 't rijk Anta, aan de Goudkust.

INGA, Rus. Aziat. riv., gouv. Tomsk, valt in de Ob.

INGANESS, baai aan de N. O. kust van 't Schot. eil. Pomona. 58. 51. N. B.

INGAMACHOIX, baai aan de W. kust van 't N. Amer. eil. Terreneuve; 1 mijl Z. van Point Rich.

INGARD, kaap aan de Z. kust van Ierland, gr. Wexford.

INGATESTONE, Eng. stadje, gr Essex.

INGELFINGEN, Wurt. stad en heerl., Jaxtkreits, met 1400 inw. en wijnteelt.

INGELHEIM (OPPER EN NEDER), Rijn Hes. marktvlek, met 650 inw.

INGELLEE, O. Ind. dorp, aan de Balastone baai.

INGELMÜNSTER, Nederl. vlek, prov. W. Vlaanderen, arr. Kortrijk; 4,950 inw.

INGEN, Nederl. dorp in Gelderland, kwartier Thiel, met 560 inw.

INGENHEIM, Fr. dorp, dep. Neder Rijn, met 500 inw. 2. Beij. dorp, Rijnkreits, met 1200 inw. 3. Dorp in Rijn-Hessen, met 720 inw.

INGENIO, Z. Amer. stad van Chili, prov. Quillota.

INGENIOS, Braz. eil. aan de kust der prov. Rio Janeiro, tusschen de eil. Grande en de Gebroeders.

INGERAM, O. Ind. stad in de N. Circars, distr. Rajamundry, aan de Godavery, met veel handel. 2. Klein O. Ind. eil. in de straat van Malacca, aan de kust van Salengore. 119. 12. L. 3. 15. N. B.

INGERMANNLAND, zie St. Petersburg.

INGERSDORF, Oostenr. dorp. viert. onder 't Weener Woud, met 136 huizen.

INGERSHEIM (GROOT en KLEIN), 2 Wurt. dorpen, Neckarkreits. 2. Fr. vlek, dep. Boven Rijn, met 1270 inw.

INGHAM, Eng. dorp, gr. Norfolk.

INGHOOR, stad in Voor Ind., prov. Bejapore, aan de Kistna.

INGIGA (GOLF VAN), de W. tak van de diepe golf, die het uiteinde van de zee van Tartarije uitmaakt.

INGLEBOROUGH, 2,361 voet hooge Eng. berg in 't gr. York.

INGLEMARE of *Kaap Wyck*, Fr. kaap in 't Kanaal, W. van kaap Barfleur.

INGLETON, Eng. dorp, gr. York, met 1270 inw. 2. Eng. vlek, gr. Durham.

INGLIS EIL., lang Austr. eil. aan de N. kust van Nieuw Holland, aan den ingang der golf van Carpentarië; 4 mijlen lang en ½ à 1 mijl breed.

INGODA, zie Amur.

INGOLSTADT, versterkte Beij. stad, Regenkreits, aan den Schutter en Donau, met 3 poorten, 1 kon. slot, 2 parochie-

en 7 andere kerken, 4 kazernen, 1 hospitaal en 1 latijnsche school, voorheen bloeijender, doch thans in verval, met 5,300 inw., en eenige fabr.

INGOREN, zie Finland.

INGOUVILLE, Fr. vlek, dep. Seine, met 4,150 inw. en 1 suikerraffinaderij. Het is eigenlijk eene voorstad van Le Havre. 2. Fr. dorp, dep. Ned. Seine.

INGOYGHEM, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Kortrijk; 1700 inw.

INGRAHAM of *Novahewa*, zie Madisons eil.

INGRANDE, Fr. stadje, dep. Mayenne, met 1690 inw. Nog 3 Fr. D., dep. Vienne, Indre en Indre en Loire.

INGRAVE, Eng. D., gr. Essex; 400 inw.

INGRÉ, Fr. D., dep. Loiret; 2900 inw.

INGRIN of *Grain*, W. Afr. stad in 't land der Foulahs.

INGROWITZ of *Gimramow*, Morav. vlek, kreits Hradisch, aan de Schwarza, met 1030 inw.

INGUELOUKA, Chin. Tartaarsche stad. 142. 30. L. 42. 16. N. B.

INGUL of *Ingulez*, 2 Rus. riv. in de Ukraine, waarvan de eene in de Bog, de andere in den Dnieper valt.

INGULEZ, zie Ingul.

INGUSCHEN, zie Kisten.

INGWEILER, Fr. stadje, dep. Ned. Rijn, arr. Saverne, aan de Motter, met 1430 inw. en velerlei fabr.

INHALLOW, klein Schot. Orkney's eil.

INHAMBANE, Z. O. Afr. Negerrijk op de kust van Sena, aan de riv. Manika en het voorgebergte Coriëntes, tusschen de riv. Inhambane en Aroe, juist onder den Z. keerkring, met veel suikerriet, boomwol, koren en Zuidvruchten. Met dit rijk eindigt de Port. heerschappij in deze streken. De hoofdstad is Tongue. 2. Afr. riv. aan de N. grenzen van dit rijk; zij valt op 23. 15. Z. B. in den Ind. oceaan. 3. Stad en haven aan den mond der bovengen. riv.

INHANPURA, O. Afr. riv. in het rijk van Inhambane, valt op 24. 10. Z. B. in de Indische zee.

INHANCETO, Afr. eil. aan den mond der riv. Sofala.

INHANGA, kleine Afr. riv. van Inhambane, die op 24. 10. Z. B. in de Ind. zee valt.

INHAQUEA, O. Afr. stad in Sofala, aan den mond der Inhaquea.

INIA, 2 Aziat. riv. van Siberië, die in de Oby en de Lena vallen.

INIADA, baai aan het kanaal van Konstantinopel, aan eene vallei, tusschen het gebergte Balkan.

INICHI, Turk. Aziat. haven, aan de Zwarte zee; 27 mijlen N. van Castamouni.

INIESTA, Spaan. stadje in Nieuw Kastilië, met 1000 inw.

INIOW, Rus. stadje, gouv. Grodno.

INIQUIANI, Z. Amer. riv. in Guiana, valt in de Caura.

INIRITA, Z. Amer. riv. in Granada, prov. San Juan de los Llanos, die in de Guabiare valt.

INIS BOFFIN, eil. aan de W. kust van Ierland. 9. 44. L. 55. 10. N. B. 2. Eil. aan de W. kust van Ierland. 7. 37. L. 53. 35. N. B. 3. I. *Cornel*, Schot. eil., gr. Argyll, in het meer Aw. 4. I. *Eraith*, klein Schot. eil., gr. Argyll. I. *Corthy*, zie Ennis Corthy.

INISBEG, eil. aan de N. W. kust van Ierland, op 9. 23. L. 55. 12. N. B. 2. Eil. aan de W. kust van Ierland. 7. 24. L. 52. 7. N. B.

INISCALTRA, Ier. eil. aan de Shannon.

INISCATTERY, Ier. eil., bijna 2 m. van den mond, der Shannon. 8. 21. L. 52. 35. N. B.

INISDRISRA, eil. aan de Ier. Z. W. kust, in Roaring-water baai. 8. 23. L. 51. 27. N. B.

INISDUF, eil. aan de N. kust van Ierland. 9. 44. L. 55. 11. N. B.

INISFRAOCH, Schot eil., gr. Argyll, in Loch Aw.

INISFREE, eil. aan de W. kust van Ierland, op 54. 57. N. B. 2. Baai aan de W. kust van Ierland. 55. 2. N. B.

INISGLORA, eil. aan de W. kust van Ierland. 7. 49. L. 54. 13. N. B.

INISGOULA, eil. aan de W. kust van Ierland, in Clew-baai. 8. 16. L. 53. 53. N. B.

INISHAE, eil. aan de W. kust van Ierland. 9. 39. L. 53. 29. N. B.

INISHAIL, Schot. eil., gr. Argyll, in Loch Aw.

INISHARK, eil. aan de W. kust van Ierland. 7. 32. L. 53. 34. N. B.

INISHARN, eil. aan de W. kust van Ierland. 53. 37. N. B.

INISHEGIL, eil. aan de W. kust van Ierland, tusschen het eil. Achil en het vaste land. 54. N. B.

INISHERKAN, eil. aan de Z. kust van Ierland, ten W. van Baltimore harbour. 8. 27. L. 51. 24. N. B.

INISHMURRY. Ier. eil. in de riv. Shannon; 5 mijlen W. van Limerick.

INISHOWEN, kaap en landstreek aan de N. kust van Ierland; de kaap op 10. 58. L. 55. 15. N. B.

INISHRUIN, klein eil. aan de W. kust van Ierland. 7. 47. L. 53. 36. N. B.

INISHUGH, eil. aan de W. kust van Ierland, in Clew baai. 8. 16. L. 53. 52 N. B.

INISKEA (NOORD), eil. aan de W. kust van Ierland. 7. 46. L. 54. 9. N. B. 2. *Zuid* I., eil. aan de W. kust van Ierland, bij N. Iniskea.

INISKEEL, eil. aan de W. kust van Ierland, aan den mond der Guibarra riv. 9. 26. L. 54. 51. N. B.

INISKEERAH, eil. aan de W. kust van Ierland. 7. 50. L. 54. 13. N. B.

INISKERRY, eil. aan de W. kust van Ierland, N. van Dunmore baai. 8. 19. L. 52. 47. N. B.

INISLIRE, eil. aan de W. kust van Ierland in Clew baai. 8. 16. L. 53. 50. N. B.

INISMAIN, een der Z. Arran eil., aan de W. kust van Ierland, aan den ingang van Galway baai. 8. 10. L. 53. 3. N. B.

INISMAKEERA, eil. aan de N. W. kust van Ierland. 8. 23. L. 54. 57. N. B.

INISMANAN, eil. aan de N. W. kust van Ierland. 8. 34. L. 55. 6. N. B.

INISMURRY, eil. aan de W. kust van Ierland. 9. 13. L. 54. 26. N. B.

INISPIR, Z. Amer. riv. in Buenos Ayres, valt in de Parana.

INISTEGELL, eil. aan de W. kust van Ierland. 7. 57. L. 53. 38. N. B.

INISTIOGHE, Ier. stad, gr. Kilkenny.

INISTUISCAR, eil. aan de W. kust van Ierland. 7. 20. L. 55. 8. N. B.

INISTURE, eil. aan de W. kust van Ierland. 7. 46. L. 53. 41. N. B.

INKBARROW, Eng. D., gr. Worcester.

INKERMEN, vervallene Rus. vesting, gouv. Taurië, aan de Z. W. kust der Krim, met 400 inw. en de overblijfsels der eens vermaarde stad *Eupatoria*.

INKINO, Rus. dorp, gouv. Nishy-Nowogorod, kreits Sergutsch.

INKPEN, Eng. dorp, gr. Berks.

INMIN, Chin. stad van den 2 rang, prov. Quang-si. 124. 27. L. 23. 3. N. B.

INN, riv. in Duitschland, welke in den Boven Engadin, in het Zwits. kant. Graauwbunderland ontspringt, en het meeste water van de ijsvelden, die tusschen de landschappen Veltlin, Bregu-glia en Engadin liggen, ontvangt. In een klein meer verzameld, stroomt zij van alle zijden door beken versterkt, vooreerst door de meren van Engadin, langs dat dal zeer snel naar Tyrol, waar zij bij Finstermünz binnen komt, verder Beijeren doorstroomt, en bij Hall bevaarbaar wordt. Zij ontvangt de riv. Mangfall, Alza, Sill, Vacca, Achen, Zill en Salzach, en stort zich, na eenen loop van 53 mijlen, bij Passau in den Donau. Zij heeft eenig stofgoud en zeer veel visch. 2. Oostenr. kreits, zie Innviertel.

INNACONDA, O. Ind. stad der N. Circars, distr. Guntoor.

INNERBERG, zie Eisenärz.

INNERKIP, Schot. kerspel, gr. Renfrew, met 1650 inw. en een dorp.

INNERKRAIN, zie Adelsberg.

INNERLEITHEN, Schot. kerspel, deels in 't gr. Peebles en deels in dat van Selkirk, met 700 inw.

INNERRODEN, zie Appenzell.

INNERSTE, Han. riv., die op den Hartz ontspringt, en de Grane, Nette, Neile en Lamme opnemende, bij Sarstedt in de Leine valt.

INNER SZOLNOK (VELSÖ SZOLNOK VARMEGYE), kom. in Zevenbergen, tusschen Hongarije, Bisztritz, Dubroka, Mittel-Szolnok en Koror; op 62½ V. M. 12,358 schattingpligtige huisgezinnen bevattende. De grond is met middelmatige bergen bezet, en door de groote en kleine Szamosch en de goudriv. Lupisch bespoeld. Er zijn ontzaggelijke bosschen, die veel wild hebben, en waardoor zeer veel handel in hout wordt gedreven; ook wordt er wijn en koren geteeld, doch de veeteelt is er de voornaamste bezigheid. Uit het rijk der delfstoffen vindt men goud, zilver, ijzer en zout. Het wordt in 2 cirkels en 10 distr. verdeeld. De hoofdstad is Szamosch Ujvar of Armeniërstadt.

INNERWELL, Schot. D., gr. Wigton.

INNERWICK, Schot. dorp, gr. Haddington, met 900 inw.

INNICHEN (BISSCHOP'S), Oostenr. vlek, gr. Tyrol, met 3 minerale bronnen.

INNISKELLING, zie Enniskillen.

INNSBRUCK, zie Innspruck.

INNSTADT, zie Passau.

INNTHAL, groot dal, door hetwelk de Inn stroomt, in het Oostenr. gr. Tyrol, in een boven en neder kwart. verdeeld, met 17 heerl., 20 kloosters, 29 kerspelen, 60 sloten en 320 dorpen. 2. Zie Engadin.

INNSPRUCK of *Innsbruck*, hoofdstad van het Oostenr. gr. Tyrol, aan de Inn, die hier de Sill ontvangt, de zetel van het gouvernement en onderscheidene regeringscollegiën. Zij is goed gebouwd, heeft 5 voorsteden, een oude en nieuwe burg, 21 kerken, waaronder de hofkerk, 2 hospitalen, een weeshuis, onderscheidene kloosters, een lyceüm voor 4 faculteiten met 15 professoren, en eene bibliotheek, een gymnasium, seminarium, meisjes school, eene adelijke vrouwen abdij van MARIA THERESIA, en met de daarbij behoorende dorpen 10,250 inw., en velerlei fabr. Het landschapshuis, raadhuis, de marmerzaal voor MARIA ontvangenis, en het metalen standbeeld van den aartshertog FERDI-

NAND zijn bezienswaardig. 47. 16. N. B. 29. 3. 30. L.

INN VIERTEL of *Innkreits*, Oostenr. kreits in het land Boven de Ens, op ongeveer 49½ V.M., in 5 steden, 2 voorsteden, 26 vlekken, 3,688 dorpen en buurten en 37,250 huizen, volgens BLUMENBACH, 197,570 inw. bevattende. In den Z. O. hoek zijn slechts hooge bergen; overigens is de grond door eenige heuvelen golvend. De Donau en Inn begrenzen den kreits, die verder door de Mattig, Salza, Antis, Distel en Agger, en de meren Attensee, Mandsee en Zellersee bespoeld wordt. Men heeft er goeden landbouw, vlas en boomvruchten, ook goede veeteelt, groote bosschen, waaronder de Weilharis, Kobernauer, Locher, Wil- en Henhardt-bosschen de grootste zijn. Verder maken het weven van linnen en wollen stoffen, eenige hoedenfabr., kruid- en papiermolens en smederijen, de middelen van bestaan uit. De hoofdstad is Braunau.

INNOWRACLAW, Pruis. kreits, regdst. Bromberg, ten O. en Z. aan Polen grenzende, en op 28¾ V. M. 52,000 inw. bevattende, terwijl hij door den Weichsel en de Netze bespoeld wordt, vele moerassen en het aanzienlijk bosch Bruchwald heeft, en zeer vruchtbaar in koren is. De inw. bestaan alleen van landbouw en veeteelt. 2. I. of *Jungbreslau*, Pruis. stadje in voorn. kreits, op eene hoogte, aan de Montwey, met 5 roomsche kerken, eene synagoge, een Franciskaner klooster, 3,800 inw. en fabr.

INNYCOTTA, O. Ind. stad, prov. Berar, aan den Nagpore rajah behoorende, aan de Wurda. 96. 56. L. 20. 35. N. B.

INNTROBBIO, Lomb. Venet. dorp, gouv. Milaan, legatie Como.

INO, meer op 't Fr. eil. Corsica.

INOWOLODZ, Pool. stadje, waiw. Kalisch, met 360 inw.

INRATH, Pruis. vlek, regdst. Dusseldorp, kreits Crefeld, met 1420 inw.

INS, zie Anet.

INSA, riv. in 't Rus. Aziat. gouv. Pensa, valt in de Susa.

INSARA, riv. in 't Rus. Aziat. gouv. Orenburg, welke de Istra ontvangt, en in de Velaja valt.

INSARA, Rus. kreits, gouv. Pensa, tusschen 61. 40. en 63. 2. L. en 53. 30. en 54. 30. N. B., en op 112 V. M., 118,000 inw. tellende, terwijl hij door de Insara en wel 40 kleinere riv. en beken bespoeld wordt. Er zijn vele bosschen, goede landbouw en veeteelt, potaschziederijen, zeildoekfabr., glasblazerijen, smederijen, enz. 2. Russisch stadje, hoofdpl. van voorn. kreits, aan de zamenkomst der Istra en Insara, met palissaden omringd. Zij heeft 5 kerken en 3050 inw., die van handwerken, den landbouw en handel in talk en leder bestaan, en bij de stad de ijzersmederij *Insarsk* hebben. 61. 52. L. 53. 40. N. B. 2. Rus. stadje, gouv. Tambow.

INSELSBERG, 3,300 voeten hooge berg in het Thuringer woud.

INSELSEE, Beij. meer, Op. Donaukreits.

INSHENE, Afr. dorp in Op. Egypte, aan den Nijl; 3 mijlen Z. van Dendera.

INSHILLA, Afr. zeehaven in Tunis.

INSINGEN, Beij. dorp, Rezatkreits.

INSKIP, Eng. dorp, gr. Lancaster.

INSKOLKAIA, sterkte in 't Rus. Aziat. gouv. Kolywan; 13 mijlen Z.W. van Busk.

INSMEG, Fr. dorp, dep. Meurte.

INSOKO, Afr. stad op de Goudkust van Guinea, bijna 30 mijlen van de zee.

INSTER, hoofdtak der Pruis. riv. Pregel.

INSTERBURG, Pruis. kreits, regdst. Gumbinnen, op 21 V. M., 31,100 inw. tellende, door de Inster, Angerapp, Aurinne en Datowa bespoeld; vol heiden en bosschen, met landbouw en veeteelt. 2. Pruis. stad, hoofdpl. van voorn. kreits, aan den mond der Inster in de Angerapp, die hier bevaarbaar wordende, den naam van Pregel krijgt. Zij heeft 2 kerken, eene latijnsche school, een kasteel en 5,480 inw., bierbrouwerij, laken-, linnen- en kousenweverijen, en handel in koren en lijnwaad.

INSTITUUTS EIL., zie Bonaparte's-Archipel.

INSU, zie Jedso.

INSUMA, Arab. stad, prov. Hedsjas; 33 mijlen Z. W. van Mecca.

INTCHEN-OUEI, Chin. Tartaarsche stad; 77 mijlen O. N. O van Peking.

INTERLAKEN, Zwits. D., kant. Bern.

INTES, TACHIES, Indiaansche volksstam in N. Amer., in Nieuw Spanje.

INTRA, Sard. vlek in Piëmont, prov. Novara, aan het meer Maggiore, met 4500 inw., glasblazerijen en transitohandel.

INVER of *Invar*, Schot. dorp, gr. Perth, aan de zamenvloeijing der Bran en Tay. 2. *Loch* I., Schot. invaart, aan de kust van Sutherland, over het voorgebergte van Ru Stoir.

INVERARAY, Schot. kerspel. en vlek, hoofdpl. van 't gr. Argyll, aan eene baai, waar de Aray in Loch Fyne valt, met 1180 inw., haringvisscherij, 't hertogelijk slot en fabr. 56. 28. N. B.

INVERARITY, Schot. D., gr. Forfar.

INVERAVEN, Schot. kerspel aan de Aven, deels in 't gr. Elgin, met 2260 inw.

INVERBERVIE, zie Bervie.

INVERCASTLE, Ier. vlek, gr. Galoway, aan zee gelegen, met visscherijen.

INVERCHAOLAIN, Schot. kerspel, gr. Argyll, met 560 inw.

INVERESK, Schot. kerspel, gr. Mid-Lothian, met 6,400 inw.

INVERGORDON, Schot. D., gr. Ross.

INVERGOWRIE, Schot. D., gr. Forfar, aan de Deveron.

INVERKEILOR, Schot. kerspel, gr. Angus, met 1756 inw.

INVERKEITHING, Schot. dorp, gr. Fife, met 2400 inw. 2. Schot. zeehaven en stadje, gr. Fife, met eenigen handel, zoutziederijen en 1500 inw.

INVERKEITHNY, Schot. dorp, gr. Banff, aan de Deveron, met 550 inw.

INVERKIRKAY, Schot. riv., gr. Sutherland, die in Loch Inver valt.

INVERLOCHY, ruïnen van een Schot. stadje, gr. Inverness, waarvan alleen het oude kasteel overig is.

INVERNESS, Schot. gr. aan zee, naast York 't grootste des rijks, tusschen de gr. Ross, Nairn, Moray, Aberdeen, Perth en Argyll, of, de middelste Hebriden er onder begrepen, tusschen g. 5. en 13. 52. L. en tusschen 56. 44. en 57. 45. N. B., terwijl het, zonder de menigvuldige meren te rekenen, op ruim 200 V. M., 78,350 inw. bevat. Het land is met bergen, rotsen, dalen en meren bedekt, en levert wel vele schoone natuurtafereelen, doch, uit hoofde van gronds- en luchtsgesteldheid, weinig bebouwbaren grond op. De bergen zijn meestal zonder houtgewas, ja zelfs zonder planten en gras. De groote moerassen met stilstaande meren, strekken zich naar alle zijden uit, terwijl de eil., die hiertoe behooren, eenen soortgelijken grond hebben, en even als het land, slechts in sommige dalen, weiden en teelland hebben. De bergen behooren tot de Grampische keten. Onder dezelve verdienen de met altijddurende sneeuw bedekte Ben-Evish van 4,370, de Cairngorum van 4,244, de Mealfaurvounie van 3060, en de Brae Riach van 4,304 voeten hoog, genoemd te worden. Het gr. wordt ten O. voor een klein gedeelte door de frith van Moray, ten W. door den Oceaan bespoeld, terwijl de zeeëngte Ming- Skye het van N. Uist scheidt. De voornaamste rivieren zijn: de Spey, de Ness, de Glass, de Beauly, de Oich, de Lochy en de Foyers, terwijl de voornaamste meren Loch- Ness, Oich, Lochy, Archang, Laggan, Nevish en Shiel genoemd worden. Ook is hier het Caledonisch kanaal, dat de frith van Moray met Loch Linnhe, of de Noordzee met den Oceaan vereënigt. De voortbr. zijn: haver, aardappelen en vlas; aan de kusten zeegras voor kelpen; op het vaste land genoegzaam hout en turf, waaraan echter op de eil. gebrek is. De voornaamste tak van bestaan is de veeteelt. De paarden, schapen en het rundvee zijn klein, doch menigvuldig; er zijn veel geiten, maar weinig varkens; veel wild, als herten, reeën, hazen, hoenders en zeevogels; ook de visscherij is van belang. Uit het rijk der delfstoffen heeft men hier bijzonder: kalk, porfier, graniet en marmer; ook wil men dat er zilver, lood en ijzer zou gevonden worden. Men heeft er bijna geene fabr. dan linnenweverijen. Men verdeelt het gr. in het vaste land en eilanden. De hoofdstad Inverness ligt aan de Ness, waar het Loch Inverness met de frith van Moray gemeenschap heeft. De riv. deelt haar in twee deelen, die door eene brug van 7 bogen vereënigd zijn. Zij is net en goed gebouwd, heeft 2 kerken, verscheidene bedehuizen, 2 hospitalen, 1 ziekenhuis, een akademisch collegie, eene zeer goede haven met kaaijen, waar schepen van 4 à 500 tonnen zeker kunnen ankeren, en heeft met het kerspel 12,200 inw., die zeildoek, linnen, touwwerk, katoenen stoffen, leder, kaarsen en tigchelsteen vervaardigen, en zeer bezochte markten hebben, daar hier de stapelplaats voor het Hoogland is. In de nabijheid is de 1150 voeten hooge *Craig Phadrick*, met de puinhoopen van het merkwaardigste der verglaasde forten. 13. 38. L. 57. 33. N. B.

INVERNETHIE, kleine Schot. haven, gr. Aberdeen.

INVERSNAID, Schot. fort, gr. Stirling.

INVERUGIE, Schot. dorp, gr. Aberdeen, aan den mond der Ugie.

INVERURY, Schot. dorp, gr. Aberdeen, met 900 inw. 2 Schot. vlek, gr. Aberdeen, aan de zamenvloeijing der Don en Ury.

INVESTIGATOR'S GROEP, Austr. eil. aan de Z. kust van Nieuw Holland, waartoe behooren Waldegrave's eil. Top-Gallants eil., Pearson's eil. Ward's eil. en Flinder's eil. 2. Straat tusschen het eil. Kangaroo en Nieuw Holland's Z. kust, door FLINDERS zoo genaamd.

INWARDLEIGH, Eng. dorp, gr. Devon.

INYACKE of *Unhacia* uiterste punt van een O. Afr. eil., ten N. van de Dela-

lagoa baai.

INZELL, Beij. D., Isarkreits; 900 inw.

INZERSDORF, Oostenr. dorp, viertel beneden 't Weener woud.

INZLINGEN, Bad. dorp, Treisamkreits, Ambt Lörrach, met 850 inw.

IOK-SOUI, Turk. Eur. riv., valt in het kanaal van Konstantinopel.

IONA, ICOLMKILL of *I-columb-kill*, een der Schot. Hebridische eil., gr. Argyll, ten Z. W. van Mull, van ouds beroemd, doordien het voor ruim 6 eeuwen, tot aan den tijd der hervorming, de zetel der beschaving was; doch thans heeft het, behalve de puinhoopen, de kloosters en de graven van Schotsche en Iersche koningen, benevens dat van ST. COLUMBA, niets bijzonders. Men telt er 400 inw., die hier haver, vlas en aardappelen bouwen, en verder van de veeteelt en visscherij bestaan. Men vindt er ook serpentijn, marmer, hoornsteen, jaspis, zedlith en de zoogenoemde Icolmkill-steenen.

IONISCHE EIL., of *Rep. der zeven Eil.*, bestaat uit zeven groote en verscheidene kleine eil., van welke eerste er zes in de Ionische, en één in de Egeïsche zee liggen. Zij kunnen in drie groepen verdeeld worden, als: de N., tegenover het Turk. sandschakat Janina, uit de eil. Corfu en Paxo bestaande; de middelste, welke voor den mond der Baliabadra of Patrasso gelegen is, en tot welke de eil. St. Maura, Ithaca, Cefalonia en Zante behooren; en de Zuidelijke, beneden Morea, in de Egeïsche zee gelegen, welke uit het eil. Cerigo met de daartoe behoorende eil. bestaat. Zij strekken zich uit van 37. 40. tot 40. 46. L. en van 36. 1. tot 39. 46. N. B., en hebben op 47 V. M., in 6 steden, 20 vlekken en 356 dorpen en gehuchten 218,300 inw. De oppervlakte is over 't algemeen berg- en rotsachtig. Op Zante heeft men kruinen van 4000 voeten. Schoon onderscheidene dezer eil., door vulkanische uitbarstingen schijnen ontstaan te zijn, vindt men er echter geene vuurspuwende bergen. De kusten zijn meesal met klippen omringd, en tegen de zee beschut; echter hebben de meeste goede havens of veilige reeden en ankerplaatsen. Riv. zijn er niet; alleen Corfu heeft een aantal beken, waaronder de bevaarbare Mossonge. De meeste eil. hebben bronnen; de andere moeten zich met regenbakken behelpen. De luchtsgesteldheid is er zeer zacht en warm, en eigenlijke winters zijn er niet, zoo dat de vorst er een zeldzaam verschijnsel is. De *Sirocco* is er zeer nadeelig, gelijk ook in den zomer, hevige stormen schade aanrigten. De grond is meestal kalkachtig en droog, doch zeer geschikt voor de olijven, krenten, wijn, katoen en vele zuidvruchten. Daar, waar meer water is, groeit ook koren, bijzonder maïs, tarw en gierst, doch op verre na niet genoegzaam, zoo dat ⅔ van het graan van het vaste land moet komen; velerlei moesgroenten, bijzonder goede meloenen, vlas, hennep, eenig voedsel voor het vee, en op Corfu zelfs eiken- en andere boomen. Men heeft er geene weiden, dus ook weinig horenvee, dat bijna geheel van den vasten wal moet aangevoerd worden; paarden en schapen slechts op Corfu en Cefalonia, maar overal veel geiten en ezels, ook bijen en zijwormen. Hazen en konijnen zijn het eenigste wild, maar er is veel visch. Er zijn tevens vele vergiftige amphibiën en insecten. Aan de kusten vindt men bazalt; op Zante aardpik; op Corfu en Paxo molen- en bouwsteen. Hieruit kan men opmaken, dat de uitvoer van weinig belang is; deze bestaat alleen in olie en krenten. Op sommige eil. worden ook nog katoenen en zijden stoffen, haren tapijten en linnen geweven, likeuren en reukwater gestookt, en aardewerk, zeep, leder, enz. gemaakt. Zelfs in de steden ontbreken de meeste handwerken. De inw. hebben eenige schepen en handel, welken de Engelschen echter wel meest aan zich trekken en uitbreiden zullen. De meeste inw. zijn van Griekschen afkomst, en hebben nog vele trekken der tijdgenooten van SOCRATES en THUCYDIDES. Man en vrouw zijn van eene schoone gestalte; de laatste kuisch en zeer gevoelig; de eerste is werkzaam, ondernemend, geestig, bekwaam, en een vriend van muzijk, zang en dans. Zij hebben veel moed, doch zijn zeer onbestendig, trouweloos, wraakzuchtig, en tevens onwetend en bijgeloovig. De taal is de nieuwe Grieksche; ook heerschen er nog oude Grieksche gewoonten en zeden. De heerschende godsdienst is de Grieksche, die door ⅝ der inw. beleden, en door den Griekschen aartsbisschop van Cefalonia bestuurd wordt. Er zijn ook hier en daar roomschen. De wetenschappen zijn in derzelver kindschheid; Corfu en Zante alleen hebben twee inrigtingen voor het hooger onderwijs. Verder is er niets, zelfs geene bibliotheek of kunstverzameling, en de weinige, niets beteekenende volksscholen worden door geestelijken bestuurd. Echter beginnen de Engelschen hierin veel

verbeteringen te maken. Te Corfu is eene maatschappij voor den landbouw en de fabr. opgerigt. De Grieken verdeelen zich in adelijken, burgers en boeren, waarvan de eerste alleen grondeigenaars, en zeer trostsch zijn, en ook bij uitsluiting, alle regerings- en regterlijke posten bezitten. De burger leeft van zijn handwerk, en de boer, hoewel vrij, leeft echter in eene zekere afhankelijkheid.

Deze eil. vormen eenen onafhankelijken staat, met eene aristocratische regering, onder bescherming van Groot Brittanje, 't welk het regt heeft hier eenen lord opper-commissaris te houden, die het wetgevend ligchaam bijeenroept, en op elk der eil. eenen plaatsvervanger heeft, die het bevel over de krijgsmagt voert. Het wetgevend ligchaam, dat te Corfu vergadert, moet uit 40 leden bestaan; doch er komen er maar 7 van Corfu, 8 van Cefalonia, 7 van Zante, 4 van St. Maura, 1 van Ithaca, 1 van Cerigo en 1 van Paxo, dus 29. Zij worden voor 5 jaren verkozen. De uitvoerende magt is in handen van eenen senaat van 6 leden, die ook te Corfu vergadert. Voor regtszaken is er een geregtshof te Corfu opgerigt; ook heeft men mindere geregtshoven, vredegeregten en bijzondere ontvangers op elk eil. De inkomsten worden op 120,000 ponden sterl. begroot, en bedroegen in 1817 wel 26,650 pond sterl. meer dan de uitgaven. Zij kosten aan Groot-Brittanje, voor hetwelk zij van het hoogste belang zijn, wel 50,000 pond sterl. 's jaars. Deze mogendheid houdt hier 2,400 man troepen en eenige fregatten, terwijl de eil. zelve 4 regimenten inboorlingen, elk van 800 man, in soldij houden. De voornaamste vesting is Corfu, verder St. Maura, Asso, Cefalonia, enz. Corfu is de hoofdstad en de legplaats der Engelsche vloot.

IONISCHE ZEE, gedeelte der Middell. zee, ten Z. O. van Italië, door Napels en Sicilië, Morea en de N. kust van Afrika bepaald, en waarin voorn. eil. grootendeels gelegen zijn.

IONVILLE, Fr. dorp, dep. Somme.

IOS, zie NIO.

IOTACO, kleine Ionisch eil. bij Theaki, volgens sommigen het *Ithaca* der ouden.

IOWA, zie Rivière des Moines.

IPADA, Z. Amer. meer in de prov. Guiana, de oorsprong van den Orinoco.

IPAKOWKA, Rus. stad, gouv. Tambow, kreits Kirsanow.

IPAMENA, Braz. riv., prov. Fernambuco, valt in de Rio Francisco.

IPANE, Z. Amer. volkplanting in Paraguay. 2. Verscheidene kleine Z. Amer. riv. dragen dezen naam. 3. Braz. riv., die in de Paraguay valt.

IPARE-MINI, Z. Amer. riv., die in de Paraguay valt.

IPAU, Z. Amer. riv. van Paraguay, valt in de Uruguay.

IPAVA, zie Ipada.

IPAYA, Braz. eil., tusschen de kust der prov. Rio Janeiro, en Isla Grande.

IPDEZETA, Rus. Aziat. riv., gouv. Tobolsk, valt in de Ob.

IPEGUILA, Z. Amer. riv., prov. Dariën, valt in de Tarena.

IPEKOLSGA, Nederl. dorp, prov. Vriesland, bij Indijk.

IPENEQUE, Z. Amer. riv. in Grenada, valt in de Paganagandi.

IPENIN, Braz. riv., prov. Seara, valt in den Atl. oceaan.

IPEREN, Nederl. arr., prov. W. Vlaanderen, hetwelk in de 8 kantons Everdinghe, Hooglede, Messines, Passchendale, Poperinghe, Werwic en Iperen, 46 gemeenten en 80,000 inw. bevat. 2. Sterke stad in eene aangename vlakte, aan de Iperlé, door welke zij, zoowel als door de onderscheidene straatwegen, met Brugge, Ostende, Nieuwpoort en andere voorname steden gemeenschap heeft. Zij is wel gebouwd; hare vestingwerken zijn hersteld, en zij heeft eene beurs, een groot huis, waaronder hallen, die aan de uitgebreide lakenfabr. van vroegeren tijd herinneren; eene in den Gothischen smaak gebouwde hoofdkerk, met eenen fraaijen toren, 3 andere kerken, de Castillane, met eenen fraaijen voorgevel; 1 kon. collegie, 1 bagijnenhuis, 2 hospitalen, een liefdadig genootschap en 15,300 inw., die fabr. van sjamoos, sergie en lint, looijerijen, zoutkeeten, verwerijen, bleekerijen, enz. hebben. Hier was CORNELIUS JANSENIUS, naar wien de Jansenisten genoemd zijn, bisschop. De stad is in 1648, 1649, 1658, 1678, 1744, 1790 en 1794 genomen en hernomen. De moerassige grond heeft eenen nadeeligen invloed op de gezondheid en kleur der ingezetenen. 50. 51. L. 20. 33. N. B.

IPERLÉ, Nederl. riv., prov. W. Vlaanderen, bij bovengenoemde stad.

IPETUBA, Braz. dorp, prov. Rey, in de baai van dien naam.

IPHOFEN, Beij. stadje, Rezatkreits, aan het Steigerwald, met muren, 1950 inw., wijn- en korenteelt.

IPIALES, Z. Amer. volkplanting in Quito, prov. Pasto, aan de Rumichaca.

IPIRE, Z. Amer. riv., gouv. Caraccas, prov. Barcelona, valt in de Unare.

IPLAGUI, Braz. riv., prov. Cuiaba, valt in de Picuru.

IPLING, Fr. dorp, dep. Moezel.

IPOBA, Braz. riv., prov. Fernambuco, valt in den Atl. oceaan.

IPOLI-SAGH, Hong. vlek, kom. Honth, met 790 inw.

IPOLY, Hong. riv., die bij Gran in den Donau valt.

IPOXI, Braz. riv., prov. Sergippe, valt in de Rio Francisco.

IPPECOURT, Fr. dorp, dep. Maas.

IPPLEPEN, Eng. dorp, gr. Devon.

IPPOLITS, Eng. dorp, gr. Hertford.

IPS, Oostenr. riv., die uit het Lunzer meer ontstaat, en bij Saufenstein in den Donau valt. 2. I. of *Ybbs*, Oostenr. stadje, viertel Boven 't Weener Woud, met 850 inw.

IPSALA of *Cypsala*, Turk. vlek, prov. Rumelië, sandschakat Galipoli.

IPSARA of *Psyra* (OLIVIER schrijft *Ipsera*), rotsachtig eil. in den Archipel, tot de Sporaden behoorende, ten N. O. van Saki-Adassi, met 4,000 Griek. inw., en 't stadje van denzelfden naam. Het eil. brengt rooden wijn en zuidvruchten voort, en bezit 50 eigene schepen. 43. 16. 15. L. 38. 30. N. B.

IPSHEIM, Beij. vlek, Rezatkreits, aan de Aisch, landg. Uffenheim, met 2 kasteelen en gipsgroeven.

IPSITZ, Oostenr. vlek, viertel Boven 't Weener Woud, aan de Ips, met 138 huizen, fabr., marmer- en steenkolengroeven.

IPSLEY, Eng. dorp, gr. Warwick.

IPSTONES, Eng. dorp, gr. Stafford.

IPSWICH, Eng. marktvlek en hoofdpl. van het gr. Suffolk, aan de Orwell, die hier den naam van Gippen krijgt, en schepen van 500 ton tot aan de stad voert. Zij heeft de voorstad Stoke Hamlet, 12 parochiekerken, 2 kapellen, verscheidene bedehuizen der dissenters, 1 hospitaal, openbare bibliotheek, latijnsche school en 13,200 inw., die kustvaart, koren- en mouthandel drijven, groote mouterijen en traanstokerijen hebben, en op de walvischvangst uitgaan. Zij is de geboorteplaats van den kardinaal WOLSEY. 2. Zeehaven der N. Amer. Rep., prov. Massachusetts, met eene zeer goede haven. 3. Vlek der N. Amer. Rep., prov. Massachusetts, met 4,500 inw. 4. *Nieuw* I., vlek der N. Amer. Rep., prov. Nieuw Hampshire.

IPTINGEN, Wurt. D., Neckarkreits.

IPUT, Rus. riv., gouv. Tschernigow.

IPUAINA, Z. Amer. eil. aan de kust van Peru; 6 m. ten Z. van de Pioa baai.

IPUICHI, kleine Z. Amer. riv. van Paraguay, valt in de Parana.

IPUIGTA, Z. Amer. riv. van Paraguay, valt in de Paraguay.

IQUEIQUE of *Iquique*, Z. Amer. eil. aan de kust van Peru, in eene kleine golf, waar men vogeldrek tot mesting der wijngaarden opzamelt. 20. 20. Z. B.

IQUEN, Braz. riv., prov. Fernambuco, valt in de Atl. zee.

IQUI, Z. Amer. riv., prov. Dariën, valt in de Tarena.

IQUIARI, Z. Amer. riv. van Guiana, die op 0. 24. Z. B. in de Negro riv. valt.

INQUISENQUI, klein Japan. eil. aan de Z. O. kust van Ximo. 150. 26. L. 32. N. B.

IQUITOS, Z. Amer. volksstam der Indianen in Nieuw Granada, prov. Mainas, aan de Neder-Napo.

IR, zie Ossetiën. 2. Rus. riv., gouv. Tobolsk, welke in de Isihem valt.

IRABATTI, zie Ava, No. 1.

IRACOUBA, Z. Amer. riv. van Guiana, die in de Atl. zee valt, op 52. 19. L. 5. 35. N. B.

IRAK of *Irak-Adschemi*, eene der 12 prov. van Iran of W. Perzië, het oude Medië, bij Arabische schrijvers ook wel *Bilad-ol-Dschebel* of *het land der gebergten* genoemd, en in het midden des lands, tusschen de prov. Azerbidia, Ghilan, Taberistan, Chusistan en Kurdistan, of tusschen 63. 50. en 74. 22. L., en 31. 48. en 37. 17. N. B. gelegen, en, de woestijn Naubendan daaronder begrepen, op 4,414 V. M. geschat wordende. Het behoort tot de hooge vlakte, die zich overal van 4000 tot 4800 voeten boven de zee verheft, en is met verscheidene bergketenen bedekt, die door dalen en diepten worden afgewisseld, terwijl geene bosschen, noch riv., het eentoonig gezigt der kale bergen afwisselen. De bergketenen van Laristan en Zaina scheiden het land van Chusistan; die van Darnawend van Fars, de Albus of Kuholburs van Ghilan en Mazanderan, terwijl uit dit laatste het Karen- en Lawud gebergte (de *Koren* van PTOLOMEUS en *Laputa* van POLYBIUS) voortkomen. Bij de woestijn Naubendan vindt men het gebergte Aprassin. De overige ketenen zijn: die van Firuskus, Erwend of Elwend, van Rasmend of Kerdsch, van Kerkes, van Tabrek, van Kaschim, van Jaschew, van Dakim en van Kuschim, terwijl verder de bergen Aschkerim, (die vol slangen zijn,) Nemekuh, Sawa en Nchawend merkwaardig zijn. Al deze bergen zijn naakte rotsen, veelal zonder bosschen, en zelfs zonder planten. Door dezelven ge-

geleiden de bergpassen Khawan, de Sawadscha, de Teugser, enz. De eenigste rivier is de Sesidrud of de *Mardus* der ouden, gewoonlijk Kisen-Oser genoemd, die haren oorsprong op het gebergte Beschdarmak heeft, en hier de kleinere riv. Sendschonrud, de Bisterrud, Mianieschrud, Talawisrud, Tarminrud en Schahrud ontvangt. De woestijnriv. zijn,: de Sendrud, de Khamrud, de Germend, de Kumrud, de Kawmassarud, de Abharrud, de Kaswinrud, de Gindanrud, de Kaschanrud, de Merdakanrud en de Kharkanrud. Al deze riv. verliezen zich weder in de woestijn, of liever, men trekt uit dezelve, door zoo veel kanalen, het water in de vergaderbakken, om het tegen den droogen zomer te bewaren, dat zij grootendeels uitgeput worden, en in den zomer meestal droog zijn. De grond bestaat voornamelijk uit klei, hier en daar uit zand, overal sterk met zout en salpeter bezwangerd, zoo dat er op vele plaatsen zoutwoestijnen ontstaan, waarvan de grootste die van Naubendan is. Echter zijn er ook heerlijke, vruchtbare dalen, die, wanneer zij van water voorzien zijn, veel voortbrengen. De luchtsgesteldheid is er vrij gezond, gematigder dan in de overige deelen der hooge vlakte; echter in den zomer brandend heet, schoon dit maar twee maanden duurt. De winter begint in December, en heeft soms sneeuw en ijs. Stormen, van donder en bliksem vergezeld, zijn er niet zeldzaam. De voornaamste voortbr. der vruchtbare dalen zijn: rijst, tarw, gerst, gierst, schoone tuinvruchten, vooral meloenen en agurkjes; moon, tabak, katoen, gewone en fijne boomvruchten, saffraan, olijven, amandelen, enz.; doch het hout is er zoo zeldzaam, dat het te Ispahan bij het pond verkocht wordt, en zelfs de mest der kameelen en schapen, die tot brand gebruikt wordt, hoog in prijs is. De zijdebouw, schoon nog vrij aanzienlijk, is minder dan voorheen. De veeteelt is overal zeer sterk; de kameelen en paarden zijn zeer schoon, en de schapen en geiten leveren wol, haar, boter, kaas, en bijna het eenige vleesch, dat er verkocht wordt. In het N. worden vele bijen gehouden. MORIER roemt den honig van Teheran bijzonder. In de bergen vindt men goud, zilver, rattenkruid, kwikzilver en lood, schoon het gebrek aan hout hier een belangrijk beletsel is. Leem- en porseleinäarde is er veel, en bij Farahan eene zoutgroef.

De fabrijken bloeijen bijzonder in de groote steden, schoon er ook dorpen zijn, die geheel door wevers, pottenbakkers en andere handwerkslieden bewoond worden. Zij leveren vooral zeer schoone zijden en wollen stoffen, heerlijk brocaat, gouden en zilveren stoffen, glas, porselein, aardewerk, enz. De uitvoer, die vooral van Ispahan, zoo in het binnenland, als door karavanen op Bagdad, Herat en Suratte geschiedt, bestaat in rijst, koren, tabak, opium, voortbrengselen van het vee en de voornaamste fabrijkwaren. Ook de steden Hamadan, Kaswin en Kiem drijven eenigen koophandel, terwijl door den zetel van het hof, hier het meeste geld in omloop is. Het getal der inw. vinden wij nergens opgegeven. Zij zijn meestal Tadschiks; ook vindt men er Armeniërs, Joden en vele zwervende stammen der Turkomannen. De godsdienst is hoofdzakelijk de Mahomedaansche. De prov. is in 5 beglerbeks en verscheidene stadhouderschappen verdeeld, die weer in verschillende districten gesplitst zijn. De hoofdstad Teheran is ook die des geheelen rijks.

IRAK ADSCHEMI, zie Irak.

IRAK ARABI, zie Bagdad.

IRAK PERSAN, zie Irak.

IRAN, zie Perzië en W. Perzië.

IRANCY, Fr. vlek, dep. Yonne, arr. Auxerre, met 1120 inw. en wijnteelt.

IRARI, Z. Amer. riv. in Guiana, die in de Amazonen riv. valt.

IRASBURG, N. Amer. dorp, prov. Vermont.

IRAWADDY, zie Irrawaddy.

IRAWINE, zie Irvine.

IRBE, Rus. riv. in Koerland, distr. Pelten.

IRBERSDORF, zie Ehrenfriedersdorf.

IRBIT, riv. in 't Rus. Aziat. gouv. Tomsk, valt in de Tuiba. 2. Rus. kreits, gouv. Perm, tusschen 77. 10. en 82. 14. L. en 56. 57. en 58. 45. N. B., met 94,800 inw. Hij is deels bergachtig, deels vlak, tamelijk vruchtbaar, heeft landbouw en veeteelt, koper- en ijzermijnen. 3. I. of *Irbitskaia*, Rus. stadje, in voorn. kreits, aan de grenzen van Siberië en de Irbit, met 3,400 inw., bekend wegens de uitgebreide jaarmarkten, die in Februarij en Maart alhier gehouden worden, en waarop kooplieden uit Rusland, Perzië en elders, hunne waren brengen. In 1806 werd er voor meer dan 6 millioenen roebels in omloop gebragt. De bijeenkomst wordt voor de stad, in het open veld, gehouden. Verder is bij de stad het uitgebreide Jacoblewsche

ijzer-

ijzerwerk. 80. 51. L. 57. 35. N. B.

IRCHESTER, Eng. D., gr. Northampton.

IRCHONWELZ, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Bergen, met 700 inw.

IRCHWITZ, dorp in Reusz-Greitz.

IRDNING, Oostenr. dorp in Stiermarken, kreits Judenburg, aan de Ens, met eene ijzergroef en 60 huizen.

IREBY, 2 Eng. D., gr. Cumberland.

IRECK, Hong. vlek in Slavonië, kom. Syrmië, in een diep dal, met 4,800 inw.

IREDEL, gr. der N. Amer. Rep., prov. N. Carolina, tusschen de gr. Surry, Rowan en Burke. De grond is heuvelachtig en zeer vruchtbaar, en de lucht gezond. Het heeft 11,000 inw., en Statesville tot hoofdstad.

IREGH, Hong. D., kom. Tolna, met een kasteel en 2 kerken. 2. Zie Ireck.

IRE HOLMES, twee Schot. Orkadische eil., ten W. van Sanday.

IREL, Pruis. dorp, regdst. Aken.

IRELABOO, stad op de N. kust van 't O. Ind. eil. Sumatra. 114. 1. L. 5. 9. N. B.

IRELAND, een der W. Ind. Bermuda's.

IRELAND'S EYE, klein Ier. eil. aan den ingang der haven van Dublin.

IRELETH, Eng. dorp, gr. Lancaster.

IREMELTAU, Rus. Aziat. riv., gouv. Perm, valt in de Tschussowaja.

IRENE-URO (DE BROEDERS VAN), klein O. I. eil., bij 't eil. Ceylon.

IRENFRIZDORP, Illyr. dorp bij Murau.

IRENTIK, een der hoogste toppen van het Uralisch gebergte.

IRES, Z. Amer. riv. in Nieuw Grenada, prov. St. Juan de los Llanos, valt in de Rio Negro.

IRETON, KIRK, Eng. D., gr. Derby.

IREUM, O. Ind. eil., in een meer, tusschen Armegan en Palicate, in de prov. Carnate in Decan.

IREVILLE, Fr. dorp, dep. Eure.

IREW, stad aan de Z. O. kust van 't O. Ind. eil. Timor. 143. 49. L. 8. 45. Z. B.

IRGINA, Rus. riv., gouv. Ekaterinenburg, die in de Tchussowaja valt. Aan dezelve ligt een D. en eene ijzermijn, die jaarlijks 100,000 pud ijzer levert.

IRGIS, Rus. riv., gouv. Saratow, die tegenover Wolsk in de Wolga valt.

IRIGNY, Fr. vlek, dep. Rhône, met 221 huizen en schoone landhuizen.

IRIJU, Z. Amer. riv. van Guiana, die op 6. 58. N. B. in de Atl. zee valt.

IRISHTOWN, Ier. dorp, aan de baai van Dublin, aan den mond der Liffey.

IRISSA of *Irizeh*, zie Rizeh.

IRISSARY, Fr. vlek, dep. Ned. Pyr., met een kerspel van 1050 inw.

IRITIBA, Braz. riv., die op 21. Z. B. in de Atl. zee valt.

IRJAH of *Iryab*, stad der Afghanen in Kabul. 86. 51. L. 33. 54. N. B.

IRK, Eng. riv. in Lancashire, die bij Manchester in de Irwell valt.

IRKEN of *Jerken*, zie Yarcund.

IRKUT, Siberische riv., die over Irkutsk in de Angara valt.

IRKUTSK, Rus. gouv. in N. Azië, ten N. aan de IJszee, ten N. O. aan de Behring straat, ten O. aan de N. Stille Zuidzee, ten Z. aan Chineesch Mongolië, en ten W. aan het gouv. Tomsk grenzende, en tusschen 110. 30. en 112. 56. L. en 49. 40. en 70. 30. N. B. gelegen. De grenzen van China zijn met weinig vestingen, doch overal met grenspalen bezet. De oppervlakte bevat, volgens SCHUBERT, ruim 126,460 V. M., zonder hierbij de Siberische eil. en Rus. Amerika, dat eigenlijk ook nog tot dit gouv. behoort, en op afzonderlijke art. behandeld is, te rekenen; zoo dat dit gouv. grooter is dan geheel Europa, behalve Rusland; 12 maal zoo groot als Frankrijk, en 10 maal zoo groot als geheel Duitschland, met al de Oostenr., Pruis., Nederl. en Deen. staten. Een vijfde deel van hetzelve is in de bevrozen luchtstreek gelegen. Natuurlijk moet de oppervlakte van zulk eene uitgebreide landstreek eene groote verscheidenheid van bergen, dalen, zeeën, golven, meren en riv. aanbieden, en deze allen vindt men hier ook van de grootste soort. De natuur echter is hier, over het algemeen, meer grootsch dan schoon, en de luchtsgesteldheid, op gelijke breedte, veel ruwer dan in Europa. Slechts in den Z. W. hoek vindt men Eur. bebouwing. De bergen, die men hier vindt, zijn takken van de groote Aziat. gebergten, zoo als het Sajanisch gebergte, waartoe het Jeniseasch, het Baikal en het Daurisch gebergte behooren, en de Stannowoi-Jablonnoi, met het Kamschatksche gebergte. Van de zeeën, die dit gouv. bespoelen, is de IJszee slechts gedurende een klein gedeelte des jaars bruikbaar. Aan de O. zijde is een gedeelte der Stille Zuidzee of zee van Kamschatka, die alleen door Russen bevaren wordt. De voornaamste golven in de IJszee zijn; Moigolotzkaja-Guba, Tschikowskaja-Guba, de Tschaunskaja-Guba en Kainskaja-Guba; en de voorn. kapen, Biowskoje-Nosz, op het eil. Borkhaja in de Lena; Pesticham-Nosz, Tschurkin-Nosz en Swiati-Nosz, verder Petschanoi- en Schalezkoi-Nosz, en de N. kaap; en in de Behring straat, de O. kaap en Tschukotskoi-Nosz. In de zee van

Kamschatka heeft men de golven van Anadyr en de Notschen Guba met kaap St. Thadeo; de baai Olutorskaja, tusschen de kapen Olutors of Alutors-kaja en Utinskoi. Tusschen Kamschatka en het vaste land heeft men de zee van Ochotskoi; hier heeft men ook de golf of zee van Penshin met de golven Penshinkaja en Ischiginskeja. Verder de Taunskaja-Guba of Tungusische zee, enz. De stroomen en riv., die dit gouv. bespoelen, vallen, of in de IJs- of in de Stille Zuidzee. Tot de eerste behooren de Angara, de Olonek, met de Kikicha; de Lena, de grootste riv. van het gouv., met de Witim, de Olekma, de Aldan, de Wilui en vele andere; de Omolui, de Jana, de Indigirka, de Alizeja, de Kolyma, de Tschauna en de Amgonian. Tot de andere: de Anadyr, de Khatirka, de Apuka en Pakotcha; de Kamschatka, de Penschina, Tilcha, Ischiega, Tauna, Okhota, Uda; de Argun met de Urulengu; Karkira, Uruw en Gasimer, benevens de Schilka. Het grootste meer is dat van Baikal, waarin de Smolicha, Bargusin, Turka, Selenga, Opper Angara en andere riv., met hunne takken stroomen. Onder de menigte andere meren noemen wij slechts: de Tarai, Oron, Erawya, Baum, Zagannor, Nerpischje, enz. De voorn. gezondheidsbronnen zijn de heete baden bij Bargusin en in het Baikalsche gebergte bij Natschikin, op Kamschatka; eene zuurbron in Dauriё; nafta-bronnen aan het meer Baikal; zoutbronnen aan de Angara en Selenga, en zeker nog vele, die onbekend zijn. De grond kan alleen in het Z. W. bebouwd worden. De beste oorden zijn om Irkutsk, Nishney-Udinsk, Kirensk en Nertschinsk. Verder zijn er ontzaggelijke bosschen, uitgestrekte heiden en weiden, waar de Russische nomaden omzwerven, terwijl het land moerassig en onvruchtbaarder wordt, hoe meer men naar het N. komt, en, over het algemeen, nog eene wildernis is, die weinig blijken draagt van reeds twee eeuwen, in het bezit eener beschaafde natie geweest te zijn. Ook de luchtsgesteldheid is zeer verschillend, doch over het algemeen zeer koud, gelijk men uit de ligging kan opmaken. In het Z. W. deel, waar dezelve het gematigdste is, hebben de Europeanen den landbouw ingevoerd, doch dezelve heeft weinig vorderingen gemaakt. Men teelt er rogge, tarw, gerst en haver, hier en daar boekweit, zelden boonen, en vlas en hennep slechts voor eigen gebruik. Echter beginnen thans ook eenige der woeste volksstammen, die hier gevonden worden, zich aan den landbouw over te geven. Voorts vindt men er velerlei zeer nuttige en heilzame, in het wild wassende kruiden en beziën. Vee- en paardenteelt heeft alleen in de gematigde luchtstreken plaats, doch er zijn weinig schapen en varkens, en nog minder geiten; geene bijen, en van gevogelte slechts hoenders. Maar de zwervende bewoners hebben kudden van 100 tot 1000 paarden, even zoo veel runderen, van 50 tot 500 schapen met vetstaarten, benevens kameelen, geiten en vele honden. Deze allen wonen in gematigde streken. Zij die meer N. omzwerven, hebben slechts het rendier, waarvan sommige familiën onder de Kirjaken er tot 10,000 bezitten. De honden dienen hun niet alleen op de jagt, maar ook om de slede te trekken, hetwelk zij ongeloofelijk snel doen. Het hout in de onmetelijke bosschen is voor elk vrij, en in de poollanden gebruikt men drijfhout. De voorn. bezigheid in deze oorden is de jagt. De menigte van dieren, welker pelterijen zeer gezocht zijn, is hier buitengemeen groot. Men heeft er sabels, welker vel met 100 roebels betaald wordt. Verder witte, blaauwe, zwarte en steenvossen, waarvan de vellen der zwarten 1000 roebels gelden; zee-otters, eekhorens, beeren, wolven, veelvraten, wezels, marders en hermelijnen; ook eenige dassen en bevers. Tot het wild behooren: de witte rendieren (het gewone voedsel), reeën, elanden, herten, wilde zwijnen en antilopen; aan de grenzen Thibetaansche ossen, steenbokken en wilde geiten; en aan de kusten walvisschen, walrussen, zeeleeuwen, zeehonden, enz. Roof- en andere vogels zijn er in menigte; vooral trekvogels, donsganzen, enz., terwijl de riv. en meren eene buitengewone menigte van zalm, steur en alle andere soorten van visschen hebben. De bergen van dit gouv. bevatten zekerlijk eenen rijkdom van metalen, doch worden bijna nergens bewerkt, slechts in het Nertschinskische wordt voor rekening van de kroon, goud, zilver, lood en ijzer gegraven; zout vindt men er in meren en bronnen. Verder is er, schoon bijna niet gebruikt wordend koper, zink, schoone granietsoorten, porfier, jaspis, chalcedon, carniool, agaat, oniks, vitriool, kiezel, aluin, zwavel, steenkolen, natuurlijk Berlijnsch blaauw, bergkristal, amber, enz., terwijl men onder de merkwaardigheden, de hier me-

menigvuldig gevonden worden, de beenderen van den mammouth moet rekenen. Bij de geringe bevolking heeft men ook weinig fabr. en ambachten. Ondertusschen had men er in 1808, reeds 49 fabr, die zeep, leder, koper-, glas- en aardewerk leveren. De handel is buiten of binnenlands. De eerste geschiedt alleen met China, is van het grootste gewigt, en wordt steeds belangrijker, naarmate de Chinezen de Eur. waren op prijs leeren stellen. De invoer werd reeds in 1805 op 5,742,814, en de uitvoer, meest in pelterijen, op 2,377,384 roebels geschat. Ook de doorvoer is van buitengewoon veel belang, daar de groote Siberische weg over Irkutsk loopt. De handel met de Chinezen is slechts ruiling; zij geven thee, porselein, geëmailleerde en verlakte waren, ruwe zijde en katoen, ligte zijden en katoenen stoffen, fluweel, nankings, Chinesche beeldjes en figuren, speelgoed, ruw zilver, gedroogde en ingemaakte vruchten, wijn, poeder, suiker, enz., waarvoor dan de Russen pelterijen, huiden, linnen, grof laken, pelzen, dekken, kleine ijzerwaren en vreemde stoffen geven. De binnenlandsche handel is ook belangrijk, en geschiedt deels langs de Baikal en andere riv., deels per as, of met sleden naar het binnenste van Rusland. Echter zijn de wegen meestal nog in slechten toestand. Irkutsk is de voorn. koopstad. Doch ook in de woestijn zijn kooplieden, die aldaar eenigen tijd wonen, om van de zwervende volken, pelterijen, huiden en andere voortbr. te koopen. De handel in pelterijen is hier in handen der Rus. Amerikaansche Comp., die haar hoofdkantoor te Irkutsk heeft, en tot in Amerika handel drijft. Indien men al de wilde volken bij elkander meent, zou het getal der inw. waarschijnlijk niet meer dan 610,000 zielen beloopen; SJABLOWSKI heeft (vóór 1814,) 500,874 en WICHMAN (vóór 1808,) 439,000 zielen. Volgens hunne afkomst kan men de inw. onderscheiden in: 1. Groote en Kleine Russen, waaronder vele verbannenen. 2. Tartaarsche volken, als: Bukharen en Jakuten. 3. Mongolen, als: Kalkas-Mongolen, Buratten, Tungusiërs met de Lamuten en Olemers, Sojeten of Samojeden, Juraken, Kirjaken, Tschuktschen en Kamschatdalen (men zie die art.). Van dezen belijden de Russen, Kozakken en Kamschatdalen den Griekschen, de Bukharen den Mahomedaanschen godsdienst, terwijl de Mongolen en Buratten den DALAI-LAMA, en de Jakuten, Tungusiërs, Sojeten Jurakken, Kirjaken en Tschuktschen het *Schamanismus* huldigen. Kunsten en wetenschappen zijn er niet. Te Irkutsk is 1 gymnasium, 1 seminarium, 1 school voor de zeevaart, eene drukkerij en eenige lagere scholen. Ook is te Nertschinsk eene militaire school, doch dit is ook alles in de geheele prov.

Het gouv. werd voorheen in 4 lands. Irkutsk, Nertschinsk, Jakutsk en Ochotsk verdeeld, die te zamen 17 kreitsen bevatten; thans bevat het 8 kreitsen. Het heeft met Tobolsk en Tomsk eenen gemeenschappelijken gouverneur en wordt op dezelfde wijze geregeerd. De 8 kreitsen zijn Irkutsk, Werchnei-Udinsk, Nishney-Udinsk, Kirensk, Nertschinsk, Jakutsk, Ochotsk en Nishny-Kamschatka. De hoofdstad is Irkutsk. 2. Rus. kreits in voorn. gouv., tusschen 115. 24. en 125. 12. L. en 51. 3 en 57. 2. N. B. gelegen, en gedeeltelijk aan Chin. Mongolië grenzende; ten Z. heeft hij het groote gebergte Sajana, van welke het Baikal gebergte, dat het meer van dien naam geheel omringt, een arm is. Op deze bergen heeft men hier en daar bosschen, en in de valleijen, akkers en weiden met vele moerassen, daar de grond, in het algemeen, meer nat dan droog is. De luchtsgesteldheid, hoewel tot de gematigde van Siberië behoorende, is koud; de winters zijn streng, zoo dat 't meer Baikal, van half December tot April, bevrozen is, terwijl daarentegen de zomerhitte dikwerf zeer sterk is. De voorn. wateren zijn: het meer Baikal, hetwelk uit dezen kreits de Galustna, Buguldeicha, Anga Ledennaja, Retschka en de Kotelnikoa ontvangt. Men vindt hier nog de Angara met de Kuta, Irkutska, Kitoi en Okoe, de Ilim naderhand Tunguska, de Lena, en verscheidene zoutmeren. Landbouw wordt door de gezetene, veeteelt door de zwervende bewoners gedreven. Men teelt er koren, hennep en vlas, dat goed voortkomt. Er zijn goede bosschen, vele beziën en onderscheidene nuttige, in het wild groeijende kruiden en planten. De delfstoffen worden niet gebruikt. Behalve Russen en Kozakken vindt men er Buratten, Tungusiërs en Sojeten. 3. Hoofdstad en voorn. koopstad van 't gen. Rus. gouv., zeer levendig en schoon gelegen, verblijfplaats van den gouverneur en verdere regeringscollegiën en van den bisschop, aan de Angara, tegenover den mond der Irkutska, met wallen en grachten omringd, vrij wel gebouwd, met regte, rui-

ruime, maar ongeplaveide straten, 4 voorsteden, 33 kerken, waaronder 12 steenen, eene duitsche luthersche, 2 kloosters, 2 hospitalen, 1 werk- en tuchthuis, 1 admiraliteit, 1 schoon koophuis, een' schouwburg, benevens het hoofdkantoor der Rus. Amer. Comp., 1 gymnasium ook voor de Japansche taal, met eene boekverzameling van 3000 banden, en eene verzameling van naturaliën; een seminarium voor priesters, eene garnizoens-school en eene school voor de zeevaart; verscheidene lagere scholen, 1 drukkerij, een instituut voor de koepokinënting, en 30,000 inw., een mengelmoes van alle volken. Zij is de stapelplaats voor het Siberisch glas; ook is er eene keizerlijke lakenfabr. verscheidene zeepziederijen en looijerijen, eene glasblazerij, eene zoutkeet, 3 brandewijnstokerijen en vorname handel. Men merkt hier reeds eenen overgang tot het Chinesche, in levenswijze en kleeding der bewoners, enz. 52. 17. N. B. 121. 40. L.

IRMA HISSAR, Turk. stad van Klein Azië; 14 uren Z. O. van Kastamouni.

IRMENACH, Pruis. dorp, regdst. Coblenz, met leigroeven.

IRNIS, zie Giornico.

IRNSUM, Nederl. dorp in Vriesland.

IROKEZEN, bij de Franschen *Iroquois* genoemd, een der oorspronkelijke N. Amer. volksstammen, voorheen ook de zes Mohawkische volksstammen genoemd, en tot de Huronen gerekend wordende, welke zichzelven de Aganuschioni of het vereënigd volk noemen. Hun land grenst ten O. aan het meer Champlain, ten N. aan de meren Ontario en Erië, ten Z. aan de N. grenzen van Nieuw York en Pennsylvanië. Zij staan onder een gemeenschappelijk opperhoofd, en vormen eene soort van Rep. Zij hebben sedert 1794, akkerbouw en veeteelt, en kunnen zelfs spinnen en weven. Ook vindt men er scholen, alwaar de kinderen in het lezen, schrijven en rekenen onderwezen worden, terwijl velen het christendom omhelsd hebben. De verschillende stammen zijn: de Mohawks, Onondagaërs, de Oneidaërs, de Senekaërs, de Tuskaroriërs en Irundakers, terwijl hunne bondgenooten en de onder hunne bescherming staande natiën zijn: de Mingaërs, de Delawaren, de Schawnaërs, de Twigthwiërs of Myamiërs aan de riv. Myawus. De hoofdplaats is Anondago.

IROIS (KAAP), de W. punt van Hispaniola; 6 mijlen W. Z. W. van kaap Dame Marie.

IRON GRAY, zie Kirkpatrick Iron Gray. 2. I. *island*, klein eil. in de Ind. zee, aan de kust van Siam. 115. 46. L. 12. 33. N. B. 3. Great-I.-*Mountains*, gebergte in de N. Amer. Rep., prov. Tennessee, van de riv. Tennessee tot aan de Fransche riv. loopende, verder wordt het *Bald-Mountains* genoemd, hoewel den naam Iron Mountains ook aan den geheelen rug gegeven wordt. Het maakt de grenzen uit tusschen Tennessee en N. Carolina, en loopt van de loodmijnen, aan de Kanhaway, door het land der Cherokezen, naar het Z. van Chota, en eindigt aan de bronnen van de Mobile. Het bevat ontelbare holen en watervallen.

IRONDIQUET, N. Amer. baai in 't meer Ontario, door eene zandbank, waarop slechts 3 of 4 voet water staat, afgesloten.

IRONEN, IRONISTAN, zie Ossetië.

IROU, Braz. riv., die in de Toccantins valt.

IRRAWADDY, de voornaamste riv. van het Birmannisch rijk in Achter-Indië, welke op ongeveer 28. 30. N. B. en 108. 30. L., uit een binnenmeer in Thibet ontspringt, waaruit ook de Kiowlong, Yang-tse-kiang en Hoangho hunnen oorsprong nemen. Zij wordt terstond door verscheidene riv., die van de bergen afkomen, versterkt, loopt eerst O., dan Z. O. waarts, en groeit reeds in Thibet tot eene zeer aanzienlijke riv. aan. Van Bampoo af, loopt zij meer W. waarts, ontvangt de Keenduem, en wendt zich naar 't Z. W., wanneer zij zich bij Nussaob in twee armen verdeelt, die eene groote delta omringen. De W. arm de *Bassein* loopt ten W. van kaap Negrais in zee; de O. arm verdeelt zich weder in twee takken, welke onder de namen Dalla en Barrago in zee vallen. Er is nog een tak, die voorbij Rangoon loopt, de Pegu ontvangt, en alsdan in zee loopt. De Irrawaddy is van Nussoab tot Bampoo, het geheele jaar door, bevaarbaar, en overstroomt in Junij. De invaart in deszelfs monden, is veilig, en van goede havens voorzien; doch het binnenloopen van den W. mond is, na dat de Birmannen zich hiervan meester gemaakt hebben, aan alle vreemde schepen verboden. Zij doorloopt eene lengte van 250 mijlen, is zeer vischrijk, en heeft vele krokodillen.

IRRENANGO, een der Nieuwe Hebridische eil. in Australië.

IRRITZ of *Girzice*, Morav. dorpje, kreits Znaim, met 450 inw.

IRRMANSHOFEN, Beij. dorp, Op. Donaukreits, met 1400 inw.

IRRONAN, een der Nieuwe Hebriden

in Australië, nabij Irrenango.

IRROF, O. Ind. stad in Decan, prov. Malabar, distr. Cartenad.

IRRSEE, Beij. dorp, Op. Donaukreits.

IRRSUMIT, stad op O. Groenland. 332. 11. L. 61. 10. N. B.

IRT, Eng. riv. in Cumberland, die bij Ravenglass in de Iersche zee valt.

IRTAISCH, meer in 't Rus. Aziat. gouv. Perm, kreits Jekaterinoslaw, uit hetwelk de Tetscha ontspringt.

IRTETSKOI, sterkte in 't Rus. Aziat. gouv. Archangel, aan de Ural; 29 m. W. van Orenburg.

IRTHING, Eng. riv. in Cumberland, die bij Carlisle in de Eden valt.

IRTHLINGBOROUGH, Eng. dorp, gr. Northampton, met 910 inw.

IRTISCH of *Irgitsch*, groote vischrijke, en tot aan het meer Zaizan bevaarbare, Russische riv. in Azië, die in Chineesch Songarië ontspringt, door het meer Zaizan stroomt, dat 40 mijlen lang en 20 mijlen breed is, en dezelve in Opper en Neder Irtisch verdeelt, de riv. Aman, Om, Ischim, Konda en Tobol met de Iset, Tura, Soswa, Pischwa en Todwa opneemt, en na eenen loop van 260 m., op 61. N. B., bij Uspenskoi, in de Ob valt. Langs deze riv. is de Oostelijke voortzetting der Rus. grens- en vestinglinie. Zie verder Ischim

IRTSCHAMUIL, Kaukazisch distr. in het land der Kaidaken, met 3000 Joodsche en Mahomed. familiën, en de hoofdplaats Metschalis.

IRUELA, Spaan. stadje, prov. Jaen.

IRUN, slecht gebouwd Spaan. stadje in Guipuscoa, aan de Bidasoa, aan den W. grooten weg naar Frankrijk, met 1200 inw. 43. 21. 13. N. B.

IRUNDOKET, N. Amer. volksstam der Mohawks.

IRUNN, Eng. riv. in Wallis, gr. Brecknock, valt bij Builth in de Wye.

IRUQUIA, Braz. riv., die in de Rio Francisco valt.

IRUTIBA, Braz. riv., prov. Rio Janeiro, die tegenover de Vermejas eil. in den Atl. oceaan valt.

IRVAN, zie Erivan.

IRVILLE, Fr. vlek, dep. Meuse.

IRVINE of *Irwine*, Schot. stadje, gr. Ayr, met eene haven, schoone kerk, een raadhuis, eene nieuwe akademie, 4,500 inw., scheepstimmerwerven, touwslagerijen, katoenfabr., handel in steenkolen en invoer van ijzer, hennep, vlas en granen. 2. Schot. riv., gr. Ayr, die aan de O. zijde van London hill ontspringt, en bij de stad Irvine in de golf van Clyde valt. 3. Hooge kaap aan de N. W. kust van Amerika. 245. 29. L. 54. 49. N. B.

IRWELL, Eng. riv. in Lancashire, die in de Mersey valt.

IRWINE, zie Irvine.

IS-SUR-TILLE, Fr. stadje, dep. Côte d'Or; 1600 inw., fabr. en steengroeven.

ISAAC, Eng. dorp, gr. Cornwallis, met eene haven. 2. Eenige rotsachtige W. Ind. eilandjes der Bahama's. Het grootste op 298. 37. L. 25. 48. N. B.

ISABAD, Perz. stad in Irak; 17 m. Z. van Hamadan.

ISABE, Jap. stad op het eil. Niphon.

ISABELA (ST.), Braz. stad, gouv. St. Salvador, bij de kust. 11. 10. Z. B.

ISABELIQUE, kaap aan de W. kust van St. Domingo. 305. 48. L. 20. N. B.

ISABELLA, Z. Amer. eil. der Zuidzee, aan de kust van Guadalaxara. 271. 50. L. 21. 50. N. B. 2. Riv. van St. Domingo, die met de Ozama, na door de stad St. Domingo te zijn gestroomd, in zee valt. 3. Kaap aan de N. zijde van het eil. St. Domingo, aan den N. O. kant van eene baai van dien naam. Hier stichtte COLUMBUS de eerste volkplanting op dit eil. 4. *Nieuw* I. Eerste naam van de stad St. Domingo.

ISACZI, ISACCIA of *Sachscha*, Turk. stad en kasteel in Bulgarië, sandschakat Selistra, waar de Donau zich in verscheidene takken verdeelt, met een veer naar Moldavië.

ISAFIORD, Deen. handelstad en haven op IJsland, Westländinga Fiörding, in 1787 aangelegd.

ISAFIORD'S SIJSSEL, het N. distr. van IJsland, waarvan de uiterste punt de Noordkaap is.

ISAGO, Afr. negerrijk van Guinea in de binnenlanden der Slavenkust.

ISAISEE, meer in Rusland.

ISAKLU, Turk. Aziat. stad in Caramanië; 4 mijlen N. W. van Akshehr.

ISANNAK of *Sannach*, Rus. eil. van N. Amer. 227. 38. L. 54.—55. N. B.

ISANTSE-AGHISI, Turk. Aziat. stad in Natolië; 4 mijlen W. van Eregri.

ISAR, Beij. riv., die op de Tyrolsche Alpen, niet ver van Schärnitz, ontspringt, de Loisach en Ammer of Amper met de Würm en Glon ontvangt, en na eenen loop van 30 mijlen bij Deckendorf in den Donau valt. Zij bevat goudzand, en een kanaal, om de gevaarlijke vaart door het Ammer meer te vermijden. Zij geeft den naam aan den kreits, die volgt.

ISARKREITS, Beij. kreits, uit het grootste deel van het voormalig hert. Beijeren, de abdij Freisingen, enz. zamen-

ge-

gesteld, en tusschen de Opper Donau-, Regen- en Neder Donaukreitsen en Oostenrijk, of tusschen 28. 31. en 30. 40. L. en 47. 23. en 48. 41. N. B. gelegen, en op 310 V. M., 520,800 inw. bevattende. De helft van den kreits ligt aan de Norische Alpen, welker voorbergen, tot diep in het land indringen, doch over het midden vlak worden. In het Z. deel is alles berg en dal, en men vindt aldaar de hoogste kruinen van Beijeren, als: de Watzmann 9,150; de Muhlsteinhorn 7,000 voeten hoog, enz. In het vlakke gedeelte vindt men vele bosschen en moerassen. De voorn. riv. zijn: de Isar met deszelfs takken (zie hier boven); de Inn, met de Salza, de Acha, naderhand Alza, (die de Traun ontvangt) en de Sala; verder de Loch, Paar en Ilm. Er zijn vele meren, waaronder de Chiemzee, het Ammer-, Wurm-, Tegern, Rochel- en Walchen of Wallermeer de voornaamste zijn. De grond is aan het gebergte steenachtig en weinig vruchtbaar. Het vlakke land heeft meer klei, doch ook vele heiden en moerassen. De luchtsgesteldheid is er bij de met sneeuw bedekte bergen ruw, veelal veranderlijk, en, behalve de moerassen, gezond. De landbouw is een der eerste middelen van bestaan, en geeft alle soorten van veldvruchten, moesgroenten, aardappelen, vlas, hop, tabak, meekrap, enz. In het Z. teelt men alleen haver en gerst. De granen zijn dikwerf niet toereikend, en moeten ingevoerd worden. De bosschen zijn hier een groote rijkdom en hebben veel wild. Verder is er horenvee, paarden- en varkensteelt. Belangrijk zijn hier de mijnen en ook de rotsgroeven van Reichenhall en Berchtesgaden. Men graaft er ijzer, steenkolen, marmer, molensteen, slijpsteen, gips, kalk, kalmei, zout, enz. De fabr. zijn, behalve in de hoofdstad, van geen belang. De voorn. zijn de onderscheidene smederijen, glasblazerijen en papiermolens. Verder heeft men er, doch slechts voor eigen behoefte, linnen- en lakenweverij, brouwerijen, branderijen, kousenweverijen, looijerijen, enz. Er is nog al veel transito handel. De inw. belijden meestal den Roomschen Godsdienst, terwijl hunne lagere scholen veel verbeterd zijn. Men verdeelt den kreits in de groote steden, 27 landgerigten en 3 heerl. De hoofdplaats is Munchen.

ISARMOOS PACTOF, moeras in den Beij. Isarkreits, tot aan den Donau 7½ mijl lang en ½ mijl breed.

ISAY, een der kleine Schot. Hebriden in West Loch Tarbert, distr. Harris.

ISASLAW, zie Saslawl.

ISBARTE, Turk. Aziat. stad in Natolië; 30 mijlen Z. van Kiutaya.

ISBELIBURG, Egypt. stad aan de kust der Middell. zee; 1 m. Z. van Damiate.

ISBICE of *Izbica*, Pool. stadje, waiw. Masovië, met 790 inw.

ISCAMPI (het oude *Scampis*), Turk. stad in Albanië; 3 m. Z. van Albanapolis.

ISCANCE, Z. Amer. volkplanting in Popayan. 1. 47. N. B. 2. Z. Amer. riv., ontspringt nabij den oorsprong der Magdalena, en valt in de Caqueta.

ISCH, Rus. riv., gouv. Orenburg, welke in de Kama valt.

ISCHA, Turk. stad aan den mond der riv. Ischa in den Donau. 2. Riv. in 't Rus. gouv. Tobolsk, welke in den Donau valt.

ISCHEL, Oostenr. dorp, Traunkreits, aan den oorsprong der Traun en het Callstädter meer, met 1750 inw.

ISCHELKI, Rus. Aziat. dorp, gouv. Tambow, kreits Temnikow.

ISCHER, Fr. riv., dep. Boven Rijn, die in den Rijn valt.

ISCHIA, vulkanisch eil. in de golf van Napels, met den 2356 voet hoogen berg Epomeo, met veel ijzer, zwavel, koude en warme baden, zuidvruchten, wijn, koren, hout, vee en zijde, eene stad, 10 dorpen en 22,500 inw. De hoofdstad Ischia heeft 3 kerken, 1 bisdom en 3100 inw. 2. Pauselijk leengoed bij Montalto, legatie Ancona.

ISCHIGINSK, sterk Rus. stadje, gouv. Irkutsk, niet ver van de zamenvloeijing der Ischigina in de golf van Ischiginsk, met 500 inw. en handel in tabak, ijzerwaren, rendiervellen, walrus-tanden en pelswerk.

ISCHIM, Rus. kreits, gouv. Tobolskoi, aan de Ischim, tusschen 83. 51. en 87. 30. L. en 54. 58. en 57. 10 N. B. Hij bevat de geheele Ischimsche en Wagaïsche woestijnen, is heuvelachtig, met vele moerassen, heiden en zoutwoestijnen, heeft meestal eenen mageren grond, zonder bosschen, echter hier en daar vette akkers en weiden, ook eenig bouwland. Hij wordt door de Ischim, de Abaszk, de Wagai, het meer Zaizan en andere bespoeld, heeft weinig visch, maar veel watervogels, vossen, wolven, wilde zwijnen, antilopen en andere woestijndieren. De veeteelt wordt bijna geheel verwaarloosd, en de inw. leven meestal van de jagt en visscherij. Slechts eenige gezetene Turalinschen en Kozakken hebben koren en tabaksland. Onder

de

de bewoners zijn ook verbannenen en kolonisten. 2. Hoofdpl. van bovengen. kreits, aan de Ischim, met eene kerk, en 1200 inw. 86. 54. L. 56. 30. N. B. 3. Rus. dorp, gouv. Pensa. 4. Riv. in bovengen. kreits, die in het land der Kirgisen ontspringt, en N. O. loopende, in den Irtisch valt. 5. Turk. stad, sandschakat Ochri.

ISCHITELLA, Nap. stadje, prov. Capitanata, met 3,100 inw.

ISCHL, zie Ischel.

ISCHORA, Rus. dorp aan den mond der Ischora; 9 m. Z. O. van Petersburg.

ISCODAR, zie Escodar.

ISCOUDAR, zie Scutari.

ISCURE, Fr. stad, dep. Indre en Loire.

ISDIN, SEITUN of *Zeitun*, opene Turk. stad, sandschakat Egribos, op eenen heuvel, door de riv. Achelous bespoeld, eene mijl van de golf van dien naam. Zij heeft eene groote moskee, verscheidene Grieksche kerken, 4000 inw. en eene groote jaarmarkt, waarop bijzonder veel indigo wordt verkocht. Ongeveer 2 mijlen ten Z. van deze stad liggen de' toppen der Kumanto-Kallydromos en Tychios, en bij dezelve de beroemde bergëngte *Thermopyle*. Nog vindt men er bronnen, die de heete dampen uitwasemen, welke aan dezen bergweg den naam gegeven hebben. 2. Golf op het eil. Egribos, waarin de Limas valt.

ISEFIORD, Deen. golf aan de N. kust van het eil. Zeeland. 29. 36. L. 55.59. N. B.

ISEGHEM, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Kortrijk; 7000 inw.

ISEN, Beij. marktvlek, Isarkreits, aan de Isen, met 620 inw. 2. Beij. riv., die bij Schnauping ontspringt, en bij Neuötting in de Inn valt.

ISENBURG, heerl. in het gr. hert. Hessen, voorheen eene bijzondere prov., doch door de nieuwe bepaling met de prov. Hanau vereënigd, op ruim 14½ V. M. 47,500 inw. bevattende. De grond is bergachtig, maar goed bebouwd, en brengt veel koren, vlas, boomvruchten, tabak, wijn en hout voort. Men heeft er veel rundvee, ook schapen en varkens, ijzer, zout en molensteenen. 2. Pruis. vlek, regdst. Coblenz, kreits Neuwied, met 450 inw.

ISENGREMER, Fr. dorp, dep. Somme, met 600 inw.

ISENHAGEN, Han. ambt, vorst. Lüneburg, met 3500 inw. 2. Dorpje in voornoemd ambt, aan de Ise.

ISENHAUSEN, Fr. dorp, dep. Neder Rijn.

ISENHEIM of *Eisenheim*, Fr. dorp, dep. Boven Rijn.

ISEO, Lomb. Venet. marktvlek, in Milaan, legatie Brescia, met 1800 inw., aan 't meer Iseo, waardoor de Oglio stroomt.

ISER of *Gizera*, Boh. riv., die op de bergketen, de Wohlische Kamm genaamd ontspringt, en Bohemen van Silezië scheidende, boven Alt-Bunzlau in de Elbe valt. 2. Zie Isar.

ISERA, Oostenr. dorp, gr. Tyrol, met veel wijnteelt.

ISÈRE, Fr. riv., die in Savoije, aan den berg Iserau, ontspringt, de Drac en andere riv. ontvangt, bij Grenoble bevaarbaar wordt, en na eenen loop van 30 mijlen, bij Valence in de Rhône valt. 2. Fr. dep. uit de voormalige lands. Grauch, Vaudan en Viennois bestaande, en tusschen Savoije, de dep. Ain, Op. Alpen, Drôme, Ardèche, Loire en Drôme, of tusschen 22. 16. en 24. 2. L., en 44. 46. en 45. 55. N. B. gelegen, en op ongeveer 160 V. M. in 4 arr. 45 kantons en 558 gemeenten 471,700 inw. bevattende. Het land is over het algemeen bergachtig, en heeft heerlijke natuurtafereelen. De hoogste bergen, die zelfs de sneeuwlinie bereiken, zijn van graniet. De voorn. kruinen zijn: de Col de Saix van 10,296, de Pic van Belladonne van 9,600, de Roche Granico van 9,360 voet. De middelbare bergen zijn met groote bosschen bedekt. Hier tusschen vindt men 14 hoofd- en verscheidene bijdalen, waaronder het dal der Isère of Graisivaudan, dat van St. Laurent, du Pont en van Romanche de voornaamste zijn. De grond is meestal vruchtbaar, doch in het W. zijn vele moerassen. De riv. zijn: de Isère met de Brede; de Drac, de Foure, Bourne en Furand, de Rhône met de Guier, Bourbre, Ozon, Gère, Varaize en Somme. Ook zijn hier vele berg-meren, als dat van Paladou, dat van Valencogne, de drie meren van Lafree, de 7 meren *Sept Laux*, enz. Onder de moerassen zijn die van Cessieux, St. Laurent, du Pont, Mure, St. Martin, d'Hères, enz. De luchtsgesteldheid is verschillend, doch over het algemeen zuiver en gezond, behalve in de moerassige oorden. In de dalen is het des zomers zeer heet, terwijl nachtvorst, in April en Mei, de hoop van den akkerbouw en wijnteelt soms verwoest. De voortbr. zijn: gevogelte, wild (ook beeren, wolven, vossen, linksen, en steenbokken) visch, bijen, zijdewormen aan de Rhône, eenige bevers en schildpadden. Vervolgens koren, tuin- en peulvruchten, aardappelen, goede hennep,

nep, vlas, raapzaad, veel wijn, ooft, perziken, abrikozen, noten, kastanjes en hout, alsmede goud, zilver, kwikzilver, koper, lood, ijzer, spiesglas, bismuth, kobalt, zink, steenkolen, kristal, saffier, aluin, zwavel, marmer, kalksteen, gips, lei, graniet en zandsteen. Verder paarden, muilëzels, vee, dat goede boter en kaas levert; veel merinos schapen, geiten, varkens en gevogelte. De inw., die op het land een zeker *patois* spreken, zijn, behalve 7000 hervormden, alle roomsch. De fabr. bestaan in zilver-, koper- en ijzersmederijen, lood-, geschut- en ijzergieterijen, van marmer, grof linnen, zeildoek, katoen, katoenen stoffen, laken, handschoenen, papier en papierbehangsels, alsmede likeurstokerijen, zijdespinnerijen, enz. De uitvoer bepaalt zich tot wijn, brandewijn, hennep, boomvruchten, hout, vee, zijde, kaas, lood, koper, steenkolen, staal, spijkers, glas, papier, grof linnen, zeildoek, laken, leder, huiden, enz. De arrondissementen zijn: Grenoble, St. Marcellin, La Tour du Pin en Vienne. De hoofdpl. is Grenoble.

ISÈRE (DAL VAN DE) of *Graisivaudan*, aanzienlijk dal in voorn. dep., 19 mijlen lang en 2 mijlen breed, zich in eene N. O. en Z. W. rigting van Chapareillan tot Amay uitstrekkende. Het is een der heerlijkste oorden van Frankrijk, en gelijkt naar eenen wel aangelegden tuin, in welken de Isère, in talooze wendingen, voortstroomt, en de heerlijkste akkers en wijnbergen bespoelt.

ISERGEBERGTE, gedeelte van het Sudetisch gebergte in Duitschland.

ISERLOHN, Pruis. kreits, regdst. Arnsberg, met 6 schoutambten en 28,500 inw., benevens de hoofdpl. Iserlohn, met 4 kerken en 5,470 inw., fabr. van zijde, laken, koper, ijzerdraad, gespen en andere staalwaren, 8 groote bleekerijen en uitgebreiden handel op Italië en de Oostzee. 51. 24. N. B. 25. 20. L.

ISERNIA of *Sergna*, Nap. stad, prov. Molise, met 10 kerken, 1 bisdom, vele oudheden en 4,950 inw.

ISET, Aziat. riv. in Siberië, die bij Yalutorousk in de Tobol valt.

ISETZKOI, Rus. vlek, gouv. Perm, aan de Iset, met 2000 inw.

ISFERJAN, Perz. stad, op den weg van Schiras naar Ispahan; 23 mijlen Z. van Ispahan.

ISFESAR EN SABSAR, groote Aziat. vlakte in Afghanistan, of O. Perzië, prov. Furrah, tusschen met hout bewassen bergen. Men vindt er het stadje Unardurru en de dorpen Okul en Rochu.

ISFIELD, Eng. dorp, gr. Sussex.

ISFUK, Perz. stad; 13 mijlen N. van Tubbus.

ISGAUR of *Iskuriah*, hoofdstad der Georgische prov. Mingrelië in Kaukazië, aan de Zwarte zee, met eene haven en 650 inw.

ISHCOYD, Eng. dorp, gr. Glamorgan.

ISHLAWRCOED, Eng. D., gr. Monmouth.

ISHOL, Schot. eil., gr. Argyll, in Loch Linnhe. 2. Schot. eil., Z. W. van Islay.

ISHTIHAUD, Perz. dorp; 47 mijlen N. N. W. van Ispahan.

ISIANA, Z. Amer. riv. in Nieuw Grenada, prov. St. Juan de los Llanos. Zij loopt, volgens eenigen, in de Meta, volgens anderen, in de Rio Negro.

ISIDORO (ST.), N. Amer. stad in Californië; 10 mijlen van Linelto.

ISIERIS, Nederl. dorp, prov. Henegouwen., arr. Doornik, met 720 inw.

ISIGNY, Fr. stadje, dep. Calvados, met 2000 inw., eene kleine haven, handel in boter, cider, was, talk, pekelvleesch en zout.

ISIPOTI, Z. Amer. riv. van Peru, die W. in de Paraguay valt.

ISIS, eene der voornaamste bronnen van de Eng. riv. de Theems, die op de heuvels van Cotteswold, niet ver van Cubbery, in 't gr. Gloucester ontspringt, bij Lechlade bevaarbaar wordt, en bij Oxford, na zich met de Charwell vereënigd te hebben, den naam van Theems aanneemt.

ISJASLAW, Rus. stad, gouv. Wolynsk, aan de Horyn, met 5060 inw.

ISJUM, Rus. kreits in de Slobodische Ukraine, tusschen 54. 15. en 55. L., en 48. 35. en 49. 41. N. B., door de Sewernoi-Donez, de Isjumetz, de Tor en andere takken van de Donez bespoeld, heeft weinig hout, maar vele woestijnen en de beste schapenfokkerij der geheele prov., waarbij thans ook merinos schapen zijn. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, aan de Isjumez, welke hier in de Sewernoi-Donez valt. Zij is met eenen aarden wal en grachten omringd, heeft 4 kerken en 4,450 inw., die van den landbouw en eenen aanzienlijken handel in koren en vee bestaan. 54. 35. L. 49. 13. N. B.

ISJUMEZ, Rus. riv. in de Slobodische Ukraine, valt in de Sewernoi-Donez.

ISKANDERIE, Turk. sandschakat, tusschen Perserin, Dukagin, de golf van Venetië, Oostenrijk en Herick, of tusschen 36. 48. en 37. 55. L., en 41. 28. N. B. gelegen, en 200,000 inw. bevatten-

tende. Het land is zeer bergachtig, deels door takken van de Helenische Alpen, deels door de Karatag of Montenegro doorsneden, die niet zeer hoog, maar wild, en van vele kale rotsen, en hier en daar groote bosschen, voorzien zijn. De voornaamste riv. is de Bojana, welke onder den naam van Moraka of Moradscha van de Dinarische Alpen afkomt, en door het groote meer Bojana loopt, dat volgens HADSCHI CHALFA 7 dagreizen in den omtrek heeft, een der grootste van het Turksche rijk is, en de Drinas of Drinasso tot zijtak heeft. Men heeft hier eene heldere en gezonde lucht, doch soms lange droogte. De voortbr. zijn: uitmuntende tarw, moesgroenten, veel uijen, boomvruchten, meloenen, kastanjes, vlas, hennep, tabak, enz., terwijl de groote bosschen, timmer- en ander hout, pik, teer en galnoten opleveren. Doch vooral is hier veel goed vee, dat eene menigte boter, kaas, huiden en gezouten vleesch tot uitvoer geeft. Ook is er een weinig zijde- en bijenteelt, visscherij aan de kusten, enz., doch geene fabr., noch handel, hoewel er verscheidene goede havens zijn. De eenige koopstad is Iskanderie. De inw. bestaan deels uit Arnauten, deels uit kustbewoners, deels uit Montenegrijnen of bergbewoners, en deels uit Serviërs en Bulgaren. 2. I. of *Scutari*, Turk. hoofdpl. van voornoemd sandschakat, en zetel van eenen Griekschen bisschop, aan het meer van Bojana en de Drinas, over welke laatste eene brug ligt. Zij rekent haren oorsprong van ALEXANDER's tijd, is door vestingwerken omringd, en wordt nog door de kasteelen Dragos en Golbaschi verdedigd. Zij heeft verscheidene moskeën, waaronder de *Aja Sophia*, voorheen eene christenkerk; roomsche en Grieksche kerken, 6 bedehuizen, een liefdadig gesticht, en 16,000 inw., die wollen stoffen vervaardigen, eenen aanzienlijken handel in scheeps- en ander timmerhout drijven, en aanzienlijke visscherij op het meer hebben. De ladingplaats der stad is bij het dorp Polna, bij welks kerk jaarlijks ook eene groote markt gehouden wordt.

ISKANDERIE (MEER VAN), meer van Scutari of Bojana, zie voorgaand art.

ISKARPAR, Turk. stad, sandschakat Avlona.

ISKASKAGAMAGTS, N. Amer. meer in Canada. 305. 21. L. 47. 50. N. B.

ISKER, Eng. riv. in Wallis, die bij Brecknock in de Usk valt.

ISKENDERIE, zie Iskanderie.

ISKUDAR, zie Eskiudar.

ISKURIAH, zie Isgaur.

ISLA of *Ila*, riv. in 't Schot. gr. Forfar, die op de Grampische bergen ontspringt, in het dal van Glenisla eenen schoonen waterval, de *Rocky Linn* genoemd, vormt, en bij Kinclaven in de Tay valt. 2. Schot. riv., gr. Banff, die op de grenzen van Inverness ontspringt, en in de Deveron valt. 3. Zie Islay. 4. I. *De Inca*, Z. Amer. eil. bij Quito. 298. 4. 30. L. 0. 14. 35. N. B. 5. I. *de la Gente Hermoga*, of *eil. van 't schoone volk*, eil. in de Stille Zuidzee, door MENDANA ontdekt, met zeer schoone inboorlingen. 202. 36. L. 10. Z. B. 6. I. *de Leon*, Spaan. stad in Seville, op het eil. Leon, door eenen steenen dam met Cadix verbonden, met eene haven en 40,000 inw., fabr. van verschillende stoffen, en aandeel in den handel van Cadix. Het vlek San Carlos, dat er de voorstad van is, heeft eene kadettenschool, met eene sterrenwacht, een hospitaal voor de marine, en de geheele directie der marine van het dep. Cadix. 7. I. *Verde*, N. Amer. eil. aan de O. kust van Nieuw Spanje. 231. 34. L. 19. 11. B. 8. I. Zie Ila. 9. I. *de Colom*, zie Conejas. 10. I. *De Fuego*, zie Vuurland. 11. I. *De los Negros*, zie Buggias. 12. I. *do Principe*, zie Ilha, enz. 13. I. *De la Calamidad*, zie Bank eil. 14. I. *De Gravina*, *Revilla Gigedo*, eil. aan de N. W. kust van Amer. 55. 50. N. B., tegenover de Bourrong baai. 15. I. *Desierta*, Austr. eil. aan de N. W. kust van Nieuw Brittanje. 16. I. *De Uloa*, Zuidelijke kust van het prins van Wallis eil. aan de N. W. kust van Amerika.

ISLAMABAD, CHITTAGONG, aanzienlijke O. Ind. stad in Bengalen, hoofdpl. van het distr. Chittagong, 2 mijlen van den mond der Chittagong, welker vestingwerken echter vervallen zijn, met scheepstimmerwerven, en eenen uitgebreiden handel. De ingang der haven is gevaarlijk. Het behoort tegenwoordig den Britten. 109. 16. L. 22. 22. N. B. 2. Aziat. stad in Caschmier, aan de N. zijde der Jhylum, met houten huizen en tuinen op de platte daken, en shawlfabr. 91. 53. L. 34. 6. N. B. 3. De Mahomedaansche naam van Muttra Brampore en andere plaatsen, daar het de residentie der getrouwen beteekent.

ISLAMGUNGE, O. Ind. stad, prov. Bahar, met 3000 huizen.

ISLAMNAGUR, sterke O. Ind. stad der Mahratten, prov. Malwa. 98. 17. L. 23. 19. N. B. 2. Aziat. stad in

in Beludschistan, lands. Send, distr. Wahkheirpur.

ISLAMPOOR, O. Ind. stad der Mahratten, prov. Ajmeer. 95. 16. L. 23. 4. N. B. 2. O. Ind. stad, prov. Bahar. 103. 1. L. 27. 7. N. B. 3. Naam van verscheidene O. Ind. plaatsen.

ISLAND (MAGEE), schiereil. van 't Ier. gr. Antrim.

ISLANDSHIRE, Eng. distr. van 5½ V. M. in 't gr. Durham.

ISLAS DEL REY, of *De las Perlas*, verscheidene Z. Amer. eil. in de golf van Panama, met paarlvisscherijen.

ISLAS BARLO- EN SOTTO-VENTO, zie Caraïbische eil.

ISLASLAW, Rus. stad, gouv. Wolynsk, aan de Horyn, met 5060 inw.

ISLAY of *Ila*, het Zuidelijkste eil. der Schot. Hebriden, gr. Argyll; 5 mijlen lang en 3 breed. De O. zijde is bergachtig, met vele merkwaardige holen; de W. zijde is vlak en goed aangebouwd. Onder de meren is Loch Finlagan merkwaardig. De 8,000 inw. voeren rundvee, garen, visch, vederen, talk en leijen uit. De hoofdplaats is Lochindal. Tusschen 11. 4. en 11. 33. L. en 55. en 55. 47. N. B.

NB. *Hetgeen men niet op* ISLE *vindt, zoeke men op* ÎLE *en* ISLA.

ISLE, Fr. dorp, dep. Op. Vienne.

ISLE AUX MOUTONS, een der vier eil. van Glenans, aan de Fr. kust van Bretagne, tusschen het eil. Grois en kaap Penmark.

ISLE AUX PETITS BOIS, klein Amer. eil. in de golf van Mexico, aan den mond der Mobile baai, tusschen de eil. Dauphin en Horn.

ISLE-AUX-PINTADES, een der Ververschings eil. bij W. Afrika.

ISLE BAIZE, zie Baize.

ISLE BOUCHARD, zie Bouchard.

ISLE COUDRES of *Hazelaren eil.*, eil. in de N. Amer. riv. Saguenay; 7 m. lang en 3 breed, met 30 huisgezinnen, die van den landbouw bestaan.

ISLE DAUPHIN, N. Amer. eil. in den mond der riv. Mobile, in Pensacola.

ISLE DE BONAPARTE, zie Bonaparte.

ISLE DE BOUIN, Fr. eil. en vlek in het dep. Vendée, met 2000 inw.

ISLE DE CONTRARIETÉS, zie Contrariétés.

ISLE DE L' ARCHEVÊQUE, eil. door AMON, ten N. W. der Marianen gezien, naderhand in twijfel getrokken, doch op de kaarten van ZIMMERMAN, PIERSON en ARROWSMITH nog te vinden.

ISLE DE FRANCE, zie Mauritius.

ISLE DE LA RECHERCHE, zie Kermandec.

ISLE DE LA RÉUNION, zie Bourbon.

ISLE DE LÉON, zie Isla de Leon.

ISLE DE PEDRITO, Z. Amer. eil. bij Nieuw-Grenada. 9. 34. N. B.

ISLE DE PRINCE, zie Ilha do Principe.

ISLE D' IEU, zie Dieu (Isle).

ISLE D' OLÉRON, zie Oléron.

ISLE DU DIAMANT, W. Ind. eil. op 316. 35. 38. L. 14. 26. 10. N. B.

ISLE LOWELL, een der Ververschings-eil. bij W. Afrika.

ISLE MERITE, zie Françoise.

ISLE NEGROS, een der Admiraliteits eil. door MAURELLE ontdekt; langs het grootste dezer eil. liggen verscheidene kleine, als in eene keten. Zij hebben allen een lagchend aanzien, en zijn met kokos- en andere boomen bedekt. De inw. zijn zwart, en hebben een goed voorkomen.

ISLE ROUSSE, ISOLA ROSSA, Fr. eil. en stadje, met 310 inw. bij de N. W. kust van Corsica.

ISLE ROYALE, zie Kaap Breton.

ISLE RHÉ, Fr. eil., 2 mijlen van La Rochelle, door de Pertuis Breton van het vaste land gescheiden; 4 mijlen lang en 1 m. breed, brengende niets dan eenigen slechten wijn, brandewijn en zout voort. Het heeft 2700 inw., 5 forten en eenen vuurtoren.

ISLE-SOUS-MONTRÉAL, Fr. dorp, dep. Yonne.

ISLE-SUR-LE-SERAIN, Fr. dorp, dep. Yonne.

ISLE VAISSEAU, zie Zeeschepen eil.

ISLE D' OIE, Fr. eil. aan de O. zijde van Isle de Rhé.

ISLE DE NOÉ, zie Ile, No. 13.

ISLEBIT, zie Ismid.

ISLEHAM, Eng. kerspel, gr. Cambridge, met 1300 inw.

ISLEMJE, Turk. stad in Rumelië, sandschakat Nicopoli.

ISLEN, Ier. kustriv., gr. Cork, valt in de golf van Baltimore.

ISLEOS (ROCA DE LOS), Z. Amer. eil. in de Atl. zee, aan de kust van Venezuëla, met een heet klimaat. 11. 50. N. B.

ISLES BASSES, zie Lage eil.

ISLES-DU-SALUT, 3 Fr. eil. bij 't Z. Amer. eil. Cayenne.

ISLESBOROUGH, N. Amer. dorp, prov. Maine, gr. Hancock.

ISLETAS, 3 kleine eil. aan de kust van het W. Ind. eil. Martinique. 2. Twee Z. Amer. eil. aan de kust van Truxillo in Peru.

ISLEWORTH, Eng. dorp, gr. Middlesex, met schoone buitenplaatsen en tuinen, en 4,700 inw.

Is-

Islington, Eng. dorp, gr. Middlesex, met Londen vereënigd, aan de New, met 15,000 inw., die tapijt-, loodwit- en andere fabr., en eene gezondheidsbron hebben.

Islip, Eng. dorp, gr. Northampton; 470 inw. 2. Eng. dorp, gr. Oxford, aan het kanaal van Oxford, met 570 inw. 3. N. Amer. dorp, prov. Nieuw York, gr. Suffolk, met 900 inw.

Islote, klein eil. of rots, ten N. van 't W. Ind. eil. St. Domingo. 2. Klein Z. Amer. eil. aan de kust van Peru. 3. Vijf kleine eil. in den mond der Z. Amer. riv. Orinoco.

Ismah, klein O. Ind. distr. ten N. van Bengalen, aan den Nepal rajah onderworpen.

Ismail, Rus. kreits in de prov. Bessarabië, waarschijnlijk uit de oude distr. Kilia en Ismail, en eenige kleine eil. in den Donau zamengesteld, en ten Z. door den Donau begrensd. 2. Sterke hoofdstad van voorn. Rus. kreits, aan de Kili-Bagari, een' arm van den Donau. Zij is met 5 bastions omringd, heeft een schoon paleis, en had, voor dat Suwarow in 1789 hier het zoo beruchte bloedbad aanrigtte, en de stad in brand stak, 17 der schoonste moskeën, een' heerlijken bazar, vele goede huizen en 20 à 30,000 inw.; terwijl zij overal als de schoonste stad van Bessarabië vermaard was. Thans ligt zij in puinhoopen, heeft maar ééne Grieksche kerk, 1 klooster, 1 armenische kerk, eene binnenhaven, weinige inwoners en bijna geen vertier. 46. 30. L. 45. 21. N. B.

Ismailow, Rus. marktvl., gouv. Moskou, met een keizerlijk slot en diergaarde.

Ismanning, Beij. dorp, Isarkreits.

Ismenus, Turk. riv., valt in de Adriatische zee.

Ismid, Isnikmid, Islebit, het oude *Nicomedia* (waarvan echter Kinneir slechts eene kerk vond), Turk. Aziat. zeestad, hoofdpl. van het sandschakat Kodja-Ili, zetel van eenen pacha en eenen Armenischen bisschop, aan de golf van Ismid, een deel der Marmerzee. Zij heeft eene geringe haven, houten huizen, verscheidene moskeën, eene Grieksche- en 1 Armenische kerk, bazars, baden, en volgens Kinneir, 35,000 inw., waarvan ongeveer het vijfde deel Turken zijn, die zijden stoffen en aardewerk vervaardigen, en eenigen handel drijven. 40. 40. N. B. 47. 12. L.

Ismin, zie Swingk.

Ismir, zie Smirna.

Ismuschi, Schmuschi, Turksche hoofdstad der prov. Herzegovina, in Dalmatië.

Isnagar, Spaan. stad, prov. Cordova, met 2600 inw. 37. 28. N. B.

Isne, zie Asna. 2. I. *le Prez*, Nederl. dorp in Luxemburg, arr. Neufchâteau. 3. I. *les Dames* en *Isne Sauvage*, kleine Nederl. gemeente, prov. en arr. Namen, met 300 inw.

Isnik, voorheen *Nicea*, Turk. Aziat. stad in Natolië, sandschakat Kodja-Ili; aan een groot en vischrijk meer, met een Grieksch collegie, 1500 inw., porseleinfabr., pannenbakkerijen, zijdeweverijen, en handel in koren, tabak, tapijten, laken en zijde. 40. 16. N. B. en 47. 35. L.

Isnikmid, zie Ismid.

Isny, zie Issny.

Isola, Illyr. stadje, kreits Triest, met 2780 inw. 2. Nap. stadje, prov. Calabrië Ultra, met 2750 inw. 3. Sard. vlek in Piëmont, prov. Asti, met 2320 inw. 4. Nap. stadje, aan de Garigliano, met 2600 inw.

Isola Alta, Lomb. Ven. stadje, tusschen Verona en Mantua.

Isola Bella, zie Konijnen eil.

Isolacci, Fr. stadje, eil. Corsica.

Isola dei Canonici di Palanza of *L'Isolino*, een der Borromeïsche eil. in het Sard. hert. Milaan.

Isola dei Pescadori, een der Borromeïsche eil. in 't Sard. hert. Milaan.

Isola della Scala, Lomb. Ven. vlek, gouv. Venetië.

Isola di Mezzo, zie Elaphites.

Isola Grossa, zie Arbe.

Isola Longa, zie Cos.

Isola Madre, zie Konijnen eil.

Isola Porcarizza, Lomb. Ven. vlek, gouv. Venetië; 6 m. van Mantua.

Isola Rossa, zie Île Rousse.

Isole de Conigli, zie Konijnen eil.

Isole di Lipari, zie Liparische eil.

Isole di Tremiti, 3 Nap. eil. in de Adriatische zee, prov. Capitanata. Op het eene, St. Nicolo of *Tremiti* ontstond in 1816 een vulkaan; het andere St. Domino, heeft een klooster, en Caprara is onbewoond.

Isoletta d'Albenga, zie Albenga.

Isolino (L'), zie Isola dei Canonici di Palanza.

Isona, Spaan. vlek in Catalonië; 8 mijlen N. O. van Balaguer.

Isonzo, Lisonzo, Liesnitz, riv. in Illyrië, die op de Julische Alpen, in het gebied van Tulmino, ontspringt, de riv. Idria, Wippach en Torre opneemt, en beneden Gradisca in de Adriatische zee valt.

Ispagnac, zie Espagnac.

Ispahan, beglerbegschap in W. Perzië

ziё of Iran, het grootste deel der prov. Irak, dat ook de woestijn Naubendan, en de distr. Kam en Kaschan bevat. 2. Perz. stad, hoofdstad van dit beglerbegschap, en eens de prachtige hoofdstad van het geheele rijk. Zij ligt in eene uitgestrekte vlakte, die door de Zenderud bespoeld wordt. Hare muren, buiten welke nog de nu bijna geheel verwoeste voorstad *Dschulfa* ligt, door Armeniërs bewoond, hebben eenen omtrek van 5 mijlen; doch binnen dezelve, bestaat het grootste deel alleen uit puinhoopen. De voorstad *Abbas-Adab*, die de geheele W. zijde der stad innam, met de voorstad der Perzen aan de Z. zijde, zijn geheel verdwenen. Het O. deel der stad vertoont, in eenen omtrek van ½ uur gaans, niets dan bouwvallen en puin. Het nog overige deel is slecht gebouwd, heeft onaanzienlijke, meestal leemen huizen, en alleen de paleizen, moskeën en andere openbare gebouwen zijn van gebakken steen. De straten zijn ongeplaveid, naauw, krom en zeer morsig. De huizen, aan de straat, zonder vensters, hebben een eentoonig aanzien. De eenigste levendigheid is nog bij de bazars of markten. Van de 137 koninklijke paleizen, die CHARDIN in deze ontzaggelijke stad vond, zijn er maar 3, *Tschehelfutun*, *Talairitawile* en het *Ainechane* of spiegel-paleis meer overig, welk laatste, met deszelfs hooge deur, de audientie-zaal met derzelver schilderijen, de zaal der staten, den tuin met de zaal der 40 zuilen en de *harem*, door DUPRÉ breedvoerig beschreven, bevat. JOHNSON noemt nog eenige andere paleizen. Van de 162 groote moskeën, die Ispahan had, is de groote koninklijke moskee de beroemdste; die van *Luftfallah* om hare hooge en sterke vleugeldeuren vermaard, wordt thans weinig bezocht. Bij het paleis *Seadetabad*, alwaar nu de Eng. afgezant woont, is het klooster en het graf van den derwisch MIR ABUL KASSIM; ook zijn de graven van den jood JEZAIAS, en van den iman SADE ISMAIL merkwaardig. De stad heeft nog 19 poorten, 100 moskeën, verscheidene karavansera's en openbare baden, hoewel niet meer het vierde deel van die, welke CHARDIN hier vond. De plaats *Meydan*, met de 3200 schreden lange laan van plataanboomen, is altijd nog een sieraad der stad. In de voorstad *Dschulfa*, alwaar volgens KINNEIR nog 6,000 (OLIVIER zegt 800) Armeniërs wonen, staan 9 Armenische en 1 roomsche kerk, 1 Dominikaner klooster en 1 Armenisch nonnenklooster; terwijl zij tevens de zetel is van eenen armenischen aartsbisschop. In de voorstad *Jahudeca* wonen alleen joden. Omtrent het getal der inw. verschillen de reizigers zeer. CHARDIN telde, in haren vollen bloei, 58,000 huizen, en 600,000 inw., andere gelijktijdige reizigers gaven één millioen op. OLIVIER daarentegen, telt maar 50,000, MORIER 60,000, DUPRÉ 100,000, KINNEIR weder 200,000 inw.; mogelijk is de waarheid in het midden. Men vindt er nog aanzienlijke fabr. van zijden en katoenen stoffen, hoofd- en halsdoeken, fluweel, geweren, pistolen, geschilderde glazen, suiker, leder, aardewerk, enz. De koophandel is nog zeer aanzienlijk, en de stad zendt zelfs eigene karavanen naar Turkije, Indostan en Kandahar. De omtrek is eene der schoonste en meest bebouwde streken des rijks, welke niet alleen tarw, rijst, maar ook de heerlijkste boomvruchten, bijzonder appelen, peren en meloenen voortbrengt. Het verval van Ispahan is niet alleen aan de aardbevingen, burgeroorlogen, enz., maar bijzonder ook aan het verplaatsen der residentie toe te schrijven. Zij schijnt echter weder op te komen; ¼ mijl van de stad is *Ferhabad*, een koninklijk zomerpaleis. 70. L. 32. 24. N. B.

ISPANHAC, zie Espagnac.

ISPARTAN of *Sagalassus*, Turk. Aziat. stad in Natolië, sandschakat Hamid.

ISPERN, Oostenr. vlek, viertel Boven den Mannhartsberg, aan de Isper.

ISPERUD of *Sebdura*, Perz. riv., die bij Reshd in de Kaspische zee valt.

ISPICA, dal op Sicilië, bij Modica, in Val di Noto, met vele rotswoningen van 3 verdiepingen, die tot de oude rots-stad der Sicaners behoorden.

ISPIRA, Turk. Aziat. stad in Armenië, in een volkrijk en vruchtbaar oord.

ISPRINGEN, Bad. dorp, Pfinz- en Enzkreits, met 780 inw.

ISQUE (OVERYSSCHE), Nederl. D., prov. Z. Braband, arr. Brussel; 3360 inw.

ISQUINTIA, N. Amer. stad in Mexico, prov. Guatimala; 10 m. W. N. W. van Guatimala. 14. 32. N. B. 284. 46. L.

ISQUITENANGO, N. Amer. stad in Mexico, prov. Yucatan; 30 m. Z. van Chiapa dos Espagnols.

ISRAËL, N. Amer. riv., prov. Nieuw Hampshire, valt in de Connecticut. 306. 10. L. 44. 26. N. B. 2. Arab. landpunt aan de Roode zee.

ISRAËLSDORF, dorp in het gebied der vrije stad Lubeck, waarheen eene laan voert met schoone landhuizen.

ISSA, eil. in de Adriatische zee, aan de

de kust van Dalmatië. 2. Rus. riv., gouv. Pensa, kreits Insara, valt in de Insara. 3. O. Ind. riv., prov. Oude, distr. Etaweh. 4. Zie Nigritië.

ISSAGUNGE, O. Ind. stad, prov. Oude. Vele andere plaatsen dragen dezen naam, die *stad van Jezus* beteekent.

ISSAMUTTY, O. Ind. riv. in Bengalen, valt Z. O. van Dacca in den Ganges.

ISSA PARANA, tak van den Maranon in Z. Amer., lands. Nieuw Granada.

ISSARTS (LES), Fr. dorp, dep. Gironde, met 295 huizen.

ISSELBURG, Pruis. stadje, regdst. Kleef, aan den Ouden IJssel, met 500 inw., eene klokkengieterij en ijzerhut.

ISSELHORST, Pruis. dorp, regdst. Minden, met 1500 inw. en kantfabr.

ISSENGEAUX, Fr. arr., dep. Op. Loire, met de kantons Issengeaux, Bas, Monistrol-de-Loire, Montfaucon, St. Didier de la Seauve en Tenée, waarin 75,700 inw. 2. Hoofdstad van voorn. arr., met veeteelt, handel en 6,250 inw.

ISSENHAY, Hong. D., kom. Thurocz.

ISSENHEIM, Fr. stadje, dep. Bov. Rijn.

ISSER, Afr. riv. van Algiers, die in de Tafna valt.

ISSESUCAR, stad aan de Z. kust van het eil. Java; 23 m. Z. W. van Batavia.

ISSERSTADT, D. in Saksen Weimar.

ISSEY, Eng. dorp in Cornwallis.

ISSI, Arab. berg in Yemen; 3 mijlen ten O. van Damir.

ISSIGAU, Beij. dorp, Op. Mainkreits.

ISSIGEAC, Fr. stadje, dep. Dordogne, arr. Bergerac, met 920 inw.

ISSIGNAUX, zie Issengeaux.

ISSINI, Afr. negerrijk op de Ivoorkust van Opper Guinea, met de hoofdstad Assoko, aan de Issini of Sueiro de Costa. Het land is schoon en vruchtbaar. De voorn. plaatsen zijn verder: Boku of Abaku, Klein en Groot Issini, Abbioui of Assene, Tebbo, Akanimma, Tekuchue en Bangajo.

ISSNY of *Yszny*, Wurt. stadje, Donaukreits, met 2200 inw. en fabr.

ISSOIRE of *Yssoire*, Fr. arr., dep. Puy-de-Dôme, 34½ V. M. groot, met de kantons Issoire, Ardes, Besses, Champeix, Jumeaux, Latour, St. Germain-Lambrou, Sauxillanges, Tauves en 95,500 inw. 2. Hoofdpl. van voorn. arr., aan de Couze, met eene regtbank van koophandel, kaashandel, koperwerken, en 5100 inw. 20. 55. L. 45. 34. N. B.

ISSOR, Fr. dorp, dep. Ned. Pyr.

ISSOUDEL, Fr. dorp, dep. Lot.

ISSOUDON, Fr. vlek, dep. Creuse.

ISSOUDUN of *Yssodun*, Fr. arr., dep. Indre, bevat 21⅗ V. M. en 40,000 inw. in de kantons Issoudun, St. Christophe en Vatan. 2. Hoofdstad van voorn. arr., met 4 voorsteden, 6 kerken, 2 hospitalen, 10,270 inw., regtbank van koophandel en wollen kousen-, mutsen- en salpeterfabr. 19. 39. L. 46. 57. N. B.

ISSUM, Pruis. dorp, regdst. Kleef, met 920 inw. en vele fabr.

ISSURTILLE, zie Is-Sur-Tille.

ISSURAYEE, Perz. stad; 23 mijlen ten W. van Mushid.

ISSURDU, O. Ind. stad, prov. Ajmeer.

ISSURT, een der kleine Schot. Hebriden, bij Harris.

ISSY, Fr. dorp nabij Parijs, met schoone landhuizen. 2. I. *l'Evêque*, Fr. dorp, dep. Saône en Loire, arr. Autun, aan de Somme, met 1700 inw.

ISTAMBOL, zie Konstantinopel.

ISTANDIA, Turk. eil. en haven, tegenover de stad Candia.

ISTANNA, Afr. negerrijk in 't binland der Slavenkust van Guinea.

ISTANPOLIA, zie Stampalia.

ISTAPA, N. Amer. zeestad, ten N. van Acapulco.

ISTEFAN, Turk. Aziat. stad in Natolië; 7 mijlen N. van Sinob.

ISTEIN, Bad. D., Wiesenkreits, aan den Rijn, met 420 inw. en veel wijnteelt.

ISTENAZ, Turk. Aziat. stad van Caramanië; 6 mijlen ten W. van Satalia.

ISTENDIL, zie Tine.

ISTEPEC, N. Amer. stad in Mexico, prov. Guatimala; 4 m. N. van St. Salvador.

ISTIATZKA, Rus. Aziat. stadje in Siberië, gouv. Tobolsk, aan de Wagai; 25 mijlen Z. van Tobolsk.

ISTIB, Turk. vlek, prov. Rumelië.

ISTIMER of *Iztsemer*, Hong. dorp, kom. Stuhlweiszenburg. 47. 17. N. B.

ISTIZER, Rus. Aziat. stadje in Siberië, gouv. Tobolsk; 8 m. van Tobolsk.

ISTORY, Turk. Aziat. dorp in Natolië; 10 m. Z. van Trebisonde.

ISTRAD, Eng. riv. van Wallis, gr. Denbigh, valt in de Clyde.

ISTRES, Fr. vlek, dep. Monden der Rhône, met 2080 inw. 43. 31. 36. N. B.

ISTRIA of *Istrië*, schiereil. aan de golf van Venetië, voorheen in Oostenr. en Ven. Istrië verdeeld, naderhand een dep. van het kon. Italië, en thans grootendeels een kreits van het kon. Illyrië, gouv. Triest, tusschen Görz, Adelsberg, Fiume, de golf van Venetië, of eigenlijk de golf van Triest, en het Lomb. Ven. rijk gelegen, en op 68 (LICHTENSTEIN heeft 56) V. M., in 11 steden, 15 vlekken, 170 dorpen, 176,000 inw. bevattende, welke laatste deels Ita-

lianen, doch meest Slavoniërs zijn, en grootendeels den roomschen godsdienst belijden. Het is een schraal kustland, dat eenen grooten, halven cirkel om de golf van Triest maakt. Het O. deel is door het kale kalkgebergte de *Karst* van de Adelsberger en Görzer kreitsen gescheiden. De grond is meestal kalkachtig, doch wordt, op sommige plaatsen, bebouwd. De *Karst* is geheel zonder hout, en dient alleen om schapen te weiden. In de distr. Cabo d'Istria en Rovigno zijn nog aanzienlijke, onaangeroerde bosschen. De voorn. riv. is. de Setoba, uit de Isonzo en Quieto komende. De voortbr. zijn: wijn, zuidvruchten, olijven, hout, galnoten, doch geen genoegzaam koren. Er is vrij sterke veeteelt, terwijl er ook steenkolen, aluin, molensteenen, enz. gegraven worden. De visscherij is van belang, en de zijde- en bijenteelt geven veel voordeel. Fabrijken vindt men alleen in Triest; de overige steden bestaan van de visscherij, scheepsbouw, scheepvaart en handel. Deze kreits wordt in het gebied van Triest, en in de drie distr. Udino, Cabo d'Istria en Rovigno verdeeld. De hoofdplaats is Triest.

ISTRIA (CABO D'), distr. van voorn. kreits, welke op 26½ V. M. 65,200 inw. bevat. 2. Hoofdstad van voorn. distr. aan de golf van Triest, op een rotsëil., hetwelk door eene steenen brug met het vaste land gemeenschap heeft. Zij is de zetel van eenen bisschop, heeft eene citadel, 30 kerken, 6 monniken- en 2 nonnenkloosters, 2 hospitalen, een lyceüm, een gymnasium en 5,200 inw., die looijerijen en zeepziederijen hebben, en in wijn, olie, zout, enz. handel drijven, en verder van de kustvaart en de visscherij bestaan. De stad wordt door eene kunstige waterleiding van water voorzien. 31. 23. L. 45. 31. N. B.

ISTWITH, Eng. riv. van Wallis, gr. Cardigan, valt in de Iersche zee.

ISUNGO, stad in 't midden van 't O. Ind. eil. Gilolo.

ISVORNIK, zie Zwornik.

ISYGARREG, Eng. vlek van Wallis, gr. Montgomery, met 350 inw.

ITABAGUA, Braz. riv., prov. Para, valt in de Xingu.

ITABUCU, groote Z. Amer. riv. van Paragnay, valt in de Atl. zee.

ITAEMBO, Z. Amer. riv. van Paraguay, valt in de Parana.

ITAGUARI of *Igari*, Z. Amer. riv. van Paraguay, valt in de Ivineyma.

ITAI, Z. Amer. riv. van Paraguay, valt in de Uruguay.

ITAKAH, stad van Japan, eil. Niphon; 12 mijlen Z. van Ixo.

ITALIË, beroemd Eur. schiereïl., ondanks zoo vele vreesselijke, natuurlijke en staatkundige omwentelingen, nog den lusthof van Europa genoemd, en tusschen Zwitserland, Frankrijk, Tyrol en Venetië aan de landzijde, en tusschen de Adriatische en Middell. zeeën gelegen. Het strekt zich (Sicilië, Sardinië, Corsica en Malta daaronder begrepen) uit, van 23. 19. tot 36. 15. L. en van 35. 50. tot 46. 20. N. B., terwijl het, met de eil., eene oppervlakte van 5,848, en zonder dezelve, van 5,687 V. M. beslaat, en in het geheel 19,416,000 inw. bevat. Het geheele land is bergachtig, en in het N. door de hemelhooge Alpen bezet. Deze worden aldaar verdeeld in de Zee-, Cottische-, Graauwe-, Penninische en Rhetische-Alpen, enz., welker hoogste kruinen en verderen loop op het art. Alpen beschreven zijn. De Apennijnen komen uit de Zee-Alpen voort, en beginnen tusschen Tenda en Coni, op 44. 12. N. B., loopen eerst N. O. in Piëmont, en dan Z. O. door geheel Italië tot in Sicilië, alwaar zij zich bij kaap Passaro, op 36. 35. N. B. in zee verliezen. Men zie hierover verder het art. Apennijnen. Tot dezelve behooren de twee vuurspuwende bergen Vesuvius en Etna, en overblijfsels van vuurspuwende bergen, in de heuvels van Cabo di Monte, San Elmo, Camaldoli, Posilipo, Di Solfatero, de Monte Nuovo, het geheele eil. Nisida en de Ezomeo op Ischia. Onder de menigvuldige kapen en voorgebergten zijn: Martin, Delle Melle, Manara en Mesco, aan de kust van Genua; Piombino en St. Stephano aan die van Toscanen; — Linaro, Anzo en Circello aan die van den Kerk. Staat; — Licosa, Palinuro, Fella, Suvero, Zambrone, Vaticano, Armi, Sarta, Spartivento, Bruzzano, Stilo, Rizzuto, Orignano, Colonne, Petraro, Alice, Saracino, Triente, Roseto, St. Vito, Volta, Leuca-Rossa, Turco en Acquabella, enz., aan de kust van Napels; — Peloro, St. Croce, Muso di Poro, Passaro, Scaramis, Granitula, Fero, Boco, dell Ursa, Gallo, Zassarana, Orlando, Carrara en Melazzo, aan die van Sicilië; — Figuari, Volpe Comino, Sina, Francese, Palmera, Ferrato, Carbonara, Guidei, Peccore, della Frasca, Galera, enz., aan die van Sardinië; — Corso en Muro op Corsica, enz. Het schiereïl. is, gelijk wij reeds gezegd hebben,

ben, door de Middell. zee bespoeld, welke hier vele golven maakt, waarvan de voornaamste zijn: de golf van Genua, die van Livorno, Piombino, Tarente, Squillace, Salerno, Napels, Policastro, St. Eufemia, Gaëta, Venetië en Manfredonia, terwijl de straat van Messina, Sicilië van Italië, en die van Bonifacius, Corsica van Sardinië scheidt. De voorn. riv. zijn: de Po met de Stura, Orco, Dora, Sesia, Tessino, Lambro, Adda, Oglio en Mincio, (die van de Alpen komen); en de Tanaro, Trebia, Parma, Taro, Lanza, Sechia, Panaro en Reno, die van de Apennijnen vloeijen; terwijl de monden van den Po in Po grande, Po d'Ariano, Po di Volano en Po di Argenta of di Primaro onderscheiden worden; de Etsch; de kustriv. van Venetië; de Bachiglione, de Brenta, de Sila, de Piave, de Livenza, de Lemene, de Tagliamento, de Aussa en de Isonzo; verder de Var, de Paglion, de Magra, de Serchio, de Arno, met eenige kleine takken; de Ombrone, de Fiora, de Marta, de Miguone, de Arone, de Tiber, (die 42 rivieren of beken, waaronder de Nera en Teverone de voornaamste zijn ontvangt); de Astura, de Garigliano, met de Fibreno, Gari, Melfa en Rapido; de Volturno, met de Torano en Calore; de Silaro, de Ofanto, de Fortone, de Biferno en de Pescara, de Asone, de Chiento, de Esimo, de Metauro, de Mareichio, de Ronca en de Montone; terwijl op Sicilië de Giarreto en Salso; op Sardinië de Oristano en Flumendosa; op Corsica de Liamone, Tavignano, enz. gevonden worden. De riv. in N. Italië zijn bijna allen, die in Midden en Zuid Italië (de Tiber en Arno uitgezonderd), geene van allen bevaarbaar. Van de laatste vormen sommigen aan hare monden eene soort van moerassen, die men ondanks alle aangewende pogingen, nog niet heeft kunnen uitdroogen, en die zeer nadeelig voor de gezondheid zijn. De voornaamste zijn: die van Comachio, van Pisa, van Siëna en de Pontinsche moerassen. De voornaamste kanalen zijn: het groote kanaal, van Milaan tot Abbiato Grosso; het kanaal van Martesana; het kanaal Tassoni, van Moncasale tot aan den Po; het kanaal Busse, dat van Polesini, van Rovigo, van Monselise en Piovejo; dat van Ravenna, van Comachio en de overige Lagunen kanalen. De voorn. meren zijn, in Opper Italië: Lago Maggiore, Lago di Como, di Lugano, di Garda, d'Idro, d'Iseo, d'Orta, en verscheidene andere (zie vooral Piëmont en Savoije). Gezondheidsbronnen zijn er in groote menigte, zoowel op het vaste land, als op Sicilië, Sardinië, enz. De luchtsgesteldheid van dit land is door de vele bergen zeer verschillend en veranderlijk. SAUSSURE verdeelt dezelve in vier streken, als: 1. van 46. 28 tot 43. 30., waar het zelfs des zomers stormt, van April tot November 's nachts dikwerf vriest, en waar de fijne vruchten nog genoeg tieren. 2. Van 43. 30 tot 41. 30., waar de sneeuw nog wel eens blijft liggen, maar toch oranjeappelen, citroenen en olijven groeijen. 3. Van 41. 30. tot 39., alwaar men zelden sneeuw ziet, en alle zuidvruchten welig tieren; en 4. van 39. tot 35. 50., waar zelfs ook dadelen en suikerriet groeijen. Natuurlijk zijn de eilanden hiervan uitgezonderd. In het N. is de winter soms wel vrij sterk, maar in het Z. de hitte ook dikwerf ondragelijk, terwijl men aldaar aan den doodelijken *sirocco* is blootgesteld, het onderaardsche vuur er altijd brandt, van tijd tot tijd uitbarstingen veroorzaakt, en geheele streken met eenen dikken nevel bedekt zijn, die voor menschen en vee nadeelig is. De voortbr. zijn, uit het dierenrijk: paarden, schoone ezels, muilëzels, rundvee, vooral in Lombardije; buffels, schapen, geiten, groote varkens, kameelen in Toscanen; wilde geiten op de Alpen; steenbokken, hazen, konijnen, robben, beeren, wolven, lynxen, wezels, marters, fretten, spitsmuizen, egels, tam en wild gevogelte, rivier- en zeevisch, ook oesters, mosselen, zee-egels, kreeften, enz.; bijen, zijwormen, spaansche vliegen, maar ook tarentula's, schorpioenen, muskieten en andere vergiftige insecten. Uit het plantenrijk: koren, vooral tarw, in Sicilië het overvloedigst; maïs, gierst, veel rijst, peulvruchten, moesgroenten, weinig aardappelen, hennep, vlas, katoen, saffraan, tabak, suikerriet, manna, aloë, wijn, (waaronder de *Lachrymae Christi*) rozijnen, zuidvruchten, vooral citroenen, oranjeappelen, limoenen, bergamotten, vijgen, amandelen, kastanjes, dadels, granaatappelen, zoethout; hout, doch maar even genoegzaam. Uit het rijk der delfstoffen: bergkristal, agaat, puimsteen, vuursteen; jaspis, serpentijn, granaten, schiefer; verscheidene kalksoorten, vooral marmer, gips, albaster, enz.; zoutzure ammoniak, aluin, salpeter, keukenzout, soda, zwavel, steenkolen, potlood, goud, zil-

zilver, koper, koperrood, ijzer, lood, enz. De inw. bestaan eigenlijk maar alleen uit Italianen; de weinige Grieken aan de kusten van de golf van Venetië, komen hier niet in aanmerking. Zij zijn geen oorspronkelijk volk, maar waarschijnlijk van Galliërs, Duitschers en Arabieren afkomstig. Zij zijn welgemaakt, niet zeer groot, maar vlug; iets bruin van kleur, met vurige, fonkelende oogen en meestal zwart haar. De vrouwen zijn zeer blank, en worden voor schoon gehouden. Over het algemeen zijn zij vernuftig, en werkzaam op het land, doch in de steden traag, trotsch en wellustig, spoedig geraakt, wraakzuchtig, en veelal bijgeloovig. Ook is het iets bijzonders, dat zij de uren niet van 1 tot 12, maar van den eenen avond tot den anderen rekenen, schoon dit in sommige plaatsen is afgeschaft. De roomsche godsdienst is hier in zijnen hoogsten luister, en overal de heerschende. De Grieken, die hier wonen, zijn met de kerk vereënigd; de joden worden te Rome, Livorno en elders geduld, doch op vele plaatsen, in bijzondere wijken, opgesloten. Anders denkenden worden echter vrij verdraagzaam behandeld. Onder de hoofdbezigheden der inw. komen vooreerst voor: de landbouw, die hier veel verder kon zijn; de veeteelt, die evenëens veel beter kon zijn (rundvee en geiten zijn er het meeste); terwijl visscherij en zijdeteelt groote takken van bestaan uitmaken; doch de bijenteelt, waartoe dit land zoo geschikt is, wordt geheel verwaarloosd. Van de mineralen wordt, behalve in het Noorden, weinig voordeel getrokken. De fabr. zijn hier kwijnende; zelfs de zijdeteelt, die van hier tot andere Eur. landen overging, vindt men elders beter. Maar in bouwkunde, beeldhouwkunde, schilderkunst, plaatsnijden, instrumentmaken, stukadoren, enz., munten zij uit, en zelfs hunne goud- en zilversmeden, en juweliers, zijn nog beroemd. Ook in den handel heeft Italië zijnen bloei overleefd. Het heeft thans geen' activen handel met scheepvaart meer; vreemde kooplieden komen hunne waren halen, en brengen die verder in andere landen. De binnenlandsche handel is echter van meer belang, doch wordt door de slechte en onveilige wegen, en het gebrek aan kanalen en bevaarbare rivieren, zeer verhinderd. De uitvoer bestaat in: zijde, rijst, zuidvruchten, olijven, kastanjes, hennep, aluin, zout, manna, soda, huiden, wol, spaansche vliegen, Parmezaan-kaas, wijn, steen, pik, harst, paarden, anijs, koriander, marmer, koralen, glas, snaren, instrumenten, muzijkwerk, papier, zijden stoffen, enz. De invoer bestaat in fabrijk- en koloniale waren, vee, haring, stokvisch, enz.

Italië was het moederland, en gedurende twee eeuwen, de zetel van kunsten en wetenschappen voor geheel Europa; doch deszelfs gouden tijd ging met het einde der 16 eeuw te niet, en nu is het zeker, gelijk Wachler zegt, wel eene eeuw bij 't verlichte Europa ten achteren. Ondertusschen hebben hier in alle vakken van geleerdheid voorname mannen gebloeid. Men heeft er gezien, die te gelijk als schilder, beeldhouwer, bouwkunstenaar en dichter groot waren. De wis- en natuurkunde hebben veel aan de Italianen te danken, en het zal genoeg zijn hier eenen Cassino, Piazzi, Gallilei, Volta en Galvani, als algemeen bekend, te noemen. De muzijk is hier nog op eene voorname hoogte, en als het ware eene behoefte voor het volk. In elke stad heeft men eenen schouwburg, en overal hoort men van redouten, wedspelen, bals, enz., en vindt men oratoriën, improvisatoriën, enz. Hunne volksspelen beminnen zij bovenmatig. Wat Italië in schilder- en beeldhouwkunst geleverd heeft, en nog bezit, is algemeen bekend, en behoeft slechts herinnerd te worden. Wat het onderwijs der lagere volksklassen betreft, dit is allerslechtst; zelden vindt men een land- of handwerksman, die schrijven kan. Voor geleerd onderwijs, zijn mogelijk in geen land zoo vele inrigtingen, maar misschien ook nergens, over het algemeen, zijn deze zoo slecht en ondoelmatig. Men kan dezelve in lyceën, gymnasiën en collegiën onderscheiden. Men telt er 16 universiteiten, als: te Palermo, te Bologna, Napels, Padua, Rome, Perugia, Pisa, Siëna, Pavia, Turin, Parma, Florence, Catania, Cagliari, Sassari en Genua. De voorn. geleerde genootschappen zijn: de *Academia della Crusca* te Florence; het koninklijk instituut te Milaan, en de akademie der wetenschappen te Turin. Verder heeft men verscheidene genootschappen voor schilder- en beeldhouwkunst, meestal met scholen. Ook zijn er vele bibliotheken, die aanzienlijke verzamelingen van merkwaardige handschriften hebben (die bij de steden opgenoemd worden); terwijl geen land der aarde zoo veel en zulke voortreffelijke museüms heeft. Elk paleis der grooten, elk openbaar gebouw, elke villa is in Italië een kunstkabinet.

Italië bestaat thans alleen uit afzonderlijke en op zichzelven staande staten, als: 1. Het *Lombardisch Venetiaansch* koningrijk. 2. Het koningrijk *Sardinië*. 3. Het hertogdom *Parma*. 4. Het hert. *Modena*. 5. Het groothert. *Toskanen*. 6. Het hert. *Lucca*. 7. De republiek *St. Marino*. 8. De *Kerkelijke Staat*. 9. Het koningrijk der *Beide Siciliën*. 10. Het eiland *Corsica*, dat aan Frankrijk, en 11. het eil. *Malta*, dat aan Engeland behoort.

ITAMACA, Z. Amer. riv. van Guiana, valt in den mond van den Orinoco.

ITAMARCA, Braz. prov., tusschen de prov. Paraïba en Fernambuco, de zee en het land der Tapuyos, met een warm klimaat, en vruchtbaar in tabak en katoen. 2. Braz. eil., prov. Fernambuco; 3 m. lang en 2 breed, met veel cacao, zoutkeeten en lusthuizen. 3. I. of *Nuestra Senora de la Conception*, hoofdplaats van genoemd eil., in verval, doch met eene goede haven. 342. 40. L. 8. Z. B.

ITAMBIRA, Braz. volkpl., prov. Minas Geraes, aan den oever der riv. Dolce; 12 mijlen W. van Villa Rica.

ITAMPAEN, Braz. riv., prov. Porto Seguro, valt op. 17. 40. Z. B. in de Atl. zee.

ITANCOURT, Fr. dorp, dep. Aisne.

ITANKOI, zie Cos, No. 1.

ITANPOLJE, zie Stampalia.

ITARA, Afr. distr. in Marocco, prov. Tafilet, met eene stad van dien naam.

ITATA, Z. Amer. prov. van Chili, tusschen de prov. Maule, Chillan, Puchacay en de zee, zeer vruchtbaar, met den besten wijn van Chili, als ook met veel goud. De hoofdstad Coulemu ligt op. 36. 2. Z. B. 2. Riv. in deze prov., die op de Andes ontspringt, en N. O., voorbij de stad Conception, door een zeer diep dal stroomt, en op 36. Z. B. in zee valt.

ITATAH, Turk. stad in Klein Azië.

ITAYA, Z. Amer. meer in Quito in de prov. Quixos en Macas.

ITCHAPOOR, O. Ind. stad in de N. Circars. 102. 46. L. 19. 8. N. B. Verscheidene O. Ind. plaatsen dragen dezen naam.

ITCHE, Aziat. stad van Chin. Tartarije; 32 mijlen Z. W. van Cha-tcheou.

ITCHIN, Eng. riv. in Wallis, valt in de Eden, bij Warwick.

ITCHING of *Alre*, Eng. riv. in Hampshire, die in Southampton water valt.

ITCHINGSWELL, Eng. dorp in Hampshire, met 400 inw.

ITCHINGTON (BISHOP'S), Eng. dorp, gr. Warwick, met 400 inw. 2. *Long* I., Eng. dorp, gr. Warwick, met 700 inw.

ITCHORA, Rus. Aziat. meer in Siberië, gouv. Irkutsk.

ITE, Fr. stadje, dep. Maine en Loire, met 1300 inw.

ITEGEM, Nederl. dorp, prov. Antwerpen, arr. Mechelen, met 1200 inw.

ITELMEN, zie Kamschatka.

ITENES, Z. Amer. riv. van Quito, prov. Moxos, die in de Braz. prov. Matto Grosso ontspringt, en op 11. 55. Z. B. in de Marmore valt, met welke zij zich op 3. 13. 18. Z. B., in de Amazonen riv. stort.

ITENG, klein eil. in de Ind. zee. 150. 1. L. 6. 42. Z. B.

ITEUIL, Fr. dorp, dep. Vienne.

ITHACA of *Theaki*, *Thiaqui*, *Cefalonia piccola* of *Val di Compare*, een der kleine Ionische eil., van tijd tot tijd als boven genoemd, ten N. O. van Cefalonia, van hetwelk het door het kanaal Viscardo gescheiden wordt. Het bevat met de tot hetzelve behoorende eil. Kalamo, Atako en Megannis $3\frac{1}{3}$ V. M. en 8000 inw. Het bestaat uit kalksteen en bevat de bergen Stephano en St. Neritos. Hier en daar zijn eenige dalen, die vruchtbare aarde hebben, om voor de inw. genoegzaam koren voort te brengen. De luchtsgesteldheid is, zoo als op al de Ionische eil., zeer zacht. Er zijn genoegzame bronnen en drinkwater, maar aan hout en vee is er gebrek. De voortbr. zijn: vooral krenten, de beste wijn der Ionische eil.; goede olijven, een weinig katoen, grof vlas en overvloed van oranjeappelen, citroenen, vijgen en granaatappelen. De Griek inw. worden voor een werkzaam, ijverig, matig en gastvrij volk gehouden, en drijven handel met 50 eigene schepen. Hun bestuur wordt elk jaar vernieuwd, en door de voornaamsten der eil. gekozen. Het eil. benoemt met Paxo één lid tot het wetgevend ligchaam. De krijgsmagt bestaat uit ééne compagnie jagers. De hoofdplaats is het vlek *Vathi* in eenen vruchtbaren omtrek gelegen. 2. Dorp der N. Amer. Rep., gr. Seneca, bij het meer Cayuga. 42. 27. N. B.

ITHKARINSKOI, Rus. Aziat. stadje in Siberië, kreits Koliwan.

ITHON, Eng. riv. van Wallis, gr. Radnor, valt in de Wye.

ITIOBARA, Z. Amer. baai aan de kust van Brazilië. 340. L. 6. 20. Z. B.

ITIQUIRA, Braz. riv., die in de Rio de los Porrudos, en met deze in de La Plata riv. valt.

ITKUL, zie Jetkul.

ITON, Fr. riv., dep. Eure, valt bij Evreux,

Evreux in de Eure.

ITORPU, Kurilisch eil., soms door de Russen bezocht, doch door de Japannezen tot hunne bezittingen gerekend.

ITRAC, Fr. dorp, dep. Cantal.

ITRES, Fr. dorp, dep. Somme.

ITRI, Nap. vlek, prov. Terra di Lavoro, met 4,550 inw.

ITSCH of *Itz*, riv. in Saks. Coburg en in den Beij. Mainkreits, die bij het dorp Thossenthal in Hildburghausen, in het Thuringer Woud ontspringt, en bij Güszbach in den Main valt.

ITSCHA, Rus. Aziat. riv. van Kamschatka, welke in de zee van Ochotzk valt.

ITSCHI, Aziat. Rus. dorpje en slobode op Kamschatka, met 80 inw.

ITSCHIL, Turk. distr. aan de Middell. zee, ten Z. van het pachalik Konieh.

ITSCHINSK, Rus. Aziat. dorp, gouv. Perm, door 850 Tartaren bewoond, die hier een bedehuis en eene school hebben, en naar deze plaats genoemd worden.

ITSCHORA, Rus. Aziat. gouv. Irkutsk, welke in het meer Baikal valt.

ITSJA, Jap. stad op 't eil. Ximo.

ITTENHEIM, Fr. dorp, dep. Ned. Rijn.

ITTENWEILER, Fr. D., dep. Ned. Rijn.

ITTER, dorp in Op. Hessen, aan de Itter, met ijzer- en kopergroeven.

ITTERBEEK, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Brussel, met 600 inw.

ITTEREN, Nederl. dorpje, prov. Limburg, arr. Maastricht, met 350 inw.

ITTERSBACH, Bad. dorp, Pfinz- en Enz kreits, met 570 inw.

ITTERVOORT, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Roermond, met 600 inw.

ITTLINGEN, Bad. dorp, Murg- en Pfinzkreits, ambt Eppingen; 1150 inw.

ITTOROTZ, Fr. dorp, dep. Ned. Pyr.

ITTRE, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Nivelles, met 1350 inw. 2. I. *Hoog*, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Nivelles.

ITUCARA, Z. Amer. riv. in Paraguay.

ITURUP, zie Itorpu.

ITUZAINGO, Z. Amer. riv. van Paraguay, valt in de Ibiquei-guazu.

ITWA, Boh. dorp, kreits Pilsen.

ITZAC, Fr. dorp, dep. Tarn.

ITZASSOU, Fr. dorp, dep. Ned. Pyr.

ITZEHOE, Deen. stad in Holstein, aan de Stör, met de schoone St. Laurenz kerk, een adelijk luth. vrouwenklooster, een hospitaal, eene geleerde school, 3000 inw. en scheepvaart.

ITZIG, Nederl. dorp in Luxemburg.

IVAFUNE, Jap. stad op 't eil. Niphon.

IVANCHICZA, gebergte in Croatië, een tak der Julische Alpen.

IVANGOROD, Rus. vlek en fort; 28 mijlen van Petersburg. 59. 16. N. B.

IVANICH, Oostenr. distr. en dorp op de Croatische militaire grenzen; 650 inw.

IVANKOV, Rus. stadje, gouv. Kiew; 13 mijlen N. ten W. van Kiew.

IVANO, Oostenr. D. en slot in Tyrol.

IVAN-OSERO of *meer van Ivan*, Rus. meer, gouv. Tula, waaruit de Don ontspringt.

IVANOV, kanaal in 't Z. van Rusland, dat de Don met de Wolga, en dus de Kaspische met de Zwarte zee vereënigt. Het werd in 1700, door PETER DEN GROOTEN ontworpen, doch is nog niet voltooid.

IVANY, Hong. marktvlek, kom. Oedenburg, met 1820 inw.

IVE (ST.), Eng. dorp in Cornwallis.

IVEL, Eng. riv., gr. Bedford, valt bij Tempsford in de Ouse. 2. Eng. riv., valt in de Parret.

IVELCHESTER, zie Ilchester.

IVENACH of *Ivenak*, vlek in Mecklenburg Schwerin, met 920 inw.

IVER, Eng. dorp, gr. Buckingham, met korenhandel en 1650 inw.

IVERDUN, zie Yverdun.

IVES (ST.), Eng. vlek in Cornwallis, aan de golf van dien naam, in het kanaal van Bristol, met eene haven en 2,700 inw., die met 30 eigene schepen visscherij hebben, en handel in leijen, steenkolen en visch drijven. 12. 18. L. 50. 13. N. B. 2. Eng. vlek, gr. Huntingdon, aan de Ouse, waarover eene brug ligt, met 2100 inw., mouterijen, handel, en de grootste veemarkten des lands. 3. I. of *Yves*, Nederl. dorp, prov. Namen, arr. Philippeville; 870 inw.

IVETOT, zie Yvetot.

IVICA of *Ibiza*, Spaan. eil in de Middell. zee, tot de Phityusische eil. en de prov. Majorca behoorende; 12 m. van de Spaan. kust, op 19. 8. L. en 38. 53. N. B. gelegen. Het is ruim 4 mijlen lang en 2 breed, terwijl het met Formentera, Espalmador, Tagomagu, Espuntel en Conejera, eene oppervlakte van ongeveer $8\frac{1}{2}$ V. M. beslaat, en 15,200 inw. telt. Het is geheel doorsneden van bergen, die met digte bosschen bezet zijn. De grond is, over het algemeen, zeer vet, vruchtbaar en genoegzaam bewaterd. De luchtsgesteldheid is er zeer zacht en gezond, doch de wind *Solano* dikwerf onaangenaam. De landbouw wordt er met veel zorg beoefend. Men teelt er veel tarw, beste olie, veel wijn en zuidvruchten (bijzonder heerlijke vijgen), een weinig hennep en vlas, terwijl verder veeteelt en visscherij, doch vooral de handel in zee-

zout,

zout, voorname takken van bestaan zijn. De fabr. zijn hier gering, en de inw. meestal met de zeevaart bezig. Zij voeren scheepstimmerhout, amandelen, watermeloenen, olie en vooral zout uit. Het eiland wordt in 5 quartanos, Del Llano de la Villa, de St. Eulalia, de Balanzat, de Pormany en de Las Salinas verdeeld. 2. Hoofdstad van voorn. Spaan. eil., aan de Z. O. kust, quarto de la Villa, met eene haven, op de nieuwe wijze versterkt; eene voorstad, 1 kasteel, 1 hoofdkerk, 3 kloosters, 1 hospitaal of lazareth, eenen bisschop en 2,700 inw. Voor dezelve liggen de eilanden Grossa, Ratas, Dado Grande en Chico. 38. 53. N. B. 19. 10. L.

IVIL of *Yeovil*, Eng. D., gr. Somerset.

IVINGHOE, Eng. marktvlek, gr. Buckingham, met vele fabr. en 1360 inw.

IVINGTON, Eng. dorp, gr. Hereford.

IVOIR of *Yvoir*, Nederl. dorp, prov. Namen, arr. Dinant, met 550 inw.

IVOORKUST, gedeelte van de kust van Opper Guinea in Afrika, aan den Atl. oceaan, tusschen kaap Palmas en die der Drie Punten, of meer bepaald, tusschen kaap Palmas en kaap Apollonia, terwijl zij ten W. aan de Peperkust, ten O. aan de Goudkust, en ten N. aan onbekende Negerlanden grenst, welke laatste een gedeelte van het binnenland van Nigritië uitmaken. De lengte der kust, van het O. naar het W., is ongeveer 75 mijlen; de breedte is zoo min als de oppervlakte te bepalen, daar de kust, vooral ten N., weinig bekend is, en er ook in het geheel geene Europische kantoren meer gevonden worden. Het land is groen, met boomen bedekt, en door eene menigte kustriv. bespoeld. De luchtsgesteldheid is er zeer warm, doch niet ondragelijk, noch in het algemeen ongezond. Men heeft hier dezelfde afwisseling van jaargetijden, periodieke regens, enz., als in de overige gedeelten der kust van Guinea. De geheele kust is laag land; slechts in het binnenste verheft het zich een weinig, en ten N. loopt een groote bergrug, welke nog niet onderzocht is. Over het algemeen is de grond bijzonder vruchtbaar en goed van water voorzien. De voornaamste kapen zijn: kaap Palmas, kaap Laho of Lahou, en kaap Apollonia. Onder de riv. zijn: de Growa, de Kavalia, de Tabo of St. Pedro, de Andreas riv., de Rio de Lagos, de Schack-Laho of Barbos, de Rio Sueiro da Costa of Issini en de Goud-riv., welke alle slechts gedeeltelijk bekend zijn. De voortbr. zijn: planten en levensmiddelen van allerlei soort, bijzonder rijst, erwten, boonen, suikerriet, indigo, katoen, citroenen, oranjeappelen, kokosnoten, bananen, pruimen en andere boomvruchten, watermeloenen, palmölie, palmwijn, enz. Verder rundvee, geiten en varkens in groote menigte; overvloed van wild en visch. Onder de dieren is bijzonder het vijfvingerig schubdier (*Manis pentadactyle*), door de negers *Qooggelo* genoemd, opmerkenswaardig. Er zijn ook elefanten, panters, luipaarden, civetkatten, apen, groote hagedissen, slangen, enz. Het goud, dat men hier haalt, komt uit de binnenlanden. Verdere berigten ontbreken ons nog. De inw. bestaan, zoo veel men weet, uit verschillende stammen. Die, welke van kaap Palmas tot de riv. Andreas wonen, worden door sommigen als ruwe barbaren, groote bedriegers en dieven afgeschilderd, en door de Portugezen *malos gentes* of slechte lieden genoemd. Dit is oorzaak dat de zeelieden deze kust niet veel bezoeken. Deze negers dragen geene kleederen, dan eene franje om het onderlijf, waarin zij eenen dolk of lang mes hebben. De mannen zijn sterk, welgemaakt en niet van verstand ontbloot; de vrouwen zijn klein, maar welgemaakt; beide geslachten versieren zich met bellen, ringen, enz. De bewoners van het O. deel dezer kust worden, om hunne betere geaardheid, de *goede* lieden, en door de Port. naar hunnen groet *quaqua*, ook *Quaquaërs* genoemd. Zij zijn wel onbeschaafd, doch zeer goedaardig, vriendelijk, beleefd en dienstvaardig. Zij leven zeer eenvoudig en matig, vermijden alle onmatigheid, en kleeden zich met eenen doek om het lijf, of met eenen mantel. Zij slijpen hunne tanden spits, laten de nagels groeijen, en hebben onderscheidene handwerken en werktuigelijke kunsten, ook zijn zij in kasten verdeeld, terwijl de zoon den vader in het beroep opvolgt. Al de bewoners dezer kust zijn fetische aanbidders en zeer bijgeloovig. In al de kleine staten heerscht, zoo ver men weet, eene despotieke monarchale regering.

IVOY, Nederl. dorp, prov. en arr. Namen. 2. I. *le Pré*, Fr. dorp, dep. Cher, met laken- en lederfabr., ijzergroeven en 2400 inw.

IVREA, Sard. hoofdstad van eene prov. van dien naam in Piëmont, aan de Dorea-Baltea, met het fort Castiglio, 13 kerken, 1 seminarium, bisdom en 7,020 inw. De prov. heeft 135,800 inw.

IVRY, Fr. marktvlek, dep. Eure, aan de Eure, met 800 inw. 2. Fr. vlek, dep. Seine, arr. Sceaux, met 1400 inw. 3. Fr. vlek, dep. Côte d'Or.

IVY BRIDGE, Eng. dorp, gr. Devon, met papiermolens.

IWA, riv. in 't Rus. Aziat. gouv. Perm, welke in de Kuma valt.

IWACHNO, meer in Aziat. Rusland, gouv. Irkutsk.

IWAN-PLANINA, gebergte in de Turk. prov. Bosnië.

IWANICH, zie Ivanich.

IWANISK of *Iwanowa*, Pool. stadje, waiw. Sandomir, met 138 huizen.

IWANITZWA, Rus. stad, gouv. Pultawa, kreits Priluki.

IWANKOW, zie Ivankor.

IWANOWICE, Pool. stadje, waiw. Kalisch, met 1000 inw.

IWANOWKA, Rus. slobode, gouv. Kaukazië, kreits Georgiewsk, met 100 mannelijke inw., aan de Kuma.

IWANOWISCH KANAAL, zie Ivanov.

IWANOWSKOE-SELO, Rus. stad, gouv. Wolodomir, met linnenweverijen. 2. Rus. dorp in Azië, gouv. Simbirsk.

IWANOWITZ, zie Janowitz.

IWERNE COURTNEY, Eng. dorp, gr. Dorset, met 520 inw. 2. 1. *Minster*, Eng. kerspel, gr. Dorset, met 530 inw.

IWOGASIMA, Jap. eil. bij Kiusju, onbewoond, doch met rijke zwavelbronnen.

IXAR, zie Hijar.

IXELLES, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. en digt bij Brussel, met 1700 inw., en zeer schoone omstreken, welke door vele beken doorsneden, de aangenaamste wandelingen opleveren.

IXNING, zie Exning.

IXQUINTEPEC, hoofdstad van een N. Amer. distr. van Mexico, door Indianen en Mestizen bewoond. 17. 45. N. B.

IXTEPEXI, hoofdstad van een N. Amer. distr. in Mexico. 280. 53. L. 17. Z. B.

IXWORTH, Eng. dorp, gr. Suffolk, met 850 inw. 52. 18. N. B. 18. 36. L.

IYENAGUR, zie Jeypoor.

IZANGUITI, Z. Amer. riv. in Paraguay, valt in de Uruguay.

IZANNA, Z. Amer. riv. in Guiana.

IZBICA, Pool. stad, waiw. Lublin. 2. Pool. stad, waiw. Masovië. 3. Zie Isbice.

IZÉ, Fr. marktvlek, dep. en arr. Mayenne, met 1780 inw.

IZEHOE, zie Itzehoe.

IZEL EN PIN, Nederl. gemeente in Luxemburg, arr. Neufchâteau; 900 inw.

IZERY, Fr. stadje, dep. Aveiron.

IZIERS, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Roermond.

IZIUM, zie Isjum.

IZIEU, Fr. vlek, dep. Loire; 2000 inw.

IZMENY, Hong. dorp, kom. Tolna, met tabaksteelt en oliemolens.

IZNAGAR, Spaan. stadje, prov. Cordova; 2600 inw. 37. 28. N. B. 12. 18. L.

IZOIE, Fr. riv., dep. Finisterre, die in de zee valt.

IZQUINATA, N. Amer. vlek in Mexico, prov. Guatimalo, waar de beste indigo van N. Amer. geteeld wordt.

IZTACCIHUATL (WITTE VROUW), 14,736 voeten hooge N. Amer. vulkaan in Nieuw Spanje.

IZTFEMIR, zie Istimer.

J.

JAAK, Hong. vlek, kom. Eisenburg, distr. Kirmend, met 1180 inw.

JAALON, Fr. dorp, dep. Marne.

JAAP HANNES, Nederl. buurt in N. Holland, onder Diemen. (Zie dat art.)

JAAR of *Jekker*, Nederl. riv., die in het N. van de prov. Luik ontspringt, naar de prov. Limburg loopt, en bij Maastricht in de Maas valt.

JAARSVELD, Nederl. dorp, prov. en arr. Utrecht, aan de Lek, over Ameide.

JAAYA, Z. Amer. riv., die in de vlakte der Amazonen ontspringt, en in de Putamayo valt.

JAB, W. Afr. stad van Woolly, aan de Gambia.

JABA, W. Afr. stad aan den Niger in Bambarra; 60 mijlen van Sego.

JABALON of *Montiel*, Spaan. riv., valt in de Guadiana.

JABARABA, Braz. stad, prov. Rio Janeiro.

JABARABAD, Turk. Aziat. stad in Natolië, sandschakat Anguri.

JABAZ, Turk. Aziat. stad in Natolië.

JABBA of *Jahi*, Afr. negerrijk op de kust van Guinea, met het dorp Abrobi.

JABBEE, W. Afr. stad van Bambarra, aan den Niger; 18 m. W.Z.W. van Sego.

JABEEK, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Maastricht, met 410 inw.

JABEKE, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Brugge, met 1100 inw.

JABEL, 2 D. in Mecklenburg-Schwerin; het eerste in het ambt Hagenow, met 2020 inw., het 2de in 't ambt Lubz.

JABI, Afr. distr. op de Goudkust van Guinea, ten O. van Ahantah.

JABIA, Rus. dorp, gouv. Smolensko.

JABLANACZ, Croatisch zeedorp in de militaire grenzen, aan de Adriatische zee.

JABLANOW, dorp in Galicië, aan de Pruth, met 2 kerken en eene zoutmijn.

JABLANOWKA, Duitsche kolonie in Aziat. Rusland, gouv. Astracan.

JABLONA, Pool. D., waiw. Masovië, aan den Weichsel. 2. Zie Gabel, No. 1.

JABLONACZ, zie Jablanacz.

JABLONCZA of *Jablonicz*, Hong. marktvlek, kom. Neitra, aan de Miawa, met een kasteel, en eene roomsche kerk.

JABLONKA of *Nyzna*, Galicisch D., kreits Sambor, bij Turka, met 187 huiz. 2. Hong. dorp, Arver kom.; 3580 inw.

JABLONNAJA GEBERGTE, of *Jablonnai-Ehrebet*, Rus. Aziat. gebergte, aan de W. zijde van het land der Tschuktschen, tusschen de riv. Chilok of Schilka en Witim, zijnde de oorsprong van de Anadyr. Men vindt er vele wilde appelboomen, met zeer kleine vruchten, de eenigste vruchtboomen van Siberië. Zij geven den naam aan dit gebergte. 2. Zie Daurië.

JABLONOC, Rus. dorp, gouv. Pultawa.

JABLONOW, zie Jablanow.

JABLONOWA, Rus. dorp, gouv. Tula.

JABLONOWO, Pruis. dorp, regdst. Mariënwerder, met groote veemarkten.

JABLONOY, Rus. Aziat. gebergte, gouv. Irkutsk, welks hoofdriv. uit den kr. Nertschinsk en Jakutsk naar de Zuidzee loopt.

JABLOTKA of *Nyzna*, zie Jablonka.

JABLOTSCHUAYA, Rus. vlek in de Slobodische Ukraine, kreits Boodduchow.

JABLUNKA of *Jablunkau*, Oosteur. stad in 't Silez. vorst. Teschen, aan de Elsa, met 1660 inw. en vele linnenweverijen. In de nabijheid van dezelve vindt men de bronnen van den Oder en Weichsel, en op eene versterkte pas uit Hongarije naar Silezië, de Jablunkauer schans.

JABOAH, O. Ind. stad, prov. Malwah, distr. Oogen.

JABOB, tak van de Aziat. riv. de Jordaan, in Palestina.

JABOK, zie Serka.

JABOU, zie Jabu.

JABRIN, Arab. distr., W. van Hedsjar.

JABRON, riv. in 't Fr. dep. Vaucluse, welke in de Durance valt.

JABTITSHI, Rus. dorp in 't gouv. Tschernigow, kreits Grodnia.

JABU of *Schabu*, Afr. negerrijk van Op. Guinea, in 't binnenl. der Slavenkust.

JACA, sterke Spaan. stad, prov. Aragon, tusschen 't gebergte Jaca, een gedeelte der Pyreneën, en aan de riv. Aragon, met 4 kloosters, een bisdom, een hospitaal, maatschappij van landhuishoudkunde, 2000 inw. en zijdeweverijen. 42. 29. N. B. 16. 20. L.

JACABIRA, Braz. riv., valt na een' O. loop in de Madera.

JACAIBAMBA, groot Z. Amer. meer van Peru, prov. Cauta, door de riv. Carabaillo gevormd, welke in de Atl. zee valt.

JACARE, Braz. riv., valt in de Madera.

JACARAY, Braz. volkplanting, gouv. St. Paul; 17 m. N. O. van St. Paul.

JACATRA, voormalig kon., nu een distr. op 't eil. Java, sedert 1619 aan ons vaderland behoorende, en tusschen het rijk van Bantam, dat van Cheribon en de zee gelegen. Het is van het O. naar het W. 35 mijlen lang, en nagenoeg 30 breed, en bevat, volgens den heer VAN DEN BOSCH (dien wij hier volgen), 350,520 inw. Het wordt eigenaardig in de Preanger regentschappen (zijnde *Tjanjor*, *Bandong*, *Sumadang*, *Parakka-Montjung* en *Krawang*, en de lands. *Tjidammer* en *Kondongwessie*) en Batavia met de Ommelanden verdeeld. Het land is bergachtig, en wordt door onderscheidene riv. bespoeld. De voorn. voortbr. zijn: koffij, suiker, rijst, indigo, katoen, vogelnestjes, enz. Men zie verder Java en de bijzondere art.

JACETOW, Pool. D., waiw. Sandomir.

JACHAL, Z. Amer. riv. in Chili, prov. Cuyo, die O. waarts in een meer valt.

JACHENAU, Beij. riv., Isarkreits, die beneden Winkel in de Isar valt. 2. Beij. dorp, Isarkreits, in een aangenaam dal van dien naam, aan de Jachenau, waar de Isar tusschen twee rotsen nederstort, met 45 huizen en veeteelt.

JACHROBOLSK, meer in 't Rus. gouv. Jaroslaw, kreits Danetow.

JACHROMA, riv. in 't Rus. gouv. Moskou.

JACHSAI en JACHSAR, zie Aksai.

JACHTILLO, Arab. D., lands. Yemen.

JACHSELINO, Rus. D., gouv. Jaroslaw.

JACI REALE of *Jaci d'Aquila*, Sicil. stad, Val di Demona, aan den Etna, ten N. van Catana, in eene landstreek rijk aan zuidvruchten, zijde, hennep, vlas, enz. Zij heeft eene haven, 11,000 inw. en linnenfabr. 37. 40. N. B. 33. L.

JACKS GEBERGTE, gebergte in de N. Amer. Rep., prov. Pennsylvanië, achter de Blaauwe bergen.

JACKSNIT, berg in de prov. Pruissen.

JACKSON, gr. der N. Amer. Rep., prov. Indiana, tusschen de gr. Clark, Jefferson, Washington, Orange en Indiana, door de Witte riv. bespoeld. 2. Gr. der N. Amer. Rep., prov. West Tennessee, met 5,700 inw. De hoofdstad is Williamson. 3. Kaap of *Point Jackson*, Austr.

Austr. kaap aan de kust van Nieuw Holland. 192. 56. L. 40. 54. Z. B. 4. J. *riv.*, hoofdtak der N. Amer. James riv. in Virginië, die op de Warm Spring bergen ontspringt, en omtrent 10 minuten van deszelfs oorsprong, over eene rots van 200 voeten hoog, in een diep dal stort, en dus hooger val dan de Niagara maakt.

JACKSONSBOROUGH, N. Amer. dorpje, van Z. Carolina, aan de Edisto.

JACKSON'S GEBERGTE, gebergte in de N. Amer. Rep., prov. Virginië.

JACKSON (PORT), zie Port Jackson.

JACLIANO, klein eil. in de Adriatische zee, aan de kust van Dalmatië, tot de Cervini eil. behoorende.

JACMEL, zie Jacquemel.

JACO, kleine Braz. riv., prov. Porto Seguro, valt in de Atl. zee.

JACOB, Rus. dorp, gouv. Finland, kreits Abo. 2. Twee Rus. kerspelen, een in 't gouv. Esthland, kreits Wiesenberg, en een in 't gouv. Lijfland, kreits Pernau.

JACOB'S-PAROCHIE (ST.), Nederl. D., prov. Vriesland, arr. Leeuwarden, in het zoogenoemde Bild, met 1600 inw.

JACOB'S CREEK, O. tak der N. Amer. Youghiogany riv., prov. Pennsylvanië, gr. Westmoreland. 2. J. of *James eil.*, N. Amer. eil. in de Baffin's baai.

JACOBINA, Braz. stad, prov. Bahia.

JACOBITEN, eene soort van Christenen in Azië.

JACOBSBUREN, zie Jacob's parochie.

JACOBSDORF of *Jamarte*, Pruis. D., regdst. Mariënwerder, kreits Schlochau.

JACOBSHAGEN, Pruis. stadje, regdst. Stettin; 1000 inw. aan 't meer Satzig.

JACOBSHAVN, Deen. volkplanting in 't N. inspectoraat van Groenland.

JACOBSSTADT, Rus. stadje, gouv. Mittau, met 1450 inw. 2. Rus. stad, prov. Finland, met eene goede haven, aan eene golf, en 1100 inw., die eene pikkokerij hebben, en teer, planken, boter en allerlei houtwaren uitvoeren.

JACOBSTOW, Eng. dorp in Cornwallis.

JACOBSWALDE, OTTOWITZ of *Kotlarnia*, Pruis. dorp, regdst. Oppeln, met 700 inw. en een koperwerk.

JACOBY, een der eil. van den St. George's archipel van VANCOUVER, bij de Behring straat.

JACOME, Z. Amer. riv. van Caraccas, prov. Cumana, die met de Santiago in de Marapiri valt.

JACORE, Braz. riv., valt in de Madera.

JACOTTA, O. Ind. stad, prov. Cochin. 93. 47. L. 10. 14. N. B.

JACPOE, stad op de kust van 't O. Ind. eil. Borneo. 127. 7. Z. 0. 14. Z. B.

JACQUEMEL of *Jacmel*, vlek in 't Z. van St. Domingo, aan de baai van dien naam, met eene haven, verscheidene koffij-, indigo-, katoen- en cacao-plantagiën. Kaap Jacquemel ligt niet ver van hier, 18. 14. N. B. 304. 20. L.

JACQUES (ST.), 5 Fr. dorpen, dep. Charente, Noordkusten, Moezel, Puy-de-Dôme en 2 Sèvres. — Verscheidene Fr. dorpen met eenen bijnaam, als: J. Blamecourt, dep. Seine en Oise; J. d'Aliermont, dep. Ned. Seine; J. d'Ambés, dep. Gironde; J. d'Arricau, dep. Ned. Pyr.; J. d'Atticieu, dep. Ardèche; J. de Clisson, dep. Ned. Loire; J. de Ferrières, dep. Tarn; J. de la Lande, dep. Ille en Vilaine; J. de Primopes, dep. Tarn; J. de Retz, dep. Seine en Oise; J. des Arrêts, dep. Rhône; J. des Blats, dep. Cantal; J. des Guérets, dep. Loir en Cher, enz.

JACQUESY, plaats in 't N. van St. Domingo; 5 m. O. Z. O. van kaap François.

JACQUET, N. punt van 't W. Ind. eil. Dominica.

JACQUIN, klein W. Ind. eil., bij de kust van St. Domingo.

JACTALI, O. Ind. stad, prov. Hyderabad. 97. 18. L. 18. 48. N. B.

JACUADA, Braz. riv., prov. Para, die met de Tagipure, een' tak der Amazonen riv., in de Guanapu valt, op 2. 31. Z. B.

JACUARON, Braz. riv., prov. Rey, die in het meer Mini valt.

JACUNDA, Braz. riv., valt bij het eil. Joanes in de riv. der Amazonen.

JACUSI, Japansche stad op Niphon.

JACZMIRZ, dorp in Galicië.

JAD, Zweed. kerspel, Kronenburgslän, aan 't meer Asnen, met 2 eil.

JADE, zie Jahde.

JADEL, Turk. Aziat. stad, pachalik Diarbekir.

JADERS, Zweed. dorp, Nykoping-län.

JADGERTOW, Pruis. D., regdst. Cöslin.

JADLOWA, dorp in Galicië, kreits Jaslo, met 3000 inw. en linnenweverijen.

JADO, Jap. stad van Niphon.

JADOVA, tak der Illyr. riv. Licca.

JADRAQUE, Spaan. stadje, prov. Guadalaxara, aan de Henares, met 2000 inw.

JADRIN, Rus. stadje, gouv. Kasan, aan de Sura. 55. 57. N. B.

JAEN, Spaan. prov., een deel van W. Andaluzië, tusschen de prov. la Mancha, Granada en Cordova, of tusschen 13. 19. en 14. 35. L. en 37. 29. en 38. 38. N. B., op ruim 209 V. M. 213,000 inw. bevattende. De geheele N. zijde dezer prov. is door de Sierra Morena bedekt, die hier zeer woest is. Even

zoo is ook de Sierra de Cazorla, die men in het O. vindt; terwijl in het Z. eenige voorbergen van de Sierra Nevada landwaarts indringen, en de namen van Sierra de Aillo, en de Susuma dragen. Tusschen deze gebergten, die de prov. van drie zijden omringen, is een uitgestrekt dal, dat door den Guadalquivir doorsneden wordt, en deels uit goeden en vetten grond, deels uit zandige heiden bestaat. In deze prov. ontspringt de Guadalquivir (zie dat art.), en ontvangt hier de Guadalamar met de Almudiel en Guadalen, de Herumblar, Escodar en Jandula, de Guadiana Minor, Jandulilla, Ninchez, Torres, Guadalbullon of Jaen, de Salados, de Arjona en Porcuna. De luchtsgesteldheid is bijzonder in het dal, waar ook veel koortsen heerschen, zeer heet; doch op de bergen koel en zuiver. De vlakte, bijzonder om de hoofdstad, is uitmuntend bebouwd; in de overige deelen is de landbouw verwaarloosd, zoo dat op verre na het noodige koren niet gewonnen wordt. Men teelt er tarw, maïs, gerst, veel moesgroenten, hennep, vlas, veel wijn en olijven, zuidvruchten en hout. De veeteelt is van belang; ook zijn er paarden, schapen, geiten en varkens, waarvan de laatste veelal met kastanjes gemest worden; tam gevogelte, enz.; terwijl de bergen en bosschen veel wild, doch ook wolven hebben. Verder Spaansche vliegen en galnoten. De bijenteelt is vrij aanzienlijk; doch de zijdebouw is van geen belang. De mijnen hebben lood (vooral bij Lenares), kobalt, steenkolen, zout, salpeter, marmer en zelfs heeft men in den berg Cabalcuz bij Jaen, goud en zilver ontdekt. De fabr. zijn weinig beteekenend; men maakt er wollen en zijden stoffen tot eigen gebruik. De uitvoer bestaat bijzonder in olie, wijn, zijde, wol, huiden, zout, anijs, varkensvleesch, hammen, worst, potten, enz. Zij wordt in de eigenlijke prov. Jaen, aan de beide zijden van den Guadalquivir, en de Sierra Morena verdeeld. 2. Hoofdst. van voorn. Spaan. prov., de zetel van een' bisschop, aan eene helling, tusschen twee bergen, en aan de riv. Jaen of Guadalbullon. Zij is met muren en torens omringd; heeft een oud kasteel op eenen berg, buiten de stad, 12 kerken, 15 kloosters, 11 hospitalen, 2 armhuizen en 27,500 inw., welke zijdeweverijen, looijerijen, zeepziederijen en 27 oliemolens hebben, en eenigen handel drijven. De schoone akkers buiten de stad, strekken zich langs den Guadalquivir uit, en hebben overvloed van koren, wijn, olie en zuidvruchten. 13. 48. L. 37. 48. N. B. 3. J. of *Guadalbullon*, Spaan. riv. bij gen. stad, welke in den Guadalquivir valt. 4. J. of *Jaen de Bracamoros*, Z. Amer. prov. van Quito, tusschen Loja, Quixos of Macas, Mainas, Piura en Caxamarca of Chachapayas, met eene heete luchtsgesteldheid en weinig regen. Het grootste deel van den grond is onbebouwd en met bosschen bedekt; doch het bebouwde deel is zeer vruchtbaar. De voortbr. zijn: cacao, beroemde tabak, katoen, enz., terwijl de riv. goud bevatten. Onder de wilde dieren, die hier gevonden worden, is eene bijzondere soort van witte beeren; ook de *Danta* een zonderling dier, zoo groot als een os, wit van huid, en met eenen horen voor den kop. Verder zijn er vele vogels en kruipende dieren. Al de riv. loopen in de Lauricocha, of wel door de bosschen, in de Amazonen riv. uit. De Indianen, die deze prov. bewonen, leiden een zwervend leven. 5. Hoofdpl. van voorn. prov., aan de Chinchipe, met 4000 inw., meestal lieden van de kleur. 299. 13. L. 5. 25. Z. B.

JAER, zie Jaar.

JAFA, volgens NIEBUHR een distr. in Arabië, prov. Yemen, doch hetwelk de nieuwste aardrijkskundigen als een deel van de kust van Hadramaut aanmerken.

JAFFA, het oude *Joppe*, Turk. Aziat. zeestad, prov. Damaskus, sandschakat Razze of Gaza, op eene uitstekende landpunt, en op eene hoogte, op welks afhelling de huizen gebouwd zijn, en eene aardige vertooning maken. Zij is, uit hoofde der rotsachtige en steile kust, en der gevaarlijke branding, aan den zeekant, tegen allen aanval gedekt. Aan de landzijde heeft zij eenen muur en batterij, en in de stad eene soort van citadel. Zij heeft 3 poorten, verscheidene moskeën, een grieksch en een roomsch klooster, naauwe, ongelijke straten, steenen huizen en ten tijde van WITMANN maar 12 à 1500 inw. De haven kan slechts kleine vaartuigen bevatten, de grootere schepen blijven op de reede. De stad dreef voorheen sterken handel met Egypte, enz. Bijzonder is zij nog beroemd, omdat hier de pelgrims aankomen, welke den gewonen weg der bedevaartgangers over Rama, door het dal van Jeremias, enz., naar Jeruzalem gaan. De Franschen hebben haar zeer verwoest. 52. 36. L. 32. 3. N. B. 2. J. Kaap, het N. uiteinde van de baai Rivolo, aan de Z. kust van Nieuw Holland.

JAFFATEËN, vier eil. in de Roode zee, aan de Egyptische kust, op 31. 33. L. en 27. 15 N. B.

JAFFIER GUNGE, O. Ind. stad in Bengalen, bij den Ganges, distr. Dacca. 2. O. Ind. stad, prov. Hyderabad. 3. Verscheidene O. Ind. plaatsen dragen dezen naam, daar de nabobs voorheen den naam van *Jaffier* droegen.

JAFFIERABAD, sterke O. Ind. stad, prov. Guzeratte, aan eenen eigen' rajah, aan zee, met veel handel. 20. 56. N. B. 2. O. Ind. stad, prov. Berar, aan den Nizam behoorende. 20. 56. N. B.

JAFFNA, schiereïl. op het O. Ind. eil. Ceylon, een deel van het distr. Wadamar- Aatchie uitmakende, en van het eigenlijk eil. door een ondiep kanaal gescheiden, dat men bij laag water kan doorwaden. Het heeft verscheidene inhammen, en bestaat, als het ware, uit aan elkander hangende stukken lands. De luchtsgesteldheid is er gezond en gematigd, dewijl de heete landwinden uit Indië, door de zee verkoeld worden. De grond, schoon zandig, brengt de schoonste vruchten, rijst en andere planten voort. Wild en gevogelte is er in menigte, terwijl er kauris- en andere schelpen in overvloed gevonden worden; de peper en kaneel zijn er slecht. De inw. zijn meest uit Hindo's gesproten, en belijden den roomschen godsdienst. 2. Zie Jaffnapatam.

JAFFNAPATAM of *Jaffna*, stad op het O. Ind. eil. Ceylon, aan eene zeeëngte, welke de eil. Leijden en Amsterdam van elkander scheidt. Zij heeft een fort met 5 bastions, en 5000 inw., uit Arabieren, Abyssiniërs, Hindo's en zwarte Portugezen bestaande, waaronder zeer bekwame handwerkslieden, goudsmeden, juweliers, schrijnwerkers en katoenwevers zijn. Zij heeft geene haven, maar slechts eene reede, en wordt thans voor de tweede stad des eil. gehouden, waarom de Eng. hier eenen onder resident hebben. 97. 55. L. 9. 45. N. B.

JAFFNEY, vlek der N. Amer. Rep., prov. New Hampshire, gr. Cheshire.

JAFFNOO, kon. in Midden Afrika, aan Ludamar grenzende.

JAFFRABAD, Perz. stad in Irak; 7 m. O. Z. O. van Sawa.

JAGA, riv. in Aziat. Rusland, welke in de Tschulym valt.

JAGARAGA, stad op het eil. Java, in het rijk van Maturam, met 6000 inw.

JAGENAGUR of *Jehagnagur*, oude naam van een gedeelte van Bengalen, ten O. van den Bramapoeter, en nu *Tippera* genaamd. Ook was daar eene stad van dien naam, die men het tegenwoordig *Aalumgeernagur* vermeent te zijn.

JAGEPORE, O. Ind. stad, prov. Orissa, hoofdpl. van 't distr. van dien naam, aan de riv. Byturnee, den Britten onderworpen. 104. 21. L. 20. 50. N. B.

JAGER, zie Erlau.

JAGERLIA, Rus. riv. in het land der Donsche Kozakken, die uit den Kaukazus ontspringt, den kreits Strawropol bespoelt, en aldaar in de Manytsch valt.

JÄGERNDORF, Pruis., vorst., regdst. Oppeln, kreits Leobschutz, aan den vorst van Lichtenstein behoorende, en waarvan ook een deel in den kreits Ratibor gelegen is. 2. Morav. hert., mede aan genoemden vorst behoorende, in den Troppauer kreits, hetwelk in 2 steden, en 46 dorpen, 28,200 inw. bevat. 3. J. of *Karnow*, Morav. stadje, hoofdpl. van voorn. hert., aan de Oppa, door hooge muren omringd, met 3 poorten, 1 kasteel, hospitaal, schouwburg, 4,650 inw. en fabr.

JAGERON, Perz. riv., die bijna 40 m. N. O. van Casbin ontspringt, en zich, na een' loop van 50 mijlen, in eene zandwoestijn verliest.

JAGERSBORG, zie Jagerspreis.

JAGERSBURG, dorp in het vorst. Waldeck, ambt Eder, met een kasteel. 2. Deen. lustslot in Zeeland, met eene diergaarde en voorheen met een lustslot.

JAGERSDORF, Pruis. dorp, regdst. Gumbinnen.

JAGERSPREIS, Deen. lustslot bij Koppenhagen, met een groot bosch, een park en een vitrioolwerk.

JAGERSNAIKPURAM, O. Ind. plaats, aan de kust van Coromandel.

JAGHAN, distr. in Aziat. Turkije, prov. Caramanië, sandschakat Begschehr, met verscheidene dorpen.

JAGHIER, O. Ind. distr. in de prov. Kantnatsk, thans veelal naar de hoofdstad Chinglepit genoemd, tusschen Areof en de golf van Bengalen gelegen, groot 136 V. M., met eenen vlakken zandgrond, en eenige heuvels in het Z. W., door verscheidene kleine riv. bespoeld, onder welke de Polaux en Enpore de voorn. zijn. Het heeft groote bamboes- en palmbosschen.

JAGIELNICA, Oostenr. heerl. in Galicië, en marktvlek, kreits Zalesczyk, aan de Czerkasczyzna.

JAGIERDARPORE, O. Ind. stad, prov. Gundwana, aan de Inderowty riv. 100. 7. L. 19. 26. N. B.

JAGNAH, zie Jenneath.

JAGNY, 2 Fr. D., dep. Seine en Oise.

JAGO (St.), de voornaamste prov. van Chili in Z. Amer., ten Z. van Acon-

Aconcagua, ten W. van de Andes, ten N. van de Maypo, en ten O. van Melipilla gelegen. Zij is 5 mijlen lang en 4 breed, en wordt door de riv. Mapocho, Colina en Zampa bespoeld. Zij is de schoonste en vruchtbaarste prov. van geheel Chili, heeft overvloed van koren, wijn, boomvruchten, tarw, goud en zilver; ook is er eene groef van jaspis ontdekt. 2. Hoofdstad van voorn. prov. in Chili, en van het geheele land, in de schoone vlakte van Mapocho, aan de riv. van dien naam, bij 't dal Chili. Zij is de zetel van den kapitein-generaal, der regering, van het geregtshof, van een' bisschop en verscheidene collegiën, heeft eene schoone hoofdkerk, de kerk van St. Dominicus, en de voorm. kerk der Jezuiten, 19 rijke kloosters, eene hoogeschool, seminarium, weeshuis, munt, prachtige markt met eene koperen fontein, regte en breede straten, meestal steenen huizen met tuinen, en 50,000 inw., die door de haven Valparaiso eenen aanzienlijken handel drijven. 307. 2. L. 33. 26. N. B. 3. Het voornaamste der kaap Verdische eil., op St. Jacobsdag of den 1 Mei ontdekt, en op 15. N. B. gelegen. Het is driehoekig van gedaante, 38 mijlen lang, 6 breed en 60 in den omtrek. Het is het grootste, volkrijkste en vruchtbaarste van den Archipel, dat het meest bezocht wordt, en dus het best bekend is. De luchtsgesteldheid is heet, gedeeltelijk vochtig, en in den regentijd ongezond, doch overigens zeer aangenaam. Op het Z. O. deel vindt men den hoogen berg *Terrafalla*, die voor de zeelieden tot eene baak dient; de overige deelen wisselen in bergen en dalen af. In het midden is de hoogste bergkruin *Antonio* genoemd. Van deze bergen stroomt genoegzaam water af. De voornaamste riv. is de Ribeira Grande. De voortbr. zijn: maïs, gierst, komkommers, meloenen, ananassen, suikerriet, druiven, kokosnoten, quajabessen, pisangs, tamarinden, oranjeappelen, limoenen, cederhout, enz. Verder rundvee, paarden, ezels, muilëzels, schapen, geiten, varkens, veel tam gevogelte, bijzonder kippen en duiven; voorts apen, meerkatten, civetkatten, papegaaijen, reigers, havikken, korhoenders, kwartels, enz. Ook is er ijzerërts en markasset, eene soort van oker. Het getal der inw. wordt op 12 à 16,000 zielen begroot, die mulatten, negers of blanken zijn. Zij zijn meestal arm, daar de handel hier zeer vervallen is. De geestelijken zijn ook meestal zwarten en zeer dom. 4. Voormalige hoofdstad des eilands, volgens STAUNTON thans zeer vervallen, en bijna geheel verlaten. 5. N. Amer. stad in Mexico, prov. Oaxaca; 20 mijlen N. W. van Oaxaca. 6. N. Amer. stad in Mexico, prov. Valladolid; 20 mijlen N. van Valladolid. 7. Z. Amer. stad van Nieuw Grenada, aan de Meta; 13 mijlen O. van Santa Fé de Bogota 305. L. 4. 20. N. B. 8. Stad op de Z. kust van 't W. Ind. eil. Cuba, met eene schoone, door twee kasteelen en eene batterij verdedigde haven; voorheen de hoofdstad van het eil., doch sedert vervallen. 301. 40. L. 20. Z. B. 9. Z. Amer. volkpl. in Paraguay aan de bronnen van de Yabeviri. 320. 57. 26. L. 27. 8. 40. Z. B. 10. Onderscheidene volkpl. in Z. Amer. dragen dezen naam. 11. Groote Z. Amer. riv. in Quito, prov. Jaen de Bracamoros. Zij stroomt O. van de bergen van Loxa, en met de Paute vereenigd, draagt zij den naam van Santiago, en valt op 4. 27. Z. B. in de riv. der Amazonen. Hare oevers zijn met bosschen beplant, die door wilde Indianen bewoond zijn, welke de vaart onveilig maken. In dezelve wordt goudzand gevonden. 12. Z. Amer. riv. van Quito, prov. Esmeraldas, die op de Andes ontspringt, en W. waarts stroomende, op 1. 14. N. B. in de Stille Zuidzee valt. 13. Z. Amer. vulkaan in Chili, prov. Cuyo. 14. N. Amer. stad in Californië; 40 m. W. van Loreto. 15. Spaan. distr., prov. Avila. 16. Spaan. vlek, prov. Soria. 17. J. *de Alangi*, N. Amer. stad van Mexico, hoofdstad van Veragua, in eene vruchtbare landstreek, welke maïs, plantanen en veel vee oplevert. Zij heeft veel handel op Panama, eenige mijnen in het distr., die echter niet genoegzaam de moeite, die aan dezelve besteed zou moeten worden, zouden kunnen beloonen. 297. 6. L. 8. 12. N. 18. J. *de Arroyo*, Spaan. vlek, prov. Segovia. 19. J. *de Arevallo*, Spaan. vlek, prov. Salamanca, aan de Arevallo. 20. J. *de Arma*, Z. Amer. stad in Nieuw Granada; 30 m. Z. van Santa Fé de Antioquia. 21. J. *de Cacem*, Port. stad, prov. Alentejo, aan de baai Laguna de Pera, met een kasteel, een hospitaal, 1 armhuis 1900 inw., visscherij en landbouw. 22. J. *de Calutrava*, Spaan. vlek, prov. Jaen. 23. J. *de Cali*, Z. Amer. stad in Nieuw Granada, in de vlakte van Popayan. 3. 20. Z. B. 24. J. *de Calonda*, Afr. negerrijk in Matamba, in Neder Guinea. 25. J. *de*

los

los Cavalleros, stad op het W. Ind. eil. St. Domingo; 30 m. N. van St. Domingo. 302. 14. L. 19. 34. N. B. 26. J. *de Compostella*, zie Compostella. 27. J. *del Estero*, zie Estero. 28. J. *de Cotagayta*, Z. Amer. stad van Peru, prov. Chicas, tegenwoordig in Buenos Ayres ingelijfd; 22 mijlen N. O. van Lipes en 27 m. Z. van Potosi. 29. J. *de los Athalayas*, Z. Amer stadje in Nieuw Granada, met 400 huisgezinnen. 30. J. *de los Montanas*, Z. Amer. stad in Quito; 3 m. N. W. van St. Francisco de Borja. 31. J. *de los Valles*, N. Amer. stad in Mexico, prov. Guasteca, aan de riv. Panuco. 277. 10. L. 22. 40. N. B. 32. J. *de los Vegos*, vlek op het eil. Cuba, met 5,000 inw. 33. J. *de Puebla*, Spaan. vlek, prov. Salamanca. 34. J. *de Robleco*, Spaan. vlek, prov. Estremadura. 35. J. *de Sieras*, Spaan. vlek, prov. Gallicië, aan de Meto, met eene aanzienlijke katoendrukkerij. 36. J. *de Hormilio*, Spaan. vlek, prov. Murcia. 37. J. *de Tolu*, Z. Amer. stad, aan de baai van Morosquillo, in Carthagena. 38. J. *de Veragua*, Z. Amer. stad in Nieuw Granada, prov. Veragua, aan de zee.

JAGODINA of *Jagodna*, Turk. stadje in Servië, bij de Morawa, met een schoon bad en eene moskee, aan den grooten weg op Belgrado. 44. 15. N. B.

JAGODNOI, Rus. riv., gouv. Räsan, kreits Ranenburg.

JAGOTIN, Rus. stad, gouv. Pultawa, met veel landbouw.

JAGRA of *Giarra*, Afr. Negerrijk in Senegambië, bijna 19 mijlen van zee gelegen, grooter dan de naburige rijken, met veel rijst, katoen en koren. De inw. zijn deels Fuliërs, deels Mandingo's. De voorn. plaats is Fuliconda.

JAGRAAM, O. Ind. stad, prov. Dehli, aan de Seiks behoorende. 92. 46. L. 30. 47. N. B.

JAGST, en de daaruit zamengestelde woorden, zoeke men op *Jaxt*, enz.

JAGUONGE, Afr. negervlek aan de Peperkust, aan zee, tusschen de Magusta en kaap Monte.

JAGUA, volkplanting op het W. Ind. eil. Cuba; 28 m. W. Z. W. van Havannah.

JAGUARIBE, Braz. riv., prov. Seara, die aan de kust ontspringt en in de Atl. zee valt. 239. 38. L. 4. Z. B.

JAGUN, Rus. Aziat. riv., gouv. Tobolsk, uit het meer Oskoe komende.

JAGUNSCHINSKOE, voorstad van de Rus. Aziat. stad Perm.

JAGUT (ST.), Fr. D., dep. Morbihan.

JAHALIN, stam der Arabieren in Nubië, uit wilde, woeste Mahomedanen bestaande, die de geheele vlakte tusschen den Nijl en de Roode zee doorkruissen.

JAHARI, distr. der 22 raja's in 't O. Ind. rijk Nepaul.

JAHDE of *Jade*, riv. in Holstein-Oldenburg, eigenlijk eene kustriv., welke in den omtrek van Rastede ontspringt, de Wapel ontvangt, en met eenen breeden mond, die naar eene golf gelijkt, en eene uitmuntende reede vormt, in de Noordzee valt.

JAHE, zie Katmandu.

JAHI, zie Jabba.

JAHIL, O. Ind. stad, prov. Ajmeer, aan den rajah van Jyenaghur behoorende. 92. 25. L. 27. 9. N. B.

JAHJOW, O. Ind. stad, prov. Agra. 95. 38. L. 26. 59. N. B.

JAHMEN, Pruis. dorp, Silez. regdst. Liegnitz, kreits Görlitz, met 1170 inw. en een schoon kasteel.

JAHNA, Saks. dorp bij Meissen, aan 't riviertje Jahna.

JAHNSDORF, Saks. dorp, kreits Ertzgebergte, met 120 huizen.

JAHORLICK, Rus. marktvlek, gouv. Podolië, aan den mond der Jahorlick in den Dniester.

JAHOU, zie Gabou.

JAHUYAY, kleine Z. Amer. riv., die in den mond der Amazonen valt.

JAIBA, Z. Amer. meer in Paraguay, gevormd door eenen tak van de Paraguay. 2. Z. Amer. meer op de W. kust van het eil. Para, prov. Guyaquil.

JAICZE, JAIDSCHA of *Jaycza*, Turk. marktvlek en kasteel in Bosnië, aan de Verbas, waarover eene brug ligt, en niet ver van den mond der Bliva, met een sterk kasteel, 2000 inw. en salpeterfabr.

JAIDSCHILER, Turk. Aziat. meer, niet ver van Salonika.

JAIGNES, Fr. dorp, dep. Seine en Marne; 1 mijl van Lify.

JAIK, zie Ural, No. 1.

JAILAKHEFARNIS, twee vlekken in Oost Perzië, prov. Khorassan.

JAILAKMOLTSCHIDO, berg in Aziat. Turkije, prov. Erzerum.

JAILLAIS, Fr. marktvlek, dep. Maine en Loire, met 1750 inw.

JAILLE YVON (LA), Fr. vlek, dep. Mayenne, aan de Mayenne, met 120 huizen en leigroeven.

JAILLEUR, Fr. dorp, dep. Isère, aan de Bourbre, met 1620 inw.

JAINA of *Haina*, distr. op de Z. kust van 't W. Ind. eil. St. Domingo, met eene groote riv. van dien naam, welke in eene evenëensgenoemde baai valt.

valt. Het is zeer vruchtbaar, en heeft veel suiker en indigo en voorheen veel goud. 2. Braz. riv., die N. O. loopt en in de Juruena valt.

JAISPITZ of *Gewissowice*, Morav. stadje, kreits Znaïm, met 860 inw.

JAITPOOR, O. Ind. stad, prov. Ajmeer, distr. Halloret, de zetel van een opperhoofd der Cottiers.

JAITZA, zie Jaicze.

JAITQUIBEE, hooge kruin van 't Kantabrisch gebergte in Spanje, prov. Guipuscoa.

JAIVER, O. Ind. stad, prov. Dehli, aan den O. oever der Jumna. 26. 15. L. 25. 9. N. B.

JAIWA, riv. in 't Rus. Aziat. gouv. Perm.

JAIZKOI-GORODOK, zie Uralskoi-Gorodok.

JAJARCOTE, O. Ind. sterkte, prov. Nepaul. 98. 16. L. 29. 39. N. B.

JAJGUR, O. Ind. stad en distr., prov. Ajmeer, met een sterk kasteel.

JAKA, Afr. plaats in de woestijn van Nubië, waar BURCKHARDT zandpilaren als waterhozen zag.

JAKFALWA, Hong. D., kom. Borschod.

JAKIMSWARK, Rus. dorp, gouv. Finland, met 1600 inw.

JAKIN, Afr. riv. aan de Slavenkust.

JAKIRA, Afr. dorp aan de Slavenkust; 3 mijlen Z. van Assom.

JAKO of *St. Jaques*, kleine Afr. zeehaven aan de Ivoorkust van Guinea.

JAKO, 3 Hong. dorpen, kom. Schumeg, Saboltsch en Wesprem.

N. B. *Wat men niet op* JAKOB *vindt, zoeke men op* JACOB.

JAKOB, (ST.) Boh. dorp, kreits Chrudim, met zwavelgroeven en eene fabr. van berggroen. 2. Zwits. kapel, ziekenhuis en herberg, kanton Bazel, op eene hoogte, door wijnbergen omringd; ½ uur van de hoofdstad. 3. Zie St. Jago. 4. Zie Jacob (St.).

JAKOBENI, Oostenr. dorp in Galicië, kreits Czernowicz, met een koperbergwerk, waarin 100 huisgezinnen arbeiden. Men vindt hier ook ijzermijnen, en uit de voorbijstroomende Bistritza wordt veel goud gewasschen.

JAKOB EN MARIA'S ONDIEPTEN, zandbank voor de O. Ind. riv. de Hooghly, in Bengalen.

JAKOBOVO, Rus. stad, gouv. Witepsk, bij Polozk, ten N. van de Dwina.

JAKOB'S BRUG of *Dschirben at Jakub*, beroemde brug in Aziat. Turk., sandschakat Damaskus, welke over den Jordaan ligt, en een merkwaardig overblijfsel der oudheid is.

JAKOB'S CAPELLE, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Veurne, aan de Iperlé, niet ver van Dixmuiden.

JAKOB'S EIL. (ST.), zie James.

JAKOBSHAGEN, Pruis. stadje, regdst. Stettin, aan de Ihna en het Sosziger meer, met 1000 inw.

JAKOB'S PASSAGE, zeeëngte tusschen de Deen. eil. St. Jan en St. Thomas, in W. Indië.

JAROBFA, Hong. dorp, kom. Salad.

JAKOBSSTADT, zie Jamestown.

JAKOBSWAADE, Nederl. heerl. in Z. Holland, distr. Leiden, in Rijnland. Alhier is JAN DE BAKKER of JAN PISTORIUS pastoor geweest.

JAKON, Afr. stad in 't kon. Ardra, waar de Hollanders en Engelschen voorheen factorijen hadden, die tegenwoordig echter verlaten zijn.

JAKONA SIMA, eil. in de Japansche zee. 148. 9. 45. L. 30. 23. 30. N. B.

JAKOROST, Rus. D., gouv. Volhynië.

JAKUB-ADAL, Turk. Aziat. dorp, prov. Natolië, sandschakat Anguri.

JAKUBOWO, Rus. D., gouv. Witepsk.

JAKURGA, Rus. dorp, gouv. Wologda.

JAKUTAL BAAI, zie Behring's baai.

JAKUTEN, Tartaarsch volk in Aziat. Rusland, waaronder vele christenen zijn. Zij leven meestal van paardenvleesch, boter en melk, en hebben geen koren, noch vruchten, noch visch. Zij wonen in zeer eenvoudige hutten: de rijken dragen kleederen van rendieren, de armen van paardenhuiden, terwijl de kleederen der vrouwen weinig van die der mannen onderscheiden zijn. SARYTSCHEW, roemt bijzonder hunne herbergzaamheid, dienstvaardigheid, gulhartigheid, enz.

JAKUTSK, Rus. kreits in Azië, gouv. Irkutsk, tusschen de IJszee, Ochotsk, de N. Stille Zuidzee, China en de kreitsen Nertschinsk en Kirensk, de grootste, maar tevens ook de minst bevolkte kreits van Rusland. Aan de kust der IJszee is het land laag, met weinig bogten, en op vele plaatsen met rotsen bezet. De voorn. golf is de Moigolotskaja, voor welke de Lachow eil. en de archipel van Nieuw Siberië liggen; ten W. is de Tschikowskaja Guba, waarin de Omoloi uitloopt, en ten O. de Strelka-Merkuschina, de kapen Petschani, Tschurkin en Swiati, bepalen de eerstgenoemde golf. De zee is hier naauwelijks twee maanden in het jaar open, doch nimmer vrij van drijfijs, terwijl het land aan de N. kust, een akelig, dor aanzien heeft, en, behalve eenig mos, niets voortbrengt, en alleen door den ijsbeer en zijne gezellen bezocht

zocht wordt. Op andere plaatsen groeit echter eenig mos, alwaar des zomers de Tungusen en Jukagesen hun vee laten grazen. Over het algemeen heeft de kreits slechts eenige dorpen aan de Lena, welker inw. niet verder dan tot aan den mond der Pelidui eenen zeer schralen akkerbouw drijven, en eenige paarden en rundvee hebben. Hooger op groeit niets. De zomer is hier zeer koud, en wordt door menigvuldige insecten onaangenaam gemaakt. Lente en herfst zijn er niet, daar men naauwelijks den overgang van winter en zomer bemerkt. De voorn. riv. zijn: de Lena, met de Witim, Nuga en Olekma met de Sinja; de Alban met de Maja, Judoma, Amja en Belaja; de Wilui met de Kaplendi, de Siktok, de Tchuja en de Kamputki. De monden der Lena, die hier het eil. Stolbowoi Ostrow vormt, zijn: de Nastizkaja, de Schegalezkaja, de Tumazkaja en Krestjazkaja-Protok, die weder tallooze eil. en klippen vormen. Aan den oever de Lena vindt men dikwerf de beenderen van den mammouth en verschillende delfstoffen. De overige zijn meest alle kustriv., die in de IJszee uitloopen, als: de Anabara, de Olonek, met de Kikicha en Brinta; de Omolai, de Jana, met de Dulgalach, de Indigirka met de Arga, Mama en Omekon; de Alazeja en Kolyma met de Zerlanka, de Ojogina, de Selemiach en de Ujandina, en ten O. nog de Uda. Meren van belang zijn er niet, maar wel groote moerassen. De bergketenen, die grootendeels dor en kaal zijn, worden meestal genoemd naar de riv., langs welke zij heenloopen. De voorn. ketenen zijn: de Werkho-Janische, de Stanowal Jablonnoi, enz. De meeste boomen zijn dennen en beuken, van wier hout de inw. hunne hutten bouwen. Jagt, visscherij en veeteelt zijn hunne voorn. takken van bestaan. Er groeit mos genoeg voor een aantal rendieren; meer naar 't Z. hebben zij paarden, rundvee en eenige schapen; en allen hebben zij honden. Des zomers wonen zij, om de visscherij, aan de riv., die veel zalm hebben. Andere visch wordt veel gezouten en vooral gedroogd, en dient des winters bijna tot het eenige voedsel voor menschen, honden en zelfs voor het vee. De uitvoer van dezen kreits bestaat vooral in vellen, pelterijen van sabels, vossen, hermelijnen, marters, eekhorens, wolven en beeren, alsmede van huiden van elanden en rendieren; verder in vederen en dons, walrustanden, mammouthbeenderen, traan, drooge en gerookte visch, dat alles aan de Russen en Kozakken, tegen brandewijn, tabak, meel en andere behoeften verruild wordt. De inw. bestaan uit Jakuten, Tunguzen en Jukagezen. 2. Hoofdplaats van voorn. Rus. kreits, aan de Lena, de oudste van al de steden in dezen omtrek, in 1648 gebouwd, met eene oude, vervallene, en door houten torens omringde vesting, 3 steenen en 2 houten kerken, een klooster, eene stads-school, houten huizen en 4000 inw. Zij is de stapelplaats van Rus. en Chinesche waren en levensmiddelen, waarvan zij den geheelen kreits voorziet, alsmede van de pelterijen van Ochotsk en Kamschatka, welke zij verder verzendt. Men rekent dat hier alleen voor 70 à 80,000 roebels aan pelterijen worden omgezet, doch de winst hiervan trekken meest de Kozakken. 147. 24. L. 62. 2. N. B.

JAL, Perz. dorp in Mekran.

JALAC, Afr. stad in Nubië, op een eil. in den Nijl. 2. Fr. vlek, dep. Corrèze.

JALAGUNJE, O. Ind. dorp in Bengalen, distr. Rungpoor.

JALAH, O. Ind. stad, prov. Ajmeer, aan den rajah van Jynaghur behoorende. 93. 51. L. 26. 23. N. B.

JALAIN, Fr. dorp, dep. Noorden.

JALAIS, Fr. dorp, dep. Maine en Loire; 2 mijlen van Chemillé.

JALANGE, Fr. dorp, dep. Côte d'Or.

JALANS, Fr. D., dep. Eure en Loire.

JALASJARUR, Rus. D., gouv. Finland.

JALAUCOURT, Fr. dorp, dep. Meurte.

JALBERTIE, Fr. D., dep. Op. Garonne.

JALBUS, zie Kaukazus.

JALEA, Turk. Aziat. stad in Natolië; 4 mijlen Z. W. van Adramitti.

JALÈCHE, Fr. dorp, dep. Creuse.

JALENQUE, Fr. dorp, dep. Aveiron.

JALER (ST.), Fr. D., dep. Ned. Seine.

JALERENGE, Fr. dorp, dep. Doubs.

JALES, Fr. dorp, dep. Opper Loire.

JALESNE, Fr. dorp, dep. Maine en Loire.

JALESWAR, O. Ind. dorp in het rijk van Nepaul, distr. Saptari, met eene salpeterziederij en eenen kruidmolen.

JALETA, Zweed. dorp, Upsala-län.

JALEYRAC, Fr. dorp, dep. Cantal.

JALEZ, Fr. dorp, dep. Ardèche.

JALGUBSKOI, Rus. dorp, gouv. Olonetz, kreits Petrosa-Wodskoi, aan eene golf van het meer Onega.

JALGUBISSE EIL., 4 Rus. eil. tegenover het voorn. dorp, in het meer Onega.

JALHAI, Nederl. dorp, prov. Luik, arr. Verviers, met 1640 inw.

JALI, Turk. eil. in den Archipel, zand-

sandschakat Rhodes.

JALICONDA, zie Zwijnen eil.

JALIGNY, Fr. dorp, dep. Allier.

JALK of *Schalk*, Aziat. distr. in Beludschistan, prov. Mekran. Het heeft eene eveneensgen. hoofdplaats.

JALKAU of *Jalkowitz*, Boh. stadje; kreits en 2 m. van Czaslau.

JALLA, Turk. riv. in Bosnië, welke in de Bosna valt.

JALLACOTTA, W. Afr. stad op den N. oever van de Gambia.

JALLAIS, zie Jaillais.

JALLAS, Spaan. kustriv. in Gallicië.

JALLE, riv. in 't Fr. dep. Gironde, valt in de Garonne. 2. St. J., Fr. dorp, dep. Drôme.

JALLET, Nederl. dorp, prov. en arr. Namen.

JALLIGNY, Fr. stadje, dep. Allier, aan de Bêbre, met 600 inw.

JALLINDHER, O. Ind. stad en distr., prov. Lahore, aan de Seiks onderworpen. 93. 11. L. 31. 16. N. B.

JALLONKADOO of *Dschallonkadu*, Afr. negerstaat in het O. van Dentila, op de grenzen van Senegambië, aan den oorsprong van den Senegal, tusschen de bronnen des Nigers en der Falemd, door negers bewoond, die de taal der Mandingo's spreken, en dus aan hen schijnen verwant te zijn. Zij worden (volgens MUNGO PARK) even als de Mandingo's, door kleine, onafhankelijke vorsten geregeerd, die gedurig met elkander in oorlog zijn. Een gedeelte van het land is een woest, verwilderd dal. De hoofdpl. is Kenytakurd.

JALMOUTIER, Fr. D., dep. Dordogne.

JALNAH, O. Ind. distr., prov. Aurungabad, tusschen Berar, Beder, Pyetum en Dowlatabad; een dal, door bergen en heuvels omringd, hetwelk door de Doodna bespoeld wordt. Het is den Nizam onderworpen, en ligt tusschen 19. en 20. N. B. 2. J. of *Jalnapore*, hoofdpl. van bovengen. distr., aan de Coondulga. 94. 20. L. 19. 45. N. B.

JALOCZINA, Turk. riv. in Walachije, die op de grenzen van Zevenbergen ontspringt, en in den Donau valt.

JALOFFEN, UALOFFERS of *Waloffs*, groote Afr. negerstam, tusschen den Senegal en de Gambia, de zwartste, schoonste en grootste van alle negers, van dewelke zij zich mede door de zachtheid hunner gelaatstrekken onderscheiden, daar zij even min hunnen platten neus als dikke lippen hebben. Zij zijn zeer sterk; hun haar is zwart gekroesd, doch minder lang en wollig dan dat der andere Negers. Zij belijden den Mahom. godsdienst, en zijn in verscheidene stammen verdeeld, waarvan de *Braks*, die een eigen opperhoofd hebben, de voornaamste zijn. Hun karakter wordt door de nieuwste reizigers als zeer zacht, goedaardig, vriendelijk, gastvrij, doch oorlogzuchtig en nog wat onbeschaafd opgegeven. De landstreek wordt in de distr. Hoval, Cajor, Boal en Bur-Jalof verdeeld. De koning, of zoogenoemde groote Jalof, regeert willekeurig, en resideert in de hoofdstad Hikarkor.

JALOGNES, Fr. dorp, dep. Cher.

JALOGNY, Fr. dorp, dep. Saône en Loire.

JALOMA, regter-arm van de riv. Sjambur, in Aziat. Turkije.

JALOMITZA, Turk. riv. in Wallachije, welke op het Karpatisch gebergte, bij den berg Groholiz ontspringt, voorbij Terzovist loopt, de Praowa en Telessen ontvangt, en bij Orasch in den Donau valt.

JALON, Spaan. vlek, prov. Soria.

JALONG, Fr. dorp, dep. Marne, met 78 huizen, die meest van krijt gebouwd zijn. 2. Bergtak van het Karpatisch gebergte in 't Rus. gouv. Podolië, welke uit Zevenbergen komt, en naar den Dniester, in lage heuvels afloopt.

JALONG-KIANG, zie Amur.

JALONI, Aziat. bergtak in 't Tartaarsch distr. Aragur

JALONITZA, zie Jalomitza.

JALOOAN, groote O. Ind. stad, prov. Agra, ten N. O. van Konieh, eene voorname markt voor den binnenlandschen handel, bijzonder in katoen, die in den omtrek veel geteeld wordt. 97. 9. L. 26. 7. N. B.

JALORE, O. Ind. sterkte, prov. Ajmeer, behoort den rajah van Joudpore. 90. 42. L. 25. 44. N. B. 2. O. Ind. stad, prov. Ajmeer, behoort den rajah van Odeypore. 92. 6. L. 24. 47. N. B.

JALOWALISCH, Turk. Aziat. plaats van Natolië, aan de O. zijde van het meer van Igirdir.

JALOWNA, Rus. stad, gouv. Grodno.

JALPUH, Rus. meer en riv. in Bessarabië, welke laatste in den Donau valt.

JALTA, Rus. dorp, gouv. Jekaterinoslaw, kreits Rostow, aan de zee, met 750 inw., visscherij en zeezout. 2. Rus. dorp, gouv. Taurië, kreits Simferopol, eene oude woonplaats der Grieken, op eene hooge landpunt aan de zee, thans slechts door eenige Tartaren bewoond.

JALTAWIKEN, Zweed. meer in Upsala-län, eene uitwatering van de Ekoln.

JALUAN, zie Jalooan.

JALUTOROWSK, Rus. stadje, gouv. Tobolskoi, aan de zamenvloeijing der

Iset en Tobol, met 2070 inw.

JALYN, woestijn in Dschagatai, aan de zee, door de Perzen *Leibideriats* genoemd, meestal uit kale rotsen bestaande, die weinig gras, maar vele zoutplanten voortbrengen.

JAM of *James*, kleine Afr. plaats in Senegambië, aan de riv. Casamanca, waar de Portugezen alléén, meer dan 600 cent. was halen. 2. Aziat. Berg in W. Perzië, prov. Ghilan.

JAMAD, O. Ind. sterkte, op een eil. in de riv. Behah; 12 mijlen Z. W. van Guzeratte.

JAMAEL AZHER, zeer aanzienlijke, liefdadige inrigting te Caïro in Egypte, alwaar, volgens BROWNE, bijzonder arme geestelijken, die hier eenige duizenden in getal zijn, van levensmiddelen voorzien worden.

JAMAGNE, Nederl. dorpje, prov. Namen, arr. Philippeville, met 200 inw.

JAMAÏCA, door de vroegere Spaan. geschiedschrijvers *Yaimaca* (land der bronnen) genoemd, door COLUMBUS, op zijne tweede reis (den 2 Mei 1494), ontdekt, wanneer hij hetzelve *San Jago* of *St. Jakob's eil.* noemde, welken naam het tot in 1655 behield, wanneer de Engelschen het veroverden, en *Jamaïca* noemden. Deze belangrijke bezitting der Engelschen in de W. Indië, ligt 23 mijlen ten Z. van Cuba, en bijna even zoo veel ten W. van St. Domingo; tusschen $17\frac{1}{2}$. en $18\frac{1}{2}$. N. B. en 298. 302. L., in dezelfde rigting als Cuba, doch het is slechts 276 V. M. groot, en in de drie gr. Middlesex, Surry en Cornwallis verdeeld. De luchtsgesteldheid is hier, even als op al de W. Ind. eil., des daags onverdragelijk heet, en des nachts koud en vochtig, zoo dat hier de Europeanen zelden oud worden. Slechts aan de Zuidzijde wordt de lucht door afwisselende zee- en landwinden verkoeld, en van de verstikkende dampen gezuiverd. Men heeft er bijna geen goed drinkwater; slechts twee jaargetijden, een droog en een nat, veel mist en weerlicht, zonder donder. In Februarij en Maart heerschen er aardbevingen en verwoestende orkanen, en in Mei en October vallen er stortregens, naar wolkbreuken gelijkende, en die hier voor de planten even zoo noodzakelijk zijn, als de overstrooming van den Nijl in Egypte, dewijl alsdan alles herleeft en op nieuw uitspruit.

Het land is hier zeer verschillend; in de vlakten, vooral aan de kust, en in het Zuiden grootendeels zeer vruchtbaar, en geschikt voor het suikerriet. De bergen met groene, bijzonder koffijboomen en vele kostbare houtsoorten bedekt, zijn alleen rotsen, loopende van het O. naar het W. Zij worden, het *Ligany* en *Blaauwe* gebergte genoemd, en bevatten vele gangen, holen (waaronder sommige zeer merkwaardig zijn en de zonderbaarste stalaktiten opleveren, zoo dat men zich als in een betooverend paleis schijnt te bevinden), en door den regen gevormde kanalen. De hoogste top dezer bergen is 7,430 voeten boven de oppervlakte der zee. In de vlakten heeft men eenige zoutbronnen ontdekt, en in de bergen bij Spanishtown verscheidene heilrijke gezondheidsbronnen, bijzonder voor de gevolgen der landziekten. Uit de bergen ontspringen verscheidene riv., waarvan sommige heerlijke watervallen vormen. Onder de meren behoort vooral 't Riotta, dat veel zout opgeeft. De voornaamste kapen zijn: Negril ten W., Morant ten O., Galina ten N., en Portland ten Z. De vlakke kusten zijn door vele klippen omringd, die voor de schepen zeer gevaarlijk zijn. Onder de baaijen zijn de Montego, Blewfeld en Carlisle de voornaamste. Jamaïca is, onder het bestuur der Engelschen, veel beter aangebouwd, dan vele der overige W. Ind. eil. Voor weinige jaren telde men er 101 suikerplantagiën, en meer dan 2000 andere beplantingen, waarvan de suiker- en vooral de koffijplantagiën sedert eenige jaren sterk vermeerderd zijn. Suiker is echter het voornaamste voortbr.; hierop volgt cacao, vervolgens koffij, oranjeappelen, gember, ananassen, indigo, tabak, peper, katoen, braziliën-, campêche-, mahonie-, ceder-, ijzer- en levenshout en andere fijne en grovere houtsoorten, waarvan sommige boomen 80 à 90 voeten hoog worden. Verder kokos-, piment-, peper-, kaneel-, tamarinden-, cassia-, banaan-, citroen- en andere boomen; maïs, rijst, gerst, Amer. agurkjes, cochenille, vijgen, jams, sassaparille, broodvruchten, Jamaïca kersen, en de wonderboom of zwarte purgeernoot, die olie, tot spijzen en geneesmiddelen, oplevert; vele soorten van appelen, peren, oranje- en granaatappelen, meloenen, peul-, veld- en tuinvruchten, enz. Uit het dierenrijk: de groote krokodil of kaaiman, onschadelijke hagedissen en slangen, allerlei huisdieren, paarden, rundvee, schapen, varkens, geiten, honden, katten, tamme en wilde vogels, bijzonder schoone papegaaijen, pelikanen, de schoone flamingo, kolibri's, spotvogels, watersnep-

sneppen, vele soorten van hoenders, ganzen, eenden, en ander gevogelte; schildpadden, veel visch, landkrabben, veel ratten, bijen en andere insecten, waaronder eene zeer nadeelige luis. Ook is de kogelslak of blaauwe band, 4 à 5 duim dik, en wordt door de Indianen goddelijke eer bewezen. Mineralen kent men hier weinig. De inw. zijn Engelschen, Spanjaarden, Duitschers, te zamen 30,000 zielen; Negers en Mulatten, te zamen 280,000, en omtrent 10,000 vrije Negers. Men vindt hier meer joden dan op eenig ander W. Ind. eiland. Van 1735 af, bestond hier eene kleine rep. van wilde *Maron*-negers, (zie dat art.), welke de Engelschen echter vernietigd, en de inw. verjaagd hebben. De geringste inw. heeft hier 10 à 12 slaven, de rijke wel 5 à 600. Zij worden schandelijk mishandeld, en de wetten ter verzachting van hun lot, werken zeer langzaam, of worden soms weinig in acht genomen. Geen wonder dus dat zij dikwerf tegen hunne ontmenschte dwingelanden opstaan! De eigenlijke bezitters van dit eil. zijn, of geboren Europeanen of Creolen. Dit eil. is voor Engeland van het grootste belang, daar hetzelve, niet alleen 400,000 £ sterl. zuivere inkomsten oplevert, maar ook de sleutel tot al de Antillische eil. is. Om een denkbeeld van dezen opbrengst te geven, diene, dat in 1778 uitgevoerd werden: 840,548 cent. suiker, 2,543,000 gallons rum (de Jamaïca rum is beroemd), 6416 gallons stroop, 106,396 centenaars koffij, 1,905,467 livres katoen, 27,613 liv. indigo, 82 centenaars cacao, 4816 cent. gember, 616,444 livres kruidnagelen, 18,140 livres tabak, 12,500 ton akasiën- en campêche hout, te zamen op 51 millioen livres (circa 25 mill. guldens) geschat. Hierbij neme men nu nog in aanmerking, dat er bijna even zoo veel door den smokkelhandel naar de Spaan. koloniën wordt uitgevoerd. De invoer bestaat in negers, Engelsche fabrijkwaren, zijde, wol, katoen, linnen, metalen, mode- en galanteriewaren, huisraad, papier, velerlei levensmiddelen, wijn, olie, koren, meel, boter, enz. Fabr. kunnen hier niet bloeijen, daar de Engelschen het eil. hieromtrent rijkelijk uit 't vaderland voorzien. Akkers en tuinen worden hier goed bebouwd. Ook is er een weinig veeteelt en melkerij. De geheele waarde van dit eil. wordt gerekend op 39 mill. £ sterl., waarvan de negers $12\frac{1}{2}$ mill. beloopen. De regering is bijna gelijk aan die van het moederland. Aan het hoofd staat een gouverneur, die met eenen staatsraad van 12 leden, de wetgevende magt in handen heeft, terwijl het volk 50 vertegenwoordigers in de *Assembly* heeft. Men onderhoudt hier 6 à 7000 man troepen. Tot dit gouv. behooren ook de Kaiman's eil., Groot en Klein Kaiman en Kaiman-broek, die door anderen tot N. Amer. gerekend worden. De hoofdstad is St. Jago de la Vega of *Spanishtown*. Treurig waren voor dit eil. de aardbevingen van 1692 en de stormen van 1722, waarvan de eerste het grootste deel van dit eil. verwoestten, de stad Port. Royal omkeerden, en 13,000 menschen het leven benamen. 2. N. Amer. kerspel, prov. Nieuw York, in Queen's county, met 2100 inw.

JAMAMA, zie Aliemama.

JAMAN (DENT DE), Zwits. bergtop van den Jura, aan de grenzen der kantons Freyburg en Waadt.

JAMANASSIRO, Jap. stad op Niphon.

JAMANTRI of *Yamanavatari.*, bergtop van het Himmalaya gebergte in Azië; 25,500 voeten hoog.

JAMAR, Fr. D., dep. Seine en Marne.

JAMARY, Braz. riv., die in de prov. Matto Grosso ontspringt, en in breede stroomen langs het Parexis gebergte nederstortende, in de Madera valt. Men heeft mijnen bij derzelver oorsprong ontdekt.

JAMAS, Jap. stad op Ximo. 2. Fr. dorp, dep. Aveiron.

JAMATA, Jap. stad op Niphon.

JAMAYE, Fr. dorp, dep. Dordogne.

JAMBA, Rus. riv., die in de Kaspische zee valt.

JAMBEE, zie Jambi.

JAMBELINE, Nederl. dorp in Luxemburg, arr. Marche.

JAMBER, klein eil. in de Atl. zee, bij de W. kust van Afrika. 10. 21. N. B.

JAMBES, Nederl. dorp, prov. en arr. Namen, met 900 inw.

JAMBET, Fr. dorp, dep. Sarte.

JAMBHU, zie Jumboo.

JAMBI of *Dschambi*, distr. op de N. O. kust van 't O. Ind. eil. Sumatra, langs de riv. Jambi, met eene evenëensgen. stad en haven, en handel in stofgoud, peper en rottingriet. De Nederl. en Eng. hebben er factorijen. Ligging tusschen 1. en 2. 15. Z. B.

JAMBO of *Janboe*, Arab. stad, prov. Hedsjas, aan de Roode zee, met een kasteel en eene door de natuur versterkte haven. Zij behoort den sherif van Mecca, en drijft veel handel op Egypte. 2. O. Ind. vorst. in het land der Seiks, Z. van Chamba, door eenen aan de Seiks cijnsbaren raja bestuurd. 3. Hoofdpl. van

genoemd vorst., aan eenen tak van de Khenaub, en het hangen van eenen heuvel, met handel. Zij is de stapelplaats van cachemiren, shawls, enz. 33. N. B.

JAMBOL, Rus. stadje, gouv. Podolië, aan den Dniester, met 1000 inw.

JAMBON, riv. op 't W. Ind. eil. St. Vincent.

JAMBOO, zie Jumboo.

JAMBURG, Rus. kreits, gouv. St. Petersburg, heeft op 55½ V. M. 32,300 inw., vele bosschen, moerassen en landbouw, en wordt door de Luga, enz. bespoeld. 2. Hoofdpl. van voorn. kreits, aan de Luga, met 250 inw. en fabr. 59. 26. N. B. 46. 36. L.

JAMERICOURT, Fr. dorp, dep. Oise.

JAMES, kleine riv. der N. Amer. Rep., die 3 mijlen beneden Hook eil. in de Delaware baai valt. 2. Baai in het binnenste of Z. deel der Hudson's baai, die Nieuw-Brittanje van Z. Wallis scheidt, en vele eil. bevat, waarvan de voornaamste zijn: Bear, Viners, Charleton en Agomisco. De riv. Michipicaton, die in het Bovenmeer valt, ontspringt bij deze baai, terwijl de riv. Moose en Abitibbe zich in dezelve uitstorten. 3. J. *Borough*, Ier. stadje in Leinster, aan de Shannon. 4. J. *City*, gr. der N. Amer. Rep., prov. Virginië, tusschen de riv. Chickahoming en James, met 9,100 inw. De hoofdstad is Williamsburg. 5. Afr. eil. in de Gambia, tegenover Jillepey; 5 mijlen van den mond der riv.; behoort den Eng., met 300 inw. en een fort. Zie No. 8. 6. J. *Fort*, sterkte op 't W. Ind. eil. Barbados bij Bridgetown. 7. J. *Fort*, sterkte op 't W. Ind. eil. Antigua, aan de N. zijde van baai Lobiollo. 8. J. *Fort*, hoofdstad der Eng. volkplanting aan de Gambia, op eene rots, in het midden dezer riv., waardoor zij de geheele vaart op dezelve belemmeren kan. 9. St. J. *Goose Creek* kerspel der N. Amer. Rep., prov. Z. Carolina, distr. Charleston. 10. *Groot* en *Klein* St. J., 2 der kleinere W. Ind. Maagden eil. in het kon. kanaal, ten O. van Tortola en ten W. van St. Thomas, tusschen hetwelke en de eil. James's doorvaart is. 11. J. *eil.*, klein N. Amer. eil. in de riv. Ashley, ten Z. van Charleston haven, prov. Z. Carolina. 297. 46. L. 32. 44. N. B. 12. J., kanaal in de N. Amer. Rep., prov. Virginië. 13. N. Amer. riv., prov. Virginië, die op de Warm Spring bergen ontspringt, eerst Jackson's riv. heet, en den naam van James verkrijgt, na de Noordbergen te hebben doorsneden. Zij valt, na eenen loop van 70 à 100 mijlen, in de Chesapeak baai, op 299. 26. L. 37. 2. N. B., verstrekt in Hampton-Road de schepen tot eene haven, en kan tot het eil. Mulberry bevaren worden. Schepen van 40 stukken kunnen tot Jamestown, en na geligt te zijn, tot Harrison's Bar gaan, waar slechts 15 voeten water is; schepen van 250 tonnen gaan tot Warwick, die van 125 tot Rocket's. Ook wordt de vaart van deze riv. nog door eenige watervallen van 80 voeten hoogte gestremd. 14. Fr. stad, dep. Kanaal, met 2500 inw. 15. St. J., kerspel der N. Amer. Rep., prov. Louisiana, met 3,950 inw. 16. St. J., stad der N. Amer. Rep., prov. Z. Carolina, aan den Z. oever der Santee. 298. 18. L. 33. 29. N. B. 17. St. J., stad der N. Amer. Rep., prov. Maryland, gr. Kent. 18. St. J., N. Amer. riv. van Canada, die op 308. 36. L. 48. 10. N. B. in den St. Lourens valt. 19. Baai op het eil. St. Helena, aan de N. zijde, tegenover Jamestown. 20. J. *Sond*, N. Amer. golf van de Baffin's baai. 21. J. *Valley* of *Jakob's dal*, op St. Helena, in hetwelk de hoofdstad ligt.

JAMESIEU, Fr. dorp, dep. Isère.

JAMESTOWN, Schot. dorp, gr. Dumfries, aan de riv. Megget. 2. Ier. stad, gr. Leitrim, aan de Shannon, met vele linnenbleekerijen. 3. Stad aan de W. zijde van 't W. Ind. eil. Barbados. 4. N. Amer. stad, prov. Virginië, gr. James-city, op een schiereil., aan den N. oever der Jame's riv.; 10 mijlen van Point Comfort, aan den mond der riv. in Chesapeak baai. Dit was de eerste stad, welke de Eng. in N. Amer. bouwden. 5. Hoofdpl. van het Eng. eil. St. Helena, met de sterkte James, welke de haven verdedigt. Zij bestaat uit eene enkele straat, die wel net, maar onregelmatig gebouwd is.

JAMEZ, Fr. stadje, dep. Maas; 800 inw.

JAMGACUNDA of *Jamimacunda*, Eng. factorie in 't Afr. negerrijk Tommani, in Senegambië.

JAMIELLE, Fr. dorp, dep. Ardennes.

JAMIGNOUX, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Charleroi; 260 inw.

JAMIN (GROOT EN KLEIN), twee Nederl. D., prov. Limburg, arr. Hasselt.

JAMINA, Afr. negerrijk in Senegambië, N. O. van Jagra, aan de Gambia, zeer vruchtbaar en rijk in gevogelte, met de hoofdstad Jamina.

JAMIOLES, Nederl. dorpje, prov. Namen, arr. Philippeville, met 100 inw.

JAMISCHEWAI, Rus. vesting, gouv. Tomsk, aan den Irtisch, met 645 inw. en

en in de nabijheid de zoutzee Jamysch. 61. 53. N. B. 95. 15. L.

JAMITEWATOL, Rus. dorp in de Slobodische Ukraine, kreits Walks.

JAMMA, Illyr. heerl., kreits Laibach. 2. Rus. dorp, gouv. Lijfland.

JAMNA, Rus. dorp, gouv. Kaluga.

JAMNITZ of *Jemnicze*, Morav. heerl. en stadje, kreits Znaim, aan de Zelatawa, met 1060 inw. en een slot.

JAMOIGNE, Nederl. dorp in Luxemburg, arr. Neufchâteau, aan de Semois, dat met Prouvi, Romponcelle en Vallensart, eene gemeente van 1000 inw. uitmaakt, en eene ijzergieterij heeft.

JAMOUR, zie Camarones, No. 3.

JAMPOL, Rus. kreits, gouv. Podolië, tusschen 45. 58. en 46. 59. L., en 47. 55. en 49. 50. N. B., ten N. van Bessarabië, door den Dniester, welke vele kleine riv. (waaronder de Markowka) ontvangt, bespoeld. Midden in den kreits is een groot bosch. De grond is zandiger, en minder vruchtbaar dan in de andere deelen des gouv., heeft nogtans overvloed van koren en vee. 2. Hoofdplaats van voorn. Rus. kreits, aan den Dniester, in een vruchtbaar oord, met 110 huizen. 49. 50. N. B. 3. Rus. stad, gouv. Volhynië, aan den Dniester, met 1000 inw. 4. Rus. vlek, gouv. Tschernigow, kreits Nowogorod Sewersk. 5. Rus. D. in de Slobodische Ukraine, kreits Isjum, met zoutbronnnen.

JAMSA, twee Rus. plaatsen, gouv. Finland, kreitsen Helsingfors en Wasa.

JAMSKAIA of *Jamskaiaguta*, O. Aziat, golf in de zee van Ochotsk, of het N. der Stille Zuidzee, in het W. der Petschinskaja-golf.

JAMSKARALIM, Rus. riv. in 't Aziat. gouv. Irkutsk, kreits Ochotsk, bij de stad van dien naam.

JAMSKOI, Rus. visschers dorp en vesting in 't Aziat. gouv. Irkutsk, kreits Ochotsk, aan de Jamskajalim. 2. Rus. slobode, gouv. Novogorod, niet ver van Belosersk.

JÄMTLAND'S-LÄN of *Jemptland*, prov. van N. Zweden, uit de voormalige prov. Jämtland en Herjedalen zamengesteld, en tusschen Westerbotten, Westernorrland, Gefleborg, Storakopparberg en Noorwegen, of tusschen 29. 50. en 34. 43. L. en 61. 39. en 65. 6. N. B. gelegen, en op ongeveer 857 V. M. 32,000 inw. bevattende. Het land wordt door 5 groote bergketenen doorsneden, die uit de Kiolen of Köhlen komen, en O. waarts naar de golf van Bothnië loopen. De laagste van deze worden *Nuar*, de middelste *Welar* en *Hagnar*, en de hoogste *Stotar* genoemd. Onder deze laatsten zijn: de Sylfiall, die 5,500, de Areskutan, die 4,500 voet hoog is; de akelige en met altijddurende sneeuw bedekte Sonfiall, Helasfiall en Kallahogarne. De wegen over deze hooge bergen zijn moeijelijk. Op den grooten weg naar Noorwegen zijn 3 rustplaatsen, met huisvesting voor de reizigers aangelegd. Ook zijn hier de steile doorgegravene bergpassen (*Portar*) merkwaardig, zoo als: de 2 m. lange *Lunddorren*, de *Portfiale*, enz. De grond zou in vele dalen zeker vruchtbaar zijn, indien de luchtsgesteldheid het slechts toeliet. De voorn. riv. is de Indals-Elf, welke onder den naam van Ragunda, op de Noorw. grenzen, uit een lang meer, te voorschijn komt, verscheidene watervallen heeft, en de Langa-An, Harka-An en Amra-An ontvangt. Verder de Z. arm der Angerman-An, de Lyunga-Elf met de Giman; de Ljusna met de Tanna-An; de Mitta-Elf, de Randa-Elf, de Laffs-An, de Herge-An en Quist-An; de Hand-An, met een' der schoonste watervallen van 350 voet hoog. De aanzienlijkste meren zijn: het Stor-Sion, het Kall-Sion, het Aenn-Sion, het Fla-Sion, het Wika-Sion, het Lassen-Sion, het Refsund- en Naklen-Sion. De luchtsgesteldheid is hier reeds zeer ruw en koud; de langste dag en nacht duren 18 uren. De grootste plaag zijn in den zomer de muggen.

Slechts op weinige plaatsen wordt de landbouw beoefend, dewijl in de nabijheid der gebergten bijna geen koren meer rijp wordt. Daar, waar men nog bouwen kan, teelt men erwten, haver, vlas en hennep, doch zeldzaam rogge of gerst. In tijd van nood mengt men boomschors onder het brood. De voorn. takken van bestaan zijn: de veeteelt, die echter dikwerf in den langen winter van 8 maanden, door gebrek aan hooi, moeijelijk is. Verder de visscherij in de meren en riv., en vooral ook de bosschen. Van delfstoffen vindt men hier: koper, lood, ijzer, aluin, bergkristal en kalk. Uit het dierenrijk: elanden, rendieren, hazen, beeren, wolven, linksen, eekhorens, minder bevers en otters. Ook is hier de handel in paarden, die men uit Noorwegen haalt, en door geheel Zweden brengt, van belang. Men heeft er ook linnenweverijen, garenspinnerijen, looijerijen en pelterijen, in welke beide laatsten de Jemptlanders uitmunten; voor het overige maken zij zelven alles, wat zij noodig hebben. De uitvoer bestaat in kaas, boter, linnen,

garen, koper, ijzer, metalen waren, pelterijen, wild en wild gevogelte. De prov. wordt in de 2 voogdijen, Jämtland en Herjedalen verdeeld. De hoofdstad is Oeresund.

JÄMTLANDS-LAPPMARKEN, het Z.deel van Lapland, in voorn. prov. en de Lappmarken: Hammardal, Offerdal, Understaker, en Owik bevattende. De hoofdplaats is Folinge.

JAMUNDA, Z. Amer. riv., valt in den Maranon. 2. Z. Amer. riv. in Nieuw Granada, valt in de Cauca.

JAMTSCH EN JAMYSCHEWA-KREPOST, zie Jamischewa.

JAN (ST.), eil. in de Stille Zuidzee, ten O. van Nieuw Ierland, door LE MAIRE en SCHOUTEN in 1616 ontdekt en zoo genoemd, 10 mijlen van de Groene eil. BOUGAINVILLE noemt het Bournand. 171. 36. L. 4. Z. B. 2. Zie Edward's eil. 3. Een der W. Ind. Maagden eil., aan de Deenen behoorende, bijna 12 m. O. van Porto Rico. Het is 2 m. lang, doch zeer smal; heeft eene zeer goede haven, goed water, suiker-, koffij- en katoenteelt. Men heeft er de Hernhuttersche stichting Friedensthal en 6,350 inw., waarvan 180 blanken. 313. 14. L. 18. 17. N. B. 4. Eil. in de Roode zee, bij het Smaragden eil. 5. Klein W. Ind. Deen. eil., en haven, ten N. van St. Croix. 6. N. Amer. stadje van Nieuw Mexico, aan de Rio del Norte, met 1000 inw. 7. *Kaap St. J.*, de N. punt van 't Turk. eil. Nicaria in den chipel. 44. 7. L. 37. 48. N. B. 8. De Z. W. punt van het eil. Candia. 9. Kaap in Voor-Indië, aan de Z. zijde van de kust van Conca, tusschen Suratte en Bombay. 20. N. B. 10. Kaap aan de O. kust van het eil. Rhodes, in de Middell. zee. 45. 23. L. 36. 9. N. B. 11. W. Afr. kaap aan de O. zijde van de bogt van Guinea. 1. 10. N. B. 12. O. punt van Statenland in Z. Amer. Het is eene rots van eene aanmerkelijke hoogte, met een rotsachtig eil. onder dezelve, terwijl geweldige stroomen het naderen gevaarlijk maken. 313. 39. L. 54. 46. Z. B. 13. Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Iperen, met 600 inw.

JAN (ST.) IN EREMO, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, bij IJzendijke.

JAN (ST.) OP DEN DIJK, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Brugge.

JAN'S (ST.) BAAI, aan de W. kust van 't W. Ind. eil. Curaçao. 2. Baai in Cochinchina. 12. 33. N. B.

JAN'S (ST.) RIV., Afr. riv. aan de Goudkust, welke in de Atlantische zee valt. Zij wordt bij de Negers voor heilig gehouden. 2. Afr. riv. aan de bogt van Guinea, ten Z. van St. Jan's-kaap. 3. Afr. riv., aan de Peperkust; 24 mijlen O. van kaap Mesurado. 4. Afr. riv. aan de N. W. kust, ten N. van den Senegal. 5. O. Afr. riv. aan de kust van Natal. 6. N. Amer. riv. in Florida, langs een kort kanaal gemeenschap met Nieuw Orléans hebbende.

JAN'S (ST.) HAVEN, golf aan het Turk. eil. Tino, in den Archipel.

JAN MAYEN EIL., in de N. IJszee, tusschen het Beeren eil. en IJsland, door beeren en rendieren bewoond. Het werd door de Nederlanders in 1614 ontdekt, naar JAN JAKOBSZ. MAY aldus genoemd, en naderhand, om het drijfhout, veel door de Groenlandsvaarders tot de traankokerij gebruikt. 71. N. B. 8. 6. L.

JANA, Japansche stad op Niphon. 2. Rus. Aziat. riv., gouv. Irkutsk, die op 150. L. en 64. N. B. ontspringt, en op 72. N. B. in de golf van Makarius in de IJszee valt.

JANAGAVA, Japansche stad op Ximo.

JANAGUR, O. Ind. stad, prov. Guzeratte, aan de Banass riv. 89. 3. L. 23. 35. N. B.

JANAILLAC, 2 Fr. dorpen, dep. Op. Vienne en Creuse.

JANANS, Fr. dorp, dep. Moezel.

JANAKKALA, Rus. dorp, gouv. Finland, kreits Helsingfors.

JANANUS, vischrijke Rus. riv., die op de bergen van Finland ontspringt, en in het Ladoga meer valt.

JANAO, fort op het grootste der Brantings eil., bij Portugal.

JANASAKI, Rus. dorp, gouv. Wilna.

JANBOLI, Turk. vlek in Rumelië, sandschakat Sofia, aan de Tundscha, met 5 moskeën en 2 baden.

JANBU, zie Jambo.

JANCIGNY, Fr. D., dep. Côte d'Or.

JANCOS of *Juncos*, klein Z. Amer. eil. in den mond der Orinoco riv.

JANCYRIAT, Fr. dorp, dep. Isère.

JANDELSBRUNN, Beij. dorp, Ned. Donaukreits; 7 mijlen van Passau.

JANDEURE, Fr. dorp, dep. Maas.

JANDINSKOI, Rus. dorp, gouv. en kreits Irkutsk.

JANDRAIN en *Jandrenouille*, Nederl. gemeente, prov. Z. Braband, arr. Nivelles, met 700 inw.

JANDRO, JANSO of *Palte*, Aziat. meer, prov. Thibet, met een voornaam klooster, op een eil. in hetzelve.

JANDULA EN JANDULILLA, 2 Spaan. riv., prov. Jaen, die in den Guadalquivir vallen.

Janeiro (Rio), Braz. riv., die aan eene prov. en stad den naam geeft. Zij ontspringt in de binnenlanden van Z. Amer. en valt in eene schoone baai, aan welke de stad gelegen is. 2. Prov. en stad, zie Rio Janeiro.

Janekissive, eil. in de N. Stille Zuidzee, zeer laag, en volgens Krusenstern, op 44. 29. N. B. 159. 8. L. gelegen.

Janeselka, riv. in 't Rus. gouv. Finland, kreits Kudjuo.

Janez, riv. in 't Rus. gouv. Olonetz, valt in 't meer Ladoga.

Jang-tse-Kiang, zie Jan-tse-Kiang.

Jang-tschu-fu, stad in China, aan de Jan-tse-Kiang, met zeer oude muren en poorten, en veel scheepvaart. Van hier worden veelal de bijwijven der mandarijnen gehaald, die hier in het zingen, de muzijk en het dansen, enz. onderwezen worden.

Jangikend, Rus. Aziat. dorp in Tscherkessië, aan de Sundscha.

Jangon, Turk. Aziat. stad van Caramanië; 6 mijlen N. van Kaisarieh.

Jangul, Rus. dorp, gouv. Wiatka, kreits Urschum, met 450 inw.

Jani, Turk. Aziat. stadje, gouv. Sivas; 20 mijlen Z. Z. W. van Sivas.

Jani-Kaleh, zie Jenikale.

Janikow of *Jenikow*, Pool. stadje, waiw. Sandomir, met 51 huizen en een koperbergwerk.

Janina, Turksch sandschakat in Europa, een gedeelte van het oude Epirus, en de landschappen Akarnanië en Ætolië, tusschen Ilbissan, het gebied van den Kapudan Pacha, Tirhala, Ainabachti, de golf van Baliebadra, Delonia en de Ionische zee, of tusschen 38. 10. en 39. 15. L., en 38. 32. en 40. 36. N. B. gelegen. Dit land heeft geen voordeelig aanzien, is over het geheel, met kale bergen bedekt, heeft weinige vlakten, doch vele lage dalen, die met groote en kleine meren zijn opgevuld. Ten W. maken de Mezzovo of Agrafa, de grenzen met Tirhala, terwijl een der takken, mede Mezzovo genoemd, aan de bergketen van Suli, oudtijds het Kassiopisch gebergte, sluit, dat eens om zijne heldhaftige bewoners beroemd was. Westwaarts loopt de Dschumeska, oudtijds het Ceraunisch gebergte, onder den naam van Kilama, naar de golf van Avlona, terwijl hiertoe verder de vruchtbare bergen van Sagori of de Liakmonische bergen behooren. Het voornaamste meer is dat van Janina, dat de riv. Kokytos ontvangt, en door de riv. Acheron zich in de golf van Narda ontlast. Verder de riv. Filoti of Kallama, de Arta, de Aspre of Achelaus, enz. De grond is, over het algemeen, ruw en onvruchtbaar, en de luchtsgesteldheid des winters koud, en des zomers brandend heet, terwijl aardbevingen zeer gewoon zijn. Aan de kusten heeft men dikwerf gebrek aan water, daar de riv. uitdroogen, en er weinige bronnen zijn. Men heeft echter hier en daar heuvels, bezet met olijfboomen, wijnstokken en heerlijke weiden, die met het schoonste rundvee, en de beste paarden van Griekenland pronken, en verder met eiken bosschen, mogelijk zoo oud als de aarde, en die het hout voor geheele vloten zouden kunnen opleveren, bezet zijn. Ook is er veel wild en visch, rijke mineralen, doch fabr. slechts in de steden. De handel geschiedt meest uit de haven van Narda op de Ionische eil., op Ragusa en verder met de Engelschen en Franschen. De uitvoer bestaat in hout, wol, huiden, ossen, paarden en vruchten. Het getal der inwoners wordt op 400,000 geschat, waaronder ook eenige Turken, Joden, Armeniërs en heidenen. De Arnauten zijn de oorlogzuchtigste, maar ook de wildste der Turksche onderdanen. Onder de Grieken telt men de Paramitioten, Sagorioten, Filoten en Sulioten, die wij hier niet bijzonder beschrijven kunnen. Dit sandschakat zal bijzonder in aandenken blijven, door deszelfs laatst vorigen beheerscher Ali Pacha, die zich, sedert 1780, in het bezit van het grootste deel van Griekenland gesteld had, en na de grootste wreedheden gepleegd te hebben, eindelijk tegen de Porte is opgestaan, en als rebel verraderlijk vermoord is. 2. J. of *Joannina*, hoofdpl. van voorn. Turk. sandschakat, en verblijfpl. van den pacha, en van eenen Griekschen metropoliet, schilderachtig aan den W. oever van het meer van Janina of het Acherussische meer gelegen, achter welke zich een hooge en steile berg 2500 voeten hoog verheft. Op een schiereil., dat zich in het meer uitstrekt, staat de citadel, met het serail van den pacha, en 2 moskeën in de schaduw der cypressen. Aan den kant van het meer is zij met sterke muren, en aan de landzijde met hooge wallen omringd. De stad zelve is ommuurd, heeft, als alle Turk. steden, naauwe straten, eenige paleizen, 14 moskeën, 8 Grieksche kerken, verscheidene hallen, armenkeukens, baden en 1 aanzienlijke marktplaats, terwijl zij, volgens lord Holland, 30,000 meestal Grieksche inw. telt.

Er zijn verscheidene scholen, 2 Grieksche akademiën, eenige fabr., vooral in marokijn leder, vele handwerkslieden en boekverzamelaars, en zij drijft eenen aanzienlijken handel, daar de hier wonende kooplieden veel gemeenschap met Triest, Venetië, enz. hebben. 3. Meer van Janina, oudtijds *Acherusia*, midden in de Elizesche velden, 2½ mijl lang, met een klein eil. Deszelfs water ontvangt het grootendeels door den Kokytos, terwijl het door den Acheron in de golf van Narda uitloopt.

Janino, meer in 't Rus. gouv. Novogorod, kreits Borowizy, dat veel van het Zirknitzer meer heeft, daar het des zomers bijna geheel uitdroogt, en 2 maanden daarna weer even zoo uitgebreid is.

Janiszki of *Janiszek*, Rus. stadje, gouv. Wilna, met 2500 inw.

Janissari, zie Jenischeer.

Janitscharen, kaap in Azië, aan den ingang der straat van Gallipoli.

Janitza, Turk. stad, sandschakat Morea, aan de bergpas, die uit Messenië naar Lakonië gaat, met 300 huizen.

Janitzaren, Jenkidschari, Jenytschjery, het beste deel des Turkschen voetvolks, waartoe oorspronkelijk de vijfde man van alle krijgsgevangenen genomen werd, en toen meest uit Christen kinderen bestond, maar nu komen en ook geboren Turken en kinderen der Janitzaren bij, die in het serail des sultans in allerlei handwerken en oefeningen onderwezen zijn, en waaruit tuinlieden, deurwachters, koks, enz. gekozen worden; zelfs laat zich de sultan tegen eene bepaalde soldij van 7 aspers daags, bij hen inschrijven. Zij dulden geen' Egyptenaar of Arabier onder zich, zijn in groote achting, en met een lang, zwaar geweer, sabels, mes, pistool, kruid- en kogelzak gewapend. In Konstantinopel zijn zij 30,000, en in het geheel wel 80,000 man sterk, die in 200 ortels, elk van 400 man, verdeeld zijn. Aan het hoofd derzelven staat een aga, die 4 luitenant-generaals, de Seghan-Bassi, Sagardsch-Bassi, Samdsundschi- en Turnadschi-Bassi onder zich heeft. Elke ortel heeft 7 officieren, wier soldij van 7 tot 39 aspers daags bedraagt.

Janitzewka, Rus. D., gouv. Perm.

Janjah, zie Janina.

Jank, Hong. vlek, kom. Szathmar, aan de Erge-Er. 47. 55. N. B. 40. 16. L.

Jankau of *Jankowitz*, Boh. dorp, kreits Kaurzim.

Janna, zie *Janina*. 2. Spaan. vlek, prov. Valencia, met 1720 inw.

Janni, onbewoond Nap. eil., prov. Basilicato, aan de golf van Policastro.

Janos, Hong. dorp, kom. Zips.

Janos (St.), zie St. Johann. 2. Hong. dorp, kom. Liptau.

Janoshaza, Hong. dorp, kom. Eisenburg, aan de Marzal, met 3000 inw.

Janot, Turk. eil. voor de golf van Stigia, bij Pergama, en kaap Colouri.

Janova, zie Janos.

Janovas, Rus. stadje, prov. Bialystock, met 700 inw. 2. Turk. dorp in Servië, met zilvermijnen, aan de Iber.

Janow, Galicisch stadje, kreits Tarnopol. 2. Galicisch stadje, kreits Lemberg, aan een groot, vischrijk meer. 3. Zie Janovas, No. 1. — 4. Rus. stadje, gouv. Slonim, aan de riv. Pina. 5. Rus. stadje, gouv. Podolië, aan de Bog, met 1200 inw. 6. Pool. stad, waiw. Plock, met 720 inw. 7. Pool. stadje, waiw. Lublin, met lakenfabr. 8. Pool. stadje, waiw. Krakau, met 550 inw. 9. Pool. stadje, waiw. Podlachië, bij de Bog. 10. Pool. stadje, waiw. Masovië, met 540 inw. 11. Pool. stadje, waiw. Sandomir. 12. Rus. stadje, gouv. Grodno, met 700 inw.

Janowice, Pool. stadje, waiw. Sandomir, aan den Weichsel, met 600 inw. 2. Rus. stadje in Volhynië, 10 m. N. W. van Tarnopol. 3. Pruis. stadje, regdst. Bromberg, kreits Wongrowitz.

Janowicz, 3 Boh. D. in de kreitsen Klattau, Kaurzim en Czaslau.

Janowitz, Pruis. stadje, regdst. Reichenbach, kreits Schonau, met 1100 inw., koper- en loodgroeven. 2. Morav. dorp, kreits Olmutz, met geweerfabr. en ijzerwerken. 3. zie Janowitz.

Janowka, Rus. vlek, gouv. Volhynië.

Janowo, Pool. stadje, waiw. Plock. 2. Pool. stadje, waiw. Bialystok; 700 inw.

Janpol, zie Jampol.

Jans, Fr. dorp, dep. Ned. Loire.

Jansburg of *Johannesburg*, Pool. stadje, waiw. Augustowo, aan de Memel, met 250 inw.

Janseylan, zie Junk-Seylon.

Jansga of *Johannesga*, Nederl. D. in Vriesland, arr. Heerenveen; 500 inw.

Jansi, O. Ind. stad, prov. Agra.

Janskerke (St.) en Boudewijnskerke, voorheen 2 dorpen, thans Nederl. buurten, prov. Zeeland, distr. Middelburg.

Janso, zie Jandro.

Jansteen (St.), Nederl. dorp, prov. Zeeland, distr. Hulst.

Jantaltrak, Rus. kustriv., gouv. Cherson, die aan deszelfs mond den Beresanskischen Liman vormt.

Jantes-la-ville, Fr. D., dep. Aisne.

JANTSCHIKI, Rus. D., gouv. Pultawa.

JANTRA, tak van den Donau in Turkije, welke tusschen Sistow en Rusisuk in denzelven valt.

JAN-TSE-KIANG, tweede riv. van China, welke op 33. N. B., op den voorgrond van Sifan, uit twee bronnen ontspringt, door de rotsgebergten van Tibet stroomt, in China met verscheidene kromten loopt, en 56 watervallen heeft, terwijl zij eerst bij de stad Kintscheeu zachter begint te stroomen. Zij loopt door het meer Tongting en andere, naar de Hoan-Hay. Haar loop is ongeveer 560 mijlen, terwijl zij de Yalong, de Han-kiang, de Quen-kiang, enz. ontvangt.

JANUA-RIGHA, zie Friedrichstadt.

JANUARIUS STROOM, zie Rio Janeiro.

JANUM, Nederl. buurt, prov. Vriesland, arr. Leeuwarden, bij Birdaard.

JANUSPOL, Rus. stadje, gouv. Volhynië.

JANUTI, zie Gianuti.

JANVILLE of *Genville*, Fr. stadje, dep. Eure en Loire, met 1060 inw., fabr. van wol, mutsen en kousen. 2. Drie Fr. dorpen, dep. Calvados, Oise en Seine en Oise.

JANZA, Turk. Aziat. riv., valt in de Ardeno of Jordaan.

JANZÉ, Fr. dorp, dep. Ille en Vilaine, met een kerspel van 3,500 inw.

JAO, Japansche stad op Niphon.

JAORLIK, Rus. stadje, gouv. Podolië, bij de zamenkomst der riv. Kodiman en Dniester, met 1200 inw. en handel.

JAP, een der Philippijnsche eil., en wel het 24, in de rigting van 't O. naar het W.

JAPAN, keizerrijk in het O. van Azië, in de Stille Zuidzee, uit drie groote en eene nog ongetelde menigte kleine eil. bestaande, en tusschen 146. 46. en 159. L. en 31. en 42. Z. B. (doch Jesso, dat wij eerst sedert weinige jaren kennen, er bij rekenende, nog 4½. Noordelijker en 5. Oostelijker) gelegen, terwijl men nu veelal hierbij nog 't eil. Karafta en de groep Bonin voegt. Zij worden, om derzelver Oostelijke ligging, door de Chinezen *Yang-hu* (magazijn der zon), en *Gepon* (woning des lichts) genoemd, en zijn door eene stormachtige zee, en hooge, rotsige oevers omringd, welke dit rijk, zoowel als vooral de staatkunde van deszelfs vorsten, van de geheele overige aarde afzonderen, zoo dat het als eene wereld op zichzelven vormt. Reeds vroeg hadden de Portugezen en Spanjaarden verkeering met de inw., en het christendom maakte er spoedigen voortgang, dan door oneenigheid werden de zendelingen weldra, voor altijd uit dit land gebannen. De Hollanders, die er in 1600 ook eenigen handel begonnen, bleven de eenige Eur. natie, die hier toegelaten werd, hetwelk, tot op heden, den naijver van alle andere zeemogendheden heeft opgewekt, die hierom zeer overdreven verhalen van de onderwerping, welke zich de Nederlanders aldaar zouden getroosten, verhalen. Zelfs hebben de Russen, door den voortreffelijken KRUSENSTERN, door een gezantschap in onze dagen, te vergeefs gepoogd, eenige betrekkingen met dit land aan te gaan.

Het rijk wordt door GATTERER op 8,625 V. M., door ZIMMERMAN (Jesso enz. er niet bij gerekend) op 9000 V. M. geschat. De drie hoofdeil. liggen in eene Z. W. en N. O. rigting, en het geheele land heeft de gedaante van eene halve maan. Onder de menigte van bergen kent men alleen de ketens Mottojama, Oraxi, Otawa, Jamna, en de vulkaan *Fusi*, de hoogste kruin van Japan. Bijzonder aan de kusten zijn vele rotsen, terwijl de havens, door klippen en banken, voor de schepen zeer gevaarlijk worden. De voorn. kapen zijn: Kennis, Noto, Malespina, Osaki, Nanga, Nambu, Nitzi, Awa, Sugar, Zandduin, enz. Om den daarbij gelegenen berg *Faconie* loopt een klein meer van denzelfden naam. Zoo daar, als op de meeste eil., zijn vele vulkanen. Omstreeks Firando, ligt het kleine rotsachtige eil. Kui-Sui-Kusima, dat sedert eeuwen brandt; ook op Fuogo is een altijddurend vuur. Op eenen berg bij den beroemden tempel Asonogongen, is eene vlam, die vooral des nachts zigtbaar is. Op andere plaatsen branden holen; ja het is onmogelijk, zegt ZIMMERMAN, al de doode en levende vulkanen van Japan op te noemen. Verder zijn er vele zwavelbronnen, vooral het eil. Iwo-Gasiwa of Zwavel-eil., dat men om den rook, voorheen voor het verblijf van booze geesten hield. De grond op deze rotsachtige eil. is meestal droog en onvruchtbaar, echter heeft de vlijt der inw. dit met het beste gevolg verholpen. De luchtsgesteldheid is, over het algemeen, gezond, bijzonder voor de inboorlingen, die, van hunne jeugd af aan, gewoon zijn aan de spoedige verandering van hitte en koude, welke door de nabijgelegene bergen van Tartarije veroorzaakt wordt. Des zomers is de warmte zeer groot, en des winters de koude en sneeuw, volgens GOLOWNIN, oneindig sterker dan in de Eur. plaatsen op gelijke breedte. THUNBERG en ook KRU-

SENSTERN hebben verschillende waarnemingen omtrent het weder medegedeeld. Orkanen, stormen, onweders en aardbevingen zijn hier vrij algemeen. In Junij en Julij is de regentijd, zonder welken dit land geheel onvruchtbaar zijn zou. Tot de riv. behooren: de Nogaja en Jedogawa, op Niphon, uit het meer Oits of Omi komende; de Ogin of Ojingawa, eene der grootste riv.; Tenrue, Fusijawa, Tonkay, Banninjawa, de Sakgawa, enz., en behalve het reeds genoemde meer Oits of Omi is er nog een meer Faconie genaamd, dat men voor het vagevuur van de zielen der afgestorven kinderen houdt. De voornaamste voortbr. zijn: veel zwavel, steenkolen, zout, porseleinaarde, fijn gesponnen asbest, klei, spekstee, kwartz, marmer, puimsteen, salpeter, vermiljoen, rottenkruid, barnsteen, agaat, veel goud, zilver, het beste koper der wereld, tin en ijzer; verder koren, bijzonder rijst (die zeer voedzaam is), gerst, tarw, boonen, erwten, gierst, groenten, uijen, petersélie, rapen, aardappelen, komkommers, meloenen, venkel, anijs, tabak, katoen, hennep, verscheidene olieplanten, oranjeappelen, citroenen, vijgen, abrikozen, perziken, pruimen, kersen, appelen, peeren, kastanjes, noten, druiven, thee-, laurier-, papier-, moerbeziën-, vernis-, cypressen-, bamboes-, dennen- en andere boomen. Uitmuntende bloemen, vooral rozen, leliën en vele andere. Verder kleine, vlugge paarden, geiten, en het schaap alleen op het eil. Firando. Ossen en koeijen worden alleen voor ploegen en karren gebruikt, daar melk en boter (in plaats van dit laatste gebruikt men olie), hier onbekend zijn. Verder heeft men hier de *miako*, een os met eenen bult, terwijl de varkens, zoo als men verhaalt, alleen geteeld worden, om aan de Chinezen te verkoopen, schoon GOLOWNIN beweert, dat er ook Japannezen zijn, die varkensvleesch eten. Verder apen, vossen, beeren, herten, hazen, panters, luipaarden, wolven, wilde honden (mogelijk jakhalzen), en zwijnen; — tijgers, leeuwen, elefanten, ezels en kameelen zijn er niet. Voorts hoenders en eenden, arenden, valken, havikken, enz. Men heeft er veel visch, alsmede schildpadden (vier soorten, waarvan de *minogame* bijna goddelijke eer geniet), kreeften, enz. Onder de insecten vindt men zijwormen, bijen, vliegen, muskieten, sprinkhanen, Spaansche vliegen in verschillende soorten, witte mieren (eene landplaag) en eenige vergiftige slangen. Het geheele rijk wordt in zeven deelen, en deze weder in 68 landschappen en 604 distr. verdeeld. De *Kubo* of wereldlijke keizer, is de heer des geheelen lands. Onder hem regeert, in elk vorst. een vorst, waarvan de grootste *Dairico*, en de kleinste *Simio* genoemd worden, en die elk jaar, 6 maanden aan het hof komen moeten, en als zij naar hunne prov. gaan, hunne vrouwen en kinderen, ten onderpand hunner trouw, in de residentie des keizers moeten achterlaten. De *Kubo* heeft eenen staatsraad van vijf, gewoonlijk zeer bejaarde mannen, benevens een' senaat van 15 leden. Hij geniet, behalve de aanzienlijke geschenken der vorsten, nog bijzondere inkomsten van de 5 keizerlijke prov., die niet door vorsten, maar in zijnen naam, door stadhouders worden bestuurd.

De inkomsten worden zeer verschillend opgegeven; THUNBERG rekent die op 44 billioenen en 400 millioenen zakken rijst; VARENIUS heeft 670 millioenen livres, en ZIMMERMAN geeft niet meer dan 18 millioenen guldens op. De keizer is onbepaald gebieder, die zelfs de vorsten kan straffen, en dit gewoonlijk doet, door hen naar het onvruchtbaar en bijna ontoegankelijk eil. Fatsisio te zenden, om aldaar zijden stoffen te weven. De vorsten hebben eene bepaalde regering; echter zijn zij meester van leven en dood der inw. Van de inkomsten hunner prov. moeten zij alle kosten van krijgsmagt, het onderhoud der openbare wegen, jaarlijksche reis naar het hof, en de geschenken aan den keizer goed maken, zoo dat de boer veelal de helft, en soms $\frac{2}{3}$ van zijnen zuren arbeid moet opbrengen. De magt van den geestelijken keizer of *Dairi*, die voorheen alleen het rijk bestuurde, bepaalt zich thans alleen tot godsdienstige zaken, schoon het wel schijnt, dat de wereldlijke keizer hem in sommige gevallen moet raadplegen, gelijk nog bij bij het Rus. gezantschap het geval was. De wereldlijke weet daarom zijnen zin te doen volgen, daar hij, gelijk GOLOWNIN zegt, omtrent den *Dairi* handelt, » gelijk voorheen de verlichte en magtige roomsche vorsten omtrent den » paus." De geloovigen bewijzen hem bijna goddelijke eer, doch hij moet deze duur betalen, doordien hij van niemand, dan door de personen, die in zijnen dienst staan, gezien wordt, zoo dat hij nimmer zijne veilige verblijfplaats Meaco of zijn paleis verlaat, en waar hij heen wil, zelfs in zijnen tuin gedragen wordt,

doordien de aarde te onrein is om door hem betreden te worden. Om zijn heilig geslacht te bewaren, heeft hij 12 vrouwen, waarvan eene als geestelijke keizerin wordt aangezien. De *Kubo's* bezoeken hem zelden, doch moeten hem jaarlijks geschenken brengen. Ook heeft de *dairo* eenige spionnen, waaronder vrouwen, om op het gedrag van den *Kubo* te letten. Hij trekt elken dag een nieuw kleed aan, en zijn prachtig hof bevat alleen leden zijner familie. Bij de geboorte van eenen prins hebben er zeer groote plegtigheden plaats, en de min wordt uit de tachtig schoonste dames des rijks gekozen.

Het staatsbestuur is in zeven sectiën verdeeld, en elk van deze aan twee of drie ministers toevertrouwd, die door raden en andere ambtenaren ondersteund worden. De policie is zeer streng, en zorgt voor de openbare rust. Elke stad heeft 4 burgemeesters, die in elke straat eenen commissaris hebben, welke door de bewoners dier straat zelven verkozen en betaald wordt. Er zijn vele spionnen. De brandinrigtingen moeten voortreffelijk zijn. Elk beambte moet, bij het aanvaarden van zijne bediening, eenen zwaren eed doen. De wetten zijn eenvoudig maar streng, en de meeste misdaden worden met den dood gestraft; soms moeten al de bewoners van eene straat voor ééne misdaad boeten. De heer is voor zijne bedienden, de kinderen zijn voor hunne ouders verantwoordelijk. — De krijgsmagt is zeer aanzienlijk. Elk vorst moet een aantal soldaten leveren en onderhouden. Een landëigenaar, die 10,000 guldens inkomsten heeft, moet 20 man voetvolk en 2 ruiters leveren. De geheele magt van den keizer beloopt hierdoor 368,000 man voet- en 38,800 man paardenvolk. De keizer zelf houdt bovendien 100,000 man voet- en 20,000 man paardenvolk. Men wil dat de soldatenstand erfelijk is. Zij moeten hunnen eed met bloed, uit hunne regter hand, onderteekenen. Het voetvolk is met geweren, pijlen en pieken gewapend. Al het volk heeft sabels en dolken. De soldaten dragen eenen korten rok *Ohauri*, die bij de keizerlijken van zwarte zijde is. Het paardenvolk is prachtig gekleed, en met sabels, pieken en pistolen gewapend. De artillerie bestaat uit 18 en 24 ponders van Hollandsch maaksel; zij schieten langzaam, en hun kruid schijnt zoo goed niet te zijn als het onze. De soldij wordt in rijst betaald, en de legerhoofden worden alleen bij den oorlog benoemd. De groote eil. zijn: Niphon, Kiusju of Ximo, en Sikof of Xikoko (volgens sommigen ook Jesso). Onder de kleinere behooren: Gotto, Firando, Iki, Oki, Sado, Awadsi, enz. De hoofdstad is Jedo op het eil. Niphon.

JAPANNEZEN, de bewoners van het rijk van Japan, bijzonder merkwaardig, doordien zij zich van alle andere volken der aarde afzonderen. Volgens sommigen schijnen zij van Tartaarschen oorsprong te zijn, doch volgens KAEMPFER, en vooral volgens hunne eigene geleerden, zouden zij een oorspronkelijk volk zijn. Wij kunnen dit hier niet nader onderzoeken. Uit hun gelaat blijkt, dat zij tot het Mongoolsche ras behooren. De ranke, mogelijk oorspronkelijk gedaante, verheft den Japannees, zoo wel boven den kleinen Chinees van geringen stand, als het hem belet gelijk te worden aan den dikken opgezwollen Mandarijn. Zij hebben groote hoofden, korte halzen, zwarte, van olie glinsterende haren, wel geen' platten, maar toch dikken en korten neus. De vrouwen zijn, over het algemeen, zeer schoon en teeder, echter vindt men er onder dezelve velen, die zeer kort en klein zijn; zij worden zeer goed opgevoed; zij blanketten zich sterk, en de gehuwden trekken hare wenkbraauwen uit. — Niet alleen in gedaante, maar ook in geest, munt de Japanees boven den Chinees uit. Het is waar, de zendelingen hebben de Japannezen met eene te groote vooringenomenheid geschetst, het zij dan uit blijdschap over het welgelukken hunner pogingen, of om des te beter anderen uit te lokken, naar dit land te komen om hen te helpen. Maar toch zelfs dezulken, die ongunstig over de Japannezen denken, zoo als MEINERS, KRUSENSTERN, enz., schrijven hun verscheidene goede hoedanigheden toe, bijzonder eene nieuwsgierigheid, die men weetgierigheid zou kunnen noemen, zindelijkheid, moed, openhartigheid, trouw, enz.; schoon de laatste hen ook van trotschheid, het buitensporig gebruik van sterken drank, enz. beschuldigt. De Japannees eet driemaal daags; eene zijner gewone spijzen is *Mtsosoep*, uit vleesch en uijen gereed gemaakt. Zij hebben veel ragouts, en het vleesch wordt in kleine stukken gesneden, voorgediend. Zij hebben gedroogde vruchten, groen geschilderde koeken van rijst-meel, en, behalve de thee, eene soort van bier, dat zij *Sagi* noemen. De Japansche kleeding is nog dezelfde als voor 2500 jaren, en bij vorst en bedelaar gelijk. Zij bestaat in eenen langen wijden rok, zoo als onze mans-

mansjaponnen; bij de rijken zijn dezelve van zijde, bij de armen van katoen, en bij de vrouwen zijn zij tot aan de voeten, van gebloemde stof gewerkt, en bij beiden des winters gevoerd. Voorname heeren hebben er soms drie of vier, maar de dames 40 à 50 aan, die echter zeer ligt zijn; de onderste is in plaats van het hemd. Zij worden allen met eenen band om het lijf vast gemaakt; de mouwen zijn zeer lang en wijd, en dienen tevens voor zakken; van voren is de borst open. Eenige grooten dragen nog eenen korten overrok en eene broek, geene kousen, maar des winters gebruiken zij eene soort van sokken. Hun hoofd scheren zij bijna geheel kaal, en dekken hetzelve nooit. Als de dames eens zeer schoon zijn willen, verwen zij de lippen violet, en de tanden zwart, en trekken al de haren der wenkbraauwen uit. De mannen trekken den baard met een haartangetje uit. Op hunne kleederen worden hunne wapens geborduurd. De huizen zonder haarden of schoorsteenen, zijn van bamboes, met pleisterkalk overdekt, om de aardbevingen meestal maar eene verdieping hoog, en eigenlijk slechts uit ééne groote kamer bestaande, die door beschilderde papieren ramen in bijzondere vertrekken verdeeld is. De daken zijn met tegels, soms echter ook slechts met planken en steenen, doch bij de rijken met koper bedekt. De vensters zijn van papier, de grond met matten belegd, en de wanden met dik gebloemd papier versierd. Bij de kooplieden is het voorste deel van het huis gewoonlijk de winkel. Hun huisraad is van weinig belang; zij slapen op matten en katoenen matrassen, en hebben een houten hoofdkussen. Hun kleed is hun deksel. Stoelen hebben zij niet, en hunne tafels zijn vier duim hoog. Zij eten als de Chinezen met houtjes. Hun voornaamste meubel is een hoog scherm, om zich zelven of iets anders achter te verbergen. Hunne steden zijn groot, met wallen omringd, maar hebben een donker aanzien, zoo ook de dorpen, die echter open en kleiner zijn. De openbare gebouwen zijn als in China. De Japannees heeft slechts eene echte vrouw, maar naar zijnen staat, vele bijwijven: echter zijn de vrouwen hier geene slavinnen, maar zij nemen deel aan de openbare gezelschappen. Elke stad heeft publieke huizen, waarin meisjes ten dienste van ongehuwden, enz. onderhouden worden, zonder dat dit voor eene schande wordt gerekend, daar de vaders, die veel dochters hebben, dezelve reeds vroeg aan de opzigters zulker huizen verkoopen. De kinderen worden vroeg tot strenge gehoorzaamheid gewend, doch altijd met zachte reden behandeld. De Japannees is gezelliger dan de Chinees. In gezelschap drinkt hij gaarne *Sagi*, speelt kaart, of vermaakt zich met de vrouwen. Hij is gewoon om dengenen, dien hij bezoekt, hoe gering ook, altijd een geschenk te brengen. Zij hebben vele feesten, doch geenen Zondag. De 1 en 15 van elke maand is bij hen een rustdag. Het nieuwjaarsfeest wordt vooral met groote plegtigheid gevierd. Bij de huwelijken verbrandt de bruid, in tegenwoordigheid eener godheid, haar kinder speelgoed, en men geeft alsdan zeven dagen vóór de vereeniging, allerlei feesten. De dooden worden plegtig begraven of verbrand, en hunne nagedachtenis zeer vereerd. Hunne tweegevechten bestaan daarin, dat elk der twistenden zichzelven den buik opensnijdt, terwijl hij, die het eerst dood is, toont dat zijn zwaard het beste is.

De Japannees is, even zoowel als de Chinees, zeer ver in den landbouw, zoo hij dezen niet overtreft. Ook de wegen zijn er zeer goed, en THUNBERG prijst de Japannezen ten hoogste in hunne bekwaamheid om alle soorten van handwerken te leeren. Echter bepalen zij zich meest tot het noodige en nuttige, en hun werk in koper, metaal, hout, verlakt, enz. is uitmuntend, gelijk ook hun porselein beter dan het Chinesche. Hun binnenlandsche handel is vrij van alle lasten en tollen, en zeer bloeijend. Hunne havens zijn steeds met schepen opgevuld, en de steden hebben veel pakhuizen en vooral te Meako welbezochte markten. De buitenlandsche handel geschiedt alleen met de Chinezen, die koper, kamfer, verlakte waren, regenschermen, tentvisch en zeeplanten, en de Hollanders, die vooral koper uitvoeren, en hunne koloniale en andere waren invoeren. De keizer verklaarde nog aan het Rus. gezantschap, dat hij geenen handel dreef, dan met de Chinezen en Hollanders.

In kunsten en wetenschappen is de Japannees en Chinees op dezelfde hoogte, terwijl de kennis van beiden zeer beperkt is, daar zij van de genees-, sterren-, geschied- en aardrijkskunde weinig weten, en dus bij de Europeanen ver achter staan. Elke Japannees kan echter lezen, en de drukkunst is bij hen

reeds lang bekend. Zij schrijven, even als de Chinezen, van boven naar beneden. Echter hebben zij teekenaars, schilders, beeldhouwers en plaatsnijders. Zij zijn liefhebbers van het dansen, van de muzijk, de dichtkunst en het tooneel, dat echter niets van belang is. De taal der Japannezen is geheel eenig, zeer moeijelijk en heeft niets van andere talen. Hun godsdienst is die van *Sintho*, die een hoogst wezen erkent, vele ondergoden heeft, en uitwendig zeer eenvoudig is. Hij heeft ook reinigingen, feesten, bedevaarten, doch geene versiersels in den tempel *Mia*. Verder heeft men er belijders van de leer van BUDDAH en CONFUCIUS. Ook zijn er aanbidders der hemelsche ligchamen en zelfs vele twijfelaars.

JAPANSCHE ZEE, dat gedeelte van den Stillen oceaan, dat zich tusschen Chineesch Tartarije, het eil. Sachalië en de Japansche eil. bevindt.

JAPANNO, klein eil. in de golf van Venetië, dat met St. Augustine en Mesa eene kleine groep vormt.

JAPARA, Nederl. distr. op de N. O. kust van het eil. Java, ten Z. W. van het distr. Samarang, de lands. Koadus, Patty en Joana bevattende, zeer vruchtbaar en gezond, en veel koffij, rijst en mais opleverende. 2. De hoofdpl. met een fort, aan de riv. van dien naam, eene der oudste steden van Java. Zij wordt door Chinezen en Javanen bewoond, en heeft met eene haven, handel in hout, rijst, enz. De omliggende grond is bergachtig en het klimaat gezond. Het fort was eene der eerste Nederl. stichtingen in O. Indië. 3. Zie Morea en Karimon Java.

JAPERIBUI, Z. Amer. riv. in Paraguay, die in de Parana valt.

JAPKI, Rus. dorp, gouv. Kazan.

JAPUKHOWKA, Rus. Aziat. D., gouv. Pensa, kreits Krasnoslobodsk.

JAQUARIPE, groote Braz. riv., welke in de Allerheiligen baai valt.

JAQUE, riv. op 't W. Ind. eil. St. Domingo, die op den berg van Ciboa ontspringt en in de Neiba valt.

JAQUEMEL, stad op de Z. kust van 't W. Ind. eil. St. Domingo, aan eene baai van dien naam. 304. 22. L. 18. 17. N. B. 2. Kaap op de Z. kust van St. Domingo. 304. 21. L. 18. 14. N. B.

JAQUES, N. Amer. riv. van Nieuw Brunswijk, die in de St. Jan valt. 310. 10. L. 46. 54. N. B. 2. J. of *James riv.*, N. Amer. riv. van Louisiana, die in den Missouri valt. 3. J. *Cartier*, N. Amer. riv. van Canada, die in den St. Lourens valt, en van CARTIER, die het eerst den St. Lourens opzeilde, deszelfs naam ontleent. 306. 6. L. 46. 38. N. B.

JAQUET, N. Amer. riv. aan de Z. kust van baai Chaleur. 2. Kaap aan de N. kust van 't W. Ind. eil. Dominica.

JAQUI, RIO DE HIAQUI, N. Amer. riv. in Nieuw Spanje, valt in de golf van Californië.

JAQUIN, klein W. Ind. eil. aan de Z. kust van St. Domingo.

JAQUIRE, kleine Braz. riv., die W. waarts in de Tiete valt.

JARACZEWO, Pruis. stadje, regdst. Posen; 560 inw. en eene potaschziederij.

JARAMEY, Afr. stadje in 't kon. Yam.

JARAMILLO, Spaan. riv., prov. Valladolid, valt in de Douero.

JARAN, Rus. riv., kreits Jaransk.

JARANSK, Rus. kreits, gouv. Wiatka, tusschen 63. 46. en 66. 36. L. en 56. 40. en 57. 30. N. B. gelegen, alwaar de beide Kokschaga's ontspringen, terwijl zij verder door de Jaran, Wetluja, Usta en Tetma bespoeld wordt. Zij heeft vrij goede landerijen en weiden, maar ook vele dennen-bosschen. De inw. zijn veelal Tartaren of Tschermissen, die goede bijenteelt en hopbouw hebben. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, met 4,750 inw., handel in zijde, katoen, pelterijen, hop, honig, was, huiden en talk, benevens landbouw. 65. 50. L. 57. 24. N. B.

JARCZOW, Pool. D., waiw. Lublin.

JARD (ST. RADEGONDE DE), Fr. vlek, dep. Vendée, met 1710 inw. 2. *St. Vincent de* J., Fr. vlek, dep. Vendée.

JARDAER KANAAL, zie Albrechts Carasiza kanaal.

JARDIN (BON), Braz. D., prov. Paraïba. 2. Drie Fr. dorpen, dep. Corrèze, Isère en Vendée.

JARDINES (LOS), kleine eil. en rotsen, bij de Z. kust van 't W. Ind. eil. Cuba, op 295. 56. L. 21. 18. N. B. 2. *Los* J. *de la Reyna*, groep kleine eil. en rotsen aan de Z. kust van 't W. Ind. eil. Cuba. 298. 16. L. 21. N. B. 3. Groep kleine Austr. eil., tot de Marshal eil. behoorende, tusschen 9. en 10. N. B., door RAY LOPEZ DE VILLALOBOS ontdekt.

JARDINET, voormalig Nederl. klooster, prov. Namen, bij Walcourt.

JARDINILLOS, groep kleine eil. en rotsen aan de Z. kust van 't W. Ind. eil. Cuba. 296. 16. L. 21. 14. N. B.

JARDRES, Fr. dorp, dep. Vienne.

JARENSK, Rus. kreits, gouv. Wologda, tusschen 62. 40. en 67. 48. L. en 61. 12. en 63. 10. N. B., ten Z. van Archangel, op 1088 V. M. 27,100 inw. bevattende, waaronder eenige Sirjaken

en

en zwervende Samojeden zijn. Het is eene groote, woeste landstreek, vol uitgestrekte en digte bosschen, groote meren, ontzaggelijke moerassen en eenige heiden, wordende door de Wytschegda, met derzelver takken, en de Wim bespoeld, terwijl hier de Mesen ontspringt. De landbouw is slecht, en bepaalt zich bijna alleen tot gerst. De paarden- en veeteelt is er moeijelijk. De jagt is aanzienlijk, en pelterijen, teer en pik de eenige artikelen van uitvoer. Men graaft er ook ijzer. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, aan de Wytschegda, die hier van 1 November tot half April bevroren is, met eene kerk, 920 inw. en jaarmarkten. 65. 50. L. 62. 20. N. B.

JARES, Spaan. riv. prov. Gallicië, valt in de Minho.

JARESTA, Zweed. dorp, Christianstadt-län.

JARETTA of *Giaretto*, riv. op Sicilië, valt in de golf van Catania.

JAREVO, Rus. dorp, gouv. Wladimir, kreits Schuja.

JAREZOU, zie Jarczow.

JARESO, Zweed. kerspel, Gefleborgs-län, met 1000 inw., die veel vlas bouwen, en linnen weven.

JARGEAU, bergtop in 't Fr. dep. Op. Vienne, 2925 voeten hoog. 2. Fr. stadje, dep. Loiret, arr. Orléans, aan de Loire, met 2440 inw.

JARGEWEZ, Rus. stad, gouv. Kostroma, met 2500 inw.

JARGOMA, Rus. dorp, gouv. Grodno.

JARHISAR, Turk. Aziat. stad in Natolië; 13 mijlen N. W. van Kiutaya.

JARI, riv. in 't Rus. gouv. Tomsk.

JARIAHSCHI, tak van de Aziat. riv. Sarasu in Dschagatai of Tartarije.

JARIAKLI, kustriv. in de woestijn der Kirgizische kozakken.

JARICZOW, Galicische stad, kreits Lemberg.

JARIMOWO, Rus. stad, gouv. Nischney-Nowgorod, kreits Gorbatow.

JARINA, Rus. dorp, gouv. Perm.

JARISZOW, Pool. stadje, waiw. Podolië, kreits Mohilew, aan den Dniester, met 300 huizen.

JARKAND, zie Jerken.

JARKOURKAI, tak van de Wolga in het Rus. gouv. Astrakan.

JARLASA, Zweed. dorp, Upsala-län.

JARLOË, eil. bij 't Noorw. stift Bergen, met 2400 inw.

JARLSBERG, Noorw. gr., stift Christiania, in 2 steden, 2 vlekken en 15 kerspelen 26,200 inw. bevattende. 2. Hoofdplaats van voorn. gr., met vele ijzerwerken en ijzerfabr.

JARMELLO, Port. vlek, prov. Beira.

JARMEN, Pruis. D., regdst. Stettin.

JARMERITZ of *Jaromietzice*, Morav. vlek, kreits Znaim, met een prachtig kasteel, eene bibliotheek, groot park en 1560 inw.

JARMOG, tak van den Jordaan of Arden in Aziat. Turkije.

JARMOLINZE, Rus. D., gouv. Podolië.

JARNA, Zweed. dorp bij Falun-län.

JARNAC CHARENTE, Fr. vlek, dep. Charente, aan de Charente, met 1400 inw. en fabr. 2. J. *Champagne*, Fr. vlek, dep. Neder Charente.

JARNAGE, Fr. D., dep. Creuse; 750 inw.

JARNAIN, eil. in de golf van Perzië. 52. 55. L. 25. 8. N. B.

JARNBOAS, Zweed. kerspel, Oerebro-län, met voorname ijzergroeven.

JARNEFIORDE, Zweed. golf, ten Z. van Stokholms-län.

JARNEWIK, Zweed. D., Karlstadt-län.

JARNSJON, Zweed. meer, Karlstadt-län.

JARNUS, dorp in Opper Egypte; 4 mijlen N. van Abu Girge.

JAROCIN, zie Jaroczyn.

JAROCZEWO, Pruis. stadje, regdst. Posen, met 400 inw.

JAROCZYN of *Jarocin*, Pruis. stadje, regdst. Posen, kreits Pleszew, 825 inw.

JAROMIERZ of *Jaromira*, Boh. stadje, kreits Köningingrätz, aan de Aupa en Elbe, met 2730 inw.

JARON, Perz. stad, prov. Fars.

JAROPOLSK, Rus. D., gouv. Moskou.

JAROS, Fr. eil. of klip voor Marseille, dep. Monden der Rhône.

JAROSLAW, Rus. gouv., tusschen Novogorod, Wologda, Kostroma, Wladimir en Twer, of tusschen 55. 17. en 59. 2. L. en 56. 42. en 58. 1. N. B. gelegen, en op 692 V. M., in 12 steden, 554 kerspelen en 7,705 dorpen 800,000 inw. bevattende. Het land is eene hoog gelegene vlakte, met veel moerassig en onbebouwbaar land. De voorn. riv. is de Wolga, welke uit het gouv. Twer komt, en al de riv. der prov., onder welke de Mologa en Scheksna de grootste zijn, ontvangt. Het grootste der 38 meren is het Rostower, dat door de Kotorosl in de Wolga loopt. De luchtsgesteldheid is ruw, doch gezond; de winter is er lang, en de zomer kort. De grond is slechts middelmatig vruchtbaar, moet om de 3 jaren gemest worden, en echter draagt de rogge en gerst op zijn hoogst slechts zes-, en boekweit en tarw slechts twee-, en viervoudige vrucht. Haver en erwten worden er in menigte, doch vlas en hennep slechts voor eigen gebruik geteeld. Men

heeft er vele groenten, en in het Z. ook appelen en kersen. De bosschen hebben meest berken-, elzen- en essenhout, dat veelal slechts tot brandhout dient. In dezelve vindt men: hazen, wild gevogelte, eekhorens, dassen, wezels en marters, als ook beeren, wolven, lijnxen en vossen. De paarden- en veeteelt wordt weinig behartigd. De visscherij in de Wolga is zeer voordeelig. Onder de overige bezigheden der inw. behooren: garenspinnerij, weverij (zoowel van vlas als wol), het maken van grove handschoenen, boeren schoenen, pelsen, paardentuig, en akkergereedschap, alsmede mutsen, kousen, enz.; daarenboven zijn er fabr. van hoeden, zijde, leder, chitsen, katoen, linnen, zeildoek, tafelgoed, kalmuk, papier, goud- en koperdraad, loodwit, porselein, enz., benevens vitriool- en zeepziederijen, talksmelterijen, kaarsenmakerijen, branderijen, enz. De voornaamste art. van uitvoer zijn: juchtleder, zeildoek, allerlei soorten van linnen, touw, lijnzaad en lijnolie; veel gezouten vleesch, paardenhaar, zeep en andere artikels; terwijl de invoer bestaat in: koren, brandewijn, zout en alle koloniale fabrijkwaren. 2. Rus. kreits in voorn. gouv., tusschen 57. 22. en 58. 34. L. en 57. 19. en 58. 5. N. B., welke in eene stad, 48 dorpen en 404 buurten, 77,550 inw. telt. 3. Rus. hoofdpl. van voorn. Rus. kreits en gouv., de zetel van den gouverneur, ook soms van den aartsbisschop. Zij ligt aan de Wolga en den mond der Kotorosl, is slechts met palissaden omringd, doch heeft eene vesting, die tusschen de genoemde riv. ligt. Verder heeft zij naauwe, deels geplaveide straten, 44 steenen kerken, 3 kloosters, 18 armhuizen, 5 voorsteden, behalve de *Jemskaja* of voorstad der voerlieden; de Demidowsche school der hoogere wetenschappen, die den rang van universiteit, en eene voortreffelijke bibliotheek heeft; een geestelijk seminarium, met 500 kweekelingen, een gymnasium, 1 militaire school, een opvoedingshuis voor vondelingen, en 25,000 inw., die fabr. van linnen, tafelgoed, zijden stoffen, touw, beroemd juchtleder, papier, goud- en zilverdraad en loodwit, benevens olieslagerijen, vitriool- en zeepziederijen, looijerijen en kaarsenmakerijen, benevens veel handel in granen op Petersburg, en in vele andere waren op Moskou hebben. Men rekent dat hier jaarlijks 4 millioenen roebels worden omgezet. Er is eene steenen markt, met eene menigte winkels en pakhuizen. De stad is door vele tuinen omringd. 57. 58. L. 57. 38. N. B. 4. Galicische koopstad, kreits Przemysl, met een kasteel, tolambt, eene stapelplaats, 7 kerken, verscheidene scholen, 7,000 inw., die eene keizerlijke lakenfabr., linnenweverij, en eene beroemde markt hebben, terwijl zij tevens in linnen, was en honig handelen. 40. 32. L. 50. N. B.

JAROSLAWEZ, zie Joslowitz.

JAROSLAWKA, Rus. dorp, gouv. Tschernigow, met eene jaarmarkt.

JAROTSCHEWO, Pruis. stadje, regdst. Posen, met 400 inw.

JAROTSCHYN, zie Jaroczyn.

JAROVINA, Turk. dorp in Albanië.

JAROWAI, Rus. dorp, gouv. Tobolsk.

JARRA, hoofdplaats van het Afr. negerrijk Gudamar, in Sudan.

JARRET, riv. in 't Fr. dep. Monden der Rhône, valt in de Veaune.

JARRIE (LA), Fr. vlek, dep. Neder Charente, met 870 inw.

JARRIER, Sard. vlek in Savoije, prov. Maurienne, met 920 inw.

JARROW, Eng. dorp, gr. Durham.

JARSCHAU, Deen. dorp in Lauenburg.

JARSK, zie Arsk.

JARSSI, Rus. Aziat. vlek, gouv. Daghestan, hoofdpl. van het distr. Thabesseran, verblijfplaats van den erfvorst.

JARSTOR, Zweed. D., Jonkoping-län.

JARSY, Sard. dorp in Savoije, prov. Chambery, met 850 inw.

JARSZYNA, kanaal in Oostenr. Slavonië, kom. Syrmië, een Romeinsch werk, in 1808 weder hersteld.

JARVENKYLA, zie Jervenkyla.

JARUGA, Rus. dorp, gouv. Podolië.

JARUMA, Z. Amer. riv. in Paraguay, die in de Menday valt.

JARVES BAAI, groote Austr. baai in Nieuw Z. Wallis, aan de O. kust van Nieuw Holland, waarvan GRANT de bewoners als sterker dan de overige inw. van Nieuw Holland, beschrijft.

JARYCZOW, Galicisch stadje, kreits Lemberg, met wolfabr.

JARYSCHNA, riv. in 't Rus. gouv. Archangel.

JARZÉ, Fr. vlek, dep. Maine en Loire, met een kerspel van 1580 inw.

JASASHNA, Rus. Aziat. riv., valt in de Kolyma.

JASAK of *Jasek*, Slavon. vlek, kom. Syrmië, met 1730 inw.

JASCH, zie Jassy.

JASCHAU of *Jaszo*, Hong. vlek, kom. Abaujwar, aan de Bava, met een kasteel, eene marmergroef en fabr. van marmerwaren, met verscheidene molens.

JASCHEW, W. Perz. gebergte aan de grenzen van Kurdistan.

JASCHKEN, Pruis. dorp, regdst. Gumbinnen, aan het meer Dopken.

JASCHWI-TASCHLA, Rus. dorp, gouv. Simbirsk, niet ver van de Wolga.

JASEK, zie Jasak.

JASELY, O. Ind. dorp, prov. Nagpore, op den weg naar Bhopaul Pattum.

JASENITZ, Pruis. dorp, regdst. Stettin, kreits Randow, aan den Oder, met 1000 inw., meest zeelieden en visschers.

JASIANOWKA, Rus. stadje, gouv. Grodno, met 620 inw. 5 m. van Bialystok.

JASIKARI, Turk. Aziat. vlek in Natolië, sandschakat Kutaya.

JASIRKI, Rus. D., gouv. Woronesch.

JASK, Perz. stad, prov. Mekran, aan eenen kleinen zeeboezem, en de kaap Jask, met eenigen handel en een goed kasteel. 25. 41. N. B. 75. 24. L.

JASLISKO, stad in Galicië, kreits Sanok, aan de Jafulka.

JASLO, Galicische kreits, ten N. van Hongarije, welke op 61½ V. M., 195,200 inw. bevat, zeer bergachtig is, en eenen deels steenachtigen, zandigen en schralen grond heeft. De Wistok en de Wisloka zijn de voorn. riv. De landbouw is niet genoegzaam, maar de bosschen, linnen- en zeildoekweverijen, de fabr. van tafelgoed, katoenen en wollen stoffen geven den meesten inw. het bestaan. 2. Hoofdplaats van voorn. kreits, aan de Jasielka, Dembowka en Ropa, met 1500 inw. 59. 5. 15. L. 49. 44. 15. N. B.

JASLOWITZ, zie Jaslo.

JASMUND, Pruis. voorgebergte of schiereil. van 't eil. Rugen, regdst. Straalsond, dat met eene smalle landtong aan het schiereil Wittow zamenhangt. Het heeft 2300 inw., die van de visscherij, veeteelt en akkerbouw bestaan.

JASNAJA, Rus. dorp, gouv. Tula.

JASOLDA of *Jasielda*, riv. in 't Rus. gouv. Minsk, welke door het Ogynskische kanaal met Satzara, eenen tak van de Niemen, gemeenschap heeft.

JASONIUS, zie Dernawend.

JASOUN, Turk. Aziat. stad, gouv. Siwas, aan de Zwarte zee.

JASPER BAAI ook *Cap Français*, de eenige haven tusschen la Gueltra en kaap Codero, prov. Caraccas in Z. Amer.

JASQUES (KAAP), kaap in Perzië, aan de O. zijde van de straat van Ormus; in dezelve valt eene riv. van dien naam, ook Junka genoemd.

JASSEM, riv. op 't O. Ind. eil. Java.

JASSENICZA, Turk. dorp in Bosnië.

JASSI, Tartaar. stad aan den Jaxartes.

JASSIENICA, Galic. D., kreits Sanok.

JASSOGNE, Nederl. dorp, prov. en arr. Namen.

JASSY of *Jasch*, Turk. distr. in Moldavië, vruchtbaar, met aangename heuvels doorsneden, ten O. door de Pruth begrensd, waar de moeras *Bachlui* soms de lucht zeer ongezond maakt. 2. Hoofdpl. van voorn. Turk. distr. en van geheel Moldavië, de zetel van den hospodar, der hooge ambtenaren, van den Griekschen aartsbisschop en der buitenlandsche consuls. Schoon door de tegenwoordige onlusten grootendeels verwoest, en eene prooi der vlammen geworden, willen wij haar echter, zoo als zij in den laatsten tijd geweest is, beschrijven. Zij ligt op eene hoogte, die door nog hooger heuvels omringd is, wordt door de moeras *Bachlui* bespoeld, en in twee deelen, de boven en beneden stad verdeeld. Zij is onregelmatig gebouwd, en heeft daar door, over het algemeen, een zeer onaangenaam aanzien. Behalve de breede, doch met kramen opgepropte, groote straat, heeft zij niet dan kromme en naauwe stegen, met eiken planken belegd, waaronder gaten loopen, die nimmer worden schoon gemaakt, en dus hier eenen verschrikkelijken stank veroorzaken. De huizen zijn meestal slechts ééne verdieping hoog, en op zijn Oostersch gebouwd. Het beste gebouw der stad was het oude hof der vorsten, dat reeds lang verdwenen is. Het nieuwe residentieslot is eenvoudig; verder munten uit: het hotel van den aartsbisschop, met de hoofdkerk *St. Nicolo*, en de Walachische drukkerij, de eenigste in het geheele land, en in 't geheel, 43 kerken en kapellen, 26 kloosters, 1 roomsche kerk, 1 luth. bedehuis, een algemeen ziekenhuis, meer dan 6,000 huizen (waaronder 14 paleizen der Bojaren) en 25 à 30,000 inw., welke echter thans veel verminderd zullen zijn. Ook had de stad een klein lyceüm, met 3 professoren, een koophuis, 3 baden en vele koffijhuizen. Het hof en de adel, die hier zeer prachtig leefden, verschafte de voornaamste middelen van bestaan aan de inw., die verder van eenige handwerken, van het weven van kanavas en het maken van horen- en houtwaren leven, terwijl de handel hier vrij levendig was, en door Grieksche en Armenische handelshuizen, alsmede door de jaarmarkten zeer bevorderd werd. Men heeft hier zelden goed drinkwater, dat, behalve uit eenige regenbakken en bronnen, door houten buizen in de stad ge-

leid wordt. De lucht is er ongezond, maar de omtrek schoon. De heuvels waren meestal met lusthuizen en kloosters bezet. 45. 10. L. 44. 8. 30. N. B.

JASTRABA, Hong. D., kom. Trentschin.

JASTROW of *Jastrowic*, Pruis. stadje, regdst. Mariënwerder, aan de Kuddow, met 1 roomsche en 1 luth. kerk, eene synagoge, 2,500 inw., fabr. van laken en staal, verwerijen, smederijen, vee- en paarden-handel. 34. 28. L. 53. 26. N. B.

JASTROWIC, zie Jastrow.

JASTRZAB, Pool. D., waiw. Sandomir.

JASU, N. Amer. riv. in Louisiana, valt in den Mississippi.

JASUERS, N. Amer. volksstam in Louisiana.

JASWA, Rus. riv., gouv. Perm.

JASZ-BERENY, plaats van 't Hong. lands. Jazygiën, aan de Sadna, met eene roomsche kerk, 12,000 inw., akkerbouw, veeteelt, handel in granen, paarden, enz. 37. 34. L. 47. 30. N. B.

JASZENOVACS, marktvlek aan de Banaal-Militaire grenzen, met 175 huizen.

JASZIOWKA, Rus. stadje, prov. Bialystok, met 620 inw.

JASZKA, Illyr. marktvlek, kreits Karlstadt, met 6,760 inw. 45. 40. N. B.

JASZKOZERSHAJA, Rus. dorp, gouv. Olonez, kreits Kewi.

JASZO, zie Jaschau.

JASZVINA, Rus. D., gouv. Kostroma.

JASZWONY, Rus. stadje, gouv. Wilna.

JATE, een der Afr. Bissao eil., bij Senegambië.

JATHENSEE, meer in 't hert. Mecklenburg Strelitz, waardoor de Mavel loopt.

JATHRINULE, Nap. dorp in Calabrië.

JATTENDALS, Zweed. stadje, prov. Helsingland, met de scheeren Northolm, enz.

JATTENDALIFIORDE, golf in de Zweed. prov. Gefleborgs-län.

JATTI, een der Afr. Los eil.; 10 m. lang; ten W. van Bissao.

JAUCHE, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Nivelles, met 700 inw.

JAUCHELETTE, Nederl. dorpje, prov. Z. Braband, arr. Nivelles, met 400 inw.

JAUCHEN, Illyr. dorp, kreits Laibach.

JAUER, Pruis. kreits, een deel van het vorst. van dien naam, regdst. Reichenbach, welke op 4 (volgens STEIN 6) V. M., 22,800 inw. bevat. Het is het bergachtigste gedeelte van Silezië, met de hoogste toppen van het Reuzengebergte, en met betrekking tot de fabr. enz., het rijkste gedeelte der prov. Het is zeer vruchtbaar, en heeft overvloed van koren en vlas. De riv. zijn: de Neisze, ook wel het Jauersche water genoemd, die dikwerf overstroomt; de Bober, Queis, Katzbach, Zacken, enz. 2. Hoofdstad van bovengen. kreits, aan den voet van het Reuzengebergte en de Neisze, met 4 poorten, 6 kerken, 2 hospitalen, scholen, 4,000 inw., fabr. van katoen, linnen, laken, enz.

JAUERBACH, zie Neisze.

JAUERBURG of *Jauernitza*. 2. Illyr. dorpen, kreits Laibach, met loodmijnen.

JAUERING of *Jauernik*, Oostenr. stadje in Silezië, hoofdpl. van het vorst. Neisze, met het bergslot Johannisberg; een raadhuis, 2000 inw. en fabr.

JAUERLIK, riv. in 't Rus. gouv. Cherson, valt in den Dniester.

JAUERNIK, Pruis. D., regdst. Liegnitz, met eene bedevaartspl. 2. Zie Jauering.

JAUFLIONE, N. Amer. riv.; die 5 m. boven 't Storm eil. in den Mississippi valt.

JAUJA, Z. Amer. distr. van Peru prov. Tarma, met koren, zuidvruchten, rundvee, zwijnen, 52,300 inw., en de hoofdpl. Atumjauja of *Gauxa*.

JAUJAC, Fr. vlek, dep. Ardèche, aan de Alignon, met 1500 inw., 3 zijdespinnerijen en steenkolenmijnen. In de nabijheid is de *Coupe de Jaujac*, een uitgebrande vulkaan.

JAUJEMOU, O. Ind. stad, prov. Allahabad, aan den Ganges, welks oevers alhier door wolven en hyena's zeer gevaarlijk zijn. De stad heeft katoenhandel. 98. 11. L. 26. 25. N. B.

JAUKDEO, O. Ind. distr., prov. Baramaul, boven de O. Ghauts. De voornaamste steden zijn Kistnagherrry en Ryacotta. Het distr. behoort onder 't collectoraat van Kistnagherry.

JAUL (EIL.), zie Aeau.

JAULDAH, O. Ind. stad in Bengalen, distr. Pachete. 103. 50. L. 23. 22. N. B.

JAULDE, O. Ind. stad, prov. Bahar.

JAULNAIS, Fr. dorp, dep. Vienne, arr. Poitiers, met 1410 inw.

JAULNY, Fr. D., dep. Meurte. 2. Fr. D., dep. Vienne, aan de Elain; 1410 inw.

JAUM, O. Ind. stad, prov. Aurungabad, distr. Pyelun.

JAUMGONG, O. Ind. stad, prov. Aurungabad, distr. Ahmednagur.

JAUMOAD, O. Ind. stad, des Nizams, prov. Berar. 94. 53. L. 21. 13. N. B.

JAUMLY, O. Ind. stad, prov. Berar, distr. Gawelyhur.

JAUMPOER, O. Ind. stad, prov. Khandeish, distr. Meiwar.

JAUN, Zwits. dorp, kanton Freyburg.

JAUNCEY, Fr. riv., welk bij Le Yon in den Atl. oceaan valt.

JAUNE, Sard. stadje in Savoije, aan den berg Chat, nabij 't meer Bourget.

JAUNY, riv. in 't Fr. dep. Vendée, die

die in zee loopt.

JAURICOCHA, berg van Peru, prov. Jauja; 2 mijlen van Pasco.

JAURU, riv. van de Braz., prov. Matto Grosso, die in de vlakte van Parexis, op 319. 16. L. 14. 42. Z. B. ontspringt. en op 16. 24. Z. B. in de Paraguay valt. Men vindt op deszelfs oevers zoutputten, die de prov. genoegzaam voorzien. Aan den mond der Jauru is eene schoone marmeren piramide, als scheidpaal van de Spaan. en Port. grenzen opgerigt.

2. J. *Do*, Z. Amer. riv., die op de bergen van Paraguay ontspringt, en in de Cochin valt.

JAUSSE LES FERONS, Nederl. dorp, prov. en arr Namen.

JAUSTIONI, N. Amer. riv. van Louisiana, die op 48. 55. N. B. in den Mississippi valt.

JAUTS, zie Dschaten.

JAUX, Fr. dorp, dep. Oise.

JAUZÉ, Fr. dorp, dep. Ille en Vilaine, arr. Rennes, met 3,300 inw.

JAUZIERS, Fr. vlek, dep. Ned. Alpen, arr. Barcelonette, met 2200 inw.

JAVA, Nederl. eil., in de Ind. zee, voorzeker de belangrijkste onzer O. I. bezittingen, ten Z. O. van Sumatra, van hetwelk het door de straat *Sunda* is afgescheiden, tusschen 5. 40 en 8. 50. Z. B. en 122. 20. en 132. 30. L. gelegen, terwijl de lengte op ongeveer 250 m., de breedte op 30 à 45 m., en de vlakke inhoud op ongeveer 2400 V. M. geschat wordt, op welke, volgens den heer VAN DEN BOSCH, dien wij hier gedeeltelijk volgen, 4 à 5 millioen inw. zijn, waaronder 10,000 Europeanen, en 100,000 Chinezen gevonden worden. De gedaante is die van een langwerpig vierkant, waarin, vooral aan de W. en N. kusten, verscheidene baaijen of golven indringen, waarvan de voornaamste die van Batavia, Cheribon, Joana en Grissee, mindere Boutan en Pamanisku aan de Noord-, en de Schildpads, Dirk de Vries, Maurits, Kruis, Appel en Kikens baaijen, aan de Z. zijde zijn. De voornaamste havens zijn: Sourabaya in het O. en Batavia in het W. Het eil. wordt door eene rei van berggroepen, die in het midden vrij hoog worden, van het W. naar het O., in de lengte doorsneden, van welke verscheidene takken, in verschillende rigtingen, uitloopen, en welker toppen de duidelijkste kenmerken van uitgedoofde vulkanen dragen. Zelfs schijnt in sommigen het inwendig vuur nog niet uitgebluscht, daar men soms, vooral na zware regens, nog rook uit dezelve ziet opgaan. Ondertusschen is de grond, ten N. van deze bergketen, lager, en de havens vol slijk, zoo dat hier de zee meer en meer schijnt af te nemen. Ook is de Noordzijde vruchtbaarder dan de meer bergachtige Zuidzijde, terwijl een groot deel van de Z. kust met steile, ontoegankelijke bergen bezet is, waar men ook geen ankergrond vindt. De hoogste bergen zijn: de Prau, de Panan-Gunau, de Passavan en de Radiona; de Tagal, die vuur spuwt, en midden in 't eil. ligt; de twee Broeders aan de Zuidzijde; de Tjorroton, geheel op zich zelven, met verscheidene holen. Onder de vuurspuwende bergen zijn: de Geté, 8,000 voeten hoog, de gebergten van Tingor in het N. O.; de Brama, enz. De voorn. kapen zijn: St. Nicolaas, Pontang, Karawang, Moordenaar, Pamanakan, Sandano, enz. Het land is te smal om groote riv. te hebben; echter zijn er eenige bevaarbaar, zoo als: de Javanna di Solo of Bengawang, de Krawang, Pamanukan, met de Mandioe en de Sourabaya, ook Kediri genoemd; verder de Tschimanok, de Indramayu, de Tschitandiui, de Kanjangang en de Tschitarum. Meren zijn er van geen belang, doch in den regentijd wel eenige poelen, *rawa's* genoemd, waarvan de grootste de *Binnenzee* of *Dschapara*, genoemd wordt. Ook is er een klein meer in de prov. Bagiën, dat rijk aan visch is, terwijl men er tevens eenige warme of zwavelachtige, minerale, nafta- en steenolie-bronnen vindt, die vlammen uitwerpen. Het eil. is, om de menigvuldige oudheden, die men hier vindt, en die, van de aloude grootheid der Javanen getuigen, bijzonder merkwaardig.

Java heeft eene der gezondste en aangenaamste luchtstreken, daar de zeewinden, uit hoofde van de smalte des eil., eene zeer weldadige uitwerking hebben. In het drooge saizoen klimt aan de N. kust de thermometer zelden boven 27., en in den regentijd boven 23. REAUMUR. De zon loopt hier regt over het hoofd der inw. heen, en er is geene schemering. De regentijd begint in November, en duurt tot aan Maart, wanneer de W. winden waaijen; echter wisselen land- en zeewinden dagelijks geregeld af. In het drooge saizoen heerschen er N. en O. winden. Bij de bergen is het soms zoo koud, dat men er ijs vindt. Aardbevingen zijn er niet zeldzaam. De grond is over het algemeen vulkanisch, met dalen en vlakten, die door bijzon-

de-

dere vruchtbaarheid, zeer merkwaardig zijn. De voornaamste voortbr. zijn: onderscheidene Eur. gewassen, die hier zeer goed voortkomen, en zelfs fijner geworden zijn, als: kool, aardappelen, boonen, rapen, uijen, dopërwten, kokosnoten, pisang, watermeloenen, ananassen, de mangistangis, marges, vele soorten van pisang of bananen, de rambootang, gendria, dourian en vele andere soorten. Maar vooral groeit er rijst, welke het algemeen voedsel der ingezetenen is, en naar vele andere O. Ind. gewesten wordt uitgevoerd, zoo dat zelfs alle dorpen van rijstvelden voorzien zijn. Verder groeit, op de hoogere gronden, koffij, en op de lagere vele soorten van suikerriet, peper, indigo, kardamom, tabak, catjang (pistache, eene soort van linzen), de pinangnoot, betel, kurkuma, katoen, gember en nog vele andere verw- en geneeskundige planten; terwijl de grond daar, waar dezelve niet beplant is, met ondoordringbare bosschen is bezet, die de fijnste soorten van hout, waaronder de papier-moerbeziënboom, die papier levert, en vooral het schoone timmerhout *jaty* genoemd, aanmerking verdient. Uit het rijk der dieren vindt men er: de buffel of zoogenoemde *karbouw*, die niet alleen tot voedsel dient, maar bij den Javaan al de diensten van het paard vervult; alsmede kleine, en niet zeer sterke paarden, eenig rundvee, dat echter op stal moet gemest worden; schapen, die aan vele ziekten onderhevig zijn; geiten, wilde varkens, rhinocerossen, tijgers, herten, reebokken, vele soorten van apen, paauwen, duiven, zwaluwen (*hirundo esculento*), welke eetbare nestjes hebben, en allerlei tamme vogels. Verder vliegende hagedissen, krokodillen, muskieten, mieren, kakkerlakken en andere insecten; eenen grooten voorraad van visch, waaronder de kaalkop, die met den kabeljaauw veel overeenkomst heeft; de bistiro, spiering, oesters, rivierpaling, gourami (eene soort van karper), enz. niet moeten vergeten worden. De kaaiman is in de Javaansche wateren zeer menigvuldig. Uit het rijk der delfstoffen vindt men er kwartz, veldspath, vooral vulkanische voortbr., goud en andere metalen, doch niet genoegzaam om de kosten goed te maken, waarom deze niet gegraven worden.

De inw. zijn Europeanen, Chinezen of Javanen. De eerste zijn hier in onderscheidene ambtsbetrekkingen, van wegen het gouvernement; de tweede zijn hier om zaken, den koophandel, betreffende, of als ambachtslieden, ook gedeeltelijk in dienst; en over de derde, zie het art. Javanen. Landbouw, vooral de rijst-, koffij-, suiker- en peperteelt, is een der voornaamste takken van bestaan. Ook wordt er de beste arak bereid, en verstaan de Javanen het werken in ijzer, het vervaardigen van wapenen, en het bouwen van schepen. Verder zijn er weinige of geene fabr., dan alleen in Batavia. De handel der inboorlingen bepaalt zich tot de voortbr. des lands, bijzonder tot de peper, die zij aan het Nederl. gouv. voor mindere prijzen moeten leveren. De algemeene handel der O. Ind. bezittingen, waarvan hier het middelpunt is, kan men in die, welke uit Europa met onze bezittingen, in die welke door deze bezittingen onderling, en eindelijk in den handel van Nederland met andere landen in O. Indië verdeelen. Daar wij hierover niet wel breedvoeriger zijn kunnen, willen wij alleen de art. van in- en uitvoer opgeven. Deze zijn, uit Europa: scheepsbehoeften, zeildoek, touw en teer, fijne lakens, kasimiren, grof laken voor de soldaten, wijn, bieren, sterke dranken of likeuren, hammen, boter, kaas, olie, meel, Eur. vruchten op brandewijn, enz.; ijzer en staal aan staven; sloten en ander gewerkt ijzer; spijkers, zilvergoed, gouddraad, sommige bijouteriën, meubelen, schoenen, laarzen, zadels, kramerijen, vooral horologiën, glaswerk, koperen, ijzeren, tinnen en blikken waren, enz. Al de voortbr. der Molukken en andere eil. Uit Bengalen: droogerijen, blaauw linnen, opium en eenige stoffen. Uit Sumatra: kamfer, benzoë, vogelnestjes, die vooral door de Chinezen gezocht en duur betaald worden, tin en ivoor. Uit Borneo: stofgoud, diamanten en vogelnestjes. Uit China: eene ontzaggelijke hoeveelheid van allerlei zijden stoffen, porselein en thee. Uit Japan: koper en kamfer. Uit Amerika: kasimier, laken, hoeden, goud- en zilverdraad, papier, wijn, bier, mineraalwater, eetwaren, enz., terwijl al deze waren hier weder omgezet, en met de voortbr. des lands uitgevoerd worden. Voor verdere bepalingen moeten wij naar het werk van den heer VAN DEN BOSCH verwijzen. Voorheen was het bestuur in handen der O. I. Comp.; na vele veranderingen is thans hetzelve bij den gouverneur generaal van Nederl. Indië, die tevens opperbevelhebber is van de land- en zeemagt, en geholpen wordt door vier raden, welke met hem het ligchaam der hooge regering uitmaken.

 Ver-

Verder is er een bijzondere raad van domeinen en financiën, een raad van civile en crimineele justitie, met het opzigt over alle mindere collegiën, terwijl, sedert 1819, het bestuur der stad Batavia en der Ommelanden in handen gesteld is van eenen resident, onder zich hebbende drie assistent-residenten, als: een' voor de financiën, een' voor de policie der stad, en een' voor die der Ommelanden, benevens een' secretaris. Alle produkten (uitgezonderd notemuskaat, kruidnagelen en amphioen) zijn voor den bebouwer. De voortbr. der verpligte leverantiën, worden door de hooge regering, voor 's lands rekening, ontvangen, en te Batavia publiek of bij aflevering verkocht. Nederl. schepen zijn aan mindere regten onderhevig dan vreemde. Schepen uit de O. Ind. bezittingen komende, zijn in het moederland vrij van inkomende regten.

Gevoegelijk kan men het eil. in het Nederl. en het onafhankelijk Java verdeelen. Het eerste bevat dan het geheele W. deel, in 17 lands. gesplitst. De Heer VAN DEN BOSCH verdeelt het in 5 deelen: het Westelijke, waartoe het koningrijk Bantam, Jacatra en de daar onder behoorende Preanger-regentschappen, met het kon. Cheribon behooren; het midden gedeelte, waartoe de regentschappen langs de stranden, of de N. O. kust en het rijk van Mataran komen; en de O. kust, bevattende: de O. regentschappen, Penwin en het eil. Madura; men zie die art. Hierbij behooren de kleine eil. Edam, Onrust, het Prinsen eil. Purmerend, enz. De hoofdstad is Batavia, en van het onafhankelijk deel, dat in 10 lands. verdeeld is, Surakarta en Djoojokarta.

JAVAANSCHE ZEE of *zee van Java*, of dat gedeelte der Ind. zee, tusschen het Z. van Java, het W. van Sumatra en het N. van Banca, Billiton en Borneo, en het O. van Celebes.

JAVA HEAD of *Java Kaap*, naam, door sommige vreemdelingen aan eene kaap van het eil. Java gegeven, doch door onze zeelieden *Java's West-einde* of *eersten hoek* genoemd, gelijk er dan nog een tweede en derde hoek volgt, eer men de straat Sunda inloopende, bij de Peperbaai komt.

JAVALQUINTE, Spaan. D., prov. Jaen.

JAVANEN, oorspronkelijke bewoners van het eil. Java, door sommigen tot de Maleijers gerekend, doch van dezelve echter in vele opzigten, bijzonder ook in de taal, verschillende. Zij zijn geel, hebben zwarte, diep ingedrukte oogen, eenen kleinen stompen een weinig ingedrukten neus, de bovenlip wat gebogen, en den anders welgevormden mond, door het kaauwen van betel en tabak, misvormd, gelijk zij de tanden afvijlen en zwart maken. Zij hebben eenen ligten baard, zwarte, lang neerhangende haren; zijn gewoonlijk van middelbare grootte, schoon ze hunne ligchamen door het inbinden, de mannen van het lijf, en de vrouwen van de borst, zeer mismaken. De grooten hebben fijnere trekken dan de minderen. De vrouwen zijn gewoonlijk minder schoon dan de mannen, die vooral met den ouderdom leelijk worden. De luchtstreek maakt hen traag; echter zijn zij vrolijk van geest, spreken zeer langzaam en voorzigtig, en bereiken eenen even zoo hoogen ouderdom als in Europa. Zij huwen vroeg, de mannen op hun 16 en de vrouwen op haar 13 jaar, krijgen vele kinderen, die echter door verzuim of door de pokken, gedeeltelijk vroeg sterven. Veelwijverij ziet men er niet dan bij de grooten. Hunne hutten zijn van bamboesriet, met palmbladen bedekt, zonder vensters, maar door een stuk lands omringd, waarvan de huisvader de zijnen kan onderhouden, terwijl de steden op dezelfde wijze zijn aangelegd, behalve dat de paleizen der vorsten, die *kratons* genoemd worden, schooner gebouwd, en met wallen en grachten omringd zijn. Hun huisraad bestaat in eene mat, die tot een bed dient; porseleinen en koperen schotels en potten, doch in de Hollandsche districten, hebben de voornaamsten hunne huizen met tafels, stoelen, spiegels, enz. versierd. Zij houden veel van opschik, en trachten soms de Europeanen na te volgen. De voornamen dragen een *savong* of *djarit*, eene soort van overrok, die soms prachtig versierd is, en tot aan de enkels afhangt. De minderen dragen eene soort van korte broek, eenen korten overrok, en eene soort van vest, *kalambi* geheeten. Om het hoofd hebben zij eenen doek, dien zij *ikat* noemen, en op verschillende wijzen versieren. Aan hunnen gordel hebben zij eenen zakdoek, eenen buidel met tabak of *siri*, eene kris of dolk, en de dagglooners nog een groot mes of eene bijl. Aan de voeten hebben zij eene soort van pantoffels. De vrouwen dragen eene soort van vrouwenrok en een halfhemd, waarover soms een opperkleed. Het haar binden zij op het hoofd te zamen, en versieren het met onderscheidene sieraden; — ook dragen zij ringen

aan de vingers. De arme kinderen gaan tot 6 of 7 jaren naakt. De priesters zijn meestal in het wit, en dragen op de wijze der Arabieren, eenen tulband. De rang wordt door het zonnenscherm aangeduid. Volgens den Mahom. godsdienst, eten zij geen varkens-, sommigen zelfs geen rundvleesch. Het gemeene volk houdt veel van paardenvleesch, en gedroogd hertenvleesch wordt bij alle standen zeer gezocht. Zij eten veel gebak, en drinken meestal water; weinigen gebruiken nog sterken drank, maar zij hebben eene soort van bier, *pari* genoemd. Zij eten tweemalen daags, en alle standen kaauwen betel, tabak of iets dergelijks, en zijn beminnaars van opium, die hunne sterke driften soms tot razernij doet overslaan. De Javanen vieren hunne begrafenissen naar de wijze der Mahomedanen. Zij zijn verder zacht, stil, beleefd en zelfs vreesachtig, vatbaar voor vele aandoeningen, beroemd wegens hunne liefde voor de waarheid; liefhebbers van tooneel-vertooningen (die bij hen Chinesche schimmen, soms ook vertooningen door vermomde personen zijn), van het dansen en de muzijk. Ook beminnen zij de jagt, gevechten van tijgers en buffels, van stieren en andere dieren. Zij hebben drieërlei taal, de volkstaal, de hoftaal en de geleerde taal. De meeste boeken, die men bij hen vindt, zijn Arabische schriften over den godsdienst, en in hunne eigene taal hebben zij gedichten. Van sterrekunde weten zij niets meer. Als Mahomedanen doen zij soms reizen naar Mecca, en zijn zeer bijgeloovig; in elke stad is een opperpriester. Sommigen echter volgen nog den godsdienst hunner vaderen. De troon van den sultan is erfelijk in de mannelijke linie, en de regering is volkomen willekeurig, en slechts door eenige heilige gewoonten bepaald. Hij heeft eenen visier of eersten minister, die met de geheele uitvoering der regering is belast. Elke gemeente benoemt echter haar eigen opperhoofd, dat in geval van nood, den huisvader raadpleegt. Het regt wordt door twee geregtshoven gehandhaafd. Alle mannen zijn tot den krijgsdienst verpligt, en de sultan benoemt de officieren. Het leger bestaat voor het grootste gedeelte uit voetvolk. Alle ambtenaren worden met landerijen betaald, dus is er geene openbare schatkist. Tot alle publieke werken moet elk dorp zijn contingent aan volk en bouwstoffen leveren. De opperhoofden der dorpen echter, beginnen nu meer en meer, bij onderscheidene gelegenheden, geld en andere lasten te eischen, schoon dit met den regeringsvorm strijdig is. Hunne voorname middelen van bestaan zijn, vooral: de landbouw, bijzonder de rijst, alsmede maïs, suiker, koffij, enz. Verder maken zij kruid, geschut, steen, matten, laken. De vrouwen spinnen wol, looijen leder, maken kammen, verwwaren, wapens, ketels, potten, vele soorten van ijzeren en koperen waren, en ander huisraad, werken zeer goed in hout, en maken ook kleine schepen en booten. Ook vervaardigen zij papier uit den bast van den papier-moerbeziënboom; trekken suiker en olie uit eenige planten, verzamelen hout, en een groot gedeelte der bewoners van de N. O. kust bestaat van de visscherij, terwijl de meesten in den handel op hunne binnenlandsche markten en buiten 's lands op Indië, China en Europa hun bestaan zoeken.

JAVANNA of *Joana*, fort op het eil. Java, ten O. van kaap Japara. 2. Eene der riv. van de N. kust van Java, uit een meer ontspringende.

JAVAT of *Tzavat*, N. Perz. stad van Schirwan, aan de zamenvloeijing der Aras en Kur; 15 m. Z. van Schamachi.

JAVERLIAC, Fr. vlek, dep. Dordogne, arr. Nontron, met 1100 inw.

JAVERNIG, zie Jauerburg.

JAVIE, Fr. dorpje, dep. Ned. Alpen, arr. Digne, aan de Bleonne; 340 inw.

JAVINGUE, Nederl. dorpje, prov. Namen, arr. Dinant, met 400 inw.

JAVKA, Rus. stadje, prov. Cherson, bij den Dniester.

JAVODNEJO SELO, Rus. D., gouv. Kasan.

JAVOULX, Fr. dorp, dep. Lozère.

JAVRON, Fr. vlek, dep. Mayenne.

JAWATA, Japan. stadje op Niphon.

JAWKA, zie Javka.

JAWNINA, Rus. vlek, gouv. Witepsk.

JAWORNICK, Galicisch vlek, kreits Rzeszow. 2. Morav. vlek, kreits Hradisch, met wijnteelt.

JAWOROW of *Gaworow*, Galicisch stad, kreits Lemberg, met 4,000 inw.

JAWORSNO, Pool. dorp, waiw. Krakau, met steenkolenmijnen.

JAXARTES, zie Sir of Sir Darja.

JAXT of *Jagst*, Wurt. riv., die tusschen Walsheim en Buchhausen, uit den grond ontspringt, een gedeelte van het gr. hert. Baden bespoelt, en bij Jaxtfield in den Neckar valt. 2. Zie Jaxtkreits.

JAXTBERG, ook *Jagstberg*, heerl. in den Wurt. Jaxtkreits, welke in de ambten Jaxtberg, Braunsbach en Haltenbergstetten, op $5\frac{1}{2}$ V. M. 10,000 inw. bevat.

2. Hoofdplaats van voorn. heerl., aan de Jaxt, met een kasteel en 330 inw.

JAXTHAUSEN, Wurt. vlek, Neckarkreits, aan de Jaxt, met 1000 inw.

JAXTHEIM, Wurt. dorp, Jaxtkreits, aan de Jaxt, met 820 inw.

JAXTKREITS, kreits of prov. van het kon. Wurtemberg, aldus naar de riv. de Jaxt genoemd, en tusschen Baden, Beijeren, den Donau en den Neckarkreits, of tusschen 27. 1 en 28. 8. L. en 48. 32. en 49. 37. N. B. gelegen, en op 96½ V. M. in 31 steden, 35 vlekken en 1608 buurten en gehuchten, 329,000 inw. bevattende. Slechts in het Z. is deze prov. eenigzins bergachtig, waarvan de hoogste kruin, de Braunberg, echter slechts 2194 voet hoog is. Verder is de grond golvend, en gedeeltelijk zeer vruchtbaar. De riv de Kocher, de Jaxt, de Renis, de Tauber en de Brenz bespoelen hetzelve. De luchtsgesteldheid is gematigd, zacht en aangenaam. Het land is, in het algemeen, zeer goed bebouwd, en brengt voort: tarw, spelt, rogge, gerst, schoone haver, peulvruchten, aardappelen, hennep, vlas en raapzaad. Ook zijn er op sommige plaatsen goede boomvruchten, alsmede in het Tauber-, Kocher- en Jaxtdal gemeene wijn, en goede bosschen. Maar de voorn. tak van bestaan is de veeteelt, daar er vele zware ossen gemest, en zoo wel als kalveren uitgevoerd worden. De zwijnen- en schapenfokkerij is zeer uitgebreid, en wordt gedurig verbeterd; ook de bijenteelt is van eenig belang. Het rijk der delfstoffen levert potäarde, marmer, agaat, en vooral zout en ijzer. De weverijen van linnen zijn vrij aanzienlijk; ook zijn er looijerijen, verwerijen, papier- en oliemolens, fabr. van houtwaren, enz. De uitvoer bestaat in rundvee, koren, wijn, zout, ijzer en ijzerwaren, wol en hout. De meeste inw. zijn luth., doch er zijn ook roomschen en joden. Er is een theologisch seminarium te Schonthal, en een gymnasium te Hall en Oehringen. Het bestuur der prov. en het kon. geregtshof is te Ellwangen. De kreits wordt in 11 opperambten verdeeld; de hoofdplaats is Ellwangen.

JAXTSTEDT, Wurt. dorp, Jaxtkreits.

JAXTZELL, Wurt. dorp, Jaxtkreits.

JAY, vlek der N. Amer. Rep., distr. Maine, gr. Cumberland.

JAYAN, kleine riv. van St. Domingo, die in de groote baai van Samana valt.

JAYAZA-YEUPETIRA, Z. Amer. riv. van Paraguay, die W. waarts in de Parana valt.

JAYCZA, zie Jaicze.

JAYENA, Spaan. vlek, prov. Granada.

JAYME (SAN), Z. Amer. stad in Caraccas, prov. Varinas, aan de zamenvloeijing van onderscheidene riv., die zich 12 mijlen na hunne vereeniging, in de Apura storten. Zij is in landbouw, bevolking, enz. van weinig belang. 309. 36. L. 7. 49. N. B.

JAYPORE, zie Jyenagur.

JAZAK, zie Jasak.

JAZEGUA, riv. der Z. Amer. prov. en gouv. Buenos Ayres, die Z. waarts loopende, in de Rio Negro valt.

JAZIRA of *Algezira*, groot Turk. lands., tusschen den Boven Eufraat en den Tiger. Het bevat een gedeelte der pachaliks Bagdad en Diarbekir.

JAZLOWIECK, Galicisch stadje, kreits Czortkow, aan de Stryp, met 2000 inw.

JAZOLO, Rus. kanaal, gouv. Lithauën, 46 wersten lang, vereenigt de riv. Schar en Jazolo, en door deze den Dnieper en Niemen, of de Zwarte en Oostzee.

JAZYGIËN, lands. in het O. van Hongarije, tusschen de kom. Pesth, Hewesch en Szolnok, bevat 45,000 inw. op 17⅜ V. M. Het is ongemeen vruchtbaar in koren, maar munt vooral in heerlijke weiden uit. De hoofdstad is Jaszbereny.

JAZWA, Rus. dorp, aan de Jasu, gouv. Perm, kreits Tschirbin, aan de riv. van dien naam.

JE, N.B. *Rus. steden, die onder deze letter niet gevonden worden, zoeke men onder E.; b. v. Jekaterinenburg op* EKATERINENBURG, *enz.*

JEAN BAST EIL., 3 Austr. eil., bij de N. kust van Nieuw Holland; 4 mijlen N. W. van de Geographe eil.

JEAN CAPE (ST.), het Z. W. voorgebergte van 't eil. Candia, in de Middell. zee. 41. 41. L. 35. 10. N. B.

JEAN D'ANGELY (ST.), Fr. stad, dep. Neder Charente, met 5,400 inw., 2 groote kruidmolens en fabr. van wollen stoffen, handel in wijn, brandewijn, enz. 45. 59. N. B. 17. 21. L. Het arr. dezes naams, heeft 70,300 inw.

JEAN D'ARVES (ST.), Sard. vlek in Savoije, prov. Maurienne, met 2,100 inw.

JEAN D'AULPH (ST.), Sard. stadje in Savoije, aan de Drance; 2000 inw.

JEAN DE BELLEVILLE (ST.), Sard. D. in Savoije, prov. Tarantaise, hoofdpl. van het dal van dien naam, met 1240 inw.; 1 mijl Z. ten W. van Moutiers.

JEAN DE BONNEFONDS (ST.), Fr. stadje, dep. Loire, met 1000 inw.

JEAN DE BOURNAY (ST.), Fr. stadje, dep.

dep. Isère, arr. Vienne, met 2900 inw.

JEAN DE BRUEL (ST.), Fr. stadje, dep. Aveiron, met 2150 inw.

JEAN DE GARDONINGUE (ST.), Fr. stadje, dep. Gard, arr. Alais, met 3800 inw. wol- en zijdefabrijken.

JEAN DE JIRON (ST.), zie Juan.

JEAN DE LOSNE (ST.) of *Lone*, Fr. stadje, dep. Côte d'Or, arr. Beaune, aan de Saône, met wijn- kaas- en korenhandel. 47. 10. N. B. 22. 44. L.

JEAN de LUZ (ST.), Fr. stadje, dep. Ned. Pyr., bij den mond der Nivette, aan de Spaan. grenzen, met eene goede haven, visscherij, en 2500 inw.

JEAN DE MAURIENNE (ST.) of *San Giovanni di Moriana*, Sard. stadje in Savoije, hoofdpl. van de prov. Maurienne, in een dal, bij de riv. Arc, en door verscheidene hooge Alpen omgeven, met een bisschoppelijk paleis (thans door den prefect bewoond), eene hoofdkerk, een nonnenklooster, hospitaal, gymnasium en 2070 inw., die eene weekmarkt hebben, en van den doorvoer en winkelhandel bestaan. 28. 6. L. 45. 4. N.B.

JEAN DE PIED DE PORT (ST.), Fr. stadje, dep. Ned. Pyr., aan de Nive; 1 m. van de Spaan. grenzen, met een kasteel op eene rots, dat den grooten weg over de Pyreneën bestrijkt, en 1500 inw.

JEAN DE TERRENEUVE (ST.), stad in het O. van 't N. Amer. eil. Terreneuve.

JEAN D'ULUGE (ST.), W. Ind. eil. in de golf van Mexico, in den ingang der haven van Vera-Cruz, welke het tegen den N. wind beveiligt.

JEAN DU GARD (ST.), Fr. vlek, dep. Gard, kantons hoofdpl.

JEAN EN ROYANS (ST.), Fr. stadje, dep. Drôme, met 2800 inw.

JEAN RABEL, stad op 't N. schiereil. van het W. Ind. eil. St. Domingo, op 19. 55. N. B. en 304. 59. L. Bij Kaap Jean Rabel heeft men goeden ankergrond.

JEAN (ST.), Pruis. stadje, prov. Neder Rijn, aan de Saar, over Saar-Louis. 2. Fr. reede, dep. Pas-de-Calais, tusschen Ambleteuse en kaap Grisnez. 3. N. Amer. meer in Neder Canada, dat door de Saguenac, zich in den St. Lourens ontlast. 4. N. Amer. riv., die 10 mijlen beneden Montréal, Z. waarts in den St. Lourens valt.

Nog 33 Fr. dorpen in de dep. Ned. Alpen, Aveiron, Monden der Rhône, 2 in Noordkusten, Eure, Eure en Loire, 4 in Gers, 2 in Hérault, 2 in Landes, 5 in Lot en Garonne, Lozère, Meurte, Nièvre, Orne, Op. Pyr., Ned. Rijn, Rhône, Seine en Marne, Seine en Oise, 2 Sèvres, Somme en Var.

Vele Fr. dorpen met eenen bijnaam, als: St. Jean d'Ardière, dep. Rhône; St. J. d'Assé, dep. Sarte; St. J. d'Avelannes, dep. Isère; St. J. de Baissants, dep. Kanaal; St. J. Blaquière, dep. Hérault; St. J. de Boiseau, dep. Seine, met 1000 inw.; St. J. de Bonneval, dep. Aube; St. J. de Braye, dep. Loiret; St. J. de Buège, dep. Hérault; St. J. de Cordonnet, dep. Ned. Seine; St. J. Chasornes, dep. Lozère; St. J. de Corcoué, dep. Ned. Loire; St. J. de Couton, dep. Ille en Vilaine; St. J. de Day, dep. Kanaal; St. J. de Fos, dep. Hérault, 1200 inw.; St. J. de Touillouse, dep. Lozère; St. J. de Mayenne, dep. Mayenne; St. J. de Mauvrais, dep. Maine en Loire; St. J. des Monts, dep. Vendée; St. J. de la Motte, dep. Sarte; St. J. de-la-Neuville, dep. Ned. Rijn; St. J. de Saune, dep. Vienne; St. J. de la Rivière, dep. Kanaal; St. J. de Toulas, dep. Rhône; St. J. de Vergt, dep. Dordogne; St. J. des Vertus, dep. Isère; 2. St. J. des Vignes, dep. Rhône, Saône en Loire; St. J. sur Erve, dep. Mayenne.

Nog 220 Fr. dorpen, met verschillende bijnamen, in de volgende dep. Ardennes, Oise, 2 in Morbihan, 5 in Ardèche, Doubs, 3 in Arriège, 2 in Op. Pyreneën, 7 in Aveiron, 4 in Charente, 5 in Gers, 4 in Eure, 5 in Landes, 4 in Dordogne, 3 in Loire, 3 in Aude, 3 in Meurte, 4 in Seine en Oise, 2 in Ned. Loire, 2 in Côte d'Or, 3 in Vendée, 3 in Hérault, 2 in Gironde, 2 in Cher, 17 in Tarn, 3 in Rhône, 12 in Gard, Vaucluse, 5 in Ned. Seine, 3 in Lozère, 6 in Ain, 4 in Lot en Garonne, 4 in Orne, 2 in Noordkusten, 4 in Eure en Loire, 4 in Maine en Loire, 2 in Loiret, 6 in Isère, Nièvre, Ned. Charente, 3 in Calvados, Creuse, 8 in Op. Garonne, Op. Alpen, 2 in Op. Loire, Cantal, 2 in Saône en Loire, 7 in Kanaal, Rijn, 2 in Sarte, 6 in Puy de Dôme, 2 in Somme, 2 in Jura, Vienne, Loire en Cher, Meuse, Seine en Marne, 4 in Neder Pyreneën, Op. Vienne, Ned. Alpen, 2 in Var, Moselle, 2 in Ille en Vilaine, 2 in Mayenne, Indre en Loire, 2 in Marne, Finisterre, 9 in Lot en 2 in Drôme.

JEAR, Afr. negerdorp in het rijk Sin, in Senegambië, met een Fr. kantoor.

JEBAKSHOUR, dorp in Turk. Armenië; 15 mijlen Z. van Arzengan.

JEBARA CUNACA, stad van Japan op Niphon; 1 mijl N. N. O. van Jedo.

JEBEL HEMRIN, berg bij den Tiger in

in Aziat. Turkije; 9 m. N. van Tecrit. 2. J. *Jehusi*, Egypt. berg, bij oud Caïro, waarop eene oude Egypt. stad, *Babylon* genaamd, zou gestaan hebben. 3. J. *Ocrab*, Aziat. berg in Syrië; 4 m. Z. van de riv. Orontes. 4. J. *Totosa*, Turk. Aziat. berg in Syrië, aan de Z. O. kust van de baai van Alexandretta.

JEBENHAUSEN, Wurt. dorp, Donaukreits, met 820 inw.

JEBILEE, zie Gibelet.

JEBINIANA, Afr. dorp van Tunis; 5 mijlen Z. O. van El Jemme.

JEBNA, Turk. Aziat. stad van Palestina, waar de oude stad *Gath* gestaan heeft, met de overblijfsels van een fort; 3 mijlen Z. van Jaffa.

JEBWATMO, Pool. stad, waiw. Augustowo.

JECERZANY, Galicisch stadje, kreits Zalesczyk.

JECHA, dorp in Schwarzburg Sondershausen, ambt Sondershausen, aan den Wipper, met de vesting Jechaburg.

JECHNITZ of *Gesenicze*, Boh. bergstadje, kreits Saatz, met 130 huizen.

JECHTINGEN, Bad. D., Treisamkreits.

JECIERZANY, zie Jecerzany.

JECKE, zie Jaar.

JED, Schot. riv., gr. Roxburg, die op de grensheuvels tusschen Eng. en Schotl. ontspringt, en in de Teviot valt.

JEDBURGH, Schot. stad, gr. Roxburgh, aan de Jed, met 4000 inw. en fabr.

JEDDA, zie Dschidda.

JEDDO of *Edo*, zie Jedo.

JEDECKEJAURE, meer in Lapland, op de grenzen van Noorwegen en Zweden, 1187 voeten boven de zee.

JEDEGHEM, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, aan den Dender.

JEDENSPEIGEN, Oostenr. vlek, kreits Beneden den Mannhartsberg.

JEDEWNO, Rus. dorp, gouv. Jaroslaw.

JEDIDIWAN, Turk. Aziat. plaats in Natolië, sandschakat Boli.

JEDLICZO, Galicisch D., kreits Jaslo.

JEDLINSKO, Pool. stadje, waiw. Sandomir, aan de Radomka, met 92 huizen.

JEDLITZE, Pruis. ijzerwerk, regdst. en kreits Oppeln, met de kolonie Antonia.

JEDNOROZIEC, Pool. D., waiw. Plock.

JEDO, Jap. stad op het eil. Niphon, hoofdstad van het geheele rijk, verblijfplaats van den kubo, de eerste onder de vijf keizerlijke vrije koopsteden, aan eene golf, die bij de hoofdstad zeer moerassig is, en slechts door kleine schepen kan bevaren worden. De stad is zeer groot; men wil dat zij 7 mijlen lang en 5 mijlen breed zij, en 21 mijlen in den omtrek hebbe. Zij wordt door eene aanzienlijke riv. doorstroomd, die de grachten van het kasteel en de stad van water voorziet. Zij heeft, gelijk in het algemeen de Japansche steden, geene vestingwerken, en is slechts door grachten omringd. De huizen zijn van dennen hout, en, door papieren schermen, in vertrekken afgedeeld, terwijl de glazen van papier, en de vloeren met matten belegd zijn; alle redenen, die hier, niettegenstaande de uitmuntendste voorzorgen, dikwerf brand doen ontstaan, zoo dat er, in 1703 alleen, 100,000 huizen afbrandden, en nog wel 50,000 gered werden, dat tevens een denkbeeld van de stad kan geven; ook als men daarbij in het oog houdt, dat niet alleen het hof, met deszelfs grooten stoet en ontelbare beambten, maar ook, gedurende 6 maanden, al de vorsten, met hun gevolg en vele geestelijken, zich hier ophouden. De stad is noch regelmatig, noch schoon; de huizen zijn laag, en zelfs de vele paleizen van geen belang, daar zij alleen door derzelver verlakte trappen en fraaije tapijten en behangsels uitmunten. De menigte kloosters onderscheiden zich alleen door hunne aangename ligging. De keizerlijke burg ligt in het N. deel der stad, en kan als eene stad op zich zelve worden aangemerkt, daar zij 5 uren in den omtrek heeft, en behalve de woning des keizers, ook die der vorstelijke familiën bevat. Dezelve bestaat uit eenen voorburg met wallen, poorten, grachten en muren, en eene sterke wacht voorzien; eene groote vesting, waarin de keizer woont; twee sterke zijkasteelen, en eenen grooten tuin. In den voorburg zijn de paleizen der vorsten. De keizerlijke woning is met eenen prachtigen toren, en al de gebouwen met fraaije Chinesche daken voorzien, terwijl de vertrekken prachtig versierd zijn. In de gehoorzaal liggen 1000 matten; zij is 3000 ellen lang en 1500 breed. De bevolking wordt door de Japannezen op 1,680,000 zielen begroot. Velen derzelve bestaan van de visscherij in de golf; andere van de winkels, kramen en werkplaatsen van allerlei aard, waarmede de straten zijn opgevuld. De stad wordt door twee stadhouders, die elkander aflossen, bestuurd. Onder dezelve zijn 4 burgemeesters en mindere regeringspersonen. Verdere berigten ontbreken ons. 36. 30. N. B. 237. 54. L.

JEDOGEMA, riv. op 't eil. Niphon.

JEDOWKA, Rus. dorp, gouv. Saratow.

JEDOWNITZ, Morav. dorp, kreits Brunn, met een oud kasteel, 800 inw. en de bekende kalkholen, *Maczocha* in

in de nabuurschap. 2. Zie Raitz.

JEDRZCIEWO, Pool. stadje, waiw. Plock, met 400 inw.

JEDRZEJOW, Pool. stadje, waiw. Krakau.

JEDSO, zie Jesso.

JEDOSA-OSTROMA, Rus. eil. in den Dnieper, gouv. Jekaterinoslaw.

JEDWAWNO, Pool. stadje, waiw. Augustow, met 480 inw.

JEEL, meer in Voor-Indië, in 't Z. W. van Dehli.

JEEND, O. Ind. distr., met eene stad, en verblijfpl. van een' vorst. der Scheiks, in de prov. Dehli, aan de Chittungmillah, met wallen en grachten omringd. De grond in het distr. is laag, met vele bosschen bezet, en slecht gebouwd. De stad ligt op 93. 39. L. 29. 6. N. B.

JEEZE of *Freeze*, riv., die in 't Pruis. regdst. Maagdenburg ontspringt, bij Salzwedel bevaarbaar wordt, de Beeke opneemt, en in Lüneburg in de Elbe valt.

JEFFERSON, gr. der N. Amer. Rep., prov. Indiana, tusschen de gr. Zwitserland en Clark, de landen der Indianen en de Ohio, met veel vruchtbaar land en 4,100 inw. 2. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Kentucky, tusschen de gr. Nelson en Shelby en de Ohio, met 13,400 inw. 3. Gr. der N. Amer. Rep. prov. Ohio, tusschen de gr. Columbiana, Harrison en Belmont en de Ohio, met de hoofdstad Steubenville en 18,700 inw. 4. Gr. der N. Amer. Rep., prov. O. Tennessee, met de hoofdstad Dandridge en 7,300 inw. 5. Gr. der N. Amer. Rep., in de nieuwe prov. of staat, welke gevormd zal worden uit het W. gedeelte van het land aan den Mississippi; met 5000 inw. 6. N. Amer. stad, prov. Virginië, aan de Roanoke riv., op 36. 32. N. B. 7. N. Amer. gr., prov. Georgië. 8. N. Amer. dorp, prov. Ohio, gr. Ashtabula. 9. N. Amer. dorp, prov. New-York, gr. Schoharie; 1740 inw. 10. Sterkte in 't N. W. der N. Amer. Rep., aan eene kleine riv., die in de groote Miami valt, met 100 inw., op 40. 4. N. B. 11. Sterkte aldaar, op den O. oever van den Mississippi.

JEFFERSONVILLE, steeds toenemende stad der N. Amer. Rep., prov. Indiana, aan de oevers der Ohio, tegenover Louisville, een weinig boven de watervallen, met 130 huizen.

JEFFERSON'S RIV., een der 3 takken, in welke de Missouri zich bij deszelfs oorsprong verdeelt, met vele bevers.

JEFFERY, N. Amer. stad in N. Carolina.

JEFFERY'S CREEK, N. Amer. riv. van Z. Carolina, die in de Groote Pedee valt, op 298. 17. L. 34. 8. N. B.

JEFFRESTON, Eng. dorp van Wallis, gr. Pembroke, met 670 inw.

JEFFREY'S LEDGE, zandbank aan de kust der N. Amer. Rep. in Nieuw Engeland, tusschen kaap Ann en Casco baai, zich van het N. O. naar het Z. W. uitstrekkende, tusschen 42. 40. en 43. 37. 30. N. B. en 308. 53. 30. en 308. L.

JEFREMOW, Rus. kreits, gouv. Tula, tusschen 55. 10. en 56. 40. L. en 52. 40. en 53. 40. N. B. gelegen en 88,000 inw. bevattende. Hij wordt door den Don, de Metscha en Krasnaja bespoeld, en grenst ook aan het meer Iwanowskoe. Het land heeft lage heuvels, weinig bosch, en middelmatig bouwland. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, aan de Metscha, met ééne steenen, en 6 houten kerken, en 2500 inw., meestal landlieden. 56. 39. L. 53. 40. N. B.

JEFRENOWKA, Rus. D., gouv. Taurië.

JEGA, riv. in 't Rus. gouv. Kaukazië.

JEGANGA, riv. in Rus. Lapland.

JEGELECHT, Rus. dorp, gouv. Reval.

JEGENOË, Deen. eil. in de Lymfiorden, stift Aalborg.

JEGENYE, Hong. dorp in Zevenbergen, kom. Körös, met warme baden.

JEGHEDERPOER, O. Ind. plaats in Decan, distr. Cuttak, aan de Indravatty.

JEGNI-BASAR JEGNI-SHEHR, zie Yeni-Basar, Yeni-Shehr.

JEGORIEWSKOE, meer in 't Rus. gouv. Moskwa, kreits Klin.

JEGORJEWSK, Rus. kreits, gouv. Räsan, tusschen 56. 22. en 58. 4. L. en 54. 51. en 55. 41. N. B., door de Guslinka, enz. bespoeld, boschachtig en moerassig, met de 2 meren Wemkoje en Welimkoje. De landbouw is niet aanmerkelijk, doch geeft vlas en hennep. De bosschen, benevens garenspinnerij en linnenweverij zijn de voornaamste takken van bestaan. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, aan de Guslinka, met 500 inw. 56. 40. L. 55. 15. N. B.

JEGUAS, riv., die in de Spaan. prov. Cordova in den Guadalquivir valt.

JEGUN, Fr. stadje, dep. Gers.

JEGUTHI, Rus. Aziat. plaats, gouv. Imeretti, aan de Rioni, met vestingwerken.

JEHANABAD, naam van verscheidene O. Ind. plaatsjes, naar JEHAN KHAN, als een in Bengalen, distr. Bissunpore; een in Khandeish, aan de Tapti; een in Bahar, distr. Shahabad, enz.

JEHANAGORE, O. Ind. stad in Bengalen, aan de Hoogly.

JEHANGIELE, Nederl. dorpje in Lux-

em-

emburg, arr. Marche, met 100 inw.

JEHAUZ, bergpas in Achter-Indië, rijk van Birma, bij de stad Aracan.

JEHAY, Nederl. dorp, prov. Luik, arr. Huy, met 550 inw.

JEHAZPOUR, zie Jagepoor.

JEHNA (GROOT EN KLEIN), 2 Pruis. dorpen, regdst. Merseburg, aan den mond der Unstrut in de Saale.

JEHONVILLE, Nederl. dorp in Luxemburg, arr. Neufchâteau, met le Sart en Airemont 550 inw.

JEHUD, Turk. Aziat. riv., prov. Barra.

JEHUNGSEAL, O. Ind. stad der Afghanen, prov. Moultan. 98. 26. L. 30. 54. N. B.

JEINANGUUM, stad in Achter-Indië, in 't rijk Birma, aan de Irawaddy, met beroemde bronnen van steenölie.

JEINSEN, Han. dorp, vorst. Kalenberg.

JEISKOE, Rus. vesting in 't land der Donsche Kozakken, aan den mond der Jega, in de zee van Azof.

JEITPOOR, O. Ind. D., prov. Allahabad.

JEJURY, O. Ind. stad van Decan, prov. Aurungabad, ten Z. O. van de Poona, met eenen beroemden en zeer rijken tempel op eenen heuvel, aan den Schiwa gewijd, en een instituut van meisjes, die tot danseressen, ter eere der godheid, worden opgeleid. Zij behoort den Mahratten.

JEKATERINODAR, Rus. stad, gouv. Taurië, hoofdplaats van het land der Tschernomoskische Kozakken, die hier hunnen ataman hebben, aan den Kuban, met het militair geregtshof, en, volgens CLARKE, meer dan 3000 inw. De woningen bestaan uit groote hutten, ver van elkander gelegen, en door akkers en tuinen afgewisseld; de grond is zeer vruchtbaar, doch het water is er slecht, en de lucht ongezond. Er is wijnteelt. 56. 18. L. 44. 59. N. B.

JEKATERINOWO, Rus. dorp, gouv. Tambow, kreits Koslow.

JEKIL-IRMAK, Turk. Aziat. riv., pachalik Siwas, valt in de Zwarte zee.

JEKISINOKORI, Jap. stad op Niphon.

JEKYL, klein N. Amer. eil. in den Atl. Oceaan, aan de kust van Georgië, aan den mond der Alatamaha. 296. 6. L. 31. 7. N. B. 2. J. *Sound*, N. Amer. golf in den mond der riv. Alatamaha, in Georgië.

JELABUGA, zie Elabuga.

JELAGU, Rus. riv., gouv. Tomsk.

JELALABAD of *Dschellalabad*, Aziat. stad in Afghanistan of O. Perzië, prov. Kandahar, hoofdstad van het lands. Segistan, verblijfplaats van den vorst, aan een kanaal, welgebouwd, met 2000 huizen. 87. 32. L. 34. 6. N. B. 2. Zie Dschellabad.

JELANIA, kaap op Nova Zembla, aan het uiteinde der N. IJszee, op 92. L.

JELATABAD, O. Ind. stad, prov. Dehli, bij de Ramgonga.

JELDAZKAJA KREPOST, Rus. stadje, gouv. Orenburg, met 100 huizen.

JELENGHIAN, Aziat. stad in Kurdistan; 20 mijlen Z. O. van Van.

JELENICE, Pool. stad, waiw. Lublin.

JELENIOWO, Pool. stadje, waiw. Augustowo, met 350 inw.

JELENY, Boh. D., kreits Königingrätz, met 115 huizen.

JELEROWSKAJA, Rus. dorp der Donsche Kozakken.

JELEWSK, Rus. stad, gouv. Nischnei-Nowgorod, kreits Ardatow, met ijzergieterijen.

JELEZ, riv. in 't Rus. gouv. Orel, 2. Rus. kreits, gouv. Orel, tusschen 55. 52. en 56. 42. L. en 52. 46. en 53. 47. N. B., eenigzins heuvelachtig, met genoegzame bosschen, rijken korengrond, landbouw en veeteelt. 3. De hoofdplaats, zie Elez.

JELEZENKA, Rus. Aziat. riv., gouv. Irkutsk, valt in den Irtisch.

JELEZENKAJA KREPOST, Rus. Aziat. vesting, gouv. Tobolsk, aan den Irtisch, met 130 huizen en eenen zeer vruchtbaren omtrek. 63. 51. N. B.

JELGAWA, zie Mittau.

JELGUMAH, O. Ind. D. in Allahabad.

JELIONKA, Rus. D., gouv. Tschernigow.

JELLALGSOOR, O. Ind. stad, prov. Oude, aan de Betwah, met steenen huizen, die schietgaten tot verdediging hebben.

JELLANTRA, O. Ind. stad der N. Circars, distr. Gangara.

JELLASIR, O. Ind. stad, prov. Agra. 96. L. 27. 30. N. B. 2. J. of *Jellasore*, O. Ind. stad in Bengalen, op den O. oever der Subaureeke. 21. 50. N. B.

JELLEN, zie Gellen en Hiddensee.

JELLIFREE, Afr. negerrijk in Barrah, in Senegambië, aan de Gambia, met eene Eng. factorij.

JELLING, Deen. dorp, stift Rypen, voorheen eene stad en de zetel van verscheidene Deensche koningen.

JELLINGHY, tak van den Ganges, prov. Bengalen, welke met de Bhagarutty, het eil. Cossimbazar omringt, en zich met dezelve, bij Nuddeah vereenigt. 2. Stad aan deze riv., distr. Raujshy. 106. 28. L. 24. 8. N. B.

JELLMORE, O. Ind. stad in de N. Circars, distr. Gangara.

JELLOAD, O. Ind. stad in Bombay, prov. en distr. Khandeish.

JELLOULAH, Afr. stad in Tunis; 10 mijlen N. W. van Kairwan.

JELLOWAH, Pruis. D., regdst. Oppeln.

JELLUM, Nederl. buurt, prov. Vriesland, arr. Leeuwarden, nabij Weidum.

JELMSOË, Noorw. eil., stift Nordland.

JELNJA of *Jelna*, Rus. kreits; gouv. Smolensko, tusschen 50. en 51. 30. L. en 54. 15. en 54. 50. N. B., door de Desna bespoeld, met vele bosschen. 2. Rus. stadje, aan de Desna, met 800 inw.

JELON, Rus. vlek en riv., gouv. Saratow.

JELPESH, O. Ind. stad in Bengalen, distr. Rungpore. 106. 31. L. 26. 28. N. B.,

JELPIGORY, O. Ind. stad, distr. Rungpore, in Bengalen. 106. 11. L. 26. 30. N. B.

JELSCHAU, zie Eltsch.

JELSOE, Noorw. vlek, stift Christiaansand, met 1900 inw.

JELSUM, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Leeuwarden.

JELTEN (OPPER EN NEDER), 2 Pruis. dorpen, regdst. Breslau, met 620 inw.

JELTSCH, (OPPER EN NEDER) Pruis. D., Silez. regdst. Breslau, met 650 inw.

JELTSCHANKA, riv. in 't Rus. gouv. Saratow, kreits Zarizyn.

JELUM, zie Behut.

JEMA, tak van den Nijl in Abyssinië.

JEMAMA, zie Aliemama.

JEMANA of *Jemama*, Arab. stad in Nedsjed, in het rijk der Wachabiten.

JEMAPPE of *Gemappe*, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Bergen, met eene steenkolenmijn en 2850 inw. Dit dorp is beroemd door den veldslag van 1792, tusschen de Franschen en Oostenrijkers. Het voormalig dep. Jemappe ontving deszelfs naam van dit dorp.

JEMAROA, Afr. negerrijk in Senegambië, met eene Eng. factorij.

JEMAULABAD, O. Ind. stad en sterkte, prov. Canara, in eene boschrijke en ongezonde ligging. 93. 10. L. 13. N. B.

JEMAULNAIG, O. Ind. stad van Carnate. 96. 14. L. 14. 48. N. B.

JEMBA, kleine riv. in Aziat. Rusland, die in het gebergte Moguldschar, op 50. N. B. ontspringt, en op 71. 30. L. en 40. N. B. in de Kaspische zee valt. Zij ontvangt de Buga, Temir en Saigis, en maakt thans, aan deze zijde, de grenzen des lands uit.

JEMBOA, Arab. stad, op 55. 12. 15. L. 24. 7. 6. N. B.

JEMELLES, Nederl. dorp, prov. Namen, arr. Dinant.

JEMBULATOWO, Rus. D., gouv. Kasan.

JEMEN, zie Yemen.

JEMEPPE, Nederl. dorp in Luxemburg, arr. Marche, met 200 inw. 2. Nederl. dorp, prov. en arr. Luik, met 1700 inw. 3. J. *sur Sambre*, Nederl. dorp, prov. en arr. Namen, aan de Sambre, met 1200 inw.

JEMGO, Zweed. dorp, Karlskron-län.

JEMGUM, zie Jengum.

JEMLAH, O. Ind. distr., tusschen 30. en 31. N. B., tot de 22 distr. van den rajah van Nepaul behoorende. 2. *Sneeuwgebergte van* J., O. Ind. gebergte in Nepaul.

JEMMA, zie Jema.

JEMMAPPES, zie Jemappe.

JEMME (EL), Afr. stad van Tunis, zijnde het oude *Tisdra* of *Tisdrus*, met schoone overblijfselen der oudheid, waaronder een amphitheater van 4 boven elkander geplaatste rijen prachtige kolommen uitmunt.

JEMMINGEN, zie Jengum.

JEMNICZE of *Jemnitz*, zie Jamnitz.

JEMNISCHT, Boh. D., kreits Kaurzim.

JEMOO, riv. op de N. kust van Java, valt op 128. 54. L. en 6. 47. Z. B. in zee.

JEMPTLAND, zie Jämtland.

JEMSIÖ, Rus. stad, gouv. Finland, aan het meer Pejende.

JEMTEFIELD, Noorw. gebergte, stift Drontheim, op de grenzen van Zweden.

JENA, ambt in 't vorst. Saks. Weimar, aan de Saale, 11,000 inw. bevattende. 2. Hoofdstad van dit ambt, in een bekoorlijk dal, aan de Saale, waarover eene steenen brug ligt. Zij is de zetel van een oppergeregtshof, van onderscheidene commissiën van bestuur en van 's lands universiteit, met muren en torens omringd, heeft 4 poorten, 1 kasteel, 3 luth., 1 roomsche kerk, 1 stads school met 5 onderwijzers, 1 meisjes school, 1 armschool, 1 dol- en ziekenhuis, 3 hospitalen en 4,500 inw., die van de hooge school, het geregtshof, de handwerken, linnenweverijen, hoedenmakerijen, winkelhandel en eene sterke teelt van moesgroenten, boomvruchten en wijn bestaan; terwijl, behalve verscheidene boekdrukkerijen, boekwinkels, 2 lettergieterijen, en genoemde handwerken, er ook loodwit, instrumenten, kagchels, lakens, enz. vervaardigd worden. De hooge school heeft 4 faculteiten, met 56 professoren en andere onderwijzers en 650 studenten, benevens 1 physico-mathematisch instituut, 1 veeartsenij-school, 1 genees- en heelkundig instituut, 1 inrigting voor vroedvrouwen, 1 snijkamer, 2 bibliotheken van 30,000 boekdeelen, 1 kruidhuis, eene sterrenwacht, en in het kasteel, het groothert. kabinet van mineralen en natuurlijke zeldzaamheden. Bij de universiteit behooren nog de latijnsche,

sche, de duitsche, de natuurkundige en mineralogische genootschappen, 1 akademisch leesmuseüm en 2 andere leesgezelschappen. Bij de stad zijn de allée, de vorstelijke tuin en het paradijs, uitmuntende wandelingen, van waar men een heerlijk gezigt op het bekoorlijk Saale-dal heeft, en onder anderen den Landgravenberg ziet, van waar NAPOLEON, in October 1806, den beroemden slag van Jena bestuurde. Voor de stad is een papiermolen. Zij is de geboorteplaats van den dichter MUSEUS. 29. 17. L. 50. 56. 28. N. B.

JENATZ, Zwits. badplaats, kanton Graauwbunderland.

JENAUB, zie Dschenab.

JENDE, Rus. meer, gouv. Finland, hetwelk door middel eener riv., met de golf van Finland gemeenschap heeft.

JENDUSE, Fr. vlek, dep. Maas.

JENEAHGUR of *Jagneh*, O. Ind. stad, prov. Bejapoor of Aurungabad, zeer versterkt en op eene rots gebouwd, thans aan de Mahratten behoorende. 73. 45. L. 20. 15. N. B.

JENET, Afr. plaats in Biledulgerid.

JENGAPOOR, O. Ind. stad, prov. Bahar.

JENGHI KENT, Aziat. stad in Kaukazië, distr. Murrach.

JENGIDSCHE, Turk. Aziat. dorp, prov. Bagdad.

JENGI-KALEH, zie Jani-Kaleh.

JENGISCHAKIR, zie Jenischehr.

JENGUM, Han. ambt, prov. O. Vriesland, hetwelk het Neder Reiderland aan den Dollart, bevat, en op ongeveer $1\frac{1}{2}$ V. M., in één vlek en 15 dorpen, 4,970 inw. telt. 2. Han. vlek in voorn. ambt, aan de Ems, met 1160 inw.

JENHAT, O. Ind. distr., prov. Lahore, tusschen de riv. Behut en Chunab, met de hoofdplaats Guzeratte.

JENIBASAR, zie Novibasar.

JENIDSCHE, zoutzee in 't Rus. gouv. Taurië, bij Astrakan.

JENIDSCHE-KARASU, Turk. vlek in Bosnië, sandschakat Gallipoli, aan de Karasu, met 2500 inw. en tabaksteelt. In den omtrek vindt men de puinhoopen van de oude stad *Abdera*.

JENIDSCHE KISILAGAIS, Turk. plaats, sandschakat Tschirmen, in eene vlakte, aan de Tundscha, met 2,500 inw.

JENIDSCHE VARDAR, JENIZZA of *Jenidscha*, Turk. stad, sandschakat Salonica, aan de Warbar, met vele moskeën, grieksche kerken, scholen, godsdienstige gestichten, koophuizen, winkels, baden en 6,000 inw., die den besten tabak bouwen. Onder haar gebied behooren 12 dorpen. Een hooge berg ten W. der stad, dient tot een zomerverblijf voor de inw. Ook vindt men hier de puinhoopen van het oude *Pella*, de geboorteplaats van ALEXANDER, en de begraafplaats van EURIPIDES. 40. 16. L. 40. 48. N. B.

JENIKALE, straat, die de Zwarte zee, met de zee van Azof vereënigt. 2. Rus. vesting, gouv. Taurië, aan de uiterste punt van voorn. zeeëngte, op eene aanzienlijke hoogte, met groote visscherij, handel en eene kleine reede. In den omtrek wordt zwavel en nafta gevonden. 54. 7. L. 45. 21. N. B.

JENIKAPU, voorstad van Konstantinopel. Zie dat art.

JENIKESSENY, eil. in de straat Songar, bij 't Japansch eil. Niphon.

JENIKI, Rus. stad, gouv. Pultawa.

JENIKIEWA, Rus. dorp, gouv. Kasan.

JENIKOW, zie Janikow.

JENISCHEER, Turk. Aziat. dorp, sandschakat Bigha, bij de kaap van dien naam, het oude *Sigeum*.

JENISCHEHR, JENISCHEHER of *Jengischakir*, voorheeen *Larissa*, ommuurde Turk. stad, sandschakat Tirhala, in het voormalig Thessalië, aan de Salambria, waarover eene sterke brug van 10 bogen ligt, de zetel van eenen griekschen bisschop, met twee groote en 20 kleinere moskeën, vele grieksche kerken, 3 baden, een koophuis, eene markt en 150,000 inw., die aanzienlijke looijerijen, fabr. van marokijn leder, zijde- en katoenweverijen, tabaksfabr. en handel met Janina, Salonika en Morea hebben. Onder de inw. vindt men vele joden, die hier, deels kleer- en schoenmakers, deels ontvangers der belastingen zijn. De omtrek is allerbekoorlijkst, en levert veel druiven, vijgen, granaatappelen, enz. op.

JENISEA of *Jenisei* ook *Chesetz*, eene der grootste riv. van Azië in Siberië, welke in Thibet, op het gebergte Changaï, op 49. N. B. en 107. L., uit de vereëniging van de Ulu-Kem en Boikem ontspringt, bij Abakansk bevaarbaar wordt, de Kemtschuk, Abakan, Opper Tunguska of Ned. Angara, de Turuchan met de Ned. Tunguska ontvangt, en na een' loop van 700 mijlen, door de lange en smalle baai der 72 eil., op 100. L. en 72. N. B., in de IJszee valt. Bij Jeniseisk heeft zij des zomers eene breedte van 570, en in de lente van 795 vademen.

JENISEA BAAI of *Baai der 72 eil.*, zeeboezem aan de IJszee, in Aziat. Rusland, waarin de Jenisea uitloopt. Zij is smal, slechts van 2 tot 12 mijlen breed,

breed, en bevat vele eil. en klippen. Eerst in Junij wordt zij vrij van ijs.

JENISEAASCH GEBERGTE, tak van het Sajanisch gebergte in Aziat. Rusland, aan den regter oever der Jenisea en naar de Uda en Tunguska afloopende. Het is gedeeltelijk zeer woest, en bevat veel kopererts. Een tak van hetzelve loopt ver naar het N., deels naar den oceaan, deels naar de Lena, doch is zoo weinig bekend, dat hij zelfs geenen naam heeft.

JENISEI, zie Jenisea.

JENISEISK, Rus. kreits, gouv. Tomsk, ten O. van Irkutsk, tusschen 106. 55. en 130. 12. L. en 56. 10. en 62. 10. N. B., welke door de Jenisea in de O. en W. helft wordt verdeeld, waarvan de eerste verscheidene landruggen en hoogten met bosschen bezet, koude, natte dalen, weinig goed land en eene ruwe luchtsgesteldheid heeft, terwijl de andere eenen vlakken en vruchtbaren grond heeft, waar slechts hier en daar bosschen zijn. De ruwe luchtsgesteldheid doet echter soms, niettegenstaande de beste voorzorgen, den oogst mislukken. Jagt en visscherij zijn de voornaamste bezigheden. De Jenisea wordt hier door zijn voorn. tak de Werchnaja Tunguska, welke het water van het meer Baikal met zich brengt, en de Mura, Oslianka, Oleschma en Tassewa ontvangt, versterkt; terwijl ook de Kem en Sem zich in dezelve ontlasten. Ook zijn er vele moerassen. De inw. zijn deels Russen en Kozakken, deels Jeniseasche Ostiakken, Tungusen, enz. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, aan de Jenisea, welke hier gewoonlijk eene breedte van 3,420 voeten heeft, en in den winter, van October tot half April, met ijs bezet is. Zij is met oude vestingwerken omringd, heeft 4 kerken, 2 kloosters en 6000 inw., waaronder vele kooplieden. Zij is eene stapelplaats voor geheel Siberië. In Augustus, wanneer de scheepvaart het levendigst is, wordt er eene groote mis gehouden. 109. 38. L. 58. 27. N. B.

JENETSCHI, zeeëngte in 't Rus. gouv. Taurië, waardoor het Vuile meer of Siwasch in de zee van Azof loopt.

JENITSCHU, Rus. dorp, gouv. Taurië, aan de zeeëngte van Tonkoy, met eene overvaart naar Taurië.

JENIZZA, zie Jenidsche Vardar.

JENJAPORE, zie Jengapoor.

JENKAU, Pruis. dorp, regdst. Dantzig.

JENKIN'S BAAI, baai aan het lager gedeelte van 't W. Ind. eil. St. Eustatius.

JENKIN'S ISLAND, klein N. Amer. eil. aan de kust van Z. Carolina. 297. L. 32. 20. N. B.

JENKINTOWN, N. Amer. dorp, prov. Pennsylvanië, gr. Montgomery.

JENMOO, O. Ind. stad in Decan, distr. Cuttak.

JENNAK, Rus. eil. der groep Sasignan, in de zee van Kamschatka.

JENNE, zie Genne, No. 1.

JENNEFFES, zie Geneffe. 2. J. *en Condrot*, Nederl. dorp in Luxemburg; 2½ uur van Huy.

JENNELT, Hanov. D. in O. Vriesland.

JENNING'S ISLAND, klein N. Amer. eil. in de golf van Florida. 297. 18. L. 25. 28. N. B.

JENOTAJEWSK, Rus. stad en zoutmeer, gouv. Astrakan, aan de Wolga. 47.30. N. B.

JENOTOEWKA, Rus. kreits, gouv. Astrakan, ten O. van het land der Donsche Kozakken, tusschen 40. 49. en 65. 30. L. en 44. 56. en 47. 40. N. B., 865 V. M. groot, voor een klein gedeelte aan den O. oever der Wolga, die hier verscheidene takken heeft, terwijl het tevens den merkwaardigen berg en de zoutzee *Bogdo* bevat, van welke laatste echter, volgens PALLAS, geen gebruik wordt gemaakt. De grootere W. helft strekt zich tot aan Kaukazië uit, en behoort gedeeltelijk tot de woestijn van de Wolga of Kuman. Aan de grenzen van het land der Donsche Kozakken wordt het land vlakker. De riv. zijn: de Sarpa, die naar de Wolga loopt; de Sall, en de Maritisch, die de grenzen met Kaukazië uitmaakt. Midden in de woestijn vindt men eenige zoutmeren, waaronder de Bieloi en Khaki. Voor het overige echter is de grond schraal, en bestaat uit met zwavel bezwangerd leem. Aan de Sarpa en Sall heeft men eenige volkplantingen aangelegd, die echter, wegens gebrek aan water en hout, niet vermeerderd kunnen worden. Slechts aan de Wolga en Sarpa vindt men vaste, door Kozakken bewoonde plaatsen. Het overige is door Kalmukken bewoond, die in den winter verhuizen. 2. Rus. stad, hoofdplaats van voorn. kreits, aan den regter oever der Wolga en eenen dezelver armen, door een fort verdedigd, met kazernen en door Kozakken en eenige Kalmukken bewoond. Voor het overige is zij nog geheel als een dorp. Hier is de zetel der oorlogs-kanselarij voor de Kalmuksche zaken, en soms ook van den Khan der Kalmukken. 64. 38. L. 47. 11. N. B.

JENUCHSHADEGA, dorp der N. Amer. Rep., prov. Pennsylvanië; 17 m. N. O. van Fort Franklin.

JEOJERY, W. Afr. stad, kon. Jagra.

JEONA, Braz. riv., prov. Seara, valt in de Chingu of Xingu.

JEPANTSCHA, zie Tjumen.

JEPHREMOW, Rus. stad, gouv. Tula, aan de Metscha, die in den Don valt.

JEPIFAN, Rus. kreits, gouv. Tula, tusschen 55. 48. en 56. 40. L. en 53. 28. en 54. 54. N. B., met 85,000 inw. Hij loopt langs den Don, die hier uit het meer Iwanowka ontspringt, en bevat het nog niet voltooide Iwanowsch kanaal, goed bouwland, maar ook moerassen en heiden. 2. Hoofdplaats van voorn. Rus. kreits, aan den Don, met 900 inw., die van den winkelhandel en landbouw bestaan. 56. 39. L. 48. 8. 30. N. B.

JERA, Pruis. riv., regdst. Maagdenburg, die bij Aschersleben in de Bode valt. 2. Onderscheidene vlekken op het eil. Mitilene, in den Griek. Archipel, aan de haven van denzelfden naam, ook *Porto Eliviere* genoemd.

JERA BALLISA, Afr. vlek aan de Peperkust, bij de riv. Maguiba, in een zeer boschachtig oord.

JERAWIJA, meer in 't Rus. gouv. Irkutsk.

JERBA of *Zerbi*, Afr. eil. aan de kust van Tunis, welke de grenzen tegen Tripoli vormt.

JERDOTASA, Afr. negervlek, aan de Peperkust, bij de Maguiba.

JERE, Nederl. D., prov. en arr. Luik.

JEREJA of *Scheretscha*, Afr. negerrijk in het binnenland der Felopen, in Senegambië, ten Z. van de kon. Foini en Kaen, vlak en moerassig. De inw. zijn deels Bagnonen, deels Felopen, deels ook Portugezen, die onder eenen koning staan. 2. Hoofdstad aan de Bintam, verblijfplaats van den vorst, met eene Eng. factorij.

JEREMIE, stad, kaap en regtsgebied aan de baai Leogane, op het Z. schiereil. van het W. Ind. eil. St. Domingo, beroemd door deszelfs vruchtbaarheid, vooral in koffij. Kaap Jeremie ligt op 304. 39. L. 18. 42. 30. N. B. 2. Kaap aan de Z. kust van het eil. Hispaniola, op 304. 40. L. 18. 16. N. B.

JEREMIAS BAAI, Afr. baai aan de N. W. kust; 2 m. ten Z. van kaap Spartel.

JEREMICE, Rus. stad, gouv. Grodno.

JEREMIEWKA, Rus. D., gouv. Pultawa.

JEREMULLU, O. Ind. plaats, prov. Balaghaut, distr. Bellary, op eenen berg.

JEREMSCHINK, Rus. dorp, gouv. Tambow, kreits Jelatma, met aanzienlijke ijzersmederijen en gieterijen.

JEREMYSQUAM, eil. der N. Amer. Rep., gr. Lincoln, distr. Maine, hetwelk met Folly eil. den mond der riv. Sheepscott in Wiscasset baai, vormt.

JERENA, zie Gerena.

JERENU-KILIA, Rus. zoutmeer in Bessarabië.

JERFA, Zweed. D., prov. Helsingen.

JERFSO, zie Jerta.

JERICHO, nu *Richa*, bij VOLNEY *Raha*, ellendig Turk. dorp in 't Aziat. pachalik Damaskus, niet ver van den Jordaan. In de nabijheid is de woestijn van Jericho, en de berg Quarantama, om de veertig dagen, die JEZUS hier in vasten doorbragt, dus genoemd.

JERICHOW, twee Pruis. kreitsen, regdst. Maagdenburg, in eerste en tweede onderscheiden.

JERICHOWSCHE KREITS (EERSTE), Pruis. kreits, ten W. van het regdst. Potsdam, welke op 22 V. M. 37,700 inw. bevat. Hij wordt ten W. door de Elbe, en verder door de Ehle en Ihle bespoeld. De grond is bijna geheel vlak, en heeft verscheidene bosschen, landbouw en veeteelt. De hoofdstad is Loburg.

JERICHOWSCHE KREITS (TWEEDE), Pruis. kreits, ten W. van het regdst. Potsdam, op ruim 20 V. M. 32,180 inw. bevattende. De grond is ook vlak, doch in het N. door het groote Schönhauser bosch, enz. bezet, en in het Z. moerassig. De Elbe en Havel, die door het Slauensche kanaal vereenigd zijn, bepalen dezelve. De voortbr. zijn: koren, tabak, vee, turf, enz. De hoofdstad is Genthin. 2. Pruis. stadje in voorn. kreits, aan de Elbe, met 1000 inw. en tabaksteelt.

JERICO, N. Amer. vlek, prov. Vermont, gr. Chittenden.

JERICOARA, Braz. riv., die op 335. 40. L. 3. Z. B. in den Atl. oceaan valt.

JERIM, Arab. stad in Yemen, met 2000 huizen; 14. 17. N. B.

JERJERAJA, dorp in Irak Arabi, aan den Tiger; 12 m. Z. O. van Al Modain.

JERKEL, het grootste meer in den Rus. kreits Reval, gouv. Esthland.

JERKEN, JERKIN, YERKIN, JERKNEN of *Jarkand*, hoofdstad eener prov. van dien naam in Kashgar of O. Dschagatai, in Midden Azië, aan de riv. van dien naam, met katoen- en zijdefabr. Het is 't middelpunt des handels, tusschen O. Indië, Tibet, China en N. Azië. 2. Aziat. riv., die van den Imaus afstroomt, de Hajitu of Haschitu opneemt, en 't meer Lop of Lop-Nor vormt.

JERKIM, zie Yarkand.

JERKOKI, zie Giurgewo.

JERKNEN, zie Jerken.

JERLOK, Rus. stadje, gouv. Wilna.

JERLY, Rus. riv. in Tscherkessië, wel-

welke tusschen den Atakum en Kuban, verscheidene meren ontvangt, en als dan in den Kuban valt.

JERMAH, stad in 't Afr. rijk Fez, in eene vruchtbare landstreek.

JERMAKAWA, Rus. D., gouv. Tobolsk.

JERMUK, Aziat. riv. in Syrië, die in het Z. deel van het meer Tiberias valt.

JERNA, Zweed. D., prov. Dalecarlië.

JEROM (ST.), fort aan de Z. kust van 't W. Ind. eil. St. Domingo. 2. Z. Amer. kanaal in de straat van Magellaan, in eene N. W. ligging; 7 m. lang. 3. Z. Amer. kaap op de kust van Patagonië, in de straat van Magellaan; de W. punt van den ingang van 't St. Jerom's kanaal; 4 m. O. van kaap Quad.

JEROME (ISLES), Austr. eil. aan de Z. kust van Nieuw Holland, bij de zoogenoemde golf van Bonaparte, ten O. van Nuyt's land.

JERRE, riv. in 't Fr. dep. Seine en Marne, die boven Parijs in de Seine valt.

JERRODE, O. Ind. stad, prov. Guzeratte.

JERSEY, Eng. eil. aan de kust van 't Fr. dep. Kanaal, tusschen 15. 24. en 15. 39. L. en 49. 9. en 49. 16. N. B. gelegen, en op ruim 7 V. M. 22,850 inw. bevattende. Aan de N. zijde heeft het rotsen, maar de Z. zijde is vlak, en overal zijn zandbanken. De voorn. baaijen zijn: Brelada St. Ouen, St. Aubin en Boulay. Ten Z. W. vindt men de banken Grelets, ten N. W. de Perres, de Lecq of Pater Noster rotsen, en ten N. O. de rochers d'Eltireho. In het midden is het eil. heuvelachtig, en de lucht zuiver en gezond. De grond, welke door riv. en verscheidene bronnen genoegzaam bespoeld wordt, brengt wel niet genoegzaam koren, maar veel boomvruchten, moesgroenten, peulvruchten en vlas voort. Verder is er veel rundvee en schapen, kleine paarden en veel bijenteelt. Het gebrek aan brandhout weten de inw. door zeeplanten te vergoeden. Behalve bouwsteen wordt er bij den berg Montmado eene soort van steen gegraven, die als marmer gepolijst wordt. De inw. spreken een verbasterd Fransch (*patois*) en belijden den hervormden godsdienst. De uitvoer bestaat in appeldrank, gedroogde vruchten, honig, voortreffelijke boter en kaas, kousen en mutsen. De inw. hebben met 78 eigene schepen, eene aanzienlijke zeevaart. Vooral wordt er veel smokkelhandel gedreven, terwijl zij zelfs op Terreneuve en W. Indië varen. Het eil. is, op alle punten, zeer goed versterkt; behalve vele batterijen vindt men er ook de forten Elizabeth en Mount Orgeil. De hoofdpl. is St. Hélier.

JERSEY (NIEUW), een der staten of prov. van de N. Amer. Rep., welke in 1680 van New York werd afgescheiden, en tusschen New York, Pennsylvanië, Delaware en de Atl. zee, of tusschen 38. 56. en 41. 20. N. B. gelegen is, terwijl dezelve, op eene oppervlakte van 318 V. M., in 13 gr., 245,560 inw. bevat, waaronder wel 12,000 negerslaven geteld worden. In het binnenste, bijzonder ten N., is het land bergachtig en met bosschen bezet, maar aan de kusten wordt het zeer laag en zandig, en staat dikwerf aan de overstroomingen van het zout water bloot. De grond is om de roode kleur, die door eene ijzerachtige klei veroorzaakt wordt, door geheel N. Amer. bekend. De voorn. riv. zijn: de Hudson, Delaware, Passaick, Muscanekunk, Rariton en Hackensack. De voorn. baaijen zijn: die van Delaware, New York, Newark, Ambay, enz. De luchtgesteldheid is zeer verschillend, meestal zacht en gematigd; in den zomer zeer regelmatig, schoon er soms wel tot in Junij nachtvorst gevoeld wordt. De voortbr. zijn: ijzer, koper, hout, koren, hennep, vlas, maïs, wijn, voortreffelijk gras en voeder voor het vee, paarden, horenvee, schapen, geiten, varkens, elanden, visch (bijzonder haring), schelpdieren; ook roofdieren, als: beeren, wolven, vossen, enz., buideldieren, vele sprinkhanen en muskieten. De inw., meestal afstammelingen van Nederlanders, Engelschen, Duitschers, Zweden, enz. zijn zeer vlijtig, goedaardig, zindelijk en bijna overal welvarend. De middelen van bestaan zijn: de veeteelt, akkerbouw, tuin- en boomvruchten, de mijnen en fabr. van ijzer, pik, teer, wol, leder, als ook scheepvaart en handel. De regering is in handen van den wetgevenden raad en de algemeene vergadering. De 13 gr. zijn: Bergen, Burlington, Cape May, Cumberland, Essex, Gloucester, Hunterdon, Middlesex, Monmouth, Morris, Salem, Somerset en Sussex. De hoofdstad is Trenton in het gr. Hunterdon.

JERSI of *Jersfin*, Aziat. stad in Dschagatai of Tartarije.

JERSTADT, Han. dorp in Hildesheim.

JERTERINSK, zie Kamyschlowa.

JERUSALEM, thans bij de Turken *Soliman*, en bij de Arabieren *El-Kods* genoemd, Turk. stad, hoofdplaats van het sandschakat Soliman, prov. Damascus, bij christen en jood eene plaats van eerbiedige herinnering. Zij is de zetel

van eenen *Molla* van de eerste klasse, van eenen mufti, van eenen Armenischen en Griekschen patriarch, die echter meestal te Konstantinopel woont, en van het hoofd der roomsche monnikenkloosters. Zij ligt op de vlakte van eenen berg, boven welken zich vier heuvels verheffen, en wordt door den Nahr-el-Kidron bespoeld. Hare muren, die van vierkante torens voorzien zijn, vormen een langwerpig vierkant, welks zijden naar de vier hoofdstreken gerigt zijn. Hare grachten zijn de afgronden, die de hoogte omringen, op welke de stad ligt. Zij heeft zes poorten. Buiten de muren ligt de zeer vervallene citadel *El Kalaa*. De straten zijn wel naauw, doch regelmatig aangelegd, regt, goed geplaveid en vele zijn van zijpaden voorzien. De huizen hebben 2 of 3 verdiepingen, zijn meestal van schoone vierkante steenen gebouwd, doch hebben alle lage deuren en weinig vensters; sommige hebben tuinen. Onder de moskeën is de *El Hamran*, eigenlijk eene verzameling van moskeën, op de plaats, alwaar voorheen de tempel van SALOMO stond, de voornaamste. Zij is breedvoerig door ALI BEY in zijne reizen beschreven. Vervolgens de moskee boven de grot *der onbevlekte ontvangenis*, en die boven het graf DAVID's, welke de Turken sterk bezoeken. Onder de christenkerken was die van het H. graf de voornaamste; deze brandde in 1811 af, en is weder opgebouwd; echter is het daarbij gelegen klooster, onder hetwelk het H. graf is, niet beschadigd, terwijl men bij hetzelve, onderscheidene kerken en kapellen van acht verschillende christen gezindheden vindt. De Armenische kerk is op de plaats van het huis van den hoogepriester ANNA; de Grieksche hoofdkerk bij den berg Calvarië, op de plaats van het huis van ZEBEDEUS, en de Syrische kerk, ter plaatse waar het huis van MARIA, de moeder van JOHANNES stond. Onder de kloosters is dat van St. Salvator, op den berg Sion, zeer uitgebreid, en alleen voor de ontvangst van bedevaartgangers bestemd. Zoo ook het prachtige Armenische klooster op de plaats, daar JACOBUS de oudste de martelaars kroon ontving, terwijl het Grieksche klooster, de grafplaatsen van GODFRIED VAN BOUILLON en BOUDEWIJN bevat. Onder de 7 synagogen is er geene bijzonder merkwaardig. Er zijn eenige hospitalen, groote bazars, baden, enz. Het getal der inw. bepaalt ALI BEY op 20,000 christenen, van alle godsdiensten; 7,000 Turken, Arabieren en andere Mahomedanen, en 3,000 joden; die eene bijzondere wijk der stad bewonen, en een armoedig leven leiden. Anderen stellen dit getal veel grooter. Er zijn eenige voorsteden, maar slechts eene fontein, die van *Nehemia*, met goed water. Men vindt er eenige fabr. van zijde en katoen; ook vervaardigen de inw. vele reliquiën, rozenkransen en andere zeer fraai met paarlemoer ingelegde waren; alsmede veel balsem, bijzonder in de apotheek van St. Salvator. Ook hebben zij eenigen handel, maar het voornaamste bestaan is van de bedevaartgangers, die de stad, zoo wel uit het O. als W. bezoeken. De stad heeft echter weinig van deszelfs aloude heerlijkheid behouden, en is thans wezenlijk eene eenzame, verlatene plaats, alwaar de inw. zich in hunne huizen, als in vestingen, moeten opsluiten, om de onophoudelijke onderdrukkingen der Turken te ontwijken, in welk lot vooral de joden deelen. De omtrek der stad is allerakeligst; men ziet er niet dan schrale bergen, naast elkander met puinhoopen bedekt, zelfs het dal Jozaphat, door den Kedron bespoeld, heeft niets bekoorlijks. Men ziet hier den Schebel-Tor of Olijfberg, de graven van ABSALOM, ZACHARIAS en JEREMIAS, den vijver *Bethesda*, en het graf der Maagd MARIA. Ten N. der stad liggen de graven der koningen, met derzelver zorgvuldig uitgehouwen grotten. 53. L. 31. 47. 47. N. B. 2. Vlek der N. Amer. Rep., prov. Nieuw York, gr. Ontario, met 450 inw. 3. J. of *Funk's Town*, N. Amer. vlek, prov. Maryland, gr. Washington. 4. Pool. stadje, waiw. Masovië.

JERVENLAND, Rus. distr. in Esthland.

JERVENTAIPOL, Rus. vesting, gouv. Finland, kreits Wilmanstrand.

JERVIS, Austr. baai in 't O. van Nieuw Holland, bij kaap St. George, eene zekere haven voor schepen van allerlei grootte. 35. 6. Z. B. 2. Kanaal of invaart aan de W. kust van N. Amer., in de golf van Georgië, door VANCOUVER in 1792 dus genaamd; de invaart op 254. 8. L. 49. 40. N. B. 3. Kaap aan de Z. kust van Nieuw Holland, tegenover het eil. Kangaroe.

JERXHEIM, Brunsw. dorp, distr. Schöppenstedt, met 620 inw.

JESAN, gebergte in Japan, ten O. van het meer Omio. 2. Distr. op het eil. Niphon, vorstendom Oru.

JESATSCHA, Rus. riv., gouv. Tschernigow, kreits Konotop.

JESBERG, Keur-Hes. dorp, aan de Gilse, met 800 inw., in het ambt Jesberg,

berg, dat 8 dorpen en 2,350 inw. bevat.

JESCHIL-IRMAK, de *Irus* der ouden, vrij aanzienlijke kustriv. in Aziat. Turkije, welke op den Jildistagh ontspringt, onder den naam van Tosan, N. W. voorbij Tokat vliet, Amasia bespoelt en bij Samson in de zee valt.

JESD of *Yezd*, Perz. stad, prov. Fars of Farsistan, op de grenzen der groote woestijn, aan eenen Z. W. waarts loopenden bergrug. Zij is de zetel van eenen beglerbeg, en heeft vervallene muren, en volgens DUPRÉ, 9 poorten, 20 moskeën, waaronder eene met 4 minerets en eenen groen verlakten koepel; 4 groote bedehuizen, 24 karavansera's, waarvan 12 ter huisvesting van vreemdelingen, en 12 tot berging der koopwaren dienen, en, volgens CHRISTIE, 40,000, inw., waaronder 4000 Perzen. Zij hebben vele fabr., bijzonder van de beste zijde stoffen, shawls, suiker, en wapens. De handel is er zeer aanzienlijk. Zesmaal 's jaars brengen de karavanen van Herad shawls, van Kachemir Indisch staal, van Medsjed schapenvellen van Bokhara; die van Ispahan en Schiras, Eur. waren, Rus. koper en zijde van Ghilan, daar de omtrek van Jesd niet genoegzaam oplevert. De kleine riv. Mehrls bespoelt de stad en haren omtrek, die wijn, koren, suikerriet, vijgen en meloenen, katoen en zijde voortbrengt. De kameelfokkerij is hier zoo sterk, dat CHRISTIE alleen in de stad 50,000 van deze dieren telde. 53. 16. L. 32. 40. N. B.

JESDEKAST of *Jesdschnast*, ommuurde Perz. stad, prov. Fars, distr. Istachr, op eene rotsachtige hoogte, zeer schilderachtig gelegen, met 2000 inw., die katoen, rijst en koren bouwen. Haar brood is om deszelfs witheid en smaak, door geheel Perzië beroemd.

JESDSDI, Perz. stad, prov. Kurdistan.

JESENIKOW, Rus. plaats, gouv. Kaluga, kreits Shisdra, met ijzersmederijen.

JESENITZE, zie Asling.

JESERICH, Pruis. meer, prov. Pruisen; zeer smal, maar 6 mijlen lang.

JESI, stadje in den Kerk. Staat, legatie Ancona, aan de Esino; handel en 5000 inw.

JESID, riv. in Aziat. Turk., valt in de Buhairat.

JESIDEËRS, Turk. Aziat. volksstam, pachalik Mosul, op en bij het gebergte Sindschar, in onderscheidene onafhankelijke horden verdeeld, van welke diegene, die den Sindschar bewonen, onder 2 scheiks staan, en behalve de ruiterij, 6,000 man voetvolk tellen. Zij zijn afschuwelijke roovers en onverzoenlijke vijanden der Turken, hoewel hun godsdienst eene vervalschte sekte van het Islam is, welk scheik JEZID tot insteller had. Zij mogen geen lezen of schrijven leeren, waarom elke stam eenen Turk. schrijver voor de handelszaken heeft. Zij leven in dorpen en van den landbouw, en zijn nog op verre na niet bekend.

JESIERNICA, Rus. stad, gouv. Grodno.

JESIMA, klein eil. bij Awasi in Japan.

JESINGEN, Wurt. dorp, kreits Zwarte Woud, met 1180 inw. 2. Wurt. dorp, Donaukreits, met 820 inw. 3. *Opper* J., Wurt. D., kreits Zwarte Woud; 630 inw.

JESINOVA, Rus. dorp, gouv. Kostroma, kreits Kologriew.

JESIOROTSCHE, Rus. pl., gouv. Wilna.

JESIRA, Japansch vlek op Niphon.

JESLINGEN, Wurt. D., kreits Zwarte Woud, ambt Kottweel, met 520 inw.

JESLIUM, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Leeuwarden.

JESMEN, Rus. riv., gouv. Tschernigow.

JESMOND, Eng. D., gr. Northumberland.

JESO, zie Jesso.

JESROTCH, O. Ind. stad, prov. Lahore.

JESSAMINE, N. Amer. gr., prov. Kentucky, met 8,400 inw. De hoofdpl. is Nicholasville.

JESSELMERE, O. Ind. rajaschap, prov. Ajmeer, dat tevens het distr. van dien naam bevat, en in het Z. W. der prov. gelegen is. Het is bijna eene woestijn, en door de woestijnen van Multan, Bicanere en Joudpoor omringd, terwijl men er slechts op eenige oasen, en bij de kleine riv., vruchtbaar land ontmoet. De inw. erkennen alleen in naam, den rajah van Jesselmere voor opperhoofd, maar zijn eigenlijk onafhankelijk. 2. Hoofdstad van dit distr., door een onafhankelijk opperhoofd geregeerd, op eene oase, in de woestijn. 90. 2. L. 27. 44. N. B.

JESSEN, Pruis. stadje, regdst. Merseburg, aan den Zwarten Elster, met 1400 inw., wijnbouw, veeteelt en fabr.

JESSEREN, Nederl. dorpje, prov. Limburg, arr. Hasselt, met 230 inw.

JESSNITZ, stadje in Anhalt-Dessau, aan de Mulde, met 1670 inw. en fabr.

JESSO, YEDSO, MATSMAI of *Tschika*, Japan. eil. in de Stille Zuidzee, O. van Azië, wel reeds in de 16 eeuw bekend, en door den Nederlander DE VRIES bezocht, doch eerst in onzen tijd door LA PEYROUSE, BROUGHTON en vooral door KRUSENSTERN, nader bepaald, schoon echter nog nimmer een Europeaan tot in het midden des lands gekomen is. Het ligt tusschen 41. 25. en 45. 30. N. B. en 139. 30. en 164. 46. L.,

 en

en is ten Z., door de straat van Sangar, van Niphon, ten N. door de straat la Peyrouse, van Sachalië, en door eene andere straat van de Zuidelijke Kurilen gescheiden. Het is van het W. naar het O., ongeveer 100 mijlen lang, en in de rigting van de N. W. punt, kaap Romasof, tot aan de Z. O. punt, ongeveer 60 mijlen breed. Het eil. heeft, wegens de menigvuldige golven, eene onregelmatige gedaante, hetwelk de bepaling van den vlakken inhoud moeijelijk maakt. Men schat denzelven op 2,950 V. M. De voornaamste kapen zijn: kaap Sineko, kaap Sangar, Ooata Nizawa, kaap Kutusof (aan de baai van dien naam), kaap Nowosiltzow (aan de groote baai van Suchtelen), kaap Malespina, kaap Soya, kaap Shep, kaap Lustuko, kaap Eroen, kaap Escarme, enz. De golven zijn, behalve de reeds genoemde: Goede Hoop, Vulkaan's baai, Strogonof, enz. Het land is door hooge, deels met sneeuw bedekte bergen, in allerlei rigtingen doorsneden. Aan de Z. kust vond BROUGHTON drie vuurspuwende bergen. Aan de Z. zijde heeft het land een onaangenaam voorkomen. KRUSENSTERN zag hier nergens bebouwd land, maar in het N. gedeelte scheen het zeer vruchtbaar en met boomen bezet, die als in terrassen, de hoogten bedekten. BROUGHTON spreekt van olm-, eiken-, essen-, berken-, beuken-, linden- en de meeste Eur. boomen, benevens vele heesters. De Engelschen zagen hier beeren, vossen, herten, konijnen, paarden en honden; adelaars, kraaijen, duiven, wilde ganzen, eenden, zeeraven, reigers, strandloopers, rotganzen, enz. Onder de visschen behooren vooral: walvisschen, schildpadden, kreeften, zeevarkens, kabeljaauw, zwaardvisschen, dolfijnen, enz. Het delfstoffelijk rijk levert er goud, zilver en lood op, doch het laatste wordt slechts gegraven. — De bewoners onderscheiden zich in Japannezen en *Ainos* of inboorlingen. Over de eersten zie dat art. De laatsten, bijzonder die van den omtrek der Vulkaans baai (bij de inw. *Endermo* of *Edomo* genoemd), schijnen met de bewoners van de Kurilen, denzelfden oorsprong te hebben. De mannen zijn klein, met eenigzins kromme beenen, zwaren baard en dik hoofdhaar. Dat zij, zoo als sommigen verhalen, haren over 't gansche ligchaam hebben, spreekt KRUSENSTERN stellig tegen. De vrouwen hadden het haar rondom het hoofd afgesneden, doch lieten het van boven groeijen, terwijl zij vóór het voorhoofd, om den mond, en op de handen getatoueerd waren, en glaskoralen, enz. om den hals droegen. De mannen hadden eenen wijden rok van boomschors, die met eenen gordel om het lijf was vastgemaakt. De kleeding der vrouwen is, behalve dat zij langer is, weinig hiervan onderscheiden; de kinderen loopen naakt. De vrouwen zijn leelijk, morsig, maar zeer bescheiden, en zedig; de mannen groeten met over elkander geslagene beenen, terwijl zij den baard strijken, en zich tot op den grond nederbuigen. Zij leven zeer eensgezind onder elkander, zoo dat zij zelfs geene scheldwoorden in hunne taal hebben. Hebzucht en roof schijnen bij hen onbekend. De huizen der inw. (want de Japannezen hebben groote en nette dorpen en woningen,) zijn van hout, en de wanden en het dak van riet. Zij slapen op dierenvellen en matten. Hun voornaam voedsel bestaat in gedroogde visch met olie; echter eten zij ook druiven, braam- en andere beziën, gierst, enz. Bij de dorpen vond men beeren, arenden, enz. in hokken, waarschijnlijk om te eten, daar zij dezelve niet verkoopen wilden. Zij schijnen zeer arm te zijn, daar zij bijna niets te koop hadden. Hunne booten zijn van pijnboomen, zeer eenvoudig gemaakt. Hunne netten zijn van draden van den lindenboom; haken, harpoenen, enz. krijgen zij van de Japannezen. Hunne voornaamste bezigheid schijnt de visscherij. De vrouwen weven laken voor kleederen, en doen andere huisselijke bezigheden. Tabakrooken is voor beide geslachten een bijzonder vermaak.

Verder zag BROUGHTON aan de Z. O. kust meestal onvruchtbare landen, en kon geene inw. ontdekken. Aan de Z. W. kust, waar de hoofdstad Matsmai, aan het begin der straat Sangar, ligt, is weinig bebouwd land. Tegenover dezelve, aan de andere zijde der genoemde straat, liggen de beide eilanden Osima en Kosima, die slechts rotsen zijn, en 't eil. Okosir. In de baai Kutusof meende KRUSENSTERN eene goede haven te zullen vinden; ten N. van deze was de baai Suchtelen, en van kaap Okamuy nam het land plotseling eene Z. O. rigting, en vormde de golf Strogonof, door bergen omringd, die toen de Russen hier waren, allen met sneeuw bedekt waren, terwijl KRUSENSTERN meende, dat hier eene groote riv. in uitliep. Men zag nergens woningen, behalve eenige visschers hutten in het N. Aan het N. einde ging

KRUSENSTERN ten anker in eene baai, die hij Romansof noemde, doch vond hier, tot zijne verwondering, in half Mei, nog geen teeken van lente, terwijl de inwoners, deels inboorlingen (Ainos dezelfde als de harige Kurilen), en deels Japansche kooplieden, onder het bevel van een' Japansch officier stonden. De Ainos leven van de vischvangst; schijnen aan de Japannezen niet anders dan gedroogde visch, vossen- en wolven-vellen te verkoopen, of tegen tabak, pijpen en huisraad in te ruilen. Hun godsdienst bestaat in eene vereëring van zon en maan, of liever van twee geesten, die in dezelve wonen, van een' goeden en een' bozen geest; maar zij hebben tempels, priesters, noch toovenaars, noch iets dergelijks. Zij schijnen treurig van aard; echter zijn zij beminnaars van zang en dans. Schrift hebben zij niet. De Japannezen laten het eiland door eenen gouverneur besturen, die in de hoofdstad Matsmai woont. De inw. betalen geene schatting, en worden door hunne eigene opperhoofden, naar hunne eigene gewoonten, geregeerd; alleen worden deze opperhoofden, door de Japannezen benoemd. Jesso wordt verdeeld, in: 1. het gouvernement Matsmai, 2. Ainu Khuni, 3. de omliggende eilanden, en 4. de tot dit eiland behoorende Kurilen. De hoofdplaats is Matsmai.

JESSORE, O. Ind. distr. van Bengalen, N. O. van Calcutta; ten N. door den Ganges, en ten O. door Backergunge begrensd. Het N. gedeelte is zeer vruchtbaar, maar het Z. gedeelte brengt slechts rijst en zout voort. Niettegenstaande dit is het zeer bevolkt, en men vindt er 9 mahomedanen tegen 7 Hindo's. 2. Hoofdpl. van bovengen. distr., aan de W. zijde der Boirub riv., en aan den weg van Calcutta naar Dacca. 107. 2. L. 23. 7. N. B.

JESTEDT, Keur-Hes. dorp in Ned. Hessen, ambt Eschwege, met 400 inw.

JESTETTEN, Bad. ambt, Treisamkreits, met 5,130 inw. 2. Dorp in voorn. ambt, met 570 inw.

JESUITEN ROTSEN, in de Atl. zee, aan de Braz. kust, op. 17. 48. Z. B.

JESUS, N. Amer. stad in Mexico, prov. San Luis de Potozi, met 1845 huisgezinnen. 2. J. *de Culemu*, stad en hoofdpl. van de prov. Itata in Chili, met veel wijnbouw. 3. Onderscheidene Spaan. volkplantingen in Amer. dragen dezen naam. 4. N. Amer. eil. in Canada, in de riv. St. Lourens; 7 m. lang en 2 m. breed. Het ligt N. W. van Montréal, waarvan de riv. des Prairies het afscheidt, terwijl de riv. St. Jean of Jesus het van het vaste land scheidt. Het land is vlak, welbebouwd en vruchtbaar, met schoone weigronden. Het behoort sedert 1699 den bisschop van Quebec. 5. Eil. in de Stille Zuidzee, door MENDANA in 1567 ontdekt. 6. 50. Z. B.

JESUS MARIA, eil. in de Stille Zuidzee, het Z. der Admiraliteit's eil. Het is door de omliggende rotsen, zeer moeijelijk te genaken, en heeft zwarte inw., die geheel naakt gaan. 163. 14. L. 2. 22. Z. B. 2. J. *de los Montes*, Z. Amer. volkplanting, prov. Buenos Ayres; 20 mijlen Z. van Santa Cruz de la Sierra la Nueva. 3. Stad in Z. Amer.; 10 mijlen N. van Cordova. 4. Z. Amer. riv., prov. Buenos-Ayres.

JESWUNTNAGUR, O. Ind. stad, prov. Agra. 26. 34. N. B. 96. 36. L.

JESZENICZA, Oostenr. D. in Croatië.

JET of *Set*, weinig bekende Afr. landstreek in Abyssinië, prov. Medra Bahr.

JETANS, zie Cumanches.

JETEN, Pruis. meer, regdst. Posen.

JETIMAN, Turk. dorp, prov. Rumelië.

JETKUL of *Itkul*, Rus. meer en vesting, met 300 huizen, gouv. Orenburg.

JETRA, O. Ind. lands., prov. Guzeratte, aan een' onafhankelijken Hindo raja behoorende, die in de versterkte stad Jetra woont. 24. 37. N. B. 90. L.

JETTE, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Brussel, dat met Ganshoren 1350 inw. telt.

JETTENHOFEN, Beij. ambt en slot, Op. Donaukreits.

JETTING, Deen. dorp in Jutland.

JETTINGEN (OPPER), Wurt. vlek, kreits Zwarte Woud, met 650 inw. 2. Beij. dorp, Op. Donaukreits, met 1500 inw.

JETZ, Jap. stad van Niphon; 28 mijlen N. N. O. van Meaco.

JETZE, tak der Elbe in het Han. vorst. Lüneburg, die op Kohlstätte, bij Ferchau ontspringt, en bij Hitzacker in de Elbe valt.

JETZOW, Pool. stad, waiw. Masovië.

JEU, zie Dieu. 2. J. *Mailloche*, Fr. stadje, dep. Indre.

JEUZGOTT, Turk. Aziat. stad, pachalik Siwas, tusschen Anguri en Tokat.

JEVER, heerl. in het hert. Holstein Oldenburg. (zie No. 3), welke met Kniphuizen thans eenen kreits van dit hert. uitmaakt. 2. J. en *Kniphuizen*, kreits in het hert. Oldenburg, ten N. aan de zee, waar hij nog het eil. Wangeroog bevat, ten O. aan den mond der Jahde, ten Z. aan den kreits Neuenburg, en verder aan Oost Vriesland grenzende, terwijl hij op 7½ V. M.,

20,100 inw. bevat. Aan de kusten heeft het land eene menigte zijlen of sluizen, door welke een kanaal loopt, dat het overtollige water des lands afvoert, en welke sluizen met veel zorg onderhouden worden. (Natuurlijke gesteldheid, enz. zie Oldenburg.) 3. Heerl., welke uit de 3 deelen: Ostringen, Rustringen en Wangerland bestaat, en 17,300 inw. telt. 4. Stadger. in voorm. heerl., zich slechts tot de stad bepalende. 5. Hoofdpl. van den kreits, en zetel der regeringscollegiën, met grachten en wallen omringd, 4 poorten, eene voorstad, een ruim kasteel, 5 luth., eene herv., eene roomsche kerk, eene synagoge, een gymnasium met 7 onderwijzers, wees- en armhuis en 3,300 inw., die ruim half in de voorstad wonen. Men heeft er vooral looijerijen, branderijen en handel, door 12 aanzienlijke vee- of jaarmarkten. De haven is te Hochzijl. 25. 32. L. 53. 35. N. B.

Jewe, Rus. dorp, gouv. Esthland.

Jewpatorie, zie Eupatoria.

Jeypore, zie Jyenagur. 2. O. Ind. stadje, prov. Behar, distr. Gawelghur.

Jeysingpore, zie Oogen.

Jezdikhan, Perz. stad in Azerbidia; 30 mijlen W. van Tabreez.

Jezdkast, zie Jesdekast.

Jeziérna, Pool. marktvlek in Galicië, kreits Zloczow.

Jezierzany, Galicisch dorp, kreits Czortkow.

Jezioro, Rus. dorp, gouv. Grodno.

Jezira ul Omar, Aziat. stad in Kurdistan, op een klein eil. in den Tiger.

Jezow, zie Jetzow.

Jezupol, Oostenr. vlek in Galicië, kreits Stanislawow, aan den Dniester.

Jhalawan, landstr. in het W. van Perzië, de Z. prov. van Beludschistan.

Jhansi, O. Ind. stad, prov. Allahabad, met bogen- en pijlenfabr. 89. 31. L. 25. 31. N. B.

Jhansu, kasteel in Thibet, op eene steile, onneembare rots, in eene aangename vallei gelegen. 107. 9. L. 28. 50. N. B.

Jibay, Rus. Aziat. riv. in de woestijn der Kirgizen, valt in de Ural.

Jibbel Auress of *Auras*, groote Afr. bergketen in Algiers, in het Z. deel der prov. Constantina, door verscheidene stammen bewoond, welke bijna onafhankelijk zijn. 2. J. *Deera*, berg in Algiers, prov. Titterie. 3. J. *Karkar*, rotsgebergte in Algiers, prov. Tlemsan. 4. J. *Dwee*, berg in Algiers, prov. Tlemsan. 5 J. *Iskell*, berg van Tunis, 5 mijlen Z. W. van Bizerta, oudtijds *Mons Cerna* geheeten. 6. J. *Mustewah*, berg in Algiers, prov. Constantina, waarop een opperhoofd der Kabyles woont; 15 m. Z. van Constantina. 7. J. *Seilat*, Afr. berg in Algiers, tot Sahara behoorende; 26 mijlen Z. Z. O. van Algiers.

Jibbeleah, Afr. bergketen, de grensscheiding tusschen Tunis en Tripoli.

Jichmori, Rus. stadje, gouv. Wilna.

Jidda of *Judda*, zie Dschidda.

Jiddoon, bergachtig O. Ind. distr., tusschen Cachemir en de riv. den Indus, door Afghaansche opperhoofden bestuurd. 34. N. B.

Jidensalme, Rus. D., gouv. Finland.

Jidmeelah, Afr. dorp in Algiers; 9 mijlen W. Z. W. van Constantina.

Jidser, Afr. kustriv. in Algiers, welke op het gebergte Atlas ontspringt, en de Tafna en andere takken heeft.

Jigat, klein eil. in de Ind. zee. 168. 21. L. 7. 11. Z. B.

Jigat Point, O. Ind. stad aan het Z. einde van de prov. Guzeratte, door zeeroovers bewoond. 86. 53. L. 22. 12. N. B.

Jigitonhonha, Braz. riv., prov. Minas Geraes, uit vele stroomen te zamen gesteld; zij valt in de Rio Grande. Op hare oevers vindt men diamantwerken.

Jihon, zie Oxus.

Jijel, kleine zeehaven in Algiers, prov. Constantina; 10 mijlen O. N. O. van Boujeiah.

Jilgoun, Turk. Aziat. stad in Caramanië; 9 mijlen O. van Akserai.

Jillifree, zie Jellifree.

Jillootia, O. Ind. stad, prov. Oude.

Jimmali, Afr. stad in Abyssinië; 13 mijlen Z. van Miné.

Jimmel, N. Afr. stad van Tunis; 9 mijlen O. Z. O. van Kairwan.

Jimmelah, Afr. stad in Algiers, oudtijds *Gemella*; 11 m. van Constantina.

Jindey, W. Afr. stad in Wooly; 5 mijlen O. van Pisania.

Jin-enne, N. Afr. riv. van Algiers, die op de Jibbel Deera ontspringt.

Jinnett, N. Afr. zeehaven in Algiers, prov. Titterie; 11 mijlen O. van Algiers.

Jinnie, zie Geune.

Jinzo, Spaan. dorp, prov. Gallicië.

Jipsingehuizen, Nederl. gehucht, prov. Groningen, arr. Winschoten, onder het dorp Vlachtwedde behoorende.

Jiron, Z. Amer. riv. van Quito, prov. Cuenca, valt in de golf van Guayaquil. 2. Onbeduidende volkplanting in Quito.

Jisefiörd, zie Isefiord.

Jisp, Nederl. dorp in N. Holland, kwart. Haarlem, met 600 inw. en eene thans vernieuwde kerk.

JOACHIM, Fr. vlek, dep. Neder Loire, met 2000 inw. 2. Z. Amer. riv. in Quito, prov. Moxos, welke ten N. loopt, en in eene breede riv. valt. 3. Verscheidene kleine Z. Amer. volkpl.

JOACHIMSTEIN, Pruis. dorp, Silez. regdst. Liegnitz, kreits Görlitz.

JOACHIMSTHAL, Oostenr. dorp, kreits Boven den Mannhartsberg, aan de Boh. grenzen. 2. Boh. stadje, kreits Elnbogen, in het Ertzgebergte, met 4 kerken, 2 kapellen en 3,700 inw., welke van de zilver- en kobaltgroeven, zilvergieterijen, draadtrekkerijen, enz. bestaan. 4. Pruis. stadje, regdst. Potsdam, kreits Angermünde, aan het meer Werbellin, met 1100 inw., branderijen en landbouw. Aan deze stad behoort het Joachimsthalsche gymnasium te Berlijn.

JOAG, W. Afr. stad in Senegambië, hoofdpl. van het rijk Kajaaga, met wallen omringd. Aan de oevers der bijgelegene riv. wordt zeer veel arak en wijn geteeld. PARK rekent ongeveer 2000 inw. 7. 49. L. 14. 27. N. B.

JOAH, riv. in O. Ind., prov. Dehli, bij de stad Barecly.

JOAL, Afr. negerdorp en zeehaven aan de W. kust, met een fort, en een kantoor der Franschen.

JOANA, zie Javanna. 2. Stad op het O. Ind. eil. Java, langs de riv. Joana, met eenige Eur. familiën. De omtrek brengt rijst, timmerhout en indigo voort. 128. 56. L. 6. 40. Z. B. 3. Braz. riv., prov. Todos Santos, valt in de Atl. zee.

JOANES, volkpl. op het eil. Marajo, aan de Braz. kust, tusschen de koloniën van Casa en La Conception.

JOANINA, zie Janina.

JOANNA, zie Anjuan.

JOANNAS, Fr. dorp, dep. Ardèche.

JOANNES of *Marajo*, groot Z. Amer. eil., aan den mond van de riv. der Amazonen, 50 mijlen lang en 30 mijlen breed, zeer goed bebouwd en maïs, en suiker voortbrengende.

JOANNET, een der Louisiaden, door D'ENTRECASTEAUX ontdekt.

JOANPORE of *Juanpore*, O. Ind. distr., prov. Allahabad, tusschen de Gogra, en de prov. Benares en Oude gelegen, goed bebouwd en bevolkt. De grootte is onbekend. De inw. worden op 3,070,000 geschat, waarvan ⅞ Hindo's zijn, doch waarschijnlijk zijn onder deze opgave de distr. Allahabad en Caunpore mede begrepen. 2. Hoofdpl. van voorn. O. Ind. distr. aan de Goomty, waarover eene brug van 10 bogen ligt. Zij heeft een fort met steenen muren, een vervallen kasteel, eene voorstad, onderscheidene moskeën en pagoden, en vele puinhoopen, die van de voormalige pracht dezer stad getuigen. De inw. zijn meest Mahomedanen. 100. 13. L. 25. 45. N. B.

JOAO (ST.), klein Z. Amer. eil. aan de kust van Brazilië. 331. 20. L. 1. 22. Z. B. 2. *St.* J. *de Baptista*, Port. fort bij de stad Tavira, prov. Algarvië, op een der eil. voor de reede. 3. *St.* J. *de Dios*, Port. fort, bij de stad Braganza. 4. *St.* J. *de Furtado*, Braz. stad, gouv. Para, aan de Guanapu. 5. *St.* J. *de Pesqueira*, Port. stad, prov. Beira, met 1500 inw., aan de Douero, die hier eenen waterval heeft. 6. *St.* J. *del Rey*, Z. Amer. distr. in Brazilië, prov. Minas Geraes, goed bebouwd, en hierom de korenschuur van de prov. genoemd. Men maakt er veel kaas en handelt in spek, rum, suiker en koffij. 7. Hoofdstad van gen. distr., aan de Rio das Mortes; 27 mijlen Z. W. van Villa Rica. 8. J. *de Sines*, Port. dorp, prov. Tra-los-montes, aan de golf van Sines.

JOAQUIM, dorp op 't Philippijnsch eil. Panay, in de Ind. zee.

JOAR, W. Afr. stad, voorheen met eene Eng. factorij, in 't rijk Bur Salum.

JOBAN, Aziat. dorp in Beludschistan, prov. Jhalawan, distr. Punduran.

JOBIE, Austr. eil. en staat in de Geelvink's baai, bij Nieuw Guinea, ten Z. der Schouten's eil.

JOB IN 'T GOOR, zie Goor.

JOBOKOSIMA, Jap. eil. bij Niphon.

JOCELIN, zie Josselin.

JOCHEN, Chin. koopstad, prov. Huquang, aan den mond der riv. Nanking.

JOCHSBERG, Beij. dorp, Rezatkreits.

JOCKENA of *Jegunga*, riv. in Rus. Lapland.

JOCKENUM of *Jockgrim*, Beij. stadje, Rijnkreits, met een kasteel en 700 inw.

JOCKGRIM, zie Jockenum.

JOCKMOCK, Zweed. dorp in Lapland.

JODAR, Spaan. stad, prov. Jaen, met 3,200 inw. 37. 53. N. B. 13. 13. L.

JODENVILLE, Nederl. dorp in Luxemburg, arr. Neufchâteau; 2 uren van Bastogne.

JODION, Nederl. gemeente, prov. en arr. Namen.

JODLOVA, D. in Galicië, kreits Jaslo.

JODO, kleine Z. Amer. riv. in Quito, prov. Maina. 2. Jap. stad, eil. Niphon; 2 mijlen Z. van Meaco.

JODOIGNE GELDENAEKEN, Nederl. stadje, prov. Z. Braband, arr. Nivelles, aan de groote Gette, met 3 kerken, een hospitaal, 4 brouwerijen, 3 branderijen, 2 oliemolens en 2100 inw.

JODOIGNE SOUVERAINE, Nederl. D., ¼ uur van bovengen. stad, met 620 inw.

JOECKELSFIELD, merkwaardige Noorweegsche berg in Lapland, bij de baai Joeckelsfiord. 76. N. B.

JOESWOE, Chin. stad, prov. Peking.

JOFFERS ISLAND, klein Noorw. eil., 1 m. N. N. O. van Long Sound.

JOGANVILLE, Fr. dorp, dep. Kanaal.

JOGGENBEEK, Han. riv., vorst. Alle, die bij Wunderbüttel in de Ise valt.

JOGIGOPA, O. Ind. stad in Bengalen, bij de grenzen van Assam, aan de Brahmapoetra. 26. 12. N. B. 107. 16. L.

JOGLEFIELD, berg in 't Noorw. stift Christiansand.

JOHANN (ST.), Illyr. stadje in Carniole, aan de Timavo, kreits Adelsberg. 2. Oostenr. distr., land boven de Ens, kreits Salzach, in 't dal Pongan. 3. Distr. in Croatië, kom. Agram. 4. Drie Rus. kersp., een in den kreits Reval, gouv. Esthland, en twee in de kreitsen Pernau en Arensburg, gouv. Lijfland. 5. Voorstad van de Pruis. stad Saarbrück, met 2560 inw. 6. Pruis. dorpje, regdst. Coblenz, aan de Nette, met 250 inw. 7. Zwits. plaats, kanton Bern, aan de Thiele. 8. Oostenr. D., kreits Salzburg, met 850 inw. 9. Illyr. dorp, kreits Villach. 10. Oostenr. D. in Tyrol, kreits Innsprück.

JOHANNES (ST.), Beij. D., Op. Mainkreits, landg. Baireuth, met 130 huizen.

JOHANNA, zie Anjouan.

JOHANNESBERG of *Bisschopsberg*, Nassausch dorp, ambt Rudesheim, met voortreffelijken wijnbouw. De wijnbergen van het slot zijn 63 morgen groot, voor den oogst van welke, in 1818, wel 40,000 guldens werden geboden. 2. Keur-Hes. buurt en slot, gr. hert. Fulda, met 160 huizen. 3. Keur-Hes. berg, gr. Hanau. (Slag van 1792). 4. Beij. D., Neder Mainkreits; 100 inw.

JOHANNESBURG, zie Jansburg.

JOHANNESMEER, zie Ivan-Osero.

JOHANN GEORGENSTADT, Saks. bergstadje, kreits Ertzgebergte, met 2620 inw. en mijnen van zilver, vitriool, zwavel, ijzer, steen, tin, lood en kobalt.

JOHANNIS (ST.), zie St. Johann.

JOHANNISBERG, Keur-Hes. gr., vorst. Hersfeld, met 750 inw. 2. Stad in Oostenr. Silezië, behoort den bisschop van Neisse.

JOHANNISBURG, Pruis. kreits, regdst. Gumbinnen, ten N. O. van het regdst. Koningsbergen, welke op ongeveer 30 V. M. 21,200 inw. bevat, eenen zandigen, moerassigen, en niet zeer vruchtbaren grond heeft, die door de Pysche en verscheidene meren bespoeld wordt, en met groote bosschen en heiden, waar onder de Johannisburger heide, bezet is. De voortbr. zijn: rundvee, schapen, rogge, vlas, boekweit, hout, visch, ijzer, turf, enz.; doch er zijn bijna geene fabr.. 2. J. of *Hansbork*, Pruis. stadje, hoofdpl. van voorn. kreits, aan de bevaarbare Pysche, met 1600 inw. en aanzienlijke korenmarkten. 39. 28. L. 53. 37. 48. N. B. 3. J. of *Sodargen*, Pool. stadje, waiw. Augustowa; 220 inw.

JOHANNISHUTTE, Han. ijzerwerk en buurt, prov. Hohenstein, aan Brunswijk behoorende, met 40 inw.

JOHANNISSTADT, zie Johann. No. 6.

JOHANN VAN LISSABON, woest eil. ten Z. van het eil. Mauritz.

JOHANNWORDEN, Deen. dorpje in Lauenburg, met 180 inw.

JÖHLINGEN, Bad. dorp, Pfinz- en Enzkreits, met 1800 inw.

JOHN RIVER, N. Amer. riv. van Louisiana, die in de Witte riv. valt.

JOHN (ST.), Eng. dorp in Hampshire, bij de stad Winchester, met 550 inw. 2. N. Amer. dorp en fort in Canada, aan den oever der Chambly of Richelieu riv., met een tolhuis. 304. 47. L. 45. 19. N. B. 3. N. Amer. meer in Neder Canada, hetwelk zich in de riv. Saguenai ontlast, 3 m. N. W. van Quebec. 4. St. J. *the Baptist*, Eng. kerspel, gr. Worcester, met 1950 inw. 5. St. J. *Baptiste*, kerspel der N. Amer. Rep., prov. Louisiana, met 3000 inw. 6. *Bayouk* of *St.* J., kleine N. Amer. kreek in Nieuw Orleans. 7. J. *Island*, N. Amer. eil. aan de kust van Z. Carolina, ten Z. W. van Charleston-haven, en door de Stono riv. van Jame's eil. gescheiden. Het is 10 m. in den omtrek groot. 297. 56. L. 32. 42. N. B. 8. Riv. der N. Amer. Rep., prov. New Hampshire, die in de Connecticut valt, op 306. L. 44. 26. N. B. 9. Eene der hoofdsteden van 't N. Amer. eil. Terreneuve, aan de O. kust, in eene baai van dien naam, met de beste huizen van het eil., in 1818 geheel verbrand. 325. 17. L. 47. 32. N. B. 10. Baai en eil. op de W. kust van 't N. Amer. eil. Terreneuve, in de golf van St. Lourens, aan het Z. W. einde der straat van Belle-isle. 11. N. Amer. eil. in de golf van St. Lourens, bij de N. kust van Nieuw Schotland, met eenen vruchtbaren grond, rijk in koren en vee. Het is verdeeld in de drie gr. King's, Queen's en Prince's county, en bevat 5000 inw., de hoofdstad Charlottetown, en de steden George's Town, Prince's Town, Hillsborough, Pownal, Maryborough, enz.

enz. Ligging tusschen 331. 14. en 333. 24. L. en 45. 46. N. B. en 47. 10. N. B. 12. Hoofdstad van 't W. Ind. eil. Antigua, met eene haven, door 't fort James verdedigd. 315. 42. L. 17. 4. N. B. 13. N. Amer. vlak eil., aan de kust van Nieuw Californië, eenige mijlen van het fort St. Diego. 14. Groote N. Amer. riv. in Nieuw Brunswijk, die op 45. 20. N. B. en 311. 46. L. in Fundy baai valt. De vloed is 30 mijlen ver op de riv. merkbaar. Aan derzelver mond is, door de rotsen, altijd een waterval, het zij binnenwaarts uit zee, of buitenwaarts in zee, door dat de vloed hier 20 voeten rijst, en bij de eb het zeewater 12 voeten lager dan de riv. is. De mond is dus niet te bevaren als op oogenblikken, wanneer de zee en riv. gelijk zijn. 15. N. Amer. riv. van O. Florida, die uit eene groote moeras ontspringt, en in verscheidene meren valt, waarvan het George meer het voornaamste is. 297. 4. L. 30. 32. N. B. 16. N. Amer. riv. van W. Florida, die in eene moeras ontspringt, en 3 mijlen O. van de riv. Apalache in de baai Apalache valt. 17. N. Amer. stad, prov. Delaware, gr. Sussex. 18. Kleine N. Amer. riv. van Neder Canada, gr. Warwick, die 10 mijlen beneden Montréal, in den St. Lourens valt. 19. Baai aan de kust van 't N. Amer. eil. Terreneuve, tusschen de kapen Ferolle en Rich.

JOHNSBERG, Pruis. berg, regdst. Breslau, bij Briegischen.

JOHNSBURY (ST.), N. Amer. vlek, prov. Vermont, gr. Caledonia.

JOHNSHAVEN (ST.), Schot. visschers stadje, gr. Kincardine, met bijna 1000 inw.

JOHN'S HALL, plaats op 't W. Ind. eil. Jamaïca, 2 à 3 mijlen van de golf Montego.

JOHNSON, gr. der N. Amer. Rep., prov. N. Carolina, tusschen de gr. Glasgow, Franklin, Wayne en Sampson, met de hoofdstad Smithfield en 6,200 inw. 2. Stad der N. Amer. Rep., prov. Virginië; 11 m. N. W. van Richmond. 3. Sterkte der N. Amer. Rep., prov. Z. Carolina, aan de N. O. zijde van Jame's eil., ten Z. van de stad Charleston. 4. Sterkte der N. Amer. Rep., prov. N. Carolina, aan den mond van kaap Fear river. 5. J. *Point*, kaap aan de Z. W. kust van 't W. Ind. eil. Antigua. 316. 11. L. 17. 10. N. B.

JOHNSTON, Schot. dorp, gr. Dumfries, met 900 inw. 2. Eng. gehucht, gr. Cumberland, met 600 inw. 3. J. *Island*, zie Lord North's Island. 4. Eil. in de Stille Zuidzee, door kapitein JOHNSTON in 1807 ontdekt. 16. 55. N. B. 208. 46. L. 5. J. *Straits*, straat in de Stille Zuidzee, tusschen de eil. Quadra en Vancouver en de W. kust van N. Amer. Ligging tusschen 250. 46. en 252. 32. L. en 50. 20. en 51. 55. N. B.

JOHNSTOWN, Schot. dorp, gr. Renfrew, met fabr. en 3,650 inw. In 1792 begon men dit dorp te bouwen. 2. Ier. vlek, gr. Longford, aan de Shannon. 3. Ier. vlek, gr. Donegal, aan de Foyle. 4. N. Amer. vlek, prov. Nieuw York, gr. Montgomery, met 6,225 inw. 5. N. Amer. vlek, prov. Rhode island, gr. Providence. 6. N. Amer. vlek, prov. Vermont. 7. N. Amer. dorp in Op. Canada, met 60 à 70 houten huizen.

JOHORE of *Johor*, het Zuidelijkste koningrijk van 't schiereil. Malacca, ten Z. aan de straat van Sincapure, die hetzelve van Bantang en Batavia scheidt, en ten W. aan de straat van Malacca grenzende. Men heeft hier het gebergte van Johore, waarvan kaap Romania de uiterste punt is; ten W. verheft zich de Formosa en Mora. Onderscheidene riv., waaronder de Johore, bespoelen het land, hetwelk overvloed van peper, tin, goud, sago en ivoor oplevert. Ondertusschen drijven de Europeanen thans geenen directen handel op dit land, maar de inboorlingen voeren hunne waren, met eigene vaartuigen, naar Prins van Wallis eil., en halen daar hunne benoodigdheden, of bezoeken ook wel de markten van Java en Sumatra. Bijzonder echter zijn deze om hunne zeerooverijen in de straten van Malacca en Sincapure berucht. De sultan is een Mahom. Maleijer, en de inw. stammen van het eil. Sumatra af. 2. Hoofdpl. van voorn. rijk, aan de riv. Johore, door geene nieuwere reizigers bezocht. 121. 39. L. 1. 40. N. B.

JOHSDORF, Morav. dorp, kreits Olmutz, met weverijen.

JOHSTADT, zie Gostadt.

JOIGNY, Fr. arr., dep. Yonne, dat op 35 V. M., in de kantons Joigny, Aillant sur Tholon, Bleneau, Brinon, Cerisiers, Tharny, St. Fargeau, en Villeneuve-sur-Yonne, 78,350 inw. bevat. 2. Hoofdpl. van dit arr., op eenen heuvel, aan de Yonne, over welke hier eene steenen brug ligt, in een vruchtbaar oord, met muren en torens omringd, heeft 6 poorten, 2 voorsteden, 1 kasteel, en 5,150 inw., die laken- en lederfabr. hebben, en sterken wijnhandel drijven. 21. L. 47. 56. N. B.

JOINAGUR, zie Ambher.

JOINVILLE, Fr. stadje, dep. Opper

Marne, arr. Vassy, aan de Marne en den voet van eenen hoogen berg, met 2,780 inw. en fabr. 22. 45. L. 48. 20. N. B.

JOIRE (ST.), Sard. dorpje, prov. Faussigni, aan eenen hoogen berg, met 420 inw.

JOKAGUR, O. Ind. stad der Mahratten, prov. Khandeisch. 94. 32. L. 22. 31. N. B.

JOKAITZ, Jap. visschers stadje op het eil Niphon, aan de zee ; 1200 huizen.

JOKATO, W. Afr. stad in 't rijk Barra in Senegambië, de zetel eens konings.

JOKI, Japansche stad, eil. Niphon.

JOKO, sterke W. Afr. stad in Kaarta; 10 mijlen N. W. van Kemmoo. 2. Zie Dobrawoda.

JOKOMI, Jap. distr., eil. Niphon. 2. Japansche stad, niet ver van Jedo.

JOKONOSIMA, Jap. eil., vorst. Ussumi of Gusju, tot het eil. Kiusiu behoorende, ten W. van Tanegusima. Volgens KRUSENSTERN, ligt de N. punt op 166. 34. L. en 30. 44. N. B. Het is over het algemeen vlak, en zoo laag, dat de boomen, waarmede het overal begroeid is, als in het water schijnen te staan. Het is 6 mijlen lang, 2 mijlen breed, met twee golven in het midden. Het wordt dikwerf van Nangasaki af bezocht, om aldaar hout in te nemen, en is bewoond, daar KRUSENSTERN dikwerf des nachts hier vuren zag branden.

JOLAN, riv. in 't Fr. dep. Allier, valt in de Sichon.

JOLBACHI, Turk. stad, sandschakat Salonika, met een distr. van 15 dorpen.

JOLIBA, zie Niger.

JOLIMONT of *Julimont*, zeer hooge Zwits. berg, kanton Bern, een uur lang, ten N. met dennen-, eiken- en beukenboomen, op de helling met heerlijke weiden, en aan den Z. kant met bosschen, korenvelden en wijnbergen bezet.

JOLLAIN-MELAIN, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Doornik, 6 à 700 inw.; 1½ uur van Doornik.

JOLLENBECK, Pruis. dorp, regdst. Minden, kreits Bielefeld.

JOLLONE-KEY, klein W. Ind. eil. der Bahama's. 300. 44. L. 26. 12. N. B.

JOLO, riv. op 't O. Ind. eil Sumatra.

JOLE-EIL, zie Solo eil.

JOLSTER, Noorw. dorp, stift Bergen.

JOLSVA, zie Eltsch.

JOLVA, O. Ind. stad, prov. Ajmeer.

JOLUT, eil. aan de W. kust van O. Groenland. 330. 56. L. 60. 56. N. B.

JOMALIE, klein eil. der Philippijnen.

JOMBA, boschachtige W. Afr. landstreek van Loango in Neder Guinea, rijk in hout en wild, met meer boomvruchten dan koren. De inw. zijn goede jagers. 2. J. of *Majumba*, hoofdst. van voorn. landstreek aan de zee, op eene delta, die door de Banna gevormd wordt, met eene goede reede.

JONA of *Icolmkill*, een der Schot. Hebriden, behoort den hertog van Argyle. Er zijn bouwvallen van eene kerk, waarin vele Ier., Schot. en Noorsche koningen begraven liggen.

JONAS, eil. in de zee van Kamschatka, volgens KRUSENSTERN, op 161. 2. L. 56. 25. N. B.

JONATHAN, inham aan de Z. kust van 't W. Ind. eil. St. Kitts.

JONCELS, Fr. dorp, dep. Hérault.

JONCRET, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Charleroi.

JONCY, Fr. dorp, dep. Saône en Loire, arr. Charolles, met 880 inw.

JONDEL, kaap aan de Z. kust van het Spaan. eil. Ivica, in de Middell. zee. 19. 2. L. 38. 50. N. B.

JONES, gr. in de N. Amer. Rep., prov. N. Carolina, distr. Newbern, ten Z. van Craven, door de Trent, met derzelver takken, genoegzaam bespoeld, met 5000 inw. De hoofdplaats is Trent. 2. Stad in dezelfde prov., aan de N. zijde van de Roanoke, tegenover Halifax. 3. Kaap in de Hudson's baai. 298. 46. L. 58. 50. N. B. 4. J. *Creek*, riv. in Pennsylvanië, welke op 302. 31. L. 40. 58. N. B. in de Delaware valt. 5. Eil. in de Hudson's baai. 314. 46. L. 61. 52. N. B. 6. J. *Key*, klein W. Ind. eil. aan den oever der Mosquito. 295. 19. L. 15. 35. N. B. 7. J. *Town*, zie Williamsburg.

JONESBOROUGH, N. Amer. stad, prov. Tennessee, hoofdplaats van 't distr. Washington.

JONESBURGH, N. Amer. stad, hoofdpl. van 't gr. Camden, prov. N. Carolina.

JONEYKISCHKEN, Pruis. dorpje, regdst. Koningsbergen, met 300 inw.

JONGE SESTERS of *Sexter*, W. Afr. riv. aan de Peperkust.

JONITZ, dorp in Anhalt, bij Dessau.

JONKAKONDA, zie Dschonkakonda.

JONKERSHOEK, afdeeling van 't Z. Afr. distr. Stellenbosch, aan de kaap de Goede Hoop.

JONKÖPING of *Jonkiopings-län*, Zweed. prov., het N. W. deel van Smaland, tusschen Skaraborg, Linkioping, Kalmar, Kronaberg, Halmstadt en Elfsborg, of tusschen 30. 54. en 33. 21. L. en 56. 56. en 58. 9. N. B. gelegen, en op ongeveer 200 V. M. 117,400 inw. tellende. Het land is zeer bergachtig, daar van het Wetter meer een bergrug loopt, die in het midden, waar hij op zijn hoogst is, zich in drie takken

ken verdeelt. Een der hoogste kruinen is de Hunsberg bij Jonkioping. De meren zijn: het Wetter, het Sommen- en Bolmen-meer; de meren Mycletlon, Saljan, Koseken, Aszjon, Widostern, enz. De riv. zijn: de Nissa-An, de Laga-An en de Emm-An. — De luchtsgesteldheid is koud, maar helder en gezond. De grond is hier en daar vrij vruchtbaar, op vele plaatsen zeer steenachtig, doch levert echter nog meer koren, dan de inw. behoeven; ook teelt men er peulvruchten, erwten, moesgroenten, aardappelen, vlas, hennep, een weinig tabak en boekweit, terwijl de boomvruchten er zeer goed voortkomen. Er zijn vele goede bosschen, en de veeteelt wordt door goede weiden begunstigd. Het rundvee is groot en sterk, en zoo wel als de kaas door geheel Zweden beroemd. Ook heeft men er schapen, varkens en gevogelte. Verder goud, zilver, koper, ijzer, bouwsteen, leem, enz. Behalve smederijen, weverijen en spinnerijen, zijn er geene fabr. De uitvoer bestaat in koren, vee, boter, kaas, varkens, huiden, hout, pik, teer en ijzerwaren. De prov. wordt in 6 voogdijen verdeeld. 2. Hoofdstad van voorn. Zweed. prov., de zetel der regeringscollegiën, tusschen het Wetter meer en twee kleinere meren, goed en regelmatig gebouwd, met verscheidene steenen gebouwen, waaronder het raadhuis, het geregtshof en de overblijfselen van een oud kasteel. Verder zijn er 2 voorsteden, 3 kerken, een tuighuis, een laboratorium en 3000 inw., die fabr. en eenigen handel drijven. In de nabijheid zijn 2 gezondheidsbronnen.

JONKULLA, een der hoogste bergen in Noorwegen, bij Kongsberg, volgens ESMARK 2800 voeten hoog.

JONNS TAGH, hoogte in Aziat. Turkije, van waar de Nabitzka afstroomt.

JONQUERAS (LA), Spaan. stadje, prov. Catalonië, aan den voet der Pyr.

JONQUES, Fr. vlek, dep. Monden der Rhône, arr. Aix, met 1560 inw.

JONQUIÈRE, baai aan de W. kust van 't O. Aziat. eil. Saghalië. 50. 54 N. B.

JONQUIE (LA), Fr. dorp, dep. Neder Seine.

JONQUIER, Fr. dorp, dep. Var.

JONQUIÈRES, Fr. stadje, dep. Monden der Rhône, sedert 1815 met de stad Martigues (zie dat art.) verbonden. 2. Fr. vlek, dep. Vaucluse, arr. Orange; 1500 inw., branderijen en zijdemolens. 3. Fr. dorp, dep. Tarn.

JONSAC, Fr. arr., dep. Charente, dat op 28½ V. M. in de kantons Jonsac, Archiac, Montendre, Montguyon, Montlieu, Mirambeau, en St. Genis 78,550 inw. bevat. 2. Hoofdpl. van voorn. arr. met 2500 inw. en handel in wijn en brandewijn.

JONSBERG, Zweed. D., Linkopings-län.

JONSCOLK, zie Johannisberg, No. 3.

JONTE, riv. in de Fr. dep. Aveiron en Lozère, valt in de Marne.

JONTSCHONGHIEN, Chin. stad, prov. Se-tschuen.

JONVILLE, Fr. stadje, dep. Opper Saône, aan de Saône, met 860 inw.

JOOBAR, O. Ind. stadje, prov. Gurwal.

JOOBUL, O. Ind. stadje, prov. Gurwal.

JOOD BOODONG, stad op de W. kust van 't O. Ind. eil. Celebes. 137. 7. L. 1. 39. Z. B.

JOODHUN, O. Ind. plaats, prov. Aurungabad, distr. Jomeer, op eene rots, die men met 240 trappen beklimt.

JOOGDEA of *Jugdya*, O. Ind. stad in Bengalen, distr. Tipperah, aan den mond der kleine Fenny, met katoen- en lakenfabr. en zoutziederijen. 108. 58. L. 20. 50. N. B.

JOOLME, O. Ind. plaats, prov. Malwah.

JOONEER, O. Ind. distr., prov. Aurungabad, ook Soonur genaamd, en aan Sungemuere, Ahmednagur, Perrainda, Polapoor, Bejapoor en het Gasthuis gebergte grenzende, veelal berg- en heuvelachtig, doch goed bebouwd, met schoone dalen doorsneden, die door de Beema, Neeramoola, Jaslo, Kokra en Mofah bespoeld worden. De hoofdplaats is Poona. 2. O. Ind. stad in voorn. distr. aan de Kuorka, met een fort, 7 poorten en vele oudheden. 91. 44. L. 19 12. N. B.

JOORIA, O. Ind. zeehaven, prov. Guzeratte, aan den Guicowar cijnsbaar, met veel handel op Bombay en de W. kusten van Indië, Perzië en Arabië. 88. 26. L. 22. 40. N. B.

JOOSAUD, O. Ind. stad, prov. Ajmeer, den rajah van Joudpore behoorende. 91. 13. L. 26. 4. N. B.

JOOSI, Jap. distr., eil. Niphon.

JOOST (ST.) TEN NOORDEN, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, digt bij Brussel, met 1300 inw.

JOOSTLAND, Nederl. eil., prov. Zeeland, onder Walcheren behoorende, en door indijking met hetzelve vereënigd. Nieuwland is het eenigste dorp.

JOOSY, O. Ind. stad, prov. en distr. Allahabad, aan den Ganges. 99. 38. L. 25. 27. N. B.

JOOTSI-SIMA, eil. aan de N. kust van het Japansch eil. Niphon, ten N. W.

W. van kaap Noto, klein, vlak, maar rijk in hout en zeer goed bevolkt, met een kasteel. Volgens LA PEYROUSE op 155. 20. L. en 37. 51. N. B. Digter bij de kaap ligt nog een eil., dat nog geen naam heeft, waarom sommigen van 2 eil. Jootsi-Sima spreken.

JOPPE, zie Jaffa. 2. Stadje der N. Amer Rep., prov. Maryland, gr. Harford.

JOR, Aziat. riv. in Kaukazië, welke in de Kur valt.

JORA, O. Ind. sterkte, prov. Allahabad, distr. Gurrah.

JORAT of *Hooge Jurten*, Zwits. bergketen, tusschen de Alpen en Jura, in de kantons Freyburg en Waadt. Hierover loopt de weg naar Lausanne, 2772 voeten boven de zee. Al het water van de N. zijde loopt in de Broyne en Saane, en dat van de Z. zijde in 't meer van Geneve.

JORDAAN (Arabisch *El Arden*), vischrijke riv. in Aziat. Turkije, welke aan den Hermon, uit twee bronnen, Nahr-Harburg (bij Hasbeja) en Nahr Banjas of de Grot van Pan ontspringt, welke in het meer El Houle (*de Samochonites* bij JOZEPHUS) te zamen komen. Omtrent ¾ mijl van dit meer is hij reeds 70 voeten breed, vloeit 4 mijlen door een dal, alwaar hij het meer van Tiberias doorloopt, en dan 15 mijlen door de vlakte Algauer stroomt, tot hij in de Doode zee uitloopt. Zijne takken, die van weinig belang zijn, heeten: Jarmoch, Jabok, Janza, Manadra en de Krith. Des winters, en op het einde der lente, als de sneeuw op den Libanon smelt, krijgt hij nieuw water; hetzelve is troebel, doch wordt, als het uitgeschept is, helder, schoon het alsdan een' zwarten, met hartsachtige zelfstandigheden vermengden droes nalaat. 2. Stad der N. Amer. Rep., prov. Z. Carolina.

JORDANOW, stadje in Galicië, kreits Myslenuze, aan de Skawa.

JORDANSMÜHLE, Pruis. dorp, Silez. regdst. Reichenbach, met 600 inw.

JORDE, Spaan. dorp, prov. Valencia.

JORDEN, Rus. dorp, gouv. Esthland.

JORGA, Rus. Aziat. stad in Georgië, prov. Kakiet; 28 m. Z. O. van Teflis.

JORGE (ST.), 2 Z. Amer. riv. in Granada; de eene in de prov. Popayan, valt in de Patia; — de andere, prov. Carthagena, die uit een' tak der Magdalena ontspringt, en bij de haven van Tolu in zee valt. 3. Braz. stadje, gouv. St. Salvador, aan eene baai gelegen. 355. 6. L. 14. 45. Z. B. 4. N. Amer. stad in Nieuw Mexico, aan de Bravo; 9 mijlen O. van Sumas. 5. Baai aan de O. kust van Z. Amer. 46. Z. B. 6. St. J. *de Olancho*, N. Amer stad in Mexico, prov. Honduras; 33 mijlen O. van Valladolid. 291. 10. L. 14. 35. N. B. 7. Naam van vele kleine volkpl. in Spaan. Amerika.

JORGEN (ST.), Illyr. dorp, kreits Laybach.

JORGENS (ST.), Deen. D., eil. Funen.

JORGENTHAL, Boh. dorp, kreits Leutmeritz.

JORHAT, nieuwe hoofdstad van het kon. en de prov. Assem in Achter Indië, verblijfpl. van den vorst, aan den Brahmapoeter; 13 mijlen Z. W. van de oude hoofdst. Ghergong; eene groote, doch slecht gebouwde stad, met een hek van bamboes omringd, in eene landstreek, die in het regenachtige jaargetijde, onder water wordt gezet. Toen luitenant WOOD in 1796 daar was, vond hij er nog geen enkel steenen gebouw. 111. 56. L. 26. 45. N. B.

JORI, Aziat. riv. in Rus. Georgië, welke op den Kaukazus ontspringt, en na meestal paralel met de Kur geloopen te hebben, op de grenzen van Schirwan in deze riv. valt.

JORIS (ST.), baai aan de N. kust van het W. Ind. eil. Curaçao.

JORISMA, Jap. prov. op Niphon.

JORJAN of *Corcan*, Perz. stad, prov. Asterabad, ten O. der Kaspische zee; voorheen werd zij *Hurkaur* genaamd; 34 mijlen W. van Meshid.

JORK, Han. D., hert. Bremen; 700 inw.

JORKAU, GÖRKAU of *Borek*, Boh. stadje, kreits Saatz, aan de Bila, met 1520 inw., brouwerijen, papiermolens en handel in koren en hout.

JORKINA, Rus. dorp, gouv. Kaluga.

JORLANDA, Zweed. D., Gefleborgs-län.

JOROCOBAS, Braz. stadje aan den oorsprong der riv. Tiete.

JORQUERA, Spaan. vlek, prov. Cuenca, aan de Xucar, met 2000 inw.

JORREDAL-ELF, kleine riv. in 't Noorw. stift Christiaansand.

JORRINGFIORD, Noorw. dorp, stift Drontheim, met 1560 inw.

JORTSO, Zweed. eil. in de Dal-elf, met aanzienlijke smederijen.

JORULLO, zie Zorullo.

JORWERT, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Leeuwarden.

JOS, zie Nio.

JOSAPHAT, Afr. dal, aan de kaap de Goede Hoop, distr. Drakenstein, met goede boomvruchten en wijn. 2. Zie Jerusalem.

JOSE, Nederl. dorp, prov. en arr. Luik, met 540 inw. 2. St. J., klein O. Ind. eil. der Philippijnen. 3. Dorp

op

op 't Philippijusch eil. Panay.

JOSÉ (ST.) DELMONTE, dorp op 't Philippijnsch eil. Manille, prov. Bulacan. 2. J. *de Palasopis*, dorp in het Spaan. gedeelte van Manille, prov. Pampargu.

JOSEF (ST.) of *Jose*, Z. Amer. stad, prov. Chiquitos; 73 mijlen Z. Z. O. van Santa Cruz de la Sierra Nueva. 2. *St.* J., Z. Amer. stad, prov. Moxos; 50 mijlen N. N. W. van Santa Cruz de la Sierra Nueva. 3. *St.* J., klein Z. Amer. eil. in de Atl. zee, bij de baai Los Camarones, aan de kust van Patagonië, op 44. 30. Z. B. 4. *St.* J., Z. Amer. volkpl., prov Popayan; 40 m. Z. O. van Pasto. 5. *St.* J. *de Huales*, Z. Amer. volkpl., prov. Quito, aan de Napo. 303. L. 1. 50. Z. B. 6. *St.* J. *del Parral*, N. Amer. stad in Mexico, prov. Durango, met 5,000 inw. en wijnteelt. 7. Z. Amer. stad, prov. Buenos Ayres, aan eene riv. van dien naam, aan de N. W. zijde van Monte Video. 320. 52. 38. L. 34. 22. 17. Z. B. 8. J. *de Ribamar*, Z. Amer. stad, hoofdplaats der prov. Siara, op eenen berg, met eene haven. 9. Z. Amer. riv., prov. Buenos Ayres, die in de Plata valt. 10. Drie andere riv. der prov. Buenos Ayres, waarvan de eerste in de Jacegua, de tweede in de Santa Lucia, en de derde in de baai Maldonado valt. 11. Braz. riv., prov. Matto Grosso, die in de Itenes valt. 12. Riv. van 't W. Ind. eil. Barbados, die O. waarts in zee valt. 13. Riv. der N. Amer. Rep., die in de prov. Indiana ontspringt, en in het meer Michigan valt. 14. N. Amer. meer, ten O. van het meer Sal, dat door de Cat-meer riv., zich in het Cat-meer ontlast. Het is 12 mijlen lang en 6 breed; Osnabrug-House is aan het N. O. gedeelte van het meer. 287. 31. L. 51. N. B. 15. J. of *Ilet à Pierre*, dorp in het W. gedeelte van het W. Ind. eil. St. Domingo, 3 m. N. W. van het dorp Tiburon. 16. Baai aan de kust van W. Florida, met eenen naauwen ingang en goeden ankergrond. 17. Klein eil. in de Ind. zee. 71. 56. L. 5. 45. Z. B. 18. Stad aan de W. kust van 't W. Ind. eil. Dominica; 3 mijlen Z. van Portsmouth. 19. Het langste der kanalen, in welke de N. Amer. straat St. Mary verdeeld is, die 't Opper-meer en dat van Huron vereënigt. 20. Volkpl. op 't W. Ind. eil. Cuba; 42 m. W. Z. W. van Havannah. 21. Stad in Californië, waar schepen van *Manille*, op hunne reis naar Acapulco, water innemen. 267. 58. L. 23. 4. N. B. 22. N. Amer. riv., die in de prov. Indiana ontspringt, en in de Miami valt. 23. *Fort St.* J., sterkte aan bovengen. riv. 297. 36. L. 42. 14. N. B. 24. Kleine N. Amer. riv. in Neder Canada, gr. Warwick, valt 1 mijl boven Richmond in den St. Laurens. 25. N. Amer. eil., in de golf van Californië, aan de kust, tusschen de eil. Santa-Cruz en St. Francisco. 26. Z. Amer. eil., aan den mond der Amazonen riv. 27. N. Amer. baai, aan de kust van Mexico, tusschen baai San Bernardo en den mond der Rio del Norte. 28. Baai aan de W. zijde van 't W. Ind. eil. Trinidad. 29. J. *Key*, klein eil. in de golf van Mexico, aan de kust van Florida. 288. 16. L. 30. 8. N. B.

JOSEPHINEN BOGT of *golf van St. Vincent*, 155. 45. L. 34. 12. Z. B. op Nieuw Holland.

JOSEPHOW, zie Jozefow.

JOSEPH'S-KANAAL of *Jusuf*, kanaal, in Midden Egypte, kacheflik Fajum, welk het meer Birket Karoon met den Nijl vereënigt, en veel vruchtbaarheid rondom zich verspreidt, schoon niet zorgvuldig genoeg onderhouden.

JOSEPHSTADT of *Plesz*, Boh. stadje en vesting, kreits Königingrätz, aan de Elbe, met 1450 inw. 2. Zie Göstadt.

JOSET, riv. aan de Z. kust van Frankrijk, valt bij Marseille in de zee.

JOSGU, zie Jyo.

JOSIDA, Jap. stad, eil. Niphon.

JOSIMATH, O. Ind. stadje, prov. Serinagur, aan de zamenkomst der Dali en Vishnu, met 150 huizen en eenen beroemden tempel. 97. 18. L. 30. 34. N. B.

JOSJEDA, Jap. stad, vorst. Mikawa, aan eene riv., met 1350 huizen.

JOSLIN, Beij. riv., Op. Mainkreits, die bij Doosenfeld in den Rooden Main valt.

JOSLOWITZ of *Janoslawice*, Morav. vlek, kreits Znaim, aan de Taya, met 1650 inw. en wijnbouw.

JOSOWENKA, Rus. dorp in de Slobodische Ukraine.

JOSQUIN (SAN), Z. Amer. volkpl., prov. Paraguay, aan de riv. Cuicui. 321. 32. 40. L. 25. 1. 47. Z. B.

JOSSE, Zweed. härrad, Karlstadt-län. 2. Fr. dorp, dep. Pas-de-Calais.

JOSSELIN, Fr. stadje, dep. Morbihan, aan de Oust, met 2,700 inw., die lakenweverijen en eene gezondheidsbron hebben. In de nabijheid is het rotsgewelf *Pertuis des Fées*.

JOTACO, het oude *Astacus*, klein Ionisch eil. in de Middell. zee, tusschen Ithaca en het vaste land, door visschers bewoond.

JOTAN, klein Turk. Aziat. eil. in Nato-

toliё, 3 mijlen N. van Milets.

JOTEMISH, ook *Utanish* genoemd, Rus. Aziat. distr. in Daghestan. 2. Dorp en hoofdpl. van dit distr. aan de Intsche.

JOUAN, baai aan de kust van 't Fr. dep. Var, niet ver van Antibes. Het was de landingsplaats van NAPOLEON, bij zijne terugkomst van Elba, op den 1 Maart 1815.

JOUANNE, riv. in 't Fr. dep. Mayenne, welke in de Mayenne valt.

JOUARRE, Fr. marktvlek, dep. Seine en Marne, met het kerspel 2120 inw.

JOUDPORE, O. Ind. vorst., prov. Ajmeer, tusschen Jesselmere, Bicanere, Shekawatty, Ajmeer, Odeypour en de woestijn van Multan gelegen. Het bevat de beide distr. Marwar en Nagore, en wordt door de Banass en eenige kleine woestijnriv. bespoeld. Echter zijn de Z. en O. gedeelten zeer vruchtbaar, en brengen katoen, suiker, tarw, gerst, peulvruchten en een weinig katoen voort. Het voornaamste middel van bestaan is de veeteelt. De paarden zijn er groot en sterk, terwijl de ossen voor de beste van geheel Ajmeer gehouden worden. In 't Z. O. heeft het land ook loodmijnen, en veel zout en salpeter. De uitvoer bestaat in zout, kameelen, paarden en ossen, waarvoor het katoenen stoffen, shawls, specerijen, opium, rijst, suiker, staal en ijzer terug ontvangt. De inw. zijn Rajpoten. De krijgsmagt van den rajah werd in 1805 op 27,000 ruiters, 3000 man voetvolk en 30 stukken geschut gerekend. 2. Distr. in dit rajaschap, 't Z. deel des lands, met de hoofdst. Joudpore, op eenen heuvel en eenen tak van de Banass, met handel op Guzuratte en Decan. 91. 4. L. 26. 27. N. B.

JOUÉ. Fr. vlek, dep. Indre en Loire, aan de Cher, met 290 huizen en wijnteelt. 2. Fr. dorp, dep. Maine en Loire, met 312 huizen. 3. J. *du Plaid*, Fr. vlek, dep. Orne, met 265 huizen. 4. Fr. vlek, dep. Neder Loire, met 1900 inw. 5. Fr. vlek, dep. Sarte.

JOUGNE, Fr. vlek, dep. Doubs, aan de Jougnena, met 830 inw., kanongieterij, ijzersmederij, zaag- en oliemolens en ruïnen van eene Romeinsche waterleiding.

JOUGUES, Fr. dorp, dep. Monden der Rhône, met 1560 inw.

JOUIN (ST.), Fr. vlek, dep. 2 Sèvres, met 1300 inw. 2. Fr. vlek, dep. Vienne, met 2000 inw.

JOUKAKONDA, W. Afr. fort aan den linker oever der Gambia.

JOUNSAR, O. Ind. gebied, prov. Gurwal, distr. Surmour.

JOURA, klein eil. in den Griek. Archipel, met eenige visschers.

JOURDAIN, zie Ile Jourdain.

JOURE, bloeijend Nederl. D. in Vriesland, arr. Heerenveen, met schoone gebouwen, 1800 inw., boomkweekerijen, scheepstimmerwerven en fabr. Geboorteplaats van den grooten BORGER.

JOURKOUP, Turk. Aziat. vlek in Caramaniё; 16 m. Z. O. van Kirshehr.

JOURLY MEHSER, O. Ind. stad, prov. Khandeish, den Mahratten behoorende. 93. 16. L. 22. 23. N. B.

JOURNAL, Nederl. dorp in Luxemburg, arr. Marche.

JOURNETA, Spaan. dorp in Navarre.

JOUVANCE of *St. Gengouz le Royal*, Fr. vlek, dep. Saône en Loire; 1500 inw.

JOUWER, zie Joure.

JOUWSWIER, Nederl. D., prov. Vriesland, arr. Leeuwarden; O. van Dokkum.

JOUX, Zwits. dal en meer, kanton Waadtland, in de keten der Jura, met 3000 inw. Het meer is 2 mijlen lang en ½ breed, en de grootste diepte is 150 voeten. 2. *Château de* J., zie Château. 3. Fr. sterkte, dep. Doubs, op eene hooge rots aan de Doubs, hetwelk den grooten weg van Zwitserland bestrijkt.

JOUY, Fr. dorp, dep. Seine en Marne, met 915 inw. 2. J. *aux Arches*, Fr. dorp, dep. Moesel, aan de Moesel, met 137 huizen. Van de Romeinsche waterleiding zijn nog 23 bogen overig. 3. J. *Le Châtel*, Fr. stadje, dep. Seine en Marne, met 920 inw.

JOVEN ROAN, zie Roan.

JOWA, riv. der N. Amer. Rep., land van den Missouri, die aan den regter oever in den Mississippi valt. 2. N. Amer. dorp en riv. in Louisiana, welke laatste ook in den Mississippi valt.

JOWAHIR, dal in de O. Ind. prov. Gurwal, bij het Himmalayah gebergte.

JOWANASCRIK, Turk. D. in Moldaviё.

JOWAN EL MUGRAH, Afr. dorp, in Algiers: 10 mijlen Z. W. van Seteef.

JOWAUR, O. Ind. distr., prov. Aurungabad, aan de Arabische zee grenzende, een kustland, dat niet sterk bebouwd, en door eenige kustriv., waarvan de Sooria de voorn. is, bespoeld wordt. 2. Hoofdstad van voorn. distr., niet ver van de Sooria. 90. 57. L. 19. 55. N. B.

JOWAS, volksstam der Indianen in de N. Amer. Rep., ten N. van Ohio.

JOWL, zie Yowl eilanden.

JOWLA of *Jula*, het W. der Shetlands eil. bij Schotland, met 27 familiën.

JOWNIEN, Rus. stadje, gonv. Pultawa.

JOWRA, O. Ind. stad, prov. Malwah.

JOYEUSE, Fr. stadje, dep. Ardèche, arr. Argentière, met 1100 inw.

JOYNAGUR, stad in Achter Indië, in het rijk der Birmannen, prov. Meckley.

JOYOSA, Spaan. stad, prov. Valencia, aan de golf van Alicante.

JOZE (ST.), Braz. stad, gouv. Minas Geraes; 27 mijlen Z. W. van Villa Rica. 2. Braz. stad, gouv. Goyaz; 25 m. O. N. O. van Villa Boa.

JOZEFOW, JESEPHOW, Pool. marktvlek, waiw. Lublin, aan den Weichsel, met 740 inw. 2. Pool. marktvlek, waiw. Lublin. 51. 2. N. B. 39½. L.

JU, Birmansche stam aan de Juwa, in Achter Indië, door SYMES opgegeven, doch niet beschreven. 2. Fr. dorp, dep. Gers; 1 mijl van Plaisance.

JUAYE, Fr. dorp, dep. Calvados.

JU-HO, riv. in China, welke bij Tiensing in de Polho valt.

JU-WA, riv. in Achter Indië, in 't rijk van Birma, valt in de Irawaddy.

JUAN-FERNANDEZ, twee Z. Amer. eil. aan de kust van Chili, naar derzelver ontdekker aldus genoemd, die hier de eerste geiten aan land bragt, welke naderhand zeer sterk vermeerderd zijn. Het grootste, *de Tierra* of *Ilha Mayor*, is tamelijk vruchtbaar, heeft eene aangename luchtsgesteldheid, en brengt mirtenboomen van 40, en pimentboomen van 60 voeten hoogte, als ook zeer hooge katoenboomen, pruimen en veel planten tegen den scheurbuik voort. Ook zijn de Eur. keukengewassen, die ANSON hier bragt, wel voortgekomen. Cumberland's baai is de haven. Hooge bergen in het N., met bosschen bezet, worden door aangename dalen afgewisseld, en leveren schoone natuurtooneelen op. Het kleine Fuera of Loscabras, is eene enkele rots, zonder gras of boom. Zij zijn onbewoond, maar worden wel door schepen bezocht. Volgens VANCOUVER ligt de Z. W. punt op. 208. 55. L. en 33. Z. B. Op dit eil. leefde, van 1703 tot 1708, de Schot ALEXANDER SELKIRK, die hier door zijnen kapitein werd achter gelaten, en aanleiding heeft gegeven tot de algemeen bekende, verdichte geschiedenis van ROBINSON CRUSOË. 2. *San* J., kleine Spaan. stad, prov. Sevilla; 13 m. W. van Seville. 3. Spaan. distr. prov. Soria. 4. J. zie Joan en Isolino. 5. J. *St.*J., *de Pescuerra*, zie Joan de Pesqueira. 6. *St.* J. Z. Amer. stad, prov. Cuyo, in Buinos-Ayres. *Punta de* J. *Guya*, Z. Amer. kaap aan de kust van Terra Firma. 304. 10. L. 11. 36. N. B. 8. Z. Amer. stad van Chili, prov. Puchacay, aan de riv. Biobbio. 9. *St.* J. *de Baptista*, N. Amer. stad in Mexico, prov. Sonora, met zilvermijnen. 10. *St.* J. *del Rey*, Braz. stad, prov. Rio Janeiro. 11 *St.* J. *del Rey*, verscheidene Braz. volkpl. dragen dezen naam. 12. *St.* J., eil. aan de kust van de Braz. prov. Para, aan den ingang der riv. Turirana. 13. *St.* J., klein N. Amer. eil. in de golf van Californië. 14. *St.* J., Z. Amer. landpunt aan de kust van Nicaragua, prov. Guatimala, in den Stillen Oceaan. 15. *St.* J., landpunt van dezelfde prov. in den Atl. oceaan, die den ingang der riv. St. Juan vormt. 16. *St.* J., breede, gemakkelijke en goed gedekte Z. Amer. baai, aan de kust der Stille Zuidzee. 17. *St.* J., N. Amer. baai in de golf van Californië, prov. Sonora. 18. Z. Amer. haven van Peru, prov. Pisco. 19. *St.* J., groote Z. Amer. riv., prov. Nicaragua, in Guatimala, met eene sterkte tot verdediging van derzelver mond. 20. *St.* J., Z. Amer. riv. in Nieuw Granada, prov. Carthagena, die over het eil. Tortuguilla in zee valt. 21. *St.* J., Z. Amer. riv. van Veragua, die Z. waarts in de Stille Z. zee valt. 22. *St.* J., Amer. riv. der prov. Dariën, welke deze prov. van Panama scheidt. 23. *St.* J., Z. Amer. riv. die in de prov. Antioquia ontspringt, en in de Stille Z. zee valt. 24. *St.* J., Z. Amer. riv. in de prov. Antioquia, die over 't eil. Gorgona in zee valt. 25. *St.* J., Z. Amer. riv. van Caraccas, prov. Venezuëla, die ten Z. van het meer Tacarigua ontspringt, en in de Coxede valt. 26. *St.* J., Z. Amer. riv. in de prov. Buenos-Ayres, die in den mond der Rio de la Plata valt. 27 *St.* J., kleine riv. van 't W. Ind. eil. St. Domingo, die N. W. in zee valt. 28. *St.* J., kleine riv. van St. Domingo, die in de Artibonito valt. 29. *St.* J., Z. Amer. riv., prov. Tucuman, die N. loopt, en in de Pilcomayo valt. 30. *St.* J., N. Amer. haven in Mexico, prov. Nicaragua. 291. 26. L. 11. 30. N. B. 31. *St.* J., N. Amer. stad in O. Florida; 4 mijlen N. van St. Mark. 32. *St.* J., klein N. Amer. eil. in het N. gedeelte der Stille Zuidzee, aan de kust van Nieuw Albion, tusschen de eil. St. Clemente en St. Diego. 33. *St.* J., N. Amer. riv. van Nieuw Mexico, valt in de golf van Californië, op 29. 10. N. B. 34. *St.* J., Amer. riv. van Popayan, die op 3. 32. N. B. in de Stille Zuidzee valt. 35. *St.* J. *de Maguana*, stad op 't W. eil. St. Domingo, aan de riv. Neyba. 36. *St.* J. *Baptista*, eil. in de Stille Zuidzee. 228. 46. L. 26. Z. B. 37. *St.* J. *Capistrano*, Spaan. volkplanting in Nieuw

Al-

Albion. 260. 20. L. 33. 23. N. B. 38. *St.* J. *de Buenavista*, stad op de N. kust van het eil. Cuba. 299. 49. L. 22. 2. N. B. 39. *St.* J. *de los Remedios*, stad op de N. kust van het eil. Cuba. 298. 35. L. 22. 30. N. B. 40. *St.* J. *de Cinaloa*, zie Cinaloa. 41. *St.* J. *de Goava*, stad op het eil. St. Domingo; 29. m. N. W. van St. Domingo. 42. *St.* J., *de los Llanos*, Z. Amer. stad in Nieuw Granada. 305. 16. L. 3. 50. N. B. 43. *St.* J. *de Dios*, N. Amer. stad in Nieuw Navarre; 80 m. van Casa Grande. 44. *St.* J. *de la Frontera* of *de la Cordillera*, Z. Amer. stad in Chili; 40 m. N. N. O. van St. Jago. 309. 6. L. 31. 15. Z. B. 45. *St.* J., N. Amer. riv. van Florida, die N.N.O. waarts, bij 't Bahama kanaal, in zee valt. 46. *St.* J., Braz. riv., prov. Rio Janeiro, die O. Z. O. bij kaap Frio in zee valt. 47. *St.* J., Z. Amer. meer in Nieuw Granada, tusschen de hoofdstad en kaap La Vela. 48. *St.* J. *de Porto Rico*, zie Porto Rico. 49. J. *de Ulua*, N. Amer. eil. in de baai van Vera Cruz, aan de kust van Mexico, met eene sterke schans, St. Juan de Ulua genoemd, die de geheele rots bedekt. 50. J. *Rodriguez Cabrillo*, N. Amer. eil. aan de kust van Nieuw Californië. 257. 15. L. 34. N. B. 51. *San* J. *del Rio*, N. Amer. stad in Mexico, 6,489 voeten boven de zee gelegen; 33 m. Z. van Mexico. 52. *San* J. *del Rio*, N. Amer. stad in Mexico, prov. Durango, met 10,000 inw. 53. *San* J. *Capristrano*, N. Amer. dorp in Nieuw Californië, met 1000 inw. 54. J. *di Fuca*, golf op het eil. Nutha, aan de N. W. kust van Amer., met de baai Nunez Gidona, door BROUGHTON bezocht.

JUANA (ST.), Z. Amer. eil. in de riv. Biobbio, in Chili.

JUANEZ of *Marayo*, Braz. eil. bij het gouvernement Para, dat door den Marauon en Toccantins gevormd wordt. Het is 1192 V. M. groot, meerendeels met water bedekt, en daardoor slechts aan de kusten bewoond. Het heeft verscheidene kleine riv. en meren, en 12 dorpen aan de N. en O. kust.

JUANICO, N. Amer. eil. in de golf van Californië, aan de kust, tusschen de golf Pulpito en het eil. Carmen. 271. L. 21. 45. N. B.

JUARRAS, Spaan. distr., prov. Burgos, met de hoogste toppen van de Oca.

JUAYE, Fr. stadje, dep. Calvados.

JUBA, zie Thubeh.

JUBARY, Rus. dorp, gouv. Wiatka.

JUBBEGA, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Sneek.

JUBBELPORE, O. Ind. sterkte, prov. Berar.

JUBBULPORE, O. Ind. stad, prov. Gundwana, hoofdpl. van het distr. Gurrah, en het Engelsch gedeelte van Gundwanah, aan de Nerbudda.

JUBBAGOONG, O. Ind. stad, prov. Guzeratte, distr. Broach, aan de Kim.

JUBERA, Spaan. dorp, prov. Soria, aan de riv. van dien naam, die de Leza ontvangt, en in den Ebro valt.

JUBIA, riv. in Spanje, welke de Rio de Ferrol ontvangt, en bij Ferrol in den Atl. oceaan uitloopt.

JUBILOE, Spaan. dorp in Granada.

JUBIZE, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, met 600 inw.

JUBLAINS, Fr. D., dep. Mayenne.

JUBLANICK, tak van de Dinarische Alpen in het Turk. sandschak at Semendra.

JUBO, kon. op de Z. O. kust van Afrika, aan de kust van Zanguebar, met eene riv. van dien naam, vrij aanzienlijk en vruchtbaar, met veel wild, antilopen, elefanten en andere wilde dieren; veel stofgoud, amber en kokosnoten, terwijl de inw., die negers zijn, eenen aanzienlijken handel met stofgoud, ivoor en slaven drijven. Midden in het land wonen wilde Gallas. 2. Hoofdstad van dien naam, verblijf des konings, ligt aan zee, en is het middelpunt van den handel. 3. Groote Afr. riv. aan de kust van Zanguebar.

JUBONES, Z. Amer. riv. van Peru, prov. Puira, die in de baai van Tumbez valt, op 3. 20. Z. B.

JUBRA, O. Ind. stad, prov. Bahar.

JUCAR of *Yucar*, Spaan. riv., die uit Cuenca naar Valencia stroomt.

JUCAROENE, kleine Braz. riv., prov. Todos Santos, die tusschen Longoribo en de Yapitingo in zee valt.

JUCATAN, zie Yucatan.

JUCHENHOVEN, Beij. dorp, Isarkreits.

JUOSUPILA, hoofdst. van een N. Amer. distr. van dien naam in Mexico, prov. Guadalaxara, 20 m. N. van Guadalaxara.

JUCHWAKZI, Rus. dorp, gouv. Kasan.

JUCHNOW, Rus. kreits, gouv. Smolensko, aan de grenzen van Kaluga, tusschen. 51. en 52. 40. L. en 54. 50. en 55. 20. N. B., vrij vruchtbaar en door de Agra bespoeld. 2. Rus. stadje, hoofdpl. van voorn. kreits, aan de Ugra, met 450 inw. 52. 30. L. 54. 50. N. B.

JUCHSEN, dorp in Saksen Meiningen.

JUDA, zie Fidah en Grighe.

JUDAH, zie Whidah.

JUIQUIST, Pruis. vlek, kreits Aken.

JUDBY POINT, kaap aan de N. W. kust van 't Eng. eil. Man; 2 mijlen

W. van Ramsay.

JUDDA, zie Dschedda.

JUDENBACH, dorp in Saks. Meiningen, ambt Sonnenberg, aan het hangen van eenen berg, met 720 inw.

JUDENBURG, Oostenr. kreits, die 't W. deel van Op. Stiermarken uitmaakt, ten Z. van het land boven de Ens, op ruim 100 V. M., 87,400 inw. bevattende. Het land heeft zeer vele hooge bergen, waaronder de Duivels of Turracher, de Solkeralpen, enz. De hoogste kruinen zijn de Eisserhut en de Stangalpe, op de grenzen van Klagenfurth en Villach. De dalen zijn ongelijk van grootte; de voorn. zijn de Murboden en het Ensdal. De grootste riv. zijn de Mur en de Ens. Tot de kleine meren behooren: de oude Aussee, Langen-, Grundel-, Oeden-, Butter-, Krunkel-, en zeer vele andere meren. De voortbrengselen zijn: goed horenvee, paarden, visch, vlas, koper, lood, ijzer, kobalt, zwavel, zout, turf, steenkolen, marmer en een weinig goud en zilver. 2. Hoofdpl. van voorn. Oostenr. kreits, aan de Mur, in een zeer vruchtbaar dal, met 1500 inw.

JUDENFELS, zie Amba.

JUDERA, kleine riv. van St. Domingo, valt in de Artibonito.

JUDGE (THE) AND HIS CLARK, de beide N. der Macqueries eil., volgens ARROWSMITH op 177. 36. L. 55. 20. N. B.

JUDGES, groep gevaarlijke rotsen bij kaap Dereada, aan den ingang der Z. Amer. straat van Magellaan.

JUDIA, zie Sy-po-thi-ya.

JUDICELLO, Sicil. riv., Val di Demona, welke aan den Etna ontspringt, en in de golf van Catania valt.

JUDICIARIË, lands. in het Z. van Tyrol, aan de beide zijden der Sarca, met wijn- en zijdeteelt, zuidvruchten, en 16,400 inw.

JUDIMATOO, O. Ind. stad in Decan, prov. Orissa, distr. Cuttak.

JUDIO, Z. Amer. riv. van Caraccas, prov. Maracaïbo, die aan de Z. kust in het meer Maracaïbo valt.

JUDITH, het Z. O. gedeelte van de N. Amer. prov. Rhode Island, aan de zeekust van het gr. Washington. 2. Stad en kaap aan de Z. O. kust van de N. Amer. prov. Rhode Island. 3. N. Amer. riv., die op de Rocky bergen ontspringt.

JUDITTEN, Pruis. dorp, regdst. Koningsbergen, met eene gezondheidsbron.

JUDOIGNE, zie Jodoigne.

JUDOMA, riv. in 't Rus. gouv. Irkutsk, kreits Jakutsk, in de Lena vallende.

JUDOMSKOI-KREITS, Rus. slobode, gouv. Irkutsk, kreits Ochotsk, aan de Judoma.

JUDOSA, N. Amer. baai in Louisiana, aan den N. W. hoek van de golf van Mexico.

JUDPUR, zie Dschudpor.

JUÉRY (ST.), Fr. stadje, dep. Tarn, met 1100 inw.; 1 mijl N. O. van Alby.

JUET, Fr. dorp, dep. Aveiron.

JUG, eene der bronnen van de Rus. riv. Dwina.

JUGAN, Rus. riv., gouv. Tobolsk, welke in de Wach, en met deze in de Ob valt.

JUGAZAN, Fr. dorp, dep. Gironde.

JUGDEESPORE, O. Ind. stad, prov. en distr. Oude.

JUGDIA of *Jungdia*, Fr. factorij in Bengalen, aan de zamenkomst van den Ganges en Bramapoeter, met katoenfabr.

JUGDISPORE, O. Ind. stad in Bahar.

JUGHAH, O. Ind. stad in de N. Circars, distr. Masulipatam, met veel handel.

JUGEAL, Fr. dorp, dep. Corrèze.

JUGEL (OP. en NED.), 2 Saks. dorpen in het Ertzgebergte, ambt Schwarzenberg, met vitriool- en sterkwaterfabr.

JUGEN, klein eil. aan de N. W. punt van Lapland; 4 mijlen O. van Surroy.

JUGENHEIM, Hes. dorp, kreits Alzei, met 720 luthersche inw.

JUGESHEIM, Hes. dorp, vorst. Starkenburg, ambt Seligenstadt, met 800 inw.

JUGGERNATH of *Jagatnatha*, sterk bevolkte O. Ind. stad, prov. Orissa, aan de zee, niet ver van een' arm der Mahanuddy, in een zeer eenzaam oord. De eigenlijke naam der stad is *Pooree*. Zij is beroemd wegens den tempel van Juggernath, den heiligsten van alle tempels der Hindo's. In dit gebouw, dat eigenlijk uit drie pagoden bestaat, wordt de god *Vishnu*, onder den naam van *Juggernath* (heer der schepping) vereêrd. Het afgodsbeeld is eene menschelijke gedaante van 8 voeten hoog, ruw in hout gewerkt, met oogen, waarin edele steenen gezet zijn. Ofschoon deze tempel in lateren tijd geplunderd is, bevat hij echter nog ontzaggelijke schatten, terwijl hij door eene menigte Hindo's (CAREY zegt 1,200,000 's jaars), bezocht wordt, daar elk deze heilige plaats éénmaal in zijn leven moet bezocht hebben. 103. 20. L. 19. 49. N. B.

JUGIGHOPA, O. Ind. stad in Bengalen.

JUGNAC of *Juignac*, Fr. stadje, dep. Charente, arr. Barbezieux, met 1300 inw.

JUGNE, Fr. vlek, dep. Doubs, arr. Pontarlier, tusschen hooge bergen, aan de Zwits. grenzen. Men heeft er smederijen en fabr. van ijzerwerken, en in de nabijheid den Mont d'Or, 1878 voet hoog,

hoog, met eene zilvermijn.

JUGNEI, meer in 't Rus. gouv. Irkutsk, kreits Ochotsk.

JUGOKAMSK, Rus. slobode, gouv. Perm, aan de Jug, met 1600 inw.

JUGON, Fr. dorp. dep. Noordkusten.

JUGORISCH, zie Uralisch gebergte.

JUGOW of *Jugowsk*, Rus. slobode, gouv. Perm, kreits Ossa, aan de Tuska, met uitgestrekte kopersmederijen, koperfabrijken, en 2000 inw.

JUGUI, Z. Amer. stad in Rio de la Plata, met 3,000 inw. en veehandel.

JUGUR, O.Ind. stad, prov. Aurungabad.

JUHO, riv. in China, prov. Petscheli.

JUIGNAC, zie Jugnac.

JUIGNÉ, Fr. stadje, dep. Sarte.

JUIGNÉ SUR LOIRE, Fr. vlek, dep. Mayenne en Loire, arr. Angers, aan de Loire, met 220 huizen.

JUILHAC of *Juillac*, Fr. vlek, dep. Corrèze, arr. Brives, met 2,130 inw.

JUILLAC LE COQ, Fr. vlek, dep. Charente, arr. Cognac, met 268 huizen.

JUILLY, Fr. vlek, dep. Seine en Marne, arr. Meaux, met 76 huizen. 2. Fr. dorp, dep. Yonne.

JUILUNHASCHI, Chin. stad, lands. Turfan.

JUINE, riv. in 't Fr. dep. Seine en Oise, valt in de Esonne.

JUIRALIK, Chin. stad, lands. Turfan.

JUIST, Han. eil., prov. O. Vriesland, ambt Norden, 2½ mijl in den omtrek, zeer laag, met eenen slechten grond, en door 650 inw. bewoond, die hier eene luth. kerk en eene school hebben, en van de scheepvaart, visscherij en kalkbranderij leven.

JUJADJE of *Lenguas*, Indiaansche volksstam in Rio de la Plata.

JUJUI, Z. Amer. stad in Buenos Ayres, prov. Tucuman. 23. 19. Z. B. 2. Riv. in dezelfde prov., welke aan de Andes ontspringt, en in de Vermejo valt. 3. Zie Rio Grande.

JUKAGIREN of *Yukagen*, Aziat. volksstam in 't N. O. van Siberië.

JUKAH, O. Ind. stad, prov. Sinde, niet ver van den Indus. 86. 46. L. 25. N. B.

JUKANSKOE, Rus. D., gouv. Tobolsk.

JUKOWKA, Rus. D., gouv. Tschernigow.

JUKWERD, Nederl. dorp, prov. Groningen, arr. Appingadam.

JULA, zie Jowla.

JULAMERICK, distr. in het O. van Kurdistan, tusschen Armenië en Bagdad; het is heuvelachtig en heeft op sommige plaatsen veel koren en overal heerlijke weiden. 2. Hoofdplaats van dit distr., aan de oevers van de Hakiar, met 1000 inw.

JULBACH, Beij. slot en vlek, Ned. Donaukreits, met 730 inw.

JULEMONT, Nederl. dorp, prov. Luik.

JULETA, Zweed. dorp, Nyborg-län.

JULFA, zie Ispahan.

JULGEUM, O. Ind. stad, distr. Khandeish, prov. Malwah.

JULI, Z. Amer. stad der Indianen in Peru, prov. Chucuito, aan het meer Chucuito of Titiaca, met vier rijke Ind. tempels; 32 mijlen N. W. van La Paz.

JULIA, kleine Sicil. stad, Val di Demona, met 3,500 inw., alleen om de menigte van kerken en kloosters merkwaardig. In den omtrek zijn jaspis- en agaatrotsen. 2. *St.* J. Spaan. vlek, prov. Catalonië, aan de Embellire. 3. J. of *Julia Myrtillis*, zie Mertola.

JULIA'S EIL., eil. bij Nieuw Holland, door GRANT ontdekt; waarschijnlijk op 38. 29. Z. B. en 162. 26. L.

JULIAN (ST.), Port. sterkte aan den Noordelijken oever van de Taag, bij haren mond; 3 mijlen beneden Lissabon. 2. Fort in Egypte, aan den mond van den Nijl; 2 mijlen van Rosette. 3. Klein O. Ind. eil., ten W. van Borneo. 4. J. *Port* (*St.*), haven aan de O. kust van Patagonië, door MAGELLAAN in 1520 ontdekt. 309. 2. L. 49. 10. Z. B.

JULIAANESHAAB, Deen. volkplanting aan de O. kust van Groenland, met handel in zeehonden-spek, zeehondenvellen en vossenhuiden. Er zijn vele golven, waaronder de Isefiord, Bulsriv., Amaralikfiord en Bjornesund. Er zijn goede weiden voor de schapen en 1800 inw.

JULIBOL, Spaan. D., prov. Saragossa.

JULICH-CLEVE-BERG, zie Kleef.

JULICH, zie Gulik.

JULIE, Jap. eil., ten W. van Jakono Ximo. 30. 27. N. B.

JULIEN (ST.), Sard. vlek in Savoije, prov. Genevois, met 710 inw. 2. Dorp aldaar, prov. Maurienne, aan de Arc, met 2100 inw. 3. J. *Etang*, Fr. meer, dep. Landes, nabij de zee. 16. 35. L. 44. 4. N. B.

JULIEN (ST.), 33 Fr. dorpen, in de dep. Ned. Alpen, Ardèche, Aude, 3 in Aveiron, 2 in Monden der Rhône, 2 in Corrèze, Côte d'Or, Dordogne, 2 in Gard, 2 in Ille en Vilaine, Jura, 2 in Landes, 2 in Lot, 5 in Lot en Garonne, Maas, Kanaal, Saône en Loire, Sarre, Ned. Seine, Var en Vosges.

Nog een aantal Fr. plaatsen van dien naam, met bijnamen, als: *Julien l'Ars*, dep. Vienne. 2. J. *Sur Bibost*, dep. Rhône. 3. J. *de Chapteuil*, dep. Op. Loire.

Loire. 4. J. *de Cray*, dep. Saône en Loire. 5. J. *de Concelles*, dep. Ned. Loire. 6. J. *de Copel*, dep. Puy-de-Dôme. 7. J. *de Valgague*, dep. Gard. 8. J. *de Vouvantes*, dep. Ned. Loire. 9. J. *du Sault*, dep. Yonne. 10. J. *en Champsaur*, dep. Op. Alpen. 11. J. *en Jarest*, dep. Loire. 12. J. *en Quint*, dep. Drôme. 13. J. *le Faucon*, dep. Calvados. 14. J. *le Montagnier*, dep. Var. 15. J. *le Pauvre*, dep. Cher. 16. J. *Molin-Molette*, dep. Loire. 17. J. *sur Sarte*, dep. Orne. 18. J. *sur Veyle*, dep. Ain.

JULIENDORF, zie Gyalu.

JULIER, Zwits. berg in Graauwbunderland, met eenen weg naar Italië.

JULIFUNDA, W. Afr. stad in Dentila; ruim 3 mijlen W. van Baniserlie.

JULIN, Pruis. stadje op het eil. Wollin in Pommeren.

JULIO of *Zuglio*, Lomb. Ven. dorp, prov. Friaul, met vele oudheden.

JULIOPOLIS, Egypt. stad; 2 mijlen van Alexandrië.

JULIS, plaats op het eil. Zea in den Archipel, waar eens de stad van dien naam heeft gestaan, onder welks puinhoopen men de beroemde chronijk van ARUNDEL gevonden heeft.

JULISCHE ALPEN, keten der Alpen, die bij Terklou dezelve verlaten, en tot aan de rots Klek, aan de golf van Venetië, afloopen. Tot dezelve behooren de Eisenhuth, 7,680 voeten hoog, en de Kalekarst, aan de golf van Triest.

JULITA, Zweed. vlek., prov. Sudermanland, aan de Z. zijde van 't Hielmar meer.

JULIUSBURG, Pruis. stadje, regdst. Breslau, met 700 inw.

JULIUSHALL, zie Neustadt.

JULLIÉ, Fr. dorp, dep. Rhône.

JULLIEN, Fr. dorp, dep. Rhône, arr. Villefranche, met goeden wijn, en 1030 inw.

JULLIENAS, Fr. dorp, dep. Rhône.

JULLINGEN, Deen. heerl., stift Laland.

JULMARKT, zie Gyalu.

JULMEE, O. Ind. dorp, prov. Agra.

JULOS, Fr. dorp, dep. Op. Pyr.

JULSIO, Zweed. stad, Oerebroe-län, met verscheidene ijzermijnen.

JULVECOURT, Fr. dorp, dep. Maas.

JULYAM, O. Ind. stad, prov. Bejapore.

JUMACAO, dorp op 't W. Ind. eil. Porto Rico met 1100 inw. 2. Riv. aldaar, voor kleine sloepen bevaarbaar.

JUMBA, Afr. stad van Loango in Neder Guinea, met handel in verwhout.

JUMBOO of *Jummoo*, onafhankelijk bloeijend O. Ind. distr., aan den O. oever der Chunab of Acosines riv., en verder door de Jumboo riv. bespoeld. De hoofdstad Jumboo ligt aan eenen kleinen tak der Chunab, met handel op Cachemir en Dehli. 91. 51 L. 33. N. B.

JUMBOOSIER, O. Ind. stad, prov. Guzeratte, aan de riv. van denzelfden naam, en aan een meer. Zij is met muren omringd, goed gebouwd, en heeft fabr. van katoenen stoffen, en scheepstimmerwerven, terwijl zij eenen levendigen handel op Bombay in katoen, olie, koren, en katoenen stoffen drijft. 90. 44. L. 22. 5. N. B.

JUMEAUX, Fr. vlek, dep. Puy-de-Dôme, aan de Allier, met 1100 inw.

JUMELIÈRE, Fr. dorp, dep. Maine en Loire, arr. Beaupré, met 1200 inw.

JUMELLES, Fr. dorp, dep. Maine en Loire, met 1450 inw. 2. Fr. dorp, dep. Eure. 3. Fr. dorp, dep. Somme.

JUMENCOURT, Fr. dorp, dep. Aisne.

JUMERAH, arm van den Ganges in O. Indië.

JUMET, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Charleroi, met 5,420 inw., spijkerfabr. en steenkolenmijnen.

JUMETTAS of *Yumettas Keys*, groep kleine eil. of rotsen in W. Ind., bij de Bahama's, die bij de Z. W. kust van het eil. Yuma beginnen. 301. 46. L. 22. 40. N. B.

JUMIAU, stad in Achter Indië, rijk en prov. Birma, aan de Juwa.

JUMIDA, Rus. plaats, gouv. en kreits Esthland, met vuurbaken.

JUMIÈGE, Fr. vlek, dep. Neder Seine, aan de Seine, met 1700 inw.

JUMILLAC LE GRAND, Fr. dorp, dep. Dordogne, met 2430 inw. Ten Z. van hetzelve ligt J. *le Petit*.

JUMKLES, Zweed. dorp, Upsala-län.

JUMMA TANK, zie Nagpoor.

JUMME, riviertje in Holstein Oldenburg, hetwelk in de Sosti valt.

JUMNA, zie Dschumna.

JUMOOREE, O. Ind. riv., prov. Oude, valt in de Goomby.

JUMOUTRY, een der hoogste toppen van het Himmalaya gebergte in Azië; volgens WEBB 25,500 voeten hoog.

JUMPALAIS, riv. in O. Ind., prov. Balaghaut, distr. Cuddapah.

JUMROI, riv. in O. Indië, prov. Orissa, distr. Balasore.

JUNA, Rus. Aziat. riv., die in de Aldane valt. 2. Kaap in de Middell. zee, aan de O. kust van Sardinië. 27. 40. L. 40. 8. N. B.

JUNAGUR of *Chunagur*, O. Ind. distr., prov. Guzeratte, welks raja een bondgenoot der Engelschen is. De eveneengen. hoofdpl.

hoofdpl. ligt aan eenén berg, op 88. 19. L. 21. 48. N. B.

JUNAKSA, een der Rus. Vossen eil. in de Stille Zuidzee. 207. L. 53. 26. N. B.

JUNCAL, Z. Amer. zeehaven van Chili, prov. Copiapo, aan de Stille Zuidzee, en aan den mond van eene riv. van dien naam. 25. 42. Z. B.

JUNCALAS, Fr. D., dep. Op. Pyr.

JUNCO, Afr. riv. aan de Peperkust van Guinea, die 30 mijlen O. Z. O. van kaap Monte in zee valt. 2. Spaan. riv., prov. Gallicië, valt in den Atl. oceaan.

JUNCTIONS, zie Vereënigings-kanaal.

JUNDAR, O. Ind. stad, prov. Agra.

JUNDGEH, Turk. Aziat. D. in Natolië.

JUNDIAYO, Braz. riv., prov. Z. Vicente, valt ten W. in de Tieti.

JUNGAN, Zweed. riv. in Dalecarlië, die in de Noorw. bergen ontspringt.

JUNGAR, kleine Aziat. bergketen in Beludschistan.

JUNGBONATIA, zie Benatha.

JUNGBRESLAU, zie Inowraclaw.

JUNGBUCH, zie Buch, No. 7.

JUNGBUNZLAU, zie Bunzlau.

JUNGDIA, zie Jugdia.

JUNGEAL, O. Ind. stad, prov. Lahor.

JUNGEERA, O. Ind. stad, prov. Bahar, aan den Ganges. 104. 19. L. 25. 10. N. B.

JUNGENAU, zie Jungnau.

JUNGEN-BIESEN, zie Alten-Biesen.

JUNGERPORE, O. Ind. stad, prov. Guzeratte, cijnsbaar aan de Mahratten. 91. 24. L. 23. 49. N. B.

JUNGEYPORE, O. Ind. stad in Bengalen, distr. Moorshedabad, aan de Cossimbazar, door hare zijdeteelt en zijdefabrijken beroemd.

JUNGFERBERG, DIWIZAGORA, hooge berg in 't Rus. gouv. Kasan, aan de Wolga.

JUNGFERNDORF, Morav. dorp, hert. Neisse.

JUNGFERNHOF, Rus. D., gouv. Lijfland.

JUNGFRAU, een der hoogste Zwitsersche sneeuw- en ijsbergen, kant. Bern. De hoogste spits, Jungfrauhorn, ligt 12,872 voeten boven de oppervlakte der zee, en 10,422 voeten boven het dorp Lauterbrunnen. Deszelfs top heeft 12 voeten diameter, en werd den 3 Augustus 1811, door de gebroeders MEYER uit Aarau, het eerst bestegen.

JUNGFRAU-TEINITZ, PANNSKEY of *Teynec*, Boh. vlek, kreits Rakonitz, met 65 huizen en eene gezondheidsbron.

JUNGFRU, BLÄKULLEN, Zweed. eil. in de sond van Calmar, in Carlscrona-län, eene gevaarlijke klip, die reeds vele schepen deed verongelukken. 34. 56. L. 61. 10. N. B.

JUNGHAREY, O. Ind. stad in Bengalen, distr. Dacca Jellapoor.

JUNGHUR, woest O. Ind. gebergte in Bombay, prov. Guzeratte.

JUNGIAN, Chin. stad, prov. Nanking.

JUNGINGEN, dorp in 't vorst. Hohenzollern-Hechingen, aan de Starzel, met 750 inw.

JUNGIPORE, O. Ind. stad in Bengalen, distr. Raujeshy, aan de Bhageruttty.

JUNGLEBARY, O. Ind. stad in Bengalen, aan de Brahmapoeter 108. 34. L. 24. 27. N. B.

JUNGLINSTER, Nederl. dorp, gr. hert. en arr. Luxemburg, dat met Boeglinster, Eisenborn en Godbringen, eene gemeente van 1400 inw. uitmaakt.

JUNGNAU, vlek en heerl. in Hohenzollern Sigmaringen.

JUNGPING, Chin. stad, prov. Peking.

JUNGUNCOTTA, O. Ind. stad, prov. Mysore, aan de Panaur.

JUNGWOSCHITZ, JUNGWOZICZ, MLADA-WOZICZE, Boh. stadje, kreits Tabor, aan de Blanicze, met 1200 inw.

JUNHAC, Fr. dorp, dep. Cantal.

JUNIATTA, tak der riv. Susquehanna in de N. Amer. Rep. 2. Dorp der N. Amer. Rep., prov. Pennsylvanië.

JUNIEN (ST.), Fr. stad, dep. Opper Vienne, met 6,000 inw. en aanzienlijke fabr. van wollen stoffen, leder en hoeden 18. 35. L. 45. 40. N. B.

JUNIES, Fr. dorp, dep. Lot.

JUNINFU, Chin. stad van den eersten rang, prov. Honan, aan de Juho, met een distr. van 13 steden, ook aan het meer Si, waar vele rijken een gedeelte des jaars doorbrengen. Hier begint de theebouw. 132. L. 33. 1. N. B.

JUNING, Chin. stad, prov. Honan.

JUNIUS, N. Amer. vlek, prov. Nieuw York, gr. Seneca, met 2250 inw. 2. J. *Creek*, tak van de N. Amer. riv. Kenhaway.

JUNIVILLE, Fr. dorp, dep. Ardennen, arr. Rethel, met 1000 inw.

JUNK, Z. Amer. riv. van Guiana, die op 6. 5. N. B. in den Atl. oceaan valt.

JUNKAU, Pruis. D., regdst. Liegnitz.

JUNKERRATH, Pruis. D., regdst. Trier.

JUNKO, Afr. riv. in Op. Guinea, aan de Peperkust, welker oevers met citroen-, oranjeappelen- en palmboomen bedekt zijn.

JUNKAKONDA, Afr. vlek in Senegambië, kon. Guiani of Neder Yani, aan de Gambia.

JUNKOWNDA, W. Afr. dorp van Yani; 7 mijlen W. van Pisania.

JUNK-SEYLON of *Salango eil.*, O. Ind. eil., aan de W. kust van het schiereil. Malacca, het grootste van den archi-

chipel van Mergui, slechts door de smalle straat Propu, van het vasteland gescheiden. Het eil. is 11 m. lang en 3 breed, en bevat op 31½ V. M. ongeveer 12,000 inw., die een mengsel van Maleijers, Chinezen, Siamezen en Birmannen zijn. Het land is in het midden vlak en boschachtig; de kusten zijn zandig, en hebben verscheidene goede havens en ankerplaatsen. Er zijn geene riv., maar wel verscheidene beken. De warmte is er niet bovenmatig. Rijst is het voornaamste voortbr.; ook heeft men er geiten, honden, duiven, wilde varkens, herten en elefanten. Men wil dat er ook tin gevonden wordt. De inw. hebben veel verkeer met de Engelschen op de Prins Wallis eil. De Bengaalsche kustvaarders komen hier elpenbeen en tin, tegen opium en katoenen stoffen inruilen. De hoofdpl. is Terrowa. Ligging tusschen 115. 43. en 116. 21. L. en 7. 46. en 8. 44. N. B.

JUNLIANG-HO, zie Juho.

JUNNAN of *Yunnan*, de Westelijkste prov. van het Chinesche rijk, welke eerst in de derde eeuw onzer tijdrekening aan dit rijk kwam, tusschen Thibet, Se-tschuen, Koeistschen, Kangsi, de rijken Anam en Birma, of tusschen 115. 48. en 122. 40. L. en 21. 45. en 27. 55. N. B. gelegen, en op eene oppervlakte van 6,748 (volgens BARROW van 5022) V. M. 87 steden (waaronder 20 van den eersten rang) en 2,078,890 inw. bevattende. Het is bezet door voorbergen van de hooge vlakte van O. Azië, waarin echter nog kruinen gevonden worden, die tot boven de wolken reiken, terwijl deze prov. overal door breede bergruggen en ondoordringbare bosschen van al de overige prov. wordt afgescheiden. Er zijn uitgestrekte dalen, langs de groote riv., die uit Thibet in deze prov. komen, en door de bergketenen, N. O. of Z. O. geleid worden; doch de meeste dalen zijn naauw en met moerassen opgevuld. De voornaamste riv. zijn: de Kinchakiang, met de Yalongkiang, Longtschuenko, Puluho en Naclankankiang; de Sangkoi met de Tatschanho, de Janiho, Lisiënkiang, de Pakeho, de Milacho, de Tschelacho, de Maykaung met de Nanpiho, de Noenlicho, de Losokiang en Munloho, de Menam en de Thaluayan. Onder de meren is 't Tiensuil 't voorn. De luchtsgesteldheid is er zeer heet, en door de dikke bosschen en moerassen, vooral voor buitenlanders, zeer ongezond. Echter is de grond er zeer vruchtbaar. De voortbrengselen zijn: rijst, tarw, de heerlijkste tuinvruchten, alle fijne vruchten van O. Indië, bijzonder vijgen, oranjeappelen, ananassen, granaatappelen, kokos- en andere palmboomen, thee, katoen, ebben-, ijzer- en rozenhout, bamboes an andere houtsoorten, benzoë en andere gomsoorten, en vele geneeskundige planten. De paarden zijn klein, maar sterk; de elefanten leven bij troepen in de bosschen; ook zijn er vele muskusdieren, apen, papegaaijen, roofdieren, geiten en varkens. De rivieren en meren leveren visch. De zijdeteelt bloeit er sterk, en er is ook bijenteelt, schoon de meeste honig en was van de wilde bijen-zwermen gewonnen wordt. Het delfstoffelijk rijk levert goud, zilver, veel koper, ook geelkoper, ijzer, lood, tin, vele halfmetalen, edele gesteenten, robijnen, safieren, agaat, schoon marmer, barnsteen, lazuursteen, verwäarde en zout. Maar de landbouw is bij lange na nog niet op die hoogte, waarop zij in geheel China staat. In de steden zijn eenige fabr., bijzonder in tapijten en fijne stoffen. De handel is er zeer levendig, en de uitvoer bestaat in rijst, thee, honig, was, goud, geel- en ander koper, gekleurde edelsteenen, lazuursteen, kwikzilver, zijde, paarden, ivoor, enz.; terwijl zij niet alleen op China maar ook op Anam en Thibet handelt.

JUNNAN-FU, hoofdpl. van de Chin. prov. Junnan, zetel van den opper stadhouder, aan het meer Tien, met kanalen doorsneden; bloeijend door koophandel en handwerken, zoodat hier ook de beste tapijten en zijde stoffen van China gemaakt worden. Zij heeft het gebied over 12 mindere steden. 120. 31. L. 25. 6. N. B.

JUNNANHIEN, Chin. stad van den derden rang, prov. Junnan.

JUNNE, Nederl. buurt, prov. Overijssel, bij 't dorp Bierse.

JUNOH, O. Ind. stad, prov. Bahar. 103. 29. L. 23. 29. N. B.

JUNOSSUVANDO, Noorw. stad in Lapland, met ijzermijnen.

JUNPIN, Chin. vorst. in het land Furfan, tusschen het gebergte Allak of Sineischan, Aksu, Yarkand en Kaschgar gelegen, door kleine riv. bespoeld, en zeer vruchtbaar. Het is in opstand tegen de Chinezen en werd voor eenige jaren schrikkelijk verwoest en ontvolkt. 2. Hoofdpl. van voorn. Chineesch lands., aan eene bergrivier, van alle kanten door aanzienlijke bergen omringd, de zetel van den Chin. gouverneur, met eene munt, eenen prachtigen tempel, waar

's jaarlijks driemaal voor rekening der kroon geofferd wordt.

JUNQUERA, Spaan. stad, prov. Catalonië, met 650 inw. 2. Spaan. stad, prov. Grenada, met laken- en sergie-fabr. 3. Voorstad van Lissabon, met de haven van dien naam.

JUNSFYT, meer in Aziat. Rusland, gouv. Kaukazië.

JUNTAI, Chin. gebergte, om deszelfs hoogte, *den stoel der wolken*, genaamd.

JUNTAS, Z. Amer. riv. van Quito, prov. Jaen de Bracamoros, die ten N. van Loxa ontspringt, en na verscheidene kleine stroomen ontvangen te hebben, den naam van Santiago aanneemt, en in de Amazonen riv. valt.

JUNY, Ier. riv., valt in de Shannon.

JUNYNG, bergtop op Java, tot den bergrug Karang behoorende.

JUONCHEN, Chin. stad, prov. Kiangsi.

JUPARITUBACA, Braz. riv., die op 11. 10. Z. B. in de Atl. zee valt.

JUPILLE, Nederl. D., prov. en arr. Luik, met 1500 inw. 2. Nederl. D. in Luxemburg, arr. Marche, met 300 inw.

JUPITER, riv. op 't N. Amer. eil. Anticosti, die in den St. Lourens valt, op 314. 4. L. 49. 25. N. B.

JUPRELLE, Nederl. dorp, prov. en arr. Luik, met 500 inw.

JUQUIRI, Braz. riv., prov. San Vincente, die in de Tiete valt.

JUR, Pruis. riv., regdst. Koningsbergen, die uit Koerland komt, en in de Memel valt.

JURA, Schot. eil. tot de Hebriden behoorende, ten N. O. van Islay, tegenover het distr. Knapdale, in 't gr. Argyll, tusschen 11. 26 en 11. 48. L. 55. 48. en 56. 16. N. B., op eenen vlakken inhoud van 4 V. M., 1150 inw. bevattende. Het bestaat bijna geheel uit hooge rotsen, waarvan de voornaamste, Beinn-an-Oir of de Goude Berg, de Beinn-Shianta en de Corro-beinn, wel 2,440 voeten hoog zijn. De straat Tarbat scheidt het van het vaste land. Aan de O. zijde heeft het bebouwd land, dat gerst, haver, aardappelen en vlas voortbrengt, en horenvee, schapen en paarden voedt. Men vindt op de bergen herten, en in dezelve ijzer en leijen. Ook zijn er vele zeevogels en visch, benevens twee goede havens, die van Small Isles en de Lowlandmans bay. 2. Zie Jur. 3. J. Jura en Jura Pulo, twee der Duivels eil., bij het eil. Pelagnesi, in den Archipel.

JURA, Eur. gebergte, grootendeels in Zwitserland gelegen, hetwelk zich met ontelbare takken en armen, van Geneve tot Schafhausen, in de rigting van 't Z. W. naar 't N. O. uitstrekt, en gedeeltelijk de grenzen tegen Frankrijk vormt. Het is 60 à 80 uren lang en 10 à 16 breed. De hoogste toppen liggen ten Z. W. van Geneve, tot het meer van Neufchatel, onder welke de Dôle 5,174, en de Reculet 5,196 voeten hoog, de voornaamste zijn. Vervolgens loopt dit gebergte 2 à 3000 voeten boven de vlakte verheven, met toppen, die 600 en 1000 voeten hooger klimmen, N. O. waarts, steeds lager wordende tot Schafhausen; terwijl hetzelve aan den N. kant niet zoo steil is als aan den Zuidkant. Het voornaamste bestanddeel van dit gebergte is een digte, graauwe, zeldzame, hoog geele kalksteen, die van de heldere kleur van die der Alpen onderscheiden is. Deszelfs lagen wisselen met leem- en kleilagen af, en op vele plaatsen vindt men gips, alabaster, roggensteen, steenkolen, zeer schoon marmer van verschillende kleuren, en hier en daar, bijzonder in de kantons Neufchatel, Bazel en Aargau, versteeningen. Het is zeer rijk aan ijzererts, en onder de gezondheidsbronnen zijn de Zwavel en Keuken-zoutachtige de voornaamste. Daar er geene ijs- of sneeuwvelden op hetzelve zijn, heeft het niet veel water, en daardoor zijn de weiden van minder waarde dan die der Alpen. Echter zijn er schoone bosschen van dennenboomen, groote beukenboomen en vele zeldzame planten. Men wil dat aan den kant van Frankrijk, zwarte beeren en wilde katten op hetzelve zouden gevonden worden. De voornaamste wegen of bergpassen zijn: die van Balaignes, Vervières, Pierre Pertuis, enz. Bezienswaardig zijn de rotsholen en doorbraken bij Font Ecluse, bij Leclees en vooral in het Solothurnsche en het Munsterthal. Onder de bewoners munten die van het Jour- en Neufchateller dal uit. Het geeft den naam aan een dep. van Fr., dat volgt.

JURA (DEPARTEMENT VAN DE), dep. van Frankrijk, een gedeelte van Op. Bourgondië uitmakende, en tusschen de dep. Côte d'Or, Saône en Op. Doubs, Zwitserland, de dep. Ain en Saône en Loire, of tusschen 22. 57. en 24. L. en 46. 26. en 47. 21. N. B. gelegen, en op $94\frac{1}{2}$ V. M. in 4 arr. en 32 kantons 293,000 inw. bevattende. Het land is voor $\frac{2}{3}$ met hooge bergen bedekt, waarvan de hoogste ongeveer 5000 voeten stijgen, en tot het Jura gebergte behooren. De grond is over het algemeen leem- en gedeeltelijk steenachtig,

en met weinig vruchtbare aarde bedekt. De eenige riv. van belang zijn in het N. deel, de Doubs, de Loire en Ain, als ook de kleinere riv. de Tanche, de Clause, de Etang, Larine, Furieuse, Cuisanse, Aiguillon, Bieu, Seceine, de Valoisze, Biseran en Laucheronne. Er zijn verscheidene kleine meren, zoo als dat des Rousses, van Marigny en Grandvaux. De luchtsgesteldheid is, naar de hoogte van den grond, nauurlijk zeer verschillend. De winters zijn er koud, en tot in April is de grond met sneeuw bedekt. In het dal Chaux-Berthod zijn de huizen, van November tot April, met 8 à 9 voeten sneeuw bedekt, en de inw. van alle gemeenschap afgesneden. De voortbr. zijn: gevogelte, wild, ook vele wolven en wilde katte, en voorheen ook beeren, visch, bijen, koren, boekweit, veel maïs, gierst, tuin- en peulvruchten, aardappelen, raapzaad, boomvruchten en noten. Op de bergen veel hout en sporen van goud, koper en lood (welke echter niet nagegaan worden); ijzer, steenkolen, turf, steen, alabaster, marmer, oker, salpeter, en zout. De landbouw kan slechts gedeeltelijk beoefend worden. Er zijn heerlijke weiden, die men door kunstige waterleidingen nog beter maakt. De paarden zijn er goed, en het rundvee een voorname tak van bestaan, geeft voortreffelijke boter en kaas; schapenfokkerij is er weinig. In het W. deel wordt zeer goeden wijn geteeld. De bosschen zijn zeer verwoest, doch geven veel dennenhout. Verder zijn er fabr. van hout en ijzerwaren van allerlei soort, als ook van horologiën, linnen, vitriool en porselein, glasblazerijen, zoutkeeten, papiermolens, branderijen, katoenspinnerijen en looijerijen. De handel is aanzienlijk, en de uitvoer bestaat in wijn, huiden, wol, vee, ijzer en ijzerwaren, hout en houtwaren, honig, was, hennep, papier, horologiën, olie en zout; De arr. zijn Lons le Saumer, Dole, Poligny en Saint Claude. De hoofdstad is Lons-le-Saunier.

JURANÇON, Fr. dorp, dep. Neder Pyr, arr. Pau, aan de Gave de Pau, met 1650 inw. en beroemden wijn.

JURANVILLE, Fr. dorp, dep. Loiret.

JURAT, zie Jorat.

JURAWITSCHIE, Rus. D., gouv. Mohilew.

JURBISE, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Bergen, met 600 inw.

JURBO of *Turbo*, Z. Amer. riv., die in de golf van Dariën valt, op. 301. 2. L. 8. 15. N. B.

JURBOCK, zie Georgenburg.

JURBURG, Rus. stad, gouv. Wilna, aan den Niemen, met veel handel.

JURÉ, Fr. dorp, dep. Loire.

JURE LE BOURG, Fr. D., dep. Loire.

JUREE, O. Ind. stad, prov. Agra, den Mahratten behoorende. 91. 20. L. 25. 34. N. B.

JUREN, Fr. dorp, dep. Ned. Pyr.

JUREN-ESPERNEVILLE, Fr. dorp, dep. Somme.

JURGENSBERG, zie Aagard.

JURGEW, Rus. kreits, gouv. Wladimir, tusschen 56. 39. en 57. 38. L. en 56. 19. en 56. 57. N. B., meestal vlak, met vele moerassen en bosschen. De grond is tamelijk vruchtbaar, vooral in vlas en hennep. De inw. hebben ook spinnerijen en linnenbleekerijen.

JURGEWO, zie Giurgewo.

JURGEW-POLSKOI, hoofdplaats van den Rus. kreits Jurgew, aan de Kalokscha, in eene groote vlakte, met 1650 inw. en fabr. 56. 15. N. B. 55. 27. L.

JURGEW (JURJEWETZ)-POWOLSKOI, Rus. stad, gouv. Kostroma, aan de Wolga, met 1760 inw.

JURGO, O. Ind. riv., welke niet ver ten O. van Chunargur in den Ganges valt.

JURGUANI, Rus. stad, gouv. Wilna.

JURGUSEN, riv. in 't Rus. gouv. Orenburg, valt in de Ufa.

JURGUSENSKOI, Rus. bergwerk, gouv. Orenberg, met 1100 inw., waaronder 518 arbeiders. Het bergwerk levert jaarlijks 65,975 cent. ruw, en 48,615 cent. staafijzer.

JURIEUX, Fr. dorp, dep. Loire.

JURIGNAC, Fr. dorp, dep. Charente.

JURJEWETZ, zie Jurgew-Powolskoi.

JURIA, O. Ind. stad, prov. Guzeratte.

JURINGI, Japansche stad op Niphon.

JURJOGOROD, zie Dorpat.

JURJURA, Afr. berg in Algiers, prov. Titterie, welke als een tak van den Atlas kan worden aangemerkt. Zij is 8 mijlen lang, en bestaat meest uit rotsen.

JURJUSEN-IWANOWSK, Rus. slobode, gouv. Orenburg, kreits Ufa, met 1100 inw. en ijzerfabr.

JURNEIRA, O. Ind. D., prov. Ajmeer.

JURPOWKA, Rus. dorp, gouv. Kursk.

JURQUES, Fr. dorp, dep. Calvados.

JURRU, O. Ind. riv., die in Nepaul ontspringt.

JURTEN GEBERGTE, zie Jorat.

JURTSCH, Pruis. D., regdst. Breslau.

JURUBAUBA, hoofdtak der Z. Amer. riv. Paraguay.

JURUENA, hoofdtak der Braz. riv. Tapayos.

JURUKS of *Yuruks*, Turk. volkplanting in de prov. Macedonië, ter

 in-

intoomhouding der Grieken aangelegd, met schapenfokkerij, landbouw en eenige dorpen of buurten. 2. Aziat. dorp in eigenlijk Beludschistan, distr. Kuhuh.

JURULLO, merkwaardige vuurspuwende N. Amer. berg in Mexico, prov. Valladolid, ten W. der hoofdstad; volgens HUMBOLDT op 274. 54. L. 19. 9. N.B. Hij ontstond in het jaar 1759 in éénen nacht, in het midden eener schoone vallei.

JURUMA, riv. in 't Rus. gouv. Tobolsk, valt in de Iset.

JURUMENKA, Port. grensvesting, prov. Alentejo, aan de Guadiana.

JUSAINE, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, arr. Marche, met 1400 inw.

JUSCHALI, Rus. dorp, gouv. Orenburg, kreits Menzelinsk.

JUSCHKOWA, Rus. dorp, gouv. Tula.

JUSCHNOI-KOBANSKOI, golf op het eil. of scheireil. Taman of Tmularakan, gouv. Taurië, waarin de Kuban valt.

JUSHPORE, bergachtig, slecht bebouwd en onvruchtbaar O. Ind. distr., prov. Gundwanah onder eenen Hindo, met de hoofdstad van denzelfden naam.

JUSPARA, zie Juzlik.

JUSSARA, Rus. eil. in de golf van Finland; 10 mijlen van Hangoe-hoofd.

JUSSCRET, zie Bercheux.

JUSSEKAN, Chineesch dorp, prov. Kiang-nan.

JUSSEY, Fr. stadje, dep. Op. Saône, arr. Besoul, met 2750 inw.

JUSSIEW, een der eil. van de middelste groep van den Austr. archipel van Bonaparte.

JUSSY, 3 Fr. dorpen, dep. Yonne, Aisne en Moezel. 2. J. *Champagne*, Fr. dorp, dep. Cher. 3. J. *l'Evêque*, Zwits. vlek, kanton Geneve.

JUST (ST.), Eng. kersp. in Cornwallis, met 3060 inw. 2. Eng. kerspel in Cornwallis, met 1650 inw.

JUST (ST.), 22 Fr. dorpen, dep. Ain, Ardèche, Aude, Monden der Rhône, Neder Charente, Cher, Côte d'Or, Dordogne, Eure, Gard, Op. Garonne, Hérault, Ille en Vilaine, Isère, 2 in Lot en Garonne, Maine en Loire, Marne, Ned. Pyreneën, Seine en Marne, Ned. Seine, Op. Vienne.

Nog verscheidene Fr. dorpen van dien naam, met bijnamen: als: St. J. *en Chaussée*, dep. Oise, met 850 inw. St. J. *en Chevalet*, dep. Loire, met 2350 inw. St. J. *La Pendue*, dep. Loire, met 1600 inw. St. J. *d'Avray*, dep. Rhônë. St. J. *de Baffie*, dep. Puy-de-Dôme. St. J. *de Belengard*, dep. Aude. St. J. *De Claix*, dep. Isère. St. J., *De Recoux*, dep. Cantal. St. J. *Des Marais*, dep. Oise. St. J. *en Bas*, dep. Loire. St. J. *en Doisieu*, dep. Loire, enz.

JUSTE, verwoeste N. Afr. stad aan de kust van Barca, in Barbarije.

JUSTEMONT, Fr. D., dep. Moezel.

JUSTEPIE, Fr. dorp, dep. Seine en Oise; 1 uur van Poisy.

JUSTIAN, Fr. dorp, dep. Gers.

JUSTIN (ST.), Fr. dorp, dep. Landes.

JUSTINGEN, Wurt. dorp., Donaukreits, met 1450 inw.

JUSTLAHUACA, hoofdstad van een N. Amer. distr. in Mexico. 18. N. B.

JUSTUS SCHOUTEN, baai op 't Austr. eil. Rotterdam, een der Vriendschaps eil., door TASMAN dus genoemd.

JUSUF'S KANAAL, zie Jozef'skanaal.

JUSUNONDAS, Chin. stad, landschap Turfan.

JUTERBAGK-LUCKENWALD, Pruis. kreits, ten N. der prov. Saksen, welke op ruim 24½ V. M., 33,400 inw. bevat, eenen vlakken en zandigen grond, maar goede bosschen, hier en daar moerassen, en slechts kleine riv., zoo als de Nuthe en Geile heeft, terwijl de inw. van de bosschen, het telen van aardappelen, vlas, hop, tabak en boomvruchten; en veeteelt, weverijen, papier-, zaag- van de grutmolens, en eene smederij bestaan. De hoofdplaats Juterbagk ligt aan de Elbe, met 3 poorten, 3 voorsteden en 3,400 inw.

JUTHIA, zie Schudia.

JUTIS, stad op het eil. Java, lands. Bagalië, in het onafhankelijk gedeelte.

JUTLAND, JYLLAND, Deen. schiereil., dat ook den titel van hert. draagt, en ook N. Jutland, in onderscheiding van Z. Jutland of Sleeswijk (zie dat art.), genoemd wordt. Het ligt tusschen het Kattegat en de Noordzee, en heeft aan de kusten vele bogten en golven. Het land is 38 mijlen lang en 15 à 20 breed, terwijl het, op de oppervlakte van 420 V. M., 412,000 inw. telt. De luchtsgesteldheid is er meestal koud, doch gezond. De grond deels heuvelachtig, deels vlak, en over het geheel genomen, vruchtbaar: echter heeft men in het midden onbebouwde heiden, die evenwel goede weiden voor het vee opleveren. Het land is nog zeer verwaarloosd, en kon veel beter bebouwd worden. Ook zijn er geene goede wegen. (Voortbr., riv., meren, enz. zie Denemarken.) Noord-Jutland bevat de vier stiften Aalburg, Aarhuus, Wyborg en Rypen. Men zie die art., als ook Denemarken.

JUTPHAAS of *Juditphaas*, Nederl. dorp, prov. en arr. Utrecht, aan den Vaar-

Vaartschen Rijn, met schoone lusthoven en 900 inw.

Jutrijp of *Jortrijp*, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Leeuwarden.

Jutroschin, Jutroszyn of *Jutrosin*, Pruis. stadje, regdst. Posen, aan de Orla, bij de Silez. grenzen, met 1350 inw.

Jutsche rif, zandbank aan de N. punt van Jutland, welke zich eenige mijlen ver in het Schagerrak uitstrekt, en op het einde eene vuurbaak heeft.

Jutwar, O. Ind. distr., prov. Guzeratte, ten W. en Z. van Puttunwar, op 23. N. B., langs de Runns, en door de Banass, de Sundrawattee en Roopeyne bespoeld. De inw., *Juts* genoemd, zijn Mahom., eigenlijk een stam der Hindo's, door twee afhankelijke vorsten geregeerd. Het is een roofziek volk, dat van den landbouw bestaat.

Juuki, Japansch distr. op Niphon.

Juulsberg, Deen. heerl., eil. Funen, waartoe de eil. Sprogoe of Sproe in de Groote Belt behooren.

Juulbyesee, Deen. meer, eil. Funen.

Juumaki, Jap. distr., eil. Ximo.

Juungani, Jap. distr. op Niphon.

Juvardeil, Fr. stad, dep. Mayenne.

Juvigne, Fr. stad, dep. Mayenne.

Juvigny, Fr. stad, dep. Orne, met 1945 inw. 2. Fr. stad, dep. Marne. 3. Fr. vlek, dep. Kanaal, met 670 inw.

Juvin, Fr. dorp, dep. Ardennes.

Juwa, riv. in Achter-Indië, rijk en prov. Birma, welke in de Irawaddy valt. 2. Afr. lands. in het binnenland van Neder Guinea, slechts bij naam bekend.

Juwasi, Japansch distr. op Niphon.

Juwen, Rus. dorp, gouv. Finland, kreits Serdopol, met marmergroeven.

Juzennecourt, Fr. D., dep. Op. Marne.

Juzia, Braz. riv., prov. Ilheos.

Juziers, Fr. stad, dep. Seine en Oise.

Jyapore, O. Ind. stad, prov. Orissa.

Jyenagur of *Jyepore*, O. Ind. lands., prov. Ajmeer, tusschen Schekawyty, Macherry, Bhurtpoor en Kerouly, Harowty, Marwar, Ajmeer en Joudpoor gelegen, en door de Banass, de Burda, de Morell en andere riv. bespoeld, doch zoo spaarzaam, dat de meeste akkers hun water uit bronnen moeten hebben. De O., N. O., Z., en Z. W. deelen brengen tarw, katoen, tabak, en met een woord, alles voort, wat de middelste prov. van Hindostan kunnen opleveren. Men vindt er ook zeer goed rundvee en uitmuntende kopermijnen. De N. en N. W. distr. zijn zeer zandig, en hebben hierom niet zoo veel water als die in het midden; maar zij bezitten de groote zoutzee Sambher, die jaarlijks 80,000 cent. goed zout opbrengt; terwijl de distr. van Singanah en Berar, zoo wel deze delfstof als ook koper, aluin, blaauwen steen, koperrood en salpeter opleveren. De fabr. bepalen zich hier tot katoenen stoffen, wapens en mantels. De handel wordt alleen door karavanen gedreven, en geschiedt bijzonder op Benares, Tatta en de zeehaven van Guzeratte. De rajah kan, volgens Hamilton, 8,000 man voet- en 10,000 man paardevolk te veld brengen. Hij heeft een aanzienlijk inkomen, en is bondgenoot der Eng., dien hij jaarlijks schatting betaalt. 2. O. Ind. stad, hoofdpl. van voorn. vorst., eene der nieuwste en regelmatigste steden van Hindostan, en verblijfpl. van den rajah, in eene vlakte, aan eenen tak van de Banass, ommuurd, met eene citadel, welke op eene rots ligt. Zij heeft breede en ruime straten, die elkander regthoekig doorsnijden, steenen huizen en eene aanzienlijke bevolking. Men vindt er bijzonder katoenweverijen en geweermakerijen; terwijl er eene der voornaamste paardenmarkten voor W. en O. Perzië en het Noorden gehouden wordt. Als vesting echter is zij tegen geenen Eur. aanval bestand. 93. 14. L. 26. 55. N. B.

Jygur, O. Ind. stad, prov. Dehli.

Jyhtpore, O. Ind. sterkte, prov. Allahabad, distr. Bundelcund. 108. 46. L. 25. 14. N. B.

Jylland, zie Jutland.

Jyo of *Josgu*, Jap. vorst. op het eil. Siko of Xikoko, ten Z. en W. aan het kanaal, dat Siko van Ximo scheidt, grenzende, waar het de kaap Misaki heeft. Het is met hooge sneeuwbergen bedekt, doch aan de kusten vlak, waar eenige kleine riv. zijn. De grond, schoon zandig, brengt echter hennep, katoen enz. voort. Er wordt veel zijde geteeld, en zout gewonnen. Het bevat 14 prov. 2. Jap. stad, de voorn. van het genoemde vorst., aan den voet van eenen hoogen sneeuwberg.

K.

De woorden, die men op deze letter niet vindt, zoeke men op C.

KA-UH, district van het Sandwichs eil. Owaihi, hetwelk een duister en woest aanzien heeft, en gedeeltelijk door eene aardbeving schijnt gevormd te zijn, daar de grond overal met vulkanische stoffen bedekt is. Echter ziet men er vele woningen, zoo dat het vruchtbaar schijnt. Ook bestaan de inw. van de vischvangst.

KAABA, zie Mecca.

KAADE, Arab. stad in Yemen; 4 m. ten N. van Taas.

KAADEN, KADANIC of *Kaden*, Boh. stadje, kreits Saatz, aan de Eger, met 4 kerken, een gymnasium, een klooster, een collegie en 2750 inw., fabr. en graanhandel. 50. 23. N. B. 30. 56. L.

KAA-EL-BON, Arab. heerl., prov. Yemen, distr. Bellad-el-Kobau.

KAA-EL-IBUD, Arab. dorp, prov. Yemen, door 200 joden bewoond, waaronder vele goudsmeden, pottebakkers, enz. zijn. Zij hebben hier twee groote kantoren en twee synagogen.

KAA-EL-SCHANES, Arab. heerl., prov. Yemen, distr. Bellad-el-Kobau.

KAAG, zie Koog, No. 2.

KAAGOË, een der N. Tromsoë eil. bij Noorwegen.

KAAH, berg op het eil. Owahi, volgens TUCKEY 25,000 voeten hoog.

KAALFLAGE, KALVELAGE, Han. heerl. in Osnabrug, kersp. Oldendorf.

KAANTA of *Kaaika*, Afr. negerrijk in Senegambië, vorst. Kasson, tusschen den Senegal en de Joliba, met eenen zandigen grond, de hoofdstad Kemmoo en de sterkten Joko en Gedingooma.

KAAP, N. B. *De kapen, welke hieronder niet gevonden worden, zoeke men bij derzelver namen van onderscheiding.*

KAAP-ABIAD, kaap in Arabië, op 23. 30. N. B.

KAAP ABUJA of *Ajuga*, Z. Amer. kaap in Peru. 296. 25. 41. L.

KAAP ABUMUHAMMED, in Arabië. 27. 28. 30. N. B.

KAAP ADEN, aan de Z. kust van Arabië. 12. 42. N. B. 62. 30. L.

KAAP ADIEUX, Austr. kaap op Nieuw Holland. 149. 35. L. en 31. 55. Z. B.

KAAP à FOUX, zie Foux.

KAAP AGHRIS, in Ierland. 54. 17. N. B.

KAAP AGUILHAS, de Z. punt van Afrika. 35. 2. Z. B. 37. 42. L.

KAAP AJA, de Z. punt van Rus. Taurië.

KAAP ALBANY OTWAY, in 't Austr. Nieuw Holland. 163. 15. L. 39. Z. B.

KAAP ALEMBERT, in 't Austr. Nieuw Holland. 155. 39. 30. L. 35. 31. 30. Z. B.

KAAP ALTO, de N. W. punt van Amerika. 253. 25. 45. L. L. 44. 49. B.

KAAP AMBROISE PARÉ, in 't Austr. Nieuw Holland. 151. 44. L. 32. 43. Z. B.

KAAP ANA NUEVA, in de N. Amer. prov. Nieuw Spanje. 255. 16. L. 37. 9. Z. B.

KAAP ANGELI, de Z. punt van de golf van Assem-Kalasi of Mylassa, niet ver van Smirna, in de Middell. zee.

KAAP ANGER, op Java. 123. 9. L. 6. 3. Z. B.

KAAP ANGUILLA, in N. Amer. op 't eil. Terreneuve. 318. 17. 40. L. 47. 55. Z. B.

KAAP ANIWA, op 't Aziat. eil. Sachalië. 161. 10. L. en 46. 2. B.

KAAP ANNA, in N. Amer. op Nieuw Brittanje 166. 40. L. en 6. 54. Z. B.

KAAP ANSIOLA, de Z. W. punt van 't Spaan. eil. Cabrera, bij het eil. Majorca in de Middell. zee.

KAAP APOLLONIA, op de Ivoorkust in W. Afrika.

KAAP ARCADIA, de Z. punt van de golf van dien naam, aan de W. kust van 't schiereil. Morea.

KAAP ARDNAMURCHAN, in Schotland. 56. 33. B.

KAAP ARGENTHAL, in Frankrijk. 28. 40. 24. L. 43. 23. 25. B.

KAAP ARIA, de Z. punt van de Krim, in de Zwarte zee.

KAAP ARNHEM, op Nieuw Holland. 154. 46. L. 12. 20. Z. B.

KAAP ASINARA, op de N. W. kust van Sardinië. 25. 27. 19. L. 41. 5. 40. B.

KAAP AVARELLA of *Pagode*, kaap in Cochinchina, op 12. 30. N. B.

KAAP AZAMORE, aan de kust van Marokko, de O. punt van de Afr. baai van Mazagam.

KAAP BACO, aan de Z. kust van Sicilië, ten Z. van het eil. San Pantaleo.

KAAP BAIRROS, in de Z. Amer. prov. Peru.

KAAP BALD, in Nieuw Holland. 135. 40. 25. L. 35. 6. 5. Z. B.

KAAP BALD HEAD, in de N. Amer. Rep.

KAAP BAMBARUCK, aan den Perz. oever der Straat van Ormus.

KAAP BARFLEUR, de W. punt van de groote baai van Calvados, aan de W. kust van Frankrijk.

KAAP BANTAM, op Java. 123. 45. 45. L. 5. 52. Z. B.
KAAP BARNERAS, in het O. van Patagonië, in Z. Amer.
KAAP BAULD, op 't N. Amer. eil. Terreneuve. 322. 12. 10. L. 51. 30. 45. B.
KAAP BAYENETTÉ, op 't W. Ind. eil. St. Domingo. 304. 42. 26. L. 18. 12. B.
KAAP BAJOLIS, op de N. kust van 't Spaan. eil. Minorca, in de Middell. zee.
KAAP BEAUTEMPS, op de N. W. kust van Amer. 239. 33. 55. L. 58. 50. 40. B.
KAAP BEDOUT, in Nieuw Holland. 154. 14. 40. L. 35. 56. Z. B.
KAAP BEE, in 't Eng. gr. Cumberland. 13. 56. 45. L. 54. 31. B.
KAAP BELIDOR, in Nieuw Holland. 158. 32. L. 38. 1. Z. B.
KAAP BELL, in Nieuw Holland. 150. 44. 45. L. 32. 16. 30. Z. B.
KAAP BERDISTAN, op de O. kust van de Perz. golf, gevaarlijk wegens de menigvuldige klippen.
KAAP BERNOUILLY, in Nieuw Holland. 157. 20. 45. L. 36. 33. Z. B.
KAAP BERTHOLET, in Nieuw Holland. 139. 45. L. 17. 10. Z. B.
KAAP BEVESIERS, in Engeland. 17. 54. 56. L. 50. 44. 23. N. B.
KAAP BILLINGHAUSEN, op 't Aziat. eil. Sachalië. 162. 5. 46. L. 49. 35. N. B.
KAAP BLAISE, aan de Z. punt van Afrika, ten W. van de Mossel baai.
KAAP (ST.) BLAS, of *Samballat punt*, de W. punt der golf van Mandinga of Dariën, in Amerika.
KAAP BOEO, op het eil. Sicilië.
KAAP BOGATHUSA of *Bogatshua*, aan de Z. kust van Arabië, niet ver van Shahar.
KAAP BOJADOR, op 't Aziat. eil. Luzon. 2. Kaap aan de W. kust van Afrika.
KAAP BOLKBOGT, op IJsland. 352. 54. 40. L. 65. 31. 10. B.
KAAP BOMMELHUCK, in Noorwegen. 22. 52. 50. L. 59. 35. B.
KAAP BONA, Afr. kaap in Algiers.
KAAP BONA, de N. O. kaap van de Afr. stad Tunis, over Sicilië. 29. 16. L. 37. 5. 40. N. B.
KAAP BOQUERON, op 't Z. Amer. Vuurland. 307. 40. 3. L. 53. 27. Z. B.
KAAP BREN, ten N. van het eil. Nieuw Zeeland in Australië.
KAAP BRIT, ten N. van het eil. Nieuw Zeeland in Australië.
KAAP BRUNE, in Nieuw Holland. 152. 51. L. 34. 45. Z. B.
KAAP BUCHAN, op de O. zijde van Schotland, ten N. van Aberdeen.
KAAP BUENO, op 't W. Ind. eil. Cuba. 301. 38. 18. L. 20. 6. 10. B.
KAAP BUON SUCCESSO, op 't Z. Amer. Vuurland. 297. 36. 23. L. 55. 1. Z. B.
KAAP BURDISTAN of *Verdistan*, aan de golf van Perzië.
KAAP CAMORIN, COMARI, op de Z. punt van Voor-Indië, tegenover Ceylon, waar men graauwen amber vindt. 7. 56. N. B. 95. 12. L.
KAAP CAMPBEL, bij de Z. punt van 't Austr. eil. Nieuw Zeeland.
KAAP CANNAVERAL, in Florida. 297. 6. 23. L. 28. 18. B.
KAAP CANTIN, in 't Afr. rijk Marocco. 8. 29. L. 32. 33. N. B.
KAAP CARVOERIRO, in Portugal. 8. 14. 34. L. 39. 21. 47. N. B.
KAAP CASBAN, in 't Afr. rijk Tunis. 22. 48. 9. L. 36. 41. 54. B.
KAAP CASTELIANOS, in Brazilië. 337. 30. 40. L. 14. Z. B.
KAAP CATOCHE, in het N. O. van Yucatan, in 't N. Amer. Nieuw Spanje.
KAAP CEHE, Z. O. punt van de golf van Durazzo, in Albanië.
KAAP CERVERA, in Spanje, de Z. punt der Pyr. 20. 52. 15. L. 42. 27. 30. N. B.
KAAP CHABANOS, in het Aziat. lands. Tunguzië. 159. 6. L. 53. 38. N. B.
KAAP CHATAM, in Nieuw Holland. 134. 14. 45. L. 35. 3. 39. B.
KAAP CHIAPPA, de Z. punt der golf van Porto Vecchio, op Corsica.
KAAP CHINIRAL, in Peru, in Z. Amer.
KAAP CHIPIONA, in O. Spanje in de Atl. zee. 11. 15. 45. L. 36. 44. 18. B.
KAAP CHITI, op het eil. Cyprus, aan de baai van Salinas.
KAAP CIRCULAR, op de N. W. zijde van 't Austr. eil. Van Diemen's land, bij Nieuw Holland.
KAAP CLEAR, CLAIR, de Z. punt van Ierland. 51. 14. N. B. 8. 25. L.
KAAP CLARE (ST.), N. punt van den ingang der riv. Gabon, aan de W. kust van Afrika.
KAAP CLYTHE NESS, in Schotland. 17. 50. L. 58. 14. N. B.
KAAP CODACH POINT, in Schotland. 58. 7. 25. N. B.
KAAP COLOURI, Z. punt van de golf Stigia, aan de Turk. kust, niet ver van Pergama.
KAAP COMARI, zie kaap Camorin.
KAAP CONELLO, aan de N. kant der haven van Prodano, op 't schiereil. Morea.
KAAP CORRIENTES, aan de W. punt van het eil. Cuba. 21. 42. N. B. 2. Aan de W. kust van Nieuw Spanje. 273. 11. 45. L. 20. 25. 30. Z. B. 3. In O. Afrika, de Z. O. punt van den inham op de kust van Sena. 54. 10. L. 23. 42. Z. B. 4.

4. Op het Amer. eil. Soledad. 319. 46. 23. L. 51. 36. N. B.

KAAP CORVOEIRA, de Z. punt van de St. Anna's baai, aan de W. kust van Afrika.

KAAP COLES, zie Coles (Punta de).

KAAP CREUX, zie kaap de Creux.

KAAP CRISSA, in Natolië. 46. 31. L. 36. 31. N. B.

KAAP CRONOTSKOI, de punt van eene groote baai op Kamschatka.

KAAP CYRIË, in het Afr. distr. Zanhaga, in Sahara.

KAAP DANGER, in Nieuw Holland. 171. 32. L. 28. 8. Z. B.

KAAP DANVILLE, op de Japansche kust. 148. 7. L. 31. 27. 30. N. B.

KAAP DAS CORRENTAS, Kaap in Z. Afrika.

KAAP D'AVANCE of *Froward*, voorgebergte bij de Z. punt van Vuurland, dat zich tot aan de straat van Magellaan uitstrekt, met de ruïnen van de Spaansche stad St. Philippe.

KAAP DE BAFFO, zie Baffa.

KAAP DE CANTIRE, zie Cantire.

KAAP DE CREUX of *Kaap Creux*, voorgebergte in de Spaan. prov. Catalonië, nabij de Fr. grenzen, waar de O. Pyreneën in zee loopen. Het maakte, in 1660, de grensscheiding tusschen Frankr. en Spanje uit. 21. 0. 1. L. 42. 19. 53. N. B.

KAAP DE GOEDE HOOP, uiterste punt van de Z. kust van Afrika, door de Portugezen ontdekt, en in het eerst *Cabo Formentoso* of *de kaap der Stormen* genoemd, doch om de goede vooruitzigten, in dien van *Buono Sperenza*, of *de Goede Hoop* veranderd. Zij is eene der merkwaardigste punten van den aardbol, terwijl zij de plaats bepaalt, waar de Atl. en Ind. oceanen in elkander stroomen. Toen zij, in 1497, door VASCO of VASQUÉS DE GAMA rondgevaren werd, merkte men met regt deze ontdekking, als eene der gewigtigste, naast die van Amerika, aan, daar hierdoor het eerst Eur. schepen in de Ind. zee verschenen, en de vaart op de O. Ind. geopend was. Zij ligt op 35. 46. L. en 33. 28. Z. B. 2. Volkplanting aan de voorn. kaap, veelal alleen *de Kaap*, en door de Duitschers *Kaapland* geheeten, in 1650 door de Nederlanders, op voorstel en onder bewerking van den kundigen scheeps-chirurgijn, VAN RIEBEEK, ten koste der O. I. Comp., tot eene ververschingsplaats voor de O. I. schepen aangelegd en bevolkt, en van een schraal, woest land in eene voorraadschuur van alle levensmiddelen herschapen, en van tijd tot tijd uitgebreid. In 1795 werd zij door de Engelschen veroverd, en schoon in 1802 teruggegeven, weder in 1806 aan hen overgegeven, en eindelijk, voor een gedeelte der oorlogslasten, in 1814, aan hen bepaaldelijk afgestaan. Deze volkplanting is bepaald ten Z. en W. door den Atl. Oceaan, ten O. door de Groote Vischriv. (de Rio del Infante der Portugezen), welke haar van het land der Kaffers scheidt, en ten N. door de Nieuwevelds en Roggeveldsbergen, die haar van het land der Boschjesmannen en andere onafhankelijke stammen afscheiden. De lengte van de Z. punt van de kaap, O. waarts, tot den mond van de Groote Vischrivier, wordt door BARROW op 196 mijlen, en de breedte van hetzelfde punt tot de riv. 't Kousje, de Noordelijkste grensscheiding der volkplanting, op 105 m. geschat; doch aan de O. grenzen zal zij naauwelijks 66 m. beloopen, zoo dat men de oppervlakte, in het geheel, op ongeveer 22,000 V. M. kan rekenen, waarvan de helft uit kale bergen en eenzame vlakten bestaat, terwijl van de andere helft ook nog maar weder de helft, of 5,500 V. M. tot voordeel, en wel $\frac{1}{3}$ voor den ploeg, en $\frac{2}{3}$ voor de schapenfokkerij gebruikt kunnen worden. Deze oppervlakte rekent men bewoond te zijn door slechts 60,000 menschen, van dewelke ruim $\frac{1}{3}$ blanken, en de overige Negers of Hottentotten zijn. RICHTER echter geeft dit getal nu veel grooter en wel circa 100,000 op, daar in de laatste jaren de Europeanen door allerlei aanmoedigingen van het Eng. gouv. sterk vermeerderd zijn. Het land is bezet door drie rijen van bergen, de eene al hooger dan de andere, die evenwijdig met elkander loopen, en die alle takken zijn van den hoogen landrug het Maan- of Lupata gebergte, dat door het midden van Afrika loopt. Aan de N. zijde heeft men de Roggevelds en Nieuwevelds bergen, de hoogste des lands, die wel 10,000 voeten bereiken, en waartoe de Sneeuwbergen, Bambusbergen, Zure bergen, Winterbergen en Roode bergen behooren, en, van welke W. waarts het Bokkevelds gebergte afloopt. Meer Z. waarts is de vrij hooge berg Rietbeeks kasteel, waarvan het Rietbeeks dal tot den Paardenberg en Paarlberg loopt, en met den Koeberg, Tijgerberg, enz., naar de Tafelbaai gaat. Hierop volgen de Zwarte bergen, waartoe de Winterhoeksbergen en vele andere behooren. Dan volgt eene hooge vlakte, gedeeltelijk zeer vruchtbaar, maar waarvan de stre-

streken de Groote en Kleine Karroo zeer dor zijn. Nu volgt de Lange Kloof met de Koepokberg, Baviaansberg, Dasbergen en Blaauwe bergen, welke bij de Houtbaai, de Steenbergen, en verder bij de baai Fals, de Noorweegsche bergen genoemd worden. Bijzonder merkwaardig zijn, vooral om derzelver gedaante, de Tafelberg 3,353, de Duivelsberg 3,100, en de Leeuwenberg 2,085 voeten hoog, die 't Tafeldal vormen. De voorn. kapen zijn: de Kaap de Goede Hoop, Kaap Fals, Hanglip, Aguilhas, Infant, St. Blaise, de Receifs, Vaccas- en Zwarte kapen, kaap Voltos, kaap Corientes en kaap St. Sebastiaan. De voorn. baaijen zijn: de St. Helena baai, Saldanha baai, met de Baviaans, Hoedjes en Salamander baaijen; de Tafelbaai, Campsbaai, Houtbaai, baai Fals, met de Buffels baai, Geduldsbaai, Smidswinkelbaai, Kegelbaai, enz. Verder ten O. van kaap Hanglip, Steenboks baai, Struisbaai, St. Sebastiaans baai, Vleeschbaai, Vischbaai, Mosselbaai of St. Blaise, Plettenbergs baai of baai Formosa, Kromme-Riviers baai of baai Content, Zwarte-Kops riv. of Algoabaai, en eenige kleine golven. Onder de riv. behooren: 't Kousje of Zand, 't Lintje, de Zwartdoorn of Groene riv.; verder op de Rhinoceros riv., Lange Vallei, Verloren Vallei en Papkuils Fontein; de Bergriv., de Modder riv., Mosselbank riv. en Zoute riv., de Eerste riv., de Lourens riv., Palmiten riv., Bot riv., de Onrust, de Kleine en de Uilenkraal riv., de Breede riv., de riv. Zonder End, Buffeljagt, Slangen en Karnemelks riv., de Krombeks riv., met de Duivenhoks riv. en andere; de Kafferkuil met de Elefants- en Gauribs riv., de Groote en Kleine Brak riv. met de Geelboks riv., enz. Verder de Zwarte, de Schapenkops, de Klip riv., de Dukema, de Kromme-Melkhouten, Kromme-Zeekoe, Kabeljaauw, Zoutwater, Zout en Buffels riv., Kleine en Groote Zwartkop, Zondags riv., Bul riv., Melk riv., Vogel riv., Bosjesman riv., Karrega en de groote Vischriv., met de kleine Visch-, Baviaan- en andere rivieren.

De luchtsgesteldheid is er, volgens den heer DE JONG, noch zoo drukkend heet, als tusschen de keerkringen, noch zoo nijpend koud als nader bij de polen. Het land is overal, waar water is, zeer vruchtbaar. Het zachte klimaat doet een aantal planten en gewassen, zoo uit de Indiën als Europa, en bijzonder ook uit ons vaderland, welig groeijen. De voorn. voortbr. zijn: zout, koper, ijzer, koren, bijzonder tarw, boomvruchten (echter geene pruimen of kersen); Zuidvruchten, voortreffelijke wijn, (hier door Fransche vlugtelingen het eerst gebouwd, en zoo wel uit onderscheidene oorden van Europa als Azië, maar vooral uit Madera hier ingevoerd.), lauwrier, vergif en onderscheidene Europische vruchten, alsmede dadel-, brood-, kamfer-, was-, olijf-, koffij- en katoenboomen, keukengroenten; verder paarden, kleine paarden, *kwagga's* genoemd, schapen met vetstaarten, rundvee, elefanten, rhinocerossen, apen, herten, reeën, hazen, kaapsche ezels of zebra's, gazellen, elandsdieren, giraffen, rivierpaarden, wilde buffels, wilde zwijnen, leeuwen, panters, antilopen, gevlekte hyena's, wolven, jakhalzen, slangen, visch (waaronder de heer DE JONG de romanvisch, steenbrasem, hottentotsche visch en galjoenvisch zeer roemt, en den *Opblazer* als vergiftig leert kennen), oesters, schildpadden, wilde bijen, struisvogels, papegaaijen, paauwen, zeevogels, flamingo's, pelikanen, penguïns, vele soorten van hoenders, enz. Aan de kusten zijn walvisschen en zeehonden.

De oorspronkelijke inw. dezes lands zijn Hottentotten (men zie dat art.), doch nu wonen hier ook een aanzienlijk aantal Europeanen, bijzonder Nederlanders, Franschen en Duitschers, welke gedeeltelijk hier als planters zijn komen wonen, en de oorspronkelijke inw. naar het binnenland verdreven hebben; en deels als handwerkslieden of wel als burgerlijke of militaire beambten hier zijn geplaatst. Zij worden door BARROW in vier klassen verdeeld, als: *de Stadbewoners*, die schoon eene mengeling van onderscheidene Eur. volken, veel van de Hollandsche zeden bewaard hebben, en door sommigen voor beminnaars van pracht en weelde gehouden worden. Bijna allen drijven zij eenigen handel, of zijn zaakverzorgers der landlieden. De slaven, uit onderscheidene natiën bestaande, worden in de stad zeer wel gekleed, gevoed, en op vele plaatsen als leden des huisgezins aangemerkt. 2. *Wijnplanters* of *Wijnboeren*, die niet ver van de Kaap wonen, en van de Franschen afstammen. Zij zijn meestal wel gesteld, betalen weinig lasten en hebben ook tuinen en rundvee. 3. *De Korenboeren*; deze wonen bijzonder in het Kaapdistr. en de distr. Drakenstein en Stellenbosch, zijn minder beschaafd dan

de vorigen, doch meestal welgesteld, terwijl zij ook sterke veeteelt hebben. 4. *De Veeboeren*, welke de meest afgelegene en onvruchtbaarste oorden der kolonie bewonen, de ruwste en onbeschaafdste der inw., en gedeeltelijk zwervende veehoeders zijn. Door den afstand van de stad moeten zij in hunne meeste behoeften zelven voorzien. Zij leven weinig beter dan de Hottentotten; echter bezitten sommige 5 à 600 stuks rundvee, en wel 4 à 5000 schapen.

De voorheen zeer verwaarloosde opvoeding is in deze volkplanting thans op eenen veel beteren voet ingerigt. De taal is, tot heden toe, de Hollandsche, schoon men reeds pogingen doet om de Engelsche algemeen in te voeren. Ondertusschen zijn er, tot in de afgelegenste oorden, kerken en scholen aangelegd, jaarmarkten vastgesteld, enz.

De uitvoer bestaat in wijn (de voortreffelijke Constantia wijn en de Kaapsche Madera, de gewone wijn, des lands), brandewijn, huiden, traan, gedroogde vruchten vooral rozijnen en amandelen; gezouten vleesch en boter, zeep, kaarsen, aloë, ivoor, enz. De invoer in Eur. en Ind. stoffen en fabrijkwaren, schoenen, laarzen, hoeden, gereedschappen, verfwaren, schrijf-, galanterie- en modewaren, rijst, thee, koffij, suiker, peper en andere specerijen, Franschen wijn en vele kleinigheden. Echter geniet de volkplanting nog geen' vrijen handel, en wordt, tot nu toe, als eene vreemde prov. behandeld. De O. I. Comp. voorziet haar van Ind. en Chinesche waren. Het land wordt in 4 distr. verdeeld, als: 1. *Het distr. van de Kaap*, bij de Kaapstad. 2. *Zwellendam*, aan de Z. kust. 3. *Stellenbosch*, waaronder *Drakenstein* begrepen is, en 4. *Graaf Reinet*. Aan het hoofd der regering is een gouverneur. Elk dezer distr. (die weer in onderdeelen gesplitst zijn), heeft eenen landdrost en 6 heemraden, die een geregtshof vormen, van hetwelk men tot het hooge geregtshof appeleert. Ook de zendelingsposten zijn vermeerderd en beter ingerigt. (Zie verder de art. der *Kaapstad* en der bijzondere districten.

KAAP DE LA HUERTAS, de N. punt der Spaan. baai van Alicante.

KAAP DEL ALICE, de Z. punt van de golf van Tarente, in de Middell. zee.

KAAP DE LA LINGUETTA, in Albanië, aan den ingang der golf van Venetië. 40. 30. 20. N. B. 37. 18. L.

KAAP DE LA MOLA, op 't Spaan. eil. Minorca. 22. 5. 13. L. 39. 51. 10. N. B.

KAAP DEL ARBRE, de punt van de golf van Ufabassi, op 't Griek. schiereil. Negropont.

KAAP DEL ARMI, aan de Z. kust van Napels, prov. Calabrië.

KAAP DE LA ROCA, ten W. van Lissabon in Portugal, de W. punt van Europa.

KAAP DE LA NOO, ten Z. van kaap Martin, aan de Spaan. prov. Valencia.

KAAP DE LAS VIRGINES, op de O. zijde van Patagonië, in Z. Amer.

KAAP DELLA MINERVA, zie Campanella.

KAAP DELL' ASINARA, zie kaap Asinara.

KAAP DELLA TESTA, in 't N. van 't eil. Sardinië.

KAAP DELLA COLONNE, zie Colonna.

KAAP DELL' ORSO, in 't N. van 't eil. Sardinië.

KAAP DEL PESCADO, ten N. W. van de Afr. stad Algiers.

KAAP DE MERLAN, in 't Z. van Frankrijk. 24. 2. 45. L. 43. 59. 42. N. B.

KAAP DE MUDES, in 't Z. van Frankrijk. 23. 54. 17. L. 43. 1. 33. B.

KAAP DE NEUS, de Zuidlijkste punt van Noorwegen. 58. N. B. 24. 43. L.

KAAP DENNI, op de Schot. Orkney's eil. 59. 21. 15. N. B.

KAAP DE PALOS, in Spanje, aan de Middell. zee, prov. Murcia. 37. 37. N. B.

KAAP DE PASSADO, in de Z. Amer. prov. Quito. 0. 21. 16. Z. B.

KAAP DE PENNAS, aan de N. kust van Asturië, in Spanje. 11. 53. 35. L. 43. 32. N. B.

KAAP DE PENMARK, aan de Z. kust der Fr. prov. Bretagne. 47. 48. N. B. 13. 13. L.

KAAP DE PULSON, in Spanje, aan de Atl. zee.

KAAP DER KONINGIN CHARLOTTE, zie Charlotte's Foreland.

KAAP DER NATUURKUNDIGEN, in Nieuw Holland. 132. 39. 30. L. 33. 27. 30. Z. B.

KAAP DE ROSSEL, zie Calissin.

KAAP DER ONDIEPTEN, op het O. Aziat. eil. Sachalië. 160. 54. 30. L. 52. 32. 30. Z. B.

KAAP DE SABLE, in Acadië in N. Amer. 312. 9. 50. L. 43. 23. 45. N. B.

KAAP DES ADIEUX, in Nieuw Holland. 149. 35. L. 31. 55. Z. B.

KAAP DE SANTA MARIA, op de Z. landpunt van Brazilië.

KAAP DESCONOCIDA, zie Desconocida.

KAAP DESEADO, in het O. van Patagonië.

KAAP DES VELOS, in Patagonië. 311. 32. 23. L. 48. 18. 20. Z. B.

KAAP DE TRES FORCAS, in 't Afr. rijk van Fez, ten W. van Melilla. 14. 54.

34. 35. L. 35. 27. 55. N. B.

KAAP DE TRES PUNTAS, op de Afr. Goudkust van Guinea, met een Nederl. fort. 4. 42. N. B. 16. 40. L.

KAAP DE TROIS POINTS, in 't Z. Amer. kon. Nieuw Granada, tegenover het eil. Granada. 2. Zie Kaap de Tres Puntas.

KAAP DE BOEO, in 't W. van Sicilië.

KAAP DIU, in Hindostan. 87. 42. 30. L. 20. 44. N. B.

KAAP DI FARO, in het N. O. van Sicilië.

KAAP DI LEUCA, zie Finisterre.

KAAP DILIGENCIAS, aan de N. W. kust van Amer. 252. 53. 45. L. 42. 51. 9. B.

KAAP DILLI, in O. Indië.

KAAP DI PIOMBINO, in W. Italië.

KAAP DI SEADA, op het Vuurland, in Z. Amer. 303. 9. L. 53. 4. 15. Z. B.

KAAP (DISTR. VAN DE), het kleinste maar belangrijkste en volkrijkste onder de distr. van de Kaap de Goede Hoop, het W. deel der volkplanting uitmakende, en het Tafeldal, het schiereïl. van de Kaap en de geheele Z. W. kust, van de St. Helena baai, van de Bergriv. af, tot in de baai Fals, aan de Mosselbankriv., die het van Stellenbosch scheidt, bevattende. Men vindt er de Saldanha- en Tafelbaai, en gedeeltelijk de St. Helena baai en baai Fals. Het is van het N. naar het Z. 20 mijlen lang en 5 breed, en bevat 80 V. M., waarop zich, volgens BARROW, 18,000 inw. bevinden, waaronder 6,000 Christenen. Het O. deel is zeer bergachtig, alwaar gedeeltelijk de beste Kaapsche wijn groeit.

KAAP DIVY, in Voor Indië.

KAAP DONDRA, de Z. punt van 't O. Ind. eil. Ceylon. 5. 48. N. B.

KAAP DONINGTON, in Nieuw Holland. 153. 36. 15. L. 34. 44. Z. B.

KAAP DORFUI, aan de Afr. kust van Ajan. 70. 15. L. 10. 14. N. B.

KAAP DORIENTES, op de O. kust van Afrika.

KAAP DSCHIGAT, in O. Indië.

KAAP DUCHÉ, in China. 159. 20. L. 60. 56. N. B.

KAAP DUE, de Z. punt van het eil. Bornholm, in de O. zee.

KAAP EGMONT, ten W. van het eil. Nieuw Zeeland. 39. 22. Z. B 191. 17. L.

KAAP ELIAS of *Suckling*, op de N. W. kust van Amer., waarbij de Rus. faktorij St. Simon.

KAAP ELIZA, in Nieuw Holland. 155. 21. L. 35. 13. Z. B.

KAAP ELLY, in Schotl. 56. 9. N. B.

KAAP ESPINILLO, in 't Z. Amer. Rio della Plata. 321. 12. 23. L. 34. 50. 15. Z. B.

KAAP ESTWAS, aan de Afr. W. kust, ten Z. van de baai, waarin de riv. St. Jan valt.

KAAP FAIR, de N. W. punt van Ierland. 11. 5. L. 55. 15. N. B.

KAAP FALSE, in N. Amer., aan den mond der Indianen Creek. 38. 35. N. B.

KAAP FALSO, aan de Z. punt van Afrika, ten O. van de Kaap de Goede Hoop, waarbij de baai Fals ligt. 2. De Z. punt van Z. Amer., op 't Vuurland.

KAAP FANO, in Noorwegen. 70. 30. B.

KAAP FERMAT, in Nieuw Holland. 157. 8. 30. L. 36. 40. Z. B.

KAAP FIGUERA, in Spanje. 15. 52. 45. L. 43. 22. 28. N. B.

KAAP FOWLER, in Nieuw Holland. 150. 6. 45. L. 32. 1. 10. Z. B.

KAAP FRIA, ten Z. van kaap Negro, aan de Afr. W. kust.

KAAP GALERA, in Nieuw Granada. 302. 19. 5. L. 10. 48. N B.

KAAP GALIOTA, op Trinidad. 10. 9. N. B.

KAAP GALLOWAY, de Z. W. punt van Schotland. 12. 35. L. 54. 39. N. B.

KAAP GANTHEAUME, in Nieuw Holland. 155. 10. 4. L. 36. 4. 15. Z. B.

KAAP GARABUSA, op 't Turk. eil. Candia. 35. 40. N. B. 41. 30. L.

KAAP GARDAFUI, zie Guardafui.

KAAP GATA, op het eil. Cyprus. 50. 43. 5. L. 34. 31. 30. N. B. 2. Kaap in Spanje. 15. 26. 55. L. 36. 44. N. B.

KAAP GIBRALTAR, in Engeland. 53. 9. 30. N. B.

KAAP GIGANTE, in 't Z. Amer. Nieuw Granada. 302. 6. 10. L.

KAAP GODOY, in 't Z. Amer. Peru. 41. 45. Z. B.

KAAP GOLOWATSCHEFF, op 't O. Aziat. Sachalië. 159. 35. L. 53. 13. 15. N. B.

KAAP GONSALVO, in 't Afr. Ned. Guinea. 0. 56. Z. B. 25. 44. L.

KAAP GORDO, in 't N. Amer. Nieuw Spanje. 281. 28. 40. L. 19. 14. 30. N. B.

KAAP GOTTO, de Z. W. punt der Japansche eil. 146. 23. 45. L. 32. 34. 50. N. B.

KAAP GRACIAS A DIOS, in het N. O. van de Z. Amer. prov. Guatimala. 2. In Patagonië. 308. 32. 28. L. 51. 42. 40. Z. B.

KAAP GRAT, op 't N. Amer. eil. Terreneuve. 322. 6. L. 51. 39. 30. N. B.

KAAP GREGO, kaap aan de baai van Salinas, op 't eil. Cyprus.

KAAP GRINEZ, kaap in Frankrijk. 19. 14. L. 50. 52. N. B.

KAAP GROS, aan de Z. kust van Frankrijk, bij Antibes.

KAAP GUADEL, in Perzië op 24. 44. N. B. 81. 40. L.

KAAP GULIN, in Ierland. 53. 11. 25. N. B.

KAAP

KAAP HAMELIN, in Nieuw Holland. 132. 40. L. 34. 14. Z. B.

KAAP HENRY, de N. punt van Borneo.

KAAP HINLOPEN, in de N. Amer. Rep., prov. Delaware, gr. Sussex. 302. 27. 30. L. 38. 46. N. B.

KAAP HOBORG in Zweden. 35. 50. 45. L. 56. 56. N. B.

KAAP HOLY, Eng. kaap in Wallis.

KAAP HOMODO, in Japan. 147. 29. L. 32. 20. N. B.

KAAP HOOG, in Ierland. 51. 5. N. B.

KAAP HORN, zie Hoorn.

KAAP HUARMEY, in Peru, in Z. Amer.

KAAP HUMOS, in Peru, in Z. Amer.

KAAP IMAN, in het Spaan. onderkoningrijk Rio della Plata. 322. 29. 38. L. 34. 53. 40. Z. B.

KAAP INDSCHE, in 't Turk. Aziat. Natolië. 52. 45. L. 42. 18. N. B.

KAAP ISAAK in Nieuw Holland. 152. 49. 45. L. 34. 37. Z. B.

KAAP ISACO, op 't W. Ind. eil. Trinidad. 10. 3. N. B.

KAAP-JACMELLE, op 't W. Ind. eil. St. Domingo. 304. 57. 23. L. 18. 12. 40. Z. B.

KAAP-JASQUES, aan den ingang der Perz. golf.

KAAP-JEREMIE, op 't W. Ind. eil. St. Domingo. 303. 26. 23. L. 18. 40. 30. N. B.

KAAP-JEZUS MARIA, in 't Z. Amer. Rio della Plata. 320. 41. 33. L. 34. 38. 30. Z. B.

KAAPLAND, naam, welken de Duitschers aan het land bij de Kaap de Goede Hoop geven.

KAAPSTAD, Afr. stad in het distr. van de Kaap de Goede Hoop, aan de Tafelbaai en den voet van den Leeuwen- en Tafelberg; de hoofdstad der volkplanting, een regelmatige veelhoek, met regte, evenwijdige of elkander regthoekig snijdende straten, gedeeltelijk door grachten bespoeld, en met boomen beplant. Zij heeft drie of vier opene pleinen, als: de markt, die steeds wel voorzien is; de kerkplaats; de Hottentotsplaats, voor de wagens der boeren, en de paradeplaats, die zeer schoon en ruim is, en waaraan de barakken het grootste gebouw der stad, hetwelk 2000 man kan bevatten. Verder is er eene herv., luth. en roomsche kerk, een gouvernementshuis, een stadhuis, waaronder wijnpakhuizen, die verhuurd worden: een ziekenhuis, brandspuithuis, scheepsmagazijn of matrozenkagie, een groot slavenhuis, waarin 400 slaven van het gouv. bewaard worden: 1145 huizen van 4 à 5 verdiepingen hoog, en met tuinen daarbij, en 15,500 inw., waarvan 10,000 slaven zijn. Men vindt er eenige handwerken, die zeer duur betaald worden. Verder is de handel de voornaamste tak van bestaan. Ook is er eene bibliotheek, die sedert den tijd van den heer DE JONG, zeker veel verbeterd zijn zal, en toen reeds, onder anderen, eenige werktuigen van den zeereiziger COOK, uit de Zuidzee ontvangen had. De stad wordt verdedigd door een kasteel, dat zeer sterk is, en voorheen door den gouverneur werd bewoond. Ook hebben de Engelschen hier vele batterijen aangelegd. In den omtrek vindt men eene bierbrouwerij; Rondebosch, een openbare tuin, zoo ook Nieuwland. De Kaapstad ligt op 36. 9. L. 33. 6. Z. B.

KAAP VERD of *Groene Kaap*, voorn. kaap in Afrika, waarvan zij de Westelijkste punt is; zandig en onvruchtbaar, met twee hooge zandbergen, die den zeelieden tot eene baak dienen. Men vindt er vele wilde dieren en eenen stam van roofzieke Negers. 14. 43½. N. B. o. 9. 15. L.

KAAPVERDISCHE EIL. of *Eil. van de Groene Kaap*, groep eil., aldus naar de Groene Kaap in Senegambië, ongeveer 90 mijlen ten O. van dezelve gelegen, genoemd, en bij onze zeelieden veelal de Zoute eil. geheeten, reeds in 1449 door de Portugezen ontdekt, en in den Atl. oceaan, tusschen 250 en 255. L. en 14. en 20. N. B. gelegen. De luchtsgesteldheid is er zeer warm, en gedeeltelijk ook zeer ongezond. De hitte is soms onverdragelijk, en men heeft er, even als in de landen tusschen de keerkringen, twee jaargetijden, het droogе en 't regenachtige, welke laatste echter soms wel eens wegblijft, en alsdan veel gebrek veroorzaakt, gelijk zulks de schout bij nacht DE JONG in 1791 (zie zijne reize naar de Kaap) maar al te zeer ondervond. Na den regentijd is de hitte het grootste. Eb en vloed zijn bij de kusten zeer sterk. Deze eil. zijn allen bergachtig, doch tusschen de hoogten, die met goed gras bewassen zijn, heeft men gedeeltelijk vette en vruchtbare dalen, welke echter meestal door gegravene sloten moeten besproeid worden. Water is hier een algemeen gebrek. In vruchtbaarheid zijn de eil. zeer verschillend, want sommige zijn steenachtig en dor, andere hebben eenen vruchtbaren grond, al naar dat zij veel of weinig water hebben: hierdoor zijn ook de voortbr. verschillende. De voorn. voortbr. zijn: rijst, gierst, maïs, yamswortelen, patatten, agurkjes, komkommers, meloenen, katoen, suikerriet, ananasdruiven, die tweemaal 's jaars dragen;

gen; kokosnoten, vijgen, granaat- en oranje-appelen, citroen- en limoenboomen. De dieren zijn bijna overal dezelfde. Het rundvee is er niet talrijk, des te meer echter de schapen en geiten; ook zijn er varkens, een weinig wild, vooral gevogelte, onderscheidene soorten van hoenders, tortelduiven, kwartels, zeer vele schildpadden en visch. Behalve eenige blanke priesters, zijn de inw. grootendeels Mulatten en Negers. STAUNTON begroot hun getal op 42,000. Zij zijn zeer zwart, van middelbare lengte, met dikke lippen, en opgetrokken neuzen; hebben hier het burgerregt, en belijden, ten minste voor het uiterlijke, den roomschen godsdienst. Zij zijn niet ontbloot van natuurlijk verstand, maar door de warmte zeer lui en zorgeloos, zoo dat zij niet dan zeer traag, landbouw, veeteelt en visscherij beoefenen, waardoor zij zich soms tegen hongersnood moeten beveiligen, daar de Port. regering zich weinig meer met hen bemoeit. De uitvoer bestaat in mondbehoeften voor de schepen, geiten en ossenhuiden, en eene donkere kleedingstof voor de Negers. Behalve nog eenige nietsbeduidende klippen, is het getal dezer eil. 10, waarvan de zeven volgende bewoond zijn, als: Brava of *St. Johannes*, Fuego of *Vuureil.*, St. Jago (het voornaamste), Majo, Bonavista, St. Nicolaas, en Antonio (het Noordelijkste). De onbewoonde zijn Sal of Del Salis (*Zout eil.*), St. Vincent en St. Lucia.

KAARSKENSWATER of *Kaaskenswater*, vaarwater aan de N. O. zijde der Nederl. stad Zierikzee, prov. Zeeland.

KABA, zie Cuba.

KABAC, Aziat. stad in Schirwan.

KABALAH, Rus. distr., gouv. Schirwan, de vlakte tusschen Aksai en Hertimane bevattende, en horenvee, zijde en eene soort van granaatappelen voortbrengende. Het wordt door Armeniërs bewoond, die zijden stoffen weven. Het voornaamste dorp is Weiduel.

KABAN, Rus. riv., gouv. Kasan.

KABANIA, Rus. Aziat. sterkte, tot de verdedigingslinie van Tobolsk behoorende, met een dorp van 75 huizen; 90 mijlen Z. van Tobolsk.

KABANOUA of *Kobanouska*, Rus. Aziat. sterkte, gouv. Tomsk.

KABANSK, Rus. dorp, gouv. Irkutsk.

KABARDA (GROOT) of *Beslankhe*, Rus. Aziat. lands. in Kaukazië, prov. Circassië, stootende ten Z. aan den Kaukazus, waar men vele bosschen heeft. Het is eene vruchtbare vlakte, welke van de Kuma, de Malka, de Baksan, de Terek, de Naltschik, de Tschegem, enz. bespoeld wordt. De luchtsgesteldheid is er bijzonder aangenaam; de zomerwarmte niet bovenmatig heet, en de winter van korten duur. De grond is zeer vruchtbaar, en zou zeer goed zijn tot het telen van koren, wijn, katoen, enz. Het bestaat thans grootendeels uit weiden voor de Circassiërs, die paarden, rundvee, schapen en geiten houden, en slechts weinig land bebouwen, daar zij alleen gerst, maïs en eenige tuinvruchten telen. Uit den wilden hennep, die er wel 10 voeten hoog wordt, maken de vrouwen een sterk garen, doch zij kunnen geen linnen weven. De inw. schat men op 8 à 10,000 familiën. Zij staan onder verschillende aan Rusland cijnsbare vorsten. Voor eenige jaren heeft dit land door de pest zeer veel geleden. De rijkste plaats is Beschtumak, waar 5 riv. te zamen komen. Ook zijn er gezondheidsbronnen, vooral Alexandersbad ten O. van Konstantinogorsk.

KABARDA (KLEIN), landstr. als boven, tusschen de Terek, de Sundscha, de Kumbalei en Leskei, in de gedaante van eenen regthoekigen driehoek gelegen, en in een O. deel of *Gilachstanië*, en W. deel of *Taltostanië*, verdeeld, en van het O. naar het W. door de twee bergrijen *Arek* doorsneden. Het midden gedeelte der groote vlakte heeft gebrek aan water, maar het W. deel is goed bespoeld, en zeer vruchtbaar. De riv. zijn: de Terek, de Kumbalei, de Kirschin, enz. Ook hier verwisselen de inw. steeds van woonplaats. Men rekent derzelver getal op 6,000 huisgezinnen. Hunne akkers zijn alle van verschansingen, tegen aanvallen, voorzien; zelfs voor de schaapskooijen zijn batterijen. Men vindt er voorname zwavelbaden, nafta- en gezondheidsbronnen. Elmursina, Barukina en Ansorie, elk met ongeveer 500 familiën, waren ten tijde van KLAPROTH, in 1807, de voornaamste dorpen.

KABARUN, Perz. riv., prov. Farsistan, valt in de Bendemir, en met deze in het meer Bakteghian.

KABARZ, dorp in Saksen-Gotha, met 550 inw.

KABATA, hoofdstad van 't Afr. rijk Kombo in Senegambië.

KABASCHIR, Afr. eil. in de Gambia, rijk Foniah, met ijzerërts.

KABATASWY, Rus. D., gouv. Tomsk.

KABAUW, Nederl. dorp, prov. en arr. Utrecht, telt met Zeventer 220 inw.

KABBA, W. Afr. stad van Bambarra, aan den Niger; 3 m. N. O. van Sego.

KABBEN, Turk. Aziat. riv., sandschakat Musescha. 2. Klein Rus. Aziat. distr., gouv. Schirwan.

KABELJAAUW RIV., Afr. riv. aan de kaap de Goede Hoop, aan de Z. O. zijde.

KABERAN, Perz. dorp in Chorasan.

KABERSDORF of *Kabold*, Hong. D., kom. Oedenburg, met 1 kasteel, 1 room. en luth. kerk, 1 synagoge en 1050 inw.

KABESA of *Kabezo*, Z. Afr. lands. in Benguela, aan de Koanza, goed bewaterd, zeer vruchtbaar, maar gedeeltelijk ongezond, met veel ijzer, en de hoofdstad Kabesa aan de Koanzo.

KABESTAN, Rus. distr., gouv. Schirwan, dat het geheele moerassige oord van de Kur, van de Schaki af, tot aan den mond van den Aras toe, bevat. Het is zeer vruchtbaar, maar verwaarloosd. De inw., meestal Armeniërs, hebben veel zijdeteelt. De hoofdstad is Dschawat.

KABESTERRA, Afr. binnenland van de Goudkust, tusschen Klein Akanni en Sabu.

KABIKI of *Kabigi*, Jap. stad, eil. Niphon, aan den mond der riv. Kabiki, met sterken handel; 10 m. van Nigata.

KABILEF, Rus. Aziat. stad in Kaukazië, aan de riv. Lesken.

KABILEN, zie Kabylen.

KABLAN, bergtak der Dinarische Alpen, in Turkije, sandschakat Semendria.

KABO of *Geve*, Afr. riv. in Senegambië, welke bij de Bissagos eil. in de zee valt. 2. Zie Cabo, No. 3.

KABOCKU, Jap. distr., eil. Niphon.

KABOJA, Jap. stad op Niphon; 30 mijlen van Meaco.

KABOLD, zie Kabersdorf.

KABOLDASU, zie Kudahasi.

KABONAËRS, Afr. stam van de Kaffers.

KABOUR, Turk. Aziat. riv., pachalik Bagdad, valt in den Eufraat.

KABRENA, Turk. eil. voor de haven der stad Modon, op Morea.

KABREND, Perz. dorp in Farsistan.

KABRINO of *Kobryn*, Rus. stad, gouv. Grodno, aan de Muchawica.

KABRUANG, een der Moluksche eil. in de Ind. zee, ongeveer 6 mijlen in den omtrek, met 4,000 inw., die Maleijers zijn, ten Z. O. van Salibabo eil., van hetwelk het door eene straat van eene mijl breedte gescheiden is. Het brengt rijst, aardappelen, geiten, varkens en visch voort, en behoort den Nederlanders. 144. 16. L. 3. 50. N. B.

KABUDA, Rus. Aziat. dorp in Kaukazië, distr. Awar, aan de Kascruk.

KABUL, dorp in Aziat. Rusl., in Ned. Daghestan. 2. Aziat. riv., welke in O. Perzië of Afghanistan, op ongeveer 34. 9. N. B. en 86. 22. L., aan eenen berg ontspringt, O. waarts aanloopt, voorbij Kabul stroomt, en ten O. van die stad, de riv., die uit Ghazni, komt ontvangt, dan ten N. van Bunekaub, den aanzienlijken Punschir, met deszelfs takken, de Togu en Alingur, bij Kameh den grooten Kaschgar, en eindelijk de Lundye ontvangt, en ten N. van Attok in den Indus valt. Zij is, door vele sterke stroomen en draaikolken, niet bevaarbaar. Bij Mischnei verdeelt zij zich in twee of drie armen, die twee groote eil. omringen, en zich dan weder vereënigen. 3. K. of *Kabulistan*, prov. in O. Perzië, tot Eigenlijk Afghanistan behoorende, in het midden des lands, tusschen Balksi, Dschagatai, Loghinan, Dschellalabad, Ghazni en Bumekan gelegen, en de 4 Tappehson distr. Buthkak, Logar, Paghman en Kohdaman, benevens een deel van het Kabulische Kuhistan bevattende. In het O. vindt men den Kuh of berg Soliman; ten W. de Hazarische gebergten, terwijl zij een heerlijk en vruchtbaar dal bevat, hetwelk door de Kabul en andere riv. goed van water voorzien wordt, en voortreffelijk bebouwd is. Het W. distr. Paghman, aan de Hazarische gebergten, is het minst vruchtbaar, en Logar heeft meest weiden; maar het N. Paghman is mogelijk de schoonste landstreek des rijks, met tallooze heerlijke boomgaarden, vooral in 't dal Essalif. De stad en omtrek wordt meestal door eene bijzondere klasse van Tadschiks bewoond, die *Exbaters* genoemd worden. De stammen der Afghanen, welke in deze prov. wonen, zijn of Ghildschers van de stammen der Sultanseis, Ahmedseis, Sahekken en Schorpahs; deels Wardukken. De eerste zijn de grootste, schoonste en welgemaakste van al de Afghanen, en stille, werkzame inw., bestaande van den landbouw. De Warduks bewonen de opening tusschen de bergen, en beoefenen mede den landbouw. Ten N. der hoofdstad is het land bergachtig, door schoone dalen afgewisseld, welke door den Panischir met de Togow en Kaschgar bespoeld worden. Hier heeft men eene koude en ruwere luchtsgesteldheid; doch er zijn vele bosschen en heerlijke weiden. De hoogste berg is de Khond, aan den W. oever der Kaschgar, 20,000 voeten hoog. 4. Hoofdstad van Afghanistan en van de voorn. prov., gewoon verblijf van den schach, aan drie zijden door

eenen halven cirkel van bergen omringd, waarover een zwakke muur gebouwd is. Ten O. is eene opening, door eenen wal omringd, en met eene brug over de Kabul. De stad bestaat uit twee hoofddeelen, als: 1 *Ballahissar*, ten N. O., met eenen burg, op eenen heuvel, waarin het prachtige paleis van den schach, hetwelk 3 torens met vergulde spitsen, en eene ruime vergaderplaats heeft, terwijl boven den burg de citadel gevonden wordt, waarin de prinsen van den bloede worden opgesloten. 2. De eigenlijke stad, welke met muren en torens omringd is, en van de Kabul doorstroomd wordt. In het midden derzelve is eene opene plaats, op welke 4 bazars uitkomen, die twee verdiepingen hoog en verwulfd zijn. De huizen zijn meestal van hout, eenige slechts van ruwen steen en leem. Het getal der inw. wordt door ELPHINSTONE, slechts op 8,000 bepaald, doch andere berigten brengen die op 80,000, welke meestal van het hof leven. De handel is zeer aanzienlijk, bijzonder met de Bucharen. Onder anderen is hier de grootste paardenmarkt van het rijk. Niet ver van de stad is, in een heerlijk dal, het graf van den keizer BABER. 34. 21. N. B. 81. 48. L. 5. *Vlakte aan de* K. of *van Pischauer*, schoone vlakte, in de prov. Paghman, welke zich langs de oevers van den Indus en de Kabul uitstrekt. Derzelver breedte is van ½ tot 2 mijlen. Zij is zeer vruchtbaar, in het N. O. door eene kleine bergketen doorsneden, en door de Jusoffeis, waarbij vele Fakirs zijn, bewoond. De voorn. dorpen zijn Munara en Nausthura. 6. K. *Saffex*, berg in de prov. Paghman, de hoogste van het gebergte Othman Khail, aan de Kabul.

KABUTSCH, Tartaarsch distr. aan de Aziat. riv. Ssamur, door 1000 Lesghische familiën bewoond.

KABYLEN, oorspronkelijke bewoners van Barbarije, thans in de N. Afr. gebergten, in kleine dorpen wonende, en een ellendig leven leidende.

KACHA, tak van de Z. Afr. Vischriv. in het Kafferland.

KACHAO, zie Cachao en Bac-Khin.

KACHETI, naam, welken de inw. aan het O. deel van de Rus. Aziat. prov. Georgië geven. Zie verder Georgië, No. 1.

KACHIA, Rus. Aziat. distr., gouv. Georgië.

KACHOWKA, Rus. D., gouv. Taurië.

KACHTAN of *Cachtan*, klein Arab. distr. in eene bergachtige streek van Yemen; 6 dagreizen N. N. O. van Saade.

KACKAU, dorp in Anhalt-Dessau.

KACSANI, Turk. dorp in Macedonië, aan den voet van den Schartag.

KACZOW OB DER SAZAWA, Boh. vlek, kreits Czaslau, aan de Sazawa.

KACZYKE, Galicisch dorp, kreits Czernow, met zoutmijnen.

KADA, plaats op Java, lands. Panaraga.

KADANIK, zie Kaaden.

KADAR, Rus. Aziat. D. in Mingrelië.

KADARAGUI, het boven deel der N. Amer. riv. St. Lourens.

KADAU, Morav. dorp, kreits Iglau.

KADEN of *Cadan*, zie Kaaden.

KADENIA, Arab. zeestadje, prov. Lachsa, met handel en paarlvisscherij.

KADER, zie Kair, No. 2.

KADHI-KIOI, zie Chalcedon.

KADILANGU, plaats en riv. op 't eil. Java, landschap Bogalië.

KADIN-KHAN, Turk. Aziat. dorp in Caramanië; 3 mijlen N. W. van Ladik.

KADIKEMI, Turk. Aziat. D. in Natolië, aan het kanaal der Zwarte zee.

KADIRI, lands. op 't O. Ind. eil. Java, onafhankelijk gedeelte, ten N. en O. aan Sourabaya, ten Z. aan Brindschok, ten W. aan Patsche grenzende, zeer vruchtbaar, goed van water voorzien en wel bebouwd. 2. Hoofdstad van voorn. lands., aan de O. zijde van de riv. Kadiri, die in de straat van Madura valt, met aanzienlijken handel, 5,000 inw. en eene merkwaardige moskee.

KADIRGUNGE, O. Ind. stad, prov. Agra, aan den Ganges. 96. 48. L. 27. 50. N. B.

KADJAAGA, zie Galam.

KADJAK of *Kodiak*, (Rus. *Kichtak*), een der Rus. Kawalang eil. in de zee van Kamschatka, slechts door eene straat van de Amer. kust gescheiden, 80 V. M. groot, met 3600 inw., bergachtig en aan aardbevingen onderhevig. De hoofdstad is Alexandria. Tusschen 206. 30. en 208. 30. L. en 56. 45. en 58. 35. N. B.

KADJANG, stad aan de W. kust van 't O. Ind. eil. Celebes. 137. 36. L. 6. 28. Z. B.

KADKA, riv. in 't Rus. gouv. Jaroslaw.

KADNIKOW, Rus. kreits, gouv. Wologda, tusschen 57. 44. en 59. 17. L. en 50. 10. en 60. 4. N. B., ten Z. O. van Novogorod gelegen, en op 192 V. M. 73,100 inw. bevattende. Hij wordt door de Suchona en Kubina bespoeld, en grenst ten W. aan het meer Kuberskoi. De grond is deels vruchtbaar, maar ook deels zandig en met zwavel bezwangerd, zoo dat de landbouw niet meer dan de behoefte oplevert. De inw. bestaan voornamelijk van de bosschen, en

van de jagt op pelsdieren. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, aan de Ssodima, met 400 inw.

Kadoe, binnenprov. van 't O. Ind. eil. Java, ten N. aan Samarang, ten O. Z. en W. aan de landen der Sultans grenzende, en in 1815 op 38½ V. M. in 3,897 dorpen 197,300 inw. bevattende. Het land bestaat uit bergen en dalen, en de grond is geheel vulkanisch. De hoogste berg is de Samdong, welke met de bergen van Sindoro en Brahu, eene kleine keten maakt, die verscheidene vulkanen heeft, waarvan sommige nog altijd rooken. Onder de rivieren, die de provincie bespoelen, is de Brossat de voornaamste. De voortbr. zijn vooral rijst en maïs; de waarde derzelve werd in 1815 op ruim 1090 ropijen geschat. Het lands. is in 10 kantons verdeeld. De hoofdstad is Prapag.

Kadoelen, Nederl. buurt in N. Holland, tot de Bannen van Landsmeer behoorende.

Kadom, Rus. stad, gouv. Tambow, kreits Temnikow, aan de Mokscha, met 4,720 inw., handel in honig, en in den omtrek eene voorname ijzersmederij.

Kadong, D. op Java, lands. Sourabaya.

Kadros, Turk. Aziat. D. in Natolië.

Kadschaga, Afr. kon. in Senegambië, waarschijnlijk voorheen een deel van Galam, ten O. van hetwelke het aan den Senegal ligt, niet groot, vrij rijk, doch noch weinig bekend. Mungo Park heeft ons de namen van eenige plaatsen opgegeven, onder anderen die van Muana de hoofd- en residentiestad.

Kadschar, Perz. volksstam in Iran, 40,000 koppen sterk, uit welken schach Feth-Ali voortgekomen is.

Kadschor, zie Cayor.

Kadsinda, Jap. stad op Niphon.

Kadsuraki, distr. van 't Japansch eil. Ximo.

Kadsusa, Jap. vorst. op 't eil. Niphon, tusschen Simoosa, de zee, Awa en de golf van Jeddo gelegen, met vele ruwe en woeste bergen, en eenen slechts middelmatigen grond.

Kaduan, stadje op 't O. Ind. eil. Madura.

Kadwang, lands. in het onafhankelijk deel van Java, aan Matarem grenzende, door de Madion en Solo bespoeld, en door het gebergte Damona van Panaraga gescheiden. De grond is heuvelachtig en tamelijk vruchtbaar, maar het land nog niet genoegzaam bewoond en bebouwd. 2. Weinig bekende hoofdstad van voorn. landschap.

Kady, Rus. stad, gouv. Kostroma, kreits Galitsch, aan de Kadiewka en Wolga, met 850 inw. en 6 zoutbronnen.

Kaedingerland of *Kehdingerland*, Han. lands., hert. Bremen, tusschen de Elbe en de Hadeler heide, door de Swinge van het Alte Land (*Oude land*) gescheiden; grootendeels uit moerassen bestaande, met koren- en ooftbouw, paarden- en veeteelt, en 6,530 inw. De hoofdplaats is Butzileth.

Kaefermarkt, Oostenr. dorp, Muhlviertel, aan de Aist.

Kaeferthal, Bad. D., Neckarkreits.

Kaeli, Chin. naam van Korea.

Kafbeek, top van den Aziat. Kaukazus, 14,400 voeten hoog.

Kafer, Perz. dorp, prov. Farsistan.

Kafermarkt, zie Kaefermarkt.

Kaffa, Afr. stad in Abyssinië. 2. Zie Feodosia.

Kaffaba, kon. in 't midden van Afrika, ten Z. van den Niger, bij de bergen van Kong. De berigten van hetzelve zijn zeer onvolkomen.

Kafferistan, Aziat. lands. in Dschagatai, of onafhankelijk Tartarije, gewoonlijk tot Usbekistan gerekend, waartoe 't evenwel maar gedeeltelijk behoort. Echter rekent Elphinstone, aan wien wij de meer breedvoerige berigten van dit lands. te danken hebben, hetzelve hiertoe, en wij volgen hem hierin, zoowel als in de beschrijving, met anderen na. Het ligt tusschen Badacschan, Kaschgar, Kachemir en Afghanistan, en bestaat bijna geheel uit hooge bergen, ijsklompen, rotsklompen, digte dennenbosschen en vruchtbare dalen, waarin goede wijn gewonnen, en schapen en rundvee gevoed wordt, terwijl, aan de helling der bergen, vele kudden geiten den kost vinden. De landbouw is er niet zoo uitgebreid als de veeteelt. De voorn. voortbr. zijn: tarw en gierst. De inw., door de Mahomedanen, om hunne ongeloovigheid, *Caufirs* of Kaffers, en hierom ook het land, dat anders geenen algemeenen naam heeft, *Kafferistan* genoemd, hebben eenen bijzonderen godsdienst, en vereeren, naast het hoogste wezen, verscheidene afgoden, waarvan zij houten en steenen beelden hebben, aan welke zij offeren. De veelwijverij is geoorloofd. De gemeene man kleedt zich met geitenvellen, waaronder hij zeldzaam een hemd heeft. De vrouwen binden het haar boven op het hoofd vast, en de mannen houden een bosje haar op den schedel, doch scheren het overige af. De houten huizen hebben tafels, stoelen en bedden. Hun voedsel bestaat in kaas, bo-

boter, melk met brood, gebak, vruchten, vooral noten, appels, amandelen, druiven, enz. en wijn, dien zij in 4 soorten hebben. Zij zijn goedaardig, welwillend, vredelievend en, hoewel driftig, spoedig bedaard; verder gezellig, vrolijk, liefhebbers van dansen en zeer gastvrij. Bloedwraak is bij hen heilig. Hunne wapens zijn pijl en boog, dolk en mes, soms ook schietgeweer. Zij zijn gezworene vijanden der Mahomedanen. Ook onderling beoorlogen de stammen elkander. Elk dal heeft eenen bijzonderen stam. De wegen gaan over de daken der huizen, die in het afhangen der bergen gebouwd zijn. Van hunnen regeringsvorm weet men weinig. De rijken voeren den titel van *Khan*, en hun voorn. rijkdom bestaat in vee en slaven. De hoofdstammen zijn die van Kamotschi en Tsokui.

Kaffers, Kafer, Gaur (*godloochenaar* of *ongeloovige*), scheldnaam der Turken, bijzonder gegeven aan een Afr. menschenras, dat wel naar de Negers zweemt, doch in vele opzigten wezenlijk van deze onderscheiden is. Immers hebben zij minder platte neuzen, minder dikke lippen, minder wollig haar, en zijn niet zoo donker van kleur; daarenboven zijn zij groot, welgemaakt en sterk. Hunne taal is onderscheiden door een zeker klappen met de tong, dat in alle tongvallen plaats heeft. Hunne kleeding bestaat in vellen van dieren, terwijl zij in hun voedsel niet zeer kiesch zijn. Hunne woningen zijn lage, kegelvormige hutten, uit palen, takken en bladen bestaande. Op weinige plaatsen vindt men landbouw, maar hunne hoofdbezigheid is de veeteelt, welke hun met de jagt, de meeste levensbehoeften verschaft. Hunne zeden zijn zeer eenvoudig en onbeschaafd, doch over het algemeen, minder bedorven dan die van vele Negerstammen, bijzonder aan de kust van Op. en Ned. Guinea. Voor het overige zijn zij zeer goedaardig, gastvrij en dienstvaardig, en munten in vele opzigten boven de Negers uit. En schoon zij, zeker tot nu toe, nog tot de half-wilde volken behooren, ontbreekt het hun echter meer aan gelegenheid, dan aan neiging en aanleg tot meerdere beschaving. Zij hebben weinig denkbeeld van godsdienst, doch zijn, schoon Fetische aanbidders, minder bijgeloovig dan sommige Negers. Sommigen leven onder bijzondere opperhoofden, en anderen zijn aan de Eng. of Port. onderworpen. Voegelijkst kan men de Kaffers verdeelen in: *Westelijke Kaffers*, waartoe de Zimbebas, Namaqua's, Brigudiërs, Beetjuanen, Husmana's, Chainuqua's, Hantumaqua's, Heusaqua's, enz. behooren; *Zuidelijke Kaffers*, waartoe men brengt de Hottentotten en Bosjesmannen. *Oostelijke Kaffers* zijn de eigenlijke Kaffers, Makossa's en de bewoners van Biri, Inhambane, Sabia, Manika, Sofala en Monomotapa.

Kaffers (land der) of *Kafferland*, is, in de tegenwoordige aardrijkskunde, de geheele Z. punt van Afrika, eenen driehoek uitmakende, waarvan de grondlijn zich uitstrekt van kaap Negro aan de W. kust tot aan de punt Luabo, bij den mond der Zambèze, aan de O. zijde, en wier top zich in de Kaap de Goede Hoop bevindt. Het grenst ten N. aan de W. landen der Schagga's, ten W. aan de Atl. zee, en ten O. aan de Ind. zee, en strekt zich dus uit van 16. tot 35. Z. B. Het heeft eene lengte van 300, en in de grootste breedte 320 mijlen, en beslaat 70,000 V. M. Weinig meer is ons van dit groote land bekend, dan dat gedeelte, hetwelk wij bij Kaap de Goede Hoop beschreven hebben. Van sommige streken kennen wij naauwelijks de namen. Vele kusten worden door de zeevarenden niet eens meer bezocht. De luchtsgesteldheid is, over het algemeen, zeer warm, doch naar de ligging, zeer verschillend. Een klein gedeelte van den N. kant ligt in de verzengde, het andere in de Z. gematigde luchtstreek. Er zijn vele bergen, onderscheidene vruchtbare streken, doch vooral daar, waar gebrek aan water is, ook vele groote zandwoestijnen en heidevelden. De bergen behooren tot het Maangebergte, zijn veelal zeer ruw, en gedeeltelijk met sneeuw bedekt. Sommige plaatsen echter hebben overvloed van water, door de riv. Kuneni en Zambèze, de Rio de Angrafria, de Bravaghul, de Groote riv., de Elefants en Bergriv. aan de W. kust; de Breede, Groote-Elefants, Keurebooms, Kamtur, Zondags en Groote Vischriv., de Tumbo, Makumbo, Manika, H. Geest, Inhambane, Sabia, Sofala, enz. Dit land schijnt rijke mineralen te hebben, die echter nog niet onderzocht zijn. In verscheidene bijzondere landen vindt men goud, zilver, koper, ijzer, velerlei steen- en aardsoorten, enz.; terwijl de menigte van planten, die men hier overal ziet, van de vruchtbaarheid getuigen; gelijk het ook tot de aankweeking van wijn en andere vreemde gewassen, zeer geschikt

schijnt te zijn. Het wemelt hier van dieren, als: elefanten, rhinocerossen, antilopen, rivierpaarden, leeuwen, panters, luipaarden, tijgers, wolven, apen, wilde honden, veel tam gedierte, vogelen en visschen. Men kan dit land gevoegelijk verdeelen in: 1. Het W. Kafferland: *a*. Kustlanden, waartoe het land der Zimbeba's, de woeste kust, en het land der Namaqua's (door verscheidene horden bewoond) behooren. *b*. Het binnenland, waartoe het land der Beetjuanen, in verscheidene stammen verdeeld, de kon. Schikoka en Butua, en het N. deel van het land der Hottentotten behooren. 2. Het Z. Kafferland, zijnde het land der Hottentotten, met de volkplanting de Kaap de Goede Hoop. 3. Het O. Kafferland, waarin het Eigenlijk Kafferland, de kust van Lagoa en de kon. Sofala of Sena, met de binnenlanden.

KAFFERLAND (EIGENLIJK), noemt men gewoonlijk dat gedeelte van het land der Kaffers, dat aan de O. grenzen van het land der Hottentotten, tusschen de Groote Vischriv. en de Lagoabaai, of tusschen 25. en 31. Z. B. gelegen is. De kust wordt door geene zeevarenden bezocht. SPARMAN, PATTERSON, LE VAILLANT, VAN REENEN en BARROW, gelijk ook eenige zendelingen, hebben ons een en ander van dit land medegedeeld. Behalve eenige dorre zandvelden, is het land vrij vruchtbaar. Het wordt door een gebergte, waartoe dat van Bambo behoort, doorsneden, en heeft verscheidene riv., als de Groote Vischriv., de Beiqua, Kamma, de Beis-Kamma, de Visscherij-riv., de Groote en Kleine Zomo, de Goudzand riv. of Nabagapa, de Boschie, de Nnga en eenige kustriv. Het wordt verdeeld in het Z. O. gedeelte, voorheen door de Portugezen Kersmisland (*Tierra de Natal*) genoemd; het land der Tamboekus, het land der Hambona's en het land der Makossen. De Kaffers, welke hier wonen, worden voor de beschaafdste gehouden, daar zij zich meer opschikken, gezeten zijn, landbouw hebben, en onder eenen koning staan. Echter zijn zij nog zeer bijgeloovig, en thans heeft men begonnen hen tot het christendom te brengen.

KAFFERSVLAKTE, vlakte op het eil. Bourbon, tusschen de bergen St. Joseph en St. Pierre gelegen.

KAFLANKUH, hooge berg in W. Perzië, prov. Azerbidia of Azerbeidschan.

KAFLINGE, Zweed. dorp en riv., prov. Malmohus-län.

KAFR-EL-RISK, dorp in Op. Egypte, aan den Nijl. 2. Dorp in W. Perzië, distr. Darabschend, bij het beroemde dal van Tadwan.

KAFR-ENNIZE, Egypt. dorp aan den Nijl; 6 mijlen Z. van Caïro.

KAFRE, Aziat. riv. in W. Perzië.

KAFT, Rus. riv., gouv. Jaroslaw.

KAGA, Jap. stad van Niphon. 2. Riv. in 't Rus. gouv. Orenburg. 3. Zweed. dorp, Linkiöping-län.

KAGALNIK, riv. in 't Rus. gouv. Jekaterinoslaw, kreits Rostow.

KAGAMLIK, riv. in 't Rus. gouv. Pultawa.

KAGATAYA-KIUNGS, (KOUNG'NS) d. i. *mannen van het Oosten*, naam der inboorlingen van het Rus. schiereil. Alaschka, aan de N. W. kust van Amer.

KAGAYAN, groep eil., tot den Sooloo archipel behoorende, in de zee van Mindore, uit verscheidene kleine eil. bestaande. Het voorn. is Kayagan-Sooloo, zie dat art. 2. Plaats op de N. kust van het O. Ind. eil. Magindano.

KAGGAR, O. Ind. riv., prov. Dehli, valt in de golf van Cutch of Sinde.

KAGNAS, klein Zweed. eil. in de golf van Bothnië. 38. 53. L. 64. 48. N. B.

KAGUE, Rus. meer in Bessarabië. 2. Kaap op 't Japansch eil. Ximo, aan de baai van dien naam.

KAGZEVAN, Turk. Aziat. stad in Armenië; 37 mijlen O. van Erzerum.

KAHANG, Chin. prov. in het rijk van den Bogdo-Lama, aan de O. zijde van Thibet, en ten Z. aan Birma en Assam grenzende, zeer hoog gelegen, waarschijnlijk de hoogste streek van Thibet, alwaar de groote riv. Jan-tse-kiang, Irawaddy en Maykaung ontspringen, terwijl ten W. de Keenduem naar Birma, en de Burrampoeter naar Assam loopt. De prov. bestaat meestal uit lange dalen, die aan beide zijden tusschen hooge bergen liggen, en deels door Sifanen bewoond zijn. Hier is het ware vaderland van de rabarber. Het bevat de distr. Kenpoy, Amdoa, Falana, Bekun, Tankerosong, en aan de grenzen van China, het land der Lama's van Mongtan.

KAHAURAUI, TAHUROWA, onbewoond Sandwich's eil. in Australië.

KAHAWATTA, dorp op Ceylon, distr. Mahagam, waarbij de Adamspiek, met eenen zeer heiligen tempel van BUDDAH.

KAHEK, Perz. dorp van Segistan.

KAHHLAN, Arab. dorp in Yemen.

KAHIRA, zie Caïro.

KAHL, Beij. dorp, Neder Mainkreits, aan de Kahle.

KAHLA, Saksen Gotha's ambt, of de vereenigde ambten Lichtenberg en Or-

lamunde, met de ommuurde hoofdpl. Kahle, aan de Saale, waarover eene steenen brug. Zij heeft 2140 inw., fabr. en landbouw.

KAHLBERG, Pruis. D., regdst. Dantzig.

KAHLENBERG, gebergte in Oostenrijk, aan den Z. oever van den Donau, tot in de Ukraine. Een gedeelte van hetzelve heet het Weener woud. 2. Zie Cahlenberg en Lysa.

KAHLMUNZ, zie Kallmunz.

KAHLORE, 2 O. Ind. steden, prov. Lahore, den Seiks behoorende.

KAHLWANG of *Kalwang*, Oostenr. dorp in Stiermarken, kreits Brück, aan de Lissing, met 540 inw., de rijkste kopermijn des lands, en vitriool- en zwavelfabr.

KAHME, KAMEN of *Kamienne*, Pruis. stadje, regdst. Posen.

KAHOLA, Afr. dorp in Senegambië.

KAHOMOS, riv. in de Rus. Aziat. prov. Awchasa.

KAHORRA, vulkaan op 't Afr. eil. Teneriffe, ten W. van den Piek.

KAHUE, zie Hue.

KAI of *Kaigorodok*, Rus. stadje, gouv. Wiatka, aan de Kama, met 1400 inw. 2. Afr. riv. in Neder Guinea. 3. K. of *Kaisju*, Jap. vorst. op 't eil. Niphon, zeer berg- en boschachtig, maar met schoone rijstvelden, rijk aan paarden, rundvee en hout. 4. Chin. stad, gouv. Mukden, aan de golf van Laotong.

KAIA, Pruis. dorp, prov. Saksen, bij Lützen, door den slag van 1813 bekend.

KAIAMA, staat en stad in de binnenlanden van Afrika, volgens BOWDICH 230 mijlen O. N. O. van Ashanti, en 150 Z.W. van Kassin, aan den Z. oever der Quolla of Niger.

KAIBUR, Arab. stadje, prov. Nedsjed.

KAICH, Wurt. dorp, kreits Zwarte Woud, ambt Herrenberg, met eene albastergroef en 500 inw.

KAICHEN, gr. hert. Hes. vlek, vorst. Op. Hessen, met 500 inw.

KAIDERM, Perz. dorp van Segistan; 30 mijlen W. van Zareng. 2. Perz. D. in Chorasan; 5 m. O. van Tursheez.

KAIFON-FU, zie Caifang-Fu.

KAIGAN, Afr. eil. tot 't rijk Bambuk behoorende, niet ver van de goudmijn Culu of Kulon.

KAIGNU, koopstad in 't Afr. rijk Galam, in Senegambië, op een eil. in den Senegal.

KAIGOL, Perz. stad in Chorasan.

KAIGORODOK, Rus. stad, gouv. Kasan, aan de riv. Kama. 2. Zie Kai.

KAIH, Wurt. D., kreits Zwarte Woud.

KAIHAO, Chin. stad van den derden rang, prov. Tschekiang.

KAIKOA, Chin. vesting, prov. Junnan.

KAIKULI, Rus. distr. in 't Aziat. gouv. Georgië, arr. Teflis.

KAIKURST, Jap. distr., eil. Niphon.

KAIL, Nederl. dorp, gr. hert. en arr. Luxemburg, dat met Remlange en Fetange, eene gemeente van 1050 inw. vormt. 2. Riv. in Aziat. Turkije, prov. Erzerum, valt in den Eufraat.

KAILAS, Aziat. gebergte in Thibet, alwaar op 98. 5. L. 31. 25. N. B. de Indus ontspringt.

KAILING, Morav. D., kreits Znaim.

KAIM, Schot. dorp, gr. Moray.

KAIMANS, zie Kaaiman.

KAIMANS RIVIER, Afr. riv. aan de Kaap de Goede Hoop.

KAIMAO, riv. op 't O. Ind. eil. Ceylon.

KAIMASCHEN, zie Kamatschinzen.

KAIMIA, TUNDURI, Noorw. berg aan de N. Kaap, het digtste bij den oever van het meer Jerisseru, door SKIOLDEBRAND beklommen en beschreven.

KAIMOLI, eil aan 't N. W. einde der zee van Marmora.

KAIMOO, W. Afr. dorp in Bambarra, aan den Niger. 14. L. 13. 56. N. B.

KAIMSK, zie Kainsk.

KAIN, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Doornik, met 1470 inw. 2. Perz. dorp in Chusistan; 20 mijlen Z. Z. W. van Herat. 3. Aziat. riv. in Dschagatai. 4. Perz. stad in Iran, ook wel *Ghayn* genoemd, prov. Chusistan, distr. Talbos, met tapijtfabr. en saffraanteelt. 32. 61. B. 76. 22. L.

KAINA, Pruis. dorp, regdst. Merseburg.

KAINACH, Beij. riv., Op. Mainkreits, die bij Hollfeld in de Wiesent valt. 2. Oostenr. dorp, kreits Grätz, aan de riv. van dien naam, met slijpsteen- en marmergroeven.

KAINAK, Rus. golf, gouv. Irkutsk.

KAINARDJI, zie Kutschuk.

KAINAS, Rus. eil., gouv. Lijfland, ten W. van Moon.

KAINER, Perz. dorp in Armenië.

KAINSK, hoofdplaats van den Rus. kreits Kainsk of Baraba (zie dat art.), aan de Tom, met 3 kerken en 3000 inw., die van den landbouw, den handel in pelterijen en de jaarmarkten bestaan. 55. 45. N. B. 96. 14. L.

KAINSKAJA, golf in 't Rus. Aziat. gouv. Irkutsk, aan de IJszee.

KAINURA, Afr. negerdorp in Senegambië, rijk Menne, aan de Faleme.

KAIR, O. Ind. stad, prov. Aurungabad, aan de Godavery. 2. K. of *Kader*, Aziat. dorp in Irak-Arabi.

KAIRA, O. Ind. stad, prov. Guzeratte, hoofdpl. van het distr. Cherrotee, aan de Sabermatty, met muren en torens omringd. 90. 31. L. 22. 45. N. B. 2. O. Ind. plaats, prov. en distr. Khandeish.

KAIRWAN, KAIROAN voorheen *Cyrene*, naast Tunis de grootste koopstad van Tunis in Barbarije, met eene op 500 granietzuilen rustende moskee, zijnde de prachtigste en heiligste van geheel Barbarije.

KAISARIEH voorheen *Caesarea Palestinae*, Turk. Aziat. stad, pachalik Damaskus, aan de Middell. Zee, door arme, in onderaardsche gewelven levende, visschers bewoond. Men vindt er veel timmerhout. 2. Een deel van Capadocië, Turk. Aziat. sands., prov. Karaman, aan Siwas grenzende. Het is een dal, hetwelk zich tusschen de beide ketenen van den Taurus uitstrekt, of liever om den 12,000 voet hoogen, met altijddurende sneeuw bedekten Erdjasib, gelegen is. Het wordt door de Kuramai (door KINNEIR Karasa genoemd) bespoeld, heeft eenen vruchtbaren grond, die meestal door Grieken bebouwd wordt, en, behalve koren, katoen en zijde, zeer veel moesgroenten en andere vruchten voortbrengt, en veel vee voedt. 3. (Voorheen *Mazaka*, daarna *Caesarea*), hoofdpl. van voorn. sandschakat, zetel van den Griekschen bisschop, aan den voet van den Ardfisch, of Erdjasib (*Erdschisch*) door de Kuramai bespoeld, waarover eene brug ligt; klein maar goed gebouwd, met muren omringd, doch onzindelijk van binnen. Het kasteel is in verval, doch er zijn verscheidene prachtige moskeën, het klooster Sidi-Battal, en verscheidene graftomben van groote mannen. Verder eene Grieksche en eene Armenische kerk, eene overdekte verkoopplaats, en 25,000 inw., meestal Armeniërs en Grieken, die zeer schoon turksch leder, katoenen en zijden stoffen en vooral katoenen garen maken, welk laatste een aanzienlijke tak van handel oplevert. Om de stad vindt men de wandeling aan den Ardfisch, door den Arab. dichter AMROLKAI, geroemd; de ruïnen der oude stad, enz. 39. N. B. 52. 34. L.

KAISEMAN of *Kayseman*, Turk. hoofdpl. van een sandschakat van dien naam, in de Aziat. prov. Kars, niet ver van den Aras.

KAISENICH, Nederl. dorp, prov. Luik, arr. Roermond, met 700 inw.

KAISERAUGST, zie Augst.

KAISERBERG, Fr. stadje, dep. Boven Rijn, arr. Colmar, aan de Weiss en den voet van eenen berg, met 2450 inw., wijnbouw en veehandel.

KAISERCARLSBAD, zie Carlsbad.

KAISERS-EBERSDORF, zie Ebersdorf, No. 2.

KAISERSESCH, Pruis. dorp, regdst. Coblentz, met 550 inw. en leigroeven.

KAISERSHAMMER, Beij. dorp, Op. Mainkreits.

KAISERSHEIM, voormalige Beij. abdij, thans een strafwerkhuis, Rezatkreits, landger. Monheim, met een dorp van 36 huizen.

KAISERSLAUTERN of *Lautern*, Beij. stadje, Rijnkreits, met katoen- en kousenfabr., ijzergroeven en 2400 inw.

KAISERSMARK, zie Käsmarkt.

KAISERSTUHL, Bad. gebergte, Treisamkreits, 2 mijlen breed en 4 lang, met vulkanische kenteekenen, goede wijnen, hennep en vruchten. De eigenlijke Kaiserstuhl of Todtenkopf, is 2050 voet hoog, en 8 maanden met sneeuw bedekt. 2. Zwits. stadje, kanton Aargau, met 400 inw., in een vruchtbaar oord, dat koren en wijn voortbrengt.

KAISERSWALD, Pruis. dorp, regdst. Reichenbach. 2. Boh. dorp, kreits Leutmeritz, met 242 huizen.

KAISERSWERTH, Pruis. stadje, regdst. Dusseldorp, aan den Rijn; 1220 inw.

KAISKAJA, Rus. eil. in den Dnieper.

KAISMA, Jap. eil. in de straat van Korea, bebouwd en bewoond.

KAISTEN (OP. EN NED.), Zwits. dorp, kanton Aargau, met 700 inw.

KAITAK, zie Usmei.

KAJA, Afr. dorp aan de kust van Sena, in 't O. van Kafferland.

KAJAAGA, zie Galam.

KAJANEL, Hong. dorp in Zevenbergen, kom. Zavander, met goudmijnen.

KAJUK, Perz. stad in Chorasan; 7 m. N. W. van Samarcand.

KAKAGE, een der Cutadusische eil. in de golf van Sebenico, in den Dalmatischen kreits Zara.

KAKAMO, Turk. Aziat. stad in Natolië, aan de kust, met de prachtige ruïnen van *Myra*.

KAKARMUIT, Perz. stad in Cachemir.

KAKAVA, Turk. eil., sandschakat Rhodes, aan de kust van Jekke.

KAKERS, stam der Afghanen, aan de grenzen van Beludschistan, en ten W. van de Kuh (berg) Soliman wonende.

KAKERS (LAND DER), 2 distr. in Afghanistan of O. Perzië, prov. Siwi of Sewi, in een O. en W. deel onderschei-

scheiden. Het O. deel is eene hooge, kale, onvruchtbare vlakte, die in het eerst tusschen hooge, kale bergen gedrongen is, doch alsdan zich verder uitbreidt en eenigzins vruchtbaarder wordt. Het bevat de dalen Sawara, Tall en Tschutialli, welke van de Spehnteriners bewoond worden; de vruchtbare vlakte van Bori; de vlakten Borbur, Huwdpol en Schobe, het laatste door de riv. Schabe bespoeld. Hier wonen de Marripals, de Baburs, de Muzakhail en Esotische Kakers, de Louis, enz. De voorn. plaats is Tall. Het W. deel bevat de vlakte Toba, het dal Barschore, met de riv. Lora, het dal Hanna, met de Pas Tchapper, en het dal Schahl, dat thans tot Beludschistan behoort.

KAKI, Jap. stad op 't eil. Niphon.

KAKIOI, Turk. Aziat. dorp, aan de Marmerzee.

KAKILAN, Perz. dorp, prov. Segistan.

KAKIAT, N. Amer. dorp, prov. Nieuw York, gr. Rockland.

KAKINGAWA, Jap. stad op Niphon.

KAKKABBAN, eil. in de Ind. zee, tot de Maratuba's behoorende. 134. 36. L. 2. 8. N. B.

KAKKAWATA, een der kleine Austr. Vriendschaps eil.; 3 m. O. Z. O. van Neeneeva.

KAKO-SAULI, zie Mega-souli.

KAKONDA, W. Afr. stad in Benguela.

KAKONGA, stam der Schagga's, en onbekend Afr. distr. in Ned. Benguela.

KAKONSCHO, de N. arm van de Afr. riv. Dembia, aan de Sierra Leona kust.

KAKOR, O. Ind. stad, prov. Guzeratte, een eil. of eene oase uitmakende, rondom door de Runns omringd.

KAKORH, O. Ind. stad, prov. Ajmeer.

KAKOULI, Turk. Aziat. D. in Armenië.

KAKREZE. O. Ind. distr. prov. Guzeratte.

KAKUMISAR, Aziat. gebergte in Perzië.

KAKUNDY, W. Afr. stad, aan den oorsprong der Rio Nunez, in 't rijk Foota-Jallo.

KAL, riv. in 't Rus. gouv. Tomsk.

KALA, KOLA, zie Callah.

KALAADSCHIK, Turk. Aziat. dorp in Natolië, ten Z. van het gebergte Kus.

KALABAKA, Turk. stad in Albanië.

KALADAR, Aziat. berg, prov. Schirwan.

KALADGIK, Turk. Aziat. D. in Natolië.

KALAJOOKI, Rus. plaats, gouv. en aan den golf van Finland, waar schepen op den koop gebouwd worden.

KALAKULA, W. Afr. riv. van Angola, die bij Massingano in de Coanza valt.

KALAMORTA, Oostenr. eil. in Dalmatië.

KALAMATA, Turk. stad op Morea.

KALAN, Hong. dorp, kom. Hunyad. 2. Vlakte in de Perz. prov. Farsistan.

KALANDSOOG, Nederl. dorp in N. Holland, kwart. Alkmaar, door loodsen en kaasboeren bewoond, en door de landing in 1799 bekend; 300 inw.

KALAPOUR, zie Elefants-eil.

KALANDE, riv. op 't eil. Sumatra.

KALANSHEE, stad in Midden Afrika, lands. Gonja.

KALARASH, Turk. dorp in Walachije; 3 mijlen N. ten O. van Silistria.

KALASIN of *Kolasin*, Rus. kreits, gouv. Twer, ten O. van Jaroslaw, tusschen. 55. 57. en 55. 49. L. en 56. 17. en 57. 20. N. B., met 62,250 inw. De groud is heuvelachtig, door de Wolga, Chotscha en Neri, en de meren Wasiljewskoi en Kusnezkoi bespoeld, en welbebouwd, doch niet zeer vruchtbaar. De voortbr. zijn: vlas, hennep en gierst. De hoofdpl. Kalasin, ligt aan den mond van de Schabna in de Wolga, en heeft 3,520 inw.

KALASTRY, O. Ind. stad in Madras.

KALATA, Turk. Aziat. dorp, prov. Schehrsor.

KALATIGAS, kleine riv. op 't eil. Java.

KALATOA of *Kalatoe*, O. Ind. eil., door vele eilandjes en klippen omgeven. 140. L. 7. 18. Z. B.

KALATU SEFID, Perz. dorp in Farsistan; 3 mijlen N. van Neubendjan.

KALAU, Pruis. kreits, regdst. Frankfort, ten N. O. van 't kon. Saksen, op ruim 20 V. M. 32,000 inw. bevattende, in het N. door onderscheidene armen van de Spree, den Elster en eenige kleine meren bespoeld. Het land is meestal vlak, en de grond zandig; echter wordt de landbouw met vlijt beoefend, terwijl de veeteelt, schapenfokkerij en visscherij ook middelen van bestaan zijn. 2. Hoofdplaats van gen. kreits, aan de Dober, met 1420 inw.

KALAUR, O. Ind. eil., Z. van Celebes.

KALAUS, riv. in 't Rus. gouv. Kaukazië.

KALAVESI, meer in 't Rus. gouv. Finland.

KALAVESTA of *Kalavrita*, Turk. kanton en dorp op 't eil. Morea.

KALAWUEL, dorp op 't eil. Ceylon.

KALAVRITHA, Turk. stad op Morea.

KALBA, Arab. stad, bij de Perz. golf; 30 mijlen W. Z. W. van Julfar, een vermaarde schuilhoek der kapers. 2. Perz. dorp van Mazanderan; 20 mijlen O. van Fehrabad.

KALBADEN, rif in de golf van Finland, aan de Russische kust.

KALBENSTEINBERG, Beij. dorp, Rezatkreits, landger. Gunzenhausen.

KALBERFELD, dorp in Saksen-Gotha.

KALBERGHA, O. Ind. stad, prov. Beder.

Kalchberg, hooge berg in Saksen-Coburg, ambt Gräfenthal, met een vitrioolwerk.

Kalcobo, klein eil. in de Ind. zee. 135. 25. L. 5. 20. Z. B.

Kaldefiord, dorp op 't Faroër eil. Stromsoë.

Kaldenhart, Pruis. stadje, regdst. Arnsberg, kreits Brilon, met 820 inw.

Kaldenkirchen, Pruis. vlek, regdst. Kleef, met 1025 inw., fabr. en handel.

Kaldensundheim, zie Kaltensundheim.

Kalder Dag, bergketen in Klein Azië, zich O. waarts van Osium Kara Hissar, tot voorbij Ak-Shehr uitstrekkende.

Kaldorf, dorp in Lippe-Detmold.

Kaldraw, Boh. stad, kreits Pilsen.

Kale, zie Mundaknee.

Kalebiun, Perz. riv., distr. Darabschad.

Kalefeld, Han. dorp, vorst. Göttingen, aan de Aue, met 650 inw., steen- en ijzergroeven.

Kalejy, Nederl. pl. op 't eil. Celebes.

Kalemba, zie Kakonga.

Kalemburg, Nederl. buurt, prov. Overijssel; Z. W. van Steenwijk; 350 inw.

Kalemgang, dorp op het O. Ind. eil. Java, prov. Sourabaya.

Kaletz, riv. in 't Rus. gouv. Jekaterinoslaw, kreits Rostow.

Kalendi, O. Ind. riv. in Bengalen.

Kalener, kaap aan de N. kust van Java.

Kalf, Nederl. gehucht in N. Holland, kwartier Haarlem, met eene room. kerk. 2. Zweed. D., Elfborgs-län.

Kalfskar, klein Zweed. eil. in het O. deel der golf van Bothnië. 38. 21. L. 62. 34. N. B.

Kalfven, klein Zweed. eil. in 't O. deel der golf van Bothnië. 34. 53. L. 61. 3. N. B.

Kalgan, twee steden aan den N. grensmuur van China.

Kalgujew, Rus. eil. in de Witte zee, gouv. Archangel; 15 mijlen lang. De grond is met mos bedekt, rotsachtig en moerassig, door twee riv. en eenige beken besproeid, en heeft slechts kreupelhout en eenige kruiden tegen den scheurbuik. De zee is ondiep in den omtrek, doch wemelt van walrussen, zeehonden, walvisschen, enz. Er zijn vele witte beeren en vossen. Men vindt er slechts eenige huisgezinnen van Samojeden. 65. 30. L. 69. 27. N. B.

Kalhat of *Calhat*, Arab. zeestad, prov. Ammon, aan den mond eener riv., die in de Perz. golf valt, met eene haven; 27 mijlen ten Z. O. van Muscat.

Kali, O. Ind. riv., de W. arm der Goggrah.

Kaliasz, Rus. stadje, gouv. Podolië.

Kalich, Boh. dorp, kreits Saatz.

Kaligrama of *Kaligauw*, O. Ind. stad van Nepaul. 101. 30. L. 28. 40. N. B.

Kalikongang, riv. op 't O. Ind. eil. Celebes.

Kalikbur, W. Perz. plaats, prov. Azerbidia.

Kalikuta, zie Calicut.

Kalimatia en Kalimati, met *Pirkhi*, de 3 rijkste dorpen op 't eil. Scio, in den Archipel.

Kalingi, Grieksch dorp in Attica.

Kalinkenberg, een der hoogste Morav. bergen.

Kalinkie, W. Afr. riv., valt in de Rio Grande.

Kalinowka, Rus. volkpl. gouv. Kaukazië, kreits Alexandrowsk.

Kalinowskoe, Rus. vesting, gouv. Archangel.

Kalinuad, O. Ind. riv. bij de stad Koodagunge.

Kalipate, de N. plaats van 't lands. Bagalaen op Java, aan de grenzen van Samarang.

Kalirrhoe, thans *Ainabachti*, meer in Eur. Turkije, sandschakat Ainabachti.

Kalisch, Pool. waiw. of prov., de W. van het rijk, de derde in rang, tusschen het gr. hert. Posen, Masovië, Sandomir, Krakau en Silezië, of tusschen 35. 20. en 37. 40. L. en 50. 41. en 52. 33. N. B. gelegen, en op ongeveer 321¼ V. M. in 5 distr. 512,000 inw. bevattende. In het Z. is 't land bergachtig, in het N. vlak, en met bosschen bezet, deels zandig, deels moerassig, maar, over het algemeen, niet onvruchtbaar. De voorn. riv. is de Warta. De vijf distr. zijn: Kalisch, Konin, Pieradz, Wielun en Petrikau. 2. Distr. in voorn. waiw., aan de O. zijde der Proszna, en ten O. van het gr. hert. Posen. 3. Hoofdstad van het voorn. Pool. waiw., zetel der regeringscollegiën, tusschen 3 armen der Proszna, in een moerasssig, door heuvels omringd dal. Zij is goed gebouwd, heeft vervallene muren en torens, 2 groote en 2 kleine poorten, breede en goed geplaveide straten. De voorn. gebouwen zijn: het kasteel of paleis van den waiwood, waarin de geregtshoven zitting houden. Onder de 10 kerken zijn de hoofdkerk St. Jozef, de St. Nicolaaskerk en de voorm. Jesuiten-, thans luth. kerk, de voornaamste. Er is een kadetten instituut in het voormalig Jesuiten collegie, met 200 leerlingen, en een roomsch gymna-

nasium. Onder de kloosters vindt men het klooster, hospitaal en armhuis der barmhartige broeders; verder nog 2 hospitalen, 1 synagoge, 1 schouwburg, en 6,310 inw., waaronder 1200 joden. Er zijn fabr. voor laken, linnen en wollen stoffen, leder en handschoenen en 6 jaarmarkten. 44. 52. N. B. 51. 46. 40. L. 4. Boh. dorp, Saatzer kreits, met ijzersmederijen.

KALISCHIN, Rus. dorp, gouv. Saratow.

KALISMAN of *Klazomene*, Turk. Aziat. vlek, sandschakat Sechia, aan de O. zijde van de golf van Wurla, in de golf van Ismer.

KALITIKUS, O. Ind. dorp op Java, lands. Besui.

KALITORE, zie Kutnapatam.

KALITS-UL-FARS of *kanaal van Moez*, tak van den Nijl in Egypte, valt in de W.zijde van 't meer Menzaleh.

KALITS-UL-MENHI, kanaal of tak des Nijls in Egypte; 3 mijlen van Caïro.

KALITWA, Rus. stadje en riv., gouv. Woronesch, met 350 inw.

KALIWONGA, O. Ind. dorp op Java, lands. Samarang, aan de Andschar.

KALIXELF, Zweed. riv. in Westerbotten.

KALJAS, Aziat. riv. in Dschagatai, valt in de Szyr.

KALJUNDEK, Turk. kaap, sandschakat Wisa, in de Zwarte zee.

KALKA, Aziat. riv. in Chin. Mongolië.

KALKALI, Turk. stadje in Romanië.

KALKAN-LA-OU, berg in Aziat Rusl., op denwelken de Ural of Jaik ontspringt. Hij bevat eene groef van schoone groene jaspis.

KALKA-PIRA, Tartaarsche riv. in 't der Kalkas, valt in 't meer Coulon.

KALKAR, Pruis. stadje, regdst. en kreits Kleef, aan de Leye, met 1550 inw., fabr. en scheepvaart.

KALKAS, volksstam der Mongolen in Aziat. Rusland en in het N. van Chin. Mongolië, die in de woestijn Schamo of Kobi en aan de riv. Kalka wonen. Zij zijn bruin van kleur, vreedzaam, matig, en meestal zwervend, terwijl zij aanzienlijke kudden schapen, rundvee, paarden en kameelen hebben. Zij belijden den godsdienst van BUDDAH, hebben houten tempels, en vereëren den DALAI-LAMA in hunnen hoogepriester. Zij zijn meest aan de Chinezen onderworpen.

KALKAS-MONGOLIË, eene der 4 groote afdeelingen, waarin thans het Chin. lands. Mongolië verdeeld wordt, het N. O. deel van dat lands. uitmakende, terwijl het zich van de hooge toppen van den Altai tot aan de Mandschuri uitstrekt, en tusschen Aziat. Rusland, Mandschuri, eigenlijk Mongolië, Turfan en Songarië, of tusschen 112. en 137. L. en 42. 20. en 50. 50. N. B. gelegen is. In het N. W. scheidt het Sajanisch gebergte, en vervolgens de Stannowoi, Jablonnoi en het Dau-urisch gebergte hetzelve van Rusland. Men vindt hier, ten N. van de riv. Kerlon, hooge bergrijen, waaronder de kruinen Hongar en Kinhan bekend zijn. Hier is de geboortegrond der Mongolen en van hunnen held DSCHINGIS KHAN. Ook vindt men er eene groote menigte van beken en kleine meren, terwijl de bergen met dennen, beuken, berken, enz. bezet zijn. De grond, hoewel vruchtbaar, is maar gedeeltelijk bebouwd. Ten Z. der Kerlon of Amur, die hier zoo wel als de Onon ontspringt, begint de onafmetelijke vlakte Schamo, het eenzaamste en woestste land van geheel Mongolië, alwaar men maar zeldzaam des zomers goede plekken (oasen) aantreft, waarop men de kudden zendt. Anders bestaat zij uit steen, kleine dorenstruiken, brakke meren, enz. (zie verder het art. Gobi). De inw. zijn deels Kalkas, deels Selenginskische Mongolen, welke voorheen zoo talrijk waren, dat de zendelingen hen wel op 600,000 zielen stelden. Dan door de aanhoudende oorlogen is dit getal wel voor ½ gesmolten. Het land wordt verdeeld in het eigenlijk *Kalkas-Mongolië* en de *Schamo* of woestijn.

KALKAS MONGOLIË (EIGENLIJK), het N. O. deel van het voorn. land, tusschen de Onon en Kerlon, met het gebergte Kinhan, terwijl het zich van de riv. Selengas tot aan het meer Coulon, waardoor de Kerlon stroomt, uitstrekt, en ook het N. O. deel van de woestijn bevat. Dit is de eigenlijke woonplaats der Kalkas. Men meent dat de Chinezen hier tinmijnen hebben; en volgens Russische berigten, zouden er te Iroi, in den omtrek van Maimatschin, ijzermijnen gevonden worden. De hoofdstad der Kalkas is Kyro.

KALKAS MONGOLIË (WOESTIJNEN VAN), zie Mongolië.

KALKBERG, Han. berg bij de stad Lüneburg, met kalkgroeven.

KALKGEBERGTE (CETISCH), Oostenr. gebergte aan den regter oever van den Donau.

KALKGRÜN, Saks. D. in 't Ertzgebergte.

KALKHORST, kerspel in Mecklenburg-Schwerin, ambt Grevismuhlen; 1450 inw.

KALKIS, zie Chalke.

KALKOEN of *Turkey eil.*, groep O. Ind. eil., door gevaarlijke ondiepten om-

omringd. 153. 31. L. 6. 15. Z. B.

KALKWIJK (DE), Nederl. veenkolonie, prov. en arr. Groningen, langs een gegraven diep, dat aan het Hoogezand begint. Dezelve is in 1631 aangelegd, en tegenwoordig zeer wel bebouwd.

KALL, Pruis. dorp, regdst. Aken.

KALLA, klein Rus. eil. in 't O. der golf van Bothnië. 41. 12. L. 64. 20. N. B. 2. Zie Calla. 3. De naam van eenige kasteelen in Arabië, prov. Yemen.

KALLAGHEE, kon. in de binnenlanden van Afrika, dat volgens BOWDICH, 14 dagreizen ten N. van den Niger, en O. N. O. van Tombuctoe zou liggen.

KALLAHOGARNE, hoogste berg in de Zweed. prov. Jämtlands-län.

KALLAMA of *Tilofs*, Turk. riv., die in de Ionische zee valt.

KALLASCHOLAN, Turk. Aziat. distr., pachalik Bagdad.

KALLASUSONG, hoofdpl. van 't Aziat. eil. Butong, Z. van Celebes.

KALLE, riv. in Lippe-Detmold valt in de Weser.

KALLEN, binnenmeer in Zweden.

KALLENBERG, heerl. en dorp in Saksen-Meiningen.

KALLERASCH, Turk. stad in Moldavië.

KALLESTRI of *Kalliërs*, zie Cooleries.

KALLIADA, O. Ind. stad in 't W. Mahrattenland.

KALLIGRAY, een der Schot. Hebriden, nabij Harris.

KALLINOWEN, Pruis. dorp, regdst. Gumbinnen, kreits Lyck, met 2750 inw.

KALLISTOS, zie Santorin.

KALLMÜNZ, Beij. vlek, Regenkreits, aan de zamenvloeijing der Vils en Naab, landg. Burglenfeld, met 1000 inw.

KALLOË, Deen. golf, stift Aarhuus.

KALLSION, Zweed meer in Jamtlandslän

KALLSTADT, Beij. dorp, Rijnkreits.

KALLUNDBORG of *Callundsberg*, Deen. stadje, eil. Zeeland, aan eene golf van de Groote Belt, tusschen de kapen Retsnas en Alnas, met 1400 inw., handel, scheepvaart en een veer op Jutland. 28. 46. 18. L. 53. 21. N. B.

KALMA, zie Scheskejew.

KALMBERG, Oostenr. berg, Traunkr.

KALMAYUS, kustriv. in 't Rus. gouv. Jekaterinoslaw, valt bij Mariëmpol in de zee van Azof.

KALMIRZ, Pool. stadje, waiw. Krakau.

KALMUKKEN, de tweede Mongoolsche volksstam, oorspronkelijk uit vier takken bestaan hebbende, die echter nu onder die van Derbet vereenigd zijn. Zij wonen aan de oevers der Wolga, Duna en Don, in de Rus. gouv. Astrakan en Kaukazië, alwaar zij meer dan 12,000 tenten hebben. Een gedeelte derzelve heeft zich in het gouv. Simbirsk nedergezet, en het christendom aangenomen; terwijl er ook eenigen in het gouv. Orenburg verspreid zijn. Het geheel zou men op 25,000 zielen kunnen rekenen. In gedaante, godsdienst en levenswijze hebben de Kalmukken veel van de Kalkas of eigenlijke Mongolen, maar zij zijn veel zinnelijker en morsiger, terwijl zij tevens diefachtig en bedriegelijk, vrolijk, welgevat, openhartig en nieuwsgierig zijn, en hunne opperhoofden zeer beminnen. Zij zijn geheel en al zwervende volken. Hun eenigste tak van bestaan is de veeteelt, die in al hunne behoeften voorziet. In plaats van belasting te betalen, doen zij Kozakkendienst, en ontvangen, even als deze, als zij in het veld zijn, soldij en fouragie. Zij zijn met lansen, bogen en pijlen gewapend, en velen hebben sabels, geweren en pistolen. Hunne kleeding is geheel Oostersch, hunne woningen draagbare tenten, *Jurten* of *Kitbitken* genoemd. Hun godsdienst is die van den *Dalai Lama*, met vele lama's of priesters; ook hebben zij monniken en nonnen. In den regeringsraad is een Rus. ambtenaar tegenwoordig. Het opperhoofd heet *Taidschi*.

KALMUKKEN (LAND DER) of *Oilötei*. Zie vorig art., alsmede Mongolië.

KALMUSSA-DSCHIGISSA, Aziat. riv. in Klein Abassa, Rus. gouv. Circassië.

KALMYKOWA, Rus. vesting, gouv. Astrakan, met 1500 inw.

KALNBERG, Beij. D., Ned. Donaukr.

KALNIK, Oostenr. slot in Croatië, kom. Kreutz. Het gebergte van dien naam gaat tot de Warasdiner grenzen. 2. Rus. vlek, gouv. Kiew.

KALNOCLOTA, Rus. stadje, gouv. Kiew.

KALOLYMNIA, zie Calolimno.

KALOMBA, stad op de N. kust van het eil. Cumbava. 185. 46. L. 8. 9. Z. B.

KALONG, distr. op 't O. Ind. eil. Baly.

KALOPER, Turk. stad in Romanië.

KALOUKE, stad op de W. kust van het eil. Celebes. 137. 1. L. 2. 11. Z. B.

KALOZ, Hong. vlek, kom. Stuhlweissenburg. 35. 9. 40. L. 46. 56. N. B.

KALPAKI, Griek. dorpje in Arcadië, met de overblijfsels van eenen Dorischen tempel van wit marmer; de plaats waar de stad *Orchomenus* stond, en de ruïnen van de citadel dier stad, op eenen naburigen heuvel, enz.

KALPENI, een der grootste Lakedivische eil. der Z. groep.

KALPURUKAN, Aziat. distr. in Beludschistan, prov. Mekran.

KALPYTSCHEI, KALTUSK, golf der Kaspische zee in het Rus. gouv. Kaukazië.

KALSCHING, Boh. D., kreits Budweis.

KALSLUNDE, Deen. härad in Sleeswijk, dat op 2½ V. M., 1900 inw. bevat.

KALTENBERG, Beij. landg., Neder Mainkreits, dat op ruim 2½ V. M. 7000 inw. bevat, met de hoofdpl. van dien naam.

KALTENBRONN, 2460 voet hooge Badensche berg in 't Zwarte Woud.

KALTENBRUNN, Beij. D., Op. Mainkreits, met 750 inw. 2. Illyr. slot, kreits Laibach. 3. K. of *Helegkit*, Hong. D., kom. Eisenburg; 250 inw.

KALTENBRUNNBACH, Beij. riviertje, Isarkreits, valt in de Mangfall.

KALTENNORDHEIM, Saks. Weim. ambt van 5150 inw. en een vlek aan de Fulda, met 1160 inw. en 6 jaarmarkten.

KALTENSTEIN, Oostenr. Silez. stad, vorst. Neisse.

KALTENSUNDHEIM, Saks. Weim. dorp in Henneberg, met 200 inw.

KALTENWESTEN, Wurt. D., Neckarkr.

KALTENWESTHEIM, Saks. Weim. D. in Henneberg, met 400 inw.

KALTERHERBERG, Pruis. D., regdst. Aken, op eenen berg.

KALTFLUSZ, Beij. riv., Isarkreits.

KALTHOFEN, Beij. D., Op. Donaukr.

KALTSLAGEN, Nederl. D., prov. Holland, in Rijnland, niet ver van Leijden.

KALUADA, Aziat. dorp in Irak Arabi, aan den Tiger; 3. m. Z. Z. O. van Bagdad.

KALUBBLUB, klein eil. in de Ind. zee, aan de Z. W. kust van Mindanao. 139. 18. L. 6. 46. N. B.

KALUGA, Rus. gouv., tusschen de gouv. Smolensko, Moskow, Tula en Orel, of tusschen 51. 5 en 54. 50. L. en 50. 24 tot 55. 21. N. B. gelegen, en op 395 (SOSMANOF heeft 597) V. M. 1,160,000 inw. bevattende. De grond is heuvelachtig, en levert een eenzelvig gezigt van koren- en weilanden op, hier en daar door eenen heuvel of een boschje afgebroken. Het is matig vruchtbaar, en zeer goed bebouwd. Onder de riv. zijn de voornaamste de Oka, de Upa, de Schisdra, de Ugra en Woru, de Ressata, Tarusa en Bolwa, de Schara met de Schudrow, de Wytebet, de Nara, de Resta, Lufa en Pepelsa; daarenboven zijn er volgens STEIN 11, volgens GEORGE 15 kleine meren en eenige moerassen. De luchtsgesteldheid is vrij gematigd, doch van het laatst van November tot het einde van Maart, zijn de waters met ijs bedekt. Men teelt er winter-rogge, gemeene gerst, witte haver, tarw, zomer-rogge, spelt, Egypt. gerst, boekweit, maïs, gierst, erwten, enz.; alles echter niet meer dan genoeg voor eigen gebruik. Verder vlas en hennep, weinig tabak, en tuinvruchten. De bosschen leveren overvloed van hout. De veeteelt is slechts eene bijzaak. Het rundvee is er klein, doch de paarden zeer goed. Uit het delfstoffelijk rijk vindt men ijzer, schoon de mijnen niet bewerkt worden; molensteenen, kalk, enz. Verder vindt men overal spinnerijen, weverijen, allerlei handwerken, winkelhandel, terwijl sommige inw. in andere prov. hun bestaan gaan zoeken. Ook zijn er vele branderijen, fabr. van laken, zijde, fluweel, wollen stoffen, leder, linnen, katoen, papier, glas en touw. De uitvoer is van weinig belang. Het gouv. wordt in 11 kreitsen verdeeld. 2. Rus. kreits in voorn. gouv., aan de Oka, tusschen 53. 30. en 54. 10. L. en 54. 25 tot 54. 40. N. B., welke op 36½ V. M., volgens GEORGE, 54,922 (STORCH heeft 72,200) inw. bevat. 3. Hoofdpl. van voorn. Rus. gouv. en kreits, zetel van den gouverneur, en der bisschoppen van Kaluga en Borowsk, aan de Oka en Kaluschka, met ongelijke, naauwe en kromme straten, gedeeltelijk slecht geplaveid, en meest houten huizen, een bisschoppelijk paleis, 23 steenen en eene houten kerk, 1 nonnenklooster, 1 gymnasium, eene kreits- of distr. school, 1 seminarium voor priesters, 1 vondelingshuis, een weeshuis, 9 armhuizen, een schouwburg en 25,000 inw., die veel zeildoekfabr., 1 koper- en vitrioolfabr., katoenspinnerijen, eene suikerraffinaderij, zeepziederijen, pottebakkerijen, zaagmolens, looijerijen, tigchelövens, mouterijen en meer andere fabr., benevens eenen uitgebreiden binnenlandschen handel hebben, terwijl op de jaarmarkt meer dan een half millioen roebels wordt omgezet. Ook handelt zij buiten 's lands, zelfs op Dantzig, Leipzig, Koningsbergen, enz. 53. 45. L. 54. 30. N. B.

KALUGERA, Turk. D. in Moldavië.

KALUSCH, Rus. stadje, gouv. Podolië.

KALUSCHKA, riv. in Rusland, die bij de stad Kaluga in de Oka valt.

KALUSZ, Galicisch stadje, kreits Stoy, met eene zoutgroef.

KALUSZYN, Pool. D., waiw. Podlachië.

KALVEISERTHAL, woest en onbewoond Zwits. dal in 't lands. Sargans, kanton St. Gallen, langs de Tamma.

KALVERDIJK, Nederl. buurt in N. Holland, kwartier Alkmaar.

KALVORDEN, Brunsw. vlek, ger. Vorsfelde, aan de Ohre, met 1560 inw.

KALWA, tak van de riv. Kama in Aziat.

Aziat. Rusland, digt bij de Wolomitza, een' tak van de Petschora.

KALWANG, zie Kahlwang.

KALWARIA, Galicisch vlek, kreits Myslenicze, met een kasteel.

KALWARY, zeer vruchtbaar Pool. distr., waiw. Augustowo, 49,200 inw. bevattende. Het bestaat bijna geheel uit eenen vlakken grond, heeft weinig bosch, behalve het Buchtasche woud, en wordt door de Niemen en Scheschuppe bespoeld. 2. Pool. stadje, aan de Scheschuppe, met vrij morsige straten, 3 kerken, 1 synagoge en 2700 inw., meestal joden, die veel handel drijven.

KALYGONG, O. Ind. bergketen, prov. Berar, tusschen de riv. Tapti en Nerbuddah.

KALYKADNUS of *Gokszu*, riv. in Aziat. Turkije, welke nabij Aghaliman in zee valt.

KAM, zie Cham. 2. Rus. Aziat. dorp in Circassië.

KAMA, Rus. riv., die in 't gouv. Wiatka ontspringt, en 8 mijlen beneden Kasan in de Wolga valt. 2. Riv. in Thibet, welke door het dal van Kasch, naar Afghanistan loopt, en in de Kabul valt. 3. Distr. in Japan, vorst. Tschikunje.

KAMAK, Turk. dorp in Armenië.

KAMAKHYA, stad in Achter Indië, kon. Assam.

KAMAKA, Perz. D., prov. Kurdistan.

KAMAKURA, Jap. distr. en eil., aan de Z. kust van Niphon; 1 mijl in den omtrek, door hooge, steile rotsen omringd. Het wordt als eene staatsgevangenis gebruikt. 2. Jap. stad op Niphon.

KAMAL, stad aan de O. kust van 't eil. Madura, in eene vlakte, over Sourabaya.

KAMALIA, W. Afr. dorp aan den Niger, in Bambarra. 2. W. Afr. stad in Manding, waar MUNGO PARK 6 weken ziek en lag. 12. 40. N. B. 11. 31. L.

KAMAN, Turk. Aziat. D. in Caramanië. 2. Eil. in de Roode zee, op 27. 35. N. B.

KAMANA, Afr. lands. in 't binnenland der Goudkust van Guinea, met veel koren, ten O. van Quabu.

KAMANDU, zie Camandoo.

KAMANKA, Rus. riv., valt in de Oka.

KAMARA, Rus. D., gouv. Jekaterinoslaw.

KAMARAN, groot vruchtbaar Arab. eil., met eene goede haven, distr. Loheia, in Yemen, aan het einde van de groote bogt, die kaap Israël bevat.

KAMARONA, zie Camarones, No. 3.

KAMARUPA, distr. van 't rijk Aschem, in Achter Indië.

KAMATSCHINZEN, volksstam der Samojeden, in het Rus. gouv. Perm.

KAMBALINA, Rus. Aziat. riv. van Kamschatka.

KAMBAM, O. Ind. stad, prov. Madura.

KAMBAMBA, Afr. distr. en stad van Angola, aan de riv. Coango, met slavenhandel; 60 mijlen Z. O. van Loanda.

KAMBANKA, Afr. vlek in Neder Guinea, aan de Koanza, met een Port. fort.

KAMBAT of *Hadea*, lands. in Abyssinië.

KAMBELE, Perz. zeehaven van Mekran.

KAMBERG of *Herten eiland*, een der kleine Sundasche eil., bij de zeeengte van Timor. 2. Zie Camberg, No. 2.

KAMBIA, Afr. dorp, kon. Wulli.

KAMBODSCHA, zie Kuilong-Kiang.

KAMBORKA, Rus. riv., gouv. Perm.

KAMBORS, Rus. ijzermijn, gouv. Perm, aan de Kama, met 1200 inw.

KAMBROVA, Turk. stadje in Bulgarië.

KAMBS, D. in Mecklenburg-Schwerin.

KAMBURG, Saks. distr., vorst. Altenburg, en stadje aan de Saale; 1450 inw.

KAMBURGAS, Turk. dorp, sandschakat Gallipoli.

KAMEFRUS, W. Afr. distr. bij 't gebergte Kelar.

KAMEELHALS of *Tuol Moinok*, gebergte in Chin. Mongolië.

KAMEH, O. Ind. distr., prov. Kabul.

KAMEIK, Turk. riv., die Bulgarië van Romanië scheidt, en in de Zwarte zee valt. 2. Boh. vlek, kreits Beraun, aan de Moldau.

KAMELEY, Afr. dorp in Sennaar.

KAMELIK of *Khamelik*, Turk. Aziat. dorp, sandschakat Bigha of Troas, aan de straat der Dardanellen, ten W. van kaap Kara.

KAMEN, Rus. meer en dorp, gouv. Witebsk, kreits Leopol. 2. Rus. stad, gouv. en kreits Minsk. 4. Zie Kahme.

KAMENEZ, Rus. kreits, gouv. Podolië, in het W. deel des gouv., tusschen 43. 57. en 44. 58. L. en 48. 44. en 49. 18. N. B. Hij wordt ten Z. door den Dniester, ten W. door de Podhorze en verder door de Schwonotz, Smotritza en Studenitza bespoeld. Het land is heuvelachtig, heeft goed bouwland, vette weiden, schoone bosschen en overvloed van vruchten. 2. K. of *Kaminiec*, hoofdpl. van de Rus. prov. Podolië en voorn. kreits, zetel van den gouv., van eenen griekschen aartsbisschop van Podolië en Braclaw, en den roomschen bisschop van Podolië, met eene vesting op eene hooge rots, langs de Smotritza gelegen, met muren en grachten omringd, en goed versterkt. De stad is onregelmatig gebouwd, heeft verscheidene voorsteden, naauwe en kromme straten, verscheidene grieksche en roomsche kerken, waaronder de

de roomsche hoofdkerk, die 15 altaren heeft, uitmunt; de kerk der Armeniërs, 2 kloosters, een voormalig jesuïten collegie, een gymnasium, eene grieksche school, 2 bisschoppelijke paleizen, en 5,700 inw., die eenige fabr., jaarmarkten en handel hebben. 44. 41. L. 48. 41. N. B.

KAMENITA-GORICZA, Illyr. berg, welke met de Kapella vereënigd is, en met het Plissivicza gebergte het Koreniczer dal vormt.

KAMENITZ of *Kamenicze*, Boh. stadje, kreits Tabor, met een kasteel en 1560 inw. 2. K. of *Kamenicz*, Slavonisch marktvlek, kom. Syrmië, aan den Donau, met 1510 inw. 3. Morav. marktvlek, kreits Iglau, met 1160 inw. 4. Hong. dorp, kom. Barsch.

KAMENKA, twee Rus. riv., de eene in Bessarabië, valt in de Pruth, en de andere in Azië, valt in de Lena. 2. Vier Rus. dorpen, gouv. Witebsk, Kaluga, Tschernigow en Kiew.

KAMENNOI, Rus. eil. in de IJszee. 2. Rus. eil. in 't meer Kabemkoe, gouv. Wologda.

KAMENOGARIZA of *Steinbubel*, Illyr. dorp, kreits Laybach.

KAMENSK, Rus. vlek, gouv. Perm, aan de Kamenka, met 2500 inw. en eene beroemde geschut- en ijzergieterij, die aan de kroon behoort.

KAMENZ, Saks. stadje, Lausnitzerkreits, aan den Zwarten Elster en den voet van den Hutberg, ommuurd, met een hospitaal, een gymnasium, bibliotheek en 3,500 inw., velerlei fabr. en handel.

KAMERAU, Beij. dorp, Ned. Donaukreits. 2. Groot en vruchtbaar Arab. eil. van Yemen.

KAMERIE, Arab. dorp in Yemen.

KAMERIK, Turk. kustriv., sandschakat Silistria.

KAMERIJK of *Cambray*, Fr. arr., dep. van 't Noorden, hetwelk op 16 V. M., in de 7 kantons Cambray, Camières, Le Château, Clary, Marcoing en Solesmes 113,000 inw. bevat. 2. Hoofdpl. van voorn. Fr. arr., aan de Schelde, welke haar in 2 deelen verdeelt. Zij heeft onregelmatige, maar breede en goed geplaveide straten, vele opene plaatsen, waaronder de paradeplaats uitmunt, schoone huizen, 11 kerken, een fraai bisschoppelijk paleis, raadhuis, fraaije citadel, groote kazernen; openbare bibliotheek, teekenschool, eene schoone esplanade tusschen het kasteel en de stad, en 15,600 inw., die in hunne beroemde fabr. van baptist of kamerdoek, gaas, enz., alsmede in het vervaardigen van garen, linnen, tapijten, leder, zeep, tabak, loodwit, koperwerk, zout, enz. hun bestaan vinden. Van 1815 tot 1818 had WELLINGTON hier zijn hoofdkwartier. 20. 5. 4. L. 50. 11. N. B. 3. Nederl. dorp, prov. en arr. Utrecht, met goeden hennep en weilanden, en, met de buurt Houtwijk, 1000 inw.

KAMESEK, Aziat. riv. in Chin. Mongolië, welke in de Irtisch valt.

KAMEYK, Boh. vlek, kreits Beraun.

KAMGONGA, bevaarbare tak van den Ganges in O. Indië.

KAMI, Japan. stad op Niphon.

KAMIABA, zie Kancaba.

KAMIENCZYK, Pool. heerl., waiw. Podlachië, aan de Bug, met 78 huizen.

KAMIENKASIERSKI, Rus. stad, gouv. Volhynië, met 233 huizen.

KAMIENNA, Pool. riv., waiw. Sandomir.

KAMIENSKO, Pool. stad, waiw. Kalisch.

KAMIENNE, zie Kahme.

KAMIESBERG, Afr. bergrij aan de Kaap de Goede Hoop, niet ver van de Koperbergen.

KAMIL, zie Hamel. No. 2.

KAMILTAUSK, Rus. D., gouv. Irkutsk.

KAMIN, Pool. vlek, waiw. Kalisch, aan de Warta. 2. Dorp in Mecklenburg-Schwerin, met 850 inw. 3. Zie Camin.

KAMINOSIMA, klein Jap. eil., ten O. van de baai van Kiusiu; 2 mijlen in den omtrek, met de vesting Simbo.

KAMION, Pool. D., waiw. Masovië.

KAMIONKA, Pool. stadje, waiw. Lublin. 2. Twee Rus. vlekken, gouv. Grodno en in de Slobodische Ukraine. 3. Vlek in Galicië, kreits Zloczow. 4. K. *Wielka*, Galic. vlek, kreits Kolomea 5. Pruis. dorp, regdst. Bromberg.

KAMIR, Perz. stad in Laristan.

KAMIRA, Turk. dorp op 't eil. Rhodes.

KAMISCH, voornaam meer in 't Rus. gouv. Astrakan, kreits Krasnojarsk.

KAMISCHEZKAJA, zie Bristolbaai.

KAMISSU, Afr. dorp in 't rijk Kajor.

KAMITSKI, Jap. stad op 't eil. Ximo.

KAMIZ, Pruis. dorp, regdst. Oppeln, met 1065 inw. 1. Zie Alt-Kemnitz.

KAMM, hooge Pruis. berg, Silez. regdst. Reichenbach, de grensscheiding tusschen Silezië en Bohemen.

KAMME, JAMME, Jap. stad op Niphon, op eene hoogte, met torens, muren, een sterk kasteel en 2000 huizen.

KAMMENY, groep kleine eil. in den Griek. archipel, bij Santorin (zie dat art.).

KAMMERBUHL, zie Camberg.

KAMMERBURG, Boh. dorp, kreits Kaurzim, waaronder de vlekken Michowitz en Wondrzegow behooren.

KAMMERFORST, voornaam bosch in Saksen-Gotha-Altenburg.

KAMMERSTOCK, Zwits. berg van 6,270 voet, tusschen de kantons Graauwbunderland en Glaris.

KAMMERSWALDAU, Pruis. D., Silez. regdst. Reichenbach, kreits Schonau.

KAMMIN, D. in Mecklenburg-Schwerin, ambt Gustrow, met 760 inw. 2. Dorp in Mecklenburg-Strelitz, ridder-ambt Strelitz.

KAMMKOPPEL, 4,000 voeten hooge berg in de Pruis. prov. Silezië.

KAMMISCHI, Japansch eil. bij Niphon, voor de straat van Xikoko.

KAMMLACH, tak van den Donau in den Beij. Op. Donaukreits.

KAMNECK, zie Stein.

KAMNIG, Pruis. D., regdst. Oppeln.

KAMNITZ, Pruis. dorp, regdst. Mariënwerder. 2. Zie Chemnitz.

KAMO, Jap. stad op 't eil. Sado. 2. Jap. stad op 't eil. Niphon.

KAMOETER, eil. in de Stille Zuidzee. 149. 51. L. 6. 30. Z. B.

KAMOR, Zwits. gebergte in 't kanton Appenzell, aan de grenzen van het Rijndal. De hoogste top, de Hooge kusten genoemd, verheft zich 5,418 voet.

KAMUWA, Rus. Aziat. riv., gouv. Tobolsk, welke in de Konda valt.

KAMP, Nederl. dorp in N. Holland, kwart. Alkmaar, aan de Noordzee, door het hooge Kamperduin bekend. 2. K. of *Camb*, Oostenr. riv., land beneden de Ens, die bij Krems in den Donau valt. 3. Nas. vlek aan den Rijn, met 1000 inw.

KAMPAR, Aziat. riv. van Sumatra.

KAMPARA, zie Camper.

KAMPOTCHI, tak van de Aziat. riv. de Lena.

KAMPBAAI, Afr. baai aan de Kaap de Goede Hoop, tusschen den Tafel- en Lauwerberg.

KAMPEL, 4,798 Parijsche voet hooge berg in Stiermarken, kreits Brück.

KAMPELLO, zie Ceram.

KAMPEN, Nederl. stad, prov. Overijssel, kwartier Salland, aan den linker oever van den IJssel, die zich daar in onderscheidene armen verdeelt. Aan den waterkant heeft men een' hoogen muur, die twaalf grootere en kleinere poorten, en nog verscheidene overblijfsels van torens heeft, in oude tijden tot verdediging gebruikt. Buiten dezen muur vindt men, op onderscheidene afstanden, bolwerken, ravelijnen (in lateren tijd, even als aan de landzijde, tot verdediging aangelegd); hier en daar woon- en pakhuizen van koopliedeñ, en langs den IJssel eene wandelplaats. Door de stad loopt eene gracht, die aan beide zijden, door sluizen, met den IJssel gemeenschap heeft. Het nieuwe gedeelte der stad, aan de Z. W. zijde dier gracht gelegen, bevat verscheidene tuinen en is minder betimmerd. — Onder de voorname gebouwen behooren: twee hervormde kerken met fraaije orgels. De Bovenkerk, voormaals de St. Nicolaaskerk geheeten, en die altijd als een meesterstuk van bouworde beschouwd is, heeft verscheidene prachtige grafkelders; ook wordt in dezelve het hart van den Nederl. admiraal DE WINTER, alhier geboren, in eene met smaak gemaakte urn bewaard. De Broederkerk, voormaals behoord hebbende tot het klooster der Minderbroeders, waaraan eene fraaije consistorie verbonden is. Eene groote roomsche kerk, de Buiten- of Lieve Vrouwekerk genaamd, te voren aan de hervormde gemeente behoord hebbende, maar aan de roomschen afgestaan, die daarenboven nog twee vergaderplaatsen hebben, waarvan de eene aan de orde der Franciskanen behoort, die hier eenen priester hebben. De voormalige Walsche kerk, eene luthersche en eene kerk der doopsgezinden, met welke gemeente zich onlangs de Zwitsersche Mennonîten vereenigd hebben, die eerst eenen bijzonderen vermaner hadden; benevens eene Joodsche synagoge. Voorts het raadhuis, met eene zeer antieke raadkamer; het tolhuis, waarop te voren de bisschop van Utrecht werd geleid, eer hij zijnen intrek in de stad nam. Men heeft in het midden der stad eenen hoogen toren, met een heerlijk klokkenspel, en van onder, eene poort, waardoor men rijden kan. — Verder vindt men er nog onderscheidene aanmerkelijke, publieke gebouwen; ruim 7,000 inw., die van fabr. voor dekens, duffel, trijpt, matten, enz., steenbakkerijen, pottebakkerijen, leerlooijerijen, kalkbranderijen, brouwerijen, houttuinen, pel- en oliemolens en scheepstimmerwerven bestaan. Er wordt ook eenigen handel gedreven, die echter in vroegere dagen, toen de stad tot het Hanzee-verbond behoorde, aanmerkelijker was. De verstopping van den voornaamsten mond des IJssels belemmert de scheepvaart zeer. Visscherij wordt er sterk gedreven, vooral in bot, die, op het Kamper zand gevangen wordt, en zeer beroemd is. Buiten de vischpoort ligt eene schoone brug over den IJssel, die 770 voeten lang is, en die, in 1813, aan de geallieërden

den gelegenheid gaf om hunnen togt, zoo veel spoediger naar Frankrijk voort te zetten, terwijl alstoen de inwoners, de Fransche bezetting, die de brug verdedigde, overmeesterden, en zoo de stad in handen der Kozakken stelden.

In den omtrek van Kampen heeft men schoone wandelingen en vele buurten, die tot de stad behooren. Zij is de geboorteplaats (behalve van den genoemden admiraal DE WINTER) van ALBERTUS PIBIUS, die door zijne kunde in onderscheidene wetenschappen, beroemd, en zeer in achting was bij paus ADRIANUS, wien hij ook naar Italië is gevolgd; van HENDRIK en JOHAN VAN KAMPEN en meer andere groote mannen.

KAMPER-EILAND, bestaat eigenlijk uit eenige grootere en kleinere eil., die door onderscheidene uitwateringen van den IJssel gescheiden worden. Het neemt door aanslijking gedurig toe, zoo dat in 1822, bij de laatste negenjarige verpachting der menigvuldige erven, welke aan de stad Kampen behooren, en eenen grooten rijkdom voor dezelve uitmaken, weder vier nieuwe boeren-woningen, met een aanmerkelijk deel lands, aangelegd zijn. Men heeft op het grootste der eil. eene gereformeerde kerk, waarnevens het schoolgebouw staat.

KAMPENS NIEUWLAND of *Kamperland*, Nederl. dorp, prov. Zeeland, met het dorp Wissekerke vereënigd.

KAMPERDUIN, zie Kamp.

KAMPERVEEN, Nederl. dorp, prov. Overijssel, kwartier Salland, ten W. van den IJssel, zeer uit elkander gelegen, en uit drie buurten bestaande.—In het midden is het land laag en veenachtig, doch rondom hooger, waar dan ook uitnemend graan geteeld wordt. Men vindt er nog eenen hoogen toren, overgebleven van eene oude kerk, die zelfs tot baak op zee strekt. — In het midden is naderhand een nieuw kerkgebouw geplaatst. Het ligt 1 uur van Kampen.

KAMPNO, Pruis. stad, regdst. Breslau.

KAMPON, dorp en riv. op 't Moluksch eil. Ceram, aan de Z. kust.

KAMPZ, D. in Mecklenburg-Schwerin.

KAMSARA, een der bronnen van de Jeniseï, in Chineesch Mongolië.

KAMSCHATKA, Rus. schiereil., den geheelen kreits Nishnei-Kamschatka, en het gouv. Irkutsk bevattende, door den kreits Ochotsk, de zee van Kamschatka en de IJszee begrensd, en tusschen 172. 30. en 180. L. 51. en 61. 18. N. B. gelegen, en op 4,014 V. M. 10 à 12,000 inw. bevattende. Een tak van het Jablonnoi gebergte doorsnijdt 't schiereil., loopt op 174. 22. L. en 51. N. B., met kaap Lopatka in zee uit, en komt bij de N. Kurilen weer te voorschijn. Het gebergte is woest, en hier en daar vulkanisch. Ook vindt men hier vele, deels uitgebrande, deels nog brandende vuurspuwende bergen, en vele heete bronnen. De Klutschewische krater werpt vlammen, steenen, lava en zwart zand uit. Andere vulkanen zijn: de Totbatschinskaja, de Kamschatskaja (die door de Gorela Sopka, de Strelneschkaja en andere kleine kraters omringd is); de Wilnizkaja, de Kronozkaja, Avatschenskaja, enz. Deze vulkanen dragen den algemeenen naam van *Gora* of *Sopka*. De bergen hellen, aan beide zijden, naar de zee af, en openen aan de kusten eenige dalen, die door eenige kleine riv. doorsneden worden, en tot den landbouw niet ongeschikt zijn. De beide zeeën vormen hier eenige golven, als die van Olutors Kaja, Karaginskoi, Awatscha en die van Kamschatka. De grootste riv. van het schiereil. is de Kamschatka, en verder de Alintora, de Karoga en de Kronok, die in de zee van Kamschatka; de Bolschaja, Konpakowa, de Itscha, de Kinkil, Tigil, Pustoja en Talofka, die in de zee van Ochotsk vallen. De voorn. meren zijn: Kronotskoi en Kurilskoi. De luchtsgesteldheid is wel zeer ruw, doch de koude, over het algemeen, zachter dan in de meeste andere Siberische landen, onder gelijke breedte. De winter duurt gewoonlijk van November tot half April. De grootste koude is 27 gr., de grootste warmte 21 gr. REAUMUR. Echter is de luchtsgesteldheid in het binnenland veel zachter, dan aan de kusten, en langs de Kamschatka beginnen reeds in Maart de planten uit te spruiten. De landbouw, die vrij wel zal gelukken, is in deszelfs begin. De meeste groenten komen uitmuntend voort, en de tuinen der Kozakken zijn met kool, aardappelen, wortelen, rapen en agurkjes zeer goed bezet. Ook de weilanden zijn er goed, doch de veeteelt nog in deszelfs geboorte, en men vindt er maar weinig paarden, horenvee, schapen en varkens. Verder heeft men er rendieren en honden, welke laatste niet alleen op de jagt, maar ook als trekdieren voor de sleden gebruikt worden; vele beeren, welker vleesch gegeten wordt, en welker huid tot deksel en kleeding dient; wilde schapen, rendieren, hazen, mormeldieren, hermelijnen, zwarte, roode en witte vossen, wolven, sabels (die de kostbaarste pel-

 te-

terijen opleveren), veelvraten, robben, zeeotters en walvisschen; zeer veel eetbare vogels, van dewelke men soms sloepen vol eijeren inzamelt. Verder veel visch, die ook aan honden, beeren en andere dieren tot voedsel dient: vooral uitmuntende zalm in soorten. Er is ook in de menigvuldige bosschen, een buitengemeene overvloed van het beste timmerhout. LANGSDORF en KRUSENSTERN houden het beide daarvoor, dat Kamschatka eene der bloeijendste landschappen van Rusland zou kunnen worden, indien de regering hetzelve maar beter ter harte nam, en van meer werkzame inw. voorzag. Men begint echter de waardij van dit land meer en meer in te zien, terwijl men zich de beschaving der inw., en de bebouwing van het land meer begint aan te trekken, 't welk betere uitzigten opent. 2. Hoofdplaats van den kreits en het schiereil., op eene landengte van den mond der Raduga, in de zee van Kamschatka, met 2 kerken, 300 inw, die ambtenaren, kooplieden, burgers of kozakken zijn. LANGSDORF woonde hier eene sterke aardbeving bij. Niet ver van hier is de vuurspuwende berg Klutsche. 180. 39. L. 56. 1. N. B. 3. Riv. op voorn. schiereil., welke in het Z., aan den hoogen bergrug, ontspringt, aan den O. kant van het gebergte steeds N. waarts loopt, en eindelijk in de golf van Kamschatka valt. 4. *Golf van* K., Aziat. golf in de zee van Kamschatka, tusschen kaap Kamschatka en Kronozkoi Nosz. 5. Kaap aan het einde van voorn. golf. 6. *Zee van* K., zie Kamschatkasche zee.

KAMSCHATKAASCH GEBERGTE, gebergte in Aziat. Rusland, een tak der Jablonnoi, die zich op 64. van hetzelve losmaakt, eene Z. O. rigting neemt, met kaap Lopatka, op 51. N. B. eindigt, en verscheidene vulkanen bevat.

KAMSCHATKASCHE ZEE, dat gedeelte van de N. Stille Zuidzee, dat tusschen het vaste land van Azië en het schiereil. Kamschatka van den eenen, en het vasteland van Amerika en het schiereil. Alaschka van den anderen kant, bevat is, door de Aleutische eil., van den eigenlijken oceaan wordt afgezonderd, en ten N. door de Behring straat bepaald wordt.

KAMSCHUT, Rus. Aziat. riv., gouv. en kreits Tomsk.

KAMYSCHALKA, Rus. riv., gouv. Perm.

KAMYSCHIN, Rus. kreits, gouv. Saratow, ten O. van het land der Donsche Kozakken, tusschen 61. 33. en 66. 36. L. en 49. 40. en 51. 26. N. B. gelegen. Hij wordt door de Wolga in eenen O. en W. kreits verdeeld, waarvan de grootste helft van den eersten open, zonder bosschen, slechts uit woestijnen bestaat, die alleen voor veeweiden kunnen gebruikt worden, en welke door de Turgun, Maloi, Beloi Usen en Solengorskaja, benevens de zoutzee Jelton, het meer GorkSelenoe, en eenige andere zoutachtige meren bespoeld wordt, slecht drinkwater heeft, en door de zoutheid van den grond, bijna geheel onbebouwbaar is. De W. helft wordt door de Medwedisa, de Ilawla en de Kamyschinka bespoeld, heeft langs de Wolga het Wolga-gebergte, doch is verder vlak, met weinig hout, maar goede weiden en zeer goed bouwland, dat genoegzaam koren oplevert. Sedert 1763 hebben zich hier Duitsche en Zwitsersche volkpl. nedergezet, en de woestijn, waarin slechts eenige Kozakken rondzwerven, in een goed land herschapen, zoodat men er nu reeds 120,000 inw. telt. In de O. helft zijn eenige volkpl. van kleine Russen, die bijna alleen van het zout, dat daar gewonnen wordt, bestaan. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, ter plaatse, waar de Kamyschinka in de Wolga valt. Voorheen was zij eene vesting, en nog is zij met grachten, wallen en torens omringd. Zij heeft 2 kerken en 2,500 inw., die meestal van de vaart op de Wolga, de visscherij en eenen kleinen handel te land bestaan, terwijl hier tevens eene stapelplaats van zout is. 63. 4. L. 50. 5. N. B.

KAMYSCHINKA, Rus. riv., gouv. Saratow.

KAMYSCHINSKER KANAAL, reeds in 1716 begonnen, doch nog onvoltooid kanaal in de Rus. prov. Saratow, om den Don met de Wolga te vereenigen.

KAMYSCHIWATAGO, riv. in 't Rus. Aziat. gouv. Kaukazië, kreits Strawropol.

KAMYSCHLOWA, Rus. kreits, gouv. Perm, ten W. van Tobolsk, tusschen 78. 33. en 82. 8. L., en 56. 22. en 57. 14. N. B. gelegen, en op 295 V. M. 126,500 inw. bevattende, welke uit Russen, Permiërs, Wogulen, Tartaren, Baschkiren, enz. bestaan. In het W. ziet men een gedeelte van het Uralisch gebergte, dat zich hier in het Jekaterinenburgsche en Baschkirische verdeelt. Het overige land is vlak, en wordt door de Iset en de Pischma bespoeld. Op de vlakten heeft men goed bouw- en weiland. Landbouw en veeteelt zijn de voornaamste bezigheden der inw. Het gebergte levert koper- en

ijzer-

ijzererts, en heeft vooral voortreffelijke molensteen- en kalkgroeven, en bosschen. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, aan de Pischma, met 2400 inw., die meestal van den landbouw bestaan.

KAMYSCHOV, Rus. stad, gouv. Perm.

KAN, Chin. stad van den derden rang in Chensi. 2. Chin. riv., die in Kiangsi ontspringt, en in het meer Poyang valt. 3. Riv. in 't Rus. Aziat. gouv. Irkutsk.

KANA, vervallene Turk. stad in Palestina. 2. Arab. dorp, prov. Hedsjas; 1 mijl O. Z. O. van Hajar.

KANAAL, gewone naam voor gegravene vaarten, doch bijzonder de naam der zeeëngte, die Frankrijk van Engeland scheidt, en ook LA MANCHE genoemd wordt.

KANAAL (DEPARTEMENT VAN HET) of *la Manche*, Fr. dep., bevat deelen van het voormalig Neder Normandië (het landje Cotatin en Avranchin genoemd), tusschen het Kanaal, de dep. Calvados, Orne, Mayenne en Ille en Vilaine, of tusschen 15. 41. en 16. 51. L. en 48. 37. en 49. 53. N. B. gelegen, zich meestal langs de zee, van het Z. naar het N. uitstrekkende, en op 114½ V. M. in 6 arr. 40 kantons en 668 gemeenten, 581,500 inw. bevattende. De oppervlakte is golvende, met weinig hoogten; slechts aan de kusten vindt men duinen en klippen. Het voornaamste voorgebergte is kaap de la Hogue. De grond is zandig, moerassig, meer voor de veeteelt dan voor den landbouw geschikt, en in het Z. rotsachtig. Er zijn vele rivieren, doch zij hebben slechts eenen korten loop; de voornaamste zijn: de Vire, de Taute met de Douve, de Soulle en Sienne, de Coesnon, de Beuvron, de Séez, Selune, Elle, Cance, enz. De luchtsgesteldheid is gematigd, maar vochtig en veranderlijk, bijzonder aan de zee, waar het voor- en najaar ook dikwerf hevige orkanen medebrengen. De voortbrengselen zijn: de gewone huisdieren, gevogelte, konijnen, klein wild, zee- en riviervisch, oesters, mosselen, bijen; koren, tuin- en peulvruchten, oliezaad, vlas, hennep, meekrap, boomvruchten, vooral appelen en peren; zeeplanten, een weinig hout, sporen van lood, koper, ijzer, bouw- en andere steenen, marmer, graniet, lei, kalksteen, steenkolen, turf, zout en minerale wateren. De landbouw, schoon vlijtig beoefend, levert geen' genoegzamen vooraad voor het dep. op; van meer belang is de veeteelt, op de heerlijke weiden. De paarden van het Normandisch ras zijn bekend. Het rundvee is talrijk en bijzonder goed, en levert, vooral in het arr. Coutances, de beste boter van Frankrijk, die veel uitgevoerd wordt; ook worden er veel varkens gemest. Appel- en peren-boomgaarden zijn hier alom menigvuldig, en de cider, die hier gemaakt wordt, behoort onder de beste van Frankrijk, doch er is geen wijn. Ook wordt er turf gegraven; doch de bergbouw bepaalt zich alleen tot ijzer, terwijl er veel zout uit zeewater getrokken wordt. De voornaamste fabrijken leveren: laken, sergie, droguet, linnen, band, leder, perkament, papier, glas, porselein, aardewerk, enz. De uitvoer bestaat in cider, paarden, rundvee, kapoenen, vet gevogelte, boter, kaas, visch, oesters, olie, linnen, wollen stoffen, glas, aardewerk, enz. De arr. zijn: Saint Lo Valognes, Cherbourg, Coutances, Mortain, Avranches; de hoofdstad is Saint Lo.

KANAAL VAN ABERDEEN, Schot. kanaal, dat bij Aberdeen aan de Dee begint, en met 17 sluizen, 170 voeten hoog, 20 voeten wijd en 3½ voet diep, naar Inverary Bridge loopt.

KANAAL VAN ARUNDEL, Eng. kanaal uit de Arun in Sussex naar Midhurst loopende.

KANAAL VAN BELFAST, Ier. kanaal van Belfast, langs de riv. Lagan, naar Loch Neagh loopende.

KANAAL VAN CELEBES, zie Makassar.

KANAAL VAN COVENTRY, Eng. kanaal, aan het einde van het kanaal van Oxford, bij Leyford.

KANAAL VAN DERBY, Eng. kanaal uit de Trent naar de stad Derby loopende.

KANAAL VAN DOUAY, Fr. kanaal, van Douay naar Rijssel en Lens loopende, en bij Warneton in de Lys vallende.

KANAAL VAN GIVORS, Fr. kanaal, dat de Rhône met de Loire vereënigt, door de kleine riv. Gier, welke bij Givors in de Rhône valt.

KANAAL VAN GLAMORGAN, Eng. kanaal, dat bij Cardiff aan de Severne begint, en ruim 8 mijlen ver, tot aan Merthym loopt.

KANAAL, N. B. *de overige kanalen zoeke men bij de namen van onderscheiding.*

KANAÄN, zie Palestina.

KANABAK, zie Canabac.

KANADAI, Rus. stadje, gouv. Simbirsk.

KANAA, Turk. stad, eil. Candia, met 7,150 inw., zeepziederijen en havens.

KANAGA, een der Aleutische eil. met eenen uitgedoofden vulkaan, in het N., aan welks voet nog heete bronnen zijn, waarin de inw. vleesch of visch koken.

KANAYAWA, rivier op 't Japansch eil. Niphon.

KANAGHI of *Kanechu*, zie Kanaga.

KANAHOODY, Perz. dorp in Cohistan.

KANAJA, Jap. stad op 't eil. Niphon.

KANAK, tak van de riv. de Kur, in 't Rus. Aziat. gouv. Kaukazië.

KANAMBU, zie Zaffe-Kassinambu.

KANANY, groep eil. in de Stille Zuidzee, de N. punt van het grootste ligt op 147. 21. 30. L. 1.'47. 30. Z. B.

KANAR, waterval van de riv. Baharee in 't O. Ind. rijk van Nepaul.

KANARA, Turk. vlek, sandschakat Kirkilissa. 2. Zie Canara.

KANARADMERD, Perz. dorp van Farsistan; 30 m. Z. van Schiras.

KANARISCHE EIL., zie Canarische.

KANAWANGU, O. Ind. dorp op Java, lands. Samarang.

KANAWHA, N. Amer. gr. in Virginië.

KANAWAZ, tak der Turk. Aziat. riv. Barradi, prov. Damascus.

KANAZAVA, Jap. stad van Niphon, eene der aanzienlijkste des rijks, aan eene kleine riv., waardoor zij met de zee gemeenschap heeft; 62 m. N.O. van Jedo.

KANBAJIT, zie Cambaja.

KANCABA, W. Afr. stad van het rijk Mandingo, met eene slavenmarkt; 16 mijlen Z. W. van Bammakoo.

KANCHO, Afr. negerstad aan de kust van Guinea, aan de riv. Gambras.

KANCHOE-FOE, zie Cancheu.

KANSCHOCZ, Hong. D., kom. Eisenburg.

KAND, hooge berg in O. Perzië.

KANDA, Jap. zeestad van Xikoko. 2. W. Afr. stad van Congo; 10 mijlen N. O. van St. Salvador.

KANDAHAR of *Candahar*, prov. van Afghanistan of O. Perzië, tusschen Chorasan, Ghasni, Siwi, Beludschistan, Segistan en Furrah gelegen, in het N. O. en O. met bergen, in het N. met voorbergen van den Paropamisus, en in het O. met de keten Khodschei Amram bezet, terwijl het geheele Z. gedeelte uit eene zandwoestijn bestaat, welke uit Segistan in het land komt, en zich tot Urghundabad uitstrekt, terwijl tevens in de N. W. oorden de grond zeer onvruchtbaar en hard, en de bergen kaal zijn, zoodat men aldaar naauwelijks een' boom, en niet dan eenig struikgewas vindt, uitgenomen de oevers van de Hilmend, de Kaschrud en andere riv., welke gerst, tarw, peulvruchten, en vooral schoone meloenen voortbrengen. De voorn. riv. zijn: de Hilmend met hare takken; de Urghundab met de Turnuk, de Urghensan en de Kuduni of Kadani; de Lora, de Kaschrud en eenige kleine riv., die echter des zomers meestal droog zijn. Tot op eene kleine breedte zijn de beide oevers der Hilmend bebouwd en bewoond, welke streek Garmsir of Karmsir genoemd wordt, en zich tot Segistan uitstrekt. Ten N. van Karmsir zijn eenige bergketenen, die tot den Paropamisus behooren, tusschen welke vruchtbare dalen liggen, terwijl de bergen met bosschen van wilde amandel-, vijgen-, plataan- en notenboomen bedekt zijn; en de dalen, die door onderaardsche kanalen bespoeld worden, tarw, gerst, rijst, meekrap en voeder voor het vee, moerbeziën, populier- en andere boomen voortbrengen. Nog vruchtbaarder is de rijke vlakte van Kandahar, die bijna al de vruchten van O. Perzië (alsmede de *Assa-Fœtida*, Duivelsdrek) en den besten tabak oplevert. De keten van Khodschei-Amram, is wel slechts van middelbare hoogte, echter koud, en 3 maanden in 't jaar met sneeuw bedekt. De toppen zijn met eenige lage boomen bezet; ook hier vindt men een weinig landbouw, schoon hier meestal, zoo wel als in Toba en Urghessan, herdervolken wonen. De wilde dieren zijn: wolven, hyena's, jakhalzen, vossen, beeren en luipaarden; en in Karmsir wilde varkens en wilde ezels. Onder de vogels ziet men er: adelaars, havikken, zwanen, ganzen, eenden, ooijevaars, kraanvogels, uilen, eksters, duiven, vuurëters, kwartels, enz. De tamme dieren bestaan in kameelen, buffels, paarden, muil- en andere ezels, rundvee, groote kudden schapen, geiten, honden, katten, hoenders, duiven, enz. De inw. zijn deels *Durahnen* in hunne eigene verschillende stammen, het zij als herders en landbouwers (welke laatste in de dorpen wonen, en of hun land zelven bewerken, of zulks door *Busgars*, daggelders, en slaven laten verrigten), of Tadschiks en Kisilbaschen. De zwervende inw. blijven meest in het Z. O. en Z. W., des winters in de vlakten, maar des zomers in het gebergte. Over het algemeen is de Durahn (behalve de Atschiksei) zeer godsdienstig. Het geheele getal der inw. kan men op 750,000 zielen stellen. 2. Gebied in het N. O. van voorn. prov., tusschen de riv. Urghundab en Turnuk, waarin 3. de hoofdstad, en na Kachemir, de regelmatigste

en volkrijkste stad van geheel O. Perzië, in eene vruchtbare vlakte, die door kanalen van de Urghundab bespoeld wordt. Zij is met muren omringd, en heeft 3 poorten, 2 forten, 4 lange en breede bazars, met eene groote opene plaats in het midden, die met winkels en kramen omringd is. Verder is er een koninklijk paleis met vele gebouwen, plaatsen en tuinen, verscheidene moskeën, waarvan de voornaamste 't graf van *Ahmed Schah* bevat; de rijksmunt, vele goede karavansera's en baden. De straten, die alle op de vier groote bazars uitloopen, zijn naauw, maar regt en geplaveid, terwijl de fonteinen, die het water door de stad brengen, door kanalen uit de Urghundab van water voorzien worden. De huizen zijn van steen, en hebben verscheidene verdiepingen (vooral die der Hindo's), doch geene vensters naar buiten. Het getal der inw. wordt op 100,000 gerekend, die meestal Afghanen van onderscheidene stammen, verder Hindo's, Tadschiks, enz., alsmede eenige Usbeken, Arabieren, Armeniërs en Joden zijn, en die alle mogelijke handwerken drijven, die hier bekend zijn; doch fabr. hebben er de reizigers niet gevonden. De handel is hier zeer belangrijk, dewijl deze stad als de voornaamste koopstad van het rijk wordt aangemerkt, en de stapelplaats van alle waren is, die uit het N., W. en O. des rijks verzonden worden, gelijk zij ook het rijk van alle Indische waren voorziet, daar hier jaarlijks groote karavanen afgaan en aankomen. Op eenigen afstand van de stad vindt men eenige Mahomedaansche oudheden. 84. 1. L. 32. 10. N. B.

KANDAK, Turk. Aziat. dorp, sandschakat Kodscha-Ili, midden in bosschen.

KANDAL, kleine Afr. zeehaven van Abyssinië, aan de Roode zee; 50 mijlen Z. O. van Arkieko. 2. Dorp en riv., op het eil. Java, lands. Samarang.

KANDALESKAJA, Rus. dorp, gouv. Archangel, kreits Kola, ter plaatse, waar de Imandra in de golf van Kandaliskaja valt.

KANDANO-WESSI, lands. op Java, tot de Preanger regentschappen behoorende, vol onbewoonde streken, gebergten en woestijnen, waarin de Papanjang in zee loopt, met de hoofdstad van denzelfden naam.

KANDAU, zie Candau.

KANDEL, Bad. berg, van 3,909 voet, in 't Zwarte Woud. 2. Zie Candel.

KANDENADA, O. Ind. stad van Cochin.

KANDEPAN, staat aan de N. O. kust van 't O. Ind. eil. Celebes, met de hoofdstad van dien naam, woonplaats des sultans, aan de zee.

KANDER, riv. in 't Zwits. kanton Bern, welke in de nabijheid van den Gemini, uit den prachtigen Kandergletscher, in 't Gasternthal ontspringt, in den beginne schoone watervallen vormt, verscheidene beken opneemt, en door een gegraven kanaal, bij Thün, in het Thuner meer valt.

KANDERI, Turk. Aziat. dorp, sandschakat Kodscha-Ili.

KANDERSTEIN, Zwits. dorp, kanton Bern, het eenigste in 't Kanderthal, aan den weg over den Gemini.

KANDERTHAL, Zwits. dal, kanton Bern, in 't Obernland, langs de Kander.

KANDIA, zie Candia.

KANDIL, Turk. riv., prov. Basra.

KANDURO, de W. punt van 't Turk. eil. Rhodes.

KANE, Rus. riv., gouv. Tomsk, valt in de Jeniseï. 2. Tak van den Ganges in O. Indië.

KANEBADAM, Tartaarsche stad aan den Jaxartes; 21 mijlen N. O. van Samarkand.

KANEC, zie Canec.

KANECHA, zie Kanaghi.

KANEKIN, Turk. Aziat. stad, prov. Bagdad, aan de Diala.

KANEM, zie Canem.

KANER, riv. in 't Fr. dep. Moezel.

KANESU, het W. deel der Chin. prov. Chensi, dat in 4 distr., 7,412,000 inw. bevat.

KANEW, KANIEW of *Kaniow*, Rus. stadje, gouv. Kiew, aan den Dnieper, met 251 huizen.

KANG, Chin. stad, prov. Houquang.

KANGA, Afr. zeehaven van Loango, aan eene baai in de Atl. zee. 2. Jap. vorst. op Niphon, ook *Kasju* genoemd, aan het meer van Omo, met eenen bergachtigen en schralen grond, die naauwelijks genoeg koren voor de behoefte opbrengt; doch er wordt veel zijde gewonnen en geweven, terwijl de meeste azijn- en andere stokerijen van Niphon alhier gevonden worden.

KANGAI, Aziat. gebergte in Mongolië, dat met de Tibetaansche en Uralische gebergten te zamen hangt, en zich O. waarts tot aan de zee van Japan uitstrekt.

KANGAN, zie Coïmbetoor.

KANGAROE, Austr. eil. aan de Z. kust van Nieuw Holland, door FLINDERS ontdekt, welke hier vele kangaroes vond, die zoo tam waren, dat men ze met eenen stok kon dooden. De grond was zeer vruchtbaar en boschrijk.

2. Kaap Kangaroe op 155. 44. 31. L. en 35. 43. Z. B.

KANGARYARUZ, Rus. meer, gouv. Finland, kreits Abo.

KANG-CHAN, Chin. stad op Corea, 5 mijlen Z. W. van Kang-tcheou. 2. Zie Dinagepore.

KANGEE, Afr. stad, kon. Kasson; 11 mijlen Z. O. van Koouiakary.

KANGELANG, O. Ind. eil., N. O. van Madura, met veel hout, door verscheidene kleine eil. en klippen omringd, die het landen hier zeer moeijelijk maken. Het wordt veel door zeeroovers bezocht. 133. 30. L. 6. 50. Z. B.

KANGER, berg in 't Rus. gouv. Lijfland.

KANGHRI, Turk. Aziat. sandschakat, prov. Natolië, een deel van het oude Galatië, tusschen Kastemunil, Siwas, Karaman, Anguri en Boli gelegen, door het gebergte Kus in twee deelen gedeeld, en door de bergruggen Kus, Alkas en Budenar doorsneden, doch vele schoone dalen en vlakten bevattende, die door den Kisil-Irmak, met deszelfs takken, de Schirissu, Adschissu en Duras, alsmede door de Milan bespoeld worden. Het land is rijk in koren, boomvruchten, hout en vee, en heeft eene zoutgroef. De hoofdstad Kanghri, door KINNEIR, *Tschangsi* (Gangra) genoemd, ten Z. van de Kus, tusschen de Schirissu en Adschissu, is vrij groot en levendig, met houten huizen.

KANGO, Afr. lands. in 't kon. Loango, zeer bosch- en bergachtig, met zeer vele elefanten, zoo dat men hier ivoor haalt. Men wil dat de bergen koper zouden bevatten

KANGORIMA, Jap. stad op Ximo, vorst. Satzuma, met eene haven aan de baai van Satzuma, alwaar, in 1543, drie Portugezen aan land kwamen, en alzoo Japan ontdekten.

KANGRAH of *Nagorcote*, O. Ind. vorst. in Kuhistan of het bergland der prov. Lahore, een aanzienlijke staat, welke ten N. en N. O. aan het Himmalaya gebergte grenst, en door eene bergketen van Pundschad gescheiden is. Het is een heerlijk, vruchtbaar dal, dat door onderscheidene bergriv. bespoeld wordt, en rijst, maïs en suiker, ook tot uitvoer, voortbrengt. Er is ook veel vee, ijzer en andere metalen. De raja is den Seiks cijnsbaar. De hoofdstad Kangrah ligt op eene hoogte, op welker top een sterk kasteel staat, en die door de Rauvy bespoeld wordt. Zij bevat 2000 huizen, en heeft in hare nabijheid den beroemden tempel der Hindo's, Juwala Muchi, eene voorname bedevaartplaats. 93. 42. L. 32. 15. N. B.

KANG-TCHEOU, Chin. stad van Corea.

KANG-TCHIN, Chin. stad van Corea.

KANGTAO-CHIEN, Chin. stad, prov. Schangtong, aan de Juho.

KANGURUH, zie Kangaroe.

KANGYANTSCHEN, Chin. stad, prov. Setschuen.

KANHAWA, gr. der N. Amer. Rep., prov. Virginië, met 4000 inw.

KAN-HIA-TCHIN, Chin. stad, prov. Quangtong, 20 m. van Hoeitcheou.

KANINCHENWERDER, zie Pfaueninsel.

KANIEWA of *Kaniow*, zie Kanew.

KANIJEE, O. Ind. pl., prov. Guzeratte.

KANIKA, Afr. stad van Bambarra, aan den Niger; 35 m. Z. W. van Sego.

KANIN-NOS, landtong in 't Rus. gouv. Archangel, tusschen de Witte Zee en de Tscherkoja Guba.

KANISS, Afr. stad van Dongola, aan den Nijl; 8 m. O. Z. O. van Dongola.

KANJA, Perz. dorp in Armenië.

KANJANGANG, riv. op 't eil. Java.

KANK, de voorstad der Boh. stad Kuttenberg, kreits Czaslaw, met eigen regt, zilvergroeven en 120 huizen.

KANKAD, W. Afr. stadje van Woolly, bij de Gambia.

KANKARU, Afr. stad van Mandingo, aan eene riv., die 13 m. Z. van Bammakoo in den Niger valt.

KANKERKER, dorp op 't O. Ind. eil. Ceylon.

KANKIANG-HO, groote riv. in China, prov. Kiang-si.

KANKUCHIN, riv. in China, prov. Chansi, valt in de Hoangho.

KANKUNCOTTA, O. Ind. stad, prov. Mysore.

KANKY-LABY, Afr. stad, lands. Foota Jallo; 15 m. Z. O. van Laby.

KANNANUR, zie Cananor.

KANNE, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Maastricht.

KAN-NGAN, Chin. stad, op de W. kust van 't eil. Hainan.

KANNAGHERRY, O. Ind. stad, prov. Bejapoor.

KANNIK BANJA, Boh. vlek in Zevenbergen, op de Hong. grenzen.

KANNOE, riv. in 't Rus. gouv. Kasan.

KANNSTADT, zie Cannstadt.

KANODEI, Rus. stad, gouv. Simbirsk.

KANOGE, O. Ind. stad, prov. Agra.

KANONIKOLSK, Rus. bergwerk, gouv. Orenburg, met 680 inw.

KANSAKI, 1 distr. en eene Japan. zeestad, eil. Niphon. 2. Jap. distr. en stad, eil. Ximo.

KANSANG, zie Panschang.

KANSAS of *Kanzas*, N. Amer. volksstam

stam aan de riv. Arkansas.

Kanses, N. Amer. riv. van Louisiana, die na eenen O. loop van 500 mijlen in den Missouri valt. De oevers hebben vele weiden, en er zijn zoutbronnen. De mond is op 38. 31. 13. N. B.

Kansiuen, Chin. stad in Chansi.

Kansk, Rus. vesting, gouv. Tomsk, met pelterij-handel. 2. Rus. Aziat. D., gouv. Irkutsk, aan de Kan, met 210 inw.

Kanskoë, Zweed. eil., haven en quarantaine, nabij Gothenburg.

Kansonten, O. Ind. riv., prov. Agra.

Kanta, Zevenb. D., kom. Weissenburg.

Kantal, Aziat. gebergte in Klein Tibet.

Kantalberry, Chin. plaats in Boetan.

Kantaisse, Aziat. sneeuwgebergte, dat zich in Tibet van den Mustag scheidt, en de grensscheiding is tusschen den Bramapoeter en het gebied van den Ganges.

Kan-Tapolcza, zie Teplitz.

Kantcheou, groote Chin. stad, prov. Schensi, die hetzelfde zou zijn als 't *Campion* van Marco Polo en anderen.

Kantera (el), Afr. D. van Tunis.

Kantes, Nederl. dorp, prov. Groningen, met 400 inw.

Kanto, Jap. stad op Niphon; 45 m. W. van Meaco.

Kantore, Afr. negerrijk in Senegambië, aan den Z. oever der Gambia.

Kantschanghien, Chin. stad, prov. Schensi.

Kantschu, 2 Chin. steden der prov. Schensi, de eene aan de Hoecho, de andere niet ver van den grooten muur; de zetel van een' gouverneur, en eene aanzienlijke koopstad, bijzonder in huiden, wol, en grof doek voor regenmantels. 118. 36. L. 39. 1. N. B.

Kantscheufa, Chin. stad, prov. Kiang-si, aan de Kankiang en Tscham, met veel handel, en om haar vernis beroemd.

Kanty, Galicische stad, kreits Myslenice.

Kantzowa, Rus. D., gouv. Tambor.

Kanyapura, O. Ind. stad in Z. Canara.

Kanzach, tak van den Donau in Wurtemburg, komt uit 't Feeder meer.

Kanzas, zie Kanses.

Kao, een der Vriendelijke eil. in de Stille Zuidzee, tusschen Hogee en Rotterdam, door Tasman ontdekt. Het heet ook Aghao, Oghao of Kayhay.

Kao-Chan, klein eil. in de Chin. zee, het Westelijkste der groep Miatan.

Kaolin, Chin. stad in Schensi.

Kaoming, Chin. stad in Quangtong.

Kaoming-sze, Chin. stad in Kiang-nan.

Kaoping, Chin. stad, prov. Schensi.

Kaotcheng, Chin. zeestad van Corea.

Kaotcheoufou, Chin. stad, prov. Quangtong, aan de Singhio, met sterken handel, heeft 5 steden onder zich.

Kaotching, Chin. stad, prov. Honang.

Kao-tschuen, zeestad van Corea, prov. Kingkitao.

Kao-Yen-hu, groot en vischrijk Chin. meer, prov. Kiang-nan.

Kao-Yeou, Chin. stad, prov. Kangnon.

Kapa, Arab. dorp, prov. Hedsjas.

Kapach, Turk. stad in Bulgarië.

Kapadosische Pontus, zie Tarabosan.

Kapadoe, stadje op 't O. Ind. eil. Madura.

Kapak, stadje op Java, prov. Matarem, aan de Solo.

Kapalany, Turk. stad in Romanië.

Kapantogh, W. Perz. gebergte, aan de grenzen van Nachtschiwan.

Kapatschewa, Rus. dorp, gouv. Archangel, bij de Dwina.

Kapechachi, schiereil. in de Marmerzee, tot Aziat. Turkije behoorende.

Kapel, vier Nederl. heerl., prov. N. Braband, distr. 's Hertogenbosch, in de zoogenoemde Langstraat, in 's Giveldum, Vrijhoeven, Nederveen en Zuid Kapel onderscheiden.

Kapel Avezaath, zie Avezaath.

Kapelle, onderscheidene dorpen in ons Vaderland, door bijgevoegde namen onderscheiden, als: K. *op den IJssel* in Z. Holland, met steenbakkerijen. 2. *Blaauw* K., prov. en arr. Utrecht. 3. Prov. Zeeland, distr. Zierikzee. 4. Prov. Zeeland, op het eil. Duiveland. 5. *Oost en West* K., zie Oost- en West Kapelle.

Kapellhamn, Zweed. haven in Gothlands-län.

Kapello (Kaap), de Z. punt van 't eil. Cerigo in de Middell. zee.

Kapendritti, Griek. D. in Attica.

Kapernaum, vervallene Turk. Aziat. plaats in Palestina.

Kapes, zie Capes.

Kapfelberg, Beij. D., Regenkreits.

Kapfenberg, Oostenr. dorp in Stiermarken, kreits Bruck, met 540 inw.

Kapi, Hong. dorp, kom. Scharosch.

Kapini, klein onbewoond O. Ind. eil., aan de W. kust van Sumatra. Op de meeste kaarten wordt het Batu genaamd, terwijl aan het eigenlijke eil. Batu den verkeerden naam van Mintaon wordt gegeven.

Kapinoscher heide, groot bosch in Polen, dat veel hout oplevert.

Kapita, Turk. gebergte in Bosnië.

Kapitanshaven, Rus. haven op 't eil. Unalaschka, het grootste der Vossen eil., ten O. van Azië.

KAPLAN, W. Perz. gebergte in Azerbidia, distr. Germrud.

KAPLENDEE, tak van de riv. de Lena, in 't Rus. Aziat. gouv. Irkutsk.

KAPLITZ, Boh. vlek, kreits Budweis, aan de Malsch, met 1370 inw. 2. Boh. vlek, kreits Tabor, met 1350 inw.

KAPLUNOWKA, Rus. dorp in de Slobodische Ukraine, kreits Charkow.

KAPNIK of *Banya Kapnik*, Hong. bergvlek in Zevenbergen, distr. Kövar, met goud- en zilvermijnen.

KAPNINO, Rus. dorp, gouv. Wladimir, kreits Pereilawl, aan de Trubesch.

KAPOLNASER DISTRICT, van 't Hong. kom. Krassova, 24¾ V. M. groot, met het vlek Facset.

KAPORNAK, Hong. distr., kom. Szalad, 24 V. M. groot, met het marktvlek Nagy-Kapornak. 34. 37. L. 49. 49. N. B.

KAPORTIR, Rus. Aziat. riv., prov. Abchasi.

KAPOS, Hong. distr., kom. Unghwar, met 't vlek Nagy-Kapos, aan de Latorcza.

KAPOSZTAFALVA, zie Kapsdorf.

KAPPAL, zie Capella, No. 3.

KAPPEL, Bad. D., Zeekreits. 2. Dorp aldaar, ambt Willingen, met 450 inw. 3. Keur-Hes. dorp, prov. Op. Hessen, ambt Marburg, met 500 inw. 4. Wurt. dorp, Donaukreits, met 550 inw. 5. Zie Cappel, No. 2.

KAPPEL AM RHEINE, Bad. dorp, Kinzigkreits, met 850 inw.

KAPPEL UNTER RODECK, Bad. dorp, Kinzigkreits, ambt Achern, met 1500 inw.

KAPPEL UNTER WINDECK, Bad. D., Kinzigkreits, ambt Buhl, met 760 inw.

KAPPELN, dorp in Holstein Oldenburg, kreits en ambt Kloppenburg, met 1260 inw.

KAPRA, Turk. Aziat. eil., sandschakat Rhodes, tusschen Istankoi en Kalamins.

KAPRARIA, Turk. D., sands. Andros.

KAPRI, Oostenr. eil. in de golf van Sebenico, prov. Dalmatië, kreits Zara.

KAPRONCZA, zie Copreinitz.

KAPSDORF, Hong. dorp, kom. Zips.

KAPTOL, Hong. dorp in Zevenbergen, distr. Posega, hoofdpl. eener heerl. van 10 dorpen.

KAPUL, een der Aziat. Sooloo eil., ten N. O. van Sooloo.

KAPULI DERBENT of *Porta Trajani*, bergpas in het Turk. sandschakat Sofia, naar Rumelië.

KAPUT, Pruis. dorp, regdst. Potsdam, aan de Havel, met 700 inw.

KAPUVAR, Hong. vlek, kom. Oedenburg, aan eenen arm der Raab, tusschen moerassen, met 2950 inw. en tabaksfabr. 47. 35. N. B. 34. 40. L.

KAPWEILER, zie Saal.

KAR, W. Perz. vlek, prov. Irak.

KARA, Rus. riv., gouv. Archangel, aan de grenzen van Tobolsk, valt op 69. in de IJszee. 2. Twee Chinesche steden in Mongolië.

KARA AMID, zie Diarbekir.

KARAAGAES, Turk. dorp, sandschakat Silistria.

KARABABA, Turk. stad, tegenover Egribos, op het eil. Negropont.

KARABAGAR, Turk. Aziat. stad in Natolië; 8 m. Z. van Milets.

KARABAGH of *Schuschi*, (bij ARROWSMITH *Sinshi Khansch*), distr. in Aziat. Rusland, in de prov. Schirwan der Kaukazische landen, ten N. aan de Kur, ten O. aan de vlakte Mogan, ten Z. en W. aan de Perz. prov. Azerbidia grenzende, vormt den hoek, welke de Aras, bij derzelver zamenkomst met de Kur maakt, terwijl het gebergte Massischi en de beek Kurektschai, het van Azerbidia scheiden. De grootste riv. zijn de Kur en de Aras, terwijl het binnenland door de Karkar bespoeld wordt. De grond is bijzonder vruchtbaar, en brengt veel koren, gierst, rijst, tuinvruchten, hennep, katoen, zijde, enz. voort. Ook de veeteelt is belangrijk, doch er is gebrek aan hout. De inw. zijn Turkomannen en Armeniërs. De eerste zijn zwervende Mahomedanen, de laatste Christenen, en hebben steden en dorpen. Het staat onder eenen chan, die sedert 1806 de Rus. heerschappij erkent. Het heeft eene hoofdstad van denzelfden naam. De chan woont in de vesting Schuschi.

KARABAR, zie Kalabar.

KARABASARI, Turk. Aziat. stad in Natolië; 7 mijlen W. van Kiangari.

KARABEISCHEH, W. Perz. stad, prov. Mazanderan, aan de Kaspische zee.

KARABIGNAR, Turk. Aziat. stad in Caramanië; 7 m. Z. van Akserai.

KARABOA, Turk. Aziat. stad in Natolië.

KARABOGAS, baai aan de O. zijde der Kaspische zee.

KARABOL, winter-woonplaats der Aralers in Dschagatai of Tartarije.

KARABONARI, Turk. stad, prov. Kartuel; 10 m. Z. O. van Selimno.

KARABORNIATEN, volk in de ontoegankelijke Aziat. bergen van Natolië, bij de Wurla, leeft van de zijdeteelt.

KARABOULAKI, Aziat. D. in Georgië.

KARABUGAS, zie Karabogas.

KARABUNAR, Turk. stad, sandschakat Kirkilissa. 2. Turk. Aziat. stad, prov. Karamanië, sandschakat Konieh; in den

den omtrek zijn zoutgroeven, en de Kamburini, een akelig voorgebergte van den Taurus.

KARABURNU, voorgebergte van den Balkan in Turkije, hetwelk bij de golf van Arlona, in zee loopt.

KARABURUM, kaap in de Turk. prov. Itschil, sandschakat Aluja.

KARAC, kleine stad in Steenachtig Arabië; 30 m. Z. van Jeruzalem.

KARACAR, Arab. stad, prov. Nedsjed; 50 mijlen N. O. van Hajar.

KARACUZ, Perz. D.; 7 m. van Erivan.

KARACCIOLAN, KARELSCHITAN of *Kara Dschioglan*, Kurdisch vorst. in Turkomannië, welks vorst 15,000 man in de wapenen kan brengen.

KARAD, Hong. D., kom. Schumegh.

KARADAGH, W. Perz. distr., prov. Azerbidia, ten N. W. van Ardebil, op de grenzen van Mogul, met het gebergte Seilun en rijke ijzermijnen. De hoofdpl. is Ahar. 2. Zie Karatag.

KARADGEH SU, Aziat. riv. van Diarbekir, valt in den Tigris.

KARADGI-DAG, berg in Aziat. Turkije, omtrent 2 mijlen van Karamanië.

KARADJEHLAR, Turk. Aziat. dorp in Natolië, met 200 inw.

KARADJUK, Turk. Aziat. D. in Natolië.

KARADRO, Turk. Aziat. D. in Caramanië

KARADSCHATAG, Turk. dorp, sandschakat Iskenderi.

KARADSCHURI, Turk. Aziat. dorp in Natolië, aan eene kleine riv.

KARADSCHUTAGH, Turk. Aziat. gebergte, prov. Diarbekir, een tak van den Taurus.

KARAEMID, zie Diarbekir.

KARAFERIA (het oude *Beroca* of *Pernoca*), Turk. stad aan de Ferrina, met vele moskeën, griek. kerken en 8,000 inw., katoenweverijen en verwerijen, heerlijke boomvruchten, rijstteelt, en in den omtrek roodachtig marmer.

KARAFNTO, zie Sachalin.

KARAGAN, riv. in 't Rus. gouv. Woronesch, kreits Novokhopersk.

KARAG of *Dschaf* (*Kragojerats*), groot Turk. vlek, sandschakat Semendria.

KARAGAO, eil. in de golf van Ilana, op 't O. Ind. eil. Mindanao.

KARAGILAR, Turk. stad, prov. Romanië, met 7,000 inw.

KARAGINSKOI, Aziat. eil. in de golf van denzelfden naam, aan de O. kust van Kamschatka, met klippen omringd. Men vindt er tallooze zwermen van strandvogels en eenige Kamschatdalen, die van de visch- en robbenvangst bestaan.

KARAGOL, Turk. dorp, sandschakat Silistria. 2. *Kaap* K., oudtijds *Posodium*, aan de N. O. kust van 't eil. Corfu. 3. Aziat. stad in Groot Bucharije, aan een meer; 8 mijlen Z. W. van Bochara.

KARAGU, Rus. riv. in de woestijn der Kirgische Kozakken.

KARAH, Arab. stad, prov. Nedsjed.

KARA-KERMAN, Turk. zeestad, sandschakat Silistria, nabij den mond van den Donau in de Zwarte zee, met een kasteel en handel.

KARAHISSAR, Turk. Aziat. sandschakat, prov. Erzerum. 2. K., gewoonlijk *Schabin Karahissar*, groote Turk. stad en sterke vesting, hoofdpl. van voorn. sandschakat, aan het hangen van eenen berg, op welken eene citadel staat, volgens GARDANNE, met 2,200 huizen, en fabr. van katoenen stoffen en zeer gezochte confituren, terwijl in den omtrek aluin gegraven wordt. 3. Sandschakat in de Aziat. prov. Natolië, W. van Karaman, bergachtig en door eene keten van den Kaldes-Tagh doorsneden, echter ook schoone dalen en vlakten bevattende, welke door de Marcys, Orpas en Obrimas (takken van den Minder) en de Akarsu bespoeld worden, en bijzonder moon en tabak voortbrengen. Tusschen Karahissar en Eskehissar is eene modderige zoutzee. 4. K. of *Afium-Karahissar* (Apamea Kebotol), hoofdpl. van voorn. sandschakat, en eene der grootste steden van Natolië, aan het einde der bergketen Kaldes-Tagh, en aan den voet van eene loodregte rots, welker top versterkt is. Zij wordt door de Akarsu bespoeld, heeft 12 moskeën, eene grieksche kerk, 2 vervallene Armenische kapellen, vele bazars, 5 baden, 6 werkplaatsen, naauwe en op vele plaatsen zeer steile straten, die het water door beken van de bergen ontvangen, en ongeveer 60,000 inw., die beroemde fabr. van zwart vilt, en vooral van opium hebben. 48. 1. L. 38. 3. N. B.

KARAHOTUN, Aziat. stad in Mongolië.

KARAI, Rus. riv., gouv. Astrakan.

KARAIA, vlakte in den Kaukazus, Rus. Aziat. prov. Gruzië.

KARAÏBISCHE EIL., zie Caraïbische.

KARA IBRAHIM, Rus. D. in Bessarabië.

KARAJEE, O. Ind. D., prov. Bejapoor.

KARAK, Rus. Aziat. riv. in Circassië, aan dewelke 23 dorpen der Lesghiërs liggen, met ongeveer 1100 huisgezinnen, waarvan Surate het voornaamste is. 3. Aziat. woestijn in Dschagatai of Tartarije. 4. Turk. Aziat. dorp, prov. Merasch. 5. Arab. vesting, prov. Hedsjas, aan de bronnen van de riv. Sofisa, op den top van eenen heuvel, dien

men met eenen wenteltrap beklimt.

KARAKAGI, Rus. Aziat. D. in Georgië.

KARAKAITAK, Aziat. D. in Daghestan.

KARAKAKOOA, Austr. baai aan het W. einde van het Sandwichs eil. Owahi. 19. 28. N. B. 221. 46. L.

KARAKAL of *Karakalla*, Turk. stad in Walachië; 28 m. van Bucharest.

KARAKALDERIN, Turk. stadje, prov. Romanië; 8 m. W. van Silivria.

KARAKALPAKEN of *Zwartmutsen*, Aziat. volk in Dschagatai of Onafhankelijk Tartarije, dat zich eigenlijk *Karakiptschaken* (zwarte veehoeders) noemt. Zij zijn afstammelingen der Turkomannen, die zich hier aan de monden der Syr en aan het meer Aral nedergezet hebben. Zij tellen ongeveer 35,000 strijdbare mannen, en hangen eenigzins van de Kirgizen af, doch hebben hunne eigene khans, welker magt door den invloed der geestelijkheid of *chodschas* bepaald is. Voor het overige zijn de Karakalpaken half-zwervende volken, welke des winters in gebouwde huizen, die dorpsgewijze bij elkander staan, wonen, doch in den zomer met hunne tenten rondreizen. Behalve de veeteelt, hebben zij ook eenigen landbouw en zijn zeer bekwaam in het vervaardigen van ijzerwaren, wapenen, kruid en lood, enz.

KARAKALPAKEN (LAND DER), Aziat. lands. in Dschagatai, langs het meer Aral, grenzende ten N. aan 't land der Kirgizen, ten Z. aan de woestijn Karak, die het van Kharisin scheidt, en ten W. aan het meer Aral. De Syr met derzelver beide armen, en de Kisil vallen hier in het meer Aral, dat hier de beide golven Tschigansk en Ujany vormt. Het geheele land is eene kale vlakte, zonder boom of struik, berg of heuvel; echter hier en daar met aanzienlijke streken vruchtbaar land, en vooral heerlijke weiden.

KARAKASITZA, Turk. dorp in Dalmatië, kreits Spalatro.

KARAKERMAN, Turk. stad aan de Zwarte zee.

KARAKHOI, Turk. Aziat. dorp in Caramanië.

KARAKIAH, W. Perz. D. in Azerbidia.

KARAKIPTSCHAKEN, zie Karakalpaken.

KARAKITA, een der Moluksche eil., tot de groep Sangir behoorende. 2. Zie Bucharije.

KARAKOI, Turk. dorp, sandschakat Gallipoli, aan de golf Sciros, waar veel zout gewonnen wordt.

KARAKOL, Aziat. riv. in Chin. Mongolië.

KARAKORUM, zie Mustag.

KARAKTSCHAI, stam der Basianen, in 't Rus. Aziat. lands. Circassië, welker landje alleen uit dalen bestaande, aan den N. voet van den Elbrus, tusschen de kleine Abasa, de bergen Kandschak, Tschalpak en Urde, den Elterus en 't Sneeuwgebergte gelegen is. De grond, die door de Khussuk, Kuban en Teberde bespoeld wordt, is zeer vruchtbaar, en brengt tarw, gerst, gierst en tabak voort, doch het grootste gedeelte is met bosschen bedekt, waarin vele verscheurende dieren huisvesten. Zij hebben ook kleine, maar sterke en vlugge paarden, muilëzels, ezels, rundvee en schapen; zij maken heerlijke boter en kaas, eene soort van laken, dat in geheel Kaukazië gezocht wordt, laarzen van geiten-leder, en tapijten; brouwen goed bier en brandewijn uit gerst en tarwe, en telen onderscheidene soorten van tabak, dien zij aan de Noguiërs, Suanen en Joden verkoopen. Zij wonen in zindelijke huizen van dennenhout en belijden den Mahom. godsdienst. 2. Twee dorpen in voorn. land, met 250 huizen.

KARAKUBA, Rus. stadje, gouv. Jekaterinoslaw, kreits Rostow, met 1400 inw.

KARAKUBAN, zie Kuban.

KARAKUL, riv. in Chin. Mongolië.

KARAKURODY, Aziat. D. in Schirwan.

KARALANCZUS, zie Koningsberg.

KARALEIJANGO, W. Afr. stad van Kaarta; 35 mijlen van Kemmoo.

KARALI, Turk. Aziat. dorp en meer, prov. Karamanië.

KARALUKALA, Turk. Aziat. dorp in Armenië; 10 mijlen van Erzerum.

KARAMAN, Rus. riv., gouv. Astrakan, valt in de Wolga. 2. Rus. Aziat. dorp in Schirwan. 3. Zie Caramanië.

KARAMBO, zeestadje op 't O. Ind. eil. Bali.

KARAMIT, Turk. Aziat. dorp; 10 m. van Macri.

KARAMORT, voorheen *Antakia*, Aziat. meer in de Turk. prov. Haleb.

KARAMURAD, Turk. stad in Bulgarië.

KARAMUSAL, Turk. Aziat. stad aan de Marmerzee; 12 mijlen van Bursa.

KARAMUSTAFALAR, Turk. stad in Romanië; 7 mijlen van Philippoli.

KARAMYK, Rus. Aziat. riv. in Kaukazië.

KARAMYSCH, Rus. Aziat. riv., gouv. Saratow.

KARAMSSIN, zie Kermanschah.

KARAN, versterkte Afr. stad in Benin.

KARANA, Rus. D., gouv. Jekaterinoslaw.

KARANALI, zie Goggrah.

KARANEVACZ, Turk. stad in Servië.

KARANG ASSOM, zie Carang-Assom. 2. K. *Bolong*, stadje op Java, op den

het schiereil., dat met de Schildpadden kaap eindigt. 3. K. *Magan*, dorp op Java. 4. K. *Pidon*, kaap van Java, prov. Banjuivang. 5. K. *Sambong*, aanzienlijke stad van Java in 't rijk Cheribon. 6. K. *Fagle*, dorp op Java. 7. K. *Tawang*, dorp aldaar, prov. Beniki.

KARANKALLA, Afr. stad van Kaarta.

KARANKU, W. Perz. riv., valt in de Senderut, en met deze in de Kaspische zee.

KARALANCZUS, zie Koningsbergen.

KARANTINAJA-BUCHTA, zie Cherson.

KARAPOONAR, Turk. stad in Romanië.

KARAS, Rus. Aziat. dorp, gouv. Kaukazië, met 200 inw.

KARASBAG, Aziat. dorp in Armenië.

KARASCH, Hong. riv., valt in den Donau.

KARASCHOLAN, erfelijk vorst. der Kiurden, in de Turk. Aziat. prov. Bagdad.

KARASI, Turk. Aziat. sandschakat, prov. Natolië (een deel van Mysia), grenzende aan de Egeïsche zee, met eene bergketen doorsneden; doch verder vlak. Het brengt koren, wijn, katoen en vruchten voort. De hoofdplaats is Balikewi.

KARASISCHE ZEE, zie Karische zee.

KARASJEE, O. Ind. stad, prov. Bejapore.

KARASJOK, Noorw. riv. en dorp in W. Finmarken.

KARASOL, riv. in 't Rus. gouv. Astrakan.

KARASU-AVOGLI, Turk. Aziat. riv., die op den Taurus ontspringt, en in den Kizil-Irmak valt.

KARASUBASAR, zie Carasu, No. 4.

KARASUK, Rus. Aziat. riv., gouv. Tobolsk, valt in het meer Sultan.

KARATAG EN KARATAGH, 2 Turk. sandschakaten in Azië, prov. Schehrsor en Bagdad, beide echter niet genoegzaam bepaald om te beschrijven. 2. Gebergte in Turkije, sandschakat Iskenderi, prov. Bosnië, ook Montenegro genoemd. 3. Distr., zie Montenegro. 4. K. of *Karadagh*, Turk. vlek, sandschakat Salonika, tot welks regtsgebied 30 kleine dorpen behooren, wier inw. veel tabak bouwen.

KARATAJEN, zie Mordwinen.

KARATAL, riv. in Chin. Mongolië.

KARATASCH, een der hoogste toppen van het Uralisch gebergte, in Aziat. Rusland.

KARATAU, tak van 't Uralisch gebergte, gouv. Orenberg, waar de Ural ontspringt.

KARATJA, Turk. sandschakat in Bagdad.

KARATOPE, Chin. Tartaarsche stad in Hami of Khamil; 10 m. W. van Hami.

KARATOVA, Turk. marktvlek, prov. Romanië, tusschen hooge en meestal kale bergen, met 4000 inw., die bijzonder veel in koper werken, en jaarlijks eene aanzienlijke kopermarkt houden. Er zijn kopermijnen in het gebergte Egrifu.

KARATSCHAI, zie Basiana.

KARATSCHEW, Rus. kreits, gouv. Orel, tusschen 51. 46. en 52. 29. L. en 52. 38. en 53. 28. N. B., door de Dema, Scheresat en Reseta bespoeld. De kreits heeft wel vele bosschen, maar ook goeden landbouw en veeteelt. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, aan de Scheresat, met 3 steenen en 9 houten kerken, 6,000 inw. en goede jaarmarkten. 52. 36. L. 53. 16. N. B.

KARATSCHUK, Aziat. gebergte in de binnenlanden van Tartarije, dat met den Mustag verbonden is.

KARAT SIRIM, Perz. D. in Kurdistan.

KARATUIN, Perz. dorp in Irak.

KARATUKLO, tak der Aziat. riv. Kuma.

KARAULI, Turk. stad van Romanië.

KARAULNOI, Rus. Aziat. dorp, gouv. Kolywan, aan de Jenisea.

KARAUMET, Aziat. gebergte langs het meer Aral.

KARA-VERIA, zie Veria.

KARAWANG, kaap aan de N. kust van Java.

KARAWARI, Turk. dorp, sandschakat Ainabachti.

KARAWEINA, Rus. D., gouv. Saratow.

KARAZON, kaap in Egypte, aan de Middell. zee, niet ver van Damiate, nabij de plaats waar POMPEJUS het hoofd werd afgehouwen.

KARAZU, zie Carasu.

KARBA, zie Uda.

KARBACH, Wurt. D., Neckarkreits.

KARBADI, Turk. stad in Bulgarië.

KARBIOTISSA, eil. in den Griek. archipel bij Policandro.

KARBITZ of *Karwiecze*, Boh. stad, kreits Leutmeritz; met 800 inw.

KARBOW, D. in Mecklenburg Schwerin.

KARBUS-ABAD, Perz. dorp in Irak.

KARCARA, Perz. dorp van Segistan.

KARCHA of *Eski*, Turk. Aziat. dorp, prov. Bagdad, aan den Eufraat.

KARCIS, Turk. D., sands. Salonika.

KARCZEW, Pool. D., waiw. Podlachië.

KARCZMISKO, Pool. stadje, waiw. Podlachië, niet ver van den Weichsel.

KARDAMULA, Turk. stad van Morea.

KARDAMYTA, Turk. D. in Natolië.

KARDANAH, Aziat. riv. van Palestina.

KARDASCH RZECZICZ, Boh. stadje, kreits Tabor, met 154 huizen.

KARDEH-TOONDAL, distr. en 2 dorpen in de Aziat. prov. Guriël.

KARDEN, zie Carden.

KAR-

KARDOFAN, zie Sennaar.
KARDSZAG of *Kardzag Uj-Szallas*, Hong. vlek in Groot Cumanië, met 3 kerken en 9000 inw. 47. 19½. N. B.
KARDU, ZAHDE of *Dschesira*, Turk. Aziat. stadje, op een eil. in den Tiger.
KARDUEL, zie Georgië, No. 1.
KAREK, zie Careck.
KARELDBEK, Deen. D. in Jutland.
KARELI, Rus. stadje, prov. Georgië.
KARELSCHITAN, zie Karacciolan.
KAREMID, zie Diarbekir.
KAREN, Aziat. bergtak van den Kaukazus, in W. Perzië, prov. Irak.
KARENDAR, zie Carendar.
KARENPAN, dorp van 't eil. Ceylon.
KARENSISCHE, zie Karische zee.
KAREWAW, stad op de O. kust van 't eil. Ceylon. 99. 36. L. 7. 25. N. B.
KAREWITTEE, distr. in 't O. van Ceylon.
KAREZIN, Perz. dorp van Farsistan.
KARGA, tak der Turk. Aziat. riv. Bergusin.
KARGALA. Rus. stad, gouv. Orenburg, met 2000 inw., handel en veeteelt. 2. De naam van 3 kleine Rus. riv., gouv. Orenburg.
KARGALDZIN, Rus. Aziat. meer, 20 mijlen in den omtrek groot.
KARGAN, Rus. Aziat. riv., gouv., Tomsk.
KARGATE, Rus. Aziat. riv. in Siberië.
KARGAUM, zie Gergoni.
KARGAW, O. Ind. stad der Mahratten, prov. Khandeish. 93. 21. L. 21. 54. N. B.
KARGE, KARGOWA of *Unruhstadt*, Pruis. stadje, regdst. Posen, met 1950 inw., lakenweverij, enz.
KARGHERON, Perz. D. van Ghilan.
KARGINA, Rus. Aziat. dorp, gouv. Kaukazië.
KARGINSKOI, Rus. eil. bij Kamschatka.
KARGO, Afr. prov. van Loango, met kopermijnen.
KARGOPOL, Rus. kreits, gouv. Olonez, tusschen 54. 45. en 58. 38. L. en 60. 31. en 62. 37. N. B., het O. deel des gouv., door de Onega en het meer Latsche bespoeld. Het land is heuvelachtig, heeft vele bosschen en moerassen, en eenen natten, kouden grond, die weinig voortbrengt. Er zijn 44,500 inw. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, aan de Onega, met 3030 inw., talksmelterijen, kaarsenmakerijen, looijerijen en handel in granen, stokvisch, haring, rendierhuiden, walrussen, beeren- en vossenvellen. 55. 30. L. 61. 29. N. B.
KARGOWA, zie Karge.
KARGU, zie Careck.
KARI, Rus. eil. in het meer Ladoga, met groote marmergroeven.
KARIA, Turk. dorp op 't eil. Morea.
KARIADEH, Turk. Aziat. dorp, nabij Klein Smyrna.
KARIAPATNAM, O. Ind. riv., op de kust van Malabar.
KARIATAIN, Arab. stad in Nedsjed.
KARIBASARI, Turk. distr. in Natolië.
KARIKAL, zie Carcal.
KARIJUSJUK of *Sarasu*, Aziat. riv. in Tartarije, valt in den Jaxartes.
KARIMATA, zie Carimata.
KARIMON-JAVA, zie Carimon-Java.
KARIN, Perz. D. van Irak, nabij Cashan.
KARINKALLA, zie Carcal.
KARINTHIË, bij de Duitschers *Kärnthen* genoemd, Oostenr. hert., thans grootendeels de kreitsen Klagenfurt en Villach van het kon. Illyrië uitmakende, en tusschen het land Boven de Ens, Stiermarken, Carniolen, Venetië en Tirol, of tusschen 30. 54. en 32. 30. L. en 46. 21. en 47. 6. N. B. gelegen, en op 191 V. M. 276,250 inw. bevattende. Het land wordt door de Norische en Karinthische Alpen doorsneden, welke bijna altijd met sneeuw bedekt zijn. De voorn. riv. is de Drave, met de Lavant, Gurk en Glan. De luchtsgesteldheid is ruw, doch gezond. De voortbrengselen, enz., zie bij de genoemde kreitsen.
KARISCHE ZEE, KARASISCHE ZEE of *Karskoe More*, gedeelte der IJszee, bij Rusland, zijnde de groote bogt tusschen Nova Zembla en de Rus. gouv. Tobolskoi, Tomsk en Archangel, benevens de Russische golf.
KARITENA, zie Caritena.
KARITHENE, Turk. riv. en stad, prov. Morea, met 3,000 inw.
KARK, Perz. dorp, prov. Irak.
KARKA, Turk. Aziat. D., sands. Siwas.
KARKANOSSI, lands. in 't Z. van het O. Afr. eil. Madagaskar.
KARKAR, Afr. berg in Algiers; 10 m. Z. van Oran.
KARKARLANG, O. Ind. eil. bij Magindanao. 144. 45. L. 4. 45. N. B.
KARKELBECK, Pruis. dorp, regdst. Koningsberg, met 44 huizen en barnsteenvisscherij.
KARKI, Turk. eil. aan de N. kust van 't eil. Rhodes.
KARKOV, zie Charkow.
KARLBACH, riv. in 't gr. hert. Hessen, Rijnprov., valt in den Rijn.
KARLBERG, Zweed. vlek, nabij Stokholm. 2. Zie Carlburg.
KARLOBAGO, Oostenr. stadje aan het zoogenoemde Morlachische kanaal, in de Croatische militaire grenzen, met 800

800 inw. en handel in wijnen, hout, honig en was. 32. 55. L. 44. 32. N. B.

KARLOGOROD, zie Kexholm.

KARLOVACZE, zie Carlowitz, No. 1.

KARLOW, D. in Mecklenburg-Strelitz, vorst. Ratzeburg.

KARLOWICZE, zie Carlsmarkt.

KARLSBAD of *Wary*, Boh. stadje, Elnbogner kreits en distr., aan de Töpel, tusschen hooge bergen, 2500 inw., die vooral in staal, geelkoper en tin werken. Er is een beroemd bad, dat jaarlijks door 24,000 gasten bezocht wordt. 30. 33. L. 50. 14. N. B.

KARLSBERG, bergtop in Keur-Hessen, bij Kassel, een top van het Habichtswald, 1310 voet hoog.

KARLSBURG, zie Carlsburg.

KARLSDORF, Bad. dorp, Murg- en Pfinzkreits, met 450 inw. 2. Keur-Hes. dorp, prov. Neder Hessen.

KARLSGAMME, Noorw. berg, stift Nordland.

KARLSKROON of *Karlskrona*, ook wel *Blekings-län*, Zweed. zeeprov., tusschen Kronenburg, Kalmar, de Oostzee en Christiaanstadt, of tusschen 32. 1, en 33. 41. L. en 55. en 56. 29. N. B. gelegen, en op 51 V. M. 67,200 zielen tellende. Zij is rondom door eene bergketen omringd, die aan beide zijden naar de zee afloopt, en voorts een groot aangenaam dal vormt, door kleine heuvels afgewisseld. De kusten zijn in het Z. met vele scheeren omringd. De grond is niet onvruchtbaar, en de luchtsgesteldheid gematigd. De riv. zijn: de Morruman, de Lyckaby-An, en Rotneley-An, welke naar de O. zee loopen. De landbouw wordt wel met veel vlijt beoefend, doch levert geen genoegzaam koren op. Verder zijn er peulvruchten, aardappelen, kool, Zweed. rapen, tabak, vlas, en vele boomvruchten. De bosschen zijn veel verminderd, echter wordt er nog veel teer, pik en potasch gewonnen. Er zijn goede weiden, rundvee, schapen, geiten, varkens en paarden. De visscherij is van belang; ook hebben de inw. eenige fabr. De uitvoer bestaat in vee en deszelfs voortbrengsels, brandewijn, hout, houtwaren, pik, teer, potasch, enz. 2. Versterkte hoofdstad van voorn. prov., op 5 eil., die door bruggen met elkander vereenigd zijn. Zij is goed en regelmatig gebouwd, met regte, breede straten, eene groote markt, waarbij het geregtshof, de Zweedsche en Duitsche kerk. In een bijzonder deel der stad is de admiraliteit, die door eenen muur van de stad is gescheiden, met de zoogenoemde admiraliteitsmarkt, het zeeärsenaal, ziekenhuis, proviantmagazijn, de oude admiraliteits-kerk, scheepstimmerwerven en magazijnen, ankersmederijen, touwbaan, het oude dok, 80 voeten diep en 100 lang, en 2 nieuwe dokken in de bogt. Verder zijn er de 3 voorsteden Wammo, Panter en Pottholm, 3 kerken, een hospitaal, 6 scholen, 10,550 inw., eenige fabr., scheepvaart, visscherij, en handel in ijzer, staal, potasch, pik, teer en steenkolen. De stad, die gebrek aan goed drinkwater heeft, is de legplaats voor de Zweedsche vloot. De haven tusschen de eil. Hasselo, Aspo, Tjurko en Storko is veilig, en kan 100 schepen van linie bevatten. De moelje is 1497 voeten lang. 33. 43. L. 56. 7. N. B. 3. Beij. distr. en dorp, Op. Donaukreits.

KARLSTADT, zie Carlstadt.

KARLSTÄTTEN, Oostenr. vlek, kreits boven 't Weener Woud.

KARLSTEIN, Oostenr. vlek, kreits boven den Mannhartsberg, aan de Theya, met fabr. 2. Zweed. vesting, prov. West Gothland. 3. Beij. D., Isarkreits.

KARLSTRÖM, Zweed. stadje, prov. Jemtland.

KARLSWERK, zie Hohenfinow.

KARLUK, Rus. plaats op 't Vossen-eil. Kadjak, met 250 inw.

KARM-EL-ARAB, Egypt. dorp, aan den Nijl; 3 mijlen Z. van Benisuef.

KARMELIS, kleine riv. in Klein Azië, die in de Kouli-Hissar-su of Lycus valt. 2. Turk. Aziat. vlek, prov. Mosul.

KARMIN, Perz. D. van Segistan.

KARMOË, Noorw. eil. in de golf van Stavanger, stift Christiaansand.

KARMSOI, Aziat. lands. in Afghanistan, prov. Kandahar, aan de beide zijden van den Hilmend. Het bevat eene groote zandwoestijn.

KARN AL MANSIL, Arab. dorp in Hedsjas; 16 mijlen Z. Z. O. van Mecca.

KARNABURUM, kaap in de Zwarte zee, Turk. sandschakat Wisa.

KARNATIK, zie Bisnagar.

KARNAWELL PATTAL, groot distr. op Ceylon, ten N. O. aan de zee gelegen, met vele bosschen.

KARNICAR, Aziat. dorp in Groot Bucharije.

KARNISCHE ALPEN, zie Alpen.

KARNOW, zie Jägerndorf.

KARNOWITZ, zie Karnowice.

KÄRNTHEN, zie Karinthië.

KAROL, zeehaven in Achter Indië, kon. Cambodschu.

KAROLATH, Pruis. vorst., regdst. Liegnitz, Freystadter kreits, uit 2 heerl.

heerl. zamengesteld, en op 4½ V. M. 10,000 inw. bevattende.

KAROLY, Hong. dorp, kom. Szathmar.

KAROLY-FEYER-VAR, zie Carlsburg.

KAROOTA, klein Afr. distr. in Abyssinië, ten Z. van Begemder.

KAROTAICHA, Rus. riv., gouv. Archangel.

KAROTSCHA, Rus. stad, gouv. Kursk.

KAROTTA, klein eil. in de Stille Zuidzee, tot de groep Meanges behoorende. 144. 36. L. 5. N. B.

KAROULY, O. Ind. distr. en stad, aan de Putchpuree, prov. Agra, met een fort. 94. 46. L. 26. 35. N. B.

KAROVO, Afr. riv. in Guiana, die in de Oyapoco valt.

KAROW, dorp in Mecklenburg-Schwerin, ambt Lübitz.

KAROWS, Afr. volksstam in de binnenlanden van Guinea.

KARPATISCH GEBERGTE of *Karpaten*, woest gebergte in Europa, tusschen Galicië en Hongarije, om Zevenbergen heen loopende, en naar de Zwarte zee minder wordende. Het vervult geheel Hongarije, Zevenbergen en de Dacische prov. aan den Donau, met deszelfs takken, en heeft met de Sudeten gemeenschap. Op de zamenkomst der grenzen van Silezië, Moravië en Hongarije bereikt het de hoogte der Alpen; de hoogste top is de Tatra in Hongarije. Het bestaat uit graniet, kalk, zandsteen, syeniet, enz., en heeft, vooral op de grenzen van Moldavië, vele wilde dieren.

KARPENISH, Turk. stad in Romanië.

KARPFEN, KARPONA of *Krupina*, Hong. kon. vrijstad, Sohler kom., aan de Krupitza, met 3000 inw. en wijnteelt.

KARPONA, zie Karpfen.

KARPOOT, Aziat. stad van Kurdistan.

KARRAK, (het oude land der Moabiten), distr. in Aziat. Turkije, prov. Damascus, sandschakat Soliman, aan de O. zijde van de Bahr-el-Lut, meestal door Beduïnen en half-zwervende volken bewoond. 2. Vlek in voorn. distr., op den top van eenen berg. Het is de zetel eens bisschops.

KARRAR, O. Ind. stad, prov. Bejapoor, aan de Krishna, met twee pagoden.

KARRBACH, Wurt. D., Donaukreits.

KARRIANERS, Birmanische volksstam in Achter Indië, in de prov. Dalli en Cassin, die in kleeding en smaak, van de overige Birmanen verschillen. Zij zijn vlijtig, zachtmoedig, en leven in bosschen en in dorpen van 10 of 12 huizen, van den akkerbouw en de veeteelt.

KARRIETEN, Arab. stad, prov. Yemen.

KARRISTHAN, Turk. stad in Romanië.

KARROS, zie Ckarasz.

KARRUR, O. Ind. vesting, prov. Mysore, aan den Boven Kaweri.

KARS, Turk. Aziat. prov., tusschen Tschaldir, Georgië, W. Perzië en Erzerum, of tusschen 60. 8. en 61. 18. L. en 40. 5. en 41. 14. N. B. gelegen, en op 148 V. M. 6 sandschakaten tellende, die door Turken en vooral Armeniërs, alsmede door 12 stammen zwervende volken, die te zamen 26,000 tenten tellen, bewoond zijn. Het land is een gedeelte van de hooge vlakte van Armenië, 6000 voet boven de zee verheven, doch heeft tevens een dal, dat ten W. en ten O. door twee bergruggen en ten Z. door de Soghan en Jolaisi omringd is, welke laatste aan den Ararat schijnt te stooten. De verdere bergen zijn alle takken van de keten Tscheldir, welke eene middelbare hoogte van 3 á 4000 voeten bereiken. De voorn. riv. is de Aras welke uit Erzerum komt, de Arpatschai en Kars ontvangt en naar Perzië gaat. Ook is er het groote meer Balakat. De grond aan de bergen is meestal steen- en kalkachtig, doch in de dalen en vlakten vrij vruchtbaar. De luchtsgesteldheid, zoo als in geheel Erzerum, ruw, terwijl 't land meer tot de veeteelt, dan tot den landbouw geschikt is, daar er naauwelijks 4 á 5 maanden des jaars, zonder sneeuw of vorst zijn. Men teelt er slechts eenig zomerkoren. Doch er zijn vele bosschen, vruchtboomen, eetbare eikels, vlas, hennep en een weinig wijn. De veeteelt maakt de voorn. rijkdom des lands uit. Men heeft er verder paarden, ezels, kameelen, schapen, geiten en bijenteelt. Overigens weten wij weinig meer van een land, dat door geene nieuwere reizigers bezocht is. Fabr. zijn er slechts in de steden. De uitvoer bestaat in voortbr. van het vee, als boter, kaas en huiden: verder honig, was en eenige fabrijkwaren. De hoofdst. is 2. Kars, de zetel van eenen Pacha, en van eenen Armenischen bisschop. Zij is eene hoofdvesting tegen W. Perzië, wordt door de Kars bespoeld, en is met eenen sterken muur en grachten omringd. Op eene rots staat een sterk kasteel, en de stad heeft verscheidene merkwaardige moskeën en vele Armenische kerken en kloosters. De straten zijn naauw en de huizen slecht gebouwd. Er zijn eenige fabr. en een weinig handel. 60. 55. L. 40. 56. N. B. 3. Riv. in voorn. prov., welke in de Arpatschai valt.

KARSAU, zie Beuggen.

KARSEK, eil. aan de W. kust van Groenland. 332. 26. L. 60. 35. N. B.

KARISCHUT, Turk. Aziat. riv., prov. Erzerun.

KARSIN, W.Perz. stad, prov. Farsistan.

KARSKOE-MORE, zie Karische zee.

KARST, hooge, steenachtige Illyr. bergtak, kreits Adelsberg, een arm der Julische Alpen, met donkere grotten en ontelbare holen, waarvan de Adelsberger en Maria Magdalena holen de voornaamste zijn. Het land brengt eenig koren, wijn, olijven en kastanjes voort, en heeft goede schapen- en paardenteelt.

KARSUN, Rus. Aziat. kreits, gouv. Simbirsk, ten O. van Pensa, tusschen 63. 24 en 64. 50. L. en 53. 40 en 54. 24. N. B. gelegen, en op 150 V. M. 78,000 inw. bevattende. De grond is heuvelachtig, wordt door de Sura, Baryscha en Karsunka bespoeld, en heeft slechts eenen matig vruchtbaren grond; hier en daar zijn bosschen, die echter niet overal toereikende zijn. De hoofdst. Karsun ligt aan de Baryscha, welke hier de Karsunka ontvangt, met 2 kerken, 3,300 inw. die looijerijen en fabr. hebben. 64. 33. L. 54. 15. N. B.

KARTAL, Turk. Aziat. stad, aan de Marmerzee, 15 mijlen W. van Ismid.

KARTALINIËN, zie Georgië, No. 1.

KARTAN of *Martan*, vier kleine eil. in de Ind. zee, aan de Arab. Z. kust, en aan den ingang der golf van Curia Muria. 72. 36. L. 17. 30. N. B.

KARTASURA DE NINGRAT, ruïnen der voormalige residentie des sultans van Mataran, op het eil. Java.

KARTBIRT, Aziat. D. van Diarbekir.

KARTES, Afr. stad van Whidah, aan de slavenkust van Guinea.

KARTESANI, stad op 't eil. Java.

KARTHAUS, Pruis. kreits, regdst. Dantzig, welke op 25 V. M. 14,500 inw. bevat, vele bosschen en kleine meren heeft en door de Radaune bespoeld wordt. 2. Pruis. vlek, in voorn. kreits, met 28 huizen. 3. Keur. Hes. D., prov. Ned. Hessen, ambt Felsberg.

KARTHLI of *Kartuel*, zie Georgië, No. 1.

KARTHWELI, zie Georgië.

KARTINA of *Karitena*, Turk. distr. van Morea, en dorp aan de Ryfo, met 300 inw.

KARTUEL of *Karthweli*, zie Georgië, No. 1.

KARUKU, klein O. Ind. eil. bij Amboine, met heete bronnen.

KARUMAH, een der Chin. Lieukieu eil.

KARUN BERIN, zie Birket, No. 1.

KARUTA, Afr. prov. van Abyssinië.

KARWA, Rus. riv., prov. Lijfland.

KARWAR, O. Ind. zeestad in Canara.

KARWIECZE, zie Karbitz.

KARWIN, dorp in Oostenr. Silezië.

KARWITZ, dorp en meer in Meklenburg Schwerin.

KARZ, Hong. dorp en berg in Zevenbergen, land der Saksen.

KAS, Chin. stad en meer in Turfan. 2. Klein Aziat. eil. aan de Perz. kust.

KAS (EL) of *Ras Kasaron*, Egypt. kaap; 1 mijl N. van Catieh.

KASÂBI, Turk. Aziat. dorp in Syrië.

KASAK, Perz. distr., prov. Iran.

KASAKURA, Jap. stad van Ximo.

KASSALMATER, zie Casalmatsch.

KASAMISCH, zie Kasanisch.

KASAN, zie Kazan.

KASANISCH, KASIKAMYKISCH, gebied in de Rus. Aziat. prov. Daghestan, in Kaukazië, met de hoofdpl. Kidschi Kasanisch, eene welbevolkte stad, verblijfplaats van den vorst, aan eenen tak van den Torkuli, alwaar de in Kaukazië bekende vilten mantels of burka vervaardigd worden. Ook zijn er goede ijzer- en staalfabr. 64. 8. L. 42. 47. N. B.

KASANSK, Rus. dorp, gouv. Moskwa.

KASARU, zie Kaisarieh.

KASBAITE of *Gasbaite*, Afr. stad in Algiers, oudtijds Satafa; 16 m. Z. W. van Constantina.

KASBERG, Oost. berg van 5,215 voet hoogte, in Stiermarken.

KASCHE, zie Caxas.

KASCHEM, Arab. stad in Yemen.

KASCHGAR, zie Bucharije (Klein).

KASCHIK, zijtak der Aziat. riv. de Ob.

KASCHIL, W. Afr. stad van Benguela.

KASCHIM, Arab. distr. en stad, prov. Nedsjed. 2. W. Perz. gebergte, prov. Irak.

KASCHIN, Rus. kreits, gouv. Twer, susschen 54. 40 en 55. 35. L. en 57. 15 en 58. 56. N. B. gelegen, met 76,000 inw., door de Wolga en Kaschinka bespoeld; vlak, met eenige bosschen, en eenen veelal zandigen grond, die echter goed bebouwd is, en winterrogge, haver, rapen, kool, vlas en hennep in overvloed voortbrengt. De veeteelt is er aanzienlijk, doch de weiden middelmatig. 2. De hoofdstad aan voorn. kreits, aan de Kaschinka, oud en slecht gebouwd, met 3 kloosters, 25 kerken, 1 kreitsschool, 225 winkels en 3,510 inw., fabr., handel en groote jaarmarkten. 55. 20. L. 57. 20. N. B.

KASOHIRA, Rus. stad, gouv. Tula.

KASCHITU, Perz. eil in 't meer Urmi.

KASELITE, D. in Anholt Bernburg.

KASHAKLU, Turk. D. van Caramanië.

Kashan, zie Kaschin. 2. Perz. stad, van Chorasan; 16 m. van Herat. 3. Aziat. stad in Turkestan; 8 m. N. van Andegan.

Kashin, zie Kaschin.

Kasi, zie Benares. 2. Turk. Aziat. dorp, prov. Rakka.

Kasibech, Rus. Aziat. dorp, gouv. Georgië.

Kasikumyken (land der), gedeelte lands in het Z. O. deel van Circassië, land der Lesghiërs, door het hooge sneeuwgebergte Turpitan van Georgië, en 't gebergte Kalkmanagh van Daghestan gescheiden. Het wordt bespoeld door de riv. Kocsu. Er is weinig landbouw, doch veel veeteelt. De Lesghiërs, die het bewonen, zijn gevreesde roovers. Zij zijn Mahomed. De hoofdpl. is Kumyk.

Kasimow, Rus. kreits, gouv. Räsan, tusschen 57. 46 en 58. 59. L. en 54. 24 en 55. 29. N. B., door de Oka en de Babinka bespoeld, met eenige moerassen, vele en goede bosschen, en hier en daar ook goed bouwland. De hoofdpl. Kasimow ligt aan de Oka, welke hier de Babinka ontvangt, op eene hoogte, met eenen aarden wal omringd, 10 kerken, een groot hospitaal, 2 armen- en een tucht- en werkhuis, naauwe en kromme straten, en 10,000 inw., fabr., jaarmarkten en handel. 58. 49. L. 55. 11. N. B.

Kasin, W. Perz. vlek, prov. Azerbidia.

Kasis, Zwits. dorp, kanton Graauwbunderland. 2. Distr. in Afghanistan, prov. Chorasan.

Kasju, zie Kanga.

Kaskaskia, stad der N. Amer. Rep., prov. Illinois, hoofdstad van het gr. Randolph, met 620 inw.

Kaskaskias, groote N. Amer. volksstam en riv., die 35 m. boven den mond der Ohio in den Mississippi valt.

Kaskaskunk, N. Amer. stad, prov. Delaware; 14 mijlen van Pittsburgh.

Kaskeira, Perz. dorp, prov. Irak.

Kaskin, Aziat. riv. in Beludschistan.

Kaskinompa, N. Amer. riv., prov. Tennessee, valt op 36. 45. N. B. in den Missisipi.

Kaskobaai, baai aan de kust der N. Amer. Rep., prov. Maine, met schoone havens en 300 gedeeltelijk bewoonde, vruchtbare eilandjes.

Kaskoe of *Kaskoen*, Rus. stadje in Finland, distr. Wasa, op een eil. der golf van Bothnië, over de stad Wasa, met 550 inw., scheepvaart en handel. 38. 56. 35. L. 62. 22. 10. N. B.

Kasmala, Rus. Aziat. riv., gouv. Tomsk, welke in de Ob valt.

Kasmark, **Kesmark**, **Kaisersmark** of *Kaysmark*, Hong. stad, Zipser kom., met een lyceüm, 3,850 inw., fabr. en handel. 38. 14. L. 49. 8. N. B.

Kasnabac, een der grootste eil. van den Archipel der Bissagos.

Kaso, Turk. eil., ten N. van Candia.

Kaspische Zee, een der grootste meren van den aardbol, tot Aziat. Rusland behoorende. Waarschijnlijk heeft zij, gelijk men uit de bijgelegene laagte kan opmaken, eens met de naburige zee gemeenschap had. Volgens de beste kaarten heeft zij eene oppervlakte van 6,866 (Maltebrun heeft 4,528) V. M. en strekt zich van 64. 30 tot 72. 14. L. en van 36. 44 tot 46. 22. N. B. uit, en is ongeveer 140 m. lang, en van 28 tot 62 breed. Zij ligt, volgens Lonitz, 50 voeten dieper dan de Zwarte zee. De O. en N. oevers schijnen eens de grond der zee geweest te zijn, en de vereëniging van dit meer met de Zwarte zee en het meer Aral uitgemaakt te hebben. Ondertusschen kan men voor het vermoeden van sommigen, dat dit meer met genoemde wateren nog eene onderaardsche gemeenschap zoude hebben, geene bewijzen vinden, daar Gmelin overal met 50 à 100 vademen grond vond, schoon sommige Engelschen beweren, dat zij in het midden met het dieplood geen' grond gevoeld hebben. Het bespoelt de kusten van Rusland en Perzië. Het water is weinig zout, boven aan helder, van eenen walgelijken smaak, en aan de oevers vindt men eenige kleine en onbewoonde eil., die echter veelal overstroomd worden. Het is zeer vischrijk, bijzonder in onderscheidene soorten van steur; ook worden er op de eil. robben gevonden. De voorn. golven zijn: die van Yemba, van Alexander, van Carabogas, van Balkan, van Ghilan, enz. De voornaamste riv., die hetzelve ontvangt zijn: de Wolga met 14 voorname takken; de Kuma, de Terek, de Sulak of Koisu, de Kisil, Osen, de Samur, de Aras, de Tedsen, de Kur, de Ural, de Jemba, en vele andere.

Kasr, Egypt. dorp, 2 mijlen van Ashmunein. 2. Perz. vesting in Segistan. 3. K. *Abdullah*, Perz. sterkte in Irak, aan den Tiger; 14 mijlen N. W. van Korna. 4. K. *Ahmed*, N. Afr. dorp in Tripoli; 35 mijlen O. van Tripoli. 5. K. *Essaiad*, Egypt. sterkte aan den Nijl; 7 mijlen W. van Kene. 6. K. *Gedid*, Egypt. sterkte aan den Nijl; 3 mijlen Z. van Denutar. 7. K. *Ibn-Hobeira*, Arab. sterkte van Irak; 4 m. Z. Z. W. van Hillah. 8. K. *Kiassera*, Egypt. zeehaven, het oude Nicopolis; 2 mijlen N.

N. O. van Alexandria. 9. K. *Terane*, Egypt. sterkte; 6 m. N. W. van Caïro.

KASRUN, hoofdplaats van de W. Perz. prov. Farsistan, met een kasteel; 4000 inw. en eenen aanzienlijken handel. Buiten de stad is eene vruchtbare streek, die door de Schapur, Duhid en Khauhan bespoeld wordt, en veel hennep, katoen en bloemen voortbrengt. Ten N. der stad is een zoutmeer en de puinhoopen der oude hoofdstad Schapur, met merkwaardige opschriften. 69. 17. L. 29. 38. N. B.

KASSA, zie Kaschau.

KASSABA, Afr. negerrijk in de binnenlanden van Sudan, ten Z. van Tombuctoe.

KASSAN, W. Afr. vesting in 't kon. Yani, aan de Gambia; 12 mijlen N. W. van Pisania.

KASSANA, MEDINA, Afr. dorp in Senegambië, rijk Wulli, met 1000 huizen.

KASSANDRIA, golf, kaap en eil. in het Turk. sandschakat Salonika, op het schiereil. Chalke.

KASSANI, Turk. Aziat. sandschakat, prov. Ivan.

KASSEGOWITZ, zie Kastowitz.

KASSEL, Keur-Hes. stad, hoofdstad van 't keurvorst. en van de prov. Ned. Hessen, verblijfplaats van den keurvorst en der onderscheidene regerings-collegiën, aan de Fulda, gedeeltelijk met muren omringd. Zij wordt in de Oude of *Altstadt*, de *Neustadt*, en de *Ober Neustadt* verdeeld, heeft 3 voorsteden en 9 poorten. In de *Altstadt*, het oudste, leelijkste en morsigste gedeelte, met kromme, smalle straten, vindt men de meeste handwerken en markten, alsmede de groote slotplaats, met een prachtig gezigt over de geheele stad en het nabijgelegene Fulda dal; de onregelmatig aangelegde marktplaats, gelijk ook het kasteel, na den brand van 1811, weer nieuw opgebouwd; het oude en nieuwe collegie-hof, het oude raadhuis, gouvernementshuis, het gebouw tot openbare vermaken, het tolhuis, de bank van leening en de meubelkamer. Verder de St. Maartenskerk, met de tomben der Hessische vorsten; de broederkerk, de hof- en garnizoenskerk, de garnizoensschool, de synagoge en joodsche school, een weeshuis, een hospitaal, een tuchthuis, eene geschutgieterij, manege en 3 barakken. De Boven- of *Ober Neustadt*, gewoonlijk slechts Neustadt genoemd, het schoonste gedeelte, bevat de Frederiksplaats met de boulevards der stad, en het marmeren standbeeld van den landgraaf FREDERIK; de Karelsplaats, met den beroemden echo; de hallen, de kazernplaats, Wilhelmusplaats en de plaatsen der lijfwacht, benevens de schoone koningsstraat, enz. Tot de openbare gebouwen behooren: het uitmuntend gebouwde museüm, met eene bibliotheek van 70,000 boekdeelen, het kabinet van oudheden en natuurlijke zeldzaamheden, dat van munten en oudheden, eene sterrewacht, eene verzameling van wis- en natuurkundige instrumenten, het paleis *Bellevue*, het galerijpaleis, met eene schoone verzameling van schilderijen; de paleizen van den keurvorst, enz., het paleis aan de Wilhelmshöhe, het rondeel, de onderscheidene stallen, de schouwburg, munt, het koophuis, kadettenhuis, postkantoor, raadhuis, kerken, lyceüm, burgerschool en eenige liefdadige gestichten. In de Beneden *Neustadt* vindt men slechts het kasteel voor staatsgevangenen en militairen, door grachten en muren omringd; eene kerk, een herv. weeshuis, zusterhuis, kraamvrouwenhuis en de gevangenis. In de *Leipziger* voorstad is het ziekenhuis met eene kapel, en de *Charité*; het stads-ziekenhuis met eigene apotheek en laboratorium. In de Frankforter voorstad is het tuchthuis en de kapoenentuin; en in de *Wilhelmshöher* voorstad, het groote hospitaal. In het geheel vindt men er 19 opene pleinen, 65 straten, 51 voorname gebouwen, 8 kerken, eene kapel, eene synagoge, 6 scholen, 12 liefdadige gestichten, 20 gebouwen voor militairen en 19,000 inw., die eenige fabr. van goud- en zilverwaren, papier, laken, lint, kaarten, tabak, aardewerk, kaarsen, hoeden, handschoenen, enz. hebben; terwijl ook de handel, niettegenstaande Kassel hiertoe uitmuntend gelegen is, zich meestal tot eenen verzendings- en wisselhandel bepaalt. Onder de middelen van onderwijs behooren, behalve het lyceüm en de burgerschool, verscheidene lagere scholen, het kadettenhuis, de school voor de pages, de akademie der kunsten, met de school voor schilder-, teeken- en beeldhouwkunde; een genootschap der oudheden, eene kweekschool voor schoolonderwijzers en eene heelkundige school. 27. 7. L. 51. 29. N. B.

2. Pruis. D., regdst. Trier, met 320 inw.

KASSIM, Arab. distr., prov. Nedsjed.

KASSIMBAZAR, Nederl. kantoor in Bengalen, in O. Ind., met handel in zijden en katoenen waren.

KASSON, kon. in de binnenlanden van Afrika, aan den Senegal, ten W. van Kaärta en ten O. van Kajaga. De grond is de vruchtbaarste, en de landbouw de schoon-

schoonste, dien MUNGO PARK, van de kusten derwaarts komende, nog gezien had. De hoofdstad is Koeniakary. 2. Hong. dorp, kom. Bereg.

KASSOPEO, Turk. distr. en stad in Albanië, met handel.

KASSPAU, riv. in Keur-Hessen, prov. Schauenburg.

KASSPERSKY HORY, zie Bergreichenstein.

KASTAMUNI of *Kastamunijah*, hoofdstad van een Turk. lands. in Klein Azië, met 50,000 inw.

KASTAN, zie Castua.

KASTEL, Beij. landg., Regenkreits, dat op 8 V. M., 13,400 inw. bevat, zeer bosch- en bergachtig, en voor den landbouw, slecht geschikt is. Het wordt door de Lauter bespoeld, en men vindt er marmer. 2. Zie Castel.

KASTELL, zie Chatel St. Denys.

KASTENHOLZ, zie Chatenoy.

KASTER, Pruis. stadje, regdst. Keulen.

KASTEREN, Nederl. dorp in N. Braband, W. van Eindhoven, met 300 inw.

KASTORF, D. in Mecklenburg-Schwerin, met 620 inw.

KASTOWITZ, KASZEGOZWITZ of *Kaszchegowicze*, Boh. vlek, kreits Prachin, met 1000 inw. en veemarkten.

KASTRICUM, Nederl. dorp in N. Holland, bij de duinen gelegen, en door den slag van 1799 vermaard. 2. Kaap op de N. O. kust van 't Austr. Gezelschaps eil. 46. 30. N. B.

KASTRO, Turk. dorp op 't eil. Milo.

KASTROSARVI, Turk. stad van Romanië; 10 mijlen N. W. van Adrianopel.

KASUS, berg in de Turk. Aziat. prov. Tarablus, alwaar de Libanon begint.

KASZEGOWITZ, zie Kastowitz.

KASZOËR-BEZIRK, Hong. distr., kom. Marmarosch; 9 V. M. groot.

KASZON, Hong. distr. en dorp in Zevenbergen, land der Szeklers.

KASZONY, Hong. distr., kom. Beregh, ruim 14 V. M. groot, met 't vlek Kaszony. 48. 15. N. B. 40. 8. L.

KASZPIR, Rus. stad, gouv. Simbirsk.

KATABA, Arab. distr., prov. Yemen, dat veel koffij en koren voortbrengt, met de stad Kataba, zetel van den dala.

KATADEN of *Katahdin*, berg der N. Amer. Rep., prov. Maine, van welks top men 63 meren, en al de bergen, tusschen Maine en Canada, zien kan.

KATADFA, Hong. dorp, kom. Barany.

KATAFA, Hong. D., kom. Eisenburg.

KATAL, Turk. Aziat. dorp in Siwas.

KATALA, eil. aan de W. kust van N. Amer. 250. 31. 55. L. 49. 48. 50. N. B.

KATANGA, Rus. riv., gouv. Tomsk, die op 67. 30. N. B. ontspringt, en op 74. N. B. in de IJszee valt.

KATARA, Arab. stadje, prov. Yemen.

KATAREN, Arab. dorp van Yemen.

KATARMAN, dorp op 't O. Ind. eil. Kamiguin, bij het eil. Magindanao.

KATEN (TEN), Nederl. buurt, prov. Overijssel, nabij het dorp Voordeburg.

KATENDRECHT, Nederl. dorp in Z. Holland, nabij Rotterdam, met 370 inw.

KATERBERG, zie Catherinenberg.

KATERLY, Turk. Aziat. stad, aan eene schoone baai der Marmerzee, met ongeveer 3000 inw.

KATERVEER of *Groote Veer*, Nederl. buurt aan, en veer over den IJssel, prov. Overijssel, kwart. Salland, tusschen Zwol en Hattem.

KATHARINA, zie Catharina.

KATHARINEN EIL., Rus. eil. in de Newa, gouv. St. Petersburg.

KATHARINEN KANAAL, in Rusland, hetwelk de Keltma met de Dsuritsch en Kama, en dus door de Wolga en Dwina, de Kaspische en IJszee vereënigt.

KATHARINENFELS, Hong. dorp, kom. Trontal.

KATHARINOGRAD, zie Ekaterinograd.

KATHARINOPOL, zie Ekaterinopol.

KATHARINOSLAWL, zie Ekaterinoslawl.

KATHEE, zie Cassay.

KATHERINABERG (ST.), berg der Karpathen in Polen, 2000 voeten hoog. 2. Zie Catherinenberg.

KATHERINENBURG, zie Ekaterinenb.

KATHLINBEN, Ier. eil., gr. Donegal.

KATIF, Arab. zeestad, prov. Hedsjas.

KATINNA, Afr. stad en staat in de binnenlanden, 30 dagreizen ten N. van den Niger gelegen.

KATIRLI, zie Katerly.

KATISTI, Turk. Aziat. stad, aan de Marmerzee; 12 m. van Konstantinopel.

KATLABUGA, Rus. meer in Bessarabië.

KATLEGIAA, vulkaan op IJsland.

KATLENBURG, Han. ambt, vorst. Grubenhagen, hetwelk op ruim $1\frac{1}{2}$ V. M., 4,400 inw. bevat.

KATMANDOO, hoofdplaats van den O. Ind. staat Nepaul, verblijfplaats van den rajah, aan de O. zijde der Bishermutty, met vele houten en eenige steenen tempels. De straten zijn smal en morsig, en het paleis van den rajah is een armoedig gebouw. KIRKPATRICK stelt het getal der inw. op 53,000; HAMILTON op 20,000, welke eenige fabr. van katoenen stoffen en andere handwerken hebben; doch meestal van het hof en de daartoe behoorende ambtenaren leven. De omtrek is voortreffelijk bebouwd

bouwd. Men ziet er de bergen Dhaibun 20,140, en Cala-Bhaiwara 18,662 voeten hoog, terwijl op eene 300 voet hooge rots, de tempel *Sumbhunath*, met het kolossale standbeeld van BUDDAH gevonden wordt, waarnaar vele bedevaarten geschieden. 102. 34. L.27.42.N.B.

KATLIJK, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Heerenveen.

KATOUL, O. Ind. stad, prov. Berar.

KATOWITZ, zie Kastowitz.

KATRIN, Turk. stadje in Thessalië.

KATRINI, D. op 't Ionisch eil. Corfu.

KATS, Nederl. dorp, prov. Zeeland, distr. Goes, met 320 inw.

KATSCH, Oostenr. D., kreits Stiermarken, met 400 inw.

KATSCHA, riv. in 't Rus. gouv. Tomsk.

KATSCHAK of *Kultuk*, Aziat. haven, aan de Kaspische zee.

KATSCHENREUTH, Beij. dorp, Op. Mainkreits, met 32 huizen.

KATSCHER, Pruis. distr. en stadje, Silez. regdst. Oppeln, kreits Leobschutz; 't stadje met 1500 inw.

KATSCHIKA, Galicisch dorp, kreits Czernowitz, met een zoutwerk.

KATSCHINZEN, Tartaarsche volksstam, gouv. Tomsk, aan de riv. Katscha. Zij zijn Nomaden, en hebben veel paarden- en schapenteelt.

KATSCHKA, riv. in 't Rus. gouv. Tomsk.

KATSHANITZ, Turk. vesting in Bulgarië.

KATSKILL, zie Catskill. 2. Bergketen der N. Amer. prov. Nieuw York, waarvan sommige toppen 3,500 voeten hoog zijn. 3. N. Amer. riv., prov. Nieuw York, valt, na een' loop van 12 mijlen, in de Hudson.

KATSOLL, een der Nikobarische eil. in O. Indië.

KATTAK, zie Kuttak, No. 1.

KATTEGAT of *Schagerrak*, golf van de Noordzee in Denemarken, tusschen de Noordkust van Jutland, de eil. Samsoë, Funen en Zeeland ten Z., en de Zweed. kust ten O. Zij is groot en gevaarlijk, en heeft door drie zeeëngten, de Sont, de Groote en de Kleine Belt met de Oostzee gemeenschap.

KATTENBROEK, Nederl. dorp, distr. 's Gravenhage, nabij Linschoten. 2. Nederl. buurt, prov. Utrecht, nabij het dorp Bunnik.

KATTENBRUNN, Oostenr. berg in Salzburg, 9,340 voet hoog.

KATTENDIJKE, Nederl. dorpje, prov. Zeeland, eil. Z. Beveland, distr. Goes; 1 mijl van Goes.

KATTENSTEDT, Brunsw. dorp, distr. Blankenburg, met 550 inw.

KATTERFELD, dorp in Saksen-Gotha.

KATTERLINE, Schot. dorp, gr. Kincardine, met eene kleine haven.

KATTLAGIAU, vulkaan op IJsland.

KATTOE-KOLOMPATTOE, distr. op 't eil. Ceylon, aan de schoone baai Trinconomale.

KATTUNZKA, Turk. kanton van Montenegro, met 8000 inw.

KATUADI, Arab. dorp, prov. Irak.

KATWIJK, Nederl. D. in N. Braband, distr. 's Hertogenbosch, aan de Maas, met een veer naar Gelder en Kleef.

KATWIJK BINNEN of AAN DEN RIJN, Nederl. dorp van Z. Holland, distr. 's Gravenhage, aan den Rijn, met eene kerk, waarin aanzienlijke grafsteden, een gasthuis, roomsche kerk, raadhuis, waag en bank van leening, een fraai heerenhuis, het hof van Katwijk genoemd, en 1200 inw.

KATWIJK AAN ZEE of BUITEN, Nederl. dorp, niet ver van het voorgaande, bijzonder bekend, door de uitmuntende uitwatering hier aan den Rijn gegeven, een pronkstuk van waterbouwkunde, met eene kerk, een weeshuis, eene vuurbaak en 2800 inw., die allen van de visscherij, het scheepmaken, nettenbreijen, enz. bestaan. In de laatste jaren van de omwenteling heeft dit dorp veel geleden; thans begint het weder te herleven. In het laatst der 17 eeuw had men hier dagen, dat er 50 à 60,000 schelvisschen werden afgeslagen.

KATWIJK EN KEULEN, Nederl. buurt van Z. Holland, bij het dorp Berkel.

KATZBACH, Pruis. riv., Silez. regdst. Liegnitz, valt in den Oder. 2. Beij. riv., Isarkreits, valt in de Inn.

KATZE, riv. in Schwarzburg-Rudolstadt, valt in de Schwarza.

KATZENBACH, Bad. D., Neckarkreits.

KATZENBUCKEL, een der hoogste bergen in het groot hert. Baden, niet ver van Ebersbach, 1780 voeten hoog.

KATZENECK, zie Casseneck.

KATZENTHAL, Fr. dorp, dep. Boven Rijn. 2. Bad. dorp, Neckarkreits.

KATZHANITZ, Turk. stad van Bulgarië.

KATZHUTTE, dorp in Schwarzburg-Rudolstadt, met 600 inw. en vele smederijen, blikslagers en loodmijnen.

KATZIS, Zwits. dorp, kanton Graauwbunderland, met 420 inw., die veelal kroppen hebben.

KATZWANG, Beij. dorp, Rezatkreits.

KAU, tak van de O. Ind. riv. den Indus. 2. Distr. op het Z. O. gedeelte van het eil. Owahi. 3. Afr. stad van Loango. 4. K. *il Kubbara*, dorp van Op. Egypte, aan den regter Nijlöever; 2 mijlen N. van Tahta.

Kauady, eil. in 't meer Bourlos in Neder Egypte; 4 m. N. O. van Foua.

Kaubiz, Pruis. D., regdst. Reichenbach.

Kaudepa, lands. en stad op de W. kust van het O. Ind. eil. Celebes, met goudmijnen.

Kaudac, tak van den Ganges, in O. Indië.

Kaudir, Arab. dorp van Hedsjas.

Kauen, zie Kowno.

Kauern, heerl. in Saksen-Gotha.

Kauernik, Pruis. dorp, regdst. Mariënwerder, aan de Drewenz; 380 inw.

Kauerzina, Rus. Aziat. dorp, gouv. Tobolskoi; 7 mijlen van Yeniseisk.

Kaufbeuern, Beij. landg., Op. Donaukreits, door de Wertach en Glernach bespoeld, berg- en boschachtig, met veeteelt. 2. Ommuurde hoofdplaats van voorn. Beij. ger., aan de Wertach, met 3 kerken, een weeshuis, een hospitaal, 2 ziekenhuizen, 7,200 inw., fabr. en handel. 28. 17. L. 47. 53. 30. N. B.

Kaufering, Beij. dorp, Isarkreits.

Kaufung (Op., Mid. en Ned.), Pruis. dorp, Silez. regdst. Reichenbach, met kalk-, marmer- en jaspisgroeven, en 1800 inw.

Kaufungen, Keur-Hes. ambt, prov. Neder Hessen, aan de Losse, met 12,000 inw. De hoofdplaats is Ober-Kaufungen, met 1500 inw. 2. Saks. dorp, kreits Leipzig, met 580 inw.

Kauga, dorp in Schwarzburg-Sondershausen, met 1400 inw.

Kaui, Perz. dorp van Azerbidia.

Kaukazië, Rus. Aziat. gouv., aan de N. helling van den Kaukazus, tusschen het land der Donsche Kozakken, Astrakan, de Kaspische zee en de landen der Cirkassiërs, Kalmukken, enz., of tusschen 56. 55. en 64. 56. L. en 43. 29. en 46. 30. N. B.; terwijl het, op eene oppervlakte van 1585 (Wichmann heeft 2600) V. M., waarschijnlijk 130,000 inw. bevat. Ten Z. en Z. W. vindt men bergen van den Kaukazus. Het overige van het gouv. is eene groote vlakte, die men bij de Kuma, de Kumansche, en aan de Kuban, de Kubansche woestijn noemt. De eerste heeft weinig goed land; in de andere zijn vele moerassen, maar ook schoone vruchtbare weiden. De grond is aan de Terek, en in den kreits Modok, de beste des rijks, maar slecht bebouwd. Aan hout is op vele plaatsen gebrek. De voornaamste bergen zijn: de Beschtan of Vijfvingerberg, de Schepsikai, Oshhasa, Schachapsa en Beschtaudidako; verder op de Makuscha en Femur Kubeschek, benevens eenige zandheuvels. De Kaspische zee bespoelt de O. kust, en heeft hier de golven Kumskoi-Kultuk en Kaulpischei-Kultuk met het kleine eil. Twalenei. De riv., die in de Kaspische zee vallen, zijn: de Kuma, met de Tanlyk, Andar, Barsukli, Podkumka (welke de Keberdak Narzana, Stoka, enz. ontvangt), en hare monden, de Kudyk, Podkumok of Malaja-Kuma en de Srednaja. 2. De Terek, met de Malka, Sundsha en hare monden Borosda, Kisljar, Nowoi, Staroi en Kuljar. In de Zwarte en Azofsche zeeën vallen de Kuban met de Batmackli, de Newinnaja of Gogunly, de Bahsukle, de Utschbursuk en de Ternowka; — de Manytsch, met de Kalaus en de Jagerlik en Jaga; — de Jega. Onder de meren behoort vooral dat van Bolschei. De luchtsgesteldheid is er bijzonder zacht, daar de hitte door de zeewinden gematigd wordt. Bij den Terek en andere riv. hebben zich inw. nedergezet, en den grond beginnen te bebouwen, die reeds koren, rogge, tarw, gerst, gierst, haver, boekweit, erwten, hennep en lijnzaad oplevert, en zeer weinig bearbeiding kost. Ook heeft men reeds begonnen tabak, saffraan, meekrap, zelfs katoen en allerlei groenten te bouwen. Men heeft er zelfs fijne vruchten, amandelen, kastanjes, vijgen, en tegenwoordig ook moerbeziën voor de zijdeteelt. De veeteelt is voor de zwervende volken het hoofdbestaan. Verder fokt men er paarden, kameelen, geiten, schapen, varkens, enz. Ook zijn er beeren, wolven, herten, antilopen, wilde zwijnen, wilde ezels, enz. De visscherij op de Kaspische zee is van belang. Verdere voortbr. zijn: nafta, salpeter, een weinig zwavel, enz. De fabr. zijn nog in hare geboorte, gelijk ook de handel, die nog van weinig belang is; de buitenlandsche is geheel in handen der Armeniërs. De uitvoer bestaat in gedroogde en ingemaakte vruchten, kaviaar, vischlijm, brandewijn, boomvruchten, een weinig zijde, leder, katoenen waren, huiden, lamsvellen, talk, paarden, rundvee, enz. De inw. bestaan uit Russen, Armeniërs, Heidenen, Kaukaziërs, allerlei soort van Kozakken, kolonisten, Nogayers, Kalmukken, Truchmenen of Turkomannen en Astrakansche Tartaren. De grieksche kerk staat onder den bisschop van Astrakan. Van wetenschappen vindt men hier niets. Te Stawropol is eene school, en te Karas eene boekdrukkerij.

Het land, dat eerst sedert 1801, al een

een bijzonder gouv. is ingerigt, heeft met het gouv. Astrakan denzelfden gouverneur. Het brengt aan de kroon 929,000 roebels op, en wordt in de 5 kreitsen Georgiewsk, Alexandrowsk, Stawropol, Mosdok en Kisljar verdeeld. De hoofdstad is Georgiewsk.

KAUKAZIËRS (EIGENLIJKE), Aziat. volken, tot het Kaukazisch ras behoorende, welke op de hooge vlakte, tusschen de Zwarte en Kaspische zeeën, wonen, en zich ook hier en daar in Europa en elders hebben verspreid. Tot dezelve behooren de Lesghiërs, Mizdshegen, Osseten, Cirkassiërs, Kabordijnen en Abassen of Awchasen, welke volken alle weder in onderscheidene stammen verdeeld worden (Zie die art.).

KAUKAZISCHE LANDEN, hieronder verstaat men al de landen, die om den Kaukazus, behalve het gouv. Kaukazië, gelegen zijn, en waarvan zich Rusland, van tijd tot tijd, heeft meester gemaakt, schoon vele dezer volken nog niet volkomen die opperheerschappij erkennen. Sommige ontvangen zelfs geld, en betalen geen' penning schatting, terwijl andere gewapenderhand in toom moeten gehouden worden, zoo dat men eigenlijk slechts kan zeggen, dat het rijk alleen in Georgië, Imerethi en de daarvan afhangende lands., wezenlijk de opperheerschappij in handen heeft. Deze landen bevatten, volgens LAPIE, 3,900 V. M. met 1,200,000 inw. Men brengt tot dezelve de 5 volgende hoofdprov., Georgië of Grusië, Awchasië, Tscherkessië of Circassië, Daghestan en Schirwan (men zie verder die art.).

KAUKAZISCHE LINIE, verdedigingslinie in Rusland, welke ter bescherming der Kaukazische landen, en intoomhouding der bewoners is aangelegd, en bij de Zwarte zee begint, langs de Kuban, door het land der Tschernomorsken en het gouv. Kaukazië, tot 59. L. loopt, vervolgens langs de Kuma, en dan langs den Terek gaat, tot daar, waar deze in de Kaspische zee valt. Zij wordt in de Kubansche en Tereksche linie verdeeld, heeft vele batterijen en 22 vestingen, die door Kozakken bezet zijn.

KAUKAZISCHE PORTE of *Dariëlu*, bergpas over den Kaukazus in Circassië, welke naar Georgië voert.

KAUKAZUS, aanzienlijk gebergte in het W. van Azië. Het beslaat de geheele landëngte tusschen de Zwarte en Kaspische zeeën, van 39. tot 44. N. B., binnen welke grenzen hetzelve het hooge land van Armenië, het hoogste van W. Azië, insluit. Het bestaat uit twee aan elkander evenwijdig loopende bergketenen, waarvan de Noordelijkste en hoogste met sneeuw bedekt is, en de Zuidelijke het Zwarte gebergte genoemd wordt. De hoogste top der eerste is 16,750 voeten boven de zee. De voornaamste takken zijn: de Taurus (met den Gebel Kurin), de Libanon en Anti-Libanon, het gebergte van Kurdistan, van Arabië en de Elburs.

KAUKAZUS (INDISCHE), zie Hindokos.

KAUKEBAN, Arab. stad van Yemen.

KAUKELEMEN, Pruis. dorpje, regdst. Gumbinnen, met 400 inw.

KAULA, marktvlek in Schwarzburg-Sondershausen, met 1500 inw.

KAULABAUGH, Aziat. stad van Kabulistan, aan de Shindy.

KAULSDORF, D. in Saksen-Coburg.

KAUMBERG, Oostenr. dorp, viertel Boven het Weener Woud.

KAUNITZ of *Kavanitz*, Morav. stadje, kreits Brünn. 2. Boh. dorp, kreits Kaurzim. 3. Pruis. dorp, regdst. Minden. 4. Zie Conitz.

KAUNOW, zie Flöhau.

KAUPANG, zie Coupan, No. 1.

KAURZIM, Boh. kreits, ten Z. van Bunzlau, op 43 V. M. 150,600 inw. bevattende. Het land is meestal vlak, met groote bosschen, door de Elbe, de Muldau en de Sazawa bespoeld. De grond is vruchtbaar, en levert veel koren, tuinvruchten, vlas en hout op. De veeteelt is aanzienlijk; wild en visch is er in overvloed; ook zijn er vele metalen en edelsteenen. De fabr. zijn van weinig belang. 2. K. of *Kurim*, de hoofdstad van gen. kreits; 1550 inw.

KAUSCHAN, zie Kavschani.

KAUTENBACH, Nederl. dorp, regdst. Luxemburg, arr. Dietkirch, dat met Alschud, 450 inw. bevat.

KAUTH, Boh. dorp, kreits Klattau.

KAUTZEN, Oostenr. vlek, kwart. boven den Mannhartsberg.

KAVADAZZI, Turk. stad in Romanië.

KAVADOR, Turk. stadje in Servië.

KAVAI, zie Atooi.

KAVAJA of *Kavalia*, Turk. stad, sandschakat Gallipoli, de zetel van eenen bisschop, met 2500 inw.

KAVALERI, groep kleine, onbewoonde Turk. eil., sandschakat Egribos.

KAVALIA, zie Kavaja.

KAVARNA, Turk. stad in Bulgarië.

KAVARATZ, zie Kaunitz, No. 1.

KAVSCHANI of *Kauschan*, Rus. stad in Bessarabië, voormaals groot en bloeijend. 46. 45. L. 47. 15. N. B.

KAWAKUSAKI, meer in de N. Amer. Rep.

KAWALANG, zie Aleutische eil.

KAWAR, Perz. stad, prov. Farsistan, in een vruchtbaar oord. 2. Zie Kuara.

KAWASSA, riv. in 't Rus. gouv. St. Petersburg, valt in de golf van Finland.

KAWEEL, O. Ind. distr., prov. Berar, tusschen 20. en 22. N. B., aan den Nizam behoorende. De hoofdpl. is Ellichpoore.

KAWEH, zie Kabul.

KAWELSTORF, dorp in Mecklenburg-Schwerin, ambt Güstrow, met 1020 inw.

KAWEN of *Kawenshaven*, eene der havens van het Visschers eil. of Laus Kamens, aan de Z. kust van Lapland.

KAWNA, groote Jap. stad, eil. Niphon.

KAWOMURAH, Japansche stad op Niphon; 33 mijlen N. W. van Meaco.

KAWUCK, D. op 't O. Ind. eil. Java. 2. Stad in Afghanistan, distr. Kabul, aan den Hindokosch. 87. 16. L. 35. 40. N. B.

KAY, Pruis. dorp, regdst. Frankfort.

KAYADERE, Turk. Aziat. D. in Natolië.

KAYAMKOLLAM, O. Ind. koopstad, prov. Travancore.

KAYANG, riv. op 't O. Ind. eil. Celebes, die in de Bony baai valt. 138. 26. L. 14. 59. Z. B.

KAYANGANG, riv. op 't O. Ind. eil. Java.

KAYBEE, lands. in de Afr. binnenlanden, 11 dagreizen ten N. van Ashantee, en 9 dagreizen van Kong. Het zou volgens BOWDICH, zeer volkrijk zijn.

KAYCOON, kaap aan de W. kust van 't eil. Celebes. 147. 36. L. 3. 22. Z. B.

KAYE, Afr. hoofdstad van een distr. van Loango. 2. Goudrijke mijnen op 't O. Ind. eil. Sumatra.

KAYE'S EILAND, eil. in den N. Stillen oceaan, aan de W. kust van N. Amer.; 11 mijlen lang en 1 breed, door COOK ontdekt, met vele bosschen. 234. 44. L. 59. 49. N. B.

KAYEE, W. Afr. dorp in Kajaaga, aan den Senegal; 18 m. O. van Gallam.

KAYGER'S CREEK, riv. der N. Amer. Rep.: valt 3 mijlen boven Gallipolis in de Ohio.

KAYGOROD, Pool. stadje, waiw. Augustowo.

KAYINGHAM, Eng. dorp, gr. York.

KAYL, Nederl. dorp, gr. hert. en arr. Luxemburg, met 950 inw. 2. Pruis. dorp, regdst. Keulen.

KAYMEN, Pruis. D., regdst. Koningsbergen, met 23 huizen en een kasteel.

KAYNA, Pruis. D., regdst. Merseburg.

KAYNSHAM, zie Keynsham.

KAYO, eil. bij 't O. Ind. eil. Majam.

KAYOO, Afr. dorp van Bambarra; 20 mijlen O. N. O. van Bammakoo.

KAYWERREE, Afr. kon. in de binnenlanden, ten N. van Kaybee, en 2 dagreizen N. van Ashantee. Daar het volk van den roof leeft, en den reiziger alle mogelijke hinderlagen legt, is het reizen hier zeer gevaarlijk.

KAZAN, Rus. kon. in Azië, een der zes groote deelen, waarin men Aziat. Rusland verdeelt, oorspronkelijk een rijk op zich zelven, naderhand tot in 1775, een bijzonder gouv. uitmakende, doch toen weder in de gouv. Kazan, Simbirsk, Wiatka, Perm en Pensa verdeeld, die te zamen, op eene oppervlakte van ruim 11,420 V. M., 5,727,500 inw. bevatten, en het meest bevolkte en best bebouwde deel van Aziat. Rusl. uitmaken. 2. Rus. gouv. in voorn. rijk, tusschen Wiatka, Orenburg, Simbirsk en Nishegorod, of tusschen 63. 57. en 69. 24. L., en 54. 13. en 56. 44. N. B. gelegen, en op eene oppervlakte van ruim 1044 V. M., 1,138,800 inw. bevattende. Het land is een weinig heuvelachtig; aan de beide oevers van de Wolga heeft men aanzienlijke hoogten, in het Z. O. eenige heuvelrijen van den Ural, en op den regter oever der Wolga heeft men de Underische bergen, met alabastergroeven, zwavel- en andere bronnen en holen. Verder heeft het gouv. groote partijen bouw- en weiland. De voornaamste riv. is de Wolga, die hier de Kama met de Wiatka en Schesma; de Wetluga, de beide Kokschaja, de Swiaja, de Tsywell, en de Kasanka ontvangt; verder de Tscheremtschau en de Sura. Men heeft hier geene groote, maar vele kleine meren; in den kreits Kazan alleen, telt men er 54. De luchtsgesteldheid is vrij zacht en zeer gezond; de winter kort, maar streng, gedurende welken de Wolga veelal overstroomt; de lente en zomer zijn er echter zeer schoon. De voortbr. zijn: rogge, gerst, haver, tarw, erwten, boekweit, gierst, boonen, hennep, een weinig vlas, boomvruchten, vooral appelen, peeren en pruimen. De bosschen zijn er van zeer veel belang. Er is veel rundvee, dat goede kaas en boter oplevert; verder paarden, schapen, geiten, maar weinig varkens, doch de bijenteelt is eene voorname bezigheid der Tartaarsche landlieden. De riv. en meren leveren overvloed van visch, die zelfs gedroogd en gerookt, verzonden wordt. De bergen geven koper, ijzer, albast, salpeter, kalk, bouwsteen, enz. Handwerken en fabr. zijn hier bijzonder in bloei; onderscheidene zaag- en oliemolens, fabr. van houtwaren, scheepstimmerwerven en zelfs te Kasanka eene keizerlijke werf, waar ook

fregatten gebouwd worden. Verder heeft men er lakenfabr., zeepziederijen, looijerijen, lijnbanen, fabr. voor katoen, potasch, staal en koper; glasblazerijen, brouwerijen, branderijen, enz. De handel wordt door de beide bevaarbare riv. de Wolga en Kama, bijzonder bevorderd. De voornaamste artikelen van uitvoer zijn: koren, timmerhout, houten waren, matten van boombast, sloepen, meel, gort, hennep, lijnölie, alsmede olie van hazel- en andere noten, vet vee, juchtleder, honig, was en zeep. De invoer bestaat voornamelijk in keukenzout, Siberisch ijzer en koper. De inw. bestaan uit Russen, Tartaren, Tscheremissen, Tschuwaschen, Wotjaken, Eur. kolonisten en Kalmukken. Het gouv. heeft een bestuur als de andere, en brengt ruim 5 mill. roebels op. Een gedeelte der bewoners doen, in plaats van belastingen op te brengen, soldatendienst. Het wordt in 12 kreitsen, Kazan, Zarewokokschaisk, Kosmodemjamsk, Laischew, Tschadrin of Jadrin, Tscheboksary, Zywilsk, Swihask, Tetjuschi, Spask, Tschistopolje en Mamadysch verdeeld. 3. Rus. kreits in het midden van voorn. prov., tusschen 65. 13. en 68. 30. L., en 55. 27. en 56. 13. N. B., welke 25,350 mannelijke inw. bevat. 4. Hoofdstad van voorn. Rus. gouv. en kreits, de zetel van den gouv., en van een' aartsbisschop. Zij ligt aan de Kasanka en de kleine riv. Kaban, Fifen, Kannoe en Tschernoe, en bestaat deels uit eene vesting, welke het hoogste gedeelte der stad beslaat, met hooge muren en torens omringd, en de paleizen van den gouv. en aartsbisschop, de prachtige hoofdkerk Blago-Watschensk, met eenen schoonen vergulden koepel; de krijgskanselarij, de barakken van het garnizoen, enz. bevat. Zij is oud en groot, bestaat uit de eigenlijke stad en uit eenige voorsteden, waarvan de Tartaarsche slobode vooral merkwaardig is, en heeft regelmatige straten. Een ontzaggelijke brand in 1815 verwoestte 4 openbare pleinen, 33 straten, en behalve verscheidene openbare gebouwen, 41 kerken, 4 kloosters, 1 steenen koophuis, de fraaije universiteit, 2,467 houten huizen, 1248 winkels, 2 Tartaarsche wijken, en 8 bedehuizen, en nu eerst wordt zij weder, naar een regelmatig plan, opgebouwd. Men vindt er nu de universiteit, met eene bibliotheek, eenen kruidtuin en een genootschap voor de vaderlandsche letterkunde, een geestelijk seminarium, 2 gymnasiën, eene tartaarsche hoofdschool, eene soldatenschool voor 350 jongens, 4 normaalscholen, eene Rus. en eene tartaarsche boekdrukkerij en 25,000 inw., die onderscheidene handwerken en fabr. van laken, staal, katoenen stoffen en onderscheidene soorten van leder, zeepziederijen, lijmkokerijen, mouterijen, pottebakkerijen, smederijen, ankersmederijen en steenövens hebben, terwijl zij op St. Petersburg, Moskou, Archangel, Astrakan, Tobolsk, enz. eenen aanzienlijken handel drijft in was, honig, talk, zeep, juchtleder, borstels, laken en vele andere waren, en ook aanzienlijke jaarmarkten heeft. Een half uur van de stad is de admiraliteit, eene voorstad met de keizerlijke scheepstimmerwerven, waar ook fregatten en andere oorlogschepen gebouwd, en waarbij twee kerken en eene school voor de zeevaart gevonden worden. Ook vindt men niet ver van daar de ruïnen van eene oude stad, die de Tartaren Iskei-Kazan of Oud Kazan noemen. 67. 1. L. 55. 48. N. B.

KAZANOW, Pool. D., waiw. Sandomir.

KAZEMEIN, zie Imam-Musa.

KAZEROON, Perz. stad in Farsistan, in eene 10 mijlen lange vallei, welke door een zoutmeer begrensd wordt. Deze stad werd door de laatste burgeröorlogen ontvolkt. 69. 29. L. 29. 44. N. B.

KAZIMIERZ, zie Casimir.

KAZMIRZ, Pruis. dorp, regdst. Posen.

KCHUNDSACH, zie Avar, No. 2.

KCYN, zie Exin.

KEA, Afr. visschersdorp in Bambarra. 2. *St.* K., Eng. kerspel in Cornwallis, met 2,800 inw. 3. Zeeboezem en dorp op 't O. Ind. eil. Gilolo. 4. Eil. voor de golf van Babao, bij de stad Kupany, op 't eil. Timor.

KEACH, Eng. riv., gr. Cardigan.

KEADY, Ier. dorp, gr. Armagh, met rijke loodmijnen.

KEAL (O. en W.), 2 Eng. dorpen, gr. Lincoln; 't laatste met 450 inw.

KEANGAN, Aziat. stad in Groot Bucharije; 25 mijlen van Anderab.

KEANPAN HEAD, Schot. kaap aan de O. kust van 't eil. Lewis. 11. 41. L. 58. 15. N. B.

KEARSLEY, Eng. vlek, gr. Lancaster, met 1400 inw.

KEBBAN DAG, tak van 't Turk. Aziat. gebergte Taurus in Kurdistan, die Z. O. aan de vlakte van Erzerum grenst, en de bronnen van vele riv. bevat.

KEBBY, Eng. riv. in Wallis, gr. Monmouth, valt in de Uske.

KEBECK, Eng. riv., gr. York.

KEBELLA, QUEBELLA, het bekend-

ste der Port. Admiranten eil. bij de O. kust van Afrika.

KEBERDAK, riv. in 't Rus. gouv. Kaukazië.

KEBET, klein eil. in den Ind. oceaan, bij 't eil. Baber, een der Z. O. Molukken. 147. 26. L. 7. 10. Z. B.

KEBO, dorp op Java, lands. Kadirii.

KEBRINAZ, Turk. Aziat. D. in Natolië.

KEBUCK-HEAD, kaap aan de O. kust van 't Schotsch eil. Lewis. 11. 27. L. 58. 2. N. B.

KECHO, zie Kachao, No. 1.

KECHRE, Turk. stad op Morea.

KECKERDOM, Pruis. D., regdst. Kleef.

KECSKEMET of *Ketschkemet*, Hong. distr. van 56 V.M., kom. Pesth. 2. Hong. vlek in voorn. distr., met 5 kerken, 1 gymnasium, 1 collegie, 1 klooster, 24,600 inw., zeepziederijen, weverijen, handel in rundvee, paarden, wol, talk en tabak. Hierbij ligt de Kecskemeter heide, op welke veel rundvee en paarden geweid worden. 46. 54. 30. N. B. 33. 22. 10. L.

KEDAR, Turk. D.; 16 m. van Jeruzalem.

KEDARNATH, O. Ind. bedevaartplaats in de bergen van Serinagur. De weg tot dezelve is zeer slecht en steil. 97. 5. L. 32. N. B.

KEDDER, zie Reval.

KEDDLESTON, Eng. dorp, gr. Derby, met minerale bronnen en badhuizen.

KEDDO, gebergte op het O. Ind. eil. Java, tusschen Cheribon en Mataram.

KEDE of *Quede*, W. Afr. dorp in 't land der Foulahs; 13 m. van Cayor.

KEDEH-FARAH, Turk. Aziat. stad, gouv. Siwas, aan den Kizel Ermak; 10 mijlen W. van Samsoun.

KEDERCOU HOUTCHIN, W. Tartaarsche stad in Mongolië. 130. 51. L. 41. 30. N. B.

KEDERCOU KIAMEN, Chin. Tartaarsche post, in het land der Kalkas. 123. 8. L. 43. 48. N. B.

KEDGEREE, O. Ind. stad van Bengalen, in een moerassig, ongezond oord, aan de Hoogly, met een' bazar en eene goede haven, waarin vele geladene schepen van Calcutta lossen. 106. 2. L. 21. 35. N. B.

KEDICHEM of *Kekum*, Nederl. dorp in Z. Holland, distr. Gorkum; 200 inw.

KEDINGEN, zie Kädingerland.

KEDJEREE, zie Kedgeree.

KEDKEVARE-FJALL, de hoogste Zweed. berg in Lulea Lapmark. De winter heerscht hier van Augustus tot Junij, en de bergrug is bijna altijd met wolken bedekt.

KEDLESTON, zie Keddleston.

KEDOUS, Turk. Aziat. dorp; 10 m. van Kiutaya.

KEDPU, W. Perz. riv. in Azerbidia.

KEDSCHE, Aziat. distr. in Beludschistan, prov. Makran, met de hoofdstad Kedsche, den zetel van den stadhouder. Zij ligt aan de riv. Dust, en aan eenen hoogen berg, op welks top een zeer sterk fort staat, met 500 huizen. De handel van hier verlegd zijnde, is zij zeer verminderd. De omtrek is dor, en brengt slechts dadels voort. 69. 56. L. 26. 26. N. B.

KEELAN, eil. van 7 mijlen in den omtrek, aan het W. einde van Ceram, onbewoond, met kokos- en plantaanboomen. 145. 30. L. 3. 15. Z. B.

KEELBY, Eng. dorp, gr. Lincoln.

KEELE, Eng. dorp, gr. Stafford.

KEELWICK, haven op de Z. kust van 't Noorw. eil. Maggeroë.

KEEMA-KEDAN, groep kleine O. Ind. eil. aan de W. kust van het eil. Leyta. 142. 22. L. 10. 30. N. B.

KEEN of *Kaynduem*, riv. in Achter Ind., in 't rijk der Birmanen, welke op de bergen, die Assem van Ava scheiden, zou ontspringen, en op. 21. 45. N. B., bij Miondap in de Irawaddy valt. Hare oevers zijn door eenen volksstam, Kayns genaamd, bewoond.

KEENE, N. Amer. vlek, prov. Nieuw York, gr. Essex, met 1640 inw.

KEENT, zie Balgoyen.

KEEPER, Ier. berg, gr. Tipperary.

KEER, zie Heer.

KEERBERGEN, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Leuven, met 1600 inw.

KEER BOOM RIVIER, aan de kaap de Goede Hoop, welke in de Mossel- of Plettenbergs baai valt.

KEERKRING'S KEY'S, groep kleine W. Ind. eil., ten N. van Brique, bij Porto-rico, waartoe het groot en klein Passage eil., Westkey, enz. behoort.

KEERPOY, O. Ind. stad in Bengalen, distr. Hoogly, aan de Selay, met handel in katoen en 10,500 inw. 105. 30. L. 22. 46. N. B.

KEERWEER, riv. op 't Austr. eil. Nieuw Guinea, aan de groote baai, ten W. van Cook's kaap Wash.

KEETEN, 2 Nederl. buurten in N. Holland, kwart. Alkmaar, door de landing in 1799 bekend. 2. Nederl. water, prov. Zeeland, tot de O. Schelde behoorende.

KEEVIL, Eng. dorp, gr. Wilts.

KEFF, voorname Afr. stad in de binnenlanden van Tunis, aan den O. oever der riv. Mejerdah, aan de helling van eenen heuvel gelegen; oudtijds heette het Sicca of Sicca Veneria; 25 mijlen

W. Z. W. van Tunis.

KEFERLOHE, Beij. dorp, Isarkreits.

KEFERNBURG, ambt in Schwarzburg-Sondershausen, met 16 dorpen en de landstreek Langwitz.

KEFFING, O. Ind. eil., Z. O. van het eil. Ceram, waarvan het door eene smalle straat gescheiden is. 147. 46. L. 3. 50. Z. B.

KEFIL, Perz. dorp van Irak, met het graf van den profeet EZECHIEL, hetwelk vele bedevaartgangers hier heenlokt; 4 mijlen Z. van Hillah.

KEFKEBEH, Turk. Aziat. dorp; 7 mijlen van Eskishehr.

KEFKEN, Turk. eil. in de Zwarte zee, aan de kust van Klein Azië. 48. 26. L. 41. 6. N. B.

KEFR-IL-BATIC, Egypt. dorp; 1 m. van Damiate.

KEFR SULEIMAN, dorp in Neder Egypte; 2 mijlen Z. Z. W. van Damiate.

KEFREEN, Turk. Aziat. dorp; 5 m. van Aleppo.

KEFT, zie Coft.

KEFTIN, Turk. Aziat. dorp, pachalik Haleb, met handel in duiven.

KEGA, kaap in Achterindië, rijk Anam.

KEGER POINT, het N. W. deel van 't Noorw. visschers eil. of Laus Kawens, aan de kust van Lapland.

KEGERWORTH, Eng. dorp, gr. Leicester, met 1560 inw.

KEHDINGERLAND, zie Kädingerland.

KEHL, Bad. dorp, Kinzigkreits, aan den mond der Kinzig in den Rijn, met 1000 inw. 2. Stadje op een eil., bij voorn. dorp, tegenover Straatsburg, dat, tot 1815, eene sterke vesting was, maar toen vernietigd is. 2. of *Kell*, Pruis. dorpje, regdst. Coblentz, met 400 inw.

KEHLEN, Nederl. dorp, gr. hert. en arr. Luxemburg, dat met Dondelange, Keispelt, Meispelt, Nospelt en Olm, eene gemeente van 1300 inw. uitmaakt.

KEHLHEIM of *Kellheim*, Beij. landg., Regenkreits, dat op $6\frac{1}{4}$ V. M. 13,800 inw. heeft, aan de beide zijden van den Donau, die hier de Laber en Altmühl ontvangt. 2. Beij. stad in voorn. landg., aan den mond der Altmühl in den Donau, waarover eene lange brug ligt, met 1750 inw., handel in hout en steengroeven.

KEHO, Chin. riv., prov. Honan.

KEHOA, zie Cachao.

KEHRBACH, Oostenr. dorp, kreits Boven den Mannhartsberg, met lakenfabr.

KEHRLI, zie Carolee.

KEHUE, zie Hue.

KEIDACH, koopstad in Achter Ind., schiereil. Malacca, hoofdpl. van Queda, aan den mond der riv. van dien naam, met 300 huizen.

KEIFI, Turk. Aziat. sands., prov. Erzerum, met de hoofdstad Keifi, aan het gebergte, met eene groote steengroef.

KEIG, Schot. dorp, gr. Aberdeen.

KEIGAN, Chin. stad van Corea.

KEIGHLEY, Eng. stad, gr. York, aan twee takken van de Aire, en het kanaal van Skipton, met 6,860 inw. linnen- en katoenfabr. 53. 52. N. B.

KEILINGFU, zie Kuelinfu.

KEILLESAY, een der kleine Schot. Hebriden. 10. 23. L. 17. 2. N. B.

KEIM HOTUN, Chin. stad, gouv. Kirin, ter plaatse, waar de Hailan in de Hurha-Pira valt.

KEINTUBBEN, stad in Achter Ind., rijk Birman, prov. Martaban, niet ver van de Tavay.

KEIR, Schot. dorp, gr. Dumfries.

KEIS, W. Perz. eil., prov. Farsistan, distr. Laristan, met 310 inw.

KEIS BAY, zie Sinclair's Bay.

KEISCH, kleine riv. bij de Perz. golf.

KEISENLIK, zie Kasarlik.

KEISKAMMA, Z. Afr. riv. in het Kafferland, valt in de Ind. zee, op 33. 12. Z. B. 45. 52. L.

KEISPELT, Nederl. dorp, gr. hert. en arr. Luxemburg.

KEITH, Schot. dorp, gr. Banff, aan eene beek; het telt met het kerspel, 3,350 inw. en heeft vele fabr.

KEITH-HALL en KINKELL, vereënigd Schot. kerspel, gr. Aberdeen; 900 inw.

KEITH-INCH, Schot. kaap, de O. punt van 't gr. Aberdeen.

KEITH RIF, N. Afr. klippenreeks aan de kust van Barbarije, op 32. 49. N. B.

KEITHEM, Deen. dorp in Sleeswijk, ambt Tonderen, met 1430 inw.

KEIZERS EN SULTANS LAND, onafhankelijk deel van 't O. Ind. eil. Java.

KEJ, hoofdpl. der Perz. prov. Mekran, aan den weg van Kandahar. 26. 10. N. B. 80. 16. L.

KEJAN-KAND, Perz. stad, hij den berg Mehrab.

KEKEN, zie Kedichem.

KEKERDOM, Nederl. dorp, prov. Gelderland, kwartier Nijmegen; 300 inw.

KEKKÖ of *Blauenstein*, Hong. distr. en dorp, kom. Neograd. 36. 59. L. 48. 15. N. B.

KEKON, Chin. haven en riv., aan de kust van Tonkin. 21. 40. Z. B.

KELA-BIN, Turk D., prov. Bagdad.

KELAIA, Arab. dorp, prov. Hedsjas.

KELANG, een der Moluksche eil., bij het eil. Ceram, aan de W. kust. 145. 46. L. en 3. 8. Z. B.

KELAR, W. Perz. berg en dorp, prov. Farsistan, O. Z. O. van Casbin, bij den oorsprong van de Kur.

KELAT, distr. van Beludschistan, in de prov. Ihalawan. 2. Hoofdstad van 't rijk Beludschistan, residentie van den khan, op eenen heuvel, aan drie zijden met eenen hoogen muur omringd. Zij heeft eene met muren en bastions omringde citadel, met het paleis van den khan, 3 poorten, uitgestrekte voorsteden, naauwe straten, die in het midden eene gracht, en aan de zijden voetpaden hebben, eene groote, met allerlei waren voorziene bazar, en 3,800 huizen, welke deels van hout, en deels van steen, en met eene soort van leem overtogen zijn. De bovenste verdiepingen steken gewoonlijk over de straten uit. De 20,000 inw. bestaan uit Beludschen, Brahus, Hindo's, Bubi's, Afghanen en Dehwaren. De Hindo's hebben hier eene pagode, drijven den meesten handel, die echter veel verminderd is. De tuinen vooral zijn wel voorzien van boomvruchten. 85. 31. L. 29. 6. N. B. 3. Zie Khelat.

KELBERG, Pruis. dorpje, regdst. Coblentz, kreits Adenau, met 220 inw.

KELBRA, Pruis. ambt en stad, regdst. Merseburg, ambt Mansfeld, aan de Helme, met 1600 inw. en marmergroeven.

KELCZE, Hong. dorp, kom. Semplin. 2. Zie Keltsch.

KELDISZICHE, Rus. Aziat. vesting, vorst. Imirete, gouv. Teflis, in Kaukazië.

KELEH, dorp in Opper Egypte.

KELEMENFALVA, Hong. dorp, kom. Thurocz, met gezondheidsbronnen.

KELENDRI, zie Kalendri.

KELENGER, Aziat. D. in Daghistan.

KELES, Turk. Aziat. haven, prov. Natolië; 9 m. O. N. O. van Ephezen.

KELHERA, Perz. stadje in Azerbidia.

KELIBOLI, zie Gallipoli, No. 2.

KELIDAR-BAHR, zie Dardanellen.

KELIKDONI of *Erminak*, Turk. Aziat riv., die bij Selefkeh in de Middell. zee valt.

KELIUB, Egypt. prov., ten N. van Caïro, met vele korenlanden, weiden, bosschen en vele welvarende dorpen.

KELL, zie Kehl, No. 2.

KELLAH, Afr. pas in de bergen van Abyssinië; 25 mijlen O. van Axum.

KELLAMANGULLUM, O. Ind. stad in Decan, prov. Mysore. 12. 35. N. B.

KELLAN, Eng. dorp in Wallis, gr. Cardigan, met 910 inw.

KELLBERG, zie Eifel.

KELLENBACH (GROOT), Beij. dorp, Ned. Donaukreits, met 82 huizen.

KELLER, gebergte in Keur-Hessen.

KELLET (OPPER EN NEDER), twee Eng. dorpen, gr. Lancaster.

KELLHEIM, zie Kehlheim.

KELLI, O. Ind. sterkte en stad, distr. Tanjore. 10. 20. N. B. 96. 55. L.

KELLINGHAUSEN, Deen. dorp in Holstein, ambt Rendsburg, aan de Stör, met 900 inw., branderijen, brouwerijen, en aardewerkfabr.

KELLINGTON, zie Callington.

KELLMÜNZ, Beij. dorp, Op. Donaukreits, landger. Illertissen, met 950 inw.

KELLS, Schot. dorp, gr. Kirckudbright. 2. Ier. dorp, gr. Meath. 3. Ier. dorp, gr. Kilkenny. 4. Ier. dorp, gr. Antrim. 5. K. *Range* of *Rhyns*, Schot. bergketen in Kirkcudbright; 3 mijlen lang; de hoogste van Galloway.

KELLYBEG, Ier. vlek, gr. Donegal, aan de N. zijde van de golf van Donegal, met eene goede haven, die eene geheele vloot kan bevatten, veel handel, en aanzienlijke haringvisscherij.

KELLY-BURN, Schot. riv., gr. Ayr.

KELMAR, zie Caledonia

KELMUNZ, zie Kellmünz.

KELNAR, Turk. Aziat. dorp in Caramanië; 4 mijlen W. van Selefkeh.

KELPOORY, O. Ind. stad en distr., prov. Delhi. 97. 25. L. 28. 59. N. B.

KELSALL, Eng. dorp, gr. Chester.

KELSCHDORF, Pruis. dorp, regdst. Reichenbach, aan den oorsprong der Katzbach.

KELSE, Keur-Hes. dorpje, prov. Ned. Hessen, met 200 inw.

KELSEY (N. en Z.), 2 Eng. dorpen, gr. Lincoln.

KELSO, Schot. dorp en kerspel, gr. Roxburg, met 4400 inw., aan de Tweed, met eene uitmuntende oude abdij, eene kerk, 7 bedehuizen der dissenters en 5,000 inw., die aanzienlijke looijerijen, schoenmakerijen en fabr. koren- en veemarkten hebben. Geboortepl. van den gezigtkundigen GEBSON.

KELTAN, stad in Thibet; 13 mijlen van Lassa.

KELTERSBACH of *Kestelbach*, Hes. ambt, prov. Starkenburg, met 5,300 inw. 2. K. of *Altkeltersbach*, Hes. dorp in genoemd ambt, met fabr. van aardewerk en 700 inw.

KELTIE, Schot. riv., gr. Perth.

KELTNEA (N. en Z.), 2 Rus. riv., gouv. Wologda.

KELTON, Schot. kerspel, gr. Kirkcudbright, met 2260 inw. 2. Schot. dorp, gr. Dumfries.

KELTSCH, Morav. dorp, kreits Prerau,

rau, aan de Juchina, met 1450 inw.

KELTY, Schot. dorp, gr. Kinross.

KELUEH, Perz. stad in Mekran.

KELVEDON, Eng. dorp, gr. Essex. 2. K. *Hatch*, Eng. kerspel, gr. Essex.

KELVIN, Schot. riv., gr. Stirling, valt in de Clyde, beneden Glasgow.

KELYN, Eng. riv. van Wallis, gr. Merioneth, valt in de Troweryn.

KEM of *Kemi*, Rus. kreits, gouv. Olonez, die zich tot aan de Witte zee uitstrekt, tusschen 47. 30. en 52. 8. L., en 63. 40. en 66. 30. N. B. gelegen, en op 1330 V. M. 12,000 inw. bevattende. Het land ligt aan het hangen van het Scandinavisch gebergte, heeft vele uitgestrekte moerassen, en is met laag struikgewas en veengrond bedekt, waarop het rendier naauwlijks een schraal voedsel vindt. Er zijn slechts weinige plaatsen, waar men eenigen landbouw vindt, en sommige tuingewassen geteeld worden. De voornaamste riv. is de Kem, en het grootste meer dat van Kouscha. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, niet ver van den mond der Kem in de Witte zee, met houten huizen en 900 inw., die van de jagt, visscherij en robbenvangst bestaan, en eene kleine haven aan den mond der riv. hebben. 3. Riv. in gen. kreits, en het gouv. Archangel, welke het water van de Kunscha, Nuk en andere meren afvoert, en bij genoemde stad, in de Witte zee valt. Aan haren mond ligt het eil. Kemskoe-Ostrow. 4. Riv. in 't Rus. Aziat. gouv. Tomsk, valt in de Jenisea.

KEMAC, Perz. dorp in Irak Arabi.

KEMANKA, O.Ind.D. van Java, lands. Bagulië, aan den voet van den vuurspuwenden berg Gunong-Peu.

KEMAON, O. Ind. distr., tusschen 29. en 30. N. B. en 86. en 88. L.; het N. en bergachtigste gedeelte behoort den Rajah van Nepaul, en het Z. behoort den Britten. De hoofdstad is Almora.

KEMAR, Turk. Aziat. dorp in Natolië; 3 mijlen Z. van Sinob. 2. Nederl. vastigheid op 't O. Ind. eil. Celebes.

KEMBACK, Schot. kerspel, gr. Fife.

KEMBERG, Pruis. stadje, regdst. Merseburg, bij be Elbe, met 2065 inw.

KEMBLOWO, zie Kiebel.

KEMENCZE, Hong. dorp, kom. Honth. 2. Twee Hong. dorpen, kom. Abaujwar. 3. Twee Hong. dorpen, kom. Ungwar. 4. Twee Hong. dorpen, kom. Semplin.

KEMEND, Zevenb. distr. en dorp, kom. Hunyad, met eene zuurbron. 2. Hong. dorp, kom. Gran, aan de riv. Gran. 3. Hong. dorp, kom. Salad, aan de Sala.

KEMERS, Zevenb. D., kom. Kraszna.

KEMERTON, Eng. D., gr. Gloucester.

KEMESCH, Hong. distr., kom. Kraszna. 2. Nederl. dorp, prov. en arr. Luik.

KEMI, Rus. dorp, gouv. Finland, kreits Uleaborg. 2. Zie Kemijocki. 3. Zie Kem.

KEMIJAERWI, Rus. meer in Finland.

KEMIJOCKI of *Kemi*, riv. in 't Rus. gouv. Finland, welke in het Scandinavisch gebergte, op den Mannselka, uit eene moeras ontspringt, en na eenen Z. W. loop van 20 mijlen, zich tot het Kemijaerwi meer vergroot, en ten Z. van Kemi, in de golf van Bothnië valt. Zij heeft verscheidene watervallen, waarvan de grootste bij Tawaskolki gevonden wordt.

KEMI LAPPMARK, zie Lappmarken.

KEMINOOM, Afr. stad in Fooladoe, aan de Balee of Kokoro, door drie wallen en eene gracht omringd. PARK beschrijft de inw. als diefachtig.

KEMJA, Rus. Aziat. riv., gouv. Irkutsk, distr. Kirensk, valt in de Tunguska.

KEMLET, riv. in 't Eng. gr. Salop, welke beneden Cherburg, in de Severn, valt. 2. Riv. in het prinsdom Wallis, gr. Denbigh, valt in de Tanot.

KEMLYN BAY, baai in het prinsdom Wallis, gr. Montgomery, door eene groef van eene bijzondere soort van marmer beroemd.

KEMMATEN, Oostenr. dorp, Hausrück viertel aan de Ihn.

KEMMEL, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Iperen, met 1300 inw.

KEMMELBACH, Oostenr. vlek, land Beneden de Ens, viertel Boven 't Weener Woud, niet ver van de Ips.

KEMMEN, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, arr. Dietkirch; 2 uren van Dietkirch.

KEMMOO, hoofdpl. van 't Afr. kon. Kaärta, alwaar MUNGO PARK zeer beleefd, door den koning ontvangen werd, die in kleeding niets van zijne onderdanen onderscheiden was. 10. L. 14. 20. N. B.

KEMNADE, Brunsw. dorp, Weserdistr., ambt Ottenstein, met 600 inw.

KEMNATH, Beij. landg., Op. Mainkreits, dat op 16. V. M., 24,100 inw. bevat, zeer bergachtig is, met den 2000 voeten hoogen Kulmen. De dalen worden door de Haidnab en Waldnab bespoeld. 2. Hoofdpl. van genoemd landg. aan de Haidnab, met 1350 inw. en fabr. 3. Wurt. dorp, Neckarkreits, met 680 inw. 4. Beij. dorp, Op. Donaukreits.

KEMNAY, Schot. D., gr. Aberdeen.

KEMNITZ (OUD EN NIEUW), 2 Pruis. dor-

dorpen in Silezië.

KEMNITZBERG, top van het Reuzengebergte in de Pruis. prov. Silezië.

KEMPEN of *Kempno*, Pruis. stad, regdst. Posen, met 2 kerken, 1 hospitaal, 4,600 inw., fabr. en handel. 2. Pruis. kreits, regdst. Kleef, aan den Rijn, welke op 5½ V. M., 40,500 inw. bevat. Het is eene groote vlakte, door de Nerse, enz. bespoeld. De grond is weinig vruchtbaar, en heeft slechts eenig hout. Hierdoor zijn akkerbouw en veeteelt middelmatig, doch niet genoegzaam. 2. Pruis. stad in voorn. kreits, met 3020 inw. en fabr. Geboortepl. van THOMAS HAMMERKEN à KEMPIS.

KEMPENLAND, voormalig kwart. van het toenmalig Staats-Braband, thans in de prov. N. Braband, Limburg en Antwerpen verdeeld. Het is zeer zandig, heeft vele bosschen, en tevens ook goed bebouwd land. Het bevatte voorheen de stad Eindhoven en 34 dorpen. De inw. worden als goede jagers geroemd.

KEMPENICH, Pruis. dorp, regdst. Coblentz, met 700 inw.

KEMPFELD, Pruis. D., regdst. Trier.

KEMPFENBRUN, Keur-Hes. dorp, prov. Kanau, ambt Bieber, met 400 inw.

KEMPNITZ, zie Altkemnitz.

KEMPNO, zie Kempen, No. 1.

KEMPSEY, Eng. dorp, gr. Worcester.

KEMPSFORD, Eng. D., gr. Gloucester.

KEMPSING, Eng. dorp, gr. Kent.

KEMPSTON, Eng. dorp, gr. Bedford, met 1160 inw.

KEMPSVILLE, N. Amer. vlek, prov. Virginië, aan de Elizabeth riv.

KEMPTEN, Beij. landg., Op. Donaukreits, ten O. van Wurt., op 7 V. M. (behalve de stad), 10,800 inw. bevattende; door de Auer Alpen doorsneden, met het Kemptener bosch en verscheidene meren, waaronder het Wagekener het grootste is. De voorn. riv. is de Iller. Het land heeft veel landbouw, en brengt koren, vlas en hout voort. Men heeft er ook rundvee en paarden. 2. Hoofdpl. van voorn. Beij. landg., aan den Iller, met een kasteel, twee kerken, een hospitaal, een weeshuis, een gymnasium, eenen schouwburg, fabr. en 5,300 inw.

KEMSCHE, Hong. D., kom. Barany.

KEMSEKE, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Dendermonde, ;1250inw.

KEMSKOE OSTROW, Rus. eil., gouv. Archangel, voor den mond der Kem.

KEMSKOI, Rus. Aziat. stad, gouv. Tobolsk. 109. 46. L. 57. 25. N. B.

KEN, Schot. riv., gr. Galloway, valt in 't meer Kenmuir. 2. Eng. riv., gr. Westmoreland en Lancaster, valt in de Ier. zee. 3. Eng. riv., gr. Devon, valt in de Ex. 4. Klein Aziat. eil. in de Perz. golf. 71. 26. L. 26. 27. Z. B.

KENAGH, Ier. D. en riv., gr. Longford.

KENAIZERS of *Kinaizi*, volksstam op de N. W. kust van Amerika, op 59. 62. N. B. met de Rus. factorij Roda, op 61. 8. N. B.

KENAPACOMAQUA, N. Amer. stad in Indiana, aan de Eel riv.

KENAPOOSSAN, klein Aziat. eil. in den archipel Sooloo. 138. 9. L. 5. 12. N. B.

KENARY, O Ind. eil.; 4 mijlen Z. van Bombay en 1 mijl van 't vaste land. 90. 42. L. 18 42. N. B.

KENCHESTER, Eng. D., gr. Hereford.

KENCHRES, Griek. zeehaven op het schiereil. Morea, aan de golf van Egina, met warme baden; 2 m. W. van Corinthe.

KENDAL of *Kiskby Kendal*, Eng. koopstad, gr. Westmoreland, aan de Ken, met 7,500 inw., fabr. van kousen, katoen, hoeden, zijde, laken, wol, staal, verwerijen, looijerijen, eenen kruidmolen enz. 2. N. Amer. dorp, prov. Ohio, gr. Stark, met 50 huizen en eene groote wolfabr.

KENDAY, zie Schanday.

KENDE, Hong. D., kom. Scharosch.

KENDER, Aziat. dorp in Kurdistan.

KENDERESCH, Hong. D., kom. Hewesch.

KENDERESCHKE, Hong. D. kom. Beregh.

KENDRICK's EIL., N. Amer. eil. in het W. gedeelte van Nootka sound.

KENDSADAM, Aziat. stad in Turkestan, aan den Jaxartes; 26 m. van Tashkend.

KENE of *Kenne*, voorname Egypt. handelstad. 50. 11. L. 26. 9. 36. N. B.

KENEBEEK, riv. in de N. Amer. Rep., valt in den Atl. Oceaän.

KENEF, Perz. dorp, prov. Chorasan.

KENELLA, kaap op 't schiereil. Morea.

KENERY, zie Kenerary.

KENESCHE, Hong. dorp, kom Wesprem, aan het Plattenmeer.

KENESZ, 4 Hong. dorpen, kom. Eisenberg, en 3 in Saboltsch.

KENESZLO, Hong. D., kom. Saboltsch.

KENFIG, Eng. dorpje van Wallis, gr. Glamorgan, met 250 inw.

KENG, Chin. riv., gouv. Tschitschikar, valt in de Kerlon.

KENGA, Turk. stad in Bulgarië.

KENHAWAY, groote N. Amer. riv., prov. Virginië, ontspringt in N. Carolina, op 36. N. B., ten O. van de Alleghany bergen, stroomt bijna N. waarts, loopt door het Alleghany dal, vervolgens door de Cumberland's vallei, en ontvangt daar de Green-Briar riv. Na deze vereëeniging, vormt zij groote water-

tervallen in Cumberland, vooral over eene groote rots, van welke het water 50 voeten loodregt nederstort; 30 mijlen verder valt zij in de Ohio.

KENHAWAY (KLEINE), N. Amer. riv., prov. Virginië, die op de Alleghany bergen ontspringt, en bij Parkersburg in de Ohio valt.

KENILWORTH of *Killingworth*, Eng. marktvlek, gr. Warwick, met 2,300 inw.

KENINGHALL, Eng. D., gr. Norfolk.

KENLOWIE, Schot. riv., gr. Fife.

KENMARE of *Kilmare*, Ier. stad, gr. Kerry, aan de baai Kenmare, die veilige havens, veel visch, robben, enz. heeft. 8. 9. L. 51. 40. N. B.

KENMORE, Schot. kerspel, gr. Perth, aan Loch Tay, met 3,630 inw.

KENN, Eng. dorp, gr. Devon.

KENMUIR, klein Schot. meer, gr. Kirkcudbright. In hetzelve valt de Ken, en de Dee loopt er door.

KENNARTH, Eng. kerspel van Wallis, gr. Carmarthen, met 1400 inw.

KENNE, zie Kene.

KENNEBECK, groote riv. der N. Amer. Rep., distr. Maine, met 2 groote takken, waarvan de O. in het meer Moosehead, de W. in Canada ontspringt, terwijl zij zich 7 mijlen beneden Moosehead veréénigen, en na verscheidene groote watervallen gevormd te hebben, tusschen Phipsburg en Georgetown in den Atl. Oceaan vallen.

KENNEBUNK, dorp en riv. der N. Amer. Rep., prov. Maine, gr. York, met handel en scheepvaart. 43. 23. N. B.

KENNEDY'S CREEK, riv. der N. Amer. Rep., prov. Kentucky, valt op 294. 10. L. 58. 30. N. B. in de Ohio.

KENNEDY'S EIL., Austr. eil., bij de Charlotte's eil. 11. 17. Z. B.

KENNEMERLAND, gedeelte der Nederl. prov. Holland, tusschen de Noordzee, Kalandsöog, het oude W. Vriesland en Waterland, benevens Amstelland en Rijnland gelegen, hetwelk waarschijnlijk deszelfs naam van de riv. Kenhem (nu de Zaan), heeft ontleend, en thans nog, bij de verdeeling van den Waterstaat, wordt gebruikt. De grond is er meestal zand- en duinachtig, hier en daar van heerlijke weilanden voorzien, en door onderscheidene binnenwateren, waaronder het Uitgeester en Lange meer, benevens de riv. de Zaan, het Y, en het Spaarne bespoeld, terwijl het baljuwschap van Kennemerland, het baljuwschap van Brederode, dat van Nieuwburgen en dat van Egmond bevat.

KENNERE, aantal grotten in de heuvels van 't O. Ind. eil. Salsette, bij Bombay.

KENNERSREUTH, Beij. D., Op. Mainkreits, landg. Waldsassen, met 620 inw.

KENNERY, zie Kenary.

KENNET, vlek der N. Amer. Rep., prov. Pennsylvanië, gr. Chester.

KENNETHMONT, Schotsch dorp, gr. Aberdeen, met 900 inw.

KENNET-PANS, Schotsch dorp, gr. Clackmannan, nabij Kincardine.

KENNETT, Eng. riv., gr. Wilts en Berks, valt bij Sunning in de Theems.

KENNIS, kaap op de O. kust van het eil. Java. 150. 15. L. 37. 20. N. B.

KENNOMIC, vischrijke N. Amer. riv., valt in het meer Michigan.

KENNOWAY, Schot. kerspel en dorp, gr. Fife, met 1520 inw.

KENOCK of *Kenoque*, zie Knocke.

KENPOY, Chin. riv. in het rijk van den Bogdo-Lama, prov. Kahang.

KENPOY - SCHUTONG, Chin. plaats aan voorn. riv., met handel op Assem.

KENSEY, Eng. riv. in Cornwallis.

KENSHEIM, zie Kiensheim.

KENSINGTON, Eng. dorp en kerspel, gr. Middlesex, grenzende aan Londen's Hyde Park, aan den weg op Bristol, met een kon. paleis, eene schoone verzameling van schilderijen, fraaije tuinen, met heerlijke trekkassen, waarin vele vreemde gewassen. Het telt 10,000 inw. 2. Vlek in de N. Amer. Rep., gr. Rockingham.

KENSWORTH, Eng. dorp, gr. Hertford.

KENT, Engelsch gr., aan de zee, tusschen Middlesex, Essex, de Duinen, het Kanaal en de gr. Sussex en Surry, of tusschen 17. 39. en 19. 15. L. en 50. 54. en 51. 30. N. B. gelegen, en volgens ARROWSMITH op 72 (LAPIE heeft 69¼) V. M., 370,900 inw. bevattende. De grond is meer vlak dan heuvelachtig; twee rijen heuvels loopen ten W. en Z. W. door het land, en eindigen in de kapen N. en Z. Foreland en Dungness. De N. dezer keten bestaat uit kalk en kiesel; de Z. uit zandsteen; de N. en N. O. kust uit krijtbergen, bij welke men de duinen *Duins* (Downs) vindt. De landen aan de Theems zijn moerassig, en het binnenland vet en vruchtbaar. Het Z. is deels boschachtig, deels moerassig en ongezond, doch met zwaar broekland. De voorn. hoogten zijn: Shooler hill, Idle hill, Mount-Sion en Mount Ephraim. De Theems ontvangt hier de Darent en de Medway; ten Z. vindt men nog de kleine Rother, en ten O. de Stour. De voortbr. zijn: schoone tarw, gierst, tuinvruchten, voor-

vooral spergies, peulvruchten, paardeboonen, enz. Verder paarden, rundvee, schapen, varkens; — zout en vuursteenen. De landbouw is bloeijend, en de visscherij van belang. Door gebrek aan steenkolen zijn er geene voorname fabr. Er zijn er echter van zijden stoffen, linnen, papier en kruid, en groote branderijen. De uitvoer bestaat in: koren, mout, hop, tuin- en peulvruchten, boter, melk, lammeren, oesters, garen, zijden stoffen, papier, kruid, brandewijn, enz. Het gr. zendt 18 leden naar het parlement. De hoofdstad is Canterbury. 2. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Maryland, tusschen de gr. Newcastle, Kent en Delaware en Chesapeak baai, met 11,450 inw. De hoofdst. is Chester. 3. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Rhode Island, tusschen het gr. Providence en Narraganset baai, met 9,900 inw. De hoofdstad is Warwick. 4. Vruchtbaar gr. der N. Amer. Rep., prov. Delaware, met 20,500 inw. De hoofdstad is Dover. 5. Eil. der N. Amer. Rep., prov. Maryland, gr. Koningin Anna, het grootste der Chesapeakbaai. 6. N. Amer. dorp, prov. Connecticut.

KENT'S BAAI, aanzienlijke baai aan de N. punt van het Austr. eil. Van Diemen's land, met hoog en laag land.

KENT'S GROEP, kleine groep Austr. eil., aan de Z. O. kust van Nieuw Holland, in de Bass straat. Het middenpunt der groep op 165. 11. L. 39. 29. Z. B.

KENTAC-LA-RHAT-CI-CO, Chin. gebergte, prov. Sifan.

KENTISBEARE, Eng. D., gr. Devon.

KENTISH-TOWN, Eng. buurt, gr. Middlesex, nabij Londen.

KENTON, 2 Eng. dorpen, gr. Devon en Northumberland.

KENTUCKY, de 16e prov. der N. Amer. Rep., tusschen de Ohio, Virginië, de Tennessee en den Mississippi, of tusschen 36. 50. en 39. 10. N. B., en 288 en 295. 18. L. gelegen, en op 2,325 (anderen hebben 1100) V. M., in 54 gr., 580,000 inw. bevattende. De Cumberland's Mountains maken de Zuidelijke grenzen uit, en verder vindt men er slechts heuvels. De luchtsgesteldheid is er zeer gematigd, zacht en gezond. De winter is er zeer kort en zacht, maar in den zomer is de warmte soms drukkend. Onder de riv. is de Ohio met deszelfs takken, de Kentucky, Cumberland, Tennessee, Sandy-Green en Tradewater riv., de voornaamste. Het land brengt steenkolen, katoen, koren, zout, vlas, hennep, tabak, zuidvruchten, hout, rundvee, wild, visch, paarden, buffels, elandsdieren, bisons, herten, enz. voort. De veeteelt is hier van veel belang, en de zoutmijnen ruim voorzien. Onder de inw. telt men 40,000 zwarten, en vele methodisten en doopsgezinden. De graafschappen, die de prov. bevat, zijn:

Adair.	Henderson.
Barren.	Harden.
Boone.	Hopkins.
Bracken.	Jessamine.
Breckenridge.	Jefferson.
Bourbon.	Knox.
Butler.	Livingston.
Bullet.	Lewis.
Clarke.	Lincoln.
Casey.	Logan.
Campbell.	Mason.
Christian.	Mercer.
Cumberland.	Madison.
Clay.	Muhlenbergh.
Caldwell.	Montgomery.
Estle.	Nicholas.
Fayette.	Nelson.
Franklin.	Ohio.
Fleming.	Pulaski.
Floyd.	Pendleton.
Gallatin.	Rockcastle.
Greenup.	Scott.
Green.	Shelby.
Grayson.	Wayne.
Garrard.	Washington.
Henry.	Warren.
Harrison.	Woodford.

KENTUCKY, riv. der N. Amer. Rep., valt bij fort William, op 38. 20. N. B., in de Ohio. 2. *Indiaansche* K., riv. der N. Amer. Rep., prov. Indiana, die op 292. 8. L. en 38. 34. N. B. in de Ohio valt.

KENTY, stad in Galicië, kreits Myslenicze, met 3100 inw. en fabrijken.

KENWYN, Eng. kerspel in Cornwallis, met 5000 inw.

KENYERI, Hong. dorp, kom. Eisenburg, met een kasteel en fraaije bosschen.

KENYHECZ, Hong. D., kom. Abaujwar.

KENYON, Eng. dorp, gr. Lancaster.

KENZ, Pruis. D., regdst. Straalsund.

KENZINGEN, Bad. ambt, Treisamkreits, met 11,500 inw. 2. Hoofdpl. van voorn. Bad. ambt, aan de Elz, met 2,130 inw., fabr. en handel.

KEOUNSAY, stad in Achter Indië, rijk Birma, aan de Irawaddy. 114. 36. L. 17. 20. N. B.

KEOWEE, arm der N. Amer. riv. Savannah, aan den welken voorheen de volkrijke stad Keowee lag.

KEOZEE, zie Keounsay.

KEPA-SASKA, Pool. eil. in den Weichmet

sel, waiw. Masovië, met vele tuinen en kleine buitenplaatsen.

KEPHERHOUA, Turk. Aziat. D. in Syrië.

KEPHER KENNA, Turk. D. in Palestina.

KEPHSA, zie Cephisia.

KEPINACOTH, Ier. eil., gr. Kerry, in de Kenmore.

KEPLERS, N. Amer. dorp, prov. Pennsylvanië, gr. Berks.

KEPOUH-DAGH, berg in Aziat. Turkije, gouv. Siwas; 20 m. O. van Siwas.

KEPOS BOUROUN, kaap in de straat van Konstantinopel, aan de Aziat. zijde.

KEPPEL BAAI, Austr. baai aan de O. kust van Nieuw Holland, door COOK ontdekt, en door FLINDERS bevonden, met Port Curtis gemeenschap te hebben. Hij vond hier hout in overvloed en eenige kleine kolken en moerassen. Ook vond hij er bewoners, kangaroes, vogels, oesters, paarlöesters, enz. 168. 44. L. 23. 34. Z. B.

KEPPEL (HOOG EN LAAG), 2 Nederl. dorpen, prov. Gelderland, kwart. Zutphen, hoofdschoutambt Doetinchem. Er is eene ijzerhut, die voorheen bij Doetinchem stond. Op het huis te Keppel ontving LODEWIJK XIV, in 1672, een gezantschap van hunne Hoogmogenden.

KEPPEL'S EIL., klein eil. aan de N. kust van het W. Falkland's of Sebald de Weerd's eil. genaamd. 317. 31. L. 51. 24. Z. B. 2. Een der Koningin Charlotte's eil. in de Stille Zuidzee. 182. 50. L. 10. 15. Z. B. 3. Zie Traitor's eil. 4. Groep eil. en rotsen, ten N. van baai Keppel, waarvan het Z. en grootste 4 mijlen in den omtrek heeft.

KEPPELN, Pruis. dorp, regdst. Kleef.

KEPSE, Turk. Aziat. dorp in Syrië.

KER, 10 Hong. dorpen, kom. Abaujwar, Batsch, Toln, 2 in Neutra, 2 in Bihar, Honth en 2 in Schumeg.

KERAH, zie Karasu.

KERAHES, zie Carhaix.

KERAKATON of *Zwarte stad*, Aziat. stad in Mongolië, niet ver van den Chineschen muur, aan de riv. Logaa.

KERAMO, Turk. Aziat. dorp in Natolië; 8 mijlen Z. Z. O. van Miletz.

KERARGIND, Perz. D.; 7 m. van Teheran.

KERASONT, zie Cerasonte.

KERATI, Turk. Aziat. dorp in Caramanië; 9 mijlen N. W. van Beishehri.

KERAUNISCH GEBERGTE, in de Turk. prov. Romanië, in het oude Griekenland, hetwelk langs de kust loopt, en eenige takken N. W. aflaat. Tot hetzelve behoort het Kandavisch gebergte.

KERBAN, Turk. stad in Romanië, 19 mijlen van Salonica.

KERBEH, Turk. Aziat. dorp in Natolië; 15 mijlen N. O. van Ismid.

KERBELA, zie Imam, No. 3.

KERCHA, Perz. dorp, prov. Chusistan.

KERCKEM, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Oudenaarden.

KERCKOVE, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Kortrijk, met 1000 inw.

KERCKRAEDE, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Maastricht, met 2,900 inw.; ½ uur van Rolduc.

KERCOLANG, zie Karkalang.

KERCSCHA, Hong. D., kom. Eisenburg.

KERCSCHELIGET, Hong. dorp, kom. Schumeg.

KERDE, riv. in Aziat. Turkije, prov. Natolië, ontspringt aan den Alatagh, en valt in de Middell. zee.

KERDEKAN, Perz. D., prov. Kerman.

KERECSCHEND, Hong. dorp, kom. Hewesch.

KERECZKE, Hong. dorp, kom. Marmarosch.

KEREDGE, Perz. dorp, prov. Irak.

KEREK, Hong. dorp, kom. Arad.

KEREMPE, Turk. Aziat. kaap, aan de Zwarte zee, prov. Natolië. 50. 56. L. 42. 45. N. B.

KEREN, Perz. dorp in Irak.

KERENSK, Rus. Aziat. kreits, gouv. Pensa, tusschen 60. 15. en 61. 57. L. en 53. 30. en 53. 50. N. B., en op 23. V. M. 40,000 inw. bevattende, door de Mokscha, de Wada en Kerenga bespoeld, met eenen heuvelachtigen grond, vrij goed bebouwd. 2. Hoofdstad van voorn. Rus. kreits, aan de Kerenga, die hier in de Wada valt, met drie steenen en twee houten kerken, 4,450 inw., zeildoekfabr. en winkelhandel. 60. 35. L. 53. 40. N. B.

KERERA of *Kerrera*, Schot. eil., gr. Argyle, aan de golf van Mull, met twee goede havens en eenige oudheden.

KERES, zie Körös.

KERESLEY, Eng. buurt, gr. Warwick.

KERESOUN, zie Cerasonte.

KERESZT, zie Heiligenkreits.

KERESZTES, Hong. stadje, kom. Borschod, met 2400 inw. 2. Zie Kreuzenfeld.

KERESZTUR of *Skekely Keresztur*, Hong. vlek, kom. Semplin, met 4,500 inw. 2. Zie Bodrogh en Nemeth Keresztur.

KERESZTUT, Hong. vlek, kom. Szaboltsch. 2. Twee Hong. D., kom. Borschod. 3. Stoel in het land der Szeklers in Zevenbergen, groot 5 V. M.

KERGAUN, zie Gergong.

KERGETEIN, Morav. stadje; 5 mijlen Z. van Olmutz, met 2,500 inw.

KERGUELEN'S LAND, eil. in de Z. helft van

van den Ind. oceaan, door den Franschen kapitein Kerguelen, in 1772 ontdekt, die meende het begin van een vastland gezien te hebben, waarvan echter door Cook, die het in 1779, *Desolation* noemde, het tegendeel werd aangetoond. Het is 30 mijlen lang, 22 breed, en bezet met bergen, die meestal uit blaauwen steen, met glimmer en kwartz, bestaan, zeer hoog zijn, en in de maand Junij, toen Cook er was, nog met sneeuw bedekt waren. Dit ellendig land, heeft noch land- noch tweeslachtige dieren, en maar zeer weinige planten, onder welke eenige tegen den scheurbuik. Van zeedieren vond men er slechts veel zeehonden. Ook zijn er zee- en landvogels, eenden, enz. in menigte, doch inw. vond men er niet. Behalve Cook, hebben, zoo veel wij weten, geene nieuwe zeevaarders dit land bezocht. Cook noemde de baai, waar hij ankerde, *Dandierne* baai, en verder de Konings-sond, den berg Campbell, de kapen Francis Howe, Louis, en Digby, benevens verscheidene eil., niet ver van hier gelegen, als het Geluks eil. ten W., en Christmass en Walvisch eil. ten N. De ligging van dit eil. wordt opgegeven op 87. 4. L. 49. 50. Z. B.

Kerin, Perz. stad in Kurdistan, distr. Kermaschah, alwaar de velden met zout bedekt zijn, en men de ruïnen van de oude stad Kalim-Kerin vindt. 2. Chin. Tartaarsche riv., die op 154. 30. L. 50. 44. N. B. in den Amur valt.

Kerina, Turk. sandschakat op 't eil. Cyprus, hetwelk zich over de geheele N. kust des eil., van kaap Arnaciunt tot kaap Andreas uitstrekt. 2. Hoofdstad van het sandschakat, de verblijfplaats van den bey en van eenen Griekschen bisschop, aan de zee, met slechts 200 inw.

Kerinja, O. Ind. stad, prov. Berar.

Kerioq, Eng. riv. van Wallis, gr. Denbigh, valt in de Dee.

Kerisongar, N. Amer. meer, distr. Maine, dat de Penobscot van water voorziet.

Kerist, Perz. dorp in Farsistan.

Kerk Avezaat, zie Avezathen.

Kerka, riv. in Dalmatië, die op de Dinarische Alpen ontspringt, 5 watervallen, en bij Sebenico verscheidene meren vormt, en in de Adriatische zee valt. 2. Perz. dorp in Chusistan.

Kerkelan, Turk. Aziat. D. in Siwas.

Kerkelijke Staat (Stato della Chiesa) of *het Wereldlijke gebied van den paus*, in het midden van Italië, tusschen het Lomb. Ven. rijk, de golf van Venetië, Napels, de Middell. of eigenlijke Tyrrhenische zee, Toscanen en Modena, of tusschen 28. 12. en 31. 35. L. en 41. 10. en 44. 50. N. B. gelegen, en op 812 V. M. 2,355,000 inw. bevattende. Het is een bergachtig land, dat slechts in het N. bij den Po, en ten Z. O., bij den mond des Tibers, eenige vlakten heeft. De Apennijnen doorsnijden het land, van het N. W. naar het Z. O., verspreiden onderscheidene takken naar alle kanten, en sluiten de vlakten van Rome in, terwijl men de bergen van Sorriano en Fogliano (*Mons Ciminius*), den St. Orestus (*Soracte*) in Viterbo, en de Monte Cavo (*Mons Albanus*) in Frosinone als voorbergen kan aanmerken. Het gebergte is vrij kaal. De hoogste top, de *Velino*, ten N. W. van Rome, verheft zich 7,872 voet; de Monte Della Sibylla, op de grenzen van Abruzzo 7,038 en de Somma 6,800 voeten. De bergrug bestaat uit graniet, op 't welk voornamelijk glimmer en thonschiefer, alsmede eenig gneus ligt, terwijl de takken uit kalk-, duif- en bazaltsteen en lava bestaan. Tusschen deze bergen zijn heerlijke dalen, wier vruchtbaarheid algemeen beroemd is. Langs de kusten echter vindt men moerassen, die dikwerf door het zeewater overstroomd worden, en die hier, zoo wel als de geheel vulkanische, met zwavel bezwangerde grond, eene zeer ongezonde lucht uitwasemen, hetgeen voornamelijk het geval is bij de Pontinische moerassen, die men reeds zoo dikwerf heeft willen droog malen. De Middell. en Adriatische zeeën bespoelen het land. De eerste heeft de haven van Civita Vecchia, de laatste die van Ancona, doch anders geene voorname zeeboezems. In de Middell. zee vallen de riv. 1. De Tiber met de Topio (die de Chiascio en Timia ontvangt); de Chiana (met de Paglia); de Naja, de Nera (met de Corno en Velino) en de Triglia of Treja. 2. De Fiora. 3. De Marta. 4. De Mignone. 5. De Turbino. 6. De Vaccina. 7. De Capino. 8. de Palidoro. 9. De Arrone. 10. De Astura en 11. de Amiseno. In de golf van Venetië vallen: 1. de Po met de Volano en Primaro, de Panaro, de Reno, de Riolo, de Idice, de Santerno, de Senio en de Lamone, van welke takken met verscheidene der kanalen zoo als van Bologna, van Cento en Imola gemeenschap hebben. 2. De Mentone met de Ronco. 3. De Savio. 4. De Uso. 5. De Metauro met de Cantiano. 6. De Cesaro. 7. De Esino. 8. De Musone. 9. De Potenza. 10. De Chien-

Chienti. 11. De Tenna. 12. De Leta. 13. De Asone. 14. De Tesino en 15. de Tronto. Er zijn verscheidene meren, zoo als dat van Perugia of Trasimene het grootste, het Lago de Bolsena, de Bracciano, d'Albano, de Nomi, Pie di Luca; de meren Fogliana, Monaco, Crapolace, Saressa en de ontzaggelijke Valli di Comachio. Ook heeft men er vele gezondheidsbronnen, vooral bij Rome, enz. De luchtsgesteldheid is bijzonder zacht; reeds komt hier de oranjeappel voort, schoon ook de sneeuw soms nog vrij lang blijft liggen. De hitte wordt door de bergen en zeewinden gematigd, en de lucht is, behalve bij de moerassen, zeer gezond. De voortbr. zijn zeer menigvuldig en verschillend, als: paarden, ezels, rundvee, buffels, schapen, geiten, buitengemeen veel varkens, groot en klein wild, tam en wild gevogelte, rivier-, en zeevisch, bijen, zijwormen, doch ook vele schadelijke dieren, amphibiën en insecten, wolven, lynxen, slangen, adders, sprinkhanen, vergiftige spinnen, muskieten, enz. Uit het plantenrijk alle soorten van koren, ook maïs, rijst, peulvruchten, vlas, hennep, weed, anijs, koriander, saffraan, soda, tabak, wijn, fijne vruchten, olijven, hout, enz. Het rijk der delfstoffen geeft marmer, albaster, gips, kalk, verw- en porseleinaarde, aluin, vitriool, zwavel, salpeter, Bologneesch krijt en steenen, bergkristal, zout, alsmede hier en daar steenkolen.

De landerijen zijn in handen der groote grondëigenaars, doch buiten de legatiën Bologna, Ferrara, Ravenna en Forli, wordt de landbouw veelal verwaarloosd. In de Apennijnen maakt men ook wel brood van kastanjes; rijst wordt alleen in Bologna en Ferrara geteeld. De soda wordt vooral aan de Middell. zee geteeld; de olijven slagen overal, maar de wijnteelt kon veel beter zijn. De beste wijnen groeijen bij Monte Fiascone, bij Orvieto en Monte Cavo. Ook de behandeling der bosschen, die op sommige plaatsen voortreffelijk zijn, is hier slecht. De paardenfokkerij wordt geheel verwaarloosd, terwijl het rundvee maar middelmatig kan genoemd worden; doch de schapenfokkerij is er zeer sterk, en levert goede wol en ook kaas; geiten zijn er in de Apennijnen menigvuldig. De visscherij wordt verwaarloosd, doch de zijde- en bijenteelt is er van veel belang. Galnoten en spaansche vliegen worden ijverig gezocht, en van de mineralen aluin, zwavel, salpeter, zout, verscheidene marmersoorten, krijt, steen- en bergkristal. De fabr. voldoen slechts aan de binnenlandsche behoefte; zij bestaan in zijdeweverijen, fabr. van linnen, papier, laken, leder, zilver- en goudwerk, paarlen, penseelen, waaijers, bloemen, hoeden, snaren, enz.; looijerijen, aluinziederijen, enz.

De handel is, niettegenstaande de gunstige ligging des lands, van geene beteekenis. De uitvoer bestaat in: koren, hennep, zijde, boomölie, wol, aluin, zwavel, vitriool, honig, anijs, schapenkaas, amandelen, galnoten, soda en eenige fabrijkwaren, doch alles in eene kleine hoeveelheid.

De inw., behalve ongeveer 15,000 joden, zijn alle Italianen, nakomelingen der Romeinen, op dewelke zij echter weinig meer gelijken. Zij zijn driftig, geestig, hebben eene levendige verbeelding, en veel smaak voor de muzijk, doch ook veel neiging tot lediggang, wellust en vermaken; zij zijn gierig, wraakzuchtig, en en belagchelijk trotsch op hunne voorouders. Hoewel hier, als het ware, de zetel van den roomschen godsdienst is, zoo worden doch andere gezindheden geduld. Aan het hoofd der kerk is de paus, met het collegie der kardinalen, van welke de kardinaal-vicarius, die de plaats van bisschop van Rome bekleedt, en de kardinaal-pœnitentiaris de voornaamste zijn. Behalve deze collegiën zijn er 6 aarts-bisschoppelijke stoelen, namelijk te Fermo, Urbino, Ravenna en Benevento, en niet minder dan 72 bisschoppelijke zetels, vele kloosters, de inquisitie en de *inder* over de boeken.

De wetenschappen zijn hier, gelijk overal in Italië, in verval. Er zijn thans nog maar drie hoogescholen, de *Sapienza* te Rome, die te Bologna en te Perugia. Bijna alle steden hebben collegiën of voorbereidende scholen; ook zijn er bijzonder te Rome, vele bijzondere scholen, vooral de *Propaganda*; eene menigte akademiën en geleerde genootschappen, ook openbare bibliotheken, vooral die van het vatikaan te Rome en die te Bologna. Bij de *Propaganda* is eene voorname boekdrukkerij, vooral voor de Oostersche talen. Voor de kunsten is Rome echter altijd nog de voornaamste school der geheele beschaafde wereld, alwaar alle kunstenaars zich in schilder-, teeken-, beeldhouw- en bouwkunde gaan oefenen, en Franschen en Engelschen zelfs bijzondere inrigtingen heb-

hebben (zie verder Rome).

De staat is eene monarchie, waarvan het wereldlijk en kerkelijk opperhoofd, of liever de onbepaalde gebieder, de paus is, die alle kerkelijke en wereldlijke posten vergeeft, en door de grondwet weinig bepaald is. Hij wordt door de kardinalen, die in het conclave, geheel van elkander afgescheiden zijn, met veel plegtigheid gekozen en uitgeroepen. Hij resideert te Rome in twee prachtige paleizen, moet bij alle plegtige gelegenheden in de bepaalde kleeding verschijnen, en wordt met de titels van *heiligheid* en *heiligen vader* aangesproken. De hofstoet is zeer talrijk; aan deszelfs hoofd staat de *maggior domo* of opperhofmeester, en de *mastro di camora* of opper kamerheer. Er zijn twee ridderorden, de orde van de gouden spoor en die van den heiligen JOHAN VAN LATERAN. Het hoogste collegie is dat der kardinalen, die zelden echter het bepaalde getal van 70 vol maken, en in 4 ouder-collegiën verdeeld zijn. Het voornaamste regerings-collegie is het consistorie te Rome: vervolgens de congregatiën, die altijd eenen kardinaal aan het hoofd hebben, als: de consistorie-congregatie, die der kerk, der inquisitie, van den *inder*, der bisschoppen en regulieren, enz. Verdere collegiën van de wereldlijke zaken zijn: *sacra consulta* in lijfstraffelijke en civiele gedingen; *buon governo* voor de huishoudelijke zaken der stad en gemeente; de barons-congregatie voor de schulden van den adel; die van Delmonte voor de financiën, enz. Het hoogste geregtshof of hof van appel is de *Sacra Ruota*, uit 12 prelaten zamengeteld. De staat is verdeeld in 17 legatiën, als die van Rome, Ferrara, Bologna, Ravenna, Forli, Urbino, Ancona, Macerata, Fermo, Ascoli, Camerino, Perugia, Spoleto, Viterbo, Rieti, Frosinone, Benevento en Civita Vecchia. De inkomsten worden op 7,200,000 guldens geschat, en de staatsschuld op 190,130,000 guldens. De militaire magt bestaat uit 8 à 12,000 man. In de beide hoofdvestingen Ferrara en Comachio, heeft Oostenrijk het regt van bezetting. De hoofdstad is Rome.

KERKEM, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Oudenaarde; 200 inw. 2. Zie Kerkom, No. 1.

KERKENI, klein N. Afr. eil. aan de kust van Tunis. 28. 58. L. 34. 59. N. B.

KERKHA, Perz. dorp van Chusistan, aan de Karasu; 5 m. N. van Suster.

KERKIL, Aziat. dorp in Kurdistan.

KERKISIA, zie Kirkesia.

KERKOM of *Kerkem*, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Leuven, met 550 inw. 2. Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Hasselt, met 300 inw.

KERKOOK, KERKUK of *Suleimanseh*, Turk. stad in 't Aziat. pachalik Bagdad, de grootste van Neder Kurdistan, aan de Kassu, het oude *Corcyra*, met muren omringd. Zij heeft een kasteel, 3 moskeën en 18,000 (volgens KINNEIR 13,000) inw., bestaande uit Turken, Armeniërs en Kurden, waaronder vele werkzame, en ervarene kunstenaars zijn. Men vindt er het graf van DIONYSIUS, en in de nabijheid 3 naftabronnen. 61. 28. L. 35. 29. N. B.

KERKRAEDE, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Maastricht, met 2700 inw.

KERKUK, zie Kerkook.

KERKUM, zie Kerkom, No. 2.

KERKWERVE, Nederl. dorp, prov. Zeeland, distr. Zierikzee, eil. Schouwen; 1 uur van Zierikzee.

KERLENT, 2 Rus. zoutzeeën in Taurië.

KERLOACK, een der Grampische bergen in 't Schot. gr. Kincardine, 1890 voet hoog.

KERLON, zie Argun, No. 1.

KERMAN, zie Caramanië, No. 2.

2. K. of *Kermanschah*, en bij vele aardrijksbeschrijvers verkeerdelijk *Sirjian* genoemd (welke laatste plaats in Perzië niet bekend is), hoofdstad der Perz. prov. Caramanië of Kerman, zetel van den beglerbeg, niet ver van eenen berg, waarop twee forten liggen, die de stad geheel bestrijken. Zij is door eenen hoogen leemen muur, met 19 bastions, en door eene breede gracht omringd; heeft 4 poorten, 1 kasteel, met het paleis van den beglerbeg, vele moskeën, baden, 8 groote en vele kleine karavansera's, een' van alle waren voorziene bazar, en volgens POTTINGER, 30,000 inw. (waaronder slechts weinige Perzen), die wolspinnerijen en fabr. van shawls, tapijten en geweren hebben, welke fabrijkwaren zij, benevens rozenbladeren, gom, katoen, enz. naar Chorasan, Kabul, Bulah en Bokhara verzenden, en daarvoor *assa fœtida*, rabarber, meekrap, apothekerswaren, pelterijen, zijde, staal, peper en andere specerijen; indigo, thee, stofgoud, ivoor, wierook, slaven en allerhande zijden en wollen stoffen terug ontvangen. Ondertusschen is de handel veel verminderd. De havenstad is Bender-Abassi. Onderscheidene malen, en laatst nog in 1794, is de stad verwoest, en de inw. als slaven weggevoerd.

73. 56. L. 29. 30. N. B.

KERMANDEC (ARCHIPEL VAN), groep Austr. eil., bij de Schippers eil., naar den commandeur KERMANDEC dus genoemd. De voorn. eil. zijn: Curtis, Macaulay, Raoul (isle de la Reception of Sunday isle); Hoorn, Hertog van Clarence en Socorra.

KERMANSCHAW, zie Kerman. 2. W. Perz. distr., prov. Kurdistan, hetwelk de vruchtbare vlakte van dien naam bevat, en ten W. aan Aziat. Turkije grenst. 2. K., in het Arab. *Karamssin*, de hoofdstad der prov. Kurdistan, en zetel van den beglerbeg, aan de Karasu, in eene schoone vlakte, met eenen zeer dikken steenen muur en diepe grachten omgeven. Zij heeft eene citadel, met het paleis van den beglerbeg, 4 moskeën, 14 baden, zeer ruime pleinen, doch kromme, naauwe en morsige straten, en meestal lage, leemen huizen. KINNEIR geeft 10,000 (OLIVIER meent 8 à 9000) inw., die veel handel drijven.

KERMANSCHIR, Perz. stad in Kerman.

KERMASIN, Perz. stad in Kerman.

KERMEL, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Maastricht.

KERMEL-SU, Turk. Aziat. riv., valt in de Gehoun.

KERMENTSCHUK, Rus. dorp, gouv. Jekaterinoslaw, met 780 inw.

KERMESIR of *Termadshir*, Perz. stad, prov. Fars, met het langs de kust gelegen lands. Kermesir, door 500,000 Arabieren, die den Perzen cijnsbaar zijn, bewoond.

KERMISE, Arab. D., prov. Nedsjed.

KERMPT, Nederl. dorpje, prov. Limburg, arr. Hasselt, met 250 inw.

KERN, Pruis. dorpje, regdst. Coblentz kreits Mayen, met 325 inw.

KERNAU, riv. in Baden, Main- en Tauberkreits, valt in de Sekbach.

KERN-EL-HUTIN, berg in Palestina, waar JEZUS de bergpredikatie zou gehouden hebben, en daardoor den berg *der zaligen* genoemd; 3 m. N. van Tabor.

KERNIBERG, 2 kleine Schot. eil. der Hebriden, tusschen de eil. Coll en Tyrie.

KERNIEL, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Hasselt, met 400 inw.

KERNOCIE, Pool. stad, waiw. Masovië.

KERNS, Zwits. vlek, kanton Unterwalden, in een schoon, vruchtbaar dal; aan de Melch riv., met 1900 inw. Het Kernswald heeft van hetzelve den naam ontleend.

KEROUART EIL., kleine eilanden aan de W. kust van N. Amer., tusschen 51. en 52. N. B., door LA PEYROUSE aldus genaamd.

KEROWLY, O. Ind. stad en distr., prov. Ajmeer.

KERPEN, Pruis. stadje, regdst. Keulen, kreits Bergheim, aan de Erft, met 1700 inw. en houthandel.

KERRAPAY, uitgestrekt Afr. land, aan het O. gedeelte der Goudkust van Guinea, en aan Whidah grenzende, met onderscheidene onafhankelijke koningrijken en staten, waarvan Tadoo, Tettaytokoo en Quitta de voorn. zijn.

KERRERA, een der Schot. Hebriden.

KERRONES, Turk. dorp, eil. Candia.

KERRUND, Perz. stad, met eene sterkte; 18 m. Z. W. van Kermanschaw.

KERRY, Ier. gr., tusschen den mond der Shannon, Limerick, Cork en den oceaan, of tusschen 7. 12. en 8. 34. L. en 51. 40. en 52. 34. N. B. gelegen, op 74 V. M. 140,000 inw. bevattende. Het land heeft een woest voorkomen, en vele grootsche natuurtooneelen, terwijl de kusten met een aantal hooge, vooruitstekende voorgebergten, en groote golven bezet zijn, en in het binnenland rotsen, bergen, meren, dalen en vlakten elkander aangenaam afwisselen. De voorn. bergen zijn: de Mangeston van 2500, en de Cahirconrigh, de hoogste van Ierland, van 4,200 voeten hoog: verder heeft men er de Barnasne, de Blackstones, de Haas-Tooth, Laxfodery, Mac-Gilly, Cuddin-Rocks, Three Sisters, Tormish, enz. De kust bevat de 3 groote baaijen van Dingle, Kenmare-river en den mond der Shannon. De mindere baaijen zijn: Ballyheighbaai, Tralebaai, Brandonbaai, Smerewickharbour, enz. De voorn. kapen zijn: Brayhead, Dunmorehead, Capesybel (de Westelijkste in Ierland); Kerry of Ballyheighhead, Brandonhead, Ballydaridhead, Donnorlinghead, Bolushead en Lambhead. Behalve de Shannon zijn er de kustriv. Cashing, met de Bruk en Galley; de Flesk, Carra, Farthin, de Inny, de Lane, de Roughy en de Lee. Onder de meren behoort het schoonste en prachtigste meer van het geheele rijk, het Lough Killarney of Lane (zie dat art.) Mindere meren zijn: de Loughs Carra, Clonoy en Curran. De bergen bevatten veel ijzererts, alsmede lood, bouwsteen, lei, kalk, potaarde, marmer, als ook de bekende kerrystones. Voorts zijn er eenige bosschen, eene zeldzaamheid in Ierland. De grond is ongeschikt tot den landbouw. Men teelt er haver, aardappelen, een weinig koren, wat meer vlas, en goede boomvruchten. De veeteelt is de voornaamste tak van bestaan; men mest

 er

er vele ossen en maakt goede boter. Ook zijn er schapen met goede wol, varkens, geiten en een klein ras van paarden. De fabr. beteekenen weinig. Het gr. is in 8 baronnijen verdeeld. De hoofdstad is Trallee. 2. Eng. kerspel in Wallis, gr. Montgomery, met 1800 inw. 3. K. *Head* of *Ballyhcigh head*, Ier. kaap, gr. Kerry, ten Z. van den mond der Shannon. 8. L. 52. 24. N. B. 4. Ier. kaap, gr. Down. 12. 24. L. 54. 22. N. B.

KERSALA, Turk. stad in Bulgarië.

KERSBAAI, reede op 't W. Ind. eil. Antigua.

KERSBEEK, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Leuven, met 450 inw.

KERSCHAU of *Chersano*, Illyr. vlek, kreits Fiume, met 800 inw.

KERSCHEN (OPPER EN NEDER), 2 Nederl. dorpen, gr. hert. en arr. Luxemburg.

KERSCHOWA of *Hursowa*, Turk. stad in Bulgarië, op eene steile rots, aan den Donau.

KERSEY, Eng. dorp, gr. Suffolk.

KERSHAW, gr. der N. Amer. Rep. in Z. Carolina, distr. Camden, aan de riv. Wateree, met 9,870 inw. De hoofdstad is Camden.

KERSHOPE, Schot. riv., gr. Roxburg, maakt verscheidene uren lang, de grensscheiding tusschen Engeland en Schotland, en valt eindelijk in de Liddal.

KERSKO, zie Gurkfeld.

KERSPENHAUSEN, Keur-Hes. dorp, prov. Fulda, met 360 huizen.

KERSSON, zie Cherson, No. 1.

KERSTENHAUSEN, Keur-Hes. D., prov. Ned. Hessen, aan de Schwalm; 300 inw.

KERSTIJDS EIL., ook *Money eil.* genoemd, eil. in de Ind. zee, nagenoeg vierkant, zeer hoog met hout bewassen, en kokosnoten en limoenen opleverende. Ook wil men dat er wilde zwijnen en landkrabben zijn. Er is eene goede ankerplaats. 133. 21. L. en 10. 30. Z. B. 2. Zie Christmass eil.

KERSWELL of *Careswell* (*Abbots*), Eng. dorp, gr. Devon, met 400 inw. 2. K. of *King's Careswell*, Eng. dorp, gr. Devon, met 600 inw.

KERTESCH, Hong. dorp, kom. Arad.

KERTIS, de hoogste top van 't eil. Samos in den Archipel.

KERTON, zie Crediton.

KERTSCH of *Kjertsch*, de O. helft van het Rus. schiereil. Taurië, met de vesting Kertsch, en 1900 inw. Het is de sleutel der Azofsche zee en van den Bosphorus. In de nabijheid lag de oude stad *Panticapœum*.

KERTSCH JENICAL, zie Jani-Kaleh.

KERTTIS, de hoogste berg op 't Turk. eil. Sussam, meest met sneeuw bedekt.

KERUA, Perz. stad in Kerman.

KERULY, O. Ind. bergvesting van Agra. 26. 35. N. B.

KERVENDONC of *Kervenheim*, Pruis. stadje, regdst. Kleef, met 520 inw.

KERVIKER, Turk. D. in Klein Azië.

KERZERGEBERGTE, Hong. gebergte in Zevenbergen, een tak der Karpaten.

KESCHIN of *Kaschin*, Arab. koopstad in Yemen, prov. Sedshar, met handel in wierook en aloë, die van het tegenoverliggend eil. Socotora komt.

KESCHIS-TAGHI, zie Olympus.

KESCHO, zie Bac-Khin.

KESDORF, dorp in Holstein-Oldenburg, vorst. Lubeck.

KESEM, zie Kaschem.

KESGO, baai en kaap aan de N. kust van Spanje, ten O. van Santander.

KESH of *Kech* (*Quex*), stad en hoofdplaats van een distr. in Groot Bucharije, met een schoon, door TAMERLAN gesticht, paleis, en eene hoogeschool; 10 mijlen Z. van Samarcand.

KESKASTEL, Fr. D., dep. Ned. Rijn, distr. Elzaszzabern, met 830 inw.

KESKER of *Kuhar*, Perz. zeestad in Ghilan; 8 mijlen N. W. van Reshd.

KESLOW, zie Eupatoria.

KESMARK, zie Käsmarkt.

KESRJE, Turk. marktvlek in Romanië.

KESRUAN, het land der Maroniten, in 't Turk. Aziat. pachalik Tarablus, tusschen de riv. Kelb en Kebir, met 120,000 inw.

KESSEL, Nederl. dorp, prov. Antwerpen, arr. Mechelen, met 1400 inw. 2. Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Roermond, met 950 inw. 3. Nederl. dorpje, prov. N. Braband, distr. 's Hertogenbosch, met 300 inw.

KESSELBACH, beek in den Beij. Op. Donaukreits, valt in den Donau.

KESSELINSEL, zie Cronstadt.

KESSELSBERG, Pruis. bergtop van het Reuzengebergte, prov. Silezië.

KESSELSDORF, Pruis. dorp, regdst. Liegnitz, met 1020 inw. 2. Saks. dorpje, kreits Meissen, met 250 inw.

KESSELSTADT, Keur-Hes. D., prov. Hanau, met 330 inw.

KESSENICH, Nederl. D., prov. Limburg, arr. Maastricht, met 700 inw.

KESSING, klein O. Ind. eil., bij het eil. Borneo.

KESSINGLAND, Eng. dorp, gr. Suffolk.

KESSNICH, Pruis. D., regdst. Keulen.

KEST, tak van de Rus. Aziat. riv. Ob.

KESTELBACH, zie Keltersbach.

KESTENHOLZ, zie Châtenoy.

KESTEREN, Nederl. D., prov. Gelder-

derland, kwartier Tiel, hoofdschoutambt Neder Betuwe, tusschen Opheusden en Lienden, aan den Rijndijk, met 450 inw.

KESTERICH, Pruis. D., regdst. Aken.

KESTON, Eng. D., gr. Kent; 220 inw.

KESWICK, Eng. marktvlek, gr. Cumberland, aan de Derwent, niet ver van het Derwentwater of meer van Keswick, in een aangenaam dal, met een klein museüm, 1350 inw. en fabr.

KESZDI-VASARHELY of *Neumarkt*, Hong. marktvlek in Zevenbergen, met 1 gymnasium, en 2200 inw. 46.3. N. B.

KESZTHELY, Hong. vlek, kom. Szalad, aan het Platten meer, met een kasteel, 2 roomsche kerken, 1 klooster, 1 hospitaal en 9,000 inw., die lakenweverij, wijnteelt en visscherij hebben. Er is een theor. prakt. œconomisch instituut, met een philosophisch lyceüm, en eene bosch- en jagtschool, onder een' directeur en 5 professoren; verder een gymnasium, eene kweekschool voor schoolonderwijzers ten platten lande, rijschool, zondags-school, enz. 46.45. N. B. 34. 54. L. 2. Zie Kethely.

KESZI, Hong. dorp, kom. Barsch.

KET, kleine riv. in 't Schot. gr. Wigton, welke bij Port Yarrock in de zee valt. 2. Rus. riv. in Siberië, welke in de bergen van het gouv. Tomsk ontspringt, vele bosschen aan hare oevers heeft, en in de Ob valt.

KETCH-HISSAR, Turk. Aziat. stad, prov. Caramanië, pachalik Konieh, met eenige schoone oudheden, waaronder vooral eene waterleiding van graniet, 2 à 3 mijlen lang. KINNEIR houdt het voor het oude *Tyana*. Men vindt er nu eene kruidfabr., waartoe de zwavel in den omtrek gevonden wordt; 28 mijlen Z. W. van Kaisarieh.

KETCHLUK, Turk. Aziat. stad, prov. Caramanië; 33 m. N. W. van Konieh.

KETCHOU KIAMEN, fort in Chin. Tartarije. 128. 10. L. 41. 21. N. B.

KETEE, O. Ind. stad, prov. Sindee, op een eil. in den Indus.

KETEMBER, klein eil. der Molukken, ten Z. van Klein Key. 6. 12. Z. B.

KETH, klein Aziat. eil. der Nieuwe Philippijnen of Karolinen.

KETHELY, 2 Hong. dorpen, kom. Oedenburg en Schumegh.

KETHOONDA, O. Ind. stad, prov. Agra.

KETOIE, een der Rus. Kurilische eil., aan de O. kust van Azië; 7 mijlen lang en 2 breed, met hout bedekt.

KETSCHDORF, Pruis. dorp, regdst. Reichenbach, kreits Schönau, aan de Katzbach, met 650 inw. en weverij.

KETSKEMET, zie Kecskemet.

KET-SURANY, Hong. dorp, kom. Eisenburg, met 700 inw.

KETTENHOF, Oostenr. dorp, kreits Beneden 't Weener Woud, aan den Kaltengang, met een kasteel, katoenfabr. en 950 inw.

KETTENIS, Pruis. dorp, regdst. Aken. 2. Han. dorp, vorst. Lüneburg, met 950 inw.

KETTERIN of *Loch Catharine*, meer in 't Schot. gr. Perth, door de riv. Teath gevormd, en schoone gezigten opleverende.

KETTEROYAMME, dorp op 't O. Ind. eil. Ceylon.

KETTERING, Eng. dorp, gr. Northampton, aan de Ise, met 3,200 inw. en fabr.

KETTERSHAUSEN, Beij. dorp, Op. Donaukreits, landg. Babenhausen, aan de Gunz, met 700 inw.

KETTINS, Schot. dorp, gr. Forfar, ten N. van de Sidlaw hils, met 1250 inw.

KETTLE of *King's Kettle*, Schot. D., gr. Fife, met 1970 inw. 2. N. Amer. riv. in Canada, welke op 296. 55. L. en 43. N. B. in het meer Erie valt.

KETTLESHOLME, Eng. dorpje in Cheshire, met 400 inw.

KETTLEWELL, Eng. dorp, gr. York.

KETTMANSHAUSEN, gerigt en dorp in Saksen-Gotha.

KETTON of *Kedington*, Eng. dorp, gr. Suffolk, met 450 inw. 2. Eng. dorp, gr. Rutland, met 720 inw.

KETTRE, zie Katschet.

KETTWIJK of *Kettwig*, Pruis. vlek, regdst, Dusseldorp, kreits Essen, aan de Roer, met 1620 inw., die fabr. voor laken en wollen stoffen, en steenkolen handel hebben.

KETZIN, Pruis. dorp, regdst. Potsdam, aan de Havel, met 700 inw.

KEULA, vlek en ambt in Schwarzburg-Sondershausen, met een kasteel en 1600 inw. 2. Pruis. dorp, regdst. Liegnitz, kreits Rothenburg, met 150 inw.

KEULEN, Pruis. regdst., prov. Gulik, Berg en Kleef, uit het gebied der rijksstad Keulen, het aartsbisdom van dien naam, uit de heerl. Gulik en Berg, Momberg en Gimborn bestaande, en tusschen Dusseldorp, Arensberg, Coblentz en Aken gelegen, en op 62. V. M., 85,200 inw. bevattende. De zetel der regering en van het geregtshof is te Keulen. Het is in 11 kreitsen verdeeld. 2. K. *Stadkreits*, kreits in voornoemd regdst., aan de beide zijden van den Rijn, welke de stad Keulen, het vlek Deutz, en het gebied der stad bevat, en op ruim ⅜ V. M., 54,950 inw.

inw. bevat. 3. K. *Landkreits*, kreits in voorn. regdst., een deel van het voormalig aartsbisdom, aan den linkeroever van den Rijn, ten Z. van het regdst. Dusseldorp, op 8½ V. M. 30,080 inw. bevattende. 4. Pruis. stad, hoofdpl. der prov. Gulik, Berg en Kleef, als ook van het voorn. regdst. en twee kreitsen, de zetel van onderscheidene regeringscollegiën, aan den Rijn gelegen, waarover eene gierburg ligt, met hooge muren en 83 torens omringd, uit welke 16 poorten geleiden. Zij is van binnen ouderwets gebouwd, daar zij eene der oudste steden van Duitschland is, en tot in 1797, eene vrije rijksstad was. Zij telt 3 openbare plaatsen, 1 hoofdkerk, die een pronkstuk van Gothische bouwkunde is; 19 roomsche kerken, waaronder de St. Ursula, met de reliquiën der 11,000 Maagden; de St. Peter, met de beroemde schilderij van RUBBENS; 23 roomsche kapellen, 1 luthersche kerk, 1 synagoge, 13 hospitalen, vele vrouwenkloosters, een gymnasium, met eene bibliotheek van 60,000 boekdeelen, kabinet van naturaliën, verzameling van mineralen, een' kruidtuin, eene schermschool, een wees- en vondelingenhuis, werkhuis, bank van leening, school voor vroedvrouwen, openbare bibliotheek, verscheidene bijzondere verzamelingen, en 55,000 inw., die 21 zijdefabr., verscheidene looijerijen, fabr. voor kousen, flanel, molton, katoen, tabak, porselein, kagchels en verfwaren, suikerrafinaderijen, zeilreederijen, zeepziederijen, en boekdrukkerijen hebben. De Keulsche leem en vooral het Keulsche water (*eau de Cologne*) zijn algemeen beroemd. Keulen is het middelpunt van den handel tusschen ons vaderland en Duitschland, bijzonder voor de koloniale waren; terwijl zij tevens eenen aanzienlijken handel in koren, rijnsche wijnen, hout, klaverzaad en fabrijkwaren drijft, en de verzendings- en commissiehandel, de doorvoer en het overladen der goederen, een aanzienlijk vertier opleveren. Zij is de geboorteplaats van onzen dichter JOOST VAN DEN VONDEL van M. KAYRIPPA, enz. Hier vond de monnik BARTHOLD SCHWARZ, in 1330, het buskruid uit. Om de stad zijn vele molens en wijnbergen. 24. 35. L. en 50. 55. N. B.

KEULENBERG, 1280 voet hooge berg in Saksen, die Meissen van de Lausnitz scheidt.

KEUMMECUM, stad in Achter Indië, rijk en prov. Birma, aan de Irawaddy.

KEUPRILI, Turk. stad in Romanië.

KEUREBOOMS, Afr. riv. in 't Kaapland.

KEUSCHBERG, zie Horburg, No. 1.

KEUSTENGI, Turk. plaats in Bulgarië, met uitvoer van hout en levensmiddelen naar Konstantinopel.

KEUTSCHACH, Illyr. dorpje, kreits Klagenfurt, met 100 inw.

KEVELAER, Pruis. D., regdst. Kleef, met 1000 inw. en een Mariabeeld, waarheen vele bedevaarten geschieden.

KEVENNY, Eng. riv. van Wallis, gr. Montgomery, valt bij Abergavenny in de Usk. 2. Riv. van 't eil. Anglesey.

KEVERN (ST.), Eng. kerspel in Cornwallis, met 2250 inw.

KEVITSEN, Nederl. vaart of kanaal, prov. Zeeland, waardoor de Oosterschelde in zee loopt.

KEW, Eng. dorp, gr. Surry, aan de Theems; met 560 inw. en een' plantentuin.

KEW STOKE, Eng. D., gr. Somerset.

KEWEH, Turk. dorp in Klein Azië.

KEWERESCH, 2 Hong. dorpen in het Banaat.

KEWICZ, Hong. dorp, kom. Thurotz.

KEWVOZ, Rus. vlek en riv., gouv. en kreits Archangel.

KEXBOROUGH, Eng. dorp, gr. York.

KEXHOLM, Rus. kreits, gouv. Finland, ten W. van het Ladoga meer, tusschen 47. en 48. 30. L. en 60. 30. en 61. 30. N. B., groot 122 V. M., met 27,300 inw., door de Woxa bespoeld, die in het meer van Ladoga valt. Ook zijn er nog verscheidene meren en moerassen. De over het algemeen slechte en zandige grond is weinig bebouwd, en levert op verre na geen genoegzaam koren op. De bosschen, veeteelt, jagt en visscherij maken het voornaamste bestaan der inw. uit. 2. K. *Korelskigorod* of *Karlogorod*, hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, op een eil., aan den mond der Woxa in het Ladoga meer, met een kasteel, dat op 2 eil. staat, en 400 inw. 48. 1. L. 61. 2. N. B.

KEY, Z. Afr. riv. in 't Kafferland. 2. Zie Keys.

KEYCHIES, Indiaansche volksstam in N. Amer., aan den O. oever der Trinity.

KEYDAN, Rus. stadje, gouv. Grodno.

KEYDEE, O. Ind. stad in Bengalen, distr. Chuta Nagpore. 102. 35. L. 22. 46. N. B.

KEYEM, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Veurne, met ongeveer 700 inw.

KEYES, zie Cayes, No. 1.

KEYFENLYS, Eng. dorp, gr. Radnor.

KEYHAVEN, Eng. D., in Hampshire.

KEYKRA, O. Ind. stad, prov. Ajmeer.

KEYMER of *Kymere* (N. en Z.), Eng.

Eng. dorp, gr. Sussex, met 540 inw.

KEYNSHAM of *Kaynsham*, Eng. marktvlek, op eene rots gebouwd, met 1750 inw.

KEYNTON, Eng. dorp, gr. Hereford.

KEYSD of *Szayzd Kesd*, Hong. stad in Zevenbergen, distr. Schäsburg; 2000 inw.

KEY-SIMA, Japan. eil. tusschen Corea en Niphon.

KEY EIL., groep van 3 groote en verscheidene kleine O. Ind. eil., ten O. van Banda, tusschen 150. 10. en 151. 25. L. en 5. 30. en 6. 30. Z. B., door een Maleisch menschenras bewoond. Zij drijven handel in sago en levensmiddelen, en leveren slaven. De eil. zijn Key Watela, Groot en Klein Key, Kelemberg, Fadoul, Fiando, Konolur, Kador, Bun, Tawa, Vogel of Bird eil., enz.

KEYSOE, Eng. dorp, gr. Bedford.

KEYTOE, zie Ketoie.

KEY-YUS, zie Aranco.

KEYWORTH, Eng. D., gr. Nottingham.

KEYZERS BAAI, baai aan de Z. kust van Sumatra. 122. 24. L. 5. 40. N. B.

KEZ-DI-VASARHELI, zie Kesz-di-Vasarheli.

KEZEREH, Turk. D. in Klein Azië.

KEZIL, Perz. riv.; zie Kizilosen. 2. Riv. van Bucharije; zie Ochus.

KEZUC, Perz. dorp in Armenië.

KHABALGASCHE, riv. in China, valt in de Sutkol.

KHABUE, Rus. stadje, gouv. Kiew.

KHABUR, zie Kabour.

KHABUSCHAN, W. Perz. dorp, prov. Chorasan.

KHACHI, O. Ind. stad in Nepaul.

KHADAN, W. Perz. riv., prov. Chorasan.

KHADARAH (EL), Afr. stad in Algiers, prov. Tlemsan, bij de Shelliff; 18 mijlen Z. Z. W. van Algiers.

KHADSCHENK, West Perz. riv. in Chorasan.

AHAF, Arab. dorp, prov. Hedsjas.

KHAFF, W. Perz. stad, prov. Chorasan, tegen eenen bergrug. CHRISTIE vond hier onder anderen vele windmolens.

KHAGAMIL, een der vier vulkanische eil. der groep Negho, of der Rus. Andreanowsche eil.

KHAGANUS, riv. in Chineesch Mongolië, valt in de Palkati Nor of Balkasch.

KHAIBAR, Arab. stad, prov. Hedsjas.

KHAKLIK, sandschakat in de Turk. Aziat. prov. Tschaldir.

KHALAR, Rus. Aziat. gebergte, prov. Schirwan, chanschap Kuba.

KHALCHAL, W. Perz. distr., prov. Azerbidia, ten Z. van het gebergte Seitan. 2. Hoofdplaats van dit distr., weinig bekend.

KHALEZ, Rus. stad, gouv. Mohilew, kreits Bjelitza, aan de Sosha.

KHALIL, zie Hebron.

KHALITZ, zie Kalitz.

KHALKI, het *Oude Khalee* (D'ANVILLE schrijft *Karki*), Turk. eil. in de Egeïsche zee, tot het sandschakat Rhodes behoorende, rotsig, maar tamelijk vruchtbaar, en door Grieken bewoond. 45. 9. L. 36. 35. N. B.

KHALOWA, riv. in 't Rus. gouv. Novogorod, kreits Krestzy.

KHAM, zie Cham.

KHAMALAVA, Perz. D. in Chusistan.

KHAMAR DABAN, Chineesch gebergte in Songarië.

KHAMBIL, Aziat. kustriv. van O. Perzië.

KHAMI ESBERG, zie Kamiesberg.

KHAMRUD, Perz. riv., prov. Irak.

KHAMUS, stad op Java, bij VAN DEN BOSCH of RAFFLES niet aangeteekend.

KHANAHUDDY, Perz. stad in Chorasan.

KHANAKA, Perz. stad van Chorasan, aan den Oxus; 83 m. van Samarcand.

KHANAKEE, Arab. stad in Irak.

KHANDAN, Perz. riv., prov. Farsistan, die uit het gebergte Badscherm ontspringt, en in de Schabur valt.

KHANDCHALA, Perz. riv., prov. Ghilan.

KHANDESH KANDEISCH, O. Ind. prov. in het rijk Decan, tusschen Malwah, Gundwana, Berar, Aurungabad en Guzeratte, tusschen 20. 5. en 22. 52. N. B. De vlakke inhoud wordt niet bij HAMILTON vermeld. De lengte bedraagt 42, en de grootste breedte 16 mijlen. Het is een bergachtig land, door takken van de Gauts bezet, terwijl in het N. O. de Bundek en Calygong gebergten loopen, die vrij hoog, zeer wild, kaal, en bijna ontoegankelijk zijn. Zeer vele beken en stroomen komen van dezelve af, die bedden van 30 à 40 voeten diepte vormen, doch slechts in den regentijd water hebben. De dalen, in de nabijheid der bergen, zijn naauw, doch verbreeden zich bij de twee voornaamste riv. Nerbudda en Tapty tot groote vlakten. De Tapty loopt midden door het land, en ontvangt de Gool, de Annair, de Mainre en Gomage, de Poirna, de Wangoer, de Guirna, de Boary, de Paunzar, de Booraye, de Beechum, de Rungawal en de False. Het N. deel heeft gebrek aan water, en is slecht bebouwd. De luchtsgesteldheid is gematigd, en men kent er geen' winter. Landbouw is er weinig, doch de veeteelt is van belang, zoo dat men er ontzaggelijke kudden horenvee, schapen en geiten heeft. Ook zijn er goede paarden. Behalve rijst, wordt er gerst, gierst, tarw en eenig ander ko-

 ren

ren geteeld, doch niet genoegzaam voor de behoefte, zoo dat andere prov. haar daarvan moeten voorzien. Verder vindt men er meloenen, druiven, oranjeappelen, betel, suikerriet en katoen. Onder de dieren onderscheidene soorten van antilopen, herten, hazen, wilde zwijnen, wild gevogelte in overvloed, tijgers, luipaarden, jakhalzen, schildpadden, visch, bijen, die veel was en honig geven. Van de metalen wordt alleen ijzer gegraven. Van de fabr. is niets bekend, en handel en uitvoer bepalen zich tot de voortbr. van het vee en de paarden, benevens wapenen. Het getal der inw. schat HAMILTON, volgens anderen te hoog, op 2 millioenen, die uit Hindo's, Mongoliërs, Afghanen, enz. bestaan. De prov. lijdt veel onder 't bestuur der Mahratten. Het W. deel behoort sedert 1818 aan de Engelschen. 2. Distr. in voorn. prov., aan de Tapty.

KHANDUKI, Aziat. distr. in Beludschistan, het W. deel van 't lands. Sind. Het is 't rijkste en bestbebouwde deel der prov., hetwelk rijst, tarw, katoen, zijde en heerlijke vruchten voortbrengt. De riv. Kumbergundi vergroot zich in het midden tot een aanzienlijk meer.

KHAN-EL-SAGHIR, Arab. plaats in het land der Wachabiten.

KHANGAH (EL), Egypt. stad, met 1000 inw.; 4 mijlen N. O. van Caïro.

KHANGAI, tak van het groote gebergte Altai in China.

KHANHAN, Perz. riv., prov. Farsistan.

KHANISSAR, Perz. gebergte, waaraan de Kumrad ontspringt.

KHANKA, Aziat. stad in Dschagatai, aan een kanaal, met 2000 inw. In het distr. telt men 25,000 inw.

KHAN-OLA, heilige berg in 't Chin. landschap Mongolië.

KHAN PALIN, zie Tschang-Pechan.

KHANSA, hoofdpl. van 't O. Ind. distr. Khirauts in Nepaul, aan de Tambakosi, met eenen weg over het Himmalaya gebergte naar Thibet. 103. 20. L. 27. 50. N. B.

KHANTAGAR, O. Ind. stadje in Bengalen, distr. Purneah, met 700 inw.

KHANTAI, tak van de riv. Jenisea in het Rus. Aziat. gouv. Tomsk.

KHANTANSKOE POGOGST, Rus. kerspel, gouv. Tomsk, aan de Khantanga, het Noordelijkste van het gouv., met 450 inw. 69. 30. N. B.

KHANTOP, Turk. Aziat. sandschakat, prov. Tschalder.

KHANUDUN, zie Urumea.

KHANUS of *Theodosiopolis*, Turk. stad, pachalik Erzerum, aan de Murad, in het midden van verschrikkelijke rotsen.

KHARIMAKOTANE, klein eil. der Rus. Aziat. Kurilen, slechts een met rotsen omringde en uitgebrande vulkaan, op 172. 17. L. 49. 5. N. B.

KHARAN, Perz. distr. in Mekran, 10 m. lang, droog en onbewoond. 2. Distr. in Beludschistan, tusschen het Sarawangebergte en de woestijn, door de Bale en Badu bespoeld. 3. Hoofdstad in voorn. distr., ten Z. van den Sarawan, de zetel van eenen sindar. Zij is versterkt, en door hare kameelen beroemd.

KHARESM, zie Charesm.

KHARGALDERNIN, Rus. Aziat. meer in de Kirgische woestijn.

KHARJOW, stad in Dschagatai, lands. Usbekistan, aan de Amu, tusschen de woestijnen van Bukhara en Charesm.

KHARKAN, Perz. distr., prov. Irak, met den berg Romend, en het dorp Seifabad. 2. Gebergte in Perzië.

KHARKANRUD, Perz. riv., prov. Irak.

KHAROTEN (LAND DER), land in Kabulistan, prov. Ghazna, tusschen de gebergten Comul en Salomon, door de Kharoten bewoond, die 6000 huisgezinnen uitmaken, terwijl aan de Salomonskoi de Dschadraners, en in Unghun de Furmallers wonen. De hoofdplaats is Siraffa, met 500 huizen.

KHARPUT, Turk. Aziat. sandschakat, prov. Diarbekir. 2. K. of *Charpole*, hoofdpl. van voorn. sandschakat, in een dal, met een bergkasteel en veel handel op Aleppo.

KHARSHOOT, Turk. Aziat. riv., valt bij Tereboli in de Zwarte zee.

KHARSIN, Rus. Aziat. riv. in Circassië.

KHARSUMBA, oudtijds *Magnopolis*, Turk. Aziat. vlek, prov. Siwas.

KHARTOS, Turk. sandschakat, prov. Tschalder.

KHARU, Perz. riv., prov. Chorasan.

KHARWAN, Aziat. dorp in Kabul.

KHAS-BUTOOL, O. Ind. vlek, prov. Oude, distr. Gorucpoor, aan de Tenavey, met eenen bergpas op Nepaul en veel handel.

KHASCHET, zie Lukhi.

KHASGUNGE, O. Ind. stad, prov. Agra, distr. Furruckabad. 27. 52. N. B.

KHÄSTAU, zie Castua.

KHASU, Turk. Aziat. sandschakat, prov. Diarbekir, met de hoofdstad Khasu, in een schoon dal.

KHASZEMADKA, Rus. stad, gouv. Podolië.

KHATANG, O. Ind. distr. in Nepaul, met vele koper- en ijzermijnen.

KHATANGA, groote Rus. Aziat. riv. in Siberië, die in het gouv. Tomsk, aan

aan eenen tak van het Jenisea-gebergte, op 67. 30. N. B. ontspringt, en eene golf van denzelfden naam vormende, op 74. N. B. en 124. L. in de N. IJszee valt. Zij ontvangt de Kotagan, de Khern, de Popigan, de Baladma, Nawa, enz.

KHATANSKAJA-GUBA, golf aan de IJszee, in het Rus. Aziat. gouv. Tomsk, bij kaap Preobra Jinia.

KHATELHAD, Perz. riv., prov. Kurdistan.

KHATIF, Turk. Aziat. sandschakat, prov. Bassora.

KHATIRKA, riv. in 't Rus. Aziat. gouv. Irkutsk.

KHATLA, Turk. sands., prov. Tschalder.

KHATMANDU, zie Katmandoo.

KHATTAKS (LAND DER) of *Khuttaks*, in 't Aziat. lands. Kabulistan, prov. Pischaur, tusschen de Zoutbergen, de Kabul en Sind, deels uit steenachtige kale bergen, en ten N. deels uit bebouwde en vruchtbare vlakten bestaande. Het brengt vooral veel steenzout voort, dat uitgevoerd wordt. De inw. bestaan uit 24,000 familiën.

KHATUNJE, Turk. Aziat. eil., prov. Bagdad.

KHAUAR of *Hawari*, Perz. stad van Irak, op eenen berg, die Irak van Mazanderan scheidt; 66 m. N. van Ispahan.

KHAUNDALLA, O. Ind. stad, prov. Khandeish.

KHAUSSAF, Perz. riv., prov. Chusistan. 2. Perz. stad, prov. Tabbas.

KHAWAR, Perz. bergpas en dorp, prov. Irak.

KHAWAS, Perz. distr., prov. Chorasan, met veel wijn, vijgen, granaatappelen, enz. De hoofdstad is Selameh.

KHEBI, Rus. Aziat. D., prov. Imirethi.

KHEDRA, Arab. D. der Wachabiten.

KHEIBER, Aziat. bergtak in Afghanistan, waarover een weg loopt, die aan denzelven den naam geeft.

KHEIBERS (LAND DER), lands. in Afghanistan, prov. Dschellabad, tusschen de voorbergen, die zich van Saffaid Kuh en het Salomon's gebergte N. en O. waarts uitstrekken, en waaronder de bergtak Kheiber behoort. Het overige deel des lands ligt tegen de steile zijde eens hoogen bergs, doch heeft ook welbebouwde dalen. Het klimaat is koel, maar in den zomer is het in de dalen ondragelijk heet. Het getal der inw., Kheibers genaamd, beloopt 1,200,000 zielen, waaronder vele roovers.

KHEIR, O. Ind. stad, prov. Bejapoor.

KHEIRLAH, O. Ind. distr. in 't N. W. der prov. Gundwana, den rajah van Naghpoor behoorende, ten O. van het Calygong gebergte. Het bestaat alleen uit bergen en dalen, wordt ten N. door de Nerbudda, die de Towah ontvangt, bespoeld. De hoofdstad is Shawpoor.

KHEIRPOOR, distr., riv. en stad in Beludschistan, lands. Sind. De laatste heeft fabr. en handel.

KHEIWAN, zie Cheiwan.

KHEK, Perz. dorp, prov. Irak.

KHELANTE GHILDSCHE, stad in het O. Perz. dal Tarnak of Furnuk, prov. Ghami.

KHELAT, Perz. stad, prov. Chorasan.

KHELJUS, Chin. riv., lands. Furfar.

KHELTUBANI, Rus. Aziat. stad, prov. Georgië, kreits Gori, aan de Anaskuthi.

KHEMLASA, O. Ind. stad, prov. Malwah, den Mahratten behoorende. 24. 15. N. B. 96. 22. L.

KHENAB, zie Schenab.

KHENGS, zie Aracan.

KHERAIM, zie Ras-el-Kimeh.

KHERDSCHE, Arab. distr. der Wachabiten, aan de grenzen ven Yemen. Volgens NIEBUHR heet de voornaamste stad Nadscheran; volgens anderen Kherdsche.

KHERN, zie Khatanga.

KHERSON, zie Cherson.

KHERU, Aziat. stad in Tibet, bij het Himmalaya gebergte, met handel op Nepaul. 103. 42. L. 28. 13. N. B.

KHESCHITU, eil. in het Perz. meer Marih.

KHESTAU, zie Castua.

KHESTERNIA, Rus. stad, gouv. Cherson.

KHETA, Rus. Aziat. riv., gouv. Tomsk.

KHEWADIR, zie Macran.

KHEYRAULIO, O. Ind. stad, prov. Guzeratte, distr. Ederwarra.

KHI, 2 Chin. steden, prov. Pe-tche-li.

KHIABAN, Aziat. dorp in Afghanistan, prov. Herat.

KHIACHAN, zie Cachan.

KHIBER, O. Ind. sterkte, prov. Ahmednagur. 2. K., *Khyber* of *Teera*, O. Ind. bergketen, aan de N. grenzen van Afghanistan, met eene vermaarde pas naar Tartarije.

KHIEWA, zie Chiwa.

KHILAN, zie Ghilan.

KHILLAHSHAH-KHUNEE, Perz. dorp op de grenzen van Kurdistan.

KHILLI (KAAP), op de N. O. kust van 't Turk. eil. Negropont. 41. 50. L. 38. 36. N. B.

KHILLIS, Aziat. stad in Syrië, aan den voet van den berg Taurus.

KHIRAUTS, O. Ind. distr. in Nepaul, tusschen het dal Nepaul, Tibet, Khatang en het Lamadangsa gebergte.

KHIRCHIK, Aziat. riv. in Dschagatai.

KHISHT, Perz. D., prov. Farsistan.
KHITI, Turk. D. en kaap, eil. Cyprus.
KHIWA, zie Chiwa.
KHLABUKOWA, Rus. Aziat. D., gouv. Wiatka, aan de Smlitschenka.
KHLYNOWKA, Rus. Aziat. riv., gouv. Wiatka.
KHOAM, zie Kum.
KHOASPES, zie Karun.
KHOBDA, Rus. Aziat. riv. in de woestijn der Kirgische Kozakken. 2. Chin. vesting in Songarië.
KHOCHI, hooge Aziat. berg in Circassië, een kruin van den Kaukazus.
KHOCHLOWSK, Rus. dorp, gouv. Perm, kreits Ochansk, aan de Khoklowka, met groote smederijen en scheepstimmerwerven voor barken.
KHOCHSCHTSCHANKE, Rus. riv., gouv. Nishegorod, kreits Lukojianow.
KHODABAD, Aziat. D. in Beludschistan.
KHODAGUNGE, O. Ind. stad, prov. Agra.
KHODAWENDKIAR, Turk. sandschakat, prov. Natolië, het Z. O. gedeelte van Bithynië, aan de Marmerzee en de baai van Mundeinia gelegen, in het midden door den Olympus, ook Domauntagh of Rookberg genoemd, wiens toppen, het grootste gedeelte des jaars, met sneeuw en ijs bedekt zijn, doorsneden. De hoogste kruin reikt tot 9,000 voeten, en het gebergte Kudsche, in het Z. O., tot 4,650 voeten, terwijl het door den Niltifar en Nikabitza bespoeld wordt. Het meer Ulibat ligt genoegzaam in het midden, en ontvangt de riv. Endrenos en Seudschar. Het is eene zeer vruchtbare landstreek, welker vlakten overvloed van koren, ooft, fijne vruchten, katoen en zijde voortbrengen, terwijl de bergen met schoone en digte bosschen bedekt zijn, die veel wild bevatten. De hoofdplaats is Brussa.
KHODJALTSCHAI, Rus. Aziat. riv., prov. Daghestan.
KHODMYSCHK, Rus. stadje, gouv. Kursk.
KHODORKOW, zie Chodyrkow.
KHODSCHEH-AMRAM, Aziat. gebergte in Afghanistan, prov. Siwi of Sewi, ten W. van het gebergte Gomul, waaraan het waarschijnlijk sluit. Het heeft eene Z. W. rigting, en draagt verscheidene namen, als in het N. Toba, in het midden Khadscheh, Amrum en Kozuk, en ten Z. Spin-Taische. In het N. gedeelte vindt men de bergpas Gul-Narrei.
KHODSCHIWAN, Turk. Aziat. sandschakat, prov. Kars.
KHOEE, Perz. stad in Azerbidia, hoofdstad van een groot en rijk distr., aan de oevers van het meer Urumea, met 25,000 inw. en veel handel tusschen Perzië en Turkije; 50 m. W. van Ardebil.
KHOGILOEA, bergachtig Perz. distr. in Farsistan, zich van het dal Ram-Hormuz tot Kazeroon uitstrekkende. De hoofdstad is Behaban.
KHOI, Perz. distr., prov. Azerbidia, ten N. van Tabris, en aan den W. kant van het meer Maragha, welks oever hier eene eenzame, weinig bebouwde, en slechts door zwervende volken bewoonde vlakte aanbiedt, die door den berg Jam, van de vruchtbare vlakte van Khoi gescheiden wordt, welke ten W. door het Kiurdisch gebergte van het Turksche rijk wordt afgescheiden. 2. Hoofdst. van voorn. distr., in eene schoone vlakte, aan de Otrar, met muren en driekante torens omringd. Zij heeft 20 moskeën, 60 baden, en volgens GARDANNE, 5000 inw., welke allerlei soorten van katoenen stoffen en degenklingen vervaardigen. 45. 30. L. 38. 43. N. B.
KHOJUND, Aziat. stad in Bucharije, in een aangenaam klimaat, aan den Jaxartes.
KHOKLOWKA, Rus. riv., gouv. Perm.
KHOL, riv. in Chin. Mongolië.
KHOLA, tak van den Gunduk in Tibet.
KHOLADIDDY, Rus. Aziat. dorp, prov. Imirethi.
KHOLM, Rus. kreits, gouv. Pleskow, aan de grenzen van Nowogorod, tusschen 47. 29. en 49. 55. L. en 56. 20. en 57. 40. N. B., door de Lowat bespoeld, met vele kleine riv. en bosschen. 2. Hoofdplaats van voorn. kreits, aan de Lowat en Kundi, met 550 inw. 3. Rus. dorp, gouv. Saratow.
KHOLMOGORY, Rus. kreits, gouv. Archangel, tusschen 55. 10. en 56. 10. L. en 62. 35. en 64. 8. N. B., en door de Duna bespoeld. Zij is vlak, doch heeft vele moerassen en bosschen, en slechts hier en daar eenig bouwland, dat een weinig gerst en rogge geeft, doch niet genoegzaam voor de behoefte. De veeteelt is er zwak. De inw. bestaan meest van het boschwezen, talk- en potaschfabr., looijerijen en de jagd. 2. Zie Cholmogory.
KHOLUMIZA, riv. in 't Rus. gouv. Wiatka, welke in de Wiatka valt.
KHOMEL, Rus. stad, gouv. Mohilew, kreits Bjeliza, hoofdstad der heerl. Romauzow, op eenen hoogen berg, onder welken de Sosha stroomt. Zij heeft een kasteel, en drijft veel handel.
KHOMER, Rus. riv., gouv. Volhynië.
KHOMSK, zie Chomsk.
KHONI, Rus. Aziat. vlek in Eigenlijk

Imirethi, de zetel eens aartsbisschops, met eene kerk en 200 huisgezinnen, die wijn, zijde, groenten, schoone boomvruchten, tabak en hennep teelen.

Khonos, Turk. Aziat. sandschakat en stad, prov. Erzerum, met een kasteel, aan de Murad.

Khonsar, Perz. stad in Irak, zeer zonderling tusschen twee bergrijen gelegen, die hier elkander zoo nabij komen, dat de stad de kleine vallei, die open blijft, geheel bestaat. Er zijn heerlijke tuinen en 15,000 inw.

Khooambhaure, O. Ind. stad, prov. Aurungabad, distr. Saugumnere.

Khoordah, O. Ind. distr. in Decan, het Z. deel van Orissa. Het is in het Z. bergachtig, verder vlak en met groote bosschen opgevuld, terwijl het tevens veel rijst, tarw, katoen en andere O. Ind. voortbr. oplevert. De rajah is geboren hoogepriester in den tempel te Jaggernaut, en opziener van de kleederkamer der godheid.

Khoordahgar, hoofdpl. van voorn. O. Ind. distr. en verblijfpl. van den rajah.

Khoorhet, heilig meer in O. Indië, prov. Delhi, bij Thanusar.

Khoosgal, O. Ind. stad der Mahratten, prov. Bejapore. 93. L. 15. 29. N. B.

Khooshalgur, O. Ind. stad, prov. Ajmeer, den Mahratten behoorende.

Khoper, zie Choper.

Khorasan, zie Chorasan.

Khores, de 5 monden der Perz. riv. Karun.

Khorfakan, Arab. zeeplaats in Ommon, aan den mond der Perz. golf. 73. 26. L. 25. 18. N. B.

Khori-Tara, Rus. Aziat. riv., gouv. Irkutsk, kreits Nertschinsk.

Khorilow, Rus. D., gouv. Nowogorod.

Khorol, Rus. kreits, gouv. Pultawa, tusschen 50. 39. en 51. 22. L. en 48. 57. en 49. 56. N. B. Hij wordt door den Dnieper van Cherson gescheiden, terwijl hij van binnen door de Sula, Kagamlik en Khorol bespoeld wordt. Hij heeft geen hout, vele woestijnen en eenen slechts matig vruchtbaren grond. 2. Zie Chorol.

Khoros, Perz. riv., prov. Chorasan.

Khoroz, zie Choroszc.

Khortozkaja, Rus. dorp, gouv. en kreits Jekaterinoslaw, op een eil. in den Dnieper.

Khoruban, riv. in Chin. Mongolië, welke in de Patkate Nor of Balkaisch valt.

Khorumabad, Perz. stad in Irak.

Khoschab, Turk. Aziat. riv. en dorp, prov. Wan.

Koschgam, distr. in Beludschistan, lands. Sind, tusschen de Goni en de woestijn, bijna geheel ontvolkt, wordende de beste landerijen aan de Sinde voor de jagt der Amurs gebruikt.

Khosciab, Arab. stad in Hedsjas.

Khosrewpascha, Turk. Aziat. stad, prov. Natolië, sandschakat Karahissar, met eene moskee en goede tapijtfabr.

Khosru Perwis, Perz. gebergte en bronnen in de W. Perz. prov. Kurdistan.

Khoten of *Hatun*, Chin. prov. in het land Turfan, tusschen Aksu, Kutsche, Turfan, Mustag en Yarkand gelegen. Zij is, behalve aan de grenzen van den Mustag, grootendeels vlak, heeft vele zandwoestijnen, maar ook vruchtbare oasen, welke door de riv. Hatun, Juslunhaschi, Halada en Guidaka bespoeld worden. Het gebergte Mirta is, om deszelfs rijkdom aan jaspis, beroemd. De inw. hebben landbouw, veeteelt, en vooral zijdeteelt. Ook wordt er vlas en hennep gewonnen, en overal ziet men zijde- en linnenweverijen. 2. Hoofdstad der voorn. prov., met zijde- en linnenweverijen; door vele tuinen omringd.

Khotewi, Rus. Aziat. D. in Imirete.

Khotim, Rus. stad, gouv. Bessarabië, eene belangrijke vesting aan den Dnieper, niet ver van de Oostenr. grenzen. Zij is zeer onregelmatig gebouwd, deels door Moldaviërs, deels door joden en heidenen bewoond, voorheen te zamen op 20,000 geschat, doch nu wel op ½ verminderd, die meestal van het altijd sterke garnizoen bestaan. 46. 28. L. 48. 2. N. B.

Khotmynsk, zie Chotmynsk.

Khoubatou, Perz. dorp; 19 mijlen N. N. O. van Sennah.

Khourumdusht, Perz. stad; 30 mijlen van Ispahan.

Khoz, Rus. Aziat. riv. in Circassië.

Khozdar, Aziat. distr. in Beludschistan, prov. Ihalawan, met de vlakte van Baghwan. 2. Stadje in voorn. distr., de zetel van eenen Sindar, met 2500 inw.

Khrami, Rus. landstreek in Imirethi, aan de Tschenmela, waarvan een deel tot Georgië behoort. In het dal, dat tot Imirete behoort zijn 19 plaatsen.

Khrzchinwall, Rus. Aziat. stad, prov. Georgië, kreits Gori, aan de Liachwi, door muren omringd, met 400 huizen; 4½ mijl van de stad is de voormalige zilvermijn Dsagina.

Khstani, Rus. Aziat. riv., valt in de Kur.

Khubar, Aziat. distr. in Beludschistan, prov. Mekran, aan de zeekust, met de haven Khubar, aan eene kleine baai,

baai, die dadelen uitvoert.

KHUBIS, hoofdpl. der Perz. woestijn van Kerman, op eene niet zeer groote oase derzelve, door tuinen omringd. Zij bloeide voorheen zeer door den handel, doch is thans in diep verval, en bijna alleen door beruchte roovers en bannelingen bewoond, die van den roof en het uitplunderen der karavanen bestaan, welke van Khorasan naar Iran gaan. De stad ligt aan den weg van Jesd naar Afghanistan. Ook gaat van hier, door de woestijn, een weg naar Herat, welke een courier in 18 dagen kan afleggen, doch die zeer gevaarlijk is. 75. 23. L. 32. 20. N. B.

KHUDALA, tak van 't gebergte Ural, in de Rus. Aziat. prov. Orenburg.

KHUDROMITSCH, Rus. Aziat. dorp in Circassië.

KHUGULJAK, riv. in Chin. Mongolië, valt in het meer Zaizau.

KHULAM, Rus. Aziat. D. in Circassië.

KHULEU, Chin. eil. tot de groep van Ninghai-Hian, of van Jean Potoky, bij de golf van Leating behoorende.

KHULLUM, distr. van O. Perzië of Afghanistan, in het land Balkh, van hetwelk het thans 't magtigste deel uitmaakt, met het distr. Huzzut of Hozzot-Iman vereënigd, ten Z. en Z.O. van het distr. Balkh, en strekt zich door het midden der prov., van het gebergte Mazari tot aan den Hindokoe, en N. waarts tot aan den Amur uit. De khan, welke den titel van *atalik* voert, brengt een leger van 12,000 man, op de been, en heeft aanzienlijke inkomsten, eenen beslissenden invloed, zoo wel op de regering van Balkh als op den khan van het distr. Kundus. Hij is het opperhoofd van den stam Muselan der Usbeken. 2. Hoofdst. en verblijfpl. van den atalik van het genoemd distr., aan de riv. van Khullum, volgens ELPHINSTONE, met meer dan 2,000 huizen. 84. 1. L. 36. 27. N. B.

KHUMBUL, voorname tak van de riv. Jumma, in Voor-Indië.

KHUMDAUN LADAK, zie Mustag.

KHUNDADAR, O. Ind. vesting in Guzeratte, distr. Hallore.

KHUNDRAKOTI, Aziat. stad in Beludschistan, in het land Sund, aan eenen tak van de Goni.

KHUNISSAR, Perz. gebergte, prov. Irak.

KHUNKAN, Perz. gebergte, prov. Fars.

KHUNSACH, Rus. Aziat. plaats der Lesghiërs, hoofdplaats van het distr. Awar, met 5000 inw., die wollen stoffen, shawls en tulbanden maken. 63. 33. L. 42. 50. N. B.

KHUPTA, riv. in 't Rus. gouv. Kasan.

KHURD THIBET, distr. van de O. Perz. prov. Afghanistan.

KHURNA, Aziat. eil. in Beludschistan, lands. Sind, voor kaap Mowari.

KHURREMABAD, Perz. stad, prov. Chusistan, aan de riv. van denzelfden naam.

KHUS en KHUSISTAN, zie Chusistan.

KHUSCHUR, Aziat. lands. in Beludschistan, lands. Sind, met de plaatsen Kunda en Dodi, aan de Goni.

KHUTAISSI, zie Kutais.

KHWASTOW, Rus. dorp, gouv. Kiew.

KHWAT, Rus. meer, gouv. Pskow.

KHYRABAD of *Kairabad*, O. Ind. distr., prov. Oude, tusschen den Ganges en de Gogra gelegen, zeer vruchtbaar en goed bevolkt. Het brengt tarw, gerst, peulvruchten, tabak, suiker en schoone vruchten voort, en heeft uitgebreide veeteelt. Ten N. van de Saume zijn vele bergen en bosschen, met wild. 2. Hoofdstad van voorn. distr., tusschen de beide riv. Kundowa en Jamvive. 98. 14. L. 27. 30. N. B.

KHYREEGUR, O. Ind. stad, prov. Delhi.

KHYRPORE, O. Ind. stad, prov. Sinde.

KHZIA, Rus. Aziat. riv., gouv. Georgië, welke de Guischewi, Maschawers en Dibete, benevens de Liachwi, Khsani, Alasani en Joni ontvangt, en in de Kur valt.

KI, 4 Chin. steden, prov. Houquang, Pe-tcheli, Honan en Schensi. 2. Chin. riv., die in het W. van Honan ontspringt, en in het groote kanaal valt.

KIA, 2 Chin. steden, prov. Chensi en Honan.

KIAB, Perz. stad van Chusistan, aan de Kerah; 68 mijlen W. van Ispahan.

KIACHING, Chin. stad in Tschekiang.

KIACHTA, Rus. vesting, gouv. Irkutsk, op de grenzen van China, in eene zandige, onvruchtbare woestijn, aan eene riv. van dien naam, met 1200 inw. Het is aan deze zijde de voornaamste handelplaats tusschen China en Rusland. De invoer was, in 1795, ongeveer 2,720,000 roebels; de uitvoer 2,746,249, en de tol 450,200 roebels. De plaats heeft gebrek aan water. 50. 20. N. B.

KIAFER, zie Kaffers.

KIAG, Aziat. prov. van Thibet.

KIAHING FOE, groote Chin. stad, prov. Tschekiang, niet ver van de golf van Tachu, met veel handel, die door onderscheidene gegravene grachten in de stad zeer bevoordeeld wordt. Vooral zijn er de zijdeteelt en de zijdefabr. opmerkenswaardig. Zij is groot, goed gebouwd,

bouwd, sterk bevolkt, met gedeeltelijk verwulfde straten en het bestuur over 5 steden. 138. L. 30. 33. N. B.

Kiahn, zie Kolun.

Kiaho, Chin. stad, prov. Houquang.

Kiai, 2 Chin. steden, prov. Schensi.

Kiai-hieou, Chin. stad in Schensi.

Kiai-Kiang, 2 Chin. steden, prov. Quang-si en Se-tchuen.

Kiaintawa, stad in Achter-Ind., in het rijk Birma, hoofdplaats van de prov. Lomathan, aan de Thaluahu. 115. 46. L. 22. 8. N. B.

Kiaitscheu, 2 Chin. steden, prov. Schensi, de laatste op 122. 53. L. 33. 9. N. B.

Kiaitschuen, Chin. stad op Corea.

Kiaja-Keut, Aziat. dorp in Kaukazië; begraafplaats van den ongelukkigen reiziger J. G. Gmelin.

Kiakhau, Chin. stad op Corea, prov. Pingan, aan eene der bronnen van de Yalu.

Kiakiluma, een der 36 eil., waaruit de groep Lieu-Kieu, een Chin. kon. op zich zelven, bestaat. Zie Lieu-Keiu.

Kiakinaghiën, Chin. stad, prov. Kiansi, aan de Kankiang.

Kiaktha, zie Kiachta.

Kialek, Perz. dorp in Azerbidia.

Kialing of *Kialinkiang*, riv. in China, welke in het N. gebergte der prov. Schensi ontspringt, onderscheidene takken ontvangt, en bij Tschankiug foe, na een' loop van 200 mijlen, in de Yan-tse-kiang valt.

Kiam, dorp in Op. Egypte, aan den Nijl. 2. Eil. in Achter Indië, in het rijk Anam, prov. Cham, tusschen de beide monden van de Han.

Kiama of *Arama*, Afr. dorp op de O. kust, niet ver van Melinde.

Kiamis, Perz. dorp, prov. Kerman, tot de bezittingen van den iman van Maskate behoorende, met eene aanzienlijke zwavelmijn.

Kian, Turk. Aziat. distr., prov. Marosch. 2. Riv. in China, prov. Kiansi.

Kiang, 3 Chin. steden, eene in de prov. Kiangsi, en 2 in de prov. Schensi.

Kiangari, Turk. Aziat. stadje in Natolië; 85 mijlen van Konstantinopel.

Kiang-Gan, Chin. stad van den 3den rang, prov. Se-tchuen.

Kiang-Hoa, Chin. stad, prov. Houquang.

Kiang-Kien, Chin. stad van den 3den rang, prov. Se-tchuen.

Kiang-nan, zie Kiannan.

Kiangnin-foe, zie Kiannin-foe.

Kiang-Poo-Hyen, Chin. stad, prov. Kiangnan; 3 m. W. van Nanking.

Kiangsi, zie Kiansi.

Kiang-Tschiby, Chin. eil., prov. Kiangnan; 5 m. van 't vaste land. 139. 21. L. 31. 40. N. B.

Kiang-Tchuen, Chin. stad, prov. Yunnan.

Kiang-Tchuen, 2 Chin. steden, prov. Schensi en Hoanghay.

Kiang Yuen, Chin. stad op Corea. 2. Chin. stad, prov. Setchuen.

Kian-Khoi, Aziat. stad in Kurdistan, de verblijfplaats van eenen aga.

Kiannan, Chin. prov., de tweede des rijks, tusschen Schantong, de Hoangho of Geele zee, de Chin. zee, Tschekiang en Honang, of tusschen 132. 30. en 139. 20. L., en 29. 2. en 35. 8. N. B. gelegen, en volgens Barrow groot 4,324¾ (de gewone opgave is 5,816) V. M. De bevolking wordt door Grosier op 45,922,439, en door de Eng. op 32 millioenen begroot. Slechts ten Z. en W. heeft zij niet zeer hooge bergen, grootendeels uit zandsteen bestaande, en welker toppen meestal met bosschen bedekt zijn. Voor het overige is de grond van eene golvende gedaante, heeft uitgestrekte en vruchtbare vlakten, welke niet alleen door de beide groote riv. van China, maar ook van andere kleinere riv. en van nog meer kanalen doorsneden worden, die aan hetzelve overal, het voorkomen van een der best bebouwde landen des aardbols geven. Veel land is er door aanspoeling gewonnen. Groote zandbanken maken aan de kust de scheepvaart gevaarlijk, en de diepten zijn er zeer ongelijk. Barrow wil dat de Hoangho alleen, elk jaar, 11 millioen kubiekvoeten aarde in zee spoelt. De riv. zijn de Yan-tse-kiang en de Hoangho, welke vele andere riv. ontvangt. Onder de menigte meren noemen wij het Hongtschu, Koayeuhu, Taihu, Wichanhu, Lomahou, Tsong-y-hu, Tang-Yang-hu, Tsiaohu en verscheidene kanalen, waaronder het Schakko of Beezer kanaal, aan beide zijden met breede aangelegde wegen, de geheele prov. doorsnijdende, en met duizend kleinere kanalen gemeenschap hebbende, die den handel uitmuntend bevorderen. De luchtsgesteldheid is zeer gematigd, en, ondanks het vele water, toch gezond. De voortbr. zijn: rijst, katoen in onderscheidene soorten, en zijde. In het Z. heeft men thee, en verder teelt men er peulvruchten, ooft, zuidvruchten, vooral granaatappelen, tabak, hennep, verwplanten, vernis-, lak- en gomboomen. Er is zeer veel veeteelt en veel visch. De gebergten hebben goud, zilver en koper. Aan de zeekust wordt

veel zout gewonnen, dat een groot deel des rijks voorziet. De inw. worden voor de meest beschaafden des lands gehouden, en hebben vele groote mannen opgeleverd, terwijl er tevens de voornaamste zijde- en katoenfabr. zijn, en er ook het beste nankin, de beste O. Ind. inkt, het fijnste papier en de schoonste verlakte waren gemaakt worden. Volgens de zendelingen, brengt deze prov. alleen, meer dan 122 millioenen guldens aan de schatkist op. De prov. wordt in twee deelen verdeeld, Kiansi of het Oostelijke, en Nganne-hoei of het Westelijk deel, welke elk eenen gouverneur aan het hoofd hebben.

Kiannin-foe, voorheen *Nanking*, het Zuidelijk hof, de tweede stad des rijks, eens de zetel van den keizer, en thans nog van eenen Tsontu of opperstadhouder over de distr. Kiansi, Nganne Hoei en Kiansi. Zij ligt aan den Yan-tsekiang, met welken zij door een kanaal gemeenschap heeft. Zij is omgeven door eenen driedubbelen, 40 voet hoogen en 17 voet breeden muur, welke echter de stad niet geheel omringt, en waardoor 10 prachtige poorten geleiden. De stad, die voorheen voor de eerste in China gehouden werd, is zeer verminderd. Haar prachtig keizerlijk paleis is niet meer. De sterrewacht, de groote tempel, de graven der keizers en de voornaamste gedenkteekenen der oude Chinesche bouwkunde liggen in puinhoopen, en niets dan de beroemde achthoekige, met 9 verdiepingen, 900 voet hooge porseleinen toren, naar welks top men met 884 trappen opklimt, en die met de vermaarde windharmonica omringd is, is haar van haren voormaligen luister overgebleven. Ondertusschen houdt Ellis het bekleedsel van dezen toren niet voor porselein, maar voor witte tegels. De straten zijn niet zoo fraai als te Peking, echter zijn zij wel geplaveid, en met eene menigte winkels opgevuld. Er zijn aanzienlijke fabr. in zijde en katoen. Hare gebloemde atlas en nankins worden voor de beste in China gehouden, en de handel is bijzonder levendig. Ook houdt men Kiannin-foe of Nanking voor eene dier steden, alwaar de wetenschappen in hooge achting staan. Men vindt er eenige zeer goed ingerigte scholen, openbare boekverzamelingen, 2 geneeskundige genootschappen en andere wetenschappelijke inrigtingen. Onder de tempels zijn er eenige zeer bezienswaardig, vooral een derzelve, waarin Ellis uitmuntende afbeeldsels van Chinesche wijsgeeren en heiligen, en eenige fraaije vazen zag, terwijl bij denzelven een prachtig dampbad gevonden werd. De stad heeft 6 steden van den 3 rang onder zich. De omtrek bestaat uit plantagiën van moerbeziënboomen, katoen en rijst. 136. 26. L. 32. 4. N. B.

Kiansi, Chin. prov., tusschen Kiannan, Tschekiang, Fokiën, Canton en Houquang, of tusschen 131. 8. en 136. 18. L. en 24. 30. en 30. 8. N. B. gelegen, en volgens Barrow, op 3,257 (de gewone berekening geeft 4,511) V. M. 11,006,640 (volgens de Eng. 19 mill.) inw. bevattende. De oppervlakte is golvend, met veelvuldige afwisseling van bergen (die echter nergens eene aanzienlijke hoogte bereiken), heuvels, vlakten, dalen en meren. Het geheel echter is in hooge bergen ingesloten, die zoo wel langs de grenzen van Canton, als ook in twee rijen, langs die van Fokiën en Houquang loopen. Het hoogste gebergte ziet men echter ten Z., alwaar de Meylin op de grenzen van Canton, tot 3000 voeten klimt. Ten N. stroomt de majestueuse Yan-tse-kiang, die 't water van 't meer Poyang (een der grootste meren waarin de Kankiang en Kian loopen), benevens de meeste riv. der prov. ontvangt. De grond is in de dalen, alwaar dezelve genoegzaam water heeft, zeer vruchtbaar, en brengt voort; de beste soort van rijst, welke alleen aan het hof gebruikt wordt; tarw, andere granen, tuin- en peulvruchten, schoone boom- en fijne zuidvruchten, vooral ook thee, katoen en andere planten. De bergen hebben wel hout, maar in de dalen vindt men het zelden. Ook zijn de hoogten met goede weiden bedekt, die voor de sterke veeteelt van veel dienst zijn. De landbouw wordt met zeer veel vlijt beoefend; ook de visscherij is een voorname tak van bestaan. De riv. geven allerlei visch, vooral zware steuren, zalm, forellen, en in de Yang-tse-kiang, zelfs dolfijnen. In de bergen vindt men goud, zilver, lood en ijzer, welke beide laatste slechts gegraven worden; verder veel vitriool, aluin, lazuursteen, kristal, kalk en porseleinaarde. Van fabr. heeft men er: branderijen, katoen- en zijdewe-verijen, papier- en oliemolens, kaarsengieterijen, vernisfabr., aluin- en vitrioolziederijen, ijzer- en loodgieterijen, enz. De inw. worden voor levendig, vernuftig en braaf, maar ook voor gierig gehouden. De hoofdstad is Nantschanfu.

Kiansu, het O. deel van de Chin. prov. Kiannan, hetwelk de geheele zee-

zeekust, den mond der beide groote riv., met de daarbij gelegene eil., en ruim 23 millioen inw. bevat.

KIANYSUN, Chin. prov. van 't schiereil. Corea, aan de zee, door bergen doorsneden, goed van water voorzien, maar slecht bevolkt. De hoofdstad is Long-Yang-khan.

KIAO, Chin. stad, prov. Shangtong.

KIAO-HO, Chin. stad in Pe-tche-li.

KIAO-TAO, Chin. eil. aan den mond der Hoang-ho of Geele riv.

KIAOTSCHEU, Chin. stad, prov. Shantong, aan eene baai op de O. kust, met eene haven en handel. 138. 3. L. 36. 11. N. B.

KIAR, Deen. harad, stift Aalburg, dat op 9 V. M. 7,600 inw. bevat.

KIARKING, Turk. Aziat. sandschakat, prov. Wan.

KIARTSCHIGAN, Turk. Aziat. dorp en distr., prov. Wan.

KIA-TCHING, Chin. stad in Schangtong.

KIATCHUEN, Chin. stad van Corea.

KIATINTSCHEU, Chin. stad, prov. Setchuen. In den omtrek vindt men vele muskusdieren. 121. 24. L. 29. 28. N. B.

KIATSCHEU, Chin. stad, prov. Schensi.

KIAUTEN, Pruis. schans en ambt, regdst. Gumbinnen, met 200 inw., ijzer- en koperhutten, en eene minerale bron.

KIAWA, klein N. Amer. eil., aan de kust van Z. Carolina, in Charleston haven. 297. 41. L. 32. 41. N. B.

KIAWER, W. Afr. dorp, kon. Bursalum, aan de Gambia.

KIBATSCH, inham in het Jap. eil. Nosumisima, niet ver van de reede van Nangasaki.

KIBBAN, Aziat. stad van Kurdistan, aan den voet eens hoogen bergs.

KIBBIED, Afr. stad in het rijk Burnoe; 50 mijlen Z. O. van Bornoe.

KIBBLESTONE, Eng. vlek, gr. Stafford.

KIBBLESWORTH, Eng. vlek, gr. Durham.

KIBIR (EL), N. Afr. riv. in Algiers, welke onder den naam van Numes, door de stad Constantina stroomt.

KIBRIS, zie Cyprus.

KIBRITSCHIK, Turk. Aziat. landstreek in Natolië, sandschakat Boli, aan den Ala-tagh.

KIBWORTH (BEAUCHAMP of LOWER), Eng. kerspel en dorp, gr. Leicester.

KICHAN, Chin. stad in Schensi.

KICHLINSBERGEN, Bad. dorp, Treisamkreits, ambt Endingen, met 850 inw.

KICHUI, 2 Chin. steden, prov. Quangsi. en Honang.

KICHTAK, zie Kadjak.

KICKAPOO of *Plein riv.*, riv. in de N. Amer. Rep., prov. Illinois.

KICKAPOOS, Indianen in N. Amer., niet ver van het Bovenmeer, aan het Z. einde van het meer Michigan, bij de bronnen van de Illinois wonende.

KICKEMUIT RIVER, N. W. tak van de Mount Hope baai, prov. Rhode island.

KICKERSDOWN, Ier. eil. aan de W. kust: 1 mijl Z. W. van Binwy head.

KICSCHIND, Hong. D., kom. Gran.

KICSCHORNA, Hong. D., kom. Bereg.

KIDDERMINSTER, Eng. vlek, gr. Worcester, op eenen heuvel, aan de Stour, met 6,800 inw., fabr. van wollen stoffen, goede tapijten, zijde, trijpt, fluweel, enz.

KIDLINGTON, Eng. D., gr. Oxford.

KIDNAPPERS CAPE, kaap aan de O. kust van 't Austr. eil. Nieuw Zeeland, in 1769 door COOK ontdekt, met twee witte rotsen. 195. 22. L. 39. 43. Z. B.

KIDONIA, Turk. Aziat. dorp (het Oude *Heraclea*), prov. Natolië, aan de golf van Edremid.

KIDRON, beek in Aziat. Turkije, prov. Damaskus, aan de W. zijde van 't Doode meer.

KIDSCHI, KASANISCH, Rus. stad in de Aziat. prov. Daghestan, verblijfplaats van eenen vorst, alwaar de in Kaukazië bekende, langharige vilten mantels of *burkus* gemaakt worden, die zelfs naar Perzië en Armenië verzonden worden. Er zijn ook fabr. voor staal en ijzer. 64. 8. L. en 42. 47. N. B.

KIDWELLY, Eng. vlek in Z. Wallis, gr. Caermarthen, aan een kanaal van denzelfden naam, en eene kleine riv., die naar het kanaal van Bristol loopt, met 1440 inw., fabr. voor ijzer, tin, enz.

KIE of *Kieh*, Perz. D., prov. Mekran.

KIEBACH, zie Küebach.

KIEBEL of *Kemblowo*, stadje in de heerl. Widczim, in 't Pruis. regdst. Posen, aan het meer Obermithun en aan de zamenvloeijing der Obra en Wartha, met 300 inw. Het behoort den koning der Nederlanden.

KIEBIZ, Beij. dorp, Op. Mainkreits.

KIEDRUH, Nassausch D., ambt Elfville.

KIEFERLÉ, berg van 2,598 voet in Saksen-Meinungen.

KIEFERSTÄDTEL, SOSCHUITZEWITZ, Pruis. vlek, regdst. Oppeln, kreits Tost.

KIEL, Deen. ambt, hert. Holstein, aan de Kieler haven, op $1\frac{1}{2}$ V. M., in eene stad en 2 kerspelen, 9,430 inw. bevattende. 2. Hoofdpl. van voorn. Deen. ambt, op eene landtong, in eene aangename ligging, aan de Kieler haven of golf, waarin het Sleeswijk-Holsteinsche kanaal uitloopt. De stad is

oppen,

open, heeft een zeer schoon slot met eene kapel, drie kerken, 1 hospitaal, twee ziekenhuizen, eene inrigting voor kraamvrouwen, openlijke marktplaats, eene hooge school, in 1665 gesticht, thans met 19 gewone en 10 buitengewone hoogleeraren, en gewoonlijk omtrent 200 studenten; een philologisch instituut, eene bibliotheek van 60,000 boekdeelen, eene sterrewacht, ontleedkamer, verzamelingen van instrumenten en natuurlijke zeldzaamheden, scheikundig laboratorium, eenen kruidtuin, eene boekdrukkerij en boekwinkels. Verder is hier eene school voor het boschwezen, eene voor schoolonderwijzers, een weeshuis, eene geleerde stadsschool met 7 onderwijzers, 2 lagere scholen, enz. Nog is hier een collegie van geneeskundig toevoorzigt, een voor vroedvrouwen, en een voor de koepok-inënting. De stad is vrij regelmatig aangelegd, en heeft 7,000 inw., weinig fabr., handel in hout en koren, scheepstimmerwerf en zeevaart. De haven is gemakkelijk en veilig, en wordt jaarlijks door 4 of 500 schepen bezocht. Er is eene aanzienlijke jaarmarkt. De visscherij is hier van belang. Ook is er een zeebad, en eene paketboot op Koppenhagen en Hamburg. (Vrede van 1814.) 27. 49. L. 54. 16. N. B.

KIELDRECHT, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Dendermonde, aan den Kieldrechter dam, met 2035 inw.

KIELCE, Pool. distr., het N. O. van 't waiw. Krakau, aan de grenzen van Sandomir. 2. Hoofdstad van voorn. Pool. distr., de zetel van eenen bisschop, zeer goed gebouwd, met 4 kerken, 1 nonnenklooster, 1 gasthuis, 1 paleis van den bisschop van Krakau, 1 paleis van het tribunaal, het voormalig Leonard's hospitaal, een bisschoppelijk seminarium, een gymnasium, 2 andere scholen, eene koninklijke akademie voor de bergbouwkunde, met een corps mineurs; eenen schouwburg, cassino en 2500 inw., die ijzerfabr., en in den omtrek, koper, lood- en ijzermijnen hebben. 37. 40. L. 50. 52. N. B.

KIELERFIORD of *Kielerhaven*, eigenlijk meer de uitwatering eener riv., dan wel eene golf bij Kiel.

KIELER KANAAL, zie Sleeswijk-Holsteinsch kanaal.

KIEMAKHE, Turk. Aziat. dorp, pachalik Siwas, aan den Eufraat.

KIEMI of *Kimi*, Rus. stad, gouv. Finland. 42. 13. L. 66. 49. N. B.

KIEMING, Rus. vlek, gouv. Finland, aan de Jio, die, bij het dorp Jio, in de golf van Bothnië valt.

KIEN, Rus. eil., gouv. Lijfland.

KIENCHANG, Chin. stad, prov. Kiangsi.

KIENHOLZ, Zwits. D., kanton Bern.

KIENI BALLUH, meer op 't O. Ind. eil. Borneo.

KIENIN FOE, Chin. stad, prov. Fokiën, aan de Minho, met het bestuur over 6 steden. 135. 16. L. 27. 4. N. B.

KIENNHING FOE, Chin. stad, prov. Fokiën, aan de zamenvloeijing van 3 riv. 34. 48. L. 27. 5. N. B.

KIEN-OUEI, Chin. stad, prov. Setchuen.

KIEN-PIN, Chin. stad, prov Kiannan.

KIENSHEIM, Fr. stadje, dep. Boven Rijn, met 1000 inw. en veel wijnteelt. 2. Fr. dorp, dep. Neder Rijn; 1150 inw.

KIENSI, Chin. stad, prov. Koeitcheou.

KIENT of *Keent*, zie Balgooijen.

KIEN-TCHANG-FOE, Chin. stad van den eersten rang, prov. Kiangsi, aan de grenzen der prov. Footchiën, in eene boschachtige, maar vruchtbare landstreek, met 't bestuur over 4 steden, linnenfabr. en stokerijen van brandewijn uit rijst. 136. 6. L. 27. 35. N. B. 2. Chin. stad, prov. Kiangsi.

KIEN-TCHI, Chin. stad, prov. Setchuen; 9 mijlen Z. van Koeitcheou.

KIEN TCHUEN, Chin. stad, prov. Yunnan. 26. 35. N. B. 117. 30. L.

KIENTE, Chin. stad, prov. Kiangnan.

KIENTSCHAN FOE, zie Kienchang.

KIENTSCHIHIEN, Chin. stad, prov. Setchuen.

KIEN-YANG, Chin. stad, prov. Shensi. 2. Chin. stad, prov. Footchiën.

KIEOU, Chin. stad, prov. Shantong.

KIEOUKIANG, Chin. stad, prov. Kiangsi, aan den Yang-tse-kiang; 1 m. van het meer Poyang. 133. 27. L. 29. 34. N. B.

KIEOU-LI-PO, Chin. stad, prov. Quangsi.

KIEOU-PI, Chin. stad, prov. Kiangnan.

KIERA, zie Santorin.

KIERE, Perz. riv., nabij Teheran.

KIERITSCH, Saks. dorp, kreits Leipzig, nabij Borna.

KIERNOCIE, Pool. stadje, waiw. Masovië, met 400 inw.

KIERNOWO, Rus. dorp, prov. en kreits Wilna.

KIERSPE, Pruis. D., regdst. Arnsberg, met ijzerhutten.

KIERTIMINDE, Deen. stadje op de O. kust van het eil. Funen, met 1000 inw. en handel op Noorwegen. In de bogt, bij de stad, ligt het kleine eil. Ramsoë. 28. 20. L. 55. 27. N. B.

KIERTSCH, zie Kertsch.

KIESAK, Aziat. meer in Thibet.
KIESCEWO, Pruis. stadje, regdst. Posen, met wel 1000 joden.
KIESCH, zie Chisch.
KIESEL of *Gravel riv.*, in de N. Amer. prov. Louisiana.
KIESCHISCHE-DAGUI, zie Anadolidag.
KIESEKOM of *Kiesegem*, Nederl. D., prov. Z. Braband, arr. Leuven; 430 inw.
KIESELBACH, dorp in Saks. Weimar.
KIESELBRONN, Wurt. D., Neckarkreits.
KIESLINGS, dorp in 't vorst. Reuss.
KIESLINGSWALDE, Pruis. D., regdst. Reichenbach, met 780 inw. 2. Pruis. dorp, regdst. Liegnitz, met 450 inw.
KIETH, D. in Mecklenburg-Schwerin.
KIETSCHEW, Chin. stad, prov. Schensi.
KIEW, zie Kiow.
KIEWE, dorp in Mecklenburg-Schwerin, ambt Wredenhagen, met 1000 inw.
KIEWEL, zie Kiebel.
KIEYKIANG-FOE, Chin. stad, prov. Kiangsi, aan de Yantschiang, en het meer Poyang, met 4 steden onder zich, met geplaveide straten, vele schoenen- en laarzenwinkels, eene goede, welbezochte haven, veel handel en scheepvaart. 134. 32. L. 29. 5. N. B.
KIFFRIS, Turk. D., prov. Bagdad.
KIFWIK, Zweed. dorp in Christianstadt-län, aan de Oostzee.
KIGALGA, zie Tigalda.
KIGOW, zie Gaya, No. 1.
KIGHLEY, Eng. dorp, gr. York.
KIJA, riv. in 't Rus. gouv. Tomsk.
KIJNOKIUM, zie Kunokuni.
KIKACCO, Afr. stad in Congo, aan de Bokian; 10 mijlen Z. O. van Pango.
KIKALGA, een der Vossen eil. in den N. Stillen Oceaan. 212. 14. L. 54. N. B.
KIKH, Turk. Aziat. D. in Armenië.
KIKIAI, een der Chin. Lieu-Kieu eil.
KIKIANG, Chin. stad in Setchuen.
KIKIANY, een der Z. Japansche eil. 150. 11. L. 29. 40. N. B.
KIKICHA, Rus. riv., gouv. Irkutsk.
KIKING, distr. en dorp der Batta's, op het eil. Sumatra, met veel handel in kamfer en beziën.
KIKKEPERRE, groote moeras in 't Rus. gouv. Lijfland, kreits Pernau, tusschen Felin en Pernau.
KIKOL, Pool. stadje, waiw. Plock.
KIKOTAN, N. Amer. riv., prov. Maryland, die O. waarts loopt en in zee valt.
KIKOU, Japansche stad op Niphon.
KIKSCHA, zie Bolscheretsk.
KIKUTZ, Jap. stad, op 't eil. Ximo.
KIL (DORDSCHE), stroom of vaarwater, welke het eiland van Dordrecht van den Stryenschen, of zoogenaamden Hoekschen, waard afscheidt. Deze vaart, oorspronkelijk genaamd de *Kille van Bonaventura*, is in het laatst der 16 eeuw gegraven, door de aangeslikte gronden van den verdronken grooten Zuid-Hollandschen waard, tot gerijf van den koophandel van Dordrecht, en heeft verder door den snellen stroom, welke daar doortrekt, eene zoo aanmerkelijke diepte gekregen, dat zij niet alleen het gewone vaarwater is van al de zeeschepen, die van Dordrecht vertrekken, of derwaarts bestemd zijn, maar dat ook zelfs 's rijks schepen van oorlog, en de zware koopvaardijschepen, die in de monden van de Maas binnenkomen en naar Rotterdam varen, of van die stad naar zee vertrekken, den grooteren omweg, door deze Kil verkiezen, boven den korten weg, welke langs Vlaardingen en den Briel, voor hen open staat, daar die door het verloopen der stroomen, veel verland is.
Aan het einde dezer Dordsche Kil is in 1822, het groote veer, of de overvaart over het Hollandsch diep aangelegd, nagenoeg ter plaatse, alwaar men wil, dat in 1421, de inbraak van den Zuid-Hollandschen waard zou plaats gehad hebben. Dit veer wordt met eene stoomboot bediend, en, daar voorheen het weggespoelde dorp Wieldrecht stond, wordt nu een nieuw dorp aangelegd, Willemsdorp genaamd, dat echter tot nog toe, slechts door de veerschippers, herbergiers, enz. bewoond wordt.
KILAN, zie Ghilan. 2. Een der kleine Moluksche eil., ten W. van Ceram. 145. 47. L. 3. 17. Z. B.
KILANG, zie Keelan.
KILAR, Perz. dorp in Irak. 2. Turk. Aziat. dorp, prov. Bagdad.
KILASHAR, Ier. D., gr. Fermanagh.
KILB, Oostenr. vlek, viertel Boven het Weener Woud, met 78 huizen.
KILBAGIE, Schot. D., gr. Clackmannan.
KILBARCHAN, Schot. D., gr. Renfrew.
KILBEG, Ier. vlek, gr. Donegal.
KILBEGGAN, Ier. stad, gr. Westmeath.
KILBERRY, Schot. D., gr. Argyle.
KILBIRNEY, Schot. dorp, gr. Ayr.
KILBORN, zie Kinburn.
KILBOURNE, Eng. D., gr. Middlesex.
KILBRANDON, Schot. D., gr. Argyle.
KILBRANNIN SOUND, Schot. straat, tusschen het eil. Arran en het schiereil. Kintyre.
KILBRIDE, Schot. kerspel en vlek, gr. Bute, op het O. van het eil. Arran, met 2300 inw. 2. *Oost* K., Schot. kerspel en dorp, gr. Lanark, met 2900 inw. 3. *West* K., Schot. kerspel, gr. Ayr, met 1000 inw. 4. Schot. kerspel,

r. Argyle, met 1900 inw.

Kilbucho, Schot. dorp, gr. Peebles.

Kilburn, Eng. D., gr. York; 470 inw.

Kilcalmonell, Schot. kerspel, gr. Argyle, op het N. einde van het schiereil. Kintyre, met 2270 inw.

Kilchberg, Zwits. D., kanton Zürich.

Kilchenzie, Schot. kerspel, gr. Argyle, met 2950 inw.

Kilchkomkile, zie Icolmkill.

Kilchoman, Schot. kerspel, gr. Argyle, eil. Ilay, met 3,130 inw.

Kilchrenan, Schot. D., gr. Argyle.

Kilchrist, Schot. vlek, eil. Sky.

Kilcock, Ier. dorp, gr. Kildare.

Kilconnell, Ier. D., gr. Galway.

Kilconquhar, Schot. D., gr. Fife.

Kilcool, Ier. dorp, gr. Wicklow.

Kilcullen of *Kilcullen Bridge*, Ier. stadje, gr. Kildare, aan de Liffey. *Old Kilcullen*, eene vervallene stad, ligt ½ mijl van hier.

Kilda (St.), het Westelijkste en afgelegenste eil. der Schot. Hebriden, bijna geheel door rotsen omringd, en slechts aan eene landtong genaakbaar. Het heeft 90 inw. Het heeft maar eene bron met versch water, en eene 1450 voeten hooge rots, de Conegar genoemd, benevens de rotsëil. Borera en Soa.

Kildalton, Schot. kerspel, gr. Argyle, op 't Hebridisch eil. Ilay; 2270 inw.

Kildanat, Ier. eil. in de Clewbaai, gr. Mayo, door visschers bezocht.

Kildare, Ier. gr., tusschen de gr. Eastmeath, Dublin, Wicklow, Carlow, Queen's, King's en Westmeath, of tusschen 10. 33. en 11. 13. L., en 52. 53. en 53. 27. N. B. gelegen, en op ongeveer 27 V. M., 110,000 inw. bevattende. Het is een geheel vlak, hier en daar moerassig land, waarin de grasrijke vlakte *Curragh* gevonden wordt. De grond is zeer vruchtbaar, en brengt koren, rapen, raapzaad, eenig vlas, en verder alle vruchten des lands voort. Ook is er zeer veel goed rundvee, paarden, schapen, enz. De lucht is er aangenaam en gezond, behalve in het N. W., aan de moeras *Allen*. De voorn. riv. zijn: de Barrow, die het kanaal van Kildare en de Grees ontvangt; de Cusheeni, met de Kleine Barrow; de Liffey, met de beroemde waterval *Saut du Saumon*; de Boyne, enz. Landbouw en veeteelt zijn er de voornaamste takken van bestaan. De uitvoer bestaat in koren, meel, vee, wol en andere voortbr. van het vee. Het gr. wordt verdeeld in 8 baronnijen. 2. Hoofdplaats van voorn. Ier. gr., de zetel van eenen roomschen bisschop, midden in de Curragh van Kildare, met 4,000 inw., zeer goed bezochte markten, harddraverijen, enz.

Kildin, Rus. eil., gouv. Archangel, kreits Kola, aan den mond van de golf van Kali; 3 mijlen in den omtrek, met oker en leijen, kreupelhout, vele bosschen, zeehonden en visch.

Kildonan, Schot. D., gr. Sutherland.

Kildoreny, Ier. dorp, gr. Cork.

Kildum, Schot. stadje, gr. Ross.

Kilduyn, eil. in de IJszee, aan de kust van Lapland, 1 mijl van het vaste land. 68. 48. N. B. 50. 54. L.

Kildrummy, Schot. D., gr. Aberdeen.

Kildysart, Ier. stadje, gr. Clare.

Kile, Perz. stad, niet ver van Kisilgik.

Kilef, Aziat. stad in Kabul, prov. Balkh, aan den Oxus; 20 m. van Balkh.

Kilfenora, Ier. stadje, gr. Clare.

Kilfinan, Schot. dorp, gr. Argyle.

Kilfinaro, Ier. vlek, gr. Limerick.

Kilfinichen en Kilviceuen, Schot. kerspel, gr. Argyle, met 3200 inw.

Kilgerran, Eng. dorp in Z. Wallis, gr. Pembroke.

Kilham, Eng. dorp, gr. York.

Kili of *Kilia Nova*, Rus. stad, prov. Bessarabië, aan de Kili-Bagazi, met handel op Moldavië, Walachië en Bulgarië en 6,000 inw. 2. K. *Bagazi*'s volkrijke Rus. stad, prov. Bessarabië, met eene vesting en lederfabr. 3. De mond van den N. arm van den Donau, in de Zwarte zee.

Kilianstedten, Keur-Hes. dorp, prov. Hanau, met 700 inw. en wijnteelt.

Kilidbar, zie Dardanellen.

Kilienne, Fr. riv., dep. Pas-de-Calais.

Kilikyew, Rus. stad, gouv. Volhynië.

Kilimane, Port. sterkte, op de O. kust van Afrika, bij de riv. Manica, tegenover het eil. Mosambique.

Kilimar, Perz. riv. bij Merzifun.

Kilimili, kaap in Natolië, aan de Zwarte zee, het uiteinde van den Alatagh.

Kilios, Turk. Aziat. stad in Natolië, aan de kust der Zwarte zee; 20 mijlen W. Z. W. van Amasia.

Kilis, Turk. Aziat. D. in Natolië.

Kilkala, Rus. dorp, gouv. Finland.

Kilkary, O. Ind. stad, prov. Carnate. 96. 39. L. 9. 15. N. B.

Kilkeele, Ier. dorp, gr. Down.

Kilkenny, Ier. gr., tusschen de gr. Queen's, Carlow, Wexford, Waterford en Tipperary, of tusschen 10. en 10. 40. L. en 52. 14. en 52. 53. N. B., en op ongeveer 34 V. M. 108,000 inw. bevattende. De grond is heuvelachtig, door de Black-stairs en Brandon Hills bezet, en wordt voor den vruchtbaarsten des lands gehouden,

den, terwijl de luchtsgesteldheid buitengemeen gezond is. De riv. de Barrow maakt de O. grenzen uit, en ontvangt hier de Nore, met de Diven en de Suire. Bij Castle Coomer is de grootste steenkolenmijn van Ierland. Er zijn ook marmer- en leigroeven. De landbouw neemt veel toe, en er worden bijna al de grondvoortbrengselen van Ierland, doch weinig fijne vruchten, geteeld. De veeteelt is er van veel belang. De fabr. leveren grove wollen stoffen, als vries, flanel, bont, wollen dekens, enz. De uitvoer bestaat in koren, meel, boter, kaas, vee, varkens, wollen dekens en andere wollen stoffen. 2. Hoofdplaats van voorn. Ier. gr., zetel van den bisschop van Orrery, aan de Nore, die tot hiertoe bevaarbaar is, en waarover 2 fraaije bruggen liggen. Zij is op twee heuvels gebouwd, en bevat 1 hoofd- en verscheidene andere kerken, 1 kasteel, en 15,000 inw., die vele wollen stoffen vervaardigen, aanzienlijke stijfselfabr. en whiskybrouwerijen hebben. De handel in fabrijkwaren en landproducten is er van zeer veel belang. In de nabijheid is het hol van Dumore, met stalaktiten en goede marmergroeven. De stad zendt eenen afgevaardigden naar het parlement. 10. 31. L. 52. 36. N. B. 3. Stad der N. Amer. Rep., prov. New Hampshire, gr. Grafton.

KILKERRAN BAY, Ier. haven, gr. Galway, 7. 56. L. 53. 15. N. B.

KILKHAMPTON, Engelsch dorp in Cornwallis, met 900 inw.

KILKILA, Perz. stad in Armenië.

KILL, Schot. riv., gr. Ayr.

KILLACK, Perz. stad, prov. Mekran.

KILLAH-HASHEM-KHAN, Perz. stadje; 20 mijlen Z. Z. O. van Sultania.

KILLALA, Ier. stadje, gr. Mayo, aan eene schoone baai der Atl. zee, met eenen bisschop, linnen- en lakenfabr.

KILLALI, Afr. dorp in Abyssinië.

KILLALOE of *Labu*, Ier. stad, gr. Clare, aan de Shannon, met eenen bisschop, zalm- en palingvisscherijen en eenigen handel.

KILLAMARSH, Eng. vlek, gr. Derby, met 640 inw.; 3 mijlen van Chesterfield.

KILLANY, baai aan de O. kust van het Ier. eil. Arranmore. 8. 10. L. 53. 5. N. B.

KILLARD POINT, kaap aan de O. kust van Ierland, in het Kanaal. 12. 19. L. 54. 22. N. B.

KILLARNEY, Ier. stadje, gr. Kerry, welgebouwd, met handel, eene loodmijn, de zetel van eenen bisschop en 500 inw. 51. 49. N. B.

KILLARROW, Schot. kerspel, gr. Argyle, op 't eil. Ilay, met 3000 inw.

KILLASAY, een der kleinere Hebriden aan de W. kust van het eil. Lewis.

KILLASHEE, Ier. dorp, gr. Longford.

KILLAUMER, Schot. zeevlek, gr. Argyle, eil. Mull.

KILLBEGAN, Ier. stad, gr. Westmeath.

KILLBUCK, vlek in de N. Amer. Rep., prov. Ohio, gr. Stark, met 350 inw.

KILLBUCK CREEK, riv. der N. Amer. Rep., prov. Ohio, die in het gr. Wayne ontspringt, en in de White Woman's-creek valt.

KILLBURG, Pruis. dorp, regdst. Trier.

KILLCOAL, Ier. dorp, gr. Wicklow.

KILLCULLEN, Ier. dorp, gr. Kildare.

KILLEAN en KILCHENZIE, vereenigd Schot. kerspel, gr. Argyle; 2950 inw.

KILLEARN, Schot. kerspel, gr. Stirling, met 1000 inw. Geboortepl. van G. BUCHANAN.

KILLEARNAN, Schot. kerspel, gr. Ross, met 1400 inw.

KILLEEN, Ier. stadje, gr. Meath.

KILLELEAGH, Ier. stadje, gr. Down.

KILLENAULE, Ier. D., gr. Tipperary.

KILLENE, Ier. eil., gr. Clare, door de Gregory sound van Kilronan gescheiden.

KILLENOY, Ier. eil., met den tite van hert., bij de baai van Galway.

KILLEON, Schot. dorp, gr. Argyle.

KILLERY HARBOUR, baai aan de W. kust van Ierland. 8. L. 53. 38. N. B.

KILLESHANDRA, Ier. D., gr. Cavan, met eene sterk bezochte linnenmarkt.

KILLEVAN, Ier. vlek, gr. Monaghan.

KILLGEVAN, Eng. stadje in Wallis, gr. Pembroke, aan de Tiwy, met goede zalmvangst, tin- en blikfabr.

KILLIECRANKIE, bekende bergpas in de Schot. Hooglanden, gr. Athol, bij de vereeniging der riv. Tummel en Garry. Zij wordt gevormd door steile, over de Garry hangende bergen, welke riv. in een diep duister en rotsachtig kanaal, onder den pas heenstroomt.

KILLIEGH, Ier. vlek, gr. King's.

KILLIGRAY, Schot. eil. der Hebriden.

KILLIK, Turk. Aziat. stadje, prov. Bagdad, aan de Zarp.

KILLIN, Schot. kerspel en dorpje, gr. Perth, aan het Loch Tay, het eerste met 2160, het dorpje met 150 inw.

KILLINCHY, Ier. dorp, gr. Down.

KILLINGLY, vlek der N. Amer. Rep. prov. Connecticut, gr. Windham.

KILLINGTON, N. Amer. vlek, prov. Vermont, gr. Rutland.

KILLINGTON PEAK, top der Green Mountains in de N Amer. Rep., prov. Vermont, gr. Sherburne, 3455 (3679) voeten hoog.

Killingworth, Eng. vlek in North-umberland, met 900 inw. 2. Stadje der N. Amer. Rep., prov. Connecticut, gr. Middlesex, met 2250 inw.

Killion, Turk. stad in Romanië.

Killis, Turk. sandschakat, domein van den sultan, prov. Haleb. 2. Hoofdplaats van voorn. Turk. sandschakat, tusschen Amtab en Haleb, met 10 à 12,000 inw., en fabr. van zijden en wollen stoffen, linnen, leder, allerlei paardentuig, enz.

Killistinos of *Christinos*, zie Knisteneaux.

Killkul, Ier. vlek, gr. Down.

Killmacduagh, Ier. D., gr. Galway.

Killmallock, vervallene Ier. stad, gr. Limerick, met wol- en linnenweverij.

Killmichael Point, Ier. kaap, aan de W. kust van 't gr. Wexford, in de Iersche zee. 11. 37. L. 52. 6. N. B.

Killough, Ier. dorp, gr. Down, aan de zeekust, met eene goede haven, een minerale bron, visscherij, zoutkeeten, enz.

Killronan, Ier. eil., gr. Clare, door de False sound van Shere gescheiden.

Killsby of *Kildesby*, Eng. dorp, gr. Northampton, met 650 inw.

Killwaghter, Ier. dorp en riv., gr. Antrim.

Killworth (N. en Z.), 2 Eng. dorpen, gr. Leicester.

Killyan, Ier. dorp, gr. Galway.

Killybegs, Ier. zeestadje, gr. Donegal, aan eene kreek, aan de N. zijde der Donegal baai. 54. 30. N. B.

Killyleagh, zie Killeleagh.

Kilmacthomas, Ier. dorp, gr. Waterford, aan de Maghan.

Kilmadan, Schot. dorp, gr. Argyle.

Kilmadock of *Doune*, Schot. kerspel, gr. Perth, met 3130 inw.

Kilmahog, Schot. dorp, gr. Perth.

Kilmainhain, voorstad der Ier. hoofdstad Dublin, met 3,700 inw.

Kilmakevi, Schot. vlek, gr. Argyle, op 't eil. Mull.

Kilmalcolm, Schot. vlek, gr. Renfrew.

Kilmalie, Schot. kerspel in de gr. Inverness en Argyle, met 4650 inw., en den berg Ben-Evish.

Kilmany, Schot. kerspel en dorp, gr. Fife, aangenaam op eene hoogte gelegen.

Kilmallock, Ier. vlek, gr. Limerick.

Kilmanivaig, Schot. kerspel, gr. Inverness, aan de Lochy, met 2400 inw.

Kilmare, zie Kenmere.

Kilmarnock, Schot. kerspel, gr. Ayr, met 10,200 inw. 2. Schot. stad in voorn. kerspel, aan de Irvine, onregelmatig gebouwd, maar bloeijend, met 14,000 inw., een opvoedingsgesticht voor arme meisjes, fabr. voor wollen stoffen, tapijten, mutsen, katoen en leder, brouwerijen, groote schoenmakerijen, steenkolenmijnen, eene week- en 4 jaarmarkten, en eenen ijzeren weg naar de Troonhaven. 3. Dorp in de N. Amer. Rep., prov. Virginië, gr. Lancaster. 4. Ier. vlek, gr. Limerick, met linnenfabr. 5. K. of *Kilmaronock*, Schot. vlek, gr. Dumbarton, met 900 inw. 6. K. *Water*, Schot. riv., gr. Ayr, valt in de Irvine.

Kilmartin, Schot. kerspel, gr. Argyle, aan het Crinan kanaal; 1450 inw. 2. Schot. riv. op 't eil. Sky.

Kilmaurs, Schot. kerspel, gr. Ayr, met 1430 inw. 2. Stadje in hetzelve, met 500 inw.

Kilmichael, Schot. kerspel, gr. Argyle, aan de zee en de Ad, met 3400 inw.

Kilmington, Eng. kerspel en dorp, gr. Somerset.

Kilmorack, Schot. kerspel, gr. Inverness, met 2,520 inw.

Kilmore, 2 Schot. kerspelen, een in het gr. Argyle, met 2720 inw., en een in 't gr. Ross, met 1500 inw. 2. Ier. dorp, gr. Cavan, zetel eens bisschops. 3. Zweed. riv. in Westeras-län.

Kilmory, Schot. kerspel, gr. Bute, op het eil. Arran, met 3,430 inw.

Kilmuir, Schot. kerspel, gr. Inverness, met 2750 inw. 2. *Oost* K., Schot. kerspel, gr. Ross, met 1560 inw.

Kilmurry, Ier. dorp, gr. Clare.

Kilninian, Schot. kerspel, gr. Argyle, met de eil. Colonsay, Staffa, Treisnich, enz., 5 kleine meren, en 4060 inw. alsmede de haven Tobermory.

Kilninver, Schot. dorp, gr. Argyle, met 1000 inw.

Kiloa, zie Guiloa.

Kilong, Chin. eil. bij de Z. O. kust van de prov. Fokiën, aan de golf van Canton. 2. D. in het W. deel van 't Aziat. eil. Amboine.

Kilongo, Afr. distr. van Loango, aan den mond eener rivier, de grootste prov. des rijks, met eenen eigenen, bijna onafhankelijken koning, zeer schoon, vruchtbaar, en ook sterk bevolkt. De inwoners drijven handel in ivoor en zijn, door het verkeer met de Europeanen, zeer bedorven. Het distr. heeft een vlek en handelpl. van dien naam. 2. W. Afr. stad in Benguela, aan den mond der Benguela.

Kilpatrick (Nieuw of Oost), Schot. kerspel, gr. Stirling en Dumbarton, aan het groote kanaal, met 2,600 inw.

a. *Oud* en *West* K., Schot. kerspel, gr. Dumbarton, met 3,430 inw.

KILREA, Ier. stadje, gr. Londonderry, aan de Bann; 34 m. van Dublin.

KILRENNY, Schot. zeedorpje, gr. Fife, aan de kust, met 200 inw.

KILRUSH, Ier. stadje, gr. Clare.

KILSPINDIE, Schot. dorp, gr. Perth.

KILSYTH, Schot. kerspel, gr. Stirling, met 3200 inw. 2. Schot. dorp, in genoemd kerspel, met 1500 inw.

KILTARLITY, Schot. kerspel, gr. Inverness, met 2800 inw.

KILTEARN, Schotsch kerspel, gr. Ross, met 1550 inw.

KILTRONON, Ier. eil. in Galway-baai.

KILVIN, Schot. riv., valt in de Clyde.

KILVORIE, Schot. vlek en haven op het W. Hebriden eil. Sky.

KILWINNING, Schot. kerspel en vlek, gr. Ayr, aan de Garnock, met 3300 inw. en fabr.; 9 mijlen van Glasgow.

KILWORTH, Ier. stadje en berg, gr. Cork, aan de Funcheon.

KILYDA, plaatsje op het Rus. Aziat. eil. Kodjak, het grootste der Vossen eil., met 350 inw.

KIMA, Rus. riv., gouv. Wiatka.

KIMACULE, Ier. stadje, gr. Galway.

KIMANIS, riv. aan de N. O. kust van het O. Ind. eil. Borneo.

KIMARIA, gebergte in 't Turk. sands. Jannina, aan eenen tak van het Sulisch gebergte. 2. Zie Chimera.

KIMBERWORTH, Eng. vlek, gr. York, met 3,500 inw.

KIMBLE (GROOT), Eng. dorpje, gr. Buckingham, met 320 inw.

KIMBOLTON, Eng. vlek, gr. Huntingdon, aan eenen tak van de Ouse, met 1400 inw. 2. Eng. dorp, gr. Hereford, met 560 inw.

KIMCOT of *Kincot*, Eng. dorp, gr. Leicester, met 720 inw.

KIMEDY, O. Ind. stad der N. Circars. 101. 57. L. 18. 48. N. B.

KIMEN, Chin. stad in Kiangnan.

KIMERA, zie Kimaria.

KIMERIDGE of *Kommeridge*, Eng. dorpje, gr. Dorset, met 170 inw.

KIMI LAPPMARK, zie Kiemi.

KIMIHIE, N. Amer. riv., prov. Louisiana, valt in de Roode riv.

KIMITIO, Rus. eil., gouv. Finland, kreits Abo, met aanzienlijke kalkgroeven en eene ijzermijn.

KIMKINA, Turk. stad in Walachië.

KIMLE, 2 Hong. D., kom. Wieselburg.

KIMMENE, Rus. riv., prov. Finland, die in het meer Pevendi ontspringt, verscheidene watervallen heeft, en na een' loop van 30 mijlen, met 6 armen in de golf van Finland valt.

KIMOLI, zie Argentera.

KIMMOO, zie Kemmoo.

KIMOOR-HILLS, gebergte in Voor-Indië, prov. Allahabad.

KIMPANY, Hong. dorp, kom. Bihar.

KIMPINA, Turk. vlek in Walachië, aan de Proava, met een klooster, vele kerken, veel handel en zoutgroeven.

KIMPOLUNG, Oostenr. heerl. en dorp, in de Bukowina, aan de Moldau.

KIMPTON, Eng. dorp, gr. Hertford.

KIMPU MARE, Turk. dorp in Walachië.

KIMPUL SEVERINULUI, Turk. dorp in Walachië aan den Donau.

KIMPULUNG of *Langenau*, Turk. vlek in Walachië, aan de Zevenbergsche grenzen, in een aangenaam dal, met 13 grieksche kerken, 1 roomsche kerk, 3 kloosters, ruim 4000 inw., handel en handwerken. 2. Zie Hoszumeso.

KIMSWERD, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Sneek, beroemd als de geboortepl. van den Vrieschen krijgsheld de GROOTE of LANGE PIER genoemd.

KIMTCHEOU, Aziat. stad in Chin. Tartarije. 144. 12. L. 44. 3. N. B.

KIN, Chin. stad, prov. Shensi. 2. Perz. stad in Segistan, bij het meer Zerrah. 3. Arab. dorp, prov. Nedsjed. 4. Zweed. dorp, Gothlands-län, met de haven Klintehamn.

KINAIZI, zie Kenaiziërs.

KINAPUSSAN, een der Aziat. Kagayan eil. van den Sooloo archipel.

KINATOUR, O. Ind. stad, prov. Carnate, met eenen Hindo-tempel van 222 voeten hoog. 97. 5. L. 12. 15. N. B.

KINBRIN, Turk. Aziat. meer bij den Libanon.

KINBURN of *Kilborn*, Rus. vesting, gouv. Taurië, aan den mond van den Dnieper in de Zwarte zee.

KINCARDINE, zie Mearns. 2. Schot. dorp, gr. Kincardine. 3. Schot. kerspel gr. Perth, met 2420 inw. 4. Schot. stadje, gr. Kincardine, met scheepstimmerwerven en 1200 inw. 5. Schot. kerspel, gr. Ross en Cromarty, met 1670 inw. 6. K. *O'Neil*, Schot. kerspel, gr. Aberdeen, met 1650 inw.

KINCHAKIANG, Chin. riv., het begin van den Yan-tse-kiang, welke in Thibet ontspringt, en de prov. Yunnan en Setchuen bespoelt, terwijl hij de Ya-long-Kiang, Long-Schuenho, Puluho, Nilaikan-Kiang, en Kialmkiang ontvangt, en eenige watervallen heeft.

KINCHAN, Chin. prov. in Corea, de Z. O. van dit rijk, zeer bergachtig. BROUGHTON vond de kusten zeer onvrucht-

vruchtbaar, doch het hout zeldzaam. Aan de O. kust is kaap Klonard, en bij Tscheisan het Magritische voorgebergte. De grond is echter wel bebouwd en sterk bewoond. De hoofdstad is Kang.

KINCLAVEN, Schot. kerspel, gr. Perth.

KINCZELOWA, Hong. D., kom. Sohl.

KINGRAIG POINT, Schot. voorgebergte aan de golf van Forth, zijnde het Z. O. einde van Largo baai.

KIND, Noorw. eil., stift Bergen, met 5000 inw. 2. Zweed. kerspel, Linkioping-län.

KINDAR (LOCH), Schot. meer in Kirkcudbright, met een eil.

KINDBERG, Oostenr. vlek in Stiermarken, kreits Bruck, met 650 inw.

KINDELBRUCK, Pruis. stadje, regdst. Erfurt, kreits Weissensee, aan de Wipper, met 1320 inw., fabr., duifsteen- en kalkgroeven.

KINDELE, O. Ind. dorp, prov. Malabar, distr. Cochin.

KIDELISK, golf van de Kaspische zee, in Dschagatai.

KINDERHOOK, kerspel in de N. Amer. Rep., prov. Nieuw York, gr. Columbia, met 3,700 inw. en een dorp. 2. Riv. in de N. Amer. Rep., die in Nieuw York ontspringt, en in de Hudson valt.

KINDERTON, Eng. dorp, gr. Chester.

KINDING of *Künding*, Beij. marktvlek, Op. Donaukreits, aan den voet van den Kindinger berg, en aan den mond der Schwarzach in de Altmühl.

KINDLEBEN, dorp in Saksen-Gotha.

KINDUEM, O. Ind. riv., valt in de Irawaddy.

KINEL, Rus. Aziat. riv., gouv. Orenburg, met helder water, valt in de Samara.

KINERIN, Turk. Aziat. meer, prov. Haleb.

KINESCHNA of *Kinischna*, Rus. kreits, gouv. Kostroma, tusschen 59. 29. en 60. 58. L., en 57. 20. en 58. 2. N. B., door de Wolga, Kadiewka, enz. bespoeld, met vele moerassen en bosschen, en weinig goed bouwland. De vee- en paardenteelt is van veel belang. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, aan de Wolga, ter plaatse, waar de Kineschna in dezelve valt, met verscheidene kerken, en 2250 inw., die van den handel, de linnenfabr., het schilderen van heiligen, eenige handwerken en jaarmarkten bestaan. 69. 57. L. 57. 25. N. B.

KINETON, Eng. dorp, gr. Warwick.

KINFAUNS, Schot. dorp, gr. Perth.

KING, Chin. stad in Petcheli. 2. Chin. stad in Quangsi. 3. Chin. gebergte, prov. Honang. 4. Onbewoond Austr. eil., in den W. mond der straat Bass, ten Z. van Nieuw Holland, met zoet water, hout, gevogelte en zeekalven. 161. 40. L. 39. 30. Z. B. 5. Eng. vlek in Op. Canada, in N. Amer.

KINGAN-FOE (KY-GAN-FOE), Chin. stad in Kiangsi. 132. 18. L. 27. 7. N. B.

KINGARTH, Schot. dorp, gr. en eil. Bute, met 850 inw.

KING AND QUEEN, gr. in de N. Amer. Rep., met 11,000 inw. en de hoofdstad Dunkirk (Duinkerken).

KINGBATUNGAN, gebergte op 't O. Ind. eil. Borneo.

KINGCHEU, Chin. stad, prov. Nanking.

KINGCHING of *King-tsching*, hoofdstad van het Chin. eil. Lieu-Kieu.

KING EDWARD, Schot. kerspel, gr. Aberdeen, met 1900 inw.

KINGELA, Afr. hoofdstad en residentie van den koning van Cacongo in Neder Guinea, in een palmbosch.

KING GEORGE, gr. der N. Amer. Rep., prov. Virginië, met 6,450 inw.

KING GEORGE'S EIL., zie George's eil.

KING GEORGE'S SOUND, zie Nootka kanaal.

KING GEORGE III EIL., zie George's eil. en Otaheiti.

KING GEORGE III SOUND, zie George's sound.

KING WILLIAM, gr. der N. Amer. Rep., prov. Virginië, tusschen de gr. King en Queen, Carolina en de riv. York, met 9,300 inw.

KING WILLIAM'S ISLAND, klein Austr. eil in de straat van Dampier, aan de Z. kust van het eil. Waigioe. 148. 37. L. o. 32. Z. B.

KINGHAM, Eng. dorp, gr. Oxford.

KINGHELE, zie Kingelea.

KINGHORN, Schot. kerspel, gr. Fife, aan de frith van Forth, met 2,000 inw. en het stadje Kinghorn, een koninklijke brug, met fabr., eene haven en 1200 inw.

KINGKI, Chin. prov. op Corea, in het midden van dit land, door onderscheidene riv. bespoeld, welke in het gebergte ontspringen. Zij is voortreffelijk aangebouwd. De hoofdplaats is King-Kitao.

KINGKIOPING, Deen. stadje in Jutland, stift Rypen, aan eenen zeeboezem, met visch- en oestervangst en veel handel op de Nederlanden.

KING-KITAO, hoofdstad van 't Chin. kon. en der prov. Kingki op Corea, residentie van den vorst. Deze stad is, even als het geheele koningrijk, weinig bekend. Men weet alleen dat zij eene boekverzameling heeft, waarvan altijd de bibliothekaris een prins is.

KINGLASSIE, Schot. dorp, gr. Fife.

KINGLIGROTA, O. Ind. stad der N. Circars, distr. Guntoor.

KINGOLDRUM, Schot. D., gr. Forfar.

KINGHRORAD, Eng. plaats aan den mond der Avon in de golf van Bristol.

KINGSAND, Eng. dorp aan Cawsand baai, bij Plymouth sound.

KING'S BARNS, Schot. dorp, gr. Fife, met 500 inw., meestal wevers.

KING'S BAY, N. Amer. baai aan de Z. kust van Nieuw Schotland. 318. 36. L. 44. 32. N. B. 2. Austr. baai aan de Z. kust van Nieuw Holland, bij de Z. kaap of Wilsons voorgebergte.

KINGSBERRY, dorp in de N. Amer. Rep., prov. Maryland.

KINGSBRIDGE, Eng. zeevlek, gr. Devon, aan de Salcombe, met 1250 inw.

KINGSBURY, 2 Eng. kerspelen, gr. Somerset en Warwick, elk met 1100 inw. 2. N. Amer. vlek, prov. Nieuw York, gr. Washington, met 2300 inw.

KING-SCHAU, Chin. prov. van Corea.

KINGSCLERE, Eng. marktvlek, gr. Southampton; 1800 inw. en mouterijen.

KINGSCLIFFE, Eng. dorp, gr. Northampton, met 970 inw.

KING'S COUNTY, Ier. gr., tusschen O. en W. Meath, Kildare, Queen's, Tipperary en Galway, of tusschen 9. 42. en 10. 40. L. en 52. 52. en 53. 24. N. B. gelegen, en op 32¼ V. M., 74,500 inw. bevattende. In het Z. W. verheft zich het gebergte Slieth-Bloom. Ook is er een deel van het gebergte Benbuds. Het overige is eene uitgestrekte vlakte, met vele moerassen, meestal vruchtbaar, en met goede weiden. De luchtsgesteldheid is zacht, maar tamelijk vochtig. De voorn. riv. is de Shannon, die hier het groote kanaal ontvangt, hetwelk het geheele gr. doorsnijdt. Mindere riv. zijn de Brosna en Yellow; eenige kleine meren, waar onder Lough Pallis. De grond is zeer goed bebouwd, heeft alle Ier. voortbrengselen, ook vlas, dat hier gesponnen en geweven wordt. Er is veel veeteelt en melkerij. De uitvoer bestaat in koren, meel, brandewijn, vee, huiden, boter, wol, garen en linnen. Het wordt in 10 baronnijen, verdeeld. De hoofdstad is Philipstown. 2. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Nieuw York, tusschen de Oost riv., de Jamaïcabaai, Queen's county, den Atl. Oceaan en de baai van Nieuw York; 8,300 inw. 3. N. Amer. gr. in Nieuw Schotland, ten W. aan de Sundabaai gelegen, door de Annopolis en verscheidene kleine riv. bespoeld; is berachtig, en sterk met bosschen bezet, heeft eenen vruchtbaren grond, en vele drooggemaakte moerassen. Het is door het Ardoisegebergte en de voorbergen Splitt en Porcupine bezet. De hoofdpl. is Cornwallis. 4. Gr. op het N. Amer. prins Edward's eil, met 20 vlekken, waarvan Georgetown de hoofdstad is.

KING'S COURT, Ier. dorp, gr. Cavan.

KING'S CREEK, N. Amer. riv. in Virginië, valt in de Chesapeak baai, op 37. 20. N. B. 2. N. Amer. riv. in N. Carolina, valt in de Congaree.

KINGSDOWN, 3 Eng. dorpen, een in het gr. Somerset en 2 in Kent.

KINGSFERRY, Eng. veer op het eil. Sheppey, gr. Kent. 2. Dorp in de N. Amer. Rep., met een veer van Verplank's point over den Hudson, prov. Nieuw York.

KINGSGATE, Eng. dorp, gr. Northforeland, met een bekend zeebad.

KING'S ISLAND, zie King, No. 4.

KING'S KERSWELL, Eng. dorp, gr. Devon, met 590 inw.

KING'S KEYS, Z. Amer. eil. en rotsen bij de Muskieten kust. 295. 11. L. 12. 42. N. B.

KINGSLAND, Eng. kerspel, gr. Hereford, met 1000 inw.

KINGSLAND CREEK, N. Amer. riv. van Virginië, valt in de James riv. 300. 5. L. 37. 24. N. B.

KINGSLANGLEY, Eng. kerspel, gr. Hertford, met 1110 inw.

KINGSLEY, Eng. dorp, gr. Chester.

KING'S LYNN, zie Lynn Regis.

KINGSMILL, groep eil. ten Z. O. van Nieuw Brittanje, in Australië. 2. *Kaap* K., de Noordelijkste van bovengemelde groep, zijnde de Z. W. punt van prins Frederik's sound. 243. 35. L. 56. 52. N. B.

KING'S MOUNTAIN, N. Amer. berg in het N. W. van N. Carolina.

KING'S NORTON, Eng. kerspel, gr. Worcester, met 3,070 inw., aan het kanaal van Worcester.

KING'S NYMPTON of *King's Nymet*, Eng. dorp, gr. Devon, met 560 inw.

KING'S POINT, N. W. punt van 't eil. Sumatra. 115. 13. L. 5. 30. N. B.

KING'S RIVER, Ier. riv., gr. Wicklow.

KING'S SOMBORNE, Eng. dorp, gr. Southampton, met 850 inw.

KINGSTANLEY, Eng. D., gr. Gloucester.

KING'S TEIGNTON, Eng. D., gr. Devon.

KINGSTHORPE, Eng. dorp, gr. Northampton, met 1000 inw.

KINGSTON, Eng. dorp, gr. Somerset, met 850 inw. 2. Eng. dorp, gr. Stafford. 3. Eng. dorp, gr. Devon,

met 420 inw. 4. Eng. dorp, gr. Dorset, met 520 inw. 5. Stad op 't W. Ind. eil. Jamaïca, aan de N. zijde van eene goed versterkte haven. Zij is de voorn. en rijkste koopstad van 't eil., na de groote verwoesting van 1692, gesticht. Zij is regelmatig gebouwd, met 2 Eng. kerken, 1 vergaderplaats der kwakers, 2 synagogen, eenen schouwburg, eene latijnsche school, armhuis, hospitaal, breede, regte, maar ongeplaveide straten, vele goede en zelfs prachtige gebouwen, en 27,000 inw., waaronder 17,000 slaven. Om de menigvuldige aardbevingen, zijn al de huizen slechts eene verdieping hoog, zeer ligt gebouwd, en van vele deuren en vensters voorzien, om gedurig de lucht te kunnen doorlaten. De markten zijn goed voorzien van vogels, visch, vleesch en groenten. De stad zendt drie afgevaardigden naar het parlement, en ligt 3 m. O. van Spanish-Town. 301. 13. L. 18. N. B. 6. Hoofdstad van het W. Ind. eil. St. Vincent, aan eene baai van dien naam. 296. 46. L. 13. 6. N. B. 7. Hoofdpl. van het Midland distr., in Op. Canada, aan den mond der St. Lourens, met regelmatig aangelegde straten, 4 kerken, 8 scholen, 1 hospitaal, 1 districtsgevangenis, kasernen voor 1500 man en 4,000 inw., handwerken, landbouw en handel. Men heeft hier de eenigste bank van Opper Canada, in 1821 opgerigt. Zij is de stapelplaats tusschen Montréal en geheel N. W. Amer., terwijl hier, van de lente tot den herfst, zoo lang de riv. open is, veel levendigheid heerscht. De haven is tegen alle winden beschut. Tegenover de stad is eene golf tusschen de kapen Frederick en Henry, alwaar de koninklijke flotille van de Ontario gewoonlijk overwintert. Aldaar is ook een arsenaal en een dok voor de schepen. In den omtrek vindt men 1 zoutbron, kalksteengroeven, enz. 301. 54. L. 44. 8. N. B. 8. Vlek der N. Amer. Rep., prov. Vermont, gr. Addison. 9. Twee N. Amer. vlekken in Hampshire, gr. Rockingham. 10. N. Amer. vlek in Massachusetts, gr. Plymouth, met 1150 inw. 11. Twee N. Amer. vlekken in Rhode island, gr. Washington. 12. N. Amer. vlek in New Jersey, gr. Middlesex. 13. N. Amer. vlek in Pennsylvanië, gr. Luzerne, met 830 inw. 14. Twee N. Amer. vlekken in Maryland, gr. Talbot en Somerset. 15. N. Amer. vlek, gr. Roane, prov. Tennessee, met 600 inw. 16. N. Amer. vlek in Nieuw York, aan de Esopus creek. 17. Stadje der N. Amer. Rep., hoofdpl. van het gr. Lenoir in N. Carolina, met 30 huizen. 18. Stadje der N. Amer. Rep., prov. Z. Carolina, distr. Georgetown, met 30 huizen. 19. Dorp der N. Amer. Rep., prov. Maryland, gr. Talbot. 20. N. Amer. dorp, prov. Nieuw York, aan den Hudson, met 2540 inw. 21. K. *Blount*, Eng. vlek, gr. Oxford. 22. K. *upon Hull*, zie Hull. 23. K. *upon Thames*, Eng. stad, gr. Surry, aan de Teems, over welke eene houten brug ligt, goed bebouwd, met eene latijnsche school en 4,150 inw., die sterken handel drijven en eenen kruidmolen hebben. 17. 28. L. 51. 24. N. B. 24. K. *Winterborn*, Eng. dorp, gr. Dorset.

KINGSTOWN, zie *Philipstown*.

KINGSTREE, N. Amer. dorp, prov. Z. Carolina, distr. Williamsburgh.

KINGSVILLE, N. Amer. vlek, prov. Maine, gr. Kennebeck.

KINGSUTTON, Eng. dorp, gr. Northampton, met 1270 inw.

KING SWINFORD, Eng. dorp, gr. Stafford, met beroemde glas- en aardewerkfabr. en 8,500 inw.

KINGSWOOD, Eng. dorp, gr. Wilts. 2. K. *Forest*, Eng. bosch, gr. Gloucester, bij Bristol, met vele kolenmijnen.

KING'S WOLDEN, Eng. D., gr. Hertford.

KING-TCHEOU, Chin. Tartaarsche stad; 78 mijlen O. N. O. van Peking.

KING-TCHEOU-FOE, zeer sterke Chin. stad, prov. Houquang, aan den Yang-tse-kiang, met veel handel. 129. 23. L. 30. 28. N. B.

KING-TE-CHING, Chin. vlek, prov. Kiangsi, dat geene stadsregten heeft, en volgens sommigen, 1,000,000 inw. telt. Het is vrij onregelmatig gebouwd, en heeft aan de riv. eene ruime haven, die met barken is opgevuld, waarop een gedeelte der inw. wonen. Hier is de voornaamste porseleinfabr., waarin 500 ovens gebruikt worden, en bij dewelke niet alleen geen vreemdeling, maar zelfs geen Chinees, die hier niet woont, wordt toegelaten. 133. 42. L. 29. 25. N. B.

KINGTON, Eng. kerspel, gr. Hereford, met 1600 inw. 2. K. of *Kineton*, Eng. marktvlek, gr. Hereford, met 1620 inw. 3. K. of *Kineton*, Eng. vlek, gr. Warwick. 4. Eng. buurt, gr. Gloucester, met 700 inw. 5. K. *Magna*, Eng. dorp, gr. Dorset, met 460 inw.

KING-TSCHING, zie Kingching.

KINTONG-FOE, zie Kinton-foe.

KINGUSSIE EN INCH, vereenigd Schot. kerspel, gr. Inverness, met 2000 inw.

KING-YONG-FOE, sterke Chin. stad in Schensi. 125. 6. L. 36. 6. N. B.

KING-YUEN, zie Kin-Yuen. 2. Chin. stad van Corea. 3. Chin. stad in Tchekiang.

KING-YUEN-FOE, Chin. stad in Quangsi, met eenig goud in den omtrek.

KINHAN, gebergte in Chin. Mongolië, de oorspronkelijke woonpl. der eigenlijke Mongolen.

KINHAR, grensgebergte tusschen Siberië en China, aan welks voet de Amu ontspringt.

KINHO, riv. der Chin. prov. Schensi.

KINHOA-FOE, Chin. stad in Tchekiang, in het midden der prov., aan eenen tak van de Tchekiang, met het bestuur over 7 steden. Zij levert de beste hammen en gedroogde pruimen van China, terwijl er ook veel brandewijn gestookt wordt. 137. 2. L. 29. 16. N. B.

KINIKLI, Turk. stad in Romanië; 14 mijlen W. van Konstantinopel.

KINISCH, 2 Hong. D., kom. Abaujwar.

KINISCHNA, zie Kineschna.

KINITZ, Morav. vlek, kreits Olmutz, met 900 inw.

KINKESURE, eil. van Lapland, bij de Noordkaap.

KINKI, Chin. stad in Kiangsi.

KINKIANG, Chin. riv., prov. Kiangsi.

KINKIL, riv. op 't Rus. Aziat. schiereil. Kamschatka.

KINLET, Eng. D., gr. Salop; 530 inw.

KINLI, Chin. stad van Corea.

KINLIN, Chin. stad in Houquang.

KINLOCH, Schot. dorp, gr. Perth. 2. Schot. dorp, gr. Inverness, aan Loch Shneafort.

KINLOSS, Schot. kerspel, gr. Elgin, met 1060 inw. 2. Schot. riv., gr. Argyle.

KINMENSO, Chin. eil. aan de kust van Footchiën. 146. 6. L. 24. 30. N. B.

KINNAIRD, Schot. dorp, gr. Perth.

KINNAIRD'S HEAD, voorgebergte aan de O. kust van Schotland, zijnde het Z. einde der frith van Moray. Het kasteel van dien naam staat op den top, en heeft eene zeer schoone vuurbaak.

KINNARETH, zie Tabarieh.

KINNEFF, Schot. dorp, gr. Kincardine, met 950 inw.

KINNEGAD, Ier. dorp, gr. Westmeath,

KINNEKULLE, Zweed. berg van 1000 voet, in W. Gothland, aan het Weener meer, met eene aluinmijn.

KINNELL, Schot. dorp, gr. Angus, met 700 inw. 2. Schot. riv., gr. Dumfries, valt in de Annan, bij Broomhill.

KINNELLAR, Schot. dorpje, gr. Aberdeen, met 325 inw.

KINNERLEY, Eng. dorp, gr. Salop.

KINNESSWOOD, Schot. dorpje, gr. Kinross, met 300 inw.

KINNETTLES, Schot. dorpje, gr. Forfar, met 530 inw.

KINNEURKEN, golf van het Zweed. Weener meer in Skaraborglän.

KINNGOA, Chin. eil. op de Z. O. kust van de prov. Fokiën.

KINNIKINNICK, riv. in de N. Amer. Rep., die 2 mijlen boven Chillicothe in de Scioto valt.

KINNOUL, Schot. dorp, gr. Perth, met 2,440 inw.

KINOGAM, N. Amer. riv. van Canada, die uit het meer Wickwa, in de Saguenay stroomt. 48. 34. N. B.

KINOTRUTA, Jap. stad, vorst. Bidsja.

KINROSS, gr. in Z. Schotland, tusschen de gr. Perth en Fife, of tusschen 13. 59. en 14. 20. L. en 56. 9. en 56. 18. N. B., en op $3\frac{7}{10}$ V. M., in 7 kerspelen, 7,250 inw. bevattende. Het midden des lands is laag, gelijk ook de grenzen, behalve de Oostelijke, alwaar het gebergte Leven met heuvels bedekt is. Ten N. ziet men de Ochils, ten Z. de Cleish, en ten O. en Z. O., de Balneatti en W. Lomond. Het voorn. meer is het Loch Leven, hetwelk de drie kleine riv. Garney, North Quiech en South Quiech ontvangt, terwijl het door de Leven afloopt. De grond is in de dalen, gedeeltelijk vruchtbaar, en geeft: gerst, haver, aardappelen, vlas, rapen, veevoeder, kalk en bouwsteenen, doch geene steenkolen, en weinig hout. Er zijn goede weiden, en veel veeteelt. De uitvoer bestaat in wol, huiden, linnen, garen, enz. De hoofdplaats Kinross ligt in eene vlakte, niet ver van 't Loch Leven, met 1500 inw., die meestal van de garenspinnerij en linnenweverij bestaan. Op een eil. in het Loch Leven zijn de puinhoopen van een kasteel, waarop MARIA STUART langen tijd gevangen zat.

KINSALE, Ier. stad, gr. Cork, aan den mond der Bandon in de Kinsalebaai, versterkt, met eene fraaije kerk, eene haven, dokken en scheepstimmerwerven en 12,000 inw., die van de scheepvaart en den koophandel bestaan. 9. 8. L. 51. 52. N. B. 2. Dorp der N. Amer. Rep., prov. Virginië, gr. Westmoreland.

KINSBERG (OUD EN NIEUW), 2 Boh. dorpen, kreits Elnbogen, met glas- en spiegelfabr.

KINSERVIG, Noorw. kerspel, stift Bergen, met 3400 inw.

KINSMAN, dorp der N. Amer. Rep., prov. Ohio, gr. Trumbull.

KINSOMBA, Afr. stad in Benguela; 8 mijlen Z. O. van Nieuw Benguela.

KINSTON, N. Amer. dorp, prov. N. Ca-

Carolina, gr. Lenoir.

KINTA, Chin. handelstad, prov. Targun, niet ver van den grooten muur.

KINTAIL, Schot. kerspel, gr. Ross, met 1060 inw. 2. Schot. riv., ontspringt bij het meer Medie, en valt in de Kyle of Tongue.

KINTAM, Chin. eil. aan de kust van Tschekiang. 139. 10. L. 30. 8. N. B.

KINTAN, Chin. stad in Kiangnan.

KINTBURY, Eng. kerspel, gr. Berks, met 1410 inw.

KINTON-FOE, Chin. stad, prov. Yunnan, aan de Lisieng-Kian, in een bergachtig oord. Ten W. der stad is eene brug, die in 20 ketenen, over eenen ijsselijken afgrond hangt. 118. 43. L. 24. 31. N. B.

KINTORE, Schot. D., gr. Aberdeen.

KINTSCHENG, Chin. haven in Corea.

KINTSCHEU, Chin. stad, prov. Petcheli, aan de Yioho. 2. Chin. stad, prov. Canton, aan de Kin. 3. Chin. stad, prov. Schensi, aan de Kinho.

KINTSCHEU-FOE, hoofdst. van de Chin. prov. Leaotong, bij de golf van Petcheli.

KINTSCHIN, zie Kingching.

KINTYRE (MULL OF), kaap aan de W. kust van Schotland, met eene vuurbaak op eene rots. 2. Zie Cantire.

KINURE POINT, Ier. kaap, gr. Cork. 9. 21. L. 51. 41. N. B.

KINVER of *Kinfare*, Eng. vlek, gr. Stafford, aan de Stour, met 1700 inw., fabr. en mouterijen. 2. Eng. riv. van Wallis, gr. Cardigan.

KIN-YAN-FOE, Chin. stad, prov. Schensi, aan de Masienho, wel versterkt, goed gebouwd, met veel handel, en in de nabijheid twee zoutmeren. 125. 22. L. 36. 3. N. B.

KIN-YEN-FOE, Chin. stad, prov. Kiangsi, aan de Longkiang, met het bestuur over 8 steden, in eenen vruchtbaren omtrek; doch de goudmijnen die er zijn, blijven gesloten. 126. 31. L. 24. 26. N. B.

KINYETO, kleine Afr. stad van Mandingo; 7 mijlen N. O. van Kamalia.

KINYTAKOORA, Afr. stad van Mandingo, aan de grenzen der woestijn Jallonka; 13 mijlen Z. W. van Kamalia.

KINZIG, riv. in Beijeren en Baden, welke in het Schwarzwald, bij Alpirsbach, uit een meer te voorschijn komt. Zij ontvangt de Schitach, Wolfach, Gutach, Schutter, Salzbach, Bracht en Biber, en valt bij Kehl in den Rijn. Zij doorstroomt het Kinzigdal, is voor de houtvlotten van veel belang, en geeft den naam aan den Kinzigkreits. 2. Keur-Hes. riv., die op den *Röhn* ontspringt, en bij Hanau, in den Main valt.

KINZIGKREITS, Bad. kreits of prov., naar de riv. van dien naam genoemd, tusschen de Murg- en Pfinzkreitsen, Wurtemberg, den Zeekreits, Treisamkreits en den Rijn, of tusschen 25. 22. en 26. 3. L. en 48. 2. en 48. 46. N. B. gelegen, en op 48¼ V. M., 162,000 inw. bevattende. Het grootste deel des lands is door het uitgestrekte Schwarzwald bedekt, tusschen welks hooge toppen de Kinzig-, Schutter-, en Reuchdalen, benevens eenige vlakten, gelegen zijn. De grond is op en bij het gebergte, steenachtig en schraal, maar heeft goede bosschen. In de dalen is dezelve gemengd, maar over het algemeen vruchtbaar; de wijnstok groeit er tot bijna aan den top der bergen. De voorn. riv. zijn de Kinzig met de Schitach, Wolfach, Gutach en Kehl, de Reuch met de Petersbach, Lautenbach en het Nordwasser, de Acher; terwijl van hier de bronnen der Elzach, Brege en Brigach gevonden worden. De voorn. meren zijn het Mümmel- en het Waldmeer. De luchtsgesteldheid is aangenaam in het Rijndal, doch op het Schwarzwald, vooral ten Z. O., zeer ruw: hier zijn zulke naauwe dalen, dat men er soms de zon in geen 18 weken ziet. Het Rijndal, en de overige dalen zijn, over het algemeen, zeer goed bebouwd, en geven meer dan genoegzame granen, aardappelen, hennep, cichorei, tabak en raapzaad. De wijn is er middelmatig, doch men heeft er vele boomvruchten, en vooral kersen. Het hout is echter het voornaamste produkt, en wordt, of langs den Rijn, naar ons vaderland, enz. verzonden, of tot kolen en potasch gebruikt. Op de bergen is de veeteelt van belang; ook zijn er vele schapen, varkens, wild, enz. Van delfstoffen wordt er zilver, koper, lood en kobalt gegraven. De fabr. zijn niet veel van belang. De uitvoer bestaat voornamelijk in hout, hennep, koren, linnen, tabak, houten klokken, granaten, strooijen hoeden, enz. De inw. belijden grootendeels den roomschen godsdienst. Voorname scholen zijn het pædagogium te Lahr, en eene latijnsche school te Mahrberg; — ook zijn er verscheidene industriescholen. De kreits wordt met het gr. Hohengeroldegg, in 15 ambten verdeeld. De hoofdplaats en zetel der regering is te Offenburg.

KINZWEILER, Pruis. D., regdst. Aken.

KIO, voorheen ook *Meako* genoemd, Jap. stad, de oude hoofdstad des rijks, en eene der vijf rijkssteden, welke nog tegenwoordig de verblijfplaats van den *Dai-*

Dairo, of het geestelijk opperhoofd des rijks is, aan de riv. Meako, die hier in de Jedogawa valt, waardoor zij gemeenschap met de zee heeft. Hoewel thans minder dan Jeddo zijnde, is zij echter nog van zeer veel belang, en bevat ten minste 500,000 inw. Ten tijde van KAEMPFER, bepaalde men het getal der paleizen op 137, der Hindo tempels op 2,127, der Buddah-tempels op 3,893, der bijzondere huizen op 138,979, der straten op 1,858, der bruggen op 87, der geestelijken op 52,169 en der wereldlijken op 477,557, zonder de vreemdelingen te rekenen. Zij is ¾ mijl lang en ½ mijl breed, zonder muren en wallen, doch door grachten omringd, en heeft slechts de citadel, waarin het paleis van den kubo staat, en het verblijf van den *Dairo*, 't welk alleen eene stad met 13 straten vormt. De straten der stad zijn naauw, maar snijden elkander met regte hoeken. De huizen zijn smal en slecht, twee verdiepingen hoog, en deels van hout, deels van kalk en leem gebouwd. Bij het paleis van den *Dairo*, verheft zich een vierkante hooge toren, met vele verdiepingen. De voornaamste tempels zijn: de keizerlijke tempel *Tschuganin*, die eigenlijk een ontzaggelijk klooster is, en niet minder dan 28 tempels en vele tuinen bevat; de *Gibon* of Bloementempel; de *Kiamitz*, met eenen toren van 7 daken; de *Daibut* met den marmeren tempel en het kolossale afgodsbeeld: *Quanwon*, met het afgodsbeeld met 30 armen, enz. Zij is ook de zetel der kunsten en wetenschappen. Men heeft hier de voornaamste hoogeschool des rijks, vele welingerigte scholen, de verzamelplaats van alle geleerden, en de eenigste boekdrukkerij. Men vindt hier ook de voorn. munt, vele bloeijende fabr., vooral van verlakte waren, fluweel, zijde, gouden en zilveren stoffen, koperwerk, porselein, de schoonste Japansche sabels en dolken. Het koper, dat in den omtrek gegraven wordt, wordt hier gezuiverd en verfijnd. De verwerijen zijn voortreffelijk. Ook is hier het middelpunt van den binnenlandschen handel, waar vele zaken gedaan worden, en aanzienlijke kantoren zijn. Men leeft hier goedkooper dan in Jeddo. De verkeering is er zeer aangenaam. De *Dairo* is hier zoo goed als gevangen; zijne inkomsten bestaan in het vorst. Kiotto en aanzienlijke geschenken, zoo van den kubo, als van de vorsten en grooten des lands. De stad heeft twee keizerlijke gouverneurs en eenen opperregter.

KIOANON (POINT), punt van een lang schiereil., dat ver in het N. Amer. Bovenmeer uitsteekt.

KIOBENHAVN, zie Koppenhagen.

KIOGE of *Koge*, Deen. haven, eil. Zeeland, met 1400 inw. 55. 27. N. B.

KIOLEN, zie Kölen.

KIONTSCHEU, Chin. stad, prov. Setchuen.

KIONTSCHEU-FOE, hoofdstad van het Chineesch eil. Hainan, op de N. W. zijde, aan de straat van Hainan, en den mond der Limu Kiana. Zij is de zetel des gouverneurs, wel versterkt, en heeft eene goede haven, waarin de handel van het geheele eil. gedreven wordt, terwijl in de nabijheid, aanzienlijke parelbanken gevonden worden, op welke vele paarlen gevischt worden. Ook wordt er in de nabijheid eene soort van marmer gegraven, door de Chinezen *kion* genoemd. 127. 27. L. 20. 2. N. B.

KIOLA, Turk. Aziat. stad in Georgië.

KIÖLEN, zie Kioelen.

KIOLPEN, Deen. eil., stift Aalborg.

KIOPING, Zweed. lands., prov. Westmannland, tusschen Westeras en Arboga.

KIOSESYSSEL, distr. in 't Z. van IJsland, met 1100 inw., en den 1500 voet hoogen berg Essian.

KIOSTIENDGI, Turk. stad, pachalik Silistria, op een schiereil. in de Zwarte zee.

KIOUKTATOUM, stad in Achter-Indië, rijk Birma, prov. Ava, aan de Irawaddy. 113. 21. L. 21. 44. N. B.

KIOULONG, Chin. riv., prov. Yunnan.

KIOUMSIK, stad in Achter-Indië, rijk Birma, prov. Pegu, met 2 schoone tempels, en fabr. van indigo en katoen.

KIOUSIK, O. Ind. stad, prov. Birma.

KIOVA, W. Afr. stad van Congo.

KIOW, KIOF of *Kiew*, Rus. gouv., tusschen de gouv. Minsk, Tschernigow, Pultawa, Cherson, Podolië en Volhynië, of tusschen 46. 20. en 50. 5. L., en 48. 30. en 51. 50. N. B. gelegen, en op 703 V. M. in 12 kreitsen, 1,353,800 inw. bevattende. Het heeft eenen golvenden grond, en langs den Dnieper, heuvels en kleine bergen, die nergens zeer hoog zijn, en het laagste gedeelte der Karpaten uitmaken. In het N. van hetzelve heeft het land eenen vetten en vruchtbaren grond, terwijl dezelve in het Z. mager, zandig, en slechts hier en daar met goede koren- of graslanden bezet is. De voorn. riv. is de Dnieper, welke de Pripietsch met de Ush of Usha ontvangt; de Teterew met de Jisza, die de Wusma ontvangt de Krapiwnia en de Zwdion, de Irpen met de Bucza, de Stu-

Stugena, de Ross en de Tiasmin; verder de Wys, Sininka, enz. Er zijn geene meren van belang, maar wel eenige moerassen. De luchtsgesteldheid is er zeer zacht, droog, en tot het aankweeken van alle planten geschikt. Van December tot Februarij zijn de riv. met ijs, en des zomers droogt de hitte dezelve soms uit. De sprinkhanen doen hier dikwerf veel nadeel. De voorn. tak van bestaan is de landbouw. De voortbr. zijn: koren, gierst, boekweit, hennep, tabak, allerlei soorten van groenten, meloenen, boomvruchten, en veel hout in de groote bosschen. Verder rundvee, kleine paarden, ossen uit de Ukraine, die een voornaam artikel van handel op Duitschland, Oostenrijk, enz. uitmaken; — weinig schapen, veel varkens, ook vossen, wolven, beeren, reeën, hazen, otters, maar niet genoeg visch. Van delfstoffen heeft men hier kalk, krijt, molensteenen en eenig ijzer. De fabr. zijn er van weinig belang, en bepalen zich meestal tot de steden. De invoer bestaat in: zout, metalen, wijn, fabr. en koloniale waren, waarvoor koren, meel, gerst, vet vee, paarden, boter, huiden, talk, varkens, borstels, enz. worden uitgevoerd.

De inw. zijn Kleine Russen, die van de Groote Russen in taal en andere opzigten, onderscheiden zijn; ook wonen hier veel Groote Russen, Duitschers en joden, welke laatste hier slagters en veehandelaars zijn. De dorpen zijn zeer verspreid; de huizen van gevlochten hout, met leem bestreken, en de daken, die zeer zindelijk gehouden worden, van stroo. 2. Rus. kreits in voorn. gouv., ten W. van den Dnieper, tusschen 47. 40. en 48. 35. L. en 50. 10. tot 50. 45. N. B. gelegen, door den Dnieper, de Irpen en de Zelwice bespoeld, met genoegzaam hout, en eenen zeer vruchtbaren grond, die goed bebouwd is. 3. Rus. stad, de oude, eerwaardige hoofdstad der prov., de zetel der regeringscollegiën en van eenen aartsbisschop, aan den regter oever van den Dnieper, uit 4 afdeelingen bestaande, als *a.* de oude stad, of Boven-Kiew, op den hoogen rotsigen oever der riv., met eenen aarden wal en eenige voorsteden omringd, waar voorheen de grootvorsten van Kiew woonden, met het paleis van den aartsbisschop, eene hoofdkerk en de kloosters St. Sophia en Michael. — *b.* De Beneden stad of Podol, beneden de oude stad, op de vlakte, aan den Dnieper, ook met eenen aarden wal omringd en met Boven-Kiew, door eene verschansing, gemeenschap hebbende, met een keizerlijk kasteel, het raadhuis, het collegie, invalidenhuis, prachtig constructiënhuis en een klooster. *c.* De Wladimir-stad, evenëens met wallen omringd, door CATHARINA II aangelegd, doch nog weinig bewoond, en *d.* Petscher of het hoogst gelegen deel, dat men als de vesting der stad kan aanmerken, goed versterkt is, en de regerings-gebouwen, de paleizen van den militairen en burgerlijken gouverneur, gelijk ook de kazernen, magazijnen, het arsenaal en Petscherskische klooster bevat, welk laatste om deszelfs katakomben beroemd is, en in de nabij- en afgelegene afdeelingen, in 7 kapellen, ontelbare reliquiën, lijken van heiligen, die hier nog onbedorven gebleven zijn, en groote schatten der kerken heeft. Voor Petscher is ook eene groote voorstad, en bij dezelve het groote vondelingen- en pesthuis, het lazareth, enz. In het geheel bevat Kiew 25 kerken, waaronder de hoofdkerk St. Sophia, eene der schoonste en rijkste kerken van Rusland; die van den heiligen Nicolaas, Andreas en andere de voorn. zijn. Ook is er eene roomsche, en eene luth. kerk, 9 kloosters, 12 kapellen, 1 vondelingen-, 1 zieken-, 1 wees- en drie armenhuizen; de oudste en voornaamste grieksche akademie, in 1787 op nieuw verbeterd, met 19 professoren, en 1500 studenten in de godgeleerdheid; 1 gymnasium, 1 kreitsschool, 1 meisjes-school en eene bibliotheek bij de St. Nicolaaskerk (die van de universiteit is, met de menigte handschriften, eene prooi der vlammen geworden), en ongeveer 40,000 inw., welke 27 looijerijen, 6 kaarsenmakerijen, 3 klokkengieterijen, en 1 porseleinfabr. buiten de stad, veel handel in het klein, en welbezochte markten hebben. Bij de stad zijn twee keizerlijke tuinen. 48. 45. L. 50. 26. N. B.

KIOELEN of *Kiolen*, bergketen in Zweden en Noorwegen, om derzelver hoogte en uitgebreidheid, de Alpen van het Noorden genaamd.

KIPERESCHTY (NIEUW PHILIPPEN), dorp in Moldavië, aan de Pruth; 3 mijlen van Jassy, met eene groote lakenfabr. en eene kerk.

KIPFENBERG, Beij. landg., Regenkreits, hetwelk op $4\frac{1}{2}$ V. M., 7,100 inw. bevat. 2. Beij. vlek in voorn. landg., met 700 inw.

KIPPENDORF, D. in Saksen-Coburg, ambt Neustadt, met eene steenkolenmijn.

KIPPAX, Eng. dorp, gr. York.

KIPPEN, Schot. dorp, gr. Perth.

KIPPENHEIM, Bad. dorp; Kinzigkreits, met 1700 inw. en wijnteelt.

KIPPINGE, Deen. dorp, eil. Falster.

KIPPURE, naam van eenige hooge Ier. bergen, 3 mijlen Z. van Dublin.

KIPO-KIPO, ankerplaats op het Austr. eil. Mowi, een der Sandwich's eil.

KIPROWATZ, Turk. stad in Bulgarië.

KIPTCHAK, zie Capchac.

KIRA, Rus. Aziat. riv., tak van de Schilka.

KIRALY DAROCZ, Hong. dorp, kom. Szathmar, aan de Kraszna.

KIRALYHEGY, zie Koningsbergen, No. 8.

KIRALY HELIMECS, Hong. dorp, kom. Semplin. 48. 25. N. B.

KIRANDE, riv. op het O. Ind. eil. Ceylon.

KIRATI, Turk. Aziat. D. in Caramanië.

KIRBERG, Nas. stad, ambt Limburg.

KIRBURG, zie Kirn.

KIRBY, Eng. kerspel in Essex, met 750 inw. 2. Zie Kendal. 3. Eng. marktvlek in York, met 1670 inw. 4. Vlek der N. Amer. Rep., prov. Vermont, gr. Caledonië.

KIRCAJAN, Perz. stad in Kerman.

KIRCH-AGADSCH, Turk. Aziat. stad in Natolië.

KIRCHARD, Bad. D., Neckarkreits.

KIRCHBACH, tak van de Beij. riv. Inn.

KIRCHBEERFURT, gr. hert. Hes. dorpje, prov. Starkenburg, met 200 inw.

KIRCHBERG, Pruis. stadje, regdst. Coblentz, met 1300 inw. 2. Saks. stadje in 't Ertzgebergte, met 2050 inw. en fabr. 3. Wurt. stadje, Jaxtkreits, met 1260 inw. en een residentie-slot. 4. Wurt. vlek, Donaukreits. 5. Oostenr. vlek, viertel Beneden het Weener Woud, met 980 inw. 6. Oostenr. vlek, viertel Boven het Weener Woud. 7. Oostenr. vlek, viertel Onder den Mannhartsberg, met een kerspel van 3075 inw. 8. K. *am Wald*, Oostenr. vlek, viertel Boven den Mannhartsberg. 9. Beij. vlek, Ned. Mainkreits. 10. Oostenr. dorp in Tyrol, kreits Schwatz. 11. Wurt. dorp, Donaukreits, met 630 inw. 12. Wurt. dorp, Neckarkreits, met 1100 inw. 13. Brunsw. dorpje, kreits Saatzen, met 400 inw. 14. Groot en fraai Zwits. D., kanton Bern, aan de Emme. 15. Bergen in Saksen-Hildburghausen en in Reusz.

KIRCHBEST, een der Schot. Hebriden, bij N. Uist.

KIRCHBORCHEN, Pruis. dorp, regdst. Minden, kreits Paderborn, met 500 inw.

KIRCHBRAAK, Brunsw. D, Weserdistr.

KIRCHBRACHT, Keur-Hes. D., prov. Hanau.

KIRCHBRAMBACH, gr. hert. Hes. D., prov. Starkenburg.

KIRCHDITMOL, Keur-Hes. dorp, prov. Ned. Hessen, aan den voet van het Habichtswald, met 450 inw.

KIRCHDORF, KIRCHDRAUF, SZEPES VARALLYA of *Podhrad*, Hong. stadje, kom. Zips, met 2 kerken, een hospitaal, eene geleerde school en 2910 inw. 2. Hes. stadje, vorst. Opper Hessen, met 1000 inw. 3. Oostenr. vlek, Traunviertel, aan de Krems, met 980 inw. 4. Han. dorp, gr. Hoya.

KIRCHDRAUF, zie Kirchdorf, No. 1.

KIRCHEHRENBACH, Beij. dorp, Op. Mainkreits, met 820 inw.

KIRCHEN, Pruis. dorpje, regdst. Coblentz, met 410 inw. 2. Bad. dorp, Wiesenkreits, aan de Aitrach, met 760 inw. 3. Zie Kirchheim.

KIRCHENBOLLENBACH, D. in Saksen-Coburg, vorst. Lichtenberg, kanton Grimbach, aan den voet der hooge Winterhauchs, waar vele agaten gevonden worden, met 300 inw.

KIRCHENFARNNBACH, zie Farnnbach.

KIRCHENLAMITZ of *Kirchlamitz*, Beij. landg., Op. Mainkreits, dat op ruim 4 V. M., 12,750 inw. bevat, met woeste en hooge bergen, doch ook vruchtbare dalen en heuvels. Akkerbouw en veeteelt zijn hier aanzienlijk. 2. Beij. vlek in voorn. landg., met een kasteel, 1100 inw., die linnen- en katoenfabr., en pottebakkerijen hebben, en in de riv. Lamitz paarlen zoeken.

KIRCHENTUMBACH of *Tumbach*, Beij. dorp, Op. Mainkreits; 500 inw.

KIRCHHAIN, Pruis. stadje, regdst. Frankfort, met 1600 inw. en handel. 2. Keur-Hes. ambt, prov. Op. Hessen, met 2,800 inw. 3. Stadje in voorn. ambt, aan de Ohm, met 1730 inw.

KIRCHHAUSEN, Wurt. vlek, Neckarkreits, met 820 inw.

KIRCHHEILIGEN, Pruis. dorp, regdst. Erfurt, kreits Langensalze, met 600 inw.

KIRCHHEIM, Wurt. ambt, Donaukreits, op ruim $3\frac{1}{2}$ V. M. 23,600 inw. bevattende; bosch- en bergachtig, door den Lauter bespoeld, brengende veel boomvruchten, doch weinig koren voort. 2. K. of *Kirchen unter Teck*, hoofdpl. van voorn. Wurt. ambt, met een kasteel, 2 kerken en 4,310 inw., die velerlei manufacturen en handel in wol en schapen hebben. Ook is er eene geleerde school. 3. K. *Boland*, Beij. stadje, Rijnkreits, distr. Kaiserslauten, met 2000 inw. en kwikzilvergroeven. — 4. Beij. vlek, Op. Donaukreits, met 2,330 inw. 5. Wurt. vlek, Neckarkreits, met 1350 inw. en wijnteelt. 6. Bad. dorp, Neckarkreits, met 910 inw.

inw. 7. K. of *Kirchen*, Wurt. dorp, kreits Zwarte Woud, met 660 inw. 8. K. *aan de Ecke*, Beij. dorp, Rijnkreits, met 900 inw.

KIRCHHERTEN, Pruis. dorp, regdst. Keulen, met 870 inw.

KIRCHHOFEN, Pruis. dorp, regdst. Aken, met 1000 inw. 2. Bad. dorp, Treisamkreits, met 850 inw., eene loodmijn en wijnteelt.

KIRCHHOLM, Rus. dorp, gouv. Lijfland, kreits Riga, aan de Dura.

KIRCHHOYIL, Han. dorp, vorst. Osnabrug, met 500 inw.

KIRCHHUCHTING, kerspel in het gebied der vrije stad Bremen.

KIRCHLAMITZ, zie Kirchenlamitz.

KIRCHLAUTER, Beij. dorpje, Neder Mainkreits, met 330 inw.

KIRCHRADE, Pruis. dorp, regdst. Aken, met steenkolenmijnen.

KIRCHSCHEIDUNGEN, zie Burgscheidungen.

KIRCHSCHLAG, Oostenr. vlek, viertel Beneden het Weener Woud, met 650 inw. 2. Oostenr. dorp, Unter Mühlviertel.

KIRCHSEIFFEN, Pruis. buurt, regdst. Aken, kreits Blankenheim.

KIRCHSTEIN, 2100 voet hooge berg in den Beij. Isarkreits.

KIRCHTHUMBACH, zie Kirchentumbach.

KIRCHWERDER, een der 4 landen, welke Hamburg en Lubek gemeenschappelijk bezitten, met 7 buurten en 2720 inw. 2. Han. eil. in de Elbe, vorst. Lüneburg.

KIRCHZARTEN, Bad. vlek, Treisamkreits, met 680 inw.

KIRCUBBIN, Ier. dorp, gr. Down.

KIRDKUH, Perz. plaats, prov. Teberistan.

KIRDORF, Hes. stadje, prov. Opper-Hessen, ambt Alsfeld, met 1000 inw.

KIRENGA, riv. in 't Rus. Aziat. gouv. Irkutsk, valt in de Lena.

KIRENSK, Rus. Aziat. kreits, gouv. Irkutsk, ten O. en Z. O. van Tomsk, tusschen 116. 45. en 130. 11. L. en 55. 16. en 60. 20. N. B. gelegen, en 11,900 inw. bevattende. Zij heeft eenen, hier en daar, rotsachtigen en golvenden grond, is met breede landruggen, welke hier en daar tot bergen klimmen, bezet, en heeft vele moerassen, met eenig bouwland, meest langs de Lena en Ungara. De luchtsgesteldheid is ruw, met strenge winters en hevige koude. De zomers zijn kort, maar heet, en vergezeld van tallooze zwermen lastige muggen. Het gebergte, eene voortzetting van het Baikal gebergte, is nergens zeer hoog. De bergketen Talokawi Gori, bestaat uit zandsteen. De 2 voorn. riv. zijn de Lena (met de Kuta, Kirenga, Orlenka en Iga) en de Tunguska. Nog vindt men hier de bronnen der Podkamenaja, Tunguska en der Nishnaja Tunguska, en verscheidene kleine meren, als ook den N. oever van het meer Baikal, dat hier de Boven-Angara, als grensriv. ontvangt, en verscheidene zoutbronnen. De kreits is rijkelijk voorzien van bosschen, die vooral veel wild hebben, terwijl jagt en visscherij hier hoofdbezigheden zijn. De landbouw is van weinig beteekenis, en geeft wat rogge, zomertarw, gerst, haver, erwten, boekweit, hennep, enz. Even schraal is ook de vee- en paardenteelt. 2. K. of *Kirenga*, de hoofdpl., aan de Kirenga en de Lena, met 3 kerken en 600 inw. 125. 43. L. 45. 47. N. B.

KIRESSOUNT, zie Cerasonte.

KIRGILI, riv. in de Nogaische woestijn, op het schiereil. Taurië.

KIRGISEN (LAND DER), of de Woestijn der Kirgis-Kaisaken, ook wel het land der Kasatscha Orda genoemd, Rus. lands., midden in Hoog Azië, hetwelk zich van de grenzen van het gouv. Astrakan tot aan de grenzen van China, en dus van 68. 50. tot 101. 30. L. en van den Aral tot den Irtysch, ongeveer van 45. tot 55. B. uitstrekt, schoon de Z. grenzen nergens juist zijn opgegeven. Ondertusschen bepalen de Russische aardrijkskundigen, de oppervlakte op ruim 31,680 V. M. Het land is eene hooge vlakte, op den hoogen bergrug van Azië, en wordt door eene bergketen doorsneden, die het Altaisch met het Uralisch gebergte vereënigt. Deze hooge vlakte bestaat uit twee woestijnen; de eene, ten N. van het gebergte, door de Middel Kirgisen bewoond, heet de Ischimsche woestijn (de Gogen Magoy of Schaschusche en Maschusche der middeleeuwen), en de woestijn ten Z. van het gebergte, is de eigenlijke woestijn der Kirgisen, welke zich tot de Kaspische zee en het meer Aral uitstrekt. Behalve deze bergrij, zijn beide woestijnen meestal vlak, en door de groeven, welke hier 't sneeuwwater veroorzaakt, en waar in de lente, de meren en riv. zich schijnen te verzamelen, in verscheidene stukken verdeeld. De grond is steen- of zoutachtig; hier en daar ziet men gras of doornstruiken, maar des zomers verdroogt er alles, zelfs bronnen en riv., zoo dat de inw. zich met zout water behelpen moeten. Tusschen de bergen vindt men vele bronnen en beken, en tegen het hangen der bergen goed gras. Langs

de

de riv. is eenig hout, maar in het O., in de woestijn Bidpak, ziet men niets dan doornstruiken, en de reiziger moet zich hier met gesmolten sneeuw behelpen, daar het water, dat men 12 voeten diep in de aarde vindt, voor het vee zelfs doodelijk is. Ook moet hij hier met behulp van zon en sterren, den weg vinden. De bergen, die dezen tak doorsnijden, zijn de Algydem Zano of het Alginskische gebergte, de Uluktag, de Ulutau, de Mangislak en de Kitschik, welke allen verscheidene takken hebben. De riv. stroomen ten N. van het Alginskisch gebergte, naar de Ob, en ten Z. naar de Kaspische zee. Deze zee heeft hier hare voornaamste golf, de Mertwol, en ontvangt de Ural en de Jemba, met verscheidene takken, terwijl tusschen deze, de woestijnriv. Gorkaja, Sokis, de Bulousta, de Ual, de Kuil, enz. gevonden worden. Verdere wateren zijn het meer Aral, de Sarasu, de Tungai, enz. Ten N. van het gebergte vindt men de groote grensriv. de Irtysch met de Ablaket en Binska, de Kasgurbatscher, de Ischim, de Tersenan, de Kara, Kurdus en Orerna; — verder de Tobol met de Udajan; — de woestijnriv. de Kokliaki, de Selenta, de Nura, de Uleuta en Khiderta. Behalve de reeds genoemde meren, zijn er nog het Tranhakhur, het Batkakul, het Inderskoe (het grootste zoutmeer des lands), het Buldurta, de Taisagan-Karakal, eene verzameling van 50 zoutmeren, en een aanzienlijk aantal andere. De luchtsgesteldheid is gematigd, en niettegenstaande het veranderlijk weer, gezond. De winter duurt slechts twee maanden, maar de zomer is soms brandend heet. De voortbrengselen uit het plantenrijk zijn: een weinig hout en struikgewas: in sommige oorden gras, en onderscheidene planten voor het vee, zoo dat op zulke plaatsen vele paarden, kameelen, rundvee, schapen en geiten gevonden worden. Het haar van den kameel is een voornaam artikel van koophandel. De lammeren zijn hier zoo lekker, dat men dezelve voor de voornaamste tafels, tot naar Petersburg verzendt, maar de wol der schapen is grof. Ook zijn hier vele soorten van vogels, schildpadden, hagedissen, slangen, doch weinig visch. Verder zijn er ook wolven, vossen, dassen, antilopen, hermelijnen, wezels, enz.; en in de bergen wilde schapen, ossen, ezels, steenbokken, jakhalzen, enz. Er is ook zout, en men wil dat er koper- en ijzermijnen gevonden worden. De inw. zijn Kirgisen, een zwervend volk, dat van de Tartaren afstamt, en in 3 horden, de Groote, Middel en Kleine Kirgisen verdeeld zijn, doch waarvan slechts de beide laatste aan Rusland onderworpen zijn. Volgens eene matige berekening, stelt Maltebrun derzelver getal op 360,000 zielen. Zij zijn van middelbare gestalte, hebben een innemend voorkomen, platte neuzen, kleine oogen en mond, en groote, afwijkende ooren. Hun inborst heeft veel goeds, en men schrijft hun natuurlijk verstand, scherpzinnigheid, en goedhartigheid toe, hoezeer sommigen hen ook wuft, lui, wellustig en gevoelloos noemen. Zij leven zeer eenvoudig, en zijn tegen de ongemakken der lucht gehard. Hunne vrouwen hebben vele loffelijke hoedanigheden, en bezorgen de geheele huishouding en het fabrijkwezen. Dit volk leidt een zwervend leven, woont in draagbare hutten, houdt van pracht in de kleeding, en heeft tot wapens, piek, boog en pijlen; sommigen ook pistolen en geweren. De paarden, die zeer rijke Kirgisen van 1000 tot 4000 hebben, zijn gewoonlijk prachtig opgesierd. De veeteelt en de daaruit voortvloeijende handel is hun bestaan. Zij rooven en plunderen daarbij al, wat hun voorkomt, en Rusland moet hen, door sterke magt, binnen hunne palen houden. In hunne spijzen zijn zij zeer eenvoudig; dezelve bestaan hoofdzakelijk in het vleesch van hunne kameelen, paarden, rundvee, schapen en geiten, terwijl zij ook kaas en melkspijzen bereiden. Even als alle Tartaren, houden zij veel van tabak. Zij belijden den mahomedaanschen godsdienst, met vele bijgeloovigheden. Zij zijn in stammen verdeeld, die elk eenen khan aan het hoofd hebben. Zelfs ook die, welke aan Rusland onderworpen zijn, behouden hun eigen bestuur.

Kirid, zie Candia.

Kirilow, Rus. kreits, gouv. Novogorod, aan de greuzen van Wologda, tusschen 54. 10. en 56. 30. L. en 59. 20. en 61. 8. N. B. gelegen, en 52,500 inw. bevattende. De grond is heuvelachtig en vochtig, met waterachtige bosschen. Onder de 31 riv., zijn de Schekma, Kowisa en Iwit de grootste. Er zijn verder 187 meren en moerassen, waaronder het groote Woschmeer. De landbouw is er moeijelijk, en geeft alleen rogge, vlas en hennep, een weinig tuingroenten, en in het geheel geene boomvruchten. Hout is er genoeg; ook wordt er potasch gewonnen. De veeteelt is er gering, dewijl men in den langen winter, voor hetzelve, geen voedsel genoeg kan krijgen; wild, ge-

vo-

vogelte en visch is er in overvloed. 2. Hoofdst. van genoemden kreits, tusschen 3 meren, met 2150 inw., die veel beelden van heiligen maken en verkoopen. 56. 14. L. 59. 42. N. B.

KIRIMBA, zie Querimba.

KIRIN, Chin. gouv. in de Mandschury, waarvan het 't N. O. deel bevat, zijnde tusschen den Amur, de golf van den Amur, de Japansche zee, Korea, Leatong, Songarië en de prov. Kortschin, of tusschen 141. 20. en 158. 20. L. en 41. 57. en 52. 10. N. B. gelegen. Het is een woest, eenzaam land, met eenen goeden, vruchtbaren, doch slechts op eenige weinige punten, bebouwden grond. Ontzaggelijke digte bosschen bedekken de bergen en vlakten, en daar, waar geene boomen staan, groeit het gras zoo hoog, dat men er niet dan met veel moeite door kan komen. Hierom was het ook aan LA PEYROUSE en zijne medegezellen, welke de golven van Ternay en Suffren bezochten, niet mogelijk het gebergte aan de O. kust te bereiken, of hunne reis te vervolgen. Het strand is geheel verlaten. De riv. zijn: de Amur, welke hier de Songari, Ussari, Tondon-Pira, Hargoi-Pira, enz. opneemt; zoo ook ontvangt de Songari, behalve de Hoeifan-Pira, de Lafa-Pira, de Hunen Nonni, Ula en vele kleine riv. Ook zijn er de kustriv. Tumen-Ula, Sufan-Pira, Turfan-, Emuly-, en Hulhum-Pira, enz. Het grootste meer heet Binka. De luchtsgesteldheid is hier veel koeler dan in het overige der Mandschury. De winter is streng, maar de zomer zeer heet, wanneer alles zeer spoedig groeit. Het grootste deel des lands echter behoort aan de volken der Mandschu's, Yupitasen en Ketschintasen, waarvan de eersten in het gebergte van Tsoupechan en langs de Songari, de tweeden aan het meer Hunka en aan de Ussuri, en de derden aan den Amur wonen. Zij zijn allen herdervolken; ondertusschen leven de Mandschu's meer van de jagt en veeteelt, hebben weinig akkerbouw en wonen in dorpen. Al wat deze volken verkoopen, is visch, vellen van dieren, en eenige pelterijen, waarvoor zij niet anders dan katoenen stoffen, eenige sieraden en ijzerwerk inruilen. Zij hebben hun eigen bestuur, doch staan verder onder eenen generaal der Mandschu's, die tevens gouverneur is. 2. K. of *Kirin-Ula-Choton*, de hoofdstad van genoemd gouv. en zetel van den gouverneur, aan de Songari, met eenen aarden wal omringd. 144. 32. L. 43. 47. N. B.

KIRINSK, Rus. stad, gouv. Irkutsk.

KIRIN-ULA-CHOTON, zie Kirin.

KIRISONTHO, zie Cerisonte.

KIRITEIN, Morav. D., kreits Brünn, met marmergroeven.

KIRITTLA, zie Kirin.

KIRKAGASSI of *Kirkagath*, Turk. Aziat. stad in Natolië, sandschakat Sarukhan, bij Smirna, met katoenbouw.

KIRKALDY, Schot. distr. en vlek, gr. Fife, aan de frith van Forth, met eene voorstad en 3,750 inw., fabr., zeebaden en kusthandel. Zij heeft eene kleine haven en is de geboortepl. van M. SCOTT en ADAM SMITH.

KIRKALEY, Rus. Aziat. meer, prov. Imirethi.

KIRKAN, tak van de riv. Schilka in Aziat. Rusland.

KIRKANDREWS (MIDDEL en NEDER), 2 Eng. dorpen, gr. Cumberland.

KIRKBEAN, Schot. dorp, gr. Kirkcudbright, met 800 inw.

KIRKBY-KENDAL, zie Kendal.

KIRKBOST, Schot. eil. der Hebriden, bij N. Uist.

KIRK BULAT, Perz. riv. bij Erivan, door KOTZEBUE *Kwerbulasi* genoemd.

KIRKBURTON, Eng. vlek, gr. York.

KIRKBY, Eng. vlek, gr. Lancaster, met 910 inw. 2. K. *in Ashfield*, Eng. kerspel, gr. Nottingham, met 1120 inw. 3. K. *Fleetham*, Eng. dorp, gr. York. 4. K. *Ireleth*, Eng. kerspel, gr. Lancaster, met 2400 inw. 5. Austr. eil., aan de Z. kust van Nieuw Holland in de Spencer's golf. 153. 50. L. 34. 33. Z. B., volgens FLINDERS zonder hout of struikgewas, slechts met zeehonden. 6. K. *Lonsdale*, Eng. marktvlek, gr. Westmoreland, met 1370 inw. 7. K. *Moorside*, Eng. vlek, gr. York. 8. K. *Malzeard*, Eng. vlek, gr. York. 9. K. *Monks*, Eng. dorp, gr. Warwick. 10. K. *Stephen*, Eng. vlek, gr. Westmoreland, met fabr. en 1240 inw. 11. K. *Thorpe*, Eng. dorp, gr. Westmoreland, met 300 inw. 12. *Zuid* K., Eng. dorp, gr. York.

KIRK-CLISSA, KIRK-EKKLESI of *Kirkleesan*, hoofdstad van een Turk. sandschakat in Romanië; vele moskeën, baden, 1600 inw., kaas- en boterhandel.

KIRKCOLM, Schot. kerspel, gr. Wigton.

KIRKCONNEL, Schot. kerspel, gr. Dumfries, met 1020 inw., steenkolenmijnen en eene ijzergieterij.

KIRKCUDBRIGHT of *East Galloway*, gr. in Z. Schotland, aan de zee, tusschen de gr. Dumfries, Wigton en de Iersche zee, of tusschen 12. 30. en 13. 40. L. en 54. 50. en 55. 20. N. B., en op 40 V. M. 33,680 inw. bevattende.

Het

Het is onvruchtbaar en eenzaam, vol bergen en kleine meren, in het N. geheel onbebouwd, en aan den kant der zee, met kleine heuvels bedekt. De grond is mager en schraal, slechts aan de riv. een weinig beter. Aan de kusten is het voorgebergte Ross of Balmangar en Saturness. In het binnenland heeft men takken van den Cheviot, waaronder de Cairnsmuir 2597, en de Creffell 1831 voeten hoog. De riv. zijn: de Dee, die uit de Deugh en Ken voorkomt; de Fleet en de Orr. Onder de meren zijn die van Kenmuir Dee, Erich, Inver, Moon, Whinnion, enz. De voortbr. zijn: haver, gerst, aardappelen, vlas, hout, riviervisch, lood, ijzer, rundvee, schapen, kleine paarden en varkens. De landbouw is er van weinig belang. Er zijn eenige bosschen en boomgaarden aangelegd. De kustbewoners leven van de visscherij en van het kelpbranden. De fabr. zijn er van geen belang. De uitvoer bestaat in varkens, mager rundvee, schapen, wol, huiden, melk en schoenen. 2. Hoofdplaats van voorn. gr., aan de Dee, vlak bij derzelver mond, met 2100 inw. Zij heeft aan de Solway-frith eene veilige haven, behalve kelpbranderij, veel handel en nijverheid. 13. 3. L. 54. 48. N. B.

KIRKDALE, 2 Eng. dorpen, gr. York en Lancaster.

KIRKDEN, Schot. dorp, gr. Forfar.

KIRKEBOE, dorp op 't Noorw. eil. Stromsoë, een der Faroër eil.

KIRK-EKKLESIE, zie Kirkclissa.

KIRKESSIA, hoofdstad van een Turk. Aziat. sandschakat, in de prov. Rakka, aan den mond van den Khabur in den Eufraat. 58. 16. L. 34. 40. N. B.

KIRKE ZEULER, zie Siamander.

KIRKGUNZEON, Schot. D., gr. Forfar.

KIRKHAM, Eng. marktvlek, gr. Lancaster, met zeildoekfabr. en 2300 inw.

KIRKHEATON, Eng. dorp, gr. York.

KIRKHILISSA, zie Kirkclissa.

KIRKHILL, Schot. kerspel, gr. Inverness, met 1500 inw. 2. Schot. D., gr. Edinburg.

KIRKI, zie Aurungabad.

KIRKINNER, Schot. kerspel, gr. Wigton, met 1450 inw.

KIRKINTILLOCH, Schot. kerspel, gr. Dumbarton, met 3750 inw.

KIRK IRETON, Eng. D., gr. Derby.

KIRKKALDY, Schot. stadje, gr. Fife, aan de golf van Forth, met eene haven, scheepsbouw, kusthandel, linnenweverijen, en 1600 inw.

KIRKLAND, Schot. dorp, gr. Fife. 2. Eng. vlek, gr. Westmoreland, met 1250 inw. 3. Eng. vlek, gr. Lancaster.

KIRKLANGLEY, Eng. D., gr. Derby.

KIRKLEATHAM, Eng. D., gr. York.

KIRKLISTOUN, Schot. kerspel, gr. Edinburg en Linlithgow, met 1680 inw.

KIRKMABRECK, Schot. dorp, gr. Kirkcudbright, met 1300 inw.

KIRKMAHOE, Eng. kerspel, gr. Dumfries, met 1460 inw.

KIRKMAIDEN, Schot. kerspel, gr. Wight, met 1720 inw.

KIRKMICHAEL, Schot. kerspel, gr. Ayr, met 1600 inw. 2. Schot. kerspel, gr. Banff, met 1400 inw. 3. Schot. kerspel, gr. Dumfries, met 1050 inw. 4. Schot. kerspel, gr. Perth, met 1460 inw. 5. Schot. kerspel in de gr. Ross en Cromarty, met 1250 inw. 6. K. of *Kirkmighel*, riv. en D. op het eil. Man.

KIRKNEWTON, Schot. kerspel, gr. Edinburg, met 1300 inw.

KIRKON, Rus. Aziat. riv., gouv. Irkutsk, kreits Nertschink.

KIRKOSWALD, Schot. kerspel, gr. Ayr, met 1700 inw. 2. Eng. marktvlek, gr. Cumberland, op eene hoogte, aan de Eden, met 650 inw. 54. 45. N. B.

KIRKOWEN, Schot. D., gr. Wigton.

KIRKPATRICK-DURHAM, Schot. D., gr. Kirkcudbright, met 1150 inw.

KIRKPATRICK-FLEEMING, Schot. kerspel, gr. Dumfries, met 1660 inw.

KIRKPATRICK IRONGRAY, Schot. D., gr. Kirkcudbright, met 840 inw.

KIRKPATRICK JUXTA, Schot. dorp, gr. Dumfries, met 600 inw.

KIRKSCHEER, Turk. Aziat. sandschakat, prov. Caramanië, ten O. van Natolië, bevattende een deel van de vlakte van Caramanië, die ten N. aan het gebergte Kanghri grenst, en door den Kisil-Irmak en deszelfs takken, bespoeld wordt. Het is zeer goed bebouwd, met vele grieksche inw. 2. Hoofdstad van voorn. sandschakat, aan eenen kleinen tak van den Kisil-Irmak, door KINNEIR nog bezocht, met zoutbronnen, en eenen met zout bezwangerden grond in den omtrek. 51. 23. L. 32. 23. N. B.

KIRK'S MILLS, dorp der N. Amer. Rep., prov. Pennsylvanië, gr. Lancaster.

KIRKSTALL, Eng. dorp, gr. York.

KIRKTAGH, gebergte in Aziat. Turkije, een tak van den Anti-Taurus.

KIRKTON IN LINDSEY, Eng. stadje, gr. Lincoln, met 1530 inw.

KIRKTON POINT, W. punt van den ingang in Port Lincoln, aan de Z. kust van Nieuw Holland.

KIRKTOUN, Schot. D., gr. Roxburgh.

KIRKUDBRIGHT, zie Kirkcudbright.

KIRKULETI, Rus. Aziat. dorp in Guriël, aan de riv. van dien naam, die in de Zwarte zee valt.

KIRKURD, Schot. dorp, gr. Peebles.

KIRKWALL en ST. OLA, Schot. kerspel op de Orkadische eil., met 2280 inw. 2. Stad op het Orkadisch eil. Pomona, met eene groote Gothische hoofdkerk, twee goede havens, handel, en 2300 inw. 17. 21. L. 58. 33. N. B.

KIRKWOOD, vlek der N. Amer. Rep., prov. Ohio, gr. Belmont, met 750 inw.

KIRK-YETHOLM, zie Yetholm.

KIRKYOSZ, tak van den Eufraat, in de Turk. Aziat. prov. Marosch.

KIRLACH, Bad. dorp, Neckarkreits, ambt Philippsburg, met 800 inw.

KIRLAK, een der Rus. Aziat. eil. in den mond der Lena, in de IJszee.

KIRLIBABA, Galicisch dorp, kreits Czernovicz, met eene zilver- en loodmijn.

KIRLIOVA, Turk. distr., sandschakat Silistria.

KIRMAN, zie Caramanië.

KIRMANOSTROW, Rus. Aziat. eil., gouv. Irkutsk, kreits Jakutsk, aan den mond van de Lena.

KIRMANSCHA, zie Kermanshaw.

KIRMUNDIE (NEDER), Schot. dorp, gr. Aberdeen, aan de Ugie, met fabr.

KIRN of *Kyrn*, Pruis. stadje, regdst. Coblentz, op den Hundsrück, met 1500 inw., fabr., aluin- en vitrioolziederijen.

KIRNBACH, Wurt. dorp, Neckarkreits, met 850 inw. 2. Bad. dorp; 7 m. van Carlsruhe, met 1100 inw.

KIRONG, O. Ind. stad in Nepaul, distr. Khirauts, aan den Himmalayah.

KIRONTI, het oude *Epidaurus*, Turk. vlek in Morea, kanton Anaboli, aan de golf van Egina.

KIROTSCHAN, Turk. Aziat. dorp, prov. Erzerum.

KIRPA, zie Cadapah.

KIRPAN, Turk. dorp in Romanië, bij de Maritsa, met 1500 inw.

KIRPE, Turk. Aziat. kaap en stadje in Natolië, aan de Zwarte zee.

KIRR, Pruis. eilandje in het Binnenmeer, regdst. Straalsond, kr. Franzburg.

KIRRIEMUIR, Schot. stadje, gr. Forfar, met linnenfabr. en 4,900 inw.

KIRSANOW, Rus. kreits, gouv. Tambow, tusschen 59. 48. en 60. 53. L. en 52. 56. en 53. 27. N. B. gelegen, en op 126 V. M., 104,400 inw. bevattende. Hij wordt door de Worona bespoeld, is vlak, heeft goeden landbouw, heerlijke weiden en veeteelt. 2. Hoofdplaats van voorn. Rus. kreits, aan de Pursowa, met 4,000 inw. en handel. 60. 24. L. 52. 47. N. B.

KIRSCHATSCH of *Kirschazk*, Rus. stad, gouv. Wlodomir, aan de riv. Kirschatscha en Kliasma. 55. 10. N. B.

KIRSCHEHERY, hoofdplaats van een Turk. Aziat. sandschakat van dien naam, pachalik Konieh, aan den Kisil-Irmak.

KIRSCHIN, Rus. Aziat. riv. in Klein Kabarda.

KIRSCHKA, dorp in het vorst. Reusz.

KIRSEWELEN, klein eil. der Molukken.

KIRSHATSCH, zie Kirschatsch.

KIRSHEHR, zie Kirherysche.

KIRSINSKOI-KREPOST, Rus. stadje, gouv. Orenburg, met 550 inw.

KIRTA, een der Schot. Hebriden, ten W. van Lewis.

KIRTAH, Aziat. D. in Beludschistan.

KIRTHIPORE of *Naskatapur*, O. Ind. stad, prov. Nepaul, met 6,000 inw. 103. 23. L. 27. 30. N. B.

KIRTLE, Schot. riv., gr. Dumfries.

KIRTLING, Eng. D., gr. Cambridge.

KIRTLINGTON, Eng. D., gr. Oxford.

KIRTON of *Kirton Lindsay*, Eng. vlek, gr. Lincoln, met 1530 inw., op eenen heuvel, aan de Hayde. 2. Eng. dorp, gr. Suffolk.

KIRWANI, W. Afr. stad, kon. Dentila. MONGO PARK had nergens den grond zoo vlijtig bebouwd gezien, als in dezen omtrek.

KIRWEILER, Beij. stadje, Rijnkreits, distr. Spiers, met 1075 inw.

KIS (KLEIN), wordt dikwijls voor Hong. namen gevonden; men zoeke dezelve op den naam van onderscheiding.

KISASU, baai in China, in de prov. en aan de kaap Shantong.

KISCHANG, Aziat. distr. en stad in Beludschistan, prov. Sarawan. 2. Een der Lieu-Kieu eil. bij China.

KISCH BER of *Kis-Ber*, Hong. vlek, kom. Gömör, met 1700 inw., die verwerijen, bijen- en schapenteelt hebben.

KISCHENAU, Rus. kreits in Bessarabië, met de hoofdstad van dien naam, en die van de geheele prov., zetel van den stadhouder, der regerings-collegiën en van een' aartsbisschop, aan den Dniester, op drie bergen gelegen, met 3 kerken, een akademisch gymnasium, eene schoone synagoge, 3 prachtige fonteinen, handel en jaarmarkten. Van hier loopt, tot in het schiereïl. Taurië, een groote zware muur. 47. L. 46. 59. N. B.

KISCHEN GANGA, Perz. riv. in Cachemir.

KISCHENKA, Rus. stad, gouv. Poltawa.

KISCHHER, Hong. dorp, lands. Jazyg, met wijnbouw.

KISCHFALU, 6 Hong. dorpen, kom. Abaujwar, Eisenburg, Neograd, Scharosch,

rosch, Semplin en Thurotz.

Kischfalud, Hong. dorp, kom. Eisenburg.

Kischhasa, Hong. D., kom. Bihar.

Kischindia, Hong. D., kom. Arad.

Kischinen, Pruis. dorp, regdst. Koningsberg, met groote veemarkten.

Kischinew, zie Bessarabië.

Kischki Gandumi, Aziat. distr. in Afghanistan.

Kischkoh, Hong. dorp, kom. Bihar.

Kischkowo, Pruis. stadje, regdst. Posen, met 300 inw.

Kischlad, Hong. dorp, kom. Wesprim, met eene steenkolenmijn.

Kischlaka, Hong. D., kom. Bihar.

Kischm, Kishme of *Kischmisch*, bij de inw. *Dschesira-Derauz*, het grootste eil. in de golf van Perzië, 13 mijlen lang en 3 breed, en door een kanaal van 1½ mijl, van het vaste land gescheiden. Over het algemeen heeft het eenen kalkachtigen grond, is met koraalriffen omringd, en vruchtbaar in koren en wijn. Men vindt er goede weiden en aanzienlijke veeteelt, alsmede parelbanken. De 15,000 inw., welke in 300 dorpen en buurten wonen, staan onder eenen scheik, die van den Iwan van Maskate afhankelijk is. 2. De hoofdstad van voorn. eil., aan de N. O. zijde, ommuurd, met een fort en eene haven of reede. 74. 24. L. 26. 57. N. B.

Kisch-Poruba, Hong. dorp, kom. Liptau, met 1160 inw.

Kischoda, Hong. dorp in 't Banaat.

Kischon, Aziat. riv. in Afghanistan, valt in de Schelum of Hydaspes.

Kischpecz, Hong. dorp, kom. Raab.

Kischtna, zie Kistnah.

Kisch-uj-Szalasch, Hong. dorp in klein Cumanië.

Kis-Czenk, Hong. D., kom. Oedenburg.

Kisczpork, zie Christburg.

Kis Dissnod, Hong. D. in Zevenb., stoel Hermanstadt, met een bergslot.

Kisekermen, zie Berislawl.

Kisek, tak van de Rus. Aziat. riv. Terek.

Kisel-Ban, zie Kesel-Ban.

Kiseliack, Turk. dorp in Bosnië.

Kisenyed, Hong. distr. in Zevenbergen, kom. Karlsburg, met 12 vlekken.

Kish, zandbank aan de kust van het Ier. gr. Dublin. 11. 52. L. 53. 15. N. B.

Kishcorran bergen, Ier. bergketen, gr. Sligo en Connaught.

Kishebonroun, Turk. Eur. kaap in de straat van Konstantinopel.

Kishenghar, Kishenguhr, zie Kishennagur.

Kis-Honth, Hong. distr. van 21 V. M., kom. Gömör.

Kishengunga, O. Ind. riv., die op de Packholi-bergen ontspringt, en in de Jhylum valt. 2. Riv. in Bengalen.

Kishengunge, O. Ind. stad in Bengalen, distr. Dinagepore, met 560 huizen.

Kishennagur, O. Ind. stad, prov. Bengalen, aan de Jellinghy riv., met fabr. 106. 21. L. 23. 26. N. B. 2. O. Ind. stad, prov. Ajmeer. 92. 47. L. 26. 32. N. B.

Kislak, Perz. stad; 5 m. van Shiras.

Kishme, zie Kischm.

Kishtac, eil. in den N. Stillen oceaan; 30 mijlen lang, en 10 à 16 breed, tusschen 222. 56. en 225. 16. L. 57. en 58. 40. N. B. 2. Eil. aan de N. W. kust van N. Amer., ten O. van kaap Foggy, en aan de Z. O. zijde van het schiereil. Alashka, over den mond van Cook's rivier.

Kishtewar, O. Ind. distr., prov. Lahore, tusschen 33. en 34. N. B., zeer heuvelachtig en boschrijk, en slecht bevolkt. 3. Hoofdplaats van dit distr., onder de Z. bergketen van Cachemir, op 93. 6. L. 34. 7. N. B.

Kisia, Aziat. riv. in Georgië, valt in de Kur.

Kis Jeno, Hong. dorp, kom. Arad.

Kisielice, zie Freystadt, No. 2.

Kisik-Tag, Aziat. geb. in Tartarije.

Kisil, Rus. riv., gouv. Orenburg. 2. Meer in het Rus. gouv. Tomsk.

Kisil Belt, Turk. Aziat. distr. in Natolië, sandschakat Boli.

Kisil-Chosja (*Koscha*), stad of liever legerplaats der Usbecksche Tartaren, in den Aziat. staat Chiwa, aan de Amu-Darja, met 700 hutten en 3000 inw.

Kisildscha, Turk. Aziat. sandschakat, prov. Schehrsor.

Kisildsche-Schag, Turk. Aziat. stad, prov. Schehrsor, bij den bergpas van Tschaghan.

Kisildsche-Tagh, berg in de Turk. Aziat. prov. Kars.

Kisilgaker, Rus. Aziat. riv. in 't land der Kirgisen.

Kisilhissar of *Karysto*, (Kastel Nossa) Turk. stad, eil. Egribos, met eenen griekschen bisschop, 3,000 inw. en eene kleine haven.

Kisil-Irmak, voorheen *Halys*, Turk. Aziat. riv., die uit verscheidene bronnen in het pachalik Konieh ontstaat, en op 53. 51. 30. L. en 41. 32. 52. N. B. in de Zwarte zee valt.

Kisilkia, Turk. vlek in Natolië.

Kisilmack, zie Kizilermak.

Kisil-Osen, zie Kizil-Osen.

Kisilskaja Krepost, Rus. vesting, gouv. Orenburg, met 200 inw. In de nabijheid ligt het Luizenmeer, (*Wol-*

 lui-

schewoe Osero) met insekten, naar luizen gelijkende, die voor menschen en dieren schadelijk zijn.

KISINYE, Chineesch eil. bij Fokiën.

KISKA, het grootste der Khao-Kruje of Ratten eil., een deel der Aleutische, zeer bergachtig, met weinige bewoners, en aan de N. W. zijde met eene steile rots. 194. 33. L. 52. 20. N. B.

KISKALAASSI, Perz. dorp, prov. en distr. Eriwan.

KISKALESI, zie Scutari.

KISKIKENDA, Hong. dorp, kom. Torontal.

KISKIMINITAS, groote riv. der N. Amer. Rep., die uit de Conemaugh riv., door de Chesnut keten, op 40. 40. N. B. in de Alleghany valt.

KISKOMAROM, Hong. stadje, kom. Szalad, bij het meer Balaton.

KIS-KÖRÖS, Hong. D., kom. Pesth.

KIS-KUNSAG, KIS-KUN-KIRÜLET of *Klein Cumanië*, zie Cumanië.

KISLAR, zie Kisljar.

KISLEGG, Wurt. dorp, Donaukreits.

KISLINGBURY, Eng. dorp, gr. Northampton, met 550 inw.

KISLJAR, riv. in het Rus. Aziat. gouv. Kaukazië, welke in den Terek valt. 2. Rus. Aziat. kreits, gouv. Kaukazië, tusschen 62. 30. en 64. 53. L. en 43. 46. en 45. N. B., groot 189 V. M. Ten O. wordt hij door de Kaspische zee bespoeld, die hier de Kuma en den Terek ontvangt, welke laatste riv., door hare monden, eene vruchtbare delta omvangt, die met de oevers van den Terek, het eenigste bebouwde land is, waarin bijzonder wijn geteeld wordt. Verder vindt men er zijde, een weinig rijst, katoen, meekrap, kappers en soda. De korenbouw is gering, maar de visscherij, vooral van steuren, zeekarpers, enz. zeer aanzienlijk. Het overige gedeelte van den kreits bevat de woestijn van Kuma, is meestal zand- of zoutachtig, zonder hout of drinkbaar water, en wordt door de Tartaren doortrokken, welke hier, voor hunne groote kudden, genoegzame weiden vinden. Langs de Kaspische zee zijn eenige kleine dorpen, door Kozakken bewoond. 3. Hoofdplaats van voorn. Rus. distr., aan den Terek, in 3 deelen, de vesting, de stad en de soldatenwijk, verdeeld. De eigenlijke stad ligt zeer laag, en is dikwerf aan overstroomingen blootgesteld. Zij bevat 4,000 inw., waaronder Armeniërs, Georgiërs, Tartaren, enz.; 2 grieksche en 2 Armenische kerken, 4 bedehuizen, 1 hospitaal, barakken, magazijnen en eenen aanzienlijken handel met Perzië en de Kaukazische stammen. De in- en uitvoer wordt op een half millioen guldens geschat. Er is geene eigenlijke haven; de schepen blijven voor den mond van den Terek liggen. 63. 54. L. 43. 51. N. B.

KISLOVODSKOI, Rus. sterkte in Georgië.

KISLOSAWODS, Rus. D., gouv. Kaukazië.

KISMA, Perz. dorp, prov. Ghilan; 7 mijlen van Reshd.

KIS-MARIA, Hong. dorp, kom. Bihar.

KIS-MARTON, zie Eisenstadt.

KISMIS, zie Kischm.

KISOTZ, Hong. dorp, kom. Zips.

KISSAMOS, Turk. distr. op het eil. Candia, de N. W. punt des eil., met de kapen Spadu en Buto en de ruime golf van Kissamos. Het is zeer vruchtbaar, en brengt veel olie, wijn, katoen, honig en was, doch zeer weinig koren voort. De meeste bergen zijn met altijd groene eiken bezet en hebben aan hunne afhellingen voortreffelijke weiden, terwijl onder de bosschen het eikenbosch van Nomala het voornaamste is. Aan de golf vindt men eene schoone gipsgroef. 2. Turk. stadje op Candia aan de gen. golf, met een' griekschen bisschop, een kasteel en eene kleine haven.

KISSANGA, Afr. lands. in Angola, aan de zee, tusschen de Koanza en de grenzen van Benguela, deels bergachtig, en deels vruchtbaar, met weinig water. De voortbr. zijn: steenzout, honig en was. De inw. bidden het vuur aan, en zijn om hunne dapperheid beroemd. De hoofdplaats is Matschima.

KISSAVOS, voorheen *Ossa* gebergte in het Turk. sandschakat Tirala, een tak van het Hellenisch gebergte.

KISSEE, Afr. stad, bij de Sierra Leona.

KISSELPOOR, O.Ind. stad, prov. Bahar.

KISSEEN, zeehaven aan de Z. kust van Arabië, aan de baai en kaap Kisseen.

KISSELYK, zie Klein Schelken.

KISSENBRUCK, zie Hedwigsburg.

KISSER ASSURUS, Afr. D. van Tunis, met schoone triumfbogen, tempels en andere ruïnen. 2. K. of *Kissir*, eil. tot de N. groep der Molukken behoorende, niet ver van Timor, zeer hoog gelegen, en met vele bosschen bezet. De inw. worden als wreede en bloeddorstige wezens afgeschetst, en zijn vuuraanbidders. Het eil. levert slechts eenig sandelhout, gezouten hertenvleesch, rijst en sago op. Het land wordt door rajahs bestuurd; echter hebben de Nederlanders hier eenen onder-resident, met eene bezetting van 50 man, die ook de nabijgelegene eil. bezoeken. 143. 32. L. 8. 15. Z. B.

KISSETIË, zie Kistië.

KISSEY, Afr. riv., ten Z. van Matakong.

KISSIMA, Jap. stad; 15 mijlen N. van Nangasaki.

KISSING, Beij. dorp, Isarkreits.

KISSINGEN, Beij. stadje, Ned. Mainkreits, aan de Saale, met 1000 inw., gezondheidsbronnen, en zoutwerken.

KISSLEGG, zie Kislegg.

KISSUNA, Jap. stad, eil. Ximopoor.

KISSUTZA UIHLY, Hong. dorp, kom. Trentschin; met wijnhandel.

KISSZEK, Zevenb. dorp, kom. Klausenburg, met rijke zoutbronnen.

KIS-SZELYK, zie Klein-Schelken.

KISTAGNE, D. in Dalmatië, kreits Zara.

KISTAN, Rus. Aziat. berg in de woestijn der Kirgisen.

KIS-TAPOLCSAN, zie Klein Tapolschan.

KISTENBERG, 10,257 voeten hooge Zwits. berg, kanton Graauwbunderland.

KISTIË of *Kistezië*, het N. O. deel van het land der Osseten in Kaukazië.

KISTIMER en TULIBERTEN, Rus. volksstammen van Tartaarsche afkomst, gouv. Tomsk, aan den oever der Jenisea. De eersten zijn christenen en de laatsten schamanen; beide leven van de jagt en visscherij.

KISTNAGHURRY, O. Ind. stad, prov. Barramaul, met eenen bergpas. 96. 10. L. 12. 30. N. B.

KISTNAH, de grootste riv. in Voor-Indië, die uit drie bronnen ontspringt, als: 1. de eigenlijke Kistnah, die aan het W. deel van het Gathische gebergte, op 17. 65. N. B. en 91. 25. L. ontspringt, en Z. W. aanloopende, de Queena, Yairla, Gutpurba en Malpurba ontvangt, en zich bij Frozgur vereënigt met 2. De Beema, die mede op de Ghauts, op 19. 3. N. B, ontspringt, de Baum, Kookra, Mootamola, Noera, Maun, Seena en Boree ontvangt; en 3. de Toombuddrah, welks bronnen de Toongah en Budra, mede van het W. Ghauts- gebergte afkomen, zich bij Holla Honoor vereënigen, de Choordy, Wurdab en Baldavutty ontvangt, en bij Mooriconde in de Kistnah valt. Zoodra nu de riv. al deze takken ontvangen heeft, verlaat zij haren O. weg, verheft zich naar het N., en valt bij kaap Divy, met verscheidene armen (waaronder weer eene eigenlijke Kistnah, de N. arm, en de Sippeler de Z. arm, opmerking verdienen), in de golf van Bengalen. Haar loop bedraagt 130 mijlen. Onder de voornaamste takken behooren de Mussy en de Over of Kissir.

KISTNAPATAN, O. Ind. zeestad, prov. Carnate, met eene reede, visscherij en handel. 98. 2. L. 14. 12. N. B.

KISTNAPOORAM, O. Ind. stad, prov. Mysore. Verscheidene Ind. plaatsen dragen dezen naam, naar eene hunner godheden.

KISTNARAIPOOR, O. Ind. stad, prov. Mysore, distr. Patano.

KISTRANO, Noorw. D. in W. Finmarken.

KISTY, Aziat. stad der Afghanen, aan den Indus. 87. 49. L. 29. 18. N. B.

KIS-UJFALU, Hong. D., kom. Neutra.

KISVARDA of *Klein Wardein*, Hong. vlek, kom. Sabolcs, aan de Theisz.

KISZACSCH, Hong. D., kom. Batsch.

KISZKOWO, Pruis. stadje, regdst. Bromberg,; 400 inw. aan de Welna.

KISZOCZ, Hong. D., kom. Zips.

KISZOLIN, Rus. stadje, gouv. Volhynië, met 100 huizen.

KISZTHETI, distr. in 't land der Midzhegen in Aziat. Rusland, met 12 dorpen en marmergroeven.

KISZULCZA UJHELI of *Neustädtl*, Hong. dorp, kom. Trentschin.

KITAIGOROD, Rus. stadje, gouv. Podolië, met 1100 huizen.

KITAJOTACK, een der Alaskische eil., bij Aziat. Rusland, tot de Vosseneil. behoorende.

KITAISKA-SLOBODA, zie Maimatschin.

KITEKINO, Rus. D., gouv. Novogorod.

KITHERON, Turk. gebergte, sandschakat Egribos.

KITID, Hong. distr., kom. Hunyad.

KITIMIT, Rus. Aziat. riv., gouv. Irkutsk.

KITINAISE, dorp in Neder Egypte, aan den Nijl; 7 mijlen Z. van Faoua.

KITKAIARWI, Rus. meer, gouv. Finland.

KITOY, Rus. Aziat. riv., valt in de Angara.

KITRIAI, Griek. vlek in Messenië, met 500 huizen. 2. Haven op het Turk. eil. Sifanto.

KITRIES of *Kitris*, Turk. stad op Morea, sandschakat Mistra, bij de golf van Kuron, met oliehandel.

KITSCHI, Aziat. D. in Beludschistan.

KITSCHIGINA-KREPOST, Rus. Aziat. vlek, gouv. Orenburg.

KITSCHIK, Turk. Aziat. dorp in Natolië, nabij Brissa, met beroemde groeven, die het beste meerschuim voor pijpenkoppen opleveren, en wel 700 werklieden bezig houden.

KITSCHIK of *Karatscha*, Aziat. gebergte in de woestijn der Kirgisen, langs de riv. Ural. 2. Silindschik, zie Maloi.

KITSCHI-KABUR, Rus. Aziat. dorp der Lesghiërs.

KITSCHIN, Aziat. riv. in Dschagatai, valt in de Alexander's golf der Kaspische

sche zee.

KITSCHKELENKA, riv. in 't Rus. gouv. Pensa, valt in de Julawa.

KITSCHEU, Chin. stad, prov. Petcheli. 133. 40. L. 38. 22. N. B.

KITSEE of *Köpsceny*, Hong. vlek, kom. Wieselburg, met 2,400 inw.

KITSEKY, Japansch eil. bij Ximo.

KITTAN, een der Aziat. Lakediven.

KITTANING, hoofdplaats van het N. Amer. gr. Armstrong, prov. Pennsylvanië, aan de Alleghany riv., met 70 huizen. 298. 20. L. 40. 30. N. B.

KITTATINNY, bergketen der Alleghany bergen, in de N. Amer. Rep., die door de N. gedeelten van Pennsylvanië en Nieuw Jersey loopt.

KITTELSHEIM, Fr. dorp, dep. Ned. Rijn, arr. Straatsburg, met 760 inw.

KITTELSTHAL, dorp in Saks. Weimar, vorst. Eisenach, met gipsgroeven.

KITTERLAND, Eng. eil., nabij Man.

KITTERSDORF, Bad. dorp, Kinzigkreits, ambt Kork, met 1400 inw.

KITTERY, N. Amer. vlek, prov. Maine, gr. York, met 2020 inw.

KITTILA, Rus. dorp in Finland.

KITTIM, deel van de Afr. Sierra-Leona kust, tusschen Dinschebar en de riv. Galinhal.

KITTOOR, O. Ind. stad en distr. van Bejapore. 92. 56. L. 16. 46. N. B.

KITTS (ST.), zie St. Cristophel.

KITTSEE, Hong. dorp, kom. Wieselburg, met een schoon kasteel, van den vorst. ESZTERHAZY.

KITTYSCH, zie Alleghany gebergte.

KITU GRECSI, dorp in het vorst. Wallachië.

KITUL, O. Ind. stad, prov. Delhi.

KITWADA, Jap. stad van Niphon.

KITZBICHEL of *Kitzbühel*, Oostenr. vlek in Tyrol, kreits Schwatz, met veel vlas- en veeteelt en voorheen koper- en zilvermijnen.

KITZEN, Pruis. D., regdst. Merseburg.

KITZINGEN, Beij. landg., Ned. Mainkreits, aan de Dettelbach en Volbach, bevat op 1½ V. M., 10,000 inw. Het wordt door den Main bespoeld, en heeft vele bergen en heuvels. De voortbr. zijn: veel koren, aardappelen, gierst, vlas, hennep, tuin- en boomvruchten, en vooral wijn, hout, enz. 2. Hoofdstad van voorn. Beij. landg., aan den Main, door eene groote en schoone brug, met de voorstad Etwashausen vereënigd. Zij heeft 4 poorten, 3 roomsche, en 1 luth. kerk, 1 klooster, gymnasium, hospitaal, zieken-huizen en 3,600 inw., die fabr., scheepvaart en verzendingshandel langs den Main hebben. 49. 44. N. B.

KITZKAJA, Rus. stadje, gouv. Archangel.

KIUFA, zie Cufa.

KIUFAS, Rus. dorp, gouv. Finland, met vele molensteengroeven.

KIUFEUHEIM, Chin. D., prov. Shangtong, van waar de familie van den grooten CONFUCIUS afstamt, met onderscheidene gedenkstukken, daartoe betrekkelijk.

KIUHIEN, Chin. stad, prov. Koeitcheou. 2. Chin. stad, prov. Yunnan.

KIULANDSCHEU, Chin. stad, prov. Yunnan.

KIULI, Rus. Aziat. D., prov. Schirwan.

KIULONG, zie Maikong.

KIULONG-KIANG, eene der grootste riv. van Achter-Indië, welke diep in het gebergte van Thibet ontspringt, nabij den oorsprong der Irawaddy en andere groote riv. Zij loopt Z. O. waarts in China, en onder den naam van Kiulong, naar Laos, welk lands. zij onder den naam van Maykasiny doorstroomt, en eindelijk, als Kambodscha, door Indië in de Chinesche zee valt.

KIUMEN, Chin. vesting op 't eil. Hiumen of Emuy, prov. Fokiën.

KIUMSYK, KIUMZYK, stad in Achter-Indië, rijk Birma, prov. Ava.

KIUN, Chin. stad, prov. Honang.

KIUN-CHEU-FOE, hoofdstad van het Chin. eil. Hainan, met eene haven aan den mond eener riv., en veel handel.

KIUN-TCHIN, Chin. stad in Shangtong.

KIUN-TSCHEU, Chin. stad van den 2 rang, prov. Houquang, met eenen hoogen berg, volgens de Chinesche aardrijkskundigen, met 27 toppen, 36 kleine heuvels en 80 meren.

KIU-OU, Chin. stad van den 3 rang in Shensi.

KIURDISCH GEBERGTE, zie Kiurdistan.

KIURDISTAN, Perz. prov., naar deszelfs bewoners de *Kiurden*, dus genoemd, schoon thans hiertoe maar de O. helft van het eigenlijk Kiurdistan behoort, terwijl de W. helft, aan de Turken behoorende, in de prov. Schehrsor, Wan, Diarbekir en Bagdad verdeeld is. (Men zie de genoemde art.) Het Perz. aandeel, waarbij wij ons nu bepalen, is tusschen de prov. Azerbidia, Irak, Chusistan en Aziat. Turkije, of tusschen 63. 50. en 66. 30. L. en 32. 30. en 36. 10. N. B. gelegen, hoewel de grenzen ten W. niet zeker bepaald zijn, en hier onderscheidene stammen, al naar dat het hun goeddunkt, nu eens de oppermagt der Turken, en dan weder die der Perzen erkennen. De oppervlakte beloopt ongeveer 610 V. M. Het land is berg-

ach-

achtig, heeft groote en kleine dalen, heerlijke streken, en bekoorlijke afwisselingen. Het verheft zich 42 à 4800 voeten boven de oppervlakte der zee, terwijl de bergrijen van het N. O. naar het Z. W. loopen. De Zagros, een tak van het Kiurdisch gebergte, die uit de hooge vlakten van Armenië komt, maakt de grenzen uit tegen Turkije. Uit hetzelve komt ten N. O. de Elwend of Erwend, met eenige takken voort, waarvan het gebergte van Laristan of Dernawend ten Z. O. loopt, en Laristan van Chusistan scheidt. Ten O. van den Zagros is de Bisutun, (de *Brgistan* van DIODORUS) 8,016 voeten hoog, waarbij het beroemde gedenkteeken Tak-Bostan of Tacht-Rostem. Ook is hier een bergpas naar Turkije, waarschijnlijk de Oude Medische Pforte, en de *Zagri Pyloe* der Grieken en Romeinen. De bergen bestaan, deels uit kale rotsen, deels echter zijn zij ook met schoone bosschen bezet, die tot aan de sneeuwlinie reiken. De grond aan de bergen en in de dalen is steenachtig, niet algemeen vruchtbaar, en moet zorgvuldig behandeld worden. Maar de vlakte van Kirmanschah is zeer vruchtbaar. De voorn. riv. zijn: de Kerah, Karasu of Gertisch, met de Dinewer, Seilan, Dschur en Kurremabad; de groote Zab, de Kawmaschar, de Harfan en Beja.— De luchtsgesteldheid is gematigd; doch des winters zeer koud en met veel sneeuw; des zomers zeer heet, en echter vrij gezond. Het land wordt meestal door *Ilats* of stammen van zwervende volken bewoond, wier voornaamste bestaan de veeteelt is. Echter hebben de meesten ook nog eenigen landbouw, en telen tarw, gerst, rijst, gierst, druiven, overvloed van boomvruchten, kastanjes, enz. Zij hebben kameelen, paarden, rundvee, schapen met vetstaarten, geiten en veel hoenders. 2. Zij maken boter en kaas, en zoeken galnoten en manna in de bosschen, die zij verkoopen. Verder weven zij mantels, viltenkleeden, en maken koper- en ijzerwerk. 1. Van de roofdieren heeft men hier beeren, panters, lynxen, hyena's, jakhalzen en vossen. Fabr. vindt men alleen in de hoofdstad. De uitvoer bestaat in vee en voortbr. van hetzelve, vooral in kemelshaar, wol, gerst, katoen, manna, galnoten, terpentijn, enz., waarmede zij op Bagdad en Hamadan handel drijven. Voor den binnenlandschen handel is Kermanschah het middelpunt. De inw. zijn meestal Kiurden, die in het geheel één millioen sterk zijn, doch waarvan hier slechts 35,000 familiën van de stammen *Mekris*, *Bilbas*, *Giafs*, *Guras*, *Buras*, *Sunsur*, *Leks*, *Kotschunlus* en *Scheghegis*, te zamen 180,000 zielen, wonen. Zij hebben een onaangenaam voorkomen, kleine oogen, donkere huid, wijden, openen mond, zwart haar, breede schouders en een wild uitzigt. Zij gaan, tot aan de jongelingsjaren, naakt, worden tegen alle moeijelijkheden gehard, en kleeden zich verder zeer slecht. GARDANE schildert hen als onwetend, traag, eigenzinnig en diefachtig, hetwelk ook KINNEIR bevestigt; doch moed en dapperheid kan men ten minste aan geen volk ontzeggen, uit hetwelk de grootste helden der Perzische geschiedenis hunnen oorsprong genomen hebben. Dit is zeker, dat zij de stoutste en ondernemendste roovers zijn, waarbij zij ook moorden, terwijl zij tevens noch gastvrijheid, noch trouw aan hun woord bezitten. Meestal zijn zij zwervende, doch sommigen leven in steden en dorpen. Zij hebben hunne vorsten, die van de Turken of Perzen afhangen. De overige bewoners dezer prov. zijn de Laren en Kasendschirsen, de Esscharen, de Bilbaërs, een oorlogzuchtig volk in het gebergte, te zamen ongeveer 400 à 450,000 zielen uitmakende. De geheele prov. maakt slechts een beglerbegschap uit, hetwelk echter ook de prov. Hamadan bevat. De stadhouder, thans een prins van den bloede, heeft een aanzienlijk inkomen. Verder staan de Ilats onder hunne khans en de Bilbaërs onder hunne oudsten. Velen van dezelve zijn vrij, onafhankelijk, en betalen zelfs geene schatting, noch leveren eenig krijgsvolk. De prov. wordt in onderscheidene distr. verdeeld, die naar den voornaam der steden genoemd worden. De hoofdstad is Kermanschah.

KIURGANOR, Chin. meer in Mongolië, 23 V. M. groot, hetwelk de riv. Emil, Ergetjula, Arasan en andere ontvangt, en in de Alaktugal afloopt.

KIURLI, tak van de Aziat. riv. Irtysch in Chineesch Mongolië.

KIUSIU, zie Ximo.

KIUTAIAH, zie Kutahia.

KIU-TCHEOU-FOE, Chin. stad, prov. Tschekiang. 136. 25. L. 29. 2. N. B.

KIUTSIN, klein Chin. eil. prov. Tschekiang.

KIVALA, gebergte in 't Rus. gouv. Finland, kreits Uleaborg, aan de Kerni.

KIWANA, KUWANA, Jap. koopstad op 't eil. Niphon.

KIWARSU, Turk. Aziat. dorp, prov. Diarbekir.

KIY, Rus. dorp, gouv. Tomsk.

KI-YANG, Chin. stad, prov. Quangtong.

KI-YUL, O. Ind. riv., prov. Behar.

KIZ, Aziat. stad van groot Bucharije; 96 N. W. van Samarcand.

KIZDER, Hong. dorp, kom. Barany.

KIZIL, zie Kisil, No. 1.

KIZILAGADJE, Perz. dorp in Ghilan.

KIZILERMAK, riv. van klein Azië, die op den berg Argish ontspringt en in de Zwarte zee stroomt.

KIZILHIZAR, Turk. Aziat. D. in Syrië.

KIZIL-IRMAK, zie Kisil-Irmak.

KIZILJAK, Aziat. meer in Dschagatai.

KIZIL-KAN, Turk. Aziat. stad in Diarbekir; 4 mijlen van Wardin.

KIZIL-KULESS, zie Leanders-toren.

KIZIL-OZEN, Perz. riv., die bij Sennah in Diarbekir, ontspringt, Irak van Azerbidia scheidt, de Karanka en Shahrood ontvangt, en in de Kaspische zee valt.

KIZIL-RABAT, Turk. D. in Irak-Arabi.

KIZLIMAN, Turk. Aziat. kaap, prov. Ilschil.

KLAARWATER, Z. Afr. distr. aan de kaap de Goede Hoop, aan de Oranje-riv., meestal door Griquas bewoond, en daarom, door de Engelschen Griquatown genaamd.

KLAASKINDERKERKEN, Nederl. dorp, prov. Zeeland, distr. Zierikzee.

KLAASWAAL, Nederl. dorp in Z. Holland, distr. Dordrecht, met 680 inw.

KLABO, Noorw. stadje, stift Drontheim, met 1000 inw.

KLACKSCHAN, Hong. D., kom. Barsch.

KLACKSCHANI, Hong. dorp, kom. Trentschin.

KLACSCHANO, Hong. D., kom. Bereg.

KLADAIN, Turk. stadje in Bosnië.

KLADER, D. in Mecklenburg-Schwerin, ambt Gustrow, met 1910 inw.

KLADNO, Boh. stadje, kreits Rakonitz, aan eenen berg, met een fraai kasteel en 200 huizen.

KLADOVA, Turk. dorp, sands. Widdin.

KLADOW, D. in Mecklenb.-Schwerin.

KLADOWA, Hong. dorp, kom. Arad.

KLADRAU of *Kladrub*, Boh. stadje, kreits Pilsen; aan de Beraunka, met 1000 inw. en steengroeven.

KLADEIN, Turk. dorp, sands. Isvornik.

KLADRUB, Boh. dorp, kreits Chrudim, aan de Elbe. 2. Zie Kladrau.

KLADRUM, dorp in Meklenburg-Schwerin, ambt Lubz, met 600 inw.

KLADZKO, zie Glatz.

KLAFEDAL, Zweed. D. Gothenborgslän.

KLAFIU-EKUMÜK, zie Ckasi-Ckumük.

KLAGENFURTH, Illyr. kreits, gouv. Laybach, in het N. en O. aan Stiermarken grenzende, en op $11\frac{1}{8}$ V. M. 163,000 inw. bevattende. De kreits is zeer bergachtig, maar heeft schoone en vruchtbare dalen, die koren, vlas, tuin- en boomvruchten voortbrengen. Aan de bergen liggen schoone bosschen. De riv. de Drave ontvangt hier de Glan, Gurk, Lavant, Fella, Meesbach, enz. Het grootste meer is het Worth of Klagenfurther meer, waaruit het Worth-kanaal komt. De hoogste bergen zijn de Loibel, over welken de voornaamste weg naar Laybach gaat, en de groote Predl. De lucht is er zuiver en gezond, doch men vindt er vele menschen met kropgezwellen. Het rijk der delfstoffen is hier bijzonder overvloedig, en levert zilver, lood en ijzer op. 2. Hoofdstad van voorn. Illyr. kreits, aan de Glan, en door het Worth-kanaal, met het meer Worth gemeenschap hebbende, de zetel van onderscheidene regerings-collegiën en van eenen bisschop, goed en regelmatig gebouwd, met 4 poorten, 7 kerken, 2 hospitalen, 1 klooster, 1 weeshuis, 1 lyceüm, met eene bibliotheek, 17 rectoren en 19 professoren; 1 gymnasium en andere scholen, een genootschap voor den landbouw en de schoone kunsten, aanzienlijke kunstverzamelingen, een groot zieken-, kraamvrouwen-, krankzinnigen-, werk- en tuchthuis, en 9,500 inw., die onderscheidene fabr., vooral van fijne lakens en zijde, en sterken verzendingshandel hebben. 31. 41. L. 46. 12. N. B.

KLAM, Oostenr. vlek in de Mnhl-kreits. 2. IJzerwerk in Stiermarken, kreits, Judenburg.

KLAMINA AGNONA, W. Afr. vlek, kon. Dahomy.

KLAMPENBURG, Deen. D., in Zeeland.

KLAN, Illyr. vlek, kreits Adelsberg.

KLANJECZ, Croatisch vlek, kom. Warasdin. 46. 3. N. B. 33. 30. L.

KLAPAY, Boh. dorp, kreits Leutmeritz, met een vervallen kasteel op eene bazaltrots.

KLAPPEN, Zweed. eil., Malmohus-län.

KLAPPERSTEINE, 3456 voet hooge berg in Pruis. Silezië.

KLARA, zie Clara Elf.

KLARENBERG, berg in 't Poolsch waiw. Kalisch.

KLASAU, zie Glassau.

KLASTISI, Rus. dorp, gouv. Witebsk.

KLASCHTROM, Hong. D., kom. Bereg.

KLASTROMFALVA, groot Hong. dorp, kom. Bereg, distr. Krajna-Bubuliska en Kajdano.

KLASZITA, Hong. dorp, kom. Hont, in

in een groot dal, met groote bosschen, maar weinig landbouw.

KLATERING, Nederl. buurt in Drenthe, nabij 't dorp Beilen.

KLATTAU, Boh. kreits, ten Z. W. en W. aan Beijeren grenzende, en volgens LICHTENSTEIN ongeveer 145,800 inw. bevattende. Het is ten W. zeer bergachtig, en heeft vele kleine riv., zoo als de Bradlenka of Rothangel, de Bratawa, Uslowa en Radbusa, die alle in de Beraunka vallen. Er zijn vele bosschen, goede veeteelt, tamelijke landbouw, en fabr. voor linnen, wollen stoffen, kant, glas, terpentijn en aluin, marmergroeven, enz. 2. K. of *Klattowka*, hoofdstad van voorn. kreits, aan de Bradlenka, goed gebouwd, met een kasteel en 3,900 inw., die laken- en kousenweverijen hebben. Niet ver van hier is de gezondheidsbron Klatowka, benevens marmergroeven. 31. 1. L. 49. 23. 42. N. B.

KLATTER, Nederl. fort op Java.

KLATTOWKA, zie Klattau.

KLAUDA, zie Gozzi.

KLAUEN, Han. dorp in Hildesheim.

KLAUS, zie Christianshaab.

KLAUSBERG, zie Clausthal, en Nikolaasberg.

KLEAT, Rus. Aziat. dorp in Tscherkessië.

KLEBRONN, Wurt. D., Neckarkreits.

KLEBUT, golf op 't O. Ind. eil. Borneo.

KLECHIEVICZA, tak der Dinarische Alpen, Turk. sands. Aludschehissan.

KLECK, rots in de Croatische Militair- grenzen, 6,500 voeten boven de zee verheven.

KLECKO, Pruis. stad, regdst. Bromberg.

KLECZEWO, Pool. stad, waiw. Kalisch.

KLEDERN, Hong. dorp, kom. Presburg, op 't eil. Schutt in den Donau, niet ver van Sommerein.

KLEEBERG, zie Cleeberg en Cleeburg. 2. Nassausch vlek, ambt Usingen.

KLEEF, Pruis. regdst., prov. Gulik Berg, en Kleef uit de voormalige hert. Kleef, Elten en Gelder, enz. zamengesteld, tusschen de Nederlanden, de regdst. Munster, Dusseldorp en Aken gelegen, en op 49¾ V. M., 64,700 inw. bevattende. Het is in 6 kreitsen verdeeld. 2. Pruis. kreits in voorn. regdst., een deel van het voorm. hert. Kleef, in het N. aan de Nederlanden grenzende, en op 9 V. M., 36,450 inw. bevattende. Hij wordt door den Rijn en de Nierse bespoeld, heeft eenen vlakken grond, en ten W. van Kleef het groote Kleefsche of zoogenoemde Rijksbosch. De grond is hier en daar zandig, maar over het algemeen vruchtbaar. Landbouw en veeteelt zijn de voorn. takken van bestaan. Er zijn goede weiden, en er wordt een aanzienlijke handel in klaverzaad gedreven. Ook is de zoogenoemde Dusseler boter een belangrijk artikel van uitvoer. Verder heeft de kreits tabak en turf, goede visscherij, doch weinig fabr. 3. Hoofdstad van voorn. Pruis. regdst. en kreits, aan de riv. Kermisdal; ½ mijl van den Rijn, waarmede zij door het Spoy kanaal gemeenschap heeft. Zij is de zetel der regeringscollegiën, heeft eenen heerlijken omtrek, is met muren omringd, bestaat uit de boven en beneden stad, en heeft het koninklijk slot Zwanenburg met groote tuinen, 2 roomsche, 1 luth., 1 herv. en 1 doopsgezinden kerk, 1 synagoge, 1 hospitaal, 1 collegie voor de geneeskunde, gymnasium en 6,750 inw., die fabr. van wollen stoffen, kousen, mutsen, hoeden, leder, snuif, tabak, spiegels, horologiën en azijnstokerijen hebben. In de nabijheid zijn de beroemde beplantingen, van prins MAURITS van NASSAU afkomstig, en in de diergaarde is eene gezondheidsbron. 29. 47. L. 51. 48. N. B.

KLEEF (GULIK, BERG EN), Pruis. prov., de 3 hert. Gulik, Kleef en Berg, benevens de voormalige vrije rijksstad, en een deel van het aartsbisdom Keulen, enz. bevattende, en tusschen ons vaderland en de prov. Westfalen en Neder-Rijn, of tusschen 23. 35. en 25. 25. L. en 50. 38. en 51. 55. N. B. gelegen, en volgens STEIN, op 167¼ (HOFMANN heeft 158½) V. M. 935,000 inw. bevattende. De Rijn verdeelt de prov. in 2 deelen, waarvan dat, aan den regter oever tot aan de Lippe, zeer bergachtig is, en meestal eenen steenachtigen, onvruchtbaren grond heeft. Aan den linker oever zijn, in het Z., wel eenige hoogten, maar ook schoone vruchtbare vlakten; doch in het N. is de grond geheel vlak, en zeer moerassig. Het voorn. gebergte is het Westerwoud, dat onderscheidene takken heeft, ruw en koud, doch niet hooger dan 2,000 voeten is; terwijl het Zevengebergte, dat hier aangrenst, 7 bergtoppen heeft, waaronder de Löwenberg 1896; de Oelberg 1827, en de Drachenfels 1473 voeten hoog is. De voornaamste riv. is de Rijn, die de Sieg, de Wipper, de Roer, de Emscher, de Lippe, enz. ontvangt; de Nierse, valt in de Maas. De luchtsgesteldheid is gematigd, en aan den regter oever van den Rijn zuiver en gezond; op de bergen ruw en koud, doch aan den linker oever nat en dampig. De omtrek

trek van Bonn is heerlijk. De voortbr. zijn: tam en wild gevogelte, visch, bijen, koren, peulvruchten, voeder voor het vee, veel hout, groenten, een weinig hop, tabak, wijn, boomvruchten, veel vlas en hout, verder steenkolen, ijzer, lood, marmer, albaster en lei. De landbouw is er, door den veelal steenachtigen grond, niet voordeelig. De veeteelt is niet genoegzaam voor de behoefte, maar de schapen- en varkensfokkerij zijn van belang. Deze prov. is rijk in fabr., zoo dat NEMNICH, het Bergsche *een Engeland in het klein* noemt. Zij bestaan vooral in ijzer- en staalfabr., papier-, kruid-, olie-, verw- en volmolens; lood- en ijzergieterijen, kopersmederijen, looijerijen, katoenspinnerijen, bleekerijen, enz.; — fabr. van laken, zijden, wollen, linnen en katoenen stoffen, tabak, garen en hoeden; branderijen, glasblazerijen, aardewerkfabr., enz. De voorn. fabrijksteden zijn: Elberfeld, Solingen, Reinscheidt, Mühlheim en Crefeld. De uitvoer van fabrijkwaren en de commissie- en verzendingshandel op ons vaderland enz. zijn belangrijk. De voornaamste koopstad is Keulen en verder Wesel, Neusz, Emmerik, Dusseldorp, en andere aan den Rijn gelegene plaatsen. De groote wegen zijn zeer goed ingerigt. De meeste inw. belijden den roomschen godsdienst. Voor het wetenschappelijk onderwijs wordt, door onderscheidene inrigtingen, gezorgd. Behalve de nieuw opgerigte hoogeschool te Bonn, zijn er gymnasiën te Dusseldorp, Essen, Wesel, Munster, Eisel, Kleef, Emmerik, Duisburg, Keulen, Neusz en Bonn. Doch al deze inrigtingen roepen om verbetering, terwijl het lager onderwijs veelal slecht, en aan den linker Rijnoever geheel en al verwaarloosd is. De regering is reeds vrij algemeen als die der andere prov. ingerigt. De hoofdstad is Keulen.

KLEESTADT, Hes. dorp, prov. Starkenburg.

KLEGGAU, KLETTGAU, Bad. lands., Donaukreits, aan den regter Rijnoever, $5\frac{1}{2}$ V. M. groot, met 7,800 inw., vruchtbaar in wijn, koren en vee.

KLEGNA, Turk. stad van Morea.

KLEIN, *de woorden, die hiermede beginnen, en niet hier onder gevonden worden, zoeke men op den eigennaam, of op* GROOT *met den eigennaam, zoo als Klein Linden, zie Groot Linden.*

KLEINAKKANI, zie Akamez.

KLEIN AKRA, Afr. Negerdorp, aan de kust van Guinea, bij het Nederl. fort Crevecœur.

KLEIN ALLMERODE, Keur-Hes. D., prov. Neder Hessen, met 500 inw.

KLEIN ALSLEBEN, dorp in Anhalt-Dessau, ambt Groot-Alsleben.

KLEIN AMBERG, zie Abenberg.

KLEIN APPOLLINOPOLIS, zie Kuss.

KLEIN ARDRAH, voorname Afr. koopplaats, aan de Slavenkust, ook Ofra genoemd.

KLEIN ASPACH, Wurt. dorp, Neckarkreits, met 600 inw.

KLEINAUHEIM, Hes. dorpje, vorst. Starkenburg, met 500 inw.

KLEINAUPA, Boh. dorp, kreits Königingrätz, aan den voet van den Sneeuwkop, met vele linnenwevers en ongeveer 600 inw.

KLEIN AZIË, zie Natolië.

KLEIN BARNITZ, dorp in Oldenburg, in de Gross-Voogdij.

KLEINBECKERN, Pruis. dorp, Silez. regdst. Liegnitz.

KLEIN BERKEL, Han. dorpje, vorst. Kalenberg, met 360 inw.

KLEIN BOTOL TOBAGO SIMA, Chin. eil. bij het groote eil. van dien naam. 141. 40. L. 21. 50. N. B.

KLEIN BROICH, Pruis. D. bij Broich.

KLEIN BUBAINEN of *Bubahnen*, Pruis. dorp, regdst. Gumbinnen, kreits Insterburg, aan de Pregel.

KLEINBUKOW, Pruis. dorpje, regdst. Frankfort, kreits Lebus, aan de Stobberow en het Bukow-meer, met maar 150 inw.

KLEINBUNZEL, zie Boleslawice.

KLEIN BURG, Han. dorp, vorst. Lünenburg.

KLEIN COLURI, Turk. eil. of rots in den archipel, in de golf van Aina, bij Coluri.

KLEINCOMMENDO, EKKITEKKI, ALDEA DOS TERRAS, Afr. negerdorp aan de Goudkust van Guinea, met 100 huizen, bij de Nederlandsche forten St. Sebastiaan en Vredenburg.

KLEIN CORTAILLE, Zwits. dorp, kanton Neufchatel, aan het meer, met de grootste katoendrukkerij van het kanton.

KLEINDALKEI, zie Mughall.

KLEINDIOSPOLIS, zie Hau.

KLEIN DÖRFL, Hong. dorp, kom. Eisenburg, Z. ven Kirschfalu.

KLEIN DRAKENSTEIN, landstr. aan de kaap de Goede Hoop, in het distr. Stellenbosch en Drakenstein, met aanzienlijke landhoeven en veel wijnteelt.

KLEIN DSCHANGATAI, Rus. Aziat. dorp, prov. Daghestan.

KLEINEN, Hong. D., kom. Honth.

KLEIN EN GROOT ABEELE, Nederl. dorp, prov. Zeeland, eil. Walcheren.

KLEIN GANGHELLA, Afr. lands. in het kon. Matamba, in Neder Guinea.
KLEINE ALSTER, riv. in het stadsgebied van Hamburg, welke in de Elbe valt.
KLEINE AUE, riv. in 't hert. Brunswijk.
KLEINE BAAI, *Baai van Santa Cruz* of *Angra Pequena*, baai in 't Afr. Kafferland, met eenige eil., die haar tegen alle winden dekken.
KLEINE DELME, riv. in Holstein-Oldenburg, die in de Ochtum, en met deze in de Weser valt.
KLEINE GEISBACH, Hes. riv. in Fulda.
KLEINEMEER, Nederl. buurt, prov. en arr. Groningen, bij Sappemeer.
KLEINENBERG, Pruis. stadje, regdst. Minden. 2. Nassausch D., ambt Pyrmont.
KLEINENGLIS, Hes. dorpje, prov. Neder-Hessen, met 330 inw.
KLEINE BRAKRIVIER, Afr. riv. in het land der Kaffers.
KLEINE BREUGEL, zie Petit Brug.
KLEINE GELMEN, zie Petit Jamine.
KLEINE KEISKAMMA, Z. Afr. riv. in het Kafferland.
KLEINENGSUNGEN, Wurt. dorp, Schwarzwaldkreits.
KLEINENSEE, Keur-Hes. dorp, prov. Neder-Hessen.
KLEINE OASE, vruchtbare Afr. landstreek in de groote woestijn, ten W. van Egypte, onder 29. 2. N. B., nog weinig bekend: volgens sommigen, de verzamelplaats der Beduïnen.
KLEINERN, dorp in Saksen-Gotha, ambt Riesenberg, aan de Weser.
KLEINE RIVIER, riv. aan de kaap de Goede Hoop, valt tusschen kaap Fals en kaap Aguilhas in zee.
KLEINE SPAUWEN, zie Petit Spauwen.
KLEINE RUSSEN, zie Kozakken.
KLEINFLOTBECK, Deen. dorp in Holstein, heerl. Pennenberg.
KLEINFLÖTE, Han. dorp, vorst. Hildesheim, met 200 inw.
KLEINFRIEDEN, Han. D., vorst. Hildesheim, met 810 inw.
KLEINGARTACH, Wurt. stadje, Neckarkreits, aan de Leinebache; 800 inw.
KLEINGEMÜNDE, Bad. dorp, Neckarkreits, aan den Neckar, tegenover de stad Gemünd, met 750 inw. en veel wijnbergen.
KLEINGERA, zie Luckenwalde.
KLEIN GESCHWEND, D. in Schwarzburg-Rudolstadt, ambt Leutenburg.
KLEIN GLATBACH, zie Gladbach.
KLEIN GLIENICKE, Pruis. dorpje, regdst. Potsdam, met 155 inw.
KLEIN JECZA, Hong. D. in Banaat.
KLEIN-GLOCKNER, 11,972 voet hooge bergtop der Dinarische Alpen.
KLEIN HAMPTON, zie Hampton.
KLEINHAUSEN, Hes. dorp, vorst. Starkenburg, ambt Lorsch; 670 inw.
KLEIN HEPPACH, Wurt. dorp, Neckarkreits, met 500 inw.
KLEIN HUNINGEN, Zwits. dorp, kanton Bazel, aan den Rijn, met zalmvangst.
KLEINIKODLER, Hong. distr. in Zevenbergen, kom. Clausenburg.
KLEININGERSHEIM, Wurt. dorpje, Neckarkreits, met 460 inw.
KLEINISSINI, Afr. dorp aan de kust van Guinea, uit drie hoopen hutten bestaande; 9 mijlen ten O. van den mond der Sueiro.
KLEINILSEDEN, Han. dorp, vorst. Hildesheim.
KLEIN JAVA, zie Bali.
KLEIN JECZA, Hong. D. in 't Banaat.
KLEIN KAKOWA, Hong. D. in 't Banaat.
KLEINKARB, gr. hert. Hes. dorp, prov. Op. Hessen, met 580 inw.
KLEINKAZ, Pruis. dorp, regdst. Dantzig, met ijzer- en staalfabr.
KLEIN-KEY, een der Moluksche eil., tot de groep der Keys behoorende; Z. W. van Groot-Key.
KLEIN KIKINDA, Hong. D. in 't Banaat.
KLEINKNIEGNITZ, Pruis. dorp, regdst. Reichenbach, met 600 inw. en marmergroeven.
KLEIN KOMORN, zie Kis-Komarom.
KLEINKOTZENAU, Pruis. dorpje, Silez. regdst. Liegnitz, met 300 inw.
KLEIN KROTZENBURG, Hes. dorp, prov. Starkenburg, aan den Main.
KLEINKUBRA, Hong. dorp, kom. Trentschin, met zuurbronnen.
KLEIN KULARI, Rus. Aziat. dorp in Circassië.
KLEIN LAFFERDEN, Han. dorp, vorst. Hildesheim, met 650 inw.
KLEINLANGHEIM, Beij. dorp, Neder Mainkreits, met 950 inw.
KLEINLAUFENBURG, Bad. stadje, Treisamkreits, aan den Rijn, door eene brug met de Zwits. stad Laufenburg verbonden, met 320 inw.
KLEINLEMBERG, zie Neustadt.
KLEINLOMNITZ, Boh. dorp, kreits Bidschow.
KLEIN LUDER, Keur-Hes. dorpje, prov. Fulda, aan de Luder; 500 inw.
KLEINLUKAWITZ, Boh. dorp, kreits Chrudim, met vitrioolfabr.
KLEIN LARISTAN, Perz. distr., prov. Chusistan, onderprov. Laristan, met 30,000 inw. De hoofdpl. is Dessi Minidezu of Dess.
KLEIN MAHNER, Han. dorp, vorst. Hildesheim.

KLEIN MARTINIQUE, zie Grenadillen.
KLEIN MAZEIRA, klein eil. aan de Arab. kust, ten N. van Isolette.
KLEIN MIQUILEN, N. Amer. eil. in de golf van St. Laurens.
KLEIN MOHRAU, Oostenr. Silez. D., kreits Troppau, met 950 inw.
KLEIN MUHLINGEN, dorp in Anhalt-Bernburg.
KLEIN MORLAST, Wurt. dorpje, Neckarkreits.
KLEIN NEUDORF, dorp in Oldenburg, vorst. Lubeck.
KLEIN NIKLOBER, Hong. distr. in Zevenbergen.
KLEINNOSSEN, Pruis. dorpje, regdst. Reichenbach, kreits Munsterberg.
KLEIN NUCHEL, dorp in Oldenburg, vorst. Lubeck.
KLEIN OBY, Moluksch eil., ten N. W. van Oby.
KLEINÖLS, Pruis. D., regdst. Breslau.
KLEINOSTHEIM, Beij. dorp, Neder-Mainkreits, met 850 inw.
KLEIN OTAHEITE, het kleinste schiereil. van het Austr. eil. Otaheite.
KLEIN PAPA, Schot. eil., ten W. van Hitland.
KLEIN PARIEN, D. in 't hert. Oldenb.
KLEIN PARYS, Fr. vastigheid op de Afr. Peperkust. 2. Afr. riv.; 15 uren ten W. van kaap Palmas.
KLEINPECHLARN, Oostenr. dorp, kreits Boven den Mannhartsberg, aan den Donau.
KLEIN POPO, Afr. Negerrijk aan de Slavenkust van Guinea.
KLEIN PRAMPRAM, Afr. Negerdorp in het land Ningo of Adampi, in het binnenland der Goudkust, met eene versterkte Engelsche factorij.
KLEIN PUSCHLEBEN, dorp in Anhalt-Kothen, ambt Monchniënberg.
KLEIN REGIS, N. Amer. eil. in Op. Canada, voor den St. Lourens.
KLEIN KEINSDORF, D. in het vorst. Reusz, ambt Greisz, aan den Elster, digt aan den Zilverberg.
KLEIN RINDERFELD, Beij. dorp, Neder-Mainkreits, met 500 inw.
KLEIN ROGGEVELD, Z. Afr. landstreek in het distr. Stellenbosch, en Drakenstein, aan de Kaap de Goede Hoop, met paardenfokkerij.
KLEIN ROOG, Rus. eil., gouv. Esthland, voor de golf van Roogerwick.
KLEIN RUHDEN, dorp in Brunswijk, Hartzdistr., aan de Nette, met 550 inw.
KLEIN RUSLAND, MALO-ROSSINSKAJA, gedeelte van Rusland, het eigenlijke land der Malo- of Klein Russen, thans ook wel Kozakken genoemd, hetwelk eigenlijk eerst in de 17 eeuw, met Rusland vereënigd is. Men verstond onder Klein Rusland de geheele Ukraine, zoover die door Klein Russen of Kozakken bewoond was, namelijk de prov. Kiow, Novogorod, Sewersk, Tschernigow, het grootste deel van Cherkow, en eenige stukken van Kursk en Jekaterinoslaw, waarvan echter het W. deel van Kiow tot Polen behoorde, en de Poolsche Ukraine uitmaakte, welke eerst in 1793, geheel aan Rusland kwam. Thans zijn de Ukrainsche prov. in 4 gouv. verdeeld, als: Kiow, de Slobodische Ukraine, Tschernigow en Pultawa, welke 4 gouv. de woonplaats der Kleine Russen zijn, en eigenlijk het schoonste, meest bevolkte en welvarendste gedeelte des rijks uitmaken. Zij bevatten op eene oppervlakte van 4,138 V. M., 6,124,600 inw.
KLEINSACHSENHEIM, Wurt. dorp, Neckarkreits.
KLEINSAROS, Hong. dorp in Zevenbergen, kom. Kokelburg.
KLEINSCHELKEN of *Kis-Szelyk*, Hong. marktvlek in Zevenbergen.
KLEINSCHLATTEN, zie Goldenmark.
KKEINSCHMALKALDEN, dorp van Keur-Hessen en Saksen-Gotha, gr. Henneberg, met 850 inw.
KLEINSCHWALBACH, Pruis. dorp, regdst. Coblentz, met 600 inw. en 8 mineraalbronnen, waarvan 's jaarlijk 120,000 kruiken verzonden worden.
KLEIN SEELHEIM, Keur-Hes. dorp, prov. Opper Hessen, met 510 inw.
KLEIN-SENT-MIKLOSCH, Hong. D. in het Banaat, aan de Marosch.
KLEIN SESTRO, zie Klein Parijs, No. 2.
KLEINSKAL, Boh. heerl. kreits Bunzlau.
KLEINSOLDEKOW, Pruisisch dorp, regdst. Cöslin, kreits Schlawe-Pollnow.
KLEINSTERZ, Beij. dorp, Opper-Mainkreits, landg. Waldsassen.
KLEINSTETTEN, Oostenr. heerl. in Stiermarken, kreits Marburg.
KLEIN STOCKHEIM, Brunsw. dorp, distr. Wolfenbuttel.
KLEIN STOKHOLM, zie Stokholm.
KLEINSTREHLITZ, MALE STREHLETZKE, Pruis. dorp, regdst. Oppeln.
KLEIN TABAGO, W. Ind. eil., ten N. O. van Tabago.
KLEIN TABO, Afr. Negerdorp, aan de Ivoorkust, aan de riv. San Pedro.
KLEIN TAPOLSCHAN, Hong. distr. en vlek, kom. Barsch, tusschen bergen, met 1800 inw. en lakenfabr.
KLEIN TETTAU, Beij. dorp, Opper Mainkreits, landg. Lauenstein.

KLEIN

Klein Timmendorf, dorp in het hert. Oldenburg.

Klein Tinz, Pruis. D., regdst. Reichenbach, kreits Nimptsch, met 330 inw.

Klein Tuinstad, Hes. dorp, prov. Starkenburg, met 780 inw.

Klein Urban, Morav. dorp, kreits Brünn.

Klein Vahlberg, Brunsw. dorp, distr. Wolfenbuttel.

Klein Villars, Wurt. dorp, Neckarkreits.

Kleinwallstadt, Beij. landg., Neder Mainkreits, bevat op 2 V. M., 4,260 inw., is zeer bergachtig, heeft vele bosschen en veeteelt. 2. Vlek in voorn. landg., aan den Main, met 1060 inw., wijnteelt en handel in hout.

Klein Wardein, zie Kis Wardein.

Kleinweil, Beij. dorp, Isarkreits.

Kleinwelka, Saks. dorpje der Lausnitz, bij Bauzen, met 300 inw.

Kleinwerther, Pruis. dorp, regdst. Erfurt, met zwavelbronnen.

Klein Westheke, dorp in 't hert. Oldenburg.

Klein Wölkau, Pruis. D., regdst. Merseburg, kreits Delitzsch.

Klein Wukenes, dorp in Anhalt-Kothen, ambt. Kothen.

Kleinzell, zie Czell.

Kleinzerbst, zie Zörbig.

Kleissoura, Turk. dorp in Morea.

Kleive, Noorw. dorp, stift Drontheim, met 1700 inw.

Kleitschberg, 1508 voet hooge Pruis. berg in Silezië.

Klek, het uiteinde der Julische Alpen, aan de golf van Venetië.

Klekenau, Hong. dorp, kom. Zips.

Klekno, zie Klezko.

Klemenswerth, Han. gehucht, vorst. Osnabruck, met het jagtslot van den hertog van Arensberg.

Klement, O. Ind. zeeëngte tusschen de eil. Belluton en Banca.

Klements (St.), Deen. dorp, eil. Amrum, stift Rypen.

Klementsker, Deen. dorp, eil. Bornholm, met 1270 inw.

Klemenzow, Pool. D., waiw. Lublin.

Klenow, Boh. vlek, kreits Pilsen.

Klenowitz, Morav. dorp, kreits Olmutz, met 500 inw.

Klentnitz, Morav. D., kreits Brünn.

Klentsch, Boh. dorp, kreits Klattau.

Klenzau, dorp in het hert. Oldenburg, ambt Euen.

Klenze, Han. dorp, vorst. Lüneburg.

Klepars, zie Krakau.

Kleppen, klein Afr. eil., aan de W. kust. 32. 10. Z. B.

Klerckhem, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Veurne; 1500 inw.

Klesz of *Clösz*, Illyr. dorp, kreits Trient, met zijdenteelt.

Kleszhel, Rus. stadje, gouv. Bialystok, met 1100 inw.

Klett, rotsachtig Schot. eilandje, gr. Sutherland.

Klettbach, dorp in Saksen-Weimar, ambt Berka.

Klettenberg, Pruis. bergkasteel en dorp, regdst. Erfurt.

Klettgau, zie Kleggau.

Kletzk, zie Klecko.

Kletzke, Pruis. D., regdst. Potsdam.

Kleukheim, Beij. dorp, Opper-Mainkreits, met 560 inw.

Kleutz, ambt en dorp in Anhalt-Dessau, met 1800 inw.

Klevern, Oldenb. dorp, ambt Jever.

Kleverskerken, Nederl. dorp, prov. Zeeland, distr. Middelburg.

Klewan, Rus. stadje, gouv. Minsk.

Klezk, Rus. dorp, gouv. Minsk.

Kliasma, riv. in 't Rus. gouv. Moskwa, valt in het gouv. Wlodomir in de Oka.

Klieken, dorp in Anhalt-Bernburg.

Klimata, zie Taurisch gebergte.

Klimax, Turk. Aziat. berg, prov. Akka, distr. Kesrum, aan de zee.

Klimberg, Hong. D., kom. Scharosch.

Klimontow, Pool. stadje, waiw. Sandomir; 4 mijlen van Sandomir.

Klimowitschi, Rus. kreits, gouv. Mohilew, tusschen 49. 10. en 50. 38. L. en 53. 4. en 53. 47. N. B. gelegen, en door de Soscha, de Iput, de Schadunka, de Ostra, de Dirinsha, enz. bespoeld, met vele bosschen en moerassen, en ook eenige heiden, maar over het algemeen, geen' vruchtbare grond, die echter genoegzaam koren en boekweit voortbrengt. Men telt er 26,600 inw. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, aan de Ostra. 59. 37. L. 53. 36. N. B.

Klin, Rus. stadje en kreits, gouv. Moskow, met 1100 inw., talksmelterijen en handel. 2. Rus. landstr. aan de Oka, gouv. Wlodomir.

Klind, hooge zee-oever in het Rus. gouv. Esthland.

Klingbach, Beij. beek, Rijnkreits.

Klingen, ambt en dorp in Schwarzburg-Sondershausen, aan de Helbe.

Klingenau, Zwits. stadje, kanton Aargau, distr. Zurzach, aan de Aar.

Klingenberg of *Zwickow*, Boh. bergkasteel, kreits Prachin. 2. Beij. landg., Neder-Mainkreits, dat op ruim 1½ V. M. 6,400 inw. bevat, ten N. berg-

bergachtig is, en aan den Main goeden akkerbouw en wijn heeft. 3. Beij. stadje in voorn. landg., aan den Main; 810 inw.

Klingenfels, Illyr. heerl. kreits Neustadt.

Klingenhagen, zie Seesen.

Klingenmunster, Beij. vlek, Rijnkreits, distr. Landau, met 1000 inw.

Klingenthal, Sard. dorp, met 1050 inw., waaronder vele muzijkinstrumentmakers. 2. Fr. dorp, dep. Neder-Rijn.

Klingeskov, Deen. eil. bij Funen.

Klingnau, Zwits. lands., kanton Aargau, aan den regteroever der Aar, nabij Zurzach, met 1300 inw., die van de heerlijke wijnbergen, korenvelden en weiden bestaan.

Klinken, dorpje in Mecklenburg-Schwerin, ambt Kriritz, met 340 inw.

Klinkheit, Pruis. vlek, regdst. en landkreits Aken, met 1270 inw.

Klinkowitz, zie Koningsberg.

Klippen Eil., in de Saldanha baai, aan de Kaap de Goede Hoop.

Klippen, kaap aan de Z. kust van Java.

Klissa, vesting in Dalmatië, kreits Spalatro, aan den berg Klissa.

Klissura, bergketen in het Oostenr. Banaat, langs den Donau. 2. Turk. stadje, prov. Bulgarië, met 1800 inw.

Klitschdorf, Pruis. dorpje, regdst. Liegnitz, kreits Bunzlau; met 350 inw.

Klitschow, zie Clissow.

Kliutschak, Rus. dorp, gouv. Saratow, aan de Ranga.

Kloachnabane, 2,370 voet hooge Schot. berg, gr. Kincardine.

Klobauk, Morav. stadje, kreits Hradisch, met 2,500 inw. 2. Morav. vlek, kreits Brünn, met 1450 inw.

Klobucko, Pool. stadje, waiw. Kalisch, met 930 inw.

Klobuk, Turk. dorp, sands. Hersek, aan de Trebenitsche, met een sterk kasteel.

Klodawa, Pool. stadje, waiw. Masovië, met 1300 inw. en lakenhandel.

Klöden, Pruis. stadje, regdst. Merseburg.

Klodnitz, Pruis. dorp, regdst. Oppeln, beneden hetwelk het Klodnitzer kanaal eindigt, dat eerst onder den grond, door eene steenkolenmijn stroomt, waaruit het vele steenkolen aan den oever brengt.

Klodnitzer kanaal, in Silezië, het welk de Klodnitz met de Oder vereenigt.

Kloetingen, Nederl. dorp, prov. Zeeland, distr. Goes, met 750 inw.

Kloetze, zie Klötze.

Klofajokul, berg op 't eil. IJsland.

Klokatschef, kaap op 't eil. Sachalië. 43. 41. N. B.

Klokbaai, baai op het eil. Spitsbergen, ten Z. van de Maurits- en Magdalena baaijen 78. 30. N. B.

Klokken, rajaschap op 't eil. Borneo.

Klokots, zie Korenicza.

Klongkong, prov. in het midden van het eil. Bali, volgens Raffles, met 30,000 weerbare mannen.

Klonthal, hooge berg in het Zwits. kanton Glaris, langs de Lonsch, 4 mijlen lang, zeer aangenaam gelegen, met een meer, weiden, bosschen, enz.

Klonowa, Pool. vlek, waiw. Kalisch.

Kloos, eil. in de zee van Java, bij Japara.

Kloosmarkt, zie Kolosch.

Klooster (Oud en Nieuw), Nederl. dorp, prov. Groningen, arr. Apingadam. 2. Nederl. buurt, prov. Drenthe, onder Koeverden behoorende.

Kloosterzande, Nederl. D., prov. Zeeland, distr. Hulst, gemeente Houtenisse.

Klopotiva, Hong. distr., kom. Hunyad, met 19 plaatsen.

Kloppenburg, vlek in Oldenburg, aan de Söste, met 750 inw. Het ambt Kloppenburg heeft 47,000 inw.

Klopschen, Pruis. D., regdst. Liegnitz.

Kloster, Pruis. D., regdst. Straalsond, op het eil. Hiddensee. 2. Zwits. distr., kanton Graauwbunderland, een deel der Prettigau, met 2100 inw. 3. Dorp in voorn. distr., met 810 inw.

Kloster Allendorf, dorpje in Saks. Meiningen, ambt Salzungen; 138 inw.

Klosterarnstein, zie Arnstein.

Klosterbruck, zie Bruck, No. 7.

Klosterbuch, Saks. dorp, Leipziger kreits.

Klosterbürglin, zie Bürgel, No. 1.

Kloster Ebrach, Beij. dorp, Op. Mainkreits.

Klostergrab, zie Hrob.

Kloster Kuhhorn, zie Varallya.

Kloster Lausnitz, dorp in Saksen-Gotha, met 1000 inw.

Klosterle, Boh. stadje, kreits Saatz, met 950 inw.

Kloster-Lietzke, zie Leitzkau.

Klosterneuburg, Oostenr. stadje, kwartier Beneden 't Weener Woud, met 3200 inw. 48. 19. L. 34. 3. N. B.

Kloster Nienburg, zie Nienburg.

Klosterrossleben, Pruis. buurt, regdst. Merseburg.

Klosters, zie Kloster.

Kloster Stepenitz, zie Mariënfliess.

Klosterveilsdorf, dorp in Saksen-

sen-Hildburghausen, aan de Werra.

KLINGENBRUNN, Beij. dorp, Neder-Donaukreits.

KLOSTERWALD, dorp in Hohenzollern-Sigmaringen.

KLOSTERSWOLFSHAGEN, dorp in Mecklenburg-Schwerin, ambt Rednitz.

KLOSTERZEVEN, Han.ambt, met 8,500, en dorp aan de Aue, met 760 inw.

KLOSWITZ, dorp in Saksen-Weimar.

KLOTTEN, Zwits. D., kanton Zürich.

KLOTZE, Pruis. dorp, regdst. Maagdenburg, met 1530 inw.

KLOWEN, Noorw. pl. op 't eil. Sennië, in Noordland.

KLUCHOW, zie Gluchow.

KLUCZKOWICE, Pool.stad, waiw.Lublin.

KLUIZENAAR'S EIL., zie Hermite.

KLUMP, Han. D., vorst. Hildesheim.

KLUNDERT, gewoonlijk de heerl. *Niervaart, gezegd de Klundert*, genoemd, Nederl. stadje, prov. N. Braband, distr. Breda, aan de Aalstreek (een riviertje, dat ruim 4 uren van de stad, uit het Hollandsch diep voortkomt, en zich met de Keene verëenigt), met eene herv. en roomsche kerk. De vestingwerken zijn vervallen, gelijk ook de tot in 1808 bestaan hebbende schutsluis. Men telt er 2,100 inw. 22. 12. L. 51. 40. N. B.

KLUS, 2 Zwits. plaatsjes, kanton Solothurn, en een bergpas van de Jura, een der merkwaardigste van de geheele keten. De weg naar Ballstahl en den Hauenstein gaat hierdoor. 2. Zie Clausenburg.

KLUTER, merkwaardige Pruis. grot, regdst. Arnsberg, ¼ mijl van Schwerin, met bronnen, vijvers, onderaardsche beken en versteeningen.

KLUTSCHEWSKAJA DEREWNA of *Klutschi*, Rus. Aziat. dorp van Kamschatka, aan den voet van den vulkaan Klutschi, met de eenigste school van het geheele schiereïl.

KLUTZ, vlek in Mecklenburg-Schwerin, ambt Grevesmühlen; 2000 inw.

KLUYZEN, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Gend, met 1200 inw.

KLWOW, Pool. stadje, waiw. Sandomir.

KMIELNIK, Rus. stad, gouv. Podolië, aan de Bug, met 2480 inw.

KNADLERSDORF, Morav. dorp, kreits Znaim, met 660 inw. en wijnbouw.

KNAGININ, KNIAGINKA, Rus. kreits, gouv. Nishnei-Novogorod, tusschen 62. 4. en 63. 65. L. en 55. 41. en 56. 1. N. B., langs de Wolga gelegen, en verder door de Imsa en Kniaginka bespoeld. Het land is met bergen en heuvels bedekt, doch heeft ook schoone dalen en kleine vlakten, met eenen wel zandigen, doch veelal vruchtbaren grond, zoo dat landbouw en veeteelt de hoofdbezigheden der inw. uitmaken, terwijl er verder scheepvaart op de Wolga, spinnerijen en linnenweverijen zijn. 2. Hoofdplaats van voorn. Rus. kreits, aan de Kniaginka, slecht gebouwd, met 4 houten kerken, 1600 inw., looijerijen, landbouw, handel en jaarmarkten. 62. 50. L. 55. 45. N. B.

KNAPDALE, Schot. distr., gr. Argyle, tusschen de landëngte van Crinan en Tarbert. 2. Noord K., Schot. kerspel, gr. Argyle, met 2180 inw. 3. Zuid K., Schot. kerspel, gr. Argyle; 1720 inw.

KNAP'S BAAI, N. Amer. inham der Hudson's baai. 282. 52. L. 61. 15. N. B.

KNAPENDORF, Pruis. dorpje, regdst. Merseburg.

KNARED, Zweed. D., lands. Halland.

KNARESBOROUGH of *Gnaresborough*, Eng. vlek, gr. York, met 4250 inw.

KNARESDALE, Eng. dorp, gr. Northumberland, met 530 inw.

KNARZEWA, Rus. dorp, gouv. Olonez, aan den mond der Iwina, met eene scheepstimmerwerf.

KNAU, 2 Saks. dorpen, een in het vorst. Altenburg, en een in Weimar.

KNEBA, Boh. dorp, distr. Eger.

KNEBELS, golf in de Deen. stift Aarhuis.

KNEE, N. Amer. meer. 282. L. 55. N. B.

KNEEP HEAD, kaap aan de O. kust van het Schot. eil. Lewis. 11. 37. L. 58. 19. N. B.

KNEGTSEL, Nederl. dorp, prov. N. Braband, distr. Eindhoven, met Vessel en Wintelre, 1000 inw. tellende.

KNEITLINGEN, Brunsw. dorpje, kreits Schöppenstedt, met 110 inw.

KNESEBECK, Han. ambt, vorst. Lüneburg, met 4,260 inw.

KNESELAERE, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Gend; 3,100 inw.

KNETZGAU, zie Gnetzgau.

KNIACK, Schot. riv., gr. Perth.

KNIEBISS of *Kniepass*, Bad. bergpas in het Zwarte Woud, bij de Wurt. stad Freudenstadt. De hoogste punt is 2560 voeten hoog.

KNIECHYNICE, KNIHENICZE, Galicisch stadje, kreits Brzezan.

KNIELINGEN, Bad. dorp, Pfinz- en Enzkreits, met 1200 inw.

KNIEPASS of *Sternschanze*, Tirolsche pas, kreits Imst, op den weg naar Beijeren. 2. Zie Kniebiss.

KNIEPHAUSEN, zie Kniphausen.

KNIESEN, GNESDA, GNASNA, GNASDOW, Hong. stadje, kom. Zips, met 1000 inw.

KNIFE, N. Amer. riv. in Louisiana, valt in den Missouri.

KNIGHTON, Eng. dorp in Wallis.

KNIGHTON UPON TEAME, Eng. buurt, gr. Worcester, met 540 inw.

KNIGHT'S CANAL, invaart aan de W. kust van N. Amer., van bijna 16 mijlen lang. De ingang op 251. 2. L. 50. 45. N. B.

KNIGHT'S EIL., eil. in de Behringstraat. 238. 33. L. 59. 45. N. B. 2. Eil. in Prins William's sound. 230. 38. L. 60. 24. N. B. 3. N. Amer. eil. in de Hudson's baai. 284. 18. L. en 61. 50. N. B. 4. Eil. in de Stille Zuidzee, de Z. punt op 184. 30. L. 48. 15. Z. B.

KNIHNICZE, zie Kniechynice.

KNIHNITZ, zie Kinitz.

KNIN, Oostenr. stadje in Dalmatië, kreits Zara, grensvesting tegen Bosnië, met handel op Turkije. 2. Boh. stad, 7 mijlen ten Z. van Praag.

KNIP BAAI, aan de W. kust van het W. Ind. eil. Curaçao.

KNIPE, zie Knype.

KNIPHAUSEN, voorheen vrije heerl. in Duitschland, tusschen O. Vriesland, Jever en Oldenburg, aan de Jahde, thans door Oldenburg in bezit genomen, 1½ V. M. groot, met de 3 kerspelen, Accum, Federwarden en Sengwarden, en 2850 inw., met veel koren, horenvee en paarden. Zij wordt gerekend 120,000 guldens 's jaars op te brengen. 2. De grafelijke verblijfplaats is in het kerspel Federwarden, met een versterkt kasteel en 50 inw.

KNIPO, zie Batgao.

KNISTENEAUX, Indiaansche volksstam in N. Amer., tusschen den Athapescow en het Rotsgebergte, in het W.; ten N. van het Bovenmeer wonende, aan kleine riv., die in de Roode riv. vallen. Volgens MORSE zijn zij, met de Moheakannews in de N. Amer. Rep., hetzelfde volk. Zij zijn meer rank dan dik, koperkleurig met zwart haar, hebben eene middelbare lengte, een doordringend oog vol vuur, aangename gelaatstrekken, en eene edele houding. Zij trekken het haar uit, beschilderen het aangezigt, en beide geslachten schikken zich met ringen, koralen, enz. zoo veel mogelijk op. Zij zijn overgegeven aan sterken drank, en de veelwijverij is bij hen in gebruik. De vrouwen zijn de slavinnen der mannen, en bereiden de kleeding, looijen het leder, maken netten en tenten, en verzorgen de keuken, terwijl de man zich met de jagt of den oorlog bezig houdt. Tabak en brandewijn zijn hunne grootste lekkernijen. Zij vereeren een hoogst wezen, met verscheidene ondergoden, en gelooven aan tooverij. Zij begraven hunne dooden, wier geesten zij in de dampen boven de moerassen meenen te zien. Jagen en visschen zijn hunne voornaamste bezigheden. Hunne oorlogen zijn bijzonder wreed, hoewel zij van tijd tot tijd menschelijker worden. Zij worden in eigenlijke Knisteneaux, Assinipoils of Steen-Indianen, Waterval-Indianen en Cotto Nahowes onderscheiden.

KNISZIN, Pool. stadje, waiw. Augustowo, met 1700 inw.

KNITTELFELD, Oostenr. stadje in Stiermarken, kreits Judenburg, aan de Muhr, met 1080 inw., salpeterziederijen, ijzersmederijen en handel.

KNITTLINGEN, Wurt. vlek, Neckarkreits, met 2060 inw.

KNIZ, meer in 't Rus. gouv. Minsk.

KNOB-FLORE, klein, woest eil. in de golf van Perzië.

KNOCKANDOW, Schot. dorp, gr. Moray.

KNOCKBAIN, Schot. dorp, gr. Ross.

KNOCKBRACK, Ier. dorp, gr. Cork.

KNOCKCLOGHAN, Ier. berg, gr. Londonderry; 1 mijl van Lough Neagh.

KNOCKDOLIAN en KNOCKDOW, 2 Schot. heuvels, gr. Ayr; de eerste 1950, de tweede 1554 voeten hoog.

KNOCKDUAGH, Ier. berg, gr. Galway; 6 mijlen van Galway.

KNOCKFERGUS, zie Carrickfergus.

KNOCKE of *Cnocke*, Nederl. fort, prov. W. Vlaanderen, arr. Brugge, aan de Iperlé en Iser. 2. Dorp aldaar, aan de zee, met 660 inw.

KNOCK HEAD, Schot. kaap, aan de O. kust, gr. Banff.

KNOCK HILL, berg in 't Schot. gr. Banff, 2500 voeten hoog.

KNOCKLAYD, Ier. berg, gr. Antrim.

KNOCKMELEDOWN, Ier. bergketen, tusschen de bergen van Waterford en Tipperary.

KNOCKNAREA, Ier. kaap in Sligo baai.

KNOCKNASHEE, Ier. bergen, gr. Sligo.

KNOCKSHINAN, Schot. D., gr. Perth.

KNOCKTOPHER, Ier. stad, gr. Kilkenny.

KNOLLENDAM, Nederl. dorp in N. Holland, kwartier Haarlem, in O. en W. Knollendam verdeeld.

KNONAU, Zwits. dorpje, kanton Zürich, met 400 inw.

KNOSINGEN, Beij. D., Op. Donaukreits.

KNOSSUS, Turk. vlek, eil. Candia.

KNOTTENHOF, Beij. buurt, Neder-Mainkreits.

KNOTTINGLAY, Eng. vlek, gr. York.

KNOWLE, Eng. dorp, gr. Warwick.

KNOWLTON, N. Amer. dorp, prov. Nieuw Jersey, gr. Sussex, met 2060 inw.

KNOWSLEY, Eng. vlek, gr. Lancaster.

KNOX, N. Amer. gr., prov. Ohio, tusschen de gr. Licking, Coshocton, Richland en Delaware, met 3000 inw. en de hoofdstad Mount Vernon. 2. Gr. der N. Amer. Rep., prov. O. Tennessee, met 14,000 inw.; hoofdstad Knoxville. 3. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Indiana, tusschen de gr. Oranje en Gibson, de riv. Wabash, en de landen der vrije Indianen, met 6,800 inw. Hoofdstad Vincennes. 4. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Kentucky, met 5,875 inw. Hoofdstad Barboursville. 5. Vlek der N. Amer. Rep., prov. Ohio, gr. Columbiana, met 500 inw. 6. Dorp der N. Amer. Rep., prov. Ohio, gr. Jefferson. 7. K. *Eil.*, het N. der Austr. Mulgrave's eil.

KNOXVILLE, stad der N. Amer. Rep., en hoofdstad van de prov. O. Tennessee, aan de Holston, in eene schoone landstreek, met een zacht klimaat, 520 inw., vele looijerijen en eenige fabr. 35. 55. N. B. 2. Stadje der N. Amer. Rep., prov. Ohio, gr. Jefferson.

KNOYDART, gedeelte van het Eng. gr. Inverness, tusschen Loch Nevis en Loch Houm, met hooge veeweiden.

KNOYLE (OOST) of *Bisschop's Knoyle*, Eng. dorp, gr. Wilt, met 900 inw.

KNUG, Rus. Aziat. distr., prov. Georgië.

KNUTHENBURG, Deen. eil., bij Laland, 2 V. M. groot.

KNUTSFORD of *Canutsford*, Eng. vlek, gr. Chester, met fabr. en 2120 inw.

KNUTSHOVED, kaap op 't Deen. eil. Funen.

KNÜTTAU, Eng. vlek, gr. Stafford.

KNUTWYL, Zwits. D., kanton Lucern.

KNYAHINYA, Hong. D., kom. Ungwar, aan de riv. Ung.

KNYASA, Hong. dorp, kom. Arway, met schapenteelt.

KNYNO, Eng. riv. in Wallis, gr. Pembroke, valt in de Tivy.

KNYPE, Nederl. buurt, prov. Vriesland, nabij Heerenveen.

KNYSNA, Z. Afr. baai, ten W. van kaap Delgado.

KNYSZIN, Rus. stadje, prov. Bialystok, met 1700 inw., fabr. en handel.

KO, berg in China, prov. Setchuen.

KOA, een der Austr. Vriendschaps eil., ten Z. van Hamoa.

KOAMEROO, kaap op het Austr. eil. Tavai-Poenammoe, dat tot Nieuw Zeeland behoort. 194. 16. L. 41. 34. N. B.

KOANG, riv. in China, prov. Kiangsi.

KOANGTSCHEU, Chin. stad in Honang.

KOANHA, Afr. riv. in Ned. Guinea.

KOANZA, zie Coanza.

KOARRA, Oostelijk distr. van het Sandwich's eil. Owaihi in Australië, zich van de W. tot aan de N. punt uitstrekkende, en de grootste baai Foe-yah-yah vormende.

KOASING-FOE, Chin. stad, prov. Kiangsi, aan de Koang, met het bestuur over 6 steden, door hare papier- en kaarsenfabr. bekend. De omliggende dorpen hebben schoone kristalgroeven. 135. 45. L. en 28. 28. N. B.

KOASREE, O. Ind. vesting in Aurungabad.

KOBA, Arab. dorp in Hedsjas.

KOBAD, Perz. distr. in 't W. der prov. Farsistan, door weinige reizigers bezocht, en door 12,000 familiën, meestal uit roovers bestaande, bewoond.

KOBAIS, distr. der Osseten, in de Rus. Aziat. prov. Georgië, met 7 dorpen.

KOBAL, zie Zurufhan.

KOBAN, Rus. Aziat. dorp der Osseten, 2. Turk. Aziat. sandschakat, prov. Basza.

KOBATSCH, Oostenr. vesting in Slavonië, in 't militair distr. Gradisca, aan den mond der Orlawa in de Save.

KOBBA-TENDA, hoofdstad van 't Afr. kon. Tenda, in Senegambië.

KOBBE, de grootste en aanzienlijkste stad van 't Afr. kon. Darfur, aan den grooten weg, die dit land van het N. naar het Z. doorsnijdt. Zij is groot van omvang, daar elk huis een stuk lands achter zich heeft. Ook is zij overal met allerlei soorten van boomen beplant, hetwelk aan dezelve een vrolijk aanzien geeft. Het getal der inw. wordt met de slaven op 6000 gerekend. In den regentijd wordt zij door een' woudstroom bespoeld, doch in het ander gedeelte des jaars, moeten de inw. zich met bronwater behelpen, dat meestal slecht en nog schaars is. Zij zijn meestendeels kooplieden. Tweemaal in de week wordt er eene groote markt gehouden. Er zijn 2 moskeën. 45 54. L. 14. 11. N. B.

KOBEL, 2215 voet hooge Beij. berg, in den Regenkreits.

KÖBEN, Pruis. stadje, regdst. Breslau.

KOBERLING, Hong. dorp, kom. Eisenburg, met eene zuurbron.

KOBERSCHANS, geslechte Rus. vesting, gouv. Lijfland, tegenover Riga.

KOBERSDORF, Hong. dorp, kom. Oedenburg; 1 mijl van St. Merten.

KOBESANT, een der Moluksche eil. der groep Aru; door een kanaal van Wedam gescheiden.

KOBIELIN of *Kobylin*, Pruis. stadje, regdst. Posen, aan de Orla, met 1600 inw., fabr. en handel.

KOBILJAKI, Rus. stad, gouv. Poltawa, aan de Worskla, volgens PALLAS met 10 kerken en 27,000 inw., die landbouw, handel en jaarmarkten hebben.

KOBOLPAJANO, Hong. dorp, kom. Marmaros, met ijzerwerken.

KOBOTUR, Perz. D., prov. Kerman.

KOBRA, Rus. riv., gouv. Wiatka.

KOBRIN, zie Kabrino.

KOBRYN, Rus. kreits, gouv. Grodno, waarvan een deel in het waiw. Brzesc of het voormalig Polesië, ten Z. van Wilna, vol kleine meren en met eenen moerassigen, doch vruchtbaren grond, en sterke schapen- en veeteelt. De riv. zijn: de Mukhasetz, de Pina, enz. Het koninklijk kanaal voorziet de lage landen van water. 2. Hoofdstad van voorn. Rus. kreits, aan de Mukhasetz. 41. 57. L. 52. 18. Z. B.

KOBYLIN, zie Kobielin.

KOBYLO - GORA of *Stuttenberg*, Pruis. stadje, regdst. Posen; 410 inw.

KOBYLSCHIKISCHE MEREN, zeven zoutmeren in 't Rus. gouv. Archangel.

KOCHANOCZ, Hong. D., kom. Trentschin; aan de Waag, met schoone bosschen.

KOCHANOW, Rus. dorp, gouv. Witepsk, door den vrede van 1812 bekend.

KOCHELSEE, vischrijk Beij. meer, Isarkreits, merkwaardig wegens de waterschuddingen, waarom er ook een bijzonder kanaal voor de houtvlotten is. Aan hetzelve ligt het dorp *Kochel*, met de beste en rijkste gipsgroeven in Beijeren.

KOCHEM, Pruis. kreits, regdst. Coblenz, op 9¼ V. M., 22,520 roomsche inw. bevattende. De grond is golvend, wordt door den Moezel bespoeld, heeft schoone bosschen, die veel potasch, pik en kolen opleveren, en brengt overvloed van koren, vlas, en moezelwijn voort, terwijl ook de veeteelt van belang is. 2. Hoofdpl. van voorn. kreits, aan den Moezel, met 1600 inw. en fabr. 24. 45. L. 50. 12. N. B.

KOCHENBURG, Wurt. dorp, Jaxtkreits, met ijzerwerken.

KOCHENDORF, Wurt. dorp, Neckarkreits, aan den Kocher; 970 inw.

KOCHENHEIM, Fr. dorp, dep. Ned. Rijn, met 1000 inw.

KOCHER, Wurt. riv., die 2 bronnen heeft, de Roode Kocher, die bij Oberkocheren, en de Zwarte Kocher, die bij Kochersberg, ontspringt; beiden vereenigen zich bij Unter Kocheren.

KOCHERSBERG, Fr. distr., tusschen Straatsburg en Zabern, dep. Neder Rijn.

KOCHERSTETTEN, Wurt. dorpje, Jaxtkreits, met 550 inw.

KOCHHEIM, zie Kochem.

KOCHINO, Turk. dorp op 't eil. Lemnos.

KOCHMADAGH, Rus. Aziat. dorp in Circassië.

KOCHSTEDT, Pruis. stadje, regdst. Maagdenburg, met 1300 inw.

KOCHTYSB, Rus. riv., gouv. Wologda.

KOCK, Pool. stadje, waiw. Podlachië.

KOCKEL, Oostenr. riv. in Zevenbergen, die bij Zetelake ontspringt, en in de Marosch valt. De kleine Kockel valt bij Blasendorf in dezelve.

KOCKELBURG, KUKULO-VARMEGYE, Hong. kom. in Zevenbergen, in 't land der Magyaren, met 16,700 huisgezinnen. De voortbr. zijn: wijn, koren, rundvee, schapen, bijen, enz. 2. K. of *Kukulovar*, marktvlek in voorn. kom., aan den kleinen Kockel, met 6 jaarmarkten.

KOCKENGEN, Nederl. dorp, prov. en arr. Utrecht, dat met de buurten Spengen, Montfoortsgeregt, en Kockengen - Lokhorst, ééne gemeente uitmaakt. Het telt 550 inw., en ligt 3 uren van Utrecht.

KOCKLAU, Arab. vlek in Yemen.

KOCKUS, zie Kukus.

KOCSCH, Hong. vlek. kom. Comorn. 2. Hong. dorp, kom. Eisenburg, aan de riv. Marzal.

KOCSCHIN, Hong. dorp, kom. Neutra; 2 mijlen van Neustadl.

KOCSCHOCZ, 2 Hong. dorpen, kom. Trentschin.

KOCYTHUS, Turk. riv. in Albanië, die op den Pindus ontspringt, eenen tijd lang, onder de aarde voortloopt, in het meer Acherusia, bij Perama, weder te voorschijn komt, en in de Ionische zee valt.

KOCZUR, Hong. dorp, kom. Neutra.

KOCZURICZ, Hong. D., kom. Neutra.

KOCZEMIERSZ, Pruis. stadje, regdst. Posen, met 700 inw.

KODA, dorp op 't O. Ind. eil. Ceylon.

KODDINGEN, Hes D., prov. Op. Hessen.

KÖDELBACH, Beij. beek, Op. Mainkr.

KODEN, Pool. stadje, waiw. Podlachië.

KODERIPOE, dorp op 't O. Ind. eil. Ceylon.

KODGIA - HISAR, Turk. Aziat. dorp in Diarbekir; 2 mijlen van Merdin.

KODI-HISAR, Turk. Aziat. stadje, 6 mijlen N. O. van Siwas. 2. Turk. Aziat. stad, 6 mijlen N. van Kiangari.

KODJAAGA of *Kodschaaga*, zie Galam.

KODJAK, het grootste der Rus. Vossen eil., tusschen 223. 4. en 225. 4. L., en 56. 45. en 58. 35. N. B., door de straat Schelichow van het schiereil. Alashka gescheiden. Het werd reeds in 1740, door BEHRING ontdekt, doch is

is eerst sedert 1760, toen de koopman SCHELICHOW, uit Irkutsk, hier een Russisch kantoor oprigtte, nader bekend geworden. In het midden is het met granietbergen bezet, en rondom aan de kusten met goede baaijen, havens en diepe inhammen voorzien. Ten N. O. heeft men het voorgebergte Hermogenes, door COOK *Greville* genoemd, waarbij de eil. Ulak en Giniak liggen. De luchtsgesteldheid, door de hooge bergen van Alashka gematigd, is veel zachter dan op de overige eil. De grond goed van water voorzien, is vruchtbaar, heeft goede weilanden, en zou geschikt zijn voor de veeteelt. Walvisschen en zeehonden zijn hier in menigte; ook onderscheidene soorten van vossen, beeren, wezels, mormeldieren, enz. In de lente zijn er veel watervogels, en er is rijke voorraad van visch, mosselen en andere schelpdieren. Het plantenrijk geeft hooggestamde dennen, berken, en andere boomen. Het getal der inw. rekent LANGSDORF op 3,600 zielen, alle Aleuten, die in 27 plaatsen, waarvan Kilyda de voorn. is, alleen aan de kusten wonen, terwijl het binnenland onbebouwd en onbewoond is. Ook hier heeft ééne vrouw verscheidene mannen, terwijl de kinderen, die als gijzelaars voor de trouw der Aleuten dienen, hier bewaard worden. De Rus. Amer. Comp. heeft er haar hoofdkantoor voor den handel in pelterijen, aan de golf van Lachik, die eene goede haven vormt.

KODLIN, zie Kronstadt.

KODNIA, Rus. stad, gouv. Volhynië.

KODOR, een der Moluksche eil. in de Ind. zee, tot de groep Key behoorende.

KODOSCHE, Aziat. volkstam in Turk. Georgië, aan de Zwarte zee.

KODRANI, riv. in 't vorst. Moldavië.

KODSCHAR, Turk. Aziat. dorp van Natolië.

KODSCHEJOL, Turk. meer, prov. Bessarabië.

KODSCHISSAR, zie Kodi-Hisar.

KODSCHORI, Rus. Aziat. dorp van Georgië.

KODUR, Turk. Aziat. sandschakat, prov. Wan.

KODYMO, tak van de riv. de Bog in het Rus. gouv. Cherson.

KOE (BUL EN), 2 groote klippen, nabij de golf van Palma, Z. W. van het eil. Sardinië. 2. Deen. eil. in de Kleine Belt.

KOEBAARD, Nederl. dorp in Vriesland, arr. Leeuwarden.

KOEBEN, zie Koben.

KOEDIJK, Nederl. ambachtsheerl. in N. Holland, kwartier Alkmaar.

KOEENA, W. Afr. dorp van Foeladoe, bijna geheel door afgronden omringd; 36 mijlen W. van Kimalia.

KOEGRASSEN, zijn meestal lage gronden tusschen de bedijkte Zype en de Helder. Zij werden voorheen door eenige boeren bewoond, die zich geneerden met het vangen van eenden, en het fokken van schapen en horenvee; en er zijn voorbeelden dat soms, met hoog water, in eenen nacht, 5 à 600 schapen verdronken. Zij werden in 1817 bedijkt, en daar er nu een kanaal is aangelegd, dat met de Helder, en vooral met de zeewerken aan het Nieuwe Diep, gemeenschap heeft, zullen deze Koegrassen, die voor de bouwerij zeer geschikt zijn, gemakkelijk hunne voortbrengselen kunnen vervoeren.

KOEI- of TORENBAAI (*Bahia das Vaccas*), Afr. baai in Neder Guinea, op 12. Z. B., bij kaap Sembrero, om de menigte koeijen, die de eerste zeevaarders er ontdekten, en naar eene rots, die de gedaante van eenen toren heeft, dus genoemd. 2. K. of *Murgain*, breede baai op het N. Amer. eil. kaap Breton, in de golf van St. Lourens, met veel vischvangst.

KOEI-TCHEOU, Chin. riv., die na een' loop van 70 mijlen, in den Yang-tse-kiang valt.

KOEI-TCHOE-FOE, Chin. stad, prov. Setchuen, aan den Yang-tse-kiang, met veel handel. 127. 36. L. 51. 9. N. B.

KOEITSCHEU, de kleinste binnenlandsche prov. van China, tusschen Setchuen, Houquang, Kiangsi en Yunnan, of tusschen 121. 37. en 127. 6. L. en 24. 40. en 28. 58. N. B. gelegen, en volgens STAUNTON, op 4,035 (BARROW heeft slechts 3,002½) V. M., 3,402,700 inw. bevattende. Het land is bijna overal met steile bergrijen en berggroepen bedekt, tusschen welke smalle dalen gelegen zijn, terwijl men nergens eene vlakte vindt. De bergen zijn bijna alle met digte bosschen begroeid, en verschaffen, door tallooze beken en kleine riv., het noodige water aan de dalen. De voornaamste derzelve is de Ukiang of Teuhoeiho, welke de Petteuho en Ytscho ontvangt; de Tschamkinho en vele andere. De luchtsgesteldheid is heet, en de voortbr. als die van het Z. van China. Maar de landbouw is nog op den laagsten trap, en op verre na niet genoegzaam voor de behoefte. Zij hebben katoen, noch zijde, maar telen eene soort van hennep, *Ko* genoemd, waaruit zij linnen maken. Ver-

der zijn er: schoone paarden, rundvee, varkens, veel hout, allerlei soorten van wilde dieren en gevogelte, onderscheidene metalen, schoon er geen goud of zilver mag gegraven worden, en de rijke koper-, ijzer- en kwikzilvermijnen verwaarloosd worden. De inw. zijn grootendeels oproerige Miaotsen, die zich alleen in naam aan de Chinezen onderwerpen. Uit vrees voor hen wonen de meeste andere inw. in vestingen of forten. De hoofdstad is Kulyan-foe.

Koekange, Nederl. dorp, prov. Drenthe, kanton Meppel.

Koekelberg, Nederl. dorp in Z. Braband, met potaschfabr. en looijerijen.

Koëlga, Rus. stad, gouv. Orenburg.

Koelgische Grotte, zie Orenburg.

Koemaretoe, distr. op 't O. Ind. eil. Ceylon.

Koenraadsburg, Nederl. fort aan de Afr. kust van Guinea, aan de Benja, bij St. George d'Elmina.

Koen-Yang, Chin. stad in Yunnan. 120. 10. L. 24. 6. N. B.

Koerich, Nederl. dorp, gr. hert. en arr. Luxemburg, heeft men Gutzingen en Goveling, 800 inw.

Koerland, Rus. gouv., het vijfde der prov. aan de Oostzee, voorheen een bijzonder hert. van de kroon van Polen, doch sedert 1795, met het Rus. rijk vereenigd, tusschen de golf van Riga en Lijfland, de gouv. Witebsk en Wilna, en de Oostzee, of tusschen 38. 33. en 43. 50. L. en 55. 37. en 57. 38. N. B. gelegen, groot 509 V. M., met 568,700 inw. Het is een zeer laag kustland, van eene onregelmatige gedaante, met duinen heiden en moerassen. De duinen beschutten het land tegen den aandrang der zee, doch op sommige plaatsen zijn de oevers laag. Hier is het beruchte voorgebergte Domesz-Nes, dat de golf van Riga van de Oostzee scheidt, en voor het welk eene lange en gevaarlijke zandbank legt. Onder de hoogten is de Hunings berg, van 700 voet, de voornaamste. De riv. zijn: de Dwina met de Aa of Buller-Aa, die de Sussy, Eckau, de Pluten, de Anz en de Verze ontvangt; de Windau met den waterval Rommel; de Libau, de Heilge-Aa, de Anger, de Bartau, enz. De meren zijn dat van Usmaiten, met een eil., het Gausche- en het Durbenmeer, en nog 16 kleinere. De grond is meestal ligt en zandig, deels heide, waarop hier en daar lagen graniet gezien worden, doch op vele plaatsen ook vruchtbaar. De luchtsgesteldheid is wel ruw en koud, doch tamelijk gelijkmatig. Het ijs smelt er reeds in April. Des zomers is het weer dikwerf duister, nevelig en regenachtig.

De voorn. bezigheden der inw. zijn: landbouw en veeteelt. De eerste geeft rogge, gerst, haver, hennep, vlas, een weinig tabak, een weinig tarw, erwten, boekweit, kool, rapen en aardappelen, terwijl men op het land weinig vruchtboomen ziet. Bosschen zijn er in overvloed. Grasland is er weinig, zoo dat men des winters gebrek aan hooi heeft, waardoor de veeteelt minder belangrijk is. Het rundvee is er klein, en de schapen hebben slechte wol. Verder zijn er: paarden, geiten, varkens, gevogelte, ook wolven, slangen, wilde zwijnen en andere wilde dieren. Men vindt er ook kalk, gips, ijzer, turf, en aan het strand barnsteen. De fabr. zijn nietsbeteekenend. Er zijn kalk- en tigchelovens, zaagmolens en branderijen. De uitvoer bestaat in: rogge, gerst, tarw, vlas, hennep, lijn- en hennepzaad, tabak, boter, runder-, kalfs- en geitenvellen, gezouten vleesch en hout. De invoer bestaat in ijzer, ijzeren gereedschappen, wijn, specerijen, koloniale en andere waren, haring, glas, porselein en allerlei soort van fabrijkwaren. De inw. zijn Kuren, stamverwandten der Letten; Duitschers, meestal den adel en de burgerij uitmakende; joden, Lijflanders, met hun eigen dialekt; Krewinen, een bijzonder volk, en in de steden ook Polen en Russen. De meeste inw. belijden den lutherschen godsdienst, en staan onder den bisschop van Szamaiten.

Daar Koerland, bij de inlijving van 1795, zijne oude regering bedongen heeft, is hierin niets veranderd; alleen is de werving en de belasting op den Rus. voet ingerigt. Hierom is ook het land niet in kreitsen, maar in Eigenlijk Koerland en Semigallië verdeeld. Het eerste bevat de hoofdmanschappen van Goldingen en Tuikum, en het laatste die van Mittau en Seelburg, terwijl het distr. Pilten een bijzonder bestuur heeft. De hoofdstad is Mittau.

Koetroe, zie Kutru.

Koeti, stad op 't O. Ind. eil. Borneo, hoofdstad van 't lands. Passir, en verblijfplaats van den rajah. Zij heeft eene soort van vesting, met stammen van palmboomen ingesloten, waarin het paleis van den rajah staat. De haven wordt door 7 à 800 Maleische schepen bezocht, terwijl zij den meesten handel op de kust drijft. 2. Turk. Aziat. dorp, prov. Tschaldir, aan een' tak van de Kur.

Koeverden, Nederl. stad en vesting, prov. Drenthe, oudtijds eene heerl., niet ver van het gr. Bentheim, in lage landen, die voorheen moerassig waren, gelegen. De stad is met grachten en onderscheidene vestingwerken omringd, en kan, tot op eenen afstand van ½ mijl, onder water gezet worden, terwijl hare bastions of bolwerken de namen der voormaals vereënigde prov. dragen. Zij heeft nu nog twee poorten, barakken, twee dragonders-stallen, een arsenaal, twee kruidmagazijnen, een tucht- en gemeentehuis, eene schoone herv. en roomsche kerk, beide met eenen toren en een orgel, eene synagoge, een weeshuis, een liefdadig fonds, onder den naam van gasthuis, 300 huizen, en met de buurtschappen: Klooster, het Loo, Pothuis, Pikveld, Steenwijkmoer, Vlieghuis en Weyserveen, 2070 inw., die deels van den landbouw, deels van onderscheidene fabr. en handwerken bestaan. Er is een bloeijend dep. der maatschappij tot Nut van 't Algemeen. Het kasteel, thans tot ander gebruik geschikt, is, zoo wel als de stad, door de belegeringen van 1196, 1231, 1395, 1592, 1607, 1672, 1813 en 1814 merkwaardig. Zij is de geboorteplaats van Johan Piccard en van den dapperen schoolonderwijzer Meindert van Tienen.

Koewacht, Nederl. buurt, prov. Zeeland, distr. Hulst.

Kof, Jap. stad van 't eil. Niphon.

Kofarker, Hong. distr. in Zevenbergen, kom. Inner Szolnok.

Kofel, of *Covolo*, Oostenr. stad in Tyrol, aan de Brenta, kreits Trient.

Kofinissa, Turk. eil. in den Archipel, in 't kanaal, dat Amorgo van Naxos scheidt.

Köflach, Oostenr. stadje in Stiermarken, kreits Grätz.

Kofurtur, Turk. Aziat. dorp, pachalik Bagdad.

Koft, zie Kuft.

Kögasie, Afr. riv. in 't Kafferland.

Koge, Deen. zeestadje, eil. Zeeland.

Kogekarowskoe, Rus. vesting, gouv. Astrakan.

Kogel, 9,100 voet hooge Beij. berg der Norische Alpen, in den Isarkreits. 2. Hong. dorp, kom. Eisenburg, aan den berg Ochskriegl.

Kogesima, Jap. eil., bij Xikoko.

Kogetein of *Kogetin*, Morav. stadje, kreits Prerau, met 2750 inw.

Kohanocz, Hong. dorp, kom. Semplin.

Kohany, Hong. dorp, kom. Bihar. 2. Hong. dorp, kom. Scharosch, met een kasteel. 3. Hong. D., kom. Semplin.

Kogong, W. Afr. dorp, in Sierra Leona. 29. 58. L. 10. 45. N. B.

Köhalom of *Steinberg*, Hong. dorp, kom. Oedenburg, met 1260 inw.

Koharry, O. Ind. riv., prov. Agra.

Kohat, hoofdstad van het dal Bangatsch, in eigenlijk Afghanistan.

Koh-Ckaf, Perz. naam van den Kaukazus (zie dat art.).

Kohdaman, zie Kabul.

Kohen, Perz. dorp aan de bron der Belassan.

Koh-haut, Aziat. handelstad in Kabul. 87. 54. L. 33. 6. N. B.

Kohhel, Arab. dorp, prov. Yemen.

Kohi-Soliman, Aziat. bergketen in het rijk Kabul.

Kohistan, bergachtige Aziat. prov. van Beludschistan.

Kohistug, Perz. dorp, prov. Kerman.

Kohkelan, O. Ind. distr. in Lahore, tusschen 33. en 34. N. B.

Kohlberg, Beij. vlek, Op. Mainkreits.

Kohlen-Janowitz, zie Janowitz.

Kohlenstedt, Keur-Hes. stadje, prov. Schauenburg, aan den Wezer.

Kohlgarten, 3792 voet hooge Beij. berg in het Zwarte Woud.

Kohlwald, Pruis. D., regdst. Trier.

Kohnstein, hooge Pruis. berg, regdst. Erfurt.

Kohoa-tscheu, voorm. Chin. stad in Kiangsi, thans aan Anam afgetreden. 124. 42. L. 23. 22. N. B.

Kohos, 50 voeten hooge waterval der N. Amer. riv. Mohawk; 3 mijlen van hare uitwatering in den Hudson.

Kohren of *Choren*, Saks. stadje, kreits Leipzig, met 400 inw.

Kohuk, Aziat. distr. en stad in Beludschistan, prov. Mataran.

Kohurlui, distr. in 't vorst. Moldavië, ten Z. aan den Donau grenzende, geheel vlak, vol moerassen, en met het aanzienlijk meer Bratetsch, dat door de Prutetz met de Pruth gemeenschap heeft. Het brengt veel koren en tabak voort, en heeft vee- en bijenteelt. De hoofdstad is Galatz.

Koiba, O. Ind. eil. bij Borneo.

Koibalen, Samojeedsche volksstam aan de Jenisea en Abakow, in 't Rus. Aziat. gouv. Tomsk.

Koidanow, Rus. stad, gouv. Minsk.

Koilan of *Kulan*, vervallene Ind. fabrijk- en koopstad in Calcutta.

Koiden, tak der Aziat. riv. Kuban.

Koilia, golf in de straat der Dardanellen.

Koirvirah, Perz. dorp; 6 mijlen Z. van Erivan.

Koi-Sanschak of *Scron*, Aziat. distr.

distr. en stad in Kurdistan.

KOISIE, zie Trakenburg.

KOISU, Rus. Aziat. riv. in Kaukazië.

KOISJU, Japansche stad van Ximo.

KOIWA, Rus. Aziat. riv., gouv. Perm.

KOJAAGA, zie Galam.

KOJABEY, zie Odessa.

KOJA-KIZ, Tartaarsche stad, bij 't meer Aral.

KOJAR, Perz. stad in Azerbidia.

KOJE, CARPATHUS of *Scarpanto*, Turk. eil. in den Archipel, nabij Creta.

KOJEND, zie Khojund.

KOJETEIN, zie Kogetein.

KOITTOTU, volgens sommige aardrijkskundigen, eene plaats in 't O. Ind. rijk Travancore, doch bij HAMILTON of ARROWSMITH niet opgegeven.

KOKA, Hong. dorp, kom. Pesth.

KOKAN of *Kukan*, Khanschap in Dschagatai, lands. Usbekistan, bestaande uit een groot, driehoekig dal, door het gebergte Pamer, den grooten Belur-Tagh en den Karratedschin gevormd, en uit een ander dal, dat tusschen het laatste gebergte en den Argia heenloopt, en aan den Z. oever der Szyr ligt. Het is tusschen Turkistan, Chineesch Mongolië, Badakschan, Hissar, Usbekistan en Oreschna gelegen. De voorn. riv. zijn: de Szyr, de Karagal en Narim. Op de bergen en dalen heerscht een ruwe, bijna altijddurende winter, terwijl er zeer scherpe winden waaijen, die vele oogziekten veroorzaken, van waar de inw. gewoonlijk *druipöogen* genoemd worden. Het land zelve heeft overvloed van vruchten, bijzonder appelen, okkernoten, heerlijke druiven, abrikozen en amandelen, welke onder den naam van *Ferghano*, door het geheele Oosten, beroemd zijn, alsmede koren, hout, vee, katoen, metaal, enz. ELPHINSTONE heeft de kennis aan dit land, dat bijna uit de aardrijksbeschrijving verloren was geraakt, weer verlevendigd, en tevens berigt, dat de Russen hier handel drijven. Er is een khan, die van dien der Usbeken afhankelijk is. De inw. zijn meestal Turkistaners of Turken, zoo dat hier ook het echte turksch het best gesproken wordt. De fabrijken en koophandel bloeijen er, en de markten zijn van Chin. voortbr. en fabrijkwaren wel voorzien. 2. Hoofdstad van voorn. khanschap, aan de Szyr, die hier twee kleine riv. ontvangt, vrij volkrijk, met fabr. en handel.

KOKAR, Rus. eil. in de Oostzee.

KOKARDI, 2 Afr. riv. aan de Z. O. zijde van de kaap de Goede Hoop.

KOKAU, Aziat. gebergte in 't land der Kirgisen in Tartarije.

KOKAWA, Hong. dorp, klein Honter kom., tusschen vele bosschen en bergen. 2. Hong. dorp, kom. Liptau, aan de Biela-Reka.

KOKENY, Hong. D., kom. Scharosch.

KOKAVA, Hong. dorp, kom. Gömör, met laken- en papierfabr. en zilvermijnen.

KOKEL, zie Kockel.

KOKELAERE, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Brugge, bij Dixmuiden, met 2400 inw.

KOKELBURG, zie Kockelburg.

KOKER, Eng. riv., gr. Cumberland.

KOKERMOUTH, Eng. stadje aan voorn. riv., gr. Cumberland, met fabr.

KOKKENGE, zie Kockenge.

KOKLIAKI, Rus. Aziat. riv. in de woestijn der Kirgizen.

KOKO, Braz. riv., prov. Seara, valt in de baai van Iguape. 2. Rotsachtige rif in den Ind. Oceaan. 142. 6. L. 6. 24. Z. B. 3. Zie Kokonor.

KOKOLIS (LAND DER), een der Afr. Bissagos eil.

KOKONG, zie Cauconda.

KOKO-NOR, of eigenlijk *het land der Oeloten van Koko-Nor*, Chin. prov., zijnde een deel van Mongolië, ten O. van de woestijn Schaschin, en ten N. O. van Tibet, vol hooge bergen, en schoone dalen, in een van welke het meer Koko of Koko-Nor gevonden wordt. In het Z. O. ontspringt de Hoang, die hier de Koko, Urson en de Olonmuran ontvangt. De inw. zijn Oeloten van verschillende stammen, welke hunnen gemeenschappelijken naam van het meer Koko ontleend hebben, en onder acht van de Chinezen afhankelijke khans staan. Zij leiden een zwervend leven, hebben weinig veeteelt, en leven alleen van de jagt, en het zoeken van den echten rabarber, die hier in menigte, langs de bergen, groeit. De voorn. inkomsten der khans bestaan in het goudzand, dat in groote menigte, in onderscheidene beken des lands, gevonden, en grootendeels naar China gezonden wordt. De vrouwen weven uit de wol, die zij zelven winnen, eene in China zeer gezochte stof, *palie* genoemd, die in den geheelen omtrek verzonden wordt. Steden zijn er niet; men vindt er slechts eenige tolkantoren der Chinezen. Verder zijn het legerplaatsen, die naar gelang van weder en jaargetijden verwisselen. Op de kaart van MAILLA vindt men slechts ééne vesting, ten N. O. van het meer Koko-Nor aangeteekend, en *Miao* genoemd.

KOKOR, Morav. vlek, kom. Prerau, met

met 540 inw.

KOKOS, zie Cocos-eil.

KOKOSCHITZ, Pruis. heerl., regdst. Oppeln, met gezondheidsbronnen.

KOKSA, Rus. riv., gouv. Tomsk.

KOKSCHAIS, Rus. stad, gouv. Kazan.

KOKSCHAJA, zie Zarewo-Kokschaisk.

KOKSCHAR, Rus. eil. in de haven van Reval, gouv. Esthland, met eenen vuurtoren. 42. 51. L. 59. N. B.

KOK'S KRAAL, Z. Afr. dorpje in het land der Koranen, met 425 inw.

KOKSOLOKA, Rus. meer, gouv. St. Petersburg, kreits Newa.

KOKTASCH, Rus. zoutmeer in het schiereil. Taurië.

KOKURA, Jap. stad op 't eil. Ximo, aan eene golf van de straat van Ximo, met eene goed versterkte citadel, en door grachten en muren omringd, terwijl de inw. van den handel en de handwerken bestaan. 148. 6. L. 33. 50. N. B.

KOKUS, Aziat. stad in Beludschistan, distr. Mahu, aan de Sind.

KOKUSCHKINSKAJA, Rus. slobode, gouv. en kreits Pensa, aan de Sura.

KOKUSIN, riv. in Chin. Mongolië.

KOKUTOS, riv. in het Turk. sandschak Jannina, met eenen prachtigen waterval, valt in het meer van Jannina.

KOLA, riv. in 't Rus. gouv. Archangel, welke ten O. van de stad Kola ontspringt, en in de zee valt, terwijl zij van het meer Kola, in het N. van hetzelfde gouv., het water afleidt. 2. Rus. kreits in voornoemd gouv., tusschen 45. 54. en 60. 3. L. en 66. 55. en 69. 49. N. B. gelegen. Het is eene afhelling van het Scandinavisch gebergte, vol rotsen, bosschen, meren en moerassen. De grond is steenachtig, en hier en daar met kreupelhout bezet. De oevers der riv. zijn hoog en rotsachtig. De voorn. meren zijn: die van Imandra, Kowdu, Pya, To en Kole. De riv. zijn: de Kola, de Waronja, de Ekonja, de Panoi, de Kowda, de Wongo, de Varuja, enz. De luchtsgesteldheid is zeer koud, en de langste dag duurt er verscheidene van onze dagen. Ofschoon er wel geen koren groeit, komen er toch kool en rapen voort. In het wild groeijen vele soorten van beziën en kruiden tegen den scheurbuik, mos, enz. De veeteelt is, uit gebrek aan gras, moeijelijk, maar de jagt is er van vele belang, en de pelterijen leveren het voornaamste middel van bestaan en uitvoer op. Ook worden er vele ganzen, eenden en andere vogels gevangen, en ook dons gezocht. De vischvangst bepaalt zich voornamelijk tot stokvisch, zalm en bot, en in de golf van Kola vindt men zelfs haaijen en walvisschen. Het getal der inw. wordt op 3,200 Russen en 1200 Lappen gerekend, welke laatste groote kudden rendieren hebben. 3. Rus. stad, aan eene golf van de Witte zee, met 1200 inw., alle Russen, die van de walvischvangst en den handel bestaan. De haven wordt ook door vreemde schepen, om visch, traan, robben- en walrusvellen, stokvisch en andere waren in te koopen, bezocht. 50. 40. L. 68. 52. N. B. 4. Zie Kala.

KOLAB, Turk. Aziat. sandschakat in Diarbekir.

KOLACSCHIN, 2 Hong. dorpen, kom. Trentschin, nabij elkander.

KOLACSCHNO, Hong. dorp, kom. Barsch; 2 mijlen van Koningsberg.

KOLACZYZE, Galicisch stadje, kreits Jaslo, aan de Wisloka.

KOLAH, Turk. Aziat. D. in Natolië; 12 mijlen N. O. van Alah Sehr.

KOLAIDA, O. Ind. fort der N. Circars.

KOLAKSCHA, Rus. riv., gouv. Jaroslaw, kreits Romanof.

KOLAN, Chin. stad, prov. Schensi.

KOLANNADE, zie Kannanur.

KOLAR, Turk. stad in Servië; 7 m. Z. O. van Belgrado. 2. W. Afr. stad van Bursalum, aan den Atl. oceaan. 13. 50. N. B. 3. O. Ind. stad, prov. Mysore, met 4000 inw., een fort en het graf van HYDER-ALI.

KOLARE, dorp op 't Zweed. eil. Yilessari; 20 mijlen van Tornea.

KOLAROWECZ, Hong. dorp, kom. Trentschin, aan de Morav. grenzen.

KOLARRU, zie Kaweri.

KOLATSZEG, Hong. D., kom. Salad, aan de zamenvloeijing der Mura en Drau.

KOLATSCHI, Perz. dorp, prov. Siwa.

KOLAZIN, zie Kalasin.

KOLBACH, Hong. dorp, kom. Honth. 2. Hong. dorp, Zipzer kom.

KOLBACOS-AA, Zweed. riv. Westeras-län.

KOLBASSA, Hong. D., kom. Semplin.

KOLBATZ, Pruis. D., regdst. Stettin.

KOLBE, Hes. D., prov. Op. Hessen.

KOLBENBERG, zie Colmberg.

KOLBI, Turk. Aziat. gebergte in Natolië.

KOLBICK, buurt in Anhalt-Kothen.

KOLBIEL, zie Kolubiel.

KOLBDORNSVÜG, Noorw. dorpje in Christiaanstadt-län, met 260 inw.

KOLBNIZ, Pruis. dorp, regdst. Reichenbach, kreits Jauer, met 430 inw. en eene lood- en zilvermijn.

KOLBUSZOW, Galic. D., kreits Tarnow.

KOLDENBUTTEL, Deen. dorp, hert. Sleeswijk.

Kolderswolde, Nederl. gehucht, prov. Vriesland, arr. Heerenveen, nabij Nijega.

Kolderveen, Nederl. dorp, prov. Drenthe, met 600 inw.

Kolding, Deen. stadje, stift Rypen, ambt Veele, aan de baai en de riv. Kolding, met muren omringd, heeft 3 poorten, eene latijnsche school, een raadhuis en 1700 inw., welke van den landbouw, de handwerken, branderijen, visscherij en den handel bestaan. De haven is verzand. Hier is een tol op paarden, rundvee, koren, enz., die jaarlijks wel 100,000 guldens opbrengt. 23. 10. L. 55. 30. N. B.

Koldingen, Han. ambt, vorst. Calenberg, met 6,200 inw. 2. Zie Colding.

Koldingfiorden, Deen. baai bij de stad Kolding.

Kolderveen, Nederl. dorp, prov. Drenthe, kanton Meppel, met 640 inw.

Koldos, golf in de Zwarte zee, in de Rus. prov. Abchasië.

Koldum, zie Koudum.

Kolen, **Kiölen** of *Sevo*, Noordelijke keten van het Scandinavisch gebergte, of de Noordsche Alpen, hetwelke zich, in eene ontzagverwekkende hoogte, langs de grenzen van Noorwegen uitstrekt, met altijddurende sneeuw en ijs bedekt, en overal, door lagere bergen, waarop eenig hout groeit, vereenigd is. Onderscheidene takken van dezelve verspreiden zich door Zweden en Noorwegen. Het gebergte bestaat uit graniet, is zeer ruw, en heeft vele afgronden. Zie verder Scandinavisch gebergte.

Kolenären, Zweed. meer, prov. Nykoping-län.

Kolen Janowitz, zie Janowicz.

Kolerum of *Kolrau*, tak van de O. Ind. riv. Cawery.

Kölesd, Hong. dorp, kom. Tolna.

Kolguew, rotsachtig eil. in de N. IJszee, aan de kust van het Rus. gouv. Archangel, met vele wolven, beeren en vossen. 65. 30. L. 69. N. B.

Kolham, Nederl. dorp, prov. Groningen, arr. Apingadam.

Kolhissar, Turk. dorp, sandschakat Ainabachti.

Kolhorn, Nederl. dorp in N. Holland, kwart. Alkmaar.

Kolide, Turk. Aziat. dorp in Natolië, aan eene golf.

Kolindsund, Deen. golf, stift Aarhus.

Kolinecz, Boh. D., kreits Prachin.

Koljasin, zie Kaläsin.

Kolijnsplaat, zie Colynsplaat.

Koljuger, **Koliugi** of *Koljuschen*, N. Amer. volksstam in de gebergten van Nieuw Norfolk en Nieuw Cornwallis, 4000 zielen sterk.

Kolki, Rus. stad, gouv. Volhynië.

Kolkokro, Rus. Aziat. meer van Kamschatka, met eene riv. van dien naam, naar de vele zeekalven, ook *Nerpis* genaamd.

Kolkum, Egypt. bergketen, langs de golf van Arabië.

Kollabaug, O. Ind. stadje, prov. Malwah.

Kollam, zie Coilan.

Kollberg, Beij. dorp, Op. Mainkreits, met 650 inw.

Kolldaloonaae, riv. op IJsland.

Kolle, N. Afr. stad in Algiers, met een kasteel, en een Fransch kantoor.

Kolleda of *Koln aan de Losse*, Pruis. stadje, regdst. Merseburg, aan de Losse, met 1760 inw. en veeteelt.

Kollegal, zie Pettah.

Kollendoorn, Nederl. buurt, prov. Overijssel, kwartier Salland, nabij Heemse en Hardenberg, met 100 inw.

Kollnau, Bad. dorp, Treisamkreits, met eene ijzergroef en fabrijken.

Kollong, O. Ind. stad in Assam.

Kollosoruk, Boh. D., kreits Saatz.

Kollum, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Leeuwarden, hoofdpl. van de grietenij Kollumerland en Nieuw Kruisland, in een aangenaam oord, met eene herv. en doopsgezinden kerk, 900 inw., en jaarlijksche paardenmarkt. In de nabijheid lag voorheen het vermaarde slot *Ter Luinen*, door **Albrecht van Beijeren** gesticht. De buurten Kollumer Kluft en KollumerUitdijksterKluft liggen in de nabijheid.

Kollumerland en Nieuw Kruisland, Nederl. grietenij, prov. Vriesland, arr. Leeuwarden, in het N. O. deel der prov., aan de Kauwer, met veen-, hei- en zandgrond, doch aan de zee, dat merkwaardig is, met vruchtbaren kleigrond.

Kollumerzwaag, Nederl. dorp, prov. Vriesland, in genoemde grietenij, aangenaam gelegen, doch armoedig, met eene herv. en doopsgezinden kerk en bezemmakerij.

Kolluri, Afr. stam der Tuaricks, tusschen Fezzan en Asben, die meestal van den handel tusschen deze twee landen bestaan.

Kolm, top van 't Vogesisch gebergte in den Beij. Rijnkreits.

Kolmarden, Zweed. gebergte, Linkiopings-län.

Kolmberg, Beij. dorp, Rezatkreits.

Kolmogori, zie Cholmogory.

KOLN, Zweed. stadje in Wärmeland.

KOLNE, Eng. vlek, gr. York.

KOLNO, Pool. stadje, waiw. Augustowo, aan de Pysch, met 950 inw. 2. Rus. dorp, gouv. Minsk,

KOLO, Pool. stadje, waiw. Kalisch, aan de Warta, met 3,300 inw., waaronder wel 800 joden zijn; fabrijken van wollen stoffen, enz.

KOLOCHIE, Turk. D., eil. Negropont.

KOLOCHITA, Turk. eil. bij Candia.

KOLODINO, Rus. D., gouv. Smolensko.

KOLOGRIEW, Rus. stadje, gouv. Kostroma, aan de Unsha. 61. 16. L. 58. 38. N. B.

KOLOKOLETA, Rus. dorp, gouv. Smolensko, met scheepstimmerwerven.

KOLOKOLKOW, Rus. riv., gouv. Archangel, kreits Mesen.

KOLOKSCHA, Rus. riv., gouv. Wladimir.

KOLOKYTHIA, Turk. dorp van Romanië, sandschakat Morea, aan de golf van Laconië. 36. 47. N. B. 40. 20. L.

KOLOMAK, Rus. riv. in de Slobodische Ukraine.

KOLOMEA, zie Colomea.

KOLOMENSKOJE-SËLO, Rus. stadje, gouv. Moskowa, aan de Moskowa.

KOLOMNA, Rus. kreits, gouv. Moskowa, tusschen 55. 40. en 56. 33. L. en 54. 51. en 55. 17. N. B. gelegen, en op ruim 30 V. M., 63,600 inw. bevattende. De oppervlakte is golvend, en aan de oevers der Oka, zeer hoog en zandig; doch verder redelijk goed. Er is genoeg hout en goede weiden. Er zijn wel 300 kleine riv. waaronder de Oka, met de Moskowa, de Kolomenka en Sewerka de voorn. zijn. Langs de twee eerste wordt veel hout vervoerd. De inw. zijn goede landbouwers, en bestaan van de vaart op de riv. en van de laken- en linnenfabr. 2. Hoofdstad van voorn. Rus. kreits, aan de Kolomenka, met eene oude vesting, op eenen berg. De stad zelve, die door de Kolomenka in twee deelen gescheiden wordt, bevat 1 hoofd- en 16 andere kerken, 2 kloosters, 1 geestelijk seminarium, 1 kreitsschool, 4 magazijnen en 5,800 inw., die talksmelterijen, looijerijen, leder-, zijde-, katoen-, linnen- en lakenfabr., mouterijen, pottebakkerijen en vele tigchelovens hebben, en eenen levendigen handel drijven. Onder anderen worden er 's jaars 20 à 25,000 ossen ingekocht, en grootendeels geslagt, gezouten en uitgevoerd. Verder bestaat de uitvoer in talk, huiden, leder, koren, olie, hop, en Ukrainsche vruchten, waartegen de stad, voor den geheelen omtrek, koloniale waren, wijn en fabrijkwaren ontvaugt. 56. 10. L. 55. 12. N. B.

KOLOMPA, Galicisch stadje, kreits Stanislawow, aan de Pruth, met eene zoutziederij.

KOLONI, kaap in de Turk. Aziat. prov. Natolië, aan de Middell. zee.

KOLONIA, distr. in 't Turk. sandschakat Ochri.

KOLONNA, kaap aan de vaste kust van het Turk. sandschakat Egribos.

KOLOR, W. Afr. stad bij de riv. Gambia, in het rijk Wulli.

KOLORIS of *Kuloglus*, inw. van Algiers, uit Turken en moorinnen of negerinnen voortgekomen, en een gedeelte der bevolking van den staat uitmakende. Zij erven de voorregten hunner vaders niet, en kunnen slechts geringe ambten bekleeden, of onder het krijgsvolk dienen. Zij zijn talrijk, en men vindt zelfs zeer rijke en aanzienlijke familiën onder hen. Tusschen de Koloris en de Turken heerscht altijd een sterk wantrouwen en nijd.

KOLOSCH, KLOOSMARKT, KOSCHOKNA of *Salzgrub*, Hong. dorp in Zevenbergen, kom. Clausenburg, tusschen vele bergen, met 5 kerken, steenzout- en steenkolenmijnen. 46. 43. 8. N. B. 41. 29. L. 2. Zie Clausenburg.

KOLOSSI, Turk. dorp, prov. Kibris, met een marmeren kasteel en eene zeer fraaije waterleiding.

KOLOTCHA, zie Colocza.

KOLOUN of *Kiähn*, Aziat. volk in 't bergachtig gedeelte van 't rijk Birma, in Achter Indië.

KOLOWETZ, Boh. D., kreits Klattau.

KOLPAKOUSKOI, Rus. sterkte, gouv. Ufa, aan de riv. Ural, ongeveer 41 mijlen O. van Orenburg.

KOLPEENSKOSELO, Rus. bergwerk, gouv. St Petersburg, kreits Sophia, met eene metaalgieterij, ankersmederij en kopermolens.

KOLPINA, Rus. vlek, gouv. St. Petersburg, kreits Sophia, aan de Ischora, met 1200 inw., die 6 zaagmolens, 6 trasmolens, en ijzer- en kopersmederijen hebben.

KOLPINERSEE, meer in het gr. hert. Mecklenburg-Schwerin.

KOLPINKA, riv. in 't Rus. gouv. Wladimir, kreits Huron.

KOLPINO, Rus. D., gouv. Pleskow, op een eil. in de golf van Pleskow. Nog 2 Rus. dorpen dragen dien naam.

KOLRAN, zie Coleron en Kolerum.

KÖLSCHNER, Pruis. berg in Silezië.

KOLSDORF, Pruis. dorp, regdst. Aken.

KOLSKAMP, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Brugge, met 1760 inw.

KOLSTADT, stadje in Lippe-Detmold, ambt Horn, met 60 huizen.

KOLSUM, zie Roode zee.

KOLSUN, Egypt. berg van de Arab. bergketen, met 2 kloosters en de holen der heiligen ANTONIUS en PAULUS.

KOLTER, een der kleine Deen. Faroër eil.

KOTISEI, Rus. eil. der Kaspische zee.

KOKTISCHEDANSK, Rus. vlek, gouv. Perm, met 2400 inw.

KOLUBARA, tak van den Donau, Turk. sandschakat Semendra.

KOLUBIEL of *Kolbiel*, Pool. vlek, waiw. Podlachië.

KOLUK, Perz. dorp, prov. Segistan.

KOLUMBACS, Turk. bergkasteel, prov. Servië. 2. Turk. vesting in Bulgarië, met den sterken pas Utania.

KOLUMDELLE, W. Afr. riv. in Neder Guinea.

KOLUN, zie Koloun.

KOLUR, rijke diamantgroef in het O. Ind. rijk Golconda.

KOLURI, zie Colouri.

KOLWA, Rus. eil., gouv. Perm.

KOLYMA of *Kowyma*, Rus. Aziat. riv., gouv. Irkutsk, die op 61. N. B., bij de zee van Ochotsk ontspringt, de Amolom, Amui, Suchaja, enz. opneemt, en op 166. 10. L. en 69. 51. N. B., in de IJszee valt.

KOLYMBRITTN, Turk. eil. in den Archipel, aan de N. W. zijde van Tino.

KOLYWAN of *Berdskoi-Ostrog*, Rus. Aziat. stad, gouv. Tomsk, aan den mond der Berda in den Ob, met 3,000 inw. 2. Rus. Aziat. meer in het gebergte van dien naam.

KOLYWANSCH GEBERGTE, Rus. gebergte, tak van den Altai, tusschen den Irtysch en de Bya, hetwelk rijke goud- en zilvermijnen, als ook koper, ijzer en lood bevat. De voorn. top, *Sinaja-Sopki* genoemd, verheft zich 2,814 voeten. Het heeft eenige bosschen, veel graniet, en hier en daar kalk. De Urman is een tak van hetzelve.

KOLYWANSKOI, Rus. vlek, aan het meer Kolywan, met 1000 inw.

KOLZIG, Pruis. dorp, regdst. Liegnitz, met 600 inw.

KOLZOW, dorpje in Mecklenburg-Schwerin, ambt Rednitz, met 470 inw.

KOLZUM, Egypt. stad, bij het einde der Roode zee. 2. Zie Coulzoum.

KOM, zie Koom.

KOMA, Perz. stad, prov. Chorasan.

KOMADE, Hong. dorp, kom. Bihar.

KOM-AMBU, dorp in Op. Egypte, aan den Nijl, met fraaije oudheden.

KOMAN, Turk. vlek in Walachië, aan eenen tak van den Donau.

KOMANGO of *Amango*, een der Austr. Vriendelijke eil.; 2 mijlen O. van 't eil. Rotterdam.

KOMANKA, Turk. dorp in Walachië.

KOMARI, berg in Voor Ind. bij kaap Comorin, tot eene baak dienende.

KOMARNO, Galicisch stadje, kreits Sambor, met 2320 inw.

KOMAROCZ, Hong. dorp, kom. Zips.

KOMAROM, zie Comorn.

KOMAROW, Pool. stadje, waiw. Lublin.

KOMAROWKA, Pool. D., waiw. Sandomir.

KOMARTY, een der Nicobarische eil.

KOMBADIRIE, Afr. negerdorp in Senegambië, kon. Namtra-Marsa.

KOMBAH of *Koomta*, Afr. lands. en stad aan den Niger.

KOMBALO, Afr. negerrijk in Bambouck.

KOMBE-BONTAIN, residentie op het Z. W. einde van 't O. Ind. eil. Bony.

KOMBO, weinig bekend Afr. kon. aan de Z. zijde van de Deljambia. De hoofdpl. is Kabita. 2. Aziat. distr. in Tibet.

KOMEINAQUARS, volksstam der Kaffers in Z. Afrika.

KOMELSKOE, Rus. meer, gouv. Wologda.

KOMENY-ALLYAI, Hong. distr., kom. Eisenburg; 21½ V. M. groot.

KOMERE, O. Ind. stad, vorst. Bhurtpoer. 2. O. Ind. stadje, prov. Tipra.

KOMER-PIRA, Chin. riv. in de Mandschurei.

KOMISANG, Chin. eil. tot de Lieu-Kieu behoorende, met eenen vulkaan. Het is goed bebouwd, en met hout beplant.

KOMIN, Boh. stadje, kreits Saatz.

KOMJATHI, Hong. D., kom. Neutra.

KOMMERZIJL, Nederl. dorp, prov. en arr. Groningen.

KOMMOTAU, Boh. stadje, kreits Saatz, met 3000 inw., aluin-, laken-, katoen- en lederfabrijken.

KOMMUNIONHARZ, zie Commun.

KOMNIA, Morav. D., kreits Hradisch.

KOMOBO, zie Rotten eil.

KOMOK, klein eil. bij Groenland, in 't distr. Frederikshaab.

KOMOL of *Comol*, Afr. kaap in Nubië, aan de Roode zee, met een stadje en eene haven. 53. 1. L. 22. 45. N. B.

KOMORTE, een der Nicobarische eil. in O. Ind.

KOMOWYNE, Z. Amer. riv. in Suriname.

KOMOROLZ, Hong. dorp, kom. Semplin. 2. Hong. dorp, kom. Ungwar.

KOMORON, O. Ind. riv. op Sumatra.

KOMORZANY, Hong. dorp, kom. Sathmar.

KOMOTAPOOR, ruïne eener O. Ind. stad in

in Bengalen, distr. Nungpoor.

Kompas-Negers, goedhartige Negerstam aan de Ivoorkust, met eenen gemeenebestelijken regeringsvorm.

Kompolt, Hong. D., kom. Hewesch.

Komri Gebel, zie Kumri.

Komuldsina, Turk. dorp, sands. Gallipoli, met een kasteel.

Komyati, Hong. dorp, kom. Neutra.

Komyschlowa, Rus. Aziat. stadje in Armenië, met 1000 inw.

Konakkuran, Perz. D. in Azerbidia.

Konapour, O. Ind. stad, prov. Bejapore, aan de Malpurba. 92. 18. L. 15. 34. N. B.

Konat of *Kontsch*, wordt als een magtig koningrijk in de van Abyssinië afgescheidene landen opgegeven.

Konatz, stadje van Dalmatië op het eil. Cherso, in de golf van Venetië.

Koncschan, Hong. dorp, kom. Zips.

Konczhan, Hong. D., kom. Ungwar.

Konczowdol, Hong. D., kom. Salad.

Konda, tak van de Rus. riv. Tomsk.

Kondarbeluscht, Perz. berg, prov. Fars.

Kondas, Rus. meer, gouv. Wologda.

Kondavir, zie Guntoor.

Kondoma, Rus. riv. gouv. Tomsk.

Konde of *Pargo de Okango*, Afr. landschap in Ned. Guinea.

Kondo, Hong. D., kom. Borschod.

Kondopaga, Rus. dorp, gouv. Olonez.

Kondorfa, Hong. D., kom. Eisenburg.

Kondrau, Beij. D., Op. Mainkreits.

Kondringen, Bad. dorp, Treisamkreits, met 1020 inw.

Koneburg of *Kuneburg*, Rus. stadje, gouv. Lijfland.

Konersreit of *Konnersreuth*, Beij. vlek, Op. Mainkreits, met 800 inw.

Konfida, Arab. stad, distr. Yemen.

Kong, Afr. negerrijk in Soudan, tusschen Bambarra en Ashantie, ten Z. van den Niger, aan een gebergte van dien naam. Een groote berg, Foolileseena genaamd, ligt bij de hoofdstad, welke 1 mijl van de riv. Woorra verwijderd is. Het kon. zou echter op verre na zoo welvarend niet zijn, als dat van Ashantie. Men vindt er vele paarden en elefanten. Het gebergte strekt zich uit van 5. 30. L. en 11. 12. N. B.

Kong-chang-foe, Chin. stad, prov. Shensi, in een bergachtig land, bij de Hoeiho, die in de Geele riv. valt. 122. 5. L. 34. 56. N. B.

Kongeaae, Deen. riv., stift Rypen.

Kongelf, Kongself, Kongshall, Zweed. stadje, in Gothenburg-län, aan den mond der Gotha-elf, met 850 inw.

Kongelstad, Zweed. vlek, Bohus-län.

Köngen, Wurt. vlek, Neckarkreits, ambt Eszlingen, met 1500 inw. en romeinsche oudheden.

Konghur, Chin. eil. prov. Fokiën.

Kongry, Pool. stadje, waiw. Kalisch.

Kongos, Chin. riv. in Mongolië.

Kongsbacka, Zweed. stadje, prov. Halland, aan eenen diepen inham, tusschen twee kleine riv., met 400 inw.

Kongsberg, Noorw. stadje, stift Aggerhus, aan de Louven-elf, in een diep, donker en zeer wild dal, waarin de Jonskulle zich 2800 voeten hoog verheft. Zij is de zetel van het opperbergambt, der commissie van fabr., en heeft eene kerk, kweekschool voor bergwerken, die thans weder open is, doch haar beroemd kabinet van mineralen aan de hooge school van Christiania gegeven heeft; 1 latijnsche school, 1 weeshuis, 1 ziekenhuis en 6,800 inw., die katoenspinnerij, rabarber-planterij, fabr. en handel, doch hun voornaamste bestaan in de 1½ mijl van de stad gelegene ijzer- en zilvermijnen hebben. 2. K. of *Kongstoll*, *Koningsberg* of *Stoel*, de hoofdpunt van het eil. Moen, bij het Deen. eil. Zeeland.

Kongself, zie Kongelf.

Kongshaven, haven op 't Faroër eil. Oesteroë.

Kongsholm, Zweed. eil., door 2 bruggen met Stockholm vereënigd.

Kongsodde, landtong op 't Deen. eil. Falster.

Kongsteen, kleine Noorw. bergvesting, stift Christiania, ongeveer ¾ mijl van Frederiksstad, waarmede zij, volgens Meerman, onderaardsche gemeenschap heeft. 2. Deen. fort aan de Afr. kust van Guinea.

Kongstoll, zie Kongsberg, No. 2.

Kongsvinger, Noorw. vesting, stift Christiania. 29. 38. L. 60. 12. N. B.

Konguelienne, Rus. Aziat. riv., valt in 't meer van Ochotsk.

Kongunda, O. Ind. vesting, prov. Madras.

Koni, Rus. Aziat. dorp in Imirethi.

Konia of *Konieh*, Turk. Aziat. sands., prov. Karamanië, een groot dal vormende, dat in het Z. O. en Z., door den eigenlijken Taurus of de keten Ala-Tagh ingesloten is. Het wordt door de Schan en het meer van Konia, dat hier de Meram ontvangt, bespoeld. Het land is deels goed bebouwd, doch ligt ook deels woest en onbewoond. 2. Hoofdplaats van voorn. sandschakat, de zetel van een' griekschen bisschop, in eene vruchtbare vlakte, aan eene kleine riv., ten N. W. van het meer van Konia, met mu-

muren en torens omringd. Zij heeft 8 poorten, waarvan sommige bijzonder schoon gebouwd zijn; een oud vervallen slot, dat KINNEIR reeds een' puinhoop noemt, verscheidene voorsteden, waarin de Grieken, Armeniërs en joden wonen, 12 groote moskeën, 100 medscheds of bedehuizen, 2 grieksche kerken, 40 openbare baden, 7 werkhuizen, en verder meestal slechte woningen. KINNEIR begroot het getal der inw. op 30,000, waaronder weinige christenen zijn, en die fabr. van katoen, zijden stoffen, tapijten en marokkijn leder hebben. OLIVIER geeft op, dat zij was, kemelshaar, galnoten en gom uitvoert. Om de stad is de schoone wandelplaats *Meram*. Hier groeijen de smakelijke abrikozen, *kamreddin* genoemd. Zij is eene bedevaartplaats der Turken. 50. 20. L. 37. 52. N. B.

KONIAUT (GROOT en KLEIN), 2 kleine meren der N. Amer. Rep., prov. Pennsylvanië, het eene in het gr. Erie, het andere in 't gr. Crawford.

KONIBAR, O. Ind. eil., bij Waigioe.

KONIECPOL, Pool. stadje, waiw. Kalisch, met 1200 inw. 2. Pool. stadje, waiw. Krakau, met 1050 inw.

KONIEH, zie Konia.

KONIG, Hes. D., prov. Starkenburg.

KONIEUR, O. Ind. distr., prov. Orissa, tusschen 21. en 22. N. B., door onderscheidene, den Mahratten cijnsbare Hindo's-opperhoofden beheerscht. De voorn. steden zijn: Ogurapore, Audapoorgur en de hoofdstad Konjeur op 103. 30. L. 21. 34. N. B.

KONIGBERG of *Uj-Banya*, Hong. vrijstad, kom. Barsch, aan de Grau, in eenen kring van 3 hooge bergen, met 2 kerken, 4000 inw., fabr. en landbouw. 48. 26. N. B. 36. 18. L.

KÖNIGHEIM, Bad. vlek, Main- en Tauberkreits, Opper ambt Bischofsheim met 1850 inw. en veel wijnbouw.

KÖNIGINGRÄTZ, Boh. kreits, ten N. en O. aan Pruissen grenzende, en volgens LICHTENSTEIN, op bijna 61 V. M., 273,000 inw. bevattende. De voorn. riv. is de Elbe, die hier de Aupa, de Metau en de Adles ontvangt. Het land is aan de grenzen van Silezië en Glatz zeer bergachtig, en raakt ten N. aan het Reuzengebergte. De voorn. voortbr. zijn: koren, vlas, boomvruchten en hout. De veeteelt is er aanzienlijk. Ook zijn er verscheidene delfstoffen en gezondheidsbronnen. De fabr. in lakens en wollen stoffen, en vooral die in linnen, zijn zeer belangrijk. De hoofdst. is Koningsgrätz (zie dat art).

KÖNIGINHOF, zie Köningshof.

KONIGS, O.Ind. dorp op 't eil. Ceylon.

KONIGSAAL, Boh. vlek, kreits Beraun.

KÖNIGSBACH, Bad. dorp, Pfinz- en Enzkreits, ambt Stein, met 1730 inw.

KÖNIGSBERG, zie Koningsbergen. 2. Pruis. kreits, regdst. Frankfort, ten N. aan Pommeren grenzende, en op $20\frac{1}{2}$ V. M., 34,200 inw. bevattende, wordt door den Oder bespoeld, die een vruchtbaar eil. bevat, en al de andere riv. ontvangt. De grond is zeer vruchtbaar in koren en vlas, en wisselt aangenaam met bosschen en weiden af. Er is goede veeteelt en visscherij. 3. Pruis. stadje in voorn. kreits, met 3,100 inw., fabr. van laken, kousen, leder, stijfsel en hoeden. 4. Stadje van Saksen-Hildburghausen, met 750 inw., in den Beij. Ned. Mainkreits gelegen. 5. Heerl. en bergkasteel in 't Pruis. regdst. Reichenbach, aan de Weistritz. 6. Zie Königberg. 7. K., *Künsberg* of *Klinkowitz*, Oostenr. stadje in Silezië, kreits Troppau, met 910 inw. 8. Boh. vlek, kreits Elnbogen, met 2600 inw. 9. K. of *Königshügel*, hooge berg, nabij Presburg, op een grenspunt der Hong. kom. Zips, Liptau en Gömör.

KÖNIGSBORN, Pruis. bergwerk, regdst. Arnsberg, met zoutmijnen.

KÖNIGSBREITUNGEN, zie Frauenbreitungen.

KÖNIGSBRÜCK, Saks. heerl., prov. Lausnitz, met 2460 inw. en een stadje van dien naam, aan de Pulsnitz, met 2300 inw., katoen-, linnen-, glas-, porselein- en lakenfabr.

KÖNIGSECK, Boh. vlek, kreits Tabor.

KÖNIGSEGG, Wurt. heerl. en kasteel, Donaukreits.

KÖNIGSEGGWALD, Wurt. vlek, heerl. Königsegg, met 300 inw.

KÖNIGSFELD, Boh. D., kreits Chrudim. 2. Saks. dorpje, kreits Leipzig, ambt Rochlitz, met 300 inw. 3. Bad. dorp, Donaukreits, ambt Villingen, met 150 hernhuttersche inw. en een opvoedingsgesticht.

KÖNIGSFELDE, Pruis. schans, regdst. Gumbinnen, met 18 huizen.

KÖNIGSFELDEN, voormalig Zwits. klooster, thans een gast- en krankzinnigenhuis, kanton Aargau, tusschen de Aar en de Reusz.

KÖNIGSHAIN (OPPER, MIDDEL EN NEDER), Pruis. dorp, regdst. Liegnitz, met 1200 inw. 2. Pruis. dorp, regdst. Reichenbach, met 850 inw.

KÖNIGSHAVEN, zie Köngshaven.

KÖNIGSHOF of *Königinhof*, Boh. stadje, kreits Königingrätz, aan de Elbe; 2900 inw.,

inw., leder-, linnen- en katoenfabr. 2. Boh. D., kreits Beraun, aan de Litawka.

KÖNIGSHOFEN IM GRABFELDE, Beij. stadje, Ned. Mainkreits, aan de Saale, met 1400 inw. 2. Bad. stadje, Main- en Tauberkreits, met 1350 inw. 3. Pruis. dorp, regdst. Keulen, met 1000 inw.

KÖNIGSHOLM of *Konings-eil.*, Noorw. eil. in de Langesond, stift Aggerhus.

KÖNIGSHORST, Pruis. ambt, regdst. Potsdam, kreits Oosthaveland,

KÖNIGSHÜGEL, zie Königsberg, No. 9.

KÖNIGSHULD, Pruis. bergwerk, regdst. Oppeln, met groote ijzer- en staalfabr.

KÖNIGSHÜTTE, Han. dorp, vorst. Göttingen, aan den Ocker.

KÖNIGSLUTTER, Brunsw. kreitsger., dat op 5½ V. M. 11,350 inw. bevat, en door de Helmstedt en Schunter bespoeld wordt. 2. Hoofdstad van voorn. kreitsger., aan de Lutter, ommuurd, met 4 poorten, 1 ambthuis, 1 klooster, de stiftskerk, op eenen heuvel buiten de stad, met de graven van keizer LOTHARIUS II en zijne gemalin, en van HENDRIK VAN BEIJEREN, 1 armhuis, 2500 inw. en velerlei fabr.

KÖNIGSMACHERN, Nederl. stadje in Luxemburg, aan den Moezel.

KONIGSSAAL, zie Königsaal.

KONIGSSEE, stadje in Schwarzburg-Rudolstadt, aan het Thüringer-Woud, met 1710 inw., potasch- en zeildoekfabr. 2. K. of *Bartholomäussee*, Beij. meer, Isarkreits, door hooge en steile rotsen omgeven, met een klein eil.

KÖNIGSSTADTL, Boh. dorpje, kreits Biczow, met 250 inw.

KONIGSTADTEN, dorp in 't gr. hert. Hessen, vorst. Starkenburg, ambt Rüsselsheim, met 500 inw.

KÖNIGSSTÄTTEN, Oostenr. vlek, viertel Boven 't Weener Woud, met 150 huizen.

KÖNIGSSTEEL, Pruis. dorp, regdst. Arnsberg.

KÖNIGSTEIN, Saks. stadje, ambt Meissen, met 1260 inw., linnenfabr., papier- en zaagmolens, en een sterk bergkasteel. 2. Ambt in 't hert. Nassau, met 11,270 inw. en veel veeteelt. 3. Nassausch stadje in voorn. ambt, met 1000 inw. 4. Beij. vlek, Regenkreits. 5. Zie Emskirchen.

KÖNIGSTHAL, D. in Saksen-Coburg.

KÖNIGSTUHL, Pruis. bergtop, eil. Rugen, en 2050 voet hooge berg in Baden.

KÖNIGSWALD, Boh. dorp, kreits Leutmeritz, met linnen- en wolfabr; 1000 inw.

KÖNIGSWALDE, Pruis. stadje, regdst. Frankfort, met 900 inw. 2. Pruis. D., regdst. Reichenbach, met 800 inw. 3. Saks. dorp, kreits Ertzgebergte, met 1350 inw. 4. Boh. D., met 280 huizen.

KÖNIGSWART of *Kunczwart*, Boh. vlek, kreits Pilsen, met 600 inw.

KÖNIGSWARTHE, Saks. vlek, prov. Lausnitz, met 1380 inw.

KÖNIGSWIESEN, Oostenr. vlek, Mühlkreits.

KÖNIGSWINTER, Pruis. stadje, regdst. Keulen, kreits Siegbur, met 1400 inw.

KÖNIGS WUSTERHAUSEN, Pruis. vlek, regdst. Potsdam, met 1250 inw; bij hetzelve ligt Duitsch Wusterhausen.

KONIJNEN EIL, Turk. eil. bij 't eil. Tenedos, in den Archipel. 2. Schot. eil., gr. Sutherland.

KONIJNEN of *Borromeïsche eil.*, (Isole de Conigli) 4 kleine eilanden, met schoone gebouwen, oranjeriën, citroen-, olijf-, laurier- en cypressenboomen, wijnstokken, enz. beplant, in het Z. deel van het meer Lago Maggiore in de Sardinische prov. Navarre, over Palanzee. Voor het einde der 17 eeuw waren het kale rotsen, toen VITALZANO BORREMEO dezelve versieren liet. Zij worden Isola-Bella, Isola-Madre, Isoli of Isola del Cenonici, di Palanza en Isola del Pestatori genoemd. 26. 12. L. 45. 53. N. B.

KONIN, Pool. stadje, waiw. Kalisch.

KONINGIN (EIL. DER), eil. tusschen 9. en 11. B., door JUAN GOELAN in 1542 ontdekt, doch onzeker. BUACHI houdt dezelve voor eenige der Mulgrave's eil.; LA PEYROUSE leest 19. voor 9., en brengt ze tot de Sandwich's eil.

KONING GEORGE, zie George.

KONINGSGRATZ of *Kralowny Hradecz*, hoofdpl. van den Boh. kreits Königingrätz, de zetel van een' bisschop, aan de Elbe en den mond der Adler, zeer versterkt, met 3 voorsteden, 1 schoone hoofdkerk, 6 andere kerken, 2 hospitalen, 1 weeshuis en 5,700 inw., die lakenweverijen en looijerijen hebben. Er is een bisschoppelijk seminarium en gymnasium. 50. 15. N. B.

KONINGIN ANNA'S FORT of *Fort Royal*, Afr. vesting aan de kust van Guinea, op den berg Deenenstein, 1 m. van kaap Corse, behoort den Engelschen.

KONINGIN CHARLOTTE'S EIL., zie Charlotte's eil.

KONING'S BAAI, op 't eil. Spitsbergen. 77. 30. N. B.

KONINGSBERGEN, Pruis. regdst. van O. Pruissen, uit het voormalig kamerdep. O. Pruissen en een klein gedeelte van Lithauen zamengesteld, en tusschen Rusland, Gümbinnen, Polen, Mariënwerder, Dantzig en de Oostzee gelegen,

gen, en op ongeveer 406 V. M., in 20 kreitsen 553,700 inw. bevattende. De zetel der regering is te Koningsbergen. Men zie verder het art. O. Pruissen. 2. Pruis. kreits in voorn. regdst., waartoe alleen de hoofdstad met haren omtrek behoort. Hij bevat op 1 V. M. 65,000 inw. 3. K. Pool. *Krolewiecz*, en Lithauwsch *Karalanczus*, hoofdpl. van voorn. Pruis. regdst. en kreits, zetel der onderscheidene landcollegiën, aan den bevaarbaren Pregel, welke ongeveer 1 mijl van hier in 't Frische-haff valt. Zij bestaat uit 3 deelen, de Altstadt, Löbenicht en het eil. Kneiphof, waarbij dan nog het koninklijk slot, de citadel Frederiksburg (die echter thans geene vesting meer is, maar tot gebouwen van den koophandel dient), 4 voorsteden en 10 kleine buurten, *vrijheden* genoemd, behooren. Zij is met wallen omringd, heeft 7 land- en 2 waterpoorten, 1 oud kon. slot, 4 luthersche, 2 herv., 1 roomsche en 1 doopsgezinden kerk (onder welke de groote Domkerk, de duitsche herv. en de roomsche kerk uitmunten), 1 synagoge, 1 weeshuis, 32 hospitalen en huizen van verzorging, waaronder het groot kon. hospitaal in Löbenicht, met een kinder- en krankzinnigenhuis, een instituut voor doofstommen, een voor blinden, een werkhuis, 269 straten en opene plaatsen, 4,500 huizen, waaronder het tuchthuis, de beurs, de kon. bibliotheek, de nieuwe schouwburg, en met het garnizoen, 63,250 inw., die fabr. van laken, wollen stoffen, hoeden, linnen, trijp, lint, stijfsel, poeder, lak, metaal, tabak, enz., als ook looijerijen, zaag- en pelmolens, suikerraffinaderijen, bleekerijen, zeepziederijen, loodgieterijen, ijzer-, koper-, goud- en zilversmederijen, draadtrekkerijen, papiermolens, scheepstimmerwerven, branderijen, brouwerijen, enz. hebben. Er is een aanzienlijke handel in koren, hennep, lijnzaad, vlas, potasch, brandewijn, was, borstels, leder, garen, linnen, scheepstimmerhout, duigen, koloniale, fabrijk- en andere waren, wijn, olie en zout. Groote schepen kunnen niet tot aan de stad komen, maar moeten geligt worden. Er is hier een provinciaal kantoor der Berlijnsche bank, en eene Comp. voor den koophandel ter zee. Er is eene hoogeschool met 22 professoren, een kruidtuin, een sterrentoren en andere inrigtingen, een koninklijk duitsch genootschap, natuur- en huishoudkundig genootschap, een groot lyceüm, het *collegium Fredericianum*, 1 stads-gymnasium, 2 hoogere stadsscholen, 2 herv. scholen, eene kweekschool, geleerde scholen, eene poolsche kweekschool, een hoofdinstituut van onderwijs, eene school voor vroedvrouwen, eene provinciale kunstschool, verscheidene scholen voor taalkunde, koophandel, enz., benevens 3 openbare boekverzamelingen. De stad is de geboortepl. van den natuurkundigen J. T. KLEIN en van den wijsgeer IMMANUEL KANT, voor welken laatsten hier een gedenkteeken is opgerigt. 38. 10. L. 54. 42. N. B.

KONINGSDIEP, gedeelte van de Boore, in de Nederl. prov. Vriesland, van Beesterzwaag tot oude Boore.

KONING'S EILAND, Afr. eil. in de riv. Gaban, 5 mijlen van den mond, de residentie des konings van Pongo of Gabon. 2. Een der O. Ind. Mergui eil. tegenover de stad Mergui, vrij hoog gelegen, met boomen bezet, goed van water voorzien, en met eene haven. Het werd door den koning van Siam aan de Franschen tot eene volkplanting afgestaan, doch deze hebben er nimmer bezit van genomen. Om hetzelve liggen het Lange en IJzer eil. en vele andere. 115. 40. L. 12. 22. N. B.

KONINGSOORD, Nederl. polder, prov. N. Braband, heerl. Prinsenland.

KONING'S RIVIER (RIO DOS REYES), Z. Afr. riv. in 't Kafferland, valt in de Lagoa-baai.

KONINGS-SONT, sont op het Z. Aziat. eil. Kerguelen, in de Ind. zee.

KONING WILLEM'S RIV, Austr. riv. op de W. kust van Nieuw Holland.

KONINKLIJK KANAAL, Rus. kanaal, gouv. Minsk, dat door de Muchawez, en Pina, den Dnieper en Dniester, of de Zwarte zee met de Oostzee vereenigt. Het wordt echter slecht onderhouden, en weinig bevaren.

KONINSKOWALA, Pool. stadje, waiw. Podlachië, aan eenen tak der riv. den Weichsel, met 1000 inw.

KONITZ, Morav. vlek, kreits Olmutz, met 950 inw. 2. Schwarzburg Rudolstadtsch ambt, slot en dorp, met zilver- en kopermijnen. 3. Pruis. kreits, regdst. Mariënwerder, ten N. van de prov. Posen, welke op 48. V. M., 21,400 inw. bevat, door de Braa of Brahe bespoeld, met eenen slechten, zandigen grond, maar goede bosschen, verscheidene meren, waaronder dat van Muskerdorf. 4. Hoofdpl. van voorn. Pruis. kreits, ook *Choynica* genoemd, in een eenzaam oord, met 1 klooster, 1 gymnasium, 1 hospitaal, 2075 inw.

en fabr. 35. 14. L. 52. 32. N. B.

KONJEVERAM of *Kanchipura*, O. Ind. stad, prov. Carnate, met eenen tempel van *Mahadewa*; welke op 1000 zuilen rust 97. 19. L. 12. 40. N. B.

KONJUM, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Leeuwarden; voorheen met verscheidene adelijke huizen.

KONKAN, O. Ind. stad, prov. Mysore, aan het Ghatisch gebergte, bij eenen bergpas, en de riv. Paniany.

KONKADOE, W. Afr. lands., tusschen het opper gedeelte der riv. Faleme en Senegal, aan de Jallonkadoe, Satadoe en Dentila grenzende. Door sommigen wordt het als een aanzienlijk distr. van Bambouck aangemerkt. Het heeft vele bergen, die tot aan de toppen bebouwd worden, en veel stofgoud opleveren. De dorpen zijn, volgens het getuigenis van MUNGO PARK, zeer romanesk gebouwd, doch door den oorlog heeft dit land veel geleden.

KONKOWAR, W. Perz. distr., prov. Kiurdistan, ten N. O. van Kermanschaw, eene vruchtbare landstr., met de hoofdstad van dien naam, met 200 huizen, en de merkwaardige ruïnen van eenen tempel van Diana. 64. 49. L. en 34. 32. N. B.

KONKUNILI, groep kleine onbewoonde Turk. eil. of liever klippen, in den Archipel, ten O. van Stampalia.

KONNEFELD, Hes. dorp, aan de Fulda, met 400 inw.

KÖNNERN, Pruis. stadje, regdst. Merseburg, aan de Saale, met 1760 inw. en steengroeven.

KÖNNERSREUTH, zie Kennersreuth.

KONNO, Jap. stad op 't eil. Niphon.

KONOLFINGEN, Zwits. voogdij, kanton Bern, waarin onder anderen het dorp Hofwyl ligt.

KONNOLUR of *Connoloer*, een der Molukken in de Ind. zee, groep Key.

KONNYOSTADT, Afr. negervlek, aan de Goudkust, in Axim, bij den berg Manfro of Montfort.

KONOP, Hong. dorp, kom. Arad.

KONOPISCHT, Boh. D., kreits Beraun.

KONOTOP, Rus. kreits, gouv. Tschernigow, ten Z. O. aan de Slobodische Ukraine, tusschen 50. 26. en 51. 29. L., en 50. 57. en 51. 43. N. B. gelegen, door de Desna, de Seim, de Jesatscha en Korona bespoeld, heeft eenen zandigen, doch hier en daar vruchtbaren grond, met veel hout, koren, hennep, tuinvruchten, hop en tabak. De veeteelt is aanzienlijk. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, aan de Jesatscha, met eenen wal en grachten omringd, en 800 inw.

51. 9. L. en 51. 15. N. B.

KONOS, Turk. Aziat. dorp; 7 mijlen van Degnizlu.

KONOW, kerspel in Mecklenburg-Schwerin, ambt Eldena, met 1200 inw.

KONOWEZ, Rus. eil., gouv. Lijfland, kreits Kexholm, in het Ladoga meer.

KONPAKOWA, Rus. Aziat. riv. in Kamschatka, valt in de zee van Ochotzk.

KONRACKE, zoutmeer in het Rus. schiereil. Taurië.

KONRADSHOFEN, Beij. dorp, Opper Donaukreits, met 500 inw.

KONRADSREUTH, Beij. dorp, Opper Mainkreits, landg. Hof, met 710 inw.

KONRADSWALDEN, Pruis. dorpje, regdst. Reichenbach, met 430 inw.

KONRAT, Aziat. stad in Dschagatai, hoofdpl. van het land der Konraters of Aralers (zie dat art.), aan den Amu Darja. Zij is met wallen omringd.

KONSAN, W. Afr. stad, in 't land Foeta Jalloe; 40 m. Z. W. van Kakundy.

KONSARBRÜCKEN, zie Konz.

KONSCHUR, hoofdstad van eene Afr. landstr. in 't rijk Galam, groot, wel versterkt en welgebouwd.

KONSK, Rus. vlek, gouv. Tomsk.

KONSKA, Hong. dorp, kom. Liptau. 2. Hong. dorp, kom. Neutra. 3. Hong. dorp, kom. Thurotz.

KONSKIA, Pool. stad, waiw. Sandomir.

KONSKIE-WODI, riv. in 't Rus. gouv. Jekaterinoslaw, welke in de Samara valt.

KONSKOWOLA, Pool. D., waiw. Lublin.

KONSTADT, Pruis. distr., regdst. Breslau, kreits Kreuzburg, tot het vorst. Oels behoorende. 2. K. of *Walczyn*, Pruis. stadje in dit distr.; 1000 inw.

KONSTANTINO, Turk. D., eil. Morea.

KONSTANTINOGRAD, Rus. kreits, gouv. Pultawa, het O. deel der prov., tusschen 52. 49. en 53. 38. L. en 48. 54. en 49. 40. N. B. gelegen; door den Orel, enz. bespoeld, en zonder hout, doch met vele groote weiden, die aanzienlijke kudden vee van allerlei soort voeden. 2. Zie Constantinograd.

KONSTANTINOPEL, bij de Turken *Istambol*, hoofdstad van het Turksche of Ottomannisch rijk, de verblijfpl. van den sultan en der hooge ambtenaren, van den Mufti, met het ligchaam der Ulemas, van den eersten grieksche patriarch, met zijne hooge synode, en 12 bisschoppen, van eenen armenischen en eenen roomschen aartsbisschop, en van alle vreemde afgezanten. Zij ligt op een schiereil., ver in de zee van Marmora, die eenen ongelijkzijdigen driehoek vormt. Ten N. dringt een arm van de zee diep landwaarts in, en vormt hare haven, terwijl

wijl zij de stad van hare voornaamste voorsteden scheidt. De stad zelve, die het genoemde schiereil. beslaat, is even als het oude Rome, op 7 heuvels gebouwd, en van eenen 14 à 20 voet hoogen muur, met 548 torens en andere vestingwerken, omringd. Aan de landzijde heeft zij eene gracht van 25 voet breed en 7 poorten; aan de zee 6, en aan de haven 13 poorten, onder welke de Topkapessi (*Porta St. Romania*), die wel vervallen, maar wegens het indringen der Turken in 1453, merkwaardig is. De 15 voorsteden zijn: *Jenikapu* of aan de nieuwe poort, *Toptschilar*, *Otadschilar*, *Nischandsch-Pascha*, *Tschomlekdschilar*, *Ejub Sudliosche*, *Pira-Pascha*, *Chatzkoi*, *Kassim-Pascha*, *Ghalala* met *Pera*, *Topschana*, *Beschiktasch*, *Orlakoi* en *Kurutschesme*, waarvan één deel ten N. der haven, het andere ten W. der eigenlijke stad gelegen is; terwijl ook wel het aan de Aziat. zijde gelegene *Eskiudar*, tot de voorsteden gerekend wordt. Al deze voorsteden zijn open, terwijl de stad, met dezelve, eenen omtrek van niet minder dan 2½ mijl heeft. De stad, welks eersten aanblik alle reizigers met de schoonste kleuren afschilderen, voldoet bij het intreden niet aan de hierdoor gespannene verwachting. Van den kant der zee en der haven, geven hare prachtige paleizen, menigvuldige moskeën, met derzelver tallooze koepels, en zelfs de overblijfsels van door digte cypressen beschaduwde vestingen, een grootsch aanzien. Inwendig echter is zij geheel onregelmatig gebouwd, met kromme, slecht geplaveide straten, weinige en onbeduidende opene plaatsen, lage, houten huizen en geheele streken met akkers, weiden, enz. bedekt, of door brand verwoest; terwijl overal smakeloosheid en onreinheid doen walgen. Zoodra het donker wordt, heerscht er eene doodsche stilte door het grootste gedeelte der stad. Slechts in de nabijheid van de moskeën, en bij de begraafplaatsen kan de stad op eenige schoonheid aanspraak maken.

Onder de menigvuldige plaatsen is de *Almeydan*, eens het *Hippodrom*, 500 voeten lang, en 3000 voeten breed, de merkwaardigste, en door verscheidene goede gebouwen, en de moskee van AHMED SULTAN omringd; terwijl zij met den 60 voet hoogen obelisk van THEODOSIUS I, de slangenzuil, hoewel beschadigd, den colossus van SARNOTILUS en eene waterleiding met welbewaarde bogen, pronkt. Het voornaamste gebouw der stad is het *serail*, of het verblijf van den sultan, op de O. landpunt van de haven in de Marmerzee, en door eenen hoogen muur van de stad gescheiden. Het heeft 3 poorten, *Babi Humajan*, alwaar de wacht is; de *Babi Selami* of *Orta Kapu*, welke het buiten van het binnenhof scheidt, en de *Babi Seadet* of de poort der gelukzaligheid, die naar den Harem geleidt. Het bestaat uit verscheidene paleizen, moskeën en tuinen, die op het prachtigst zijn aangelegd. In het buitenhof is het eigenlijk regeringspaleis, het huis van den grootvisier, de keizerlijke munt, en het tuighuis. In het middenhof wordt de Divan gehouden, en hier is de beroemde zuil van THEODOSIUS den grooten. In het derde of binnenhof is de eigenlijke residentie, de troonzaal, de schatkamer, de winter en zomer Harem, alsmede de beroemde bibliotheek van het serail, die echter slechts 1600 handschriften bevat. Het serail vormt eene kleine stad, die meer dan 6,000 inw. bevat. De andere keizerlijke paleizen zijn: *Eskiseraj*, voor de nagelatene vrouwen en bijwijven van gestorvene sultans; *Fekir Seraj*, het paleis van KONSTANTIJN, grootendeels vervallen; de zeven torens of *Jeddikuli*, eene staatsgevangenis met de beroemde gouden deur. Verder behooren ook de *Akseraj*, met de kaserne der Janitsaren; de *Jenibaktsche* of nieuwe tuin, de *Arslanchare* of de diergaarde, onder de voornaamste gebouwen. Men telt in Konstantinopel 485 moskeën of tempels (*Dschamis*) en wel 5,000 *medscheds* of bedehuizen, waarvan echter ook eenige in de voorsteden zijn. Verder heeft men er (de laatste verwoesting niet in aanmerking genomen): 23 grieksche, 1 Rus. grieksche, 9 roomsche kerken en 2 kapellen, 3 Armenische kerken, 6 roomsche kloosters en een aanzienlijk aantal synagogen, hospitalen, kookhuizen voor de armen, en liefdadige gestichten. Onder de moskeën en tempels zijn de voorn.: de keizerlijke, die der sultans *Valide* en die der *Wistre*, die te zamen, door prachtige *Furbehs* of begraafplaatsen van derzelver stichters omringd zijn, en waarvan de meeste bedehuizen, hospitalen, bergplaatsen, en sommige zelfs boekverzamelingen, bevatten. Onder de 15 keizerlijke moskeën is die van St. Sophia, met eenen eliptischen koepel, door 4 granietzuilen gedragen, de prachtigste. Verder die van *Mahomet* II, die van sultan *Bajazet* II, van sultan *Selim* I en andere meer,

die wij, uit plaatsgebrek, hier niet beschrijven kunnen. Onder de kloosters zijn die van *Mewlewi* in *Ghalata*, en dat van de 300 Indische fakirs de voornaamste. Men vindt er 518 voorname inrigtingen voor het onderwijs, onder dewelke eene school voor de wiskunde, met eene drukkerij; eene voor de meet- en zeevaartkunde, een grieksch gymnasium, enz. Verder zijn er 1255 lagere scholen. Van de eerste wordt de akademie, bij de moskee van MAHOMED DEN II, het meest bezocht; terwijl zelfs andere ook 4 à 500 leerlingen tellen, die alle in de *medressen* wonen, en daar opgevoed worden. Ook zijn er eenige scholen voor de geneeskunde. Bij de moskeën zijn 13 boekverzamelingen; die bij de *Sophia* heeft 1527 handschriften. Er is eene Turksche, Armenische en joodsche drukkerij, maar niet één boekwinkel, en geene journalen of nieuwspapieren. ANDREOSSY schat het getal der inw., behalve *Eskiudar*, op 597,600 zielen, en dat der houten huizen op 88,100. De inw. zijn een mengsel van onderscheidene natiën. Men rekent er 300,000 Mahomedanen, 200,000 Grieken, 30,000 Armeniërs en 30,000 joden; de overige zijn Franken. De Grieken bewonen met hunnen patriarch en 12 bisschoppen, de wijk *Fanar*, en maken het grootste deel der inw. van de voorsteden uit. De Armeniërs en joden zijn door de stad verdeeld. De meer dan gewone sterfte alhier wordt door den toevloed van nieuwe inw. en den slavenhandel vergoed. De voornaamste middelen van bestaan zijn: het hof, de hooge ambtenaren, het garnizoen en de vloot. De voorn. der weinige fabr. leveren katoenen en zijden stoffen, leder, Turksch garen, geweren, bogen, pijlen, schabrakken, brieventassen, en gouden en zilveren stoffen, terwijl verder de gewone handwerken meestal door vreemdelingen worden beoefend, daar de Turken alleen in glas, leder, ijzer, touw, zadels en kisten werken. Zelfs hebben de bijzondere vreemde natiën elk hun eigen vak uitgekozen, dat ons echter hier te veel zoude afleiden. De handel is er zeer aanzienlijk. De voorn. bazar ligt midden in de stad, en bevat de kostbaarste waren uit alle Turk. prov. der 3 werelddeelen. De buitenlandsche handel op Azië, met Eur. waren, en op Europa met Aziat. waren is belangrijk. Eigenlijke koopvaart heeft de stad niet, daar zij met eigene schepen slechts koren en levensmiddelen haalt; het overige geschiedt met vreemde vaartuigen. De vermaken zijn er weinig, en bestaan in koffijhuizen, het zien van goochelen en koorddansen, het varen naar de naburige eil., en het wandelen langs de haven of op de begraafplaatsen. Er is een sterk garnizoen, en de Janitsaren hebben er schoone kazernen. Men vindt er nog vele oudheden, als: de muren, door keizer THEODOSIUS gebouwd; de zeven torens, oude regenbakken met fraaije zuilen, enz. De *Kadiasker* van Romanië is de opperste regter, die verscheidene regters onder zich heeft. De politie staat wel onmiddelijk onder den *Klaja-Beg*, doch wordt door het hoofd der Janitsaren uitgeoefend; terwijl zij tevens met de verzorging van levensmiddelen en water (24 mill. ponden per dag) belast is. Er zijn schoone waterwerken, waarover het corps der *Soujoldschi* of bronmeesters het opzigt heeft. Voor brand is er slecht gezorgd, van hier dat dezelve er steeds zoo vele verwoestingen aanrigt. De straten worden er niet verlicht. — Men vindt er verder 40 *khans*, waar vreemde kooplieden voor hen en hunne waren plaats vinden.

De voorn. voorsteden zijn: *Ejub* met het mausoleüm van EJUB, en eene moskee, waarin het zwaard en alle voorname reliquiën van MAHOMED bewaard worden, benevens verscheidene paleizen. 2. *Sudlidsche*, met de wiskundige school en eene Turksche drukkerij. 3. *Kassim-Pascha*, met het prachtige zeeartsenaal, dokken, scheepstimmerwerven, enz. 4. *Ghalata*, uit *Ghalata* en *Pera* bestaande, waarvan het eerste een goed aanzien heeft, en door eenen muur met 12 poorten omringd is. Hier wonen de vreemde kooplieden; terwijl *Pera* des winters het verblijf van alle Europische afgezanten, van hunne tolken en van den roomschen aartsbisschop is. Alles is hier op de Europische wijze ingerigt, doch het Oostenr.-Fransche seminarium tot aankweeking van tolken is vernietigd. Zuidelijk op vindt men het groote artillerie-hospitaal, en de keizerlijke geschutgieterij. 46. 35. L. 41. 1. N. B.

KONSTANTINOPEL (STRAAT VAN), zie Dardanellen.

KONSTANTINOVA, Rus. dorp, gouv. Wladimir.

KONSTANZ, zie Costnitz en Bodenzee.

KONSTAPELS, 2 Z. Amer. klippen bij het Fr. eil. Cayenne.

KONSTEIN of *Kunzstein*, Beij. dorp, Rezatkreits, aan de Schmutter.

KONSZKA, 3 Hong. dorpen, kom. Liptau, Neutra en Thurotz.

Kontaisch gebergte, zie Mustag.
Kontarfari, Turk. stadje op Morea.
Kontehudsong, Chin. stad van Thibet, in het rijk van den Bogdo-Lama.
Kontop, Pruis. D., regdst. Liegnitz.
Kontrato, Hong. dorp, kom. Arad.
Kontreberg, 2 Z. Afr. bergen, ten N. van de kaap de Goede Hoop.
Kontu, W. Afr. negerrijk in Senegambië, weinig bekend.
Konungssund, Zweedsch kerspel, Linkioping-län.
Kontwig, Beij. dorp, Rijnkreits, aan de Erlbach, met 1100 inw.
Kony, Hong. dorp, kom. Raab. 2. Hong. D., kom. Toln, aan de Koppan.
Konz, Pruis. vlek, regdst. Trier, aan de Saar en Moezel, met 350 inw.
Kooauree, riv. in Voor Ind., valt in de Ind. zee.
Kooch, O. Ind. stad, prov. Agra.
Koodsuke, Jap. vorst. op het eil. Niphon, ten Z. van Jedsingo, met weinige bergen, eenen vruchtbaren grond, en veel zijdeteelt.
Koog, Nederl. dorp in N. Holland, kwart. Haarlem, met 1600 inw., stijfselfabr. en de eenigste harenmakerij in ons vaderland. 2. K. of *Kaag*, Nederl. dorp in Z. Holland, distr. Leijden, op een eil. in het Haarlemmer meer. 3. Nederl. dorpje in N. Holland, het N. van 't eil. Texel, welks kerk, zonder toren, tot baak voor de zeelieden dient.
Koohangan, klein onbewoond O. Ind. eil., tot den Soloo archipel behoorende.
Koohskazard, Perz. stad, op den weg van Shiras naar Ispahan; 36 mijlen N. van Shiras.
Kooinegach, zie Norton sound.
Koojar, W. Afr. stad, aan de O. grenzen van het rijk Wulli of Woelli.
Kookies, zie Chittagong.
Kookra, tak van de riv. Beema, in Voor Indië.
Kool, Nederl. ambachtsheerl. in Z. Holland, distr. Rotterdam, met 4,600 inw., de voorstad van Rotterdam. 2. Zie Coal.
Koolarra, O. Ind. stad, prov. Aurungabad.
Koolassiah, klein O. Ind. eil., tot den Soloo archipel behoorende, boschrijk, maar zonder water of inw.
Koolikorro, Afr. stad en zoutmarkt in Bambarra, aan den Niger.
Koolkaat, O. Ind. riv., prov. Malabar.
Koolkerken, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Brugge, aan de vaart naar Sluis.
Koom, Perz. stad, bij de plaats van het oude *Choana*, met een goed collegie en eene moskee. 68. 15. L. 34. 45 N. B.
Kooma, Perz. stad; 4 mijlen Z. van Ispahan. 2. Afr. dorpje in Bambarra.
Koomb, Schot. eil., gr. Sutherland.
Koombandi, W. Afr. stad in Foeladoe; 3 mijlen O. van Koeena.
Koomboo, Afr. stad van Tenda, door Mungo Park bezocht. 5. 40. L. 12. 42. N. B.
Koomharlein, O. Ind. stad, prov. Gurwal.
Koomisang, O. Ind. eil., ten W. van de Lequei-eil., door Broughton gezien.
Koonch, O. Ind. stad, prov. Agra.
Koondah, O. Ind. stad, prov. Bahar. 102. 33. L. 24. 11. N. B.
Koondga, O. Ind. stad in Aurungabad.
Koongul, O. Ind. fort, distr. Mysore.
Kooni, Jap. stad van Niphon.
Kooniakary, W. Afr. stad van het kon. Wulli; 16 m. O. N. O. van Medina. 2. W. Afr. stad, kon. Kasson. 8. 48. L. 14. 36. N. B.
Koonjunghur, O. Ind. vesting, aan eenen der bergpassen in de Ghauts.
Koontassee, O. Ind. stad, prov. Guzeratte, distr. Moorvee.
Koonzelghur, sterk O. Ind. fort, prov. Bejapoor.
Koopmans baai, Afr. baai aan de Kaap de Goede Hoop, welke door eenen hollen weg, gemeenschap heeft met de Houtbaai, van welke zij 2½ mijl af ligt.
Koorbah, O. Ind. stad, prov. Bahar. 100. 54. L. 22. 25. N. B.
Koorgung, O. Ind. vorst., prov. Orissa, distr. Cuttak.
Koorkarany, W. Afr. stadje van Bondoe, waar Mungo Park vele Arabische handschriften zag.
Koorleputtoo, O. distr. van 't eil Ceylon. 8. N. B.
Koorndijk, zie Korendijk.
Kooro, Afr. stad, landschap Foeta Jallo. 28. 6. L. 10. 8. N. B.
Koorunkeer, O. Ind. stad, prov. Berar.
Koorwey, O. Ind. stad der Afghanen, prov. Malwah, aan de riv. Betwah.
Koos, 2 Jap. steden van Niphon.
Kooschgoola, O. Ind. fort, prov. Bejapoor.
Kooshaub, O. Ind. stad, prov. Lahore, aan de Behut. 88. 51. L. 31. 45. N. B.
Kooshkyzerd, Perz. vlakte, prov. Irak; 50 mijlen lang en 5 breed, met goede weilanden en ruïnen van steden en dorpen, door de Iliats bewoond.

Koosila, O. Ind. riv., prov. Delhi, valt in den Ganges.

Kooskooskee, N. Amer. riv., die van de Rocky bergen in de Lewis riv. stroomt. 46. 35. N. B.

Koospaganick, N. Amer. riv. in Canada, die in het John's meer valt. 89. 55. L. 48. 20. N. B.

Koossa, de meest bekende stam der Kaffers, tusschen 29. 33. Z. B., ten W. door de Vischriv. begrensd, en zich op eene breedte van 60 mijlen, 12 mijlen ver langs de kust uitstrekkende.

Kootakhorwa, O. Ind. stad, prov. Khandeish, aan de Annuir.

Kootar, O. Ind. stad, prov. Delhi.

Kootakoo, W. Afr. D. van Foeladoe.

Koote, Turk. Aziat. dorp, in Irak-Arabi, tusschen Bagdad en Bassora.

Kooten, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Leewarden.

Kooto, een der Austr. Vrienden eil.; 2 mijlen lang en eene mijl breed.

Kootwijk, Nederl. dorpje, prov. Gelderland, kwart. Arnhem; 230 inw.

Kopacsch, Hong. D., kom. Barany.

Kopanice, zie Köpenitz.

Kopanigorod, Rus. stad, gouv. Podolië, met 170 huizen.

Kopanowskaja, Rus. vlek, gouv. Astrakan, kreits Jenolowka, met 900 inw.

Kopargunge, O. Ind. stad in Bengalen, distr. Purneah; 600 huizen.

Kopasch, zie Kubascha.

Kopaul, O. Ind. stad, prov. Bejapore, den Nizam behoorende. 93. 40. L. en 15. 28. N. B.

Kopauneg, Turk. gebergte in Bosnië.

Köpcsany, Hong. D., kom. Neitra.

Kopenik, Pruis. stadje, regdst. Potsdam, op een eil. in de Spree, met 1900 inw. en fabr.

Köpenitz of *Kopanice*, Pruis. stadje, regdst. Posen, kreits Bomst; 660 inw.

Kopensko, Rus. riv., gouv. St. Petersburg.

Koper Eiland of *Mednoi-Ostrow*, een der eigenlijke Aleuten, ten O. van het Behring's eil., op 54. 30. N. B. gelegen, zonder eenig hout, en vol bergen. Aan de W. zijde heeft men klompen koper van 10 pond gevonden.

Kopi-Sur of *Berg der sterkte*, Aziat. berg in Afghanistan, op een eil. in 't meer Lakh.

Kopidlno, Boh. vlek, kreits Biczow.

Kopiel of *Kopyl*, Rus. stadje, gouv. Minsk, met 950 inw. 2. Rus. vesting, gouv. Taurië, aan de Kuban.

Köping, Zweed. stad, Westeras-län.

Kopis, eil. van Dalmatië, ten W. van Agosta, kreits Ragusa. 2. Rus. eil., gevormd door de beide armen der Kuban.

Kopki, Galicisch D., kreits Rzeszow.

Koplau, Rus. D., gouv. Koerland.

Koppar, Hong. riv. kom. Toln.

Kopnitz, Pruis. D., regdst. Posen.

Kopola Polyana, Hong. D., kom. Marmarosch, met ijzermijnen.

Koponame, Z. Amer. riv. in Nederl. Guiana, welke zich in de zee ontlast, en wier oevers met ondoordringbare bosschen bezet zijn.

Koporie, Rus. stadje, gouv. St. Petersburg, aan de Ekoparka.

Kopocsch, Hong. D., kom. Eisenburg.

Koppan, Hong. dorp, kom. Salad.

Kopparbergslehn, zie Dalarne.

Koppe, de Kleine 4,531 en de Zwarte 4,302 voet hooge bergen in Silezië.

Koppel, Oostenr. vlek, kreits Salzburg. 2. K. of *Klöpselberg*, zie Hameln.

Koppelbach, Beij. riv., valt in den Main.

Koppelsdorf, D. in Saks. Meiningen.

Koppen, Pruis. dorp, regdst. Breslau, met vitrioolgroeven.

Koppendorf, Pruis. D., regdst. Oppeln.

Koppengraven, Brunsw. dorp., distr. Leine.

Koppenhagen, Deensch ambt en stift, eil. Zeeland, op de O. kust, tusschen de ambten Frederiksborg, Prastoe, Holbeck en de Sont, met de eil. Amak en Saltholm, 25 V. M. groot, en 143,600 inw. bevattende. 2. *Kiöbenhaven* of *Koopmans haven*, de hoofdstad des Deen. rijks, en van het stift Zeeland, verblijfplaats des konings, der hooge regerings-collegiën, en van eenen bisschop. Zij ligt aan de Sont, ter plaatse, waar het eil. Amak (zie dat art.) eene kleine golf vormt, is sterk en regelmatig aangelegd, door wallen, waarop 30 windmolens staan, 24 bastions, eene gracht, een glacis en andere buitenwerken omringd. Ten Z. O. op het eil. is eene voorstad met de oorlogshaven; ten N. O. is de sterke citadel, welke de haven beschermt, terwijl 4 poorten naar buiten geleiden. De stad wordt in 3 deelen verdeeld, als: de *Altstadt*, ten Z. door het nieuwe Havenkanaal en de Gothische straat van de Neustadt gescheiden, en door eene brug met Christiaanshaven te zamen hangende. Dit gedeelte is in 9 kwartieren verdeeld, heeft wel vele goed gebouwde huizen, doch meestal naauwe straten. 2. De *Neustadt*, het N. deel, uit 3 kwartieren bestaande, en aan de haven grenzende, geheel met regte en breede straten, schoone opene plaatsen, en de beste huizen der stad. 3. *Chris-*

tiaanshaven, op het eil. Amak gelegen, met schoone en regelmatige straten, en goede huizen. De 3 voorsteden bestaan meest uit landhuizen. De geheele stad bevat nu 5 markten, 10 openbare plaatsen, 3 koninklijke paleizen, 16 kerken, 1 roomsch bedehuis, 1 verzamelplaats der hernhutters, 5 synagogen, 3 kloosters, 13 hospitalen, 30 armenhuizen, 1 huis voor kraamvrouwen en 96,000 inw., waaronder 2,400 joden. De straten zijn morsig; de lucht ongezond, en de sterfte grooter dan in andere groote steden. De voorn. plaatsen der stad zijn: 1. de *Koningsmarkt* in de Altstadt, met het ridderlijke standbeeld van CHRISTIAAN V. het gebouw der kunst-akademie, en het slot *Charlottenburg*. 2. De *Frederiksplaats* in de Neustadt, een schoone achthoek, met het standbeeld van FREDERIK V. in het midden, en door de 4 kon. paleizen omringd, die thans te zamen de *Amaliënburg* genoemd worden, en waarvan er één tot een huis voor de zeekadetten dient. De paradeplaats voor het verwoeste slot *Christiaansburg*, enz. De voorn. gebouwen, behalve de Amaliënburg, zijn: de *Rozenburg*, een gothisch gebouw, tot een zomerverblijf des konings ingerigt, maar thans onbewoond. Het bevat de merkwaardige ridderzaal, het koninklijk munt- en penningkabinet; terwijl de tuinen tot openbare wandelingen, en gedeeltelijk tot eene exercitieplaats dienen. De *Christiaansburg*, in 1794 door brand verwoest, heeft nog de prachtige paardenstallen. — Het gebouw der akademie van schoone kunsten, voorheen het slot Amaliënburg; het tuighuis, met de koninklijke bibliotheek en kunstkamer; de beurs bij de bank, aan een kanaal; het paleis van FREDERIK, de universiteit, het Frederiks-hospitaal met het kraamvrouwen en vondelingen-instituut; het groote tuchthuis, en het zeearsenaal.

Onder de kerken zijn alleen de nog niet voltooide Frederikskerk in de Neustadt, en de Vrouwenkerk in de Altstadt, om haren 480 voet hoogen toren, merkwaardig. Onder de liefdadige inrigtingen behooren: het Frederiks-hospitaal voor 1000 personen; het koninklijk kraamvrouwenhuis, het koninklijk weeshuis, het opvoedingsgesticht van prinses CHARLOTTE AMALIA voor arme meisjes; het Harbosche weduwenhuis, met nog eenige andere kloosters; een instituut vor doofstommen, een voor blinden, een genootschap voor drenkelingen en verstikten, een genootschap voor burgerdeugd, een van ongehuwde vrouwen, ter opvoeding van arme meisjes; een gezelschap ter ondersteuning van trouw gediend hebbende dienstboden; een voor het bezorgen van werk aan de joodsche jongens, enz. Tot de inrigtingen voor het onderwijs behooren: de koninklijke universiteit, met derzelver menigvuldige hulpinrigtingen; 1 kweekschool voor de geleerde scholen, 1 hoofdschool, 1 akademie voor de heelkunde, 1 akademie voor de schoone kunsten, eene kadettenschool, eene school voor de kadetten der artillerie, eene voor de zeekadetten, 1 voor de vee-artsenijkunde en 110 onderscheidene scholen, waaronder voor de zeevaart, gymnastische oefeningen, voor de joden, voor vrouwelijke dienstboden, zondagscholen, enz. Verder heeft men hier verscheidene geleerde genootschappen, als: het genootschap ter bevordering van de fraaije letteren en den smaak, het genootschap der wetenschappen, het Scandinävisch letterkundig genootschap, het genootschap der classische litteratuur, dat voor de vaderlandsche geschiedenis en taal, voor de geneeskunde, ter bevordering van vaderlandsche kunstvlijt, voor de landhuishoudkunde, vee-artsenijkunde, ter bevordering van de handwerken, met 5 scholen; bijbelgenootschappen, archiven van zeekaarten, 3 openbare boekverzamelingen (de koninklijke, classische en die der universiteit); 1 museüm, 2 kabinetten van naturaliën, 1 sterrenwacht, met een bureau der lengte; 1 kabinet van munten en medailles, galerij van schilderijen, 1 kruidtuin, 2 groote leesbibliotheken, 16 boekwinkels en 23 boekdrukkerijen. Behalve de gewone stadsregering, is er een zeegeregt, een bestuur voor brand-assurantie, voor de vroedvrouwen, voor de koepokinënting, en voor de quarantaine. Ondertusschen klaagt men over de zwakheid der policie, doch men prijst de inrigting voor brand, en die tot wering der bedelarij.

In deze stad vereënigt zich bijna de geheele kunstvlijt van Denemarken. Men vindt er 18 laken-, 18 wollen stoffen-, 16 kousen-, 1 zijden-, lint- en 4 katoenen stoffenfabr., 16 katoendrukkerijen, 80 katoen- en kousenweverijen, 3 stijfselfabr., en verdere fabr. voor handschoenen, zeildoek, papieren behangsels, gewascht linnen, strooijen hoeden, wasdoek, speelkaarten, porselein, sterkwater, zilver, metaal, hagel, enz.; suikerraffinaderijen, zeepziederijen, olieslagerijen, ankersmederijen, ijzer- en lettergieterijen, brouwerijen, bran-

branderijen, wasbleeken, enz. Koppenhagen is tevens de eerste koopstad des rijks; zij drijft niet alleen eenen aanzienlijken handel in inlandsche produkten en fabrijkwaren, maar ook in koloniale waren, en heeft eene uitgebreide scheepvaart. Men telt er 80 voorname huizen van koophandel, eene nationale bank, eene Aziat. comp., eene comp. voor zee-, eene voor brand- en twee voor waterassurrantie. De haven wordt door eenen arm der zee, tusschen de stad en het eil. Amak, gevormd. Zij kan 400 schepen bevatten, en is door eenen dam van de oorlogshaven afgescheiden, waarbij ook de zee-arsenalen, scheepstimmerwerven, dokken, magazijnen en touwbanen gevonden worden. Er loopen jaarlijks 5,000 schepen binnen. Men heeft hier ook de meeste uitspanningen van andere groote steden, een nationaal tooneel, een harmonisch gezelschap, wandelingen in den koninklijken Rosenburger tuin, op de *Explanada*, enz. Het water is er schraal en slecht.

Onvergetelijk blijft het bombardement der Engelschen in 1807, waarbij zij 305 huizen vernielden, meer dan 2000 beschadigden en de geheele vloot wegnamen. De stad heeft zich echter van hare schade vrij wel hersteld. Voor de hier gesneuvelden in 1807, tegen NELSON, is tegenover de batterij een gedenkteeken opgerigt. 30. 16. L. 55. 51. N. B.

Geldspeciën, zie Denemarken.

WISSEL.

Amsterdam	118 rijksd.	Deensch voor 100 rijksd. cour.
Hamburg	123 ——	voor 100 rijksd. cour.
Londen	5 ——	en 8 ß meer of min voor 1 £ sterl., met 2 maanden.

De wisselbrieven hebben 8 respijtdagen. Die op zigt worden op den dag der vertooning betaald.

KOPPERN, dorp in Hessen-Homburg.

KOPRILI, Turk. dorp, sandschakat Kostendil, aan de Vardar.

KOPRINICZA, zie Copreinitz.

KOPRIVNO, Turk. D., sands. Iwornik.

KOPRUSZ, Turk. D., prov. Bosnië, sands. Trawnik.

KOPRZYWNICE, Pool. stadje, waiw. Sandomir, met 215 huizen.

KOPSTAL, Nederl. dorp, gr. hert. en arr. Luxemburg, met 680 huizen.

KOP-TAGH, berg in de Turk. Aziat. prov. Erzerum, tusschen Erzerum en Baiburd.

KOPTEN, oorspronkelijke bewoners van Egypte, naderhand met Perzen, Grieken en Romeinen vermengd, die bij de verövering der Arabieren, de voorn. klasse uitmaakten. Hun gelaat heeft iets bijzonder eigen, dat hen, volgens BROWNE, van alle andere inw. onderscheidt. Zij hebben zwarte oogen, zwart en veelal kroes haar, zonder echter de minste overeenkomst met de Negers te hebben. Velen hebben haviksneuzen en dikke lippen; terwijl hunne tegenwoordige gedaante nog bijzonder veel overeenkomst heeft met de afbeeldingen der oude Kopten, die men in de graven, en andere stukken der oudheid, aantreft. De eigenlijke Koptische spraak is, volgens BROWNE, verloren, schoon de bewoners van Opper Egypte nog enkele Koptische woorden gebruiken, terwijl zelfs de priesters, de epistelen en evangeliën in de Koptische spraak oplezen, zonder er eene enkele lettergreep van te verstaan. De gebeden worden in het Arabisch gedaan. Hier en daar in de kloosters vindt men nog Koptische handschriften. Zij belijden den christelijken godsdienst, doch naar de Eutychiaansche dwaalleer, hebbende eenige overëenkomst met den roomschen godsdienst, doch ook vele gebruiken der Mahomedanen overgenomen. Zij worden voor scherpzinnige en verstandige lieden gehouden, en meestal voor kantoorbedienden en boekhouders gebruikt. Zij verzamelen veel geld in den handel, zonder dit echter te laten blijken. Verder zijn zij van een somber gestel, doch eens begonnen, zeer werkzaam. Zij houden veel van drank, en zijn dweepzuchtig in den godsdienst. Hun getal is, zoo door de menigvuldige verdrukkingen, als vooral ook door den inval der Franschen, welker zijde zij kozen, aanzienlijk verminderd. Zij hebben een opperhoofd te Fostat.

KOPTSCHAK, Aziat. vesting in Chiwa, aan de Amu, met 1500 Usbeken.

KOPTSCHAU, Hong. D., kom. Neutra.

KOPTZIOWITZ, Pruis. dorp, Silez. regdst. Oppeln, kreits Plesz.

KOPY, Rus. Aziat. stad in Imirethi, prov. Mingrelië, aan de Tschani of Kopy, die hier eene bogt vormt, welke wel 50 schepen kan bevatten. Zij is versterkt, heeft veel verzendingshandel, en eene welbezochte jaarmarkt.

KOPYCZYNCE, Galicisch stadje, kreits Czortkow.

KOPYL, zie Kopiel.

KOPYS, Rus. stad, gouv. Mohilew, aan den Dnieper, met 4 kerken, 1 syna-

 go-

goge en 1610 inw. 48. 10. L. 54. 20. N. B.

KOR, zie Schurrub. 2. Meer in China, in de Koschotei.

KORA, zie Chora.

KORAKA, Turk. Aziat. kaap aan de Egeïsche zee, prov. Natolië.

KORAKEN, KORJAKEN, CHORAKEN (van *Kora*, rendier), Rus. volksstam, gouv. Irkutsk, tusschen Kamschatka en den Anadyr, in gezetenen en Nomaden verdeeld. Zij zijn Schamanische heidenen, en veroorloven de veelwijverij. De laatste hebben rendieren. Zij tellen te zamen 1700 man, waaronder 900 van het mannelijk geslacht.

KORAKIL, O. Ind. stad in Malabar.

KORAIN, Egypt. stadje, prov. Bahire, uit vele dorpen bestaande; 4000 inw.

KORALI, meer in de Turk. Aziat. prov. Karamanië.

KORALICE, Rus. stad, gouv. Grodno.

KORANAS, Nomadische volksstam in Z. Afr., van de Hottentotten en Boschjesmannen onderscheiden, op den laagsten trap van beschaving, zonder moed of ligchaamssterkte, week en wellustig. Zij hebben hunne eigen taal en zeden. Hun haar gelijkt naar glanzende zwarte wol. In deze streken ligt de stad Goigua.

KORANKP, Perz. stad; 8 mijlen N. O. van Sennah.

KORANTYN, Z. Amer. riv. in Guiana, die de Kottika ontvangt, en in de Suriname valt.

KORAR, tak van den Nijl in Abyssinië.

KORAQUA'S, Afr. volk in het land der Kaffers, groot en welgemaakt, doch zwarter dan de overige Kaffers.

KORASSAN, zie Chorasan.

KORASH-DAG of *Korasch-tagh*, hooge Aziat. berg in Armenië, op den weg van Trebisonde naar Erzerum.

KORASU, Japansche stad, eil. Ximo.

KORATSCHIE, O. Ind. stad, prov. Sind, aan de golf van Sind, met 8,000 inw., sterken handel in *assa-fœtida*, en eene haven. 84. 50. L. 25. N. B.

KORB, Wurt. dorp, Neckarkreits, ambt Waiblingen, met 1150 inw.

KORBALINSK, gebergte in het Rus. gouv. Tomsk, met vele mijnwerken.

KORBAU, zie Corbavia.

KORBY, Eng. dorp, gr. Cumberland.

KORBELICHA, Rus. riv., gouv. Tomsk.

KORBI-LA-HOU, Afr. negerdorp aan de Ivoorkust.

KORCHOW, D. in Meklenb. Schwerin.

KORCZEWA, Rus. stad, gouv. Twer.

KORCZYK of *Korczysk*, zie Corcyk.

KORDOFAN, Afr. rijk, tusschen den Bahr-el-Abiad, Darfour en Sennaar, aan den sultan van Darfur onderworpen. Zij hebben vele slaven en de hoofdst. Ileit.

KORDOS, Turk. Aziat. dorp in Natolië, sandschakat Karasi. 2. Turk. kanton, eil. Morea, aan de landëngte van dien naam, welke het schiereil. met het vaste land verbindt. 3. Zie Corinthe.

KOREI-ABDOLLAH, bogt in de golf van Perzië, prov. Barra.

KORELSKIGORAD, zie Kexholm.

KOREMATA, straat tusschen de O. Ind. eil. Billeton en Borneo.

KORENAJA-PUSTINJA, Rus. dorp, gouv. Kursk, met eene jaarmarkt.

KORENDIJK, Nederl. dorp in Z. Holland, distr. Dordrecht, met 620 inw.

KOREN EIL., groep der H. Maagd eil. in W. Indië.

KORENGA, O. Ind. stad, distr. Jaggernauthpuram, met eene reede.

KORENICZA, Illyr. riv., die in het dal van dien naam ontspringt, na een' loop van 1½ mijl, onder de aarde verdwijnt, aan de andere zijde van het Plissivicza gebergte, onder den naam van Klokots, weder te voorschijn komt, en in de Unna valt. Het dal wordt door de Kamenita-Goricza en het Plissivicza gebergte gevormd.

KOREPATAM, zie Gheriah.

KORETZ, Rus. stadje, gouv. Volhynië, kreits Ostrog, aan de Kurzek, met 1500 inw.

KOREYA, O. Ind. stad, prov. Orissa.

KORFIN-PIRA, riv. in China, prov. Tschitschikar, valt in de Amur.

KORGAUN, zie Gergong.

KORGHALI, Turk. Aziat. stad in Georgië.

KORI, Turk. Aziat. stad, prov. Tschaldir, aan de Kur.

KORIKAMBIER, Afr. volksstam der Kaffers, bij de riv. Cham.

KORIMBA, Afr. eil. van Angola in Neder Guinea, tegenover de hoofdstad St. Paul de Loanda.

KORIN, Turk. Aziat. D. in Natolië.

KORINCHI, distr. van 't O. Ind. eil. Sumatra, met een schoon meer.

KORISKO (GROOT EN KLEIN), 2 Afr. eil. aan de kust van Guinea, ongezond, met weinig inw. en veel verwhout. Voorheen hadden de Hollanders hier een kantoor.

KORITNA, Morav. D., kreits Hradisch.

KORITSCHAN, of *Koriczan*, Morav. vlek, kreits Hradisch, met 1200 inw., gezondheidsbronnen, potaschziederijen, brouwerijen, branderijen, glasblazerijen en zaagmolens.

KÖRIZ, Pruis. D., regdst. Potsdam.

KORJAKEN, zie Koraken.

KORJAKOW, Rus. Aziat. stad, gouv. Tomsk,

Tomsk, aan den Irtysch en het zoutmeer Korjakow, dat jaarlijks wel 200 millioenen ponden zout oplevert.

KORJIHAAK, O. Ind. stad, prov. Lahore. 90. 50. L. 32. 40. N. B.

KORK, Bad. D., Kinzigkreits; 1000 inw.

KORKAN, zie Jorjan.

KORKANTSCH, zie Urgantschi.

KORKINO, Rus. slobode, gouv. Tobolsk, kreits Ischim, met 3,400 inw.

KORKODON, riv. in 't Rus. Aziat. gouv. Irkutsk, valt in de Ipsei.

KORKOGEL, 680 Weener vademen hooge berg in den Oostenr. Traunkreits.

KORKO-PIRA, Chin. riv. in Mongolië, prov. Kortschin.

KORKUK, Turk. Aziat. sands. prov. Wan.

KORLE, Keur-Hes. dorp, prov. Ned. Hessen, ambt Breisenau, aan de Fulda.

KORMA, Rus. stad, gouv. Mohilew.

KÖRMEND, Hong. vlek, kom. Eisenburg, aan de Pinka en Raab, met 4 kerken, 1 synagoge en 2850 inw. 47. N. B.

KORMESTHY, Ier. bergen, gr. Mayo.

KÖRMOCZ-BANYA, zie Cremnitz.

KORMOZ, zie Cremnitz.

KORMUDSEH, Perz. stad in Farsistan.

KORMUS, Turk. Aziat. berg bij Kaisarië.

KORNA, riv. in 't Rus. gouv. Kostroma. 2. Turk. sandschakat en stad, prov. Bassora, aan de zamenkomst van den Eufraat en Tiger, met dubbele muren, een groot fort, een tolhuis en ongeveer 5,000 inw., terwijl al de vaartuigen, die deze beide riv. op- of afvaren hier 2 of 3 dagen stil liggen, tol betalen en levensmiddelen innemen moeten, die men hier overvloedig vindt. Tegenover deze stad aan den Tiger, is een oud gebouw, dat sommigen voor het graf van den profeet ESDRA houden. 64. 41. L. 30. 46. N. B.

KORNAKA, eil. in de Roode zee, bij Popham, verkeerdelijk door eenigen *Snaarvogel* genoemd.

KORNAU, Han. dorp, gr. Diepholz.

KORNBURG, Beij. dorp, Rezatkreits.

KORNER, dorp in Saks.-Gothingen, ambt Volkerode, met 1020 inw.

KORNHAUS of *Mssec*, Boh. heerl., kreits Rakonitz.

KORNIA, riv. in 't Rus. gouv Orel, valt in de Oka.

KORNIK of *Kurnik*, Pruis. stadje, regdst. Posen, met 1350 inw.

KORNILLAH, O. Ind. stad, presidentschap Calcutta, distr. Tipra.

KORNIZA, Rus. stad, gouv. Volhynië.

KORNJUM, zie Konjum.

KORNNEUBURG of *Chorneuburg*, Oostenr. hoofdstad van het viertel onder den Mannhartsberg, aan den Donau, met 1910 inw. 34. L. 48. 21. 22. N. B.

KORNWERD, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Sneek.

KORN-WESTHEIM, Wurt. vlek, Neckarkreits, met 900 inw.

KOROAËRS, N. Amer. volksstam in Louisiana, handelende in reeënvellen, met een dorp aan de riv. Jasu.

KOROL, zie Chorol.

KOROLOWKA, Galicisch stadje, kreits Zaleszczyk, aan de Niczlawa.

KOROMANTIS, zie Groot Kormantin.

KOROMINSCHERSHAVEN, golf op het Andreanowsche eil. Atscha.

KORON, Turk. kanton op het eil. Morea, aan de golf van dien naam, met de havenstad en vesting Koron, op eene landtong, aan de W. zijde van de golf van Koron, de zetel van den bisschop, en van verscheidene consuls, met 2 kasteelen, vele moskeën, grieksche kerken en goed gebouwde huizen, die tegen eenen berg liggen. Het getal der inw. wordt op 5,000, meestal grieken en joden, geschat. Zij is eene stapelplaats voor den handel van het schiereil., voert maïs, gerst, boonen, olijfolie, vette ossen, boter, honig en was uit. 39. 39. L. en 36. 47. N. B.

KORONOTA, Turk. D., eil. Rhodes.

KORONOWI, zie Crone.

KOROP, Rus. stadje, gouv. Tschernigow, aan de Desna, met 1000 inw.

KOROS, naam van 3 Hong. riv. in Zevenbergen. De Zwarte Körös ontspringt in 't kom. Bihar, neemt bij Gyala den Witten Körös op, en valt bij Bekesch in den Schoonen Körös, terwijl deze laatste bij Tschongrad in de Theisz valt. 2. K. of *Nagy Körös*, Hong. vlek, kom. Pesth, met 12,120 inw., wijnbouw en schapenfokkerij. 3. K. *Banya* of *Altenburg*, Hong. vlek in Zevenbergen, kom. Zarand, met eene goudmijn. 4. K. *Varmegyë* en *Vasarhely*, zie Creutz.

KOROSMEZO, JASZENYE of *Traiszy*, Hong. dorp, kom. Marmaros, aan den Zwarten Körös. 47. 49. N. B.

KOROSUR, Perz. riv. bij Boletschuk.

KOROSCH, Hong. vlek, kom. Pesth.

KOROTOJAK, Rus. stadje, gouv. Woronesch, aan den mond der riv. Korotojak in de Don; 2400 inw. 51. N. B.

KOROTSCHA, Rus. riv. en stad, gouv. Kursk, met 7,900 inw., 6 kerken, salpeterhut, enz. 50. 45. N. B. 54. 18. L.

KOROTYA, O. Ind. riv. in Bengalen.

KOROTTA, Turk. haven op Morea, kanton Maine.

KOROUND, O. Ind. stad, prov. Oude. 98. 30. L. 27. 11. N. B.

KOROWEI, onbewoond Rus. Aziat. eil. bij Ochotsk, voor de golf Tschauns Kaja.

KOROWOLAN, kaap op de N. kust van 't O. Ind. eil. Java.

KORPAON, kaap in 't N. O. van het O. Ind. eil. Borneo.

KORPERICH, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg; 1 mijl van Vianden.

KORPSTAL, zie Kopstal.

KORPISARI, Rus. eil. in 't meer Ladoga.

KORPO, eil. der talrijke groep, die den Rus. archipel van Abo, aan de W. kust van Finland vormt. 39. 11. L. 60. 9. N. B.

KOR-QUEIL, Perz. D. bij Mierzifun.

KORRENAJA, Rus. bedevaartplaats, gouv. Kursk.

KÖRRENZICH, Pruis. D., regdst. Aken.

KORSALO, Rus. dorp, eil. Hoogland, in de golf van Finland.

KORS, Perz. dorp in Azerbidia; 27 m. Z. Z. O. van Erivan. 2. Zie Corso.

KÖRSCHENBROICH of *Corsenbroich*, Pruis. D., regdst. Dusseldorp; 450 inw.

KORSE-WELAN, O. Ind. eil. op 146. 26. L. 7. 39. Z. B.

KORSLAK, een der vier landen, die aan Hamburg en Lubeck gemeenschappelijk behooren, met 130 haardsteden.

KORSOËR, Deen. zeestadje, ambt Sorde, en stift Zeeland, op eene landtong, aan de Groote Belt en eene golf van dezelve, waarin 2 eil. liggen, met een veer op Nyeborg in Funen, 1500 inw., landbouw en handel. 28. 49. L. 55. 20. N. B.

KORSUN, Rus. stadje, gouv. Kiew.

KORTAL, Turk. Aziat. stadje in Natolië, aan de Marmerzee.

KORTEHEM, Nederl. dorpje, prov. Vriesland, arr. Leeuwarden.

KORTENHOEF, Nederl. dorp, prov. en arr. Utrecht, met 710 inw.

KORTERAAR, Nederl. buurt in N. Holland, kwart. Haarlem.

KORTEZWAAG, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Heerenveen.

KORTGENE, Nederl. stadje, prov. Zeeland, distr. Goes, eil. N. Beveland.

KORTI, Afr. stad van Dongola, aan den Nijl; 20 mijlen O. van Dongola.

KORTNIGHT, vlek der N. Amer. Rep., prov. Nieuw York, gr. Delaware,

KORTRIJK, Nederl. arr., prov. W. Vlaanderen, hetwelk op ruim 14½ V. M., in de 6 kantons Wevelghem, Kortrijk, Harlebeke, Ingelmunster, Meenen, Meulebeke en Roulers, 67 gemeenten en 176,300 inw. bevat. 2. K. of *Courtrai*, Nederl. stad, hoofdpl. van voorn. arr., aan de Lys en aan 3 wegen, die naar de voornaamste omliggende steden geleiden. Zij is vrij wel gebouwd, heeft breede, schoone straten, een raadhuis in den oud gothischen smaak, 1 beurs, weeshuis en verscheidene kerken, waaronder die van St. Martin en van onze Lieve Vrouw, bijzonder door den rijkdom harer versierselen, uitmunten. Verder telt men er 2,000 huizen en 15,800 inw., die bijzonder in de vlasspinnerijen, linnenweverijen en bleekerijen, hun bestaan vinden. Het linnen van Kortrijk is beroemd, en wordt ook in de omliggende dorpen vervaardigd. Het tafelgoed, dat men hier maakt, is zeer schoon, en wordt voor het beste in Europa gehouden, terwijl hier ook fabr. van eene soort van kant, *fausses Valenciennes* genoemd, katoenen stoffen en halsdoeken, benevens looijerijen, zeepziederijen, oliefabr., suikerraffinaderijen en zoutkeeten gevonden worden. 20. 46. L. 50. 50. N. B. 3. zie Cortrijck.

KORTSCHEWA, Rus. stadje, gouv. Twer, aan de Wolga en de beek Kortschewa. 54. 50. L. 56. 40. N. B.

KORU, Turk. Aziat. D., bij Bagdad.

KORUMAH, eil. der groep Nodjekomna, in de Chinesche zee.

KORUMABAD, zie Khorumabad.

KORYCZIN, Rus. stadje, gouv. Bialystok, kreits Sokolka, met 250 inw.

KORYTKOW, Pool. stad, waiw. Sandomir, met ijzersmederijen en gieterijen.

KORZETZ, Rus. stad, gouv. Volhynië.

KOSA, tak van de Wolga in Rusland. 2. Tak van den Ganges, welke in het dal van Nepaul, uit verscheidene bronnen, ontspringt, de Arun en Tombao met zich vereenigt, en door Bengalen, alwaar zij nog de Goyane ontvangt, ten W. van Journeap, in den Ganges valt.

KOSCH, Turk. dorp, pachalik Mosul.

KOSCHA, Rus. riv., gouv. Pleskow, kreits Ostachskow, die in het meer van Ardsisch valt. 2. Turk. dorp, prov. Schehrsor, waar de Altunsa of Kleine Zab in den Tiger valt.

KOSCHAB, riv. in Aziat. Turkije, prov. Wan.

KOSCHELEFF, bergkruin op Kamschatka. 174. 39. L. 51. 22. N. B.

KOSCHEND, aanzienlijke Aziat. koopstad in Dschagatai, aan de Szyr, in een heerlijk oord, door bergen omringd, en zeer goed bevolkt.

KOSCHGELDE, Rus. D. in Circassië.

KÖSCHING, Beij. dorp, Regenkreits.

KOSCHK, Turk. Aziat. dorp in de woestijn Ramasan, prov. Karaman, sandschakat Begschehr, met warme baden.

KOSCHKA, Rus. Aziat. landtong, bij de golf van Awatschinski.

KOSCHKINO, Rus. meer, gouv. Moskowa.

KOSCHOTGA, Rus. riv., gouv. Cherson.

KOSCHURALSKOI, Rus. sterkte, gouv. Kaukazië; 8 mijlen Z. van Uralsk.

KOSCHOGLARO, Turk. Aziat. riv., die op het gebergte Jailak-Moldschidi ontspringt, en bij Trebisunde in zee valt.

KOSCHWITZER SEE, Pruis. meer in Silezië, bij Liegnitz.

KOSCIAN, zie Kosten.

KOSCIERZ, zie Behrendt.

KOSDER STUHL, zie Reps.

KOSE, groot Perz. vlek, prov. Azerbidia, niet ver van Tauris.

KOSEKEN, Zweed. meer in Jonkoping-län.

KOSEL, Pruis. kreits, regdst. Oppeln, een deel van het vorst. Oppeln, met 23,160 inw. Hij wordt door den Oder, welke hier de Klodnitz opneemt, bespoeld, heeft vele bosschen, en, schoon gedeeltelijk zandgrond, vele vruchtbare streken, goede koren- en vlasteelt. 2. K. of *Kozle*, hoofdpl. van den voorn. kreits, en vesting aan den Oder, met 3 kerken, 1 hospitaal, 4 barakken en 1300 inw. 35. 48. L. 50. 15. N. B

KOSELEZ, Rus. stadje, gouv. Tschernigow, aan de Ostr, met 2000 inw.

KOSELSK, Rus. kreits, gouv. Kaluga, tusschen 52. 36. en 53. 17. L. en 53. 22. en 54. 12. N. B. gelegen, en op ruim 42 V. M., 78,000 inw. bevattende. Het land is vlak, heeft eenen niet zeer vruchtbaren grond, doch goede eikenbosschen. Hij wordt door de Schisdra en Serena bespoeld, en heeft eenige kleine beken en meren. Er zijn branderijen en smederijen. 2. Rus. stad in voorn. kreits, aan de Schisdra, die hier de Aragunka ontvangt, goed gebouwd, de schoonste stad van het gouv., met eene ruime marktplaats, 4 steenen en 3 houten kerken, 2 armhuizen, en 2500 inw., die van den handel en landbouw bestaan. 53. 5. L. 54. 12. N. B.

KOSEMITZ, Pruis. dorpje, regdst. Reichenbach, kreits Nimptsch, met 260 inw.

KÖSEN, zie Altkösen.

KOSENITZ, Pruis. stadje, regdst. Reichenbach, kreits Nimptsch.

KOSFELD, zie Coesfeld.

KOSHANIA, Aziat. stad in Groot Bucharije; 10 mijlen W. van Samarcand.

KOSHENICU, Perz. D., prov. Segistan.

KOSICHINSKOI, Rus. Aziat. sterkte, gouv. Kaukazië, aan de Wolga; 16 mijlen N. N. W. van Astrakan.

KOSIE, aanzienlijk kon. in W. Afrika, aan den O. oever van de riv. Lagos; 20 mijlen van derzelver mond, waarom het den geheelen slavenhandel aan de kust in deszelfs magt heeft.

KOSIENIEC, Pool. stad, waiw. Sandomir.

KOSILA, O. Ind. riv., valt in de Ramgonga, en met deze in den Ganges.

KO-SIMA, onbewoond Jap. eil., Z. W. van Jesso, tegenover de straat van Sangar; 10 mijlen in den omtrek, langwerpig, rotsachtig en vulkanisch, met eene reeks van hooge rotsen op de N. punt. 157. 20. L. 41. 21½. N. B.

KOSKANUADEGO, N. Amer. riv. in Pennsylvanië, valt in de Alleghany, op 41. 52. N. B.

KOSKOTSCHU, golf in de Kaspische zee, Rus. Aziat. gouv. Astrakan.

KOSL, Arab. dorp, prov. Yemen.

KOSLAR, Pruis. dorp, regdst. Aken.

KOSLIN, zie Cöslin.

KOSLOW, Rus. stad, gouv. Tambow, met 9 kerken en 7,100 inw., die handel in rundvee, pekelvleesch en talk drijven. 45. 14. N. B. 51. L. 2. Zie Eupatoria.

KOSMANOS, Boh. D., kreits Bunzlau.

KOSMESCHT, Turk. dorp in Moldavië, aan de Syreth.

KOSMINEK, Pool. stadje, waiw. Kalisch, met 660 inw.

KOSMODEMJANSK, Rus. kreits, gouv. Kazan, ten N. W. van de hoofdstad, tusschen 63. 50. en 64. 55. L. en 55. 48. en 56. 52. N. B., grootendeels aan den linker oever der Wolga gelegen, welke hier nog de Rudna en Tschernoja ontvangt. Ook zijn er eenige meren. Het N. gedeelte is vlak en laag, met vele bosschen, doch weinig goed bouwland; terwijl het Z. deel wel eenige hoogten heeft, doch beter bebouwd, van goede weiden voorzien, en goed bevolkt is. Aan de riv. worden barken gebouwd; in den kreits vele houtwaren vervaardigd, en in hout, balken en potasch handel gedreven. Er wordt goed albaster gevonden. 2. Hoofdplaats van voorn. Rus. kreits, aan de Wolga, met 4 steenen en 2 houten kerken en 2500 inw. 64. 10. L. 56. 22. N. B.

KOSOGOL, uitgestrekt meer in Chin. Mongolië, met een eil. in deszelfs midden. 118. L. 50. N. B.

KOSOI, Jap. dorp, eil. Niphon, met eenen merkwaardigen tempel.

KOSPEDA, dorpje in Saksen-Meiningen, ambt Jena, met 200 inw.

KOSS, tak van de O. Ind. riv. Ganges.

KOSSA, Hong. dorp, kom. Trentschin, aan de Waag. 2. Pruis. dorp, regdst. Merseburg, kreits Delitzsch, met veel ooftteeelt.

KOSSABUDE, Pruis. D., regdst. Mariënwerder.

KOSSELAUR, straat aan de W. kust van het eil. Celebes, in den staat Uncuilla,

la, aan zee, in een vruchtbaar oord.

KOSSEIN, top van het Beij. Fichtelgebergte, Opper Mainkreits, waarop eene beek van denzelfden naam ontspringt.

KOSSIER, KOZIR of *Cosseir*, Afr. dal aan de O. kust van Op. Egypte, tusschen den Nijl en de Roode zee. 2. Kleine Afr. zee- en koopstad, in een woest oord, aan de Roode zee. Zij staat onder eenen Arabischen schech, en heeft een kasteel, eene haven en eene reede. 31. 44. L. 26. 7. N. B.

KOSSICE, zie Caschau.

KOSSIKOWSKOI, woonplaats der Kozakken, aan de Wolga, in de Rus. prov. en den kreits Astrakan.

KOSSIR, zie Kosseir.

KOSSIMA, O. Ind. stad, prov. Allahabad, distr. Joanpoor.

KOSSISA-BUNI, mond van de riv. Schat-el-Arab, in de golf van Perzië.

KOSSLAR, Pruis. D., regdst. Aken.

KOSSNACH, Beij. riv., valt in den Donau.

KOSSOW, Galicisch vlek, kreits Kolomea. 2. Pool. vlek, waiw. Podlachië.

KOSSOWA, Turk. stad in Romanië, sands. Perserin, met zilvermijnen.

KOSSOWERFELD, zie Amserfeld.

KOSSUR, O. Ind. stad, prov. Aurungabad, in een dal van de Ghauts.

KOSTAINAVEZA, zie Landstrass.

KOSTANITZA, zie Castanowitz en Kostendsche.

KOSTANPOL, Rus. stad, gouv. Volhynië.

KOSTECK, Rus. Aziat. dorp in Circassië, woonplaats der Kumyken, aan de Koisu, de verblijfplaats van eenen vorst, met 200 huizen.

KOSTEL, Morav. stadje, kreits Brünn, aan de Taya, met 1600 inw. 2. K. *Kastel* of *Kostl*, Illyr. dorp, kreits Neustadt, aan de Kulpa, met 500 inw.

KOSTELETZ (ELBE), of *Kostelecz Labsky*, Boh. stadje, kreits Kaurzim, met 900 inw. 2. K. *aan de Kreuzel* of *het Zwarte Woud*, Boh. vlek, kreits Kaurzim, met 1360 inw. 3. Morav. vlek, kreits Olmutz, met 1100 inw. 4. Boh. vlek, kreits Königingrätz, met 1850 inw

KOSTELNA, Hong. D., kom. Trentschin.

KOSTEN, Pruis. kreits, regdst. Posen, bevat op $23\frac{1}{2}$ V. M., 33,600 inw. Hij wordt door de Obra, die hier de groote moeras Obraërbruch vormt, bespoeld; heeft veel veeteelt, middelmatigen landbouw, weinig bevolking, en op sommige plaatsen groote bosschen. 2. K. of *Koscian*, hoofdstad van voorn. Pruis. kreits, aan de Obra, met 1500 inw.

KOSTENBLUT, Pruis. vlek, regdst. Breslau, kreits Neumarkt, met 500 inw.

KOSTENDIL, zie Achrida.

KOSTENDSCHE of *Kostanicza*, Turk. vlek in Romanië, met 2 warme bronnen.

KOSTENSK, Rus. stadje, gouv. Woronesch, aan den Don, bij welken men hier veel elefants- en mammouthsbeenderen gevonden heeft.

KOSTENTHAL, Pruis. D., regdst. Oppeln.

KOSTEPPE, Turk. Aziat. dorp, prov. Bagdad.

KOSTER'S EIL., aan de Zweed. kust van Gothenburgs-län, bij Strömstadt, met veel oestervangst.

KOSTIANSK, Rus. vlek, gouv. Woronesch, met eene salpeterziederij.

KOSTINKOWITSCH, Rus. landstadje, gouv. Mohilew.

KOSTIZI, Rus. stad, gouv. Simbirsk.

KOSTL, zie Kostel, No. 2.

KOSTLARN, Beij. vlek, Ned. Donaukreits, met 500 inw.

KOSTRITZ, dorp in 't vorst. Reusz, aan den Elster, met twee kasteelen, boek- en kunstverzamelingen, 1500 inw., weverijen, bierbrouwerijen, enz.

KOSTROMA, Rus. gouv. in Europa, tusschen Wologda, Wiatka, Nishegorod, Wladimir en Jaroslaw, of tusschen. 58. 7. en 65. 38. L. en 56. 48. en 59. 16. N. B. gelegen, en op 1808 V. M. 1,450,000 inw. bevattende. Het land vormt eene groote golvende vlakte, met slechts kleine heuvels. De grond is in het N. met vele bosschen bezet, en vochtiger, moerassiger en kouder dan in het Z., waar de grond slechts middelmatig vruchtbaar is. De voorn. riv. is de Wolga, die hier de Kostroma, de Unscha met de Neja, de Wetluga, enz. ontvangt. Er zijn vele meren, waaronder die van Galitz en Tschuchloma. De lucht is er ruw, de winters lang, en de zomers nevelachtig. De landbouw en de bosschen zijn van belang. De voortbr. zijn: koren, hennep, veel vlas, weinig boomvruchten, eenige moesgroenten, veel gevogelte, weinig wild, beeren, wolven, lynxen en visch. De veeteelt is er minder. Uit het rijk der delfstoffen wordt er ijzer, gips, kalk, bouwsteen en keukenzout gevonden. De vrouwen spinnen garen en wol, en weven linnen en grof laken. De mannen werken in looijerijen, smederijen, pottenbakkerijen, mattenmakerijen of in houtwaren. Er zijn weinige fabr., doch het juchtleder dezer prov. behoort tot het beste van Rusland. De uitvoer bestaat in jucht- en ander leder, linnen, talk, vlas, koren, boomschors, teer, zeep, ijzer, paardenhaar en andere art., waarvoor zij zout, brandewijn, koloniale-, fabrijk-

en andere waren ontvangen. De voorn. koopsteden zijn Kostroma en Makariën. De inw. zijn meestal Russen, met eenige Tartaren en kolonisten vermengd. De adel is hier zeer talrijk. Het gouv. wordt in twee hoofddeelen, Kostroma en Unscha, en die weder in 16 kreitsen verdeeld. 2. Kreits in het W. van voorn. gouv., tusschen 58. 31. en 59. 21. L. en 57. 28. en 58. 2. N. B., door de Wolga doorstroomd, goed bebouwd, met koren en veeteelt. 3. Hoofdstad van voorn. Rus. gouv., zetel van den gouv., der regerings-collegiën en van eenen bisschop, aan den mond van de Kostroma, met eenen aarden wal omringd, die thans tot eene wandelplaats is ingerigt; 1 voorstad, 1 klooster, 50 kerken, 8 armhuizen, 1 seminarium voor priesters, 1 gymnasium, eene kreits-school, verscheidene gebouwen van de kroon, en 8,000 inw., die 16 juchtlooijerijen, 7 linnenfabr., 2 fabr. voor Berlijnsch blaauw en zegellak, eenige zeepziederijen, jaarmarkten en eenen aanzienlijken handel hebben. 58. 53. L. 57. 46. N. B.

KOSTRZYN, Pruis. stadje, regdst. Posen, kreits Schroda, met 725 inw.

KOSTUM, zie Salambria.

KOSTUR, Turk. dorp, sandschakat Isvornik, aan de Drinna.

KOSUMA, Jap. stadje op Niphon.

KOSWA, Rus. riv., gouv. Novogorod. 2. Rus. dal, gouv. Perm, kreits Solikonsk.

KOSWIK, ambt in Anhalt-Bernburg, aan de Elbe, met 6,300 inw. 2. K. of *Koswigh*, hoofdpl. van voorn. ambt, aan de Elbe, met 1 slot en 2000 inw., brouwerijen, lakenweverijen, tabaksen landbouw, en veeteelt.

KOSWINSKOIKAMEN, kruin van 't Uralisch gebergte in Aziat. Rusland.

KOSZDER STUHL, zie Reps.

KOSZEG, zie Güns.

KOSZEK, Rus. dorp, gouv. Simbirsk.

KOSZEMIN, Rus. dorp, gouv. Pultawa.

KOSZEP, SZOLNOK VARMEGYE, zie Middel Szolnok.

KOSZEWAGE, Rus. stadje, gouv. Kiew.

KOSZIEGLOW, Pool. stadje, waiw. Kalisch, met 1350 inw.

KOSZINOWEN, zie Andreaswalde.

KOSZMINESK, Pool. stadje, waiw. Kalisch, met 685 inw.

KOSZNACH, Beij. riv., valt in den Donau.

KOSZORIN, Hong. dorp, kom. Barsch.

KOSZOW, Galicisch stadje, kreits Stanislawow, met eene zoutmijn.

KOSZRA, bergtop in Walachië.

KOSZTELECZ, Hong. D. kom. Trentschin.

KOSZTOLAN, Hong. D., kom. Barsch.

KOSZYCE, Pool. stadje, waiw. Krakau.

KOTABALU, O. Ind. stadje van Sumatra.

KOTACUL, O. Ind. stad, prov. Malabar.

KOTA en BUNDEE, zie Bondee.

KOTAKOW, zie Kotjakow.

KOTA RINGAN, zeestad op de Z. kust van 't eil. Borneo, rijk Suckadana.

KOTA TANGHA, hoofdstad van 't rijk Banjermassing op Borneo, de zetel van den raja, aan de riv. Barsche.

KOTATIS, zie Kutais.

KOTBUS, Pruis. kreits, regdst. Frankfort, welke op 18¾ V. M. 32,650 inw. bevat. Het land is vlak, en in het Z. hoog en zandig, doch langs de Spree, de voorn. riv., moerassig, met vele bosschen. Ten N. zijn er heigronden met eenige hoogten. De landbouw is er middelmatig, en brengt meestal rogge, aardappelen, moesgroenten, vlas, hop, tabak, cichorei en wijn voort. Er is ook genoegzaam hout, en de veeteelt een voorn. tak van bestaan. 2. Hoofdstad van voorn. Pruis. kreits, aan de Spree, ommuurd, met 4 kerken, 2 hospitalen, 1 weeshuis, 1 gymnasium en 6,450 inw., die laken- en linnenweverijen, brouwerijen, branderijen, looijerijen, veel handel en goede armeninrigtingen hebben.

KOTE, O. Ind. stad, prov. Guzeratte.

KOTELOW, dorp in Mecklenburg-Strelitz, ambt Stargard.

KOTELNIKOWA, Rus. Aziat. riv., gouv. en kreits Irkutsk.

KOTELNITSCH, Rus. kreits, gouv. Wiatka, tusschen 64. 30. en 66. 54. L. en 57. 30. en 58. 30. N. B., door de Wiatka, de Wisloka en Pyma bespoeld. 2. Hoofdstad van voorn. kreits, aan de Wiatka, met 3,750 inw., landbouw en handel. 65. 50. L. 57. 40. N. B.

KOTELNOI, het W., en volgens de kaart van ERDMAN, het grootste eil. der groep, onder den naam van Nieuw Siberië bekend, overal met bergen en rotsen bedekt, in het Z. O. met de Enküsh-Nosz, en eene aanzienlijke baai, waarin de voorn. riv. uitloopt. De oevers zijn met struiken bewassen. Men heeft er vele elefants- en mammouthsbeenderen gevonden. Tusschen 156. 10. en 161. 10. L. en 73. 73. 50. en 76. 20. N. B. Zie verder Nieuw Siberië.

KOTEMALE, distr. op 't eil. Ceylon.

KOTEN, Nederl. dorp, prov. Utrecht, arr. Amersfoort; 380 inw. 2. Zie Khotun.

KOTHAUL, O. Ind. distr., prov. Gurwal.

KOTHBURG, zie Sarvar.

KOTHEGUR, O. Ind. distr., prov. Gurwal.

Ko-

KOTHEN, Beij. dorp, Ned. Mainkreits, met 860 inw. 51. 47. N. B.

KOTI-LAMA, landschap op het O. Ind. eil. Borneo, ten N. aan Tinus, ten Z. aan Banjermassing, grenzende, en ten O. door de straat van Makassar van Celebes gescheiden. Het is slechts op eenige punten bekend, en heeft ten N. kaap Kankungan, in het midden kaap Donderkomst, en ten Z. kaap Ragged Point. De Passar is de voorn. riv. De bergen loopen dan eens digter, dan wat verder van de kust, welke zeer laag is, en in den regentijd, onder water staat. De lucht is er zeer heet en ongezond, vooral voor Europeanen. Het drooge saizoen of de zomer, duurt van April tot September; de overige tijd is het natte jaargetijde, wanneer een W. wind, stormen, orkanen en onweders medebrengt. De voortbr. zijn: veel heerlijke rijst, benzoë, aloë, peper, kassia, muskaatnoten, fijne vruchten, mastik en andere gomsoorten, bijzonder drakenbloed, honig, was, kamfer en goud, al hetwelk de Chinezen uitvoeren. De inw. zijn Maleijers, welke de zeekust, en ook een deel van het binnenland bewonen. De magtigste vorst onder de kleine opperhoofden, is die van Passar, die, met de meeste zijner onderdanen, den Mahomedaanschen godsdienst belijdt, en Koeti of Kuti tot hoofdstad heeft.

KOTIGENBIEBERSBACH, Beij. dorp, Mainkreits, met eene zuurbron.

KOTILLAH, O. Ind. meer, prov. Delhi.

KOTJAKOW, voorheen Rus. kreits, thans een deel van den kreits Alatyr, gouv. Simbirsk. 2. Rus. stadje in dezen kreits, aan de Goronka, met 300 inw.

KOTLIN-OSTROW, Rus. eil. in de golf van Finland, met de vesting Kroonstad.

KOTNAR of *Kotinara*, vlek in Moldavië; 10 m. van Jassy, met wijnbouw.

KOTO, zie Quitta.

KOTOGAN, tak van de riv. Khatanga, in het N. van Aziat. Rusland.

KOTOO, een der kleine Austr. Vrienden eil., zoodanig door koraalriffen omgeven, dat zelfs booten het moeijelijk naderen kunnen. 202. 57. L. 19. 58. Z. B.

KOTOR, Turk. vlek, sandschakat Banjaluca, aan de Verbanga en het hangen van den berg Lappovach.

KOTORSKO, Turk. dorp, prov. Bosnië, aan de Bosna.

KOTOROSLA, Rus. riv., gouv. Kostroma, valt in de Kaspische zee.

KOTOWSK, Rus. plaats der Donsche Kozakken, aan de Choper, met 300 huizen.

KOTRA, Rus. riv., gouv. Wilna en Grodno, valt in de Niemen.

KOTROU, Afr. zeehaven aan de Tandkust; 7 mijlen W. van kaap Lahou.

KOTSCH (GOLF VAN), zie Sinde.

KOTSCHAU, Boh. D., kreits Pilsen.

KOTSCHENBRODA, Saks. vlek, kreits Meissen, aan de Elbe, met 1700 inw.

KOTSCHENGA, Rus. riv., gouv. Wologda.

KOTSCHIN, zie Cochin.

KOTSCHHISSAR, Turk. Aziat. vlek, prov. Rakka, aan de grenzen van Bagdad.

KOTSCHKULTUK, golf der Kaspische zee, in de woestijn der Kirgis-Kozakken.

KOTSCHON, Perz. eil., in 't meer Maraha, prov. Azerbidia.

KOTTA, O. Ind. stad van Malabar, met katoenweverijen. 2. Dorp op 't eil. Java, prov. Sourabaya, aan de Pisang. 3. Zie Bondee.

KOTTACH, tak van den Donau in Baden.

KOTTATE, O. Ind. stad van Malabar, met weverijen, zilvermijnen en veehandel.

KOTTER, een der Deen. Faroër eil., ten N. van Sandoë.

KOTTIAR, distr. op het O. Ind. eil. Ceylon, tusschen 8. en 9. N. B.

KOTTIKA, arm der Z. Amer. riv. Komowyne, in Suriname.

KOTTILGHUR, O. Ind. sterkte der N. Circars, op eenen heuvel.

KOTTIS, Oostenr. dorp, kreits Boven den Mannhartsberg.

KOTTOCOMB, Afr. stad en distr. van Bornoe; 33 mijlen Z. van Bornoe.

KOTTOKOLEE, Afr. lands. en stad der binnenlanden, ten Z. van den Niger.

KOTTORI, Hong. vlek, kom. Szalad.

KOTTOS, O. Ind. eil. bij Java, voor de baai van Japara.

KOTTRAH, O. Ind. stad, prov. Allahabad, distr. Mirzapoor.

KÖTTWEIN, zie Göttwich.

KOTTWIZ, Pruis. D., regdst. Liegnitz.

KOTUMBEL, eil. in de Roode zee, tot de Arab. prov. Yemen behoorende.

KOTYANA, O. Ind. stad, prov. Guzeratte, distr. Burda, aan de Bhaudur.

KOTYE, O. Ind. stad van Malabar. 193. 31. L. 10. 50. N. B.

KOTYM, Perz. stad, prov. Ghilan.

KOTZAU, zie Oberkotzau.

KOTZEBAND of *Bötzow*, Pruis. dorp, regdst. Potsdam, met 510 inw.

KOTZEBUE-SONT, golf van de N. Poolzee in N. Amer., ten N. O. van de Behring's straat, door den zeereiziger OTTO VON KOTZEBUE ontdekt, en naar hem genoemd. Het is eene diepe inham, die door de kapen Löwenstein en Krusenstern bepaald wordt. Binnen de-

dezelve liggen de baaijen: Eschholz, Saparief en de Goede Hoop. Zij is rondom met ijs omringd.

KOTZERBUHL, Deen. D. in Sleeswijk.

KÖTZING of *Kötzting*, Beij. landg., Neder Donaukreits, aan de Boh. grenzen, op 13½ V. M., 21,200 inw. bevattende. Het land is woest en bergachtig, heeft de kruinen Arber en Ossa, en wordt door de Zwarte en Witte Regen bespoeld. De voorn. voortbr. zijn: vlas, aardappelen, hout, een weinig veeteelt en veel geiten. 2. Hoofdpl. van voorn. Beij. landg., aan de zamenkomst der Zwarte en Witte Regen, met 1 kasteel, 1 hospitaal, 720 inw. en houthandel.

KOTZSCHAU, Pruis. dorpje, regdst. en kreits Merseburg, met 300 inw.

KOTSCHENBRODA, Saks. vlek, kreits Meissen, aan de Elbe, met 720 inw.

KOTZTING, zie Kötzing.

KOU of *Kiyang*, Chin. stad in Houquang. 26. 30. N. B. 132. 10. L.

KOUA, Chin. stad, in Kiangnan.

KOUAB, tak van de Groote Visch-rivier in Z. Afrika.

KOUABAND, zie Kaukan.

KOUANG, Chin. stad in Honang.

KOUANGNAN, Chin. stad in Setchuen.

KOUANGNAN-FOE, Chin. stad in Yunnang, aan de grenzen van Koeitcheou. 124. L. 30. 32. N. B.

KOUANG-SI-FOE, Chin. stad in Yunnang. 121. 14. 14. L. 24. 40. N. B.

KOUANGSIN, Chin. stad, prov. Kiangnan, aan eene riv., die in het meer Poyang valt, door steile bergen omringd, met papier- en kaartenfabr. 135. 30. L. 28. 27. N. B.

KOUANNANG-FOE, stad in Achter Indië, in N. Anam, voorheen aan China toebehoord hebbende, in eene landsteek, die men om hare vruchtbaarheid, het *Goudland* noemt. De inw. zijn volgens de Chinezen, zeer onbeschaafd. 122. 58. L. 24. 10. N. B.

KOUANTE, Chin. stad in Kiangnan. 136. 42. L. 30. 58. N. B.

KOUCHO, W. Afr. dorp; 12 mijlen van den mond der Sherbro.

KOUDE BOKKENVELD, slecht bewoonde Z. Afr. dalen, aan de kaap de Goede Hoop, eene afdeeling van het distr. Stellenbosch uitmakende. Het ligt vlak achter het groote gebergte.

KOUDEKERK, Nederl. dorp, prov. Zeeland, distr. Middelburg, het grootste van het eil. Walcheren. 2. Nederl. dorp in zee verdronken, prov. Zeeland, distr. Zierikzee, waarvan slechts de tot baak dienende kerktoren overig is. 3. Nederl. dorp in Z. Holland, distr. Leijden, aan den Rijn, met 800 inw., pannebakkerijen, kalkovens en eene steenbakkerij.

KOUDJEH, Turk. Aziat. D. in Natolië.

KOUDUM, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Sneek, aan den grooten weg, met 800 inw., en eenen toren, die tot eene baak dient. Ten O. van Hindelopen.

KOUDUS, stad op Java, distr. Japara.

KOUE, Chin. stad in Houquang. 138. 4. L. 30. 57. N. B.

KOUE-HOA, Chin. stad in Footchiën.

KOUE-HOA-FOE, Chin. stad van den eersten rang in Yunnang.

KOUEIT, zie Gräen.

KOUEKI, Chin. stad in Kiangsi.

KOUETE-FOE, Chin. stad in Honang, in een vruchtbaar oord gelegen. 133. 15. L. 34. 30. N. B.

KOUETONG, Chin. stad in Houquang.

KOUEYANG, Chin. stad in Houquang. 129. 46. L. 25. 50. N. B.

KOUISOU-POULAK, stad in Chin. Tartarije. 138. 35. L. 44. 31. N. B.

KOUKAN, groote Aziat. stad in Onafhankelijk Tartarije, aan de Sihon of Jaxartes, met eenen khan, het hoofd der Minghische Tartaren; 70 mijlen N. O. van Samarcand.

KOUKHOUN, stad in Achter Indië, rijk Birma, prov. Pegu, aan eenen tak der Irawaddy.

KOUKOU, zie Kuku.

KOUKOUKEVADO, Turk. dorp op 't eil. Naxos, in den Archipel.

KOULANG, O. Ind. plaatsje in Malabar, tusschen kaap Comorin en Anjonga, met paarlvisscherij.

KO-ULI, Chin. naam van Corea.

KOUM, zie Com.

KOUMA, Rus. Aziat. riv., die tusschen den Terek en Kuban, op den Kaukazus ontspringt, en zich in het zand verliest. Eene kleine riv. van dien naam, waaraan de stad Georgiewsk ligt, stroomt in dezelve.

KOUM EL-ARAB., D. in Op. Egypte, aan den linker oever des Nijls; 3 mijlen N. van Tahta. 2. K. *Erige*, stadje in Op. Egypte, aan den linker Nijloever, met verscheidene moskeën; 4 mijlen N. van Benisuëf. 3. K. *Mussie*, stad in Op. Egypte, aan den linker Nijloever; 1 m. Z. Z. O. van Kenne. 4. K. *Ombo*, zie Ombo. 5. K. *Kalessi* of *Zandkasteel*, een der Dardanellen, aan de Aziat. zijde.

KOUMYKS, Mahomed. Tartaarsche volksstam, die met de Nogay vermengd, aan den voet van den Kaukazus, op den regter oever van den Terek wonen. Zij zijn den Russen onderworpen.

KOURBEK, Egypt. dorp, het eerste dat men, van Thebe den Nijl afvarende, ontmoet.

KOURNA, Afr. stad in Darfour, door Egypt. kooplieden bewoond.

KOURTOU PALHASSUN, Aziat. stad in Mongolië.

KOUS, Egypt. stad, aan de O. zijde van den Nijl, welbevolkt, op de puinhoopen van klein *Apollinopolis*.

KOUSCHA, Rus. riv., gouv. Olonez, ontvangt de Pischta, en valt in de Witte zee.

KOUICHIN, Chin. stad in Kiangnan.

KOUTCHING, Chin. stad in Houquang.

KOUTCHOUM, Rus. riv., gouv. Astrakan.

KOUYUEN, Chin. stad in Schensi. 123. 46. L. 36. 5. N. B.

KOUZNETZK, Rus. Aziat. vesting, gouv. Tomsk. 105. 16. L. 53. 20. N. B.

KOVAGO-BORS, Hong. D., kom. Szalad.

KOVAR, Hong. distr. in Zevenbergen, in het land der Magyaren, 12½ V. M. groot, met de riv. Laposch en Szamosch, en 17,330 inw.

KOVASZNA, Hong. dorp, land der Szeklers, met minerale bronnen.

KOVELSK, Rus. stad, gouv. Volhynië.

KOVESD, Hong. D., kom. Borschod.

KOWA, Rus. Aziat. riv., gouv. Irkutsk.

KOWAI, zie Khoi.

KOWAKUSICA of *Kowsaki*, meer der N. Amer. Rep., distr. Maine.

KOWAL of *Cowal*, Pool. stadje, waiw. Kalisch, met 1340 inw.

KOWALEWO of *Schönsee*, Pruis. stadje, regdst. Mariënwerder; 400 inw.

KOWASIKI, Jap. stadje op Niphon.

KOWDA, Rus. meer en riv., gouv. Archangel, voerende de laatste het water van het eerste, alsmede van de meren Pya en Toberozo in de golf van Kandalaskaja.

KOWEL, zie Kovelsk.

KOWER, zie Kiawer.

KOWERWICK, baai der Oostzee, in de Rus. golf van Riga.

KOWESCH, Hong. dorp, kom. Salad.

KOWESCHKUT, Hong. D., kom. Salad.

KOWI, Hong. dorp, kom. Gömör.

KOWIL DURJA, O. Ind. vesting, prov. Mysore. 92. 45. L. 13. 37. N. B.

KOWIMA of *Kolima*, Rus. Aziat. riv., valt in de IJszee.

KOWISA, Rus. riv., gouv. Novogorod.

KOWLAS, O. Ind. distr., prov. Hyderabad, door de Manjera ten O. en Z. bespoeld, bergachtig, maar bijna geheel onbekend. De hoofdstad is Kowlas.

KOWNO of *Kauen*, vervallene Rus. stad, gouv. Wilna, met 3,400 inw.

KOWROW, Rus. kreits, gouv. Wladimir, tusschen 58. 32. en 59. 27. L. en 56. 10. en 56. 59. N. B., door de Kliasma bespoeld, met vele bosschen en eenige moerassen, levert een weinig koren op. De inw. hebben, behalve landbouw, ook linnenweverijen en garenspinnerijen. 2. Hoofdstad van voorn. Rus. kreits, aan de Kliasma, met 400 inw. 59. 5. L. 56. 10. N. B.

KOWROWA, dorp op 't Austr. eil. Owahie, aan de baai Karakakooa, waar COOK in 1779 gedood werd.

KOWSCHA, Rus. riv., gouv. Bieloscro.

KOWYMA, zie Kowima.

KOYANG, Chin. stad in Quangsi.

KOYAR, O. Ind. stad, prov. Berar, behoort den Nizam. 97. 21. L. 20. 6. N. B.

KOYDANOWO, Rus. stad, gouv. Minsk.

KOZACZOWKA, Galicisch dorp, kreits Zaleszczyk, aan den Dnieper.

KOZAKKEN of *Kleine Russen*, van het woord *Kazak*, landlooper of strooper, bijzondere stammen van het Russisch volk, welke zich, in onderscheidene opzigten, van den hoofdstam onderscheiden, en waarvan velen eenen militairen regeringsvorm hebben. Zij wonen in de Slobodische Ukraine, de gouv. Tambow, Orel, Kazan en Kiew; doch zijn thans veelal met de Groote Russen vereënigd. Zij moeten steeds een aanzienlijk getal weerbare manschappen gereed houden, die in het uitstaan van moeijelijkheden zeer gehard zijn. Zij verdeelen zich in onderscheidene stammen, die wij hier kortelijk zullen opgeven.

KOZAKKEN (ASTRAKANSCHE), in Aziat. Rusland, deels in de stad Astrakan, deels in den omtrek en in de dorpen wonende, 3,000 man sterk, met eenen *ataman* aan het hoofd.

KOZAKKEN (BOGSCHE), die aan de Bog, in het gouv. Cherson wonen, 7,650 man sterk.

KOZAKKEN (DONSCHE), die aan de Don wonen, en veelal gehouden worden van Groote Russen af te stammen, en nog hunne bijzondere regering hebben. Zij bewonen hunne eigene prov., (zie volg. art.), maken een getal uit van 190,250 mannen, die in 80 regimenten verdeeld zijn, en in 1 stad en 111 legerpl. wonen; waarvan elk zijnen *ataman* of *hetman* heeft. Zij hebben landbouw, veeteelt, wijnbouw en visscherij, en zijn meestal welgestelde lieden. Zij gaan op zijn Poolsch gekleed. Hunne huizen zijn klein, en hunne tafel eenvoudig. De mannen zijn dapper, vol moed, gastvrij, wel te vreden, goede ruiters, doch veelal aan dronkenschap overgegeven. De vrouwen zijn braaf,

braaf, vlijtig, zindelijk, en huisselijk. Zij bezorgen de geheele huishouding, en soms ook den akker- en wijnbouw.

KOZAKKEN (LAND DER DONSCHE) of *Donskuh Kosaken Semga*, gouv. in Rusland, dus naar deszelfs voorn. bewoners, en naar de Don genoemd, en tusschen de gouv. Woronesch, Saratow, Astrakan, Kaukazië, Taurië en Jekaterinoslaw, en de zee van Azof, of tusschen 55. en 62. 19. L. en 46. 7. en 51. 4. N. B. gelegen, en op 3,611 V. M., in 2 steden en 119 legerplaatsen 489,100 inw. bevattende. Het vormt eene groote vlakte, waar men slechts aan de riv. hooge oevers, en in het Z. O. het gebergte Bolschei, een' tak van den Kaukauzus, aantreft, terwijl de grond meestal zandig, en met heiden bezet, slechts aan de oevers der riv. vruchtbaar is; overal vindt men echter goede en gezonde weiden voor het vee. De voorn. riv. zijn: de Don, met de Chopar, de Medwedscha, de Ilawla, de Salmet, de Balschoi en Rozsoch; de Manitsch met de Jagerlik; de Donitz, met de Kalitwa. Verder de Krinka, de Kagalnik, de Jega, enz. Het grootste meer is dat van Boltschoi, op de grenzen van Kaukazië; verder de kleine zoutmeren Nowoe- en Staroe-osero. De luchtsgesteldheid is er zeer zacht; de zomer duurt lang, en wordt dikwerf door regen verfrischt, en de winter heeft weinig sneeuw, doch strenge koude en orkanen. De sprinkhanen behooren onder de plagen des lands. De voorn. tak van bestaan is de veeteelt, zoowel van de Kozakken als der Kalmukken. Hun rijkdom wordt naar hunne kudden afgemeten. Gemeene Kozakken hebben van 5 tot 100, rijke van 500 tot 1000 paarden, die gewoonlijk, dunne halzen en smalle kruizen hebben, niet mooi, maar klein, sterk, vlug en zeer gehard zijn, en, behalve de rijpaarden, den geheelen winter door, in de opene lucht blijven, en zelfs onder de sneeuw hun voedsel zoeken moeten. De Kalmukken hebben ook eenige kameelen, die echter hier, zoowel als het rundvee, menigvuldiger konden zijn. Schapen zijn er veel, doch varkens zeldzaam. Verder vindt men er vele wolven, vossen, katten, otters, dassen, slangvormige egels, muizen, ratten, mormeldieren, fretten, hazen, gazellen, wilde paarden, schildpadden, cochenille, spaansche vliegen, zijwormen en bijen, welke laatste vooral zeer ten voordeele aangewend worden. Een tweede tak van bestaan is de visscherij, die veel tot uitvoer oplevert; terwijl de Kozakken ook zeer goed kaviaar en vischlijm weten te bereiden. Ofschoon de landbouw hier in de derde plaats komt, wordt hij echter door alle Kozakken, meer of min beoefend, en levert tarw, gerst en boekweit op. Verder wordt er vlas en hennep geteeld, gelijk ook alle Kozakken tuinen met komkommers, agurkjes, meloenen, enz. hebben. Er zijn weinig vruchtboomen, doch er is veel wijnbouw. De hier vervaardigd wordende wysnorososka of bevrozen wijn is heerlijk en beroemd. Handwerken vindt men alleen in de stad, daar de Kozak zichzelven van alles voorziet. De uitvoer bestaat in paarden, horenvee, talk, huiden, visch, kaviaar, lijm, wijn en koren, hetwelk thans meestal naar Toganrog, of op de jaarmarkten gaat, waar zij zich van gewe- ren en andere beboeften voorzien. De inw. zijn, of Kozakken (zie vorig art.), of Kalmukken, Tartaren, Armenïërs, heidenen, Grieken en eenige Russen. De Kozakken en Russen belijden den Griekschen, de Kalmukken den Lamaischen, en de Tartaren en Nogayërs den Mahomedaanschen godsdienst. De Kozakken onderscheiden zich in den adel, en het volk, en hebben een militair bestuur. Hun opperhoofd, in oorlog of in vrede, is hun *hetman* of *Woiskowoi ataman*, die den generaals-rang heeft, door het ministerie van oorlog benoemd wordt, en onmiddelijk onder den minister van oorlog staat, en twee opperregters, met eenige beambten, onder zich heeft. De overige, bevelhebbers verkiezen zij zelven; doch deze moeten door het ministerie van oorlog goedgekeurd worden. Elk regiment of *polk* heeft zijn *pokolnik* of overste, elke compagnie haren hoofdman, enz. Uit hoofde van hunne verpligting tot den krijgsdienst (daar zij altijd 25,000 man, op eigene kosten, marschvaardig moeten houden, en in geval van nood, allen te veld moeten trekken), is de Kozak persoonlijk vrij, en ook vrij van alle belastingen, zelfs op brandewijn en zout, vrij van hoofdgeld, enz. In den oorlog krijgt elk 's maands 1 roebel, en levensmiddelen. De Kalmukken staan onder bevel van den *Woiskowoi ataman* der Kozakken, en moeten, als het noodig is, met dezen, mede optrekken. De overige inw. worden als kroonboeren aangemerkt, en betalen hoofdgeld. De onderscheidene legerplaatsen der Kozakken zijn in 7 *Natschalstwo* of hoofd-afdeelingen verdeeld, als: de Acksaische, de eerste en tweede Donsche, de Medwedizische, de

Kho-

Khoperskische, de Donezkische en de Miusche Natschalstwo.

KOZAKKEN (DUBOWKISCHE), een stam der Donsche Kozakken, welke voornamelijk in het stadje Dubowka, aan den regter oever der Wolga, alsmede in het gouv. Saratow, eene streek tusschen Dnutsewesk en Zurozyn bewonen, en maar 300 koppen sterk zijn.

KOZAKKEN (GREBENSKISCHE en SEMENITSCHE), in Aziat. Rusland, sedert 1569 aan den Terek, in vaste woonplaatsen gevestigd.

KOZAKKEN (ORENBURGSCHE), welke langs de riv. Samara, Ui en Ural wonen, en zeer talrijk zijn, daar zij gemakkelijk 20,000 man krijgsvolk kunnen leveren, schoon zij slechts voor 8 à 10,000 man ingeschreven zijn.

KOZAKKEN (SIBERISCHE), die met JERMAH TIMOFEJEW, naar Siberië zijn gekomen, en zich aldaar neder hebben gezet. Zij zijn omtrent 100,000 man sterk, van welke 14,000 man tot den krijgsdienst zijn ingeschreven; terwijl de meesten burgerlijke handwerken uitoefenen. Van dezelve zijn de Tungusische en Bratzkische Kozakken de voornaamste.

KOZAKKEN (TSCHERNOMORSKISCHE), of *Kozakken aan de Zwarte zee*, een overblijfsel van de Saporogische Kozakken, aan dewelke, sedert den opstand van 1776, in het gouv. Taurië, aan de Zwarte zee, eene woonplaats is aangewezen. Zij hebben een bijzonder bestuur, tellen 25,000 man, die ook in regimenten verdeeld zijn.

KOZAKKEN (TSCHUAJEWSCHE), die in de Slobodische Ukraine wonen, en 7,650 man, die in regimenten verdeeld zijn, uitmaken.

KOZAKKEN (URALSCHE), die in het gouv. Astrakan wonen, en hun bestuur in de stad Uralsk hebben. Zij zijn 30,000 man sterk, staan onder hunne eigene *hetmans*, en worden als ruwe, maar dappere oorlogslieden, beschreven. Te huis zijnde leven zij van de veeteelt en visscherij. Ondertusschen zijn onder hen ook vele Tartaren en gedoopte Kalmukken.

KOZAKOW, hooge Boh. berg, kreits Bunzlau, met veel kwartz-kristallen, oniksen en agaten.

KOZANOW, Pool. stad, waiw. Sandomir.

KOZAR of *Raczkozar*, Hong. dorp, kom. Bereg. 46. 20. 58. N. B.

KOZAVACS, Turk. vlek, sandschakat Banjaluka, aan de Gommenitza en Kazara, met sterken houthandel.

KOZDAL, Galic. D., kreits Brzezani.

KOZELETZ, zie Koselez.

KOZEPESCH, Hong. D., kom. Bihar.

KOZEPJAROS, zie Theisz-distr.

KOZIEGLOW, Pool. stadje, waiw. Krakau, met 1350 inw.

KOZIENICE, Pool. stadje, waiw. Sandomir, nabij den Weichsel.

KOZIN, Rus. stad, gouv. Volhynië.

KOZIOBRUCK of *Kutschburg*, Pool. stadje, waiw. Plock, met 400 huizen.

KOZIR, zie Kosseir, No. 2.

KOZLAN of *Kozlow*, Boh. stadje, kreits Rakonitz, met 155 huizen.

KOZLAU, Morav. D., kreits Prerau.

KOZLEE, Perz. stad; 30 m. van Sennah.

KOZLOW, Rus. stadje, gouv. Tambow, aan de Voronet, met 1700 inw.

KOZMAS, Hong. D. in Zevenbergen.

KOZMIN, Pruis. stadje, regdst. Posen, aan de Orla, met eene voorstad, 2100 inw. en lakenfabr.

KOZMINEK, Pool. stadje, waiw. Kalisch, met 660 inw. en landbouw.

KOZONARA en KOZONARI, twee Turk. dorpen op het eil. Istendil, in den Archipel, sandschakat Andros.

KOZOWA, Galic. D., kreits Brzezani.

KOZUK, Perz. gebergte, behoort tot de Khodschitz Amrum.

KRAAIJENNEST, Nederl. buurt in N. Holland, onder Heemstede.

KRAAIJENSTEIN, Nederl. kasteel, prov. Zeeland, distr. Zierikzee, bij het dorp Burgt.

KRAAK, zie Venezuela.

KRABBENDAM, Nederl. buurt in N. Holland, kwart. Alkmaar.

KRABBENDIJK, voormalige Nederl. heerl., prov. Zeeland, distr. Goes, door een breed water, de *Krabbendijksche Vliet*, van het dorp Waard gescheiden, en door 2 schansen verdedigd.

KRABBEN EIL., een der W. Ind. H. Maagd eil. 319. 56. L. o. 10. N. B.

KRABBENKREEK, Nederl. kreek, prov. Zeeland, distr. Zierikzee, eil. Tholen, bij 't dorp St. Anna.

KRABA, vulkaan op 't eil. IJsland.

KRABUWKA, Galic. D., kreits Tarnow.

KRAC, zie Karak.

KRACZAWA, zie Kratzau.

KRACSCHINOWECZ, Hong. dorp, kom. Szalad.

KRADINANG, dorp op 't eil. Java.

KRADSCHA, dorp op 't eil. Java.

KRAFFORTS, een der Afr. Los eil.

KRAFFUHL KANAAL, Pruis. kanaal, regdst. Mariënwerder, verbindt de Nagat met de Elbing.

KRAFTSDORF, D. in 't vorst. Reusz.

KRAGEROË, Noorw. zeestadje, stift Christiania. 58. 51. 55. N. B.

KRAGULIEVACHA, hoogste berg in de Turk. prov. Bosnië.

KRAHWEN of *Klerbruck*, Pruis. bergwerk, regdst. Dusseldorp, aan de Wipper.

KRAIBURG, Beij. dorp, Isarkreits, landg. Muhldorf, aan de Inn, met 700 inw., een kasteel, vee- en paardenteelt.

KRAICH, Bad. riv., Neckarkreits.

KRAIENBERG, ambt in Saks. Weimar, aan de Werra en Fulda, met 10 dorpen.

KRAIN, zie Carniole.

KRAINBACH, dorp in Op. Hessen.

KRAINBURG, Illyr. stadje, kreits Laibach, aan den zamenloop der Kauker en Save, met 1400 inw. 46. 14. N. B.

KRAJENKA, zie Krojanke.

KRAJKO, Hong. dorp, kom. Arad, tusschen bergen, met houthandel.

KRAJNA, 2. Hong. dorpen, kom. Eisenburg en Neutra.

KRAJNICSCHESCHD, Hong. dorp, kom. Bihar.

KRAJNIKFALWA, Hong. D., kom. Bihar.

KRAJOWA, Hong. dorp, kom. Bihar.

KRAKOWAN, Hong. D., kom. Neutra, aan de riv. Dudwag.

KRAKA, eil. der Molukken bij Neira.

KRAKALIN, dorp op 't eil. Java.

KRAKATOA, O. Ind. eil. in de straat Sunda, door koraalriffen omringd.

KRAKAU, vrije staat of gemeenebest, aldus naar de hoofdstad genoemd, en in 1815 door Oostenrijk, Rusland en Pruissen tot eenen vrijen staat verklaard, welke onder bescherming dier groote mogendheden staat. Hij ligt juist op het punt, waar de landen der genoemde mogendheden en Pruissen te zamen komen, en is dus tusschen Oostenrijk, Galicië, Silezië en Polen, of tusschen 36. 49 en 37. 48. L. en 49. 58 en 50. 6. N. B. gelegen, terwijl hij, volgens de nieuwste berigten, op 23¼ V. M. in 2 steden, 2 vlekken en 77 dorpen en gehuchten, 96,000 inw. bevat. De grond is golvend vlak, met heuvels en bosschen bezet, verder zeer goed en wel van water voorzien. De voorn. riv. is de Weichsel, die gedeeltelijk de grenzen tegen Oostenrijk maakt, en hier de Czerna Brzemsza (de grensriv. tegen Pruissen), de Radowa, Monuszka, Chobka en Wolika ontvangt. De luchtsgesteldheid is matig, meer koud dan warm, maar gezonder en zachter dan in Polen. De voorn. voortbr. zijn: koren, vlas, peul-, tuin- en boomvruchten, hout, rundvee, schapen, varkens, visch, bijen, ijzer, steenkolen, marmer, steen, enz. De landbouw is er nog niet ver gevorderd, maar wordt toch vlijtig beoefend.

Behalve de ijzersmederijen te Krzessowice, zijn er geene groote fabr. De handel bepaalt zich tot de hoofdstad. Munten, maten en gewigten zijn meestal Poolsch. Ook de inw. zijn Polen, echter wonen er veel joden, die de meeste handwerken bezetten en handel drijven. De heerschende godsdienst is de roomsche, onder den bisschop van Krakau. Er is geen onderscheid van stand; alle burgers hebben gelijke regten. De regeringsvorm is democratisch; terwijl de drie groote mogendheden, onder welker bescherming de Rep. staat, haar voor altijd vrij en onafhankelijk verklaard, en van eene bestendige onzijdigheid verzekerd hebben. De wetgevende magt is in handen van volksvertegenwoordigers, die 's jaarlijks, in December, vergaderen, en uit de afgevaardigden der gemeenten, uit 3 leden van den senaat, 3 prelaten van het domkapittel, uit 3 doctoren der faculteiten en 6 scheidsmannen bestaat. Een der leden van den senaat is voorzitter. De uitvoerende magt behoort bij den senaat, uit 1 voorzitter en 12 leden bestaande, die mede door het volk, het domkapittel en de universiteit benoemd worden, de meeste ambten begeven, 35 jaren oud moeten zijn, en 150 poolsche guldens aan belasting opbrengen. De republiek wordt in stad- en landgemeenten verdeeld, welke een' *Starost* of gemeente-bestuurder aan het hoofd hebben. Drie gemeenten hebben éénen vrederegter. Er is eene regtbank van appel, een tribunaal en een hoog geregtshof. Er zijn geene militairen, dan eenige stadssoldaten, en gens d'armes, voor het platte land. De inkomsten worden op 301,170 en de uitgaven op 268,440 guldens berekend. 2. Hoofdstad van genoemd gemeenebest, aan den Weichsel, die hier de Radewa ontvangt, en de oude stad in drie deelen verdeelt als: 1. Eigenlijk Krakau, de hoofdstad van geheel Polen, die voorheen zeer sterk was, doch waarvan de Oostenrijkers de vestingen verwoest hebben. 2. *Podgorze*, eene kleine stad, met eigene markten, en 3. *Casemir*, mede een stukje op zich zelven, op een eil. in den Weichsel, waar al de joden wonen. De voornaamste voorsteden zijn: Strodomklepars, Wewla, Piasek, Smolensk, Rybaki en Wiclopole. In de geheele stad heeft men 71 kerken, waaronder de hoofdkerk, met 50 altaren en 20 kapellen, welke de graven van BOLESLAUS III. en IV, LADISLAUS LATIKEK, CASIMIR *de*

Groote en andere Poolsche helden bevat, gelijk in de kapel van Sigismund, het graf van St. STANISLAUS, en dat van SOBILSKY, den overwinnaar der Turken, gevonden worden, in welk laatste nu ook de stoffelijke overblijfsels van PONIATOWSKI en KOSCIUSKO zijn bijgezet, voor welken laatsten hier een prachtig standbeeld is opgerigt. Ook andere kerken zijn merkwaardig, als ook het stadhuis, de *sukiennice* of het groote koophuis, thans mede tot de verblijfplaats van den senaat, en voor de volksfeesten dienende; de hoogeschool, met eene verzameling van 30,000 boekdeelen en 4000 der zeldzaamste handschriften; het douanenhuis, en het bisschoppelijk paleis, met uitmuntende schilderstukken voor de vaderl. historie, en de afbeeldsels der koningen, helden, enz. De merkwaardigste paleizen zijn: die van Wilopolski, Spiski, Wedzioki, Myszkowski, Barany, enz.; en onder de wetenschappelijke inrigtingen, behalve de reeds genoemde hoogeschool, derzelver kabinet voor de natuurlijke historie, snijkamer, enz., het gymnasium, een aanzienlijk getal lagere scholen, 3 kloosters voor jonge jufvrouwen, eene maatschappij van letterkunde, eene voor de toonkunst, eene voor den landbouw, en eene beurs, voor behoeftige studenten dienende. Verder is hier eene maatschappij van liefdadigheid, twee openbare baden, een schouwburg, twee lombarden, 5 hospitalen en ziekenhuizen, en 23,900 inw., die fabr. van laken, hoeden, linnen, ivoor, kaarsen, muzijk-instrumenten, en meubelen, looijerijen, veel koophandel, en twee vrije jaarmarkten hebben, die uit hoofde van de vrijheid van tol, sterk bezocht worden. Buiten de stad is een fraaije en welonderhouden kruidtuin, en om dezelve aangename wandelingen. 370. 36. L. 50. 4. N. B. 3. Pool. waiw., tusschen de waiw. Kalisch en Sandomir, Galicië, de rep. Krakau en Pruis. Silezië, of tusschen 36. 37. en 38. 55. L. en 50. 8. en 50. 59. N. B. gelegen, en op 211½ V. M., ongeveer 445,000 inw. bevattende. De voorn. riv. is de Weichsel, verder de Nida, en de hier ontspringende Pileia; terwijl ook een tak van het Karpatisch gebergte, het land doorloopt. Er zijn hier en daar goede weiden, bosschen en schoone delfstoffen, bijzonder ijzer. Zij is het eerste waiw. in rang, en wordt in de 4 obwods of distr. Kielce, Olkusz, Miechow en Strobnica verdeeld. De hoofdstad is Kielce. 4. Saks. dorpje, kreits Meissen. 5. Dorp in Anhalt-Kothen, ambt Roslow. 6. Zie Krakow.

KRAKE, golf in 't W.Ind. eil. Curaçao.

KRAKEKAMMA, Z. Afr. boerenpl. aan de kaap de Goede Hoop, met kudden antilopen, zebra's, elefanten, buffels en rhinocerossen.

KRAKIKA, een der Moluksche eil., met vele kokosboomen. 142. L. 4. N. B.

KRAKOW, vlek in Mecklenburg-Schwerin, aan 't meer Krakow, met 670 inw. 2. Zie Krakau.

KRAKOWETZ, zie Rothschloss.

KRAKOWIEC, Galicisch vlek, kreits Przemysl, met eenen kruidtuin.

KRALEWECZ, Hong. D., kom. Salad.

KRALIEWA VELIKA, Oostenr. dorp in de Slavonische Militairgrenzen, met een versterkt, doch vervallen kasteel.

KRALINGEN, Nederl. dorp in Z. Holland, distr. Rotterdam, met 1870 inw.

KRALITHI, Hong. dorp, kom. Sohl.

KRALITZ, Morav. vlek, kreits Olmutz. 2. Morav. dorp, kreits Znaim.

KRALOWA HOLA, zie Königsberg.

KRALOWAN, 2 Hong. dorpen, kom. Arway en Trentschin.

KRALOWCZE, Hong. dorp, kom. Sohl.

KRALOWECZ, Hong. D. in 't Banaat.

KRALOWETZ, Boh. stadje, kreits Pilsen, met een' kruidmolen.

KRALOWITZ, Boh. stadje, kreits Rakonitz, met 920 inw. 2. Boh. vlek, kreits. Czaslau, aan de Seliwka.

KRALOWNY HRADECZ, zie Königingrätz.

KRAMARICH, Turk. dorp, prov. Bosnië, sandschakat Trawnik.

KRAMMER, vaarwater in Z. Holland, bij het eil. Overflakkée, tusschen het Volkerak en Bieningen. Het maakt met het Hollandsch diep, den Biesbosch en de Merwede de Z. grenzen der prov. Holland uit.

KRAMMON, dorp in Mecklenburg-Schwerin, ambt Rehna, met 800 inw.

KRAMPE, Pruis. dorpje, Silez. regdst. Liegnitz, met 300 inw.

KRANDORF, Saks. dorp, Ertzgebergte.

KRANENBURG, Pruis. stadje, regdst. Kleef, aan de Wettering; 1450 inw.

KRANHOLM, Rus. eil. in de Narowa, nabij eenen waterval, Rus. gouv. St. Petersburg.

KRANICH GEBERGTE, N. Amer. gebergte, eene voortzetting der Andes.

KRANKENHAGEN, Keur-Hes. dorp, prov. Schauenburg.

KRANKERUP, Deen. stad, eil. Laaland.

KRANKING, dorp op 't eil. Java.

KRANOWITZ, Oostenr. stadje, vorst

Troppau. 2. Pruis. vlek, regdst. Oppeln.

KRANZBERG, Beij. vlek in den Isarkreits, landgerigt Freising, met 270 inw.

KRAPACK, zie Karpathisch gebergte.

KRAPINA, Hong. dorp in Croatië, kom. Warasdin aan de Krapina.

KRAPENDORF, dorp in Holstein Oldenburg, kreits Kloppenburg, aan de Soste, met 700 inw.

KRAPIWNA, Rus. stadje, gouv. Tula.

KRAPIWNIA, Rus. riv., gouv. Kiew.

KRAPPITZ of *Krzapkowitz*, Pruis. stadje, regdst. Oppeln, met 1130 inw.

KRASA, zie Kratzau, No. 2.

KRASCHAU, Boh. dorp aan de Beraun.

KRASCHEN, Pruis. D., regdst. Breslau.

KRASCHKA, Hong. D., kom. Ungwar.

KRASCHOVA, zie Krassova.

KRASCHTIAN, Boh.D., kr. Leutmeritz.

KRASCHICS, Hong.D., kom. Eisenburg.

KRASCHO, Hong. D., kom. Sathmar.

KRASNA, Morav. stadje, kreits Prerau, is eene voorstad van Grossmeseritz, met 1370 inw. 2. Galicisch dorp, kreits Czernowitz. 3. Zie Kraszna, No. 2.

KRASNAJA, Rus. riv. in de Slobodische Ukraine, kreits Kupensk, valt in de Anadyr.

KRASNAVODA, Hong.D., kom. Sarosch.

KRASNICZYN, Pool. stad, waiw. Lublin.

KRASNIEWICE, Pool. stadje, waiw. Masovië, met 300 inw.

KRASNIK, Pool. vlek, waiw. Lublin.

KRASNISTAW of *Krasnostaw*, Pool. stadje, waiw. Lublin, met 2500 inw.

KRASNOBORSK, Rus. stadje, gouv. Wologda, aan de Dwina, met 500 inw., die landbouw en winkelhandel hebben. 62. 22. L. 60. 40. N. B.

KRASNOBROD, Pool. stadje, waiw. Lublin, aan de Wieprz.

KRASNOE-GUSINO, Rus. zoutzee, gouv. Saratow.

KRASNOE SELO, 2 Rus. dorpen, gouv. St. Petersburg en Perm.

KRASNOGOR, Rus. Aziat. dorp, gouv. Tobolsk, aan de Iset.

KRASNOGORSKAJA-KREPOST, houten Rus. vesting, gouv. Orenburg, aan de Ural.

KRASNOI, Rus. stadje, gouv. Smolensko, met 450 inw. 2. K. of *Cholm*, Rus. stadje, gouv. Twer, met 1800 inw. 57. 50. N. B. 3. K. *Selo*, zie Krasnoe.

KRASNOIAR, Rus. Aziat. riv., gouv. Tomsk, valt in den Irtysch.

KRASNOJA, Rus. riv., gouv. Tula.

KRASNOJARSK, Rus. Aziat. kreits, voorheen gouv. Tomsk, thans het nieuwe gouv. Jeniseisk (waarvan wij onder het drukken dezes, het besluit ontvangen), ten Z. aan Chineesch Mongolië grenzende, en tusschen 105. 53 en 113. 28. L. en 51. 32. en 56. 30. N. B. gelegen. Het land is eene afhelling van het Chineesch gebergte, dat hier door de Jenisea doorsneden wordt, en aan welks linkeröever alles tot het Altaïsch gebergte behoort; terwijl uit het eerste het Krasnojarskische, en uit het andere het Jeniseasche gebergte langs de riv. loopt. De meeste bergen zijn tot aan de toppen met bosschen bezet, en hebben eenig zilver, veel porfier, jaspis, marmer, albaster, steenkolen, kalk, gips en edelsteenen, met welke echter weinig voordeel gedaan wordt. Aan de W. zijde van de Jenisea heeft men meer vlak land, dan aan de O. zijde. Aldaar is de grond zoo vet, dat hij niet behoeft gemest te worden, en echter is hij onbebouwd. Alleen de weiden worden door zwervende volken voor 't vee gebruikt. De riv. zijn: de Jenisea, die hier de Uk, de Osa, de groote Abakan, met de Nena, Tachtipss, Issa en Tashtoas ontvangt; de Lukasi, Koksa, met de Pisanoi Kamen of Schriftrotsen, de Tess, de Bira, de Kal, de Tubo, met de Irbut, de Mama, de Derbina, de Biruissa; de Kan met de Kungus, Alakan en de Ribnaja, terwijl hier de Tom, de Tschulym, de Mrasa en de Witte en Zwarte Yus ontspringen. Onder de meren zijn: het zoutrijke Tustukul, alsmede het Kisil en Uetskyl. De inw. zijn Russen, Tartaren, Kirbalen, Kaimatschen, Karayassen en Sajanen. 2. Hoofdstad van voorn. Rus. kreits, en het gouv. Jeniseisk, aan den mond der Katscha in de Jenisea, en aan den grooten weg naar Siberië, vrij wel gebouwd, met 3 steenen kerken, 1 hospitaal en 3,500 inw. Zij drijven eenen aanzienlijken handel, vooral in pelterijen en andere waren. Veeteelt is echter hun voorn. tak van bestaan, en rundvee en paarden hun grootste rijkdom. 111. 38. L. 56. 1. N. B. 2. Zie Krasnoyarsk.

KRASNOKUTSK, Rus. stad in de Slobodische Ukraine, met 4,850 inw.

KRASNOPOL, Rus. stadje, gouv. Mohilew. 2. Pool. stadje, waiw. Augustowo.

KRASNOSAWARSK, Rus. vesting, gouv. Simbirsk, kreits Samara.

KRASNOSIELE, Pool. D., waiw. Plock.

KRASNOSLOBODSCK, Rus. kreits, gouv. Pensa, tusschen 60. 54. en 61. 56. L. en 54. 20. en 54. 56. N. B. gelegen, en op 58¼ V. M., 50,000 inw. bevattende. Hij wordt door de Mokscha in twee deelen verdeeld, en heeft deels zeer goed, deels middelmatig land, en goede veeteelt. De smederijen krijgen hunne werkstoffen uit Narowtschut, en ma-

maken den voorn. tak van bestaan uit. 2. Hoofdst. van voorn. Rus. kreits, aan de Mokscha, met 5 kerken, en 4,630 inw., die brandewijn stoken, jaarmarkten hebben, en met zijden en katoenen stoffen handelen. 54. 30. N. B. 61. 20. L.

KRASNOSTAW, zie Krasnistaw.

KRASNO-UFIMSK, Rus. kreits, in de W. helft van het gouv. Perm, tusschen 74. 37. en 76. 20. L. en 55. 57. en 57. 34. N. B., met 51,000 inw., die Baskiren, Tartaren en Metscherjaken zijn. De kreits ligt tegen het Uralisch gebergte, en heeft in het Z. eenige woestijnen, die door zwervende stammen bezocht worden. Voor het overige is de grond meestal droog en schraal, en beter voor de veeteelt, dan voor den landbouw geschikt. De Baskiren houden buitengewoon veel bijen, en hebben bij hunnen kudden ook kameelen. Voor het overige word ook hier ijzer en koper gegraven. Er is genoegzaam hout en goede weiden. De voorn. riv. zijn de Ufa, de Bisert en de Siwa. 2. Hoofdpl. in voorn. Rus. kreits, aan den regter oever der Ufa, met houten muren, pallissaden en torens omringd, heeft 2 kerken, en 2500 inw., welke een weinig handel hebben. 75. 15. L. 56. 23. N. B.

KRASNOYARSK, Rus. kreits, prov. Astrakan, welke mede het land der Uralsche Kozakken bevat, tusschen 66. 4. en 69. 52. L. en 46. 9. en 55. 12. N. B., ten N. van de Kaspische zee gelegen is, en op 1798 V. M., 75,000 inw. bevat, waarvan 60,000 Uralsche Kozakken zijn. Hij wordt bespoeld, door de Wolga met de Busun, en de Ural met de Tschaldon, die met 3 monden in de Kaspische zee valt, aan welker kust hier eene tallooze menigte onbewoonde eilanden, met vele zeehonden, gelegen zijn. De voorn. meren zijn: het Groote meer, waarin de Usen valt; die van Kamitsch, Samarkie en eenige mindere, gelijk ook het zoutmeer Zazek-Nor. Eenige derzelve hebben bitter zout, waaruit de Astrakansche kruidmengers het wonderzout bereiden. De kreits is slechts aan de grenzen, aan de Wolga, Achtuba en Busun, en hier en daar aan de kust bewoond, terwijl het binnenland, de groote Uralsche woestijn (zie dat art.) uitmaakt. De oevers der riv. zijn deels moerassig, en meer voor weilanden, dan voor akkerbouw geschikt. 2. Hoofdstad van voorn. Rus. kreits, op een eil. in de Wolga, dat door de Busun, Achtuba en Alhara, drie armen van de Wolga, gevormd wordt. Zij heeft eene vervallene houten vesting en 1300 inw. 66. 5. L. 46. 37. N. B.

KRASNOZOWA, Rus. dorp, gouv. en kreits Kostroma, aan de Wolga.

KRASNOY CHOLM, zie Krasnoi.

KRASNYCZYN, adelijk Pool. stadje, waiw. Lublin, met 80 huizen.

KRASNYLAW, Rus. stadje, gouv. Volhynië, aan een meer, waaruit de Slucz ontspringt.

KRASPATRIZA, meer in Croatië.

KRASSOVA, KRASCHOVA of *Krasso Varmegye*, Hong. Kom., aan gene zijde van den Donau, de derde der Banaat-prov., ten O. aan Zevenbergen grenzende, en op 108 V. M., 188,150 inw. bevattende. Het grenst aan de bergen van Zevenbergen, die hier het Banatisch gebergte vormen, is vol hoogten en bosschen, maar heeft aan de W. zijde ook schoone dalen en vlakten; terwijl het door de Marosch, de Temesch, de Bega, Berzava, Buztra en Nera bespoeld wordt. De lucht is hier helder en gezond. De voortbr. zijn: koren, maïs, tuinvruchten, vlas, hennep, boomvruchten, wijn, veel horenvee, bijen, wild, visch, alsmede koper en ijzer. De landbouw, wijnteelt en veefokkerij zijn de voorn. takken van bestaan. 2. Distr. in voorn. kom., groot 24 V. M. 3. Dorp in voorn. distr., aan de Krasso, met een klooster.

KRASZNA of *Kraszna Varmegyë*, Hong. kom. in Zevenbergen, land der Magyaren, 28 V. M. bevattende. Het is bergachtig, met vruchtbare dalen, en wordt door de Kraszna bespoeld. Er is veelal eene ruwe luchtsgesteldheid, en men teelt er geene veldvruchten, noch wijn genoeg voor de behoeften, maar er zijn zeer groote bosschen, veel wild en sterke veeteelt. 2. Distr. in voorn. kom., met 20 plaatsen. 3. Morav. dorp en heerl., kreits Prerau, met lakenfabr. 4. K. *Horka Varallya* of Horzuret, (lange weiden), Hong. vlek, kom. Gömör, met rijke kwikzilver- en vermiljoen-groeven. 38. 16. L. 48. 38. N. B.

KRASNAKO, Hong. distr., kom. Szathmar, ruim 26 V. M. groot.

KRATEN, Turk. haven op het eil. Morea, aan de golf van Ainabachti, waar men veel krenten uitvoert.

KRATEN, Hong. dorp in Zevenbergen, stoel Haromszek, met garenhandel.

KRATOCK, zeedorp op 't eil. Java.

KRATON, Turk. stadje, prov. Servië, hoofdpl. van een sandschakat van dien naam. 2. Dorp op 't eil. Java in het rijk Cheribon.

KRATSUNESD, Hong. D. in Zevenbergen, kom. Zarand, met eene goudmijn.

kom.

KRATZAU, Boh. stadje, kreits Königingrätz, met 1200 inw. 2. K., *Krasa* of *Kraczawa*, Boh. vlek, kreits Bunzlau, met 1210 inw. en fabr.

KRATZIG of *Kratzkau*, Pruis. dorpje, regdst. Reichenbach, met 100 inw.

KRAUCHENWIESEN, dorp in Hohenzollern-Sigmaringen, en vorstelijke residentie, bij den Donau, met 800 inw.

KRAULA, ambt en dorp in Saksen-Gotha, aan de Haynich.

KRAUPEN, zie Graupen.

KRAUR, zie Carroor.

KRAUTA, zie Krautheim.

KRAUTERGERSHEIM, Fr. dorp, dep. Neder Rijn, met 1150 inw.

KRAUTHEIM, Bad. stadje, Main- en Tauberkreits, aan de Jaxt, verblijfpl. van den vorst van Salm-Krautheim, met 1 bergkasteel en 720 inw., die 3 jaarmarkten hebben.

KRAUTOSTHEIM, Beij. D., Rezatkreits.

KRAUTSAND, Han. eil. in de Elbe; 580 inw., meestal visschers of schippers.

KRAW, landëngte, die het O. Ind. schiereil. Malacca aan het rijk van Siam hecht. Zie verder Tarasserim.

KRAWANG, een der Preanger regentschappen op de N. kust van Java; in het Z. bergachtig, met goede bosschen, die hout aan Batavia leveren, veel rijst en vee, en door de riv. van dien naam en eenige kleinere bespoeld. 2. Hoofdstad van voorn. regentschap, verblijfpl. van den vorst, aan de riv. Krawang, met veel binnenlandschen handel. 3. Kaap ten O. van de baai van Batavia, aan de N. kust van het eil. Java.

KRAWE, zie Kroben.

KRAWINKEL, dorp in Saksen-Gotha, vorst. Altenburg, aan den voet van het gebergte, met eene kalkgroef en 910 inw.

KRAYN, Pruis. D., regdst. Breslau.

KRAZKAU, Pruis. D., regdst Reichenbach.

KRCZIN, Boh. D., kreits Königingrätz.

KREBEN, zie Kröben.

KREBI, een der eigenlijke Molukken, aan den sultan van Tidor onderworpen, en bij de inw. *Geby* genoemd, in de straat van Gilolo, juist onder de evennachtslijn, tusschen 145. 34 en 146. L., 5 mijlen lang en ½ breed, met eenen eigenen rajah. Het is weinig bekend, en door vele klippen omringd.

KRECK, tak der Beij. riv. Itz.

KREDELWITZ, Pruis. dorp, regdst. Liegnitz, kreits Glogau, met 560 inw.

KREENHEIMSTETTEN, Bad. dorp, Zeekreits, ambt Möskirch, met 500 inw.

KREFELD, zie Crefeld.

KREGLINGEN, Wurt. stadje, Jaxtkreits, ambt Mertgentheim, aan de Tauber, met 1200 inw. en fabr.

KREHWINKEL, Wurt. D., Jaxtkreits.

KREIBITZ, Boh. vlek, kreits Leutmeritz, met 900 inw. Bij hetzelve ligt het dorp Ober-Kreibitz.

KREIDEBERG, kaap in Mecklenburg-Schwerin, bij Brunsförde.

KREIDERSVILLE, dorp der N. Amer. Rep., prov. Pennsylvanië, gr. Northampton.

KREIEN, D. in Mecklenburg Schwerin, ambt Lubz, met 400 inw.

KREILSHEIM, zie Crailsheim.

KREINITZ, zie Lorenzfelden.

KREISCHA, Saks. D., kreits Meissen.

KREKITH, Eng. dorp, gr. Carnarvon.

KREMENEZ, Rus. kreits, gouv. Volhynië, ten Z. van Podolië, tusschen 43. 1. en 43. 58. L. en 49. 44. en 50. 12. N. B. gelegen. Hier ontspringen de Horyn en Irwa. De grond brengt koren, vlas, hop en tabak voort. Er is ook veel vee- en wijnteelt. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, aan den voet van eenen berg, met 3000 inw. 43. 23. L. 50. 5. N. B.

KREMENTSCHUK, Rus. stad, gouv. Pultawa, met 7,400 inw., hoedenfabrijken, salpeter- en suikerraffinaderijen en handel. 49. 3. N. B. 51. 6. L.

KREMMEN, Pruis. stadje, regdst. Potsdam, met 1800 inw.

KREMPDORF, Deen. D. in Holstein.

KREMPE, 2 kleine Holsteinsche riv., waarvan de eene ontspringt bij Bökelse, en voorbij Krempe in de Stör valt. De andere ontspringt bij Krumbeck, en valt bij Neustadt in de Oostzee. 2. Deen. stadje, hert. Holstein, met 1000 inw., die van den landbouw, den handel in vee, en de jaarmarkten bestaan.

KREMPERMARSCH, Deen. distr. van Holstein, met 8 kerspelen.

KREMSCHA, Rus. riv., gouv. Tambow.

KREMSIER of *Krowierzitz*, Morav. stad, kreits Prerau, aan de March, met 1 kasteel, het gewone verblijf van den bisschop van Olmutz, eene galerij van schilderijen, eene boekverzameling van 40,000 boekdeelen, een kabinet van naturaliën en van wiskundige instrumenten, 1 collegie, abdij, gymnasium en 4000 inw.

KRENOZKOI-NOSZ, Rus. Aziat. kaap aan de golf van Kamtschatka.

KRENT, zie Quirind.

KREPP, Illyr. dorp, kreits Laibach, met ijzerwerken.

KRESCHME, Turk. D., sands. Trawnik.

KRESLAW, Rus. stadje, gouv. Witepsk, kreits Dunaburg, met 2 jaarmarkten.

KRESSENBERG, Beij. berg, Isarkreits,

Kressova, Turk. dorp, sandschakat Trawnik, met ijzer- en kwikzilvermijnen.

Kestiak, Rus. Aziat. eil., gouv. Irkutsk, in den mond der Lena.

Krestiazkaja, een der 4 groote monden van de Lena in 't N. van Aziat. Rusland.

Krestowskoi, zie Beeren eilanden.

Krestwoy Bujerak, Rus. volkpl., gouv. Saratow, aan de Medwediza.

Krestzy, Rus. kreits, gouv. Novogorod, tusschen 49. 30. en 51. 7. L. en 57. 59. en 59. 20. N. B., met 47,400 inw. Het land is bijna vlak, wordt door Msta en Cholowa bespoeld, en heeft eenen middelmatigen grond; terwijl de inw. van landbouw, veeteelt en het vervoeren van waren, bestaan. 2. Hoofdstad van voorn. Rus. kreits, aan de Cholowa, met een keizerlijk paleis, 1900 inw. en handel. 50. 13. L. 58. 20. N. B.

Kreta, zie Candia.

Kretinga, Rus. stad, gouv. Wilna.

Krettenich, Pruis. D., regdst. Trier, met 200 inw. en eene steengroef.

Kretz, Rus. stadje, gouv. Novogorod.

Kreusenbach, tak van de riv. Elsava, in den Beijerschen Ned. Mainkreits.

Kreuzberg, Boh. vlek, kreits Czaslau, met 140 huizen.

Kreuzeber, Pruis. dorp, regdst. Erfurt, kreits Heiligenstadt, met 1000 inw.

Kreuzer Regiments-distr., distr. der Croatische Militairgrenzen, 29½ V. M. groot, met 12,150 inw.

Kreuzhütte, Boh. D., kreits Klattau.

Kreuz eil., zie Beeren eilanden.

Kreuzwertheim, Beij. dorp, Ned. Mainkreits, met 510 inw. en wijnbouw.

Krevesta, Turk. riv., die voorbij de ruïnen van Apollonia stroomt, en niet ver van Vopissa in de zee valt.

Krewerd, Nederl. dorpje, prov. Groningen, arr. Apingadam.

Krewinnen, zie Mitau.

Krichen, Pruis. D., regdst. Breslau.

Krick, zie Krieg.

Kricko, Afr. riv., valt in den Senegal.

Krickow, D. in Mecklenb. Schwerin.

Kriebben of *Krzywin*, Pruis. dorp, regdst. Posen, met 550 inw.

Kriebenstein, Saks. bergslot, kreits Leipzig, aan de Zschopau.

Krieg of *Krick*, Illyr. dorp, kreits Fiume, met 750 inw. en wijnbouw.

Kriegern, Krièr, Kryzy, Boh. stadje, kreits Saatz, met 600 inw.

Krieglach, Oostenr. D., kr. Bruck.

Kriegsheim, gr. hert. Hes. dorp, prov. Rijnhessen, met 5,000 inw.

Kriegstetten, Zwits. dorp, kanton Solothurn.

Krier, zie Kriegern.

Kriftel, Nassausch D., ambt Hochst.

Krika of *Krikka*, W. Afr. distr., ten N. W. van Nieuw Calabar.

Krildummersyhl, sluis in de heerl. Jever, in Holstein-Oldenburg.

Krilow of *Krulow*, Rus. stadje, gouv. Cherson, met 2,400 inw.

Krilowa, Rus. dorp, gouv. Perm.

Krim (de), zie Taurië.

Krimderode, Han. dorp, prov. Hohenstein.

Krimische of *Nogayische Steppe*, vlakke, boschrijke Rus. landstreek, met schoone weiden, veel water, en goed rundvee. De inw. leven van den roof, en zijn meest Mahomed. Nogayische Tartaren, die goede paardenteelt hebben. De hoofdstad is Melitopol.

Krimmsche Zoutzee, meer in 't Rus. gouv. Taurië, dat in 1804, ongeveer 155,600 cent. zout leverde.

Krimpenerwaard, Nederl. landstreek in Z. Holland, distr. Rotterdam, ten N. van den Alblasserwaard gelegen, en ten N. aan den Holl. IJssel, ten Z. aan de Lek, ten W. aan de Maas, en ten O. aan het water de Vliet, grenzende; is 14,000 morgen groot, in het N. met veel wei- en hooi-, en in het Z. met veel henneplanden, en vee, dat veel kaas en boter oplevert. Het land staat aan vele overstroomingen bloot; waarvan het nog in 1819 en 1820 de droevige ondervinding had. De eenigste stad in dezelve is Schoonhoven.

Krimpen op de Lek, Nederl. dorp, in Z. Holland, distr. Rotterdam, met 750 inw. 2. K. *op den IJssel*, Nederl. buurt in Z. Holland, distr. Rotterdam, met steenbakkerijen.

Krine, zie Londonderry.

Kringerfiorde, Zweed. golf., Hernosand-län, aan de golf van Bothnië, met het eil. Alnö.

Krinka, Rus. riv., gouv. Jekaterinoslaw.

Krinki, Rus. dorp, gouv. Bialystok.

Krio, kaap op 't Turk. eil. Candia.

Krisei, het eigenlijke Ratten eil., een der Rus. Aleutische eil., die dezen naam aan de geheele groep gegeven heeft. De ratten werden hier door een gestrand Japansch schip aangebragt. Zie verder Ratten-eil.

Krisenoy, zie Orlows eil.

Krishna, zie Kistna.

Krishna-ghiri, O. Ind. stad, prov. Barramaul, met veel rijst. 95. 57. L. 12. 32. N. B.

KRISHNAPATNAM, O. Ind. stad, aan de zeekust van Carnate. 97. 50. L. 14. 19. N. B.

KRISPENDORF, D. in 't vorst. Reusz.

KRISPENHOFEN, Wurt. dorp, Jaxtkreits, met 570 inw.

KRISTIAN of *Neustadt*, Hong. dorp in Zevenbergen, distr. Kronstadt; 2150 inw.

KRISTINEHAMN, Zweed. stadje in Karlstadt-län, aan de Waru-An, waardoor zij met het Weener meer gemeenschap heeft, met 1430 inw.

KRISTINOS, zie Knisteneaux.

KRISTOVOI, Aziat. stad op 't eil. Nova Zembla.

KRISTSOR, Hong. dorp in Zevenbergen, kom. Zarand, met eene goudmijn.

KRISUVIG, Deen. dorp op IJsland, Z. kwart., waar veel zwavel uit de naburige bergen geraffineerd wordt.

KRISZII-OSTROWI, zie Ratten eil.

KRITH, tak van den Jordaan.

KRITIA, Turk. D., schiereïl. Gallipoli.

KRITSCHEW, Rus. vlek, gouv. Mohilew, aan de Sosha en Kritschewka, met 1200 inw.

KRITSENDORF (OPPER EN NEDER), Oostenr. dorp, land onder de Ens.

KRITZKOW, dorpje in Mecklenburg-Schwerin, ambt Güstrow, met 100 inw.

KRIUKOW of *Krjukov*, Rus. stadje, gouv. Cherson, met 1000 inw.

KRIVAJA, tak van de Turk. riv. Basna.

KRIVELNIK, dorp in Walachië.

KRIWAN of *Krywan*, 7746 voet hooge Hong. berg der Karpathen, kom. Liptau.

KRIWOE, Rus. meer, gouv. Moskwa.

KRIWOJO, Rus. meer, gouv. Tobolsk.

KRIZANZOWITZ, Pruis. dorpje, regdst. Oppeln, kreits Rosenburg, met 120 inw.

KROATEN, een Slavonische volksstam, welke in de Oostenrijksche monarchie, in Kroatië, en in 't Z. W. van Hongarije, alsmede in een gedeelte van de Turk. prov. Bosnië wonen. Zij zijn voorzeker ruw en onbeschaafd, maar werkzaam en vergenoegd, van eene buitengewone ligchaamssterkte en persoonlijke dapperheid. Tot dezelve behooren de Podzulaken in de heerl. Lundenburg in Moravië, met 9,000 man.

KROATIë of *Horvath orszag*, Oostenr. kom., thans, nadat een deel van het oude Kroatië het Turk. sands. Belgrado uitmaakt, en een ander deel met Illyrië vereënigd is, in het kon. Hongarije ingelijfd; terwijl het ten N. aan Hongarije, ten O. aan Slavonië en Bosnië, ten Z. en W. aan Illyrië grenst, en tusschen 32. en 35. 6. L. en 44. 6. en 46. 26. N. B. gelegen is. Thans bestaat het uit twee deelen, Provinciaal Kroatië, en de Kroatische Militairgrenzen, welke wij beide afzonderlijk zullen opgeven.

KROATIë (PROVINCIAAL), gedeelte van 't voormalig Kroatië, thans geheel met Hongarije vereënigd, en na de afscheiding van den Karlstadter kreits voor Illyrië, op ruim 106 V. M. 260,800 inw. bevattende. Het is, over het algemeen, een ruw en bergachtig land, door de Ivanchuza, Kalnik en andere gebergten doorsneden; doch hetwelk aan de riv. de Drave en Save, ook aangename streken en vruchtbaar land heeft. De luchtsgesteldheid is er gezond. De voortbr. zijn: wijn, tabak, koren, maïs, boomvruchten, vooral pruimen; hout, rundvee, schapen, paarden, varkens, wild, visch, bijen, ijzer, koper, zwavel, enz. De inw. zijn deels Kroaten (zie dat art.), alsmede Radzen, Duitschers en Hongaren. De heerschende godsdienst is de roomsche. Kunsten en wetenschappen worden slechts in de voorn. steden beoefend. Het land heeft met Slavonië, een gemeenschappelijk districtsgerigt, en andere regtbanken. Het is in de 3 kom., Agram, Warasdin en Kreusz verdeeld. De hoofdplaats is Agram.

KROATISCHE MILITAIRGRENZEN, het W. deel der Oostenr. Militairgrenzen, tusschen Illyrië, Provinciaal Kroatië, Slavonië, de Slavonische Militairgrenzen, Bosnië, Dalmatië en de golf van Venetië, of tusschen 32. 34. en 35. 30. L. en 44. 8. en 46. 13. N. B. gelegen, terwijl het volgens LENSKY en BLUMENBACH, op $288\frac{1}{16}$ (LIECHTENSTERN heeft $268\frac{2}{5}$) V. M., 397,500 inw. bevat. Het wordt in de 3 generalaten, Karlstadt, de Banaalgrenzen en Warasdin verdeeld. Men zie verder Militairgrenzen.

KROBBO, Afr. negerrijk op de kust van Guinea, met Engelsche en Nederl. factorijen, en 500 strijdbare mannen; bij het Deen. kasteel Frederiksberg.

KROBEN of *Kröben*, Pruis. kreits, regdst. Posen, ten Z. van Silezië, bevat op 19 V. M., 49,500 inw. De voorn. riv. zijn de Obra en Dombrozna. Hier en daar vindt men goeden grond, doch ook moerassen, vele heiden, en over het algemeen, slechts middelmatige vruchtbaarheid. De veeteelt is er echter van belang. 2. Hoofdstad van voorn. Pruis. kreits, met 400 inw.

KROBLITZ, Beij. dorp, Regenkreits.

KROCK, D. in Saksen-Hildburgshausen.

KROCKST-A, Zweed. riv. in Gothenburgs-län.

KROEN, Japansch D., op 't eil. Jesso.

KROGIAKAN, O. Ind. D. op 't eil. Java.

KROGSBOLLE, Deen. D., eil. Funen.

KROGSTADT, Noorw. kerspel, stift Aggerhus, met 2030 inw.

KROISBACH of *Rakos*, Hong. vlek, kom. Oedenburg, aan 't Nieuwsiedler meer, met 1100 inw., steengroeven, wijnbouw, en een kasteel van den bisschop van Raab.

KROISENBACH, Illyr. slot en heerl., kreits Neustadt.

KROJA, zie Akhissar.

KROJANKE of *Krajenka*, Pruis. stadje, regdst. Mariënwerder, met 1650 inw. en lakenweverijen. 53. 18. N. B.

KROKI EN KROKINOU, 2 Rus. dorpen, gouv. Wilna, aan de Meiviaza.

KROKODILLENSTADT, zie Mhegeounsa.

KROLEWEZ of *Krolewiecz*, Rus. stadje, gouv. Tschernigow, kreits Sosnitza, aan de Dobroweda, met 1300 inw. 2. Pool. dorp, waiw. Sandomir.

KROLLWITZ, Pruis. dorpje, regdst. Merseburg, aan de Saale, met 300 inw.

KROLPA, Saks. dorp, vorst. Altenburg.

KROLUP, Boh. stadje, kreits Saatz.

KROMA, Rus. riv., gouv. Orel. 2. K. of *Fakroma*, Afr. negervlek in 't kon. Anta, met een Nederl. fort.

KROMAN, zie Moravisch Kroman.

KROMBACH, Beij. dorp, Ned. Mainkreits, met 1000 inw. 2. Zie Krompach.

KROMBEKS RIVIER, Z. Afr. riv. aan de kaap de Goede Hoop.

KROMERZIG, zie Kremsier.

KROMY, Rus. kreits, gouv. Orel, tusschen 53. 18. en 53. 53. L. en 52 16. en 52. 48. N. B., door de Oka, Muscha en Kroma bespoeld, met goed bouwland, en 46,450 inw. 2. Hoofdplaats van voorn. Rus. kreits, aan de Kroma, met 2,000 inw. en landbouw.

KROMME, Z. Afr. baai aan de kaap de Goede Hoop. 34. Z. B.

KROMME AMSTEL, zie Amstel.

KROMMENHOEK, Nederl. buurt, prov. Zeeland, distr. Vlissingen.

KROMMENIE, Nederl. dorp in N. Holland, kwart. Haarlem, met zeilreederijen (hier rolreederijen genoemd), en 2000 inw.

KROMMENIEDIJK, Nederl. buurt in Noord Holland, kwartier Haarlem.

KROMME RIJN, tak van den Rijn, tusschen Wijk bij Duurstede en Utrecht, voorheen een groote stroom. Hij verdeelt zich, bij laatstgenoemde stad, in 2 takken, de Vecht en den ouden Rijn.

KROMOLOW, Pool. stadje, waiw. Kalisch, met 560 inw.

KROMPACH, Hong. bergvlek, kom. Zips, met eene ijzermijn. 48. 53. N. B.

KROMPTON, Eng. D., gr. Cumberland.

KROMSDORF, zie Weimar.

KROMSTRIJEN, gedeelte van den Strijenschen waard in Z. Holland, distr. Dordrecht.

KROMVLIET, Nederl. kanaal, prov. Zeeland, dat de O. Schelde naar Bergen op Zoom voert.

KROMVOORT, Nederl. dorp, prov. N. Brabaud, distr. 's Hertogenbosch, met 430 inw.

KROMWIEL, zie Steenbergen.

KROMY, Rus. stadje, gouv. Orel, aan de Kroma, met 2000 inw.

KRONBORG, zie Kronenburg.

KRONBURG, zie Memmingen.

KRONEBORG, Rus. stad in Finland.

KRONECK, zie Riegersburg.

KRONENBERG, Pruis. dorp, regdst. Dusseldorp, met 600 inw, die aanzienlijke ijzerfabr. hebben.

KRONENBURG, Pruis. vlek, regdst. Aken, met 1060 inw. 2. Zie Kroonenberg.

KRONING, Beij. landstr., Isarkreits, landg. Vilsbiburg, waar het beroemde Kroninger aardewerk gemaakt wordt.

KRONOBORG'S-LÄN, Zweed. prov., het Z. W. deel van Smaland, tusschen Jonkiöping, Calmar, Karlskrona, Christiaanstadt en Halmstadt, of tusschen 32. en 33. 3. L. en 56. 22. en 57. 12. N. B. gelegen, en op 164 V. M., 89,600 inw. bevattende. Het land wordt door twee bergketenen doorsneden, tusschen welke zich vrij vruchtbare, golvende dalen uitbreiden. Behalve de Balmen aan de N. W. zijde, vindt men er de meren Helga, Innaren, Malkroken, Rottnem, Asnem, Mien en Mokkeln. De riv. zijn de Luga-An, de Helga-An, de Morrums-An, de Lyckaby-An en de Rottneby-An. De luchtsgesteldheid is helder en matig. De landbouw brengt ongeveer het noodige koren, peulvruchten, moesgroenten en vlas voort; doch verder wordt er, uithoofde van de groote bosschen, niets geleeld. De veeteelt is zeer aanzienlijk, en geeft veel boter en kaas, alsmede vette ossen, schapen en tot uitvoer varkens. Er wordt ook ijzer gegraven. De uitvoer bestaat in vee, hout, houtwaren, ijzer, ijzerwaren, enz.

KRONOBY, Zweed. kerspel, gouv. Finland, met de eil. Larsmo en Eugmo.

KRONOK, Rus. Aziat. riv. op 't schiereil. Kamschatka.

KRONOWO, zie Crone, No. 2.

KRONOZKOJE ROSZ, meer in 't Rus. Aziat. gouv. Irkutsk.

KRONSPITZ, D. in Saksen-Weimar.

KRONSHAGEN, Deen. ambt, hert. Holstein, tusschen Kiel en de Kieler haven, met 15,000 inw.

KRONSTADT of *Vartzba Videka*, Hong. distr. in Zevenbergen, land der Sak-

Saksen, tusschen Udvarhely, Haromszek, Walachië, Fogaras en Oberalba gelegen, en op 38 V. M., 80,000 inw., zoowel Saksen, Hongaren, Walachiërs en Kalibassen, als Grieken, Armeniërs, enz. bevattende. De grond is bergachtig, ligt zeer hoog, en wordt aan den kant van Walachië, door de Karpathen omringd, over welke 4 passen gaan. De voorn. riv. is de Alt, die de Burzen, de Gartschin, Tatrang, de Homirsch, de Rothbach en Nuszbach ontvangt. De lucht is wel gematigd, maar door de O. winden, die hier scherp zijn, zeer veranderlijk. De voortbr. zijn: allerlei granen, peulvruchten, maïs, gierst, vlas, hennep, boomvruchten, hout, schapen, veel wild, visch, bijen, goud, zilver, lood, leem, enz. De voorn. takken van bestaan zijn: landbouw, veeteelt, de bosschen, eenige fabr. en handel. Het distr., dat het geheele land der Buzzan bevat, wordt in 2 deelen verdeeld. 2. K. *Kruhnen*, *Brassow*, kon. vrije stad in voorn. distr., in een dal, dat, door onderscheidene beken, zeer goed van water voorzien wordt. Zij vormt eenen onregelmatigen veelhoek, is met muren, grachten en wallen omringd, heeft 4 poorten, 3 voorsteden, 6 voorname straten, 6 luth., 1 roomsche, 2 grieksche kerken, 2 hospitalen, 1 tucht- en werkhuis, 1 raadhuis, 1 koophuis, 1 schouwburg en 25,000 inw., die fabr. voor lakens en wollen dekens, linnen, veters, hoeden, leder, houten fleschen, enz., alsmede verwerijen, brouwerijen, ijzersmederijen, enz. hebben; terwijl de aanzienlijken handel door eene handelscompagnie veel beverder wordt: ook zijn er twee groote jaarmarkten. Tot onderwijs vindt men er: een luth. gymnasium met eene bibliotheek; eene hoofdschool, 1 luth. seminarium, 1 Hongaarsche school, 11 lagere scholen en een opvoedingshuis voor militairen. Bij de stad is de *Schlosberg*, met 1 kleine vesting en roomsche kapel, en in het dal de *Salomonsstein* en het *Salomonshol*. Om de stad worden veel bijen gehouden, en er zijn eene menigte volmolens. 43. 14. L. 45. 37. N. B. 3. Zie Kroonstad.

KROOK, Perz. stad, in Kerman, de hoofdplaats van het distr. Nurmanshur; 50 mijlen Z. O. van Kerman.

KROONENBURG, Deen. vesting, ten N. van Elseneur, met het oude kasteel, aan de Sond. Koningin MATHILDA zat hier gevangen. 56. 2. N. B. 30. 18. L.

KROONPRINS, groep eil. en Deen. volkplanting bij Groenland, in de Discobaai, tot de walvischvangst dienende, en uit 50 groote en kleine, nevens elkander liggende eil. bestaande. De Engelschen noemen dezelve *Whales Islands*. Er is eene goede haven met 3 inhammen. 68. 34. N. B. 2. Nederl. vesting aan de Helder, in N. Holland.

KROONSTADT, Rus. zeestad, gouv. en kreits St. Petersburg, op het eil. Kodlin, in de Kroonstadter golf, hetwelk zoodanig gelegen is, dat het de beide vaarten naar St. Petersburg kan bestrijken, schoon, om de menigte klippen en ondiepten in de N. vaart, de schepen meestal de Z. vaart verkiezen. Ten O. van dit eil., dat overigens in het W. eenige bosschen en het fort Alexander heeft, breidt zich de stad in eenen ongelijkzijdigen driehoek uit, waarvan de breede zijde naar het eiland gekeerd, en aldaar van 6 sterke bolwerken, grachten en andere goede vestingwerken voorzien is, terwijl ook de haven en geheele N. en Z. zijden, buitengemeen versterkt zijn. De stad heeft 3 poorten, wordt in het admiraliteits- en commandants-gedeelte verdeeld, en heeft aan de landzijde eene voorstad. Voor de haven loopt het vaarwater naar St. Petersburg, hetwelk zoowel door de op eene rots, midden in zee gelegene citadel, als door het fort Kroonslot, dat ook op een eil. ligt, kan worden bestreken en afgesloten. Deze plaats is zeer regelmatig gebouwd, heeft regte en meestal geplaveide straten, verscheidene opene plaatsen, waaronder de paradeplaats uitmunt; een luth., een Anglicaansch en 4 Grieksche bedehuizen; 1 school voor de zeevaart, met 800 leerlingen; verscheidene andere scholen, 1 ziekenhuis, 1 zeelazareth, onderscheidene magazijnen voor scheeps- en oorlogsbehoeften, goede barakken en gebouwen voor land- en zeeofficieren, matrozen, landtroepen en artilleristen, en omtrent 40,000 inw., waarvan slechts 12,000 burgers, daar de anderen tot den land- of zeedienst behooren. Het is de eerste oorlogshaven van het rijk, waar de geheele vloot ligt, en tevens de haven van St. Petersburg, alwaar alle schepen, die naar die hoofdstad willen, onderzocht, en te groot zijnde, geligt worden; 11 à 1200 schepen loopen er jaarlijks uit. De haven ligt aan de Z. zijde der stad, en is in drieën verdeeld, als: de buitenhaven, die eenigzins verzand is; de middelste haven, die eigenlijk tot het bouwen en herstellen der schepen dienen moet; en de derde haven, die voor de

koopvaardijschepen dient, welke daarenboven onder bescherming der citadel, nu nog eene goede reede hebben. Al deze havens zijn vrij zeker, echter kunnen het de schepen, om het zoete water, er niet zoo lang als gewoonlijk uithouden. De scheepstimmerwerven vindt men aan het groote Peterkanaal, tusschen de middelste en koopvaardijhaven, met verscheidene dokken, kogelgieterijen, touwfabr., teerkokerijen en hetgeen verder tot het bouwen van schepen noodig is. Ook is hier eene admiraliteit. Onder de merkwaardige gebouwen der stad behooren: het paleis van PETER DEN GROOTEN; het huis, waar hij zich onbekend ophield, eene beurs, en het groote tolhuis. De inw. vinden bijna alleen hun bestaan in de vloot. De golf wordt jaarlijks met ijs bezet. 47. 20. L. 59. 58. N. B.

KROONSTADTER GOLF, het binnenste deel van de golf van Finland, naar de stad Kroonstadt dus genoemd.

KROPELIN, D. in Mecklenb. Schwerin.

KROPIWNA, Rus. stad, gouv. Tula.

KROPP, Illyr. dorp, kreits Laibach.

KROPPENSTADT, Pruis. stadje, regdst. Maagdenburg, met 1820 inw.

KROPPSTÄDT, Pruis. dorp, regdst. Merseburg; 2 m. van Wiltenburg.

KROPSWOLDE, Nederl. dorp, prov. en arr. Groningen, met 800 inw.

KROSNICZYN, Pool. D., waiw. Lublin.

KROSNO, Pruis. dorp, regdst. Posen, nabij de stad Posen. 2. Zie Crossen.

KROSSEN, Pruis. kreits, regdst. Frankfort, ten Z. O. aan Silezië grenzende, en op ongeveer 22½ V. M. 33,200 inw. bevattende. De voorn. riv. is de Oder, welke hier de Bober ontvangt. Het land is vlak, en heeft grootendeels eenen vruchtbaren grond, met vele bosschen, koren- en wijnoogst, benevens veeteelt. 2. Hoofdstad van voorn. Pruis. kreits, aan den Oder, met 1 voorstad, 1 versterkt kasteel, 2 luth. en 1 herv. kerk, 3,450 inw., lakenfabr., kousenweverijen, looijerijen, brouwerijen, branderijen, scheepvaart en wijnteelt. 3. Pruis. dorp, regdst. Merseburg.

KROSZIENKO, Galicisch vlek, kreits Sander, aan de Dunajecz.

KROTINGEN (OPPER EN NEDER), 2 Bad. dorpen in den Treisamkreits, ambt Staufen, met 1120 inw.

KROTOSZYN, Pruis. kreits, regdst. Posen, op 18¾ V. M. 53,620 inw. bevattende, eene boschrijke landstreek, door de Orla en verscheidene kleine riv. bespoeld, en koren, peulvruchten en vlas, genoegzaam voor de behoefte, voortbrengende. 2. K. of *Krotoschin*, Hoofdplaats in voorn. Pruis. kreits, aan de Silez. grenzen, met 3 poorten, 1 roomsche en 1 luthersche kerk, 1 synagoge en 4,250 inw.

KROTTENDORF, Saks. dorp, kreits Ertzgebergte, met 1700 inw., meestal blikslagers en spijkermakers, en eene kalk- en marmergroef.

KROTZENBURG (GROSS), Hes. dorp, prov. Starkenburg, ambt Seligenstadt, met 650 inw.

KROTZKA of *Grotzka*, Turk. vlek in Bosnië, sands. Semendria.

KROWIERZITZ, zie Kremsier.

KROX EIL, zie Hiau.

KROZINGEN, Bad. vlek, Treisamkreits, ambt Freyburg, met 1000 inw.

KROZE, Rus. stadje, gouv. Wilna.

KRSHUAPURAW, O. Ind. stad aan de kust van Malabar, met suikerteelt.

KRUBURG, zie Creutzburg.

KRUCKUM, Han. dorp, prov. Osnabrug, ambt Grönenberg, met 560 inw.

KRUDENBURG, Pruis. vlek, regdst. Kleef, kreits Dinslaken, met 1810 inw.

KRUDOSEL, Perz. dorp in Ghilan.

KRUDZEWO, Rus. dorp, gouv. Wilna.

KRUFE, tak der Pruis. riv. de Erft.

KRUGLIKUI, Rus. dorp in Bessarabië.

KRUGLÜSKOE, Rus. dorp, gouv. Wiatka, aan de Wetluga.

KRUHNEN, zie Kronstadt.

KRUHS, Afr. negervolk aan een deel van de Sierra Leona kust, Kruhs-kust genaamd, welke het grootste deel van hun leven, op het water doorbrengen, en bijna alleen van rijst en visch leven. Zij onderscheiden zich van de overige inw., doordien zij zeer sterk en vlug zijn. Zij worden als vlijtig en werkzaam geprezen, en verhuren zich dikwerf als matrozen, zoo dat er zelfs velen gevonden worden, die onderscheidene Europische talen spreken. Men zie verder over hen WINTERBOTTOM'S *berigten van de Sierra Leona-kust.*

KRUININGEN, Nederl. dorp, prov. Zeeland, distr. Goes, tusschen eigene dijken besloten, met eene goede jaarmarkt.

KRUIS (ST.), Nederl. dorp, prov. Zeeland, distr. Sluis, met 500 inw.

KRUISBAAI (ST.), baai in Aziat. Rusland, nabij Kamschatka.

KRUIS EIL., Ier. eil., gr. Antrim.

KRUIS RIVIER, N. Amer. meer, dat zijn water door de Bever riv. ontvangt, op 56. N. B.

KRUK, W. Perz. stad, prov. Kerman.

KRUMBACH, Oostenr. dorpje, kreits Boven 't Weener Woud, met 250 inw. 2. Beij. dorp, Op. Donaukreits, met 670 inw.

inw. 3. Tirolsch dorp, kreits Bregenz, met 600 inw. 4. Zie Krombach.

KRUMHUBEL, Pruis. dorp, regdst. Reichenbach, aan de Lomnitz en den voet van den Sneeuwkop, met 600 inw.

KRUMMEL, D. in Meckleuburg Schwerin.

KRUMMENAU, Zwits. dorp, kanton St. Gall.

KRUMMENDORF, Pruis. dorpje, Silez. regdst. Breslau, kreits Strehlen, met 310 inw. In den naburigen Rumberg vindt men vele bergkristallen.

KRUMMESZ, Deen. dorp, hert. Lauenburg, met 300 inw.

KRUMSTADT, Hes. dorp, prov. Starkenburg, met 910 inw.

KRUMSDORF, dorp in Saksen Weimar, aan de Ilm.

KRUPA, Turk. dorp, sandschakat Banjaluka. 2. Rus. D., gouv. Grodno.

KRUPAN of *Korpina*, Turk. dorp, sandschakat Trawnik.

KRUPIEK, Rus. stad, gouv. Volhynië.

KRUPINA, zie Karpen.

KRUPKA, zie Graupen.

KRUPKI, Rus. stad, gouv. Mohilew.

KRUSCHA, Rus. riv., gouv. Woronesch.

KRUSCHEWATZ, zie Aladschahissar.

KRUSCHWITZ, Pruis. stadje, regdst. Bromberg, kreits Inowroclaw, aan het Goplo meer. 36. 1. L. 52. 41. N. B.

KRUSELIN, D. in Mecklenb.-Schwerin.

KRUSENSTERN'S EILANDEN, keten van Austr. eil., door KOTZEBUE ontdekt, en derzelver midden op 15. Z. B. en 229. 5. L. bepaald. 2. Eene andere groep, door de inw. *Ailu* genoemd, waarvan het N. Capernur heet, ligt op 10. 27. N. B. en 187. 46. L.

KRUSENSTERN'S KAAP, N. Amer. kaap, ten N. van Kotzebue's sont, door KOTZEBUE aldus genoemd.

KRUSENSTERN'S KLIPPEN, klippen in Australië, ten N. van de evennachtslijn, door KRUSENSTERN met het schip *de Newa* ontdekt, en op 22. 15. N. B. en 202. 9. L. bepaald.

KRUSENSTERN'S STRAAT, zeeëngte tusschen de Vossen eil. Unimak en Akan.

KRUTOJARSK, Rus. D., gouv. Orenburg.

KRWINO, Rus. D., gouv. Novogorod.

KRYAVICI, gebergte op 't eil. Candia.

KRYBITZ, Morav. dorp, kreits Leutmeritz, met 900 inw., die het fijnste witglas en glazen kroonen vervaardigen.

KRYLATOWSKOI, Rus. goudmijn in het gouv. Perm, aan de Tscherssowaga.

KRYLOW, Pool. stadje, waiw. Lublin, aan de Bog. 2. Zie Krilow.

KRYNICA, Galic. dorp, kreits Sandec.

KRYNNOWLOGA, Pool. D., waiw. Plock.

KRYSTAL GEBERGTE, bergen op 't O. Ind. eil. Borneo.

KRYSTIANPOL, Galicisch dorp, kreits Zolkiew, aan de Zolokia.

KRYZY, zie Kriegern.

KRZANOW, Pool. stadje, waiw. Krakau.

KRZAPKOWITZ, zie Krappitz.

KRZEMINIETZ, Rus. stadje, gouv. Volhynië, met een gymnasium.

KRZENOWITZE, Boh. D., kreits Budweis.

KRZEPICE, Pool. stadje, waiw. Kalisch, aan de Liswartha, met 870 inw.

KRZESZOW, Pool. D., waiw. Lublin.

KRZESZOWICE, Pool. stadje in den vrijstaat Krakau, met 3000 inw., en in den omtrek marmer-, ijzer- en steenkolengroeven. 2. Pool. dorp, waiw. Kalisch.

KRZINETZ, Boh. dorp, kreits. Bunzlau, aan de Merlina, met 600 inw.

KRZIWSAUDOW, Boh. D., kr. Czaslau.

KRZIZANAU of *Krzizany*, Morav. dorp, kreits Iglau, met 1200 inw.

KRZWCE, Galic. D., kreits Przemysl.

KRZYLOW, Pool. stad, waiw. Lublin.

KRZYNICE, Pool. stad, waiw. Lublin.

KRZYWCE, Galicisch dorp, kreits Przemysl, aan de San.

KRZYWIN, zie Krieben.

KRZYWOCE, Galicisch dorp, kreits Czortkow, aan de Cyganka.

KRZYZ, Pool. abdij, waiw. Sandomir, met glasblazerijen en bliksmederijen.

KSYJAMNA, Jap. dorp, eil. Niphon.

KSYNIA, zie Exin.

KTEIFA, Turk. Aziat. stad, pachalik Damascus, aan de grenzen van de woestijn; 7 mijlen O. N. O. van Damascus.

KTIMA, Turk. stad, prov. Kibris, sandschakat Bassa.

KUA-GOK, KUA ROTHO, KUA-RUM EN KUA-SOO, alle, volgens ARROWSMITH, kleine riv. in Achter Ind., rijk Anam, die in de golf van Anam uitwateren.

KUAN, Perz. dorp in Farsistan; 12 mijlen Z. Z. W. van Shiras.

KUANGSI, Chin. prov., tusschen Koeitcheoe, Kakang, Kantong, Anam en Yunnan, of tusschen 120. 58. en 128. 13. L. en 21. 42. en 26. 11. N. B. gelegen, groot, volgens BARROW, 3,639½, (de oude opgave heeft 4,990) V. M., met 3,947,500 inw., meestal Chinezen, maar ook Miaotsen, die steeds onafhankelijk gebleven zijn, en eene vijandelijke houding omtrent de andere inw. aangenomen hebben. De prov. wordt door twee woeste, ruwe bergreeksen omringd, welke uit het gebergte van Yunnan voortkomen, terwijl op een ander gedeelte, digte bosschen en de passen met forten en batterijen bezet zijn. Ook van binnen wordt de prov. veelal door bergen doorsneden, die slechts eeni-

eenige dalen openlaten. Alleen in het O. en Z. vindt men vlak land en eene betere bebouwing. De voorn. riv. is de Sikiang, met de Hongkiang; de Lieukiang met de Laotesin en Longkiang; de groote Ngoyukiang, met de Posoikiang en de Kueikiang. Verder de Ngannatskiang, Kinkiang, Siang-Kiang, enz. Op de vlakten, wordt veel rijst gebouwd, waarvan zij bijna geheel Canton voorziet. Verder tarw, tuin- en peulvruchten, veel suikerriet, anijs en de schoonste Chin. vruchten. Ook wil men hier in de bosschen eenen kaneelboom gevonden hebben, welks bast aangenamer en sterker ruikt dan die van Ceylon, gelijk ook een' meelboom, van welks merg goed brood gebakken wordt. Verder zijn hier elefanten, neushorens en onderscheidene soorten van papegaaijen, apen, enz. De bergen bevatten goud en zilver, dat niet gegraven mag worden; ijzer, lood, tin en vermiljoen. De fabr. bepalen zich tot katoen- en zijdeweverijen. De hoofdstad is Kuansi-foe.

KUANSI-FOE, stad in Achter Ind., prov. Anam, voorheen tot de Chin. prov. Yunnan behoorende.

KUANSETSCHEU, Chin. stad, prov. Kiangnan, aan de grenzen van Tschekiang.

KUAPHU, Chin. stad, gouv. Mukden.

KUARRA, Afr. prov. in het W. gedeelte van Abyssinië, aan den oever der Bahr-el-Abiad, zeer ongezond, en door rooverstammen bewoond.

KUATSCHEU, Chin. stad, prov. Kiangnan, aan den Yan-tse-kiang.

KUAVER, Perz. dorp van Ghilan.

KUAVI, zie Cuabo.

KUBA, zie Cuba. 2. Stadje in het vorst. Reusz, heerl. Gera, aan den Elster.

KUBADE, Japansche stad, eil. Niphon.

KUBAARD, Nederl. D., prov. Vriesland, arr. Sneek.

KUBALE, Afr. riv. in Neder Guinea.

KUBAN, Rus. Aziat. riv., welke de grenzen der Tschernomorskische Kozakken tegen Tscherkessië, of van Europa tegen Azië aan dien kant maakt. Zij ontspringt op den Kaukazus, ontvangt de Koiden, de Batmakey, de Maloi, Selentschuk Uruk, Laba, Schauketschet, Kara Kuban, Atakum, enz. Zij wordt 50 à 100 vadęmen breed, en valt, door twee monden, die de eil. Kopis en Taman vormen, in de zee van Azof. Zij wordt met platte vaartuigen bevaren.

KUBANSCHE STEPPE, zie Kaukazië.

KUBANSCHE NOGAYËRS, zie Nogayërs.

KUBASCHA, zie Kubitsche.

KUBBEER, Perz. zoutmeer of moeras, prov. Irak; 50 mijlen lang en 12 mijlen breed, en door den weg van Koom, naar Tehraun doorsneden. Dezelve is moeijelijk te onderscheiden, zoo dat onërvaren reizigers er gevaar loopen van om te komen.

KUBBEES, Perz. stad in Segistan; 50 mijlen N. O. van Kerman.

KUBBET-CHEIAR, Arab. dorp, prov. Yemen; 15 mijlen N. van Chamir.

KUBBET-JAMBO, eil. in de Arab. golf. 24. 14. N. B.

KUBENSKISCH KANAAL, dat de Porosowitza met de Schekna, en dus de Dwina met de Wolga, of de IJszee met de Kaspische zee vereënigt.

KUBER, Aziat. dorp in Afghanistan, prov. Bahawalpur, op de Delta, tusschen de Schenak en de Sind.

KUBIN, Rus. stadje, gouv. Podolië. 2. Hong. distr., Arver kom. 3. K. of *Also Karbin*, Hong. dorp in voorn. distr., aan de Arve, met 2 kerken, eene synagoge en 1200 inw. 49. 14. N. B. 36. 59. L. 4. Hong. dorp in de Militairgrenzen, aan den Donau; 1000 inw.

KUBINA, Rus. riv., gouv. Wologda, valt in 't meer Kubinskoe.

KUBINSKOE, Rus. meer, gouv. Wologda, kreits Kadnikow, hetwelk behalve de Kubina, nog 20 andere riv. ontvangt, het eil. Kamena vormt en door de Rabanskaja Suirona afloopt.

KUBETE-SIMA, zie Okosir.

KUBITSCHE, KOPATSCH of *Kubascha*, Rus. Aziat. landstreek in de prov. Daghestan, Khanschap Usmië, een der merkwaardigste van den Kaukazus, in een dal tusschen de Kaitaken en Kara-Kaitaken, ten Z. W. van Barschli. De inw. zijn ijverige mahomedanen, bestaan uit de drie stammen Madschar, Kunak en Kachlatsch, en tellen te zamen 1200 familiën. Zij hebben steenen huizen, zindelijk met beelden versierde vertrekken, goed huisraad, kleeding, stoelen, bedsteden, messen, vorken, enz., hetgene vooral verwonderlijk is midden in den Kaukazus. Zij hebben het zonderling gebruik, dat zij wel niet meer dan ééne vrouw nemen, maar van deze kunnen scheiden als zij willen; waarna zij echter, even als de weduwen, eenmaal des avonds gesluijerd moeten gaan, en alsdan een' minnaar afwachten, wordende de kinderen hieruit voortkomende, ten kosten van den staat onderhouden. Hunne dooden snijden zij in stukken, alvorens dezelve te begraven. Verder staan zij onder eenen raad van 24 leden, welke waardigheid slechts één jaar duurt, en ge-

geregeld door alle huisvaders beurtelings bekleed wordt. Het regt wordt er streng gehandhaafd; de galg behoort ook onder hunne straf. Zij leven in vrede met hunne naburen, hebben geen' landbouw, en slechts weinig veeteelt. Zij moeten, in tijd van oorlog, den Khan slechts 5 man hulptroepen leveren. 2. Rus. stad in voorn. landstreek, in een naauw, onvruchtbaar, door 2 steile en koude bergen ingesloten dal, zonder eigenlijke straten, slechts met smalle wegen en trappen, van het eene huis naar het andere, die allen versterkt en van schietgaten voorzien zijn. Men telt er 12 bedehuizen, en 6,000 inw., die aanzienlijke lakenweverijen hebben, en de bekende *schawls* van Kubitsche, alsmede zeer vele geweren, wapenen, harnassen, enz. vervaardigen. De vrouwen spinnen, terwijl er met de fabrijkwaren veel handel gedreven wordt. Voor de stad staat op eenen berg eene zeer hooge kerk. 64. 27. L. 42. 21. N. B.

KUBKABIA, Afr. koopstad, rijk Darfur, verzamelplaats der karavanen van Fez en der landen aan den Niger.

KUBLICZ, Rus. stad, gouv. Podolië.

KUBLINGEN, dorp in Brunswijk Wolfenbuttel, met 1100 inw.

KUBOTA, Jap. stad op 't eil. Niphon.

KUCHA, Rus. riv., prov. Imirethi.

KUCHE, Pruis. eil. in den Weichsel, regdst. Mariënwerder, met 30 huizen.

KUCHEBACH, Beij. dorp, Op. Donaukreits, aan de Paar, met 520 inw.

KUCHEL, Oostenr. dorp, kreits Salzburg, aan de Sala, met 560 inw. 2. Hong. dorp, kom. Presburg.

KUCHELNOE, Rus. meer, gouv. Jaroslaw, kreits Danilow.

KUCHENHEIM, Pruis. dorp, regdst. Keulen, met fabr. en 710 inw.

KUCHETI, Aziat. gebergte der Kaukazische landen.

KUCHTUI, Rus. riv., gouv. Irkutsk.

KUCKERETTLE, O. Ind. stad, prov. Allahabad, distr. Shandelcund.

KUCKHOFEN, Pruis. dorp, regdst. Aken, kreits Erkelenz, met 1400 inw.

KUCZUK CZEKLEDSCHE PONTE PIVOLA, Turk. vlek, sandschakat Gallipoli, aan de Marmerzee.

KUDA, Rus. Aziat. riv., gouv. Irkutsk, valt in de Angara.

KUDAHASI of *Kabodasu*, Turk. Aziat. stad van Natolië, met 24,000 inw. en handel. 45. 19. L. 38. N. B.

KUDAMIA, Egypt. dorp; 7 mijlen N. van Caïro.

KUDARA, KUDARINSKYKARAUL, Rus. Aziat. grensvesting, gouv. Irkutsk, aan de riv. Kudara.

KUDAVILLI, stad op 't eil. Ceylon.

KUDDANO, Afr. stad van Bergoo.

KUDDANAH, O. Ind. stad, prov. Guzeratte, distr. Puttuwar.

KUDDE of *Kuddow*, Pruis. riv., komt uit 't meer Billerbeck in Pommeren, en valt bij Uscz in de Netze.

KUDDEWORDE, Deen. dorpje in Lauenburg, met 300 inw.

KUDDRAHAUT, O. Ind. stad van Decan, prov. Orissa.

KUDELSTAART, Nederl. dorp, prov. en arr. Utrecht, aan den weg van Alphen naar Amsterdam, met 2000 inw.

KUDHA, O. Ind. stad, prov. Multan.

KUDISCH, Rus. Aziat. riv., welke in de Uda valt.

KUDOWA, Pruis. dorp, Silez. regdst. Reichenbach.

KUDRINCE, Galic. D., kreits Czortkow.

KUDSCHE TAGH, Turk. Aziat. berg in Natolië, waar de Kacki ontspringt.

KUDUNI, riv. in Afghanistan, prov. Kandahar, valt in de Urghundab.

KUDUS, O. Ind. stadje op 't eil. Java.

KUDUTZKAJA, Rus. Aziat. vlek, aan de Kaspische zee.

KUDYK, een der drie monden van de Rus. Aziat. riv. Kuma.

KUE, zie Hue.

KUEIKIANG, Chin. riv., prov. Kuangsi.

KUEILING-FOE, zie Kuelin-foe.

KUEITSCHEU-FOE, Chin. stad, prov. Setchuen, aan de Kuniha, met het regt over 12 steden, en de stapelplaats van alle waren der prov. In den omtrek groeijen vele oranjeappelen en citroenen; ook worden er muskusdieren gevonden. 127. 14. L. 31. 10. N. B.

KUEKENGK, tak der Perz. riv. Suringkus.

KUELIN-FOE of *Kueiling-foe*, hoofdpl. der Chin. prov. Kuansi, aan de Kueikiang, met wallen en grachten omgeven. Zij heeft het gebied over 8 steden. 127. 53. L. 25. 13. N. B.

KUETE-FOE, Chin. stad, prov. Honang, in eene groote vruchtbare vlakte, met 7 steden onder haar gebied, handel en scheepvaart. 128. 53. L. 30. 58. N. B.

KUETSCHEN, Chin. stad, prov. Houquang.

KUEYAN-FOE, hoofdstad der Chin. prov. Koeitcheoe, zetel van den gouverneur, aan eenen tak van de Ukiang, in een der beste oorden der prov., met 18 vestingen onder zich. 124. 15. L. 26. 30. N. B.

KUFA, Aziat. stad in Irak-Arabi.

KUFONISA, zie Cufa.

KUFFSTEIN, Tirolsche stad, Ned. Inndal, met de bergvesting Geroldstein.

KUFU, eene der grootste Chin. steden in 't rijk van Corea.

KUGGUR, O. Ind. riv., prov. Delhi.

KUGIDACH of *Agatscha*, zie Unimak.

KUH, is de algemeene benaming van eenen berg in Perz., waar men de Kuh-Baba, Kuh-Gulistan, Kuh-Mirem, Kuh-Saan, Kuh-Schamir, enz. aantreft.

KUHADASI of *Skalanowa*, Turk. Aziat. stad in Natolië, aan de golf van dien naam, eigenlijk uit twee steden, de Turksche en Grieksche stad, bestaande, met 1 kasteel, vele moskeën, kerken, bazars, koopplaatsen, openbare gebouwen, en volgens GALT 20,000 inw., waarvan 14,000 Turken zijn, die door hunne nijverheid onderscheiding verdienen. Zij hebben vele fabr. en eenen uitgebreiden handel in wijn, rozijnen en koren. De stad heeft geene haven, maar eene goede reede, die steeds vol schepen ligt. 55. 19. L. 39. 25. N. B.

KUHANGAN, een der O. Ind. Sooloo eil.

KUHAR, tak der Ind. riv. Godavery.

KUHBLANK, dorp in Mecklenburg-Schwerin, ambt Stargard.

KUHCOLN, zie Colleda.

KÜHDORF, D. in 't vorst. Reusz-Graiz.

KÜHEBACH, Beij. D., Op. Donaukreits.

KUHFIRSTEN, voorn. berg der Foggenberger Alpen, in het Zwits. kanton St. Gall.

KUHISSAR, Turk. dorp, prov. Karamanië, sandschakat Akserai.

KUHISTAN, Aziat. prov. in Beludschistan, het bergachtigste gedeelte van dit land bevattende, tusschen O. en W. Perzië en de prov. Makran gelegen, en eene oppervlakte van 410 V. M. beslaande. Het gebergte Buschkurd scheidt het van Makran, terwijl men in het binnenland het hooge gebergte Surhud vindt, dat ijzer, koper en andere metalen en delfstoffen, vooral zout en nafta oplevert, terwijl er sporen gevonden worden van een' voorheen brandenden vulkaan, zoodat de eene zijde van dit gebergte vol lava en bazalt ligt; ook zijn de heete bronnen, zwavel en salmoniac hier menigvuldig. Er zijn weinig riv.; de Bunpur is meestentijds droog; de Kasken verliest zich in de woestijn Bunpur, en de Surhud in die van Kerman. Er groeit weinig koren, een weinig dadelen in Meidani, maar in Kobuki is niets dan gras en ander voedsel, voor de kudden der hier zwervende volken. De prov. is alleen door Beludschen bewoond, en waarschijnlijk de geboortegrond van dit volk. Geene Hindo's worden tot heden onder hen gevonden. Dit lands. wordt in 2 distr. Meidani, de vlakte, en Kobuki, het gebergte, verdeeld, welke weder in oneindig vele onderdeelen gesplitst worden.

KUHLEN, zie Sachsenhagen.

KUHLRADE, zie Wolfshagen.

KUHN, Rus. eil., gouv. Lijfland, voor de bogt van Pernau.

KUHNA, Pruis. D., regdst. Liegnitz.

KÜHNAU (GROOT), dorp in Anhalt-Dessau, aan een meer, met 540 inw.

KÜHNDORF, Pruis. dorp, regdst. Erfurt, kreits Schleusingen, niet ver van den 1370 voet hoogen Dollmar.

KUHNHEIDE, Saks. dorp, kreits Ertzgebergte, ambt Wolkenstein; 850 inw.

KUHOA, Chin. eil. in de golf van Leantong, tegenover Koeitcheou, gouv. Mukden.

KUHOF, heerl. van 2 dorpen in Holstein Oldenburg.

KUHOLS BURS, tak van den Kaukazus in W. Perzië.

KUHTAR, O. Ind. distr., prov. Cachemir, aan de Afghanen behoorende, tusschen 34. en 35. N. B.

KUHU, dorp in het O. van het eil. Java, lands. Grabogan en Dschepan, door de menigvuldige zoutbronnen, die hier in groote stroomen, uit de kalkrotsen ontspringen, bekend. In het midden derzelve is een slijkspuwende berg, welks krater 16 voeten in middellijn heeft, en eene massa van zwarte aarde, met water doormengd, onder een vreesselijk geweld, 20 à 30 voeten hoog opwerpt, en dan verspreidt. In den regentijd zijn de uitbarstingen het hevigste.

KUHUK, distr. en stad in Beludschistan, prov. Sarawan.

KUIATSKAIA, zie Kiachta.

KUI-FEOU, Chin. stad in Shangtong.

KUIK, Nederl. dorp, prov. N. Braband, distr. 's Hertogenbosch; 1650 inw.

KUILENBORG, zie Culemborg.

KUILI, Turk. Aziat. kaap in Natolië, aan de Middellandsche zee.

KUINDERDIJK, Nederl. gehucht, prov. Overijssel, kwartier Vollenhoven.

KUINZE of *Kuinder schans*, Nederl. vlek, prov. Overijssel, kwartier Vollenhoven, met 700 inw., handel in boter en kaas, en eene goede haven. 2. K. of *Tjonger*, riv. in Vriesland, welke de beide Stellingwerven van de overige grietenijen scheidt, en in de Zuiderzee valt.

KUINIGNE, eene der Z. prov. van het rijk Anam in Achter-Indië.

KUJANA, Jap. riv. op 't eil. Niphon.

KUJANLIK, riv. van 't Rus. gouv. Cherson, aan de Zwarte zee.

KUJANOSSE, Jap. dorp, eil. Ximo, met

met 600 huizen en steenkolenmijnen.

KUJAN-SOAP, haven in Achter Indië, kon. Cambodia.

KUJAVIEN, Pool. distr., waiw. Masovië.

KUJEGDAG, een der Rus. Vossen eil. in de N. Stille Zuidzee.

KUJENLY, Rus. dorp, gouv. Taurië.

KUKABIA, Afr. stad, rijk Darfour.

KUKAK, zie Alashka.

KUKAN, stam en stad der Kirgizen in Azië, tusschen de bergen Beludtag, Alatag en Mustag.

KUKELHAHN, de hoogste berg van Saksen-Weimar, in het Thüringerwoud, met veel porfier.

KUKERPEH, Turk. Aziat. stad in Natolië; 10 mijlen W. van Boli.

KUKI, Jap. stad, op 't eil. Niphon.

KUKIES of *Lanctas*, oorlogzuchtige O. Ind. volksstam, tusschen Bengalen en Ava, met vele bijzondere gewoonten. Zij hebben aanmerkelijke veeteelt.

KUKLA (het oude *Pasthos*), Turk. vlek, op het eil. Cyprus.

KUKO, Afr. stad en prov. in Algiers.

KUKOLIK, Rus. Aziat. riv., gouv. Irkutsk.

KUKOLLYER, Hong. distr. in Zevenbergen, Maroser stoel.

KUKU, bergachtige, ontoegankelijke, en door christenen bewoonde Afr. landstreek in Burnoe, ook wel Tidri of Liessa genoemd. 2. Afr. plaats, in de woestijn Berdoa, in Sahara. 3. Chin. stad in Mongolië, aan de Turgen.

KUKULLEVAR, zie Kockelburg.

KUKULO, zie Kockelburg.

KUKUMA, Aziat. meer in Thibet, nabij de bron van den Yan-tse-kiang.

KUKUR of *Bugur*, Chin. stad, lands. Turfan, aan de Khaida, distr. Holaschar.

KUKUS, Boh. dorpje, kreits Königingrätz, met 400 inw.

KUKYZOW, Galic. D., kreits Zolkiew.

KULADSCH, Turk. dorp in Bosnië, sands. Banjaluka, met paardenteelt.

KULAI, Aziat. distr. en stad in Beludschistan, prov. Makran, ten W. van Urba.

KULALAN, eil. in de Kaspische zee, voor de haven Mangischlak.

KULAN, O. Ind. zeehaven, prov. Travancor. 94. 14. L. 8. 49. N. B.

KULASCHIMA, een der Chin. Lieu-Kieu eil.

KULASSIAN, een der Aziat. Sooloo eil.

KULAZKOI-OSTROW, Rus. Aziat. eil., aan den mond der Lena.

KULAZKOWCE, Galicisch dorp, kreits Kolomea, aan de Czerniawa.

KULCZYN, Rus. stadje, gouv. Volhynië.

KULDEAY, O. Ind. stad, prov. Orissa.

KULDIGA, zie Goldinger.

KULE, Turk. Aziat. stad in Natolië.

KULEIHISSAR, Turk. stad en riv., prov. Siwas.

KULEN, Deen. vlek, hert. Holstein.

KULI-BARANY, O. Ind. eil. bij Borneo.

KULIKOW, Galic. D., kreits Zolkiew.

KULINSKOE, Rus. Aziat. meer, gouv. Tomsk.

KULINUT, stad in Afghanistan, prov. Segistan, aan de Hilmend.

KUL KIAJA, zie Kiaja.

KULKS, zie Golo.

KULKULLAH, Ind. vorst., prov. Orissa.

KULL of *Colo*, N. Afr. stad en golf in Algiers, met linnenweverijen, een Fransch kantoor en 150 huizen.

KULLA, Afr. riv. en landstr. in Darfur, ten Z. der hoofdstad. De inw. zijn Negers en koperkleurigen, zeer eerlijk, en handelen in zout en slaven.

KULLEI, Zweed. eil. op de W. kust van Gothlands-län.

KULLEN, Zweed. vlek, Malmohus-län, met steenkolenmijnen. 2. Rotsklomp van 't Deen. eil. Zeeland. 3. Zie Confinië.

KULLO, W. Afr. distr., langs de oevers der Zwarte riv. of den hoofdtak van den Senegal.

KÜLLSTEDT, Pruis. vlek, regdst. Erfurt, kreits Mühlhausen, met 1550 inw.

KULLUGAN, Aziat. stad in Beludschistan, prov. Makran.

KULLUM, O. Perz. riv., prov. Balkh. 2. O. Ind. stad, prov. Aurungabad. 3. O. Ind. distr., prov. Berar, ten W. van Gundwana, met de riv. Payngunga, en Wurda, door het gebergte Seehachull bezet. Het is een eenzaam en boschachtig land.

KULMA, Perz. riv., nabij Kaslin.

KULMBACH, Wurt. dorp, kreits Zwarte Woud, aan de zamenkomst der Groote en Kleine Enz, met 1100 inw.

KULMBERG, Beij. D., Op. Mainkreits.

KULMEETA, Afr. dorp in Algiers, aan den oever der Schelliff.

KULMES, Rus. Aziat. riv., gouv. Wiatka.

KULMITSCH, D. in Saksen Weimar.

KULMUEHI, Rus. Aziat. distr., land der Lesghiërs.

KUL-OGLIS, zie Coloris.

KULPA, Illyr. riv., die in de Save valt.

KÜLSHEIM, Bad. stadje, Main- en Tauberkreits, met 1930 inw.

KULTE, dorp in 't vorst. Waldeck.

KULTES, Rus. dorp, gouv. Kalan.

KULTOKKEN, golf aan de Kaspische zee, Rus. kreits Astrakan.

KULTUK, de Z. W. zijde van 't Aziat. meer Baikal.

KULTUK KARASU, golf der Kaspische zee,

zee, in het land der Kirgis-Kozakken.

KULTY, Turk. dorp, prov. Wan.

KULU, O. Ind. stad, prov. Orissa.

KULUNG, Aziat. dorp in Beludschistan.

KULUR, O. Ind. stad, prov. Bejapoor.

KULURUK KLIUTSCHIN, Rus. eil., in den N. oceaan, op 198. L. en 79. N. B., digt aan het land der Tschukten, voor den mond der Amogian.

KULWAN, een der monden van de Aziat. riv. Szyr, in 't meer Aral.

KUM, W. Perz. stad, prov. Irak, ten N. van Katschau, ommuurd, de zetel van een' hoogepriester, met 4 poorten en volgens v. HAMMER 15,000 inw., fabr. van blaauw aardewerk en degenklingen. OLIVIER vond hier, in 1796, slechts 30 huizen en 300 inw., doch sedert dien tijd is zij weder opgebouwd. De voornaamste merkwaardigheid in deze stad is het graf van FATMEH, eene dochter van MUSSO-EL-KADEMS, over hetwelk eene prachtige moskee, met eenen vergulden koepel staat, waarin de koningen der dynastie van Sofia rusten. Het is eene voorname bedevaartplaats, en er zijn vele schatten verzameld. Bij de stad is de berg Felesin, waarvan vele wonderen verhaald worden. 68. 3. L. 34. 45. N. B.

KUMA, Rus. Aziat. riv., prov. Kaukazië, die op den Kaukazus op 43. N. B. ontspringt, en bij Kudutzkaja met 2 armen in zee loopt. Het land om de rivier heet de woestijn van Kuma, en is welligt een verlatene bodem der Kaspische zee. De woestijn wordt begrensd door den Terek, de Kaspische zee, de Sarpa en Wolga, heeft rood zand, veel mosselschelpen, geen hout en zoute riv.

KUMACH of *Gumach*, Turk. Aziat. vesting aan den Eufraat, prov. Erzerum.

KUMADER, Jap. stad op Niphon.

KUMAITSCHEN, Pruis. dorp, regdst. en kreits Gumbinnen.

KUMAMOTTO, Jap. stad op Ximo.

KUMANIË (GROOT) of *Nagy Kun sag Orszug*, Hong. lands., aan deze zijde van de Theisz, tusschen de kom. Saboltsch en Hewesch, op ruim 20 V. M. 32,700 inw. bevattende. Zij hebben met de klein Kumaniërs eenen gemeenschappelijken gouverneur, en twee afgevaardigden op den rijksdag. Het land is, over 't algemeen, vlak en zonder bergen; ten O. stroomen de Hortobagy en Berettyo. De voortbr. zijn: tarw, maïs, tabak, wijn, meloenen, rundvee, schapen, varkens, schildpadden en bijen. Landbouw en veeteelt zijn de eenigste bezigheden. De hoofdplaats is Kardzag-Uj-Szallas.

KUMANIË (KLEIN) of *Kis Kunzag*, Hong. lands. aan deze zijde van den Donau, in het kom. Pesth, op 48 V. M. 41,500 inw. bevattende. Het land, dat onder de brandende luchtstreek van Z. Hongarië ligt, is eene groote vlakte, die behalve de beek Csintava, geene riv. of bosschen heeft; zoodat men er koemist als brandstof gebruikt. Er zijn eenige kleine meren en aanzienlijke woestijnen, welke door groote kudden schapen, horenvee, paarden en varkens beweid worden; terwijl het land verder koren, watermeloenen, boomvruchten, wijn en tabak voortbrengt. Landbouw en veeteelt zijn bijna de eenigste takken van bestaan. De hoofdstad is Felegyhaza.

KUMANO, Jap. stad op Niphon.

KUMANOVA, Turk. dorp, sandschakat Kostendil, met 200 huizen.

KUMANT, Jap. stad op 't eil. Niphon.

KUMARAN, eil. in de Roode zee.

KUMARDARY, O. Ind. riv., welke de Netravata ontvangt, en voorbij Mangalore stroomt.

KUMAREJ, Perz. stad op den weg van Bushire naar Shiras.

KUMARIDSCH, Perz. stad, prov. Fars.

KUMAYTA, berg in 't Turk. sandschakat Egribos: 2 m. Z. van Zsdin, met de 2 kruinen Kallidrimos en Tychios, bij de straat van Thermopyle.

KUMBACH, D. in Schwarzb. Rudolstadt.

KUMBALAI, Rus. Aziat. riv., prov. Circassië.

KUMBALIA, O. Ind. stad, prov. Guzeratte, distr. Hallaure, aan de golf van Cutch, met veel handel en fabr. 87. 31. 31. L. 22. 15. N. B.

KUMBERG, Boh. D., kreits Bunzlau.

KUMBERGUNDI, Aziat. riv. in Beludschistan, lands. Sind.

KUMBURUNI, voorgebergte van den Taurus, in de Turk. prov. Karamanië.

KUME, Jap. stad, eil. Xikoko. 2. K. *Jacub*, Egypt. stad, 5 m. Z. van Girge.

KUMEELNE, O. Ind. stad, prov. Ajmeer.

KUMEN, Rus. riv., land der Kirgizen.

KUMEROW, Pruis. meer in Pommeren.

KUMI, eil. der Chin. Lieu-Kieu groep, tusschen Formosa en Japan. 41. 2. L. 24. 33. N. B.

KUMIAN, N. Amer. eil. in de golf van Anadyr.

KUMIS, rijk Perz. lands. prov. Taberistan. 2. Zie Semnan.

KUMISCHAN, een der Jap. Lieu-Kieu eil.

KUM-KALESI, sterk kasteel aan de invaart der Dardanellen.

KUMLA, Zweed. harad en kerspel, in Oerebro-län. 2. Nog 2 Zweed. dorpen in Westeras- en Linkopings-län.

KUMLINE, Rus. eil. in de Oostzee, tusschen Aland en Finland, met een stadje. 38. 23. L. 60. 17. N. B.

KUMMER, Boh. dorp, kreits Bunzlau.

KUMMERATHSHOFEN, Beij. dorp, Op. Donaukreits, met 1800 inw.

KUMMEROWER SEE, meer in Mecklenburg-Schwerin, waarin de Peene ontspringt.

KUMMERSDORF, Boh. D., kreits Saatz.

KUMMULGHUR, O. Ind. stad, prov. Bejapoor.

KUMO, Rus. riv. en D., gouv. Finland.

KUMOITSCHEN, Pruis. dorp, regdst. Gumbinnen, met eene kweekschool voor onderwijzers.

KUMOJOCKI, Rus. riv., gouv. Finland, welke het meer Phajarwi in de golf van Bothnië voert.

KUMRI-GEBEL, zie Maangebergte.

KUMRUD, Perz. riv., prov. Irak.

KUMSKOI KULTUK, golf van de Kaspische zee in 't Rus. gouv. Kaukazië.

KUMUKEN, Tartaarsche volksstam in Aziat. Rusland, in het O. deel van Circassië, tusschen de Aksai en de Zwarte zee of tusschen den Terek en de Koisu, voornamelijk in den hoek, voor welken zich het schiereïl. Agrakhanskoi in de golf van dien naam uitstrekt. Hier vindt men de monden van den Terek en de Koisu, welke eene uitgestrekte woestijn omringen. Het dal aan de Koisu is met bosschen bedekt; zelfs groeijen er vele moerbeziënboomen. De inw. hebben een weinig zijdeteelt, katoen, wijn, tabak, meekrap, en boomvruchten. De vlakte is, ten behoeve van den landbouw, met slooten en kanalen doorsneden. De Kumuken leggen zich voornamelijk toe op de vischvangst, en vervaardigen ijzer- en zilverwaren, bijzonder wapenen, harige regenmantels, grove lakens, enz. Zij wonen in dorpen bij elkander, doch eenigen zwerven met de Nogaysche en Truchmenische stammen rond. Met deze, de Armeniërs, Grieken en joden, die in de steden wonen, kan men hun getal op 25,000 zielen bepalen, die onder hunne eigene khans staan.

KUN ST. MARTONY, Hong. dorp in Groot Kumanië, aan de Körös, met 2270 inw. 2. K. *Szent Miklos*, Hong. dorp in Klein Kumanië, met 4,000 inw.

KUNA, Rus. stadje, gouv. Podolië.

KUNAK-OKEND, Aziat. D. in Dschagatai.

KUNARUC, O. Ind. stad, prov. Orissa.

KUNASCHIR of *Kunassyr*, groot eil. der Kurilische groep, hetwelk nog maar alleen op Russische kaarten gevonden wordt, doch welks bestaan, zoo wel als dat van eenige andere, sedert de reizen van LAXMAN, CHWOSTOFF en DAWOFF, buiten allen twijfel is. De Russen hebben hetzelve wel van tijd tot tijd bezocht, doch de Japannezen rekenen het tot hunne bezittingen. Het ligt ten W. van Tschikotan, en ten O. van Jesso; is ongeveer 39 V. M. groot, door eene breede vaart van Jesso, en door het kanaal Piko van Iturup gescheiden. In het N. ligt de hooge piek *Tschatschanaburi*, en in het Z., aan het kanaal, dat het van Jesso scheidt, de *Verraadsbaai*, met eene vesting en een Jap. dorp, waar GOLOWIN gevangen genomen werd. De inw. zijn Aino's. De voortbr. zijn: hout, bevers, vossen, zeeleeuwen, zeehonden, zeeotters, arenden, ganzen, eenden, stormvogels en zeer veel visch. Ligging tusschen 164. 10. en 166. 16. L. en 43. 30. en 44. 34. N. B.

KUNAN, Perz. D., prov. Azerbidia.

KUNCZWART, zie Königswart.

KUND, Perz. gebergte, een tak van den Gomül.

KUNDA, Rus. haven, gouv. Reval, met vele zaagmolens.

KUNDAILA, O. Ind. stad, prov. Ajmeer.

KUNDAL, O. Ind. stad in Bengalen, distr. Tipperah. 109. 4. L. 23. 12. N. B.

KUNDAPOOR, O. Ind. zeehaven, prov. Canara. 92. 21. L. 13. 33. N. B.

KUNDERT, Hong. distr., kom. Kokelburg, met 18 pleinen. 2. Zie Hernad.

KUNDIANI, Aziat. distr. in Beludschistan, lands. Sind.

KUNDIARA, Aziat. dorp in Beludschistan, lands. Sind.

KUNDING, zie Kinding.

KUNDOWA, O. Ind. riv., prov. Oude.

KUNDRA, Aziat. D. in Beludschistan.

KUNDRATITZ, Boh. D., kreits Kaurzim, met slijpsteengroeven, kopersmederijen en aluinhutten.

KUNDRAWI, Rus. stad en meer, gouv. Orenburg, met kristalgroeven.

KUNDRAWIKUT, Rus. Aziat. meer, gouv. Orenburg.

KUNDSELFAM, Perz. stad, prov. Irak.

KUNDUROWSCHE of *Kundorowsche Horde*, zwervende Nogaysche Tartaren, Rus. gouv. Astrakan, 1630 familiën sterk.

KUNDURSCHA, Rus. riv., gouv. Simbirsk, welke in de Sok valt.

KUNDUS, Aziat. distr. in O. Perzië, lands. Balkh Nakhullum. Het land strekt zich van den Hindo-kosh en de riv. Ghori, tot aan de Turkhar uit. Het is vlak, alleen het Z. door heuvels bedekt, heeft schoone vruchtbare dalen, en kan 15,000 man op de been brengen. 2. Hoofd- en verblijfplaats van den

khan van voorn. distr., in een vruchtbaar oord, alwaar de Ghori en Turkbar te zamen komen. 85. 31. L. 36. 26. N. B.

KUNDUSUR, Aziat. dorp in Beludschistan, prov. Makran, distr. Kulai.

KUNEBURG, zie Koneburg.

KUNENI, Afr. riv. in Neder Guinea, ook wel *Groote rivier* genoemd, welke uit den hoogen bergrij in Midden Afrika schijnt te ontspringen, en mogelijk wel dezelfde is als de Koude baai riv. (*Rio de Angrufria*), die op 19. Z. B. in de Koude baai valt.

KUNERSDORF, Pruis. D., regdst. Reichenbach, kreits Hirschberg; 1260 inw.

KUNEWALD, Morav. D., kreits Prerau, met 1600 inw. en paardenfokkerij.

KUNEWALDE (OPPER, MIDDEN EN NEDER), 3 Saks. dorpen, prov. Lausnitz, te zamen met 1900 inw.

KUNGOON of *Kungun*, Perz. stad, aan de golf van Perzië, met veel handel.

KUNGRA, zie Nagrakot.

KUNGUR, Rus. kreits, gouv. Perm, tusschen 72. 55. en 75. 28. L. gelegen, en op 206½ V. M. 46,000 inw. bevattende, deels Tartaren en Baschkiren, deels Tscheremissen. Er zijn eenige lage bergen en breede vlakten, die door de Selwa en Iren bespoeld worden. Men vindt er goede bosschen, benevens ijzer- en kopermijnen. 2. Hoofdstad van voorn. Rus. kreits, aan de zamenvloeijing der Iren en Selwa, op eenen berg, met een voornaam bergwerkcollegie, 5 steenen kerken, 1 klooster, 6000 inw., fabr. en handel. Niet ver van de stad is, in een alabaster gebergte, het beroemde Kungurische hol. 57. 20. N. B. 74. 15. L.

KUNGUS, Rus. riv., gouv. Tomsk.

KUNHEGYES, Hong. dorp, kom. Groot Kumanië, met 2670 inw.

KUNIKARY, Afr. verblijfplaats des konings van Kasson, in Senegambië.

KÜNHEYDE, Saks. dorp, kreits Ertzgebergte, met 800 inw.

KUNIPI, N. Amer. riv. in Labrador.

KUNIPOORA, O. Ind. stad, prov. Delhi.

KUNITZ, stadje in Saksen-Weimar, ambt Dernburg, aan de Saale.

KUNJAR, Perz. dorp, prov. Fars.

KUNJEUR, slecht bevolkt O. Ind. distr., prov. Orissa, N. O. van Bengalen, door de Byturny en Salundy bespoeld, vol bosschen en heuvels, brengt rijst, suikerriet, katoen, timmer- en brandhout, zout, teer, gom, was en honig voort, en heeft zeer groote ijzermijnen. 2. Hoofdplaats van voorn. O. Ind. distr., verblijfplaats van den rajah, aan de Byturny. 92. 58. L. 21. 31. N. B.

KUNK, Perz. stad, prov. Laristan, aan de golf van Perzië, met eene haven tegenover het eil. Kischmisch.

KUNKA, O. Ind. eil., prov. Orissa, bij kaap Palmyras, behoort den Engelschen.

KUNKAGAR, hoofdplaats van voorn. distr. Kunka, aan de zeekust. 20. 50. N. B. 104. 50. L.

KUNKAM, O. Ind. distr., prov. Bejapoor.

KUNKAREE, O. Ind. stad, prov. Agra.

KUNKER, O. Ind. riv., valt in de Sone.

KUNKUI, Rus. riv., gouv. Irkutsk.

KUN-LIEN, Chin. stad in Setchuen.

KUNNASSY, O. Ind. stad, prov. Khandeish.

KUNNEE, O. Ind. stad, prov. Delhi.

KUNNEN, Zweed. kaap in Nordland.

KUNNER, O. Ind. riv. in Gundwana.

KUNNERSDORF, 3 Saks. dorpen (Op., Ned. en Nieuw) prov. Lausnitz.

KUNNERT, zie Hernad.

KUNO, Jap. vesting, eil. Niphon.

KUNOË, een der Deen. Faroër eil.

KUNOKUNI of *Kynokumin*, Jap. vorst., eil. Niphon, zijnde een schiereil., ten Z. en W. aan den oceaan grenzende, vol bergen, heeft door gebrek aan water eenen schralen grond, die alleen graan en peulvruchten oplevert. Men vindt hier het beste koper van Japan, en er is sterke visscherij. 2. Jap. stad in voorn. vorst., met eene haven.

KUNOW, Pool. stad, waiw. Sandomir.

KUNOWITZ, Morav. vlek, kreits Hradisch, aan de Oslawa, met 2500 inw.

KUNSAMO-JARWI, Rus. meer, gouv. Finland, kreits Uleaborg.

KUNSCHAKEWSKOI, een der hoogste toppen van het Uralisch gebergte in Aziat. Rusland.

KÜNSBERG, zie Königsberg.

KUNSI, Rus. riv., gouv. Pleskow.

KUNSTADT, Morav. D., kreits Brünn.

KUNTA, Rus. meer, gouv. Olonez.

KUNUR, Rus. riv., gouv. Taurië.

KUNZENDORF, 2 Pruis. dorpen, regdst. Oppeln. 2. Pruis. dorp, regdst. Frankfort. 3. K. *Unterm Walde*, Pruis. D., regdst. Liegnitz. 4. Zie Cunzendorf.

KUNZSTEIN, zie Konstein.

KUNZULGHUR, O. Ind. stad, prov. Bejapoor.

KUOPIO, Rus. stadje, gouv. Finland, op een schiereil., dat door het meer Kalavesi gevormd wordt, met 850 inw.

KUP, Pruis. dorp, regdst. en kreits Oppeln, aan de Prinifza, met 1 kasteel en verscheidene nieuwe koloniën in den omtrek.

KUPANG, zie Coupang.

KUPAWNO, Rus. dorp, gouv. Moskou, met zijdefabr. en kruidmolens.

KUPENKA, Rus. riv., gouv. Charkow.

KUPENSK, Rus. kreits, gouv. Charkow, tusschen 55. 2. en 56. 6. L., en 49. 24. en 50. 1. N. B. Hij wordt door de Oskol, Krasnoja en Kupenka bespoeld, is vrij uitgestrekt, doch slechts aan de laatstgenoemde riv. vindt men goed land. 2. Hoofdstad van voorn. Rus. kreits, aan de Kupenka, met 700 inw. 55. 10. L. 49 40. N. B.

KUPERPEH, Turk. Aziat. dorp in Natolië; 12 mijlen W. N. W. van Boli.

KUPFERBERG, Pruis. bergstadje, Silez. regdst. Reichenbach, met 800 inw., mijnen van zwavel, koper, lood en vitriool, en marmergroeven. 2. Beij. vlek, Op. Mainkreits, met 750 inw.; vitriool-, zwavel- en aluingroeven. K. of *Maria Kupfer*, Boh. stadje, kreits Elnbogen, aan den voet des Kupferbergs, met 570 inw., zilver-, koper-, ijzer- en vitrioolmijnen.

KUPFERHAMMER, Pruis. dorp, regdst. Oppeln. 2. Beij. dorp, Op. Mainkreits.

KUPFERSUHL, dorpje in Saksen-Weimar, kreits Eisenach, met 150 inw.

KUPFERZELL, dorp en ambt in het vorst. Hohenlohe, aan de riv. Kupfer.

KUPINOWA, sterke Oostenr. vesting in Sirmië, aan de Save.

KUPP, Pruis. dorp, regdst. Oppeln.

KÜPPEL, Hes. berg in Fulda, uit bazalt bestaande, met 't slot Bibrastein.

KUPPENDORF, zie Magyar-Igen.

KUPPENHEIM, Bad. stadje, Murg- en Pfinzkreits, ambt Rastadt, met 1300 inw., fabr. en het lustslot *Favorite*.

KUPPENTIN, dorp in Mecklenburg-Schwerin, ambt Krewitz, met 950 inw.

KÜPPER, Pruis. dorp, Silez. regdst. Liegnitz, met 1000 inw. 2. Pruis. dorp, regdst. Liegnitz, met 700 inw.

KUPPERWURNJE, ommuurde O. Ind. stad, prov. Guzeratte, aan de Mover, met 10,000 inw., zeepziederijen, kaarsenmakerijen en sterken handel. 90. 43. 43. L. 23. 2. N. B.

KUPPINGEN, Wurt. dorp, kreits Zwarte Woud, met 900 inw.

KUPPIR, Aziat. dorp in Beludschistan.

KUPRES, Turk. stadje in Bosnië.

KUPRI, Turk. Aziat. riv. in Natolië, waaraan de stad Kupri Bazar ligt.

KUPROWITZ, Morav. D., kreits Brünn.

KUPUA, Turk. D. op 't eil. Negropont.

KUPURNA, Turk. dorp in Livadië.

KUR of *Metmori*, Turk. Aziat. riv., die aan den voet van het gebergte, dat Tschaldir van Kars scheidt, ontspringt, door Georgië en Schirwan stroomt, en in de Kaspische zee valt. Zij is de *Cyrus* der ouden. 2. Distr. in Beludschistan, met eene stad van denzelfden naam, ten N. W. van Kelat.

KURA, klein eil. in de Kaspische zee, met steile kusten. 39. N. B. 2. Rus. Aziat. stad in Daghestan, aan de Kuratschai. 3. Chin. stad van Kalkas-Mongolië, eigenlijk eene verzameling van 6000 hutten, op eenigen afstand van elkander, waar tusschen weiden en onbebouwde landen liggen, met eene hooge houten schutting omringd. Zij is het verblijf van den Chin. gouverneur der Kalkas, van de kooplieden en handwerkslieden, terwijl de Lamaïsche opperpriester met zijne lamas in eene bijzondere afdeeling woont. In den omtrek is de *Khan-Ola* of het koninklijk gebergte, met verscheidene Mongolische heilige gedenkteekenen.

KURA-KHAMUTAI-KHAN (GEBIED VAN DEN), landstreek in de Rus. Aziat. prov. Daghestan, tusschen de riv. Guschani en Szamura, door twee Lesghische stammen, de Kurai en Kurali (zie deze art.) bewoond. Zij hebben eenen bijzonderen tongval, zijn Mahomedanen, hebben eenigen landbouw, doch meer vee- en schapenfokkerij. Hun vorst, *Kura-Khamutai khan* genoemd, is aan Rusland cijnsbaar.

KURAGGI, Jap. stad op 't eil. Niphon.

KURAH, zie Kura, No. 2.

KURAI, stam der Lesghiërs, in het gebied van den Kura-Khamutai-Khan, aan de Szamura, en in het gebergte, alwaar zij 12 dorpen hebben.

KURALI, stam der Lesghiërs in het gebied van den Kura-Khamutai-Khan, ten O. van de Kurai's, aan den Khuratschai en Agartschad wonende.

KURAMAS, Turk. Aziat. riv., prov. Karamanië, die het sandschakat Kaisarië bespoelt, en in den Eufraat valt.

KURAMI, Aziat. distr. van 10 dorpen in Daghestan, prov. Turkestan.

KURAMO, W. Afr. meer aan de kust van Benin.

KURAN, riv. op 't O. Ind. eil. Borneo.

KURARAA, een der Austr. Pelew eil., met de stad Pelew.

KURASU, tak van den Eufraat in Perzië.

KURATSCHAI, Rus. Aziat. riv., prov. Daghestan, in het gebied van den Kura-Khamutai-Khan.

KURATSCHI, Aziat. stad in Beludschistan, lands. Sind, hoofdstad van het distr. Kurali, aan eene kleine golf, tegenover kaap Mowari, waarop een fort is, dat de haven dekt. Men vindt er eene citadel, verscheidene moskeën en bazars, vele pagoden en 13,000 inw., meestal Hindo's. Zij is bijna het middelpunt van den handel tusschen Hindostan,

tan, O. Perzië, Beludschistan en Dschagatai, en de haven, gewoonlijk Khur-Alli genoemd, wordt door alle natiën bezocht, schoon dezelve zeer ongemakkelijk is. De omtrek is droog en schraal. 84. 51. L. 24. 52. N. B.

KURATIJA, Egypt. dorp, nabij Caïro.

KURBA, Rus. Aziat. riv., gouv. Irkutsk.

KURBAN, Chin. riv. in Kalkas-Mongolië.

KURBAN SUBARKAN, Chin. stad in Schurra-Mongolië, prov. Kortschin, aan de Nutschuen.

KURELLI, Turk. dorp op 't eil. Andros.

KURCZAHAN, Rus. riv., gouv. Podolië, valt in den Dnieper.

KURCZWECKI, Pool. stadje, waiw. Krakau

KURDA, O. Ind. stad, prov. Guzeratte.

KURDASHT, Perz. dorp, prov. Aran.

KURDEN, KURDISTAN, zie Kiurdistan.

KURDHA, O. Ind. stad, prov. Aurungabad.

KURE, Turk. Aziat. stadje, prov. Erzerum, met 500 inw., eene groote kopermijn, alsmede in den omtrek topazen, ametisten, karniolen en jaspis. 2. Turk. Aziat. dorp, prov. Natolië.

KUREAK, Aziat. riv. in Kabul, loopt door Makran, en valt in de Ind. zee.

KUREE, zie Ourga.

KUREGA, Rus. eil., gouv. Archangel, in den mond der Onega.

KUREN, zie Letten.

KURENK, Aziat. riv. in Beludschistan, prov. Mekran.

KURETSCHE (ARGENNUM), kaap op het Turk. eil. Mitilene, bij de stad Molivi.

KURETY, Hong. dorp in Zevenbergen, kom. Zarand, met eene goudmijn.

KURG of *Kurga*, O. Ind. distr., bij het Ghauts gebergte, tusschen kaap Dilly en de bronnen van den Taweri in Mysore, groot 50 V. M. De rajah is den Engelschen cijnsbaar.

KURGAN, Rus. kreits, gouv. Tobolsk, tusschen 81. 56. en 84. 48. L., en 51. 18. en 55. 4. N. B., ten O. van Orenburg gelegen, en door den Tobol, die hier de Uj, de Kurgamysch en de Tschernoi ontvangt, bespoeld. De grond is meestal vlak, grootendeels tamelijk vruchtbaar en levert veel koren en hout op. 2. Stadje in voorn. Rus. kreits, aan den Tobol. 82. 36. L. 55. 19. N. B. 3. Perz. riv., prov. Chorasan.

KURGOMMAH of *Kargama*, O. Ind. stad, prov. Gundwana, in eene woeste landstreek, verblijfplaats van een opperhoofd der Goands, die op eenen lagen trap van beschaving staan. 100. 11. L. 23. 11. N. B.

KURIA-WOLOSCHKA, Rus. riv. en stad, gouv. Simbirsk, met 3,000 inw.

KURIAN of *Ghurian*, Perz. stad, prov. Chorasan, door CHRISTIE bezocht.

KURIAPALLI, O. Ind. stad, prov. Travancore, presidentschap Bombay.

KURIAT, vervallen Arab. zeehaven van Ommon; ten Z. van kaap Kuriat; 7 mijlen Z. O. van Muscat.

KURIATEIN, Turk. Aziat. dorp, prov. Damascus, sandschakat Hems.

KURIATRAK, Rus. dorp en meer, gouv. Orenburg.

KURIKUS, Turk. dorp van Morea.

KURILAUT, Aziat. stad in Tartarije.

KURILEN of *Kurilische eil.* (Kurelskoi Ostrow), groote keten van eil., welke zich van de punt van het Rus. Aziat. schiereil Kamschatka, tot aan het Japansche eil. Jesso uitstrekt, en even als de Aleuten, de zee van Kamschatka, hier de zee van Ochotsk, aan de O. zijde sluiten. Zij strekken zich uit van 162. 39. tot 174. 4. L., en van 43. 48. tot 50. 56. N. B., en beslaan (volgens SCHUBERT) ongeveer 145¾ V. M. Zij zijn 26 in getal, en worden in *Noordelijke* of *Russische*, en *Zuidelijke* of *Japansche Kurilen* onderscheiden.

KURILEN (NOORDELIJKE of RUSSISCHE), 19 der Kurilische eil., ten N. van het kanaal van Boussole, tusschen 169. 16. en 174. 4. L. en 46. 50. en 50. 56. N. B., sedert 1713, en wel door de Nederlanders, ontdekt. Waarschijnlijk zijn zij door eene vroegere omwenteling ontstaan; mogelijk wel de hooge toppen van het land, dat eens de golf van Ochotsk vulde, en welligt door eene vulkanische verwoesting of eene overstrooming in de zee zonk. Zij zijn van verschillende grootte, en hebben hooge bergen, die wel tot 3000 voeten opklimmen, en naar de kust zacht afloopen; onder dezelve ziet men ook vulkanen. Tusschen deze bergen heeft men meestal diepe, doch zeer naauwe dalen, welke door kleine beken bespoeld worden; hier en daar zijn ook kleine meren. Eenige eil. hebben gebrek aan water. De kusten zijn meestal van stijle rotsen en klippen omringd, en de branding is er, op vele plaatsen, zoo sterk, dat men slechts hier en daar ten anker kan komen. Daarenboven is de stroom, tusschen de onderscheidene eil., buitengewoon sterk. De luchtsgesteldheid is er ruwer dan men onder zulk eene breedte verwachten zou, en altijddurende mist bedekt den gezigteinder der eil., welke, over het algemeen, weinig aantrekkelijks hebben. In het N. heeft men slechts kreupelhout, doch in 't Z. vindt men reeds goed timmer-

merhout, vooral voor de schepen. GOLOWIN spreekt ook van eenige planten. Er zijn onderscheidene viervoetige dieren, vele soorten van vossen, beeren, wolven, sabels, reeën, honden, ratten en muizen, alsmede zeeleeuwen, zeebeeren, robben, walvisschen, dolfijnen, enz. Verder eene groote menigte strand- en watervogels, en geen mindere voorraad van de meeste soorten van visschen, vooral zalm, kabeljaauw, haring, bot, enz. Het delfstoffelijk rijk brengt koper, ijzer, zwavel, sal-amoniac, enz. op. Echter zijn de voortbr. dezer eil., die nog door geene natuurkundigen bezocht zijn, weinig bekend. Waarschijnlijk zijn de Kurilen uit Kamschatka bevolkt, daar de niet zeer rijke inw. den echten Kamschatdalen volkomen gelijken, en dezelfde levenswijze, zeden, gebruiken, gewoonten, taal en woningen hebben. Ook bij hen is de hond het eenigste huisdier, hoewel hij niet overal tot trekken gebruikt wordt. De jagt, visscherij en vogelvangst zijn hunne middelen van bestaan. Hun voornaamste voedsel bestaat in eenige kruiden en wortelen, en hetgeen de jagt oplevert. Zeehonden en walvisschen voorzien hen in de verdere behoeften des levens. Met de vellen der otters, vossen, enz. betalen zij hunne belasting, schoon die niet geregeld ingevorderd wordt, daar de kroon zich weinig over hen bekommert, en alleen de Amer. Comp. hier hare gemagtigden heeft, om vellen in te koopen, en pelsdieren te laten jagen. Voorheen werden deze eil. ook wel naar den rang, waarin zij naast elkander liggen, genoemd; doch dit geschiedt nu niet meer. De 19 Russische eil. heeten nu: Alaid, Sumshu, Poromushir, Shirinki, Monkonrushi, Shiashkotan, Ikarma, Tschiriukotan, de Val, Mussir, Raukora, Matua, Rashana, Sredney, Ushisir, Ketoy, Onekotan en Simusir.

KURILEN (ZUIDELYKE of JAPANSCHE), deze liggen ten Z. der vorige, en worden door de Japannezen tot hunne bezittingen gerekend, schoon de Rus. Amer. Comp. op dezelve aanspraak maakt. Zij liggen tusschen 164. 10. en 170. 30. L. en 43. 35. en 46. 40. N. B., en komen in vele opzigten, met de vorige overeën; zij zijn echter niet door Kamschatdalen, maar alleen door Aino's bewoond, die wel ruwer en onbeschaafder, doch tevens vriendelijker dan op Jesso (zie dat art.) zijn. Op de grootste eil. hebben de Japannezen posten, hoewel zij nu en dan ook door de schepen der Rus. Amer. Comp. bezocht worden. Zij hebben voor de Japanezen geene andere waarde dan om de visscherij en wel bijzonder om de haringvangst, die hier van veel belang is. Zij zijn: Broughton's eil., Zuid en Noord Torpoy, Urup, Itorpu, of Spangberg's eil. en Kunashir.

KURILSKOI, Rus. Aziat. meer op 't schiereil. Kamschatka.

KURILOFKEN, Rus. D., gouv. Pensa.

KURILO ROSSI, vlek op het Kurilisch eil. Urup, met een Rus. Amer. handelskantoor.

KURIM, zie Kaurzim.

KURIMA, Hong. D., kom. Sarosch.

KURIMPUR, Aziat. stad in Beludschistan.

KURIN, zie Cayron.

KURISONDA, Turk. Aziat. dorp in Karamanië; 20½m. N. N. O. van Tocat.

KURISCH-HAFF, Pruis. zeeboezem, of, omdat dezelve zoet water heeft, ook wel meer genoemd, in de prov. O. Pruisen, kreits Memel, 13 mijlen lang en 6 mijlen breed, en eene oppervlakte van 28¼ V. M. beslaande, terwijl dezelve door eene 15 m. lange bank, *Kurische Nehring* genoemd, van de zee afgescheiden is. Hare uitwatering is de haven van Memel.

KURISIMA, Japansch eil. bij Niphon.

KURIT, zie Graen.

KURJUNKA, Rus. riv., gouv. Saratow.

KURKAN, Perz. distr., prov. Mazanderan, met de hoofdpl. Kurkan, aan de riv. van dien naam, welke op den Alt Burs ontspringt, door Meidan sultan loopt, en beneden Astrabad, bij Abesgur, in zee valt.

KURKULDSCHAK, Aziat. riv. in Chin. Mongolië.

KURKO, Turk. kaap in de Middell. zee.

KURKUND DARJA, Aziat. riv. in Klein Bucharije, welke in 't meer Lok-Nor stroomt.

KURKUMBHOSE, O. Ind. stad, prov. Aurungabad.

KURLA, Rus. dorp, gouv. Perm.

KURLE, Chin. stad, land Turfan, aan de Khaidu, met 4000 inw.

KURMA, Afr. dorpje in Darfur.

KURMILLA, O. Ind. handelstad, prov. Aurungabad, met een sterk fort.

KURMUCHA, Tart. D., prov. Kacheti.

KURMUD, Aziat. stad in Beludschistan, prov. Makran, distr. Urbu.

KURMUNAH, Aziat. dorp in Tartarije.

KURMYSCH, Rus. kreits, gouv. Simbirsk, tusschen 63. 30 en 64. 40. L. en 54. 51. en 55. 39. N. B. gelegen, groot 72 V. M., met 80,000 inw. De grond is golvend, wordt door de Sura en Kurmyscha bespoeld, en is vruchtbaar. De voor-

voormalige overvloed van hout is veel verminderd. Veeteelt is de voornaamste tak van bestaan. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, aan de Kurmyscha, met 1300 inw., landbouw en scheepvaart. 64. 4. L. 55. 30. N. B.

KURNA, O. Ind. stad, prov. Delhi. 2. Arab. stad, prov. Yemen.

KURNALLA, O. Ind. stadje, prov. Aurungabad.

KURNARDIWO, O. Ind. eil. bij Ceylon.

KURNAU, O. Ind. stad, prov. Aurungabad, met eene vesting.

KÜRNBACH, Hes. vlek, vorst. Starkenburg, met 800 inw.

KURNIK, zie Kornik.

KURNOKORIO, Turk. D., eil. Naxos.

KURO, zie Ourga.

KUROSAKI, Jap. stad, op 't eil. Ximo.

KUROSZWEKI, Pool. stadje, waiw. Sandomir, met 144 huizen.

KUROTSCHIN, Rus. golf der Kaspische zee.

KUROW, Pool. vlek, waiw. Lublin; 270 huizen. 2. Pruis. D., regdst. Cöslin.

KURP, Rus. Aziat. riv. in Klein Kabarda.

KURRABAGH, stad in Afghanistan, prov. Kabul. 33. 28. N. B. 85. 40. L.

KURRAH, O. Ind. riv., prov. Aurungabad. 2. O. Ind. stad, prov. Allahabad, aan den Ganges. 25. 41. N. B.

KURREMABAD, W. Perz. riv., prov. Kiurdistan.

KURRUM, O. Perz. riv., lands. Sind.

KURSCHINSK, Rus. D., gouv. Orenburg.

KURSCHUNTI, Turk. D. in Romanië.

KURSK, Rus. gouv., tusschen Orel, Woronesch, de Slobodische Ukraine en Tschernigow, of tusschen 51. 14. en 56. 8. L., en 50. 30. en 52. 26. N. B. gelegen, en op ruim 700 V. M. 1,611,100 (SABLOWSKY heeft 1,424,900) inw. bevattende. De grond is wel zonder bergen, maar heeft toch vele heuvels, hoogten en hooge landruggen. De voorn. riv. zijn: 1 de Donez, met den Oskol; de Usotscha met de Fatesch; de Psol met de Pena en Sudscha; de Worskla en Karotscha. 2. De Sem of Seim, met de Swapa, de Rula, de Kur, de Tuskara en de Tim. Meren van belang zijn er niet. De luchtsgesteldheid is bij den hoogen, droogen grond, zeer zacht. Van het begin van December tot Maart is er ijs. Verder is het er gezond, en alles komt in dit vruchtbaar gouv. voort: winterrogge en tarwe, gerst, haver, erwten, boekweit, gierst, hennep, tabak, moesgroenten, vele boomvruchten, vooral appelen, kersen, pruimen en noten; komkommers, meloenen, enz. Hout is er niet genoegzaam. Er zijn ook vele wolven, vossen, hazen, gevogelte, enz. De veeteelt is er zeer uitgebreid, en de weiden zijn heerlijk. Er zijn goede paarden, schapen, geiten, veel varkens, hoenders, bijenteelt, enz. Van delfstoffen is er weinig ijzer, kalk, vuur- en andere steenen, salpeter, enz. Fabr. zijn er alleen in de steden, en deze leveren laken en wollen stoffen, zeep, was, leder, zeildoek, tafelgoed, linnen, papier, salpeter en vooral brandewijn. De uitvoer bestaat in koren, meel, gort, brandewijn, boomvruchten, hennep, olie, tabak, katoen, huiden, leder, wol, talk, was en salpeter. De voornaamste koopsteden zijn Kursk en Belgorod. De inw. zijn Groote en Kleine Russen, en de adel is er talrijk. De prov. heeft met Orel, eenen gemeenschappelijken gouverneur. De inkomsten worden op 5,765,000 roebels begroot. 2. Rus. kreits in voorn. gouv., tusschen 53. 37. en 54. 28. L., en 51. 30. en 51. 59. N. B. gelegen, en op ruim 30 V. M. 95,000 inw. bevattende, door de riv. Sem, Tuskoe, Kusa, enz. bespoeld. 3. Hoofdstad van voorn. Rus. gouv. en kreits, zetel van den gouverneur en aartsbisschop, aan de vereeniging der Tuskar of Tuskara en de Kur. Zij is met palissaden omringd, heeft naauwe en kromme straten, 12 steenen en 4 houten kerken, 2 kloosters, 1 seminarium voor priesters, 1 gymnasium, 1 militaire school, 1 hospitaal, 1 werkhuis, 1 vondelingen en 1 invalidenhuis, verscheidene gebouwen van de kroon, 100 winkels, en ongeveer 20,000 inw., die 36 looijerijen, 7 wasfabr., en 15 tigchelövens hebben, en handel op Petersburg en Moskow drijven; terwijl zij voor was, talk, olie, touw, varkensborstels, vossen- en wolvenvellen, die zij naar Petersburg, en horenvee, en paarden, die zij naar Moskow zenden, onderscheidene waren uit Europa en China ontvangen, waarvan zij de omliggende plaatsen voorzien. Het hout komt uit Orel. De stad is door heerlijke tuinen omringd. 54. 7. L. 51. 43. N. B.

KURSLACK, een der vier kerspelen der vier landen in het gebied van de vrije stad Hamburg, ambt Bergedorf.

KURSOA, O. Ind. riv., prov. Orissa.

KURSTAGH, voorgebergte van den Taurus in Aziat. Turkije, tusschen Passim en Kaghseman.

KURSZANY, Rus. stad, gouv. Wilna. 2. Rus. stad, gouv. Orenburg, met 2550 inw. 3. Rus. vlek, gouv. Perm.

KURTAMYSCH, Rus. stad, gouv. Orenburg,

burg, kreits en aan de riv. Tschelebinsk, met 2600 inw. 2. Rus. dorp, gouv. Perm.

KURTEA DE ARDFISH, Turk. stad, in Walachië, aan de riv. Kurtea.

KURTIACH, 3300 voet hooge berg in Macedonië, N. O. van Salonica.

KURTOWIANY, Rus. stad, gouv. Wilna.

KURTSCHUGAN, Rus. riv., gouv. Cherson.

KURTSCHUM, Aziat. riv. in Chin. Mongolië, valt in den Irtysch.

KURUDERE, Turk. dorp in Kirkilysse.

KURUME, Japansche stad op Niphon.

KURUN, zie Taurus.

KURURA, stad op 't eil. Eri-Klithu, een der Aziat. Carolinen.

KURU-TSCHESME, Turk. dorp, aan de straat van Konstantinopel.

KURZEK, Rus. riv., gouv. Volhynië.

KURZELOW, Pool. stadje, waiw. Sandomir, met 143 huizen.

KURZENTNIK, zie Kauernik.

KURZIM, zie Gurei.

KURZIWODY, zie Hünerwasser.

KUSAMO, Rus. dorp, gouv. Finland.

KUSATZ, Japansche stad, eil. Niphon.

KUSCHAN, Turk. Aziat. stad, sandschakat Kodja-Ili. 2. Afr. stad, in Senegambië, rijk Bondoe.

KUSCHEN, Arab. stad in Schadschir.

KUSCHIK, Rus. riv., gouv. Wiatka.

KUSCHIMOSI, Jap. stad, eil. Ximo.

KUSCHKO-BLATO, Turk. meer in de prov. Bosnië.

KUSCHLAN, Aziat. D. in Beludschistan.

KUSCHUNG, Perz. stad, prov. Chorasan, aan den voet des Kaukazus.

KUSCHWINSK, Rus. vlek, gouv. Perm, aan de Tura, met 1600 inw. en ijzersmederijen.

KUSEMUKSCHI, berg in Chin. Mongolië, prov. Ili.

KUSH GUFER, Perz. D., prov. Fars.

KUSI, O. Ind. riv. in Bengalen, valt in den Ganges.

KUSKIN, Turk. Aziat. D. in Natolië.

KUSLACH, O. Ind. stad in Bengalen, distr. Purneah, met 11,000 inw.

KUSKOWO, Rus. dorp, gouv. Moskow, met een slot, park en diergaarde.

KUS-KUS-KE, zie Koos-koos-ke.

KUSMA, Arab. stadje in Yemen, op eenen berg; 16 m. O. N. O. van Miedniki.

KUSMINA, Rus. dorp, gouv. Tambow.

KUSMODEMJANSK, Rus. stadje, gouv. Kasan, aan de Wolga, met houten huizen, 1470 inw. en 6 kerken. 56. 22. N. B.

KUSNEZK, Rus. stad, gouv. Saratow, met 4,530 inw. en vele smederijen. 64. L. 53. N. B. 2. Rus. stad, gouv. Tomsk, aan de Tom, met 3000 inw. en handel in pelterijen. 53. 20. N. B.

KUSNEZKOI, Rus. meer, gouv. Twer.

KUSNEZKISCH GEBERGTE, zie Altai.

KUSNOJAWA, Jap. riv., eil. Ximo.

KUSNIK, Turk. dorp in Bulgarië.

KUSSARTSCHOI, Aziat. riv. in Daghestan, prov. Kuba, die in de Kaspische zee valt.

KUSSE-ALEXANDROWSK, Rus. dorp, gouv. en kreits Perm, aan de Kusa.

KUSSEL, Beij. stadje, Rijnkreits, aan de Glan, met 1300 inw.

KUSSONAN, W. Afr. D., rijk Bondoe.

KUSSEIR, Afr. dorp in Op. Egypte, aan den regter oever van den Nijl.

KUSSEN, Pruis. D., regdst. Gumbinnen.

KUSSER, Ind. riv., prov. Hyderabad.

KUSSI, Japansche stad van Niphon.

KUSSIA, tak der Rus. riv. Tobol.

KÜSSNACHT, Zwits. vlek, kanton Schwytz, met handel. In de nabijheid vindt men nog de ruïnen van het kasteel van GESSLER, en den hollen weg, waar GESSLER door TELL gedood werd. 2. Zwits. D., kanton Zürich; 1700 inw.

KUSSNACHTER-SEE, zie Vier Woudsteden meer.

KUSSUJE, Perz. D., prov. Chorasan.

KUSSUK, Perz. dorp, prov. Kerman.

KUSSURD, Aziat. D. in Beludschistan.

KUSSURKUND, Aziat. distr. van Beludschistan, prov. Makran, ten O. van Buschkund, eene aanzienlijke hooge vlakte, welke door den Nugor wordt bespoeld. De grond is deels bebouwd, en de akkers zijn tegen alle aanvallen, door batterijen beschut. 2. De hoofdstad van gen. distr., aan den Nugor, wel versterkt, en met een fort.

KUSSURSU, Turk. Aziat. riv., prov. Wan.

KUSTERDINGEN, Wurt. dorp, kreits Zwarte Woud, ambt Tubingen.

KÜSTRIN, Pruis. kreits, regdst. Frankfort, bevat op 13½ V. M 28,300 inw. Hij ligt aan de beide zijden van den Oder, die hier de Warthe ontvangt. De W. zijde is meest broekland; de O. is hoog, en heeft goede bosschen. De voorn. tak van bestaan is de veeteelt, terwijl de landbouw genoegzaam koren, vlas, hop en tabak oplevert. 2. Hoofdstad van voorn. Pruis. kreits, eene sterke vesting, ter plaatse, waar de Warthe in den Oder valt, door moerassen omringd. Zij bevat de eigenlijke stad en vesting, welke slechts klein is; de nieuwe stad, de schans over den Oder, en 3 voorsteden, en heeft 1 luth., 1 herv. kerk, 1 luth. en herv. gymnasium, 1 lazareth, 1 werkhuis. 6,000 inw. en velerlei fabr. 52. 21. L. 52. 55. N. B.

KUSZDU, zie Keysd.
KUSZKOWO, zie Kuskowo.
KÜSZNACHT, zie Küssnacht.
KUT, Turk. Aziat. sandschakat en vlek, aan den Eufraat. 2. K. *Zaratow*, Rus. volkplanting, gouv. Saratow.
KUTAHE, een der Austr. Vriendschaps eil., zeer hoog, door een kanaal van Nieuw Taboetatoe gescheiden, volkrijk en vruchtbaar. Het werd door SCHOUTEN en LE MAIRE ontdekt, die deze twee eil. Cocos en Verraders eil. noemden.
KUTAHIA, ook *Phyrgia Salutaris* of *Germian* genoemd, Turk. Aziat. sandschakat, bijna midden in de prov. Natolië gelegen, door den Muradtagh begrensd, met vele sneeuwbergen en Alpen, waaronder de Katschu-Baba, de Tschenkilis, de Kasaklibeli, de Achirtagh (waarop de Turkomannen hunne kudden weiden), de Aktagh, enz., en wordt door de Meinder, Kodos en Pursak bespoeld. In weerwil der bergen is het toch een zeer bekoorlijk land, dat vele uitgestrekte dalen en eene zuivere en gezonde lucht heeft. De voortbr. zijn: vee, boomvruchten, genoegzaam koren, zijde, katoen, enz. 2. K. of *Cotyäum*, hoofdstad van voorn. Turk. sandschakat en van de geheele prov. Natolië, de zetel van den pacha en van den opperregter van Natolië, schilderachtig, aan het hangen van den Pursak-Tagh gelegen, met een oud kasteel, op eene hooge rots; eene oude vierkante moskee van eene bijzondere gedaante, 49 andere moskeën met steenen koepels; 4 Armenische, 1 Grieksche kerk, verscheidene marktplaatsen, die ALI BEY zeer goed van meel, moesgroenten, vleesch en boomvruchten voorzien vond, onderscheidene karavansera's en baden; maar de straten zijn morsig, slecht geplaveid, en met eene beek doorsneden. De huizen zijn deels van steen, deels van hout. Het getal der inw. beloopt, volgens MALTEBRUN en KINNEIR 50,000, waaronder 5,000 Grieken en 1000 Armeniërs. Men vindt er eenige katoenfabr. en handwerken, en handel in galnoten en boomvruchten. De schoonste wandelplaatsen zijn die van Aksu, Sultan Baghi, Kebkis en Sultan-Bajazet. In den omtrek zijn vele wijnbergen, en eene witte klei, waaruit pijpenkoppen gemaakt worden. 47. 52. L. 39. 25. N. B.
KUTAHNÉE, O. Ind. stad in Allahabad.
KUTAIS, KHUTAISSE of *Kotatis*, hoofdstad van de Rus. Aziat. prov. Imirethi, de zetel van den gouverneur en van eenen bisschop, aan de Rion, met eene zeer vervallene vesting, die echter weder hersteld wordt, benevens de overblijfsels van eene hoofdkerk, en eene moskee, 6 kleine kerken en over het geheel eene verzameling van puinhoopen, tusschen welke, in kleine huizen, omtrent 100 huisgezinnen wonen, die van den handel te land, den tuin- en wijnbouw bestaan. 39. 48. L. 42. 17. N. B.
KUTAISSE, zie Kutais.
KUTALLI, Turk. eil. der Marmerzee.
KUTCHICK-SOUI, Turk. Aziat. riv., valt in de straat van Konstantinopel.
KUTEL-MALLU, vermaarde Perz. bergpas in de prov. Farsistan.
KUTERLAND, Eng. eil., nabij Man.
KUTHSDORF, zie Kutzdorf.
KUTGES, tak van de Aziat. riv. Taurus.
KUTHI, Turk. Aziat. D., prov. Bagdad.
KUTI, Aziat. stad in Tibet. 2. Zie Koeti.
KOTIKADO, Turk. dorp, eil. Tine.
KUTJEWO, Hong. vlek in Slavonië, distr. Poschega, hoofdplaats van eene heerl. van 5 dorpen. 45. 29. N. B.
KUTKORZ, Galicisch dorp, kreits Zloczow, aan de Poltew.
KUTMA, Rus. riv., gouv. Nishegorod.
KUTNO, Pool. stadje, waiw. Masovië, met houten huizen, en 2550 inw., waarvan de helft joden zijn. Er zijn brouwerijen, branderijen en 5 jaarmarkten.
KUTOMAR, Rus. Aziat. riv., gouv. Irkutsk.
KUTOMARSK, Rus. Aziat. dorp, gouv. Irkutsk.
KUTOW of *Kuty*, Galicisch stadje, kreits Kolomea, met 5,300 inw.
KUTRA, O. Ind. stad, prov. Allahabad. 97. 2. L. 25. 45. N. B.
KUTREKI, Arab. visschersdorp in Aman.
KUTRU of *Koetroe*, W. Afr. dorp aan de Ivoorkust, aan de Rio de Lagos, met handel in ivoor.
KUTSCH, golf van de Kaspische zee in Turk. Dschagatai, met de haven Margischlak. 2. Zie Balludsche. 3. Lands. in Beludschistan, distr. Kheirpur.
KUTSCH GUNDAWA, Aziat. prov. in Beludschistan, tusschen de Brahukiten en den Indus, ten N. en O. aan Afghanistan grenzende, terwijl ook het afzonderlijk gelegen stuk Hurrund-Dajel tot hetzelve behoort, met hetwelk het 410 V. M. beslaat. Het land is vlak en zeer vruchtbaar, en door de riv. Nari en Kauhi bespoeld, waaruit eene menigte kanalen zijn afgeleid. De inw. zijn enkel Jethen, die allen in dorpen wonen, en onder zekere bepalingen en vrijheden het land bezitten, dat hun, door de Beludsche en Brahusche opperhoofden,

als leenheeren is toegestaan. De warmte is hier in den zomer zeer sterk. De khan van Kelat heeft eenen stadhouder in de hoofdstad Gundawa.

KUTSCHBURG, zie Koziobruk.

KUTSCHE, khanschap in het Chin. lands. Turfan, door de Khaidu en Beigan bespoeld, rijk in koren, vlas (waarvan linnen gemaakt wordt), vruchten, paarden, horenvee, kameelen en schapen. Volgens den heer DSAN VUNSILUJU, zou onder de bergen van dit land een vulkaan zijn. Het regent hier zelden, daarom heeft men uit de Beigan verscheidene kanalen afgeleid, om het land van water te voorzien. Voor de bezitneming der Chinezen, telde dit land 30,000 inw. Het heeft zijnen eigenen khan, die den titel van *akimbeck* voert, en van wien ook het vorst. Schajar afhangt. Het khanschap moet aan China 2000 zakken koren, 14 centenaars koper, en eenige centenaars salpeter opbrengen. 2. K., oudtijds *Gaisa*, de hoofdstad des lands, en verblijfplaats van den *akimbeck* en den Chin. gouverneur, aan de Khaidu, met eenen muur omringd, heeft 4 poorten, een garnizoen van 3000 Chinezen, en 1000 inw., die zeer goed linnen weven, en in zwavel, salpeter, koper en kamfer handelen. De stad is door vele boomgaarden omringd, en in de nabijgelegene bergen vindt men holen, waarin voorheen pelgrimmen woonden, en de afbeeldingen van godheden, benevens opschriften gevonden worden.

KUTSCHENG, Chin. stad op Corea.

KUTSCHEU-FOE, Chin. stad, prov. Tschekiang, aan de Tsiëntang, met veel handel op Fokiën, naar hetwelk men over den steilen berg Sienhoa, eenen straatweg gemaakt heeft, welke jaarlijks, door meer dan 10,000 lastdragers met waren bereisd wordt. 136. 43. L. 29. 3. N. B.

KUTSCHIDA, Rus. Aziat. riv., welke in de Witem, en met deze in de Lena valt. 2. Rus. Aziat. meer, gouv. Irkutsk.

KUTSCHIÜNSKA, Rus. meer, gouv. Tomsk.

KUTSCHORI, Aziat. D. in Beludschistan.

KUTSCHUK KAINARSCHI, Turk. D. in Bulgarië, aan den Dristra. 2. K. of *Kutschuk Mendres*, Turk. Aziat. riv. in Natolië, valt in de golf van Sikla Nova.

KUTSCHUKKOI, Rus. D., gouv. Taurië.

KUTSDORF, dorp in Schwarzburg-Rudolstadt, ambt Schwarzburg; 550 inw.

KUTSE, Rus. Aziat. distr., prov. Daghestan, met 12 dorpen, door Kumuken en Turkomannen bewoond, waarin de eersten van de zijdeteelt, de laatsten van de veeteelt bestaan. Ook zijn er naftabronnen. Tusschen de Groote en Kleine Buam woont een Tartaarsche stam, *Berego* of *Berekotsch* genoemd in eenige kleine dorpen.

KUTSUK, mond van den Donau.

KUTTAIR of *Kuttahir*, zie Rohilcund.

KUTTAG, Turk. Aziat. bergketen van den Taurus, sandschakat Erzerum, loopt naar de Zwarte zee.

KUTTEJAR, hoofdstad van 't W. Afr. kon. Oberjani, in Senegambië.

KUTTENBERG, HORA-KUTTBA, Boh. stadje, kreits Czaslau, met een kon. paleis, schoone kerken, eene voorstad *Kank* genaamd, 6,200 inw., metaal-, stijfsel- en kruidfabr., zilver- en salpeterziederijen, zilver-, lood- en kopermijnen.

KUTTENPLAN, Boh. vlek, kreits Pilsen, met 650 inw., eene ijzerhut, aluin- en vitrioolziederijen. 53. 49. N. B.

KUTTIEVA, zie Kutjewo.

KUTTINA of *Kuttinja*, Slavonisch vlek en heerl., kom. Posega. 45. 29. B.

KUTTLAU, Pruis. vlek, Silez. regdst. Liegnitz, met 1360 inw.

KUTTNO, zie Kutno.

KUTTOO, O. Ind. fort, prov. Gurwal.

KUTTORE, O. Ind. stad, prov. Kaferistan, op den top van eenen steilen berg. Zij is de hoofdstad van een distr. van dien naam, waarover zie Kaferistan.

KUTTUBDEA, O. Ind. eil in de golf van Bengalen, bij 't distr. Chittagong. 21. 55. N. B. 109. 34. L.

KUTTUNPOOR, O. Ind. stad in Berar.

KUTUCTU, Chin. stad en riv. in Schurra-Mongolië.

KUTUN, een der acht monden van de Wolga in de Kaspische zee.

KUTUSOF, Aziat. kaap en baai aan de W. kust van 't Jap. eil. Jesso, op 42. 38. N.B. 2. Eil. door KOTZEBUE in de Zuidzee ontdekt, doch daar het door hem benoemde Suwaroff, op dezelfde lengte en breedte van de *Pudacares* en *Browns-range* ligt, door ons als eene nieuwe ontdekking, in twijfel getrokken.

KUTURAGUR, O. Ind. stad in Mysore.

KUTZDORF, Pruis. D., regdst. Frankfort.

KUTZNETZKISCHE ALTAI, tak van 't Aziat. gebergte Altai, van de Om naar de Tom en de Jenisea, in Aziat. Rusland loopende, 180 à 300 voeten hoog; deels met bosschen, deels kaal, en uit graniet bestaande.

KUWANA, zie Kiwana.

KUWASCHIR, zie Berdaskir.

KUWERA (ZUSTER VAN), groep van

8 of 9 eil., bij de Arab. prov. Hedsjas, beneden kaap Ibrahim.

KUWLOW, Pool. D., waiw. Podlachië.

KUWNIK, Pruis. stadje, regdst. Posen, met 1300 inw.

KUXBOLL EN SONDERGAARD, Deen. vlek in Holstein, met 1140 inw., die van de scheepvaart leven.

KUYANG, Chin. stad van Korea.

KUYEHO, Chin. riv., prov. Schensi.

KUYUENTSCHEU, Chin. stad in Schensi.

KUZENHAUSEN, Fr. dorp, dep. Neder Rijn, arr. Hagenau, met 1080 inw.

KUZMIN, Rus. stadje, gouv. Podolië.

KUZNIAK, Pool. D., waiw. Sandomir.

KUZNICA, Rus. D., prov. Bialystok.

KUZOBERHAMMER, Pruis. dorp, regdst. Oppeln, met ijzersmelterijen.

KWADIJK, Nederl. D. in N. Holland, kwartier Hoorn; ¼ uur van Purmerend.

KWANSCHGARA, Rus. Aziat. dorp en vesting, prov. Imirethi.

KWASSITZ, Morav. D., kreits Hradisch.

KWATACHEWI, Rus. Aziat. dorp en riv. in Georgië.

KWETERITZ-ZICHE, Tartaarsche vesting, prov. Kachethi, aan de Utotzchewi.

KWETKIK, Rus. dorp in de Slobodische Ukraine.

KWIDZIN, zie Mariënwerder.

KWIECISZEWO, Pruis. dorpje, regdst. Bromberg, kreits Mogilno, met 400 inw.

KWETO, Tartaarsch dorp in Kachethi, bij het dal Utotzchewi.

KWIKKI, Rus. dorp, gouv. Kiow.

KWIRILI, tak der Aziat. riv. Rion.

KWUTH, Aziat. stad in Beludschistan.

KYBURG, Zwits. D., kanton Zürich.

KYDAPORO, O. Ind. stad van Malabar.

KYEHOLM, Deen. eil. bij Samsoë.

KYEM, Nederl. D., prov. W. Vlaanderen, arr. Veurne, met 750 inw.

KYEN, Aziat. eil. der golf van Perzië.

KYEOK-ZEIT, stad van Achter-Indië, rijk Birma, aan de Irawaddy, waar veel afgodsbeelden gemaakt worden.

KYFHOEK, Nederl. dorp in Z. Holland, distr. Dordrecht, met 910 inw.

KYFFHÄUSER, zie Kifhausen.

KYGMIL, zie Prins van Wallis kaap.

KYKOBAD, Perz. stad, prov. Segistan.

KYKDUIN, Nederl. hoogte in N. Holland, kwartier Alkmaar, bij Huisduinen, met eene vuurbaak. Zeeslag van DE RUITER 1673.

KYK IN DEN POT, Nederl. schans in N. Braband, buiten Bergen op Zoom, door KOEHOORN aangelegd.

KYL of *Windemeer* en *Lula*, Nederl. dorp, prov. en arr. Groningen. 2. Kaap aan de W. kust van het eil. Celebes.

KYLA, Zweed. stad in W. Gothland, prov. Wärmeland.

KYLBURG, zie Kyllburg.

KYLE, distr. in 't Schot. gr. Ayr.

KYLE of *Durnus*, en KYLE of *Tonge*, twee rotsklippen in de zee, bij het Schot. gr. Sutherland.

KYLL, Pruis. riv., die op de grenzen van de Nederlanden ontspringt, en beneden Trier in de Moezel valt. 2. Zie Stadt Kyll. 3. Kaap aan de W. kust van Celebes. 175. 46. L. 2. 30. Z. B.

KYLLBURG, Pruis. D., regdst. Trier.

KYLOE, Eng. dorp, gr. Durham; 960 inw. 2. Klein Deen. eil. bij Aland.

KYMENE, Rus. riv. in Finland.

KYMMREN, zie Breyzards.

KYN, Rus. eil. in de Oostzee. 2. Noorw. eil. op 61. 46. N. B.

KYNAST, Pruis. dorp, regdst. Reichenbach, kreits Hirschberg.

KYNDEE, O. Ind. stad, prov. Bahar. 103. 51. L. 24. 15. N. B.

KYNICA, Galicisch D., kreits Sandec.

KYNEKEPHALOS, beroemde vlakte in 't Turk. sandschakat Egribos.

KYNETON, zie Kington.

KYNSBERG, zie Koningsberg.

KYPE, Schot. riviertje, gr. Lanark.

KYPHANTA, Turk. stad van Morea, aan de golf van Napoli di Romania.

KYRAGUR, O. Ind. stad, prov. Gundwana, den rajah van Nagpore onderworpen. 99. 18. L. 21. 27. N. B.

KYRANTY, O. Ind. stad, distr. Cuch Bahar. 106. 36. L. 26. 45. N. B.

KYRAUT, O. Ind. distr., tusschen het geberte Himmalayah, en de prov. Bootan en Nepaul, door de Feesta bespoeld.

KYRE, Eng. dorp, gr. Worcester.

KYREEGUR, O. Ind. stad, prov. Oude, distr. Bareilly. 98. 37. L. 28. 18. N. B.

KYRESUN, zie Cerasonte.

KYRITZ, Pruis. stadje, regdst. Potsdam, kreits Oost Priegnitz, aan de Jägelitz, met 2320 inw.

KYRN, zie Kirn.

KYRO, Rus. riv., gouv. Finland.

KYROJAREW, Rus. meer, gouv. Finland.

KYS ALMAS, Hong. dorp in Zevenb., kom. Hunyad, met goud- en zilvermijnen.

KYSCHAU, Pruis. D., regdst. Dantzig.

KYSEK, zie Güns.

KYSILTASCHKOI, golf van de zee van Azof, bij 't schiereiland Tamun.

KYSUR, Aziat. riv. in Beludschistan.

KYTAK, zie Cuttack.

KYTHERE, Turk. dorp, prov. Kibris, in een dal, dat fijne zijde en olie voortbrengt, en 42 korenmolens heeft.

KYTHUL, O. Ind. lands. in Tahressar.

L', LE *of* LA, *voor Fransche namen gevoegd, en onder deze letter niet te vinden zijnde, zoeke men op de eigennamen, als:* l'AIGLE, *zie* AIGLE, *enz.*

LAA, Chin. riv., die na een' loop van 80 mijlen, in den Yan-tse-kiang valt.

LAA, LAAB of *Laba*, Oostenr. stadje, kreits Beneden den Mannhartsberg, op een eil. in de Taya, met 1270 inw.

LAACH, Pruis. D., regdst. Coblenz, met goeden wijnbouw. 2. Zie Lacher See.

LAACH AAN DE JAUERLING, Oostenr. vlek, kreits Boven den Mannhartsberg, bij den Donau.

LAAK, zie Bischofslaak.

LAALAND of *Lolland*, Deen. stift, uit de eil. Laaland en Falster bestaande, welke ten Z. van Zeeland, in de O. zee, gelegen zijn, en op ruim 30 V. M., 56,250 inw. bevatten. Het geheele stift maakt maar één ambt uit, dat te Marieboe den zetel heeft, en in 6 herreds verdeeld is. Men zie verder Falster. 2. Deen. eil., ten Z. W. en N. door de Oostzee omringd, en tusschen 28. 38 en 29. 31. L. en 54. 39 en 54. 58. N. B. gelegen, en ten O. door de Guldborgsford van Falster gescheiden. Het bevat op ruim 21 V. M. 40,000 inw., is geheel vlak, en zoo laag, dat de kusten dikwerf door de zee overstroomd worden. In het Z. heeft men groote zandbanken, het *Roode Zand* genoemd, en ten Z. en W. twee met eil. opgevulde zeeboezems, naar de daarbij gelegene steden Nakskow en Rodbye genoemd. Midden in 't eil. ligt het Marieboesche meer; ook zijn er eenige bronnen en beken. De grond heeft hier en daar veenen, die goeden turf opleveren; en is overigens zeer vruchtbaar. Laaland heeft, door de vele uitdampingen, voor vreemdelingen eene ongezonde lucht; maar de inboorlingen zijn daaraan gewoon. De voortbr. zijn: voortreffelijke tarw, rogge, gerst, haver, de beste erwten, boonen en linzen, aardappelen, rapen, kool, moesgroenten, boomvruchten, rundvee en varkens. Hout is er naauwelijks genoegzaam, doch de bijenteelt is er van belang. De adel heeft bijna alle eigendommen in bezit, hetgeen de welvaart van de burgers hinderlijk is. De fabr. zijn van geen belang. De uitvoer bestaat in: koren, boter, boomvruchten, vlas, hop, gort, was, honig, varkensborstels, mostaardzaad en turf. De voorn. handelplaatsen zijn Nakskow, Nystedt en Rodbye. De wegen zijn zeer slecht. Het eil. heeft eenen eigenen stiftsambtman, die te Marieboe zijnen zetel heeft. De bisschop wordt door den koning gekozen. Te Nakskow is eene geleerde school, en eene Laalandsche kweekschool voor schoolonderwijzers. De hoofdpl. is Marieboe.

LAANSCHITZ, zie Lausitz.

LAAR, Han. dorp, gr. Bentheim.

LAARA, Turk. Aziat. D. in Natolië.

LAARAT, een der Aziat. Molukken; 8 mijlen lang en 4 mijlen breed, ten N. O. van Timor gelegen.

LAAREN, Nederl. dorp in N. Holland, kwart. Amsterdam, bij Naarden.

LAARHOF, dorp op 't O. Ind. eil. Java.

LAAR'S BANK, ondiepte in den Indischen Oceaan. 136. 1. L. 5. 45. Z. B.

LAAS of *Losch*, Illyr. stadje, kreits Adelsberg, met looijerijen en handel in zeezout, leder en paarden. Hierbij is een vischrijk meer. 2. Fr. stadje, dep. Neder Pyreneën. 3. Twee Fr. dorpen, dep. Gers en Loiret.

LAASAN, LAHSEN of *Laase*, Pruis. dorp, regdst. Reichenbach, met eene ijzeren brug over het Striegauer water.

LAASPHE, Pruis. stadje, regdst. Coblenz, met 1330 inw. en ijzerwerken.

LAAUW WATERSKLOOF, Z. Afr. zendelingspl. aan de kaap de Goede Hoop.

LABA, zie Laa. 2. Rus. Aziat. riv. in Circassië, valt in de Kuban.

LABACK, een der Spaan. Philippijnen, eigenlijk tot den Soeloe archipel behoorende.

LABANJOW, O. Ind. stadje op Borneo, rijk Banjermassing.

LABAPI, Z. Amer. riv. in Chili, die op 37. 56. Z. B. in eene kleine baai van de Stille Zuidzee valt.

LABARTHE, beroemd Fr. dal, dep. Opper Pyreneën.

LABATIE-MONT-SALEON, Fr. dorp, dep. Opper Alpen.

LABATUTS, Fr. dorp, dep. Landes. 2. L. *Luignière*, Fr. D., dep. Op. Alpen.

LABBOCK, baai aan de N. O. kust van het eil. Borneo. 135. 41. L. 6. 2. N. B.

LABBRO, stad in den Kerk. Staat, legatie Rieti.

LABELOLANG, O. Ind. dorp op Java.

Labeger, Eng. dorp, gr. Devon.

Labejan, Fr. dorp, dep. Gers.

Labenagae, stad in Achter Indië, rijk Birma, aan de Irawaddy.

Laber, Beij. vlek, Regenkreits, met 770 inw. 2. *Groote en Kleine* L., 2 Beij. riv., die in den Donau vallen.

Laberagoe, stad in Achter Indië, rijk en prov. Birma.

Läbern of *Lebern*, Zwits. ambt, kanton Solothurn, aan den Läberberg, met 5,650 inw.

Laberweinting, Beij. D., Regenkreits, aan de Kleine Laber; 350 inw.

Labes, Pruis. stadje, regdst. Stettin, aan de Rega, met 2000 inw. en fabr. 53½. N. B. 2. Afr. stadje in Algiers, lands. Bugia, in het gebergte Labas.

Labescau, Fr. dorp, dep. Gironde.

Labia, Turk. stad, prov. Servië.

Labiau, Pruis. kreits, regdst. Koningsbergen, ten N. aan het Kurisch Haff grenzende, en op 19 V. M. 24,800 inw. bevattende. Het land is zeer vlak, maar in het N., alwaar de Gilge, met de Griebe, Tame, Alten-Gilge en Nemonin, naar het Kurisch Haff stroomt, zeer moerassig. Ten N. W. loopt de Deine. In het midden is het Henneberg-sche woud. De landbouw, veeteelt en bosschen geven de voorn. bezigheden. 2. Hoofdpl. van voorn. Pruis. kreits, aan de Deine en Friedrichgraben, met 3500 inw., linnenweverijen, looijerijen en handel. 38. 47. L. 54. 21. N. B.

Labischin of *Labiszyn*, Pruis. stadje, regdst. Bromberg, op een eil. in de Netze, met 1 voorstad, 3 kerken, 1 synagoge, 1520 inw., lakenweverijen en handel in hout. 52. 57. N. B.

Labo, stad aan de W. kust van Sumatra, met handel in peper. 3. 20. N. B.

Laboan of *Labooan*, O. Ind. eil. aan de W. kust van Borneo. 132. 46. L. 5. 20. N. B.

Labodde, Afr. lands. en stad aan de Goudkust, door negers bewoond, met eene Deensche factorij.

Labojee, D. op 't O. Ind. eil. Java.

Labon, kaap en stad op de W. kust van 't eil. Sumatra, met stofgoud en kamfer. 114. 26. L. 3. 10. N. B.

Labooan, zie Laboan.

Laborador, zie Labrador.

Labotitz, Boh. stadje, kr. Leutmeritz.

Laboureur, Chin. eil. van Husou, met laag geboomte.

Labradio, Port. dorp, prov. Estremadura, met wijnbouw.

Labrado, Z. Amer. riv. van Peru.

Labrador, groote landstreek in Eng. N. Amer., gouv. Newfoundland, in 1501 door den Portugees Gasparo di Cortereal ontdekt (schoon Cabot reeds in 1496 de O. kust zag), die het *Terra Verde*, en alleen het Z. gedeelte *Terra Laborador*, d. i. *tot den akkerbouw geschikt land*, noemde, welke laatste naam gebleven is, terwijl dit land naderhand door Forbisher, Davis, Gibbons, Hudson, James, Gillum, Curtis, Ellis, Smith en de Morav. broeders nader bekend gemaakt is, schoon echter tot heden toe onze kennis zich nog alleen tot de kusten bepaalt. Het land ligt tusschen de straat van Hudson, den Atl. oceaan, de straat Belle-Isle, die het van 't eil. Terreneuve scheidt, de golf en riv. van St. Lourens, Neder Canada en Nieuw Wallis of tusschen 298. en 322. 30. L. en 50. 50. en 63. 3. N. B., terwijl het volgens de kaart van Arrowsmith, de hiertoe behoorende eil. er onder gerekend, eene oppervlakte van 24,500 V. M. beslaat.

Het land schijnt, bij deszelfs aanzien, eene veel hoogere breedte te hebben, en geheel tot de poollanden te behooren. Het is den geheelen winter door met ijsschotsen bedekt, terwijl het binnenland, zoo ver men zien kan, uit hooge, met altijddurende sneeuw bedekte bergen, rotsen, holle dalen (door welke sneeuwriv. stroomen) en veengronden bestaat. Aan de O. kust zijn eenige schrale plaatsen, en aan de W. kust een weinig hout; doch ook deze laatste is weinig bewoond. Waarschijnlijk heeft echter het binnenland eene zachtere lucht. Curtis zegt, dat de dalen aldaar dennenhout en eenige planten voortbrengen. Aan de grenzen van Canada zijn groote bosschen, terwijl aldaar de Indianen eenige vaste woonplaatsen hebben. De Z. kust loopt van de baai der Zeven eil. tot aan kaap Charles, of van 311. 59. tot 322. 11. L. en van 50. 50. tot 52. 17. N. B. Zij is hoog, rotsachtig en eenzaam, met eenige bosschen en vele riv., als de Moisi, de Bassaniti, des Hauteurs, St. John, de Kanatschau, de Eskimo's, de Chousipi, de Opa-Chousipi, de Goynish, de kleine en groote Natashkeven, de Onegasca, de Wassacootai, de Oramane, de Watago-Jaki, die allen in de golf van St. Lourens uitloopen; de Augustin valt in de straat van Belle Isle. Onder de baaijen behooren voornamelijk de Groote baai, de Haha-, de Shecohia-, de Eskimos-, en Templejenbaai enz. Van de kapen noemen wij de Grandpoint, aan de straat van Belle Isle, en van de bergen Montsoli, tegen over de kust van Anticasti. De O. er-

kust is veel woester. Tot 60 graden is er nog eenig kreupelgewas, doch hooger is alles dor. Onder de menigte golven noemen wij hier St. Charles sound, ten N. van kaap St Charles, waarin de Salmon kreek uitloopt; de baai van St. Louis, de monden der aanzienlijke riv. St. Francis of Alexis; de Sandwichbaai, de Irucktote, de Ogbagtoke, Davis-inlet en de Unuty baai. De N. punt is kaap Chioley. Aan de N. kust, waar het altijd winter is, en slechts eenig mos groeit, vindt men Hope Advance baai. Velen vooronderstellen hier een groot meer, waarmede deze inham gemeenschap zoude hebben. Even zoo onbekend is de O. kust, schoon hier factorijen van de Hudson's baai Comp. gevonden worden. Men kent er de baai Musquito-Richmonds of Anti-Winipick, Eastman, de Ruperts riv., de Nordway en de Harriaman. Het binnenland is geheel onbekend. De luchtsgesteldheid is er zelfs zoo koud als in Groenland, onder 70. N. B. Van November tot Julij zijn de O., N. en W. kusten met ijsbergen en sneeuwvelden bezet. Door de vlijt der zendelingen is er in het Z. een weinig tuinbouw. Verder zijn de voortbr.: berken-, essen- en onderscheidene soorten van dennenboomen; vele soorten van beziën, wilde selderij, kort gras, eenig mos, en planten tegen den scheurbuik. Uit het mineraalrijk vindt men er: koper, ijzer, zwavel, mariënglas, verscheidene soorten van steen, vooral den vermaarden Labradorsteen, door de Morav. broeders in 1778 bekend geworden. Uit het dierenrijk heeft men er: alle soorten van pelsdieren, elanden, rendieren, bisons, Canadasche herten, muskusdieren, den Amerikaanschen hond, roode en andere vossen, lynxen, witte hazen, stekelvarkens, onderscheidene land- en ijsbeeren, bevers, otters, wezels, sabels, enz., wier pelterijen de Indianen voor Eur. waren verruilen. Verder walvisschen, robben in soorten, en alle soorten van zee- en riviervisch. Ook zijn er vele donsvogels, korhoenders, valken, havikken, uilen, raven, zeevogels en van de insekten de lastige muskieten. Jagt, visscherij en robbenvangst zijn de eenigste bezigheden der Indianen, welke hun voedsel en ook kleeding geven, die zij, even als hun huisraad, wapenen, enz. zelve maken. Meestal handelen zij met de kantoren van de Hudson's baai Comp. Het getal der Indianen en Eskimo's is ons niet bekend; zij hebben beide hun eigen bestuur. De eersten worden Berg-Indianen genoemd, en zijn in verscheidene stammen verdeeld, die elkander op den duur beoorlogen, en vooral onverzoenlijke vijanden der Eskimo's (zie dit art.) zijn. De godsdienst der beide volken is de heidensche. Doch de Morav. broeders hebben vele Eskimo's tot het christendom overgehaald, scholen gesticht, en er dus eenigen zweem van beschaving gebragt. De Engelschen hebben hier geene militaire posten, daar de woonplaatsen der Europeanen slechts bijzondere ondernemingen voor de visscherij, of der Morav. broeders zijn. De handel met de inw. is voor alle Engelschen vrij. Het land heeft geene staatkundige verdeeling, waarom men het gewoonlijk in de Zuid-, Oost-, West- en Noordkust onderscheidt.

LARREAULE of *Labreoule*, Fr. dorp, dep. Ned. Alpen.

LABREDE, Fr. dorp, dep. Gironde.

LABRIT, Fr. dorp, dep. Landes.

LABSEM, Fr. dorp, dep. Ned. Rijn, met steenkolen- en bergpikgroeven.

LABU, zie Killaloe.

LABUISSIERE, Nederl. dorpje, prov. Henegouwen, arr. Charleroi; 400 inw.

LABUK, O. Ind. baai en riv. op Borneo.

LABUN, Rus. stad, gouv. Volhynië, met 4,200 huizen. 2. O. Ind. eil. aan de N. O. punt van Borneo.

LABUSEGA, tak van de riv. Woch, valt in 't Rus. gouv. Tobolsk in den Ob.

LABUS-SEE, meer in Mecklenb-Strelitz.

LABY, W. Afr. stad, kon. Foeta Jallo, met 5000 inw., lakenweverijen, fabr. van ijzer, staal, hout en leder, en veel handel op Tombuctoe, hetwelk 4 maanden reizens van daar ligt; 24 mijlen N. W. van Teemboe.

LABYRINTH, eigenlijk *Doolhof*, Austr. eil., door ROGGEVEEN ontdekt, in den naar hem genoemden archipel, en uit eene groep kleine gevaarlijke eil. bestaande, welke FLEURIEU tusschen 151. 15. en 150. 47. W. L. van Parijs, en ongeveer op 15. 38. Z. B. stelt. Zij zijn bewoond en wel begroeid. 2. Een deel van de kust van Nieuw Holland; bij de Endeavour straat, door COOK aldus genoemd.

LACA, Afr. dorp, land der Foulahs, aan den Senegal; 3 mijlen N. W. van Goumel. 2. Dorp en ankerplaats op 't Jonisch eil. Paro in de Middell. zee.

LACABEN, Turk. Aziat. D. in Aladulia.

LACALDERA, zeehaven op Mindanao.

LACARA-COONDA, O. Ind. stad van Bengalen, distr. Beerbhoom. 105. L. 23. 48. N. B.

LACATIS, reeks van klippen, bij het in-

inkomen van de haven van St. Malo, aan de kust van het Fr. dep. Ille en Vilaine.

LACCADIVES, zie Lakedivische eil.

LACEO, Nap. stadje, prov. Napoli, met 1650 inw.

LAC DE LA PLUIE, groot N. Amer. meer in Op. Canada, door de wateren, die het Bovenmeer met het Woudmeer (*Lake of the Woods*) verbinden, gevormd.

LAC DES ILLINOIS, straat in N. Amer., die de meren Huron en Michigan verbindt; 5 m. lang, met eb en vloed.

LAC DE ST. SACRAMENT, zie Champlain meer.

LAC DU JOUX, Zwits. meer, kanton Waadt.

LACEBY, Eng. dorp, gr. Lincoln.

LACEDAEMON, zie Misitra.

LACEDOGNA of *Lacedonia*, Nap. stad, prov. Principato Oltra, met 4,500 inw.

LACENAS, Fr. dorp, dep. Rhône.

LACEPEDE'S, Austr. baai aan de Z. kust van Nieuw Holland, ten O. door kaap Bernouilly bepaald, en met eene opening van 3 à 4 mijlen.

LACEPEDE'S EIL., groep Austr. eil. aan de kust van Nieuw Holland. 16. 45. Z. B.

LACFODERY, Ier. bergen, gr. Kerry.

LACH, zie Glees.

LACHA, zie Elympo.

LACHEM, Han. dorpje, vorst. Kalenberg, aan den Weser, met 380 inw.

LACHEN, Zwits. vlek, kanton Schwytz, aan het Züricher meer. 2. Beij. dorp, Rijnkreits, met 1000 inw.. 3. Zie Lauffen.

LACHENDORF, Hanoversch dorp, vorst. Lünenburg.

LACHERI, zie Lunglier.

LACHER SEE, merkwaardig Pruis. meer, regdst. Coblentz, bij Glees, 666 voet boven den Rijn gelegen, 1323 morgen groot, en zeer vischrijk.

LACHES, Z. Amer. volkpl. in Quito.

LACHEWI, tak der Aziat. riv. Kur.

LACHFORD, Eng. vlek, gr. Chester.

LACHIK, golf op 't Rus. eil. Kodjak, een der Vossen eil., bij het stadje Lachik, met eene goede haven, eene kerk, een magazijn, verscheidene pakhuizen en hutten der inboorlingen. Hier worden de kinderen der Aleuten, die als gijzelaars gegeven zijn, bewaard.

LACHLAN, Austr. riv. in Nieuw Holland, die 400 mijlen ver bevaarbaar is, en in 1816 door EWANS ontdekt werd.

LACHOWISCHE EIL. 2 Rus. eil. in de IJszee, gouv. Irkutsk, ten N. van kaap Swetoi Nos, met vele witte beeren, ijsvossen, rendieren, mammouthsbeenderen, enz., thans tot Nieuw Siberië gerekend. Men zie dat art.

LACHSA, zie Hedschaz.

LACHTE, Han. riv., vorst. Lünenburg, valt in den Aller.

LACHTENSTEIN, Han. dorp, vorst. Lünenburg, aan de Lachte.

LACIANE, Spaan. distr., prov. Leon.

LACK, zie Bischofslaak. 2. Rus. Aziat. dorp, distr. Kabestan, prov. Schirwan.

LACKAH, Ier. riv., gr. Donegal, valt in Lough Glen.

LACKAR, een der Z. Molukken in de Indische zee. Het is rotsachtig, en heeft gebrek aan water, waardoor het aanbouwen van rijst en maïs gering is. Volgens de kaart van FREYCINET, is in het kanaal, dat dit eil. van Hermattan scheidt, eene groep van 7 eil. Het is 10 m. lang, en 2 mijlen breed. 146. L. 8. 18. Z. B.

LACKARAGO, Afr. dorp aan eene bergketen, die de koningrijken Kaarta en Kasson van elkander scheidt.

LACKARI, Perz. dorp in Irak-Arabi.

LACKEN, zie Laken.

LACKIDI (KAAP), kaap aan de N. kust van 't eil. Milo, in de Middell. zee. 42. 10. L. 36. 44. N. B.

LACKSMISAR, O. Ind. meer, prov. Oude.

LACKY JUNGLE, zie Batinda.

LACOK'S BAAI, inham aan de N. kust van 't W. Ind. eil. Barbados; niet ver van Cuckold's Point.

LAC NOIR, Fr. meer, dep. Op. Pyr.

LACOLE, N. Amer. riv., valt in 't meer Champlain; 2 m. Z. W. van Nut-eil.

LACOMIC, kleine kreek der N. Amer. Rep., prov. Pennsylvanië, die in de Allegany riv. valt.

LACONSEVAN, stad in Achter-Indië, rijk Siam, aan de Menam.

LACOURLANDE EN LACORTE, 2 Fr. bergen, dep. Auvergne, 5000 voet hoog.

LACOVIA, W. Ind. dorp op Jamaïca.

LACROSSES-EIL., Austr. eil. bij Nieuw Holland, op 146. L. 14. 4. 40. Z. B.

LACSNO, Hong. dorp, kom. Sarosch.

LAC-THO, prov. in Achter Indië, rijk Anam, tusschen Laos, Tonkin en China gelegen, met 6 à 700,000 inw., die veel buffels en ruwe katoen uitvoeren.

LACUIT DE PUNTA, Z. Amer. kaap aan de kust van Chili. 42. 8. Z. B.

LACUMBO, Z. Amer. riv. in Peru, prov. Arica.

LACY, Fr. dorp, dep. Calvados.

LACY'S ISLE, klein Austr. eil., aan de Z. kust van Nieuw Holland, tot den archipel van Nuyts behoorende.

LACZHAZA, Hong. dorp in Klein Kumanië, met 2700 inw.

LADA, riv. in 't Rus. gouv. Pleskow, en in 't Pool. waiw. Sandomir.

LADAK of *Klein Tibet*, de W. prov. van Tibet, ten Z. van het Himmalayah gebergte, dat het van Lahor, gelijk de Hindo-Kosh van Cachemir en O. Perz. scheidt. Zij behoort tot de verhevene vlakte van, Azië, en ligt zelfs zoo hoog, dat hier op eene breedte van 31. tot 35., waar anders de zuidvruchten rijp worden, op sommige plaatsen zelfs naauwelijks gerst voortkomt. De genoemde bergen hebben hier ontzaggelijke sneeuwkoppen, gelijk ook de Pamer Keten, de Mustag of Karakorum, en de Kailas, aan welken laatsten de Indus ontspringt (zie dat art.). Dit hooge land is zeer bergachtig, en brengt een weinig gerst, tarw en rijst voort. Het te kort komende moeten de inw. uit Hindostan krijgen. Men ziet er moestuinen, noch boomvruchten. De rijkdom der inw. bestaat alleen in kudden rundvee en schapen. Zij drijven verder handel in shawls, guttegom, drooge vruchten, rozijnen en saffraan, al hetwelk uit Cachemir komt, en waarvoor zij fijn geiten haar en andere voortbr. van het vee aan hen in ruiling geven. De prov. wordt in vier deelen, eigenlijk Ladak, Pamer, Kaschkar en Kafferistan verdeeld. 2. L. of *Eigenlijk Ladak*, de hooge vlakte, door welke de Singschu stroomt, een deel van voorn. prov., en een zeer eenzaam land, dat de missionarissen DESIDERI en FREGRE op het vreesselijkst afschetsen. Volgens hen zijn de inw. Tibetanen, zacht, leergierig, doch onbeschaafd, en behalve van Cachemir, van de geheele overige wereld uitgesloten. Zij belijden den godsdienst van LAMA; terwijl, volgens HAMILTON, het land door eenen rajah bestuurd wordt. Een deel der inw. leven in tenten, en stammen mogelijk van de Tartaren af. Op sommige kaarten vindt men hier de bronnen van de Li, eene riv., die in de Sutuledge valt, en een aanzienlijk meer Schumurkril. 3. L. of *Leo*, de hoofdstad des lands, de verblijfplaats van den rajah, aan den regter oever der Singschu, met 5000 inw. en de hoofdmarkt der casimiren, shawls, en inlandsche wol. Volgens FRASER 32. 56. N. B. 94. 1. L. HAMILTON heeft 35. 35. N. B. 95. 37. L.

LADANI, Hong. dorp, in Groot Kumanië, lands. Jazygiën.

LADAUK, O. Ind. riv., die aan het Himmalayah gebergte ontspringt.

LADBERGEN, Pruis. dorp, regdst. Munster, met 1800 inw. en linnenweverij.

LADE-BAAI, aan de O. kust van Groenland.

LA DEGENA, een der Austr. Gezelschaps eil.

LADEINOJE POLE, Rus. stadje, gouv. Olonez, aan de Swir, met 500 inw. 52. L. 60. N. B.

LADEK, Pool. stadje, waiw. Kalisch.

LADENBURG, Bad. ambt van 11,000 inw. 2. Stadje in genoemd ambt, Neckarkreits, met 2000 inw.

LADENHOF, Rus. meer in Lijfland.

LADENNE, Nederl. dorp, prov. Namen, aan de Maas.

LADERJA, Rus. riv., gouv. Wologda.

LA DEUZE, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, met 800 inw.

LADIGNAT, Fr. dorp, dep. Opper Vienne, arr. Limoges, aan de Lisle, en de Z. zijde van eene bergketen; 2000 inw.

LADIKIEH of *Ladik*, (het oude *Laodicea*), Turk. Aziat. zee- en koopstad, pachalik Tarablus, prov. Aleppo, volgens OLIVIER, met 7,000 inw. De haven is thans een weinig verzand. Het heeft vrij schoone huizen, met platte daken, en overblijfsels der oudheid.

LADINGKUR, weinig bekende Afr. landstreek aan de Goudkust.

LADIZIN of *Ladyczyn*, Rus. stadje, gouv. Podolië.

LADOCK, Eng. dorp in Cornwallis, met 650 inw.

LADOGA, meer in Rusland, tusschen de gouv. Petersburg, Finland en Olonez gelegen, en eene oppervlakte van 292 V. M. beslaande. Het ontvangt deszelfs meeste waters van de Finlandsche bergen, de riv. Onega, en wel 70 kleine riv.; heeft vele golven en inhammen, eene verschillende diepte, groote ondiepten, zandbanken, klippen en branding, die de scheepvaart zeer gevaarlijk maken. De eenige ontlasting heeft het door de Newa. De voorn. riv., die in hetzelve vallen, zijn: de Twer, de Wolchow, de Wora, de Swir, enz. 2. *Nieuw* L., Rus. stad, gouv. St. Petersburg. 3. *Oud* L., Rus. slobode bij Nieuw Ladoga. 4. *Kanaal van* L., kanaal in Rusland, langs den Z. oever van 't meer Ladoga aangelegd, om de moeijelijke vaart op dit meer te vermijden, en uit de Wologda, beneden Nieuw Ladoga, tot aan Schlusselburg loopende, waar het in de Newa valt. Het is 104 wersten lang, 70 voet breed, en gewoonlijk 7, maar in het voorjaar 10 voeten diep, terwijl het, zoo uit de Wolchow en 7 beken, als door 4 waterleidingen, het water ontvangt.

LADON, Fr. vlek, dep. Loiret, aan de Besoude, met 1000 inw.

LADOS, groep O. Ind. eil. en rotsen, in

in het N. W. van Malacca. 6. 5. N. B.

LADRA, Spaan. riv., prov. Gallicië.

LADRON, LODRON, Oostenr. gr. in Tirol, niet ver van 't meer Idro, met 13 dorpen en buurten en 1950 inw.

LADRONEN, zie Dieven eil. 2. Z. Amer. eil. in de Stille Zuidzee, aan de kust van Veragua. 3. Zie Larronen.

LADY, Afr. stad in Senegambië, land der Foelahs, met 5,000 inw., ijzer-, zijde- en lederfabr. en Marabutische scholen.

LADY ANNA BAAI, in de Baffinsbaai, ten N. van kaap Lindray.

LADY-HOLME, Eng. eil., gr. Cumberland.

LADY'S ISLAND, N. Amer. eil. in den Atl. Oceaan, tusschen Port Royal eil. en St. Helena. 42. 30. N. B.

LADY ISLE, Schot. eil. in de golf van Clyde; 2 mijlen N. N. W. van Ayr, met 2 vuurtorens.

LADY JULIA PERCY'S ISLE, rotsachtig Austr. eil., aan de Z. kust van Nieuw Holland.

LADY KIRK, 2 Schot. dorpen, een gr. Berwick, en eene op 't eil. Sanday.

LADYCZIN, zie Ladizin.

LAEDER, Pruis. dorp, regdst. Munster, kreits Tecklenburg, met 500 inw.

LAEK, zie Ohe. 2. Kleine Nederl. riv., prov. Limburg, die in de Groote Nethe valt.

LAEKEN, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Brussel, met 1100 inw., en het fraaije lustslot *Schoonenberg*.

LAEN, zie Leang.

LAER, Nederl. dorpje, prov. Luik, arr. Huy, met 250 inw. 2. L. of *Laerwolde*, zie Laar.

LAERNE, Nederl. dorpje, prov. O. Vlaanderen, arr. Dendermonde, met 330 inw.; 3 uren van Dendermonde.

LAETEM, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Gend, met 1150 inw., 2. L. of *Lateum St. Maarten*, Nederl. dorp, arr. Oudenaarde, met 600 inw.

LAFA PIRA, riv. in China, gouv. Kirin, valt in de Songari.

LAFELD, Nederl. buurt, prov. Limburg, arr. Maastricht. Slag van 1747.

LAFORET, Nederl. dorpje, prov. Namen, arr. Dinant, met 270 inw.

LAFOREYS, Port. hert., prov. Beira.

LAFORCE, Fr. D., dep. Dordogne.

LAFFS-AN, Zweed. riv. in Jemptland.

LAFOURCHE, gr. der N. Amer. Rep., prov. Louisiana, aan de golf van Mexico, ten W. van den Mississippi, met 4,470 inw. 2. Tak van den Mississippi, in Louisiana, die 26 mijlen boven Nieuw Orleans ontspringt, en in de golf van Mexico valt.

LAFREY, 3 Fr. meren, dep. Isère.

LAFSAMMU, Chin. eil. bij Lantoe.

LAGA-A, Zweed. riv., welke in Jonköping-län ontspringt, en beneden Laholm in het Kattegat valt.

LAGACHY, O. Ind. riv., prov. Mysore.

LAGAINHUILEN, Schot. zeestadje op het eil. Islay.

LAGAETA, zeestadje op 't Afr. eil. groot Canarië, aan de N. W. kust.

LAGAN, kaap in 't O. Ind. rijk Anam.

LAGAN-WATER, Ier. riv., valt in Lough Belfast, met een kanaal naar het Lough-Neagh.

LAGARUE, eene der riv. van IJsland.

LAGARES, Port. dorp, prov. Beira.

LAGARTOS, 3 Amer. riv., waarvan de eene in Nieuw Granada, prov. Santa Martha ontspringt; de andere in Terra Firma, valt in de baai van Panama. De derde bespoelt het N. Amer. schiereïl. Yucatan.

LAGAU, zie Lagou.

LAGE, stadje in Mecklenburg-Schwerin, vorst. Wenden, aan de Reckenitz, met 1000 inw. en fabr. 2. Vlek in Lippe-Detmold, met 900 inw. 3. Han. dorp, vorst. Osnabrück.

LAGE EIL. of *Iles basses*, *Low Islands*, aanzienlijke menigte lage koraaleïl. in Australië, waarvan de zee, ten O. van de Gezelschaps eil., tot ruim 246. L., als bezaaid is, en welke wij nog niet allen kennen; terwijl er voor de zeevaart geene gevaarlijker zee dan de omtrek dezer eil. is, daar sommige naauwlijks boven 't water uitsteken, en zich in verschillende rigtingen uitstrekken, terwijl de zeeman, schoon van land omringd, bijna nergens het anker kan werpen; zoodat hij, bij de minste opsteking van wind, gevaar loopt, tegen de steile koraalrotsen verbrijzeld te worden, zoo als een der schepen van onzen ROGGEVEEN zulks ondervond. Men kan dezen archipel in 3 deelen, de Middelste, Zuidelijke en Noordelijke groep verdeelen. De eerste hiervan bevat de Gevaarlijke archipel van Bougainville (zie dat art.); de tweede de eil., die men naderhand ten Z. van dien archipel ontdekt heeft, als Crescent en Gambiers eil. (door WILSON in 1797); Lord Hoods en Carysfort Island (door EDWARDS 1791); La Encarnacion, San Juan Batista, St. Elmo en Los, 4 Coronodos (door QUIROS): Osnabrugh, (Mathilda's rotsen van Waerthead) van Cartret 1767; Lagoon Island (van Bligh 1792), en St. Miguel, Archangel en Corvernon, de

San

San Pàbli. De derde groep bevat de eil. van FLEURIEU's onstuimige zee, van LE MAIRE en SCHOUTEN, die bijna allen door Nederlanders zijn ontdekt, als: het Honden eil., Waterland, Vliegenland (van SCHOUTEN en LE MAIRE 1616), het Verderfelijk eil., Carlshoff, Aurora, Vesper, Zondergrond, Labyrinth (van ROGGEVEEN 1722). Verder Isle of Disappointment van BYRON, Krusenstern's eil. van KOTZEBUE (Men zie deze bijzondere art.). In gesteldheid komen al deze eil. overeen. 2. Groep eil. ten N. W. der Admiraliteit's eil., door BOUGAINVILLE, MAURELLE en d'ENTRECASTEAUX gezien. 1. 30. Z. B.

LAGEMIERDE, zie Mierde.

LAGE ZWALUWE, zie Zwaluwe.

LAGENS, vlek op de Z. O. kust van het Vlaamsche eil. Flores, met 1400 inw. en eene vrij veilige haven.

LAGER (ST.), Fr. dorp, dep. Rhône.

LAGGAN, Schot. meer en kerspel, gr. Inverness, met 1250 inw.

LAGGANICO of *Longanico*, Turk. stad op Morea, prov. Belvedere, aan de riv. Carbon.

LAGHNAM, prov. van Afghanistan of O. Perzië, ten Z. W. aan Dsjellabad en Kabul grenzende, meestal uit bergen en dalen bestaande, doch ook een gedeelte van de vlakte aan de Kabul en den Indus bevattende, welke riv. met hare takken de Abassin, Landeo en Pendschkora, de onderscheidene dalen van Pendschkora, Bunir, Butschaur en Swat bespoelen, terwijl de Kaschgar de grenzen met Kabul maakt. De luchtsgesteldheid op de sneeuwbergen en in de heete vlakte van Kabul is zeer verschillend; zelfs op de bewoonbare bergen ligt 4 à 5 maanden lang sneeuw. Van de dalen heeft dat van Opper Swat de aangenaamste luchtsgesteldheid, alwaar de hitte nimmer sterker wordt, dan bij ons in de hondsdagen. Neder Swat, dat door bergen omringd is, en Batschaur zijn heeter dan de vlakten aan de Kabul, maar in den winter is de koude er strenger. De rug van den Hindo-kosh heeft altijd sneeuw. De voorbergen hebben kale toppen, maar zijn aan de zijden met boomen van onderscheidene soort bezet, terwijl de bosschen vol met tijgers, luipaarden, wolven, beeren en hyëna's zijn. De Kaffers bewonen de hoogste bewoonbare bergen. Sommigen derzelven zijn Mahomedanen geworden, en betalen schatting aan de Afghanen. De andere bergen worden door Hindo's bewoond, die groote kudden buffels en geiten weiden, terwijl het overige land door de Berduranen in bezit genomen is. De voortbr. zijn: tarw, gerst, rijst, maïs, peulvruchten, tabak en katoen. Uit het dierenrijk: rundvee, dat boter en kaas geeft; ossen, die als trek- en lastdieren gebruikt worden; ezels, muilëzels, weinig paarden en schapen. De Berduranen, die gezeten zijn, hebben landbouw. De voorn. stammen zijn: de Jusoffers, de Othmankals, de Turkomannen en de Oppernomands. De onder hen wonende Hindo's zijn veel talrijker, en men kan het getal der inw. dezer prov. wel op 8 à 900,000 zielen rekenen. Het land wordt in 6 deelen verdeeld, als: 1. de vlakte van Kabul; 2. het dal Swat; 3. het dal Bunir; 4. het dal Batschaur; 5. het land der Othmankals en 6. het land der Oppernomands.

LAGIDA, riv. op 't W. Ind. eil. Cuba, die bij Havannah in zee valt.

LAGIEWINK, zie Koningshütte.

LAGLUI BHULUK, Aziat. distr. in Beludschistan, lands. Sind.

LAGMANSHOLM, klein Noorw. eil., aan de Z. kust, over de haven Cristiansand.

LAGNAICA, Sard. dorp in Piëmont, prov. Saluzzo, met 2000 inw.

LAGNIEU, Fr. stadje, dep. Aisne, arr. Belley, aan de Rhône, met 2300 inw. en looijerijen.

LAGNY, Fr. stadje, dep. Seine en Marne, aan de Marne, met 1600 inw. 2. Fr. dorp, dep. Oise. 3. Fr. dorp, dep. Aisne. 4. L. *Cisée*, Fr. dorp, dep. Seine en Marne.

LAGO, kleine W. Afr. riv., die in de Sierra Leona baai valt.

LAGOA, Afr. baai aan het O. van het land der Kaffers, op 44. 2. L. en 33. 55. Z. B., van het N. naar het Z. omtrent 10 m. lang, en van het O. naar het W. 5 m. breed. Zij is zeer veilig, en door eene landtong, welker uiterste punt kaap Maria is, bijna geheel ingesloten. Aan den ingang ligt het eil. Maria en 't Elefants eil. Zij ontvangt de Konings rivier (*Rio dos Reges*), de Markies riv. (*Rio de Lorenzo Marques*), de Heilige Geest riv. (*Rio de Spiritu Santo*), de Manuso en de Lagoa riv. (zie die art.). Deze riv. verzanden van tijd tot tijd de baai, die daardoor minder bruikbaar wordt. Zij hebben, door de gedurige overstrooming der zee, op de Heilige Geest riv. na, allen brak water. 2. L. *Kust*, een ons weinig bekend gedeelte van de O. Afr. kust in 't O. Kafferland, waarvan wij den naam zelfs niet kennen; maar hetwelk naar de voorn. baai, die de Portugezen om der-

derzelver grootte, den naam van *Bahia de Lagoa* of *Zeebaai* gaven, genoemd wordt. Eerst hebben de Portugezen, en daarna de Nederlanders hier eene volkplanting gehad. De beste berigten zijn nog van den Nederlander Bucquoi, die de volkplanting hielp aanleggen, welke daarna door Eng. zeeroovers verwoest is. Over het algemeen is de lucht, vooral voor vreemdelingen, hier zeer ongezond. In September beginnen de N. winden; die uit het binnenland vele sprinkhanen aanvoeren, welke het land verwoesten. In November begint de regentijd, tot in Maart, wanneer het heete jaargetijde aanvangt, dat soms onverdragelijk is. De nachten zijn altijd koel, en des morgens dauwt het sterk. De kust van dit land is vlak; de grond meestal zandig en onvruchtbaar; doch landwaarts in wordt het land van tijd tot tijd hooger, en heeft zeer vruchtbare streken. Het binnenland munt uit in vruchtbaarheid, maar heeft ook vele bosschen; terwijl het rijk aan goud, uitmuntend koper, tin, ijzer en andere metalen, ook aan de beste amber zou zijn; dan juiste berigten ontbreken. Verdere voortbr. zijn: koren, maïs, rijst, eene soort van boonen, watermeloenen, zure limoenen, vele soorten van hout; rundvee, schapen, geiten, veel gevogelte, bijzonder ook paarlhoenders; zeer vele elefanten, rivierpaarden, rhinocerossen, autilopen, zebra's, hyëna's, leeuwen, panters, enz. Bijzonder merkwaardig zijn de blaauwe en groene tortelduiven. Er is zeer veel visch, krokodillen, slangen, hagedissen, schorpioenen, enz. In de baai zijn goede oesterbanken. De inw., die gewoonlijk door onze zeelieden *Tarlataren* of *Turnelanen* genoemd worden, behooren tot den grooten volksstam der Kaffers, en worden voor zwarter dan de overigen opgegeven. Aan de kust rekent men niet meer dan 10,000 zielen; doch in het binnenland zijn zij sterker. De mannen zijn schoon, sterk getatouëerd, en gaan geheel naakt, behalve dat zij de schaamdeelen met een matje bedekken. Beide geslachten scheren de wenkbraauwen af, en dragen koperen hals- en armbanden. De vrouwen zijn klein, en niet fraai. Dit volk, schoon ruw, wordt als goedhartig, gastvrij, dienstvaardig, vriendelijk en zeer vreesachtig opgegeven. Ook zijn zij vrolijk, beminnen zang en dans, en leven zeer zorgeloos. De mannen zijn traag, en bemoeijen zich slechs met de jagt, de visscherij en den oorlog. Zij kunnen eenige ijzeren gereedschappen, rieten mandjes, houten huisraad en kano's vervaardigen. De vrouwen zorgen voor de huishouding, en verrigten het werk op het land. Zij zijn matig in het eten; soms gebruiken zij de half schoongemaakte darmen der geslagte dieren, doode zeehonden, walvisschen, geroosterde sprinkhanen, enz. Zij bakken ook koeken, en bereiden eenen bedwelmenden drank uit hun koren; daarbij zijn zij groote beminnaars van tabak. Hunne woningen zijn lage rieten hutten, met koemist en leem bestreken. Zij huwen vroeg, en hebben dikwerf verscheidene vrouwen. De magt hunner koningen is door de vergadering der oudsten bepaald. Van hunnen godsdienst weet men niets, dan dat zij de zon voor de bron des levens houden, en zeer bijgeloovig zijn. De geneesheeren zijn toovenaars en goochelaars; echter kennen zij eenige zeer heilzame kruiden. De dooden worden zittende begraven, en de rouwdragenden scheren hunne haren af. 3. Port. vlek, prov. Algarvië. 4. Kleine stad op het Kaap Verdisch eil. Mayo. 5. Kleine O. Afr. riv., met eene zandbank van dien naam, aan haren mond. Zij valt op 33. 10. Z. B. in de Ind. zee. 6. L. *de Patos*, Z. Amer. baai aan de kust van Brazilië. 29. 25. Z. B. 7. L. *de Pescara*, Z. Amer. baai aan de kust van Brazilië. 21. 30. Z. B.

Lago of *Meer*, *die*, *welke men hieronder niet vindt*, *zoeke men op de namen van onderscheiding.*

Lago d'Andoria, zie Lago Salso.

Lago della Rotta, Zwits. meer, kant. Tessin.

Lago di Avezzano, zie Celano.

Lago di Capistrano, zie Celano.

Lago di Idro, Ital. meer in het Lomb. Ven. rijk; 1½ mijl lang.

Lago di Fratignano, meer in het hert. Modena, op de Appennynen.

Lago di Jezero, zoutmeer bij de stad Cherso, op het Illyr. eil. Cherso, kreits Fiume.

Lago di Lugano, meer in 't Lomb. Ven. rijk, op de Zwits. grenzen, hetwelk alleen uit Oostenrijk 43 beken ontvangt.

Lago di Lugrino, groot Nap. meer.

Lago di Patria, zie Agno.

Lago d'Iseo, meer in 't Lomb. Ven. rijk, 4 mijlen lang en 1½ breed.

Lago di Varano, klein meer in het koningrijk Napels.

Lago Escura of *Longo*, Port. meer, op het gebergte Estrella, met helder en tamelijk warm water.

Lagomel, Port. dorp, prov. Alentejo.

LAGO NEGRO of *Lago Nero*, Nap. stad, prov. Basilicata, aan den voet van eenen berg, bij het meer van dien naam, met een kasteel, eene groote markt en 4,950 inw. In de nabijheid vindt men schoone landhuizen.

LAGONOY, dorp op 't Philippijnsch eil. Manilla.

LAGOON ISLAND, eil. in de Stille Zuidzee, door COOK in 1769 ontdekt. Het is ovaal, met eene golf in het midden en vele geboomten bezet. 23. 8. 18. L. 18. 47. N. B. 2. *Noord*, *Midden en Zuid* L., 3 N. Amer. golven aan de baai van Honduras, aan de kust van het schiereïl. Yucatan, als: eene op 288. 17. L. 18. 7. N. B. eene op 288. 48. L. 18. 40. N. B., en eene op 288. 47. L. 17. 54. N. B.

LAGOR, Fr. stadje, dep. Ned. Pyreneën, op eenen heuvel, aan de Gave de Pau, arr. Orthès, met 1560 inw.

LAGORCE, Fr. dorp, dep. Gironde.

LAGOS, riv. in Portugal, valt in de baai van Lagos. 2. Port. distr. der prov. Algarvië, met 6,710 haardsteden. 3. Ommuurde hoofdstad van genoemd distr., prov. Algarvië, aan 't hangen van eenen berg, aan de Westzijde van de baai van Lagos, met vesting- en bolwerken. Zij heeft twee forten en batterijen op de landpunt, 3 kloosters, 3 kerken, 2 hospitalen, 1 armhuis, 4000 inw., visscherij, vaart op de kusten, en handel in vijgen, wijn, koren, enz. 9. 1. L. 37. 6. N. B. 4. Port. vlek, prov. Beira. 5. N. Amer. stad in Mexico, prov. Guadalaxara. 276. 14. L. 21. 27. N. B. 6. Afr. riv., aan de O. grenzen der Slavenkust. De koning van Kosie belet, ten voordeele zijner onderdanen, den handel op deze riv., aan alle andere natiën, en de Slavenhandel der Eur. alhier is afgeschaft. 21. 16. L. 6. 20. N. B.

LAGO SALSO of *di Salpe*, Nap. meer aan de kust van Capitanata; 4 mijlen Z. van Manfredonia.

LAGO SANTO, vlek in den Kerk. Staat, legatie Bologna, op eene landtong.

LAGO SCALTAGIOLA, Ital. meer in 't gr. hert. Toscanen, op eenen top der Apennynen.

LAGOSTO, Oostenr. eiland in Dalmatië, kreits Ragusa.

LAGOW, Pruis. D., regdst. Frankfort; 400 inw. 2. Pool. stadje, waiw. Krakau.

LAGOWA, Pool. stadje, waiw. Sandomir, met 200 huizen.

LAGRA-DE-SAL, Z. Amer. meer in Brazilië, prov. Pernambuco, dat met het Noordermeer en de zee, door kanalen gemeenschap heeft.

LAGRANGE, Austr. eil. in den mond der haven van Champagny, in Nieuw Holland. Voor hetzelve ligt de archipel Leoben, door hooge oevers omringd, en met vele bosschen bezet.

LAGUARDIA, kaap op het Turk. eil. Sao, bij de golf van Kardamghe.

LAGUEI, N. Amer. eil. in den Atl. Oceaan, aan de kust van Californië.

LAGULN, een der kleine Philippijnen aan de N. kust van Samar. 142. 54. L. 12. 43. N. B.

LAGUNA of *St. Cristobal de la Laguna*, voormalige hoofdstad van het Kanarisch eil. Teneriffe, in een aangenaam en vruchtbaar oord, met eene gezonde lucht, breede straten, 6 kloosters, 2 kerken, veel handel en 9,000 inw. 2. Z. Amer. eil. aan de kust van Dariën. 3. Z. Amer. riv. van Quito, prov. Pasto, valt in de Putumayo. 4. *San Antonio de la* L., Z. Amer. stad van Quito, hoofdpl. van het gouv. Mainas. 5. 13. Z. B. 5. Prov. op 't Philippijnsch eil. Manille, naar het meer van dien naam genoemd, door onderscheidene riv. bespoeld, waar van de vischrijke Passanhun de voornaamste is. Bij de Laguna baai vindt men warme baden, waaronder Los Banos bij eenen opgehouden krater, welks water zoo heet is, dat een ei er in 4 minuten gaar in kookt. De krater ondertusschen is met troebel water aangevuld, waar in kaaimans en krokodillen gevonden worden, die volgens St. CROIX wel 50 voeten lang zijn. Voor het overige heeft de prov. overvloed van rijst, uitmuntende indigo, kakao, muskaatnoten, campêche- en timmerhout. De inw., die men op 100,000 zielen rekent, maken garen, fijne katoenen kousen, fijne gekleurde matten, glaswerk, enz. 6. De naam van onderscheidene onbeduidende Z. Amer. volkplantingen.

LAGUNA CALDERA, Spaan. meer, prov. Granada.

LAGUNA DE ALGA, Spaan. meer, prov. Leon.

LAGUNA DE ANAVIEJA, Spaan. meer, prov. Soria.

LAGUNA DE BACARES, Spaan. meer, prov. Granada.

LAGUNA DE BORORIA, Spaan. meer, prov. Soria.

LAGUNA DE CONTRERAS, Spaan. dorp, prov. Segovia.

LAGUNA DE GALENDE, Spaan. meer, prov. Valadolid.

LAGUNA DE GREDOS, Spaan. meer, prov. Salamanca.

LAGUNA DE LA JANDA, Spaan. meer,

meer, prov. Seville.

LAGUNA DE LUZAGA, Spaan. meer, prov. Soria.

LAGUNA DE NEGRILLOS, Spaan. meer, distr. en dorp, prov. Leon.

LAGUNA DE NOVIERCAS, Spaan. meer, prov. Soria.

LAGUNA DE ST. PABLO, Spaan. meer, prov. Soria.

LAGUNA DE PACHAO, Port. meer, prov. Beira.

LAGUNA DE PALOMORES, Spaan. meer, prov. Cuença.

LAGUNA DE PERA, Port. meer, prov. Alentejo.

LAGUNA DE RUIDERA, Spaan. meer, prov. La Mancha.

LAGUNA DE SANCHO, Spaan. meer, prov. Estremadura.

LAGUNA DE UNA, Spaan. meer, prov. Cuença.

LAGUNA DE URBION, Spaan. meer, prov. Soria.

LAGUNA DE ZONAR, Spaan. meer, prov. Cordova.

LAGUNA DU CHULCO, DE ST. CRISTOBAL, DE TESCURO en DU XOCHEMILCO, 4. N. Amer. meren in den omtrek van Mexico.

LAGUNA ESCUCA, Port. meer, prov. Beira.

LAGUNA GRANDE DE LOS PALOS, Z. Amer. meer op de kust van Brazilië, tusschen 30. en 32. Z. B., eigenlijk een inham.

LAGUNA LARGA, Spaan. meer, prov. Granada.

LAGUNA REDONDA, Port. meer, prov. Beira.

LAGUNA RONDA, Port. meer, prov. Beira.

LAGUNAS, de naam van 4 Z. Amer. meren in Peru, in 't land der Chiquito Indianen. 2. Naam van 3 meren in de Z. Amer. prov. Venezuëla. 3. Naam van 3 N. Amer. meren in de prov. en 't gouv. Nicaragua.

LAGUNEN, gedeelte van de kust van N. Italië, in het Lomb. Ven. rijk, alwaar de Adriatische zee, door overstrooming, vele meren en eil. gevormd heeft, op 69 van dewelke de stad Venetië gebouwd is. De meren in het bijzonder *Lagunen* genoemd, worden bij het wassen der maan hooger, doch zijn soms zoo ondiep, dat zij door schadelijke uitdampingen voor de gezondheid nadeelig zijn. Tusschen deze eil. door loopen 23 kanalen, waarvan het kanaal Grande de stad Venetië in twee deelen scheidt. Verder St. Chiara, Fontamenta-nove, St. Giorgio-maggiore, Della, Giadecca, di Castello, di Valle, del Torso-osta, Fiume-novo, del Brentone, di Rive, Taglio vecchio en Nuovo, Neder en Opper Bondante, Caveliu, Brenteta, Bronteta, Oselin, Saccagnana, Capo, Felice en Caligo.

LAGUNILLA, Z. Amer. volkpl., prov. Tucuman; 10 mijlen O. van Cordova. 2. Spaan. vlek, prov. Salamanca. 3. Z. Amer volkpl. in Nieuw Grenada; 4 mijlen Z. W. van Merida. 4. Volkpl. in Peru, en naam van verscheidene kleine volkplantingen in Z. Amer. 5. Z. Amer. riv. in Nieuw Grenada, die in de Cauca valt.

LAGUSTA, zie Agosta.

LAHA, O. Ind. D. op 't eil. Amboina.

LAHADSI, Arab. stad, prov. Yemen, aan de Meidan; 5 m. N. van Aden.

LAHAGE, Nederl. gemeente onder Bellefontaine behoorende (zie dat art.).

LA-HAMAÏDE, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Doornik; 1150 inw.

LAHAR, O. Ind. stad der Mahratten, prov. Agra. 26. 44. L. 26. 13. N. B.

LAHARA BUNDER, Aziat. stad in Beludschistan, lands. Sind, aan den Indus.

LAHARGONG, O. Ind. stadje, prov. Allahabad.

LAHASSA, zie Lassa.

LAHAWANOCK CREEK, N. Amer. riv. in Pennsylvanië, valt in de Susquehannah, op 303. 48. L. 41. 20. N. B.

LAHDAK, zie Ladak.

LAHE, zie Ernstdal.

LAHEINA, Afr. dorp in Abyssinië.

LAHERI, kleine Nederl. gemeente, gr. hert. Luxemburg, arr. Neuchatel.

LA HESTRE, zie Hestre.

LAHHADSI, zie Lahadsi.

LAHIJIAN, Perz. stad, prov. Ghilan.

LAHISZYN, Rus. stad, gouv. Minsk.

LAHM, Beij. dorp, Ned. Mainkreits.

LAHMEDIEH, Egypt. dorp, aan den O. Nijloever; 4 mijlen van Damiate.

LAHN, Pruis. stadje, regdst. Liegnitz, met 700 inw. en fabr. 2. Pruis. riv., regdst. Coblenz, die op de Witgensteinsche bergen ontspringt, door Nassau, Keur-Hessen en het gr. hert. Hessen stroomt, en bij Coblenz in den Rijn valt. Naar dezelve heette Opper-Hessen voorheen het vorst. aan de Lahn of Löhngau. 3. W. Afr. negerrijk aan de Ivoorkust van Guinea.

LAHNBERG of *Löhnberg*, stadje in Nassau-Weilburg, aan de Lahn; 500 inw.

LAHNECK, zie Oberlahnstein.

LAHNGEBERGTE, gebergte in Keur-Hessen, bij de zamenkomst van de Lahn en Ohm.

LAHNSITZ, LANDSITZ, LANSITZ of *Czek-*

Cseklesz, Hong. dorp, kom. Presburg.

LAHNSTEIN, zie Oberlahnstein.

LAHO of *Lahou*, Afr. kaap in Guinea, aan de Ivoorkust. 2. Afr. riv. en negerstad aan dezelve, op de Ivoorkust, hoofd- en residentiestad van een negerkoningrijk, welks naam niet bekend is. Voor de riv. ligt eene bank, die zeer gevaarlijk is; echter wordt er veel handel gedreven. De stad telt 5 à 6000 inw.

LAHOLM of *Lageholm*, Zweed. zeestadje, van Halland, in Z. Gothland, aan den mond der Laga-an in het Kattegat, met 850 inw., zalmvangst, fabr. en handel.

LAHOO, haven op 't eil. Ceram.

LAHOR, groote vlakte in O. Perzië.

LAHORE, LAHOR of *het land der Seiks*, prov. in Voor-Indië, naar de hoofdstad, of wel naar den Hindoschen volksstam *Seiks* (*leerling*), alsmede *Pundschab* of het rijk der 5 riv. genoemd. Het bevat 't N. W. gedeelte van Hindostan, tusschen Afghanistan, Cachemir, Klein Tibet, Gurwal, Delhi en Ajmeer, en ligt tusschen 88. 32. en 93. 17. L. en 30. 16 en 34. 46. N. B., en beslaat ongeveer 3,256 V. M. Het land bestaat uit twee deelen: het N. O. of Kuhistan, hetwelk berg-, heuvel- en boschachtig is, en het Z. W. deel of de Pundschab, dat laag en vlak is, en door verscheidene groote riv. doorsneden wordt, die in den Indus vallen. De bergen, voorbergen van den grooten bergrug, die Voor-Indië ten N. omringt, bestaat uit twee groote bergrijen, waarvan de eerste Kuhistan van Cachemir, en de tweede van Pundschab scheidt; terwijl verscheidene lage takken hieruit voortkomende, het tot een waar bergland maken. Daarentegen heeft men in Pundschab slechts twee lage bergketenen, waarvan de eerste het bekende Zoutgebergte is. De voorn. riv. is de Indus, met de Khenauh (*Acesines*), die, met de Gharra vereënigd, Pundschab heet. Verder de Ihylum (*Hydaspes*), de Ravey of Ravi (*Hydraotes*), de Beyah (*Hyphasis*), die met de Suttelege vereënigd, Ghavia genoemd wordt. Ook in Kuhistan, waar nog verscheidene kleine bergen zijn, is de grond, op de hoogten, wel grootendeels steenen rotsachtig, maar in de dalen vast en vruchtbaar. In Pundschab is dezelve meestal zandig, en slechts bij de riv. bebouwd. De W. kust is eener ware zandwoestijn gelijk, terwijl het land tusschen de Ravi en Gharra, in den zomer, als het ware, geheel verbrandt. De luchtsgesteldheid in Kuhistan is gematigd, doch in den winter ook veel kouder. Pundschab is veel heeter, en heeft ook weinig regen; de droogte, is oorzaak dat er weinige planten in den zomer haar groen behouden. Alleen daar, waar water is, vindt men vruchtbaarheid. De voortbrengselen zijn: rijst, tarw, gerst, gierst, peulvruchten, Indische vruchten, meloenen, suiker, indigo, tabak, katoen, doch alles in geringe hoeveelheid, behalve in de vruchtbare Jalendra Duab, die van alles overvloed hebben. Kuhistan heeft overvloed van hout, dat ook pik, teer en harst geeft; doch Pundschab heeft gebrek aan hetzelve. Verder vindt men er buitengewoon sterke kudden paarden, rundvee, dat veel boter en kaas geeft; kameelen, schapen, geiten, ezels, antilopen, hazen, wilde geiten, leeuwen, tijgers, luipaarden van verschillende soort, jakhalzen en beeren; velerlei gevogelte; verschillende soorten van metalen, zelfs goud, doch zij worden niet gegraven. Men verzamelt alleen het steenzout, dat in het zoutgebergte bloot ligt. De fabrijken leveren bijna niets anders dan katoenen stoffen. De hoofdstad is eene voorname koopstad voor geheel Indië, en eene stapelplaats voor O. Perzië. Door de karavanen verzendt zij suiker, indigo, rijst, tarw, katoenen stoffen, zout, enz. De wegen zijn, over het algemeen, vrij goed. Het getal der inw. in de staten der Seiks, wordt door HAMILTON, op 4 millioen begroot; zonder echter te bepalen of hieronder de Seiks in Delhi, en de onderdanen der Ind. rajahs in Kuhistan begrepen zijn. Over het algemeen is het land slecht bevolkt. De inw. bestaan uit Seiks, Singhs, Jauts, Rajpoten, Juts of Mahomedaansche Hindo's, Afghanen, Mongolen, Guckers, enz. De regering der Seiks is eigenlijk eene soort van theocratie. Zij hebben wel een aantal opperhoofden, *sirdars* genoemd, doch hun gebied wordt bepaald door de voorschriften van den godsdienst, welke tevens de onderlinge betrekking aanwijst, waarin zij tot elkander staan moeten, hen ook verpligtende elkander onderlinge hulp en bijstand te verleenen. Alle opperhoofden zijn leden van den nationalen raad, welke, volgens het geloof der inw., in alle besluiten en raadplegingen, de onmiddelijke ingeving van het onzigtbaar wezen, dat voor de belangen van het algemeen waakt, erlangen; terwijl zij bij eenig dreigend gevaar of belangrijke ondernemingen, door den *akalis* of het ligchaam der onster-

felijken, bijeengeroepen worden, waarbij ook zeer goede bepalingen plaats hebben; doch hiervan is, zoo wel als van de wezenlijke magt van den staat, in later tijd veel verloren gegaan. De verschillende deelen kunnen gezamenlijk nog 300,000 man op de been brengen. 2. Distr. van de afdeeling Pundschab, der voorn. prov., in het midden derzelve gelegen, en door de Ravi en andere riv. bespoeld. Het behoort tot de beste deelen des lands, en is een eigendom van den rajah *Runjeet Singh*, het tegenwoordig opperhoofd. 3. Hoofdstad van bovengen. prov., de zetel van den genoemden rajah, aan de Ravi, in een vruchtbaar oord, sedert 1812, met eenen dikken muur, bolwerken en diepe grachten omringd. Zij heeft 12 poorten, een oud fort, lange en regte straten, schoone bazars, steenen huizen met platte daken, waarop bloemtuinen zijn, en meer dan 100,000 inw., die fabr. van katoenen stoffen, laken, flanel, fraaije geweren, en eenen levendigen handel met Afghanistan, Cachemir en Voor Indië hebben. De grootste merkwaardigheid is het paleis, van rood graniet, met reusachtige kuipen, die ten tijde van den grooten Mogol, met rozenwater gevuld werden, 671 kamers, enz. Er zijn vele pagoden en andere openbare gebouwen, doch de stad vervalt van tijd tot tijd. 91. 37. L. 31. 36. N. B.

LAHORY NEPAUL, O. Ind. stad, prov. Nepaul, ten W. der Sursutty riv. 102. 41. L. 27. 42. N. B.

LAHOU, W. Afr. zeehaven, aan de Ivoorkust van Guinea. 12. 41. L. 5. 20. N. B. 2. Zie Hou.

LAHR, Bad. ambt, Kinzigkreits, aan den Rijn en Schutter, met 14,500 inw. 2. L. of *Lohr*, hoofdpl. van voorn. ambt., met 4 poorten, 1 kerk, 1 hospitaal, armen- instituut en 4,660 inw., vele fabr. van tabak, cichorei, laken, linnen, zijde, looijerijen en handel. 3. Keur-Hes. dorp, prov. Ned. Hessen. 4. Dorp in het vorst. Nassau, met 540 inw.

LAHRBACH, Beij. D., Ned. Mainkr.

LAHRDOR, Arab. plaats, land der Wachabiten, eene der rustplaatsen van de heilige karavanen naar Mecca.

LAHSA, zie Lachsa of Hedsjas.

LAHSEN, zie Laasan.

LAHYSCIN, zie Lahiszyn.

LAHUAD, Arab. dorp, prov. Yemen.

LAI, Chin. riv., prov. Hukuang.

LAIBACH, een der twee hoofddeelen of gouv. waarin 't kon. Illyrië verdeeld is, en hetwelk de beide prov. Carniole (*Krain*) en Karinthië, behalve een gedeelte, dat van het eerste landschap aan het gouv. Triest gebragt is, bevat, terwijl het thans op 381$\frac{1}{8}$ V. M. 538,100 (volgens LICHTENSTEIN 646,700) inw. bevat, en in de 5 kreitsen: Laibach, Neustadt, Adelsberg, Klagenfurt en Villach, verdeeld is (zie verder Illyrië en de bijzondere kreitsen). 2. Kreits in voorn. gouv., tusschen die van Villach, Klagenfurt, Neustadt en Adelsberg, benevens Stiermarken en Grätz gelegen, en op ruim 67 V. M. 136,000 inw., meestal Wenden, bevattende. De kreits is, aan drie zijden, door de hoogste bergen omringd; waaronder de Terklan, ten N. W. van welken de Save ontspringt. Ten Z. vindt men het merkwaardige Wocheiner dal en het Wocheiner meer, waaruit de Wocheiner Save komt, die in de eigenlijke Save loopt, welke dan hier nog de Kanker, Feistritz, Zeyer en Laibach ontvangt. Tusschen den Terklan en het Wocheiner dal is een lang rotsachtig dal, met 6 meren, welker water in de aarde wegzinkt, uit eene 40 vademen hooge opening, in de loodregte rots weder te voorschijn komt, en onder den naam van Sarizu in het Wocheiner meer valt. Het midden van den kreits is vrij vlak, en bevat het Laibacher meer, eene groote moeras. De voorn. voortbr. zijn: koren, boomvruchten, hout, ijzer, koper, marmer en turf. Er zijn vele staal- en ijzerfabr. en handel. 3. Hoofdplaats van voorn. Illyrisch gouv. en kreits, zetel van onderscheidene regeringscollegiën, aan de Laibach. Zij is welgebouwd, heeft 8 voorsteden, 1 hoofd- en 10 andere kerken, 2 hospitalen, een lyceüm, een gymnasium, 1 genootschap voor den landbouw en de kunsten, eenen schouwburg, armen-, zieken- en tuchthuizen, en andere liefdadige gestichten, benevens 9000 inw., die vele fabr. van zijden stoffen, porselein en scheikundige preparaten, looijerijen en eenen aanzienlijken verzendings- en commissiehandel op Italië, Croatië en Beijeren hebben. 32. 26. L. 46. 2. N. B. 4. Riv. in voorn. gouv., aan of bij genoemde hoofdstad, die in de Save valt.

LAIBITZ, LEIBITZ of *Lubica*, Hong. stadje, kom. Zips, aan de Laibitzer beek, met 2300 inw., 3 kerken en fabr.

LAICA, Afr. dorp in Abyssinië.

LAICHE, zie Chassé Pierre.

LAICHINGEN, Wurt. vlek, Donaukreits, ambt Munsingen, met 1640 inw.

LAICTOURE, zie Lectoure.

LAIGNES, Fr. riv. en vlek, dep. Cô-

Côte d'Or, arr. Chatillon, met 1600 inw.

LAIGOUAL, bergspits der Cevennes, in het Fr. dep. Gard.

LAIHELA, Rus. stad, gouv. Finland.

LAI-KIANG, Chin. riv., die bij Hengtcheou in de Heng valt.

LAILLY, Fr. dorp, dep. Loiret, arr. Orléans. met 325 huizen.

LAIMGRUBEN, Beij. D., Isarkreits.

LAIN, tak der Beij. riv. Jachenau.

LAINDRY, Fr. vlek, dep. Yonne, met 312 huizen.

LAIOUN of *Lajoun*, Perz. stad, prov. Mazanderan, aan de kust der Kaspische zee.

LAINGANGHIEN, Chin. stad in Kiangnan.

LAIPING, Chin. stad, prov. Quangsi.

LAIRG of *Larig*, Schot. dorp, gr. Sutherland, met 1360 inw.

LAIS, Rus. stadje, gouv. Lijfland.

LAISCHEW, Rus. kreits aan den linker oever der Wolga, tusschen 66. 40. en 67. 30. L. en 55. 12. en 55. 40. N. B., door de Wolga en Kama doorsneden. Langs de Wolga is een vlot gebergte. Er is niet veel bouwland, maar overvloed van hout. 2. Hoofdstad van voorn. Rus. kreits, aan de Kama, met 600 inw. en zoutmagazijnen. 67. 10. L. 55. 10. N. B.

LAISCHEWA, Rus. D., gouv. Simbirsk.

LAIS-ELF, Zweed. riv. in Pithea Lappmark, valt in de golf van Bothnië.

LAISON, Fr. riv., dep. Orne.

LAISSAC, Fr. dorp, dep. Aveiron, arr. Milhau, met 1000 inw. en fabr. In den omtrek is de berg Montberle, met Romeinsche oudheden.

LAISZEV, zie Laischew.

LAI-TCHEOU-FOE, Chin. stad, prov. Shangtong, aan de Z. kust der golf Petche-li. 132. 32. L. 37. 9. N. B.

LAITHAFALU, Hong. stad, kom. Presburg, aan de Laitha, met 1200 inw.

LAIVU, Chin. stad in Shangtong.

LAIYANGHIEN, Chin. stad, prov. Hukang, aan de Laikiang.

LAIZA, riv. in 't Fr. dep. Op. Pyr.

LAIZE, Fr. riv., die in het dep. Calvados in de Orne valt.

LAKANDIA, haven op 't eil. Lemnos.

LAKAT, Aziat. stad in Beludschistan.

LAKE, golf die 't N. Amer. eil. Kaap Breton in 2 deelen deelt.

LAKE DE LA PLUIE RIV., N. Amer. riv., die uit het Regenmeer ontspringt, en in het Woudmeer valt.

LAKE DES DEUX MONTAGNES, N. Amer. meer, door den St. Lourens gevormd, waarin de Utawas valt.

LAKEDIVISCHE EIL., Archipel in den Ind. Oceaan, ten Z. W. van Voor-Indië, tegenover de kust van Malabaar, tusschen 88. 56. en 91. 25. L. en 9. 40. en 11. 55. N. B. gelegen. Zij werden door VASCO DE GAMA, op den terugtogt van zijne eerste ontdekkingsreis in 1499 ontdekt, en eigenlijk *Lakscha Dwipa*, of een meer van eil. genoemd, waarvan dan de tegenwoordige naam afkomstig is. Behalve de naakte rotsen en klippen, bestaat de groep uit 19 bewoonde eil., waarvan er geen grooter dan ¼ V. M. is, of meer dan 500 inw. telt, 200 dat het geheel op 8 V. M., met 10,000 inw. geschat wordt. Al deze eil. zijn met koraalriffen omringd, waardoor de nadering, met groote schepen, zeer gevaarlijk, en zelfs de vaart in de zeeëngten, die dezelve van elkander scheiden, zeer onzeker is, waarom zij zeldzaam bezocht worden. De grond is rotsig, echter hebben de meeste eil. bronnen. Op 't eil. Kalpenny is eene kleine riv., die aan haren mond eene haven voor kleine schepen vormt. De heete luchtsgesteldheid wordt door de zeewinden veel veraangenaamt. De voortbr. zijn alleen bananen-, kokos- en arekanoten, betel en visch. De Lakedivische kokosnoten, die de meeste behoeften der inw. vervullen, zijn zeer beroemd, dewijl uit derzelver bast of draden, in Cochin en Arjago, de sterkste ankertouwen gemaakt worden. De inw. staan onder eenige opperhoofden, zijn van Arab. afkomst, goede zeelieden, en belijden den Mahomedaanschen godsdienst. Voor het overige zijn deze eil. ons nog weinig bekend. De groep wordt in de Noordelijke en Zuidelijke verdeeld, waarvan wij de voorn. hier naar de Eng. kaart van ARROWSMITH opgeven, schoon de Franschen dezelve nog andere namen geven. De Noordelijke zijn: Chitta, Betrapax, Kittau, Eicalpeui, Cardanum, Ameni het grootste, en Peremulpax. De Zuidelijke zijn: Bingaro, Aucutta, Pittie, Couroutee, Urderoot, Kalpenny, Leuhilypax, Minicoy of Malicoy, enz.

LAKEMOND, Nederl. buurt, prov. Gelderland, onder het dorp Zetten.

LAKE OF A THOUSAND ISLANDS, N. Amer. meer, door de riv. St. Lourenz gevormd, met een aantal eil.

LAKE OF THE HILLS, meer in het N. W. van N. Amer.; 70 mijlen lang, en 16 à 18 mijlen breed.

LAKE OF THE WOODS of *Woudmeer*, N. Amer. meer, 20 m. lang, en 13 mijlen breed, met eenige eil., waarop schoone bosschen. 282. 26. L. 54. 36. N. B.

LAKE POINT, N. Amer. meer. 267. 46. L. 64. 30. N. B.

LAKE RIVIER, N. Amer. riv., valt in den Mississippi, op 282. 46. L. 46. 30. N. B. 2. *Kleine* L., N. Amer. riv., die op 283. 23. L. 45. 36. N. B. in den Mississippi valt.

LAKEN, zie Laeken.

LAKENHEATH, Eng. D., gr. Suffolk.

LAKENVELD, Nederl. buurt in Z. Holland, ten N. van Leksmond en Achthoven, aan den weg naar Gorinchem.

LAKI, Turk. kaap, sands. Ilbissan, aan de golf van Duratsch. 2. Aziat. dorp in 't land Ladak of Klein Tibet.

LAKNAU, zie Luckno.

LAKO, Galicisch dorp, kreits Stanislawow, met eene zoutziederij.

LAKOHAR, O. Ind. stad, prov. Bahar.

LAKONDY, een der bewoonde Lakediven, op de kust van Malabar.

LAKOVECZ, Hong. dorp in Croatië.

LAKSISAT, Turk. Aziat. stad, lands. Perserin, aan een' tak van den Zwarten Drin.

LAKTHO, lands. in Achter Indië, in het N. W. van Anam. Het was lang in de aardrijksbeschrijving onbekend; doch door D'ANVILLE, onder den naam van *Laotchua* opgegeven. Het grenst ten N. aan de Chin. prov. Yunnan, ten O. aan het gebergte en N. Anam, ten Z. aan Siam, en ten W. aan Birma, en is door bergen omgeven. Het vormt een uitgestrekt dal, dat door de Maykaung en de Monto-Ho bespoeld wordt. Het telt 700,000 inw, welke gedeeltelijk in beslotene dorpen, en deels als wilden, in holen wonen, terwijl zij onder kleine opperhoofden staan, die altijd met elkander in oorlog leven, en den keizer van Anam cijnsbaar zijn. De luchtsgesteldheid is hier zeer ongezond. Er zijn geene steden, maar wel dorpen van 2 à 3,000 inw., die wij echter niet bij naam kennen.

LALA oudtijds *Alesiœum*, Turk. stadje in Morea, aan den berg Pholeus, de hoofdpl. der Lalioten, een' onafhankelijke stam, die van den buit leeft. 39. 27. L. 37. 42. N. B.

LALA-BEG, Aziat. D. in Afghanistan.

LALADO, vlek op 't O. Ind. eil. Gilolo.

LALAND, zie Laaland.

LALANG, O. Ind. eil. aan de O. kust van Sumatra, in de straat van Malacca. 117. 6. L. 1. 45. N. B. 2. Aziat. dorp op 't Philippijnsch eil. Panay.

LALANT, UNY, Eng. dorp in Cornwallis, met 1180 inw.

LALARIBOR, 3 kleine O. Ind. eil. ni de golf van Pamukasfung, bij Madura.

LALAVAN, zeehaven op 't Philippijnsch eil. Tubtos.

LALBENC, Fr. D., dep. Isère; 1060 inw.

LALBENQUE of *l'Albenque*, Fr. vlek, dep. Lot, arr. Cahors, met 1620 inw.

LALEU, Fr. D., dep. Orne; 800 inw.

LALGANG, O. Ind. stad, prov. Allahabad.

LALIBAFA, 2 Afr. dorpen in Abyssinië; 4 mijlen Z. van Gondar.

LALIM, Port. dorp, prov. Beira.

LALIN, Chin. riv. in de Mandschurei.

LALINSK, Rus. dorp, gouv. Perm.

LALIOTEN, zie Lala.

LALLAIN, Fr. D., dep. van 't Noorden, arr. Loican, aan de Scarpe; 1100 inw.

LALLARY POINT, kaap in 't Z. W. van 't O. Ind. eil. Banca. 123. 48. L. 2. 48. N. B.

LALLEWEER, Nederl. dorp, prov. Groningen, arr. Appingadam.

LALLO, dorp op 't eil. Manille.

LALLSOONT, O. Ind. stad in Ajmeer.

LALPARE, Aziat. vlek in Afghanistan, prov. Laghnam.

LALSK, Rus. stadje, gouv. Wologda, aan de Lala, met 3 kerken, handel, en 1200 inw. 64. 60. L. 60. 52. N. B.

LALUSKICH, onbewoond Vossen eil.

LAMA, riv. in 't Rus. gouv. Moskou. 2. Blokhuis op het O. Ind. eil. Amboina. 3. Aziat. distr. in Tibet, prov. Kuhang. 4. Nap. dorp, prov. Abruzzo Citeriore.

LAMA DANGRA, O. Ind. gebergte in 't O. van Nepaul.

LAMA DATTU, O. Ind. eil. bij Borneo, rijk Sambas.

LA MADELAINE, zie Pettingen.

LAMAGE, Fr. dorp, dep. Drôme.

LAMAIN, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Doornik, met 500 inw.

LAMALMON, hooge Afr. berg in Abyssinië, tot het Tingrei gebergte behoorende, aan den weg van Massuah naar Gondar, op den top met eene wel begroeide vlakte.

LA MANCHE, zie Kanaal.

LA MARAZU, Port. riv., valt in de Taag.

LA MARINE, zie Tarablus.

LAMAS, Z. Amer. distr. van Peru, met een heet klimaat, berg- en boschachtig. De hoofdstad van denzelfden naam ligt op 7. 5. Z. B. 2. L. of *Latmen*, Turk. Aziat. riv., prov. Itschil. 3. Spaan. D., prov. Gallicië. 4. L. *de Ovelhab*, Port. dorp, prov. Tra-los-montes.

LAMATE, Lomb. Ven. D., gouv. Milaan.

LAMATHUSIË, distr. op 't Turk. eil. Cyprus, met de stad Lanarka.

LAMAU, een der Schot. Orkadische eil., ten Z. van Mainland of Pomone.

LAMAY, O. Ind. eil.; 1 mijl. ten Z. van Formosa, op 22. 22. N. B.

LAMB HEAD, Ier. kaap, gr. Kerry. 2. Kaap aan de Z. O. kust van 't Schot. eil. Stronsa. 15. 21. L. 58. 57. N. B.

LAMB-ISLAND, Schot. eil. in den mond der Forth.

LAMBA, Schot. eil., aan de N. O. kust.

LAMBAAI, Afr. negervlek, lands. Boal in Senegambië.

LAMBACH, Oostenr. D., land Boven den Ens, aan de Traun, goed gebouwd, met een klooster, eene aanzienlijke bibliotheek, en 3000 inw.

LAMBAGAT, O. Ind. dorp op Java.

LAMBALE, W. Afr. dorp aan den Senegal, in 't land der Foelahs; 25 mijlen Z. O. van Goumel.

LAMBALLE, Fr. stad, dep. van 't Noorden, arr. St. Brieux, ommuurd, met een kasteel, 3 kerken, 3,600 inw., looijerijen, verwerijen, perkamentfabr. handel in vee, linnen en leder. 15. 4. L. 48. 28. N. B.

LAMBARE, Z. Amer. kerspel in Paraguay. 320. 5. L. 25. 20. Z. B.

LAMBANESS, kaap op 't Schot. eil. Unst. 18. 50. L. 61. 10. N. B.

LAMBAY, Ier. eil. in de baai van Dublin; 1 mijl lang en 1½ mijl breed. 11. 46. L. 53. 30. N. B.

LAMBAYÈQUE, Z. Amer. stad van Peru, intendantschap Truxillo, met 1 huizen, 4 kerken, 12,000 inw., zeepen salpeterziederijen, strohoeden- en suikerfabr. en handel.

LAMBDA, O. Ind. dorp, prov. en distr. Gundwana.

LAMBEG, Ier. dorp, gr. Down.

LAMBERG, Oostenr. vlek in Stiermarken, kreits Marburg.

LAMBERHURST, Eng. kerspel, deels in Kent, en deels in Sussex; 1180 inw.

LAMBERMONT, zie Muno. 2. Nederl. dorp, prov. Luik, arr. Verviers, met 1000 inw.

LAMBERT (ST.), 3 Fr. dorpen, 2 in 't dep. Maine et Loire, en een in 't dep. Vaucluse. 2. N. Amer. dorp in Canada, aan den St. Lourenz. 304. 32. L. 45. 34. N. B. 3. N. Amer. riv. in Neder Canada, die over Montreal in den St. Lourenz valt. 4. Baai aan de N. O. kust van het W. Ind. eil. St. Cristoffel; 1 mijl Z. W. van Muddy Point. 5. L. *Point*, N. Amer. kaap aan de kust van Nieuw Cornwallis, de Z. punt van Port. Essington. 6. L. *Point*, kaap op 't W. Ind. eil. Barbados, aan de W. Z. W. kust. 7. L. *Eil.*, een der Prins Willem's eil., weinig bekend. 8. Nederl. dorp, prov. Z. Braband; 2 uren van Gembloux.

LAMBERTSWALDE, Saks. dorp, kreits Meissen, ambt Dahlen.

LAMBESC, Fr. stad, dep. Monden der Rhône, arr. Aix, met 3,650 inw., zeepziederij, olie- en wijnteelt, en handel met rundvee.

LAMBESE, zie Terzoete.

LAMBETH, groot Eng. dorp, gr. Surry, in de nabijheid van Londen, zijnde het W. einde van dat gedeelte der hoofdstad, dat aan de Z. zijde van de Theems ligt, terwijl het door eene rij huizen met de stad verbonden is. Voorheen was hier te Kennington een paleis der Eng. koningen, waarop de Deensche koning HARDI CANUT nog zou gestorven zijn. Het schoonste gebouw i nu het paleis van den aartsbisschop van Cantelbury, waarin eene bibliotheek van 25,000 banden en 1200 manuscripten. Het dorp heeft verder 41,650 inw. en uitgebreide fabrijken.

LAMBEY, zie Lambay.

LAMBEYE, Fr. D., dep. Ned. Pyr.

LAMBEZELLES, Fr. stadje, dep. Finisterre, met 6,100 inw.

LAMBHOLM, een der Schot. Orkaden.

LAMBIATANGAN, dorp op 't O. Ind. eil. Java.

LAMBIS, Turk. dorp, eil. Candia.

LAMBLEY, Eng. dorp, gr. Nottingham.

LAMBON, Fr. riv., dep. 2 Sèvres.

LAMBORNE, 2 Eng. kerspelen, gr. Essex en Berks; 't laatste met 1000 inw.

LAMBOU, Fr. riv., dep. Tarn en Garonne.

LAMBRECHT, Beij. dorp, Rijnkreits, kanton Neustadt, met 3000 inw.

LAMBRECHT (ST.), Oostenr. dorp in Stiermarken, kreits Judenburg, in een hoog dal, met 570 huizen en eene ijzerfabrijk.

LAMBRO, Lomb. Ven. riv., gouv. Milaan, die bij Magrelio, op eene hoogte, tusschen de 2 takken van het meer Como ontspringt, en beneden Piacenza, bij Coldo Este, in den Po valt. Zij heeft door een kanaal, bij Cassano, met de Adda, en bij Milaan, met de Olona gemeenschap.

LAMBSHEIM of *Lamsheim*, Beij. stadje, Rijnkreits, distr. Spiers, met 1360 inw.

LAMBUANO, dorp op 't Philippijnsch eil. Hanay.

LAMCAME, stad in Achter-Indië, rijk van Birma, prov. Pegu.

LAMEGAL, Port. vlek, prov. Beira.

LAMBUSART, Nederl. dorpje, prov. Henegouwen, arr. Charleroi; 250 inw.

LAMEGO, Port. hoofdstad van een correiçao, prov. Beira, aan de Balsámao,

 met

met 4 kloosters, een bisdom, 6,600 inw. wijnbouw, jaar- en veemarkten.

Lameira, Port. dorp, prov. Entre-Minho en Douero, gebied Quimahals.

Lamelle, zie Delmelle.

Lamelonde, verwoeste Afr. stad van Barka.

Lamentin (le), volkplanting op het W. Ind. eil. Martinique, aan de W. kust. 316. 50. L. 14. 36. N. B.

Lamerdan, vlek in Neder Hessen.

Lameroso, Port. dorp en riv., prov. Estremadura.

Lamersdorf, Pruis. D., regdst. Aken.

Lamerton, Schot. dorp, gr. Berwick. 2. Eng. dorp, gr. Devon; 800 inw

Lamesley, Eng. vlek, gr. Durham.

La Messa, zie Owaihi.

Lamida, Medea, Afr. stad in Algiers, prov. Tittery.

Lamine, Nederl. dorpje, prov. en arr. Luik, met 250 inw.

Lamington, Schot. D., gr. Lanark.

Lamira, Austr. eil., ten N. W. der Marshalls eil. 20. 24. N. B. 184. 16. L.

Lamiro, Turk. D. op 't eil. Andros.

Lamisa, Rus. Aziat. stad in Georgië.

Lamiten of *Lamoeten*, d. i. *zeebewoners*, O. Aziat. volksstam in Chin. Mandschurei, en in het Rus. gouv. Irkutsk, die van de jagt en visscherij leven, en den Schamanischen godsdienst belijden.

Lamitounah, zie Lemptuna.

Lamitz, Beij. riv., Op. Mainkreits, valt beneden Schwarzenbach in de Saale.

Lamlash, vlek en voortreffelijke haven op de Z. O. kust van het Schot. eil. Arran. 55. 33. N. B.

Lamlem, zie Melli.

Lammasberg, berg op 't Salomons eil. Guadalcanar in Australië.

Lamme, Han. riv., vorst. Hildesheim, valt in de Inerste. 2. Zie Lamo.

Lammeer, zie Ochitsk.

Lammefiord, Deen. golf, eil. Zeeland.

Lammermuir, Schot. heuvels, die in het gr. O. Lothian beginnen; en 10 à 14 mijlen ver zich uitstrekken.

Lammertschagen, Nederl. buurt in N. Holland, kwart. Hoorn, nabij Abbekerk.

Lammsberg, uitgebrande vulkaan, in het vorst. Waldeck.

Lamo, Afr. riv. in het lands. Lamo, aan de kust van Zanguebar. Aan den mond van dezelve ligt 't eil. Lamo met de stad van dien naam.

Lamon, Schot. eil. bij Mainland.

Lamona of *Lamone*, riv. in den Kerk. staat, die op de Apennijnen ontspringt, en door de legatie Ravenna, in de golf van Venetië valt.

Lamongan, hooge berg op 't O. Ind. eil. Java, distr. Besuki.

Lamongong, distr. op 't O. Ind. eil. Java, prov. Sourabaya.

Lamontzee, Nederl. dorpje, prov. Luik, arr. Huy, met 200 inw.

Lamorteau, zie Harnoncourt.

Lamotta, Lomb. Ven. vlek, prov. Treviso, aan de Livenza 1800 inw.

Lamouline, zie St. Pierre.

Lampa, Z. Amer. distr. in Peru, intendantschap Cusco, begrensd door de keten van Vilcomota, die het ten O. van Asangara scheidt. Het klimaat is koud, en bevat slechts heidevelden. 2. Hoofdstad van dit distr.; 30 mijlen Z. van Cusco. 296. L. 14. 55. Z. B. 3. Z. Amer. riv. van Chili, prov. St. Jago, valt in de Maipo.

Lampadosa of *Lampedusa*, eil. aan de kust van Sicilië, met eene reede, niet ver van kaap Passaro; 15 mijlen N. van Tunis, vruchtbaar, doch wegens de zeeroovers onbewoond. 30. 6. L. 35. 30. 10. N. B.

Lampacan, klein O. Ind. eil., Z. van Junkseilon.

Lampangui, hooge bergtop der Andes in Chili, met vele goud- en zilvermijnen; 80 mijlen van Valparaiso. 33. 18. Z. B.

Lampernisse, Nederl. dorpje, prov. W. Vlaanderen, arr. Veurne; 250 inw.

Lampersdorf, Pruis. dorp, regdst. Reichenbach, met 810 inw.

Lampertheim, Hes. ambt, vorst. Starkenburg, met 4,100 inw. 2. Hess. vlek in dit ambt, aan den Rijn, met 2000 inw. en wijnbouw. 3. Fr. dorp, dep. Neder Rijn, met 750 inw.

Lampertsbach, Fr. dorp, dep. Ned. Rijn, met 350 huizen en eene merkwaardige groef van bergpik.

Lampeter, vlek der N. Amer. Rep., prov. Pennsylvanië, gr. Lancaster, met 2500 inw.

Lampi, zie Adampi.

Lampione, onbewoond eil. of klip in de Middell. zee, tusschen Maltha en de Afr. kust. 30. 11. 30. L. 35. 35. N. B.

Lampon, baai aan de O. kust van 't Aziat. eil. Luzon. 140. L. 14. 46. N. B.

Lampongs, Aziat. volk, dat een gedeelte van het Nederl. grondgebied in het Z. van 't eil. Sumatra bewoont. Het grenst aan de straat van Sunda, Palembang en 't land der Nedschangs, en heeft de kapen, Varkens- en Vlakte hoek. Aan de O. kust is de grond zeer laag, en wordt in den regentijd geheel overstroomd. De W. kust daarentegen is bergachtig, en de Keizers- en Kangung en

pieken vertoonen zich reeds van verre. De Lampongs worden als vriendelijke en veel zachtaardiger dan de Battas (zie dat art.) geschetst, en leven naar hunne voorvaderlijke zeden, gebruiken en godsdienst, meestal in de bergen, waar het land zeer goed bebouwd is; weinigen wonen aan de rivieren. Zij hebben hunne eigene opperhoofden, maar de kust, die eenige groote golven heeft, is door den sultan van Bantang op de Javanen veroverd, en met zijn rijk, in handen der Nederlanders gekomen.

LAMPRECHT, Beij. dorp, Rijnkreits, op den Hanth, aan de Rekbach, met 1000 inw. en lakenweverijen. 2. Buurt in Saks.-Coburg-Saalfeld, ambt Grafenthal.

LAMPRECHTSHAGEN, dorp in Mecklenburg-Schwerin, ambt Dobberon, met 650 inw.

LAMPSAKI of *Lampsacus*, zie Lepsek.

LAMPUNG, zie Lampongs.

LAMPURDON, zie Ampurdan.

LAMSEMME, Afr. dorp in het rijk Woelli, op den top van eenen berg.

LAMSHEIM, zie Lambsheim.

LAMSLAH, zie Aran; No. 4.

LAMSPINGE, Han. vlek, vorst. Hildesheim, aan den oorsprong der Lamme, met 1150 inw., en landbouw.

LAMSTEDT, Han. landstreek, vorst. Bremen, met 19 dorpen.

LAMSWAARDEN, Nederl. dorp, prov. Zeeland, distr. Hulst.

LAMUR, zie Medchegens.

LAMURCA, een der Aziat. Carolinen eil. 166. 40. L. 8. 25. N. B.

LAMUREC, een der Austr. Pelew eil.,

LAMUTEN, zie Lamiten.

LAMUZA, Turk. riv. en stad in Klein Azië; 8 mijlen W. van Tarsus.

LAMVILLE, N. Amer. riv., prov. Vermont, loopt 25 mijlen, ontvant 14 riv., en valt in 't meer Champlain.

LAMY, Chin. riv., prov. Canton.

LAN, Chin. riv. en stad in Petcheli, de eerste valt in de golf van Petcheli. 2. Zie Lantcheou. 3. Chin. stad in Shangsi. 4. Tak van de Hoangho in de prov. Petcheli.

LANA, NIEDERLANA, Oostenr. D., gr. Tyrol, niet ver van de Etsch. 2. Plaats op het Moluksche eil. Ceram.

LANAKEN, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Maastricht, met 1500 inw.

LANARK, gr. in Z. Schotland, naar deszelfs voorn. riv., ook wel *Clydesdale* genoemd, tusschen Dumbarton, Stirling, Linlithgow, Edinburg, Peebles, Dumfries, Ayr en Renfrew, of tusschen 13. 19. en 14. 10. L. en 55. 20. en 56. N. B. gelegen, en op ruim 40½ V. M. 192,750 inw. bevattende. Het wordt in Opper-, Middel- en Nederward verdeeld. Het eerste bevat ⅗ van het gr., is bergachtig, en heeft eenen schralen en steenachtigen grond, weinig tot den landbouw geschikt. Middelward is geheel heuvelachtig, en heeft, even als Nederward, deels eenen zandigen, en deels eenen vruchtbaren en welbebouwden kleigrond. Onderscheidene bergketenen doorsnijden het land, waaronder de Lowtherhills, de Leadhills, met vele loodmijnen, enz. De voorn. riv. is de Clyde, met den beroemden waterval van Stonebyres, en die van Coralin; terwijl zij de Avin, Avon, Kelvin, Carlwater en Coldenwater ontvangt. Zij geeft aan het groote Schot. kanaal den naam, benevens hetwelk hier nog het Monkland's kanaal is. De luchtsgesteldheid is gematigd, zuiver en gezond; de winter zeer koud, en de zomer vrij warm. De voortbr. zijn: aardappelen, gerst, haver, erwten, vlas, boomvruchten, hout, visch, bijen, veel lood, ijzer, vooral steenkolen, osmundsteenen (*lapis ollaris*), kalksteenen, marmer, graniet, bazalt, enz. Verder rundvee, paarden, schapen, varkens, enz., doch de veeteelt is niet zeer uitgebreid. De uitvoer bestaat in: linnen, katoenen stoffen, wollen vloerkleeden, lint, kousen, garen, porselein, aardewerk, glas, aluin, vitriool, ijzerdraad, leder, zeep, kaarsen, benevens andere fabrijkwaren; ook ijzer, lood, osmundsteenen, wol en paarden. Het gr. zendt 1 afgevaardigde naar het lagerhuis. 2. Schot. kerspel in voorn. gr., langs den N. oever der Clyde, met 5,830 inw. 3. Hoofdstad van gen. Schot. gr., aan de Clyde, wel gebouwd, met 3 kerken, een stadhuis, geregtshof, waag en andere publieke gebouwen, latijnsche school, met eene openbare bibliotheek, 3,000 inw. en velerlei fabr., benevens 7 jaarmarkten. In den heerlijken omtrek zijn 3 watervallen van de Clyde. 14. 40. L. 55. 34. N. B.; 10 m. W. van Edinburgh. 4. N. Amer. vlek, gouv. Op. Canada, distr. Johnstown, aan den Mississippi. 5. *Nieuw* L. Schot. dorp, gr. Lanark, in 1784, door het aanleggen van eenige fabr. van den heer DALE, begonnen, en thans welbebouwd en goed bevolkt, met 1700 inw..

LANAS (RIO DE), N. Amer. riv. van Florida, die Z. waarts in zee valt.

LANATE, klein Turk. eil., ten Z. van het eil. Tino.

LANAWAN, een der Aziat. Soeloe eil.

eil. 139. 50. L. 6. 15. N. B.

LANAYE, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Maastricht, met 600 inw.

LANBRYNMAIR, Eng. kerspel in Wallis, gr. Montgomery, met 1650 inw.

LANCA, zie Ceylon.

LANCASHIRE of het paltzgr. *Lancaster*, Eng. gr., aan de zee, tusschen de gr. Cumberland, Westmoreland, York, Ches en de Iersche zee, of tusschen 14. 7. en 15. 31. L. en 53. 20. en 54. 25. N. B. gelegen, en op 85⅕ (LAPIE heeft 79⅘ V. M.), 828,300 inw. bevattende. Het land is vol bergen en hoogten, veelal kaal, eenzaam en eentoonig. De grond is steenachtig en schraal, hier en daar met moerassen en veengronden. De kust heeft lage bergen, maar ook vlakten, met diepe inhammen, die de monden der riv. Mersey, Ribble en Dudden, en in het N. de groote baai van Morecambe vormen. Het Peakgebergte draagt hier verschillende namen, als: Furness-Hills, met veel ijzer; Wulf, Crag, Blackstone en Edge. De Pendle-hill is 1803 voeten hoog. De voorn. kapen zijn Rossol en Sunderland-Point. Tot de voorn. bosschen behooren: Wiersdale, Bowland en Simonsforest, die echter veel verminderd zijn. De riv. zijn: de Mersey met den Irwell, de Dongelos, de Ribble, de Lune, de Dudden, Leven, Cark, Cocker, Wyre en de Alt. De voorn. kanalen zijn: van Lancaster, Liverpool en Leeds, het Bridgewater-kanaal en het kanaal van Rochdale. In het N. W. zijn de meren Windermere en Coniston. De luchtsgesteldheid is vochtig, maar, behalve bij de moerassen, niet ongezond. De voorn. voortbr. zijn: haver, aardappelen, rapen, kool en een weinig hout; de gewone huisdieren, gevogelte, zee- en riviervisch; bijzonder echter steenkolen, ijzer, koper, lood, koolzure zwaaräarde (*carbonaus baryticus*), bouwsteen, lei, kalk, leem en turf. De landbouw geeft weinig voordeel; het meeste is haver en aardappelen. Het rundvee wordt voor het beste in Engeland gehouden; maar de paarden, schapen en varkensfokkerijen worden verwaarloosd: ook is de Lancastersche jagthond beroemd. De visscherij kon beter zijn; de steenkolen- en andere mijnen houden vele handen bezig, en er wordt ook veel turf gestoken. Meer dan ⅔ der inw. leven van de fabr. De uitvoer bestaat in allerlei fabrijkwaren, gemest vee, boter, wol, ham, spek, boonen, rundvleesch en steenkolen. Het gr. zendt 14 leden in het lagerhuis, en is in 6 hundreds verdeeld. 2. *Lancaster*, de hoofdstad van voorn. gr., aan de Lune en het Lancaster kanaal, dat hier begint, met een oud kasteel, dat thans tot eene gevangenis voor wel 5,000 menschen, en tot een geregtshof is ingerigt; een schoon stadhuis, eene groote kerk, verscheidene bedehuizen, vele liefdadige inrigtingen, en 9,250 inw., die fabr. van kaarsen, zeildoek, beddetijken en grof linnen, zeepziederijen, schrijnwerkers en scheepsbouw hebben, en met 120 eigene schepen, eenen uitgebreiden handel op W. Indië, Amerika en de Oostzee drijven. 14. 59. L. 54. 3. N. B. 3. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Pennsylvanië, tusschen de gr. Dauphiné, Berks en Chester, Maryland en de Susquehannah, met goed bebouwd land, ijzer-, koper- en loodmijnen, fabr. en 53,950 inw. Het gr. is in 25 distr. verdeeld. 4. Bloeijende hoofdstad van gen. gr., ½ mijl van de Conestoga-creek, die in de Susquehannah valt. Zij heeft een raadhuis, geregtshof, 2 banken en vele schoone gebouwen. De luthersche kerk is een fraai gesticht. Men telt er 5,400 inw., meestal van Duitschen afkomst, die veel handel met het omliggende land, spijker- en andere fabr. hebben. FRANKLIN's collegie, hier in 1787 gesticht, is vervallen. 301. 37. L. 40. 3. N. B. 5. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Virginië, tusschen de gr. Northumberland, Rappahannock, Richmond en de Chesapeak baai, met 5,600 inw., waaronder 3,100 slaven. 6. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Z. Carolina, distr. Camden, met 6,320 inw. 7. Stad der N. Amer. Rep., prov. Kentucky, hoofdpl. van het gr. Garrard, met 260 inw. 8. Dorp der N. Amer. Rep., prov. Ohio, gr. Fairfield. 9. Stadje der N. Amer. Rep.; 12 mijlen van Camden. 10. Vlek der N. Amer. Rep., prov. Massachusetts, gr. Worcester, met 1700 inw. 11. Dorp der N. Amer. Rep., prov. New Hampshire, gr. Coos, met 720 inw. 12. Het Oostelijkste vlek van Op. Canada, in N. Amer., aan de punt Baudet, waar de grenspaal is.

LANCASTER KANAAL, Eng. kanaal, gr. Lancaster, hetwelk van Houghton tot Kindal loopt; 16½ mijl lang, 42 voeten breed, en 6 voet diep is, 14 riv. doorsnijdt, en 114 bruggen heeft; terwijl het ongeveer ½ mijl van Lancaster, met eene waterleiding van 664 voeten lang, op 5 bogen over de Lune geleid wordt.

LANCASTER SOUND, N. Amer. golf in de Baffin's baai, door BAFFIN ontdekt, en vooral in onze dagen door ROSS

en PARRY onderzocht. Volgens den laatsten bestond de Z. kust uit hooge en spitse bergen, geheel met sneeuw bedekt; maar de N. kust is vlakker, en met minder sneeuw. Men hoopt nog door denzelven eenen doortogt te zullen vinden. De nadere berigten van PARRY, die hier verscheidene punten benoemde, en op eenen nieuwen togt derwaarts is, worden met verlangen te gemoet gezien.

LANCAT, riv. in 't N. van Sumatra; valt in zee, op 115. 48. L. 4. 5. N. B.

LANCAVY, LANCAHUY of *Pulo Lada*, O. Ind. eil. in de straat van Malakka, aan de kust van Queda. 117. 26. L. 6. 19. N. B.

LANCAYAN, klein O. Ind. eil., bij de N. kust van Borneo. 135. 55. L. 6. 25. N. B.

LANCE'S BAAI, aan de N. W. kust van 't eil. Jamaïca. 300. 32. L. 18. 27. N. B.

LANCE POINT, kaap aan de Z. punt van 't N. Amer. eil. Terreneuve, aan 't Z. W. einde van St. Mary's baai.

LANCEBEARERS EIL. of *Isle des Lanciers* (*Lansendragers*), klein eil. in de Stille Zuidzee, door BOUGAINVILLE in 1768 dus genoemd. 239½. L. 18. 21. Z. B.

LANCEROTA of *Lancelotta*, een der Afr. Canarische eil., naar *Lanca Rotta* (omdat de inw. hier het eerst met lansen vochten) voorheen *Tite-Roy-Getta*, het N. O. der Canarische eil., rond van gedaante, 8 mijlen lang en 4 à 5 breed. De vlakke inhoud wordt op 24 V. M. bepaald. Het komt in gesteldheid en voortbr. met het eil. Fortaventura zeer wel overëen, en is ook vulkanisch. In de helft der vorige eeuw, woedde nog een der vulkanen, welks asch den grond zoo vruchtbaar maakte, dat men er den wijnstok planten kon. Het eil. is in 3 distr. verdeeld. De hoofdstad is Teguise.

LANCHAN, Chin. stad in Houquang.

LANCHANG, LANGIONE, LANJANG, LANTSCHANG, WINKJAN, hoofdstad van het landschap Laos in Achter-Indië, aan den Menamkom.

LANCHERONNE, Fr. riv., dep. Jura, valt in de Valouse.

LANCHESTER, Eng. D., gr. Durham.

LANCIANO, Nap. stad, prov. Abruzzo Citeriore, aan de Feltrino, hoofdplaats van een distr., en zetel van eenen aartsbisschop, aan den voet van twee heuvels, met 2 voorsteden, 1 kasteel, 1 hoofd- en verscheidene andere kerken, eenige liefdadige inrigtingen, 9,900 inw., veel handel, en goeden wijn- en oliebouw. 32. 6. L. 42. 12. N. B.

LANCING, Eng. dorp, gr. Sussex.

LANCLAERT, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Maastricht, bij Stockem.

LANCOUDINE, een der hoogste sneeuwbergen van het eil. Corsica.

LANCTAS, zie Kukiers.

LAND DER VIJF RIV., zie Pundschab.

LANDA, stad en prov. op Borneo, aan de riv. Pontiana. Het kasteel van den rajah, die met de Nederlanders in goede verstandhouding staat, ligt op eene hooge rots. De stad is vrij wel versterkt, en het land bevat vele goudmijnen. 6. 12. N. B.

LANDAFF, Eng. vlek in Wallis, gr. Glamorgan, aan de Taf. 2. N. Amer. dorp in New Hampshire, gr. Grafton.

LANDAH, zie Landa.

LANDAU, Beij. distr., Rijnkreits, door den Lauter, ten Z. van Frankrijk gescheiden. Het bevat op 25 V. M. 101,600 inw. Het is wel berg- en boschachtig; maar heeft ook schoone dalen, en langs den Rijn, welke hier de Lauter, de Erlbach, de Klingbach en de Queich ontvangt, zelfs kleine vlakten. De luchtsgesteldheid is er zacht en gematigd. Men heeft er goeden land-, tuin- en wijnbouw, boomvruchten, genoegzame veeteelt, sterken vlas- en tabaksbouw, en belangrijke bosschen, die eenen rijkdom voor het land zijn, en waarvan het hout veelal langs den Rijn, naar ons vaderland verzonden wordt. Ook zijn er vele olie- en eenige papiermolens. Het distr. wordt in 2 kantons verdeeld. 2. Kanton in voorn. distr., met 1 stad en 14 dorpen. 3. Beij. stad, hoofdplaats van voorn. distr. en kanton, aan de Queich, eene vesting van het Duitsche verbond, alleen door Beij. garnizoen bezet. Zij vormt eenen regelmatigen achthoek, met uitmuntende vestingwerken, die door breede grachten omringd worden. Zij heeft 2 poorten, eene groote paradeplaats, 1 kerk, 1 lazareth, 1 gymnasium, bomvrije barakken en magazijnen, 5,200 inw. en velerlei fabr. 25. 47. L. 49. 11. N. B. 4. Stadje in 't vorst. Waldeck, Op. ambt Diemel, op eenen berg, aan de Wetter, met 700 inw.

LANDECK, Pruis. stadje, regdst. Reichenbach, kreits Habelschwert, met 1 voorstad, 5 kerken, en 1200 inw. 2. Pruis. stadje, regdst. Mariënwerder, aan de Küddow, met 700 inw. 3. Pruis. dorp, regdst. Mariënwerder, kreits Flatow. 4. Oostenr. dorp in Tyrol, aan de Inn, kreits Ober Innthal, met 1030 inw. 5. Boh. dorp, kreits Pilsen. 6. Keur-Hes. ambt, vorst. Hersfeld, met 4,020 inw. 7. Zie Ladek.

LANDEGEM, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Gend, met 1850 inw.

LANDEGOLM, Noorw. eil. aan de kust van 't stift Nordland.

LANDEL, Oostenr. dorp in Stiermarken, kreits Brück, aan de Ens, met 1000 inw.

LANDELEAU, Fr. vlek, dep. Finisterre, bij Carhaix, met 1600 inw.

LANDELIN, zie St. Sauveur de Landelin.

LANDELLES, Fr. vlek, dep. Calvados, met 1450 inw. Nog 4 Fr. dorpen, in de dep. Eure en Loire, Kanaal, Oise en Neder Seine.

LANDELY, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Charleroi.

LANDEMANS (LAND DER), W. Afr. eil. der Bissago's.

LANDEN, Nederl. vlek, prov. Luik, arr. Huy, met 800 inw. 22. 40. L. 50. 51. N. B. 2. L. of *Neerlanden*, Nederl. dorp, prov. Luik, arr. Huy.

LANDENGTE-BAAI, Austr. baai op van Diemen's land, bij de straat van d' Entrecasteaux.

LANDENHAUSEN, gr. hert. Hes. dorp, gerigt Riedesel, met 800 inw.

LANDENNE-SUR-MEUSE, Nederl. D., prov. Luik, arr. Huy; met 500 inw.

LANDERNEAU, Fr. stadje, dep. Finisterre, arr. Brest, tusschen wijnbergen, aan de Elhorn of Landernau, die in de reede van Brest valt, en door haren mond de haven der stad vormt. Het heeft 3,600 inw., fabr. van katoen, leder, papier en linnen en veel handel.

LANDERON, Zwits. stadje, kanton Neuchatel, aan het Bieler meer, met 900 inw. 24. 44. L. 47. 3. N. B.

LANDERUM, Nederl. D., eil. Ferschelling.

LANDES, Fr. dep., een deel van het Oude Gascogne, tusschen de dep. Lot, Garonne, Gers, Neder Pyreneën en de riv. de Gironde, of tusschen 16. 6. en 17. 40. L. en 43. 29. en 44. 39. N. B. gelegen, en op bijna 174 V. M. 260,000 inw. bevattende. Het draagt zijnen naam naar de heiden (*landes*), welke ¾ van het arr., de geheele N. en W. zijde bedekken, en waar het land zeker de eenzaamste en onaangenaamste streek van Frankrijk uitmaakt, daar men er slechts eenige moerassen, en hier en daar ver van elkander verspreide plaatsen, even als oasen en duinen aantreft. De slechtste oorden zijn aan den kant der zee, daarom ook wilde heiden (*Landes Sauvages*) genoemd, alwaar men slechts eenige dennenbosschen, maar uren ver geene woonplaatsen vindt. De grond is, over het algemeen, vlak, doch aan de zee verheffen zich duinen. Het kleinere Z. O. en Z. deel of 't lands. Chalosse is ook wel zandig, maar heeft toch vruchtbare streken. De voorn. riv. is de Adour, die de Bahus, Gabas, Douze Loubs, Luy en de Gave de Pau opneemt. Verder de Hyre en nog verscheidene kleine riv. en beken. Langs de kust vindt men eenige étangs of meren, als de Cazau, Biscarosse, Aureillau, St. Julien, Leon, Soustous, Fosse en Orx. De lucht is zeer warm, vooral op de heide. Sneeuw ziet men hier zelden. De voortbr. zijn: gevogelte, klein wild, wolven, trekvogels, visch, koren, boomvruchten, wijn, hout, ijzer, steenkolen, zout, turf en kalksteen. De inw. zijn Gasconjers, een vrolijk en werkzaam volk, dat zeer armoedig en weinig beschaafd is. De bewoners der heiden leiden een zeer ruw leven, hebben ellendige hutten, en onderscheiden zich door hunne kleeding. De middelen van bestaan zijn: de schapenfokkerij, de jagt, de ijzermijnen, het kolenbranden, pik- en harstkoken, kurksnijden, de bijenteelt, benevens de landbouw en vischvangst. De akkerbouw brengt niet genoegzaam op. Aan de riv. zijn goede weiden; doch de paarden en runderen zijn klein en onaanzienlijk. Verder zijn de pruimen, perziken en vijgen van Mont de Marsan en Saint Sever uitmuntend. In het lands. Chalosse wordt veel en zeer goeden wijn geteeld, die gedeeltelijk tot brandewijn gebruikt wordt. Verder zijn er smederijen, gieterijen, looijerijen en branderijen. De uitvoer bepaalt zich tot hout, harst, pik, teer, terpentijn, wierook, was, wijn, brandewijn, vee en wol. De arr. zijn Mont de Marsan, Saint Sever en Dax. De hoofdstad is Mont de Marsan. 2. Klein Fr. eil., aan de N. W. kust, ten O. van St. Maloues. 3. Boh. stadje, kreits Kaurzim, met 800 inw.

LANDGRABEN, Beij. beek, distr. Augsburg, valt bij Leiben in den Donau.

LANDGROVE, N. Amer. vlek, prov. Vermont, gr. Bennington.

LANDGUARD, Eng. fort, gr. Essex, tegenover Harwich.

LANDION, Fr. riv., dep. Aube.

LANDIVIZIAU, Fr. vlek, dep. Finisterre, arr. Morlaix, aan de Elhorn, met 2100 inw. en looijerijen.

LANDIVY, Fr. vlek, dep. en arr. Mayenne, met 1870 inw.

LANDKEY, Eng. dorp, gr. Devon.

LANDKIRCHEN, Deen. dorpje, hert. Sleeswijk, eil. Femern, met 160 inw.

LANDOLFSHAUSEN, Han. dorp, vorst. Grubenhagen.

LANDOGO, Eng. dorp, gr. Monmouth.

LANDORE, zie Lantoir-Banda.

LANDORP, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Leuven, met 1500 inw.

LANDQUART, tak van den Rijn in Zwitserland.

LANDRAKE, Eng. dorp in Cornwallis.

LANDRAMITTI, zie Andramitti.

LANDRECY of *Landrecies*, Fr. stadje, dep. van 't Noorden, in eene lage vlakte, aan de Sambre, die hier bevaarbaar wordt, met 3,300 inw. en fabr. 21. 18. L. 50. 4. N. B.

LANDRIANO, Lomb. Ven. dorp, prov. Milaan.

LANDROAL (O.), Port. stadje, prov. Alentejo; 2 m. Z. van Villa Viçiosa.

LANDROVE, Spaan. riv., prov. Gallicië, welke bij Vivero in den Atl. oceaan valt.

LANDSBERG, Pruis. kreits, regdst. Frankfort, ten W. van Posen, op 16½ V. M. 39,500 inw. bevattende. Hij ligt aan de beide zijden der Warte, welke hier in de Netze valt, heeft goede weilanden en bosschen, zoo dat vee en hout, den rijkdom der inw. uitmaken; ook wordt er goed koren en vlas geteeld. 2. L. *aan de Warte*, Pruis. hoofdstad van voorn. kreits, aan de Warte, ommuurd en vrij goed gebouwd, met 5 voorsteden, 3 kerken, 1 gymnasium, 1 weeshuis, 1 arm- en krankzinnigenhuis, 1 tuchthuis, 8,600 inw., die fabr. van laken, wollen stoffen, kousen, hoeden, papier, looijerijen, zeepziederijen, brouwerijen en branderijen hebben. 33. 6. L. 52. 35. N. B. 3. L. of *Gorzow*, Pruis. stadje, regdst. Oppeln, aan de Briesznitz, met 600 inw. 4. Pruis. stadje, regdst. Koningsbergen, aan de Stein, met 1300 inw. 6. Pruis. stadje, regdst. Merseburg, met 700 inw. 6. Beij. landg., Isarkreits, dat op 15½ V. M. 26,350 inw. bevat, terwijl het koren, vlas en hop voortbrengt, en bosschen en moerassen heeft, zoo dat het slechts voor ⅗ bebouwd is. De veeteelt is er van weinig belang: van de visscherij in het Ammer meer bestaan vele menschen. 7. Hoofdstad van voorn. Beij. landg., aan de Lech, ommuurd, met 4 poorten, 1 oud kasteel, 1 liefdadig gesticht, 1 weeshuis, 3,000 inw. en fabrbijken. 28. 33. L. 48. 3. N. B. 8. Oostenrijksch stadje in Stiermarken, kreits Marburg, aan de Laszuitz, met 500 inw. 9. Zie Altenlandsberg, Moschellandsberg en Obermoschel.

LANDSCOUTER, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Gend; 1375 inw.

LANDSCRON, zie Landskroon.

LANDSCRONA, zie Landskrona.

LANDSINSGO, riv. op 't Afr. eil. Bourbon.

LANDSDIEP, voorheen een der meest gebruikelijke zeegaten bij Texel, uit het Marsdiep, langs den vasten wal en de Zuiderhaaks bank loopende, doch thans buiten gebruik.

LANDSDOWN, Austr. gebergte in het W. van het gr. Cumberland, in Nieuw Holland.

LANDSEE, LANSZER, Hong. marktvlek, kom. Oedenburg, met 750 inw. 2. Fr. vlek, dep. Bov. Rijn, met 650 inw.

LANDSELE, klein O. Ind. eil., aan de W. kust van Groot Andaman. 110. 53. L. 13. 38. N. B.

LANDSEND, de Z. W. punt van Engeland in Cornwallis; 6 à 7 mijlen N. W. van kaap Lizard. Zij schijnt zich oudtijds verder in zee uitgestrekt te hebben. Bij laag water ziet men aan de uiterste rotsen lood- en koperaderen. 12. 1. L. 50. 6. N. B. 2. Kaap aan de N. W. kust van Eng., op het eil. Sheppey; 1 mijl van Sheerness.

LANDSHAUSEN, Bad. dorp, Pfinz- en Enzkreits, met 620 inw.

LANDSHUT, Beij. landg., Isarkreits, dat op 10¾ V. M. 16,900 inw. bevat. Het is gedeeltelijk door de groote Isarmoeras bedekt, en verder zeer vruchtbaar. De voortbr. zijn: alle soorten van koren, peulvruchten, voeder voor het vee, hop, tabak, meekrap, ooft, een weinig wijn, genoegzaam hout, goede paarden, enz. 2. Hoofdpl. van voorn. Beij. landg., aan de Isar, welke hier een eil. vormt. Zij ligt in een bekoorlijk oord, en heeft boven op eenen berg het kasteel *Trausnitz*, met eene sterrenwacht. Zij is met muren omringd, heeft 4 groote en 4 kleine poorten, en wordt in de *Altstadt*, *Neustadt* en de vesting verdeeld. Er zijn 6 kerken, een raadhuis, 2 kapellen, 1 hospitaal, 2 armen- en ziekenhuizen, eene universiteit met 600 studenten, 1 bibliotheek van 100,000 boekdeelen, een kruidtuin, verscheidene kabinetten en 7,200 inw., die eene fabrijk, een scheikundig laboratorium, 1 snijdkamer, eene inrigting voor de genees- en heelkunde, 1 voor de oogenziekten, 1 voor vroedvrouwen, en een seminarium hebben. Verder zijn er 2 vrouwenkloosters, en een volks- leesmuseüm. 29. 55. L. 48. 6 N. B. 3. Morav. vlek, kreits Brünn, aan de Taya en de March, met 1500 inw. 4. L. of *Lançut*, Galicisch stadje, kreits Pzescow, met 2000 inw. 5. Pruis. kreits, Silez. regdst. Reichenbach, een deel van he-

het vorst. Schweidnitz, ten Z. aan Bohemen grenzende, op ruim 10 V. M. 31,000 inw. bevattende. Hij ligt aan het Reuzengebergte, is zeer bergachtig, heeft goede veeteelt, en brengt aardappelen, haver en vlas, doch geen koren voort. 2. Hoofdstad van voorn. Pruis. kreits, aan den Bober, met muren en grachten omringd, heeft 3 poorten, 2 voorsteden, 3 kerken, 1 hospitaal en 3,100 inw., die brouwerijen, katoendrukkerijen, bleekerijen, volmolens en handel in linnen en garen hebben. 50. 47. N. B.

LANDSITZ, zie Lahnsitz.

LANDSKRON, Boh. stadje, kreits Chrudim, met een kasteel, 2,670 inw. en fabr. 2. Galicisch stadje, kreits Myslenicze. 3. Pruis. heerl., regdst. Arnsberg. 4. Fr. bergkasteel, dep. Boven Rijn, niet ver van de grenzen van 't kanton Bern. 5. Illyr. heerl., kreits Villach. 6. Rus. stadje, gouv. Podolië.

LANDSKRONA, LANDSCRONA, sterke Zweed. stapelplaats in Malmohus-län, op eene landtong in de Sont, voor welke de klip Groen ligt, met 1 citadel, schoone markt, breede, regte straten, 1 kerk en 2,800 inw., die looijerijen, handschoen- en tabaksfabr. hebben. 30. 30. L. 55. 53. N. B.

LANDSKRONE, 1304 voeten hooge Pruis. berg van eene kegelvormige gedaante, regdst. Liegnitz; ½ m. van Görlitz.

LANDSMEER, Nederl. dorp in N. Holland, kwart. Hoorn, met een' kruidmolen, kogelgieterij en loodwitmakerij.

LANDSORT, kaap op het Zweed eil. Oja, in Stockholm-län, waar de schepen loodsen aan boord nemen, om naar Stockholm te gaan. 55. 22. N. B. 36. 32. L.

LANDSTEIN, zie Altstadt.

LANDSTRASS, LANDTROST of *Kostainaveza*, Illyr. stadje, kreits Neustadt, op een eil. in de Gurk, met 600 inw.

LANDSTUHL, Beij. kanton en stadje, Rijnkreits, met 700 inw. 49. 25. N. B.

LANDULPH, Eng. dorp in Cornwallis.

LANE, N. Amer. eil. in de Atl. zee, ten O. van kaap Scuttock. 309. 50. L. 44. 18. N. B. 2. Ier. riv., gr. Kerry, valt in Castlemain baai.

LANEBOURG, zie Lanslebourg.

LANE END, Eng. vlek, gr. Stafford, met eene goede markt en 4,930 inw.

LANEFFE, Nederl. dorpje, prov. Namen, arr. Philippeville, met 320 inw.

LANEL, Afr. stad in Senegambië, residentie van den koning van Galam.

LANEMEZAN, Fr. stadje, dep. Op. Pyreneën, met 8,000 inw.

LANEPAX, Fr. stadje, dep. Gers, arr. Condom, arr. Condom, met 1200 inw.

LANERA, Spaan. D., prov. Cordova.

LANERCOST, Eng. kerspel, gr. Cumberland, met 1350 inw.

LANERK, zie Lanark.

LANESBOROUGH, Ier. vlek, gr. Longford, aan de Shannon, waarover eene fraaije brug ligt. 2. N. Amer. vlek, prov. Massachusetts, gr. Berks; 1350 inw.

LANGA, Spaan. dorp, prov. Soria.

LANGADIA, Turk. stad op Morea.

LANGANAS, kaap op 't N. O. deel van IJsland.

LANGANICO, zie Lagganico.

LANGARA (ISLE DE), eil. in den N. Stillen Oceaan, op 144. 45. L. 54. 20. N. B.

LANGARRON, Eng. D., gr. Hereford.

LANGAST, Fr. stad, dep. Noordkusten, arr. Londeac, aan de Lie, met 2130 inw.

LANGATTOCK VIBON AVEL, Eng. dorp, gr. Monmouth, met 500 inw.

LANGBATH, Oostenr. dorp, Traunkreits, aan 't Traun-meer, met 1080 inw.

LANGBÖSI, Pruis. D., regdst. Cöslin.

LANGDALE, dal in het Eng. gr. Cumberland, met de Langdale-Pike, eene ontoegankelijke rotspiramide.

LANGDON, Eng. riv., die beneden het woud Teesdale in de Tees valt. 2. L. *Hill*, Eng. berg van 620 voeten. 18. 15. L. 51. 35. 12. N. B. 3. N. Amer. dorp in Nieuw Hampshire, met 550 inw.

LANGDORP, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Leuven, met 1640 inw.

LANGE-EILAND, volgens ARROWSMITH, een der drie Cocos eil., ten Z. W. van het O. Ind. eil. Sumatra. 2. Een der Falklands eil., bij Z. Amer. 3. Zie Long Islands.

LANGEAC, Fr. stadje, dep. Opper Loire, arr. Brioude, met 1800 inw. en steengroeven. 21. 10. L. 45. 5. N. B.

LANGE AKKERSCHANS, zie Nieuwe Schans.

LANGEAIS of *Langest*, Fr. stadje, dep. Indre en Loire, arr. Chinon, aan de Loire, met 2,250 inw.

LANGEBERG, gebergte in Saksen-Hildburghausen, bij Waffenrath.

LANGEBRÜCK, Saks. D., kr. Meissen.

LANGE KLOOF, Z. Afr. gebergte aan de Kaap de Goede Hoop, met wegen naar het dal der Elefant's riv., en verder naar Karroo.

LANGEFIELD, Beij. dorp, Rezatkreits. 2. Tak der Noorw. Kiolen, die in kaap Lindenäs eindigt.

LANGEFIORD, baai in Zweden.

LANGEFUHR, zie Langfurth.

LANGE-HAN, berg der Chin. prov. Pe-tcheli.

LAN-

LANGE-TAFEL EIL., Jap. eil. in de groote baai, ten O. van Niphon.

LANGELAND, Deen. eil. in de Oostzee, stift Funen, ambt Svendberg, ten Z. O. van Funen gelegen; 6¾ mijl lang, maar slechts 1 mijl breed, niet hoog boven de zee, en op bijna 5 V. M., waarvan 1¼ deel bosch is, 11,200 inw. bevattende. Behalve den hoogen Falkenberg, is het overige land vlak, en wordt slechts door bronnen en beken bespoeld. De lucht is er gezond. De voortbr. zijn: vlas, boomvruchten, koren, vee, veel aardappelen, hout en turf.

LANGELMA-WESI, Rus. meer in het Z. van Finland, in 't W. der prov. Tavastland; 7 mijlen lang.

LANGELO, Nederl. buurt, prov. Drenthe, nabij Norch. 2. Nederl. D., prov. Overijssel, kwartier Twenthe.

LANGELSHEIM, Brunsw. vlek, kreitsger. Harzburg, aan de Innerste, met 1460 inw., potaschziederijen en steengroeven. omtrent ¼ mijl van hetzelve ligt eene zilver- en loodsmelterij.

LANGEMARK, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Veurne; 5,100 inw.

LANGEN, Hes. vlek, vorst. Starkenburg, ambt Kelsterbach, met 1500 inw.

LANGENALTHEIM, Beij. dorp, Op. Donaukreits, met 860 inw.

LANGENARGEN, Wurt. vlek, Donaukreits, aan den mond der Argen in de Bodenzee, met 1500 inw., en een fort, op een nabij liggend eilandje.

LANGENÄS, Deen. eil., hert. Sleeswijk.

LANGENAU, Wurt. vlek, Donaukreits, met 3 kerken, 3,600 inw., veel vlasbouw en linnenweverijen. 2. *Opper* en *Neder* L., 2 Pruis. dorpen, regdst. Reichenbach. 3. Pruis. dorp, regdst. Oppeln, met 910 inw. 4. Pruis. dorp, regdst. Liegnitz, met 950 inw. 5. Pruis. dorp, regdst. Mariënwerder. 6. Boh. dorp, kreits Biczow, aan de Kleine Elbe, met 2400 inw. 7. Boh. dorp, kreits Leutmeritz, met 1500 inw. en vele glasfabrijken. 8. Beij. dorp, Op. Mainkreits. 9. Zie Kimpulung.

LANGENBERG, Pruis. vlek, regdst. Dusseldorp, met 3 kerken, 1580 inw. en fabr. 2. Pruis. dorp, regdst. Merseburg, met 650 inw. 3. Pruis. dorp, regdst. Minden, met 1850 inw. 4. Dorp in 't vorst. Reusz, heerl. Gera, met 800 inw. 5. Zie Langenburg.

LANGENBERNSDORF, Saks. dorp, kreits Ertzgebergte.

LANGENBEUTINGEN, zie Beutingen.

LANGENBIELAU of *Bielau*, Pruis. dorp, regdst. Reichenbach, met 2000 inw. Hierbij behoort *Neu* L., met 1250 inw. en *Neu Antheil* L., met 3,760 inw., en fabr. van katoen, linnen, laken, en trijpt, te zamen een lang dorp uitmakende.

LANGENBOGEN, Pruis. dorpje, regdst. Merseburg, met 200 inw.

LANGENBRAND, Wurt. dorpje, kreits Zwarte Woud, met 400 inw.

LANGENBRÜCK, Pruis. dorp, Silez. regdst. Oppeln, met 1200 inw.

LANGENBRÜCKEN, Bad. dorp, Pfinzen Enzkreits, met 1200 inw. 2. Zwits. dorp, kanton Bazel, met 550 inw.

LANGENBURG, Wurt. ambt en stadje, Jaxtkreits, verblijfplaats van den vorst van Hohenlohe-Langenburg: 850 inw.

LANGENBURKERSDORF, zie Burkersdorf.

LANGENCANDEL, zie Candel.

LANGENCHURSDORF, Saks. dorpje, kreits Ertzgebergte, met 350 inw.

LANGENDAM, Nederl. polder in de gemeente Graauw, prov. Zeeland, distr. Hulst.

LANGENDELBACH, Keur-Hes. dorp, prov. Hanau.

LANGENDENZLINGEN, Bad. dorp, Treisamkreits, met 1200 inw.

LANGENDERNBACH, Nassausch dorp, ambt Hadumar, met 850 inw.

LANGENDORF of *Lauczka*, Boh. vlek, kreits Olmutz, met 1720 inw., zaagen beroemde papiermolens. 2. Pruis. dorp, regdst. Breslau, met 600 inw. 3. Pruis. D., regdst. Merseburg. 4. Han. dorp, vorst. Lünenburg.

LANGENDIJK, Nederl. streek lands en gemeente in N. Holland, kwart. Hoorn. 2. Nederl. gehucht in N. Braband, arr. Breda, nabij Rukveen.

LANGENEICHSTÄDT, zie Eichstädt.

LANGENENSLINGEN, dorp in Hohenzollern-Sigmaringen, Op. ambt Bohringen, met 620 inw.

LANGENERRINGEN, Beij. dorp, Op. Donaukreits, met 900 inw.

LANGENESZ, Han. D., stift Nordland.

LANGENFELD, Beij. vlek, Rezatkreits. 2. Oostenr. vlek, viertel Boven den Mannhartsberg. 3. Pruis. dorp, regdst. Erfurt. 4. Dorp in Saksen-Meiningen, ambt Salzungen, met 400 inw.

LANGENGÖNS, gr. hert. Hes. dorp, ambt Hüttenbach, met 1030 inw.

LANGENGRUND, Boh. dorpje, kreits Leutmeritz.

LANGENHAGEN, Han. ambt, vorst. Calenberg, aan de Leine, met 6000 inw. 2. Dorp in voorn. ambt, met 1150 inw., wijnteelt, rundvee- en paardenfokkerij.

LANGENHAM, Hes. D., prov. Op. Hessen.

LANGENHELWICHSDORF of *Helmsdorf*, Pruis. vlek, Silez. regdst. Reichenbach,

bach, met 720 inw.

LANGENHOLTE, Nederl. buurt, prov. Overijssel, kwartier Vollenhoven, nabij Berkum.

LANGENHORN, dorp in 't gebied der vrije stad Hamburg.

LANGENHENNERSDORF, Saks. dorp, kreits Meissen, met 580 inw.

LANGENHESSEN, Saks. dorp, kreits. Ertzgebergte, aan de Pleisse.

LANGENHOLS, Oostenr. dorp, Opper-Mühlviertel; aan de Groote Mühl.

LANGENHOLTHAUSEN, Pruis. dorpje, regdst. Arensberg, met 300 inw. 2. Voogdij in Lippe-Detmold, ambt Bahrenholz.

LANGENHORN, Deen. dorp in Sleeswijk, ambt Bredstedt, met 440 huizen.

LANGENKANDEL, zie Candel.

LANGENKIRCHEN, zie Emskirchen.

LANGENLOIS, Oostenr. vlek, kreits Boven den Mannhartsberg; 2120 inw.

LANGENLONSHEIM, Pruis. D., regdst. Coblenz, met 840 inw. en wijnbouw.

LANGENLUNGWITZ, Saks. dorp, kreits Ertzgebergte, met 2000 inw., weverijen, bleekerijen en kousenfabr.

LANGENNEUFNACH, Beij. dorp, Op. Donaukreits, met 750 inw.

LANGENÖLSE, 2 Pruis. dorpen, regdst. Liegnitz, kreits Löwenberg.

LANGENORLA, dorpje in Saks. Gotha, ambt Kahle, aan de Orla, met 300 inw.

LANGENPROZELDEN of *Langenbrodselten*, Beij. dorp, Neder Mainkreits.

LANGENSALZA, Pruis. kreits, regdst. Erfurt, het voormalig Thuringer ambt Langensalza en het Erfurter ambt Vargula bevattende. Het land is meestal vlak, doch heeft in het Z. het gebergte Hagnik, dat met bosschen bedekt is; terwijl de Unstrut het land bijna in 4 gelijke deelen verdeelt, en de Salza en Welzbach ontvangt. De grond is buitengemeen vruchtbaar, en brengt koren, zeer goede tuinvruchten, boomvruchten, wijn, doch niet genoeg hout voort. De vee- en schapenteelt zijn zeer aanzienlijk. 2. Hoofdstad van voorn. Pruis. kreits, aan de Salza, met 6,230 inw., muren, 4 poorten, 1 kasteel, 4 kerken, 1 lazareth, 4 hospitalen, 1 latijnsche, 1 garnizoens- en 1 zondagsschool; een raadhuis, schouwburg, maatschappij van landbouw, fabr. van wollen, katoenen en zijden stoffen, buskruid, stijfsel, kousen, linnen, poeder, verwerijen, looijerijen, salpeterziederijen, brouwerijen, branderijen, en handel in koren en brandewijn. Geboortepl. van den beroemden geneesheer HUFELAND. 28. 18. L. 51. 7. N. B.

LANGENSCHEID, Pruis. dorpje, regdst. Arnsberg, met 200 inw.

LANGENSCHWALBACH, Nass. ambt, ten Z. O. aan Wisbaden grenzende, en 8,770 inw. bevattende, die van den landbouw en de veeteelt bestaan. 2. Hoofdstad van voorn. ambt, aan de Münzebach, in Opper en Neder Schwalbach verdeeld, met 3 kerken, 1 synagoge en 1540 inw. Bijzonder is deze stad, door derzelver 10 gezondheidsbronnen bekend, van welke uit de wijnbron en staalbron jaarlijks wel 400,000 kruiken verzonden worden. Bij de bronnen zijn vele gemakken voor de badgasten.

LANGENSCHWARZ, Keur-Hes. dorp, gr. hert. Fulda, met 730 inw.

LANGENSELBOLD, Keur-Hes. ambt, prov. Hanau, vorst. Isenburg, aan de Kinzig, met 't vlek van dien naam, met 1 schoon kasteel, goeden wijn en eenen tigcheloven.

LANGENSENDELBACH, Beij. dorp, Rezatkreits.

LANGENSTEIN, Bad. D., Zeekreits. 2. Keur-Hes. dorp, prov. Op. Hessen.

LANGENSTEINBACH, Bad. dorp, Pfinz- en Murgkreits, met 900 inw.

LANGENSULZBACH, Fr. dorp, dep. Neder Rijn, met 620 inw.

LANGENTHAL, Zwits. vlek, kanton Bern, aan de Langetann, met 1800 inw., uitmuntende weilanden en goede akkers. Het heeft eene der grootste markten van 't kanton Bern, waar de voortbr. van het Emmendal verkocht worden. 2. Keur-Hes. D., prov. Neder Hessen.

LANGENVORWERK, Pruis. dorp, regdst. Liegnitz, kreits Löwenberg.

LANGENWALDE, Pruis. dorp, regdst. Liegnitz, met 700 inw.

LANGENWEDDINGEN, Pruis. dorp, regdst. Maagdenburg, met 1000 inw. en eene kalksteengroef.

LANGENWEITZENDORF, dorp in 't vorst. Reusz, aan de Leube, met 1500 inw.

LANGENWERDER, Pruis. eil., regdst. Straalsund, met eene buurt, bij de uitwatering van het Binnenmeer, in de zeeëngte tusschen Zingst en den vasten wal.

LANGENWIEZEN, zie Langewiese.

LANGENZENN, Beij. dorp, Rezatkreits, met 4 poorten, 1100 inw. en fabr.

LANGEOIS, Fr. stadje, dep. Indre en Loire.

LANGERAAR, Nederl. D. in Z. Holland, distr. 's Gravenhage, met 450 inw.

LANGERAK, Nederl. dorp in Z. Holland, distr. Gorinchem. Geboortepl. van den boekhandelaar, dichter en schrijver FRANÇOIS HALMA.

LANGERFELD, Pruis. dorp, regdst. Ar-

Arensberg, kreitsSchwelm, met 1270 inw.

LANGEROOG, Han. eil. in Oost Vriesland, 2½ mijl lang, ½ breed, en in twee deelen, Wester en Noorder einde verdeeld. Er zijn maar 15 huizen, en het is aan overstrooming blootgesteld. 25. 15. 26. L. 53. 44. 59. N. B.

LANGERSDORF, Pruis. D., regdst. Aken.

LANGERWEIDE, zie Langeweide.

LANGE SEE, Deen. meer in Jutland.

LANGEST, zie Langesis.

LANGESTRANDT, Noorw. dorp, stift Aggerhus.

LANGESUND, Noorw. dorp, stift Aggerhus, aan het Kattegat.

LANGESTRAAT, zie Langstraat. 2. Nederl. dorp, prov. Overijssel, kwart. Salland, met 380 inw.

LANGEVELD, Nederl. heerl. en dorp in Z. Holland, distr. Leijden.

LANGEWARG, Oostenr. dorp in Stiermarken, kreits Brück.

LANGEWEIDE, Nederl. buurt, prov. en arr. Utrecht, met Ruigenweide 400 inw. 2. Pruis. dorp, regdst. Aken.

LANGEWIESE, vlek in Schwarzburg-Sondershausen, ambt Geren, aan de Ilm, met 1100 inw., landbouw, fabr. van houtwaren en handel in hout. 2. L. *Kraszna Horka Varallye*, Hong. D., kom. Gömör, met eene rijke zilver- en vermiljoenmijn.

LANGE ZAND, groote zandbank in de Noordzee, aan de O. zijde van het Eng. gr. Essex.

LANGEZWAAG, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Heerenveen, met 800 inw., kerkelijk met Kortezwaag vereënigd.

LANGFUHR, Pruis. vlek, regdst. Dantzig, aan de Brentau, met 1150 inw.

LANGFIELD, zie Langefield. 2. Eng. vlek, gr. York, met 1515 inw.

LANGFJORDEN, bogt in Noorwegen, stift Nordland.

LANGFORD BAAI, aan de N. kust van 't W. Ind. eil. Antigua.

LANGFORD-BUDVILLE, Eng. dorp, gr. Somerset, met 500 inw.

LANGFORD-STEEPLE, Eng. dorp, gr. Wilt, met 560 inw.

LANGFORDEN, dorp in Holstein-Oldenburg, kreits Vechta, met 1350 inw.

LANGGESCHEID, Oostenr. bergrug, digt aan de grenzen van Stiermarken, 5,344 Parijsche voeten hoog.

LANGGONS, gr. hert. Hes. dorp, prov. Op. Hessen, met 1200 inw.

LANGGRIES, Beij. dorp, Isarkreits, aan de Isar, met marmergroeven.

LANGHALSEN, Oostenr. dorp, Mühlviertel.

LANGHAM, zie Lavenham.

LANGHAMMER, Pruis. ijzermijn, regdst. Merseburg, met 300 arbeiders.

LANGHARN, Eng. kaap, gr. Caermarthen, in Z. Wallis.

LANGHECKE, Nassausch vlek, heerl. Runkel, met lei- en marmergroeven.

LANGHEIM, Pruis. dorpje, regdst. Koningsberg, met 200 inw. 2. Beij. D., Op. Mainkreits. 3. Zie Grossenlangheim.

LANGHEINERSDORF, Pruis. dorp, regdst. Liegnitz.

LANGHIRANO, vlek in 't hert. Parma.

LANGHOLM, klein Zweed. eil., bij Stockholm, waarop het spinhuis is. 2. Schot. kerspel van 2640, en dorp met 1800 inw., gr. Dumfries, aan de Esk.

LAGHONDRA, Zweed. distr. in Stokholms-län.

LANGIONE, zie Lanchang en Winkjau.

LANGKAT, riv. op 't Oi. Ind. eil. Sumatra, valt in de baai van Malacca.

LANGLADE, Fr. dorp, dep. Gard.

LANGLE, bergpiek bij Jesso, in Japan. 158. 52. L. 45. 11. N. B.

LANGLE'S BAAI, aan de W. kust van Saghalië, op de O. punt van Azië, door LA PEROUSE dus genaamd. 47. 49. N. B.

LANGLEY of *Langley Marsh*, Eng. kerspel, gr. Oxford, met 1570 inw. en steengroeven. 2. *Abbots* L., Eng. kerspel, gr. Hertford, met 1330 inw. 3. Eng. dorp, gr. Northumberland. 4. Een der N. Amer. Miquelons, aan de O. zijde van Terreneuve.

LANGLIER, Nederl. gemeente, groothert. Luxemburg, arr. Neufchâteau, die met Lacherie, 400 inw. bevat.

LANGMENDOW, N. Amer. stad, prov. Massachusetts, gr. Hamps.

LANGNAU, Zwits. dorp, kant. Bern, in het Emmendal, aan de Jesilbach. 2. Wurt. D., Donaukreits, met 1400 inw.

LANGOË, Noorw. eil. aan de kust van het stift Aggerhus, met eene marmergroef. 2. Deen. eil. bij Zeeland.

LANGOGNE of *Langonin*, Fr. stadje, dep. Lozère, arr. Mende, aan de Allier, met 2300 inw., lakenfabr., wolspinnerijen, en in de nabijheid 2 kopersmederijen.

LANGOIRAN, Fr. dorp, dep. Gironde.

LANGON, Fr. stadje, dep. Gironde, arr. Bazas, aan de Garonne, met eene haven, 3,200 inw. en handel in wijn en brandewijn. 24. 33. N. B. 2. Fr. vlek, dep. Vendée, met 1400 inw. 3. Noorw. eil. der Lofoden, met 900 inw. 4. Zweed. kerspel, Nyköping-län.

LANGONIN, zie Langogne.

LANGONNET, Fr. kerspel, dep. Morbihan, arr. Pontivy, met 3,200 inw.

LANGOURLA, Fr. D., dep. Noordkusten.

LANGPETAO, Chin. eil. in de golf van

Kanton.

LANGPORT, Eng. dorp, gr. Somerset, met 860 inw., op eenen heuvel, aan de Parret.

LANGQUART, Beij. dorp, Rezatkreits.

LANGRANE, Fr. zeepl., dep. Calvados.

LANGREO, Spaan. distr., prov. Asturië.

LANGRES, Fr. arr., dep. Op. Marne, dat op ruim 42 V. M., in de kantons Langres, Auberive, Bourbonne, Le Fay-Billot, La Ferte sur Amance, Longeau, Neuilly, Montigny, Prauthoy en Varennes, 98,300 inw. bevat. 2. Hoofdstad van voorn. Fr. arr., aan het hangen van eenen berg, en aan de Marne, met eene kamer van koophandel, 3 kerken, 2 hospitalen en 7,500 inw., die fabr. van messen, chemicaliën, staal, laken, katoen, verw, porselein, papier en uitgebreide looijerijen hebben. Geboortepl. van den dichter DIDEROT. 22. 60. L. 47. 52. N. B.

LANGSDORF, Hes. vlek, vorst. Op. Hessen, met 700 inw. 2. Zie Sulz.

LANGRIKE, Eng. dorp, gr. Lincoln.

LANGROIVA, Port. D., prov. Beira.

LANGRUNE, Fr. dorp, dep. Calvados.

LANGSA, O. Ind. D. op 't eil. Sumatra.

LANGSCHANG, zie Lanchang.

LANGSERUD, Zweed. kerspel, Karlstadt-län.

LANGSTED, Hes. D., prov. Starkenburg.

LANGSTONE HARBOUR, groot zoutmeer in Engeland, ten Z. van de haven van Portsmouth, tusschen de eil. Portsea en Hayling.

LANGSTRAAT, N. Brabandsche landstreek, met de D. Baardwijk, Drunen, Nieuwkuik, Sprang, Bezoijen, Vrijhoeven-Kapel, Nederveen-Kapel, Zuidewijn-Kapel, Grevelduins-Kapel, Waspik, Waalwijk, 's Gravenmoer en Raamsdonk.

LANGTREE, Eng. dorp, gr. Devon.

LANGTOVA, Zweed. dorp, Upsala-län.

LANGUANEO, zie Longanico.

LANGUE, O. Ind. eil., bij Amboina.

LANGUE DUCERU, vlek op 't N. Amer. eil. Terreneuve.

LANGUE POINTE, N. Amer. kerspel in Neder Canada, gr. Montréal.

LANGUEDOC, voorheen eene der grootste en vruchtbaarste prov. van Frankrijk, tusschen Provence, Dauphiné, Forez, Auvergne, Rouergue, Quercy, Gascogne, Roussillon en de golf van Lion gelegen, en die 1,700,000 inw. bevatte, en thans in de dep. Lozère, Ardèche, Gard, Aude, Hérault en op Garonne verdeeld.

LANGUEDOC (KANAAL VAN), zie Midi.

LANGUEGLIA, Sard. stadje, hert. Genua, aan de zee, met veel handel.

LANGUIDIC, Fr. stad, dep. Morbihan, met 5,850 inw.

LANGULA, zie Dorla.

LANGULANY, Eng. D. in Shropshire.

LANGUR, hooge Aziat. berg in Tibet.

LANGWALL, Schot. riv., gr. Caithness.

LANGWARDEN, kerspel in Holstein-Oldenburg, ambt Burkare, met 1400 inw. 2. Dorpje in voorn. kerspel, aan den mond der Wezer, met 200 inw. 25. 57. L. 53. 56. N. B.

LANGWART, Beij. dorp, Regenkreits.

LANGWEDEL, Han. D., vorst. Verden.

LANGWEER, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Heerenveen, in de grietenij Doniewardal.

LANGIVITZ, zie Kefernburg.

LANGENWOLSCHENDORF, dorp in 't vorst. Reusz, ambt Schleiz, met 700 inw.

LANGHARNY, Chin. stad in Yunnan.

LANJAN of *Län-Jan*, Chin. stad, prov. Peking.

LANJANG, LANTSCHANG, zie Lanchang.

LANJARON, Spaan. D, kon. Grenada.

L'ANIO, zie Agno.

LANIMDOVERY, zie Liandovery.

LANIKA, Turk. distr. op 't schiereil. Gallipoli.

LANKA NULLA, O. Ind. berg, prov. Carnate.

LANKAYT, klein O. Ind. eil. aan de W. kust van Celebes. 4. 57. Z. B.

LANKEN, D. in Mecklenburg-Schwerin, ambt Lubz, met 700 inw. 2. Pruis. dorp, regdst. Dusseldorp.

LANKI, Chin. stad in Tschekiang.

LANKIHYEN, Chin. stad in Tschekiang.

LANKLAER, Nederl. dorpje, prov. Limburg, arr. Maastricht, met 200 inw.

LANKOBOSAN, D. op 't eil. Sumatra.

LANPOU, groot Aziat. meer in Tibet.

LANKOWITZ, Oostenr. dorpje in Stiermarken, kreits Grätz, met 300 inw.

LANKUFUTSCHEU, Chin. stad, prov. Yunnan.

LANLIVERY, Eng. D. in Cornwallis.

LANLUM, O. Ind. stad, prov. Orissa.

LANMEUR, Fr. stadje, dep. Finisterre, arr. Morlaix, aan de Elhorn, met 2400 inw. en looijerijen.

LANMIGAO, Chin. eil., prov. Fokiën, bij Hainan gelegen.

LANNAS, Zweed. kerspel, Oerebrolän, met het eil. Uino.

LANNE, 2 Fr. D., in de dep. Landes, Op. Marne, 2 in Lot en Garonne, Ned. Pyr., 2 in Op. Pyr.

LANNEMEZAN, Fr. stadje, dep. Op. Pyreneën, aan de Baise, met 800 inw.

LANNEN, zie Redange.

LANNERAY, Fr. D., dep. Eure en Loire.

LANNES, Austr. kaap aan de Z. kust van

van Nieuw Holland, het Z. einde van de golf van Rivoli.

LANNILIS of *Lannilly*, Fr. vlek, dep. Finisterre, arr. Brest, met 2810 inw.

LANNION, Fr. arr., dep. Noordkusten, hetwelk op 18 V. M., in de kantons Lannion, Lezardrieux, Perros-Guirec, Treguier, Plestin, Plouaret en La Roche-Derrien, 89,800 inw. bevat. 2. Hoofdstad van voorn. Fr. arr., aan de Loquet, niet ver van de zee, met minerale bronnen, 3,120 inw., en handel in wijnen en hennep. In de nabijheid worden zilver- en ijzermijnen, als ook ametisten gevonden. 48. 44. N. B. 30. 55. L.

LANNICAT, Fr. D., dep. Noordkusten, arr. Loudeac.

LANNILIS, Fr. dorp, dep. Finisterre.

LANNOY, Fr. stadje, dep. van 't Noorden, arr. Rijssel, met 1000 inw. en fabr. 2. Fr. dorp, dep. Oise.

LANO, Z. Amer. stad in Chili, prov. Maule, bij den mond der Mataquita. 2. Zie Malano.

LANOBRE, Fr. vlek, dep. Puy de Dôme; 12 m. O. ten Z. van Clermont.

LANOCLE, Fr. vlek, dep. Nièvre, met porseleinfabr.

LANOWCE, Rus. stad, gouv. Volhynië.

LANQUAID of *Lanquart*, Beij. vlek, Regenkreits, met 500 inw.

LANQUART, Zwits. riv., kanton Graauwbunderland, welke beneden Chur in den Rijn valt. 2. Zie Lanquaid.

LANQUAY, Fr. dorp, dep. Dordogne.

LANQUESAINE, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Doornik, met 400 inw.; 5½ uur van Doornik.

LANRETH, Eng. dorp in Cornwallis.

LANS, Fr. vlek, dep. Isère, arr. Grenoble. 2. Berg in 't Fr. dep. Neder Alpen.

LANSA of *Betschik*, meer en vlek in het Turk. sandschakat Salonika.

LANSALLOS, Eng. D., gr. Cornwallis.

LANSARGUES, Fr. vlek, dep. Hérault, arr. Montpellier, met 1050 inw.

LANSCAUTER, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Gend; 2 uren van Gend.

LANSCHEID, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, met Merscheid en Neiler 440 inw. tellende; 1½ uur van Vianden.

LANSDOWN, zie Landsdown.

LANSER, zie Landsee.

LANSERD, Perz. dorp in Mazanderan, aan de Kaspische zee.

LANSINSBURGH, N. Amer. vlek, prov. Nieuw York, gr. Rennselaer, aan den O. oever der Hudson's riv., met 1700 inw. en veel handel.

LANSITZ, zie Lahnsitz.

LANS-LE-BOURG of *Lanebourg*, Sard. stadje in Savoije, prov. Maurienne, aan de Arc, en den voet van den berg Cenis, met 1050 inw., welke bijna geheel en al van den doortogt bestaan.

LANSON, zie Lancon.

LANSTROFF, Fr. stadje, dep. Moezel; 5 mijlen van Thionville.

LANTA, Fr. vlek, dep. Op. Garonne, aan de Saune, met 1460 inw.

LANTACH BAAI, baai aan de kust van Eng., niet ver van Falmouth.

LANTADILLA, Spaan. D., prov. Leon.

LANTAGHUR, O. Ind. stad, distr. Lamjungh, behoort den rajah van Nepaul.

LANTANO, Oostenr. eil. aan de kust van Dalmatië, tegenover Zara.

LANTAO, klein O. Ind. eil., bij 't Philippijnsch eil. Manille.

LANTECI, Fr. dorp, dep. Côte d'Or.

LANTEGLOSS, 2 Eng. dorpen, gr. Cornwallis, het eene met 1100, en het andere met 850 inw.

LANTENANS, Fr. D., dep. Doubs.

LANTERNINA, zie Livornino.

LANTHOIR-BANDA, zie Banda.

LANTHONY, Eng. vlek, gr. Monmouth.

LAN-TIEN, Chin. stad in Schensi.

LANTIERVA, Spaan. D. in Granada.

LANTIGNE, Fr. dorp, dep. Rhône.

LANTILLIO GROSSENY, Eng. D., gr. Monmouth, met 700 inw.

LANTILLIO PARTHOLEY, Eng. dorp, gr. Monmouth, met 650 inw.

LANTILLY, Fr. D., dep. Côte d'Or.

LANTIMER, Afr. negerstam aan de Sierra Leona kust, bij de riv. Vunez.

LANTIN, Nederl. dorp, prov. en arr. Luik; 400 inw.; ruim 1 uur van Luik.

LANTOE, Chin. eil. in de straat van dien naam.

LANTOOR, zie Banda.

LANTOSCA, Sard. stadje in Piëmont, prov. Nizza, aan de Vesubia; 1800 inw.

LANTREMANCHE, Nederl. dorp, prov. en arr. Luik, met 300 inw.; 1 uur van Waremme.

LANTRIGUIER, zie Treguier.

LANTSCHAN, zie Lanchang.

LANT-SAN-KIANG, zie Maikaung.

LAN-TSCHEU, Chin. stad, prov Petcheli, aan de Lao Ho. 2. Chin. stad, prov. Schensi, aan de Hoangho, en het einde van den grooten muur, met handel met de Mongolen.

LANTU, Afr. eil. in den Senegal, tusschen de watervallen van Telu en Gorina.

LANUBLADA, eil. door de GOËLANO in 1542 bij de Sandwichs eil. ontdekt, tot welke laatste het mogelijk behoort.

LANVENEGEN, Fr. D., dep. Morbihan.

LANVILLY, zie Lianvylin.

LANVOLLON, Fr. dorp, dep. Noordkusten, arr. St. Brieux, met 900 inw.

LANVRECHVA (OP.), Eng. dorp, gr. Monmouth, met 300 inw.

LAN-YAN, Chin. stad, prov. Honang.

LANYBLODWELL, Eng. dorp, gr. Salop, met 760 inw.

LANZ, Spaan. dorp, prov. Navarre.

LANZA, riv. in N. Italië, welke op de Alpen ontspringt, en in het Lago Maggiore valt.

LANZANO, zie Lanciana.

LANZAROTTA, zie Lancerota.

LANZENDORF, dorp in Schwarzburg-Rudolstadt, ambt Leutenburg, aan de Sorreiz, met 165 inw.

LANZENTRÄGER (ZETEL DER TIEN), Hong. distr., kom. Zips, uit 14 plaatsen bestaande, die meestal door edellieden bewoond worden, welker ouders voorheen de koninklijke lijfwachten uitmaakten. Zij zijn vrij van alle belastingen, en hadden voorheen hunne eigene regtbank en bijzonder bestuur, doch sedert 1802 behooren zij tot het kom. Zips.

LANZINGEN, Keur-Hes. dorp, prov. Hanau.

LANZO, Sard. vlek in Piëmont, prov. Turin, op eenen heuvel, door de Stura bespoeld, met 2,110 inw. Er zijn in den omtrek vitrioolgroeven.

LANZSER, zie Landsee.

LANZUT, Galic. stadje, kreits Rzeszow.

LAO of *Leao*, Chin. stad, prov. Shansi. 2. Stad op 't W. Ind. eil. Cuba.

LAOBEN, wilde Afr. volksstam in 't land der Jalofs, die in de bosschen leeft, en van het werken in houtwaren bestaat.

LAODICEA, zie Eski-Hissar.

LAO HO, Chin. riv., gouv. Mukden.

LAON, Fr. arr., dep. Aisne, dat op 43⅔ V. M., in de 11 kantons Anizy le Château, Chauny, Coucy le Château, Craonne, Crecy sur Serre, La Fere, Laon, Marle, Neuchatel, Montcornet en Sissonne, 141,600 inw. bevat. 2. Bouwvallige hoofdstad van voorn. Fr. arr. en van het dep. Aisne, op den top van eenen 300 voet hoogen berg, midden in eene vlakte, zoo dat men deze stad reeds op eenen aanzienlijken afstand zien kan. Aan den voet des bergs liggen verscheidene voorsteden. Er is een hospitaal, een ziekenhuis, 7,000 inw., die kousenweverijen, looijereijen, handel in koren en wijn hebben. 21. 17. L. 49. 34. N. B.

LAONIEUVOAN, Chin. stad, prov. Schansi, aan den grooten muur.

LAONS, Fr. D., dep. Eure en Loire.

LAOS of *Loa*, bijna onbekend lands. van 't rijk Anam, in Achter Indië, tusschen Laktho, N. Anam, Z. Anam, Cambodia, Siam en Birma gelegen, zich tusschen 15. en 19., langs de Maykaung (Menam-Kom), uitstrekkende, en volgens de berekening van TEMPLEMAN (die echter Laktho er bij rekent), eene oppervlakte van 2,760 V. M. bevattende. Het land is slechts aan de oevers der Maykaung bewoond; het overige is met bergen en bosschen bedekt, welke door onbeschaafde volken en wilde dieren bewoond worden. LA BISSACHÈRE berekent de bevolking op 1,400,000 inw., doch zegt dat de gemeenten niet sterk bevolkt zijn, en dat vele inw., zonder vaste woonplaats, in het land rondzwerven. Dit land had voorheen eenen eigenen koning, die eene volstrekt willekeurige magt over zijne onderdanen uitoefende; doch sedert het midden der 18 eeuw, toen die van Anam den koning onttroonden, laten die het land, even als de andere prov., door mandarijnen besturen; schoon de wilde stammen zich nog niet aan dezelve hebben willen onderwerpen. Men kent van dit land geene bijzondere verdeeling, schoon pater MARTINI opgeeft dat het in 7 distr. verdeeld is, die ten tijde der onafhankelijkheid, door afzonderlijke stadhouders geregeerd werden. De hoofdstad is Hanniah (zie dat art.).

LAOTENNKIANG, Chin. riv., prov. Quangsi, valt in de Lieukiang.

LAOTIMHIEN, Chin. stad, prov. Petcheli, aan de Lao-Ho.

LAOU, zie La Hou.

LAOUKIVAH, stad in Achter Indië, in 't rijk Assam, prov. Camroop.

LAOUR, O. Ind. stad in Bengalen.

LAOVAN, Chin. stad, prov. Kanton.

LAPA of *Lapah*, een der Suluh of Soeloe eil., ten W. van Sikassi.

LA PALMA, zie Palma.

LAPANOW, Galicisch dorp, kreits Bochnia, aan de Radomka.

LAPATA, zie Lupata.

LA PAZ, zie Paz.

LAPCHAS, zie Sikkim.

LAPENTIS, Fr. vlek, dep. Kanaal, bij Mortain, met 245 huizen.

LAPEROUSE, zie Perouse.

LAPETHIEN, Turk. distr., eil. Cyprus.

LAPFORD, Eng. dorp, gr. Devon.

LAPHAO, Port. vastigheid op 't O. Ind. eil. Timor. 142. 34. L. 9. 23. N. B.

LAPIEZYSZKEN, Pool. dorpje, waiw. Augustowo, met 110 inw.

LAPIO, Nap. vlek, prov. Principato Ulteriore, met 2550 inw.

LAPIS-LAZULI, N. Amer. rots in Nieuw

Nieuw Schotland, meestal door de zee bedekt; 1 mijl van 't eil. Monano, en bij den ingang der St. John's rivier.

Lapiszy, Rus. dorp, gouv. Minsk.

Lapito, zie Lapethiën.

Laplace's eil., een der N. eil. van den archipel Bonaparte, bij Nieuw Holl.

Laplaigne, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Doornik, met 700 inw.; ruim 2 uren van Doornik.

Lapland, het N. land van Europa, tusschen de Poolzee, Witte zee, Zweden, Noorwegen en den Atl. oceaan gelegen, en van hetwelk men gewoonlijk de uiterste grenzen op 64. N. B. bepaalt, zoo dat het zich, van het N. naar het Z., 170 uren in de breedte, en van kaap Orlof aan de Witte zee, tot aan de baai van Saltersfiord in den Atl. oceaan, ongeveer 134 mijlen in de lengte uitstrekt. De geheele bevolking wordt op 60,000 zielen geschat. Men kan het land gevoegelijkst in Rus., Noorw. en Zweed. Lapland verdeelen.

Lapland (Noorweegsch), zie Finmarken.

Lapland (Russisch), dat gedeelte van Lapland, dat in den Rus. kreits Kola, gouv. Archangel, en in de Lappmarken, gouv. Finland, verdeeld is. Men zie Kola en Kemi-Lappmarken.

Lapland (Zweedsch) of *Eigenlijk Lapland*, in de prov. Jämtland (zie Jämtlands-Lappmarken), Westerbotten en Nordbotten gelegen. In de laatste prov. wordt het in N. en Z. Lappmarken verdeeld. Men zie die art., alsmede de genoemde prov.

Laplanders, **Lappen** of *Sahme Ladzh*, een der Noordsche volken van Europa, dat van de Finnen afstamt, en in Berg- en Zeelappen verdeeld is. Zij bewonen het N. gedeelte van Scandinavië, en behooren deels aan Zweden, doch grootendeels aan Rusland, waar zij in Kemi-Lappmarken, en in den kreits Kola van het gouv. Archangel wonen. Zij zijn klein van gestalte, zelden langer dan vier voeten, met platte, breede aangezigten, dunne baarden, ligt bruin haar; levendig van inborst, eerlijk en goedhartig, maar zeer bijgeloovig, en met hunne oudvaderlijke zeden en ruw vaderland bijzonder ingenomen. Hunne woningen bestaan uit vaste hutten, met basten van berkenboomen of huiden bedekt. Zij leven van de jagt, visscherij en veeteelt. Hun grootste rijkdom bestaat in rendieren. Hun godsdienst is thans in Kola de Grieksche, en in Kemi enz. de Luthersche; schoon zij er weinig van weten. Hunne taal is een dialect van de Finlandsche.

Laplante, Nederl. dorp, prov. en arr. Namen; ½ uur van Namen.

Lapoig, D. op 't Philipp. eil. Manille.

Laposch, Hong. riv. in Zevenbergen, tusschen de bergen van Radna en Marmaros ontspringende, en in den Samos vallende.

Laposch-Banya, Hong. vlek in Zevenbergen, kom. Solnok, met goudmijnen. 2. Hong. dorp, kom. Szathmar, met goud- en zilvermijnen.

Lapotow, Rus. stadje, gouv. Wologda.

Lappajarvi, Rus. meer in 't gouv. Finland, kreits Wasa.

Lappajoki, Rus. riv. in Finland.

Lappeggi, Toscaansch dorp, met wijn- en oliebouw; 5 m. van Florence.

Lappen, zie Laplanders.

Lappfiard, Rus. D., gouv. Finland.

Lappienen, Pruis. dorp, regdst. Gumbinnen, kreits Niederung.

Lappmarken, zie Jämtland.

Lappmarken (Kemi), gedeelte van Lapland, in het Rus. gouv. Finland, dat met een deel van Torneo-Lappmark, hetwelk hierbij gerekend wordt, en ten O. der riv. Torneo gelegen, vergroot is, en op eene oppervlakte van 537 V.M., 4,500 inw., deels Lappen, deels Finlandsche kolonisten, en deels Zweden, die langs de Torneo wonen, bevat. Deze woestijn, die reeds grootendeels binnen den poolcirkel ligt, is vol meren en riv., die echter meer dan de helft des jaars, onder het ijs bedekt zijn. Hieronder behooren de Kemi, de Torneo en de Tana, waarvan de beide eersten in de golf van Bothnië, de laatste in de Witte zee uitloopen. Het voorn. meer is dat van Enara, 't welk 50 V. M. groot is, en door de Patsjocki, in de IJszee loopt. Verder vindt men er groote moerassen, eenige hooge bergen, vlak land, maar zeer weinig bosschen, daar het plantenrijk weinig meer dan mos en kruiden tegen den scheurbuik oplevert. Er zijn verder rendieren, beeren, wolven, veelvraten, lynxen, vossen, marders, otters, hermelijnen, eekhorens, hazen, fretten, korhoenders, veld- en andere hoenders, en veel visch, vooral zalm en snoek. De menigte vliegen zijn des zomers eene groote landplaag. Al de Lappen hebben het christendom aangenomen, en worden in Herderslappen, die van de rendierenfokkerij en de jagt leven, en in Visscherslappen, die aan de Tana en Enara, van de visscherij bestaan, verdeeld. De kolonisten winnen hier zoo veel boter en kaas, dat zij daarvan

 kun-

kunnen uitvoeren, en al hunne behoeften bestrijden. Ook telen zij eenige groenten. De uitvoer bestaat in boter, kaas, talk, gezouten en gedroogd rendierenvleesch, hoenders, huiden, handschoenen, pelterijen, enz. De hoofdstad is Torneo.

LAPPMARKEN (NOORDELIJKE), gedeelte van Lapland in de Zweed. prov. Nordbotten, in Pitea-, Lulea- en Torneo-Lappmarken verdeeld. Men zie Pitea, Lulea en Torneo.

LAPPMARKEN (ZUIDELIJKE), gedeelte van Lapland, in de Zweed. prov. Westerbotten, in Asele- of Angermanland- en Umea-Lappmark verdeeld. Men zie die art.

LAPPO, 2 Rus. dorpen en eene riv., gouv. Finland.

LAPPÖNEN, Pruis. dorp, regdst. Gumbinnen, kreits Insterburg.

LAPPRANGA, Chin. stad in Tibet, rijk van den Dalai-Lama, met de voorn. hooge school des lands.

LAPSA, onbewoond eil. in de Adriatische zee, bij Dalmatië, ten Z van Coronata.

LAPSCHEURE, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr Brugge; 600 inw.

LAPSCHEID, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg.

LAPTCHOUT HOTUN, stad in het midden van Azië, in het land van Hami; 10 mijlen W. van Hami-Hotun.

LAPTE, Fr. dorp, dep. Op. Loire.

LAPTICHA, tak der Rus. Aziat. riv. Kolyma.

LA PURISSIMA CONCEPTION DE ALAMOS de CATORCE, zie Catorce.

LAPUSCHNA, Rus. dorp en riv., gouv. Bessarabië.

LAPUSCHOYLKER BEZIRK, Hong. distr. in Zevenbergen, kom Hunyad, met 28 plaatsen.

LAPUTA, zie Lauwad.

LAPWORTH, Eng. dorp, gr. Warwick.

LAQUARIBE, Braz. riv., prov. Seara, valt in den Atl. Oceaan.

LAQUENEXI, Fr. dorp, dep. Moezel.

LAQUETTA, Fr. riv., dep. Pas-de-Calais.

LAR, W. Perz. stad, prov. Fars, hoofdpl. van het distr. Laristan, en zetel van eenen beglerbeg, in een met dadelboomen beplant oord, aan den voet van eenige heuvels, voorheen schoon en bloeijend, doch thans gedeeltelijk verwoest. Het sterke kasteel, hetwelk voor een der sterkste in W. Perzië gehouden werd, ligt thans in puinhoopen. Het paleis des stadhouders is niet meer, en alleen de schoone verwulfde bazar herinnert, tusschen een aantal lage en ellendige leemen hutten, aan den voormaligen luister. De stad heeft nog 12,000 inw., die aanzienlijke fabr. van vilt en blaauw linnen, alsmede 6 geweerfabr. en vele pottenbakkerijen hebben. De handel is er niet onbelangrijk. Er is veel gebrek aan goed water, en de hitte is er des zomers onverdragelijk. De kameelfokkerij is hier reeds van ouds beroemd. 72. 20. L. 27. 30. N. B.

LARA, Spaan. stad, distr. Burgos. 2. Fr. dorp, dep. Arriège.

LARACHE, zie Araiche (El).

LARAGNE, Fr. D., dep. Op. Alpen.

LARAK, zie Lar. 2. Een der Suluh of Soeloe eil., N. O. van Bassilan, en aan de Z. O. kust van Mangindanao. 3. Zie Larek.

LARANA, N. Afr. dorp in Tripoli.

LARAQUITE, Z. Amer. riv. in Chili, die in de Stille Zuidzee valt.

LARASCH, zie Araisch (El).

L'ARBERT, Schot. kerspel en dorp, gr. Stirling, met 5000 inw.

LARBRESLE, Fr dorp, dep. Rhône.

LARBRICK, Eng. dorp, gr. Lancaster.

LARCEVEAUX, Fr. D, dep. Ned. Pyr.

LARCHAMBAUD, zie Archambaud.

LARCHAMPS, Fr. dorp, dep. Mayenne.

LARCHE, Fr. stadje, dep. Corrèze, arr. Brive, aan de Corrèze, met 600 inw.

LARCHIN, groep groote en kleine eil. in Achter Ind., tot de prov. Leger in Siam behoorende, aan de golf van Siam.

LARD of *Kaap Larda*, aan de Z. O. kust van Frankrijk, bij Bovena, het O. eil. der Hières.

LARDIA, Turk. dorp, sands. Andros.

LARDIERES, Fr. vlek, dep. Oise.

LARECAJA, Z. Amer. prov. van Peru, ten N. van La Paz; 80 mijlen lang en 25 breed, met eenen bergachtigen grond, doch gematigde lucht, en vele mijnen van uitmuntend fijn goud.

LAREDO, Spaan. vlek, prov. Burgos, aan de golf van dien naam, met eene haven, school voor de zeevaart, 1800 inw., visscherij en handel. 43. 25. N. B. 14. 24. L.

LA REDONDE, W. Ind. eil. op 315. 18. 15. L. 16. 54. N. B.

LAREK, klein eil. in de golf van Perzië, bijna 5 mijlen in den omtrek, zonder water, planten of inw.; 3 mijlen Z. Z. O. van Ormus.

LAREN, Nederl. schoutambt, prov. Gelderland, kwart. Zutphen, bestaande uit de heerl. Verwolde, den kring van Wildenborch, en het voormalig schoutambt Lochem. De drie buurten Laren, Verwolde en Volde, hebben

eene bijzondere kerk en predikanten. De inw. bestaan meest van den landbouw. Verder vindt men in hetzelve vele aanzienlijke landhuizen als: Verwolden, Wildenborch, Ampsen, Nettelhorst, Cloefe, Wolbeke, Volde, Heest, Overlaar, enz. De herv. gemeente van Laren heeft 1400 zielen. 2. Zie Laaren.

LARENDA, zie Caraman.

LARES, Z. Amer. eil. aan de kust van Yucatan. 2. Z. Amer. eil. aan de kust van Grenada. 3. Braz. eil., tegenover Porto Seguro.

LAREZ, Spaan. riv. in Gallicië, welke de Rio de Pontevedra ontvangt.

LARG, berg in 't Eng. gr. Wigton. 2. Fr. riv., dep. Ned. Rijn, valt in de Ill. 3. Klein O. Ind. eil. aan de W. kust van Sumatra. 117. 49. L. 3. 30. Z. B.

LARGA, klein Z. Amer. eil. op 301. 40. L. 10. 1. N. B. 2. Klein N. Amer. eil. in de riv. van Florida. 295. 21. L. 24. 36. N. B. 3. *Punta* L., of *Punta de Asies*, N. Amer. kaap aan de W. kust van O. Florida. 295. 42. L. 25. 45. N. B.

LARGE CAMBRAY, Schot. eil. in de frith van Clyde, aan de O. kust van Brite, den graaf van Glasgow behoorende. Men vindt er het dorp Milnport, met eene haven, en aan de O. kust de rotsen Kippelwalls.

LARGE ISLAND, een van de groote eil., aan de Z. kust van Labrador, bijna W. van den mond der Shecatica-baai.

LARGE (OP. EN NED.), 2 Fr. dorpen, dep. Bov. en Ned. Rijn.

LARGERO, klein versterkt stadje, op 't eil. Sardinië.

LARGIS, Schot. stadje, aan de golf van Clyde, gr. Ayr.

LARGO, Schot. kerspel, gr. Fife, aan de Largo baai, met 2000 inw. 2. *Opper* en *Neder* L., 2 dorpen in voorn. kerspel, met fabr. van linnen en wollen stoffen.

LARGO-LAW, berg in voorn. kerspel, 1010 voeten hoog.

LARGS, Schot. kerspel, gr. Ayr, met 1800 inw., aan de golf van Clyde, met een dorp van 500 inw., die van de weverij en visscherij bestaan.

LARGUE, zie Larg, No. 2.

LARI, Toscaansch stad, prov. Pisa, in Val de Fine.

LARIBUNDAR, O. Ind. D. in Sinde.

LARICAXAS, zie Larecaja.

LARIK, Turk. Aziat. dorp in Siwas.

LARINE, Fr. riv., dep. Jura.

LARINO, Nap. stad, prov. Capitinata.

LARIO, zie Como (meer).

LARISSA, zie Jenischehr.

LARISTAN, distr. of Z. O. deel der W. Perz. prov. Fars, grenst aan Kerman, en bevat het schoone dal van Laristan en een deel van Karnasir. De hoofdplaats is Lar.

LARITA, Fr. stadje, dep. Monden der Rhône, met eene kleine inham; 15 mijlen O. Z. O. van Toulon.

LARITZKOE, Rus. dorp in Tobolsk.

LARIUS, zie Como meer.

LA RIVIERA DI LEVANTE, het O. deel, en L. *di Ponente*, het W. deel van het hert. Genua.

LA RIZE, riv. in 't Fr. dep. Seine.

LARK'S POINT, N. Amer. kaap aan de kust van Canada, aan den mond der St. Laurens rivier.

LARKHALL, Schot. dorpje, gr. Lanark.

LARKHAN, zie Kumbergundi.

LARKHANU, sterke Aziat. stad in Beludschistan, aan de Kumbergundi, distr. Khanduki, met eenen aanzienlijken handel. 86. 13. L. 26. 55. N. B.

LARME, voorgebergte aan de Z. kust van Sicilië. 33. 48. L. 37. 53. N. B.

LARMONT, berg in 't Fr. dep Doubs.

LARN, Fr. dorp, dep. Tarn.

LARNACHO, zie Larnika.

LARNAREC, zie Carolinen.

LARNE, zeehaven in Ierland, gr. Antrim, aan 't Larne Lough, met zoutgroeven, en uitvoer van zout, talk, kalksteen en levensmiddelen; 32 mijlen ten O. van Dublin.

LARNIKA, LARNEKA, LARNICA of *Larnach* (bij de Turk. *Tusla*) Turk. stad op 't eil. Cyprus, het oude *Clitium*, aan de golf van Larnika of Della Salin, de zetel van eenen bisschop en van de konsuls der meeste Eur. volken, in eene boven- en beneden stad verdeeld, met leemen huizen, en, volgens KINNEIR, 5000 inw., meestal Turken en Grieken, welke alleen van den handel bestaan, daar deze stad eigenlijk de haven der hoofdstad des eil. is. Men vindt hier 1 kasteel, 3 kerken, 1 kapel, 1 klooster en 1 moskee. De reede is open, en aan onderscheidene winden blootgesteld, waarom de schepen gewoonlijk in de nabij gelegene haven van Skalu ten anker gaan. De lucht is er, uit hoofde van de menigvuldige zoutgroeven, in den omtrek, zeer ongezond. Volgens OLIVIER op 51. 20. L. 34. 56. N. B.

LARNOCH, groep eil. aan de Chin. kust.

LARNTUKA, LARRENTUKA of *Larentuka*, zeehaven op het Moluksch eil. Ende, met eene goede haven. 140. 43. L. 8. 15. Z. B.

LARO, Z. Amer. riv., prov. Nicaragua, die O. loopt, en in zee valt.

LAROCH, Schot. riv., gr. Argyle.

LA ROCHE, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, aan de Ourthe; 1050 inw.

LA ROCHETTE en MEISSEMBURG, Nederl. D., Gr. hert. Luxemburg, met 900 inw. 2. Zie Tramont.

LARONEN, zie Larronen.

LAROOT, O. Ind. riv., die op 118. 28. L. en 4. 47. N. B. in de straat van Malacca valt.

LAROS, Turk. Aziat. dorp in Armenië, aan de Zwarte zee.

LA ROTHIERE, zie Brienne.

LARRABEZUA, Spaan. dorp, prov. Biscaye.

LARRASCHE, Afr. stad in Marocco.

LARRASONE, Spaan. D. in Navarre.

LARREY, zie Favert.

LARRELT, zeevlek in het hert. Oldenburg, aan den mond der Eems.

LARRINZEZ, Spaan. dorp, prov. Alava, aan de Erredio.

LARROMIEU, Fr. dorp, dep. Gers.

LARRONEN, groep eil. voor de golf van Kanton in China, met ongeveer 40,000 inw., die, door hunne zeeroo-verijen, de Chin. zee onveilig maken. Deze eil. zijn door de ligging en de gevaarlijke branding, bijna ongenaakbaar, en brengen niets anders voort dan visch, schildpadden en mosselen. Volgens SAINTE CROIX heeft hun opperheer, die zich *Heer der Zeeën* noemt, zijnen zetel op het verst afgelegene dezer eil. (waarschijnlijk Sangtschuen), hetwelk 12½ mijl van Macao ligt. De Chin. hebben tot nu toe te vergeefs getracht deze zeeroovers uit te roeijen. De namen der eil. zijn: Kichouimen, Taki, Laovan, Yogngao, Lokintscheu, Ngaomen, Langpetao, Mali, Hoenkin, Santscheu, Santsao, Nieuko, Tongsui, Taling, Hiatschuew, Calvan en Sangtchuen of Sancian, het laatste met 3 of 4 arme visschersdorpen, waar de martelaar FRANS XAVIER zoude begraven zijn.

LARSMO, Rus. eil., gouv. Finland.

LARTA, zie Art.

LARTY'S CREEK, N. Amer. riv. in Pennsylvanië, die 3 mijlen W. van Newbury in de Susquehannah valt.

LARUNS, Fr. vlek, dep. Ned. Pyreneën, arr. Oléron, aan de Gave d'Ossau, met 1650 inw. en loodmijnen.

LARUSA, zie Larissa.

LARWICH, zie Lerwick.

LARWIG, zie Laurwig.

LARY BUNDER, O. Ind. haven, prov. Sind, 7 m. van den mond der Pitty, thans zeer vervallen. 85. 21. L. en 24. 40. N. B.

LARZICOURT, Fr. D., dep. Marne.

LAS, Fr. dorp, dep. Gers.

LASA, Arab. stad, prov. Yemen.

LASALE, Sard. vlek in Piëmont, bij Aosta, met 1750 inw. 2. Zie Kroonprins.

LA SALSA TORTUGA, zie Tortue Salée.

LA SALVETAT, Fr. stadje, dep. Aveiron, arr. Rodez, met 500 inw.

LASANETI of het land der *Lasen*, gedeelte der Turk. Aziat. prov. Tarabosan, hetwelk de kust van kaap Kemertot Bathumi, en het binnenlandsch gebergte bevat, dat zich van het O. naar het Z. W., tot in den omtrek van Tarabosan, uitstrekt. Het is niet alleen door Lasen (een Kaukauzisch volk; zie dat art.), maar ook door Turken, Grieken, Armeniërs, Georgiërs, Circassiërs, enz. bewoond. Het wordt door de Garachi en Makrio bespoeld, door de Tschordk begrensd, en in 2 distr., het W. of Trapisonië So-Alagi, en het O. of Ischaneti verdeeld. De hoofdpl. is Irish of Rize.

LAS ANIMAS, zie Colorado.

LA SARRA, Zwits. vlek, kanton Waadt, met 500 inw. en steengroeven.

LASBERG, Oostenr. marktvlek, Untermühl viertel.

LAS BORDES, zie Bordes.

LAS CALDAS, Port. dorp, prov. Estremadura. 2. Zie Caldas.

LASCARO, kaap op 't eil. Corfu.

LASCHA, zie Hesse.

LASCHKURI, zie Tschani.

LASCHIWA, tak van de Turk. riv. Bosna.

LASDEHNEN, Pruis. dorp, regdst. Gumbinnen, met 400 inw.

LA SELLE, zie Ferté-Imbault.

LASEN of *Lashen*, stam der Kaukaziërs, ongeveer 30,000 man sterk, in Aziat. Turk., welke de kusten van Tarabosan, tot aan den mond Tschorokki, wonen. Zij stammen af van de Georgiërs, en hebben dezelfde beschaving en hetzelfde karakter; doch zijn onder de Turken, Mahomedaansch geworden. Zij zijn welgezeten, en hebben landbouw en veeteelt; velen echter zijn roovers, die slechts in naam onder den pacha van Tarabosan staan.

LASERBERG, Oostenr. dorp, kreits Salzburg. 31. 32. L. 47. 6. N. B.

LA SERRA, zie La Sarra.

LASHETI, zie Lasaneti.

LASHKU, zie Tuffer.

LASIELDA, riv. in 't Rus. gouv. Minsk, welke door de Oginskische vaart, met de Szara, en hierdoor met de Niemen, enz. gemeenschap heeft.

LASIETTE, N. Amer. riv., valt in 't meer Michigan.

LASK, Pool. stad, waiw. Kalisch, aan de Niewotka, in een onvruchtbaar oord, met 1950 inw., fabr. en handel.

LASKARZEW, Pool. stadje, waiw. Podlachië, en een boschrijk oord.

LASKE, Zweed. distr. in Skaraborgs-län.

LASKESTAD, Noorw. plaatsje op 't eil. Stegen, aan de W. kust, met aanmerkelijke oudheden. 67. 58. N. B.

LASNE, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Brussel, met 1100 inw.; 3½ uur Z. van Brussel. 2. Riv. in dezelfde prov., welke bij Rhode St. Agathe in de Dyle valt.

LASNEBOURG, zie Lans le Bourg.

LASNEBOROUGH, Ier. stad, gr. Longford.

LASNESTRA, Ier. D., gr. Fermanagh.

LASNON, Fr. stadje, dep. Monden der Rhône, arr. Aix, met 2500 inw.

LASOZYN, Pool. stad, waiw. Sandomir.

LASPI, Rus. dorp, gouv. Jekaterinoslaw. 2. Zie Laasphe.

LASQUARRA, Spaan. vlek, prov. Aragon, met 2000 inw. 42. 5. N. B.

LAS RANAS, W. Ind. eil., op. 301. 36. 25. L. 17. 28. N. B.

LASSA, meer in 't Rus. gouv. Olonez. 2. Hoofdstad van N. Thibet, gewone verblijfpl. van den Dalai-Lama, en zetel der hooge ambtenaren. Zij wordt bij de Chin. *Uschong* genoemd, en ligt, volgens ABDUL RUSSOOL, die hier verscheidene jaren woonde, aan den Z. oever eener kleine riv., welke in de Dama Tsanpu valt. Zij is van eene eironde gedaante, ¾ mijl lang, en heeft eenen grooten tempel aan de voornaamste godheid der Thibetanen gewijd. Zij heeft ook een' van alle waren voorzienen bazar, en is de voornaamste handelplaats van Thibet, zoo dat er 2000 Chinezen, 2 à 3000 Nepaulezen en 150 inw. uit Kachemir zijn. Ook heeft zij veel verkeer met Tissu-Lumbu, dan dit is bijna alles, wat wij van deze hoofdstad weten. De Chin. hebben hier eenen *Tasin*, en eene bezetting van 400 man. Volgens oude berigten zouden hier twee hoogescholen wezen. De talrijke bedevaartgangers, die jaarlijks hier het verblijf van den Dalai-Lama, en den tempel van den grootsten god bezoeken, geven aan deze plaats de meeste levendigheid. 108. 40. L. 20. 30. N. B. 3. Kleine Turk. stad, op 't eil. Candia.

LASSAHN of *Lassan*, Pruis. stadje, regdst. Straalsund, met 1300 inw.

LASSAK, O. Ind. eil. bij Java.

LASSAM, O. Ind. koopstad op de N. kust van 't eil. Java.

LASSAR, Perz. riv., prov. Gilan.

LASSAY, Fr. stad, dep. en arr. Mayenne, met 3000 inw. en kaashandel.

LASSÉ, Fr. dorp, dep. Maine en Loire, arr. Baugé, met 720 inw. 2. Riv. in 't Fr. dep. Op. Vienne.

LASSEM, zie Lassam. 2. Kaap en D. op 't eil. Java. 3. Kaap op 't eil. Celebes, in 't rijk van Makasser.

LASSEN, zie Laasan.

LASSERAS, Sard. dorp in Savoye, prov. Chamberry.

LASSERN, kaap aan de W. kust van Java.

LASSEUVE, Fr. vlek, dep. Ned. Pyreneeën, arr. Olêron, met 2900 inw. 2. L. *Noble* en L. *Propre*, 2 Fr. dorpen, dep. Gers.

LASSIGNY, Fr. D., dep. Oise; 720 inw.

LASSITI, Turk. stadje en berg op 't eil. Candia.

LASSNITZ, zie Frauenthal.

LASSOA, zie Lassem, No. 3.

LASSOË, zie Lessoë.

LASSOOR, O. Ind. stad, prov. Aurungabad, aan de Sewna.

LASS-WILAJETI, zie Servië.

LAST (POINTE DE ST.), Fr. kaap in het Kanaal. 15. 35. L. 48. 35. N. B. 2. Perz. dorp, prov. Laristan.

LASTA, zie Begender.

LASTAW, N. Amer. riv., ontspringt in 't Rotsgebergte, en valt in Clarke's riv.

LASTHENES, zie Stenia.

LASTHI of *Sethia*, gebergte op 't Turk. eil. Candia.

LASTIC, Fr. vlek, dep. Cantal.

LASTRA A SIGNA of *Latera*, Tosc. vlek, distr. Florence, met 1000 inw. en fabr. van strohoeden.

LASTRE, zie Agosta, No. 2.

LASTRES (KAAP), Spaan. kaap, prov. Asturië. 12. 29. 55. L. 43. 34. 15. N. B. 2. Spaan. distr. en visschersdorp in Asturië, aan den mond der Sella.

LASTRUP, kerspel in Holstein-Oldenburg, kreits Kloppenburg; 200 inw.

LASUEN, N. Amer. kaap, aan de kust van Nieuw Albion, in de Stille Zuidzee. 260. 1. L. 33. 40. 15. N. B.

LASWADE, Schot. kerspel in Mid-Lothian, met 2750 inw.

LASWAREE, O. Ind. stad, prov. Delhi. 2. O. Ind. riv., prov. Agra.

LASZCZOW, Pool. vlek, waiw. Lublin.

LASZKIMUROWANE, Galicisch dorp, kreits Sambor, aan de Strzwiaz.

LASZAW, zie Laszczow.

LASZYN, zie Lessen.

LASZYNA, Oostenr. dorp in de Croatische Militairgrenzen, aan de Kulpa.

LATA, zie Ladak.

LATABI, een der Afr. binnenlanden aan de

de Goudkust, N. waarts van Ningo.

LATACOO of *Litäkoe*, Z. Afr. hoofdst. van het land der Buschwanas; 8,000 inw.

LATACUNGA, Z. Amer. distr. van Peru, niet ver van den berg Cotopaxi. 2. Hoofdpl. van dit distr., met steenen huizen, die om de aardbevingen slechts uit eene verdieping bestaan, met 12,000 inw., laken- en baaifabr. o. 55. Z. B.

LATAKIA (voorheen *Laodicea*), Turk. Aziat. stad, prov. Tarablus, de zetel van eenen griekschen bisschop, aan de zee, en aan de N. afhelling van kaap Ziaret, die hier twee golven maakt, waarvan de stad ongeveer 78 mijlen af ligt. Zij is open, heeft steenen huizen met platte daken, waarop tuinen zijn aangelegd; doch de straten zijn naauw en onregelmatig. Men vindt er 8 moskeën, 2 grieksche en 1 maronitische kerk, 1 roomsch klooster, 1 synagoge, verscheidene bazars, waaronder een in het Z. der stad, onder den triumfboog van keizer SEPTIMIUS SEVERUS, met eenen heerlijken Porticus, thans met winkels bezet; verder karavansera's, en volgens OLIVIER 7,000 inw., waaronder 4000 Turken. Zij wordt voor de haven van Aleppo gehouden, doch heeft weinig handel. Er wonen Oosteur., Fransche, Engelsche en andere consuls. De lucht is er niet zeer gezond, maar de omtrek een der rijkste in Azië, met vele oudheden. 53. 24. L. 35. 36. N. B.

LATAY, Fr. riv., dep. Var.

LATAKERY, Ind. stad, prov. Ajmeer.

LATANISKI, Turk. D., op 't eil. Cyprus.

LATDORP of *Latterop*, Nederl. dorp, prov. Overijssel, kwart. Twenthe.

LATEDO, Spaan. D., prov. Zamora.

LATERA, zie Lastra Signa.

LATELONGE, Braz. riv., die O. waarts loopt, en in 't meer Mini valt.

LATOOR, O. Ind. stad, prov. Aurungabad.

LATHAM, Eng. vlek, gr. Lancaster, met 2520 inw.

LATHAY, zie Bickerton's eil.

LATHEN, Han. D., prov. Osnabruck.

LATHERON, Schot. kerspel, gr. Caithness, met 3,950 inw.

LATHUI, Nederl. D., prov. Z. Braband, arr. Nivelles, met 500 inw.

LATIKIA, zie Latakia.

LATILLÉ, Fr. dorp, dep. Vienne.

LATIMERS, Eng. D., gr. Buckingham.

LATIMORE, N. Amer. vlek, prov. Pennsylvanië, gr. Adam, met 700 inw.

LATINNE, Nederl. dorp, prov. Luik, arr. Huy, met 550 inw.

LATISANA, Lomb. Ven. marktvlek, prov. Friaul, aan de Tagliamento, met 3,900 inw., die in timmerhout handelen.

LATITUN, Perz. dorp, prov. Fars.

LÄTIWANEN, Rus. kaap, gouv. St. Petersburg, bij de riv. Kand, met eenen vuurtoren, 40 voeten hoog.

LATOAN, klein O. Ind. eil., aan de N. kust van Borneo. 135. 7. L. 7. 16. N. B.

LATONEQUIQUI, Z. Amer. riv., valt in de Paraguay.

LATONGHIEN, Chin. stad, prov. Yunnan.

LATOPOLIS, zie Esne.

LATOUCHE (KAAP), aan 't N. gedeelte der Behring's baai, op 244. 31. L. 59. 51. N. B.

LATOUR ET CHENOIS, Nederl. gemeente, gr. hert. Luxemburg; 500 inw.

LATOWICE, Pool. stadje, waiw. Podlachië, met 1000 inw.

LATRANELIERE, Fr. vlek, dep. Aisne.

LATRECEY, Fr. stad, dep. Op. Marne.

LATREILLIS-EIL., Austr. eil. aan de kust van Nieuw Holland, niet ver van kaap Volney.

LATRONICO, Nap. stad, prov. Basilicata, met 3000 inw.

LATSCHANGHIEN, Chin. stad, prov. Kanton.

LATRUIE, zie Porto Burrano.

LATSHA, Rus. meer, gouv. Olonez.

LATTA EIL., groep O. Ind. eil., aan de W. kust van Gilolo, van welke het eil. Latta-Latta, bijna 8 mijlen in den omtrek groot, en wel bevolkt is. 144. 24. L. o. 20. Z. B. 2. Zie Bickerton's eil.

LATTES, Fr. dorp, dep. Hérault.

LATTORS, dorp in Anhalt-Köthen.

LATTIER (ST.), Fr. dorp, dep. Isère.

LATTRES, Fr. D., dep. Pas-de-Calais.

LATUE, D. op 't Moluksch eil. Ceram.

LATTY AFGHANY, O. Ind. distr., tusschen de prov. Ajmeer en Multan, met eenen dorren en zandigen grond, door eene lage klasse der Hindo's bewoond.

LATYCZEW, Rus. stad, gouv. Podolië.

LATUM MET BAAR, Nederl. gemeente, prov. Gelderland, kwartier Zutphen, met 400 inw.

LATZHAGA, Hong. dorp van Klein Kumanië, met 2450 inw.

LAUBACH, stadje in 't gr. hert. Hessen, prov. Opper Hessen, verblijfpl. van den graaf van Solms-Laubach, aan de Wetter, met 1 kasteel, schoonen tuin en 1400 inw. 2. L. of Op. L., Illyr. marktvlek, kreits Adelsberg. 3. Pruis. dorpje, regdst. Coblenz, kreits Simmern, met 400 inw. 4. Zie Laibach.

LAUBAN, Pruis. kreits, Silez. regdst. Liegnitz, een gedeelte der Lausnitz, op 17¾ V. M. 39,700 inw. bevattende. In het Z. is de Wohlische kam of Bergrug, waarvan de Tafelstein de grenzen met

met Bohemen, Silezië en Lausnitz uitmaakt. Verder zijn er nog de Drechslersberg, Langenberg en andere. Ten N. heeft men heiden, moerassen, bosschen, en de vlakte langs de Queis, terwijl ten W. de Neusse en ten N. de Tschirne, met verscheidene beken, stroomen. De grond is op de meeste plaatsen steenachtig en schraal, en brengt weinig voort. Ook de veeeelt is gering, maar de schapenfokkerij is goed. 2. Pruis. hoofdstad van voorn. kreits, aan de Queis, met muren, 4 poorten, 1 voorstad, 4 kerken, 1 lyceüm met eene boekverzameling, 1 spinschool, wees-, tucht- en verbeterhuis, 2 hospitalen, en 4,300 inw., die groote linnenweverijen, bleeken, lakenweverijen, kousen- en tabaksfabr., en handel in linnen en garen hebben.

LAUBEGAST, Saks. dorp, kreits Meissen, aan de Elbe, met 500 inw.

LAUBEN, Beij. D., Op. Donaukreits.

LAUBENBACH, Wurt. D., Jaxtkreits.

LAUBENDORF, Boh. D., kreits Chrudim.

LAUBENHAUSEN, dorp in 't gr. hert. Hessen, prov. Op. Hessen, met 760 inw.

LAUBENHEIM, dorp in 't gr. hert. Hessen, prov. Rijn-Hessen, met 510 inw. 2. Pruis. dorp, regdst. Coblenz.

LAUBEPIN, Fr. dorp, dep. Jura.

LAUBUSESCHBACH, Nassausch dorp, ambt Runkel, met 550 inw.

LAUCH, riv. in 't Fr. dep. Boven Rijn.

LAUCHA, Pruis. stadje, regdst. Merseburg, met 1080 inw. 2. Ambt, dorp en riv. in Saksen-Gotha, vorst. Altenburg.

LAUCHART, riv. in 't vorst. Hohenzollern, ontspringt op den Alp, en valt bij Sigmaringen, in den Donau. Zij stroomt door het evenëensgenoemde dal.

LAUCHHEIM, Wurt. stadje, Jaxtkreits, aan de Jaxt, met 920 inw.

LAUCHIE, riv. in 't Fr. dep. Gers.

LAUCHRODEN, dorp in Saksen-Weimar, ambt Eisenach, aan de Werra, met 600 inw.

LAUCHSTÄDT, Pruis. stadje, regdst. Merseburg, aan de Lauchebach, met 900 inw. en een badhuis.

LAUCK, Pruis. D., regdst. Koningsberg.

LAUCOURT, Fr. dorp, dep. Somme.

LAUCZKA, zie Langendorf.

LAUCZYN, Galicisch dorp, kreits Stanislaswow, aan de Pruth.

LAUDA, Bad. stadje, Main- en Tauberkreits, met 1120 inw.

LAUDE, Nederl. gehucht, prov. Groningen, arr. Winschoten, onder de gemeente Stellingen behoorende.

LAUDENBACH, Beij. vlek, Ned. Mainkreits, met 820 inw. 2. Beij. dorp, Neder Mainkreits, met 820 inw. 3. L. of *Unter Laudenbach*, Bad. dorp, Neckarkreits, met 1250 inw. en wijnteelt. 4. Keur-Hes. dorp, prov. Neder Hessen.

LAUDER, Schot. D. en riv., gr. Berwick.

LAUDERS of *Lowthers*, Schot. heuvel in de keten, die Lanarkshire van Annandale scheidt; 3,150 voeten hoog.

LAUDERSGROVE, kerspel op het N. Amer. Prins Edward's eil.

LAUDUN, Fr. vlek, dep. Gard, arr. Uzes, aan de Tave, met 2000 inw.

LAUEN, Noorw. riv. in 't Kattegat.

LAUENAU, Han. D., vorst. Calenberg.

LAUENBURG, voorheen Han., naderhand Pruis., en nu Deensch hert., gelegen tusschen het stedelijk gebied van Lübeck, Mecklenburg-Strelitz, Mecklenburg-Schwerin, de Elbe, het gebied van Hamburg en het Holsteinsche, of tusschen 27. 41. en 28. 38. L. en 53. 21. en 53. 48. N. B., behalve Neuhaus en Artlenburg, die aan Han. zijn gebleven, op ruim 19 V. M., 34,000 luthersche inw. bevattende. Het land is geheel vlak en tamelijk vruchtbaar. De voorn. riv. is de Elbe, die door een kanaal met de Steckenitz, en hierdoor met de Trave gemeenschap heeft; de Bille, de Trave en de Wackenitz. Ook zijn er vele meren: zoo als die van Schall, Ratzeburg, de Golden en Möllner meren. De luchtsgesteldheid is niet zoo vochtig als in Holstein, echter over het algemeen tamelijk ruw. De broeklanden aan de Elbe zijn zeer vruchtbaar. De voortbr. zijn: gerst, tarw, rogge, boekweit, peulvruchten, boomvruchten, raapzaad, goede paarden, rundvee, vele varkens, eenige schapen, bijen, enz. Er zijn zeer aanzienlijke bosschen, waaronder vooral het Sachsenwald. De doorvoer van waren van Lübeck naar Lünenburg is van zeer veel belang. De koning van Denemarken is als hertog van Lauenburg, lid van het Duitsch verbond, en heeft aan het land den ouden regeringsvorm verzekerd. De landstenden bestaan uit de ridderschap en uit de steden. Aan het hoofd is een landmaarschalk. De inkomsten worden op 150,000 guldens geschat. Het land is in de 4 ambten, Ratzeburg, Lauenburg, Schwarzenbeck en Steinhorst verdeeld. De hoofdstad is Ratzeburg. 2. Ambt in voorn. hert., langs de Elbe, waarvan echter de vruchtbaarste voogdij Artlenburg, met al de plaatsen aan de Z. zijde der Elbe, aan Hanover is gebleven: thans heeft het nog 7,060 inw. 3. Deen. stad in voorn. ambt, aan de Elbe, waarin hier de Delvenau of het Steckenitzer kanaal valt,

vrij

vrij hoog gelegen, en voorheen de verblijfplaats van de hert. van Saksen-Lauenburg, met 2,280 inw., die handwerken, landbouw, handel in koren en hout, en aanzienlijken verzendings-handel en scheepvaart op de Elbe hebben. De tol op de Elbe alhier brengt jaarlijks 75,000 guldens op. 4. Pruis. heerl. en vlek, regdst. Cöslin, Lauenburg-Butower kreits, aan de Leba, met 1 kasteel, 2 roomsche en 1 luthersche kerk, 1 armhuis, 1600 inw., lakenweverijen en visscherij. 35. 28. L. 54. 35. N. B.

LAUENBURG-BUTOWER KREITS, Pruis. kreits, regdst. Cöslin, uit twee stukken bestaande, die door den kreits Stolpe van elkander gescheiden zijn, en de heerlijkheden Lauenburg en Butow uitmaken, welke te zamen op bijna 30 V.M. 23,300 inw. bevatten. De heerl. Lauenburg wordt door de Leba en de meren Leba en Sabrsk; Butow door de Stolpe en Butow, benevens door 54 kleine meren bespoeld. In beide zijn vele dennenbosschen, langs de Leba groote moerassen, en overal groote heiden. Voorheen maakten deze beide heerl. een deel van Polen uit.

LAUENFÖHRDE, Han. ambt en dorp, vorst. Göttingen, met 620 inw.

LAUENHAGEN, dorp in Lippe-Schauenburg.

LAUENSTEIN, Saks. stadje, kreits Meissen. 2. Illyr. stad, kreits Klagenfurt. 3. Han. stad, vorst. Calenberg, met 800 inw. 4. Beij. vlek, Op. Mainkreits.

LAUER, Beij. riv., valt in de Saale.

LAUERINGEN, Beij. vlek, Ned. Mainkreits, landg. Hofheim, aan de Lauer, met 540 inw.

LAUERSEE, vischrijk meer in 't Zwits. kanton Schwytz, aan den O. voet van den Rigi. Verscheidene riv. storten zich in hetzelve uit, en bij Seeve komt de Babach uit hetzelve voort.

LAUF, Beij. landg., Rezatkreits, ten W. aan Erlangen grenzende, en op $3\frac{1}{4}$ V. M., 12,500 inw. bevattende. Het wordt door de Pegniz bespoeld, die hier de Kasten- en Schnaibach ontvangt, is golvend vlak, heeft veel hout, en goede koren-, hop-, gierst- en tabaksteelt. De hoofdpl. Lauf ligt aan de Pegniz, heeft 1400 inw. en fabrijken.

LAUFACH, Beij. dorp, Ned. Mainkreits, landger. Rothenbach, aan de Lurfach- en Hainerbach, met 1130 inw.

LAUFELD, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg.

LAUFEN, Bad. dorp, Treisamkreits, met 400 inw. en goede wijnteelt. 2. L. of *Lächen*, Zwits. slot, kanton Zürich, bij den schoonen val van den Rijn. 3. Zwits. stadje, kanton Bern, aan de Birs, die hier eenen waterval maakt. 4. Oostenr. dorp in Stiermarken, kreits Cilly, aan de Save. 5. Beij. landg., Isarkreits, bevat op $2\frac{3}{4}$ V. M. 8,060 inw., door de Salzbach en het Abtsdorfer meer bespoeld, met goeden landbouw, veeteelt en de hoofdpl. Laufen, aan de Salzbach, met 2,550 inw., fabr., scheepsbouw, enz.

LAUFENBURG, Zwits. distr., kant. Aargau, met het vlek *Gross Laufenburg*, aan den Rijn, die hier 80 voeten hoog valt, door eene brug met Klein Laufenburg vereënigd. Het heeft 810 inw.

LAUFENFELDEN, dorp in 't hert. Nassau, met 950 inw.

LAUFERSWEILER, Pruis. dorp, regdst. Coblenz, kreits Simmern, met 550 inw.

LAUFF, Bad. D., Murgkreits; 1250 inw.

LAUFFEN, Oostenr. vlek, land Boven de Ens, aan de Traun. 2. Wurt. stad, Neckarkreits, aan den Neckar, door eene brug met 't dorp Lauffen vereenigd. De stad heeft 3,350 inw., handwerken en wijnbouw. Bij dezelve is een vischrijk meer. 3. Wurt. dorp, kreits Zwarte Woud; 690 inw. 5. Zie Laufen.

LAUFFENHOLZ, Beij. D., Rezatkreits.

LAUFNITZ, Oostenr. riv. in Stiermarken, kreits Grätz, die de grensscheiding is tusschen Hongarije en Stiermarken, en in de Raab valt.

LAUGEAC, Fr. stad, dep. Op. Loire.

LAUGEON, stad in Achter Indië, in 't rijk Birma, prov. Cassai.

LAUGHARNE, Eng. dorp, gr. Caermarthen, met ruïnen en 1650 inw.

LAUGHTON, Eng. dorp, gr. Sussex.

LAUGHTON EN LE MORTHEN, Eng. kerspel, gr. York, met 1090 inw. Het vlek van dien naam telt 610 inw.

LAUGINGEN, zie Lauingen.

LAUGLIN, zie Leighlin.

LAUGNA, Beij. dorp, Op. Donaukreits, aan de riv. Laugna; 700 inw.

LAUGOVAJO, Rus. dorp, gouv. Tula.

LAUHORNE, Eng. D., gr. Glamorgan.

LAUINGEN, Beij. landg., Op. Donaukreits, ten W. en N. aan Wurtemburg grenzende, en op $2\frac{3}{4}$ V. M. 11,600 inw. bevattende. De Donau ontvangt hier de Brenz en Glott. Er is eene groote moeras, en het land is vruchtbaar in vlas, tarw, boomvruchten, en heeft veel vee. 2. Hoofdplaats van voorn. Beij. landg., aan den Donau, met 3 kerken, 1 hospitaal, 3,730 inw., fabr. van wol, katoen, laken en linnen, scheepvaart, en handel in zout en wijn. 28. 6. L. 48. 34. N. B. 3. Brunsw. dorp, ambt Königslauter, met 400 inw.

LAUJAR, Spaan. vlek, prov. Granada.
LAUKA, zie Wiese.
LAULBANY, zie Seringapatnam.
LAULAUR, riv. in 't Fr. dep. Gers.
LAUMELLINA of *Lomellina*, heerl. van den koning van Sardinië, in het voorm. hert. Milaan, met de hoofdstad Lomello, aan de Gogna.
LAUMERSHEIM, Beij. D., Rijnkreits.
LAUN of *Launy*, Boh. stadje, kreits Saatz, aan de Eger, met 1850 inw., met den om het wild beroemden berg Oblik. 2. Pruis. stadje, regdst. Coblenz, aan de Lahn, met 760 inw. 3. N. Amer. eil. in de baai van Placentia.
LAUNBAAI, volkplanting en baai op 't N. Amer. eil. Terreneuve.
LAUNCELLS, Eng. dorp in Cornwallis.
LAUNCESTON of *Launston*, Eng. marktvlek, hoofdplaats van het gr. Cornwallis, op eenen heuvel, aan de Attery, dat door het nieuwe kanaal van Tamar eenigen handel begint te krijgen, met twee voorsteden Newport en Dunevel, en 4000 inw., die wollen stoffen weven.
LAUNDERS, gebergte in 't Schot. gr. Lanark.
LAUISER SEE, zie Lugano (meer van).
LAUNOY, 4 Fr. dorpen, dep. Ardennen, 2 in Somme, Seine en Marne.
LAUNSTON, zie Launceston.
LAUNY, zie Laun.
LAUPEN, Zwits. stadje, kanton Bern, aan de zamenvloeijing der Sense en Saane.
LAUPHEIM, Wurt. vlek, Donaukreits, aan de Rottum, in Groot en Klein L. verdeeld, met 2380 inw.
LAURAC LE GRAND, Fr. dorp, dep. Aude, met 580 inw.
LAURADIO, Port. stadje, prov. Estremadura, aan de Taag.
LAURANA, Illyr. stadje, kreits Fiume, met eene haven, in een bosch van laurierboomen.
LAURAGAIS, Fr. landstreek, tusschen de Arriège, Agenne en Languedoc. De hoofdplaats was Castelnaudary en naderhand Laurac. Zij maakt nu het N. O. gedeelte van het dep. Aude, en 't O. gedeelte van Op. Garonne uit.
LAURDAL, Noorw. dal in Aggerhus.
LAURE, Fr. dorp, dep. Aude.
LAUREL, dorp der N. Amer. Rep., prov. Delaware, gr. Sussex. 2. L. *Mountains* of *Laurierbergen*, bergketen in N. Amer., zich van Pennsylvanië tot N. Carolina uitstrekkende. 3. L. *River*, N. Amer. riv. in Kentucky, valt in de Cumberland, op 293. 56. L. 36. 56. N. B.
LAURENCE (ST.), Eng. kerspel, gr. Kent, met 1420 inw. 2. Fr. riv., valt in de Dordogne. 3. Een rif en zeer zandig eil., ten O. van Afrika, ten N. W. van Juan de Nira.
LAURENCEKIRK, Schot. kerspel, gr. Kincardine, met 1300 inw., en het dorp van dien naam, met 1000 inw.
LAURENS, gr. der N. Amer. Rep., prov. Z. Carolina, met 15,000 inw. en de hoofdstad Laurens. 2. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Georgië, met 2210 inw. 3. Kerspel der N. Amer. Rep., prov. Nieuw York, gr. Otsego, met 1520 inw. 4. Zie Madagaskar.
LAURENS (ST.) of *Lourenz*, riv. in N. Amer., die het water der Canadasche meren naar zee brengt. Zij ontspringt bij Kingston, onder den naam van Duizend eil. meer, uit het meer Ontario, loopt dan N. O. waarts, onder den naam van Cataraqui of Iroquois, vormt het eil. Francis, ontvangt den grooten Uleiwas, verbreidt zich dan ten N. van Montréal tot het Peper-meer, en loopt tot Quebeck. Derzelver mond ligt tusschen kaap Montpellier en kaap Chat. Haar loop bedraagt 109 mijlen; doch zij voert meer water in den oceaan dan de Mississippi; DARBY berekent dit op 1,672,704,000 kubiek voet water in een uur.
LAURENS (GOLF VAN ST.), golf in den Atl. oceaan, voor den mond der St. Laurens riv., eene wijde baai, welke door het, voor dezelve gelegene eil. Terreneuve, gevormd wordt. Zij heeft drie ingangen, namelijk de *straat van Belle Isle*, bij het eil. van dien naam, tusschen de kust van Labrador en Terreneuve; *de Zuidstraat*, tusschen het laatste eil. en kaap Breton, en *Gut en Canso*, tusschen kaap Breton en Schotland. De golf is winter en zomer open, en bevat zeer vele eil., waaronder Prins Edward's, Anticoste en Magdalena eil. de voorn. zijn. Dat gedeelte, dat tusschen Prins Edward's en den vasten wal ligt, wordt de *Roode zee* of *Red Sea* genoemd. 3. Zie Laurentius en Laurenze eil. 4. Nederl. D., prov. Zeeland, eil. Walcheren.
LAURENT (ST.), stad op 't W. Ind. eil. St. Domingo; 2 mijlen N. van de stad St. Domingo. 2. Z. Amer. eil. in den Stillen oceaan, bij de kust van Peru, aan den ingang der haven van Callao. 3. N. Amer. kerspel in Op. Canada, gr. Montreal. 4. Plaats in Op. Canada, gr. Orléans, waarbij ten W. de Patrick's grot. 5 Zes en veertig Fr. dorpen, in de dep. Ain, Ned. Alpen, Ardennen, Aude, 3 in Aveiron, Calvados, 2 in Charente, Corrèze, 2 in Noordkusten, Creuse, 5 in Gers, Ille en Vilaine, Indre, Indre en Loire, 2 in Lan-

Landes, Op. Loire, 5 in Lot, 4 in Lot en Garonne, 2 in Moezel, van 't Noorden, Orne, Pas-de-Calais, Ned. Pyr., Seine en Marne, Seine en Oise, Ned. Seine, Deux Sèvres, 2 in Tarn, Vosges.

Nog een aantal Fr. stadjes en dorpen met bijnamen, zoo als: St. Laurent d'Agny, dep. Rhône; St. L. d'Aigouse, dep. Gard: St. L. d'Arce, dep. Gironde; St. L. de Cerda, dep. O. Pyr., met 1200 inw.; St. L. de Chamousset, dep. Rhône, met 1400 inw.; St. L. de Feyrolles, dep. Hérault; St. L. de la Gorre, dep. Op. Vienne, met 2400 inw.; St. L. de Gogabaud, dep. Dordogne; St. L. de Gosse, dep. Landes; St. L. de la Mauca, dep. O. Pyr., met ijzer- en steenkolenmijnen; St. L. de Medoc, dep. Gironde; St. L. de Mures, dep. Isère; St. L. de Neste, dep. Op. Pyr.; St. L. des Bains, dep. Ardèche; St. L. des Eaux, dep. Loir en Cher; St. L. de Var, dep. Var; St. L. en Grandvaux, dep. Jura; St. L. de Rivedolt, dep. Aveiron; St. L. en Royans, dep. Drome; St. L. les Macons, dep. Ain, met 1400 inw.; St. L. Oiselier, dep. Seine en Oise; St. L. sur Mer, dep. Calvados; St. L. sur Othain, dep. Maas; St. L. sur Sèvre, dep. Vendée; St. L. sous Rochefort, dep. Loire; St. L. sur Baranjon, dep. Cher; St. L. sous Coiron, dep. Ardèche.

LAURENT (ST.), Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, met 2500 inw.; 1½ uur van Ecloo. 2. Zie Madagascar.

LAURENTIUS, dorp in het N. van Griekenland, prov. Magnesia. 2. Rus. eil. in de Poolzee, ongeveer op 63. 40. N. B. en 208. L., voor de golf van St. Laurentius, in het land der Tschuktschen, en aan het begin der Behring's straat gelegen. In 1764 lieten de Russen dit eil. door SINDOW onderzoeken, die het voor eene groep eil. hield, welke hij Hagun, Pusliak, Kumiau, Nuwin, enz. noemde, en de groep zelve Sindow heette. Omtrent denzelfden tijd deden zulks de Eng., en noemden het *Clarke's* eiland; maar in 1791 gaf BILLINGS het den naam van *St. Laurentius*, dien het reeds eens gedragen had. Deze nu noemt het een enkel eil., met vele punten en schiereil., die SINDOW voor bijzondere eil. hield, doch door vlak land aan elkander hangen. In het binnenland heeft het eenige bergen, geene bosschen, en slechts eenig struikgewas. Er zijn vele baaijen. De inw. schijnen van de Tschuktschen of Korjaken af te stammen en zeer talrijk te zijn, wijl SARETSCHEW verscheidene woningen aan het strand bemerkte. Bij het Z. O. en N. O. voorgebergte, zag SARYTSCHEW drie eil. bij elkander, met eenige houten hutten en visschers-gereedschappen.

LAURENZBURG, Pruis. dorp, regdst. Aken, met 670 inw.

LAURESSE, Fr. dorp, dep. Lot.

LAURET, Fr. dorp, dep. Landes.

LAURCA, Nap. stad, prov. Basilicata, op eenen hoogen berg.

LAURICOCHA, Z. Amer. meer in Peru, bij of uit hetwelk de Maranhon ontspringt. Bij hetzelve is eene zilvermijn van dien naam.

LAURIÈRE, Fr. stadje, dep. Op. Vienne, aan de Ardour, met 1200 inw.

LAURIESTON, Schot. D., gr. Stirling.

LAURIGE, zie Aurige.

LAURINGEN, zie Laueringen.

LAURINO, Nap. stadje, prov. Principato Citra, met 2100 inw.

LAURIOL, Fr. dorp, dep. Vaucluse.

LAURIS, Fr. dorp, dep. Vaucluse.

LAURITO, Nap. dorp, Principato Citra, met 1450 inw.

LAURO, Nap. dorp, Terra di Lavoro.

LAUROIS, Fr. dorp, dep. Cher.

LAUROUX, Fr. dorp, dep. Hérault.

LAUROW, Galicisch D., kreits Sambor.

LAURWIG, Noorw. gr., stift Christiania, met 11,750 inw. 2. Hoofdst. van voorn. gr., aan eene bogt van het Kattegat, bij den mond der rivier Lauer, tusschen rotsen gebouwd, met 1 kasteel, 1 kerk en hospitaal, eene zomer- en winterhaven, 1900 inw., tabaksfabr., touwbanen en handel in hout. Hierbij is het vermaarde Fritzoër ijzerwerk.

LAUS, golf op het Visschers eil., aan de W. kust van Lapland.

LAUSANNE, hoofdst. van 't Zwits. kanton Waadt, aan het meer van Geneve, 1575 voeten boven de Middell. zee, heerlijk gelegen. Zij is onregelmatig gebouwd, ligt op 3 heuvels, heeft naauwe en steile straten, 4 kerken, het kantons-raadhuis, stadhuis, kantons-hospitaal, 1 akademisch collegie met 14 professoren; openbare bibliotheek, armscholen, onderscheidene beroemde opvoedingshuizen, 1 militaire school, genootschap voor den landbouw, bijbelgenootschap, weldadige inrigtingen, een werkhuis, 10,000 inw., looijerijen, goud- en zilversmederijen, boekwinkels en vooral handel in wijn en kaas. Er zijn vele boek- en kunstverzamelingen van bijzondere personen, heerlijke wandelingen en gezigten. In den omtrek wordt veel wijn geteeld. 24. 25. L. 46. 31. N. B.

LAUSCHA, D. in Saksen-Meiningen.

LAUSCHE, 2,407 voeten hooge kruin in het Lausnitzer gebergte.

LAUSEPELS, zie Reibnitz.

LAUSESEE, zie Kisilskaja-Krepost.

LAUSIGK, Saks. stadje, kreits Leipzig.

LAUSITZ, zie Lausnitz.

LAUS LAWEN, zie Visschers eil.

LAUSNITZ, voorheen een markgr., dat geheel op zichzelven staande, uit den Opper en Ned. Lausnitz bestond, en eerst aan Meissen, daarna aan Bohemen, vervolgens aan Saksen behoorde, maar waarvan in 1815, de geheele Neder Lausnitz en de helft der Opper-Lausnitz aan Pruissen moest afgestaan worden, welke dezelve tot de prov. Silezië, Brandenburg, enz. trok, bij welke artikelen men dezelve beschreven vindt. Het nu nog aan Saksen overgebleven gedeelte is de 2. Saksische kreits, of liever prov., tusschen de Pruis. prov. Brandenburg, Silezië, het Oostenr. kon. Bohemen en den kreits Meissen, of tusschen 31. 29. en 32. 43. L. en 50. 50. en 51. 20. N. B. gelegen, en op 75 V. M. 170,000 inw. bevattende. Langs de Z. grenzen des lands loopt het gebergte, de Wohlische Kam genoemd, dat ten O. aan het Reuzengebergte, en ten W. aan het Ertzgebergte stoot, en de grootste hoogte van dit land bevat. Het bestaat uit graniet, porfier, bazalt en in het Z. zandsteen. Naar het N. wordt de grond vlak en zandig. In het genoemde gebergte ontspringen de riv. de Zwarte Elster met het Zwartewater, de Spree en de Neisse. Het Z. gedeelte is vruchtbaar, sterk bebouwd, doch het N. W. is heigrond. Het vruchtbaarste oord wordt de *Goldene Aue* genoemd, en ligt aan de Spree. De luchtsgesteldheid is gezond en gematigd, doch op de bergen ruw. De landbouw kon beter beoefend worden; veld- en boomvruchten zijn daarom niet genoegzaam, en er moet koren ingevoerd worden. De voortbr. zijn: vlas, gierst, boekweit, veel aardappelen, een weinig tabak, pik, harst, teer, enz. Verder rundvee, schapen, paarden, geiten en bijen. De delfstoffen zijn van weinig belang. De voormaals zoo bloeijende fabr., hoewel verminderd, zijn nog van belang. De weverijen van linnen, damast, tafelgoed, lakens- en wollen stoffen houden veler handen onledig. De handel is zeer uitgebreid, en bepaalt zich vooral tot de stapelwaren des lands, alle soorten van linnen, laken, leder, kousen, papier, handschoenen, katoenen, wol, vlas en garen. De uitvoer van het linnen alleen werd voorheen op ruim 7 millioenen Nederl. guldens geschat; doch dit is nu veel minder. Ongeveer $\frac{1}{5}$ der inw. (34,000 zielen) zijn *Wenden*, die nog altijd hunne eigene taal, en deels ook hunne oude kleeding en gewoonten behouden hebben. Zij zijn echter minder beschaafd dan de overige Duitsche inw. (Zie verder Wenden). De heerschende godsdienst is de luthersche; er zijn evenwel ook roomschen. De hernhutters zijn hier ontstaan, en hebben hier nog hunnen voorn. zetel. Voor het hooger onderwijs bestaan er 4 gymnasiën en eene kweekschool voor schoolonderwijzers te Bautzen. De koninklijke magt is door landstenden bepaald, die om de 5 jaren, tot den landdag bijeenkomen. De prov. wordt in de Zes steden, de heerlijkheden en geestelijke goederen, en den landkreits verdeeld. De hoofdstad is Bautzen. 3. Tak van de riv. Moldau, in den Boh. kreits Bechin.

LAUSFEIGNAN, Fr. dorp, dep. Lot en Garonne, met 1250 inw.

LAUSON, riv. in de Fr. dep. Gers en Puy de Dôme.

LAUSOUE, Fr. riv., dep. Op. Garonne.

LAUT, O. Ind. eil. ten Z. O. van Borneo, met diamantgroeven.

LAUT DANAU, meer op 't eil. Borneo.

LAUTEE, Ind. stad, prov. Guzeratte.

LAUTENBACH, Fr. vlek, dep. Boven Rijn, met 1225 inw. 2. Bad. dorp, Kinzigkreits, met 570 inw. 4. Zie Laudenbach.

LAUTENBURG of *Lidzborg*, Pruis. stadje, regdst. Mariënwerder, aan de Wicker, met 1050 inw. en fabr.

LAUTENTHAL, Han. stad, vorst. Grubenhagen, ambt Clausthal, met 2140 inw., zilver-, koper- en loodmijnen.

LAUTER, Wurt. riv., die 1$\frac{1}{2}$ mijl boven Esslingen in den Neckar valt. 2. Pruis. riv., regdst. Coblentz, die beneden Creuznach in de Nahe valt. 3. Grensriv. tusschen Frankrijk en Duitschland, die op het Vogesische gebergte ontspringt, en bij Neuburg in den Rijn valt. 4. Beij. riv., Op. Mainkreits, die bij Staffelstein in den Main valt. 5. Tak der Baunach in den Beij. Ned. Mainkreits. 6. Tak van den Donau in Baden. 7. Saks. dorp, kreits Ertzgebergte, aan het Zwarte water, met 1350 inw. 8. Gr. hert. Hes. dorp, prov. Op. Hessen. 9. Riv. in Saksen-Coburg-Saalfeld, valt in de Itz.

LAUTERACH, Oostenr. dorp in Tyrol, kreits Bregenz, met 700 inw. 2. Beij. dorp, Op. Donaukreits.

LAUTERBACH, tak van den Rijn, in het Fr. dep. Neder Rijn. 2. Gr. hert. Hes. ambt,

ambt, prov. Op. Hessen, met 3,500 inw. en het stadje Lauterbach, aan de Altfall, met 2830 inw., linnen- en wolweverijen en looijerijen. 4. Boh. stadje, kreits Elnbogen, met 1240 inw. 5. Dorp in Saksen-Weimar, vorst. Eisenach. 6. Wurt. dorp, Zwarte Woudkreits, met 1300 inw. 7. Beij. riv., die boven Hallstadt in den Main valt.

LAUTERBAD, Wurt. dorp, kreits Zwarte Woud.

LAUTERBERG of *Lutterberg*, Han. vlek, vorst. Grubenhagen, aan den Oder, met 2350 inw., die industriescholen, linnenweverijen, smederijen en kopergroeven hebben.

LAUTERBRUNNEN, Zwits. dal en dorp, aan den voet der Jungfrau, 2,450 voeten boven de zee gelegen, waar de Staubbach van eene hoogte van 925 voeten, over eene rots heenstort; 3000 inw.

LAUTERBURG of *Lauterbourg*, Fr. stadje, dep. Ned. Rijn, aan den Lauter, met 1950 inw., geweer-, tabaks- en potaschfabr, looijerijen, koper- en ijzersmederijen, tigchelovens, enz. 2. Bergslot bij Coburg, aan den Lauter.

LAUTERECKEN, Beij. D., Rijnkreits, aan de zamenkomst van den Lauter en de Glan, met 530 inw. en steenkolenmijnen.

LAUTERHOFEN, Beij. dorp, Regenkreits, aan den Lauter, met 600 inw. en eene marmergroef.

LAUTERN (OUD EN NIEUW), Wurt. dorpje, Jaxtkreits, met 400 inw. 2. Zie Kaiserslautern.

LAUTHAIN, Fr. dorp, dep. Jura.

LAUTHAUSEN, zie Leuthausen.

LAUTREC, Fr. stadje, dep. Tarn, arr. Castres, met 3,350 inw.

LAUTSCHITZ, Morav. D., kreits Brünn.

LAUW, zie Lauwers.

LAUWE, Nederl. dorp, prov. West-Vlaanderen, arr. Kortrijk; 950 inw.

LAUWERS, Nederl. riv. en grensscheiding der prov. Groningen en Vriesland, die in den mond der Hunse of Lauwerzee valt, en daar vrij diep is.

LAUWERZEE, golf van de Noordzee, aan den mond der Hunse, tusschen de Nederl. prov. Groningen en Vriesland.

LAUZA, Braz. dorp, 16 m. N. W. van Rio Janeiro, met 2000 inw.

LAUZERTE, Fr. stadje, dep. Tarn en Garonne, arr. Moissac, op eene rots, met wijnbouw en 1680 inw.

LAUZET (LE), Fr. D., dep. Ned. Alpen, arr. Barcelonette, met 860 inw.

LAUZUN, Fr. stadje, dep. Lot en Garonne, arr. Marmande, met 1100 inw.

LAVACHERIE, Nederl. D., gr. hert. Luxemburg, met 400 inw. 2 u. van St. Hubert.

LAVAG, D. op 't Philipp. eil. Manille.

LAVAGNA, Sard. vlek, hert. Genua, aan den mond der Entella, met 810 inw. en schoone leigroeven.

LAVAGOS, Spaan. D., prov. Segovia.

LAVAL, Fr. arr., dep. Mayenne, dat op 32½ V. M. in de kantons Laval, Argentre, Chailland, Evron, Loiron, Meslay, Montsurs en St. Suzanne, 107,660 inw. bevat. 2. Hoofdstad van het Fr. dep. en arr. Mayenne, in een aangenaam dal, aan de Mayenne, groot, doch slecht gebouwd, met eene voorstad, naauwe, kromme straten, ouderwetsche huizen, groote opene plaatsen, 2 oude kasteelen, 5 kerken, 3 hospitalen, trappisten klooster, regtbank van koophandel, 15,170 inw., linnen-, sergie-, katoen- en garenfabr. Er zijn ook marmergroeven. 16. 53. L. 48. 20. N. B.

LAVAMÜNDE, Illyr. vlek, kreits Klagenfurt, aan de zamenvloeijing der Lavant en Drave, met 300 inw.

LAVAN, D. op 't Philipp. eil. Manille.

LAVANGE, een der W. Ind. Heilige Maagd eil., Z. O. van St. Thomas.

LAVANT, Illyr. riv., die bij Obdach in Op. Stiermarken, op de Judenburger Alpen ontspringt, en in de Drau valt. Het Lavant dal is zeer vruchtbaar.

LAVANSARO, Rus. eil. in de golf van Finland, ten O. van Hoogland, rotsig, doch met vruchtbare aarde bedekt. Het brengt rogge, rapen, en eenig gras voort. Het heeft 400 inw. en 3 havens, waarvan de Westelijkste, diep genoeg voor groote schepen is. 46. 30. L. 59. 53. N. B.

LAVANZO, zie Ægatische eil.

LAVARIE, Z. Amer. baai der Stille Zuidzee, aan de kust van Chili.

LAVAQUERO, Z. Amer. riv., prov. Popayan, valt in de Caqueta.

LAVARDAC, Fr. vlek, dep. Lot en Garonne, arr. Nerac, met 930 inw.

LAVARDE, Fr. kaap, ten N. van St. Malo, met een kasteel.

LAVARDENS, Fr. vlek, dep. Gers, arr. Auch, aan de Loire, met 1240 inw.

LAVARDIN, Fr. dorp, dep. Sarte.

LAVAREZE (PORT DE), een der bergpassen over de Pyr., 7,300 voet hoog.

LAVASA, eil. in de Middell. zee, bij Sardinië, in de golf van Palma.

LAVAUR, Fr. arr., dep. Tarn, dat op 14 V. M., in de kantons Lavaur, Cuq-Toulza, Graulhet, Puylaurens en St. Paul, 47,200 inw. bevat. 2. Hoofdstad van voorn. arr., aan de Agout, met 6,250 inw., die fabr. van wol, zijde, damast, en handel in wijn en koren hebben. 43. 41. N. B. 19. 30. L.

LAVAUX (ST. ANNE), Nederl. dorp, prov.

prov. Namen, arr. Dinant; 260 inw.

LAVE, kleine riv. in 't Fr. dep. van 't Noorden, die zich met de riv. Louane vereënigt, en vervolgens met dezelve, bij la Gorgue, in de Lys valt.

LAVELANET, Fr. dorpje, dep. Arriège, arr. Foix, met 1200 inw.

LAVELINE, Fr. dorp, dep. Arriège.

LAVELLO, 2 Nap. stadjes, prov. Basilicata, met 2,200 inw. en prov. Capitanata.

LAVEN, klein O. Ind. eil. bij de O. kust van Luzon. 141. 52. L. 14. 12. N. B.

LAVENDON, Eng. D., gr. Buckingham.

LAVENHAM, gewoonlijk *Langham* genoemd, Eng. vlek, gr. Suffolk, met garen- en kalaminkfabr. en 1800 inw.

LAVENO, Lomb. Ven. vlek, prov. Como, aan het Lago Maggiore.

LAVENZA, marktvlek in 't hert. Modena, vorst. Massa Carrare, aan den mond van de riv. Lavenza, met 1280 inw. en eene kleine haven; 10 m. van Livorno.

LAVERDY, de N. punt van het Austr. eil. Bougainville, in de Stille Zuidzee. 173. 29. 34. L. 7. 4. 50. Z. B.

LAVEY, Zwits. dorp, kant. Waadt.

LAVEZZO, eil. aan de kust van Sardinië.

LAVIANA, Spaan. distr. in Asturië.

LAVIANO, Nap. dorp, prov. Principato Citra, met 1700 inw.

LAVID, Spaan. dorp, prov. Soria.

LAVILANET, zie Lavelanet.

LAVINIA (CIVITA), zie Civita.

LAVINGTON (OOST, STEAPLE of MARKET), Eng. vlek, gr. Wilts, met 900 inw., korenmarkten en mouterijen. 2. *West* of *Bishop's* L. Eng. kerspel, gr. Wilts, met 600 inw.

LAVIS, Oostenr. dorp in Tirol, aan de Adige en Avis. 2. Zie Lugano.

LAVIT DE LAMAGNE, Fr. stadje, dep. Tarn en Garonne, met 1330 inw.

LAVIZZARO, Zwits. dal, kanton Tessin, met granietgroeven.

LAVOIR, Nederl. dorpje, prov. Luik, arr. Huy, met 220 inw.

LAVOISIER (KAAP), kaap aan de Z. kust van Nieuw Holland, bij Napoleonsland.

LAVORO (TERRA DI), Nap. prov., welke het N. W. deel van Gelukkig Campanië uitmaakt, tusschen den Kerk. Staat en de prov. Abruzzo, Molise, Montefacio en Napoli gelegen. Tot dezelve behooren ook de in de golf van Gaëta gelegene eil. Vendotena, St. Stefano en Ponza, alsmede binnen haren omtrek, de pauselijke prov. Ponte-Corvo, en telt op 106 V. M., 384,800 inw. Het is eene der heerlijkste en best bebouwde oorden van Europa, welks grond geheel uit vulkanische stoffen schijnt te bestaan, en door eenige takken der Apennijnen bezet is, die het genoegzaam van water voorzien. De voorn. riv., die het bespoelen, zijn: de Garigliano, de Volturno en Clanio; ook zijn er de meren Fondi, Agnano, Lucrino, Fusano en Licola. De voortbr. zijn: koren, wijn, olijven, moerbeziënboomen, hennep, vlas, boomvruchten van allerlei soort, meloenen, enz. De veeteelt is er zeer aanzienlijk; vooral heeft men er heerlijk rundvee, en in de lage oorden ook buffelossen. Langs de kusten heeft de zee veel visch. Overal is de grond goed bebouwd, vooral zijn de wijn-, olie- en zijdeteelt er zeer belangrijk. Ook wast hier de *lachrymæ Christi;* doch er is weinig hout. De mineralen bepalen zich tot aluin, vitriool, zwavel en Puzzalan-aarde, marmer, leem en lava; metalen zijn er niet. Fabr. kent men er even zoo min als eenige fijnere beschaving of middelen tot wetenschappelijke oefening. De prov. wordt in de vier distr. Capua, Gaëta, Nola en Sora verdeeld. De hoofdstad is Capua.

LAVRADIO, Port. dorp, prov. Estremadura.

LAVRANA, Illyr. D., kreits Fiume.

LAVRE, Port. D. en riv., prov. Beira.

LAWA, riv. van 't O. Ind. eil. Borneo, die op 127. 16. L. en 39. Z. B. in zee valt. 2. O. Ind. eil., bij de kust van het eil. Gilolo.

LAWAH, O. Ind. stad, prov. Ajmeer.

LAWAHANOCK, N. Amer. riv., prov. Pennsylvanië, valt in de Susquehanna.

LAWACK, zie Lowack.

LAWANSARI of *Löffaloe*, klein Rus. eil. in de golf van Finland, met veel hout en 400 inw. 45. 20. L. 60. N. B.

LAWANSKOE, Rus. dorp, gouv. en kreits Tobolsk.

LAWEYOAH, stad in Achter-Indië, rijk en prov. Birma, aan de Irawaddy.

LAWFORD, Eng. dorp, gr. Essex.

LAWN, ook *Kekek* genoemd, een der Moluksche eil., ten O. van Oby.

LAWRENCE, klein eil. en rots, aan de Z. kust van Nieuw Holland. 2. Gr. der N. Amer. Rep., land van den Missouri. 3. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Ohio. 4. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Mississippi, met 1750 inw.

LAWRENCEBURGH, vlek der N. Amer. Rep., prov. Indiana, aan de Ohio.

LAWRENCEKIRK, zie Laurencekirk.

LAWRENCETOWN, havenstad in 't gr. Hallifax, in Eng. N. Amerika, op eene kaap, in de baai van Bristol.

LAWRENCE WALTHAM, Eng. dorp, gr. Berks, met 600 inw.

LAWSHALL, Eng. dorp, gr. Suffolk.
LAWTON (CHURCH), Eng. dorp, gr. Chester, met een zoutgroef.
LAWU, zie Lodbak.
LAWUD, Perz. bergtop, prov. Irak.
LAX, Zwits. dorp, in Walliserland.
LAXA, Z. Amer. riv. in Chili, die op de bergen van Chillan ontspringt, W. waarts stroomt, en op 37. 9. Z. B. in de Biobbio valt. Zij heeft eenen waterval van 40 vademen hoogte. 2. Nog eenige onbeduidende Z. Amer. volkplantingen.
LAXAS, Z. Amer. stad in Nieuw Grenada, met 100 familiën. 2. Z. Amer. riv., die in de baai van Panama valt. 3. Z. Amer. riv., die in de Guallaga valt.
LAXAY, Schot. eil., Z. O. van Lewis.
LAXENBURG of *Lachsenburg*, Oostenr. vlek, ten Z. van Weenen, met 660 inw. en een groot keizerlijk lustslot.
LAXEY, kleine stad op de O. kust van het eil. Man, ten Z. van Ramsay, met eene steenen brug over een klein riv. van dien naam. 2. Zie Laxay.
LAXFIELD, Eng. dorp, gr. Suffolk.
LAXFORD, Schot. riv., gr. Sutherland, valt in de baai van Laxford. 2. Zoutmeer in 't Eng. gr. Dorset.
LAXTON, Eng. dorp, gr. Nottingham.
LAY, 2 Fr. riv., dep. Vendée, in Groote en Kleine Lay onderscheiden, en waarvan de eerste, die bij St. Pierre de Chemin ontspringt, de tweede, benevens de Loingsemagne, Yon en Graon ontvangt, en bij Pertuis-Breton in zee valt. 2. Fr. stadje, dep. Loire, aan de Gand, met 1000 inw. en katoenfabr. 3. Zie St. Symphorien de Lay.
LAYAU, stad op de W. kust van 't W. Ind. eil. St. Vincent, aan eene baai van dien naam. 13. 8. N. B.
LAYBACH, zie Laibach.
LAYCOCK, Eng. dorp, gr. Wilts.
LAYDE, W. Afr. stad aan den Senegal, land der Foelahs; 13 m. van Gaumel.
LAYE, Fr. riv. in 't dep. Ned. Alpen. 2. Spaansch vlek en riv., prov. Gallicië. 3. Riv. en D. op 't eil. Sumatra.
LAYEN, zie Laien.
LAYGAMHIEN, Chin. stad, prov. Shantong.
LAYHAM, Eng. dorp, gr. Suffolk.
LAYKAN, O. Ind. eil. aan de Z. W. kust van Celebes. 137½. L. 50. 31. Z. B.
LAYON, Fr. riv., die uit het meer Issemay, dep. Maine en Loire voortkomt, en in de Loire valt.
LAYOSA, Spaan. D., prov. Gallicië.
LAYRAC, Fr. stadje, dep. Lot en Garonne, arr. Agen, aan de zamenvloeijing der Gers en Garonne, met 2340 inw., die handel in wijn en koren drijven.

LAYRE DE MAHON, Spaan. eil. in de Middell. zee, ten Z. van Minorca.
LAYSTON, Eng. dorp, gr. Hertford.
LAYTON of *Low Layton*, Eng. dorp in Essex. 2. Eng. vlek, gr. Lancaster.
LAYTONS, N. Amer. dorp, prov. Virginië, gr. Essex.
LAYTSCHEU-FOE, Chin. stad, prov. Schantong, aan eene kleine riv., wier mond hier eene haven maakt, met 5 steden onder zich 137. 3. L. 37. 10. N. B.
LAYZECK, stad in Achter Indië, in het rijk en de prov. Birma.
LAZA, Spaan. dorp, prov. Gallicië.
LAZANZA, Pool. riv., waiw. Kalisch.
LAZARETH-EIL. of *Lazaretto*, een der kleine Jonische eil., niet ver van Corfu. 2. Gedeelte van 't distr. Stellenbosch, aan de kaap de Goede Hoop.
LAZARFALVA, Hong. dorp in Zevenbergen, met eene zwavelgroef.
LAZARKI, Rus. dorp, gouv. Pultawa.
LAZARO (ST.), N. Amer. stad van Nieuw Mexico; 16 mijlen Z. van Santa Fé. 2. Turk. D. op 't eil. Istendil.
LAZARUS ARCHIPEL, zie Ladronen.
LAZE, riv. in 't Rus. gouv. Kaluga.
LAZIENKA, Pool. koninklijk lustslot, waiw. Masovië, bij Warschau, op een eil., in een meer.
LAZIËRS (ZEELIEDEN), wild volk, in eenige streken van Turk. Aziat. Mingrelië en Guriël. Hunne voorn. havens zijn Kerasound, Itraboli, Trebisonde, enz.
LAZISE, Lomb. Ven. vlek, legatie Verona, aan het meer Garda; 8000 inw.
LAZONBY, Eng. dorp, gr. Cumberland.
LAZONTZORA, Rus. D., gouv. Kostroma.
LAZZARO DEGLI ARMENI, Lomb. Venet. eil. in de Lagunen van Venetië.
LAZZAROVICH, Oostenr. gr. in Dalmatië, distr. Cattaro.
LEA, Eng. vlek, gr. Lancaster, met 600 inw. 2. Eng. riv., die in Bedford ontspringt, Essex van Hertford en Middlesex scheidt, en beneden Blackwall in de Theems valt. 2. Zie Mainoten.
LEACH, Eng. riv., gr. Oxford, en Gloucester, valt bij Lechdale in de Theems.
LEACHDALE, Eng. vlek, gr. Gloucester, aan voorn. riv., en het begin van het Stroud kanaal.
LEACOCK, N. Amer. vlek, prov. Pennsylvanië, gr. Lancaster, met 2410 inw.
LEACOTA, kaap op Sicilië, in de Middell. zee: 20 m. van Point Mazara.
LEADEN, Eng. riv., die in 't gr. Hereford ontspringt, in de Severn valt.
LEADENHAM, Eng. dorp, gr. Lincoln.
LEADHILLS, Schot. dorp, gr. Lanark, op de bergen van dien naam, zijnde de hoogste plaats van Z. Schotland,

land, met groote loodmijnen, die ook eenig goud en zilver zouden bevatten. De wel onderwezene mijnwerkers hebben hier eene bibliotheek; 1000 inw.

LEADING CREEK, N. Amer. riv., die bij Salisbury in de Ohio valt.

LEAD-STEP-BAY, baai aan de kust van 't gr. Pembroke, in Z. Wallis.

LEAF RIVER, de W. tak der N. Amer. Pascagoula riv., in de prov. Mississippi.

LEAFIELD of *Lefield*, Eng. dorp, gr. Oxford, met 500 inw.

LEAGA, baai op 't O. Ind. eil. Sumatra.

LEAHARI, dorp op 't eil. Amboine.

LEAKE, 2 Eng. dorpen, gr. Lincoln, met 1000 inw. en gr. Nottingham.

LEAKSVILLE, stad der N. Amer. Rep., prov. N. Carolina, gr. Rockingham.

LEAM, Eng. riv., die bij Helliden in 't gr. Northampton ontspringt, en in 't gr. Warwick in de Ouse valt. 2. *Nieuw* L., Eng. riv., gr. Cambridge, die N. O. van Peterborough naar Watersey loopt 3. Ier. berg, gr. Galway.

LEAM-CHAN, Chin. stad, prov. Setchuen.

LEAMINGTON HASTING, Eng. D., gr. Warwick, met 500 inw. 2. L. *Priors*, Eng. dorp, gr. Warwick, met minerale bronnen en 550 inw.

LEAM-LEAM, Chin. stad in Pe-tcheli.

LEAN of *Loop Head*, Ier. kaap, aan de N. punt der Shannon. 52. 23. N. B.

LEANDERS TOREN, vuurtoren in de nabijheid der stad Konstantinopel, door de Turken *Kiz-Kulessi* of Maagdentoren genoemd. De eigenlijke Leanders toren is tegenover Abydos in de Dardanellen.

LEANGKHANG, Chin. stad in Kiangnan.

LEANG-TANG, Chin. stad in Schensi.

LEANGTCHEU, Chin. stad in Schensi, zeer versterkt, aan de Hoangho. 120. 28. L. 37. 59. N. B.

LEANGTCHINGHIEN, Chin. stad, prov. Kiangnan, aan de Hoeiho.

LEAO HO, Chin. riv., prov. Schantong, die in de golf van Pe-tcheli valt. 2. L. of *Leho*, Chin. Tartaarsche riv., waarvan het Op. gedeelte *Sira-Muran* genoemd wordt. Zij doorstroomt het grootste gedeelte der prov. Cheng-Yang of Leao-tong, en valt in de golf van Leao-tong.

LEAO-COU-HOTUN, Chin. stad van 't schiereil. Corea.

LEAO-TONG, zie Mukden. 2. *Golf van* L., groote Chin. Taartaarsche golf, die met die van Pe-tcheli zamenhangt, en 40 mijlen lang en 26 breed is.

LEAO-TSCHEU, Chin. stad, prov. Schansi, aan de grenzen van Pe-tcheli. 131. 6. L. 36. 3. N. B.

LEAP, Eng. dorp in Hampshire, met een veer naar Wight.

LEARMOUTH, Eng. stadje, gr. Northumberland.

LEARNE, zie Larne.

LEASBURGH, N. Amer. stadje, prov. N. Carolina.

LEASEY POINT, Eng. kaap, aan de W. kust van 't gr. Lancaster, in de Ier. zee, ten W. van het eil. Walney.

LEATH of *Leath Water*, Eng. meer, gr. Cumberland, Z. O. van Keswick.

LEATHERHEAD, Eng. dorp, gr Surry, met 1200 inw.

LEAU LEEUWEN of *Zoutleeuw*, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Leuven, aan de Gethe, met 1100 inw. in een moerassig oord.

LEBA, Pruis. stadje, regdst. Cöslin, aan het meer en de riv. Leba, die uit een meertje bij Sanow ontspringt, met 1400 inw., visscherij, turfstekerij, hout- en zeehandel. 33. 15. L. 54. 46. N. B.

LEBACH, Pruis. stadje, regdst. Trier.

LEBADIA, zie Livadië.

LEBADAN, zie Lebedjan, No. 2.

LEBADIN, zie Lebedjan, No. 4.

LEBAN, Turk. Aziat. dorp van Palestina; 5 mijlen N. van Jerusalem.

LEBANON, zie Libanus of *Libanon*. 2. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Pennsylvanië, met de hoofdstad van dien naam. 3. Stad der N. Amer. Rep., prov. Tennessee, gr. Wilson. 4. Stad der N. Amer. Rep., prov. Maine, gr. York, met 1950 inw. 6. Vlek der N. Amer. Rep., prov. New Hampshire, gr. Grafton, met 1800 inw. 7. Vlek der N. Amer. Rep. prov. Connecticut, gr. Windham, met 2580 inw. 8. Vlek der N. Amer. Rep., prov. Nieuw York, gr. Maddison, met 1370 inw. 9. Vlek der N. Amer. Rep., prov. Nieuw. Jersey, gr. Hunderdon, met 2400 inw. 10. Vlek der N. Amer. Rep, gr. Lebanon, met 2470 inw. 11. *Nieuw* L. Stad der N. Amer. Rep., prov. Nieuw York, gr. Columbia, met eene bron, waarvan het water 72 graden van Fahrenheit haalt. 12. *Nieuw* L., stad der N. Amer. Rep., prov. N. Carolina, gr. Camden, aan de Pasquotank.

LEBBEKE, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Doornik, met vlas- en hennepteelt, fabr. en 3,270 inw.

LEBDA, zie Lebida.

LEBE BAAI, baai aan de Z. kust van de O. zee, tusschen de golf van Dantzig en het eiland Rugen.

LEBECHE, kaap op het eil. Cabrera, in de Middell. zee. 20. 37. L. 39. 8. N. B.

LEBEDA, voorheen *Leptis-Magna*,

ruïnen van eene oude, door de Pheniciërs in de nabijheid van het tegenwoordige Tripoli gebouwde stad. De muren en de nog in wezen zijnde huizen zijn onder het zand bedekt, terwijl men er nog vele zuilen van schoon groen marmer, bijna nog onbeschadigde waterleidingen, verscheidene ruïnen van tempels, altaren, marmeren beelden en munten vindt. 2. Rus. riv., gouv. Raza.

LEBEDJAN, Rus. kreits, gouv. Tambow, ten N. van Woronesch, tusschen 56. 18. en 57. 58. L. en 52. 37. en 53. 9. N. B., en volgens GEORGI, op ongeveer 55½ V. M., buiten de stad die volgt, 60,365 (STORCH heeft 67,000) inw. bevattende. De kreits wordt door de Don bespoeld, die hier de Metscha ontvangt. Zij is bijna geheel vlak, heeft rijken korenbouw en veeteelt, maar weinig meer dan kreupelhout. 2. L. of *Lebädan*, Rus. hoofdstad van voorn. kreits, aan den Don, met 4 steenen en 3 houten kerken en 3,500 inw., welke veel winkelhandel en 4 aanzienlijke jaarmarkten hebben, waarop vooral veel vee en kozakken-paarden verkocht worden. 56. 58. L. 53. 5. N. B. 3. Rus. kreits in de Slobodische Ukraine, ten W. en Z. W. aan Pultawa grenzende, of tusschen 51. 58. en 52. 44. L. 50. 20. en 50. 56. N. B. gelegen, en op ongeveer 63 V. M., 125,000 inw. bevattende. Zij wordt door de Sula en Psiol bespoeld, en heeft veel korenbouw en sterke veeteelt. De voorn. voortbr. zijn: pruimen, waarvan men ook brandewijn vervaardigt, en vele gedroogd verzendt, en tabak. 2. L. of *Lebadin*, Rus. hoofdpl. van voorn. kreits, aan de Atschanaja, met eenen aarden wal en grachten omgeven, 13 houten kerken en 8,970 inw., die meestal van den landbouw bestaan. 52. 20. L. 50. 30. N. B.

LEBEDIN, zie Lebedjan. No. 4.

LEBEN (NAHR EL), zie Melkriv.

LEBENBERG, Boh. berg, kr. Ellbogen.

LEBENSTEDT, Brunsw. dorp, kreits Salder, aan de Fuse, met 550 inw.

LEBER, riv. in de Fr. dep. Boven en Neder Rijn, valt in de Ell.

LEBERBERG-VOOGDIJ, aanzienlijk Zwits. landschap, kanton Bern, hetwelk bijna alle goederen, die voorheen onder den aartsbisschop van Bazel stonden, bevat. Het ligt in de Jura, en grenst ten O. aan Solothurn en Bazel, en ten N. aan Frankrijk. De oppervlakte, die 25 à 30 V. M. beslaat, bestaat bijna alleen uit bergen en dalen, waarvan, onder de eersten, de Thasferal en de Mont Terrible, door hunne grootte, uitmunten, terwijl verder de rotsgangen in het Munster- en Sangerudal, de Dedoir rotsen, de uitgehouwen poort *Pierre Pertuis* opmerkelijk zijn. De aanzienlijkste dalen zijn: die van Erguel, Munster, Delemont en Laufeu. Gedeeltelijk wordt het door de Doubs, maar verder door de Birs, die hier ontspringt, en de Sorne en Lusel ontvangt, en door de Suse bespoeld. De 62 à 66,000 zielen spreken bijna allen een Fransch patois, en bestaan voornamelijk van de veeteelt en den landbouw, hoewel de luchtsgesteldheid er op vele plaatsen te ruw is, om genoegzaam koren te telen. Daarenboven leveren de menigvuldige bosschen overvloed van timmerhout voor den uitvoer, kolen voor de ijzersmederijen, glasblazerijen en pottenbakkerijen. Zij, die aan de grenzen van Neufchatel wonen, maken veel horologiën; ook zijn er looijerijen, papiermolens- en linnenweverijen. Het land wordt in de 5 voogdijen Porentmy, Delemont, St. Ursaune, Moutiers en Courtelary verdeeld, welke allen eenen oppervoogd hebben, die onder de regering der stad en Rep. Bern staat.

LEBERN, zie Labern.

LEBER of *Loberthal*, vruchtbare landstreek in 't Fr. dep. Boven Rijn, aan de riv. Leber, met koper- en zilvermijnen.

LEBESCHIE-KREPOST, Rus. vesting, gouv. Krepost, in de Ischimsche linie.

LEBIAR, W. Afr. distr., met veel gomboomen; 33 m. O. N. O. van Portendick.

LEBIDA, zie Lebeda.

LEBIDERJAH, zie Jalyn.

LEBO, Z. Amer. riv. in Chili, welke op 37. 57. Z. B. in de Zuidzee valt.

LEBOS, Z. Amer. eil. bij Rio de la Plata. 322. 54. L. 35. 1. 30. N. B.

LEBOTHAS, Turk. eil. bij Stampalia, in den Archipel.

LEBRANCHE, riv. op 't eil. Trinidad.

LEBRIJA of *Lebaixa*, Spaan. vlek, prov. Seville, met 6,000 inw. 2. Z. Amer. riv. in Nieuw Grenada, prov. Santa Martha, valt in de Magdalena riv.

LEBRILLA, Spaan. D., prov. Murcia.

LEBUNDA, Afr. riv. aan de kust van Congo, welke met eenen mond van 4 mijlen breedte, in de baai van Tunta valt.

LECA, Fr. dorp, dep. O. Pyr.

LECCE, hoofdstad van de Nap. prov. Otrante, de zetel van een burgerlijk en crimineel geregtshof, en van eenen bisschop, eene der schoonste en regelmatigste steden van Italië, in eene groote, vruchtbare vlakte, aan den grooten weg van Bari naar Otrante, ommuurd en door 4 voorsteden omringd. In derzelver midden

den is eene regelmatige en ruime marktplaats, met schoone standbeelden versierd. De straten zijn regt en breed, en de huizen meestal schoon gebouwd. Aan de W. zijde ligt een kasteel. Verder vindt men er eene hoofd-, 3 parochie- en 28 kloosterkerken, 1 grieksche kerk, 2 latijnsche scholen, 1 collegio di nobili, 1 groot vondelingenhuis, en, volgens BALBI, 14,100 inw., welke katoenweverijen, kantenfabr., groote katoendrukkerij en eenigen handel hebben. Ook wordt er veel tabak, wijn en de beste katoen gebouwd. In de nabijheid ziet men de ruïnen der oude stad *Rudia*. 35. 55. L. 40. 38. N. B.

LECCHIANOWO, Rus. D., gouv. Irkutsk.

LECCO, Lomb. Ven. stad, gouv. Milaan, prov. Como, aan het Lago di Lecco, met 1900 inw. en fabr.

LECH, Beij. riv., welke in 't Bregenzer woud, in Tyrol ontspringt, de Vils, Halblech en Wertach ontvangt, en tegenover Lechsgmünd in den Donau valt. Voorheen werd een kreits naar dezelve genoemd. 2. Riv. in Eng., gr. Gloucester, welke in de Theems valt.

LECHAU, Beij. D., Op. Donaukreits.

LECHBRÜCKE, Beij. dorp, Op. Donaukreits, landg. Fussen, met 1200 inw.

LECHE (RIO DE), Z. Amer. riv. in Peru, prov. Sana, loopt W. waarts, en valt in de Stille Zuidzee.

LECHEL, zie München.

LECHEN, Oostenr. heerl. en slot in Stiermarken, kreits Cilli.

LECHENICH, Pruis. kreits, regdst. Keulen, ten Z. en W. aan Aken grenzende, en op den linker Rijnoever gelegen; terwijl hij, op circa 6 V. M., 23,200 inw. bevat, en door de Erft en Nassel bespoeld wordt. De grond is zandig en ligt, maar vruchtbaar in alle soorten van veldvruchten, vlas en raapzaad. Verder heeft men er rundvee, fabr., lood en steenkolen. 2. Hoofdstad van voorn. Pruis. kreits, aan den Nassel; 1250 inw.

LECHES, eenige kleine Z. Amer. eil. in de Stille Zuidzee, in 't midden eener baai, aan de kust van Veragua.

LECHFELD, goed bewoonde vlakte in 't Beij. landg. Friedberg, tusschen de Wertach en de Lech.

LECHHAUSEN, Beij. dorp, Op. Donaukreits, landg. Friedberg; 1400 inw.

LECHIO, Turk. havenstad op Morea, distr. Sakkania.

LECHLADE of *Leachlade*, Eng. vlek, gr. Gloucester, ter plaatse, waar de Lech of Leach in de Theems valt.

LECHMAN - PERT en LECHMAN-TREET, 2 riv. in Voor Indië, welke in de Cavery vallen.

LECHONES (Os), groep kleine eil. in den Atl. Oceaan, aan de W. kust van Portugal. 26. 11 L. 41. 43. N. B.

LECHURA, Turk. riv. in Georgië.

LECK, Deen. D., hert. Sleeswijk, met 1030 inw. 2. Eng. dorp, gr. Lancaster.

LECKBECK, riv. in 't Eng. gr. Lancaster, welke bij Kirkby Lonsdale ontspringt, Lancashire van Westmoreland scheidt, en in de Lune valt.

LECKERON, Noorw. eil., stift Drontheim.

LECKNITZ, riv. in de Pruis. prov. Brandenburg, valt in de Spree.

LECKRINGHAUSEN, Keur-Hes. dorpje, prov. Neder Hessen, met 100 inw.

LECKTA, meer in 't Rus. gouv. Olonez.

L'ECLÉES, Zwits. stadje, kanton Waadt, in het Jura gebergte.

L'ECLUSE, Nederl. dorpje, prov. Z. Braband, arr. Leuven, met 300 inw.

LEÇON, Fr. stad, dep. Puy-de-Dôme, arr. Thiers, met 3200 inw.

LE CONQUET, zie Conquet.

LECROPT, Schot. dorp, gr. Perth, aan de monden der Teith en Allan in de Forth, met 570 inw.

LECTOURE of *Lactoure*, Fr. arr., dep. Gers, hetwelk op circa 19½ V. M., in de 5 kantons St. Clar, Fleurence, Lectoure, Mauvezin en Miradoux, 50,900 inw. bevat. 2. Hoofdplaats van voorn. Fr. arr., op eenen berg, aan welks voet de Gers stroomt, met een hospitaal en 6,360 inw., die handel in wijn en brandewijn hebben. 18. 17. L. 43. 56. N. B. 3. Vlek in 't Fr. dep. Tarn, arr. Alby, aan de Tarn, met 1500 inw.

LECZNO of *Lentschno*, Pool. stadje, waiw. Lublin, aan de Wieprz; 1800 inw.

LECZYCA, zie Lencziz.

LEDA, riv. in het Han. vorst. Oost Vriesland, welke de Soste ontvangt, en bij Leerort, in de Eems valt. 2. Braz. kaap, prov. Paraïba. 6. 50. Z. B.

LEDA NEGUS, Afr. dorp in Abyssinië, prov. Gojam; 40 m. van Gojam.

LEDAN, Turk. Aziat. riv., pachalik Akka, die bij den Libanon en Anti-Libanon ontspringt.

LEDANEZKOE, zoutmeer in 't Rus. gouv. Astrakan.

LEDBURY, Eng. vlek, gr. Gloucester, bij de Malvern-hills, met eene kerk, een hospitaal, latijnsche school, nuttige inrigtingen, en 3,170 inw., touwbanen, looijerijen en eenigen handel in laken. Van hier gaat een kanaal naar Gloucester.

LEDDER, Eng. riv. in Wallis, gr. Caernarvon, welke 4 mijlen ten Z. van Aberconway in de Conway valt.

LEDE, Nederl. dorp, prov. Oost-

 Vlaan-

Vlaanderen, arr. Gend, met 3,400 inw.; 4 mijlen van Gend. 2. Nederl. dorp aldaar, arr. Dendermonde, met 3000 inw.; 1¼ mijl van Aalst. 3. Nederl. dorp, prov. Gelderland, kwart. Thiel, hoofdschoutambt Neder Betuwe; ten O. van het stadje Rheuen.

LEDEAKKER, Nederl. dorp in N. Braband, arr. 's Hertogenbosch, nabij het dorp Wauzaay.

LEDEBERG of *St. Pieters Ledeberg*, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Gend, met 900 inw.; ½ m. van Gend.

LEDECZ, Boh. stadje, kreits Czaslau, aan de Sazawa, met 1020 inw.

LEDEGHEM, Nederl. plaats, prov. W. Vlaanderen, arr. Kortrijk, met 1940 inw.; 1½ mijl van Kortrijk.

LEDEINOJE POLE, Rus. stadje, gouv. Olonez, aan de Swir, met 450 inw.

LEDEN, Eng. riv., die in het gr. Hereford ontspringt, en in de Severn valt.

LEDENITZ, Boh. vlek, kreits Budweis.

LEDENITZA, Hong. vlek in de Croatische Militairgrenzen, bij de Adriatische zee. 35. 51. L. 49. 6. 32. N. B.

LEDERHOSE, Pruis. dorp, regdst. Reichenbach, kreits Striegau; 400 inw.

LEDESMA, Spaan. partido of distr. in 't N. W. deel der prov. Salamanca, met de stad Ledesma, aan de Tormes, met 1800 inw., wijn- en oliebouw.

LEDETSCH, Boh. vlek, kreits Czaslau, met 1100 inw.

LEDIANAIA, golf in de IJszee, aan de N. kust van Nova Zembla. 76. 40. N. B.

LEDIANOI, kaap aan de Noordkust van Nova Zembla. 91. 10. L. 78. N. B.

LEDIGNAN, Fr. dorp, dep. Gard, arr. Alais, met 660 inw. en kalkövens.

LEDNITSCHE, zie Eisgrub.

LEDNITZ, Hong. vlek, kom. Trentsin, met eene steenkolenmijn.

LEDO of *Vrolijke Kaap*, W. Afr. kaap aan de Sierra Leona kust.

LEDONG, D. op 't O. Ind. eil. Sumatra.

LEDREBURG, zie Lethraburg.

LEDRI, kleine Oosteur. riv. in Tyrol.

LEDSCHA, Turk. Aziat. distr. in 't Z. O. der prov. Damascus, en aan de grenzen van Arabië, vol bazaltbergen.

LEDSCHAN, Turk. Aziat distr. in Mingrelië, gouv. Teflis.

LEDSHAM, Eng. vlek, gr. York.

LEDSTONE BEACON, berg in 't Eng. gr. York, 287 voet hoog.

LEDWICK, Eng. riv., gr. Salop.

LEDYNA, riv. in 't Pool. waiw. Plock.

LEE, riv. in 't Eng. gr. Ches, welke 1 mijl N. van Nantwich in de Wever valt. 2. Ier. riv., valt in de haven van Cork. 3. Ier. riv., welke 2 mijlen ten O. van Tralee, in 't gr. Kerry ontspringt, en in de Tralee baai valt. 4. Gr. in de N. Amer. Rep., in den Z. W. hoek van de prov. Virginië, aan Kentucky en Tennessee grenzende, met 4,700 inw. De hoofdstad is Jonesville. 5. Vlek in de N. Amer. Rep., staat New Hampshire, gr. Strafford, met 1350 inw. 6. N. Amer. vlek, prov. Massachusetts, gr. Berks, met 1520 inw. 7. N. Amer. vlek, gr. Oneida, prov. New York. 8. Schot. meer, gr. Angus.

LEE'S CREEK, 2 N. Amer. riv., prov. Virginië, valt op 296. 51. L. en 38. 57. N. B. in de Ohio; en prov. Kentucky.

LEE'S ISLAND, N. Amer. eil. in den mond der riv. Potomack, prov. Virginië.

LEE'S MARK, Z. Amer. rotsen aan de Muskieten-kust. 295. 36. L. 14. 10. N. B.

LEEBYRAN, O. Ind. eil. aan de N. O. kust van Borneo. 135. 58. L. 6. 1. N. B.

LEECH LAKE, N. Amer. meer, de grootste bron van den Mississippi.

LEEDEN, Pruis. D., regdst. Munster.

LEEDER, Beij. D., Op. Donaukr.

LEEDS, Eng. stad, gr. York, aan de Aire, goed gebouwd, vooral aan de W. zijde, alwaar een schoon paleis en eene markt is. Verder zijn er drie kerken, verscheidene kapellen en bedehuizen der dissenters, 4 hospitalen, een groot armenhuis, nieuw gevangenhuis, eene vergaderplaats, een schouwburg, een stadhuis, een weldadig gesticht, openbare bibliotheek van 4000 boekdeelen en de stapelplaats van de lakens van het Wester kwartier, welke in twee groote hallen, die elk eenen bijzonderen marktdag hebben, ten toon gesteld worden. Men telt, met al het onderhoorige, 62,530 inw., die veel der genoemde lakens, zeildoek, aardewerk, tapijten, wollen dekens en grof linnen vervaardigen. Ook zijn er vele molens aan de Aire, en op eenigen afstand verscheidene gezondheidsbronnen. 16. 6. L. 53. 48. N. B. 2. Vlek in de N. Amer. Rep., prov. Maine, gr. Kennebeck, met 1300 inw. 3. N. Amer. vlek, prov. Nieuw Jersey, gr. Gloucester. 4. N. Amer. vlek, prov. Virginië, gr. Richmond, aan de Rappahannock. 300. 43. L. 38. 10. N. B.

LEEFDAAL, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, 1½ m. van Leuven; 1220 inw.

LEEFOGA, een der Hapaee eil. tot de Austr. Vriendschaps eil. behoorende, en als het vruchtbaarste der groep aangemerkt. De reizigers plagten hetzelve, boven het eil. Amsterdam, de voorkeur te geven, en schoon aan de kusten meer zandig, had het in het midden eenen zeer vruchtbaren grond,

en was uitmuntend bevolkt. Het brengt al de vruchten der andere eil. in menigte voort. Het eil. is 2 mijlen lang, en op sommige plaatsen maar 1 mijl breed. De inw. worden voor zeer verraderlijk gehouden, daar zij zich dikwijls van Eur. schepen hebben willen meester maken. Hun opperhoofd heet *Finou*. 203. 26. L. 19. 49. N. B.

LEEGETTAN, klein O. Ind. eil. aan de kust van Borneo. 136. 26. L. 4. 10. N. B.

LEEGKERK, Nederl. dorp, prov. en arr. Groningen, ten N. van de trekvaart van Hoogkerk.

LEEHEEM, O. Ind. eil., N. O. van Borneo. 136. 2. L. 6. 9. N. B.

LEEHEIM, Hes. D., vorst. Starkenburg.

LEEK, Eng. kerspel, gr. Stafford, in het bergachtige Moorlands, aan de Churnet en den grooten weg van Londen naar Manchester, met eenige nuttige inrigtingen en 3,700 inw., knoopmakerijen, jaar- en veemarkten en handel; 10 mijlen Z. van Manchester. 2. Klein N. Amer. eil., prov. Pennsylvanië, in de Delaware. 3. *De* L. of *Oosterleek*, Nederl. dorp in N. Holland, kwartier Hoorn. 4. Nederl. D., prov. en arr. Groningen, digt bebouwd en volkrijk, met zeer veel doortogt, vooral van turfschepen, eene jaarmarkt en het fraaije landhuis *Nievoort*. Het is de hoofdplaats van eene gemeente van 3,220 zielen; 3 mijlen van Groningen.

LEEK FRITH, Eng. D., gr. Stafford.

LEEKSTER of *Zuddemeer*, meer in de prov. Groningen, op de grenzen van Drenthe.

LEENDE, Nederl. plaats, prov. N. Braband, arr. Eindhoven, met 1360 inw. en de buurt Leenderstrijp.

LEENS, Nederl. dorp, prov. Groningen, arr. Appingadam. In den omtrek zijn de vermaarde hooge wierden, waar de Romeinen, onder VITELLIUS, zich tegen den springvloed zouden geborgen hebben. Het heeft, met het onderhoorige, 2250 inw.

LEER of *Lier*, Han. ambt, prov. O. Vriesland, aan de Eems, met veel heien goed broekland, hetwelk op 3½ V. M. 17,110 inw. bevat. 2. Han. hoofdplaats van voorn. ambt, aan de Leda, met 1 luth., 1 herv. en 1 roomsche kerk, 1 doopsgezinden bedehuis, 1 synagoge, 2 hospitalen, 1 luth. weeshuis, garenspinnerijen, linnenweverij en 5,520 inw., waaronder vele linnenwevers, looijers, branders en brouwers, benevens andere fabr. en handel. 25. 5. L. 53. 14. N. B

LEERAMBACHT, Nederl. buurt in Z. Holland, hoort onder 's Gravendeel.

LEERBEEK, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Brussel, met 500 inw.

LEERBORG, Zweed. zeepl. aan de Sont.

LEERBROEK, Nederl. dorp in Z. Holland, distr. Gorkum, met de buurten Reiërskoop en Middelkoop, 420 inw.

LEERDAM, Nederl. gr. in Z. Holland, distr. Gorkum, voorheen tot het gr. Teisterband behoord hebbende, dat meestal uit weilanden bestaat, en alwaar vele paarden aangefokt worden. 2. Nederl. stadje in voorn. gr., aan de riv. de Linge, voorheen eene vrijplaats, maar gedeeltelijk met muren omringd, met 3 land- en 2 waterpoorten, eenige overblijfsels van een oud kasteel, eene kerk met het graf van JAN VAN ARKEL; een gasthuis, een raadhuis, het jagthuis der voorn. graven, enz., benevens 1970 inw., die 2 glasblazerijen en eene voorname jaarlijksche paardenmarkt hebben. Onder hetzelve behooren het dorp Schoonrewoerd, benevens de gehuchten of polders Schock, Hoogeinde van Middelkoop, Bruinsdeel, Klein-Oosterwijk, en de Geer. 22. 45. L. 51. 53. N. B.

LEERHAMN, Zweed. vlek aan de Sont.

LEERMENS, Nederl. dorp, prov. Groningen, arr. Appingadam.

LEERNE ST. MARIE of *St. Maria Leerne*, Nederl. plaats, prov. O. Vlaanderen, arr. Gend, met 730 inw.

LEERNE ST. MARTIN of *St. Martens Leerne*, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Gend, met 710 inw.

LEERNES, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, met 800 inw.; ½ uur van Fontaine l'Evêque.

LEERORT, Han. visschersdorp, prov. O. Vriesland, ambt Leer.

LEERS, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Doornik, met 800 inw.; 2 uren van Doornik.

LEERS en FOSTEAU, Nederl. dorpje, prov. Henegouwen, arr. Charleroi, met 360 inw., ongeveer 4 uren van Charleroi.

LEERSUM, Nederl. D., prov. Utrecht, arr. Amersfoort, dat, met de buurten Zuilenstein en Ginkel, 460 inw. bevat.

LEESBURG, N. Amer. stadje, prov. Virginië, gr. Londen, met 60 huizen. 2. N. Amer. stad, prov. Ohio, gr. Highland. 3. N. Amer. vlek, prov. Kentucky, gr. Harrison. 4. L. of *Leestown*, N. Amer. volkpl., prov. Kentucky.

LEEST, Nederl. dorp, prov. Antwerpen, arr. Mechelen, met 1100 inw.

LEESTOWN, zie Leesburg, No. 4.

LEET, Schot. riv., gr. Berwick, valt in de Tweed, bij Coldstream.

LEETAKOO of *Lattakoe*, Z. Afr. plaats, de eenigste ons bekende stad in het land

der Boschnanen. Zij werd ontdekt in 1806 door de heeren TRUTTER en SOMERVILLE, die de woestijn ten N. van de kaap doorreisden. Zij waren verwonderd hier eene stad met 10 à 15,000 inw. te vinden, die in de kunsten en wetenschappen reeds eenigen voortgang gemaakt hadden. Na dien tijd hebben LIECHTENSTEIN en CAMPBELL deze stad nog bezocht.

LEETIE, O. Ind. eil., landv. Banda.

LEEUW (ST. PIERRE), Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Brussel; 2900 inw.

LEEUWARDEN, Nederl. arr., prov. Vriesland, hetwelk in de 10 kantons, Leeuwarden 1 en 2, Bergum, Buitenpost, Dokkum, Dronrijp, Franeker, Hallum, Harlingen en Holwerd 98,050 inw. bevat. 2. Nederl. hoofdpl. van voornoemd arr. en van de prov. Vriesland, zeer voordeelig, naar het midden der prov., aan de zamenkomst van verscheidene vaarten en wegen gelegen, waardoor zij, met genoegzaam alle plaatsen der prov., gemeenschap heeft; eene zeer aanzienlijke, bloeijende, en in de laatste tijden, veel verfraaide stad, hebbende een vrij uitgebreid regtsgebied, en aanzienlijke buitenbuurten, waaronder *het Vliet* de voornaamste is. De voor weinige jaren geheel vernieuwde straten zijn net geplaveid. Men heeft er aangename wandelingen, zoo op de wallen en buitensingels, als in den thans veel verfraaiden Stads, voormaals Prinsentuin; 1 Walsche kerk, 3 Nederduitsche, waarvan de grootste de graven van een aantal voorouders van Z. M. den Koning, en eene eenvoudige, doch nette marmeren tombe, kortelings opgerigt voor de nagedachtenis van den in het vak van het onderwijs der jeugd beroemden NIEUWOLD, alsmede een uitmuntend orgel bevat. Vergens 1 luthersche, 1 doopsgezinden, 4 roomsche en 1 jodenkerk, verscheidene andere openbare gebouwen, als: het koninklijk Paleis (voorheen dat der stadhouders, of het zoogen. Prinsenhof): de voormalige vergaderplaats van het hof van Vriesland, of de zoogen. kanselarij, een fraai gebouw in den antieken smaak; het landshuis of de voormalige vergaderplaats van de provinciale staten, thans van de regtbank van eersten aanleg; het collegie of tegenwoordige gouvernementshuis, een gevangenhuis (eertijds blokhuis), een tucht- en correctiehuis; — verder een fraai en net stadhuis, fraaije hoofdwacht, en eenen hoogen en stompen toren, de *Oldehoof* genaamd, waarvan de kerk reeds voor 250 jaren is afgebroken; 3 wees-, 5 gast- en 2 armenhuizen; eene bloeijende latijnsche school, en verscheidene andere doelmatige inrigtingen voor het onderwijs. Er zijn onderscheidene fabr., als: steen- en pottenbakkerijen, kalkbranderijen, cichoreifabr., zeepziederijen, leerlooijerijen, lijmkokerijen, olie-, koren-, pel- en houtzaagmolens, enz., 3,500 huizen en ruim 18,000 inw., die eenen aanzienlijken handel in granen, boter, wol en vleesch drijven. De weekmarkt, die thans des Vrijdags gehouden wordt, doch des Donderdags reeds begint, heeft door haren handel en levendigheid, schaars haars gelijken, en wordt, zoo lang de wegen rijbaar zijn, door eene menigte rijtuigen uit vele dorpen der prov., en bij open water, door omtrent 150 veerschepen bezocht. De jaar-, vee- en paardenmarkten zijn beroemd. Van deze stad varen dagelijks 4 trekschuiten naar elke der steden Franeker, Harlingen, Dokkum en Sneek, 2 naar Bolsward, enz. Geboortepl. van Willem IV. stadhouder, van C. VITRINGA, J. HEMSTERHUIS, B. FULLENIUS, L. C. VALCKENAAR, en een aantal andere beroemde mannen. 23. 27. L. 53. 12. N. B.

LEEUWARDERADEEL, Nederl. grietenij in Vriesland, ten Z. en N. van voorn. stad; de eerste in rang, met vruchtbaar wei- en bouwland en 14 dorpen.

LEEUWEN, Nederl. dorp, prov. Gelderland, kwart. Nijmegen, met 1550 inw.

LEEUWENROMP, Z. Afr. berg aan de kaap de Goede Hoop.

LEEUWERGEM, Nederl. D., prov. O. Vlaanderen, arr. Oudenaarden; 500 inw.

LEEUWENKOP of *Suikerbrood*, Z. Afr. berg, van 2100 voet in 't Kaapland.

LEEUWENKUIL, Z. Afr. distr. der vrije Hottentotten, in 't Kaapland.

LEEUWEN RIV., Z. Afr. riv. aan de de kaap de Goede Hoop.

LEEUWENSTAART, Z. Afr. berg aan kaap de Goede Hoop.

LEEUWIN (LAND DER), de Z. W. kust van Nieuw Holland, in 1622 door het Nederl. schip *de Leeuwin* ontdekt, en waarvan de uiterste hoek, of kaap Leeuwin, op 132. 52. L. en 35. Z. B. ligt. Dit gedeelte van Nieuw Holland is overigens weinig bekend, en even als het Edel's- en Nuyt's land onvruchtbaar. Zelfs heeft het geen zoet water.

LEEUWTE, Nederl. D., prov. Overijssel, kwart. Vollenhoven, nabij Kuinderdijk.

LEEWARD ISLANDS, zie Antilles.

LEFCHIRNO, distr. op 't Jonisch eil. Corfu, met 10,000 inw.

LEFÈVRE'S EIL., klein Austr. eil. aan de W. kust van Nieuw Holland, niet ver van Dirk-Hertog's-eil.

LEFFINGUE, Nederl. vlek, prov. W. Vlaanderen, arr. Brugge, aan de vaart van Oostende naar Nieuwpoort; 1220 inw.

LEFFY of *Luffee*, zie Liffe

LEFKA, dorp op 't Turk. eil. Cyprus.

LEFKEH, Turk. Aziat. dorp in Natolië, met eenen Griekschen bisschop en een klooster; 5 m. Z. O. van Isnik.

LEFKOSIA, sandschakat in het O. van 't Turk. eil. Cyprus, met groote zoutgroeven. 2. L. of *Lefkosia*, zie Nikosia.

LEFTWICH, Eng. dorp in Cheshire.

LEFOEGA of *Lefuga*, zie Leefooga.

LEGANES, Spaan. D., prov. Madrid.

LEGANGER, Noorw. D., stift Bergen.

LEGAU, Beij. vlek, Op. Donaukreits, landg. Grönenbach, met 1700 inw.

LEGELSHURST, zie Bolzhurst.

LEGÉ of *Leger*, Fr. marktvlek, dep. Ned. Loire, arr. Nantes, aan de Logna,

LEGEMEER, Nederl. D., prov. Vriesland, arr. Heerenveen.

LEGER, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, arr. Neufchâteau, aan de Ton, met 1230 inw., papiermolens en tigchelovens.

LEGER (ST.) BEUVRAY, Fr. dorp, dep. Saône en Loire. 2. L. *des Bruyères*, Fr. vlek, dep. Allier. 3. L. *de Foucherets*, Fr. dorp, dep. Yonne. 4. L. *des Fourches*, Fr. dorp, dep. Nièvre. 5. L. *de Montbrillais*, Fr. dorp, dep. Vienne. 6. L. *de Peyre*, Fr. vlek, dep. Lozère. 7. L. *des Vignes*, Fr. dorp, dep. Nièvre. 8. L. *sur Dheune*, Fr. vlek, dep. Saône en Loire. 9. Nog eene menigte onbeduidende Fr. plaatjes dragen dezen naam.

LEGERWOOD, Schot. D., gr. Berwick.

LEGEVELD, Nederl. D., prov. Drenthe, nabij Uffelte.

LEGGELO, Nederl. D., prov. Drenthe, nabij Diver.

LEGHEA, Egypt. stad in Darfur; 5 m. van Dongola. 47. 16. L. 20. 6. N. B.

LEGHI, Arab. dorp in Yemen; 18 mijlen O. N. O. van Aden.

LEGIER, Zwits. dorp, kant. Waadt.

L'EGLISE, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, arr. Neufchâteau, heeft met Generaux en Vittemont, 620 inw.

LEGNAGO, sterke Lomb. Ven. stad, prov. Verona, aan de Etsch of Adige, met vele kerken en kloosters, 1 schouwburg en 6,000 inw., die handel in koren en rijst hebben. 28. 39. L. 45. 11. N. B.

LEGNANO, Lomb. Ven. vlek, prov. Milaan, aan de Olona, met 3,150 inw.

LEGNI, Sard. vlek in Piëmont, prov. Turin, met 2600 inw.

LEGNONCINO, Ital. berg in het N. van Lombardije, van 4,980 voete hoog.

LEGNONE, 8000 voet hooger Ital. berg, in het N. van Lombardije.

LEGOS, riv. in 't Fr. dep. Aveiron.

LEGRDA, Hong. vlek, kom. Szalad, aan de zamenkomst der Drave en Mur.

LEGRAND (KAAP), Austr. kaap aan de W. kust van Van Diemen's land.

LEGUA, Fr. vlek, dep. Ned. Charente, arr. Marennes, met 1600 inw.

LEGUAN ISLAND, klein Z. Amer. eil., aan den mond der Essequebo in Guiana.

LEGUEVIN, Fr. D., dep. Op. Garonne.

LEGUME, Turk. Aziat. dorp in Syrië, bij den berg Carmel.

LEGUMO, Lomb. Ven. vlek, gouv. Milaan, ten O. van het Lago Maggiore.

LEH, Aziat. riv. in Thibet, eene der bronnen van den Indus.

LEHAL, zie Leal.

LEHAN, Arab. dorp, prov. Yemen.

LEHBACH, Pruis. D., regdst. Trier.

LEHE, zie Bremerlehe.

LEHEN, Bad. dorp, Treisamkreits, met 720 inw. en wijnbouw.

LEHESTEN of *Lehsten*, Beij. riv., Op. Mainkreits, valt bij Neudorf in de Eger. 2. Stadje in Saksen-Coburg, vorst. Saalfeld, ambt Grafenthal; 760 inw.

LEHIGH, gr. der N. Amer. Rep., prov. Pennsylvanië. 2. Vlek der N. Amer. Rep., prov. Pennsylvanië, gr. Northampton, met 1400 inw. 3. Riv. der N. Amer. Rep., ontspringt in 't gr. Northampton, loopt door de Blaauwe bergen, en valt in de Delaware.

LEHN, Deen. heerl., eil. Funen.

LEHNDORF, dorp in Brunswijk-Wolfenbuttel.

LEHNHAUSEN, Keur-Hes. dorp in Op. Hessen.

LEHNIN, Pruis. D., regdst. Potsdam.

LEHON, Eng. eil. bij Guernsey.

LEHRBERG, Beij. dorp, Rezatkreits.

LEHRE, Brunsw. dorp, kreits Riddagshausen, aan de Schutter; 740 inw.

LEHSTEN, zie Lehesten.

LEIBE, Beij. riv., Op. Donaukreits,

LEIBEN, Oostenr. dorp, kreits op den Mannhartsberg, aan de Weidenbach.

LEIBERDINGEN, dorp in Hohenzollern-Sigmaringen, met 430 inw.

LEIBERTINGEN, Bad. D., Zeekreits.

LEIBERSTUNG, Bad. dorp, Murg- en Pfinzkreits.

LEIBCISCH, Pruis. dorpje, regdst. Mariënwerder, aan de Drewenz.

LEIBNITZ, Oostenr. dorp in Stiermarken, kreits Marburg, met 1000 inw.

LEICESTER, Eng. gr., tusschen Derby, Nottingham, Lincoln, Rutland, Northamp-

ampton, Warwick en Hereford, of tusschen 15. 57. en 17. L. en 52. 19. 52. 51. N. B. gelegen, en volgens ARROWSMITH op $37\frac{8}{10}$ (LAPIE heeft $37\frac{7}{10}$) V. M., 150,400 inw. bevattende. De oppervlakte is golvend, met kleine heuvels bezet. De grond is meer voor weilanden dan voor den landbouw geschikt. De voorn. bergen zijn : de Bardon hills, waartoe ook de Mount Soare Hill aan de Soare behoort. De voorn., alhoewel reeds aanzienlijk verwoeste bosschen, zijn: *Charnwood*, *Leicester Forest* en het *Daily wood*. De voorn. riv. zijn : de Trent, met de Soure of Soare; de Wreak of Wreke met de Eye; de Welland met de Guash; de Avon met de Swift; de Suire met de Dene; de Anker en Seme. De luchtsgesteldheid is er gematigd, maar vochtig. De voortbr. zijn: koren, tuin- en peulvruchten, voeder voor het vee, weed, hennep, boomvruchten, eenig hout; bouwsteen, leijen, kalksteen, graniet en steenkolen, die het gebrek aan hout vergoeden. De veeteelt is aanzienlijk. Men heeft hier de beste schapen en het beste rundvee in Engeland. Fabrijken bepalen zich slechts tot wollen kousen, waarvan hier wel voor 200,000 ponden sterling vervaardigd worden Het gr. zendt 4 leden naar het parlement. 2. Eng. vlek aan de Soare, hoofdplaats van het gr., wel gebouwd, en tot de oudste steden van Engeland behoorende, heeft 5 kerken, 12 bedehuizen, 1 ziekenhuis, verscheidene armhuizen, latijnsche en armscholen, en 20,000 inw., die voornamelijk kousenfabr. hebben. Er is een œconomisch gezelschap. 16. 31. L. 52. 38. N. B. 3. N. Amer. vlek, prov. Vermont, gr. Addison, met 610 inw. 4. Vlek der N. Amer. Rep., prov. Massachusetts, gr. Worcester, met 1180 inw. 5. Vlek der N. Amer. Rep., prov. Nieuw York, gr. Genesee, met 950 inw.

LEICESTER ISLAND, Austr. eil. aan de kust van Nieuw Holland, door eene straat van 10 mijlen breedte van Townshend eil. gescheiden. 168. 11. L. 22. 13. Z. B.

LEICHLINGEN, Pruis. dorpje, regdst. Dusseldorp, kreits Opladen; 320 inw.

LEIDEN, zie Leijden.

LEIDENHOFEN, Keur-Hes. dorp, prov. Op. Hessen.

LEIDER, Beij. D., Ned. Mainkreits.

LEIDERSBACH, Beij. dorp, Ned. Mainkreits, met 550 inw.

LEIDERSDORF, Beij. dorp, Regenkreits, landg. Amberg.

LEIDESDORF, Pruis.* dorp, regdst. Coblenz, aan den Rijn.

LEIDRINGEN, Wurt. dorp, kreits Zwarte Woud, met 810 inw.

LEIE, zie Lys.

LEIGH, Eng. marktvlek, gr. Lancaster, met 1960 inw. 2. Eng. dorp, gr. Essex, met 700 inw. 3. Eng. dorp, gr. Stafford, met 900 inw. 4. Eng. dorp, gr. Surry. 5. L. of *West* L., Eng. dorp, gr. Kent, met 900 inw. 6. Eng. dorp, gr. Worcester, met 860 inw. 7. *High* L., Eng. D., gr. Chester, met 860 inw. 8. *North* L., Eng. dorp, gr. Oxford.

LEIGH ON MENDIP, Eng. dorp, gr. Somerset, met 560 inw.

LEIGH'S ISLAND, Austr. eil. aan de Z. O. kust van Nieuw Ierland, een weinig ten Z. O. van Cocos eiland.

LEIGHLIN, Ier. stadje, gr. Carlow.

LEIGHLIN BRIDGE, Ier. dorp, gr. Carlow, aan de Barrow.

LEIGHON BUZZARD, Eng. vlek, gr. Bedford, aan de Ouse, met 2200 inw. en aanzienlijke vee- en korenmarkten.

LEIGNE SUR USSEAU, Fr. dorp, dep. Op. Seine, met 800 inw.

LEIGNON, Nederl. dorp, prov. Namen, arr. Dinant, met Chevetogne 950 inw.; ruim $2\frac{1}{2}$ mijl van Dinant.

LEIGNEAU, Fr. dorp, dep. Loire.

LEIMBACH, riv. in Baden, Neckarkreits. 2. Pruis. stadje, regdst. Merseburg, aan den Wipper, met 740 inw. en koninklijke kopersmederijen. 3. Fr. dorp, dep. Boven Rijn.

LEIMEN, Fr. dorp, dep. Boven Rijn. 2. Bad. stadje, Neckarkreits, aan de Rendsbach, met 1300 inw. en tabaksfabr.

LEIMERSHEIM, Beij. D., Rijnkreits, aan den Rijn, met 2040 inw. en wijnbouw.

LEIN of *Leun*, Pruis. stadje, regdst. Coblenz, kreits Braunfels, aan de Lahn, met 770 inw. en eene klokgieterij.

LEINA, riv. in Saksen-Gotha, die het Schelf- en Badewater ontvangt, en alsdan den naam van Hörsel aanneemt.

LEINBACH, Oostenr. dorp, tusschen Weenen en St. Pölten.

LEINBAUMS, Boh. D., kreits Tabor.

LEINE, riv. in Hanover, welke bij Leinefeld, niet ver van Heiligenstadt, ontspringt, de Innerste en Ruhme ontvangt, bij Hanover bevaarbaar wordt, en bij Bodmer in de Aller valt. 2. Fr. riv. in 't dep. Boven Rijn. 3. Tak van de riv. Kocher in Wurtemberg. 4. Zie Leina.

LEINEBERG, Han. ambt, vorst. Göttingen, aan de Leine, met 2830 inw.

LEINER SEE, meer in Anhalt-Dessau.

LEINLEITER, Beij. riv., Op. Mainkreits, valt in de Wiesent.

LEINSTER, Ier. prov., het Z. deel des eil. uitmakende, en tusschen Ulster,

Munster en Connaught en de Iersche zee, of tusschen 9. 40. en 11. 41. L. en 52. 11. en 54. 11. N. B. gelegen, en volgens LAPIE, op 316½ (anderen hebben 374 V. M.), 1,208,000 inw. bevattende. De prov. wordt in 12 gr. verdeeld, als: Dublin, Wicklow, Carlow, Wexford, Kilkenny, Queen's, King's, W. Meath, Longford, Kildare, Eastmeath en Louth (men zie ook die art). 2. N. Amer. gr. in Neder Canada, distr. Montréal, tusschen de landen aan de Hudson's baai, Warwick, Essingham, en den St. Lourenz gelegen, door de Chisol en Cholowel bespoeld, terwijl in het W. de Assomption, en in het O. de Masquinongo, met Bassin, St. Pierre en het meer, waaruit de Masquinongo ontspringt, gevonden worden. Slechts aan de groote riv. is het bebouwd; meer landwaarts in zijn bosschen. De voorn. plaats is Berthier.

LEINSTETTEN, Wurt. dorpje, kreits Zwarte Woud, ambt Sulz, met 410 inw.

LEINTWARDINE, Eng. dorp, gr. Hereford, met 800 inw.

LEINZELL, Wurt. dorp, Jaxtkreits.

LEIPA, zie Böhmisch Leipa.

LEIPE, 3 Pruis. dorpen, regdst. Reichenbach, als: Opper L., met 300 inw.; Middel L., met 330 inw., en Neder L., met 550 inw.

LEIPFERDIGEN, Bad. D., Seekreits.

LEIPHEIM, Beij. stadje, Op. Donaukreits, aan den Donau, met 1300 inw.

LEIPUNY, Pool. D., waiw. Augustowo.

LEIPZIG, Saks. kreits of prov., uit een groot deel van het oude Oosterland en van het Pleisner land, uit de gr. Wurzen en Rochlitz, , het burggr. Leusnig en de heerl. Kölditz bestaande, en tusschen 29. 49. en 30. 46. L. 30. 57. en 51. 30. N. B. gelegen, en met het door Saksen behouden stuk van Merseburg, op 54⅝ V. M., 215,300 inw. bevattende. Slechts aan den kant van het Ertzbergte is de grond eenigzins bergachtig, en de vlakten, over het algemeen, zeer vruchtbaar. De hoogste bergen zijn: Haim, Popelsen, Burgberg bij Coldit, de Schloszberg bij Mutzschen, en de Kriebenstein bij Rochlitz. De voorn. riv. zijn: de beide Mulde's, de Witte Elster, met de Floszgraben: de Zschopau en Pleisse, welke bij Werden op het Ertzgebergte ontspringt, en hier de Parde ontvangt. De luchtsgesteldheid is gematigd en gezond. De landbouw wordt hier zeer goed behartigd, en levert: overvloed van koren, aardappelen, peul- en tuinvruchten, veel raapzaad, menigvuldige boomvruchten, vlas, tabak, hop, een weinig hout, enz. De veeteelt, vooral de schapenfokkerij, is er vrij aanzienlijk; ook houdt men er vele varkens en ganzen. Visch en wild is er genoegzaam. Delfstoffen vindt men er, behalve eenigen bouwsteen, kolen en een weinig turf, niet. In de steden heeft men verscheidene fabr., vooral van lakens, wollen stoffen, kousen en linnen. Leipzig is het middelpunt van den handel des rijks. De uitvoer bestaat vooral in wol, koren, ooft, en de fabrijkwaren der steden. De meeste inw. zijn Duitschers, en belijden den lutherschen godsdienst. De geestelijkheid staat onder superintendenten te Leipzig. Aan het hoofd der regering is een kreits-hoofdman met 3 adelijke kreitsbestuurders. De kreits wordt in twee hoofddeelen: de eigenlijke kreits en het kollegiaatstift Wurzen verdeeld. De eigenlijke kreits wordt in 8 kreitsambten verdeeld. 2. Saks. kreitsambt in voorn. kreits, geheel vlak, door de Pleisse, Parde en verscheidene andere riv. bespoeld. Het levert veel koren, groenten en boomvruchten, alsmede een weinig tabak en hennep op, en heeft aanzienlijke vee-, en vooral schapenfokkerij. De leeuwrikken zijn hier een art. van koophandel. Er is eene kolenmijn. Het ambt bevat 56,500 inw. 3. Saks. stad, hoofdpl. van voorn. kreits en ambt, naar rang de eerste stad des rijks, de zetel van onderscheidene regeringscollegiën, aan de Pleisse, door muren omringd, met 7 groote en kleine poorten, 4 voorsteden, 7 openbare pleinen, 16 hoofd- en 12 mindere straten, 8 kerken (waaronder de schoone Nicolaïkerk), 1 roomsche kerk, bedehuizen der herv. en grieken, 1 joodsche school, 4 hospitalen, 1 wees-, 1 vondelingen- en 2 ziekenhuizen, de Pleissenburg met de wacht, het raadhuis, de lakenhal, de beurs, burgkelder, schouwburg, vorstenhuis, het paulinum, het pelrinum, het groote vorsten-, vrouwen- en roode collegie, de Auerbachshof, benevens eene universiteit met 27 professoren en 4 faculteiten; een akademisch seminarium, eene boekverzameling van 30,000 boekdeelen en 2000 handschriften; 1 snijkamer, clinisch instituut, kruidtuin, sterrenwacht en chemisch laboratorium, 1 convictorium, 1 instituut voor vroedvrouwen, 1 kunst- en 1 naturaliënkabinet en 600 studenten. Verder zijn hier: 1 akademie der kunsten, 1 *collegium philobiblicum*, 1 huishoudkundig genootschap, de jablonowskische societeit, 1 philologisch, 1 linnæïsch,

naïsch, 1 psychologisch en 1 duitsch genootschap, 5 openbare bibliotheken, een muntkabinet, het Beygangsche museüm, verscheidene leesbibliotheken, 2 gymnasiën, onderscheidene lagere en zondagsscholen, een doofstommen instituut en 36,100 inw., die onderscheidene fabr., vooral in goud- en zilverdraad, fluweel, zijden en wollen kousen, gewast linnen, grof laken, pelterijen, stijfsel, tabak, waskaarsen, kasten, gekleurd en behangselpapier, en onderscheidene blaasinstrumenten, gelijk ook looijerijen voor onderscheidene soorten van leder, katoendrukkerijen, boek-, steen- en plaatdrukkerijen, en eenen uitgebreiden handel hebben, welke laatste vooral bevorderd wordt door de 3 groote missen, waarop jaarlijks wel 35 millioenen Nederl. guldens omgezet, en die door meer dan 2000 kooplieden bezocht worden. Ook zijn er groote vee- en paardenmarkten, en 217 voorn. kantoren, terwijl Leipzig de stapelplaats is van den geheelen Duitschen boekhandel, in welk art. alleen jaarlijks 3 à 4 millioenen guldens worden omgezet. Onder de merkwaardigheden behooren: het standbeeld van den eersten Saksischen koning, in de St. Peters voorstad; het gedenkteeken van GELLERT in de St. Johanniskerk; het groote concert en het Rosenthal buiten de poorten. Beroemde veldslagen van 1631, 1640, en vooral die van 1813, welke laatste aan de stad 5 à 6 millioenen guldens schade veroorzaakte, doch waarvan niets meer te zien is. Onder de voorn. mannen, die hier geboren zijn, noemen wij: LEIBNITZ, THOMASIUS, FABRICIUS, KÄSTNER en TELLER. 30. 2. L. 51. 20. N. B.

LEIRA, Deen. plaats op 't eil. IJsland, Sunnländinga Fiördung, met de eenige boekdrukkerij op IJsland.

LEIRDAL, Noorw. kerspel, stift Bergen, met 2880 inw. en eene kopermijn.

LEIRHNUKR, vulkaan op 't eil. IJsland.

LEIRIA of *Leria*, Port. distr. en ommuurde stad, prov. Estremadura, het eerste met 110,265, en de laatste aan de zamenkomst van de Liz en Lena, met 7,000 inw., bisschopszetel, verscheidene voorsteden, 3 kerken, hospitaal, glasfabr., zilversmederijen, linnenfabr., pottenbakkerijen, koren- en wijnhandel.

LEISBORN, Pruis. D., regdst. Munster.

LEISE, Hes. dorp in Op. Hessen.

LEISERSDORF, Pruis. dorp, regdst. Liegnitz, kreits Goldberg, met 820 inw.

LEISEWITZ, Pruis. D., regdst. Breslau.

LEISIGEN, Zwits. dorp, kanton Bern, aan het Thuner meer.

LEISNIG, Saks. ambt, Leipziger kreits, met het voorm. ambt Döbeln, zeer verstrooid, aan de Mulde gelegen, met eenen goeden, geheel vlakken grond, die zeer veel koren, boom- en peulvruchten voortbrengt, en veel schapenfokkerij, visscherij en leigroeven heeft. Het bevat 20,630 inw. 2. Saks. hoofdstad van voorn. ambt, met 2520 inw., velerlei fabr. en eene leigroef.

LEISSEL, dorp in Holstein-Oldenburg, ambt Oberstein.

LEISTON, Eng. dorp, gr. Suffolk.

LEISZENAU, Pruis. dorp, regdst. en kreits Mariënwerder.

LEISTE, zie Wurzburg.

LEITH, Schot. stad, gr. Edinburgh, aan de frith van Forth, voorheen Inverleith genoemd, en Edinburgh tot haven verstrekkende, met welke stad, waarvan zij slechts 40 minuten verwijderd is, zij door de Leithwalk gemeenschap heeft. Zij is morsig en naauw gebouwd, heeft 3 kerken, 5 bedehuizen voor dissenters, 1 latijnsche school, 1 werk- en armschool, een tolhuis, lees-museüm en 20,260 inw., die fabr. voor glas, leder, papier en schoenen, scheepstimmerwerven, ankersmederijen, zout- en suikerraffinaderijen, zeepziederijen, pottenbakkerijen en haringvangst hebben. Doch het voorn. bestaan is hier de handel, die meestal op de kusten, doch ook op Portugal, de Oostzee, en Oost- en West-Indië gedreven wordt. Hier wonen de meeste consuls. Aan de W. zijde der Leith zijn de 3 dokken, die zeer ruim zijn, en Newhaven met een droog dok. Aan het einde der stad zijn schoone baden. (Geboorteplaats van den zeeman JOHN HUNTER). 2. Eng. dorp, gr. York, met aluingroeven.

LEITH RIVER of *Water of Leith*, Schot. riv., die door de stad Leith stroomt. Zij ontspringt in Mid-Lothian, en valt, na eenen loop van 4½ mijl, in de golf van Forth, vormende deszelfs mond, de haven van Leith.

LEITH HILL, Eng. heuvel, gr. Surry. 993 voeten hoog.

LEITHA, riv., die in den Oostenr. kreits onder het Weener Woud ontspringt, bij Neusiedel in Hongarije komt, en met de Raab in den Donau valt.

LEITHAFALVA, POTZNEUSIEDEL, Hong. vlek, kom. Wieselburg; 610 inw.

LEITHEN, Schot. riv., gr. Peebles.

LEITMERITZ, zie Leutmeritz.

LEITRIM, Ier. gr., prov. Connaught, tusschen Roscommon, Sligo, de baai van Donegal, Fermanagh, Cavan en Long-

Longford en den oceaan, of tusschen 9. 23. en 10. 6. L. en 53. 46. en 54. 28. N. B. gelegen, en op 54½ V. M. 52,000 inw. bevattende. Slechts in het N. heeft dit gr. eenen bergachtigen grond, alwaar de Dartree, Geevach, Mullahaen, Slieve en Erin de voorn. hoogten zijn. Het overige is golvend, met eenige meren, als: Lough Allen, waarin de Shannon ontspringt en naar Lough Boffin loopt; verder Lough Feno, Lough Clean, Lough Glin en Lough Kay, welk laatste eenige eil. heeft, die altijd groen zijn. Behalve de Shannon zijn er slechts geringe beken. Er zijn ook eenige heiden, maar overigens is de leemachtige grond, vooral in het Z. O., zeer goed bebouwd, alwaar hij alle soorten van koren en vlas voortbrengt; terwijl in het bergachtige en grasrijke N., veel rundvee, schapen en varkens aangefokt worden. De steenkolengroeven alhier zijn zeer rijk, doch worden slecht bewerkt. Ook vindt men er ijzerërts. Er wordt veel garen gesponnen en linnen vervaardigd. De voorn. uitvoer bestaat in wol, jong vee, koren, garen en linnen. Het gr. is in de 4 baronnijen Roszclogher, Drumahore, Carigallen en Leitrim verdeeld. 2. Ier. vlek in bovengen. gr., aan de Shannon.

LEITOMESCHEL of *Litomisle*, Boh. stad, kreits Chrudim, aan de Lausna, met een kasteel, diergaarde, wijsgeerig instituut met 6 professoren, gymnasium, 4,650 inw. en fabr.

LEITSCHACH, Oostenr. dorp in Stiermarken, kreits Marburg.

LEITSCHBACH, Beij. riv., Op. Mainkreits, valt bij Neufang in de Rodach.

LEITZERSDORF, Oostenr. dorp, land onder de Enz, met 1030 inw.

LEITZKAU, Pruis. stadje, regdst. Maagdenburg, met 1150 inw.

LEIXFELD, dorpje in 't gr. hert. Hessen, prov. Op. Hessen, ambt Bingenheim; 350 inw., koper- en ijzermijnen.

LEIXLIP, Ier. stadje, gr. Kildare.

LEIZNACH, Beij. riv. in den Isarkreits, valt bij Zell in de Inn.

LEJA, prov. in Afghanistan of O. Perzië, ten N. aan de zoutbergen, ten O. aan Pundschab, ten Z. O. aan Multan, ten Z. aan Bichawalpur, ten Z. W. aan Dera Ghasikhan, en ten N. W. aan Dera Ismailkhan grenzende. Langs den Indus is het land zeer vruchtbaar, maar op eenigen afstand van dezen stroom eene woestijn. De stadhouder voert den titel van nabob, en heeft ook het bestuur over de prov. Dera Ismailkhan, en houdt 2 bataillons scherpschutters, 5000 goede ruiters, 30 stukken geschut en 2 houwitsers in dienst. Beide deze prov. brengen omtrent 500,000 ropijen (à 24 st. ruim) op. 2. Hoofdstad van voorn. prov., aan eenen arm van den Indus, met 500 huizen.

LEJE, zie Lys.

LEK, Nederl. riv., oorspronkelijk eene, waarschijnlijk in 860, gegravene vaart, toen een woedende storm den mond des Rijns verstopte, voor welken tijd ten minste, de Lek niet verder dan tot Leksmond liep, en na welken tijd de Noorder arm des Rijns zijn meeste water door de Lek ontlastte. Zij begint bij Wijk bij Duurstede, stroomt tusschen de prov. Utrecht en het gr. Culenborg, beneden het land van Vianen, en lager voorbij Schoonhoven, tusschen de Krimpener en Alblasser waarden door, en valt bij Krimpen in de Merwe. Sedert het graven van het Pandersche kanaal heeft zij veel meer water, en schoon breeder en dieper geworden, staat zij echter zeer dikwijls aan overstroomingen bloot. Zij bevat veel zalm.

LEKE, Nederl. dorp, prov. West Vlaanderen, arr. Brugge, met 1020 inw.

LEKKERLAND, NIEUWLEKKERLAND, Nederl. D. in Z. Holland, distr. Gorkum.

LEKKER EIL., zie Lieukieu.

LEKKERKERK, Nederl. dorp, in Z. Holland, distr. Rotterdam, aan de Lek, met 1440 inw., onder hetzelve behoort de buurt Zuidbroek, met 90 inw.

LEKKUM, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Leeuwarden, in de geschiedenis van 1583 bekend.

LEKNO, Pruis. stadje, regdst. Bromberg, kreits Wongrowitz, aan een klein meer, met 300 inw. 34. 59. L. 52. 51. N. B.

LEKSMOND, Nederl. dorp in Z. Holland, distr. Gorkum, aan den straatweg van Gorkum naar Utrecht, en aan den Lekdijk. Met de buurten Achthoven en Lakerveld, met 670 inw.

LELANGEN, Zweed. meer in Elfborgslän.

LELEKER, Hong. distr. in Zevenbergen, land der Szeklers.

LELESZ, Hong. vlek, kreits Semplin.

LELIAN, stad aan de N. kust van het eil. Borneo. 144. 58. 7. 3. 10. N.B.

LELLENS, Nederl. dorp, prov. Groningen, arr. Appingadam, aan de vaart naar Stedum.

LELLICH, zie Manternach.

LELLINGEN, zie Wilwerwiltz.

LELM, Brunsw. dorp, ambt Koningslutter.

LELOW, Pool. stadje, waiw. Kalisch.

LELUNDA, Afr. riv. van Congo, die voorbij St. Salvador stroomt. Op

de postkaarten wordt zij opgegeven als zich in de Zaire ontlastende; op 20 mijlen van deszelfs mond. De laatste expeditie hier voorbij zeilende, heeft geenen riviermond gezien, zoo dat zij naar alle gedachten, in den Atl. Oceaan valt, en wel ter plaatse waar de kaarten eenen riviermond plaatsen, onder den naam van Leluna. Aan het oppergedeelte van deze riv. ligt de stad.

LEMA (EIL.), groep eil. in den Ind. Oceaan, aan de W. kust van het eil. Borneo. 126. 34. L. 1. 10. Z. B.

LE MAIRE (STRAAT), straat aan de Z. kust van Z. Amer. in het jaar 1615 door den Nederl. zeeman JACOB LE MAIRE ontdekt, en door hem dus genoemd. Deze ontdekking was voor de scheepvaart van veel belang, daar de hier, door MAGGELLAAN ontdekte straat, door eene menigte van klippen en ondiepten, alsmede door de felle rukwinden, zeer moeijelijk te bevaren was. Zij ligt op 54. 45. N. B. en 315. 46. L.

LEMAN, zie Geneve (meer van).

LEMAS, zie Aire, No. 2.

LEMB, Deen. dorp, stift Rijpen.

LEMBA, Afr. stad in Opper Congo.

LEMBACH, Oostenr. vlek, land Boven de Enz, Muhl-viertel. 2. Oostenr. dorp in Stiermarken, kreits Marburg. 3. Fr. dorp, dep. Ned. Rijn, met 153o inw.

LEMBALA, meer in 't Rus. gouv. St. Petersburg.

LEMBECK, Pruis. heerl., regdst. Munster, met 4480 inw.

LEMBEGE, Fr. stadje, dep. Ned. Pyr.

LEMBEKE of *Lembeck*, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Brussel, met 1440 inw. 2. Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Lecloo, met 2800 inw.

LEMBERG, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Gend, met 445 inw., ruim 1½ uur van Gend. 2. Beij. dorp, Rijnkreits, kanton Pirmasens, met 560 inw. 3. Fr. dorp, dep. Moezel, met 1450 inw. 4. Galicische kreits, tusschen Zolkin, Zloczow, Brzezani, Sambow en Przemysl, in het midden des lands gelegen, en op ruim 49½ V. M. 140,500 inw. bevattende. De kreits is heuvelachtig, vooral in 't W., en overal vol bosschen. De eenigste riv. is de Peltew, en in het Z. W., bij Grudek, is een klein meer. De grond is steenachtig, zandig en gedeeltelijk moerassig; derhalve niet zeer vruchtbaar; doch de veeteelt is zeer aanzienlijk. 5. L. of *Lwow*, hoofdstad van voorn. kreits, en van het geheele kon. Galicië, aan de Peltew, de zetel der onderscheidene regerings-collegiën, van drie aartsbisschoppen, van eenen lutherschen superintendent, van binnen digt in elkander en ouderwets gebouwd, maar in de 4 voorsteden met betere gebouwen, 1 schoone roomsche hoofdkerk, 1 vereënigde en 1 armenische domkerk, 11 andere roomsche kerken, 9 kloosters, 1 luthersch bedehuis, 2 synagogen, 1 algemeene en 1 stedelijke ziekenschool, met 1 rector en 6 professoren, en eene onlangs zeer vermeerderde verzameling van boeken; 1 akademie met 6 onderwijzers; 1 gymnasium, 1 normaal en verscheidene lagere scholen en 41,500 inw. (waaronder wel 12,000 joden), die veel laken- en linnenweverijen, looijerijen, branderijen, stokerijen en brouwerijen, benevens fabr. van lint, schrijnwerk, muzijk-instrumenten, boekwinkels, en boekdrukkerijen hebben, en eenen zeer aanzienlijken binnenlandschen commissie- en verzendingshandel hebben. Ook zijn hier drie jaarmarkten, die door vele vreemden bezocht worden. 41. 49. L. 49. 52. N. B. 6. Zie Löwenberg.

LEMBERGHEM, zie Lemberg, No. 1.

LEMBOULE, riv. in de Fr. dep. Tarn en Garonne, valt in de Tarn.

LEMBURG, Rus. D., gouv. Lijfland.

LEME, Oostenr. riv. in Illyrië, valt in de golf van Venetië.

LEMELE, Nederl. dorp, prov. Overijssel.

LEMELERBERG, Nederl. heuvel, prov. Overijssel, ten Z. van Ommen, ruim 200 voeten hoog. Volgens de meting onder den generaal KRAYENHOFF, op 24. 4. L. 52. 28. N. B.

LEMETA, riv. in 't Rus. gouv. Nishney Novogorod.

LEMFORDE, Han. ambt, gr. Diepholz, aan de Dummerseel, waardoor de Hunte stroomt, met 3,720 inw. en een vlek voorn., met 700 inw.

LEMGO, de voornaamste stad in Lippe Detmold, aan de Bega, met muren omringd, en in de Alt- en Neustadt verdeeld, heeft 7 poorten, 2 vorstelijke woningen, de Lippen- en Annahof, 1 raadhuis, 2 luth. en 1 herv. kerk, 1 klooster, 1 gymnasium, weeshuis, bagijnenhuis en 3400 inw., fabr. en 6 jaarmarkten. 26. 34. L. 52. 2. N. B.

LEMI of *Witte Bergen*, in 't W. van het Turk. eil. Candia.

LEMIA, klein Z. Amer. eil. aan de kust van Chili, in de Stille Zuidzee, op 44. 6. N. B.

LEMINGTON, zie Lymington.

LEMLAND, Rus. eil. in de Oostzee, gouv. Finland, tot de Alands eil. behoorende, slechts door een smal kanaal van het hoofdeiland gescheiden.

LEMLEM, zie Melli.

LEMLOON of *Lemlun*, Turk. Aziat. dorp, aan den Eufraat, prov. Bagdad.

LEMMER, Nederl. vlek, prov. Vriesland, arr. Sneek, aan de Zuiderzee, eene bloeijende en neringrijke plaats, met scheepsbouw, en zeer veel doortogt naar Amsterdam, waarop hier een sterk bezocht veer is. Men telt er 1950 inw., waarvan velen zeelieden zijn, en eene inrigting tot onderwijs der zeevaartkunde hebben. 23. 23. L. 52. 51. N. B.

LEMNITZ, riv. in het vorst. Reusz, welke de Kosel en Steglitz of Pempelbach ontvangt, en in de Saale valt.

LEMNOS, LIMIJE of *Stalimene*, Turk. eiland in den Archipel, tot 't sandschakat Lesbos of Mitilene behoorende, ongeveer in het midden, tusschen Monte Santo en den Hellespont, of tusschen 42. 37. en 43. 2. L. en 39. 46 en 40. 1. N. B., tegenover den berg Ajosoros of *Athos*; 8 m. van de kust van Natolië. Het is 7½ V. M. groot, en bestaat eigenlijk uit twee schiereil., welke door eene landëngte, met elkander vereenigd zijn, en door de beide havens of inhammen St. Antonio en Paradiso, gevormd worden. Het is met middelmatige bergen bezet, die voorheen 2 vulkanen hadden. De O. kust is door eene zandbank, die zich twee mijlen ver in zee uitstrekt, ontoegankelijk; doch aan de W. kust vinden de schepen vele zekere plaatsen. Bij de haven van Paradiso is ook eene veilige reede. De voorn. kapen zijn: Palao Kastro, ten N. W., Blava ten N. O., Stala ten Z. O. en Plati ten Z. W. De grond is meestal dor en onvruchtbaar, bijzonder aan de O. en W. kust. De voortbr. zijn: tarw, garst, wijn, vijgen, amandelen, olie, een weinig veeteelt, maar in het geheel geen hout. Uit het rijk der delfstoffen de beroemde Lemnosche aarde of *terra sigelata*, welke men voor een geneesmiddel tegen vergift, slangenbeten en wonden houdt, en voor rekening van den pacha verkocht wordt. De inw. zijn meestal Grieken, en worden op 8,000, in twee steden en 50 dorpen, gerekend, die, behalve een weinig landbouw, ook visscherij hebben, en als zeelieden dienen. De uitvoer bestaat alleen in wijn en koren. 2. L., het oude *Myrina*, de hoofdstad van voorn. eil., op de N. zijde, de zetel van eenen Griekschen bisschop, met een sterk rotskasteel, hetwelk de stad bestrijkt, eene haven, groote scheepstimmerwerf en 1000 inw., waaronder 300 Turken.

LEMO, Rus. kerspel, gouv. Finland.

LEMON ROCK, rots aan de Z. W. kust van Ierland. 7. 28. L. 51. 45. N. B.

LEMONE, riv. in het Lomb. Ven. rijk, valt in Adriatischede zee.

LEMONIËRS-BAAI, baai op de kust van Nieuw Holland, ten Z. O. van kaap Lavoisier.

LEMOS, Spaan. lands., prov. Gallicië, met de hoofdpl. Montforte de Lemos.

LEMPA, Z. Amer. riv., prov. Nicaragua.

LEMPDE, Fr. dorp, dep. Puy-de-Dôme, arr. Clermont, met 1800 inw. 2. Fr. stadje, dep. Op. Loire, arr. Brioude, aan de Alagnon, met 920 inw.

LEMPS LE GRAND, Fr. stadje, dep. Isére, met 1700 inw

LEMPSTER, N. Amer. vlek, prov. New Hampshire, gr. Ches, met 860 inw. 2. Zie Leominster.

LEMPTA, N. Afr. zeehaven in Tunis, het *Leptis Parva* der ouden; 20 mijlen Z. van Tunis. 2. Zie Lemptuna.

LEMPTUNA, Afr. lands., Z. van Tunis, door een roofziek volk bewoond.

LEMSAL, Rus. stadje, gouv. Lijfland, kreits Riga, aan een meer, met 600 inw.

LEMSELO, Nederl. dorp, prov. Overijssel, kwartier Twenthe, met 500 inw.

LEMSO, het kleinste der 5 eil., op de kust van Noorwegen, ten N. van Broadsont, en ten Z. van Christiaansont gelegen.

LEMSTER, zie Leominster.

LEMSTERLAND, Nederl. grietenij, prov. Vriesland, arr. Sneek, met laag land en veel water, waaronder een deel van het Tjeuker meer en de Groote Brekken, met de dorpen de Lemmer, Eesterga, Vollega, Oosterzee en Echten.

LEMTA, Afr. oase, in de groote woestijn, door eenen stam van denzelfden naam bewoond, waaar de woestijnriv. Wad-el-Messaram of *de verdroogde stroom*, en de plaatsen Tegerta en Tibedu, als pleisterplaatsen voor de karavanen van Tombuctoe, gevonden worden.

LEMUI, Z. Amer. eil. in de Stille Zuidzee, tusschen Chiloë en het vaste land. 44. 10. Z. B.

LEMWIG, Deen. stadje in Jutland, stift Aalborg, aan de Lymfiörd.

LEN, Eng. riv., gr. Kent.

LENA, eene der vier hoofdriv. van Aziat. Rusland, welke ten W. van het gebergte, op 52. 30. N. B. en 124. 30. L. ontspringt, N. W. aanloopt, bij Olekmunsk eene groote bogt maakt, en weder N. W. aanstroomende, op 70. 40. N. B. en 144. 50. L., in de IJszee valt. Zij heeft geene watervallen, maar wel klippen, en eenen, in hoogte zeer ongelijken, oever. Reeds bij Jakutsk is haar bed vrij breed, en wordt alsdan

tot haren mond gedurig breeder. Zij loopt door 4 groote monden of Protoks, als: de Nastizkaja, Schegalezkaja, Tumazkaja en Krestjazkaja, in zee, tusschen welke zeer vele groote en kleine eil. liggen, waaronder Borkkaja en Kulazkoe-Ostrow, de voornaamste zijn. Hare voorn. takken zijn: de Ilga, Orlenka, Iga, Kuta, Itschori, Kirenga, Saljanka, Witim (met de Kuschida, Konda, Zipa en Mama); de Nuga, de Aldan (met de Mulat, Maja, Judoma, Tira en Amja), de Olekma (met de Nukhzea); de Sinja, de Wilui (met de Kaptendei); en eindelijk de Kampatschei. 2. Golf in het N. van Rusland, niet ver van den mond der Lena, met zeer vele eil. 3. Zweed. kerspel, Upsala-län. 4. Zweed. kerspel, Elfborgs-län. 5. Spaan. riv. en distr., prov. Asturië, het laatste met de stad St. Pol de Lena. 6. Port. riv., prov. Estremadura, welke bij Parades in zee valt.

LENAX, Fr. vlek, dep. Allier.

LENCHET, Nederl. dorp, prov. Luik, arr. Huy; 2 uren van Huy.

LENCIAI, zie Cesena.

LENCLOISTRE, Fr. vlek, dep. Vienarr. Chatellerault, met 2150 inw.

LENCLOS, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, met Etalle vereënigd.

LENCZIZ of *Lentschitz*, Pool. distr., prov. Masovië, ten Z. van Warschau, met de hoofdstad van dien naam, aan de Bsura, met eene abdij, 5 kerken, eenige kloosters, eene synagoge en 2100 inw.

LENCZNA of *Lentschna*, Pool. stadje, waiw. Lublin, met 1400 inw.

LENDELEDE, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Kortrijk, met 3,200 inw.; 1½ uur van Kortrijk.

LENDERSDORF, Pruis. dorpje, regdst. Aken, kreits Duren, aan de Roer, met 400 inw., en eene geschutgieterij.

LENDINARA, Lomb. Ven. vlek, gouv. Venetië, legatië Polesina, aan de Adigetto, met 13 kerken, verscheidene scholen, de *academia de Composti*, bezochte jaarmarkten en 5,090 inw.

LENDSIEDEL, Wurt. dorp, Jaxtkreits.

LENES, klein Noorw. eil. in de Noordzee. 67. 40. N. B.

LENGA DI BACA, Z. Amer. baai van Chili. 30. 20. Z. B.

LENGBACH, Oostenr. slot en heerl., kreits Boven 't Weener Woud, met de markten Alt- en Neu-Lengbach.

LENGEFELD, Saks. stadje, kreits Ertzgebergte, aan de Flöhe, met 1100 inw. 2. Saks. dorp aldaar, met fabr. van katoenen en wollen stoffen. 3. Saks. stadje, kreits Voigtland, met 2100 inw., lakenfabr., verwerijen, bleekerijen, enz.

LENGELER, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg.

LENGENFELD, zie Burglengenfeld.

LENGER, W. Perz. vlek, prov. Ghilan, aan eene baai, voor welke twee kleine eil. liggen.

LENGERICH, Han. voogdij, vorst. Osnabrück, met het dorp *Lengerich in der Wallage*, met 500 inw. 2 L. of *Margarethen Lengerich*, Pruis. stadje, regdst. Munster, met 1000 inw.

LENGERUD, zie Lenger.

LENGFELD, Hes. vlek, vorst. Starkenburg, met 800 inw. 2. Saks. Coburgsch dorp, ambt Kodscha, met 240 inw.

LENGFURTH, Beij. dorp, Ned. Mainkreits, aan de Main, met 900 inw., wijnteelt, hout- en wijnhandel.

LENGGRIES, Beij. dorp, Isarkreits.

LENGNAU, Zwis. dorp, kanton Bern, aan den Jura, met ijzergroeven.

LENGUAS, zie Jujadje.

LENGUELA, Sard. stad, hert. Genua, aan de zee, met eene ankerplaats, door kaap Della Mella gedekt.

LENHAM, Eng. vlek, gr. Kent, aan den oorsprong der Len, met paardenen beestenmarkten, en 1500 inw.

LENHARD (ST.), zie Leonhard.

LENINA, riv. in 't Rus. gouv. Kaluga.

LENK, Zwits. dorp, kanton Bern.

LENKERAN, Rus. Aziat. plaats, prov. Schirwan, aan de Kaspische zee.

LENKEROON, W. Perz. haven, aan de Kaspische zee, prov. Ghilan, met uitvoer van zijde.

LENKERSHEIM, Beij. dorp, Rezatkreits.

LENKERUN, zie Lenkeroon.

LENKONG, dorp op Java, lands. Bantam.

LENNE, Pruis. riv., valt in de Roer.

LENNEP, Pruis. kreits, regdst. Dusseldorp, een deel van 't hert. Berg, ten N. O. aan Arensberg grenzende, en op 5¾ V. M., 41,550 inw. bevattende. De voorn. riv. is de Wipper. De kreits is met kleine bergen en heuvels bezet, en heeft eenen steenachtigen, schralen grond, bijna geen' landbouw, doch veel veeteelt. 2. Pruis. stad van voorn. kreits, met 4,640 inw., en fabr. van laken, kasimier, zijden stoffen en ijzerwerk. Ook is er een kruidmolen, en aanzienlijken handel met Rijnschen en Moezelwijn.

LENNEWALDEN, Rus. D. in Lijfland.

LENNEWITZ, dorp in Anhalt-Dessau.

LENNICK ST. MARTIN, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Brussel, met 2,160 inw., linnenweverijen, brouwerijen en branderijen. 2. L. *St. Quentin*, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, met 1900 inw.

LENNINGEN, Nederl. dorp, gr. hert. en arr. Luxemburg, met Canach, 1080 inw.; 2 uren Z. van Luxemburg.
LENNI-LENNAPED, zie Delawarers.
LENNO of *Leno*, Lomb. Ven. vlek, prov. Brescia, met 4,100 inw.
LENNOX, oud Schot. gr., thans in de gr. Dumbarton en Stirling verdeeld.
LENNOX HILLS, Schot. heuvels, gr. Dumbarton, verderop Ochils genoemd.
LENNOXTOWN of *Newton of Campsie*, Schot. D., gr. Stirling; 3 m. van Glasgow.
LENOIR, gr. in de N. Amer. Rep., prov. N. Carolina, met 5,570 inw. en de hoofdstad Kingston.
LENOLA, Nap. dorp, Terra di Lavoro.
LENONCOURT, Fr. stadje, dep. Meurte.
LENOX, stad in de N. Amer. Rep., prov. Massachusetts, gr. Berk, met een raadhuis, geregtshof, twee kerken, enz. 2. N. Amer. stad, prov. Nieuw York, gr. Maddison, ten Z. van het meer Oneida. 3. Eil. in de baai van Richmond, gouv. Prins Edward, in Eng. N. Amer.
LENOXVILLE, N. Amer. zeehaven, prov. N. Carolina, gr. Carteret.
LENS, Fr. stadje, dep. Kanaal, arr. Bethune, in eene schoone vlakte, aan de Sanchez, met 2325 inw. 20. 19. L. 50. 28. N. B. 2. Zwits. dorp, kanton Wallis. 3. Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Bergen, met 2000 inw.; 2½ uur van Mons.
LENS ST. REMI, Nederl. dorp, prov. Luik, arr. Huy, met 520 inw.
LENS ST. SERVAIS, Nederl. dorpje, prov. Luik, arr. Huy, met 200 inw.
LENS-SUR-GEER, Nederl. dorpje, prov. en arr. Luik, met 350 inw.
LENSAHN, heerl. in Holstein-Oldenburg, met 2 dorpen. 2. Deen. kerspel, hert. Holstein.
LENT, Nederl. dorp, prov. Gelderland, kwart. Tiel, tegenover Nijmegen, aan de Waal, met 910 inw.
LENT-EN-DOMBES, Fr. vlek, dep. Ain, arr. Bourg, met 950 inw.
LENTA, zie Lanta.
LENTENHORN, Zwits. berg van 10,220 voet, kanton Graauwbunderland.
LENTE, Nederl. buurt, prov. Overijssel, kwart. Salland, tot de gemeente Delfsen, behoorende.
LENTHI, Hong. dorp, kom. Szalad.
LENTIGNY, Fr. vlek, dep. Loire.
LENTILLA, Fr. riv., dep. Op. Pyr.
LENTILLAC, Fr. vlek, dep. Lot.
LENTILLY, Fr. vlek, dep. Rhône.
LENTINI of *Leontini*, Sicil. stad, Val di Noto, in een zeer ongezond dal, en aan de riv. Lentini, slecht gebouwd, met 5000 inw. en lakenfabr.
LENTON, Eng. kerspel, gr. Nottingham, aan de Len, met 1200 inw. en steenkolengroeven.
LENTOW, Pool. vlek, waiw. Podlachië.
LENTRISCA, kaap aan de Z. kust van het eil. Ivica. 18. 58. L. 38. 51. N. B.
LENTSCHITZ, zie Lencziz.
LENTSCHNA, zie Leuczna.
LENTSCHNO, zie Leczno.
LENVIG, Noorw. kerspel, stift Nordland, op een eil., met 1550 inw.
LENVILLE, Fr. dorp, dep. Charente.
LENZ, Zwits. D. in Graauwbunderland.
LENZA, Ital. riv. in 't hert. Parma, welke bij Monte Moscoso ontspringt, en in de Parma valt.
LENZBURG, Zwits. distr., kanton Aargau, met de hoofdstad Lenzburg, met een kasteel op eenen berg, en 2000 inw., die aanzienlijke katoendrukkerijen, linnenweverijen, en tabaksfabr. hebben, en verder van den doortogt van Bern naar Zürich bestaan. 47. 23. 32. N. B.
LENZE, Pruis. riv., die in het regdst. Frankfort, uit het Kastenmeer ontspringt, en in de Warte valt.
LENZEN, Pruis. stadje, regdst. Potsdam, met eenen tol op de Elbe, 2175 inw., branderijen en veeteelt. 53. 6. N. B.
LENZFRIED, Beij. dorp, Op. Donaukreits, distr. Kempten, met 1450 inw.
LENZKIRCH, Bad. marktvlek, Donaukreits, ambt Neustadt, met 500 inw.
LENZO, Ital. riv., die aan de Apennijnen ontspringt, en bij Bersello in den Po valt.
LEO, stad in den Kerk. Staat, legatie Urbino, zetel eens bisschops, op eenen hoogen berg, met 1200 inw.
LEOBEN, Oostenr. stadje in Stiermarken, kreits Bruck, aan een meer, goed gebouwd, met 2000 inw., verscheidene ijzersmederijen en handel. Ook wordt er goede zeepäarde gevonden.
LEOBEN (ARCHIPEL VAN), Archipel van 7 kleine Austr. eil., voor Champagny haven, W. van Bonaparte's golf.
LEOBERSDORF of *Loibersdorf*, Oostenr. vlek, kreits onder 't Weener Woud.
LEOBSCHÜTZ, Pruis. kreits, regdst. Oppeln, uit de vorst. Troppau (behalve het distr. Hultschin), en Jägerndorf, met het distr. Katscher bestaande, in het Z. en W. aan Silezië grenzende, en 63,850 inw. bevatende. De voorn. riv. is de Oppa. Het land is zeer bergachtig, heeft echter eenen vruchtbaren grond, veel bouwland, en er wordt vooral veel vlas geteeld. Het heeft goede veeteelt, garenspinnerij, en linnenweverij, en is verdeeld in drie bijzondere distr., als: Troppau, Jägerndorf, en Katscher. 2. of

of *Hlubziën*, hoofdstad van voorn. Pruis. kreits, aan den voet van een gebergte, met 1 gymnasium, 3,250 inw., fabr. van kousen, laken, wol, looijerijen, enz.

LEOCHEL, Schot. riv., gr. Aberdeen.

LEOCHEL en CUSHNIE, vereënigd Schot. kerspel, gr. Aberdeen, met 700 inw.

LEOGANE, stadje of vlek op 't W. Ind. eil. St. Domingo, hoofdplaats van het Z. dep., aan de N. zijde van het Z. W. schiereil., in eene zeer vruchtbare, doch ongezonde vlakte, niet ver van de zee, zonder haven, en slechts met eene onveilige reede.

LEOGANE (BAAI VAN), ook wel *Bight* of *Bite*, of *Cul de Sac van Leogane* genoemd, baai aan de W. kust van 't W. Ind. eil. St. Domingo, door twee schiereil. gevormd. Zij bevat de eil. Gonave, Ressif en Caymite, en verscheidene kleine golven.

LEOGANG, Oostenr. dorp, kreits Salzburg, met eene lood- en kopermijn.

LEOMINSTER of *Lemster*, Eng. vlek, gr. Hereford, aan de Lugg, wel gebouwd, met verscheidene scholen, een genootschap voor den landbouw, 2,350 inw., lakenweverijen, looijerijen, hoedenfabr., en handel in wol, koren, was, en handschoenen. 15. 3. L. 52. 13. N. B. 2. Eng. dorpje, gr. Sussex, met 450 inw. 3. N. Amer. dorp, prov. Massachusetts, gr. Worcester.

LEON, voormalig Spaan. kon., dat nu in de prov. Leon, Salamanca, Palencia, Zamora, Toro en Valladolid verdeeld is. 2. Spaan. prov., tusschen Asturië, Palencia, Toro, Valladolid, Zamora en Gallicië, of tusschen 10.32. en 12. 59. L. en 41. 48. en 43. 5. N. B. gelegen, en op ruim 277¾ V. M., 239,800 inw. bevattende. Het W. gedeelte wordt door het groote Cantabrische gebergte bedekt, tusschen hetwelk groote en kleine dalen gevonden worden. Het Z. deel is eene hooge vlakte, doch ook overal door bergen doorsneden. Aan de grenzen van Asturië klimt hetzelve tot boven de sneeuwlinie, en behoort aldaar tot de hoogste bergketenen van Spanje; echter is het rijkelijk met meestal eiken bosschen bezet. De voorn. riv. zijn de Esla, met de Torio, Bernasja, Orvigo (met de Tuerto, Luna, en Luerna), de Valderaduay, de Sil, met de Valearce, Cabrera, en andere. Over het algemeen heeft dit gewest (behalve het Z. deel), meer water dan de andere Spaan. prov., doch de riv. veroorzaken des winters, door hare overstroomingen, veel schade. Onder de meren telt men het vischrijke Sanabria meer. De luchtsgesteldheid is des winters zeer koud en vochtig; des zomers gematigd, zuiver en aangenaam. Tot den landbouw is de grond, hoe vlijtig de inw. ook bouwen, niet geschikt. Onder de landbewoners onderscheiden zich de *Maragaten*, welke de ezeldrijvers van geheel Spanje zijn, door kleeding en gewoonten. De voortbr. zijn: genoegzaam rogge en garst, maar niet veel tarw; peulvruchten, vlas; van boomvruchten slechts een weinig kastanjes, noten en appelen; weinig wijn, maar hout in overvloed; eenig ijzer, bouwsteen, granaat en goed marmer. De veeteelt is de voorn. tak van bestaan, daar vlakten en bergen, goed gras opleveren. De schapen geven zeer fijne wol. De fabr. bestaan in garenspinnerijen, linnenweverijen, ijzersmederijen, looijerijen, kousenweverijen, papiermolens, enz. De uitvoer bestaat in wol, huiden, vee, kaas, ijzer- en houtwaren en linnen. De prov. wordt in drie hoofddeelen: partido de Leon, de Ponserrada en Babrera verdeeld. 3. partido of distr. van bovengenoemde prov., het geheele O. deel derzelve uitmakende. 4. Hoofdstad van voorn. Spaan. prov. en partido, de zetel van eenen bisschop, en voorheen van de koningen van Leon, tusschen de Bernesga en de Toro, met muren omringd, doch zeer in verval en onzindelijk, schoon de menigvuldige torens en groote gebouwen, haar van verre een zeer aanzienlijk aanzien geven. Men vindt er eene prachtige hoofdkerk, een meesterstuk der gothische bouwkunde, vele andere kerken, 9 kloosters, waaronder het *Insidoirs* klooster, dat de graven van vele Spaansche koningen bevat; het raadhuis, het paleis der familie van Luna, 1 bisschoppelijk seminarium, en 1 huishoudkundig genootschap, 7000 inw, 5 looijerijen, fabr. van wollen kousen en mutsen, leder en handschoenen, benevens spinnerijen, wolwasscherijen, enz. 12. 12. L. 42. 45. N. B. 5. Spaan. eil. aan de W. kust, thans door eenen arm van de zee, die Rio de St. Pedro genoemd wordt, 1¾ mijl lang, en bij vloed 24 voet diep is, van het vaste land gescheiden, doch door de oude brug *Suazo*, die waarschijnelijk nog uit de tijden der Arabieren afkomstig is, met hetzelve gemeenschap hebbende. Het eil. is, over het algemeen, rotsachtig, en heeft eene kleine riv., de Arviloge genoemd. De grond bestaat deels uit zand en veen, en kan slechts op weinige plaat-

plaatsen iets voortbrengen. In het N. W. is een ⅝ mijl lange, en 60 voet boven de zee uitstekende rotsdam, op welks uiterste punt de stad Cadix is gebouwd, doch welke dam, sedert 1812, door de Cortodura doorgestoken is, en eene diepe, wel versterkte gracht vormt, waardoor Cadix nu van dit eil. gescheiden is. Voor hetzelve ligt de Torre de Gorda, een sterk kasteel. Zie verder Cadix. 6. *Isla de L.*, voorheen *St. Carlos*, thans St. Fernande, Spaan. stad, prov. Sevilla, op voorn. eil., in de twee deelen Leon en St. Fernando verdeeld, schoon gebouwd, met verscheidene kerken en kapellen; 40,000 inw. (waarvan in 1819, de pest er ⅕ deel wegsleepte), welke fabr. van linnen en katoen, eenige bleeken, benevens 1 zijdefabr. en katoendrukkerij hebben, en aan den handel van Cadix een aanzienlijk aandeel nemen. Deze stad, die in later tijd geheel is opgebouwd, en een regelmatig, door alleën en 5 plaatsen omringd vierkant vormt, heeft nu mede de school voor de zeevaart, met eene sterrenwacht; een hospitaal en kaserne van de marine, en al de inrigtingen en benoodigdheden voor het eerste departement der Spaansche marine, behalve dat het arsenaal naar Caraccas is verlegd. Voor de Z. punt des eil. en den ingang der Rio de St. Pedro, ligt het eil. St Petri, met een versterkt kasteel, in welks nabijheid men, bij stil weder, onder het water, ruïnen van den tempel van Hercules, en de huizen der oude goden ontdekt. 11. 28. L., 36. 28. N. B. 7. *Nieuw* L. Spaan. prov. in het kon. Nieuw Spanje, in N. Amerika, tot de binnenlandsche prov. behoorende, den titel van kon. voerende, tusschen Coaguila, Nieuw] Biscaye, Nieuw Santander, Zacatecas en St. Luis Potosi of Guasteca gelegen is, en op 943⅓ V. M., 29,000 inw. bevat. De hoofdstad is Monterey. Over het algemeen is het weinig bekend. 8. Hoofdpl. van de Z. Amer. prov. Nicaragua, aan den voet van den uitgebranden vulkaan Felica, aan eenen zeeboezem, en 't vischrijk meer van dien naam. De stad heeft 4 kerken, eenige kloosters, en 1200 huizen. Zij is de zetel van eenen bisschop. Er zijn zeildoekfabr. en handel met de haven Rio Realejo, een stadje hier digtbij gelegen (zie dat art). 9. N. Amer. stad in Meixco, intend. Guanaxuato, in eene zeer vruchtbare vlakte; 13 mijlen N. W. van Guanaxuato. 10. Zeer vele andere en kleinere plaatsen in Z. Amer. dragen dezen naam. 11. Z. Amer. riv. in Peru, prov. Tucuman, welke O. waarts in de Groote riv. loopt. 12. Riv. aldaar, prov. Arica, loopt in de Stille Zuidzee uit. 13. N. Amer. riv. in Nieuw Leon, die in de baai van Mexico valt. 14. Z. Amer. riv. in Quito, welke even ten Z. der stad loopt, en in de Jiron valt. 15. *St.* L., Fr. stadje, dep. Aveyron, met 1400 inw. 16. *Etang de* L., Fr. meer, dep. Landes, aan den Atl. oceaan. 16. 31. L. 43. 54. N. B. 17. Bad. dorp, Neckarkreits, met 860 inw. 18. Zie St. Pol de Leon.

LEONAN, klein O. Ind. eil. aan de N O. kust van Borneo. 6. 39. N. B.

LEONARD (ST.), 11. Fr. dorpen, dep. Calvados, Gers, Loir en Cher, Maine en Loire, Kanaal, Marne, Oise, Boven Rijn, Ned. Seine, Somme en Vosges.

LEONARD LE NOBLET, Fr. stadje, dep. Op. Vienne, aan de Vienne, met 4,810 inw., fabr. van fluweel en hoeden, looijerijen, verwerijen en kopersmederijen. 19. 10. L. 45. 50. N. B. 2. L. *des Bois*, Fr. dorp, dep. Sarte. 3. L. *les Chaumes*, Fr. dorp, dep. Ned. Charente. 4. L. of *Leonard's town*, zie St. Mary's.

LEONARD'S, STANLEY, Eng. dorp, gr. Gloucester, met 450 inw.

LEONBERG, Beij. dorp, Op. Mainkreits, landg. Waldsassen, met schoone bergkristallen. 2. Zie Leonsberg.

LEONDARI, het oude *Megaliopolis*, vervallen stadje op 't schiereil. Morea.

LEONE, een der Austr. Bouwmans eil., 5 m. in den omtrek, ten O. van Fanfoue, van welk laatste het door een kanaal van naauwelijks 100 toisen is afgescheiden. Het is sterk bevolkt, en volgens de kaart van LA PEYROUSE, vrij hoog. 2. Kaap ten Z. van Griekenland: 3 mijlen W. Z. W. van Athenen. 3. *Monte* L., drie kleine steden in Napels, als: eene in Calabrië Ulteriore, door eene aardbeving van 1785 verwoest; de tweede in Principato Ulteriore; 3 m. van Benevento, en de derde in den Kerk. Staat, legatie Spoleto.

LEONES, klein Z. Amer. eil. in den Atl. Oceaan, aan de kust van Patagonië. 50. 2. Z. B. 2. Verscheidene kleine Z. Amer. eil. in de Stille Zuidzee, aan de kust der prov. Veragua.

LEONESSA, Nap. stadje, prov. Abruzzo Ulteriore, aan de Corno, en aan den voet van Mont Triglia; 4720 inw.

LEONFELDEN, Oostenr. dorp, Muhlkreits, met veel vlasbouw.

LEONFORTE, Sicil. stad, Val di Demona, op eenen berg, met muren omringd,

ringd, jaarmarkten en 8,000 inw.

LEONHARD (ST.), Oostenr. dorp, viertel Boven het Weener Woud. 2. D. aldaar, land Boven de Ens, Mühlkreits, aan de Mühl. 3. L. of *Svet Lenhard*, Oostenr. D. in Stiermarken, Marburger kreits, aan de Posznitz; 400 inw., en den bekenden Kruchenberger wijn. 4. Illyr. stadje, gouv. Laibach, kreits Klagenfurth, aan de Lavan, met 800 inw. 5. Zwits. D., kanton Wallis.

LEONPOL, Rus. dorp, gouv. Minsk.

LEONSBERG, Wurt. ambt, Neckarkreits, ten Z. W. aan den kreits Zwarte Woud grenzende, en op $5\frac{3}{4}$ V. M., 23,700 inw. bevattende. Het is bergen boschachtig, wordt door de Glems en Wurm bespoeld en heeft goeden landbouw en veel veeteelt. 2. Hoofdpl. van voorn. Wurt. ambt, met 1850 inw.

LEONSTEIN, zie Lauenstein.

LEONTARI, zie Leondari.

LEONTINI, zie Lentini.

LEOPOLDSAU, gewoonlijk *Eipeldau* genoemd, Oostenr. vlek, kreits onder den Mannhartsberg, met 1150 inw.

LEOPOLDSCHLAG, Oostenr. dorp, Neder Mühlviertel, aan de Malsing.

LEOPOLDSDORF of *Csölörtek*, Hong. dorp, kom. Presburg.

LEOPOLDSTAD, Hong. vesting, tusschen den Donau, de Dyrna en de Waag, in een moerassig oord, met 2 tuighuizen, en 1 magazijn.

LEOPOLDSTEINER SEE, meer in 't Oostenr. hert. Stiermarken.

LEOTONG (GOLF VAN), golf in Chin. Tartarije of het land der Mandschoes.

LEOVILLE, Fr. D., dep. Ned. Charente.

LEPANKA, Rus. riv. in de Slobodische Ukraine.

LEPANTO of *Ainabachti*, Turk. sandschakat in Europa, tusschen Tirshala, Egribos, de golf van Lepanto en Jannina, of tusschen 39. 10. en 41. 18. L. en 38. 26. en 39. N. B. gelegen, en op $66\frac{1}{2}$ V. M., slechts 50,000 inw. bevattende. Het is zeer bergachtig, door de W. takken van den Messavo of den Pindus bezet, die zich tot hiertoe uitstrekken. De kust is steil, en er is weinig water. De eenigste riv. is de Fidax (de *Euvenus* der ouden), benevens eenige kleine beken, waaronder in het N. W. de oudtijds genoemde Kulirrhoe. De grond is droog en brengt krenten en olijven, doch weinig koren voort. Ook is er visscherij, vee- en bijenteelt. De weinige inw., meestal Grieken, worden voor zeer ruw en onbeschaafd gehouden. 2. L. het oude *Maupactus*, Turk. hoofdstad van voorn. prov., en zetel van eenen Griekschen bisschop, aan de Z. helling van eenen piramidalen heuvel gelegen, die aan de golf van denzelfden naam ligt. Zij bestaat uit de vesting, op eenen heuvel gelegen, en een klein vervallen kasteel, heeft 2000 inw., looijerijen, kruidmolens, en eenigen handel. De haven is ondiep. 39. 42. L. 38. 30. N. B. 3. Golf bij voorn. stad, welke het schiereil. Morea van het overige Griekenland, en wel van Livadië afscheidt.

LEPE, Spaan. vlek, prov. Sevilla, aan de Saltes, met 1500 inw.

LEPEJA, zie Libau.

LEPEL, Rus. stadje, gouv. Witebsk.

LEPENDORF, Pruis. dorpje, regdst. Merseburg, met 160 inw.

LEPERNICZA, Turk. riv. in Bosnië.

LEPERNAS, Fr. dorp, dep. Creuse.

LE PETIT CUL DE SAC, reede op de O. zijde van 't Fr. W. Ind. eil Guadeloupe, niet ver van de groote reede.

LEPKA, riv. in 't Rus. gouv. St. Petersburg.

LEPOGLAVA, Hong. dorp in Croatië, kom. Warasdin.

LEPONTISCHE ALPEN, een deel der Alpen, die zich op de grenzen van Piëmont, van Monta Rosa tot Col di Gref uitstrekken, en de grenzen tusschen Piëmont en Op. Wallis uitmaken. Zij zijn niet zoo hoog als de Penninische Alpen. Tot dezelve behoort de Simplon.

LEPOTI, Rus. Aziat. stadje, in 't vorst. Georgië, prov. Kacheti.

LEPPERSDORF, Saks. dorp, kreits Meissen, met 500 inw.

LEPREUX (ILES DES), eil. in de Stille Zuidzee, in 1778 door BOUGAINVILLE bezocht, en dus genaamd naar de menigte met melaatschheid besmette inw. 185. 50. L. 150. 21. N. B.

LEPSCHI, Aziat. riv. in Chin. Mongolië, valt in de Palkati.

LEPSEK of *Lamsaki*, Turk. Aziat. stad, sandschakat Biga, aan de straat der Dardanellen, met wijnbouw.

LEPSINA, zie Letsina.

LEPTIS, Lebeda.

LEPTON, Eng. dorp, gr. York.

LEPUKHOWKA, Rus. dorp., gouv. Novogorod.

LEQUEYTIO, Spaan. stadje, prov. Biscaye, aan de Biscaysche zee.

LEQUILE, Nap. dorp, prov. Otranto.

LEQUIO, Sard. dorp in Piëmont, prov. Montaro, aan de Tanaro en Rea, met 1170 inw.

LERANG, kaap aan de N. kust van 't eil. Java. 129. 13. L. 6. 37. Z. B.

LERAY, Fr. vlek, dep. Cher, aan de Loire, met 1600 inw.

Lerbach, Han. bergvlek, vorst. Grubenhagen, in een diep dal van dien naam, op den Harz, met eene ijzermijn, en 550 inw., meestal houthakkers, kolenbranders en voerlieden. Velen hebben kropgezwellen.

Lerbeek, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Brussel.

Lerchenhügel, merkwaardige berg in 't vorst. Reusz.

Lere of *Leyre*, Fr. riv., dep. Landes, valt in de golf van Arcachon.

Lerex, Spaan. riv., prov. Gallicië.

Lergue, tak van de Fr. riv. Hérault, dep. Hérault.

Leria, zie Leiria.

Lerice, Sard. zeestadje, aan de O. kust van het hert. Genua, en van de golf van Spezzia, slecht gebouwd, met naauwe en morsige straten, en 5,100 inw, die goede olie bouwen, en visscherij, maar vooral scheepvaart hebben.

Lerida, Spaan. distr., prov. Catalonië, aan de W. grenzen, door de Ebro en de beide Noguera's bespoeld. 2. Spaan. hoofdstad van voorn. distr., tegen eene hoogte, waarop de citadel, met het oude paleis der koningen van Aragon en de oude hoofdkerk, aan de Segre, met vestingwerken omringd, ouderwets doch regelmatig gebouwd, met 2 pleinen, 4 kerken, 16 kloosters, een hospitaal, 1 theologisch seminarium, 1 collegie en latijnsche school, benevens romeinsche oudheden en 16,800 inw. 16. 22. L. 41. 29. N. B.

Lerielon, Turk. Aziat. eil. in den Archipel, behoort tot de prov. Natolië.

Lerin, Spaan. stadje, prov. Navarre.

Lerines, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Nivelles.

Lerinische eil., 2 Fr. eil. in de Middell. zee, dep. Var, tegenover Cannes. Het voorn. is St. Marguérite, het andere St. Honorat (zie die art.).

Lerma, Spaan. stad, prov. Burgos, aan de Arlanza, met een prachtig slot, 6 kloosters en 3,000 inw. 2. Sard. vlek, hert. Piëmont, prov. Argui, aan de Genuesche grenzen en de Piotta, met 1000 inw. 3. N. Amer. stad in Mexico, intend. Lerma, in een koud en mistig klimaat gelegen, aan den ingang der met eeuwigdurende sneeuw bedekte vallei van Taluca en Metepec. De bevolking bestaat uit 250 familiën. 117. 7. L. 19. 16. N. B.

Lerna, kleine Grieksche zeehaven in het O. gedeelte van Morea, aan het uiteinde van de golf van Napoli; 2 m. Z. O. van Argos.

Lerneb, Afr. dorp in Algiers; 6 m. Z. van Tipsa.

Lernes, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Charleroi.

Lero of *Lirius*, Turk. eil. in den Archipel, aan de kust van Klein Azië, bergachtig, doch vruchtbaar in aloë, wijn, olie en vijgen, benevens in katoen en was. Ook heeft het vele schapen, zwijnen, en 2000 Grieksche inw. in de stad van dien naam. Het bisdom behoort onder den aartsbisschop van Rhodes.

Le-Roche-Beaucourt, Fr. stadje, dep. Dordogne, met 350 inw.

Leroax, Nederl. dorp, prov. en arr. Namen.

Lers, 2 Fr. riv., waarvan de eene ontspringt in het dep. Aude, onder het kanaal van Languedoc voortstroomt, en bij Toulouse in de Garonne valt. De andere ontspringt bij Montferrier, dep. Arriège, en valt bij Cintegabelle in de Arriège.

Lersel, Fr. riv., valt in de Garonne.

Lerwick, Schot. kerspel op 't Shetlandsche eil. Mainland, met 1950 inw. en stadje van 1000 inw., aan de groote Lerwick-haven of Brassay-sound. Zij is de verzamelplaats der Engelsche, Nederlandsche en Deensche haringbuizen.

Lesa, Sard. distr. en vlek in Piëmont, prov. Pallanza, aan het Lago Maggiore, met 600 inw.

Lesaga, Spaan. vlek, prov. Navarre, met 1600 inw.

Lesara, Rus. eil. bij Aland, in de Oostzee, aan de kust van Finland. 38. 5. L. 60. 18. N. B.

Lesart, zie Jehonville.

Lesbe, Egypt. dorp aan den mond des Nijls; 2 mijlen van Damiate, waar Savary de overblijfsels der oude stad van dien naam meende te zien; doch Valentia kon dezelve niet vinden. De Franschen hadden hier een fort aangelegd.

Les Biquers, zie Abukir.

Lesbos of *Mytilene*, Turk. sandschakat, alleen uit eil. in den Archipel bestaande, en wel van de Aziat.: Lesbos, Muskonisi en Tenedos; en van de Eur.: Tasso, Samothraki, Imbro, Lemnos, Agiostrati, Skyro, Skopelo, Skiatta, Pelagonisi. 2. Zie Mytilene.

Lesbury, Eng. dorp, gr. Northumberland, aan de Alne, met 500 inw.

Lescar, Fr. stadje, dep. Ned. Pyr., arr. Pau, aan de Gave, met 1850 inw., katoenfabr. en drukkerijen. 43. 20. Z. B.

Lescard, Eng. stadje, gr. Cornwallis, met 2000 inw., en fabr.

Lesch, zie Alessio.

Lesche, Nederl. riv., die in het Ardenner Woud ontspringt, en boven Dinant in de Maas valt.

LESCHENAULTS EIL., Austr. eil. aan de W. zijde van Nieuw Holland.

LESCHERES, Fr. D., dep. Op. Marne.

LESCHEROUX, Fr. vlek, dep. Aisne.

LESCHIMO, vlek op het eil. Corfu.

LESCHKIRCH of *Uj-Egyhaz Szek*, Zevenbergsche stoel in het land der Saksen, met 1 marktvlek en 11 dorpen, bergachtig, en door de Hartbach doorsneden. De voortbrengsels zijn: rundvee, zwijnen, geiten, schapen, honig, vlas, visch, enz. De hoofdstad van dien naam, aan de Hartbach, heeft jaarmarkten. 42. 8. L. 45. 52. N. B.

LESCHNE, Pruis. D., regdst. Oppeln.

LESCHNICZA, Turk. vlek, sandschakat Isvornik, aan de Drinne.

LESCHNITZ, Pruis. stadje, regdst. Oppeln, aan den Oder, met 800 inw. Op den nabijgelegenen 1622 voet hoogen Anna- of Chelmberg, is eene bedevaartplaats.

LESCOVACZ, Turk. stadje, prov. Bulgarië, aan de riv. Liperiza.

LESCAN, Fr. vlek, dep. Ned. Pyr.

LESCURE, Fr. stadje, dep. Tarn.

LESCZIN, Rus. vlek, gouv. Volhynië.

LESDAIN, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Doornik, met 510 inw.

LESDIGUIERES, Fr. D., dep. Op. Alpen.

LESE, dorp in Lippe-Detmold, ambt Brake.

LESER, Pruis. riv., regdst. Trier, die tegenover Veldenz in den Moezel valt.

LESGHIËRS, groot Aziat. volk, dat ten O. van den Kaukazus, tusschen den Koisu en Alasan, in de vlakten aan de Kaspische zee woont. Zij zijn, veel wilder, ruwer en twistgieriger, dan de andere Kaukazische bewoners, en tevens zeer dapper, door dat zij bijna geheel alleen van den roof leven, waardoor zij de schrik van al hunne naburen zijn. Hun opperhoofd is den Russen cijnsbaar, die echter hier weinig te zeggen hebben. Zij leven onderling in eene volkomene vrijheid en gelijkheid, zijn deels mahomedanen, en deels heidenen, hebben weinig beschaving, doch veel gastvrijheid. Handwerken bezitten zij nog niet, en veeteelt en landbouw kunnen naauwelijks aan de behoeften voldoen. De huishouding en de opvoeding der kinderen worden alleen door vrouwen waargenomen en bezorgd, welke ook dekens, lakens en mantels maken; terwijl den mannen niets dan rooven en oorlogen overblijft. Zij worden in zeer vele (volgens sommigen in 27) stammen verdeeld. Zie verder KLAPROTH.

LESGHIËRS (LAND DER), gedeeltelijk ook *Lesghistan* genoemd, ten O. van Kaukazië, gelegen; doch voorheen veel uitgebreider. Het is 40 mijlen lang, en van 5 tot 15 breed, bergachtig, wel van water voorzien, voor de veeteelt geschikt; en op sommige plaatsen ook wel voor den landbouw, doch weinig bebouwd. Er zijn goede bosschen en talrijke kudden schapen. Gedeeltelijk is het thans aan Rusland onderworpen, en tot de prov. Circassië getrokken.

LESGHISTAN, zie Lesghiërs (Land der).

LESHA, riv. in 't Rus. gouv. Wologda.

LESIGNAN, Fr. vlek, dep. Aude, aan de Joure, met 1410 inw.

LESINA, LEZINA, LESSINA, eil. in de Middell. zee, tot den Dalmatischen kreits Spalatro behoorende, met 8,800 inw., zeer schoon marmer, wol, honig, was, hazen, konijnen, zijde, koren, wijn, olijven, vele welriekende kruiden voor reukwater, sardellenvangst, enz. De hoofdpl. Lesina heeft 1130 inw., een kasteel en verscheidene scheepstimmerwerven. 5. Nap. stad, prov. Capitanata, aan het meer van dien naam.

LESINISCH GEBERGTE, Noord Ital. gebergte, aan den Po.

LESIO, Noorw. meer, stift Aggerhuus.

LESKAU, Boh. vlek, kreits Pilsen.

LESKEN, Rus. riv., gouv. Circassië.

LESKOFDSCHA of *Leskovacz*, Turk. stad, sandschakat Aladscha Hissar, aan de O. Morawa.

LESKOW, zie Leskau.

LESLY, Schot. D., gr. Fife; 1900 inw.

LESMAHAGOE, Schot. kerspel, gr. Lanark, met 4,400 inw., en een dorp van dien naam, aan de Nethan; 530 inw.

LESNAJA-REKA, Rus. Aziat. riv., gouv. Tobolsk, valt in de IJszee.

LESNEVES, Fr. stadje, dep. Finisterre, arr. Brest, met een zeehospitaal, 2030 inw. en korenhandel.

LESNIOW, Galic. vlek, kreits Zloczow.

LESNOI-WORONESCH, Rus. riv., gouv. Tambow.

LESPARRE, Fr. arr., dep. Garonne, dat op 34 V. M., in de kantons Lesparre, Pauillac, St. Laurent de Medoc, en St. Virien, 31,800 inw. bevat. De hoofdplaats Lesparre heeft 850 inw.

LESSAC, Fr. vlek, dep. Charente, aan de Vienne, met 1200 inw.

LESSAY, Fr. vlek, dep. Kanaal, aan den mond der Ay, met 1500 inw.

LESSE, dorp in Brunswijk Wolfenbuttel, kreits Saldern, aan de Sange, met 1020 inw. 2. Nederl. riv., welke in de prov. Luik ontspringt, bij Hansur-Lesse, eene streek onder den grond voortloopt, en de Hombe of 't Zwarte water, de Wimbe en Biron ont-

ontvangt, en in de Mous valt. 3. L. Zie Han-sur-Lesse.

LESSEN, Pruis. stadje, regdst. Mariënwerder; 1120 inw. 2. Zie Lessines.

LESSENICH, Pruis. D., regdst. Aken.

LESSEPS, Aziat. kaap aan de O. zijde der Mandschurei, in China. 39. 39. N. B. 159. 10. L.

LESSER-CAMBRAI, Schot. eil., gr. Bute.

LESSIMORE, zie Lismore.

LESSINA, zie Lesina.

LESSINES, Nederl. stad, prov. Henegouwen, aangenaam, aan den Dender gelegen, door bosschen omringd, die hier eenen aanzienlijken handel in hout veroorzaken, met een gasthuis, terwijl de 3,800 inw., run- en oliemolens, verwerijen, zoutraffinaderijen, brouwerijen, zeepziederijen en tigchelovens hebben. Langs den Dender is er veel handel in spijkers en steenkolen. 21. 28. L. 51. 41. N. B.

LESSIO, Spaan. vlek, prov. Biscaye.

LESSIVES, Nederl. dorp, prov. Namen, arr. Dinant.

LESSLIE, Schot. kerspel, gr. Aberdeen, met 400 inw. 2. Schot. kerspel, gr. Fife, met 1900 inw., en een stadje, op den top van eenen heuvel.

LESSNO, zie Dobruschka.

LESSÖE, Deensch eiland in het Kattegat, bij de kust van Jutland, stift Aalborg, met 1560 inw. 2. Noorw. vlek, stift Christiania, ambt Opland; 400 inw.

LESSUDDEN of *St. Boswell's*, Schot. dorp, gr. Roxburgh, met 500 inw.

LESTERNY, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, arr. Marche.

LESTOME, Eng. vlek, gr. Devon.

LES TROIS SALASSES, hoogste bergtop van 4,600 voet, op het Fr. eil. Bourbon, aan de O. kust van Afrika.

LESUCAR, kaap aan de W. kust van Nieuw Holland, bij de Zeehond's baai.

LESUM, Han. D., hert. Bremen; 1770 inw.

LESTWITHIEL, zie Lostwithiel.

LESTRES, Nederl. dorp, prov. en arr. Namen, met 1250 inw.

LESWALT, Schot. kerspel, gr. Wigton; 2 mijlen lang, met 1700 inw.

LESZNO, zie Lissa en Liesna.

LETALA, Rus. dorp, gouv. Finland.

LETANT, N. Amer. D., prov. Ohio.

LETASCHEWKA, Rus. D., gouv. Kaluga.

LETELF, Zweed. riv., naderhand Spante elf genoemd.

LETERHOUTEM, Nederl. D., prov. O. Vlaanderen, arr. Oudenaarden; 830 inw.

LETHA, staat op 't O. Ind. eil. Celebes.

LETHAM, 2 Schot. D, gr. Fife en Forfar.

LETHE, riv. in Holstein-Oldenburg.

LETHENDY, Schot. dorp, gr. Perth.

LETHNOT, Schot. dorp, gr. Forfar.

LETHRABURG of *Ledreborg*, Deen. gr. en slot, eil. Zeeland.

LETI, O. Ind. eil. der Molukken, bij het eil. Timor, vrij hoog, vol dalen en bergen, met goed water, eenen vruchtbaren grond, die rijst, boonen en moesgroenten oplevert, en kudden geiten, buffels en schapen voedt. De heidensche inw. zijn goedaardige Maleijers, waarvan eenigen tot het christendom bekeerd zijn. De Nederlanders hebben er een kantoor, voor de voortplanting van muskaatnoten en kruidnagelen. Het eil. staat onder 7 raja's of opperhoofden, die stammen besturen. 144. 20. L. 8½. N. B.

LETITSCHEW, Rus. kreits, gouv. Podolië, tusschen 44. 54. en 45. 37. L. en 49. 6. en 49. 37. N. B. gelegen, door de Bog en Woltschik bespoeld, met vele bosschen en eenen vruchtbaren grond. De hoofdpl. Letitschew heeft 1600 inw. 45. 24. L. 49. 23. N. B.

LETKA, Rus. riv., gouv. Wiatka.

LETMATE, zie Lettmathe.

LETSCHINI, het N. distr. van de Rus. prov. Mingrelië in Imirethi.

LETSCHKOM, zie Letschini.

LETSCHTHAL, Zwits. dal, aan de Lonza, kanton Wallis; 3 mijlen lang.

LETSINA, LEPSINA of *Lissina*, Turk. dorpje in Rumelië, met 200 inw.

LETTE, riv. in Frankrijk, dep. Aisne.

LETTELBERT, Nederl. dorp, prov. Groningen.

LETTELE, Nederl. D., prov. Overijssel.

LETTEN, Zie Lijfland.

LETTERE, Nap. stadje, prov. Principato Citra, op eenen berg, met 830 inw.

LETTERHOUTEM, zie Leterhoutem.

LETTERKENNY, Ier. stad, gr. Donegal.

LETTMATHE of *Letmate*, Pruis. D., regdst. Arnsberg, kreits Iserlohn.

LETTO MORTO, riv. in den Kerk. Staat, legatie Ancona, valt bij Fermo in de golf van Venitië.

LETTO-PALENO, Nap. dorp, prov. Abruzzo Citeriore.

LETUR, Spaan. vlek, prov. Murcia.

LETTONIA, Rus. distr., gouv. Lijfland.

LETTOWITZ, Oostenr. vlek in den Morav. kreits Brünn, aan de Zwitta, met 1520 inw. en fabr.

LEU (ST.), Fr. vlek, dep. Oise, met steengroeven. Nog 2 Fr. dorpen, dep. Seine en Marne en Pas-de-Calais. 3. Distr. en dorp van 't Fr. eil. Bourbon.

LEUBEN, zie Leoben.

LEUBNITZ, Saks. dorp, kreits Meissen.

LEUBSDORF, Saks. D., kr. Ertzgebergte.

LEUBUS, Pruis. marktvlek, regdst. Breslau, aan den Oder, met een nabij-

gelegen dorp van dien naam; 1070 inw.

LEUBUSCH, Pruis. D., regdst. Breslau.

LEUCA (CAPO DI), kaap in Napels, de N. punt der golf van Tarente, op een eil. 34. 6. L. 40. N. B.

LEUCADIA, LEUCAS, zie Santa Maura.

LEUCATE, Fr. dorp, dep. Aude, met 650 inw. 2. Fr. meer, dep. Op. Pyr. en Aude. 3. Zie Lucato.

LEUCHARS, Schot. kerspel, met 1700, en dorp met 600 inw., gr. Fife.

LEUCHTENBERG, Beij. hert. of heerl. van den hertog van Leuchtenberg en den vorst van Aichstädt, tusschen Neumarkt en Ruderburg, Ingolstadt en den Opper Donau- en Rezatkreits gelegen, en op 21½ V. M. 45,250 inw. bevattende. De voorn. bergen zijn de Arz- en Kesselberg, en de riv. de Altmühl, Salz en Achter Swarzach. Het heeft vele bosschen en een' buitengewoon vruchtbaren grond, die koren, spelt, peul- en boomvruchten, raapzaad, vlas, hop, enz. oplevert. De veeteelt is middelmatig. De bergen geven ijzer, marmer, lei, enz. Het is aan den schoonzoon des konings, voorm. onderkoning van Italië, tot een erfelijk eigendom gegeven, en brengt jaarlijks 250,000 gulden op. De hoofdstad is Aichstädt. 2. Beij. dorp, Regenkreits. 3. Zie Cahle.

LEUCK, in het Fr. *Bains de Lovéche*, dorp in 't Zwits. kanton Wallis, 4,406 voeten boven de zee, van alle kanten door hooge bergen omringd, met beroemde gezondheidsbronnen.

LEUDLANGE, Nederl. dorpje, gr. hert. Luxemburg, met 300 inw.

LEUENFORDE, zie Löwenförde.

LEUENBURG, zie Löwenberg.

LEUENHOLM of *Löwenholm*, Deen. gr. in Jutland, ambt Kallöe.

LEUCTRA, Griek. dorp in Beotië, nu Leftra of Lefca genaamd.

LEUGAST, Beij. vlek, Op. Mainkreits.

LEUGNIES, Nederl. dorpje, prov. Henegouwen, arr. Charleroi, met 250 inw.

LEUKA, LUKA of *Lockenhausen*, Hong. vlek, kom. Eisenburg, met 1100 inw., en fabr. van glas en papier.

LEUKERSDORF, Saks. dorpje, kreits Ertzgebergte, met linnenweverij.

LEUNA, Pruis. D., regdst. Merseburg.

LEUNEBURG, LÜNEBURG of *Eulenburg*, Pruis. vlek, regdst. Königsberg.

LEUNSCHEDE, zie Ludenscheid.

LEUPEGEN, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Oudenaarden; 870 inw.

LEUPOLDSDORF, Beij. D., Op. Mainkr.

LEUR, Nederl. dorp, prov. Gelderland, kwartier Nijmegen, Z. W. van Batenburg, met Sprundel 600 inw. tellende, en romeinsche oudheden bevattende.

LEUSCHEID, Pruis. dorp, regdst. Dusseldorp, aan de Sieg.

LEUSCHINO, Rus. D., gouv. Pleskow.

LEUSDEN, Nederl. D., prov. Utrecht, arr. Amersfoort, 1½ uur van Amersfoort. met de buurt Leusderbroek.

LEUSE of *Leuze*, Nederl. stad, prov. Henegouwen, arr. Doornik, met 4,400 inw. en linnenfabr. 21. 18. L. 50. 34. N. B.

LEUSEL, Hes. D., prov. Opper Hessen.

LEUSELSHEIM, Hes. D. in Rijn-Hessen.

LEUSSOW, D. in Mecklenburg-Schwerin, ambt Graben, met 1300 inw.

LEUTENBACH, Beij. D., Op. Mainkreits.

LEUTENBERG, ambt in Schwarzburg-Rudolstadt, met 't stadje Leutenberg, aan de Sorbitz, met 750 inw., fabr. en een kasteel. 2. Oostenr. stadje in Stiermarken, aan de Mur.

LEUTENGEWOLDE, Nederl. buurt, prov. en arr. Groningen.

LEUTERSDORF, Pruis. dorp, regdst. Coblenz, aan den Rijn. 2. Boh. stadje, kreits Leutmeritz.

LEUTERSHAUSEN, Beij. landg., Rezatkreits, op 4 V. M. 9,750 inw. tellende, met de hoofdplaats van dien naam, 900 inw. en fabr. 2. Bad. dorp, Neckarkreits, met 1050 inw. en wijnbouw.

LEUTERSHEIM, Bad. D., Kinzigkreits.

LEUTESPURG of *Lutispurg*, Zwits. dorp, kanton St. Gallen.

LEUTH, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Maastricht, met 650 inw.

LEUTHA, zie Leitha.

LEUTHEN, Pruis. heerl., regdst. Frankfort. 2. Pruis. dorp, regdst. Breslau, met 500 inw. 3. Noorw. kerspel, stift Aggerhus, kreits Neumarkt, met 250 inw. 4. Zie Gross-Leuthen.

LEUTKIRCH, Wurt. ambt, Donaukreits, op 8½ V. M. 19,000 inw. tellende, door den Iller, de Trach en Eschach bespoeld. 2. Hoofdpl. van genoemd ambt, aan de Eschnach, met 1800 inw. en fabr. 3. Bad. dorp, Zeekreits, met 1000 inw.

LEUTMANNSDORF, Pruis. dorp, regdst. Reichenbach, onder de stad Schweidnitz behoorende, met 2150 inw.

LEUTMERITZ of *Leitmeritz*, Boh. kreits in het N. O. en N. W. aan Saksen grenzende, en op 63 (LICHTENSTEIN heeft 68) V. M., 300,770 inw. bevattende. De grond is meestal bergachtig, met takken van het Ertzgebergte en der Sudeten bezet. Het geheele land is vol bazaltkegels, deels ruw, deels schilderachtig schoon, en met vruchtbare dalen en vlakten, het paradijs van Bohemen en de korenschuur van Saksen genoemd.

De

De voortbr. zijn: koren, vlas, hop, boomvruchten, wijn, edelsteenen, vooral granaten; steenkolen- en steengroeven; hout, goede veeteelt en vele fabr. 2. L. of *Litomierczicze*, hoofdst. van voorn. Boh. kreits, zetel eens bisschops, aan de Elbe, met muren en grachten, 1 prachtige hoofdkerk, 1 bisschoppelijk paleis, schoon raadhuis, theologisch seminarium en gymnasium, benevens 3,520 inw. 31. 47. L. 50. 32. N. B.

LEUTOMISCHL, zie Litomischl.

LEUTSCHAU, Hong. distr., kom. Zips, met Löcse of Lewocz, eene onregelmatig gebouwde stad, met 2 kerken en 4,450 inw., aanzienlijke meekrapteelt, brouwerijen, een gymnasium en klooster. 38. 7. L. 49. 1. N. B.

LEUTSCHETSCH, 7,940 voet hooge berg in Zevenbergen.

LEUVEN, Nederl. arr., prov. Z. Braband, hetwelk in de kantons Aarschot, Diest, Haecht, Glabeek, Grez, Léau, Leuven en Tienen of *Tirlemont*, 144,000 inw. bevat. 2. Nederl. stad, hoofdpl. van voorn. arr., aan de Dyle, den straatweg van Brussel op Luik en Aken, en aan het Leuvensche kanaal, dat de stad met den Rupel doet gemeenschap hebben; in de 14 eeuw eene der rijkste en voorn. koopsteden van Braband, met eenen muur omringd, die hier en daar nog met oude torens pronkt, en binnen welken de ruimte, voor ⅔, door muren en akkers wordt ingenomen. Zij heeft vele oude merkwaardige Gothische gebouwen, waarvan het stadhuis zeer bezienswaardig is. Men telt er 5 kerken, 5 nog bestaande vrouwenkloosters, 1 werkhuis voor behoeftigen, 1 invalidenhuis, 7 hospitalen en bagijnenhuizen, 1 hoogeschool, door Z. M. onze koning weder hersteld, die ten tijde van LIPSIUS de eenigste in de Nederlanden was, en toen wel 4000 studenten telde; 25,400 inw., die thans ook van 40 bierbrouwerijen bestaan, daar het Leuvensch bier, en bijzonder het *Kaniac* en *Pieterman* zeer beroemd is. Ook zijn er branderijen, fabr. van wollen stoffen, glasblazerijen, zoutkeeten, suikerraffinaderijen, potaschziederijen, pottenbakkerijen, stijfselfabr. en wijngaarden, benevens aanzienlijken handel in granen. 22. 21. L. 50. 53. N. B.

LEUW, zie Leeuw. 2. L. *St. Pierre* of *St. Pietersleeuw*, Nederl. dorp in Z. Braband, arr. Brussel, met 2900 inw.

LEUZBACH, Pruis. riv., prov. Silezië, valt bij Lebus in den Oder.

LEUZE, Nederl. D., prov. Namen, arr. Namen, met 600 inw. 3. Zie Leusen.

LEVA, zie Lewenz.

LEVAL CHAUDEVILLE, Nederl. dorpje, prov. Henegouwen, arr. Charleroi.

LEVAL EN DRAHEGNIES, Nederl. gemeente, prov. Henegouwen, arr. Charleroi, met 870 inw.

LEVANGER, Noorw. D., stift Drontheim.

LEVANGHE, klein eil. in de golf van Venetië, aan de kust van Istrië. 31. 38. L. 45. 1. N. B.

LEVANO, Sard. vlek, hert. Genua.

LEVANSO, klein eil. in de Middell. zee, bij de W. kust van Sicilië, met veel koren, boomvruchten, veeteelt en 4,500 inw. Het is met wachttorens omringd. 30. 10. L. 38. 5. N. B.

LEVANT (ISLE DU), Fr. eil. in de Middell. zee, dep. Var. 2. Naam in meer of mindere uitgebreidheid, aan de landen, die aan de Middell. zee gelegen zijn, gegeven. De Italianen verstaan hierdoor al de landen, ten O. van de golf van Venetië, in en aan den Archipel; en aan de Middell. zee, van Dalmatië tot aan den Eufraat in Azië, en den Nijl in Egypte. De Franschen verstaan hierdoor Italië en N. Afrika. De Nederlanders en Engelschen, alle Eur., Aziat. en Afr. landen in het O. gedeelte der Middell. zee. De voorn. havens, *Scale* of *Echelles* genoemd, zijn hier: Konstantinopel, Adrianopel, Salonica, Smirna, Scandrona of Alexandrette, Aleppo, Alexandrië, enz.

LEVANTADOS, W. Ind. eil. bij de kust van St. Domingo, aan den ingang der groote baai van Samana.

LEVANTINA, zie Liviner dal.

LEVANZO, zie Levano.

LEVART, Hong. dorp, kom. Gömör.

LEVAT, Rus. riv., valt in 't meer Ilmen.

LEVELINGEN, Nederl. dorp, prov. en arr. Luxemburg.

LEVEN, Schot. dorp, gr. Fife, aan den mond der riv. Leven, die hier eene haven voor kleine schepen vormt, met 1130 inw. en linnenfabr. 2. L. *Leven-loch*, Schot meer, gr. Kinross; 4 m. in omtrek, met 4 eil., waarvan het gr. St. Serf's heet. Het kasteel van Loch-Leven staat op een ander eil. 3. Schot. riv., gr. Fife, die uit het O. gedeelte van Loch Leven te voorschijn komt, en bij de stad Leven in zee valt. 4. Schot. riv., gr. Dumbarton, die bij Balloch in Loch Lomond ontspringt, en bij Dumbarton in de Clyde valt. 5. Inham der zee bij Loch Linnhe, zie Linnhe. 6. Eng. dorp, gr. York, met 620 inw. 7. Eng. riv., gr. Lancaster. 8. *Black* en *White*, L., twee kleine Eng., riv. gr. Cumberland, die, na zich vereenigd te hebben,

ben, in de Kidsop vallen. 9. L. of *Leven Seat*, 1200 voet hooge berg in 't Schot. gr. Lanark. 10. Zie Levin.

LEVENANT, Eng. riv. in Wallis.

LEVENNY, 2. Eng. riv. in Wallis, gr. Caernarvon en Denbigh.

LEVENS, Eng. vlek, gr. Westmoreland.

LEVENSHULME, Eng. dorp, gr. Lancaster, met 680 inw.

LEVENTIN, Pruis. meer, prov. O. Pruisen, bij Lötzen, dat door een klein kanaal, met het Angerburger meer, en door eene riv., met de meren Waisak, en Kisan gemeenschap heeft.

LEVENTINER of *Liviner dal*, Zwits. dal, kanton Tessin, langs de Tessin, 9 à 10 mijlen lang, maar ½ breed, met vele bijdalen, door hooge bergen omringd. Door hetzelve loopt de weg over den St. Gothard. De inw. bestaan meestal van de veeteelt, kaasmakerij, doorvoer en het maken van linnen.

LEVENZO, een der Ægathische eil., tot Sicilië behoorende.

LEVER, een der vijf Noorw. eil., ten W. van Broad sound. 2. Drie Eng. dorpen, gr. Lancaster, met de bijnamen *Darcy*, *Greát* en *Little*, te zamen 3000 inw. tellende.

LEVERANO, Nap. dorp in Terra d' Otranto, met eene haven.

LEVEREN, Pruis. dorp, regdst. Aken.

LEVERETT, N. Amer. dorp, prov. Massachusetts, gr. Franklin; 770 inw.

LEVERN, Pruis. dorp, regdst. Minden, kreits Nahden, met 640 inw.

LEVERPOOL, zie Liverpool.

LEVERTON (NOORD en ZUID), twee Eng. kerspelen, gr. Nottingham.

LEVES, Fr. vlek, dep. Eure en Loire, arr. Chartres, met 1400 inw.

LEVET, Fr. dorp, dep. Cher.

LEVEZAN, bergketen in 't Fr. dep. Aveiron, tusschen de Aveiron en Tarn.

LEVI, N. Amer. landpunt in de St. Laurens riv., over Quebec. 2. Fr. kaap, ten N.O. van de baai van Cherbourg.

LEVICO, Oostenr. vlek en meer in Tyrol, kreits Trient, met wijnteelt.

LEVIERS, Fr. stadje, dep. Doubs.

LE VIEUX CAP, kaap op het eil. St. Domingo. 307. 38. L. 19. 40. N. B.

LEVIGNAC, Fr. dorp, dep. Op. Garonne, aan de Save, met 670 inw. 2. Fr. dorp, dep. Lot en Garonne. 3. Twee Fr. dorpen, dep. Aveiron.

LEVIGLIANI, Tosc. D., distr. Pietra Santa, met koper- en marmergroeven.

LEVIN, LEWIN of *Leven*, dorp in Mecklenburg-Schwerin, ambt Dargun.

LEVINERTHAL, zie Leventiner dal.

LEVITA, Turk. eil. bij Rhodes.

LEVIZANO, Ital. dorp in 't hert. Modena, met 2200 inw.

LEVOLA, zie Evola.

LEVORA, een der W. Ind. Grenadinen.

LEVORANO, zie Leverano.

LEVKOPOL, zie Lewkopol.

LEVRARA en CIUTIM, twee bij elkander gelegene eil. in de golf van Venetië.

LEVREROL, Illyr. eil. bij Cherso.

LEVROUX, Fr. stadje, dep. Indre, arr. Châteauroux, met 2800 inw.

LEVSINA, Turk. dorp, eil. Negropont.

LEWANICK, Eng. D. in Cornwallis.

LEWARDISCHE EIL. (GOUV. DER), Eng. gouv. in W. Indië, uit de kleine Antilles: Antigua, St. Kitts, Nevis, Monserrat, Virgin-Gorda, Tortola, en Anegada bestaande, en op 21⅗ V. M., 104,540 inw. bevattende.

LEWAT, zie Levat.

LEWE (N.), Eng. dorp, gr. Devon.

LEWECK, zie Camboje.

LEWENSTEDT, dorp in Brunswijk, distr. Wolfenbuttel, aan de Schalke.

LEWENZ, LEVA of *Lewicze*, Hong. distr. en vlek, kom. Bars, met 2 kerken, 1 gymnasium en fabr.

LEWES, Eng. distr. in 't gr. Sussex, met het vlek Lewis, aan de Ouse, met 2 voorsteden, 6 kerken, genootschap voor den landbouw, 3,550 inw., ijzer- en geschutgieterij en houthandel.

LEWICZE, zie Lewenz.

LEWIN, Pruis. stadje, regdst. Reichenbach, met 950 inw., en fabr. 2. L. of *Lewien*, Boh. vlek, kreits Leutmeritz. 3. Zie Levin.

LEWIS, N. Amer. riv., die in het Rotsgebergte ontspringt, en in de IJszee uitloopt. 2. N. Amer. baai in Labrador, waarin 2 riv. uitloopen. 3. Een der N. Schot. Hebriden, gr. Ross, tusschen 10. en 10. 54. L. en 57. 54. en 58. 28. N. B., en op 37⅗ V. M., 11,734 inw. bevattende, die zeer armoedig en buitengewoon lui zijn. Hunne voorn. bezigheid is de visscherij, waarbij zij eenigen landbouw beoefenen, aanzienlijke veeteelt hebben, en jagt op zeevogels maken. Wol en vee zijn de voornaamste art. van uitvoer. Het eil. zelf heeft eene langwerpige gedaante, is in het midden zeer bergachtig, vol heiden, moerassen en meren, en aan de kusten vol inhammen. De voorn. golven zijn: Loch Refort, Loch Carlow, of Carloway, Loch Stornaway, Loch Tua, en East Tarbet met het eil. Glass. De voorn. kapen zijn: Point of Oreby, Gollonhead, Talsto en Hempanhead. De voortbr. zijn: garst, haver, aardappelen, kleine paarden, rundvee, schapen,

pen, geiten, visch, bijzonder haring en kabeljaauw; eenige delfstoffen, doch geene boomen. 4. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Nieuw York, ten N. van 't gr. Oneida, door de Black riv. doorsneden, met 6,450 inw. 5. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Kentucky, met 2360 inw. 6. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Virginië. 7. N. Amer. vlek, prov. Nieuw York, gr. Essex, met 550 inw. 8. N. Amer. vlek, prov. Ohio, gr. Brown, met 900 inw. 9. *St.* L., N. Amer. riv. in Canada, valt in 't Boven meer. 10. *St.* L., N. Amer. riv. in Labrador, valt in den Atl. Oceaan, op 322. 6. L. 52. 30. N. B. 11. L. *Creek*, riv. der N. Amer. Rep., prov. Kentucky, valt in de Sandy riv. 12. L. *Creek*, riv. der N. Amer. Rep., valt in het meer Champlain. 13. L. *Rivier*, N. Amer. riv. valt in de Columbia, op 46. 15. N. B.

LEWISBURG, N. Amer. stadje, prov. Pennsylvanië, gr. Northumberland, met 500 inw. 2. N. Amer. stadje, prov. Virginië, aan de Greenbriar. 38. 8. N. B.

LEWISHAM, Eng. dorp, gr. Kent, met 6,625 inw. en fraaije landhuizen.

LEWISSI, zie Makri.

LEWISTOWN, stad der N. Amer. Rep., prov. Delaware, gr. Sussex, aan de Lewis kreek. 2. N. Amer. stadje, prov. Pennsylvanië, gr. Mifflin, met 500 inw. 3. N. Amer. dorp, prov. Nieuw York, gr. Niagara.

LEWKEH, Turk. stad in Natolië.

LEWKOPOL, zie Eski- Krim.

LEWOCZ, zie Leutschau.

LEXA, Zweed. riv. in Nordland's län.

LEXAWASSIN, N. Amer. riv. in Pennsylvanië, valt in de Delaware.

LEXDEN, Eng. dorp, gr. Essex.

LEXEN of *Lisznice*, Morav. dorpje, kreits Olmutz, met 360 inw.

LEXINGTON, gr. der N. Amer. Rep., prov. Z. Carolina, distr. Orangeburgh, met 6,950 inw. 2. Stad der N. Amer. Rep., prov. Kentucky, hoofdpl. van het gr. Fayette, aan de N. zijde van Town Fork, sedert de laatste 20 jaren, zeer in bloei toegenomen, met onderscheidene kerken, eene hal, bank van leening, algemeene bibliotheek en 7000 inw., die looijerijen, brouwerijen, branderijen, touwbanen en fabr. van wol, katoen, fijn linnen en tafelgoed, papiermolens en uitgebreiden handel hebben. 292. 36. L. 38. 16. N. B. 3. N. Amer. stadje, prov. Massachusetts, gr. Middlesex, met 950 inw. 4. L. of *Great Falls*, N. Amer. stadje, prov. Georgië, gr. Oglethorpe, met 250 inw. 5. N. Amer. hoofdstad van 't gr. Rockbridge, prov. Virginië, met 't collegie van Washington en eene akademie. 6. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Nieuw York, gr. Greene. 7. N. Amer. vlek, prov. Ohio, gr. Preble. 8. *Nieuw* L., stadje der N. Amer. Rep., prov. Indiana.

LEXOURI, stad op het Jonische eil. Cefalonia, met 4000 inw.

LEXVIG, Noorw. D., stift Drontheim.

LEYARI, Aziat. stad in Beludschistan, prov. Lus, met 1800 huizen, tapijtfabr. en aanzienlijken handel.

LEYBOURN LUND, Eng. D., gr. York.

LEIJDEN, Nederl. distr., prov. Holland, Z. gedeelte, het N. gedeelte van Rijnland bevattende. Het telt in de 3 kantons Leijden, Noordwijk en Woubrugge, slechts ééne stad, maar vele dorpen en 54,170 inw. 2. Hoofdstad van voorn. Nederl. distr., de grootste stad van Z. Holland, door den Ouden Rijn, de Does, de Vliet, de Mare en de Zijl doorsneden, en door een aantal heerlijke buitenplaatsen, tuinen en uitmuntende weilanden omringd. Zij heeft 8 poorten, onderscheidene fraaije, breede straten, waaronder de Breedestraat, het Noordëinde, de Hoogewoerd en de Haarlemmer straat uitmunten; — groote pleinen, waarvan de ruïne, aan beide zijden van het Rapenburg, door het springen van een kruidschip in 1807, op de puinhoopen van een aanzienlijk deel der stad gevormd, het ruimste en grootste in ons vaderland, deels tot eene wandelplaats, deels tot een exercitieveld ingerigt is; het St. Pieters kerkplein, de vischmarkt, enz. Onder de gebouwen vindt men 5 hervormde kerken, waarvan de St. Pieterskerk de praalgraven van VAN DER DOES, der laatste abdis VAN LEEUWENHORST, van HOLMAN, R. SNELLIUS, VAN ROIJEN, BONT, ERPENIUS, WILLEBRORDUS SNELLIUS, VAN DEN KERKHOVEN, COCCEJUS en andere hoogleeraren; van BOEKENBERG, HERMANUS BOERHAVE, de beide MEERMANS, CAMPER, LUZAC, nu ook van SCALIGER en CLUSIUS, en weldra die van professor BRUGMANS bevat; terwijl in de Hooglandsche kerk de graven van den beroemden PIETER ADRIAANSZOON VAN DER WERF, van JUSTINUS VAN NASSAU, VAN SALMS, VAN DER MEER, professor PESTEL, enz. te vinden zijn; zijnde de Lootskerk alsnog eene loots, en de Lieve Vrouwekerk afgebroken; terwijl de Engelsche en Hoogduitsche kerken vernietigd zijn. Verder vindt men hier nog eene luthersche, eene doopsgezinde, eene remonstrantsche, en

en 7 roomsche kerken, waarvan de Lodewijks kerk, bij de ruïne (voorheen de saaihal), bijzonder fraai is, en met een' toren en uurwerk pronkt; alsmede eene jesuitenkerk, thans voor het garnizoen gebruikt wordende, en eene synagoge. Verder vele liefdadige gestichten, als: het heilige geest-, armen-, burger- of hervormd weeshuis, nu met het houhuis vereenigd; het luthersche weeshuis, en het na de ramp zeer verfraaide roomsche weeshuis (het walen weeshuis is thans in een bijzonder burgerhuis veranderd). Van de drie gasthuizen is het Catharina gasthuis, naderhand eene kazerne geweest, en thans deels tot eene katoenspinnerij, den arrondissements ijk, en apotheek ingerigt; terwijl in het Cecilia gasthuis, eene stads ziekenzaal of *collegium practicum* gevonden wordt, en het Elizabet's gasthuis, deels tot eene armenschool, deels tot een collegie in de heel- en verloskunde ingerigt, en deels aan bijzondere personen verhuurd is. Verder het huiszittenhuis, een gedeelte van het voorm. St. Barbara gasthuis uitmakende, waar uitdeelingen aan behoeftigen geschieden, en dat de algemeene korenzolders en bakkerij bevat; het oude houhuis naderhand oude mannen- en vrouwenhuis, thans tot een uitmuntend invalidenhuis ingerigt. Nog is er een oud mannen- en vrouwenhuis, en meer dan 30 hofjes, waaronder het Jerusalem's, Sion's en Heerenhofje de oudste zijn; dat van St. Anna, aalmoezeniershuis, eenige oudheden bevattende, en dat van MEERMAN, hetwelk het grootste en fraaiste is. Het pesthuis, naderhand 's rijks hospitaal, wordt thans tot eene correctioneele gevangenis ingerigt. Onder de wereldlijke gebouwen, noemen wij het fraaije stadhuis, met eenen toren, een klokkenspel en uitmuntende schilderijen, vooral het laatste oordeel van JAN VAN LEIJDEN; SCIPIO in den brand van Carthago, van JAN LAURENTZ, alsmede van VAN DER WERF van VAN BREE, en vele oudheden, en na het afbreken van den doelen, vele portraiten der officieren, die in 1813, door Z. M. den koning, met die der stadhouders vermeerderd zijn; het gemeenlandshuis van Rijnland, Gravenstein of het spinhuis, de onderscheidene hallen, de fraaije waag en het boterhuis, boven hetwelk het collegie voor de vroedvrouwen wordt gehouden, eenen fraaijen schouwburg, die mede tot het doen van voorlezingen en het geven van danspartijen wordt gebruikt. Vooral noemen wij de hoogeschool, in 1574, ter belooning der dapperheid van de burgers, gesticht, in 1581 verplaatst, en vooral in onze dagen, zeer vergroot. Bij dezelve is het rijk's museüm van natuurlijke historie, dat ook het kabinet van Z. D. H., den prins van Oranje en Nassau, en dat van den heer TEMMINCK, enz. bevat, en jaarlijks vermeerderd wordt, terwijl uit de dubbelden de overige akademiën worden voorzien:— een kabinet van natuurkundige instrumenten, welke in een bijzonder lokaal zullen gebragt worden; een kabinet van oudheden en pleisterbeelden, mede de grootste bibliotheek, in 1821 zeer uitgebreid, waarin vele belangrijke, vooral Arabische handschriften en alle werken van eenige waarde gevonden worden, en die dagelijks, behalve op zon- feest- en woensdagen, voor ieder open is. Rondom dezelve is het kabinet van de ontleedkunde, de verzamelingen van RAU, ALBINIUS, VAN DOEVEREN, BRUGMANS, BON, enz. bevattende, met de noodige lokalen tot ontleedkundige preparaten. Een *Nosocomium* of ziekenhuis, in het voorm. Walen-weeshuis; eenen plantentuin, vooral in het jaar 1817, naar het plan van prof. BRUGMANS, aanmerkelijk vergroot; eenen tuin voor de landhuishoudkunde, eene sterrenwacht, sedert weinige jaren geheel nieuw opgebouwd, met eene meridiaan-kamer, waarin de meridiaan, ter lengte van wel 20 voeten getrokken, en met de noodige instrumenten, ter waarneming van den doorgang der hemellichten, voorzien is. Verder zijn er drie vertrekken boven elkander, tot het doen van sterrekundige waarnemingen ingerigt, en met voortreffelijke instrumenten voorzien; terwijl er nu, boven op de akademie, een vertrek wordt gemaakt, ter plaatsing van eene groote, voortreffelijke teleskoop, lang 14 voet, wijd 24 duimen Rijnl., en meer dan 1200 maal vergrootende, welk kunststuk door de Nederlandsche liefhebbers der sterrekunde ARJEN ROELOFS en SIEDS RIENSK in Vriesland, vervaardigd, en door Z. M. den koning aan de hoogeschool geschonken is. Aan deze hoogeschool wordt thans door 23 gewone, 2 buitengewone prof., en 4 lectoren onderwijs gegeven, terwijl zij gewoonlijk door 350 à 400 studenten wordt bezocht. Verder vindt men in deze stad eene latijnsche school, twee welingerigte armenscholen, eene inrigting tot aankweeking van onderwijzers, vele goede inrigtingen tot lager onderwijs, en eene tot onderwijs voor de zonen der leden van het genootschap, ter beoefening van wis-

en teekenkunde. Niettegenstaande het afbreken van de zaal van het genootschap: *Kunst wordt door arbeid verkregen*, en het mede verkoopen van het bekende *Pan Poëticum Batavum*, zijn er echter nog verscheidene nuttige genootschappen ter bevordering van kunsten en wetenschappen, waaronder vooral de maatschappij van vaderlandsche letterkunde, eene afdeeling der Holl. maatschappij van fraaije kunsten en wetenschappen, een genootschap, onder de spreuk: *Mathesis Scientiarum genitrix*; een voor de natuurkunde, eene teeken-akademie, een zoogenoemd museüm, waar, tegen eene redelijke jaarlijksche bijdrage, de voorn. tijdschriften kunnen gelezen worden; bijbel- en zendelings-genootschap, enz. en omtrent 30,000 inw., welker fabr. in laken, wollen dekens en andere wollen stoffen zeer vervallen zijn, en die nu nog in eenige der genoemde fabr., deels door machines aan den gang gehouden, alsmede in de Vellenploterij (eene zoutkeet), een tamelijk bestaan vinden; terwijl de handel in boter en kaas, alsmede de gedurige gemeenschap met de steden Haarlem, 's Hage, Delft en Utrecht, zoo als ook het invalidenhuis, voordeel geeft. Onder de voorn. mannen hier geboren, behooren: WILLEM II, graaf van Holland, Roomsch koning; graaf FLORIS V., verscheidene VAN LEIJDEN'S, G. ALEWIJN, VAN DER DOES, N. VAN LEEUWEN, ADRIAAN MATHENES, PETRI, GERARDUS, W. CODDEUS, R. BONT, WILLEBRORDUS SNELLIUS, N. HEINSIUS, P. MUSSCHENBROEK, benevens de kunstenaars ENGELBRECHTS, KONST, VAN VEEN, DOUW, VAN MIERIS, met zijne zonen en kleinzonen, en anderen. 22. 9. L. 52. 9. N. B. 3. Klein eil. in de Ind. zee, bij de kust van Java, en in het gezigt van Batavia. 4. Vlek der N. Amer. Rep., prov. Massachusetts, met 1000 inw. 5. Vlek der N. Amer. Rep,, prov. Nieuw York, gr. Lewis, met 800 inw. 6. Eil. bij de N. W. kust van Ceylon, aan 't opperhoofd van Jafnapatam onderworpen.

LEIJDENBORN, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, arr. Dietkirch.

LEIJDERSDORP, fraai Nederl. dorp in Z. Holland, distr. Leijden, bij de riv. de Does, met eene schoone kerk, wees- en armenhuis, en 1050 inw.

LEIJDSCHE, zie Haarlemmer meer.

LEIJDSCHENDAM, Nederl. dorp in Z. Holland, distr. 's Gravenhage, tusschen deze stad, Leijden en Delft, met eene fraaije koepelkerk, vele schoone huizen en 600 inw., die vooral van den drukken doortogt van en naar de genoemde steden bestaan.

LEIJDSCHE SCHOUW, Nederl. buurt in Z. Holland, distr. Leijden, onder Zoeterwoude behoorende.

LEYE, zie Lys.

LEYEN of *zur Leyen*, Pruis. slot en heerl., regdst. Coblenz, stamhuis van de graven van der Leijen en Geroidseck 2. Gr. in Moravië, met de hoofdplaats Seelbach.

LEYHAYA, O. Ind. riv. in Nepaul.

LEYHGESTERN, Hes. dorp, prov. Op. Hessen, met 760 inw.

LEYLAND, Eng. vlek, gr. Lancaster, met 2650 inw.

LEYMUIDEN, Nederl. dorp in N. Holland, kwartier Amsterdam, in 1727, met Vriezekoop, door de regering van Amsterdam voor 43,000 guldens gekocht. Het ligt aan de Drecht, en heeft veel doortogt op Leijden, den Haag en Delft.

LEYPODAH, Ind. stad in 't rijk Birma.

LEYPUHNEN, Pool. stadje, waiw. Augustowo, met 250 inw.

LEYRAC, zie Layrac.

LEYRE, zie Lere,

LEYRENNE, riv. in 't Fr. dep. Creuse.

LEYRIA, Port. stad in Estremadura, met eenen bisschops zetel; 3500 inw.

LEYS (LOCH), Schot. meer, gr. Kincardine, omtrent 1 mijl in den omtrek.

LEYSA, Spaan. vlek, prov. Navarre.

LEYSELE, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Veurne, met 1750 inw.

LEYSTADT, Saks. dorp, gr. Isenburg.

LEYTA of *Leyte*, een der Z. Philippijnsche of Bissayër eil., door eensmal kanaal van St. Juanico van Samar en door den Basi van Surigao van Magindanao gescheiden, tusschen 141. 40. en 142. 45. L. 9. 5. en 11. 2. N. B. 19 mijlen lang, $7\frac{1}{2}$ mijl breed, en 479 V. M. groot. Het heeft eene zuivere, gezonde lucht, is bergachtig, met eiken bosschen, in het midden, wel bewaterd, vooral door de riv. Vinca en Dapdap. De vruchtbare grond brengt voort: ebbenhout, was, timmerhout, rijst, maïs, kokosnoten en moesgroenten. Ook vindt men er goede paarden, rundvee, herten en veel vogelnestjes. Dit eil. is het meeste van allen aan de invallen der zeeroovers van Magindanao blootgesteld. De inw. zijn Bissayërs, vredelievend, herbergzaam, en veelal mahomedaansch. De inw. der W. kust, die den Spanjaarden onderworpen is, zijn Christenen, wonen in geregelde dorpen bij elkander, waar zij landbouw, veeteelt en visscherij hebben, en katoenen stoffen en touwwerk ver-

vaar-

vaardigen. Op de N. kust vindt men een distr., dat 68,400 inw. bevat 2. Plaats op de N. kust van voorn. eil., aan eene baai gelegen, met eene reede en handel. 144. 2. L. 11. 20. N. B.

LEYTE, zie Leyta.

LEYTIMOR, zie Amboina.

LEYTHA, zie Leitha.

LEYTRON, Zwits. dorp, kant. Wallis, bij de Rhone.

LEZ, Fr. riv., dep. Hérault, valt in het meer Maquelon. 2. Fr. riv., dep. Drome en Vaucluse, valt in de Rhône.

LEZA, Spaan. riv., prov. Soria.

LEZAI, Fr. vlek, dep. Deux Sèvres, aan de Dive, met 1700 inw.

LEZAMA, Spaan. vlek, prov. Alava.

LEZANDRIEUX, Fr. stadje, dep. Noordkusten, arr. Lannion, aan de Trieux, met 1900 inw.

LEZANT, Eng. dorp in Cornwallis.

LEZARD, zie Lizard.

LEZARDRIEUX, zie Lezandrieux.

LEZAT, Fr. stadje, dep. Arriège, aan de Lèze, met 2,530 inw.

LEZAYSK, Galicisch stadje, kreits Rzeszow, aan de San.

LEZE, zie Lez.

LEZERT, Fr. riv., dep. Aveiron.

LEZIGNAN, Fr. dorp, dep. Aude.

LEZOUX, Fr. stadje, dep. Puy de Dôme, arr. Thiers, met 3300 inw.

LEZUZA, Spaan. dorp, prov. la Manche.

LGOW, Rus. kreits, gouv. Kursk, tusschen 52. 50. en 53. 30. L. en 51. 10. en 51. 50. N. B., ten W. aan Tschernigow grenzende, en 27,500 weerbare manschappen bevattende. De grond is bergachtig, met weinig houtgewas, maar zeer goed bouwland, sterken hennepbouw en veeteelt. De riv. zijn de Sem, de Swape, en nog 34 andere. 2. Hoofdst. van voorn. Rus. kreits, aan de Sem, met 900 inw. 53. 47. L. 51. 43. N. B.

LHANBRYD of *St. Andrews Lhanbryd*, Schot. kerspel, gr. Elgin; 900 inw.

LHENAIR, O. Ind. stad, prov. Berar.

LHIRI, Aziat. distr. in Beludschistan, prov. Kutch Gundawa, waarin de stad Lhiri, met 1000 huizen.

LHISPOTEY, Fr. stadje, dep. Landes, arr. Mont-de-Marsan, met 1950 inw.

LHOTENSE, distr. in 't rijk van den Bogdo-Lama, in Thibet.

LHOTICZ, Boh. dorp, kreits Budweis.

LHOTKA, Boh. dorp, kreits Pilsen.

LI, W. Perz. eil., prov. Fars, distr. Laristan, in de nabijheid van Keis, onbewoond. 2. L. of *Lee*, Aziat. riv. in Thibet.

LIABAND, kleine prov. van Afghanistan.

LIACHOWITZO, Rus. vlek, gouv. Minsk.

LIADI, Rus. stadje, gouv. Mohilew. 2. Rus. dorp, gouv. Smolensko.

LIADO, riv. in 't Rus. gouv. Podolië.

LIAGLIA, Turk. D. op 't eil. Cyprus.

LIAHKI, Rus. dorp, gouv. Wladimir.

LIAIKOFFS, 2 Rus. eil. in de Oostzee, ten N. van kaap Svatoi.

LIAKOWA, Rus. stadje, gouv. Volhynië, met 1950 inw.

LIAKURA, voorheen *Parnassus*, hooge, en, gedurende een groot gedeelte des jaars, met sneeuw bedekte berg in de Turk. prov. Rumelië, sandschakat Egribos, met eene dubbelde kruin.

LIALI, Rus. riv., gouv. Perm.

LIALSA, tak der Rus. Aziat. riv. Ob.

LIALZE, riv. in 't Rus. gouv. Wologda.

LIAMONE, riv. van 't eil. Corsika, ontspringt in het meer Oreno, en valt in de golf van Sagona.

LIAMPO, NING-PO-FU, Chin. haven en stad, prov. Tschekiang, met zijdeweverijen. 137. 58. L. 29. 58. N. B.

LIAN, dorp op 't Philip. eil. Manille.

LIANCOURT, Fr. dorp, dep. Oise.

LIANGTSCHUËN, Chin. stad in Korea.

LIANHUA, Chin. eil., gouv. Mukden.

LIANKIANG, Chin. riv., prov. Kiangsi.

LIANNE, Fr. riv., dep. Pas-de-Calais.

LIANT, kaap van Achter Indië, in het rijk Anam.

LIAR, Aziat. meer in Thibet.

LIAS, 4 Fr. dorpen, dep. Ardèche, 2 Gers, en Op. Pyreneën.

LIASSA, een der Aziat. Mergui eil., bij 't Birmanisch rijk. 2. Plaats op 't schiereil. Malacca, aan eene kleine zeeboezem.

LIASSOMERSKOI, Rus. eil. in den mond der riv. Dwina.

LIAUCOUS, Fr. dorp, dep. Aveiron.

LIAUZUN, Fr. dorp, dep. Lot.

LIBAN, Boh. vlek, kreits Biczow.

LIBANCABAYAN, dorp op 't Philip. eil. Samar.

LIBANON, Turk. Aziat. gebergte in Syrië, pachalik Damascus, waarschijnlijk een tak van den Taurus, dat slechts door kleine hoogten, met de Almadagh te zamen hangt. Het loopt door geheel Soristan, van het N. naar het Z. en sluit in de woestijn aan de bergen van Arabistan. Ten Z. van Latakkia verheft het zich tot eene hoogte van 8,000 voeten, schoon de sneeuw er niet op blijft liggen. Uit deze hoogte komen verscheidene takken voort, die de vlakten van Soristan beslaan. Het middel gebergte bestaat uit twee ketenen, die $7\frac{1}{2}$ mijl lang, maar ongelijk van breedte zijn,

zijn, bijna evenwijdig van elkander voortloopen, en door een zeer vruchtbaar dal van een gescheiden worden. Eene dezer hoofdketenen loopt langs de Middell. zee, van Parables en de Roode zee tot aan Damascus, onder 35 graden, en wordt Libanon genoemd. Derzelver hoogste toppen zijn de Akker en Libanon. De tweede hoofdketen begint bij Sayda, strekt zich tot aan de woestijn, beneden Damascus uit, en wordt Anti-Libanon of Dschebel-el-Chaik genoemd. Deze beide hoofdketenen, in het midden van den grooten Libanon, bevatten, behalve onderscheidene bergtakken, het vruchtbaarste gedeelte van Soristan, welks dalen uitmuntend bebouwd en bewoond zijn. Deszelfs wateren stroomen in den Eufraat, en Kowack, in de meren Kindrin, Attakia en in de Middell. zee, terwijl die van den Anti-Libanon in de Asi en het meer Arden vallen. De geheele keten bestaat uit harden, bijna marmerachtigen zandsteen. Van den Anti-Libanon loopt eene lange keten naar de Doode zee, en vereënigt zich met het Arabisch gebergte; doch van den Libanon komt een andere bergrug, ten W. van Salyma, en stoot aan den Arabischen Dschebel-el-Schech. 2. Broedergemeente der N. Amer. Rep., prov. Pennsylvanië, gr. Dauphin, met 2000 inw.

LIBANOVA, voorheen *Stagira*, Turk. stad, prov. Macedonië.

LIBANUS, zie Libanon.

LIBAU, Rus. riv., gouv. Koerland. 2. Rus. koopstad en zeehaven, gouv. Koerland, aan den mond der Libau in eene golf der Oostzee, met 4 kerken, 1 hospitaal, 1 weeshuis en 4,950 inw. De uitvoer bestaat in: leder, vlas, hennep, lijnzaad, boter, was, honig, talk en tabak. Er is een uitmuntend zeebad. 56. 32. N. B. 38. 35. 15. L.

LIBAWA, zie Libau.

LIBBESDORF, dorp in Anhalt-Dessau.

LIBBIANO, Tosc. D., vicariaat Voltera.

LIBBRASATTE, Tosc. D., gebied Pisa.

LIBENZ, LUBENZ of *Lubenecz*, Boh. dorp, kreits Elnbogen.

LIBERAN, O. Ind. eil. bij de N. O. kust van Borneo. 133. 54. L. 6. 2. N. B.

LIBERCHIES, Nederl. dorpje, prov. Henegouwen, arr. Charleroi; 470 inw.

LIBERK, zie Reichenberg.

LIBERTON, twee Schot. dorpen, gr. Lanark en Edinburgh.

LIBERTY, gr. der N. Amer. Rep., prov. Georgië, met 6,300 inw. 2. Vlek der N. Amer. Rep., prov. Nieuw York, met 450 inw. 3. Verscheidene N. Amer. plaatsjes, vooral in de prov. Ohio.

LIBETHEN (LIBETH BANIJA), Hong. vrijstad, kom. Sool, met 1340 inw. en aanzienlijke koper- en ijzermijnen.

LIBIN (BAS), Nederl. dorpje, gr. hert. Luxemburg, met 260 inw. 2. *Haut* L., Nederl. dorp aldaar, met 200 inw. 3. L. of *Libyna*, Boh. dorp, kreits Ellbogen.

LIBITZ, Pruis. eil. in de Oostzee.

LIBITZA, Illyr. vlek, kreits Triest.

LIBLIN, Boh. dorp, kreits Pilsen.

LIBLITZ, Boh. dorp, kreits Bunzlau.

LIBMUHL, Pruis. stadje, regdst. Koningsberg, aan de Liebe, met 1100 inw.

LIBNITZ, Boh. dorp, kreits Budweis.

LIBNITZA, zie Leibnitz.

LIBOBO, O. Ind. eil., aan de Z. O. kust van Gilolo. 146. 11. L. 10. 48. Z. B.

LIBOCH, Boh. dorp, kreits Leutmeritz, aan de Elbe, met 100 huizen.

LIBOCHOWAN, Boh. D., kr. Leutmeritz.

LIBOCHOWITZ, Boh. dorp, kreits Leutmeritz, aan de Eger, met 1100 inw.

LIBOG, dorp op 't Ind. eil. Manille.

LIBOIS, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, arr. Marche.

LIBONGO, Afr. stad, aan de riv. Lufuna; 16 mijlen Z. Z. W. van Bombi.

LIBONS, Fr. stadje, dep. Somme.

LIBOS, Fr. dorp, dep. Lot; 800 inw.

LIBOURNE, Fr. arr., dep. Gironde, dat op 25 V. M., in de kantons Libourne, Branne, Castillon, Coutras, Fronsac, Guitres, Lussac, Pujois en St. Foi La Grande, 143 gemeenten en 104,600 inw. bevat. 2. Hoofdst. van voorn. arr., met muren en aangename wandelingen omringd, aan den mond der Isle in de Dordogne, heeft 7 poorten, 6 kerken, regtbank van koophandel, kweekschool voor de zeevaart, beurs en 8,080 inw., die porselein-, leder-, en wollen fabrijken, handel in wijn, koren en zout hebben. De Dordogne heeft hier den merkwaardigen waterval *Marcaret*. 17. 25. L. 44. 55. N. B.

LIBRAMONT, zie St. Pierre.

LIBUNGEN, stadje op 't eil. Magindanao.

LIBURNIËN, gedeelte van 't voorm. hert. Carniöle, thans tot Illyrië gerekend.

LIBYNA, zie Libin.

LIC, Aziat. meer in Thibet, waaruit ook de riv. Sanki Tsampu ontspringt.

LICATA, zie Alicata.

LICCA, riv. in het kon. Dalmatië. 2. Oostenr. distr. aan de Croatische Militairgrenzen, tusschen de Adriatische zee en het distr. Ottochan, door eene Dalmatische bergketen en het gebergte Plissevicza van Turkije gescheiden, 50 V. M. groot, met 49,000 inw., en verscheidene riviertjes, die zich onder de aar-

aarde verliezen. De hoofdstad is Gospich.

Licdon, Fr. D., dep. Ned. Charente.

Licenza, dorp in den Kerk. Staat, legatie Rieti.

Lich, gr. hert. Hes. ambt, prov. Op. Hessen, met 23,000 inw. en een stadje, aan de Wetter, met 1900 inw.

Lichfield, Eng. stadje, gr. Stafford, zetel eens bisschops, met een huishoudelijk gezelschap, aan de Trent, met 4 kerken, latijnsche school en 4500 inw. (Geboortepl. van den dichter Johnson).

Lichstall, Zwits. stadje, kanton Bazel, met 1700 inw., fabr. en handel.

Lichstedt, dorp in Schwarzburg-Rudolstadt, door het *Rozenfeest* bekend.

Lichtaert, Nederl. dorp, prov. Antwerpen, arr. Turnhout, met 1350 inw.

Lichten, Morav. D., kreits Troppau.

Lichtenau, Pruis. stadje, regdst. Minden, met 1100 inw., looijerijen en lederfabr. 2. Keur-Hes. ambt, prov. Ned. Hessen, met 6,470 inw. 3. Stadje in voorn. ambt, met 1100 inw. en vier jaarmarkten. 4. Bad. stadje, Kinzigkreits, bij den Rijn, met 1000 inw. 5. Beij. marktvlek, Rezatkreits, met 800 inw. 6. Dorp in Saksen-Hildburghausen. 7. Vestiging der Hernhutters in de Deen. kolonie Juliaanshaab op Groenland. 7. Volkplanting der Hernhutters, in de N. Amer. Rep., prov. Ohio, ten N. van Marietta.

Lichtenborn, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, arr. Dietkirch.

Lichtenberg, vorst. in 't hert. Saksen-Coburg-Saalfeld, tusschen Hessen-Homburg, den Beij. Mainkreits, de Pruis. prov. Neder Rijn en het Oldenburgsche vorst. Birkenfeld, op 11½ V. M., 26,350 inw. bevattende, en uit distr. van het voorm. Nassau-Saarbruck, Trier, Rijngr. en Spanheim te zamen gesteld (zie verder Saksen-Coburg-Saalfeld). 2. D. in voorn. vorst.; 340 inw. 3. Beij. stadje, Opper Mainkreits, met 800 inw., ijzer- en marmergroeven. 4. Hes. ambt, vorst. Starkenburg, met 8,420 inw. 5. Dorp in Mecklenburg-Strelitz. 6. Brunsw. dorp, ambt Wolfenbuttel. 7. Saks. dorp, kreits Meissen, met 800 inw. 8. Fr. dorp, dep. Ned. Rijn, aan het Vogesisch gebergte, met 640 inw. 9. Bergkasteel in Saksen-Weimar. 10. Pruis. dorpje, regdst. Berlijn, met 350 inw.; plaats van uitspanning voor de Berlijners. 11. Nederl. heerl. prov. Gelderland, bij Terburg.

Lichtenburg, Pruis. slot, regdst. Merseburg, kreits Torgau, in de geschiedenis vermaard. (Zamenkomst van Luther met den pauselijken gezant Miltitz in 1520).

Lichteneck, Bad. heerl., Treisamkreits. 2. Zie Lichtenegg.

Lichtenegg, Oostenr. dorp, land Boven de Enz, met fabr.

Lichtenfels, Beij. ambt, Mainkreits, op 3¾ V. M. 9,950 inw. bevattende, door den Main, de Rodach en Lauter bespoeld, met midddelmatige bergen en vele bosschen. De grond brengt veel veld- en boomvruchten en wijn voort, terwijl de inw. schapen, varkens en houthandel hebben. 2. Hoofdstad van voorn. Beij. ambt, aan den Main, met 1,624 inw. 3. Ambt in het vorst. Waldeck.

Lichtenscheid, zie Astinghausen.

Lichtenstadt, Boh. bergstadje, kreits Elnbogen, met 1000 inw.

Lichtensteig, Zwits. stadje, kant. St. Gallen, aan de Thur, met fabr., handel en jaarmarkten. 47. 20. N. B.

Lichtenstein of *Pirschenstein*, Saks. heerl., kreits Ertzgebergte, bergachtig, met vele bosschen, goede koren- en veeteelt, en thans wel 10,000 inw. 2. Stadje in voorn. heerl., met 2,700 inw., linnen- en papierfabr. 3. Oostenr. slot en heerl. in Stiermarken, kreits Judenburg. 4. Zie Lichtenstein.

Lichtenstern, Wurt. D., Neckarkr.

Lichtenvoorde, zie Ligtenvoorde.

Lichtenwalde, Oostenr. vlek in Stiermarken, kreits Cilli, aan de Save, met 600 inw. 2. Saks. dorp, kreits Ertzgebergte. 3. Hong. dorp, kom. Temesch. 4. Pruis. dorp, regdst. Liegnitz, met 650 inw. 5. Pruis. dorp, regdst. Reichenbach, met 570 inw.

Lichtenwerth, Oostenr. dorp, land onder de Enz, kreits Beneden het Weener Woud, met 1260 inw.

Lichtervelde, Nederl. vlek, prov. W. Vlaanderen, arr. Brugge; 5,310 inw.

Lichtmis eil., groep kleine eil. of liever rotsen, ten N. van Sandwichland, tot Z. Amer. gerekend.

Lichwin, Rus. stadje, gouv. Kaluga.

Licking, gr. der N. Amer. Rep., prov. Ohio, met 3,850 inw. 2. Riv. der N. Amer. Rep., valt in de Ohio. 3. L. *Creek*, N. Amer. riv., prov. Pennsylvanië, valt in de Potowmack. 4. L. *River*, N. Amer. riv., valt in de Muskingum. 5. L. *Hole Creek*, N. Amer. riv., prov. Virginië, valt in de St. James.

Licky, Ier. riv., gr. Waterford.

Licodia, Sicil. stadje, prov. Siragossa, aan de Dirillo, met 7000 inw.

Licon, vesting op 't Philippijnsch eil. Manille.

Liconda, N. Afr. zeehaven van Tripoli. 35. 56. L. 30. 36. N. B.

Licosa, Nap. kaap in de golf van Salerno. 33. 36. L. 40. 15. N. B.

Licqued, Fr. dorp, dep. Pas-de-Calais, arr. Boulogne, met 1310 inw.

Licques, Fr. D., dep. Pas-de-Calais.

Lictor, Spaan. vlek, prov. Murcia.

Lid, Eng. vlek, gr. Kent. 2. L. of *Lyd*, Eng. riv., gr. Devon, valt in de Tamar. 3. Zie Lidford. 4. L. of *Lidan*, Zweed. riv. in Skaraborgslän, valt in 't Weener meer.

Lida, Rus. kreits, gouv. Grodno, zeer vruchtbaar, door de Memel en eenige mindere riv. bespoeld, met vele bosschen en bijenteelt. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, met 1150 inw. 3. L. *Elf*, tak der Zweed. riv. Gotha-elf.

Lidda of *Loddo*, Turk. vlek in Palestina, bij Rama, met 2000 inw.

Liddal, Schot. riv., gr. Roxburg, op de grenzen, tusschen Engel. en Schotl.

Lide, riv. in 't Fr. dep. Lot en Garonne, valt in de Lot.

Liddiard Tregoose, Eng. dorp, gr. Wilt, met 610 inw.

Liddon, golf aan de W. kust van het N. Amer. eil. Melville, tot de N. George's eil. behoorende, tusschen de kapen Berckey en Hoppner besloten.

Liddisdale, Schot. lands., aan de Eng. grenzen, gr. Roxburg.

Lidford of *Lid*, Eng. D., gr. Devon.

Lidköping, Zweed. stadje in Skaraborgs-län, aan de Lida, met 1400 inw., en handel in hout, koren en leijen.

Lidlington, Eng. dorp, gr. Bedfort.

Lidney, Eng. D., gr. Gloucester.

Lidoe (oever), hierdoor verstaat men bijzonder den oever van Malamocco, tegenover Venetië, met een kasteel ter verdediging der haven. Aan dezen oever huwde de doge met de zee.

Lido di Palestrina, klein smal Ven. eil. en vlek, bij Palestrina, ten Z. van Malamocco.

Lido di Sottomarina, het Z. der lange smalle eil., die de Lagunen van Venetië van de Adriatische zee scheiden, door eenen steenen dijk tegen de zee beschermd. Het heeft een vlek van dien naam met 2600 inw.

Lidoire, riv. in 't Fr. dep. Dordogne, valt in de Dordogne.

Lids, eil. aan de Z. kust van Laland. 29. 6. L. 54. 41. N. B.

Lidscha, Turk. Aziat. haven in Natolië, bij Antadras.

Lie, Fr. riv., dep. Noordkusten.

Liebana, Spaan. landstr., prov. Asturië, met de bergketen Montannos de Europa, en vruchtbaar in koren, wijn, ooft en vee.

Liebau of *Lübau*, Pruis. stadje, regdst. Reichenbach, met 1600 inw. 2. L. of *Libawa*, Morav. stadje, kreits Prerau, met 1400 inw.

Liebe, zie Löbau.

Lidscha, Turk. Aziat. haven in Natolië, bij de stad Antadras.

Lidzborg, zie Lautenburg.

Lie, riv. in 't Fr. dep. Noordkusten.

Liebegg, Zwits. slot, kant. Aargau.

Liebemühl, zie Libmühl.

Lieben, Boh. dorp, kreits Kaurzim, aan de Moldau, met 1000 inw.

Liebenau, Keur-Hes. stadje, prov. Ned. Hessen, aan de Diemel, met 550 inw. 2. Boh. stadje, kreits Bunzlau, met 1550 inw. en steenkolenmijnen. 3. Pruis. dorp, regdst. Oppeln. 4. Pruis. dorp, regdst. Frankfort, met 600 inw. 5. Han. ambt, gr. Hoya, aan de Aue, met 2050 inw. 6. Han. dorp in voorn. ambt, met 1450 inw. 7. Dorpje in Saksen-Hildburghausen, met 300 inw. In de nabijheid is de zoutmijn *Friedrichshall*. 8. Oostenr. dorp, land Boven de Enz, met eene glasblazerij.

Liebenburg, Han. ambt, vorst. Hildesheim, met 15,750 inw. en een dorpje van 420 inw.

Liebengrün, Pruis. dorpje, regdst. Erfurt, kreits Ziegenruck, met 470 inw.

Liebenscheid, Nassausch dorpje, ambt Mariënberg, met 360 inw.

Liebenstein, Boh. vlek, kreits Ellbogen, met 600 inw. 2. Ambt en dorp in Saksen-Gotha. 3. Dorp in Saksen-Meiningen, ambt Altenburg, met 420 inw.

Liebenthal of *Löwenthal*, Pruis. stadje, regdst. Liegnitz, met 1150 inw. 2. Zie Hohen-Liebenthal.

Liebenwalde, Pruis. stadje, regdst. Potsdam, aan de Havel en 't Finowkanaal, met 1740 inw., en veel handel.

Liebenwerda, Pruis. kreits, regdst. Merseburg, grenst ten O. aan Frankfort, en telt op 12 V. M., 24,530 inw. Er zijn vele moerassen en op de hooge streken bosschen, die pik, teer en kolen opleveren. Zij wordt door de Elbe, en den Zwarten Elster bespoeld. De grond is meestal zandig, en brengt niet genoeg koren, maar veel vlas, gierst, hop en boekweit voort. Er is goede vee- en bijenteelt, en men graaft er turf en ijzer. 2. Hoofdstad van voorn. Pruis. kreits, aan den Zwarten Elster, met 2 voorsteden, 1 kasteel, fabr. en 1410 inw.

Liebenzell, Wurt. stadje, kreits Zwarte Woud, met 1000 inw., looijerijen, smederijen en vlasteelt.

Lieberose, Pruis. heerl. en stadje, regdst. Frankfort, met 1000 inw.

LIEBERSDORF, Pruis. dorpje, regdst. Reichenbach, met 420 inw.

LIEBERTWOLKWITZ, Saks. stadje, kreits Leipzig, met 680 inw.

LIEBETHAL, Saks. D., kreits Meissen.

LIEBLAR, Pruis. D., regdst. Keulen.

LIEBLOS, Keur-Hes. dorpje, prov. Hanau, vorst. Isenburg, met 500 inw.

LIEBNICZ, Boh. dorp, kreits Budweis.

LIEBSTADT, Pruis. stadje, regdst. Koningsbergen, met 980 inw., garen-, laken- en linnenfabr. en visscherij. 2. Saks. stadje, aan de Müglitz, met 600 inw. 3. Boh. dorp, kreits Biczow.

LIEBWERDA, Boh. D., kreits Bunzlau.

LIECHEN, zie Lychen.

LIECHSTALL, zie Lichstall.

LIECHTENSTEIN, vorst. van 't Duitsche verbond, bevat de heerl. Vadutz en Schellenberg, en is tusschen Tirol, Zwitserland en den Rijn, of tusschen 27. 6. en 27. 18. L. en 47. 5. en 47. 18. N. B. gelegen, en bevat op 2½ V. M., 5,550 arme, doch gelukkige inw. Het land is ten Z. en Z. O., door hooge bergen bedekt, waaronder de Guschner Grad een der hoogste is. Verder bestaat het uit een aangenaam en vruchtbaar dal, door den Rijn, en aan de grenzen, door andere riv. bespoeld. Het heeft koren, vlas, wijn, boomvruchten, veeteelt en vele bosschen. De roomsche inw. bestaan van den landbouw, de katoenspinnerij en van fabr. van houtwaren. Het vorst. bestaat uit één ambt, met een' landvoogd aan 't hoofd. De hoofdplaats is Vadutz. Ondertusschen heeft de vorst nog aanzienlijke goederen in de Oostenr. staten, als: de vorst. Troppau en Jägerndorf in Opper Silezië; de heerl. Gersdorf in den Opper Lausnitz; het Oostenr. distr. met 5 heerl.; het distr. Steinitz met 6, Sternberg met 5, Tribau met 5 en Schwarzkosteletz met 8 heerl., welke bezittingen te zamen 104 V. M., met 324,000 inw. bevatten.

LIEDLHÖFEN, Boh. D., kreits Prachin.

LIEDEKERK, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Brussel, met 1550 inw.

LIEDOLZHEIM, Bad. vlek, Pfinz- en Enzkreits, met 1320 inw.

LIEFFERINGE, Nederl. D., prov. O. Vlaanderen, arr. Oudenaarde; 200 inw.

LIEFKENSHOEK, Nederl. fort, prov. Antwerpen, aan den Wester oever der Schelde, tegenover Lillo.

LIEGNITZ, Pruis. regdst., in het N. W. deel der prov. Silezië; met het daarmede vereënigd gedeelte van den Op. Lausnitz. Het is tusschen de regdst. Posen, Breslau en Oppeln en het kon. Saksen gelegen, en bevat op 188½ V. M., 500,000 inw. Het wordt in de 14 kreitsen: Lieguitz, Goldberg, Lüben, Glogau, Sagan, Grünberg, Sprottau, Freystadt, Bunzlau, Löwenberg, Lauban, Görlitz, Rothenburg en de heerl. Muskau verdeeld. Zie verder die bijzondere art. 2. Pruis. kreits in voorn. regdst., een deel van het vorst. Liegnitz, groot 10 V. M. met 34,000 inw. Het is eene vlakte, die slechts hier en daar door leem en zandheuvels doorsneden wordt, en deels zeer vruchtbaar is. De Oder loopt langs de grenzen, en verder wordt hij door de Katzbach en de Neisze bespoeld. Onder de aanzienlijke bosschen is het Odenwald. De voortbr. zijn: koren, tuin- en boomvruchten en vooral vlas; vele schapen, minerale wateren en steengroeven. 3. Hoofdstad van voorn. Pruis. regdst. en kreits, aan de Katzbach en 't Schwarzwasser, met 4 poorten, een oud kasteel, 2 luth. en 3 roomsche kerken, 1 roomsche kapel, 3 hospitalen, 1 weeshuis, 1 lazareth, eene inrigting tot onderwijs voor den beschaafden stand, met eene bibliotheek, modelkamer en verzameling van naturaliën; een gymnasium, bijbelgenootschap en 9,150 inw., die fabr. van katoen, wollen stoffen, kamelot, tabak, berlijnsch blaauw, leder, kant, bombazijn, stijfsel, poeder en muzijkinstrumenten, benevens wasbleeken, brouwerijen en boekdrukkerijen hebben. 33. 52. L. 51. 12. 30. N. B.

LIEMPD, Nederl. dorp, prov. N. Braband, arr. Eindhoven, met 920 inw.

LIENDEN, zie Lynden.

LIENEN, Pruis. kerspel, regdst. Munster.

LIEN, dorp op 't Moluksche eil. Amboina. 2. Zie Lienkiang.

LIENCHAN, Chin. stad in Quantong.

LIENKIANG, Chin. stad, gouv. Mukden. 2. Chin. riv., prov. Kanton.

LIENPINGTSCHEN, Chin. stad, prov. Kanton.

LIENTSCHEOU FOE, Chin. stad, prov. Kanton, de W. der prov., met het gebied over 2 steden, aan de Lienkiang, met eene haven, schildpadfabr. en parelvisscherij. 127. 29. L. 21. 39. N. B.

LIENTSCHEU, Chin. stad, van den 1 rang in Kanton, aan eene kleine riv. 126. 25. L. 21. 40. N. B.

LIENTSCHINGHIEN, Chin. stad, prov. Fokiën.

LIENZ, Oostenr. stadje in Tirol, kreits Brunecken, met 1200 inw., koper-, ijzer- en tapijtfabr.

LIENZINGEN, Wurt. dorp, Neckarkr.

LIENZLMUHL, Illyr. D., kr. Klagenfurt.

LIEOUTSCHEOU, Chin. stad van Korea;

12 mijlen Z. O. van King-Kitao.

LIEOU-TSCHEOU-FOE, Chin. stad in Quangsi.

LIEOU-TSCHING, Chinesche stad in Quangsi.

LIEPE, Pruis. dorp, regdst. Potsdam.

LIEPSEN, D. in Mecklenburg-Schwerin.

LIER of *Lierre*, Nederl. stad, prov. Antwerpen, arr. Mechelen, aan de zamenkomst der Kleine en Groote Nethe, met 1 schoone hoofdkerk, 1 hospitaal, 1 liefdadig gesticht, eene koninklijke kweekschool voor schoolonderwijzers en 10,600 inw.; katoendrukkerijen, 3 oliemolens, 1 zoutkeet en beroemde brouwerijen van het bier, *Cavesse* genoemd, dat alom verzonden wordt. 2. Nederl. ambacht en heerl. in Z. Holland, distr. Rotterdam, met heerlijke boter, moestuinen en vlasteelt. Niet ver van daar is het Hof te Lier; 2 uren van Delft. 3. Noorw. kerspel, stift Aggerhuus, met 4000 inw. 4. Zie Leer.

LIERBACH, Beij. dal, Kinzigkreits, dat door de Lierbach of het Nordwasser doorstroomd wordt, met 400 inw.

LIERDE ST. MARIA en ST. MARTEN, 2 Nederl. dorpen, prov. O. Vlaanderen, arr. Oudenaarde; het eerste met 1300, en het tweede met 1020 inw.

LIERGANNES, Spaan. D., prov. Burgos.

LIERNAIS, Fr. vlek, dep. Côte d'Or.

LIERNÉE, Nederl. dorp, prov. Namen, met 500 inw.

LIERNEUX, Nederl. dorpje, prov. Luik, arr. Verviers, met 1410 inw., ruim 2 uren van Stavelot.

LIERNU, Nederl. dorp, prov. en arr. Namen, met 500 inw.

LIEROP, Nederl. dorp, prov. N. Braband, distr. Eindhoven, met 2 roomsche kerken en 870 inw.

LIERRE, zie Lier.

LIERS, Nederl. dorpje, prov. en arr. Luik, met 300 inw.

LIES, Nederl. buurt op 't eil. Terschelling.

LIESANSKA NAJA, distr. der Turk. prov. Montenegro, met 12,000 inw.

LIESER, Pruis. dorp, regdst. Trier.

LIESHOUT, Nederl. dorp, prov. N. Braband, distr. Eindhoven, met 950 inw. en het Lieshouter bosch.

LIESINA, zie Lesina, No. 1.

LIESING, Oostenr. dorp, kreits Onder 't Weener Woud, nabij Weenen.

LIESKAU, Pruis. D., regdst. Merseburg.

LIESLUYA, Turk. D., sands. Travnik.

LIESNA, Rus. dorp, gouv. Mohilew.

LIESNITZ, zie Isonzo.

LIESNOI-KARAMYSCH, Duitsche volkplanting in 't Rus. gouv. Saratow, met 164 huisgezinnen.

LIESSE, Fr. D., dep. Aisne; 1000 inw.

LIESSEL, Nederl. dorp, prov. N. Braband, distr. Eindhoven, met 2540 inw., turfhandel en doortogt op Pruissen.

LIESVELD, Nederl. baronnij, aan het huis van Oranje behoorende, in Z. Holland, distr. Gorkum, met goed wei-, hooi- en henneplând, en verscheidene buurten en dorpen.

LIETZEN, Oostenr. dorp in Stiermarken, kreits Judenburg, met 1020 inw. en ijzersmederijen. 2. Pruis. dorpje, regdst. Frankfort, met 350 inw.

LIE-THAL, vruchtbaar Zwits. dal, kanton Wallis, langs de Rhône.

LIETSKAU, zie Leitzkau.

LEITZOW, Pruis. dorp, regdst. Berlijn.

LIEUCONG, groep kleine Chin. eil., ten N. O. der prov. Shantong, waarvan er een door de Engelschen, Alceste is genoemd.

LIEUKIANG, Chin. riv., prov. Quangsi, welke de Laotenn, Longkiang, Ngogukiang en de Posockiang ontvangt, en dan den naam van Sikiang aanneemt.

LIEU-KIEU, zie Likeo.

LIEURAY of *Lierry*, Fr. vlek, dep. Eure, met 1600 inw. en linnenfabr.

LIEUTSCHEU, Chin. stad van Corea.

LIEUTSCHEU FOE, Chin. stad, prov. Quangsi, aan de Lieukiang, nabij 't meer Lotchi.

LIEVE VROUWE POLDER, Nederl. polder, prov. Zeeland, eil. Walcheren; 1 uur ten N. van Veere.

LIEVE VROUWEN PAROCHIE, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Leeuwarden, met 1250 inw.

LIEVIN (ST.) HOUTEM of *St. Lievens Houtem*, Nederl. dorp., prov. O. Vlaanderen, arr. Oudenaarde.

LIEVING, Nederl. buurt, prov. Drenthe, nabij Beilen.

LIEZELLE, Nederl. dorp, prov. Antwerpen, met 920 inw.

LIFF, Schot. kerspel, gr. Forfar.

LIFFAMAHILA, O. Ind. eil. bij Celebes, tot de groep Kulla behoorende. 144. 4. L. 2. Z. B.

LIFFEY, Ier. riv., die op de bergen van Wicklow ontspringt, en in de baai van Dublin valt. Hoewel de mond slechts $3\frac{1}{2}$ uur van den oorsprong ligt, is haar loop langer dan 23 uren. Zij is aan menigvuldige gevaarlijke vloeden blootgesteld, die zoo hoog rijzen, dat zij het omliggende land onder water zetten, en de bruggen wegspoelen.

LIFFORD, Ier. stadje, gr. Donegal.

LIFFRÉ, Fr. dorp, dep. Ille en Vilaine, arr. Rennes, met 3000 inw.

LIFNAGARRY, zie Lisburne.

LIFSINA, zie Letsina.

LIFTON, En. dorp, gr. Devon.

LIGA, Rus. riv., gouv. Jaroslaw.

LIGAO, D. op 't Philip. eil. Manille.

LIGATON, O. Ind. eil., bij Borneo.

LIGERTS of *Gleresse*, fraai Zwits. D., kanton Bern, aan het Bieler meer.

LIGIST, Oostenr. dorpje in Stiermarken, kreits Grätz, met 300 inw.

LIGNÉE, Nederl. dorpje, prov. en arr. Luik, met 325 inw. 2. Fr. vlek, dep. Neder Loire, met 1640 inw.

LIGNI, Nederl. dorp, prov. en arr. Namen, met 890 inw.

LIGNÈRE LA DOUCELLE, Fr. dorp, dep. Mayenne, met 2560 inw.

LIGNIARI, Sicil. zeestadje, prov. Traponi.

LIGNIÈRES, Nederl. dorpje, gr. hert. Luxemburg, arr. Marche, met 220 inw. 2. Fr. stadje, dep. Cher, aan de Arnon, met 1200 inw. 3. L. of *Linières*, Fr. vlek, dep. Charente, met 520 inw.

LIGNON, Fr. riv., dep. Loire, valt in de Rhône. 2. Fr. riv., dep. Côte d' Or, valt in de Fille. 3. Elf Fr. dorpen in de dep. Maas, 2 in 't dep. van 't Noorden; Saône en Loire, 4 in Pas-de-Calais; Yonne, Loiret, en Nièvre. 4. Nederl. dorp, prov. Namen, N. O. van Fleurus.

LIGNY, Fr. stad, dep. Maas, aan de Ornain, met 4 poorten en 3000 inw. 2. L. *Le Chateau*, Fr. dorp, dep. Yonne, met 1300 inw.

LIGORO, prov. in het Z. van het rijk Siam in Achter Indië, reeds een deel van het schiereïl. Malacca uitmakende. De prov. is vooral rijk in tin, en wordt in 20 distr. verdeeld. 2. Hoofdstad van voorn. prov., aan de riv. Ligor, uit eenige groepen van bamboeshutten bestaande, met eenige tempels en veel uitvoer van tin. 118. 9. L. 8. 18. N. B.

LIGOTA, Pool. dorp, waiw. Kalisch.

LIGOURA, Fr. riv., dep. Op. Vienne.

LIGRATI, Ital. stad, prov. Gergenti.

LIGRÉ, Fr. dorp, dep. Indre en Loire, arr. Chinon, met 1000 inw..

LIGTAARD, Nederl. buurt, arr. Leeuwarden, nabij Genum.

LIGTENVOORDE, Nederl. dorp, prov. Gelderland, kwart. Zutphen, voorheen eene stad, met 3150 inw.

LIGUEIL, Fr. stadje, dep. Indre en en Loire, arr. Loches, met 2000 inw. 2. Fr. dorp, dep. Charente.

LIGUANEA, Austr. eil. aan de Z. O. kust van Nieuw Holland. 35. Z. B.

LIGUSTISCHE ZEE, zie golf van Genua.

LIHAI, Chin. stad, prov. Tschekiang.

LIHIEN, Chin. stad, prov. Schensi.

LIHONS, zie Lions en Forest.

LIJMFIORDEN, lange, smalle zeeboezem in het N. van Jutland, welke uit het Kattegat komt, 20 mijlen ver n het stift Aalburg dringt, en verscheidene eil. bevat. Eene smalle streek lands van 7000 schreden breed, belet haar de gemeenschap met de Noordzee.

LIKEO, LIKEIO, LIEU-KIEU, LUTSCHU of *Loo-Choo*, verzameling van eil. in de Chin. zee, te zamen een kon. uitmakende, eigenlijk uit twee groepen, Likeio ten O., en Madschikosimah ten W. gelegen, bestaande. Zij liggen tusschen 140. 56. en 148. 35. L. en 24. 10. en 28. 43. N. B. Het grootste is Likeo, waarop Amsterdam; Haven eiland, Tespinsan, Putschuan, Roschooko, enz. volgen. Zij beslaan te zamen eene oppervlakte van 436 V. M. Al deze eil. zijn ons niet behoorlijk bekend; echter kan men uit de gesteldheid van Likeo, waarop HALL zich eenigen tijd bevond, tot de andere eil., vrij waarschijnlijk, besluiten. Zij zijn hoog, met kalkrotsen omringd, en hebben allen meer of min hooge bergen, waaronder eenige vulkanen zijn, zoo als: Komusano en het Zwavel of Salpeter eil. Er zijn eenige goede landingsplaatsen, en op de eil., die de reizigers bezocht hebben, was overvloed van water. De luchtsgesteldheid is er gematigd en gezond, daar de zeewinden de sterke hitte verkoelen. Sneeuw en ijs zijn hier geheel onbekend, maar bij nieuwe en volle maan heeft men er veel wind en regen. De landbouw wordt er op de Chinesche wijze, zeer goed beoefend. Men teelt er tarw, rijst, maïs, gierst, eene soort van erwten, *holl* genoemd, zoete patatten, radijs, knoflook, komkommers, meloenen, enz. De boomgaarden zijn met oranje- en andere boomen opgevuld. Verder brengen zij thee, suikerriet, peper, tabak, hennep, vernis, bamboes en zeer lang Spaansch riet voort. Men vindt er pijnboomen van 90 voeten hoog, terwijl wij, voor de verdere planten, hier naar BROUGHTON'S reize verwijzen moeten. De veeteelt is mede een voorn. tak van bestaan; schoon het horenvee niet gemolken, maar alleen tot den landbouw wordt gebruikt. Het is, zoo wel als het paard, klein. Verder heeft men er geiten, varkens en veel gevogelte; doch geene schapen of ezels. De inw. eten veel visch, die men er in overvloed vindt. Uit het delfstoffelijk rijk is er tin, koper, ijzer, zwavel en zout; ook zijn er vele koralen. Weinig weten

ten wij van de fabr. van katoen en gaas. Tabakspijpen, waaijers en aardewerk zijn goede inlandsche producten, maar de zijden stoffen worden uit China gebragt. China en Japan zijn de eenigste landen, waarmede de inw. handel drijven. Uit het eerste rijk krijgen zij zijden stoffen, porselein, thee, ijzer, huisraad, werktuigen, enz., die zij met hun tin, zwavel, paarlemoer, koralen en zout betalen. Van de Japannezen ontvangen zij metalen waren, verlakt goed, gezouten en gedroogde visch, Eur. waren en Chin. voortbr., waarvoor zij hun thee, tabak, zijde, katoen en eenige fabrijkwaren betalen. Ook met de eil. is de handel onderling vrij levendig. Het getal der inw. is onbekend; vele eil. echter, vooral Likeo, zijn sterk bevolkt. De inw. zijn klein van gestalte, welgemaakt, vlug en donker koperkleurig. Hunne zwarte oogen hebben een zacht voorkomen; hunne tanden zijn wit en regelmatig; hun zwart haar scheren zij tot op den schedel af, doch bedekken de kale plek weder, doordien zij het andere haar boven dezelve in een bosje te zamen binden. De vrouwen zijn niet onaardig; terwijl al de eilanders, als zeer beminnelijk, vrolijk, vriendelijk, beleefd, zelfs vreesachtig, zeer eerbiedig en daarbij ten hoogste eerlijk, en veel beschaafder dan hunne afgezonderde woonplaats zou doen vermoeden, beschreven worden. Zij hebben weinige behoeften, en schijnen zeer vergenoegd. Hunne levenswijze is edel en vrij, terwijl zij een goed oordeel schijnen te hebben. De mannen dragen een wijd katoenen kleed van allerlei kleuren, van voren open, met zeer wijde mouwen en eenen gordel; en bij koud en regenachtig weder, dragen de aanzienlijken eenen dikken, blaauwen lakenschen mantel. De vrouwen dragen geenen gordel, maar een onderkleed, dat tot op de knieën hangt, en hebben, gelijk ook de mannen, waaijers tegen de hitte. De huizen zijn van steen, met tigchels of stroo gedekt, goed gebouwd, meestal met tuinen omringd, en zeer zindelijk. Hun voedsel bestaat in brood of koeken, en andere meelspijzen, groenten, vleesch en visch. Zij maken eenen drank uit rijst; gebruiken echter nimmer melk. — Veelwijverij is alleen den koning geoorloofd, en echter worden de vrouwen bij de aanzienlijken opgesloten, en bij de armen tot zware lasten gebruikt. Hunne achting voor de dooden is even zoo als die in China. De kinderen worden zeer zorgvuldig opgevoed, en zelfs worden er jongelingen naar China, ter school gezonden. De aanzienlijken verstaan ook Chineesch; de anderen alleen hunne landtaal, die veel overëenkomst met de Japansche taal heeft. Men schrijft er in de landtaal, met Japansche letters, doch de zede-, geschied-, sterre- en geneeskundige schriften zijn in het Chineesch. Hunne tijdsverdeeling is als in China. Zij kennen geen geld, en zelfs kon HALL niet vernemen, welk middel van ruiling zij hebben. Zij zijn waarschijnlijk het éénigste volk der aarde, dat in het geheel geene wapenen ter verdediging bezit, een bewijs, dat zij noch door vijanden, noch door roofdieren geplaagd worden; zelfs hadden zij geen denkbeeld van oorlog gehad, zoo men hen daarvan niet onderrigt had. Groote en kleine messen zijn hunne éénigste scherpe werktuigen. Zij schijnen muzijkinstrumenten te hebben, zijn liefhebbers van zang en dans, en belijden den godsdienst van *Fo*. De *bonzen* of priesters worden niet onderscheiden, mogen noch trouwen, noch vleesch eten, en volbrengen den dienst in de tempels, die even als in China, met de zonderlingste afgodsbeelden zijn opgevuld. Het volk schijnt in adel, gemeenen en mandarijnen, en verder in 9 klassen verdeeld te zijn, uit welke de staatsbeambten gekozen worden. Alles, wat wij van de regering weten, hebben wij aan GROSIER te danken. Volgens dezen, is de koning, die op Likeo woont, en onbepaald regeert, maar een vasal van den keizer te China, die van hem schatting ontvangt. GOLOWNIN echter zegt, dat zij niet alleen aan den keizer van Japan schatting betalen, maar geheel aan hem onderworpen zijn, zoo dat zij, zonder zijn verlof, geene de minste verandering mogen invoeren, of met vreemdelingen eenige verbindtenis aangaan. Mogelijk wel dat deze vredelievende menschen aan beide monarchen schatting betalen en gehoorzamen. De koning, welke volgens de Chinezen in de stad *Kingtsching* woont, heeft verscheidene geregtshoven onder hem, die mede in de residentie zitting hebben. Zijne inkomsten bestaan in den opbrengst der koper- en tinmijnen, en eenige belastingen. Volgens GROSIER, bestaan al de betalingen in produkten, naar zakken rijst berekend. Het rijk bestaat uit twee groote deelen, als de Likeo's en de Madschikosimah's, volgens de Chinezen, uit 36 eil. bestaande, als: Yeulun, Yongtschanpa, Tuku, Yeula, Ukchu, Kiakiluma, Tatao, Kikiai, Tunakischan, Gankinischan, Ki-

Kischan, Yakischan en Lunhoangschan ten N. O.; Kontakia, Tsinkinu, Ysi en Pama ten O.; Matschisan en Kumischan ten W.; de 7 Toipingschan ten Z., en Patschongschan, Upama, Paluma, Yeunacuni, Takitunon, Kulatschima, Olakuseka, Patulima en Kumi ten Z. W. van Likeo. Dan daar deze op de Chin. kaarten niet geteekend, en aan dezelve door de nieuwere reizigers, geheel andere namen gegeven zijn, zoo laten wij die hier nog volgen; de onbewoonde, als slechts klippen, weglatende. De Likeo groep bestaat uit Likeo, Montgomery, Breaker, Long Island, Crown, Islavid, Sulpher of Zwavel eil., Haven eil., Amsterdam, Amakirrima, Tunaischi, Tusimah en Komisang. De Madschikosimah groep heeft Tiaoyufu, Hoapinsu, Kumi, Hummok, Zand eil., Rochoakoko, Patschusan, Ashuma, Teypinsan, Erabao en Korumah.

LIKERESCHTY, Turk. D. in Walachië.

LIKIANG, Aziat. riv. in het rijk Anam, in Achter-Indië.

LIKIANG-FOE, Chin. stad in Yunnan, op de grenzen van Thibet, aan de Yang-tse-Kiang. Ten N. W. van hier is de hooge berg Sine. 117. 52. L. 26. 52. N. B.

LIKKAUER REGIMENT, distr. in de Croatische Militairgrenzen, op 47½ V. M. 53,000 inw. bevattende. De hoofdstad is Karlobago.

LIKOCHOWO, Turk. stad in Albanië, saudschakat Awlon, met 9000 inw.

LILA, Afr. zeehaven in Abyssinië, aan den voet van den grooten berg Taranta; 16 m. Z. Z. O. van Arkiko.

LILIENFELD, Oostenr. dorp, kreits Boven 't Weener Woud, aan de Trasen.

LILIENSTEIN, zie Königstein.

LILIENTHAL, Han. ambt, hert. Bremen, met het dorp Liliënthal, aan de Wörpe, met gezondheidsbronnen, de sterrenwacht van SCHRÖTER en 410 inw.

LILIO, dorp op 't Philip. eil. Manille.

LILLA, zie Lulea.

LILLE, zie Rijssel. 2. Nederl. dorp, prov. Antwerpen, arr. Turnhout, met 970 inw. 3. L. of *Lille Diemen*, een der Faroër eil. 4. L. of *Lille Oee*, Deen. eil. bij Laaland. 5. Deen. eil. in de golf van Korsoë.

LILLE ST. HUBERT, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Roermond: 500 inw.

LILLEBONNE, Fr. stadje, dep. Ned. Seine, aan de Bolbec, met 650 inw.

LILLERS, Fr. stadje, dep. Kanaal, arr. Bethune, aan de Nave, met 1000 inw., looijerijen, brouwerijen en pottebakkerijen. 20. 7. L. 50. 35. N. B.

LILLIES-LEAF, Schot. dorp, gr. Roxburgh, met 1760 inw.

LILLIES-HALL, Eng. kerspel, gr. Salop, met 3030 inw.

LILLO, Nederl. fort en vlek, prov. Antwerpen, aan de Schelde, met 775 inw., die hoedenmakerijen, jeneverstokerijen en twee tabaksfabr. hebben. Fort en vlek zijn ongeveer ¼ mijl van elkander gelegen. Het eerste is met Liefkenshoek, in de geschiedenis onzes vaderlands, bekend; 3 mijlen N. W. van Antwerpen. 2. Spaan. vlek, prov. Leon, aan de Isidro, met marmergroeven.

LILLOIS, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Nivelles, met 500 inw.

LILMITZ, Boh. dorp, kreits Ellbogen.

LILUNDO, zie Lelundo.

LIMA of *Eigenlijk Peru*, een der acht intendentschappen, waarin het Spaan. onderkon. Peru, in Z. Amer., verdeeld is, aan de Stille Zuidzee. Het bevat op eene oppervlakte van 44,650 V. M., 1,500,000 inw., is bijna geheel in de Z. verzengde luchtstreek gelegen, en wordt door de Cordillera's, in twee zeer ongelijke deelen, het O. en W. deel gescheiden. Het W. gedeelte heeft gebrek aan water, daar het er ook zelden regent. Het O. en grootste deel loopt langs het onderkon. Rio de la Plata, langs de Z. takken van de Maranon en het gebergte. De voorn. voortbr. van dit land zijn bevat in de mijnen van Tarma. De landbouw wordt er niet verwaarloosd. Het wordt in de zes prov. Lima, Truxillo, Guamanga, Cusco, Arequipa en Lapaz verdeeld. (zie verder Peru). 2. Prov. in voorn. intendantschap, een der vruchtbaarste landen, langs de Stille Zuidzee. 3. L. of *Ciudad de los Reyes* (stad der koningen) in 1535, door PIZARRO gebouwd, Spaan. hoofdstad van geheel Peru, aan de riv. Lima, de verblijfplaats van den onderkoning en den aartsbisschop, in de zeer schoone en vruchtbare vlakte van Rimac (de eigenlijke naam ook van de stad); 2 mijlen van de zee, van eene driehoekige gedaante, met muren omringd. Zij heeft 7 poorten, 3 andere ingangen, eene groote markt, 3,800 meestal houten huizen met tuinen, eene universiteit, eene regtbank der inquisitie, 1 wees- en 1 vondelingshuis, 40 kerken en kloosters, waarvan de eersten zeer prachtig en rijk, met goud en zilver versierd zijn; 12 liefdadige gestichten, eenen schouwburg, amphitheater voor stieren- en hanengevechten, eene *Alameda* en de wandelplaats *Piedra Lisa*, een genees- en heelkundig collegie, eene school voor de

zeevaart, eene munt, schoone paleizen, vooral die van den onderkoning en den aartsbisschop op de markt; de haven *Callao* of *Bon-vista* en 50,000 inw., deels Spanjaarden, deels zwarten of mulatten, enz., waarvan ⅕ welvarend, en ⅘ slaven of bedelaars zijn. De inw. hebben fabr. van goud, zilver, leder, katoen, wollen en zijden stoffen, kousen, hoeden, enz., en vooral eenen aanzienlijken handel op N. en Z. Amer., de W. Ind. en andere oorden. Er heerscht hier zeer veel pracht en weelde. De onderkoning heeft eene onbepaalde magt, zijne garde te paard en te voet is allerprachtigst gekleed. Hij heeft 300,000 piasters inkomen, en mag alle burgerlijke en militaire posten begeven. Voor de verschrikkelijke aardbeving van 1746 was Lima de koningin van alle Z. Amer. steden, en stond op het toppunt van pracht, rijkdom en aanzien; dit is thans veel verminderd. Buiten de stad zijn vele heerlijke lanen, tuinen en lusthuizen. 300. 58. L. 12. 3. Z. B. 4. Kleine Arab. stad in Ommon, 11 mijlen Z. O. van Julfa. 5. Spaan. riv., welke ten O. van Oreuse ontspringt, en Z. W. waarts naar den Atl. oceaan loopt. 6. L. of *Charleston*, vlek in de N. Amer. Rep., prov. New York, gr. Ontario, met 1500 inw. 7. Ital. riv., hert. Lucca, welke in de Secchio valt. 8. Zweed. kerspel in Falun-län. 9. Eil. in de Chin. zee. 10. Zie Ponte de Lima.

LIMA POELA KOTTAS, verzameling van dorpen op het O. Ind. eil. Sumatra, waar veel goud gegraven wordt.

LIMAGNE, landstreek in 't Fr. dep. Puy-de-Dôme.

LIMAL, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Nivelles, met 970 inw.

LIMALONGES, Fr. D., dep. Vienne.

LIMAN, naam, welken de Russen aan eenen zeehoezem geven. Bijzonder is het de naam dier golf, welke aan den mond van den Dnieper en Bog, tusschen Oczakow en Kinburn, door de Zwarte zee gevormd wordt. 2. Z. Amer. riv. in Chili, prov. Coquimbo, welke op 30. 32. Z. B. in zee valt.

LIMANOW, Galic. D. en riv., kr. Sandec.

LIMARI, Z. Amer. riv. in Chili.

LIMAS, Port. riv., prov. Alentejo.

LIMASOL, Turk. stad, eil. Cyprus, met een kasteel en haven, aan eene baai. In den omtrek groeit veel wijn, katoen, toen, koren, enz. 34. 15. N. B. 50. 36. L.

LIMASOVA, een der kleine Philippijnsche eil. bij Leyta. 142. 48. L. 10. 1. N. B.

LIMASUESA, zie boven.

LIMAY, Turk. riv., sands. Lyribos.

2. Fr. stadje, dep. Seine en Oise, arr. Nantes, met 1270 inw.

LIMBA, O. Ind. stad, prov. Aurungabad.

LIMBACH, Hong. dorp, kom. Szalad, met wijn- en korenbouw, en eene zwavelmijn. 2. Saks. dorp, kreits Ertzgebergte, met 1300 inw., en fabr. 3. Dorpje in Saksen-Coburg, ambt Sonnenberg, met 150 inw., porselein- en ijzerfabr. en steengroeven. 4. Beij. dorp, Neder Mainkreits. 5. Nassausch dorpje, ambt Hachenborg, met 150 inw.

LIMBAGAN of *Limbangang*, Nederl. heerl. op 't eil. Java, in 't rijk Cheribon, in het binnenland, midden tusschen hooge bergen, waarvan de Panjalu een der hoogste is. Zij heeft schoone dalen, welke door de Kalitando bespoeld worden, 1918 koffijplantagiën en is het eigendom van eenen vorst, die echter onder opzigt der Nederlanders staat. 2. Hoofdstad van voorn. heerl. en verblijfplaats van den vorst.

LIMBARA, N. gebergte van Sardinië.

LIMBE, O. Ind. eil. aan de O. kust van Celebes, op 142. 56. L. 1. 18. N. B.

LIMBE (LE), vlek op 't W. Ind. eil. St. Domingo.

LIMBO GATINOLY, dorp in het N. O. van 't eil. Celebes, met goudmijnen.

LIMBRICHT, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Maastricht, met 1100 inw.; 4 uren van Maastricht.

LIMBU, O. Ind. stad in Malacca.

LIMBURG, Nederl. prov., uit onderscheidene voormalige bezittingen van Nederland, Pruissen en Oostenr., uit den Westfaalschen kreits en het bisdom Luik zamengesteld, tusschen de prov. N. Braband, Luik, Z. Braband en Antwerpen en Pruissen, of tusschen 22. 37. en 23. 49. L. en 50. 44. en 51. 54. N. B., en op 70½ V. M., in 3 arr., 24 kantons en 336 gemeenten (volgens den staats-almanak van 1823), 307,200 zielen bevattende. De prov. wordt van het Z. naar het N., gedurig smaller, tot dat zij aan het einde, slechts ½ mijl breed is. Het land is geheel vlak, slechts in het Z. O. met heuvels bedekt. De grond is, in vele oorden, zeer vruchtbaar, vooral in den omtrek van de Maas, en in het arr. Maastricht, welks N. deel echter groote heiden heeft. Van de beide andere arr. is slechts het Z. deel van het arr. Hasselt, tusschen de Jaar en Demer, en in het arr. Roermond, het langs de Maas gelegen land, vruchtbaar. Het overige gedeelte wordt meestal door uitgestrekte heiden en moerassen bezet, waar men slechts hier en daar een stuk

aangebouwd land aantreft. Ook neemt de moeras de *Peel* uit N. Braband, hier een aanzienlijk gedeelte lands in. De voorn. riv. is de Maas, welke hier de Jaar, Geul, Roer, Neer, Sevalme en Niers ontvangt. Verder de Dommel, de groote Nethe, de Demer, die de Herk, Gheele en Velp ontvangt. De kanalen zijn: de *Fossa Eugeniana*, een vervallen kanaal, ter vereeniging van de Maas en den Rijn gegraven, en het Nieuwe, nog niet geheel voltooide kanaal, van 's Hertogenbosch naar Maastricht. De lucht is er, over 't algemeen, gezond, behalve in de moerassige streken. De voortbr. zijn: vooral rogge; verder garst, een weinig tarw, boekweit, spelt, haver, peul- en tuinvruchten, koolzaad, meekrap, veel kool, hop, aardappelen, paarden, horenvee, schapen, wild, en hier en daar bijen, steenkolen, ijzer, minerale wateren, turf, kalksteen, vooral in den St. Pietersberg (zie dat art.). Landbouw en veeteelt zijn de voorn. middelen van bestaan, ten platten lande; verder de mijnen en kalkgroeven, en in de steden, de fabr. van laken, linnen, naalden, kant, zeep, leder, tabak, lijm en papier, benevens brouwerijen, looijerijen en branderijen. Het leder van Maastricht is, om deszelfs sterkte, beroemd. De handel is van minder belang dan voorheen. De uitvoer bestaat in eigene voortbr., boter, kaas, horenvee, leder, jenever, lijm, kruid en zeep. De prov. heeft den 3den rang, zendt 4 afgevaardigden bij de staten, en behoort onder het hooge geregtshof van Luik. De provinciale staten bestaan uit 60 leden. De 3 arr. zijn Maastricht, Hasselt en Roermond. De hoofdpl. is Maastricht. 2. Nederl. stad, prov. Luik, arr. Verviers, op een' berg, aan welks voet de voorstad Dalhem of Dalheim ligt, en aan de riv. de Veze; voorheen versterkt, met 2 poorten, 1900 inw. en lakenfabr. Ook wordt er een merkwaardig beekje gevonden, dat nimmer droog wordt of toevriest, en op 1 half uur afstands, 6 molens in beweging brengt. 23. 43. L. 50. 40. N. B.; 1¼ uur van Verviers. 3. Ambt in het hert. Nassau, aan de Lahn, met 11,500 inw., en de hoofdplaats Limburg aan de Lahn, met 2600 inw. en veel handel. Ook vindt men er 3 koren-, 1 gips-, 1 olie- en volmolen. 5. Zie Hohenlimburg en Limpurg.

LIMCHEOU, Chin. stad, prov. Petcheli.

LIME of *Lyme*, Eng. dorp en riv., gr. Dorchester.

LIMEHOUSE, Eng. D., gr. Middlesex, niet ver van Londen, met verscheidene scheepstimmerwerven en 7,380 inw.

LIMEHOUSE RIVER, N. Amer. riv. in Honduras, die op 291. 52. en 15. 55. N. B. in de baai Honduras valt.

LIMEKILNS, Schot. zeevlek, gr. Fife, met 700 inw. en uitvoer van steenkolen.

LIME-KILN-BAY, baai aan de Z. kust van het eil. St. Christoffel; 1 mijl ten W. van Basseterre.

LIMELETTE, Nederl. dorp in Z. Braband, aan de Dyle; 1 uur van Wavre.

LIME-REGIS, Eng. dorp, gr. Dorset, op een' hoogen steilen berg, met eene haven, vischvangst, handel in steenkolen, baden en 1450 inw.

LIMERICK, Ier. gr. in de prov. Munster, tusschen Clare, Tipperary, Waterford, Cork en Kerry, of tusschen 8. 22. en 9. 35. L. en 52. 17. en 52. 43. N. B., en op 44½ V. M., 180,000 inw. tellende. De grond is heuvelachtig, slechts in 't N., O. en Z. W. bergachtig. Aldaar heeft men de Knockpatrick of St. Patricksberg. De grond is overigens zeer vruchtbaar. De voorn. riv. is de Shannon, met de Maig; de Feale en de Gale. Lough Gur is een klein binnenmeer. De luchtsgesteldheid is zeer aangenaam en zacht. In de bergen vindt men steenkolen, bouwsteen, lei en kalk, maar geene metalen. De voortbr. zijn: koren, vooral tarw, gerst, haver, aardappelen, hennep, raapzaad, boomvruchten, turf, maar geene bosschen. De heerlijke weilanden voeden uitmuntend rundvee, schapen en varkens. De uitvoer bestaat in vee, huiden, haver, raapzaad, raapolie, vederen en papier. Het gr. wordt in 9 baronnijen verdeeld. 2. L. of *Lough Meath*, hoofdstad van voorn. Ier. gr., zetel van een' protestantschen en eenen roomschen bisschop, aan den prachtigen Shannon. Zij heeft een fort en wordt in 3 deelen: Irish Town, English Town (op een eil. in den Shannon) en Newtown Pery verdeeld. Er is eene oude Gothische kerk, verscheidene andere kerken en bedehuizen, liefdadige inrigtingen, 3 roomsche kloosters, 1 collegie, 1 gymnasium en vele andere scholen, eene beurs, 1 tol- en koopmanskoffijhuis, 1 schouwburg en eene ruime haven aan de rivier, met ruime kaaijen, vele pakhuizen en dokken, 60,000 inw. en velerlei fabr. De handel is zeer belangrijk, en de eigene scheepvaart niet onaanzienlijk. 9. 1. L. en 50. 35. N. B. 3. Vlek der N. Amer. Rep., prov. Maine, gr. York, met 1200 inw. 4. N. Amer. vlek, prov. Pennsylvanië, gr. Montgomery.

LIMERLÉ, Nederl. dorp, gr. hert. Lux-

Luxemburg, arr. Neufchâteau; 600 inw.

LIMES, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, met Geronville 960 inw.

LIMESOL, Turk. stad, eil. Cyprus.

LIMESTONE, N. Amer. stad, prov. Kentucky, aan de Ohio. 293. 29. L. 38. 40. N. B. 2. N. Amer. riv., welke in de prov. Indiana, in de Ohio valt.

LIMEUIL, Fr. vlek, dep. Dordogne, arr. Bergerac, aan de Vezère en Dordogne, met 830 inw.

LIMGANON, dorp op 't Philippijnsch eil. Manille.

LIMI, O. Ind. stad in 't rijk Nepaul.

LIMIJE, zie Lemnos.

LIMINGO, Rus. kerspel, gouv. Finland.

LIMITE, Tosc. dorp, distr. Empoli.

LIMMAT, Zwits. riv., eigenlijk eene voortzetting der Linth (zie dat art.), welke onder dezen naam, uit het Züricher meer, voortkomt, en zich beneden Baden met de Aar vereënigt.

LIMMAREN, Zweed. meer in Stockholms-län.

LIMME, Eng. stadje, gr. Chester.

LIMMEN, Nederl. dorp in N. Holland, kwart. Alkmaar, met eenige oudheden en 420 inw. Men vertoont er het aambeeld, waarop in 1799 de capitulatie tusschen de Fransche en Engelsche generaals geteekend werd. Onder het zelve behooren de buurten de *Voorst*, het *Zuid-einde*, de *West-zijde* de *Lean*, *Dusseldorp* en de *Koog*.

LIMMEN'S BOGT, in de Austr. golf Carpentarië, in Nieuw Holland.

LIMMER, Han. dorpje, vorst. Calenberg, aan de Leine, met 320 inw.

LIMMINGTON, Eng. dorp, gr. Northumberland, aan de Tyne.

LIMNE, Eng. vlek, gr. Chester.

LIMOEIRO, Braz. stad, prov. Paraiba, aan de riv. Capabaribe.

LIMOGES, Fr. arr., dep. Op. Vienne, bevat op 35 V. M. in de 9 kantons; Aixe, Ambazac, Châteauneuf, Cymoutiers, Limoges, Neul, St. Leonard, Pierre en Buffières, 88,900 inw. 2. Hoofdstad van voorn. Fr. arr. en van het dep. Op. Vienne, de zetel der departementale besturen en van eenen bisschop, kamer van koophandel, enz., aan den regter oever der Vienne, deels tegen het hangen van eenen heuvel, deels in een dal gelegen, wordende het eerste *la Ville*, en het laatste *la Cité* genoemd. Zij is slecht gebouwd, overal met kromme, schuinsche straten en ouderwetsche huizen. Zij heeft 7 opene plaatsen, waaronder de *Promenade d'Orsay* en de *Fitz-James* plaats uitmunten; vele fonteinen, vooral die van *Aigoulence*, een aanzienlijk hospitaal, een werkhuis, eene hoogeschool met 2 faculteiten, een lyceüm, eene boekverzameling van 6000 boekdeelen, een genootschap voor den landbouw, eene beurs, eene fraaije hoofdkerk (hoewel niet voltooid); een schoon bisschoppelijk paleis, eene munt en 20,300 inw., die fabr. van sjamoos, hoeden, enz., katoenspinnerijen, wasbleeken, kaarsenmakerijen, verwerijen, looijerijen, kopersmederijen, aanzienlijken handel en eene stapelplaats voor al de fabrijkwaren van Z. Frankrijk hebben. 18. 56. L. 45. 50. N. B.

LIMOGNE, Fr. dorp, dep. Lot.

LIMON, Zweed. eil. in Gefleborgslän.

LIMONA, Turk. Aziat. eil., tusschen Rhodus en Stampalia.

LIMOA DE LA TROU, volkpl. op 't W. Ind. eil. Hayti, aan de N. O. kust; 3 mijlen van kaap Francais.

LIMONE, Sard. vlek, vorst. Piëmont, aan de Germagnana, met 3100 inw., meestal gidsen, die over den Col di Tenda, naar Nizza geleiden. 2. Lomb. Ven. D., gouv. Milaan, prov. Brescia; 600 inw.

LIMONES, riv. en volkplanting op 't W. Ind. eil. Cuba.

LIMONES PUNTA, kaap aan de W. kust van Cuba. 302. L. 21. 25. N. B.

LIMONEST, Fr. dorp, dep. Rhône.

LIMONG, O. Ind. prov. op Sumatra.

LIMONT, Nederl. dorp, prov. en arr. Luik, met 200 inw.; 1½ uur van Luik.

LIMORI, Sicil. dorp, prov. Messina.

LIMOSANI, Nap. stad, prov. Molise.

LIMOSIN of *Limousin*, voorm. Fr. lands., dep. Op. Vienne en Corrèze.

LIMOURS, Fr. vlek, dep. Seine en Loire, arr. Rambouillet, met 750 inw.

LIMOUX, Fr. arr., dep. Aude, op 34¾ V. M., in de kant. Alaigne, Belcaire, Chalabre, Arques, Limoux, Guillan, Roquefort en St. Hilaire, 71,300 inw. bevattende. 2. Hoofdstad van voorn. Fr. arr., aan de Aude, met eene kamer van koophandel, 5,960 inw., leder-, zeep- en lakenfabr., en stapelplaats van het ijzer, dat in den omtrek wordt gewonnen. 19. 56. L. 43. 31. N. B.

LIMPACH, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, met Rekange en Helange, 660 inw.; 2 uren van Luxemburg.

LIMPERG, Wurt. berg, Donaukreits.

LIMPSFIELD, Eng. dorp, gr. Surry.

LIMPSTONE, Eng. dorp, gr. Devon.

LIMPURG, Wurt. gr., Jaxtkreits, ambt Gaildorf, met 11,150 inw., aan verschillende eigenaren behoorende.

LIMREE, O. Ind. rajaschap en stad, prov. Guzeratte.

Limus, Turk. riv., valt in de Bosna.
Limye, zie Lemnos.
Limyrus, Turk. Aziat. riv. in Natolië.
Linacagan, een der Philip. eil., ten Z. van Calamiana, met 't D. Cuyo, door een kanaal van Pavagova gescheiden.
Linadil, een der Schot. Hebriden.
Linais, Fr. vlek, dep. Op. Vienne.
Linan, Eng. riv. in Wallis.
Linange, zie Leiningten.
Linao, stadje op 't eil. Magindanao.
Linares, Spaan. vlek, prov. Salamanca.
Linares, Spaan. vlek, prov. Jaen, met 5,650 inw., lood- en kobaltgroeven. 2. N. Amer. stad in Nieuw Spanje, kon. Leon, tusschen de Rio Tigre en Rio del Norte. 3. Spaan. vlek, prov. Aragon.
Linato, Lomb. Ven. D., gouv. Milaan.
Linau, Deen. riv. in 't hert. Lauenstein.
Lincava, een der Aziat. Mergui eil. aan de Z. kust, met 2 hooge bergen en bosschen bezet. 6. 20. N. B. 117. 25. L.
Lincelles, 2 Fr. D., dep. van 't Noorden, arr. Rijssel; zamen 3,440 inw.
Lincent, Nederl. dorp, prov. Luik, arr. Huy, met 620 inw.; 5 m. van Huy.
Linchet, Nederl. dorp, prov. Luik, arr. Huy; 2 uren van Huy.
Linchan, 2 Chin. steden, prov. Ho-nang en Shantong.
Linchanchia, N. Amer. stad in Mexico, prov. Yucatan; 5 m. van Merida.
Linckenbeke, Nederl. dorp, prov. Z. Braband; 1½ uur van Brussel.
Linckhout, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Hasselt, met 500 inw.
Lincoln, Eng. gr., aan de zee, tusschen den Humber, de Noordzee, de gr. Cambridge, Northampton, Rutland en Leicester, of tusschen 16. 34. en 17. 50. L. en 52. 24. en 53. 57. N. B. gelegen, en volgens Arrowsmith, op 127$\frac{7}{10}$ (Lapie heeft 137$\frac{4}{5}$) V. M. 222,550 inw. bevattende. Het gr. bestaat uit drie verschillende deelen, die te gelijk derzelver staatkundige verdeeling aanwijzen. *Lindsey*, de grootste N. helft, bevat in het N. W. het eil. Axholm, ten N. O. eene groote heide, de *Wolds* genoemd, ten Z. O. het O. en W. *Fen* (veen). 2. *Holland*, laag, gedeeltelijk aan de zee ontwrongen broekland, dat even als het eil. Ely ingedijkt is, en 3. *Kesteven*, eene drooge vlakte, met heidevelden. De kust is geheel vlak. Voor dezelve liggen uitgestrekte zandbanken, gelijk het Rose-Sand, enz. In Holland dringt de breede en diepe golf de Wash het land in. Met betrekking tot den grond heeft Lindsey veelal zand en heiden; Holland zwaar broekland, Kesteren gemengd zand, hier en daar klei, en het beste bouwland; echter vindt men er meestal weiland. De voorn. riv. is de Humber of de breede mond der Ouse en Trent, welke laatste hier de Ankam of Ancholme ontvangt; verder de Witham, de Welland, de Baine, de Glen, de Idle en de Wash. Aan de kust is de luchtsgesteldheid zeer vochtig, en het water ongezond. De voortbr. zijn: koren, tuin- en peulvruchten, vlas, hennep en boomvruchten, bijna geen hout, ganzen, veel visch, maar geene metalen. De veeteelt is, door de heerlijke weiden, van belang: men vindt er ook sterke paarden en uitmuntende schapen met fijne wol, en groote varkens. Soms worden van hier hoopen van 1 tot 3000 ganzen naar Londen verzonden. De landbouw brengt niet genoegzaam voor de behoeften op, daar de weiden te veel land wegnemen. Het eil. Axholm is, om deszelfs vlas, beroemd. De fabr. bepalen zich tot wolspinnerij en weverij, terwijl de uitvoer alleen in de voortbr. des lands bestaat. Er heerscht hier minder welvaart dan elders, vooral door 't gebrek aan havens en aan brandhout voor fabr. 2. Hoofdstad van voorn. Eng. gr., de zetel van een' bisschop, aan het hangen van eenen heuvel, aan de Witham, slecht gebouwd, met eene zeer groote hoofdkerk, die eene klok van ruim 23 voeten in den omtrek heeft; 12 andere kerken en bedehuizen, 1 zieken- en verscheidene armenhuizen, huishoudkundig genootschap en 7,370 inw., die slechts eene kamelotfabr. hebben, en verder in koren, haver, wol en kolen handelen. De Romeinsche poort *New-Yorkgate* is een vermaard stuk der oudheid. 17. 12. L. 53. 14. N. B. 2. Gr. der N. Amer. Rep., distr. Maine, tusschen Canada en de zee, met 43,000 inw. en de hoofdsteden Wiscasset en Bath. 3. N. Amer. gr., prov. N. Carolina, in Morgan distr., met 16,360 inw. waaronder 2500 slaven en de hoofdstad Lincolnton. 3. N. Amer. gr., prov. Kentucky, tusschen Washington, Mercer, Maddison en Logan, met 8,700 inw., waaronder 2340 slaven en de hoofdstad Stanford. 5. N. Amer. gr. in het Z. van W. Tennessee, met 6,150 inw. en de hoofdpl. Fayetteville. 6. N. Amer. gr. in 't N. der prov. Georgië, met 4,550 inw., en de steden Lincolnton en Goshen. 7. N. Amer. stad, prov. Kentucky, gr. Mercer. 8. N. Amer. dorp, prov. Massachusetts, gr. Middlesex, met 720 inw. 9. De naam van nog verscheidene weinig beteekenende vlek-

vlekken en dorpen in de N. Amer. Rep. 10. L. of *Isle Platte*, een der Washingtons eil.; 1½ mijl van Uapoa. ROBERTS zeilde door de straat, welke deze eil. van elkander scheidt.

LINCOLN-PORT, goede Austr. haven in de Spencer's golf, aan de Z. kust van Nieuw Holland. 153. 30. L. 34. 48. Z. B.

LINCOLNTON, hoofdplaats van 't N. Amer. gr. Lincoln, prov. N. Carolina.

LINCOLNVILLE of *Duck-Trap*, N. Amer. zeehaven, distr. Maine, gr. Hancock, aan de Penobscot-baai; 1050 inw.

LINCOMBE, Eng. vlek, gr. Somerset, bij Bath, met 3,740 inw.

LIND (GROOTE EN KLEINE), Nederl. dorp en buurt, prov. Z. Holland, distr. Dordrecht, aan den Develweg, het eerste heeft eene kerk en 600 inw.

LINDA, Pruis. dorp, Silez. regdst. Liegnitz, met 1530 inw.

LINDAR, Illyr. vlek, kreits Fiume.

LINDAU, ambt in Anhalt-Dessau. 2. Ambt in Anhalt-Köthen, aan de Elbe, met 1530 inw. en het dorp Lindau. 3. Beij. landg., grenst aan Tirol en de Bodenzee, heeft op 1¾ V. M. 4,115 inw., vele boomvruchten met de hoofdstad Lindau, aan de Bodenzee, op één groot en één klein eil., door eene lange brug van 300 voeten, met het vaste land gemeenschap hebbende. Zij telt 2700 inw., die scheepvaart, visscherij, wijn, korenbouw en aanzienlijken verzendingshandel hebben. 27. 21. L. 47. 32. N. B. 4. Han. dorp, vorst. Grübenhagen, aan de Ruhme, met 1020 inw. 7. Zie Lindow.

LINDBERG, Pruis. dorp, regdst. Kleef.

LINDE (LA), Fr. stadje, dep. Dordogne, arr. Bergerac, aan de Dordogne, met 1600 inw. 2. Saks. dorp, kreits Op. Lausnitz, met 1530 inw. 3. Zweed. stadje in Oerebro-län, met 750 inw. 32. 42. L. 59. 35. N. B. 4. Nederl. buurt, prov. Drenthe. 5. *Ter Linde*, Nederl. dorp, prov. Overijssel, kwart. Salland.

LINDEBOEUF, Fr. D., dep. Neder Seine.

LINDEN, Nederl. dorp in N. Braband, distr. 's Hertogenbosch, met 375 inw. 2. Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Leuven, met 1350 inw.; 1 uur van Leuven. 3. Han. dorp, vorst. Calenberg, aan de Leine, bij Hanover, met 1300 inw., en in den Lindenberg, kalk- en steengroeven. 3. Zie Kaap ter Neus.

LINDENAU, dorp in Saksen-Hildburghausen, met 350 inw. en de zoutgroef *Friedrichshall*. 2. Saks. dorpje, kreits Lausnitz, met 320 inw. 3. Boh. dorp, kreits Leutmeritz, met 1500 inw. 4. Pruis. dorp, regdst. Potsdam. 5. Pruis. dorp, regdst. Oppeln, met steengroeven.

LINDENBORG, Deen. gr., stift Aalborg.

LINDENFELS, Hes. stadje, prov. Starkenburg, aan 't Odenwald, met 700 inw.

LINDENHART, Beij. D., Op. Mainkr.

LINDENHOLZHAUSEN, dorp in Nassau, ambt Limburg, met 1620 inw.

LINDESBERG, zie Linde, No. 3.

LINDES Näs, zie Kaap ter Neus.

LINDFIELD, Eng. dorp, gr. Sussex.

LINDHEIM, gr. hert. Hes. stadje, aan de Nidder, met 500 inw.

LINDHOLM, Deen. eil., tusschen Zeeland en Jutland, ten N. O. van Samsoë. 2. Deen. eil. bij het eil. Moen, aan den mond der Ulf-Sont.

LINDISFARNE, zie Holy-Island.

LINDLAR, Pruis. dorp, regdst. Keulen, kreits Wipperfürth, met 650 inw., kruidmolen, ijzer- en steengroeven.

LINDLEY, Eng. vlek, gr. York, met 1700 inw.; 2 m. van Huddersfield.

LINDLEYSTOWN, N. Amer. dorp, prov. New-York, gr. Steuben.

LINDO, klein O. Afr. eil. in den mond der Zambeze. 2. Turk. stad, aan de O. kust van 't eil. Rhodes. 3. Kaap op het Jonisch eil. Cerigo. 36. 27. N. B.

LINDOLO, Port. stadje, prov. Entre Minho en Douero.

LINDOW of *Lindau*, Pruis. stadje, regdst. Potsdam, tusschen 5 meren, met 1220 inw. en fabr.

LINDRE, meer in 't Fr. dep. Meurte.

LINDRIDGE, Eng. D., gr. Worcester.

LINDSAY of *Lindsey*, zie Crawford en Lincoln, No. 1.

LINDSCHEID, Pruis. dorp, regdst. Aken, kreits St. Vith, met ijzermijnen.

LINDY, kleine O. Afr. riv. en stad bij derzelver mond in de Ind. zee. 9. 58. Z. B.

LINEHIEN, Chin. stad, prov. Honang.

LINENGANFOE, Chin. stad, prov. Yunnan. L. 23. 37. N. B.

LINER, riv. in 't Eng. gr. Cornwallis.

LINETSIN-TSCHEU, Chin. stad, prov. Shangtong, aan het groote kanaal en de Juho, eene der grootste en volkrijkste steden des lands en de stapelplaats van alle waren, die langs den Yan-tse-kiang, naar Peking gebragt worden. Er is een merkwaardige achthoekige porseleinen toren. 133. 34. L. 36. 57. N. B.

LINETAO-FOE, Chin. stad, prov. Shensi, aan een' tak der Hoang-ho, die veel stofgoud geeft. De weiden voeden groote kudden, en de bosschen wilde stieren en tijgerkatten. 121. 37. L. 35. 22. N. B.

LINFOU, stad op het schiereil. Korea.

LING, Schot. eil. aan de W. kust van het eil. Stronsay. 16. 40. L. 59. 34.

34. N. B. 2. Chin. stad, prov. Shansi 123. 25. L. 38. 10. N. B.

LINGA, twee der kleine Schot. Shetland eil., tusschen Yell en Hitland, en tusschen Yell en Unst; het laatste op 16. 34. L. 61. 2. N. B.

LINGA SOUND, baai aan de W. kust van het eil. Stronsa. 18. 14. L. 59. N. B.

LINGAN, Ier. riv., valt in de Suir. 2. O. Ind. eil. bij Sumatra en Banca.

LINGARTHS, Eng. dorp, gr. York.

LINGAY, Schot. eil. der Hebriden, gr. Inverness, met vele herten.

LINGEHAN, Chin. stad van Korea. 2. Chin. stad, prov. Quangtong.

LING-CHE, Chin. stad, prov. Shansi.

LING-CHOUI, Chin. stad, prov. Setchuen. 2. Chin. stad op het eil. Hainan.

LINGE, Nederl. riv., welke in de prov. Gelderland, bij Doornenburg ontspringt, eene waterloozing is voor alles, wat tusschen de Waal- en Rijndijken, en boven den zoogenoemden Diefdijk ligt. Tot Echteld draagt zij den naam van *Wetering*, en is van Geldermalsem af bevaarbaar. Voorheen ontlastte zij zich door de stad Gorcum in de Merwe, maar in de laatste jaren is er nog eene uitwatering gegraven, die onder den naam van het *kanaal van Steenenhoek* bekend is, en van de Arkelpoort van Gorcum tot aan den Steenenhoek, eene punt van den Moerdijk, tusschen Hardinxveld en Giesendam, loopt.

LINGELBACH, Keur-Hes. dorp, prov. Neder Hessen.

LINGEN, Duitsch gr., tusschen Munster en Osnabrück, met 23,450 inw., die veel vlas bouwen, linnen weven of in de Nederlanden gaan arbeiden. Het was voorheen in Op. en Ned. Lingen verdeeld. 2. *Opper* L., maakt thans een gedeelte uit van den Pruis. kreits Tecklenburg, regdst. Munster. Zie Tecklenburg. 3. L. of *Ned. Lingen*, thans Han. gr., op 6¼ V. M., 20,140 inw. bevattende. Het is eene groote vlakte, door de Eems bespoeld, die hier de Aa ontvangt, en eenen schralen, zandigen grond heeft. De voortbr. zijn: koren, doch niet genoegzaam; vlas, zeer veel turf, vee, bijen en visch. Een groot deel der inw. gaan des zomers, in ons vaderland, werken. Het gr. wordt, behalve de stad, in 4 voogdijen verdeeld. 2. Han. stadje in voorn. gr., aan de Eems, door eene gracht omringd, heeft 3 poorten, 3 kerken, 1 akademisch gymnasium (universiteit genoemd), met 5 professoren, 1750 inw. en velerlei fabr., vooral van laken, baai, linnen, katoen en leder. 52. 32. L. 24. 57. N. B.

5. L. of *Linga*, groot O. Ind. eil., aan den O. ingang der straat Malacca, onder de [evennachtslijn gelegen, met twee bergspitsen, door de zeelieden *Ezelsooren* genoemd. Het eil. heeft veel bosch en is goed bebouwd. De Maleische inw. zijn zeeroovers.

LINGENAU, Oostenr. dorp in Tirol, kreits Bregenz, met 1400 inw.

LINGER, Nederl. dorp, gr. hert. en arr. Luxemburg, met Haut- en Bas-Charage 1050 inw.

LINGFIELD, Eng. dorp, gr. Surry.

LINGHANHIEN, Chin. stad, prov. Tschekiang.

LINGHIEN, Chin. stad, prov. Schensi.

LINGHOLM, een der Schot. Orcadische eil., aan de W. kust van Stronsa. 18. 14. L. 50. 59. N. B.

LINGICOTTA, Afr. dorp in Kullo.

LING-KIANG, deel der Chin. riv. Yang-tse-kiang. 2. Chin. stad in Kiangsi.

LING-NGAN-FOE, Chin. stad van den eersten rang, prov. Yunnan, aan eene kleine riv., in een' vruchtbaren omtrek. 120. 28. L. 23. 38. N. B.

LINGORRIL, Eng. riv. in Wallis, gr. Merioneth, valt in de Iersche zee.

LING-POU, Chin. stad, prov. Schensi.

LINGREVILLE, Fr. zeevlek, dep. Kanaal, arr. Coutances, met 1650 inw.

LING-STAI, Chin. stad, prov. Schensi, in eene bergachtige landstreek, die veel goud bevat. 124. 20. L. 25. 22. N. B.

LING-TCHEOU, Chin. stad van Korea.

LING-TCHEU, Chin. stad, prov. Quangsi. 2. Chin. stad, prov. Schensi.

LING-TCHI, Chin. stad, prov. Shantong.

LING-TCHING, Chin. stad, prov. Pet-cheli.

LINGUA, Sicil. stad op 't Liparische eil. Saleni. 2. L. *Grossa*, Sicil. stad, prov. Catania, aan den Etna; 3000 inw.

LINGUETTA, zie Karaburnu.

LINHARES, Port. distr., prov. Beira, met vele bergen en de hoofdpl. Linhares. 2. Port. stadje, prov. Tra-los-Montes.

LINIÈRES, zie Lignières.

LINITAN, O. Ind. eil.; 2 mijlen N. van Serangan. 143. 7. L. 5. 36. Z. B.

LINKIANG, Chin. stad, prov. Kiangsi, aan de Yuka. 132. 46. L. 27. 38. N. B.

LINKEBEEK, zie Linckenbeke.

LINKENHEIM, Bad. dorp, Pfinz- en Enzkreits, met 830 inw.

LINKHOUT, zie Linckhout.

LINKINHORNE, Eng. D., gr. Cornwallis.

LINKIOPING of *Linköpings-län*, Zweed. prov., het geheele O. Gothland bevattende, en tusschen Oerebro, Nyköping, Calmar, Jongköping, de Oostzee en het Weener meer, of tusschen 32. 11. en 34. 45. L.

L. en 57. 41. en 59. N. B. gelegen, en op 205 V. M., 162,860 inw. bevattende. Het is een schoon land, dat met bergen, heuvels, meren, riv., bosschen, woeste streken, enz. afwisselt. De kust heeft vele inhammen, waaronder de 3 zeeoezems Braviken, Stabaken en Woldemirsviken en is met eene ontelbare menigte groote en kleine scheren omringd, die haar, zoo wel tegen de zee, als tegen vijandelijke aanvallen, verzekeren. Men heeft er het hooge gebergte Calmar in 't N. O., en den Amberg in 't Z. W. De voorn. meren zijn: het Wetter-, Boven-, Roxen- en Glanmeer; die van Tysznaren, Yxningen, Sommen, Takern, enz. De riv. zijn: de Swart-An, de Stang-An en de Balego-An. De lucht is er wel koud, maar niet ongunstig voor den groei der planten, zoo dat hier zelfs kersen en soortgelijke vruchten voortkomen. De grond is vruchtbaar, wordt vlijtig bebouwd, en geeft alle soorten van koren, zelfs tot uitvoer; vele peulvruchten, aardappelen, rapen, kool, boomvruchten, tabak, vlas en hop, voordeelige bosschen, waarvan sommige 2 à 300 jarige eiken bevatten. Er zijn heerlijke weiden, veel vee- en schapenteelt, paarden, wild, gevogelte, enz. Ook ijzer, koper, lood, aluin, kalk, marmer, zandsteen, agaat, antimonium, enz. De uitvoer bestaat in koren, erwten, meel, gort, hout-, ijzer en koperwaren, geelkoper, zeildoek en aluin. 2. Hoofdstad van voorn. Zweed. prov., aan de Stang-An, naauw en onregelmatig gebouwd, met 1 oud kasteel, 3 kerken, 1 gymnasium met 7 onderwijzers en eene aanzienlijke bibliotheek, muntkabinet, verzameling van naturaliën en 2930 inw. 33. 13. L. 58. 22. N. B.

LINKNESS, Schot. kaap, aan de N. W. kust van 't eil. Stronsa. 18. 12. L. 59. 4. N. B.

LINLITHGOW of *West Lothian*, gr. in Schotland, tusschen Edinburgh, Lanark, Stirling en de Frith of Forth, of tusschen 13. 50. en 14. 18. L. en 55. 53. en 56. 2. N. B. gelegen, en op 5½ V. M. 16,450 inw. bevattende. De vruchtbare grond is hier en daar bergachtig; heuvels, dalen en vlakten wisselen aangenaam af. De hoogste berg is de Cairnnaple 1492 voeten hoog. De eenigste riv. zijn de Almond en de Aron, en op vele plaatsen is gebrek aan loopend water. De luchtsgesteldheid is er gematigd en gezond. De voortbr. bestaan in koren, tuinvruchten, aardappelen, vlas, hout, gevogelte, ijzer, lood, steenkolen, vollersaarde en zeezout. De landbouw geeft eenen goeden oogst. Men vindt er ook rundvee, schapen, steenkolen, enz. 2. Hoofdstad van voorn. Schot. gr., aan de Forth, met een oud kasteel, 2550 inw., looijerijen, linnenweverijen en bleeken.

LINN, Pruis. stadje, regdst. Dusseldorp, kreits Crefeld, met 1000 inw. 2. L. of *Lenn* of *Muck*, waterval in het Schot. gr. Aberdeen. 3. Zie Lynn.

LINNE, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Roermond, met 550 inw.

LINNES, gr. hert. Hes. dorp, ambt Giessen, in Groot en Klein onderscheiden.

LINNHE (LOCH), zeearm aan de W. kust van Schotland, tusschen de gr. Inverness en Argyle, naderhand Lochiel genoemd.

LINKICH, Pruis. stadje, regdst. Aken.

LINON, Eng. riv. op 't eil. Anglesey.

LINOSA, Sicil. eil. in de Middell. zee, ten N. van Lampadosa.

LINOU, Chin. stad in Houquang.

LINPAO, Chin. stad in Honang.

LINPI, Chin. stad in Kiannan.

LINSBURG, Han. D., vorst. Calenberg.

LINSCHJA, Turk. riv. in Bosnië.

LINSCHOTEN, Nederl. dorp, prov. en arr. Utrecht.

LINSIANG, Chin. stad in Houquang.

LINSMEAU, Nederl. dorpje, prov. Z. Braband, arr. Leuven, met 310 inw.

LINSTEAD, Eng. dorp, gr. Kent.

LINT, Pruis. dorp, regdst. Kleef.

LINTACH, Beij. dorp, Isarkreits.

LINTAO, Chin. eil. bij Korea.

LINTCHANG, Chin. stad in Honang.

LINTEIN, zie Linetsin-tscheu.

LINTDORF, Pruis. dorp, regdst. Dusseldorp, met 870 inw.

LINTELOH, Han. D., vorst. Bremen.

LINTEZ, meer in 't Rus. gouv. Moskwa.

LINTGEN, Nederl. dorp, gr. hert. en arr. Luxemburg, met 970 inw.

LINTH, riv. in de Zwits. kantons Glarus, St. Gall en Schweitz, welke in het Z. deel van Glarus, in het Linththal, aan den voet van den Todi en Kestenberg, uit de zamenkomst van de Oberstaffel-, Sand- en Limmernbach ontspringt, het kant. Glarus doorstroomt, en aldaar de Sernft en andere kleine riv. ontvangt, en als dan in het Waldstädter meer valt, dat zij bij Wesen verlaat, om in den omtrek van Utznach in het Züricher meer te vallen.

LINTH-THAL, Zwits. dal, dat in het kant. Glarus, ter plaatse, waar de Sernft in de Linth valt, begint, en tot aan den oorsprong dezer riv. voortloopt. Het heeft schoone bosschen, vette weiden en ve-

vele watervallen, vooral de Tetschbach. 2. Zwits. dorp in voorn. dal, en nog drie andere dalen, met 1600 inw., aan de Linth.

LINTON, Eng. vlek, gr. Cambridge, op de grenzen van Essex, aan de Granton, met 1870 inw. 2. Eng. vlek, gr. Devon, met 570 inw. 3. Eng. vlek, gr. Hereford, met 527 inw. 4. Eng. vlek, gr. Hereford, met 570 inw. 5. Schot. vlek, gr. Peebles, aan de Lyne en Tweed, met 1200 inw. 6. Schot. D., gr. Roxburgh. 7. Chin. stad, prov. Schensi.

LINTORF, Pruis. D., regdst. Dusseldorp; 870 inw. 2. Han. D., vorst. Osnabruck.

LINTZ, Oostenr. stad, hoofdpl. van 't land Boven den Ens van den Muhlkreits of Muhlviertel, de zetel van de regering en van eenen bisschop, aan den regter oever van den Donau, waarover eene brug van 800 voeten ligt. Zij is zeer goed gebouwd, heeft 3 voorsteden, eene schoone plaats met eene zuil aan de Drievuldigheid gewijd, een aanzienlijk kasteel op eenen berg, 3 kerken, onderscheidene kloosters, 1 gasthuis, 2 ziekenhuizen, een aanzienlijk landschapshuis, uitgestrekte marktplaatsen, een lyceüm met 18 professoren en eene boekverzameling van 22,000 boekdeelen, een gymnasium, normaalschool, vrouwelijk opvoedingshuis, bisschoppelijk seminarium, instituut voor doofstommen, kraamvrouwen en krankzinnigenhuis, en 17,240 inw., die vele fabr., als eene keizerlijke fabrijk van wollen stoffen, van laken, vloerkleeden, kasimiers, Turksche mutsen, bombazijn, katoen, kousen en speelkaarten, aanzienlijke looijerijen, 2 voorname missen, benevens grooten handel hebben. 31. 56. L. 48. 19. N. B. 3. Zie verder Linz.

LINTZGREEN, Eng. dorp, gr. Durham.

LINUM, Pruis. dorp, regdst. Potsdam.

LINWOOD, Schot. dorp, gr. Renfrew.

LINZ, Pruis. kreits, regdst. Coblenz, de voormalige ambten Linz en Hammerstein bevattende, en ten N. aan het regdst. Keulen grenzende, aan den regter oever van den Rijn, op ruim 2½ V. M. 11,179 inw. bevattende. Het is een dal, dat door de voorbergen van het Westerwald eenigzins bedekt is, veel koren, tuin, boomvruchten en wijn voortbrengt, en goede veeteeltheeft. De bergen bestaan uit zwarte bazalt, van van welke rotsstukken in den Rijn liggen en de scheepvaart moeijelijk maken. Verder zijn er ook eenige delfstoffen, als koper, ijzer en duifsteen. De inw. bestaan allen van den landbouw en den wijnoogst. 2. Hoofdstad van voorn. Pruis. kreits, met 1 gymnasium en 1870 inw. 3. Bad. dorp, Zeekreits, aan de Aach.

LINZGAU, zie Linz, No. 3.

LIOESSENS, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Leeuwarden.

LIOIPU, Aziat. meer in Thibet.

LION, zie Lyon.

LIONCOVE, kleine Z. Amer. baai, aan de straat van Magellaan, door rotsen omringd. 303. 21. L. 53. 26 Z. B.

LION MARIN (BAYE), aldus door ALOUARN, maar door KERGUELEN *Baye de Gros Ventres* genoemd, eene baai aan de Z. kust van Kerguelen's-land. 86. 37. L. 49. 32. Z. B.

LIONI, Nap. stad, prov. Principato Ulteriore, met 4,100 inw.

LIONNOIS, voorn. Fr. lands., tusschen Bresse, Beaujolois, Torez en Dauphiné, thans het grootste deel van het dep. Rhône uitmakende.

LIONS of *Lions en Forest*, Fr. stadje, dep. Eure en Loire, aan de beek Lieure, met 1830 inw. en fabr. 2. L. of *Lions d'Angers*, Fr. stadje, dep. Mayenne en Loire, arr. Segre, aan de Oudon, met 1730 inw. 3. Fr. vlek, dep. Charente, arr. Confolens, aan de Vienne, met 340 huizen.

LIPA, dorp op 't Philip. eil. Manille.

LIPANES, stam van de Indianen in N. Amer., in Nieuw Spanje.

LIPARI (EIL.), of *Liparische eil.*, tot Sicilië, intend. Messina behoorende, voorheen de Æolische eil. genoemd, en tusschen het eil. Sicilië en het vaste land, in de Tyrrhenische zee, of tusschen 32. 10. en 33. 12. L. en 38. 24. en 38. 48. N. B. gelegen. Zij dragen gezamenlijk den naam van het grootste eil., zijn deels bewoond en bebouwd, alle van vulkanischen oorsprong, en met deels nog brandende, deels uitgebrande bergen bezet. Zij zijn Lipari, Volcano, Sakini, Felicudi, Alicudi, Liscabianca, Volcanello, Parerotta, Ustica, Pannaria, Baziluzzo, Datoli en Stromboli. 2. Het grootste van voorn. eil., bijna geheel in het midden gelegen, vol bergen, met eenen buitengemeen vruchtbaren grond. Men vindt er nog verscheidene kraters, lava en puimsteen. De hoogste berg St. Angelo bevat nog eene krater, die 200 voeten wijd is, en op den berg Guaidia ziet men nog duidelijk den weg die de lava geloopen heeft. Thans zijn deze vulkanen stil, maar men vindt er nog verscheidene heete bronnen. De grond brengt voort: wijn, edele vruchten, olie, katoen, krenten, en een weinig koren. Men heeft er maar eene ge-

geringe veeteelt, en men voert, behalve deze voortbr., ook puimsteen, zwavel, aluin, enz. uit. Het eil. bevat op 5 V. M. 15,000 inw. 3. De hoofdpl. van dit eil., de zetel van eenen bisschop, aan de O. zijde, met een rotskasteel, eene hoofdkerk, 2 kloosters, bisschoppelijk paleis, eenige oudheden, onderaardsche badkamers, 2 havens op eenigen afstand van de stad, en 12,480 inw.

LIPAU, Morav. dorp, kreits Hradisch, aan de Wieliczka, met 800 inw.

LIPCSE, zie Liptau.

LIPES, Z. Amer. prov. van Peru, ten W. van Atacama; 60 mijlen lang en 20 mijlen breed, met eene koude luchtsgesteldheid, en op vele plaatsen onvruchtbaar. Voorheen waren hier vele goud- en zilvermijnen, die echter meestal overstroomd geworden zijn. Men vindt er nog twee goudmijnen, mijnen van rood en geel koper, waaronder men goud, zilver, ijzer, enz. vindt. Er is veel vee, bijzonder ook vele lama's op de bergen, die de prov. doorsnijden en tot de Andes behooren. 2. Hoofdstad van voorn. prov., voorheen eene rijke en groote stad, doch nu vervallen. 309. 30. L. 21. 40. Z. B.

LIPEZK, Rus. kreits, gouv. Tambow, tusschen 57. 3. en 58. 15. L. en 52. 6. en 52. 24. N. B., op 55 V. M. 49,200 (volgens STORCH 42,550) inw. bevattende, door de Woronesh en Worona bespoeld. Hij vormt eene groote vlakte, in welke de Tambowsche en Khoperskische woestijnen gevonden worden; heeft goed bouwland, maar weinig weiden, en gebrek aan hooge boomen, daar hier alles slechts struikgewas is. Men vindt er echter boomvruchten, zelfs peeren en pruimen. 2. Hoofdstad van voorn. Rus. kreits, aan de Woronesh, met eene steenen en 4 houten kerken, 5000 inw. en eenige glasfabr. De geschutgieterij staat thans stil. 57. 30. L. 52. 50. N. B.

LIPHARD, Fr. D., dep. Seine en Oise.

LIPICK, zie Lippick.

LIPILA, Turk. gebergte in Bosnië.

LIPIN-FOE, Chin. stad, prov. Kouitcheou, met de beste kina.

LIPIZZA, Illyr. dorp, kreits Triest.

LIPMA, 2 Rus. dorpen, gouv. Smolensko en Wladimir.

LIBNICA, Galicisch vlek en riviertje, kreits Bochnia.

LIPNIK, zie Leipnik.

LIPNITZ of *Lipnicze*, Boh. vlek, kreits Czaslaw, aan de Lipnitz, met 100 huizen en fabr.

LIPNITZA (ALSO of NEDER), Hong. dorp, kom. Arva, met 3,300 inw., lakenweverij en volmolens. 2. *Felsö* of *Opper* L., Hong. dorp, kom. Arva, met 1650 inw.

LIPNO, Pool. distr., waiw. Plock, door de Drewenz van W. Pruissen, en door den Weichsel van Masovië gescheiden, op 50 V. M. 48,500 inw. bevattende. 2. Hoofdpl. van 't distr., met 1000 inw. 36. 54. L. 52. 53. N. B.

LIPOLZ, Morav. dorp, kreits Iglau.

LIPOTZ, Hong. D., kom. Scharosch.

LIPOW, zie Lipau.

LIPOWETZ, Rus. kreits, gouv. Kiew, tusschen 46. 9. en 47. 41. L. en 48. 56. en 49. 35. N. B., door de Ross en Sab bespoeld, welke laatste de Podowka ontvangt, met weinig houtgewas. 2. Hoofdstad van gen. Rus. kreits, met 600 inw. 46. 42. L. 49. 18. N. B.

LIPOWICE, Pool. stadje, waiw. Krakau.

LIPOWSKO, Boh. dorp, kreits Tabor.

LIPPA, Hong. dorp, kom. Temesch, aan den Marosch, met 2500 inw. en handel in wijn en maïs.

LIPPACH, Bad. riv., die in de Bodenzee valt.

LIPPE, riv. in de Pruis. prov. Westfalen, welke bij Lippspring ontspringt, boven Wezel in den Rijn valt, en volgens besluit van den koning van Pruissen tot Paderborn zal bevaarbaar gemaakt worden. 2. Oud Duitsch vorstelijk huis, in de twee liniën Lippe-Detmold en Schauenburg-Lippe verdeeld (zie dat art.). 3. Port. vesting bij Elvas. 4. Zie Lippstadt.

LIPPE-DETMOLD, vorst. van het Duitsche verbond, tusschen de Pruis. prov. Westfalen, de Keur-Hes. prov. Schauenburg, de Han. prov. Calenberg en het Waldecksche, of tusschen 26. 14. en 26. 59. L. en 51. 45. en 52. 10. N. B. gelegen; doch het ambt Lipperode met de stad Lippstadt, ligt afzonderlijk in de Pruis. prov. Westfalen, terwijl het vorst. op 20 V. M. 69,100 inw. bevat. Het land is deels bergachtig, met eene tamelijk hooge, door bosschen bedekte keten, van het Z. naar het N. W. doorsneden, welke de scheiding tusschen den Wezer en Rijn maakt, en aan derzelver voet de heerlijkste weiden heeft. Er zijn ook verscheidene vlakten, en ten W. een gedeelte der Senner heide. Het grootste bosch is het Lipper woud ten Z. W. van Detmold. De eenige bevaarbare riv. is de Weijer, die de Emmer, waarin de Niese en Napte stroomen, ontvangt. Verder de Exter, de Kolle, de Werre, met de Berlebecke, Werbecke, Bega en Salze, de

de Eems en Lippe. De luchtsgesteldheid is gematigd, doch veeltijds misten nevelachtig. De voortbr. zijn: koren, boekweit, vlas, hennep, raapzaad, veevoeder, tuinvruchten, hout, wild, gevogelte, bijen, visch, rundvee, paarden, vele varkens, schapen, ijzer, kalk, gips, steenen en zout. De landbouw wordt hier met vlijt beoefend, ook wordt er veel hout gehakt en verzonden. De uitvoer bestaat in: hout, garen, linnen en wol, vette varkens, schapen en veulens. De heerschende godsdienst is de hervormde, doch er zijn ook luthersche en roomsche inw. Het onderwijs is er sedert eenige jaren verbeterd. De vorst heeft met Hohenzollern, Lichtenstein, Reusz, Waldeck en Schauenburg, den 16 rang op de bondsvergadering, en *in plenum* ééne stem. De vorstelijke magt is er erfelijk, en wordt door de landstenden, die in 't ridderlijke en uit de stedelijke collegiën bestaan, ondersteund. De inkomsten worden op 480,000 gulden geschat. Het land is in 7 stadsgerigten en 12 ambten verdeeld. De hoofdpl. is Detmold.

Lippehne, Pruis. stadje, regdst. Frankfort, aan 't Wendel meer; 1680 inw.

Lippeloo, Nederl. dorp, prov. Antwerpen, arr. Mechelen, met 550 inw.

Lippenhuizen, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Heerenveen; 950 inw.

Lipperode, marktvlek in 't vorst. Lippe-Detmold, met 600 inw.

Lippenscheid, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg.

Lippick, Hong. dorp, kom. Posega.

Lippinken, Pruis. buurt, regdst. Mariënwerder.

Lippizza, zie Lipizza.

Lippizbach, Illyr. D., kr. Klagenfurt.

Lippoldsberg, Keur-Hes. dorp, ambt Sababurg, aan de Wezer; 600 inw.

Lippoldshausen, Han. dorpje, vorst. Göttingen.

Lippspring, Pruis. stadje, regdst. Minden, kreits Paderborn, met 1150 inw.

Lippstad of *Lippe*, Pruis. kreits, regdst. Arensberg, een deel van 't hert. Westfalen, ten O. en N. aan het regdst. Minden grenzende, bevat op ongeveer 7½ V. M. 23,300 inw. Het land wordt door de Lippe en Wohne bespoeld. De Z. helft is berg- en boschachtig; het overige is vruchtbaar, en geeft overvloed van koren, peulvruchten, vlas, maar geen hout. Er is veel linnenweverij. De hoofdpl. is Lippe, aan de Lippe, met 4 luthersche, 1 herv. en 1 roomsche kerk, 1 klooster, 2 hospitalen, een gymnasium, 1 kweekschool voor schoolönderwijzers, 3,020 inw., fabr. en 2 branderijen. De stad behoort half aan Lippe-Detmold en half aan Pruissen. 25. 59. L. 51. 41. N. B.

Lippusch, Pruis. D., regdst. Dantzig.

Lipschäny, Rus. stadje in Bessarabië.

Lipsk, Pool. stadje, waiw. Augustow. 2. Rus. stadje, gouv. Bialystok.

Lipsko, Pool. D., waiw. Sandomir. 2. Galicisch dorp, kreits Zolkiew.

Liptau of *Lipto Varmegye*, Hong. kom., kreits aan deze zijde der Theisz, ten N. aan Arva en Galicië grenzende, en op ongeveer 42½ V. M. 59,400 inw. bevattende. Het is zeer bergachtig en door de ruwe Karpathen bedekt, bij welke de Waag ontspringt. De landbouw is er zeer bepaald, en de wijn gelukt er niet, maar er zijn aanzienlijke bosschen, vee- en schapenfokkerij. Men maakt er ook goede kaas, en graaft er ijzer en antimonium. Het is in het O., W., Z. en N. distr. verdeeld. De hoofdplaats is Szent Miklos. 2. L., *Deutsch-Liptsch*, of *Nemet Lipcse*, dorp in voorn. kom., met 2300 inw. 37. 6. L. 40. 5. N. B.

Liptingen, Bad. dorp, Zeekreits, ambt Stockach; 700 inw. en ijzermijnen.

Liptsch, zie Liptau, No. 2.

Liptsche, Hong. vlek, kom. Sol.

Liquantunpira, Chin. riv., gouv. Mukden, valt in de golf van Leatong.

Liqueo-Eil., zie Likeo.

Lirac, Fr. vlek, dep. Dordogne, arr. Bergerac, met 1030 inw. en wijnbouw.

Lirawi, Perz. D., prov. Farsistan.

Lircai, 2 Z. Amer. riv. in Peru, prov. Angaraes, en in Chili, prov. Maule.

Lire, Fr. vlek, dep. Maine en Loire, aan de Loire; 1600 inw. 2. L. *Vieille* en *Nouvelle*, 2 Fr. D., dep. Eure.

Lirey, Fr. dorp, dep. Aube.

Liri, kaap op de W. kust van Sardinië.

Liria, Spaan. vlek, prov. Valencia, met eene kerk, 3 kloosters, 9,000 inw., fabr. van linnen en wollen stoffen, branderijen, zeepziederijen en pottebakkerijen. 16. 2. L. 39. 41. N. B.

Lirius, zie Lero.

Lirou, Fr. riv., dep. Hérault.

Liroux, Nederl. dorp, prov. en arr. Namen, met Lonzée 970 inw.

Lertschberg, Nederl. dorp, prov. Luxemburg, 2 uren van Grevenmacheren.

Lis, zie Lys.

Lisa, zie Lissa.

Lisan, Chin. stad in 't schiereil. Korea.

Lisas (Punta de), kaap aan de W. kust van Amer., in de baai van Panama. 8. 10. N. B.

Lisboa, zie Lissabon.

Lisbon, 4 N. Amer. dorpen, prov. Ohio,

Ohio; Pennsylvanië, gr. York; prov. New York, gr. Lawrence; prov. Connecticut, gr. London. 2. Zie Lissabon.

LISBON (NEW), stad der N. Amer. Rep., prov. Ohio, hoofdpl. van 't gr. Columbia, zeer bloeijend, met fabr.; 19 mijlen N. W. van Pittsburg.

LISBOURG, Fr. stadje, dep. Pas-de-Calais, arr. St. Pol, waar de Lys ontspringt, met 1000 inw.

LISBURN, Ier. stadje, gr. Antrim, aan de Lagan, welgebouwd, eene stapelpl. van linnens, met eene schoone kerk, groot raadhuis, ziekenhuis, linnenweverijen en handel.

LISBURN CAPE, kaap op het Austr. eil. Spiritu Santo, een der Nieuwe Hebriden. 184. 43. L. 15. 41. Z. B. 2. Kaap aan de N. W. kust van Amerika. 212. 28. L. 69. 5. N. B.

LISCA BIANCA, het kleinste der Liparische eil., uit lava bestaande, en geheel dor en onvruchtbaar.

LISCH, Rus. meer en riv., gouv. Olonez.

LISCHAU of *Lissow*, Boh. vlek, kreits Budweis, met 800 inw.

LISCHERT, Nederl. dorp, gr. hert. en arr. Luxemburg, met Lottert en Thiaumont, 550 inw. tellende.

LISCHNA, Morav. dorp, kreits Iglau.

LISCOMB, N. Amer. eil. in Franklandshaven, gouv. Nieuw Schotland.

LISELUND, Deen. D. op 't eil. Zeeland.

LISELLE, riv. in 't Fr. dep. Gers.

LISIAGURA, Galic. D., kreits Tarnow.

LISIANKA, Rus. riv. en stad, gouv. Kiew, kreits Uman, aan de Sinianka, met 2500 meestal joodsche inw.

LISIE, Afr. riv. in 't rijk Kasson.

LISIENKIANG, Chin. riv., prov. Yunnan.

LISIEUX, Fr. arr., dep. Calvados, hetwelk op 17 V. M., in de zes kantons Lisieux, Livarot, Mezidon, Orbec en St. Pierre, 75,250 inw. bevat. 2. Hoofdst. van voorn. arr., voorheen met muren en grachten omringd, welke nu door schoone gebouwen en aangename wandelingen vervangen zijn, in een vruchtbaar dal, aan de zamenkomst der Torque en Orbe, met 4 voorsteden, 3 kerken, een schoon bisschoppelijk slot, 1 hospitaal, kamer van koophandel, 10,950 inw., fabr. van molton, flanel, linnen en paardendekken, looijerijen, linnenbleekerijen. 17. 53. L. 49. 9. N. B.

LISII OSTROWA, zie Vossen eil.

LISINE, Fr. dorp, dep. Doubs.

LISINURN, Chin. stad, prov. Shensi.

LISKEARD of *Leskard*, Eng. vlek, gr. Cornwallis, op eenen heuvel, met eene groote kerk, schoone gebouwen, 1975 inw. en fabr. 13. 19. L. 50. 27. N. B.

LISKO, Galicisch vlek, kreits Sanok.

LISKOWA, Rus. dorp, gouv. Nishegorod, aan de Wolga, met 2000 inw.

LISKOWELL, Ier. vlek, gr. Kerry.

LISKOWO, Pool. stadje, waiw. Kalisch.

LISLATTE, Fr. D., dep. Ned. Charente.

LISLE, 2 Fr. dorpen, dep. Dordogne, en Loir en Cher.

LISLEMER, Fr. D., dep. Ille en Vilaine.

LISLE, Fr. D., dep. Dordogne, arr. Périgueux, aan de Dronne; 1220 inw. 2. Zie Isle Jourdaine. 3. Fr. D., dep. Yonne. 4. Fr. riv., dep. Dordogne.

LISLEBONNE, zie Lillebonne.

LISMONT, Fr. dorp, dep. Noorden.

LISMORE, Ier. stadje, gr. Waterford, aan het Blackwater. 2. Een der Schot. Hebriden, aan de W. kust van 't gr. Argyle, met 3,400 inw.

LISOGNE, Nederl. dorp, prov. Namen, arr. Dinant, dat met Awagne 524 inw. telt; 1 uur van Dinant.

LISOGNO, kleine riv. in 't Lomb. Ven. kon., gouv. Milaan, valt in de Tosa.

LISON, Fr. riv., valt in de Loire. 2. Fr. dorp, dep. Calvados.

LISONZO, zie Isonzo.

LISORES, Fr. dorp, dep. Calvados.

LISORS, Fr. dorp, dep. Eure.

LISOWICE, Galicisch D., kreits Stry.

LISPENHAUSEN, Keur Hes. dorp, prov. Neder Hessen.

LISOS, riv. in 't Fr. dep. Gironde.

LISPITZ, Morav. dorp, kreits Znaim.

LISSA, Boh. stadje, kreits Bunzlau, met 1 kasteel, boekverzameling, diergaarde, 2 kerken, 2 hospitalen en 2150 inw. 2. Eil. in de golf van Venetië, tot den Dalmatischen kreits Spalatro behoorende, en op $2\frac{2}{3}$ V. M., 4,270 inw. bevattende. Het is bergachtig, rijk in honig, wijn, olie, amandelen, vijgen, zijde, schapen en geiten, die goede wol en kaas opleveren, maar arm aan koren. De inw. hebben uitgebreide visscherijen en handel in gezouten visch. De N. punt ligt op 43. 6. N. B. 3. Vlek op voorn. eil. aan eenen kleinen zeeboezem, die eene goede haven vormt, met 2700 inw. 4. L. of *Leszno*, Pruis. stadje, regdst Posen, met een kasteel, raadhuis, eene herv., roomsche en luthersche kerk, eene synagoge, een herv. gymnasium illustre, 1 luth. en roomsche school, 2 hospitalen, eenen schouwburg en 7,980 inw., die lakenweverijen, wolspinnerijen, tabaksfabr., looijerijen, linnenweverijen en handel hebben. 34. 17. L. 51. 52. N. B. 5. Pruis. stadje, regdst. Breslau, kreits Neumarkt, aan de Weistritz (Slag van 1757).

6. Riv. in Engeland, gr. Cumberland.

LISSABATTA, stad aan de W. kust van het eil. Ceram. 146. 30. L. 2. 55. Z. B.

LISSABON of *Lisboa*, Port. correicao of distr., prov. Estremadura, met 274,770 inw. 2. Hoofdstad van voorn. Port. correicao, van geheel Portugal en van de prov. Estremadura, de zetel des konings, der cortes, der voorn. regerings-collegiën en van den patriarch van Portugal, amphitheaterswijze, in een bekoorlijk oord, aan den N. oever van den breeden mond der Taag, tusschen 3 heuvels gelegen, en op 7 heuvels gebouwd, meestal open, daar van de vorige muren slechts nog eenige stukken en de poort *St. Roque* overige zijn. Zij bestaat uit drie hoofddeelen: *Alfama* ten O.; *Bairro alto* ten N. en *O Mejo* ten W. en in het midden, welke deelen met het thans met de stad veröenigde *Belem*, 40 kwartieren, en even zoo vele kerspelen uitmaken. Het schoonste deel der stad is *O Mejo*, hetwelk sedert de vreesselijke aardbeving van 1755, weder herbouwd, de Nieuwe stad heet, en regte, regelmatige straten, zeer fraaije gebouwen en prachtige plaatsen heeft, waartegen men in de kromme, hoekige en onregelmatig gebouwde oude stad, meestal gothische gebouwen van 5 tot 6 verdiepingen vindt, waaronder vele slecht en ook zeer morsig zijn. Onder de 13 opene plaatsen zijn de Commercie-plaats, met het kolossale standbeeld van JOZEPH I.; de regelmatige marktplaats *Roscio*, de *Praca*, de *Figueira*, en *Quintilla* de schoonste. Onder de openbare gebouwen munten uit: de beurs met het tolhuis voor koopwaren op de eene, en het Indische huis met het collegiehuis, aan de andere zijde van de Commercie-plaats; het voormalig paleis der inquisitie, en het kon. hospitaal op de *Roscio*; het koninklijk paleis, met de menagerie in de stadswijk *Belem*; het kleine koninklijke paleis bij het klooster der Neussidas; de munt, het raadhuis, het tuighuis, en het korenmagazijn. Er zijn vele kerken en geestelijke gebouwen. Men telt er 40 parochiekerken, 90 kapellen en voorheen 40 mannen- en vrouwenkloosters en 11 collegiën. De voormalige patriarchale kerk is een prachtig gebouw, met eene schoone kapel; terwijl die van den Heere Jezus, van *Nossa Senhora di Lorelo*, mede zeer versierd zijn en uitmunten. Onder de liefdadige gestichten telt men vooral het groote koninklijke St. Joseph's hospitaal, voor 16,000 zieken en het vondelingshuis voor 1600 kinderen. Het kasteel, op den hoogsten heuvel der stad, nog door de Mooren gebouwd, beschermt de stad weinig, maar bevat het *Realcasapia*, een tucht- en werkhuis. De goede en ruime haven, die geheele vloten kan bevatten, wordt door de aan de Taag gelegene vestingen St. Julian di Buogio, St. Sebastiao en St. Antonio beschermd. Verder vindt men er de koninklijke akademie der vestingbouwkunde, met 6 professoren; de koninklijke akademie der marine; met 10 onderwijzers; de koninklijke ridder-akademie, de stuurmansschool, 4 koninklijke collegiën voor oude talen en nuttige wetenschappen, verscheidene kweekscholen en bijzondere inrigtingen tot onderwijs: de koninklijke boekverzameling van 80,000 boekdeelen, eenige klooster-bibliotheken, 3 sterrenwachten, eenen kruidtuin, een kabinet van naturaliën, 1 Italiaansche opera, 1 munt, 2 schouwburgen, en 230 à 240,000 inw., waaronder vele vreemdelingen, bijzonder Mulatten en Negers, en vooral ook vele geestelijken. De inw. bestaan voornamelijk van den handel, daar Lissabon de hoofdstapelplaats is van alle waren, die Portugal en Spanje uit derzelver volkplantingen trekken, en hare kooplieden wel ¾ van den geheelen Portugeschen handel in handen hebben, en alleen op O. Indië handelen, terwijl zij tevens aanzienlijke wissel- en assurantie zaken drijven. Er loopen jaarlijks tusschen de 14 en 1600 vaartuigen uit. Behalve de genoemde schouwburgen, bepalen de vermaken zich tot stierengevechten en wandelingen op de *Passejo Publico*, maar er zijn geene redouten, cassino's, leesmuseüms of andere openbare zamenkomsten, en de herbergen zijn er slecht. Lissabon heeft geene eigenlijke voorsteden, want de 3 plaatsen *Belem*, *Junqueira* en *Alcantara* (zie die art.) zijn thans mede tot de stad getrokken. Om de stad liggen wel 6 à 7000 landhuizen, en aan de Saravern vindt men zoutwerken, 1 kruid- en papiermolen. Voor de zekerheid der stad waakt eene politie-wacht te voet en te paard. De straten zijn, daar men er alle onreinheden op werpt, zeer morsig, doch goed verlicht. De stoute waterleiding van *Alcantara*, een meesterstuk der nieuwere bouwkunde, voorziet de stad en derzelver 20 fonteinen van water. Geboorteplaats van den dichter LUIS DE CAMOENS, BERNARDINO, RIBEYRO en PIEDRO DE ANDRA DE CAMINHA. 8. 31. L. 38. 42. N. B.

Muntspeciën, zie Portugal.

WISSEL.

Men geeft van hier op:
- *Amsterdam*, 1 Crusado van 400 Rees voor 47 ß banco meer of min.
- *Cadix*, 2420 Rees voor 1 Doublon.
- *Livorno*, 730 Rees voor 1 Piezza do otto Reali.
- *London*, 1 Millerees voor $5\frac{7}{8}$ Schelling Sterling.
- *Frankrijk*, 460 Rees voor 3 Francs.

De boeken worden in Millerees en Rees gehouden. De wisselbrieven hebben 6 respijtdagen. Het Uso voor ons Vaderland en Frankrijk is 2 maanden, voor Londen 30 dagen, voor Spanje 15 dagen na zigt; voor Italië 3 maanden na dato. Alle betalingen geschieden in goud; men mag slechts $\frac{1}{16}$ in zilver geven.

LISSAU, zie Lissa.

LISSAMATULA, een der vier Xulla eil., ten O. van het O. Ind. eil. Celebes.

LISSBERG, gr. hert. Hes. ambt, prov. Opper Hessen, met 8,000 inw. 2. Gr. hert. Hes. stadje in voorn. ambt, aan de Nidder, met 450 inw.

LISSE, Nederl. dorp in Z. Holland, distr. Leijden, tusschen Leijden en Haarlem, met eene haven aan het Haarlemmer meer, *de Graft* genoemd, en 1000 inw., die vlas en geneeskrachtige kruiden planten, en zaden en bloemen aankweeken, waarmede zij, met de Hollandsche steden, handel drijven.

LISSEWEGEN, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Brugge; 1000 inw.

LISSEWEN, Pruis. D., regdst. Gumbinnen.

LISSINA, Turk. bergrug in Bosnië.

LISSITZ, Oostenr. vlek, Morav. kreits Brünn, met een kasteel en 1600 inw.

LISSNITZE, zie Lexen.

LISSOW, zie Lischau.

LISSOWIEC, Galicisch D., kreits Stry.

LISTA, Zweed. D., Norköpings-län.

LISTE, riv. in Anthalt-Köthen.

LISTER, Noorw. voogdij, stift Christiaansand, met 18,750 inw.

LISTEV, Zweed. haräd, Karlskronalän.

LISTERBY, Zweed. D., nabij Karlskroon.

LISTON, Chin. eil., nabij Amoy.

LISTVENNISCHNA, Rus. Aziat. stad, gouv. Irkutsk, aan de Argoon.

LISTWENKA, Rus. riv., gouv. Pleskow.

LISY-SUR-OURCQ, Fr. stadje, dep. Seine en Marne, met 1200 inw.

LISZKA of *Olassi Liszka*, Hong. dorp, kom. Semplin, met wijnteelt.

LISZKOWO, Pool. stadje, waiw. Augustow, aan de Niemen, met 250 inw.

LISZNICE, zie Lexen.

LIT, Zweed. dorp, Jemptlands-län.

LITADE, Turk. D., sands. Egribos.

LITAKU, zie Latakoe.

LITAY of *Littey*, Illyr. vlek, kreits Neustädtl, aan de Save.

LITCHAM, Eng. dorp, gr. Norfolk.

LITCHFIELD, gr. der N. Amer. Rep., prov. Connecticut, grenst ten N. aan Massachusetts, met 41,375 inw., meest landbouwers en veeweiders. 2. Hoofdstad van voorn. gr., met 4,650 inw. 41. 46. N. B., 3. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Ohio, aan het meer Erie. 4. Vlek der N. Amer. Rep., prov. Maine, met 1850 inw. 5. Vlek der N. Amer. Rep., prov. Nieuw York, met 2530 inw.

LITCHIN, Chin. stad, prov. Shensi.

LITCHUEN, Chin. stad van Korea.

LITFELD, zie Ferndorf.

LITH, Nederl. dorp, prov. N. Braband, distr. 's Hertogenbosch, met 1 herv. en 2 roomsche kerken, eene synagoge, en 1160 inw.

LITHOOIJEN, Nederl. dorp, prov. N. Braband, distr. 's Hertogenbosch, met 2 roomsche kerken en 550 inw.

LITHGO, zie Linlithgow.

LITHUANIA, zie Litthauen.

LITIE, dorp op 't O. Ind. eil. Java.

LITINA, Rus. kreits, gouv. Podolië, tusschen 45. 30. en 46. 16. L. en 49. 5. en 49. 45. N. B., door de Bog bespoeld, met eenen rijken vruchtbaren grond, welke zeer schoone tarw en tabak voortbrengt, en aanzienlijke veeteelt en bosschen heeft. 2. Hoofdstad van voorn. Rus. kreits, in een vruchtbaar dal, met 650 inw. 45. 49. L. 49. 19. N. B.

LITINSK, zie Lityn.

LITIZ of *Leditz*, N. Amer. riv. en D., prov. Pennsylvanië, gr. Lancaster.

LITJA, zie Littay.

LITNOWICE, Rus. stad, gouv. Podolië.

LITOMIERCZICZE, zie Leutmeritz.

LITOMISLE, zie Lentomischl.

LITORALE of *Zeedistrict*, smalle streek lands, aan de kust der golf van Venetië, van Porto Ré tot Dalmatië, bevat op 7 V. M., 19,930 inw., die zich met de scheepvaart en visscherij bezig houden. Zij bevat de steden Fiume, Buccari, Zeng, Carlopago en Porto Ré, en 610 dorpen of buurten. Thans behoort het deels tot den kreits Fiume, in het kon. Illyrië, deels tot de Croatische Militairgrenzen. Het brengt een weinig koren en wijn

voort. Op vele plaatsen is gebrek aan goed water.

LITSCHKOWI, Rus. D., gouv. Pultawa.

LITTA, LITTAU, LITTOWLE, ommuurd Morav. stadje, aan de March, kreits Olmutz, met 2160 inw. en fabr.

LITTDORF, klein Nederl. dorp, gr. hert. en arr. Luxemburg.

LITTENS, zie O. en W. Littens.

LITTERMORE, Ier. eil. aan de kust van het gr. Galway, op 53. 17. N. B.

LITTEY, zie Litay.

LITTHAUEN, voormalig Pool. gr. hert., tusschen Polen, Koerland en Rusland gelegen, en op 2197 V. M., 1,391,265 inw. bevattende, doch van tijd tot tijd aan Rusland getrokken, waaruit dan eerst de gouv. Mohilew en Polozk, en vervolgens die van Wilna, Grodno en Minsk gevormd zijn, terwijl het overschietende deel aan Pruissen verviel, en met Oost Pruisen vereënigd is. Het land heeft groote bosschen, moerassen, en meren, en wordt door den Dnieper, Dniester, Dwina, Memel, Bog, Pripetz en Narew bespoeld. De luchtsgesteldheid is er gematigd, en het land levert hout, koren, vlas, hennep, hop, tabak, rundvee, schapen, paarden, gevogelte, bijen, wildbraad, beeren, wolven, vossen, visch, enz. op. De Litthauers behooren oorspronkelijk tot de Letten, hebben hunne eigene taal en zeden, en zijn in Rusland meestal den vereënigden griekschen, en in Pruissen den lutherschen godsdienst toegedaan. Verder vindt men er Polen, Tartaren, Grieken, joden, enz.

LITTLE BAAI, in Labrador, in het O. der Shecatika-baai. 2. Eil. aldaar, aan de O. kust.

LITTLE-BARREN, kleine N. Amer. riv., prov. Kentucky.

LITTLE BRITAIN, 2 vlekken der N. Amer. Rep., prov. Pennsylvanië, gr. Lancaster en Chester.

LITTLE BRISTOL, zie Bristol.

LITTLE CHESTER, Eng. D., gr. Derby.

LITTLE COMPTON, vlek der N. Amer. Rep., prov. Rhode island: 1550 inw.

LITTLE CRAMBULY, eil. der Schot. Hebriden.

LITTLE-EGG-HARBOUR, zie Egg.

LITTLE ENGLAND, zie Lurgan.

LITTLE DUNKELD, Schot. kerspel, gr. Perth, met 2980 inw. en kale heuvels.

LITTLE FALLS, N. Amer. D., prov. Nieuw York, gr. Herkimer, aan de Mohawk.

LITTLE HARBOUR, Z. Amer. baai in de straat van Magellaan, aan de kust van Patagonië; 2 mijlen N.W. van Bachelor's riv. 2. Twee havens op 't N. Amer. eil. Terreneuve.

LITTLE ISLAND, Ier. eil. in de riv. Suir. 2. Ier. eil. in de riv. Lee. 3. L. of *Little Salvador*, een der kleine W. Ind. Bahama eil. 302. 10. L. 23. 46. N. B.

LITTLE MECATINA, N. Amer. eil. in de St. Lourenz riv., in Labrador.

LITTLE PRAIRIE, N. Amer. dorp, land van den Missouri, aan den Mississippi.

LITTLE RIVER, riv. der N. Amer. Rep., prov. Kentucky, valt in de Cumberland. 289. 16. L. 36. 32. N. B. 2. Riv. der N. Amer. Rep., valt in de Tennessee. 294. 59. L. 35. 46. N. B. 3. Riv. der N. Amer. Rep., prov. Georgië, valt in de Savannah. 4. Riv. der N. Amer. Rep., prov. Z. Carolina, valt in de Saluda. 296. L. 34. 10. N. B. 5. Riv. der N. Amer. Rep., prov. N. Carolina, valt in de Pedee, op 297. 54. L. 35. 8. N. B. 6. Riv. der N. Amer. Rep., prov. N. Carolina, valt in de Albemarle Sound, op 301. 20. L. 36. 6. N. B. 7. Riv. der N. Amer. Rep., prov. Connecticut, die met de Shetucket de Thames vormt. 8. Riv. der N. Amer. Rep., prov. Maine, valt in de Androscoggin, tusschen Lisbon en Topsham. 9. Riv. der N. Amer. Rep., prov. N. Carolina, valt in de Neuse, op 35. 26. N. B. 10. Riv. der N. Amer. Rep., prov. Indiana, valt boven Vincennes in de Wabash.

LITTLE BLUE RIVER, riv. der N. Amer. Rep., prov. Indiana, valt 4 m. beneden de groote Blaauwe riv. in de Ohio.

LITTLE DRY RIVER, N. Amer. riv., valt in den Missouri.

LITTLEBORNE, Eng. dorp, gr. Kent.

LITTLEBOROUGH, Eng. dorp, gr. Nottingham.

LITTLEBURY, Eng. dorp, gr. Essex.

LITTLEHAM, Eng. dorp, gr. Devon.

LITTLEPORT, Eng. D., gr. Cambridge.

LITTLE SACHSENHEIM, zie Gross Sachsenheim.

LITTLETON (HIGH), Eng. dorp, gr. Somerset, met 800 inw. 2. N. Amer. dorp, prov. New Hampshire, gr. Grafton, met 870 inw. 3. N. Amer. vlek, prov. Massachusetts, gr. Middlesex; 780 inw.

LITTLETON'S ISLAND, klein eil. in de N. Amer. riv. Florida. 296. 6. L. 24. 42. N. B.

LITTLE RHOE, een der Schot. Hitland eilanden.

LITTLE SARK, *Petit Serig*, een der Normandische eilanden, tot Sark behoorende, tusschen de Eng. eil. Jersey en Guernsey.

LITTLE YORK, zie Yorktown.

LITTOWLE, zie Litta.

LITYN, Rus. stadje, gouv. Podolië.

LITZEL, Keur-Hes. D., prov. Hanau.

LITZKENDORF, Pruis. dorp, regdst. Merseburg, met eene mineraalbron.

LIUBAWITZI, Rus. stadje, gouv. Mohilew.

LIUBIM, zie Ljubim.

LIUBLIA, Turk. D., sand. Banjaluca.

LIUKIU, zie Likeo.

LIULITSCHENKA, Rus. riv., gouv. Wiatka.

LIUNGE of *Lunge Frederiksborg*, Deen. häräd of distr., stift Zeeland, op $3\frac{1}{4}$ V. M. 5,900 inw. bevattende. 2. L. of *Liunge Kroonborg*, Deen. häräd, als boven, op $6\frac{1}{4}$ V. M. 13,500 inw.

LIUNO, Turk. vlek in Bosnië, sandschakat Hersek, met 3000 inw.

LIUBUSKA, Turk. vlek, sands. Hersek.

LIUBUSSA, Turk. berg in Bosnië. sandschakat Hersek

LIUSIMA, Jap. eil. bij Niphon.

LIUSNAFIORDEN, Zweed. golf, prov.

LIUSNEDAL, Zweed. dorp, Gefleborgs-län; 1500 inw. en eene kopermijn.

LIUSNAREN, Zweed. meer, prov. Oerebro-län.

LIUSTERNO, Zweed. eil. in de Oostzee. 36. 16. L. 59. 30. N. B.

LIUSTORP, Zweed. D., W. Nordlands-län, met het eil. Aden, de haven Kronhamm en ijzerwerken.

LIUTSCHEN, Chin. stad, prov. Setchuen, aan de Kincha, met vele rijke inw., talrijke fabr. en sterken handel.

LIUTSCHEU-FOE, Chin. stad, prov. Kiangnan, ten N. van het meer Tsiohoe, met papierfabrijken en theebouw.

LIUZIN of *Luzin*, Rus. stadje, gouv. Witebsk, met 500 inw.

LIVADIA, Turk. stad, aan den voet van den berg Helicon, sandschakat Egribos, zetel van eenen griekschen bisschop, ten W. van het meer Topolga, met 6000 inw., sterken handel in koren, rijst en wol. In den omtrek groeit de kermes. 2. Turk. dorp, sandschakat Andros.

LIVADIË, eene (volgens de bij de Europeanen aangenome verdeeling) prov. van Europisch Turkije, welke echter de Turken in het geheel niet kennen. Zij begrijpen hierdoor het land, tusschen Morea en Jannina, ten W. van de Egeïsche, en ten O. van de Jonische zee gelegen, en op 275 V. M. 249,000 inw. bevattende. Dit land is bij de Turken bekend, onder den naam van de sandschakaten Egribos of Negropont en Ainabachti of Lepanto.

LIVADOSTRO, Turk. zeehaven in Livadië, aan het binnen einde der golf van Lepanto, 10 m. W.N.W. van Athenen.

LIVANGE, Nederl. D., prov. Luxemburg, met Roeser, Berchem en Pepange 850 inw.

LIVAROT, Fr. stadje, dep. Calvados, arr. Lisieux, aan de Vie; 1210 inw.

LIVENEN, zie Leventina.

LIVENZA, riv. in 't Lomb. Ven. rijk, gouv. Venetië, die boven Sacile, bij Polcenigo, op de Boven Alpen ontspringt, de Monticano, Meschio en Meduna opneemt, en met twee monden, door de havens Falconera, Margharita en Attanea, in de golf van Venetië valt.

LIVERCHAMP, Nederl. dorp, gr. hert. en arr. Luxemburg.

LIVERDUN, Fr. dorp, dep. Meurte, arr. Toul, met 1000 inw.

LIVERINGTON, Eng. D., gr. Cambridge.

LIVERMORE, N. Amer. dorp, prov. Maine, gr. Oxford, met 1560 inw.

LIVERNON, Fr. dorp, dep. Lot.

LIVERPOOL, Eng. kanaal, gr. Lancaster; 28 mijlen lang. 2. Groote Eng. zeestad, gr. Lancaster, de tweede koopstad van het geheele rijk, aan den mond der Mersey, door deze riv. en verscheidene gegravene vaarten, met het binnenland gemeenschap hebbende, en door eene menigte fraaije landhuizen omringd. Zij is zeer goed gebouwd, heeft 14 kerken, 13 bedehuizen voor dissenters, verscheidene hospitalen, zieken- en armenhuizen, een merkwaardig instituut voor blinden, een genootschap voor de natuurkunde, eenen zeer schoonen kruidtuin, een prachtig stadhuis met eenen schoonen koepel; eene beurs met de Underwritersroom, eenen grooten schouwburg, het athenëum, met eene boekverzameling van 8,000, het lyceüm met eene bibliotheek van 10,000 boekdeelen, onderscheidene verzamelplaatsen, als: de Minerva News-, Commercial News-, Union News- en Ecclectic News-room; benevens 94,600 inw. en aanzienlijken handel, tabaksfabr., suikerraffinaderijen, ijzergieterijen, brouwerijen, fabr. van loodwit, vitriool en pijpen; glasblazerijen, zoutkeeten en horologiewinkels. De handel en scheepvaart zijn zeer aanzienlijk, daar Liverpool $\frac{1}{12}$ van de scheepvaart, $\frac{1}{4}$ van den buitenlandschen handel des geheelen rijks, $\frac{1}{6}$ van den algemeenen handel van Engeland, $\frac{1}{2}$ van die van Londen, en $\frac{3}{5}$ van Afrika in handen heeft, en 980 schepen bezit, die alle zeeën bevaren, en voorheen alleen den slavenhandel dreven, die thans echter zeer bepaald is. Men heeft hier verscheidene banken, assurantie- en andere gezelschappen, aanzienlijke scheepstim-

 mer-

merwerven, waarop gewoonlijk 3000 timmerlieden bezig zijn. De haven dezer stad is een meesterstuk der kunst. Zij heeft 13 dokken, waaronder het St. George's dok het voornaamste is. Aan de kaaijen en dokken zijn de noodige pakhuizen, waaronder het tabaksmagazijn, om deszelfs grootte, bijzonder merkwaardig. 14. 43. L. 53. 25. N. B. 3. N. Amer. dorp, prov. Nieuw York, gr. Onondaga. 4. N. Amer. stad, aan de Z. zijde van de Fundybaai, in Nieuw Schotland, gr. Queen's county. 5. N. Amer. riv. in Nieuw Schotland, waar door het Rosingel meer zijne uitwatering heeft. 6. N. Amer. stad in Nieuw Schotland, hoofdpl. van het gr. Queen, aan de uitwatering der riv. Liverpool, met 1200 inw. en veel handel.

LIVERSEDGE, Eng. vlek, gr. York.

LIVES, Nederl. dorp, prov. en arr. Namen, heeft met Brumagne 210 *inw.*

LIVESLY, Eng. vlek, gr. Lancaster.

LIVIGNAC (LEHAUT), Fr. vlek, dep. Aveiron, aan de Lot; 1450 inw.

LIVIERES, 2 blinde klippen, bij het inkomen van de Fr. haven van St. Malo; W. N. W. van kaap Frehel.

LIVIA, Fr. D., dep. O. Pyr.; 250 inw.

LIVET, Schot. riv., gr. Banff.

LIVINGSTON, N. Amer. dorp, prov. Columbia, met 1650 inw. 2. Twee N. Amer. vlekken, prov. Ohio. 3. Schot. dorp, gr. Linlithgow, met 900 inw.

LIVINGSTONE, gr. der N. Amer. Rep., prov. Kentucky, met 3500 inw. De hoofdstad is Smithland.

LIVINGSTON'S CREEK, tak der N. Amer. Cape Fear riv. in N. Carolina.

LIVNI, Rus. stad, gr. Orel; 5,600 inw.

LIV-OE, Deen. eil. in de Lijmfiord golf. 26. 52. L. 55. 53. N. B.

LIVOJOKI, Rus. stadje, gouv. Lijfland.

LIVONIA, N. Amer. vlek, prov. New York, gr. Ontario, met 1200 inw. 2. N. Amer. vlek, prov. Indiana.

LIVORNO, Toscaansch vicariaat in 't gebied van Pisa, door den Damgrond van de vlakte van Pisa afgezonderd, en zich tot het gebergte van Valle Benedetto en Monte Nevo uitstrekkende. 2. Hoofdst. van voorn. vicariaat, zetel van eenen bisschop, aan de Middell. of Toscaansche zee, regt tegenover Scoglie of het rotseil. Meloria, met muren, wallen en grachten omringd; aan de landzijde echter niet versterkt, daar zij van alle kanten hoogten heeft, die haar bestrijken, en die niet verdedigd kunnen worden. Zij heeft twee hoofd- en twee andere poorten, verscheidene voorsteden, 2 kleine kasteelen, eene ruime markt, *Piazza Grande*, eene havenplaats (*Darsenna*) met het kolossale marmeren standbeeld van FERDINAND I, door vier kolossale slaven in brons (gewoonlijk door onze zeelieden de *Reuzen* genoemd) gedragen, een uitmuntend kunststuk. Een gedeelte der stad, dat door verscheidene grachten doorsneden is, wordt *Klein Venetië* genoemd. Er is eene groote straat, die door de geheele stad loopt, en met koffijhuizen en winkels bezet is, en de *Via Grande* of *Ferdinanda* genoemd wordt; overigens naauwe, kromme straten, die echter goed geplaveid, en des nachts verlicht worden; huizen van 4 tot 6 verdiepingen, die minder prachtig, dan wel tot den handel zijn ingerigt; 1 groot hert. paleis, 1 prachtige hoofd-, 7 parochie- en eenige kloosterkerken, Grieksche, Armenische en Turksche bedehuizen; 1 prachtige synagoge, door de Franschen van een aanzienlijk getal zilveren vaten, enz. beroofd; 1 weeshuis, 1 lazareth, 1 tuighuis, schouwburg, vele pakhuizen, waaronder vooral de olie- en korenmagazijnen uitmunten. Daar alles aan den handel gewijd is, vindt men er weinige wetenschappelijke inrigtingen. Er is slechts een bisschoppelijk seminarium, 1 collegie der Barnabiten, met 1 kleine boekverzameling, en verscheidene volksscholen. De akademie *de Floridi* is alleen aan het gezellig verkeer gewijd, doch, behalve de galerij van schilderijen van den Genuees LAMBRUSCHINI, en de Poggiosche boekverzameling, vindt men er weinige kabinetten van natuur en kunst. Livorno telt 50,550 inw., waaronder 15 à 20,000 joden, die eene bijzondere wijk bewonen, hier zeer vele voorregten genieten, de voornaamste grondëigenaars zijn, en uit hun midden zelfs een lid in den raad hebben. De fabr. zijn niet zeer talrijk; die van koraal en uitmuntend alabast zijn echter belangrijk. Verder zijn er fabr. van tabak, stijfsel, poeder, billard-ballen, kammen, cremor-tartri, hagel en kaarsen, looijerijen, zeepziederijen en verwerijen. De handel dezer stad, naast Marseille, de voorn. koopstad aan de Middell. zee, is aanzienlijk, vooral op de Barbarijsche havens, N. Amer. en de Eur. steden. Zij heeft 60 schepen voor de kustvaart en koraalvisscherij, enz. in de haven, terwijl er jaarlijks 3 à 400 schepen in- en uitloopen. De uitvoer bepaalt zich voornamelijk tot boomolie, wol, talk, eiken- en duigenhout, koren, lompen, papier, wijnsteen, zwavel,

vel, aluin, marmer, koralen, stroohoeden en andere Tosc. fabrijkwaren, de voortbr. van Italië en Eng., Fr. en Duitsche fabrijk- en koloniale waren. De buiten- of eigenlijke haven is met zand bezet, en niet diep genoeg. Zij is met eene moelje, die 600 voeten lang is, omringd. In de binnenhaven, langs welke de pakhuizen staan, worden schepen gekalfaterd. In Moletto zijn 3 quarantaine-huizen, geheel van het overige land afgescheiden. De haven wordt door een oud kasteel *Fortezza Vecchia*, alsmede door 3 torens beschermd, en heeft, door een kanaal, met de Arno, en hierdoor met Florence, gemeenschap. 27. 56. 30. L. 43. 33. N. B. 2. Sard. stad in Piëmont, prov. Vercelli, met 3,600 inw., rijst- en zijdebouwen.

WISSEL.

Muntspeciën, zie Toscanen.

Men geeft van hier op	*Amsterdam*,	1	Pezzo d'Otto reali voor 95 § banco.
	Cadix,	100	. . . . 145 Pezos.
	Frankrijk,	1	. . . . 5 Francs.
	Lissabon,	1	. . . . 860 Rees.
	London,	1	. . . . 53 § sterl.

De boeken worden gehouden in Pezzo d'Otto reali, Soldi en Denari. Het Uso op ons Vaderland, Hamburg en Spanje is 2 maanden, op Frankrijk 30 dagen, en op London en Lissabon 3 maanden na dato. Er zijn geene vaste respijtdagen.

LIVRADE (ST.), Fr. stad, dep. Lot en Garonne, aan de Lot, met 2700 inw.

LIVRADOIS, voorm. Fr. lands. in Neder Auvergne, thans een deel van 't dep. Puy-de-Dôme.

LIVRAY, Fr. dorp, dep. Mayenne.

LIVRY, 2 Fr. dorpen, dep. Seine en Oise en Ardennen.

LIVRON, Fr. vlek, dep. Drôme, arr. Valence, aan de Drôme; 2100 inw.

LIW, Pool. stadje, waiw. Podlachië.

LIWANGE, Nederl. D., gr. hert. en arr. Luxemburg; 2 uren van Luxemburg.

LIWENSK, Rus. stad, gouv. Woronesh.

LIWNY, Rus. kreits, gouv. Orel, ten N. aan Tula grenzende, tusschen 55. 1. en 56. 5. L. en 52. 49. en 53. 30. N. B. gelegen, door de Sosna, Liwenka, enz. bespoeld, met veel korenbouw en veeteelt, maar weinig fabr. 2. Zie Livna.

LIXHE, Nederl. dorp, prov. en arr. Luik, aan de Maas, met 570 inw.; 2 uren van Maastricht.

LIXHEIM of *Lixin*, Fr. vesting, dep. Meurte, arr. Sarrebourg, 1000 inw.

LIXMAI, Braz. riv., prov. Sergippe.

LIXNAU, Ier. vlek, gr. Kerry.

LIXURI, stad op het Jonische eil. Cefalonia, met eenen roomschen bisschop, eene hoofdkerk, verscheidene grieksche kerken, 5,000 inw., fabr. van wollen stoffen, handel en scheepvaart.

LIYANGHIEN, Chin. stad, prov. Kiangnan.

LIYUEN, Chin. stad, prov. Schensi.

LIYUNTAO, Chin. stad, van Korea.

LIZAC, Fr. dorp, dep. Lot.

LIZARD (KAAP), de Z. kaap van Engeland, gr. Cornwallis. 12. 35. L. 49. 57. 55. N. B. 2. Een der Direction's eil. in de Stille Zuidzee, rotsachtig en dor, door COOK dus genoemd; 7 mijlen N. O. van kaap Flattery.

LIZARNO, vrije Afr. staat in Abyssinië.

LIZAU, Fr. riv., dep. Gers.

LIZAUT, Fr. stadje, dep. Vienne, aan de Charente, met 1500 inw.

LIZE, Fr. riv., valt in de Arriège.

LIZIER of (*St.*) *Licier*, Fr. stadje, dep. Arriège, aan de Salat; 1000 inw.

LIZIEUX, zie Lisieux.

LIZNO, Rus. meer, gouv. Witebsk.

LIZY, Fr. vlek, dep. Seine en Marne, arr. Meaux, met 1200 inw.

LIZZANO, Tosc. dorp in Florence.

LJUBAN, Rus. meer, gouv. Witebsk.

LJUBAR, Rus. stad, gouv. Volhynië, aan de Sluz, met 3,260 inw.

LJUBIM, Rus. kreits, gouv. Jaroslaw, tusschen 57. 49. en 59. 2. L. en 57. 55. en 58. 28. N. B., met 57,550 inw., heuvelachtig, met middelmatigen, doch meer droogen dan natten grond, door de Kostroma, Obnora en Ulsha, het meer Surmeni Osero, en vele andere bespoeld. Er zijn eenige akkers, vele weiden met aanzienlijke veeteelt, en bosschen, die genoegzaam brandhout opleveren. De landbouw, veeteelt en een kleine handel geven den inw. het bestaan; fabr. zijn er niet. 2. Hoofdstad van voorn. Rus. kreits, aan de Obnora, met 1500 inw. 59. L. 58. 40. N. B.

LJUNTZ, Zweed. häräd, Malmohus-län.

LJUKURA, zie Parnassus.

LJUSNA, Zweed. riv., die door Herjedalen loopt, en in de Bothnische golf valt.

LJUSNEDAL, zie Liusnedal.

LLACHI, een der Z. Amer. Chiloë eil.

LLADOS (LOS), Spaan. eil., ten Z. O. van Ivica.

LLAMAS, Z. Amer. eil. aan de kust van Chili. 45. 50. Z. B. 2. Spaan. vlek, prov. Valladolid.

LLAMAS DE LA RIBERA, Spaan. vlek en distr., prov. Leon.

LLAMBEUDY of *Llamboidy*, Eng. dorp in Wallis, gr. Caermarthen.

LLANABER, Eng. kerspel in Wallis, gr. Merioneth, met 1400 inw.

LLANARMON IN YALE, Eng. kerspel in Wallis, gr. Merioneth, met 1400 inw.

LLANARTH, Eng. kerspel in Wallis, gr. Cardigan, met 2000 inw.

LLANARTHNY, Eng. kerspel in Wallis, gr. Caermarthen, met 1620 inw.

LLANASAPH, Eng. kerspel in Wallis, gr. Flint, met 1570 inw.

LLANBADARN FAWR, Eng. kerspel in Wallis, gr. Cardigan, met 650 inw.

LLANBADRIG, Eng. kerspel in Wallis, gr. Anglesey, met 1020 inw.

LLANBEBLICK, Eng. kerspel in Wallis, gr. Caernarvon, met 4,600 inw.

LLANBEDER of *Llanpeter*, Eng. marktvlek in Wallis, gr. Cardigan, aan de Teify, met 700 inw. 2. Riv. in Z. Wallis, valt bij Llanbeder in de Astro.

LLANBEDR DYFFRYN CLWYD, Eng. kerspel in Wallis, gr. Denbigh, met 1050 inw.

LLANBERIS, Eng. dorpje in Wallis, gr. Caernarvon, met 450 inw.

LLANBITHER, Eng. D., gr. Caermarthen.

LLANBLETHIAN, Eng. dorp, gr. Glamorgan.

LLANDAFF, zie Landaff.

LLANDAROG, Eng. D., gr. Caermarthen.

LLANDEFALLEY, Eng. D., gr. Brecon.

LLANDEFFEL of *Llanderfell*, Eng. kerspel in Wallis, gr. Merioneth.

LLANDELOWAWR, Eng. vlek, gr. Caermarthen, aan de Towy.

LLANDEFRIOG, Eng. D., gr. Glamorgan.

LLANDEILO, Eng. dorp in Wallis, gr. Caermarthen, met 1110 inw.

LLANDEILO FAWR, 2 Eng. dorpen, gr. Brecon en Caermarthen.

LLANDEINIOLEN, Eng. dorp in Wallis, gr. Caernarvon, met 1250 inw.

LLANDEIVALOG, Eng. dorp in Wallis, gr. Caermarthen, met 1100 inw.

LLANDESILIO, 3 Eng. vlekken in de gr. Montgomery, Denbigh en Caermarthen. Llandesilio Gogo is een dorp in 't Eng. gr. Cardigan.

LLANDEWI ABERARTH, Eng. dorp, gr. Cardigan, met 750 inw.

LLANDEWYWYD, Eng. dorp, gr. Cardigan, met 900 inw.

LLANDIGAI, Eng. kerspel in Wallis, gr. Caernarvon, met 1770 inw.

LLANDINAM MOUNTAIN, Eng. berg in Wallis, gr. Montgomery, 1900 voet hoog.

LLANDISSILL, Eng. D., gr. Cardigan.

LLANDOVERY, Eng. vlek in Z. Wallis, gr. Caermarthen, met 1440 inw.

LLANDRINDOD, Eng. D., gr. Radnor.

LLANDYFRYDOG, Eng. D., gr. Anglesey.

LLANDYRNOG, Eng. dorp, gr. Denbigh.

LLANELIAN, 2 Eng. kerspelen van Wallis, als een in Anglesey, met 940 inw. en een in Denbigh, met 550 inw.

LLANELIAN MOUNTAIN, 2 Eng. bergen in de gr. Anglesey en Denbigh.

LLANELLY, Eng. stadje in Z. Wallis, gr. Caermarthen, met 3,890 inw., kolen- en ijzermijnen. 2. Eng. vlek, gr. Broick, met ijzermijnen.

LLANELLYNEN, Eng. meer in Wallis.

LLANERE, Spaan. distr., prov. Asturië.

LLANERCHYMEDD, Eng. dorp van Wallis, op 't eil. Anglesey.

LLANES, Spaan. vlek, prov. Asturië, digt bij kaap Llanes, met 1200 inw., en visscherij. 13. 2. L. 43. 26. N. B.

LLANFACHELL, Eng. D. op Anglesey.

LLANFAETRAETH, Eng. dorp, gr. Merioneth, met 950 inw.

LLANFAIR, Eng. stadje, gr. Montgomery, met 1850 inw.

LLANFIHANGEL, 7 Eng. kerspelen in Wallis, met bijzondere bijnamen, als: 1. L. *Aberbythych*, gr. Caermarthen, met 720 inw. 2 L. *Abercowin*, in Caermarthen, met 660 inw. 3. L. *Croyddyn*, in Cardigan, met 1720 inw. 4. L. *Itraith*, in Merioneth, met 800 inw. 5. L. of *Rhosycorn* in Caermarthen, met 500 inw. 6. L. *Yveroth*, in Caermarthen, met 1650 inw. 7. L. *Ystrad* in Cardigan, met 800 inw.

LLANFROTHEN, Eng. D., gr. Merioneth.

LLANFYDD, Eng. dorp, gr. Denbigh.

LLANFYLLIN, Eng. vlek, gr. Montgomery, met 1600 inw. 53. 45. N. B.

LLANFYNYDD, Eng. dorp, gr. Caermarthen, met 1190 inw.

LLANGADDOCK, Eng. marktvlek, gr. Caermarthen, met 1200 inw.

LLANGADFEN, Eng. vlek, gr. Montgomery, met 950 inw.

LLANGAFALON of *Llangafeling*, Eng. vlek, gr. Cardigan.

LLANGARVAN, Eng. vlek, gr. Caermarthen, met 600 inw.

LLANGATHEN, Eng. dorp, gr. Caermarthen, met 1000 inw.

LLANGEFFNY, Eng. dorp op Anglesey.

LLANGEINOR, Eng. berg in Wallis, gr. Glamorgan, 1859 voeten hoog.

LLANGEINWIN, Eng. D., gr. Anglesey.

LLANGELOR, Eng. D., gr. Caermarthen.

LLANGEVALACH, Eng. kerspel, gr. Glamorgan, met 5,120 inw.

Llangollen, Eng. dal en marktvlek, gr. Denbigh, aan de Dee; 1200 inw., flanel- en kousenfabr. Digt hierbij is eene merkwaardige waterleiding.

Llangonod, Eng. D., gr. Glamorgan.

Llangower, Eng. kerspel, gr. Merioneth, met 4,150 inw.

Llangrannog, Eng. D., gr. Cardigan.

Llangristriolis, Eng. vlek, gr. Montgomery, met 750 inw.

Llangurrick, Eng. kerspel, gr. Montgomery, met 1560 inw.

Llangwym, Eng. kerspel, gr. Denbigh.

Llangyan, Eng. kerspel, gr. Caernarvon, met 1030 inw.

Llangybi, Eng. D., gr. Caernarvon.

Llangyndiern, Eng. vlek, gr. Caermarthen, met 2120 inw.

Llangynfelin, Eng. D., gr. Cardigan.

Llanidloes, Eng. vlek, gr. Denbigh, met 2,390 inw. en flanelfabr.

Llanlechid, Eng. kerspel, gr. Caermarthen, met 1470 inw.

Llanllwchiarn, Eng. dorp, gr. Montgomery, met 700 inw.

Llannon, Eng. D., gr. Caermarthen.

Llanover, Eng. kerspel, gr. Monmouth, met 1570 inw.

Llanrhaidr, Eng. vlek, gr. Denbigh.

Llanrhaiadryn Mochnant, Eng. kerspel, gr. Denbigh, met 1970 inw.

Llanrwst, Eng. vlek, gr. Denbigh, met 2500 inw.

Llanrwsted, Eng. kerspel in Wallis, gr. Cardigan, met 1150 inw.

Llansamlet, Eng. kerspel in Wallis, gr. Glamorgan, met 2300 inw.

Llansantfraed, 3 Eng. kerspelen in Wallis, als: 1 in Denbigh, met 870 inw.; een in Cardigan, met 1020 inw.; een in Montgomery, met 1030 inw.

Llanstephan, Eng. kerspel in Wallis, gr. Caermarthen, met 1000 inw. 2. *Point* L., Eng. kaap, aan de Z. kust van Wallis, in het kanaal van Bristol, aan den mond der riv. Towy.

Llantecwyn, Eng. D., gr. Merioneth.

Llantrissent, Eng. marktvlek in Wallis, gr. Glamorgan, op den rand eens bergs, met 2130 inw.

Llanufydd, Eng. dorp, gr. Denbigh.

Llanvilling, zie Llanfyllin.

Llanwchllyn, Eng. kerspel in Wallis, gr. Merioneth, met 1300 inw.

Llanwenarth, Eng. kerspel, gr. Merioneth, met 1130 inw.

Llanwilio, Eng. dorp, gr. Caermarthen, met 780 inw.

Llanwinnog, Eng. dorp, gr. Cardigan, met 1180 inw.

Llanykil, Eng. kerspel, gr. Merioneth, met 2360 inw.

Llanymowddy, Eng. dorp, gr. Merioneth, met 670 inw.

Llanymynech, Eng. D., gr. Merioneth.

Llanynys, Eng. dorp, gr. Denbigh.

Llanza, Spaan. vlek, prov. Catalonië.

Llarigues, Z. Amer. riv. in Nieuw Grenada, prov. Santa Fé-di-Bogota, valt in de Chicamocha.

Lledding, Eng. riv. in Wallis, gr. Montgomery, valt in de Severn.

Lledwich, Eng. riv., valt in de Teme.

Lleggy, Eng. riv. in Wallis, gr. Caernarvon, valt in de Conway.

Llenony, Eng. riv., gr. Caernarvon.

Llera, Spaan. vlek, prov. Estremadura.

Llerena, Spaan. distr., 't Z. W. deel van Estremadura, met de hoofdstad Llerena, in een dal, met 2 kerken, kloosters, 7,300 inw., zijdeweverijen, lakenfabr., enz. 38. 7. N. B.

Llers, Spaan. stadje, prov. Catalonië.

Lleueny, Eng. riv., gr. Brecknock.

Lleullen, Z. Amer. riv. in Chili.

Llivia, Spaan. vlek, prov. Catalonië, bij de bronnen der Segre, aan den voet der Pyreneën, met 1600 inw.

Llobregat of *Lyobregat*, 2 Spaan. kustriv., prov. Catalonië, waarvan de eene bij Barcelona, en de andere bij Roses in de Middell. zee valt.

Lloreta, Spaan. vlek, eil. Majorka.

Llorja, Spaan. stad in Valencia.

Llosa, Spaan. stadje in Valencia.

Lloyd, Eng. riv., gr. Montgomery.

Lloyd's lake, N. Amer. baai aan de kust van O. Florida. 296. 56. L. 25. 18. N. B.

Lluby, Spaan. dorp, eil. Majorca.

Lluch Mayor, Spaan. stad op 't eil. Majorka, met 5,250 inw. 39. 34. N. B.

Llue, Eng. riv. in Wallis, gr. Merioneth. 2. L. of *Thlue*, Eng. riv., gr. Caermarthen, valt in de Llogher.

Llulia en Chiloas, Z. Amer. distr. van Peru, ten O. van Chachapoyas, boschrijk, vochtig en deels onbewoond. De hoofdstad is Mayobamba. 300. 56. L. 7. Z. B.

Lluzin, Z. Amer. riv. in Quito, prov. Riobamba, die op 1. 36. Z. B. in de Pastaza valt.

Llwgor, Llychwyr of *Lychwr*, Eng. dorp in Wallis, gr. Glamorgan.

Llyn Tegid of *Bale Lake*, vischrijk Eng. meer in Wallis.

Llynan, Eng. riv., gr. Caernarvon.

Llyn-Savadden, Eng. meer in Wallis.

Llyn-Tyvy, Eng. meer in Wallis.

Lo, Chin. riv., welke van het N. naar het Z. door de prov. Shensi loopt, en in de Hoangho valt. 2. St. L. Fr. arr., dep. van het Kanaal, hetwelk op

20½

20½ V. M. in de 9 kantons: Cansy, Carentan, Marigny, Percy, St. Clair, St. Jean de Daye, St. Lo, Tessy en Thorigny, 170 gemeenten en 98,925 inw. bevat. 2. Hoofdstad van voorn. Fr. arr. en van het geheele dep. van het Kanaal, de zetel der regerings-collegiën, aan de Vire, met 4 kerken, 1 hospitaal en 7,600 inw., fabr. van sergie, linnen, schoenen en sloten, en vermaarde looijerijen. 26. 32. L. 49. 7. N. B.

LOA, Z. Amer. haven in Peru, aan de Stille Zuidzee, op de grenzen van Atacama. 21. 30. Z. B.

LOADSTONE, eene der 4 rotsen, bij de O. punt van 't Eng. Torbay.

LOAHO, Chin. riv. in Mandschurei, valt in de golf van Leaotong.

LOANDA, een der acht landschappen, waarin het Z. Afr. rijk van Angola verdeeld is, het N. W. deel des lands, vrij zandig en droog, en door gebrek aan genoegzaam water, niet zeer vruchtbaar. 2. L. of *St. Paul de Loanda*, hoofdpl. van voorn. Afr. prov., en van het geheele rijk, zetel van den Portugeschen onderkoning, en van den bisschop, in eene zeer heete en niet gezonde luchtstreek, met 20,000 inw., waaronder 3,000 blanken. De stad is open, doch wordt aan de N. zijde, door het fort *Vera-Cruz* beschermd. Zij ligt deels op den berg Morro de San Paoli, deels in de vlakte aan de zee. De meeste woningen zijn leemen hutten, doch een groot aantal zijn ook van steen gebouwd. Behalve de zeer prachtige domkerk, zijn hier nog verscheidene kerken en kloosters, 1 schoon en groot hospitaal, en voorheen een inquisitiehof. De handel in goud en ivoor, met Karavanen naar O. Afr., is van veel belang. Men rekent dat er voorheen jaarlijks 15,000 slaven van hier naar Brazilië gingen, hetwelk nu echter veel verminderd zal zijn. De levensmiddelen zijn er menigvuldig en goedkoop, maar het water slecht. Om de stad zijn vele buitenplaatsen. 13. 24. L. 8. 48. Z. B. 3. Eil., tegenover genoemde stad, aan de kust, laag en vlak, met goed water, waarvan men ook de hoofdstad voorziet. Het heeft geen koren, maar voedt schapen en geiten in menigte, en telt 7 of 8 dorpen, op de Z. punt het fort Fernando en vele buitenplaatsen. Het kanaal tusschen het vaste land en dit eil. is zeer smal. De visscherij is er aanzienlijk. 8. 30. Z. B.

LOANGHILLY of *Loangiri*, het Z. deel van 't Afr. kon. Loango, aan de zee, zeer vruchtbaar, met goed water en sterk bevolkt. De inw. bestaan van den landbouw, de visscherij en weverij. 2. Afr. stad in Loango, ook wel *Loangiry* en *Loangeri* genoemd, met de koninklijke begraafplaatsen.

LOANGO, W. Afr. koningrijk in Neder Guinea, waarvan het met Jumba, het N. deel uitmaakt, tusschen de kaap en riv. Maysumba en de riv. Loango en Luisa gelegen, en zich langs de kust, met eene breedte van 20 mijlen, meer Oostwaarts 36 mijlen, uitstrekkende. De oppervlakte kan men op 300 V. M. rekenen. De grond is meestal vlak en zeer vruchtbaar, goed van water voorzien, en wel bevolkt. De kroon is erfelijk, doch als er vele zonen zijn, dan kiest een raad van 7 voornamen, naar welgevallen, eenen derzelve. Deze heerscht onbepaald, doch wordt dikwerf slecht gehoorzaamd. Het land is in twee hoofddeelen: het Eigenlijk Loango en de bijlanden Jumba, Sette en Gobbi verdeeld (zie verder Neder Guinea). 2. *Eigenlijk* L., het grootste deel van voorn. kon., in vijf hoofddeelen Loangire of Loangilli, Loango-Mongo, Kilongo, Piro en Congo verdeeld. 3. Hoofdst. van voorn. rijk en afdeeling, ook wel *Buali* genoemd, de zetel des konings, groot en volkrijk, maar onaanzienlijk, in eene uitgestrekte met palm- en pisangboomen beplante vlakte, eene mijl van de zee. Zij bestaat, even als de andere dorpen, uit eenen hoop hutten, en onderscheidt zich slechts door het grooter aantal derzelve. De straten zijn niet breeder dan gewone voetpaden, en met gras bewassen. Het paleis des konings bestaat uit een zestal hutten, die niet grooter zijn dan de gewone, en aan het W. einde der stad staan. Voor dezelve is eene ruime plaats, alwaar de koning audientie verleent, en zijne raadsvergaderingen houdt, en die tot aan de groote marktplaats loopt, welke bijna in het midden der stad ligt, eenen afgodstempel heeft, en waar alle behoeften te koop zijn. Gewoonlijk wordt de stad op onze kaarten verkeerd geplaatst: volgens TUCKEY's waarnemingen ligt zij op 30. 40. L. 4. 40. N. B. 4. L. of *Loango-Mongo*, distr. van voorn. kon., het geboorteland der tegenwoordige koninklijke familie, groot, bergachtig, met goede bosschen, vele palmboomen, sterke veeteelt en handel.

LOANGOËRS, eigenlijk *Bramaërs*, inboorlingen van bovengenoemd land (zie verder Neder Guinea).

LOANO of *Lovano*, Sard. havenstad, aan

aan de golf van Genua, met 3,500 inw.

LOARE, Spaan. dorp, prov. Aragon.

LOAVES, twee klippen of eil. bij 't O. Ind. eil. Madura.

LOAZZOFO, Sard. D., hert. Piëmont.

LOB, Rus. riv. in het gouv. Moskwa.

LOBACH, tak der Beij. riv. Wertach.

LOBACZOWKA, Rus. D. in Volhynië.

LOBATA, Spaan. D., prov. Saragossa.

LOBAU, eil. in den Donau, niet ver van Weenen, door den overtogt der Franschen in 1809 bekend. 2. Saks. stadje in den Op. Lausnitz, ook *Liebe* en *Lobijo* genoemd, op eenen bazaltberg, aan het Lobauer water, met 3 kerken, 1 gymnasium, 2500 inw., linnenweverijen en fabr.

LOBBERICH, Pruis. dorp, regdst. Kleef, met 1200 inw. en linnenweverij.

LOBBES, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Charleroi, met 1680 inw.

LOBEDA, stadje in Saksen-Weimar, ambt Jena, aen de Saale, met 970 inw.

LÖBEJUN, Pruis. stadje, regdst. Merseburg, met 1720 inw.

LOBENDAU, Boh. D., kreits Leutmeritz.

LOBENSTEIN, Duitsch vorst. van Reusz, op 4½ V. M., 7,500 inw. tellende. Het behoort aan den vorst van Reusz-Lobenstein, maakt slechts 1 ambt uit, en heeft de ommuurde hoofdstad van dien naam, verblijfplaats van den vorst, aan eenen kegelvormigen berg gelegen, waarop ruïnen van den ouden burg Lobenstein gevonden worden, aan den Lausnitz, met een residentieslot, 1 kerk eene boekverzameling, 2720 inw., lakenweverijen, gareuspinnerijen, linnenweverijen en handel. 29. 27. L. 50. 26. N. B.

LOBENTHAU, zie Lobendau.

LOBERA, Spaan. stad, prov. Aragon.

LOBERTHAL, zie Leberthal.

LOBETOBIE, vulkaan op 't O. Ind. eil. Flores.

LOBITH, Nederl. dorp, prov. Gelderland, kwartier Arnhem, door Pruissen, in 1807, aan ons vaderland afgestaan, met 700 inw.

LOBKOWITZ, Boh. D., kreits Kaurzim, aan de Elbe, met een vervallen slot; 't stamhuis der vorsten van Lobkowitz.

LÖBNITZ, Pruis. D., regdst. Merseburg.

LOBOADSCHI of *Bali*, stad op het Sunda eil. Lombok, met eene haven.

LOBOC, dorp op 't O. Ind. eil. Manille.

LOBODAU, zie Lobeda.

LOBOAGEE, zie Loboadschi.

LOBOLCHU, dorp op 't eil. Amboina.

LOBOS, eil. tot de groep Benin, bij Japan behoorende. 2. Een der kleine Kanarische eil., weinig meer dan eene rots, aan de N. punt van Fortaventura. 4. 6. L. 28. 46. N. B. 3. Klein N. Amer. eil., aan de kust van Mexico, tegenover de baai der riv. Tampico. 4. Klein eil. aan de kust van 't W. Ind. eil. Cuba. 5. Klein eil. aan de kust van Afr. 21. 20. N. B. 6. Z. Amer. eil. aan den mond der Rio de la Plata, door gevaarlijke klippen omgeven; 4 mijlen Z. W. van kaap St. Maria. 323. 11. L. 35. 1. Z. B. 7. Z. Amer. eilanden bij de kust van Peru, door de Spanjaarden in Lobos de Barlevento, en Lobos de Sottovento onderscheiden. 6. 25. en 6. 45. Z. B. Zij zijn ook onder den naam van Zeewolven, Wolfseilanden, *Seals Isles* bekend. 8. Groep kleine Z. Amer. eil. bij de kust van Chili. 52. 20. Z. B.

LOBOS KEY of *Sealkey*, klein eil. der Bahama's. 300. L. 22. 45. N. B.

LOBOSITZ, LOWOSITZ of *Lobosycze*, Boh. stadje, kreits Leutmeritz, aan de Elbe, met 750 inw.

LOBRIS, Pruis. D., regdst. Reichenbach.

LOBRASSES, klippen aan de Fr. kust van Bretagne, nabij het eil. Brehat.

LOBRWETZ, NAGY BOBROTZ, Hong. dorp, kom. Liptau.

LOBSENICO, zie Lobsenz.

LOBSENZ of *Lobzenico*, Pruis. stadje, regdst. Bromberg, aan de Lobsonka, met 4 kerken, 1670 inw. en fabr.

LOBSHORN, zie Lopshorn.

LOBSTEDT, Saks. D., kreits Leipzig.

LOBURG, Pruis. stadje, regdst. Maagdenburg, aan de Ehle, met 1550 inw.

LOBYE, zie Lobau.

LOBYRAN, D. op 't O. Ind. eil. Borneo.

LOBWA, Rus. riv., gouv. Perm.

LOBZENICO, zie Lobsenz.

LOCAMAND, Fr. stadje, dep. Finisterre, met 2570 inw.

LOCANA, Sard. stad in Piëmont, prov. Ivrea, aan de Orca, met 5000 inw.

LOCAPILLY, O. Ind. stad, prov. Hyderabad.

LOCARNO of *Luggarus*, Zwits. distr., kanton Tessin, met 17,325 inw. 2. Zwits. vlek in voorn. distr., aan 't N. einde van het Lago Maggiore, met 1200 inw., fabr. en handel. 46. 6. N. B. 3. Sard. stadje in Piëmont, met 1060 inw.

LOCARTHY, Schot. dorp, gr. Perth.

LOCH, *de namen, welke men hier niet bij vindt, zoeke men op de namen van onderscheiding.*

LOCH, Boh. dorp, kreits Ellbogen.

LOCHABER, bergachtig Schot. distr., gr. Inverness, tusschen Badenoch en Argyle, slecht bevolkt, met een weinig landbouw, veel vee- en schapenteelt. 2. N. Amer. plaats in Ned. Cana-

nada, gr. York.

LOCHALIN-BAAI, Schot. baai, gr. Argyle.

LOCHALSH, Schot. kerspel, aan de W. kust van 't gr Ross, met 2050 inw.

LOCHAR WATER, riv. in 't Schot. gr. Dumfries, valt in de Solway frith.

LOCHAU, tak der riv. Wiesent, Beij. Op. Mainkreits. 2. Zie Annaburg.

LOCHAY, riv. in 't Schot. gr. Perth, valt aan den W. uithoek van Loch Tay, in de Dochart.

LOCH BROOM, Schot. kerspel, gr. Ross, naar eenen zeearm aldus genoemd, met 3,760 inw.

LOCHBURY, Schot. vlek op 't Hebridisch eil Mull.

LOCH CARRON, Eng. kerspel en zeearm, gr. Ross, met 1480 inw.

LOCHDUICH, Schot. zeearm, gr. Ross.

LOCHEM, Nederl. stadje, prov. Gelderland, kwart. Zutphen, aan de Berkel, door goede korenlanden omringd, met eene nette kerk, eene synagoge, latijnsche school, stadhuis, en 1480 inw., die van den landbouw en de veeteelt bestaan, en eene looijerij en lijmfabr. hebben. In den omtrek vindt men vele landhuizen en den Lochemschen berg, waarin vele kwartzkristallen gevonden worden, die onder den naam van Lochemsche diamanten bekend zijn. Ook wil men, dat er een weinig zilverërts gevonden wordt; 3 uren van Zutphen. 2. Hoofdschoutambt aldaar, hetwelk 6 onderschoutambten, als: Laren, Vorden, Warnsveld, Gorssel, Verwolde, en den kring van Dorth bevat.

LOCHES, Fr. arr., dep. Indre en Loire, dat op circa 35 V. M., in de 6 kantons Loches, Montresor, Preailly Grand-Pressigny, Lahaye en Ligueil, 57,300 inw. bevat. 2. Hoofdstad van voorn. Fr. arr., in een zeer aangenaam oord, aan het hangen eens heuvels en aan de Indre, welke hier een eil. vormt, met wijnbergen omringd. Zij heeft een schoon raadhuis, verscheidene voorsteden, 4,400 inw., lakenfabr., pottenbakkerijen, enz. In de kerk van het kasteel is de prachtige graftombe van AGNES SOREL. 18. 39. L. 47. 7. N. B. 3. Fr. dorp, dep Aube, met wijnhandel.

LOCHEUR, Fr. dorp, dep. Calvados.

LOCHEYE, Schot. dorp, gr. Forfar.

LOCHFYNE, golf in 't Schot. gr. Inverary, diep het land indringende, waar veel haring gevangen wordt.

LOCHGELLIE, Schot. meertje en dorpje, gr. Fife.

LOCHGOIL-HEAD, Eng. dorp, gr. Argyle, met 1070 inw.

LOCHIEL, N. Amer. meer in Op. Canada.

LOCHILL, Schot. gebergte, gr. Inverness.

LOCHINDORB, klein Schot. meer en dorp, gr. Elgin.

LOCHKOW, Boh. D., kreits Rackowitz.

LOCHLEE, Schot. dorp, gr. Forfar.

LOCH LOMOND, zie Lomond.

LOCHMABEN, vervallene Schot. burg, gr. Dumfries. 2. Schot. kerspel, gr. Dumfries, aan de Annan, met 2350 inw.

LOCHMOIR, Schot. meer, gr. Sutherland.

LOCHMOND, Schot. stadje, gr. Dumfries.

LOCHMORE, Schot. meer, gr. Caithness.

LOCH-NA-GARAIDH, kruin van het Grampische gebergte, gr. Aberdeen, 3,800 voeten hoog.

LOCHOWITZ, Boh. vlek, kreits Beraun.

LOCHREA, Ier. stad, gr. Galloway.

LOCHRIST, Fr. dorp en baai, dep. Finisterre.

LOCHRUSBEG, baai aan de W. kust van Ierland. 9. 23. L. 54. 46. N. B.

LOCHRUSMORE, Ier. baai, gr. Donegal, een weinig ten N. van Lochrusbeg.

LOCHRUTTON, Schot. dorp, gr. Kirkcudbright, met 560 inw.

LOCHS, Schot. dorp, gr. Ross, eil. Lewis, met 1950 inw.

LOCHSTEDT, Pruis. dorp, regdst. Koningsbergen.

LOCHTA, Zweed. zeestadje, aan de golf van Bothnië. 42. 2. L. 64. 20. N. B.

LOCHTOWN, Schot. stadje, gr. Perth.

LOCHTURRET, Schot. meer, gr. Perth.

LOCHTY, Schot. riv., gr. Fife.

LOCHWITZA, Rus. riv. en stadje, gouv. Pultawa, met 4500 inw.

LOCHWINNOCH, Schot. kerspel en dorp, gr. Renfrew, aan Castle Semple loch, met fabr.

LOCHY, riv. in 't Schot. gr. Perth, valt in Loch Tay.

LOCHY-LOCH, meer in 't Schot. gr. Inverness.

LOCHY-RIVER, Schot. riv., die in 't gr. Inverness ontspringt, en bij Fort William, zeer snel in zee stort.

LÖCK, Hong. vlek, kom. Szabolts.

LOCKE, N. Amer. vlek, prov. Nieuw York, gr. Cayuga, met 2,400 inw.

LOCKEM, Han. D., vorst. Calenberg, aan de Wezer, met 1100 inw., eene abdij, geleerde school en bibliotheek.

LOCKENHAUSEN, zie Leuka.

LOCKERBIE, Schot. stadje, gr. Dumfries.

LOCKHART, stad in de N. Amer. Rep., prov. N. Carolina, aan de Albemarle sound; 13 m. O. Z. O. van Halifax.

LOCKHART's CREEK, N. Amer. riv. in N. Carolina, valt op 33. 53. N. B. in den Atl. Oceaan.

LOCKHARTSBURGH, N. Amer. stad, prov. Pennsylvanië, aan eene landëngte, door de zamenvloeijing van de Tioga en Susquehannah gevormd.

LÖCKNITZ, Pruis. D., regdst. Potsdam.

LOCKUM, zie Lockem.

LOCKWITZ, Saks. dorp, bij Dresden.

LOCKWOOD, Eng. dorp, gr. York.

LOCLE, Zwits. vlek, kant. Neuchatel, in het uitgestrekte dal Locle, 3000 voeten boven de zee, met 4,600 inw.

LOCMARIA, Fr. D., dep. Finisterre.

LOCMARIAQUER, Fr. stadje, dep. Morbihan, arr. Lorient, met 2000 inw.

LOCMINÉ, Fr. stadje, dep. Morbihan, arr. Pontivy, met 1800 inw.

LOCONTAI, prov. van Siam in Achter Indië, op de grenzen van Anam, met de hoofdst. Locontai, aan eenen tak van den Menam.

LOCRIDA, zie Achrida.

LOC RONAN, Fr. stadje, dep. Finisterre.

LOCRE, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Iperen, met 560 inw.

LÖCSE, zie Leutschau.

LOCSMAND, Hong. dorp, kom. Oedenburg, aan de Repcze, met 1050 inw.

LOCUMBA, Z. Amer. riv. in Peru.

LOCUST CREEK, N. Amer. riv., prov. Kentucky, valt op 293. 31. L. 38. 37. N. B., in de Ohio. 2. Riv. aldaar, die op 294. L. 38. 4. N. B., in de Ohio valt.

LODARES, Spaan. dorp, prov. Soria.

LODDEN, Eng. riv., gr. Berks.

LODDISWELL, Eng. dorp, gr. Devon.

LODELINSART, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Charleroi; 1055 inw.

LODERS, Eng. dorp, gr. Dorset.

LODDO, zie Lidda.

LODDON, Eng. dorp, gr. Norfolk.

LODERSLEBEN, Pruis. dorp, regdst. Merseburg, met 850 inw.

LODÈVE, Fr. arr., dep. Hérault, dat op 23 V. M. in de kantons Lodeve, Cailar, Clermont de Lodève, Gignac en Lunas, 50,700 inw. bevat. 2. Hoofdstad van voorn. arr., aan de Lergue en den voet der Cevennes, tusschen twee hooge bergen, slecht gebouwd, met 1 hoofdkerk, regtbank van koophandel, 8,530 inw., wijnteelt en aanzienlijke fabr.

LODEWIJKSPOLDER, voorm. naam van den tegenwoordigen Wilhelminapolder (zie dat art.), ter eere van LODEWIJK, koning van Holland, aan denzelven gegeven.

LODI, legatie of prov. van 't Lomb. Ven. koningrijk, gouv. Milaan, tusschen Bergamo, Cremona, Parma, Pavia en Milaan gelegen, en op 18⅕ V. M. 191,700 inw. tellende. Het land, dat ten Z. door den Po begrensd, en door de Adda, Lambro, Serio en Muzza bespoeld wordt, is eene der vlakste en vruchtbaarste van geheel Italië. Het heeft niet alleen schoone koren- en rijstvelden, maar ook heerlijke weiden, op welke men het schoonste rundvee ziet grazen, dat de ware Parmezaan kaas oplevert. Er zijn vele paarden, ossen, koeijen en varkens, alsmede muil- en andere ezels, schapen en geiten. Ook wordt er eenige zijde geteeld, maar behalve de zijdespinnerijen, heeft men er weinige handwerken. Bij Cremona wordt goed vlas gebouwd. De legatie is in 9 distr. verdeeld. 2. Hoofdst. van voorn. legatie, de zetel eens bisschops, aan de Adda, over welke de brug ligt, die in het leven van NAPOLEON zoo merkwaardig is. De stad is met muren omringd, heeft 8 voorsteden, 1 sterk kasteel, 1 hoofd- en 19 andere kerken, verscheidene hospitalen, een koninklijk collegie, meisjesschool, schoonen schouwburg, porseleinfabr. en 17,810 inw., die zijdespinnerijen, weverijen en kaasmakerijen hebben. 27. 11. L. 45. 19. N. B. 3. L. of *Lodi Vecchio*, Lomb. Ven. dorp, legatie Lodi.

LODMANDERFIORDEN, zeeboezem in 't O. van het eil. IJsland.

LODO of *Mad-Cape*, N. Amer. kaap, aan de Z. kust van W. Florida, aan den mond van den Mississippi. 306. 4. L. 29. 10. N. B.

LODOMIRIë, zie Galicië.

LODON, Spaan. D., prov. Estremadura.

LÖDÖS of *Lüdersdorf*, Hong. dorp, kom. Eisenburg, met 860 inw.

LODOSA, Spaan. D., prov. Navarre.

LODOSK, waterval in 't Eng. gr. Cumberland.

LODOWISK, vesting op 't eil. Java, aan de golf van Madura.

LODRIN, Turk. stad en golf, aan de 7 monden der Drin, prov. Albanië. 41. 57. N. B.

LODRON, zie Ladron. 2. Oostenr. D. in Tirol, bij de grenzen van Milaan.

LODSZEY, Pool. stadje, waiw. Augustowo.

LODWIKA, Zweed. kerspel in Storakopparbergslän, met ijzergroeven.

LODZ, Pool. stadje, waiw. Masovië.

LOE, Eng. riv. in Cornwallis.

LOEBOE of *Loehoe*, distr. van 't O. Ind. eil. Celebes, met veel goud en rijst.

LOECHES, Spaan. dorp, 7 mijlen O. van Madrid, met eene schoone prentverzameling van schilderijen van RUBBENS, VERONESE, TITIAAN, enz.

LOECHOE, zie Likeo.

LOEDT,

LOEDT, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Maastricht.

LOEFORT, Noorw. eil., ten N. van den Maalstroom.

LOEHARDEN of *Loe Herred*, Deen. lands. aan de Noordzee, stift Rypen.

LOEGSTOER, Deen. D. in N. Jutland.

LOEIF, riv. in 't Fr. dep. Allier.

LOENEN, schoon Nederl. dorp, prov. en arr. Utrecht, reeds voor 953 bekend, met eene herv., 1 roomsche kerk en vele aanzienlijke landhuizen, waardoor het des zomers sterk bezocht wordt. Het bevat, met de vesting Nieuwersluis, 900 inw. 2. Nederl. dorp, prov. Gelderland, kwart. Arnhem, met 640 inw. die van den landbouw, en van de papiermolens bestaan. 3. Nederl. gehucht, prov. Gelderland, kwart. Tiel, voorheen een der sterkste kasteelen van de de Betuwe, met 75 inw.

LOENERSLOOT, Nederl. buurt, prov. en arr. Utrecht, aan den Krommen Amstel, met een fraai slot, dat des zomers veel door Amsterdammers bezocht wordt.

LOENHOUT, Nederl. dorp, prov. en arr. Antwerpen, aan een beekje, met 1600 inw., laken- en hoedenfabr.

LOETEN, Nederl. dorpje, prov. Gelderland, kwart. Nijmegen, met 186 inw.

LOEVERVAL, Nederl. dorpje, prov. Henegouwen, arr. Charleroi, met 185 inw.

LOEVESTEIN, Nederl. sterkte, prov. Gelderland, kwart. Tiel, aan de vereeniging der Maas en Waal, die aldaar den naam van Merwede aannemen; dikwerf tot eene staatsgevangenis gebruikt De namen van HUGO DE GROOT en HERMAN DE RUITER, hebben dit slot zeer vermaard gemaakt

LOFANGO, een der kleine Vriendeneil. in Australië.

LOFDSCHA, Turk. D., sands. Nicopoli.

LOFER, Oostenr. D., kr. Salzburg.

LOFEU, Chin. berg, prov. Kanton.

LOFFALOE, Rus. eil. in de Finsche golf.

LOFFELSCHEID, Pruis. dorp, regdst. Potsdam.

LOFFENAU, Wurt. D., kr. Schwarzwald.

LOFFINGEN, Bad. stadje, Zeekreits.

LOFFRE, Fr. dorp, dep. Noorden.

LOFODDEN EN WESTERAALENS, Noorw. voogdij in 't stift en ambt Nordland, eene rij van groote en kleine eil., welke in eenen halven cirkel, van het Z. naar het N., om de Westfiorden gelegen zijn. Zij zijn meestal laag, zonder boomen, alleen met struikgewas en goede weiden, en de sterkste visscherij in geheel Noorwegen. Men rekent dat er jaarlijks 15 a 16 millioenen leng en kabeljaauw, alsmede haring en zeekreeften gevangen worden, welke laatste gezouten of gedroogd worden. Jaarlijks loopen er 3 à 4000 sloepen ter vischvangst uit, die bijna alleen in Noordland te huis hooren, en waarbij dan nog 300 vaartuigen van Bergen, Christiaansand, Molde en Soudmir komen; zoo dat men rekenen kan dat er in Februarij en Maart meer dan 20,000 menschen in de Westfiorden werkzaam zijn. De onderscheidene eil., die te zamen 10,700 inw. bevatten, zijn door kleine straten van elkander gescheiden, waardoor het zeewater als de snelste rivier heenstroomt, zoo dat zij ook soms stroomen genoemd worden, en er daar, waar de ebbe zich niet door groote kanalen kan uitstrekken, een waterval ontstaat, waaruit de bekende maalstroom (zie dat art.) geboren wordt. De voorn. eil. zijn: Ostvaage, Hindoen, Andoen, Langon, Hassel, Westvaage, Flagstad, Weroen, Mosken en Rost.

LOFORS, Zweed. vlek, Kalmar-län.

LOFOSTATE, Afr. dorp in Belad-al-Scherid, in 't land der Tuarks, aan den weg der Karavanen.

LOFTA, Zweed. vlek, Upsalalan, aan de Lofsta, met 1500 inw. en ijzersmederijen. 2. Zweed. kerspel, Kalmar-län, met ijzersmederijen.

LOFTUS of *Lofthouse*, Eng. dorp, gr. York, met 1145 inw.

LOFTY MOUNT, berg aan de Z. kust van Nieuw Holland, 3000 voet hoog. 156. 28. L. 35. Z. B.

LOG ISLAND, N. Amer. eil. in de Chesapeakbaai 301. 23. L. 37. 14. N. B.

LOGA, Han. D., prov. O. Vriesland.

LOGAN, Schot. riv., gr. Lanark. 2. Schot. riv., gr. Midlothian. 3. Gr. in de N. Amer. Rep., prov. Kentucky, met 12,120 inw. waar onder 2486 slaven. 4. N. Amer. gr., prov. Ohio. 6. N. Amer. stad, prov. Ohio, hoofdstad van het gr. Hucking.

LOGAR, Aziat. gebied in eigenlijk Afghanistan, prov. Kabul, met de stad Logar, ten Z. van Kabul, aan de Kabul.

LOGATESCH, zie Lohitsch.

LOGE, Fr. dorp, dep. Nièvre.

LOGES-MARCHIS, Fr. dorp, dep. Kanaal, arr. Avranches, met 1100 inw.

LOGGERHEAD KEY of *El Contoy*, Amer. eil. in de baai van Honduras, aan de kust van Yucatan. 290. 1. L. 21. 25. N. B.

LOCHA, Chin. dorp, in Thibet, rijk van den Dalai Lama, met fabr. van wollen stoffen.

LOGHILL, Ier. dorp, gr. Limerick.

LOGHUR, O. Ind. vesting, prov. Au-

Aurungabad, op eene steile rots van het Ghatisch gebergte gelegen, met magazijnen in de rots, terwijl, beneden aan dezelve, een versterkt kasteel staat. 91. 13. L. 18. 41. N. B.

LOGIE, Schot. D., gr. Fife. 2. Schot. D., gr. Stirling, aan de Forth, met 2230 inw. 3. Schot. dorp, gr. Forfar, aan de North Esk, met 1000 inw. 4. L. of *Easter*, Schot. kerspel, gr. Ross en Cromarty, met 950 inw. 5. L. *Buchau* en L. *Coldstone*, 2 Schot. D., gr. Aberdeen.

LOGIERAIT, Schot. kerspel, gr. Perth.

LOGINOWO, Rus. dorp, gouv. Perm.

LOGMOSERO, Rus. riv., gouv. Olonez.

LOGNAK, Afr. stad in Algiers, aan de grenzen der woestijn van Sahra.

LOGNINA, kaap aan de O. kust van Sicilië. 32. 58. L. 36. 50 N. B.

LOGNE, riv. in 't Fr. dep. Ned. Loire.

LOGNITZA, Rus. dorp, gouv. Kaluga.

LOGODORI, de N. W. prov. van 't eil. Sardinië.

LOGONKOE, Rus. meer, gouv. Kaluga.

LOGRONO, Spaan. stad, prov. Burgos, aan de Ebro, met 3 kerken, vele kloosters, 2 hospitalen en 7,000 inw., die van de looijerijen en den landbouw bestaan. 2. Z. Amer. stad in Chili, hoofdpl. van de prov. Melipilla. 306. 30. L. 33. 38. Z. B. 3. Z. Amer. stad in Quito, prov. Quixos en Macas.

LOGSTÖR, zie Loegstoer.

LOGUEN-HIEN, Chin. stad, prov. Fokiën.

LOGUR, Ind. stad, prov. Gundwana.

LOGWOOD LAGOON, Z. Amer. baai aan de N. O. kust van Yucatan. 289. 26. L. 20. 57. N. B.

LOGYN, Schot. riv., valt in de Tay.

LOHA, N. Afr. stad in Algiers, 9 mijlen O. van El-Callah. 2. Riv. in de Pruis. prov. Silezië, valt in den Oder.

LOHAGHUR of *Iron Fort*, vermaarde sterkte der Eng. in Hindostan, prov. Dowlatabad, op eene hooge rots.

LOHAN, Aziat. riv. in Chin. Mongolië.

LOHANERS (HET LAND DER), land in Perz., prov. Sirvi, ten W. van den Soltmankuh, zeer goed bebouwd, met de hoofdstad Tak en vele dorpen.

LOHANNA, O. Ind. stad in Guzeratte.

LOHARA, O. Ind. stad, prov. Beeder.

LOHANDANDA, O. Ind. stad in Bahar.

LOHAROC, O. Ind. stad in Bahar.

LOHE, riv. in Pruis. Silezië, ontspringt bij Nimptsch, en valt bij het dorp Klein Maselwitz, in den Oder. 2. Han D., gr. Hoya, met 650 inw. 3. Pruis. D., regdst. Arnsberg, kr. Siegen.

LOHEAC, Fr. D., dep. Ille en Vilaine.

LOHEBERG, Beij. D., Ned. Donaukr.

LOHEIA, Arab. distr., prov. Yemen, het N. deel van het kon. Szanna, aan Abu-Arisch grenzende, waarin verscheidene onafhankelijke scheiks wonen. Voor eenige jaren had de scherif van Abu-Arisch zich geheel van hetzelve meester gemaakt, doch hij heeft het onlangs weder aan den Iman moeten afstaan. 2. Aanzienlijke hoofdstad van voorn. distr., de zetel van den Dola, in een schraal oord, aan de landzijde met 12 torens, doch geene muren omringd, heeft weinig steenen huizen, eenige moskeën en eene slechte haven, voor kleine schepen. Echter zijn de koffijhandel en visscherij er zeer aanzienlijk. Voor de stad zijn kalkbranderijen. Het water is er slecht. 60. 30. L. 15. 44. N. B.

LOHITSCH of *Logatesch*, Illyr. vlek, gouv. Laibach, kreits Adelsberg.

LOHLACH, Keur-Hes. dorp, prov. Opper Hessen, met 630 inw.

LOHMEN, D. in Mecklenburg-Schwerin.

LÖHMKLOSTER, zie Lygumkloster.

LÖHN, LÖHNBERG, zie Lahn, Lahnberg en Stadtlöhn.

LÖHNE, zie Hunte.

LOHNERSTADT, zie Lonnerstadt.

LOHNIG, Pruis. D., regdst. Reichenbach.

LÖHNINGEN, Zwits. vlek, kant. Schaffhausen.

LOHO, Chin. riv., prov. Shensi.

LOHOEI, Chin. stad, eil. Hainan.

LOHR, berg- en boschachtig Beij. landg., Ned. Mainkreits, ten O. aan Gemunden en Karlstadt grenzende, en op ongeveer 2 V. M. 5,450 inw. bevattende. 2. Hoofdstad van dit landg., aan den Main, met 2800 inw., looijerijen, papier-, run-, vol-, olie-, zaag- en gipsmolens. 3. Beij. riv. bij genoemde stad.

LOHRA, Pruis. dorp, regdst. Erfurt.

LOHRBACH, Bad. dorp, Neckarkreits.

LOHRHAUPTEN, Bad. D., Neckarkreits.

LOHTO, Rus. dorp, gouv. Finland.

LOHU, meer in de Chin. prov. Kanton.

LOHURDUNGA, O. Ind. stad, prov. Bahar. 102. 48. L. 23. 28. N. B.

LOIBE, berg van 2500 voet hoog, in Saksen-Gotha-Altenburg, in het Thuringer Woud.

LOIBERSDORF, zie Leobersdorf.

LOIBL, 4,266 voet hooge kruin der Karinthische Alpen, in Illyrië, aan de grenzen van Karinthië en Karniole.

LOICH, Schot. riv., gr. Ross.

LOIMYOKI, Rus. kerspel, gouv. Finland.

LOING, riv. in 't Fr. dep. Nièvre, welke bij Puissayn ontspringt en in de Seine valt. Zij ontvangt de kanalen van Briare in Orleans.

LOINGE, Nederl. D., prov. O. Vlaanderen, arr. Kortrijk, met 800 inw.

Loipersdorp, zie Csötörsek.

Loir, riv. in Frankrijk, die in het dep. Eure en Loir ontspringt, de riv. Thironne, Fouchard, Ozane, Aigre, en Yere, in het genoemde dep., de Braye in 't dep. Loire en Cher, en de Anille, Tusson, de Veuve (met de Etansort), de Prelembert en Lone in het dep. Sarte ontvangt, en in 't dep. Mayenne en Loire, bij Angers, in de Mayenne valt.

Loir en Cher, Fr. dep., uit de voorm. lands. Blesois en Sologne, deelen van Orléannais zamengevoegd, en tusschen de dep. Eure en Loir, Loiret, Cher, Indre en Indre en Loir, of tusschen 18. 13. en 19. 42. L. en 47. 13. en 48. 8. N. B. gelegen, en op ongeveer 121 V. M., in 3 arr., 214,900 inw. bevattende. De grond is eene vlakte, zonder eigenlijke bergen, met slechts heuvels en hoogten, die met wijnstokken bedekt zijn. Het Z. deel of het arr. Romorentin, voorheen Sologne genaamd, heeft een treurig, eenzaam aanzien, is vol heiden, woestijnen en moerassen, tusschen welke slechts weinig bouwland gevonden wordt; ook in het W. zijn vele heiden. In het algemeen is de grond, behalve aan de oevers der riv., slechts middelmatig vruchtbaar, en zelfs schraal. Onder de 17 riv. zijn: de Loire, de Loir, de Cher, de Decente, de Cosson, de Beuvron, de Bonneheure, Bièvre, de Braye, en de groote en kleine Saudre, met de Maon, Rère en Croisne, de Cisse, enz. De luchtsgesteldheid is er zacht en gezond, behalve in het arr. Romorentin. De voortbr. zijn: gevogelte, klein wild, vele wolven en vossen, visch, bijen, zijwormen, koren, maïs, boekweit, peulen, tuinvruchten, komkommers, aardappelen, meer hennep dan vlas, veel wijn, boomvruchten, hout, een weinig ijzer, albaster en de beste vuursteenen. De veeteelt is nog al van belang, en zou uitgebreider zijn, indien er meer weiden waren. De wijn wordt vrij sterk gezocht. De uitvoer bestaat in: vee, visch, wijn, koren, brandewijn, boter, wol, vuursteenen, leder, huiden, enz. Het dep. benoemt 2 afgevaardigden. De arr. zijn: Blois, Vendôme en Romorentin. De hoofdstad is Blois.

Loire, riv. in Frankrijk, ontspringt in het dep. Ardèche, arr. Argentière, bij de landhoeve Loire, en ontvangt in het departement Opper Loire, de Colampie, Borne, Sumène, Arzon, Lignon en Ance; in het dep. Loire, de Sumène, Bonson, Furand, Mare, Lignon (met de Vizezy), Aix (met de Ysable), Renaison, Rahins of Rhin, en Tessonne; in het dep. Saône en Loire, de Arroux en Reconie; in Mayenne en Loire, de Thonet, de Layon, de Evre, de Authion en de Mayenne; in Indre en Loire, de Cher, Indre en Vienne, met derzelver takken; in Loir en Cher, de Cosson en Beuvron; in Loiret, de Loiret; in Nièvre, de Aron en Noaim; in Allier, de Bebre; in Neder Loire, de Erdre, de Sèvre (met de Moine en Maine), de Achenau en Brive, en valt alsdan, tusschen St. Nazaire en de punt van St. Gildas in zee, terwijl zij aan de 3 volgende dep. den naam geeft.

Loire, Fr. dep., tusschen de dep. Allier, Saône, Loire, Rhône, Isère Ardèche, Op. Loire en Puy de Dome, of tusschen 21. 24. en 22. 31. L. en 45. 10. en 46. 12. N. B. gelegen, en op ongeveer 92½ V. M. in drie arr., 315,850 inw. bevattende. Het land is vol bergen, onder welke de hooge Mont Pilate aan den Z. O. kant des dep., zich 3000 voeten verheft; zij zijn met groote bosschen bezet, en laten takken af langs de meeste grenzen van het dep. Langs de Loire is de grootste vlakte. Op de bergen is de grond steenachtig, en tot op eene zekere hoogte bebouwd. Op de mindere hoogten, bijzonder langs de Loire, vindt men den wijnstok. De Loire ontvangt hier vele kleine riv., zoo als: de Sumène, Bousano, Furand, Mare, Coise, Lignon (met de Vizezy), Aix, met de Ysable, Renaison, enz. In het midden zijn vele vischrijke kolken, die men gewoonlijk om de twee jaren laat afloopen, wanneer men er tarw in bouwt, en die dus bij afwisseling visch en koren opleveren. De luchtsgesteldheid is zacht en gematigd, vooral aan de Loire, doch bij de bergen ruwer. De voortbr. zijn: de gewone huisdieren, gevogelte, wild, visch, bijen, koren, peul-, boom- en tuinvruchten, hennep, zeer gezochte kastanjes, veel wijn, hout, lood, ijzer, veel steenkolen, schoon graniet, porfier, marmer-, vuur- en andere steenen, bazalt, potäarde, turf, minerale wateren, enz. De landbouw is slechts gedeeltelijk, de veeteelt echter een voornaam middel van bestaan, en levert onder anderen de vermaarde kaas van Roche en Bessorins. De steenkolenmijnen zijn de voorn. en rijkste uit Frankrijk. Er zijn vele fabrijken van ijzer, staal, lood, geweren (vooral die van St. Etienne), linnen, katoen, grove lakens,

kens, alsmede bleeken, verwerijen, looijerijen, glasblazerijen en papiermolens. De uitvoer bestaat in wijn, hennep, vee, kaas, kastanjes, terpentijn, staal, geweren, ijzer- en staalwaren, steenkolen, lint, linnen, katoen, glas en papier. Het dep. zendt 3 afgevaardigden. De arr. zijn: Montbrisson, Saint Étienne en Roanne. De hoofdstad is Montbrisson.

Loire (Opper), Fr. dep., uit het voormalig Velay (een deel van Languedoc), een deel van Opper Auvergne, enz. bestaande, en tusschen de dep. Puy-de-Dôme, Ardèche, Loire, Lozère en Cantal, of tusschen 20. 49. en 22. 3. L. en 44. 48. en 45. 25. N. B. gelegen, en op 88 V. M. in 3 arr., 268,860 inw. bevattende. Het land heeft zeer vele bergen, die gedeeltelijk eenen vulkanischen oorsprong hebben, gedeeltelijk uit graniet bestaan, in het N. tot het gebergte van Auvergne, en in het Z. tot de Sevennes behooren, die hier hunne hoogste toppen hebben, als: de Gerberon, Horses, Jorence en Mianne. Er zijn geene groote vlakten, en slechts smalle dalen. De over het algemeen vulkanische grond is droog en schraal; slechts in de dalen, niet geheel onvruchtbaar. De voorn. riv. zijn: de Loire en de Allier. De eerste ontvangt de Colampie, Borne, Sumène, Arzon, Lignon, de Arcueil en Ance; de andere ontvangt de kleine riv. Suejols, Dere, Alagnon en Senouire. Er zijn verscheidene meren, waaronder dat van du Bouchet. De luchtsgesteldheid is in den zomer heet, en in den winter koud en stormachtig. De hooge bergen zijn veelal met sneeuw bedekt. De voortbr. zijn: gevogelte, klein wild, visch, bijen, koren, tuin-, boom- en peulvruchten, hennep, een weinig wijn, hout, spiesglas, steenkolen, leisteenen, turf, oker en minerale wateren. De landbouw levert genoegzaam voor de behoefte, en wordt vlijtig beoefend. De veeteelt is, om de voortreffelijkheid der weiden, zeer aanzienlijk; de paarden zijn goed, doch minder talrijk dan de sterke muilëzels. De bijenteelt is in vermindering, en de mijnen geven alleen steenkolen en spiesglas. De fabr. bepalen zich voornamelijk tot kant en linnen, doch men maakt er ook schoone wollen dekens, wollen en zijden stoffen, geel koper- en ijzerwaren, leder, enz. Het dep. zendt 2 afgevaardigden. De arr. zijn Le Puy, Brioude en Issengeaux. De hoofdpl. is Le Puy-en-Velay.

Loire (Neder), Fr. dep., uit een deel van Opper Bretagne gevormd, en tusschen de dep. Morbihan, Ille en Vilaine, Mayenne, Maine en Loire, Vendée en den Atl. oceaan, of tusschen 15. 6. en 16. 39. L. en 46. 44. en 47. 50. N. B. gelegen, en op 138 V. M., in 5 arr. 407,000 inw. bevattende. De grond is eene, slechts met heuvels bezette vlakte en bestaat uit eene dikke teelaärde, die op graniet en kleirotsen rust. Op eenige plaatsen vindt men aangespoeld land, en op andere veenäarde. De voorn. riv. is de Loire, welke hier de Erdre, de Sèvre (met de Moine en Marne), de Achenau en Brive ontvangt, en in zee loopt. De tweede riv. is de Vilaine, welke hier de Cher, Don en Isac ontvangt, en verder zijn er verscheidene riv. en beken, en het groote meer Grand-Lieu, dat de riv. Ognon, Issoire, Boulogne en Logne ontvangt. Onder de moerassen noemen wij die van Montoire en Machecoul. De luchtsgesteldheid is matig en zacht, eenigzins vochtig, doch gezond. De voortbr. zijn: gevogelte, vooral hoenders, ganzen en eenden; klein en grof wild; ook wolven, visch, oesters, zeekreeften, bijen, koren, boekweit, peul-, tuin- en boomvruchten, vooral wijn; vlas, hout; — ijzer, zeilsteen, steenkolen, marmer, graniet, kwartz, lei, kalk, turf, leem, porseleinäarde en zeezout. De landbouw wordt, meer dan voorheen, beoefend. De vee- en schapenteelt is niet aanzienlijk, en nog heeft het vee op sommige plaatsen gebrek aan voedsel. De wijnteelt is op eenige plaatsen uitmuntend; ook de visscherij is er van zeer veel belang. Er zijn groote fabrijken van linnen, enz., vele branderijen, suikerraffinaderijen, fabrijken van wollen stoffen, spinnerijen, groote bleeken, pottenbakkerijen, enz. De uitvoer bestaat in wijn, brandewijn, kastanjes, zout, visch, ijzerwaren, steenkolen, hout, vee, leder, katoenen stoffen, trielje, enz. Het dep. zendt 4 afgevaardigden. De arr. zijn: Nantes, Ancenis, Châteaubriant, Savenay en Paimboeuf. De hoofdstad is Nantes.

Loiret, Fr. riv. in 't dep. van dien naam, welke in de Loire valt, en aan het volgende dep. den naam geeft. 2. Fr. dep., een deel van het voormalig Orléannois, tusschen de dep. Seine, Oise, Seine en Marne, Yonne, Nièvre, Cher, Loir en Cher en Eure en Loir, of tusschen 19. 9. en 20. 44. L. en 47. 35. en 48. 22. N. B. gelegen, op 116 V. M. in 4 arr. 286,150 inw. bevattende. Het is eene groote vlakte, aan den regter

 oever

oever der Loire, met veel bosch. De grond is gedeeltelijk zeer vet en vruchtbaar, en gedeeltelijk zandig. De riv. zijn: de Loire, die hier de Loiret ontvangt; de Loing met de Ouanne en Bied, de Essonne en nog eenige kleine, die niet zeer merkwaardig zijn: verder de kanalen van Orleans en Briare, welke de Loire met de Seine vereënigen. De lucht is er zacht, gezond en aangenaam. De voortbr. zijn: gevogelse, wild, visch, bijen, koren, peulen tuinvruchten, boomvruchten (die veelal gedroogd verzonden worden), hennep, de beste saffraan van geheel Frankrijk, mostaardzaad, veel wijn, hout (vooral in 't bosch van Orléans); steen en kalk. De landbouw wordt goed, doch de veeteelt weinig beoefend. Een voornaam middel van bestaan is de wijnoogst, waarvan veel, zoowel roode als witte, verzonden wordt. De fabrijken zijn hier aanzienlijk, en leveren wollen stoffen, kousen, papier, enz. Ook zijn er katoenspinnerijen, papiermolens, looijerijen, linnenweverijen, suikerraffinaderijen, terwijl de handel, door de genoemde kanalen, zeer bevoordeeld wordt. De uitvoer bestaat in koren, wijn, brandewijn, saffraan, mostaardzaad, boomvruchten, vee, boter, wollen stoffen, leder, linnen, katoenen stoffen en andere fabrijkwaren. Het dep. zendt 3 afgevaardigden. De arr. zijn: Orléans, Pithiviers, Montargis en Gien. De hoofdpl. is Orléans.

LOIRON, Fr. dorp, dep. Mayenne.

LOISAIR, Beij. riv., valt in de Isar.

LOISERON, Fr. vlek, dep. Mayenne.

LOISON, riv. in 't Fr. dep. Maas. 2. Drie Fr. dorpen, dep. Maas en 2 in Pas-de-Calais.

LOISY, 7 Fr. dorpen, dep. Aisne, Ardennes, Marne, Meurte, Oise, Saône en Loire en Marne.

LOITZ, Pruis. stadje, regdst. Straalsund, met 1650 inw. en visscherij.

LOIVILLE, Fr. dorp, dep. Moezel.

LOIVRE, Fr. dorp, dep. Marne.

LOIWEIN, Oostenr. dorp, kreits Boven den Mannhartsberg.

LOJA, groot Spaan. vlek, prov. Granada, aan den Xenil, met 9000 inw.

LOJANO, dorp in den Kerk. Staat, legatie Bologna.

LOKA, Zweed. badpl. in Oerebrolän.

LOK of *Lop*, aanzienlijk meer aan den grooten karavanenweg van Kashgar naar China; 30 mijlen in den omtrek.

LOKASOW, Rus. stad, gouv. Tobolsk.

LOKENITZ, Pruis. vlek, regdst. Stettin.

LOKEREN, Nederl. stadje, prov. O. Vlaanderen, arr. Dendermonde, aan de Durmen, met 13,530 inw., fabr. van katoen, wol, beddetijken, hoeden en kant, oliemolens, koren- en linnenhandel. De ligging is zeer aangenaam, en voordeelig voor den handel.

LOKERT, Nederl. D., prov. W. Vlaanderen, arr. Lokeren, met 600 inw.

LOKET, zie Elnbogen.

LOKETKI, Rus. D., gouv. Tschernigow.

LOKHWIZA, Rus. riv., gouv. Pultawa. 2. Rus. stad, gouv. Pultawa, aan voorn. riv., met 3 kerken, 6,000 inw. en landbouw. 50. 59. L. 50. 18. N. B.

LOKIANG, Chin. riv. en stad in Setchuën.

LOKHORST, Nederl. heerl. in Z. Holland, distr. Gorkum, in den Alblasserwaard.

LOKNOR, meer in klein Bucharije, aan de Z. zijde van den Bogdo-Ola.

LOKINTSCHEU, Chin. stad in Kanton.

LOKOTANKA, Rus. riv., gouv. Twer.

LOKRI, zie Egribos en Lepanto.

LOKSCHAN, Perz. dorp aan den Tiger; 5 mijlen N. O. van Bagdad.

LOKTEWKA, Rus. riv., gouv. Tomsk.

LOKTEWSK, Rus. stad, gouv. Tomsk.

LOLLAND, zie Laaland.

LOLLAR, Hes. dorp, ambt Giessen.

LOLLARA, O. Ind. stad, prov. Guzeratte, met een onafhankelijk Hindo opperhoofd en 1000 huizen. Het schoone vee in den omtrek is beroemd. 2. *Lollara de Olasosa*, Spaan. D., prov. Sevilla.

LOLLDONG, beroemde O. Ind. pas, tusschen de prov. Delhi en Serinagur. 98. 2. L. 29. 52. N. B.

LOLLUM of *Ruige Lollum*, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Sneek, grietenij Wonzeradeel.

LOLOS, Chin. volksstam, prov. Yunnan, wier taal en schrift met die der Braminen overeënkomen. Zij hebben eenen eigenen vorst, die den Chin. keizer onderworpen is, en het regt over leven en dood zijner onderdanen heeft. Zij zijn gehard, sterk en arbeidzaam.

LOLYANA, Ind. stad, prov. Guzeratte.

LOM, Turk. riv., sandschakat Nicopoli, valt in den Donau. 2. Rus. riv., gouv. Jaroslaw. 3. Vlek op het Moluksch eil. Gilolo.

LOMA (PUNTA DE LA), kaap aan de N. Amer. W. kust, de Z. W. punt van den ingang der haven van St. Diego in Nieuw Albion. 33. 28. N. B. 2. Meer in China, prov. Kiannan.

LOMAGNE, Fr. lands., dep. Gers.

LOMARIA (PUNT), de O. punt van het Fr. eil. Belle Isle.

LOMAZY, Pool. stad, e. waiw Podlachië.

LOMB, Turk. riv., sandschakat Widdin. 2. Noorw. dorp, stift Aggerhuus.

LOM-

LOMBAY, Spaan. dorp in Valencia.

LOMBARDISCH-VENETIAANSCH KONINGRIJK, Nieuw Oostenr. kon., uit Milaan, Mantua, Venetië en Valteline, in welker bezit Oostenrijk door het Weener congres in 1815 geraakte, te zamengesteld; tusschen Zwitserland en Tirol, Illyrië en de golf van Venetië, den Kerk. Staat, Modena, Parma en Sardinië, of tusschen 26. 12. en 31. 20. L. en 44. 50. en 46. 40. N. B. gelegen, en op 870 (volgens BLUMENBACH 867½ V. M.) 4,150,000 inw. bevattende. Het vormt een uitgestrekt dal, dat ten N. door de hooge Alpen, en ten Z. in deszelfs geheele lengte, door den Po begrensd wordt. De N. rand echter is een weinig bergachtig, doch door heerlijke dalen afgewisseld. De grond, welke naar den Po en de Adriatische zee afloopt, bestaat, over het algemeen, uit ligte, doch zeer vruchtbare aarde, die, behalve eenige zand- en heidevelden, tot aan den voet der bergen gevonden wordt. Langs de hoofdriv., en bijzonder bij haren mond, zijn nog eenige moerassen, die de kunst nog niet alle meester geworden is. De kust is zandig, vlak en vol inhammen (*Lagunen.*) De voorn. gebergten zijn: de Rhetische Alpen, die zich van het N., van het Lago di Como, tot aan de *Drie Heeren-punt* uitstrekken. Hiertoe behooren ook de bergen, die het dal Valteline insluiten, en waaronder de *Splugen* 8,130, de *Legnone* 8,130, de *Godena* 7,459, de *Tremezzo* 5,106, de *Corno di Canta* 4,260 voeten hoog; terwijl het Wormser Joch, aan de grenzen van Tirol, nog hooger klimt. Ten Z. loopt dit gebergte tot aan Monte Pelegrino, en een tak derzelve zijn de Tridentinische Alpen, waartoe de *Monte Baldo*, met de *Monte Maggiore* die 6,856 voeten hoog is, behoort. Aan den Pelegrino echter beginnen reeds de Karnische Alpen, die geheel Venetië omringen. Onder de overige Alpen komen de *Lusie* 5,134, de *Tomba* 5,700, de *St. Mauro* 4,727, de *Burgo di Velo*, de *Burgo di Volia*, enz. in aanmerking. Midden in de vlakte, en zonder gemeenschap met de andere bergen, staan de Euganeïsche bergen, waaronder de *Monte Veneda.* De voorn. dalen zijn Valteline, Camonica, Trompia, en die van de Etsch, Piave en Tagliamento. De voorn. riv. is de Po, waarin de Ticino, Olona, Lambro, Adda, met de Serio, de Oglio met de Milla en de Mincio vallen. Vervolgens de Etsch of Adige, die de Eisach ontvangt, en de kustriv. de Brenta, Bachiglione, Piave, Lavenze, Isonzo en Tagliamento. Er zijn zeer vele kanalen, als: van Naviglio-Grande, met de zijkanalen van Beregu-ardo, en van Pavia, de Naviglio della Martiesana, La Communia, La Fossa Martinenga, het kanaal van Oglio, de Fossa Sariola, de kanalen van Polesine, dat van Battaglia, het kanaal Piavejo, die van Norcello en Modieno, de 23 kanalen in de Lagunen (waarover zie Lagunen). De voorn. meren zijn: Lago Maggiore, Lago di Lugano, Lago di Como, Lago d'Iseo, Lago d'Idro en Lago di Garda. De luchtsgesteldheid is hier buitengewoon zacht; schoon de sneeuw des winters lang blijft liggen, groeit er de olijfboom. In de bergachtige oorden is de lucht zeer streng en ruw, en aldaar duurt de winter wel twee maanden. Over het algemeen is de lucht er gezond, behalve in den omtrek van Mantua en in de Polesinen van Rovigo. De voortbrengselen zijn: paarden, ezels, muilëzels, horenvee, schapen, geiten, klein wild, gevogelte, visch, oesters, bijen, zijdewormen. Uit het plantenrijk: koren, rijst, maïs, gierst, tuinvruchten, vlas, hennep, saffraan, boom- en fijne vruchten, vooral kastanjes, vijgen en amandelen, veel wijn, goede olijven voor olie, hout en aardappelen. Uit het delfstoffelijk rijk: koper, lood, ijzer, rattenkruid, marmer, albaster, vuursteenen, steenkolen, turf, onderscheidene steenen; ook edelgesteenten, groene Veroneser aarde, enz. De inw. zijn meestal Italianen, in Venetianen en Lombarden verdeeld, en met eenige Duitschers, joden en Slavoniërs vermengd. Zij spreken Italiaansch, in verschillende tongvallen. De algemeene godsdienst is de roomsche, onder den patriarch van Venetië, de aartsbisschoppen van Milaan en Udine en 17 bisschoppen. Het rijk heeft twee hoogescholen te Pavia en te Padua; 1 school voor genees- en heelkunde, voor de scheikunde, veeartsenijkunde en philologie, allen te Milaan; 8 lyceën, 1 keizerlijk collegie, 2 lyceën en 2 gymnasiën te Milaan; 1 kunst-akademie, mosaïk-school, muzijk-akademiën te Milaan en Venetië, en verscheidene geleerde gezelschappen, waaronder het keizerlijk instituut van wetenschappen en kunsten het voorn. is. Onder de middelen van bestaan, wordt de landbouw met goed gevolg beoefend. De veeteelt kon, door de heerlijke weiden, veel belangrijker zijn; doch er zijn goede paarden, schapen, enz. De

Parmezaan kaas is bekend. De zijdeteelt is vooral in Lombardije, zeer aanzienlijk, en maakt den rijkdom van het laatstgenoemde gouv. uit. Ook de bijenteelt en visscherij geven velen het bestaan. De fabr. zijn ten achteren; de voorn. zijn die van zijden stoffen (hoewel de zijdeweverij in verval is), van katoen, wollen stoffen, enz. Bergamo is om hare tapijten beroemd. Verder zijn er aanzienlijke linnenweverijen, touwbanen en papiermolens, terwijl te Brescia en Bergamo voortreffelijk in ijzer gewerkt, en goede geweerfabrijken en wapensmederijen gevonden worden. Te Pavia is eene geschutgieterij, en te Milaan eene salpeterziederij, enz. Tot de overige fabr. behooren: de glasblazerijen, spiegelfabr., de verwfabr., zeepziederijen, wasbleeken, zwavel-, marmer- en tabaksfabr. De handel is bloeijend. De voorn. art. van uitvoer zijn: zijde en rijst (in voordeelige jaren), koren, kaas, ijzer, geweren, glas, garen, linnen, zijden stoffen, wollen waren en de fabrijkwaren van Venetië. Ook is er een aanzienlijke transito handel. De voorn. koopstad is Venetië, verder Milaan Bergamo, Brescia, Bologna en Padua. De binnenlandsche handel wordt door de groote wegen, de menigte riv. en kanalen, zeer bevorderd.

Het rijk is een onafscheidelijk deel der Oostenr. monarchie, erfelijk in de mannelijke en vrouwelijke linie. Echter is door de constitutie van 1815, aan het volk en deszelfs vertegenwoordigers, een zeker aandeel in de regering toegestaan, 't welk echter slechts in eene adviserende stem bestaat. Adel, burgers en boeren zijn door de wet gelijk. Het rijk is in twee groote gouv. verdeeld, aan welks hoofd een onderkoning staat, die te Milaan zijn verblijf houdt. De beide gouv. besturen hebben hunnen zetel te Milaan en te Venetië, en zijn in legatiën verdeeld. De ridderörde is die van den ijzeren kroon, die in drie klassen verdeeld is. De politie wordt er goed gehandhaafd. De inkomsten van den staat worden op 14 tot 16 millioenen geschat, doch beloopen wel 18 à 20 mill. Te Milaan is een militair geographisch instituut en 1 militair instituut.

MUNTEN.

Beide gouv. hebben nog hunne oude munten behouden. Te Milaan heeft men:

	De Souverain d'or	van 45 lire			of *f* 15,75.
Goud,	Dubbele pistool	— 50 —	6 soldi	— -	17,59.
	Enkele dito	— 25 —	3	— — -	8,79.
	Milaansche Zechninu	— 15 —	4	— — -	5,62.
Zilver,	Dubbele Dukatons	— 17 —	4	— — -	6,02.
	Enkele dito	— 8 —	12	— — -	3,01.
	Halve dito	— 4 —	6	— — -	1,50.
	Filippi	— 7 —	10	— — -	2,42.
	Scudi	— 6 —	„	— — -	2,10.
	Dito halve	— 3 —	„	— — -	1,05.
	Lire	— „ —	„	— — -	0,33.

Echter houdt men boek in nieuwe munten, waarin de Lire in 60 Ct. of Centesimi en Millisimi verdeeld wordt.

Te Venetië heeft men, in het gemeene leven, Lire van 20 Soldi (elke Soldi van 12 Denari), doch houdt boek en rekening in Ducadi van $6\frac{1}{2}$ lire of 24 grossi, elk van 12 grossetti.

De gemunte speciën zijn:

Goud.	Zechini	van 22	lire	= *f* 7,92	Ct.
	Ducadi d'or	— 14	—	= - 5,04	—
	Scudi della Groce	— $12\frac{2}{5}$	—	= - 3,26	—
	Ducaton of Guistino	— 11	—	= - 2,96	—
Zilver.	Ducadi Venetio	— 8	—	= - 2,88	—
	Falero	— 10	—	= - 2,20	—
	Livazzo	— $1\frac{1}{2}$	—	= - 0,54	—

Thans schijnt men in francs te wisselen. — Doch over den wissel, zie Milaan en Venetië.

LOMBARDIJE, oud rijk, bij de vernietiging van het Westersch Romeinsche rijk, door de Longobarden, uit de 6 eeuw in Italië, en wel in het dal, dat door den Po bespoeld wordt, opgerigt, en welks naam nog, nadat het rijk door KAREL DEN GROOTEN verwoest was, het land is bijgebleven, zoodat men er eindelijk, geheel Opper Italië, van de bronnen tot aan den mond van den Po, door begreep.

LOMBARDZIJDE, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Veurne; 230 inw.

LOMBATTU, Moluksch eil. bij Flores.

LOMBEEK, Nederl. dorpje, prov. Z. Braband, arr. Brussel, met 450 inw. 2. Nederl. dorp, prov. Z. Braband, met 1140 inw. Het eerste heeft den bijnaam van *St. Maria*, en het tweede die van *St. Catharina.*

LOMBES of *Lombez*, Fr. arr., dep. Gers, 15 V. M. groot, met 38,580 inw. De kantons zijn: Lombez, Cologne, Isle Jourdain en Samatan.

LOMBIZE, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Brussel, met 530 inw.

LOMBLEM, een der Sundasche eil., tusschen Flores en Timor, en 8. en 9. Z. B. Het is door de straat Ziman van Sabrao en Solor, en door de straat Allas van Pantaro gescheiden. Het beslaat 30 V. M. De inw. zijn Maleijers, doch dit is ook alles, wat van dit eil. bekend is, daar het in onzen tijd door niemand bezocht is. Men wil dat het vuurspuwende bergen zou bevatten.

LOMBOK of *Lombuk*, ook wel Salemparang genoemd, een der Sundasche eil., tusschen de zee van Java, de straat van Allas, den Ind. oceaan en de straat van Lombok, of tusschen 8. 20. en 8. 52. N. B. gelegen, en op 71½ vierk. mijl eene vrij goede bevolking hebbende. De kust is hoog en met rotsen omringd, die het landen op de meeste plaatsen moeijelijk maakt. Ook het binnenland is bergachtig, en heeft eenen vulkaan van 8,000 voeten hoog, die niet zelden verschrikkelijke verwoestingen aanrigt. Het heeft eene menigte bronnen en beken, welke de inw. afleiden om hunne rijstvelden te bevochtigen, die hunnen voornaamsten rijkdom uitmaken. Over het algemeen, is het eil. goed bebouwd, en heeft overvloed van de fijnste planten en vruchten der keerkring-landen; ook rundvee, varkens, geiten, gevogelte en visch, zoo dat THORN het voor een der best bebouwde eil. van de Ind. zee houdt. Nieuwere reizigers hebben hetzelve niet bezocht, en alles, wat wij er van weten, bestaat slechts in onvolledige berigten. De inw., eene soort van Maleijers, zijn volgens sommigen, Mahomedanen, volgens anderen, Braminen. De weduwen verbranden zich ook hier met hare mannen. Zij zijn werkzaam, en drijven eenen levendigen handel op Bali, Makasser, Borneo en Batavia. Soms halen hier de Europeanen ook wel levensmiddelen, die er zeer goedkoop zijn. Het eil. heeft zijnen eigenen rajah, welke niet onafhankelijk, maar volgens VAN HOGENDORP en VAN DEN BOSCH, aan den rajah van Karang-Assem onderworpen is. De voorn. plaatsen zijn, volgens VAN DEN BOSCH, Lombok en Tanjong-Karang; anderen noemen Amppannan of Tonjoawang, Mataran en Loboadschi of Bali.

LOMELLINA, zie Laumellina.

LOMILA, Afr. berg in 't rijk Boetan.

LOMLAND, Zweed. dorp, Gothenborgs-län, aan de Swinesund.

LOMMATSCH, Saks. stadje, kreits Meissen, met 1300 inw. en fabr.

LOMMEL, Nederl. dorp, prov. N. Braband, arr. Eindhoven, met veel doortogt van Eindhoven op Breda en 's Hertogenbosch, en 2,150 inw. 2. Nederl. vlek, prov. Limburg, arr. Roermonde, met 2350 inw.

LOMNICZ, Boh. stad, kreits Budweis, met 1400 inw. 2. Boh. vlek, kreits Biczow, aan de Popelka, met 1300 inw.

LOMNICZKA, Morav. dorpje, kreits Brünn, met 260 inw.

LOMNITZ, Morav. vlek, kreits Brünn, met 1100 inw. 2. *Groot* en *Klein* L., 2 Hong. dorpen, kom. Zips; bij het eerste is de hooge Lommitzer spits der Karpathen. 3. Boh. dorp, kreits Biczow. 4. Pruis. riv. en dorp, met 950 inw., regdst. Reichenbach. 5. *Oud* L., Pruis. dorp, regdst. Reichenbach, met 850 inw. 6. Zie Lomnicz.

LOMOND (LOCH), schoon, vischrijk Schot. meer, gr. Dumbarton, 10 mijlen lang en 3 breed, met de schoonste omstreken. Bijna 30 eil., waarvan 11 van aanzienlijke grootte, liggen in dit meer, dat van 20 tot 100 vademen diep is, verspreid. Het ontvangt haar water van de Endrick, de Uglas, Luss, de Fruin, de Falloch, en meer kleinere riv. Het ontlast zich ten Z. in de Leven, die bij Dumbarton in de Clyde valt.

LOMODONGO, Port. dorp, prov. Tralos-Montes.

LOMOW, zie Werchniy en Nishnei Lomow. 2. Rus. riv., gouv. Pensa.

LOMOWALE, Rus. vlek, gouv. Kiew.

LOM-PIN, Chin. stad in Petcheli.

LOMPNAS, Fr. dorp, dep. Ain.

LOMPRADE, riv. in 't Rus. gouv. Orel.

LOMPRÉ, Fr. dorp, dep. Somme.

LOMPRET, Nederl. dorpje, prov. Henegouwen, arr. Charleroi; 140 inw.

LOMPREZ, Nederl. dorpje, gr. hert. Luxemburg, arr. Neufchâteau, met 340 inw.

LOMZA, Pool. distr., waiw. Augustowo, uit onderscheidene Pool. en Pruis. stukken te zamen gesteld, en op 77 V. M., 92,000 inw. bevattende. Het wordt door de Narew bespoeld, heeft meestal zandigen grond, vele bosschen, maar ook hier

hier en daar vette akkers. 2. Hoofdst. van voorn. waiw., aan de Narew, goed gebouwd, met geplaveide straten, 3 kerken, 3 kloosters en 1600 inw. 39. 46. L. 53. 10. N. B.

LOMZYN, Galic. D., kreits Stanislaw.

LONA, Ital. riv. in 't vorst. Lucca.

LONATO, Lomb. Ven. vlek, gouv. Milaan, legatie Brescia, met 5,620 inw.

LONAKEN, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Maastricht.

LONAU, Han. dorp, vorst. Grubenhagen.

LONCEINT, Nederl. dorpje, prov. en arr. Luik, met 330 inw.

LONDAR, Turk. kanton en stad in Romanië, sandschakat Morah.

LONDE of *La Londe*, Fr. vlek, dep. Neder Seine, arr. Rouen, met 230 inw.

LONDEN, LONDON of *Fr. Londres*, Eng. stad, gr. Middlesex, hoofdpl. van het rijk van Groot-Brittanje en Ierland, de grootste en meest bevolkte stad van Europa, de rijkste stad der aarde, de gewone verblijfplaats van den koning, in een bekoorlijk, met prachtige landhuizen versierd dal, aan de beide zijden van de Theems, 9½ mijl van deszelfs mond gelegen, ½ mijl lang, ¼ mijl breed, en eene vlakte van ongeveer 2½ V. M. beslaande. Zij heeft geen aangenaam voorkomen, daar, van tijd tot tijd, hare colossale grootte is aangegroeid, en men dus zoo min regelmaat als schoonheid kan verwachten, en niet tegenstaande haren schoonen omtrek en de trotsche riv., aan welke zij ligt, maakt zij in het eerst eenen naargeestigen indruk, daar haar horizont, gedurende een aanzienlijk gedeelte des jaars, in wolken van kolendamp gehuld is, en zelfs de toppen der torens met een donker zwart bekleed zijn. Zij vertoont eigenlijk eenen ontzaggelijk grooten en onregelmatigen hoop huizen, tusschen welke hier breede, daar naauwe en hoekige straten, zonder eenige regelmaat, doorloopen, terwijl het groot aantal opene plaatsen, even min door derzelver grootte, als door gebouwen eenigen indruk maakt. De meeste huizen zijn in den Engelschen smaak, van baksteen, zonder pleister gebouwd, meestal zwart van den damp der kolen. De prachtige gebouwen komen niet uit, maar verliezen zich onder de andere. De straten zijn bijzonder zindelijk, schoon geplaveid, en met breede steenen aan beide zijden voor de voetgangers belegd. De groote huizen hebben heerlijk spiegelglas; de winkels pronken met de kostbaarste modewaren en het gewoel der menschen, zelfs in de afgelegenste hoeken, is onbeschrijfelijk, en zoo wel dit, als de rijke equipagiën, herinneren elk oogenblik dat men zich in eene hoofdstad bevindt; terwijl op vele plaatsen, de stad, sedert eenige jaren, aanmerkelijk is verfraaid. Men telt er 8,190 straten, grachten, stegen, enz., 34 markten, 60 *squares* of vierkante opene plaatsen; 6 bruggen, waaronder de brug van Londen, met 19 bogen, 915 voeten lang, 45 breed en 60 voet hoog; de *Southwark*, van ijzer gegoten; de *Blackfriars*, de *Waterloo*, voorheen Strandbrug, de *Westminster* en de *Vauxhall*. Ook zijn er 149,430 huizen, en behalve de soldaten en matrozen, ongeveer 920,000 inw., en met de nabijgelegene plaatsen, die meestal tot Londen gerekend worden 1,039,760 inw. De stad wordt verdeeld in 3 deelen, als:

1. De *City*, waarin de meeste handel gedreven wordt, gedeeltelijk naauw en hoekig, doch ook met breede en regelmatige straten, in lateren tijd zeer verfraaid en vergroot, en ten N. geheel vernieuwd, met zeer uitgestrekte voorsteden, door Stepney en Limehouse zelfs met Deptford en Greenwich gemeenschap hebbende. Tot de voorn. plaatsen behooren: *Great* en *Little Tower*, *Lower Moorfields*, de korenmarkt *Marklane*, de veemarkt *Smithfield*, de groenmarkt *Fleetmarket* en de vischmarkt *Billingsgate*. Tot de voornaamste straten behooren de *Cheapsider* en *Lombards* straten, waar de juweliers en bankiers wonen. De voorn. gebouwen zijn: de *Tower*, een oude burg, die nog voor den ouden burg van London geldt, en tot een archief van 's rijks kleinoodiën, een arsenaal en eene staatsgevangenis dient; vooral zijn er de wapenkamers, bijzonder de Spaansche, de *Jewel-office*, enz. De St. Pauluskerk, 510 voeten lang, 282 breed en 404 hoog, met eenen dom, die 145 voeten in diameter heeft. De bank van Engeland, en de beurs (beide niet evenredig aan hunnen rang); de *Stocks Exchange* voor den handel in staatspapieren; the *Mansion house*, het paleis van den lord mayor, *Guildhall* of het stadhuis, waar naast de *Justice Room*, the *Royal Exchange*, met *Lloyd's* koffijhuis, waar kooplieden van alle oorden der wereld te zamen komen; het *general postoffice*, het *two penny post office*, het O. Ind. huis, het nieuwe tolhuis, 490 voeten lang (op de plaats van het in 1814 afgebrande); het *excise office*, het *South sea house*, het *trinity house*, de munt, de *old baily*, enz. Nog zijn merkwaardig het monument

van

van den brand in 1666, bij de brug van Londen, het *Steellyard*, dat aan den handel der Hanzeesteden herinnert, enz. Dit gedeelte heeft met den omtrek 9,444, en in de voorsteden 50,255 huizen, en de haven langs de Theems, van Duck's Island, tot de brug van Londen, waarin, bij den vloed, de grootste schepen kunnen komen, en altijd alles leven en beweging is, terwijl men hier steeds eene groote menigte schepen ziet, die den rijkdom der wereld aanvoeren, terwijl dezelve, met pakhuizen, barakken, kramen, enz. omringd is. Hier is het prachtige Londensche dok en de beide Indische dokken.

2. *Westminster* of het W. deel der stad, het verblijf des konings, van het parlement, de hoogste rijkscollegiën, het hooge geregtshof, den adel en de grooten. Men telt hier 18,102 huizen en 162,035 inw., meestal breede en regelmatige straten, waaronder *Pal-Mall*, de verzamelplaats der lieden van smaak; *Newbondstreet*, en het paleis *Royal* van Londen. Onder de opene plaatsen zijn: *Covent-garden*, de *Charing Cross*, met het ridder- standbeeld van koning KAREL I, en het groote *Lincoln's Inn Fields*, *Grosvenor-place*, met het standbeeld van GEORGE II; *Berkeley*, met dat van GEORGE III; *Cavendish*, met dat van WILLEM VAN CUMBERLAND; *Leicester*, met dat van GEORGE II; *Bedford*, *St. James*, enz. allen met de schoonste huizen pronkende. Onder de gebouwen noemen wij als de voornaamste: de *Westminster* abdij en kerk, een merkwaardig gedenkteeken der oudheid, waarin de Eng. koningen gekroond en begraven werden, dat verscheidene merkwaardige gedenkteekenen van groote mannen des lands bevat, en waarbij *Westminster hall*, met het hooger en lagerhuis, het hooge geregtshof van Engeland en *the court for insolvent debtors;* de kon. woonplaats *St. James*, met het *St. James Park*, dat met *Green Park*, en hierdoor met *Hyde Park* gemeenschap heeft; *Buckinghamhouse*, op het plein der koningin; *Carltonhouse*, het voorm. paleis van den prins regent, met het park; de plaats van Waterloo en het nieuwe paleis; de regeringspaleizen *Whitehall* en *Somerset-house*, de vergaderplaats der koninklijke societeit, het genootschap voor oudheden en het koninklijk genootschap der kunsten. De St. Pieters abdij en de schoone St. Maartens kerk; het admiraliteitshuis, de schatkamer, het Londensche museüm in den Egyptischen smaak; de beide schouwburgen *Drury-lane* en *Covent-garden*, de barakken voor de garde, de prachtige opera, het Britsche museüm en van bijzondere huizen de hotels van Devonshire, Marlborough, Landsdown en Spencer.

3. *Southwark* of het Z. deel der stad, aan den regter oever der Theems, 't welke echter niet tot het gr. Middlesex, maar tot Surry behoort, en zonder de voorsteden 51,830 inw. telt. *Southwark* heeft geheel het voorkomen, van eene fabrijkstad, waarin de bezochte huizen geheel onregelmatig, door elkander staan, en de zwarte damp der kolen omhoog stijgt. Echter zijn er ook eenige groote en levendige straten, als: *Blackman*, *George*, en *Surry-straten*; een obelisk in het midden van *Georg's Field* en eenige aanzienlijke gebouwen, als: *Lambeth*, de woning van den aartsbisschop van Canterbury, het *Surry-theatre*, *Cobourg-theatre*, *New Bethlem*, de *Kingsbench*, de *Vauxhall*, en vele schoone dokken voor koopvaardijschepen.

Aan het hoofd van het stedelijk bestuur staat een *lord mayor* en 2 *sheriffs*, die met 236 raadsheeren, de *Common Council* of *City parliament* uitmaken. Er is een aanzienlijk getal geregtsdienaren, wachten en patrouilles. De voorsteden staan onder derzelver vrederegters. De politie-inrigtingen zijn vrij goed, en onder 14 ambten verdeeld, die een aanzienlijk aantal bedienden onder zich tellen, en evenwel is inbraak en straatrooverij er niet zeldzaam, daar men Londen voor de hoofdverzamelplaats der boosdoenders en beurzensnijders houdt. COLGIEHONN berekent derzelver getal op 115,000, die in 5204 kroegen en herbergen hun onderkomen hebben. Men rekent dat er jaarlijks voor 2 mill. £ sterl. gestolen, en wel voor 10 mill. aan de farobank en particuliere loterijen verkocht wordt. De gevangenissen zijn maar gedeeltelijk goed ingerigt. De voorn. zijn *Newgate*, *King's-bench* en *Fleet*, behalve welke er nog 16 andere, en verscheidene verbeterhuizen zijn. De armeninrigtingen hebben 830,000 £ sterl. inkomsten. Er zijn niet minder dan 122 armenhuizen, en de *friendly societies*, brengen daarenboven van alle kanten hulp toe, en echter wemelt het er van bedelaars, welker getal COLGIEHONN op 15,000, zoo als dat der knechts en meiden buiten dienst, op 10,000 brengt, terwijl hij er 20,000 schat te zijn, die des morgens niet weten, waarvan zij dien dag zullen leven. De ligte vrouwen nemen in *Westminster* ge-

geheele wijken in, en haar getal wordt op 70,000 geschat.

Het bestuur der inrigtingen voor brand en de gezondheid der ingezetenen zijn niet prijzenswaardig, doch verder is alles, wat tot gemak der ingezetenen en schoonheid der stad dienen kan, uitmuntend ingerigt, en de zindelijke straten en voetpaden des nachts door 70,000 lantarens verlicht, terwijl, op eene uitmuntende wijze, voor het wegspoelen der onreinheden, en het toevoeren van water, door onderaardsche kanalen, gezorgd is, en de markten uitnemend zijn ingerigt. Behalve het hooge geregtshof, zijn er nog verscheidene mindere regtbanken, die wij hier allen niet kunnen opnoemen.

De heerschende godsdienst heeft hier 113 kerken en 66 kapellen; verder zijn er 11 roomsche kerken, 17 kerken en kapellen voor buitenlandsche protestanten, 6 synagogen en 200 bedehuizen voor andere godsdienstige gezindheden, als: 52 voor de presbyterianen, 32 voor de kwakers, 23 voor doopsgezinden, 56 voor independenten, enz., in het geheel 407 godsdienstige gebouwen. De bisschop van Londen is het hoofd der geestelijkheid, en onder de bisschoppen, de eerste in rang. Verder is hier het middelpunt van de meeste genootschappen ter uitbreiding van het christendom, des bijbels en van het godsdienstig onderwijs onder de negers. Er zijn in Londen vele inrigtingen voor het onderwijs: men telt er 237 hoogere scholen, 4050 kweekscholen en instituten, verscheidene gezelschappen tot onderwijs, 16 seminariën en latijnsche scholen, 16 *inns of court* of regtsgeleerde scholen, 5 collegiën voor predikanten, 3 geneeskundige en veeartsenijscholen, eene koninklijke militair-, teeken- en muzijkschool, 8 joden scholen, enz. Verder vele genootschappen voor wetenschappen en kunsten, als: de *Royal Society*, de *Society of Antiquarians*, de *Society for arts, manufactures and commerce;* de *London institution*, *Surry institution*, *Russel's institution*, de *Gratham college*, *Sion college*, *college of physicians*, en nog verscheidene heel-, genees-, kruid-, wis-, plantkundige- en andere gezelschappen; 18 boekverzamelingen, waaronder die van de St. Paulus kerk, *college of Sion*, *Lambethshouse* en de *bibliotheca Colloniana* en *Bibliotheca regis*. Onder de talrijkste verzamelingen behooren: het beroemde Britsche museum, behalve de boekverzameling, kabinetten van vasen, marmer, mineralen, vogels, Egyptische oudheden, enz. bevattende; SLOANE's kruidtuin, het kabinet van natuurlijke historie en ontleedkunde van HUNTER; de koninklijke verzameling van schilderijen, oudheden, natuurlijke historie, enz.; talrijke leesbibliotheken, waaronder de *Minerva Library* wel 30,000 boekdeelen telt, terwijl de boekhandel hier meer dan 800 winkels, 176 uitmuntende drukkerijen en meesters in graveer-, plaat- en steendruk telt. Al de liefdadige gestichten op te noemen laat alweder ons bestek niet toe. Meer dan 20 gezelschappen hebben zich, onder den naam van *Friendly Society*, ter verzachting der menschelijke kwalen, het tegengaan der ondeugd, het bevorderen der zondagsscholen, het loskoopen van schuldenaars, enz. vereenigd. Het *Magdalena*-hospitaal dient ter opneming van berouwhebbende ligtekooijen. Er zijn instituten voor blinden, doofstommen, gezelschappen ter ondersteuning van arme lieden, die ter zee gevaren hebben, derzelver weduwen en weezen, hospitalen voor zieken, gebrekkigen, voor joden, vondelingen, krankzinnigen, inrigtingen voor de koepokinënting, voor kraamvrouwen, enz. In het geheel telt men er 94 liefdadige gezelschappen, 107 hospitalen voor behoeftige mannen en vrouwen; 22 voor andere armen; 20 huizen, waar kosteloos geneesmiddelen te verkrijgen zijn; 20 vrijscholen, waar 2500 kinderen kosteloos onderrigt ontvangen; 17 scholen voor ouderlooze en arme kinderen, 165 kerspelscholen, enz.

Men vindt in Londen alle soorten van Engelsche fabrijken; de voorn. zijn in: zijde, suiker, leder, hoeden, zeep, stijfsel, smeerkaarsen, tapijten, papierbehangsel, katoen, zeildoek, tin en metalen waren. Ook worden er schoone rijtuigen, zadels en toomen, juweelen, gouden- en modewaren, porselein, japansch goed, horologiën, schrijnwerkers en hoornen waren, geweren, enz. vervaardigd. Er zijn zeer vele brouwerijen, ook likeurstokerijen en wijnbrouwerijen. De schoonste fabrijkwaren zijn: het tafelglas, de muzijkinstrumenten, koetsen, steriotypen, gegoten ijzer, naalden, enz.

De handel is niet te bepalen; zij bevat ⅓ van den handel des geheelen Britschen rijks, en men rekent dat de Londensche kooplieden jaarlijks een kapitaal van 205 millioenen £ sterl. in omloop brengen. Men berekent, dat er dagelijks in Londen, 5 mill. ponden sterl. in geld ontvangen en uitgegeven worden, het-

hetwelk jaarlijks 1825 mill. pond sterl. beloopt. Men vindt hier de bank van Engeland, het bestuur der O. Ind. Comp. en der Comp. van de Zuidzee, van den Levant, der Hudson's baai, Afrika en de haringvisscherij. Men telt er 72 bijzondere bankiers, 2 geprivilegeerde assurantie-compagniën en 14 brand-assurantiën en tevens verrekenings-gezelschappen; verder 4,100 kooplieden en reeders van schepen. Bijna $\frac{1}{4}$ van de inw. bestaan van en door den handel. Men berekent dat er jaarlijks 13,800 schepen en vaartuigen aankomen, en meer dan 40,000 wagens en karren met goederen af- en aanrijden. De invoer wordt op ongeveer 30, die der 900 koopvaarders op $11\frac{1}{2}$, en de uitvoer op ruim $25\frac{1}{2}$ millioen ponden sterling begroot. De 40,000 wagens zetten voor 50 millioen ponden om, zoodat men het geheel wel op 120 millioen kan berekenen. De jaarmarkt duurt drie dagen. De post is in de binnenlandsche, buitenlandsche en *two penny-post* verdeeld, en brengt bruto $1\frac{1}{2}$ millioen, netto 1 millioen ponden sterling op.

Tot de uitspanningen behooren, even als in alle groote steden, assemblées (*routs*) concerten, bals, maskeraden, enz. Behalve de beide reeds genoemde schouwburgen heeft men des winters nog *Royal-Sans-Pareil*, *Cobourg* en *Olympic-theatre* en de Italiaansche opera; des zomers *Haymarket* en *Surry-theatre*, de Engelsche opera, *Sadler's Wells*, voor pantomimen, *Astley's* amphitheater en de vauxhall, vele muzijkvermaken, concerten en panorama. De heerlijkste is de *Hyde*, *St. James Green* en *Regency-Park* in *Westminster*; en buiten de stad *Kennington*, *Gravesand*, *Greenwich*, enz. Het *Pantheon*, *Ranelagh*, vuurwerken, theetuinen, enz., meer dan 1000 fiacres en 700 sleden of draagbaren, staan tot elks dienst altijd gereed. Men telt er 580 logementen, 822 koffijhuizen, 742 herbergen, en wel 8000 bierkelders voor het gemeen. Het garnizoen bestaat gewoonlijk uit een deel der koninklijke garde, gewoonlijk uit 3 regimenten voetvolk van 7000, en 2 regimenten garde-ruiters van 1200 man, en daarenboven, volgens het parlement, uit nog 2 regimenten van 2200 man. De *Tower* is eene citadel, die echter niet meer te verdedigen is.

Londen wordt, van tijd tot tijd, verfraaid, en jaarlijks meer uitgebreid. De bijgelegene plaatsen worden, van tijd tot tijd, tot de hoofdstad getrokken en weldra zullen ook Chelsea, Kensington, Hackney, Stepney en zelfs Deptford en Greenwich, die reeds door wegen aan dezelve gehecht zijn, tot het groot geheel behooren. Onder de menigvuldige groote staatsredenaars en geleerden, noemen wij van de laatsten hier slechts de dichters: CHANCER, SPENCER, COWLEY, JOH. MILTON, MEATH, PRIOR, ALEX. POPE, CHARL CHURCHILL, RIGH GLOVER en ROB. LOWTH; den aartsbisschop THOM MOORE; CHESTERFIELD, ROB. WOOD en ZACH. PEACE, den geschiedkundigen JOH. MARSHAM, den geneeskundigen BROWN, den wiskundigen HALLEY, enz. 17. 34. L. 51. 3. N. B.

MUNTSPECIEN.

Goud	Guineas	van	21	ß	of 11,50	guldens.
	dubbele dito . .	—	42	ß	— 25	—
	halve	—	$10\frac{1}{3}$	ß	— 5,57	—
	kwart	—	$5\frac{1}{4}$	ß	— 2,77	—
	sovereigns	—	20	ß	— 11,00	—
	halve dito	—	10	ß	— 5,50	—
Zilver	Crowns of kroonen	—	5	ß	— 2,75	—
	halve dito . . .	—	$2\frac{1}{2}$	ß	— 1,37	—
	Shillings	—	1	ß	— 0,55	—
	Groats of Grooten	—	4	pence	0,18	—
	halve dito of Pence	—	3	—	0,18	—
	halve groats . .	—	2	—	0,9	—
	1 Pence	—	1	—	0,45	—
Koper	half pence				0,02	
	farthing				0,01	

Het zilver- en kopergeld is in groote deelen vervalscht. Ondertusschen wordt het in loop zijnde gemunt geld, slechts op 50 mill. £ geschat; maar het land heeft eene aanzienlijke menigte papieren. De bank van Engeland heeft alleen 26 mill. £ sterl. in omloop.

De boeken worden gehouden in £ of ponden sterlings, eene ingebeelde munt van 20 shillings en 12 groats.

WISSEL.

Men geeft van hier naar	*Amsterdam*,	1 £ sterl. voor	. .	*f* 11 H. C. meer of min.
	Cadix,	38 ß sterl. meer of min		1 peso van 8 realen.
	Hamburg,	1 £ sterl.	. .	34 ß vl., meer of min.
	Lissabon,	61 § sterl.	. .	1 millerees.
	Livorno,	50 § sterl.	. .	1 pezza d'otto reali.
	Parijs,	1 £ sterl	. . .	25 francs.

LONDERZEELE, Nederl. vlek, prov. Z. Braband, arr. Brussel, met 3250 inw., en beroemde bierbrouwerijen.

LONDINIÈRES, Fr. D., dep. Ned. Seine.

LONDON (NIEUW), N. Amer. stadje, prov. Ohio, gr. Maddison, met 100 huizen. 2. N. Amer. stadje, prov. Virginia, gr. Campbell, met 130 huizen. 3. N. Amer. dorp, prov. Pennsylvanië, gr. Chester, met 1020 inw. 4. N. Amer. vlek, prov. Nieuw Hampshire, met 700 inw. 5. N. Amer. vlek, prov. Maryland, gr. Anne Arundel. 6. L. *Grove*, N. Amer. vlek, prov. Pennsylvanië, gr. Chester, met 1000 inw. 7. L. *Harbour*, baai en haven aan de N. kust van 't N. Amer. eil. St. Jan, in de golf van St. Lourenz. 314. 39. L. 46. 26. N. B.

LONDONDERRY of *Derry*, Ier. gr. aan de zee, tusschen deze en de gr. Antrim, Tyrone en Donegal, of tusschen 10. 22. en 11. 20 L. en 54. 39. en 55. 13. N. B. gelegen, en op 29 V. M. 180,000 inw. bevattende. De kust is vlak, hier en daar met bazaltklippen bezet. De grond is heuvelachtig, niet onvruchtbaar, maar deels moerassig. De voorn. gebergten zijn: de Benyevanagh, de Cairntogher en Knockeloghan. In het N. W. heeft men het Lough Foyle, eene groote golf, met overal goeden anker grond, ook in den mond der Foyle. Lough Neagh ligt op de grenzen van 't gr. Antrim. De voorn. riv. zijn: de Bann, de White river, de Faughan, de Roe, de Mayola, enz. De luchtsgesteldheid is gematigd. De landbouw is in lateren tijd in dit gr. meer en meer toegenomen. De voortbr. zijn: tarw, gerst, haver, peulvruchten, vlas, veel aardappelen, graniet, bouwsteen, leijen, turf, enz. maar geen hout, noch steenkolen. De schapen- en veeteelt zijn er aanzienlijk, en men maakt er veel boter. Eene aanzienlijke menigte konijnen aan het strand voorzien de hoedemakers van Dublin en Engeland van hunne vellen. De voorn. fabr. zijn: garenspinnerijen en linnenweverijen. De uitvoer bestaat in veel linnen, boter en andere voortbrengsels van het vee, konijnenvellen en zalm. 2. Hoofdpl. van voorn. Ier. gr., eene voorname vesting, de zetel van eenen protestantschen en roomschen bisschop, aan de Foyle, nieuw gebouwd, met een fort en 4 kasteelen, nette straten, 1 hoofdkerk, verscheidene bedehuizen voor de dissenters, 1 bisschoppelijk paleis, verscheidene inrigtingen van liefdadigheid en onderwijs, 1 beurs, 1 aanzienlijke linnenhal en ongeveer 12,000 inw., die linnenweverijen, bleekerijen, looijerijen, zalmvangst en eenen aanzienlijken linnenhandel hebben, schoon handel en scheepvaart verminderd zijn. Ligte schepen kunnen gemakkelijk in de riv. en haven komen, terwijl het Lough Foyle, door een kanaal, ook voor de grootste schepen bevaarbaar gemaakt is. 10. 25. L. 54. 59. N B. 3. N. Amer. stad, gouv. Nieuw Schotland, gr. Halifax. 4. N. Amer. vlek, prov. Nieuw Hampshire, gr. Rockingham, met 2800 inw. 5. N. Amer. vlek, prov. Vermont, gr. Windham, met 650 inw. 6. N. Amer. dorp, prov. Pennsylvanië, gr. Chester, met 1200 inw. 7. N. Amer. D. in Pennsylvanië, gr. Dauphiné; 2410 inw.

LONDORF, gr. hert. Hes. dorp in Op. Hessen, met 730 inw.

LONDRES of *London*, Z. Amer. stad, prov. Tucuman. 19. 12. Z. B.

LONE, Fr. riv., dep. Sarte.

LONEER, O. Ind. stad, prov. Khandeish.

LONG, tak der Fr. riv. Seine. 2. Chin. stad in Shansee. 124. 18. L. 34. 39. N. B. 3. Chin. stad in Quangsee. 124. 7. L. 22. 22. N. B. 4. Zie Long Island.

LONG BAY, N. Amer. baai, die zich langs de kust van Z. en N. Carolina uitstrekt, tusschen kaap Fear en den mond der Groote Pedee. 2. Baai aan den W. kant van 't W. Ind. eil. Barbados, hebbende de riv. St. Joseph ten Z. O. 3. Men vindt aan de Z. kust van hetzelfde eil. nog eene baai van dien naam. 4. Baai aan de O. kust van 't W. Ind. eil. Jamaïca. 301. 46. L. 18. 8. N. B. 5. Baai aan de W. kust van Jamaïca. 299. 25. L. 18. 20. N. B. 6. Baai aan de Z. kust van Jamaïca; 2 mijlen O. van van Callabash baai.

LONG BENTON, Eng. vlek in Northumberland, met 1700 inw.

LONG CANE CREEK, N. Amer. riv. van Z. Carolina, valt in de Savannah, op 99. 57. L. 33. 45. N. B.

LONG FORTES, bank in de Noordzee;

zich van den mond der Tee tot aan de N. O. kust van Schotland uitstrekkende.

Long Champs, Fr. dorp, dep. Aube.

Long Harbour, 2 N. Amer. plaatsen op het schiereil. Avalon, aan de Z. kust van Terreneuve.

Long Island, klein Schot. eil. bij de W. kust. 12. 9. L. 56. 15. N. B. 2. Klein Ier. eil., aan de Z. kust, gr. Cork, in de baai Roaring Water. 3. Naam van het distr. der Hebriden eil., dat zich van het eil. Lewis ten N., tot het eil. Barray ten Z. uitstrekt, bevattende de eil. Lewis, Barray, Benbecula, N. en Z. Uist, enz. 4. Klein eil. in de Ind. zee, aan de kust van Billiton. 125. 16. L. 2. 51. Z. B. 5. Klein eil. in de Ind. zee, aan de Z. kust van het eil. Madura. 130. 51. L. 7. 16. Z. B. 6. Klein eil. in de Ind. zee, aan de N. kust van het eil. Flores. 7. Klein eil. in de Ind. zee; ¼ mijl van de kust van Java. 8. Klein eil. in de Ind. zee, aan de O. kust van Afrika. 10. 25. Z. B. 9. Een der Likeo eil., ten N. van Breater. 10. Klein Austr. eil. in eene baai, aan de N. kust van NieuwGuinea. 153. 4. L. 1. 4. Z. B. 11. N. Amer. eil. in de Greenbaai, ten W. van het meer Michigan. 12. Eigenlijk *Lang* eil. (volgens de oorspronkelijke benaming der Nederlanders, die het ontdekten en wien het behoord heeft), het grootste en belangrijkste eil. der N. Amer. Rep., prov. Nieuw York; 46 mijlen lang en 3 breed, en op 44 V. M., 48,750 inw. bevattende, die door veeteelt, visscherij, land- en tuinbouw zeer welvarende zijn. Het wordt door Long Island sound van de prov. Connecticut gescheiden, is in het midden heuvelachtig, heeft goede weiden, en is, vooral in het Z., zeer vruchtbaar, waar veel koren, vlas, hennep en boomvruchten geteeld worden; doch er is geen hout. Visch is er overvloedig aan de kusten. Het is verdeeld in 3 gr., als: King's county, Queen's county en Suffolk. De voorn. haven is Sag harbour. 303. 46. tot 305. 46. L. 40. 50. N. B. 13. N. Amer. eil. in Penobscot baai, aan de kust van Maine. 14. N. Amer. eil., der prov. Maine. 15. W. Ind. eil. ten Z. van Jamaïca. 300. 48. L. 17. 51. N. B. 16. Eil. aan de N. kust van 't W. Ind. eil. Antigua. 316. 18. L. 17. 17. N. B. 17. N. Amer. eil. in de Hudson's straat. 302. 46. L. 61. N. B. 18. N. Amer. eil. in de Hudson's baai. 299. 16 L. 55. 10 N. B. 19. Een der kleine Bermuda's. 20. Klein N. Amer. eil. in de golf van Mexico, bij O. Florida. 294. 51. L. 27. 50. N. B. 21. Klein N. Amer. eil., aan de kust van Virginië, aan den mond der York riv. 301. 11. L. 37. 16. N. B. 22. Klein N. Amer. eil. bij Z. Carolina. 298. 1. L. 32. 50. N. B. 23. Klein Z. Amer. eil., aan de kust van Brazilië. 16. 30. Z. B. 24. Eil. der N. Amer. Rep., in de Susquehannah riv. 25. N. Amer. eil., prov. Tennessee, in de Holston riv. 26. Austr. eil. in de Koningin Charlotte's sound, aan de kust van Nieuw Zeeland, door de inboorlingen *Hamote* genoemd; 3 mijlen Z. van Port Jackson. 27. Woest Austr. eil., aan de kust van Nieuw Holland, in de Breede golf. 22. 3. Z. B. 28. Onbekend Austr. eil. van 13 uren in den omtrek, aan de kust van Nieuw Guinea, op 1. Z. B.

Long Island Haven, Schot. haven, gr. Clare, ten O. van Crookhaven.

Long Island Sound, N. Amer. straat, tusschen Connecticut en Long Island.

Long Key, 3 N. Amer. eil. in de golf van Honduras, in Midden, Noord, en Zuid onderscheiden, op 17. 10., 17. 50. en 16. 57. N. B. gelegen.

Long Ledge, klippenriggel bij 't N. Amer. eil. Terreneuve, aan de W. kust der haven van Port à Port.

Long Meadow, N. Amer. dorp in Massachusetts, gr. Hampden; 1050 inw.

Long Mountain, Eng. gebergte in 't Prinsdom Wallis. 2. N. Amer. gebergte in Virginië. 298. 26. L. 37. 15. N. B.

Long Niddry, Schot. dorp, gr. Haddington.

Long Nose, kaap aan de O. kust van Nieuw Holland. 169. 1. L. 35. 6. Z. B.

Long Point, kaap op de O. kust van het eil. Palawang, tot den Soloo Archipel behoorende. 2. Zie Foreland.

Long Reef, Z. Amer. zandbank, aan de Mosquito kust. 12. 22. N. B.

Long Saut, N. Amer. eil. in de St. Laurens riv. 55. 2. N. B.

Long Shoal, N. Amer. riv. in N. Carolina, valt op 302. 42. L. 35. 21. N. B., bij kaap Long Shoal Point, in de Pamlico sound.

Long Sound, gemakkelijke en ruime Noorw. haven, nabij Joffers eil.

Long Swamp, N. Amer. dorp, prov. Pennsylvanië, gr. Berks, met 1000 inw.

Long-Tschu, O. Ind. stad in Anam.

Longa, Port. vlek, prov. Beira. 2. Nap. eil. in de golf van Salerno. 3. Oostenr. eil. bij den kreits Zara.

Longabi, Z. Amer. riv. in Chili.

Longahoo, een der Austr. Vriendeneil.

Longan, Chin. stad, prov. Shantong.

Longanico, Turk. stad in Morea, prov.

prov. Elis, aan den mond der Alpheus; 10 mijlen Z. van Patras. 37. 34. N. B.

LONGANNAT, Schot. dorp, gr. Perth.

LONGARONE, Lomb. Ven. dorp, prov. Belluno, aan de Piave, met 1880 inw.

LONGAVI, Z. Amer. berg der Andes, 20,000 voeten hoog. 35. 30. N. B.

LONGBOROUGH, Eng. dorp, gr. Gloucester.

LONGCAMP, Pruis. dorp, regdst. Trier, met leigroeven en loodmijnen.

LONGCHAMP, Nederl. dorpje, gr. hert. Luxemburg, arr. Neufchâteau, aan den weg naar Namen, met Flamisoul 420 inw. tellende. 2. Nederl. dorp, prov. en arr. Namen, met 640 inw.

LONGCHAN, Chin. vesting in Tschekiang.

LONGDON, 2 Eng. kerspelen, gr. Stafford, met 1020 inw., en gr. Worcester.

LONGEATON, Eng. dorp, gr. Derby.

LONGEAU, Nederl. dorp, gr. hert. en arr. Luxemburg, met 1020 inw.

LONGEN, Z. Amer. riv. in Chili.

LONGEPIERE, Fr. dorp, dep. Saône en Loire.

LONGÈRE, riv. in 't Fr. dep. Vendée.

LONGERHOUW, Nederl. D. in Vriesland.

LONGERI, Afr. dorp in Loango.

LONGFEU, berg in China, prov. Kanton.

LONGFIELD, Ier. gebergte, prov. Ulster, waarvan de top Sliebh Donard, 3156 voet hoog is.

LONGFORD, gr. in Ierland, tusschen Leitrim, Cavan, Westmeath en Roscommon, of tusschen 9. 45. en 10. 19. L. en 53. 30. en 53. 53. N. B. gelegen, en op 18 V. M., 50,000 inw. bevattende. De punt in het N. is bergachtig; het overige vlak met groote moerassen; de grond deels leem en klei, deels moerassig, en over het algemeen vochtig, aan de overstroomingen der Shannon en Inny blootgesteld. In de eerste riv. valt het koninklijk kanaal, het Blackwater, Fallen en Camlin. Onder de meren zijn: Lough Ree, het grootste, de Loughs Bottin, Derg en Gawnagh. De luchtsgesteldheid is vochtig en zacht. Landbouw en veeteelt worden hier wel beoefend, doch naauwelijks leveren zij genoegzaam voor de behoeften. Het voorn. voortbr. is vlas; verder eenig ijzer en veel turf; ook gevogelte, vooral ganzen. De uitvoer bestaat in wol, veehuiden, boter, ganzen, vederen en linnen. 2. Hoofdpl. van voorn. Ier. gr., aan de Camlin. 3. Eng. dorp, gr. Derby.

LONGFORGAN, Schot. kerspel en D., gr. Perth, aan de Tay, met 1820 inw.

LONGFORMACUS, Schot. D., gr. Berwick.

LONGHERANA, Ital. D., hert. Parma.

LONGHOLM, Schot. stadje, gr. Dumfries.

LONGHOPE, Eng. D., gr. Gloucester.

LONGI, stad in Achter Ind., rijk en prov. Birma, aan de Irawaddy.

LONGIANO, vlek in den Kerk. Staat, legatie Urbino, niet ver van Cesena.

LONGJUMEAU, Fr. vlek, dep. Seine en Oise, arr. Corbeil, met 1450 inw.

LONGKIANCHAN, Chin. berg, prov. Petcheli, met eene grooten afgodstempel.

LONGKIANG, Chin. riv., prov. Quangsi.

LONGKIANG-FOE, Chin. stad, prov. Kiannan, met katoenfabr.

LONGLIER, Nederl. dorpje, gr. hert. en arr. Luxemburg, arr. Neufchâteau, met Lacherie en Nolinfaing 350 inw.

LONGMEN, Chin. stad, prov. Quangsi.

LONGGNANFOE, Chin. stad, in Setchuen.

LONGNANHIEN, Chin. stad, prov. Kiangsi.

LONGNEN, Chin. stad, prov. Petcheli.

LONGNESS POINT, de Z. punt van 't Eng. eil. Man in de Ier. zee.

LONGNY, Fr. stadje, dep. Orne, met 2000 inw. en ijzerfabr.

LONGO, Afr. kustriv. in Ned. Guinea.

LONGOBUCO, Nap. stad, prov. Calabrië Citra, met 4000 inw. en handel.

LONGOMILLA, Z. Amer. riv. in Chili.

LONGON, zeepl. op 't Jonisch eil. Paxo.

LONGORIBO, Braz. riv., prov. Todos Santos, valt over het eil. Taponica in zee.

LONGOS, D. op 't Philipp. eil. Manille.

LONGOTOMA, Z. Amer. riv. in Chili, prov. Copiapo, valt op 31. 40 Z. B. in de Stille Zuidzee. 2. Volkpl. aan de oevers van voorn. rivier.

LONGPAON, Fr. dorp, dep. Neder Vienne, met 2000 inw.

LONGPARISH, Eng. dorp, gr. Southampton.

LONGPORT, Eng. dorp, gr. Stafford.

LONGPRÉ, Nederl. dorp, prov. Luik, arr. Huy.

LONGPRESTON, Eng. dorp, gr. York.

LONGROWA, Port. vlek, prov. Beira.

LONGSDORF, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, arr. Dietkirch.

LONGSHINNY, Ier. vlek, gr. Dublin.

LONGSHIPS, reeks van zwarte klippen, een uur van de Z. kust van Engeland, met eene vuurbaak.

LONGSIDE, Schot. stad, gr. Renfrew.

LONGSIUEN of *Siwen*, 2 Chin. steden, prov. Kiangsi en Tschekiang.

LONGSTONE (GREAT en LITTLE), 2 bij eenliggende Eng. dorpen, gr. Derby.

LONGTAN, 2 Chin. steden, eene op Korea, en eene in de prov. Honquang.

LONGTAO, Chin. eil. in den archipel van Korea.

LONGTCHUEN, Chin. stad op Korea.

LONGTE, Chin. stad, prov. Sheusi.

LONGTIN, zie Lantin.

LONGTON, Eng. dorp, gr. Lancaster.
LONGTOWN, Eng. stadje, gr. Cumberland, op de grenzen van Schotland, aan de Esk of Liddel, met 1350 inw. 2. Eng. vlek, gr. Hereford, met 850 inw. 3. Eng. dorp, gr. Lancaster.
LONGTSCHEU, Chin. stad in Shensi.
LONGTSUENHIEN, Chin. stad, prov. Kouitscheu.
LONGTY, Chin. stad, prov. Kouitscheu.
LONGUÉ, Fr. vlek, dep. Mayenne en Loire, aan de Latan, met 3600 inw.
LONGUEIL, 2. N. Amer. dorpen in Neder en Opper Canada.
LONGUEN, Z. Amer. riv. in Chili.
LONGUEVAL, Fr. vlek, dep. Somme.
LONGUÈVE, riv. in 't Fr. dep. Sarte.
LONGUEVILLE, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Nivelles, met 550 inw. 2. Drie Fr. vlekken in de dep. Neder Seine, Vendée en van 't Noorden.
LONGUEVILLE LES ST. AVOLD, Fr. dorpje, dep. Moezel.
LONGUYON, Fr. vlek, dep. Moezel, arr. Briey, aan de Crune en Chiers, met 1600 inw. en geweerfabr.
LONGVILLERS BONCOURT, Fr. dorp, dep. Oise.
LONGVILLI of *Longweli*, Nederl. dorpje, gr. hert. Luxemburg, arr. Neufchâteau, met Momet 236 inw.
LONGWOOD, Eng. dorp, gr. York.
LONGWY, Fr. stadje, dep. Moezel, aan de Chiers, in een door drie bergen omringd dal, gedeeltelijk op eene steile rots, met regte straten, eene fraaije paradeplaats, 2550 inw., fabr. van porselein, wollen stoffen, hoeden enz. 23. 26. L. 49. 31. N. B.
LONGY, haven op 't Eng. eil. Sark.
LONGYANGKIAN, Chin. stad in Korea.
LONGYEN, Chin. stad, prov. Fokiën.
LONGYEON, Chin. stad, prov. Tschekiang.
LONGZEE, Nederl. D., prov. Namen.
LONI, zie Goni.
LONIGO, Lomb. Ven. stad, legatie Vicenza, aan de Gua, welgebouwd, met 5,810 inw. en veel handel.
LONINGTSCHEU, Chin. stad in Quansi.
LONKE, Pool. dorp, waiw. Plock.
LONLAY L'ABBAYE, Fr. vlek, dep. Orne, arr. Domfront, met 3350 inw.
LONLI, Chin. stad, prov. Kouitscheu.
LONMAY, Schot. kerspel, gr. Aberdeen.
LONMUEN, Chin. berg, prov. Setchuen.
LONNEKER, Nederl. dorp, prov. Overijssel, kwart. Twenthe, bij Enschedé, met den Lonnekerberg.
LONNERSTADT, Beij. D., Op. Donaukr.
LONNGANFOE, zie Longnanfoe.
LÖNNIGEN, Oldenburgsch ambt, kreits Kloppenburg.
LONRO, Spaan. riv., prov. Gallicië.
LONNOIS, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, arr. Neufchâteau.
LONSDALE, Eng. D., gr. Westmoreland.
LONSHEIM, zie Langen Lonsheim.
LONSIR, O. Ind. D., prov. Guzeratte.
LONS LE SAUNIER, Fr. arr., dep. Jura, hetwelk in de 11 kant. Arinthod, Bletterand, Clairvaux, Conliège, Consange, Lons le Saunier, Orgelet, St. Amour, St. Juliën, Scelleries en Voiteur, 298 gemeenten en 107,050 inw. bevat. 2. Hoofdst. van voorn. arr. en van het dep. Jura, met de departementale regeringscollegiën, in een door hooge bergen omringd dal, met 6,000 inw., die aanzienlijke zoutwerken, en sterken handel hebben. 23. 15. L. 46. 56. N. B.
LONTAR PULO ISLE, eil. in de Ind. zee, door eene naauwe straat van Malacca gescheiden, door eenen bijzonderen volksstam bewoond, die visscherij, maar geen' landbouw heeft. 70. 30. N. B.
LONTEIHE, Z. Amer. riv. in Chili.
LONTOR of *Lonthoir*, zie Banda.
LONTOU, Afr. dorp in het rijk Gallam, aan den Senegal.
LONTSCHEU, Chin. stad, prov. Schensi. 114. 37. L. 34. 48. N. B.
LONTZEN, Nederl. dorpje, prov. Limburg, met 600 inw.
LONYA, Oostenr. dorp in de Slavonische Militairgrenzen, aan de Save.
LONYN, Chin. stad in Quangsi. 124. 25. L. 22. 57. N. B.
LONZAC, Fr. vlek, dep. Corrèze.
LONZÉE, Nederl. dorp, prov. en arr. Namen, met Liroux 1000 inw.
LOO, Nederl. lustslot, prov. Gelderland, kwart. Arnhem, nabij Apeldoorn, met het Loosche bosch. 2. Nederl. vlek, prov. W. Vlaanderen, arr. Veurne, met 1360 inw.
LOOBOE, LUBU of *Lawu*, kleine staat, op de Z. O. kust van het O. Ind. eil. Celebes, aan de golf van Bony, en volgens den heer VAN DEN BOSCH, aan den sultan van Bony cijnsbaar. Het land is vruchtbaar in rijst, en in de riv. vindt men stofgoud. 2. Hoofdstad van voorn. staat, aan de golf van Bony.
LOOCHOO ISLANDS, zie Likeo eil.
LOO CHRISTY, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Gend, met 3050 inw.
LOOE (OOST), Eng. zeehaven in Cornwallis, aan den mond der Looe, over welke een brug ligt, die het O. en W. deel verbindt. De 900 inw. best. aan van de visscherij. West Looe zendt 2 leden naar 't parlement.
LOOHOGGO, een der Vrienden eil., door rotsen omringd. 203. 22. L. 19. 41. N. B.

LOOK, Nederl. buurt, prov. Over-Ijssel, kwartier Salland.

LOOKIANG, O. Ind. riv. in 't rijk Birman, valt in de golf van Martaban.

LOOKOUT of *Kaap de Los Desvolos*, kaap aan de Z. kust van Amerika. 311. 37. L. 48. 24. Z. B. 2. N. Amer. kaap, aan de kust van N. Carolina, de Z. punt van eene nieuwe landtong, ten O. van Core sound. Deszelfs punt vormt de Z. zijde van Ocrecock's invaart, die naar de Pamlico sound voert. 34. 50. N. B. 3. Kaap aan de Z. kust der Hudson's baai, in Nieuw Z. Wallis, O. Z. O. van den mond der Severn. 293. 40. L. 56. N. B. 4. Kaap in de Hudson's baai. 288. 36. L. 55. 30. N. B. 5. Z. Amer. kaap, aan de O. kust van Patagonië, in de Atl. zee. 48. 32. Z. B. 6. Kaap aan de W. kust van N. Amer. 253. 56. L. 45. 32. N. B.

LOOKOUT CREEK, N. Amer. riv., valt in de Tennessee.

LOOKOUT (POINT), Austr. kaap, aan de N. O. kust van Nieuw Holland. 14. 61. Z. B. 2. Austr. kaap, aan de O. kust van Nieuw Holland, volgens FLINDERS. op 171. 17. L. 27. 27. Z. B.

LOON, zie Looz. 2. Dorp op 't Philippijnsch eil. Manille. 3. N. Amer. eil., aan de Z. kust van Labrador.

LOON OP ZAND of *Venloon*, Nederl. dorp, prov. N. Braband, distr. 's Hertogenbosch, met 3 kerken en 3,760 inw.

LOONBEEK, Nederl. dorpje, prov. Z. Braband, arr. Leuven, met 375 inw.

LOONGHEE, O. Ind. stad in 't rijk Birman, aan de Irawaddy, met eenen schoonen tempel en veel handel. De omstreken leveren veel vee. 109. 41. L. 19. 41. N. B.

LOONZAI, zie Irawaddy.

LOOP, kaap in het Schot. gr. Clare.

LOOPENDIEP, ook wel Riet en Rieddiep, mond van de Hunze of het Schuitendiep in de prov. Groningen.

LOOPERSKAPELLE, Nederl. heerl., prov. Zeeland, eil. Schouwen, thans slechts eene geringe buurt.

LOOPIK, Nederl. dorp, prov. en arr. Utrecht, met het volgende wel 3 uren lang, en met Zevenhoven 800 inw.

LOOPIKERKAPELLE, Nederl. dorp, bij het vorige, ¾ uur van Ysselstein.

LOORJEN, O. Ind. riv., prov. Allahabad.

LOOS, Hong. dorp, kom. Oedenburg.

LOOSDORF, Oostenr. vlek, kreits boven 't Weener Woud.

LOOSDRECHT (OUD en NIEUW), 2 Nederl dorpen, prov. Utrecht, met vele buitenplaatsen en eene porseleinfabrijk. Zij bevatten met de buurten Oudoever 1700 inw., die van de veenderij bestaan.

LOOSDUINEN, Nederl. dorp en ambacht in Z. Holland, distr. Rotterdam, met vele moestuinen. Het behoort gedeeltelijk onder de hooge heerlijkheid van Monster, gedeeltelijk onder Hoog ambacht.

LOOSE, Eng. dorp, gr. Kent.

LOOSEIGNA, O. Ind. stad, prov. Bahar. 102. 44. L. 24. 20. N. B.

LOOTENHULLE, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Gend; 2750 inw.

LOOTSEN EILAND, eil. in de Roode zee; 3 mijlen van het vasteland, en volgens VALENTIA klein en boschrijk.

LOOZ of *Borg-Loon*, Nederl. vlek, prov. Limburg, arr. Hasselt; 1300 inw.

LOP, zie Bucharije.

LOPESIEC, Rus. stadje, gouv. Minsk.

LOPASNA, Rus. riv., gouv. Moskwa.

LOPATKA, kaap op het schiereïl. Kamtschatka, Rus. gouv. Irkutsk, op 174. 29. L. 51. N. B.

LOPENITZ, Morav. dorp, kreits Brünn, met 900 inw.

LOPHAM (N. en Z.), 2 Eng. dorpen, gr. Norfolk.

LOPINNO, Pruis. stadje, regdst. Bromberg.

LOPINGTSCHEU, Chin. stad in Yunnan.

LOPPA, Rus. riv., gouv. Perm.

LOPPEN, Noorw. dorp, stift Nordland.

LOPOTKI, dal en riv. in den Kaukazus.

LOPO of *Lopo Gonsalvo*, Afr. kaap in Op. Guinea, met het omliggende land een Negerkoningrijk uitmakende, dat door de Olibato bespoeld wordt.

LOPPEM, Nederl, dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Brugge, met 1000 inw.

LOP-NOR, zie Koko-Nor.

LOPPENHAUSEN, Beij. dorp, Opper Donaukreits, met 500 inw.

LOPPERBACH, tak der Main in Beij.

LOPPERSUM, Nederl. dorp, prov. Groningen, arr. Appingadam, ten N. van het Damsterdiep, met Garrelsweer en Bierum, 1550 inw. bevattende.

LOPPINGTON, Eng. dorp, gr. Salop.

LOPPIS, Rus. dorp, gouv. Finland.

LOQUIERS of *Loquires* (*Pointe de*), Fr. kaap aan de W. kust, op 14. 12. L. 48. 48. N. B.

LOQUIZ, Beij. tak van de riv. Saale.

LORA, Spaan. vlek, prov. Sevilla, aan den Guadalquivir, met 3000 inw. 2. Woestijnriv. in O. P rzië.

LORAMIES CREEK, tak der N. Amer. riv. de Groote Miami.

LORANCA, 2 Spaan. dorpen, prov. Cuença en Burgos.

LORANGAN, D. op 't O. Ind eil. Java.

LORANZA, Sard. dorp in Piëmont, prov. Ivrea, met 550 inw.

LORBUS of *Lerba*, Afr. stad in Tunis.

LORCA, Spaan. stad, prov. Murcia, aan de Sangonera, met 2 voorsteden. Zij is in de boven- en benedenstad verdeeld, waarvan de eerste naauw, hoekig en slecht gebouwd is. Zij heeft 9 kerken, 10 kloosters, 1 kasteel, 21,850 inw., 14 salpeterziederijen, zijdespinnerijen en handel over de haven Aguilas, en langs het kanaal van Huescar. De omtrek heeft fraaije tuinen.

LORCE, Nederl. dorp, prov. Luik, arr. Huy, met 560 inw.

LORCH, bergachtig Wurt. ambt, Jaxtkreits, dat op 5 V. M., 17,340 inw. een weinig landbouw en veel hout en fabr. van houtwaren heeft. 2. Vlek in voorn. ambt, op eenen hoogen berg, met 1250 inw. 3. Nassausch vlek, ambt Rüdesheim, met 1480 inw. en wijnteelt. 4. L., *Lorich* of *Laurach*, Oostenr. dorp, land Boven de Ens, in Rheingau.

LORCHHAUSEN, Nassausch dorpje, ambt Rüdesheim, met 400 inw.

LORCI, Nederl. dorpje, gr. hert. Luxemburg, arr. Marche, met 100 inw.

LORD AND LADY, N. Amer. eil., bij 't eil. Terreneuve.

LORD AUKLANDS EIL., groep van 7 Austr. eil., door kapitein BRISTOW in 1809 ontdekt, ten Z. van Nieuw Zeeland, met veel hout, visch en gevogelte. Het grootste heeft eene goede haven en goed water. 184. 15. L. 50. 40. Z. B.

LORDELLO, Port. D. in Tra-los-Montes.

LORDS EIL., Eng. eil., gr. Cumberland, in Derwent-water.

LORENTZWEILER, Nederl. dorp, gr. hert. en arr. Luxemburg, met 450 inw.

LORENZ, tak der Wurt. riv. Neckar.

LORENZA DONNA, Z. Amer. riv. der prov. Buenos Ayres, valt in de Plata.

LORENZANA (SAN VICENTE DE), N. Amer. stad in Guatimalo. 2. Tosc. D. in Pisa.

LORENZ (GOLF VAN), zie Laurens.

LORENZDORF, Pruis. dorp, regdst. Breslau. 2. Zie Lorzendof.

LORENZEN (ST.), Oostenr. dorp in Stiermarken, Marburger kreits. 2. Illyr. dorp, kreits Klagenfurth, aan den oorsprong der Gurk. 3. Oostenr. dorp in Tirol, in het Pusterthal.

LORENZFELDEN, Pruis. dorp, regdst. Merseburg, met goede jaarmarkten.

LORENZIFORST, Beij. woud, Rezatkr., tusschen de Pegnitz en Schwarzach.

LORENZO, klein Z. Amer. eil. in de Stille Zuidzee, aan de kust van Peru, over de haven van Callao. 12. 4. Z. B. 2. *San* L., N. Amer. stadje in Mexico, prov. Nieuw Biscaye. 3. *St*. L., stad in den Kerk. Staat, legatie Viterbo. 4. Dorp aldaar, legatie Urbino, aan de Cesaro. 5. *St*. L., Illyr. stadje, gouv. Triest, distr. Rovigno, aan den oorsprong der riv. Lemo. 6. Spaan. distr., prov. Segovia. 7. Spaan. stad op 't eil. Majorka, met 1600 inw. 8. *St*. L., klein N. Amer. eil. in de golf van Californië, tusschen de kust en het eil. Espiritu Santo. Tusschen hetzelve en de kust ligt nog een kleiner eil. van dien naam. 9. *St*. L., riv. op 't W. Ind. eil. St. Domingo. 10. *St*. L., Z. Amer. volkplanting in Paraguay, prov. Buenos Ayres. 322. 58. L. 28. 27. N. B. 11. *St*. L., Z. Amer. volkplanting in Paraguay. 320. 9. L. 25. 21. N. B. 12. *St*. L., verscheidene onbeduidende Z. Amer. volkplantingen dragen dien naam. 13. *St*. L., Afr. riv. in 't land der Kaffers, valt in de Lagoa baai. 14. *St*. L., Z. Amer. riv., prov. Buenos Ayres, die Z. Z. O. in de Plata valt. 15. *St*. L. *de Borrucas*, N. Amer. stad, prov. Costa Rica. 293. 40. L. 9. 11. N. B. 16. *St*. L., voorgebergte aan de O. kust van Sardinië. 27. 39. L. 39. 34. N. B. 17. *Kaap St*. L., aan de W. kust van Z. Amer., prov. en gouv. Guayaquil.

LOREO, Lomb. Ven. vlek, legatie Rovigno, met 3,800 inw.

LORETO, Z. Amer. volkplanting aan de riv. Parana. 322. 11. L. 27. 20. Z. B. 2. Verscheidene Z. Amer. volkplantingen dragen dezen naam. 3. N. Amer. militairvesting en hoofdplaats van al de zendelingsposten in Californië. 4. Nap. stad in Abruzzo Ulteriore; 3500 inw.

LORETTO, stad in den Kerk. Staat, legatie Macerata, de zetel van eenen bisschop, aan den mond der Musone. Zij is met grachten en torens omringd, en bestaat uit eene groote straat, die aan beide zijden met winkels bezet is; heeft 2 voorsteden, 1 groote kerk met het heilige huis (*Santa Casa*) van Maria. Men toont er nog het venster aan, waardoor de engel GABRIËL kwam, om MARIA de aanstaande geboorte van den Heiland der wereld aan te kondigen. Voorheen rekende men dat dit huis jaarlijks, door meer dan 100,000 bedevaartgangers, waaronder gewoonlijk 300 uit ons vaderland, werd bezocht. Verder zijn hier nog verscheidene andere kerken en kloosters, 1 bisschoppelijk paleis, 7,690 inw., die meestal van de vroome reizigers bestaan, en hun rozenkransen, beelden, prentjes, penningen en vele andere H. zaken ver-

koopen. 31. 16. L. 43. 27. N. B. 2. L. *La Jeune*, N. Amer. dorp in Ned. Canada; 12 mijlen van Quebec.

LOREY, Fr. D., dep. Kanaal; 1000 inw.

LORGES, QUINTIN, Fr. stadje, dep. Noordkusten, arr. St. Brieux, aan de Goy, met 5 voorsteden, 2 kerken, 1 hospitaal, kamer van koophandel en 4000 inw., die 12 oliemolens, fabr. van linnen, baptist, gaas en zeep hebben.

LORGUES, Fr. stadje, dep. Var, arr. Draguignan, aan de Argens; 4,870 inw.

LORI, Rus. Aziat. stad in Georgië. 2. Turk. Aziat. stad en riv., prov. Tschaldir.

LORIANA, Spaan. D. in Estremadura.

LORICA (SANTA CRUZ DE), Z. Amer. stad in Nieuw Granada, prov. Carthagena.

LORICH, zie Lorch.

LORIGA, Port. vlek, prov. Beira.

LORIGNAC, Fr. vlek, dep. Ned. Charente, met 1000 inw.

LORINTZI, Hong. distr., kom. Barany.

LORIOL, Fr. vlek, dep. Drôme, met 2400 inw., handel in huiden en eene merkwaardige brug over de Drôme.

LORMA, Spaan. distr., prov. Leon.

LORME, Fr. stadje, dep. Nièvre.

LORN, Schot. distr., gr. Argyle, tusschen Loch Etive en Loch Awe.

LOROUER, 2 Fr. dorpen, dep. Sarte.

LORO DSCHOGORANY, dorp op het O. Ind. eil. Java, niet ver van Brabanan, door de *Tschandi Siwa* of 1000 tempels beroemd. Hier schijnt het middelpunt der eerste beschaving van Java geweest te zijn.

LOROUX BECONNAIS, Fr. dorp, dep. Mayenne en Loire, met 2120 inw.

LOROUX BOTTERAU, Fr. dorp, dep. Neder Loire, met 3000 inw.

LORPAGNE, Spaan. stad, prov. Catalonië, op eenen berg, aan zee, met eene haven en handel in wijn.

LORQUI, Spaan. stad, prov. Murcia.

LORQUIN, Fr. vlek, dep. Meurte, aan de Saar, met 1020 inw.

LÖRRACH, Bad. ambt, Treisamkreits, met 14,630 inw. 2. Bad. stadje in voorn. ambt, met 1900 inw. en fabr.

LORRAIN, riv. op 't eil. Martinique.

LORRAINE, zie Lotharingen.

LORRIN, riv. in 't Fr. dep. Aube.

LORRIS, Fr. stadje, dep. Loiret.

LORSCH, LAURISHEIM, gr. hert. Hes. ambt, vorst. Starkenburg; 8,760 inw. 2. Vlek in voorn. ambt; 1660 inw.

LORUP, Han. D., prov. Osnabrück.

LORTON, fraai Eng. dal in Cumberland.

LORZE, Zwits. riv., kant. Zug, de uitwatering van het meer Egeri, valt bij Cham in het meer van Zug.

LORZENDORP of *Lorenzdorf*, Pruis. dorp, regdst. Liegnitz, met 400 inw.

LOS, zie Idolos.

LOS ALAMOS, N. Amer. stad in Nieuw Spanje, intend. Sonora, met 7,900 inw.

LOSAR, Spaan. D., prov. Estremadura.

LOS BOBAS, eil. in het W. der Austr. Marshall's eil.

LOSBRUCH, dorp in Lippe-Detmold, ambt Sternburg.

LOSCH, Morav. vlek, kreits Brünn, met 1350 inw. en marmergroeven. 2. Boh. dorp, kreits Leutmeritz.

LOSCHONTZ, Hong. vlek, kom. Neograd, in een aangenaam oord, met 2 kerken, 1 herv. gymnasium, 2800 inw. en 6 jaarmarkten. 37. 20. L. 48. 20. N. B.

LOSCHUTZ, zie Losztitz.

LOSCHWITZ, Saks. D., kreits Meissen.

LOSDORF of *Lostorf*, Oostenr. dorpje, land onder de Ens, met 500 inw.

LOSDORP, Nederl. D., prov. Groningen, arr. Apingadam, tot de zoogenaamde *Vierburen* behoorende, met schoone boerderijen en vruchtbare landen.

LOSDZEY, Pool. stad, waiw. Augustow, met 1550 inw. 41. 11. L. 54. 13. N. B.

LOSE CREEK, N. Amer. riv. in Kentucky.

LOSEDA, zie Brioni.

LOSENSTEINLEUTEN, Oostenr. dorp en slot aan de Ens, Traunviertel.

LOSER, Rus. vlek, gouv. Riga.

LOSÈRE, zie Lozère.

LOS ESTEROS, N. Amer. baai aan de kust van Nieuw Californië. 35. 31. N. B.

LOSHEIM, Pruis. dorp, regdst. Trier.

LOSICE, Pool. stadje, waiw. Podlachië, aan de beek Toczna.

LOSILLA, Spaan. vlek. prov. Zamora.

LOSING, zie Loos.

LOSINO, Rus. dorp, gouv. Tambow.

LOSLAO of *Wodcislawice*, Pruis. stadje, regdst. Oppeln, met 1400 inw.

LOSME, riv. in 't Fr. dep. 2 Sèvres.

LOS MOLINOS DEL REY, Spaan. dorp, prov. Catalonië, aan de Llobregat.

LOS NAJOS, Austr. eil., door JUAN GAETANO, in 1542 ontdekt, doch welke men gist dat de Sandwichs eil. zijn.

LOS NEGROS, zie Buggias.

LOS NICZA, Turk. vlek in Bosnië, sandschakat Isvornik, aan de Drinna.

LOSOCHO, riv. in 't Rus. gouv. Olonez.

LOSOKIANG, Chin. riv. prov. Yunnan.

LOSOSINKA, Rus. riv., gouv. Olonez.

LOSSAIRE, kaap aan de N. kust van het O. Ind. eil. Java.

LOSSARI, riv. op 't O. Ind. eil Java.

LOSSBURG, Wurt. D., kreits Zwarte Woud, ambt Oberndorf, met 550 inw.

LOSSE, tak der Pruis. riv. Unstrut. 2. Fr. riv., dep. Gers, valt, na een' loop van

van 12 mijlen, in de Garonne.

Lossen, 2 Pruis. dorpen, regdst. Breslau. 2. Riv. in Keur-Hessen.

Losser, Nederl. dorp, prov. Overijssel, aan de grenzen van Hanover.

Lossiat Chewi, Rus. Aziat. distr. prov. Imerethi.

Lossie, Schot. riv., gr. Murray.

Lossiemouth, Schot. D., gr. Murray.

Lossin (Groot), stad op 't Oostenr. eil. Cherso, in de Adriatische zee, met 1500 inw. 2. *Klein L.*, 20 mijlen van Groot Lossin, met 1700 inw.

Lossnitz, Saks. riv., kreits Ertzgebergte. 2. Saks. stadje, kreits Ertzgebergte, met 3300 inw. 3. Riv. in den Beij. Op. Mainkreits, valt in de Elbe.

Lössöe, zie Lessoe, No. 1.

Lossonia, Turk. eil., W. van Kandia.

Losstitz of *Loschütz*, Morav. stadje, kreits Olmutz, met 1600 inw.

Lostock, Eng. vlek, gr. Lancaster.

Lostorf, zie Losdorf. 2. Zwits. dorp, kanton Solothurn, met 750 inw.

Lostwithiel, Eng. dorp in Cornwallis, met 830 inw.

Lösznitz, Saks. dorp in het Erzgebergte, met 3800 inw. en fabr.

Losva, Rus. riv., gouv. Tobolsk.

Lot, Fr. riv., die op het gebergte Lozère ontspringt, door middel van sluizen, bij Cahors bevaarbaar wordt, en na eenen loop van 80 Fr. mijlen, in de Garonne valt. 2. Fr. dep., een deel van het voorm. gr. Quercy, gouv. Guienne, tusschen de dep. Corrèze, Cantal, Aveiron, Tarn en Garonne, Lot en Garonne en Dordogne, of tusschen 18. 37. en 19. 47. L. en 44. 14. en 45. N. B. gelegen, en op ongeveer 98 V. M. 261,250 inw. bevattende. De grond is heuvelachtig en droog: vruchtbare vlakten, breede en naauwe dalen wisselen met elkander af. De middelmatige hoogten zijn deels kaal, deels met wijngaarden bezet. De voorn. riv. zijn: de Lot, met de Selle en Vert; de Dordogne, met de Cer, de Bave, de Moumon, de Tourmente, Alzon en Fenolle. De luchtsgesteldheid is zacht en gezond, hoewel een weinig koud. De voortbr. zijn: gevogelte, wild, visch, bijen, koren, peul- en tuinvruchten (vooral kastanjes, okkernoten, en pruimen), wijn, hout, ijzer, steenkolen, molensteenen, marmer, alabaster, graniet, porselein, tigcheläarde, vollersäarde, kalk, minerale bronnen, enz. De inw. zijn vlijtige landbouwers, zoo dat dit dep. tot de rijkste in koren behoort; ook teelt men er veel wijn. De veeteelt en schapenfokkerij zijn vrij aanzienlijk. De fabr. leveren ijzerwerk, laken, wollen stoffen, linnen, papier, olie, leder en brandewijn, schoon niet van zeer veel belang. De uitvoer bestaat in koren, tarw, wijn, brandewijn, gedroogde pruimen, olie, vee en linnen. Het dep. zendt 3 afgevaardigden. De kantons zijn: Cahors, Gourdon en Figeac. De hoofdstad is Cahors.

Lot en Garonne, Fr. dep., uit 't voorm. dep. Condomais en het lands. Agenois bestaande, tusschen de dep. Gironde, Dordogne, Lot, Tarn en Garonne, Gers en Landes, of tusschen 17. 24. en 18. 34. L. en 43. 48. en 44. 45. N. B. gelegen, en op 102¼ V. M. in 4 arr., 326,130 inw. bevattende. De grond is eene hooge vlakte, waar vele dalen en heuvels afwisselen, welke laatste met wijnstokken en vruchtboomen beplant, of kale kalkrotsen zijn; terwijl in het Z. W. uitgestrekte heidevelden, ⅛ des dep. beslaan, die door moerassen omringd zijn, welker dampen de lucht bederven. Slechts ⅞ des dep. kan wezenlijk vruchtbaar heeten. De riv. zijn: de Garonne, met de Seaune, Gers, Lot, Baise, Falzat en Avance; de Lot, die hier de Allemance, Brondusson en Lide ontvangt, benevens de Dropt. Behalve de reeds genoemde moerassen, zijn er nog verscheidene andere bij Agen, Montesquieu, enz. De voortbr. zijn: gevogelte, klein wild (ook wolven), visch, bijen, koren, maïs, peul- en tuinvruchten, gierst, meer hennep dan vlas, tabak, meekrap, wijn, boomvruchten, ook kastanjes en veel pruimen (de pruimen van Agen zijn vermaard); hout, kurkboomen, ijzer, kalk en bouwsteen, porselein- en potäarde. De middelen van bestaan zijn: landbouw, die echter veel beter kon beoefend worden; uitgebreide veeteelt, minder paarden- en schapenteelt, middelmatige wijnoogst, bijënteelt en ijzermijnen. De fabr. leveren ijzerwaren, veel kurk, stijfsel, tabak, katoen, zeildoek, touw, veel papier, handschoenen, wollen stoffen, katoenen dekens en grof linnen. Ook zijn er branderijen, looijerijen, enz. De uitvoer bestaat in koren, brandewijn, wijn, meel, hennep, vee, gedroogde pruimen en vele fabrijkwaren. Het dep. zendt 3 afgevaardigden. De arr. zijn: Agen, Marmande, Nerac en Ville Neuve d'Agen. De hoofdstad is Agen.

Lotcheou, Chin. stad op Korea; 7 mijlen N. N. W. van Koangtcheou.

Lotchi, meer in China, prov. Quangsi.

LOTH, Schot. D., gr. Sutherland, met 1330 inw. 2. Schot. riv., gr. Sutherland.

LOTHA'S ROTSEN, een der Japansche Bonin eil.

LOTHARINGEN of het rijk van LOTHAR, die dit gedeelte, bij het verdeelen van het Frankische rijk, ontving, voorm. Fr. hert., hetwelk tusschen Luxemburg, Trier, den Neder Paltz, Elsasz, Franche-Comté en Champagne gelegen was, in de hert. Lotharingen, Bar, Metz, Toul en Verdun verdeeld werd, en Nancy tot hoofdstad had. Thans is het in de dep. Maas, Moezel, Meurte en Vosges verdeeld (Men zie die art.).

LOTHIAN, groot en vruchtbaar Schot. distr., in 3 gr. verdeeld, als: O. L. of Haddington, Mid-L. of Edinburgh en W. L. of Linlithgow (Men zie die art.)

LOTHIENIERE, N. Amer. dorp in Ned. Canada, gr. Dorchester.

LOTHOSCAIR, Eng. eil. in Loch Linnhe.

LOTHRY, klein Schot. eil., gr. Fife.

LOTH'S WIJF, zonderlinge klip in Australië, in de Stille Zuidzee, op 29. 51. N. B. 500. 12. L.

LOTIEN, Chin. stad, prov. Houquang.

LOTENTSCHEU, Chin. stad in Kanton.

LOTSCHEN, Chin. stad op Korea.

LOTSCHUN, Chin. stad, prov. Yunnan.

LOTSTETTEN, Bad. D., Wiesenkreits.

LOTTIGNA, Zwits. D., kanton Tessin.

LOTTERT, zie Thiaumont.

LOTUN, O. Ind. stad, prov. Oude.

LÖTZEN, Pruis. kreits, regdst. Gumbinnen, op 16 V. M., 18,900 inw. bevattende. 2. Hoofdst. van gen. kreits, aan 't Leventiner meer, met 4,200 inw. en handel. 54. 1. N. B. 39. 26. L.

LOUARGAST, Fr. stad, dep. Noordkusten, met 3,470 inw.

LOUBES (ST.), Fr. stadje, dep. Gironde.

LOUCHERT, Nederl. dorp, gr. hert. en arr. Luxemburg.

LOUCHON, bekoorlijk dal in 't Fr. dep. Op. Garonne, door de Piqué bespoeld.

LOUDD, zie Ludd.

LOUDEAC, Fr. arr., dep. Noordkusten, dat op 28⅖ V. M., in de 9 kantons Loudeac, La Cheze, Collinée, Corlay, Guarec, Merdrignac, Mur, Plougenast en Uzel, 84,000 inw. bevat. 2. Hoofdstad van voorn. arr., tusschen de riv. Oust en Lis, met 7,000 (volgens den *almanac royal;* HASSEL heeft 1289) inw., linnen- en garenfabr.

LOUDES, Fr. stadje, dep. Op. Loire.

LOUDON, Schot. kerspel, gr. Ayr, met 3170 inw. 2. Fr. stadje, dep. Gard, bij de Rhône, met 2000 inw. 3. N. Amer. gr., prov. Virginië, aan de Potomac, met 21,350 inw. De hoofdstad is Leesburg. 4. N. Amer. vlek, prov. New Hampshire, gr. Rockingham, met 1080 inw. 5. N. Amer. vlek, prov. Massachusetts, gr. Berks. 6. Riv. in 't Fr. dep. Ain, valt in de Rhône.

LOUDUN, Fr. arr., dep. Vienne, dat op 17⅕ V. M., in de 4 kantons Loudun, Montcontour, Monts en Trois Moutiers, 33,150 inw. bevat. 2. Hoofdstad van voorn. arr., tusschen de Dive en Creuse, met koren- en wijnhandel, kantfabr., looijerijen en 5,200 inw.

LOUÉ, Fr. vlek, dep. Sarte, met 1200 inw. 2. Fr. riv., welke in 't dep. Doubs, aan den voet van den Mont Benoit ontspringt, en in het dep. Jura, in de Doubs valt. 3. Fr. riv., dep. Opper Vienne.

LOUER, O. Ind. stad, prov. Dowlatabad, aan de Ghirah. 20. 25. N. B.

LOUERRE, Fr. D., dep. Maine en Loire.

LOUETTE ST. DENIS en ST. PIERRE, 2 Nederl. D., prov. Namen, arr. Dinant.

LOUET, Fr. riv., dep. Op. Pyreneën.

LOUGE, Fr. riv., dep. Op. Garonne.

LOUGEN, tak der Noorw. riv. Glammen.

LOUGHALL, Ier. vlek, gr. Armagh.

LOUGHBOROUGH, Eng. kerspel, gr. Leicester, aan de Soar, met 5,400 inw., kousenfabr. en handel in steenkolen en wol. 2. N. Amer. baai, aan de N. W. kust, bij Desolations sont.

LOUGBOROUGH KANAAL, invaart aan de W. kust van N. Amer., in de golf van Georgië; 10 m. lang en ⅓ m. breed, tusschen hooge en bijna loodregte rotsen. 252. 51. L. 50. 27. N. B.

LOUGHERY'S CREEK, tak van de N. Amer. riv. Ohio, prov. Indiana.

LOUGH FOYLE, zie Foyle.

LOUGH GUR, meer in 't Ier. gr. Limerick.

LOUGNON, L'OIGNON, Fr. riv., dep. Op. Saône, die op het Vogesisch gebergte ontspringt, en in de Saône valt.

LOUGHOR, Eng. stad, gr. Glamorgan.

LOUGHREA, Ier. stad, gr. Galway.

LOUGHSHINNEY, Ier. dorp, gr. Dublin, met eene rijke kopermijn.

LOUGHTON, Eng. dorp, gr. Essex.

LOUHANS, Fr. arr., dep. Saône en Loire, bevat op 28 V. M., 78,200 inw. De hoofdplaats Louhans heeft 3000 inw. en fabr. van linnen, wollen stoffen, enz.

LOUIN, Fr. vlek, dep. 2 Sèvres.

LOUINE, riv. in 't Fr. dep. 2 Sèvres.

LOUIRE, riv. in 't Fr. dep. Dordogne.

LOUIS, kaap aan de W. kust van Kerguelen's land. 86. 4. L. 49. Z. B.

LOUIS (ST.), distr. en stad op 't W. Ind. eil. St. Domingo, Z. gedeelte, aan eene baai, over een aantal kleine eilanden, die

die de baai tegen den oceaan beveiligen. 304. 14. 30. L. 18. 15. N. B. 2. N. Amer. distr. van 't land Missouri, met 6,570 inw. 3. N. Amer. hoofdstad van het land Missouri, aan den Mississippi, met 3000 inw. 288. 10. L. 38. 36. N. B. 4. Zeehaven aan de N. kust van het eil. Hispaniola; 2 mijlen Z. O. van kaap François. 5. L. of *Maranham*, ook wel *St. Louis de Maranham* genoemd, Z. Amer. stad in Brazilië, op het het eil. Maranham, in 1612, door Franschen gebouwd, doch door de Portugezen overwonnen, voorheen de zetel van den gouverneur generaal der N. prov. en van eenen bisschop, met een kasteel, uitmuntend bisschoppelijk paleis, vele kerken en kloosters, eene haven en 12 à 15,000 inw., die in verwhout, saffraan, hennep, peper en gomlak handel drijven. 334. 9. L. 2. 30. N. B. 6. N. Amer. meer, aan de zamenkomst van de Ottawa en St. Lourenz. 7. Aanzienlijke N. Amer. riv., welke aan de oevers van den Mississippi ontspringt, en in het Bovenmeer valt. 8. N. Amer. riv. in Ned. Canada, valt in den St. Lourenz, en vormt het meer van St. Louis. 9. Klein eil. bij Kerguelen's land. 10. N. Amer. baai in W. Florida.

LOUIS (FORT), stad en vesting in 't Fr. dep. Neder Rijn, op een eiland in den Rijn, met 6 brouwerijen 2 ketelfabr., 4 tigchelovens en 1200 inw.

LOUIS ISLANDS (ST.), kleine eil. in de N. Amer. riv. St. Lourenz. 304. 16. L. 45. 23. N. B.

LOUIS (MONT), 2 Fr. stadjes, dep. Indre en Loire, en Op. Pyreneën.

LOUIS NAPOLEON, rij van onvruchtbare Austr. eil. en klippen, bij Nieuw Holland, voor het midden van Edelsland, tot aan het Ratten eil. gelegen.

LOUIS (PORT), Fr. zeestad en haven, dep. Morbihan, aan de Blavet.

LOUISA, Rus. zeehaven, gouv. Finland, aan de golf van Finland. 2. N. Amer. gr., prov. Virginië, met 11,000 inw., waarvan ruim de helft slaven zijn. 3. N. Amer. riv. in Virginië, eene der bronnen van de Cole riv.

LOUISA CHITTO, N. Amer. riv., die op de grenzen van Z. Carolina ontspringt, door W. Georgië loopt, en bij de Walnut hills in den Mississippi valt.

LOUISA (LOANGO), W. Afr. riv. in Loango, welke op 5. 30. Z. B. in den Atl. oceaan valt. Gewoonlijk wijzen de kaarten hier twee riv. aan, de Loango Louisa en Cacongo. TUCKEY echter heeft er slechts deze ééne gevonden.

LOUISBURG, voormalige hoofdst. van 't N. Amer. eil. Kaap Breton, thans geheel vervallen, nog met de voortreffelijke haven, waar vele schepen steenkolen laden. 317. 44. L. 45. 55. N. B. 2. N. Amer. stad, prov. N. Carolina, hoofdpl. van 't gr. Franklin, aan de Tar. 3. Ier. visschersdorp, gr. Caithness.

LOUISE, een der Z. Admiranten eil.

LOUISENBAD, Pruis. buurt bij Berlijn.

LOUISENDORF, Keur-Hes. dorpje, prov. Op. Hessen, met 150 inw.

LOUISIADE, groep Austr. eil., ten O. en Z. O. van Nieuw Guinea, welker eerste ontdekking, waarschijnlijk, den Nederlanderen moet worden toegeschreven, doch welker nadere kennis wij aan de Fransche zeereizigers BOUGAINVILLE en D'ENTRECASTEAUX te danken hebben. In 1769, toen BOUGAINVILLE, van de Boumans eil. naar Nieuw Holland stevende, zag hij hier een hoog land, benevens eene golf, *Cul de Sac de l'Orangerie*, met vele eil., welke hij echter, door gebrek aan behoeften, niet nader kon onderzoeken. Alleen benoemde hij hier nog eene vermoedelijke golf, *Golfe de la Louisiade*, de O. kaap *Cap de la Dèlivrance*, en een ten W. ontdekt eil. *Ouessant*. D'ENTRECASTEAUX, in 1793, Cap de la Délivrance opzoekende, vond hij die op 152. 6. 15. L. 11. 20. 37. Z. B., en zag dat dit het O. eil. van Bougainville's groep Louisiade was; hij noemde het *Isle de Roussel*, en ontdekte hooge bergen, digte bosschen, groene velden, en ten W. in de verte het eil. *Péron*. Achter dit eil. noemde hij eene groep kleine eil., *Isles de Sud-Est*, of Z. O. eil. der Louisiaden; vervolgens meer N. W. de klippen en eil. *Joannet* en *Renard*, en het groote eil. *St. Aignan*. Van hier W., langs de rotsen *Bon-Vouloir*, vond hij eene nieuwe groep, die *Isles d'Entrecasteaux* genoemd werden, en mede tot de Louisiaden behooren, en waarbij verscheidene punten, als: kaap *Vencenat*, kaap *Pierson*, *Isle Goulvain*, *Isle de Welle*, kaap *La Billardière* en kaap *la Gage* bepaald werden. Ten N. van *Isles d'Entrecasteaux* liggen de *Isles Trobiands*. Daar nu D'ENTRECASTEAUX slechts de N. O. zijde, en BOUGAINVILLE eenige punten der Z. W. kust dezer eil. gezien heeft, blijft er omtrent de kennis derzelven, nog veel te wenschen overig; zie hier, wat zij ons van dezelve medegedeeld hebben. Toen BOUGAINVILLE dezen archipel naderde, kondigde een aangename reuk de nabijheid des lands aan, waaruit men besloot, dat zij dezelfde voortbrengsels als de

Molukken moesten hebben, terwijl D'ENTRECASTEAUX meldt, dat alles, wat hij van de inw. ontving, eenen specerijachtigen reuk had. In den omtrek van *Cul de Sac de l'Orangerie* had het land een buitengemeen aangenaam voorkomen. De kust is vlak, doch met bosschen bezet, terwijl het zich langzamerhand in het midden, tot eene groote hoogte verhief. D'ENTRECASTEAUX vond aan de N. O. zijde, bijna overal hoog, bergachtig land, meestal met rotsen omringd, zoo als het eil. *St. Aignan*, op hetwelk men, in de minder digte gedeelten der bosschen, de hutten der inw. ontdekte. Bij kaap Pierson, op het Z. der *Isles d'Entrecasteaux*, bestond de kust uit steile, hooge bergen, die met kokosboomen beplant waren, terwijl het land aan de golf, ten W. van die kaap, een zeer aangenaam gezigt opleverde, alwaar, tot op de hoogste toppen, zeer vruchtbare kokosboomen bloeiden, en tusschen welke de hutten der inw. schilderachtig gelegen waren. De inw., welke zij spraken, waren van middelbare grootte, en van een zwak ligchaamsgestel, met wollig haar, doch de huid niet geheel zwart. Zij gingen naakt; echter bedekten zij de schaamdeelen met bladen. Zij schenen dan eens bevreesd, dan eens dreigende, en zonder eenige aanleiding, vijandig. Zonder twijfel waren zij menscheneëters, daar zij menschenbeenderen tot sieraad droegen. Volgens D'ENTRECASTEAUX, gebruiken zij schilden en sagaaijen; anders zag men geene wapens; zelfs vond men er maar ééne steenen bijl, en zij schenen de waarde van het ijzer niet te kennen. Hoe wenschelijk ware het, dat men meer van een land wiste, welks ruwe inw. zoo vele bekwaamheid doen blijken, en mogelijk een bijzonder menschenras uitmaken.

LOUISIANA, uitgebreide N. Amer. landstreek, welker grenzen nimmer juist bepaald zijn, en die ook wel eens met den algemeenen naam van Missouri bestempeld is. Om echter eenige beschrijving van dezelve te geven, kan men het aanzien als het W. gedeelte van dat groote dal, 't welk door den Mississippi en deszelfs takken bespoeld wordt, en alsdan zal de Mississippi de O., en eene lijn van deszelfs mond op 47. 42. N. B. getrokken, de N. grenzen bepalen, terwijl het ten W. door de Rocky Mountains, ten Z. door de golf van Mexico en ten Z. W. door de Rio Bravo bespoeld wordt. Op deze wijze heeft het eene lengte van 666, en eene breedte van 217 uren gaans. Vele twisten hebben er over de N. O. grenzen, tusschen de bezitters van Louisiana en de Spanjaarden, als bezitters van W. Florida, bestaan, waaraan de afstand van laatstgenoemd land aan de tegenwoordige bezitters, de Amerikanen, die hetzelve in 1803 voor 15 millioen dollars van de Franschen kochten, een einde maakte. Deze hebben het nu in drie prov. verdeeld, namelijk: Eigenlijk Louisiana of Nieuw Orléans, Mississippi en Missouri. 2. L. of *Nieuw Orléans* (het eigenlijk Neder Louisiana der Franschen), prov. der N. Amer. Rep., tusschen de prov. Missouri en Mississippi, de golf van Mexico en Nieuw Spanje gelegen, en op 2100 V. M. 108,920 (BROWN heeft 1879 V. M. en 120,000) inw. bevattende. Het heeft in het binnenland hooge bergen, maar aan de golf van Mexico en langs de prov. Mississippi is het vlak, en zeer vruchtbaar, behalve dat het hier en daar in het Z., moerassen en bosschen heeft. De riv., die hier ontspringen, zijn: de Mississippi of St. Louis, met de St. Pierre, Missouri, Arkansaw, de Roode riv., met de Zwarte en Ossen riv., enz. De luchtsgesteldheid is in het N. gematigd en zuiver, in het Z. warmer, maar uithoofde van de riv., die hier vele dampen uitwasemen, zeer ongezond, en voor de bevolking nadeelig. De voortbr. zijn: marmer, smaragd, zout, zilver, koper, ijzer, lood, leder, eiken- en ander hout, tarw, rijst, tabak, vlas, katoen, indigo, heerlijke zuidvruchten, suiker, buffels, elanden, herten, pelsdieren, gevogelte, slangen, visch, enz. De inw. bestaan bijna de helft uit blanken, een derde uit slaven en de overige uit Indianen, als: Akansers, Scioux, Ougapes, Missouriërs, Illinezen, enz. De hoofdstad is Nieuw Orléans. Zie verder Mississippi en Missouri.

LOUISIUM, lustslot bij Dessau.

LOUISVILLE, N. Amer. stad, prov. Georgië, gr. Jefferson, aan de Ogeechee. 2. N. Amer. stad, prov. Kentucky, hoofdstad van het gr. Jefferson, aan de Ohio, met handel op Nieuw-Orléans en St. Louis, 2 akademiën, vele fabr. en 1360 inw. 3. N. Amer. stad, prov. Z. Carolina, gr. Jefferson, met 500 inw.

LOUKIEN, Chin. riv., valt in de Hoangho.

LOULAY, Fr. D., dep. Ned. Charente.

LOULÉ, Port. riv. en stad in Algarvië, door oude wallen omgeven, met kerken, kloosters, een rijk hospitaal, en 5150 inw. 9. 52. L. 37. 8. N. B.

LOULBANG, Chin. stad van den tweeden rang in Yunnan. 121. 7. L. 25. 6. N. B.

LOUND, Eng. dorp, gr. Nottingham.

LOUND'S EIL., klein Austr. eil., aan de Z. kust van Nieuw Holland, tot den archipel van Nuyts behoorende.

LOUNGNAN, Chin. stad in Kiangnan.

LOUNGNANFOE, Chin. stad, prov. Shensi, aan de Queyho. 31. 48. N. B.

LOUNZAI, zie Mayahoun.

LOUP, Fr. riv., valt in de Middell. zee, op 24. 58. L. 43. 38. N. B. 2. *St.* L., Fr. stadje, dep. Op. Saône, met 1900 inw. 3. *St.* L., Fr. stad, dep. 2 Sèvres, met 1650 inw.

LOUPAN, Chin. stad in Yunnan.

LOUPIAC, Fr. stad, dep. Gers.

LOUPIAN, Fr. vlek, dep. Hérault.

LOUPOIGNE, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Nivelles, met 300 inw.

LOUPPE, Fr. vlek, dep. Eure en Loir.

LOUPVILLE, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, arr. Neufchâteau.

LOURANA, zie Laurana.

LOURDE, Fr. stad, dep. Op. Pyreneën, in een dal aan de Gave-de-Pau, met eenen bergpas, die de sleutel der Pyreneën is, en 3750 inw., die veel vlas en hennep telen, en grof linnen maken.

LOURDES, vruchtbaar Fr. dal, dep. Op. Pyreneën.

LOURENZO (ST.), Port. D., prov. Beira.

LOURICAL, Port. vlek, prov. Beira.

LOURINHA, Port. vlek, prov. Estremadura, met 200 huizen.

LOURISTAN, zie Laristan.

LOURO of *Luro*, Turk. stad en riv. in Albanië. 2. Zie Charadra.

LOURON, vruchtbaar Fr. dal, dep. Op. Pyreneën.

LOUROSA, Port. vlek, prov. Beira.

LOUROUX, Fr. D., dep. Indre en Loire.

LOUTH, Ier. vlek, gr. Lincoln, aan de Ludd, met eene schoone kerk, wel bezochte markt en 4,760 inw. 2. Ier. gr., aan zee gelegen, tusschen de gr. Monaghan, Cavan, Armagh, East-Meath en de baai van Carlingford, die het van het gr. Down scheidt, of tusschen 11. 4. en 11. 33. L. en 53. 43. en 54. 11. N. B. gelegen, en op bijna 15 V. M., 58,000 inw. bevattende. De grond is vruchtbaar en vlak, met eenige heuvels, aan de baaijen Carlingford, Dundalk en Drogheda, en door de Boyne, Eape en Dee bespoeld. De landbouw en veeteelt zijn de voorn. middelen van bestaan. Aan de oevers vindt men vele zeevogels, zeevisch en oesters. Ook heeft men er scheepvaart, linnenweverijen en groote whiskystokerijen. Het gr. wordt in 4 baronniën verdeeld. 3. Hoofdplaats van voorn. Ier. gr., een oud vlek, met een raadhuis, gevangenis, latijnsche school, barakken, goede haven, 15,000 inw., handel en linnenfabr. 11. 6. L. 54. 1. N. B. 4. L. *Baai*, groote Austr. baai in Port Lincoln, aan de Z. kust van Nieuw Holland. 5. L. *Eil.*, 2 kleine Austr. eil. in de Spencer's golf, ten Z. van Nieuw Holland.

LOUTREBOIS, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, arr. Neufchâteau.

LOUTRUMANE, Nederl. dorp in Luxemburg.

LOUTS, riv. in 't Fr. dep. Landes.

LOUVAINE, Fr. vlek, dep. Mayenne en Loire, met 240 huizen.

LOUVAIN, zie Leuven.

LOUVEN-ELF, Noorw. riv., die op den Langfield ontspringt, en bij Friedrichsvarn in het Kattegat valt.

LOUVE, zie Loue.

LOUVEGNÉ, Nederl. dorp, prov. en arr. Luik, met 1550 inw.

LOUVIERS, Fr. arr., dep. Eure, op 15½ V. M., 67,950 inw. bevattende. 2. Hoofdstad van gen. arr., aan de Eure, met 6 kerken en 6,850 inw., die fabr. van laken, linnen, en katoen, verwerijen en bleekerijen hebben. 49. 10. N. B.

LOUVIGNÉ DU DÉSERT, Fr. vlek, dep. Ile en Vilaine, met 3060 inw. 2. L. *en Bain*, Fr. vlek, dep. Ille en Vilaine, met 1200 inw.

LOUVERVAL, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Charleroi.

LOUVIGNER, Fr. stadje, dep. Landes.

LOUVO, O. Ind. stad in 't rijk Siam.

LOUVRES, Fr. stadje, dep. Seine en Oise, met 1040 inw. en kantfabr.

LOUWEK, zie Cambodia.

LOUY, Chin. stad in Quangtong. 127. 8. L. 20. 51. N. B.

LOUZA, Port. stad, prov. Beira, aan den voet van 't kalkgebergte Sierra de Louza, met 2600 inw. en sneeuwhandel.

LOUZY, Fr. stadje, dep. 2 Sèvres.

LOUZON, Fr. riv., aan de grenzen der dep. Op. en Ned. Pyreneën, valt in 't dep. Vaucluse, in de Rhône.

LOVANO, zie Loano.

LOVAS BERENY, Hong. dorp, kom. Stuhlweissenburg. 47. 17. N. B.

LOVE, Deen. kerspel, stift Zeeland, groot 4½ V. M., met 6,400 inw.

LOVEGA, Afr. D., eil. Groot Kanarië.

LOVEN, Noorw. riv., stift Aggerhus.

LOVENDEGEM, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Gend, met 3,800 inw.

LÖVENICH, Pruis. D., regdst. Aken.

LOVENJOUL, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Leuven, met 500 inw.

LOVERE, Lomb. Ven. vlek, gouv.

Milaan, legatie Bergamo, met 4000 inw., en fabr. van laken, wol en zijde.

LOVERVAL, zie Louverval.

LOVERNATA, onbewoond Dalmatisch eil., kreits Zara, bij Coronata.

LÖVETE, Hong. dorp in Zevenbergen, land der Szeklers.

LOVINACZ, Hong. vlek in 't Militair distr. Carlstadt, met fraaije ruïnen.

LOVISA of *Degerby*, Rus. stadje, in 't gouv. en aan de golf van Finland, met 3000 inw., zouthandel en zeevaart.

LOVO, Hong. distr., kom. Eisenburg.

LOVOTINA, vulkaan op 't Sundasche eil. Flores of Ende.

LOVRANA, zie Laurana.

LOVRANO, Port. vlek, prov. Beira.

LOVRUNNEN, Noorw. klip in zee, bij 't stift Nordland.

LOVSIA, Turk. stad in Bulgarië.

LOW GREEN POINT, kaap aan de O. kust van Sumatra. 123. 46. L. 3. 12. Z. B.

LOW ISLANDS, 4 kleine O. Ind. eil. in de straat Gaspar.

LOWAIGE, ALWEGE, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Maastricht; 740 inw.

LOWAIK, LUWIK, volkrijke hoofdstad van 't O. Ind. rijk Cambodia, aan de Menamkom, met een koninklijk paleis.

LOWANCE, Perz. riv., prov. Mekran.

LOWASHON, prov. van 't O. Ind. rijk Birma, tusschen 22. en 24. N. B., grenst ten N. en O. aan China, en ten W. aan de prov. Birma, heeft zeer vele bergen, maar ook vruchtbare dalen, en wordt door de Lookiang doorstroomd. Voorheen behoorde zij tot Siam. De hoofdstad is Kiaintun.

LOWAT, N. Afr. berg in Algiers.

LOWDHAM, Eng. D., gr. Nottingham.

LOWEIGE, zie Lowaige.

LÖWEN, Pruis. stadje, regdst. Breslau, aan de Neisze, met 1120 inw.

LÖWENBERG, Pruis. kreits, regdst. Liegnitz, een deel van het vorst. Jauer, op ruim $18\frac{1}{2}$ V. M. 67,250 inw. bevattende. Hij is zeer bergachtig, en wordt door de Bober en Queis bespoeld. Er zijn vele bosschen, rundvee, aardappelen en vlasteelt, fabr. van houtwaren, laken, wollen stoffen, kousen, kobaltgroeven, enz. 2. L. of *Lemberg*, Pruis. hoofdstad van voorn. kreits, aan de Bober, met muren, 1 voorstad, 5 kerken, 4,050 inw. en fabr. 33. 14. L. 51. 6. N. B. 5. Pruis. dorp, regdst. Potsdam. 4. L., 1896 voet hooge kruin van het Zevengebergte in Duitschland.

LOWENDAU, zie Lobendau.

LÖWENFÖRDE of *Leuenförde*, Han. D., gr. Diepholz, aan het Dümmer meer.

LOWENHOLM, zie Leuenholm.

LOWENORN, kaap op de O. kust van 't Aziat. eil. Sachalië.

LÖWENSTEIN, Wurt. ambt, Neckarkreits, op $2\frac{1}{8}$ V. M., 6,350 inw. tellende. 2. Stad in voorn. ambt, op een' steilen berg, met 1120 inw., eene vitriool- en steenkolengroeven. 3. Twee mediaatgerigten in den Beij. Ned. Mainkreits, als van L.-Wertheim-Rozenberg en van L.-Wertheim-Freudenburg.

LÖWENTHAL, zie Liebenthal.

LOWER CREEK, N. Amer. riv., die in de Ohio valt, op 297. 3. L. 40. 9. N. B.

LOWERTZ, Zwits. meer en dorp, kanton Schwyz.

LOWESTOFT, Eng. marktvlek, gr. Suffolk, met 3,200 inw., haringvisscherij en pottenbakkerijen.

LOWI, O. Perz. D., prov. Siwi of Sewi.

LOWICK, Eng. kerspel, gr. Northumberland, met 1520 inw.

LOWICZ of *Lowitsch*, Pool. stad, waiw. Masovië, met muren, 1 voorstad, 2 poorten, 1 oud kasteel, 3 kerken, 3 kerken, verscheidene kloosters, 3,480 inw., weverijen, wasbleeken en sterk bezochte jaarmarkten.

LOWICZEK, Pool. vlek, waiw. Masovië.

LOWISA, zie Lovisa.

LOWISCHTA, Turk. distr. in Walachië, aan de Aluta, digt onder het Karpatisch gebergte, met 22 dorpen, door de beken Reou, Bojuschilen, Lo Lotra, die goudzand voeren, bespoeld.

LOW ISLANDS, zie Lage eil. 2. Een der Austr. Prins Willem's eil., ten O. der Hebriden.

LOWITSER, kanaal in Mecklenburg-Schwerin.

LOWLAND BAAI, baai aan de N. O. kust van 't Austr. eil. Nieuw Zeeland, ten W. van Highland Punt.

LOWLANDS, het O. Z. O. en Z. W. gedeelte van Schotl., in tegenoverstelling van de Highlands, of N. en W. deel.

LOWLEY POINT, Austr. kaap ten W. van Spencer's golf, op Nieuw Holland.

LOWOSITZ, zie Lobositz.

LOWS (LOCH OF), Schot. meer, gr. Selkirk. 2. Schot. meer, gr. Perth.

LOWSIDE, Eng. dorp, gr. Cumberland.

LOWSWATER, Eng. D., gr. Cumberland.

LOWTHER, Eng. D. in Westmoreland.

LOWTHERHILLS, bergketen in het Z. van Schotland, wier hoogste top, in 't gr. Lanark, 3150 voet hoog is.

LOWTING, Chin. stad, prov. Tschekiang.

LOWTON, Eng. dorp, gr. Lancaster.

LOWVILLE, N. Amer. vlek, prov. Nieuw York, gr. Lewis, met 1650 inw.

LOWYAH, O. Ind. stad, prov. Bahar. 102. 36. L. 26. 36. N. B.

Loxa, Spaan. stad in Granada, aan de Xenil, en den voet van eenen kalen berg, met 9000 inw., die zoutwerken en koperfabr. hebben. 2. Z. Amer. prov. van Quito, tusschen de prov. Guayaquil, Yaguarsongo en Jaen. Zij heeft eene gezonde lucht en vruchtbaren bodem, veel horenvee en muilëzels, en handel in katoen en wol, fabr. voor tapijten, maar het voorn. art. van bestaan is de kina, welke er genoegzaam gevonden wordt, om de geheele aarde te voorzien. 3. Hoofdstad van voorn. prov., in een groot en schoon dal, met 10,000 inw. 298. 11. L. 3. 59. Z. B. 4. Rots aan de N. O. kust van het eil. Cuba. 293. 50. L. 23. 13. N. B.

Loxen, Zweed. D. in Karlskronalän.

Loyalhannon, N. Amer. riv., prov. Pennsylvanië, gr. Westmoreland.

Loyality Eil., met Isle Beaupré, eene groep van 3 kleine eil., ten N. der Austr. Nieuwe Hebriden. 163. 15. L. van Parijs. 20. 15. 30. Z. B.

Loyalsock Creek, N. Amer. riv., prov. Pennsylvanië, valt in de Susquehannah. 2. N. Amer. dorp in Pennsylvanië, gr. Lycoming, met 850 inw.

Loyan, berg in Chin. Mongolië.

Loyers, Nederl. dorpje, prov. en arr. Namen, met 220 inw.

Loyes, Fr. stad, dep. Ain.

Loyn, bron in China, prov. Houquang, welker water door de Chinezen, ter bereiding van de thee gebruikt wordt.

Loyne, zie Lune.

Loyola, Spaan. buurt, prov. Guipuscoa, geboortepl. van Ignatius Loyola, stichter der Jezuiten-order. 2. Z. Amer. stad in Quito, prov. Jaen de Bracamoros, aan de Veriel. 4. 45. Z. B. 3. *St. Luis de* L., Z. Amer. stad in Buenos Ayres, prov. Cuyo. 33. 18. Z. B.

Loyong, D. op 't O. Ind. eil. Java.

Loyre, Fr. riv., dep. Corrèze.

Loysoe, dorp en riv. op het W. Ind. eil. Porto Rico.

Loyt, Deen. dorp, hert. Sleeswijk.

Lozdzicy, zie Losdzey.

Loze, Afr. riv. in Congo, valt op 7. 55. N. B. in den Atl. oceaan.

Lozère, Fr. gebergte, tot de Alpen behoorende, laag en aan de Sevennes stootende. In den omtrek van Mende verlaat haar de bergtak Margeride. De hoogste top is slechts 1460 voet hoog. 2. Fr. dep., uit het voorm. Gevaudan, gouv. Languedoc, bestaande, en tusschen de dep. Cantal, Op. Loire, Ardèche, Gard en Aveiron, of tusschen 20. 36. en 21. 35. L. en 44. 2. en 44. 59. N. B. gelegen, en op 97 V. M. in 3 arr. 146,000 inw. bevattende. De grond vormt een hoog gelegen, koud, ruw en dor bergland, zoo dat het een der eenzaamste en onvruchtbaarste Fr. dep. is, waar men bijna niets dan kale en naakte bergen en heuvels ontdekt. Op akkers ziet men zeer hooge puinhoopen, rotsklompen, kalk en graniet. Slechts weinig teeläarde bevat de schrale grond, en men vindt geheele streken, die onbewoond zijn, en naar woestijnen gelijken. Het gebergte Lozère is het voorn.; verder Mont-Aride, Aubrac, met Peyrou Prunelière, Montasset en Faulire, te zamen het gebergte van Gevaudan genoemd. De riv. zijn: de Lot, Tarn (met de Tarnon en Jonte), de Allier, de Chassezac, de beide Gardons, de Truyère en Bes. In het gebergte van Aubrac zijn de kleine meren Bord, St. Andeol, Souverols en Salliens. De luchtsgesteldheid is veranderlijk, en door de hooge ligging, ruw en koud, doch gezond. De winter duurt op sommige plaatsen tot 9 maanden, en de zomer is er brandend heet. De voorn. voortbrengselen zijn: gevogelte, wild, wolven, visch, bijen, zijwormen, veel schapen, minder rundvee en paarden, veel ezels en muilëzels, koren, peul-, tuin- en boomvruchten, aardappelen, hennep, vlas, weinig wijn, kastanjes, tabak, saffraan, veel hout, lood, steenkolen, marmer, porfier, graniet, steen, kalk, lei, mergel, turf en minerale wateren. Onder de niet zeer welvarende inw. zijn vele herv. De landbouw is van weinig belang. De bosschen zijn zeer verwoest; het beste is dat van Mercoire. De fabr. bepalen zich alleen tot wol. De arr. zijn: Mende, Florac en Marvejols. De hoofdstad is Mende.

Lozoya, Spaan. riv., distr. en dorp, prov. Segovia.

Lozzolo, Sard. vlek in Piëmont, prov. Vercelli, met 6190 inw.

Lu, Sard. marktvlek in Piëmont, aan de Grana, met 2800 inw. 2. L. of *Loo*, fort op 't eil. Madera, aan de haven van Funchal. 3. Chin. stad in Shantong. 136. 46. L. 35. 36. N. B. 4. Riv. op 't O. Ind. eil. Celebes.

Lua, Arab. zeehaven in Omman; 3 m. N. van Sohar. 2. Riv. op 't eil. Cuba.

Luabo (el), O. Afr. riv., een der takken van de Zambèze, in het land der Kaffers. Het eil. tusschen deze riv. en de Zambèze draagt denzelfden naam.

Luan, zeehaven op Magindanao.

Luana, kaap op de Z. kust van Jamaïca. 299. 56. L. 18. 2. N. B.

LUANGO, Spaan. stadje in Asturië, met 1800 inw., haven en kustvaart.

LUANZA, Afr. dorp in Monomotapa.

LUARCA, Spaan. zeestad van Asturië.

LUAY, dorp op 't Philip. eil. Manille.

LUBACZOW, Galic. stad, kreits Zolkiew.

LUBAD, Turk. Aziat. stadje in Natolië.

LUBAN, Philip. eil., bij de prov. Batongas, op Manille, met veel was en hennep. 2. Eil. en D. aldaar, tot 't eil. Mindoro behoorende. 3. Rus. stad, gouv. Minsk. 4. Rus. meer, gouv. Lijfland.

LUBAR, Rus. stadje, gouv. Volhynië.

LUBARTOW, Pool. stad, waiw. Lublin, met 2700 inw., nabij de Wieprz.

LUBAU of *Lubawa*, zie Löbau.

LUBBEKE, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Leuven, met 1560 inw.; 1½ mijl van Leuven. 2. Pruis. dorp, regdst. Minden, aan de Mühlenbach en Ronceval, met 2,120 inw. 52. 18. N. B.

LÜBBEN, Pruis. kreits, regdst. Frankfort, aan de Spree, op ongeveer 30 V. M., 34,500 inw. bevattende. De Spree ontvangt hier de Berste; ook vindt men er het Swieloch en Oelsner meer. De voortbr. zijn: rundvee, schapen, koren, vlas, hop, zelfs wijn en veel hout. 2. Hoofdst. van voorn. kreits, op een eil. in de Spree, met 3 kerken, latijnsche school en 3,525 inw.

LÜBBENAU, Pruis. stad en heerl., regdst. Frankfort, aan de Spree, de eerste met 6,300 en de laatste met 2,680 inw., een slot, fabr. en handel.

LÜBBERSDORF, dorp in Holstein-Oldenburg.

LÜBBESEE, Pruis. meer, prov. Brandenburg.

LÜBCHEN, D. in Mecklenb. Schwerin.

LUBECK, O. Ind. eil. bij de N. kust van Java, door rotsen omringd en zeer goed bevolkt. 139. 31. L. 5. 48. Z. B.

LUBEK, vrije Hanzeestad, in het N. van Duitschland, met haar gebied, aan den mond der Trave, deels tusschen het hert. Holstein, de Oostzee en het groot hert. Mecklenburg-Strelitz, deels in het hert. Lauenburg, en geheel tusschen 27. 4. en 27. 30. L. en 53. 31. en 53. 58. N. B. gelegen, en op 5½ V. M. 40,650 inw. bevattende. Het gebied wordt door de Trave, die niet ver van de stad, de Wakenitz en Stekenitz ontvangt, bespoeld, en door welke, zoo wel als door het Delvenau kanaal, de stad met Lauenburg en Hamburg of met de Elve gemeenschap heeft. Het land is vlak en vruchtbaar, brengt koren, peul- en tuinvruchten, vlas en raapzaad voort, terwijl het in het Lauenburgsche eenig hout, goed rundvee en schapenfokkerij heeft. De meeste inw. zijn luthersch, wonen in 2 steden en 68 dorpen, en spreken het zoogenoemde platduitsch. De stad maakt, met haar gebied, eenen vrijen staat uit, die met de overige vrije steden in het Duitsch verbond de 18de plaats bekleedt. Zij heeft eene republikeinsche regering, door den senaat en de burgerij te zamen uitgeöefend. De senaat bestaat uit 23 leden, waaronder 4 burgemeesters en 16 raadsheeren, waarvan er 5, zoo wel als de 2 syndici en de 3 secretarissen regtsgeleerden zijn moeten: de overigen worden uit de kooplieden, grondëigenaars of geleerden gekozen. Tot eene wet, belastingen of veranderingen moet de toestemming der burgerij gevraagd worden, die in 12 collegiën of gilden verdeeld is.

De senaat is in een aanzienlijk aantal collegiën van aanbouw, handel, brand, enz., de regtbanken, en in het opper en lager geregtshof verdeeld, van welk laatste men echter aan het gemeenschappelijk geregtshof der 4 vrije steden kan appeleren. De inkomsten der stad worden op 376,000 guldens geschat. Hare krijgsmagt bepaalt zich tot 26 burgercompagniën; tot het Hanzee-legioen levert zij 600, en tot het Duitsche verbond 406 man. Tusschen deze stad, Hamburg en Bremen bestaat werkelijk nog een gedeelte van het Hanzee verbond, bijzonder, wat de betrekkingen met vreemde mogendheden belangt. 2. Hoofdstad van voorn. staat, op eene langwerpige hoogte, tusschen de Trave en Wakenitz, omringd door muren, tuinen en hooge, met schaduwrijke boomen beplante wallen met 12 bastions. De stad heeft 4 poorten, doch geene voorsteden, en is in 4 wijken verdeeld. De 4 opene plaatsen en 97 straten zijn vrij regelmatig, met groote, zware huizen bezet, slecht geplaveid, maar des nachts goed verlicht. Men vindt er 9 kerken, waaronder de Maria-kerk, met twee torens, een zwart marmeren hoofdaltaar en twee merkwaardige granietzuilen; de oude kerk met vele belangrijke merkwaardigheden; 1 herv. en 1 roomsche kerk. De synagoge staat, sedert men in 1816 den joden de stad ontzegd heeft, ledig. Verder zijn er: het stadhuis, met de Hanzee-zaal, de beurs, het tuighuis, (thans tot een pakhuis en beurs gebruikt); de werkplaats, de groote paardenstal, de opera, de munt, enz. Tot de inrigtingen van weldadigheid, waarin Lubek mogelijk boven alle steden van Duitschland uitmunt, behooren: het Johannis-klooster, het Anna-klooster of

armen- en werkhuis voor 500 personen, en waarbij een tucht- en spinhuis is; het nieuwe en oude weeshuis, het gasthuis voor reizenden, Georgens-hospitaal, pokkenhuis, krankzinnigenhuis, pesthuis, verscheidene armen-inrigtingen en kassen, lombard, enz. Verder is er een gezelschap ter bevordering van algemeene werkzaamheid, eene inrigting voor schijndooden en verongelukten, eene school voor heelmeesters, badhuis, teeken-, zondags-, industrie- en zeevaartscholen, eene kweekschool voor schoolonderwijzers, eene school voor den handel, vele lagere en armenscholen en opvoedingsgestichten; een schouwburg, concert- en danszalen, leesbibliotheek en 24,000 inw., die vooral van den handel en de scheepvaart bestaan, en fabr. voor laken, kaarten, hoeden, zijde, barnsteen, waskaarsen, pijpenkoppen, lak, goud en zilver, muzijk-instrumenten, stijfsel, poeder, perkament, wollen stoffen, en dekens, benevens suikerraffinaderijen, zeepziederijen, traanstokerijen, geschutgieterijen, lijm- en potaschziederijen, volmolens en touwbanen hebben. Buiten de stad heeft men verscheidene plaatsen van uitspanning. 28. 27. L. 53. 50. N B.

MUNTSPECIEN.

Men heeft in Lubek zwaar en ligt geld. Van het eerste heeft men:

1 daalder van . . .	3 mark	of 48 schell.	voor f 2,40
1 dubbele mark.	2 ——	— 32 ——	—— - 1,60
1 mark	1 ——	— 16 ——	—— - 0,80

Stukken van { 12, 8, 4 } schell. of { 0,60, 0,40, 0,20 } cents.

Tot het ligte geld behooren de stukken van $2\frac{1}{2}$, 2, $1\frac{1}{2}$ en $\frac{1}{4}$ schelling.
De wissel is als in Hamburg; echter wisselt men van hier over Hamburg.
De wissels hebben 10 respijtdagen.

3. Vorst. in het hert. Holstein-Oldenburg, bevat op $9\frac{1}{2}$ V. M. 19,800 inw. De hoofdstad is Eutin. 4. L. of *het Lubeksche Gebied*, of het gebied om de vrije stad Lubek, om de Trave en de hoofdstad, tot aan de Oostzee en de golf van Dassow, gedeeltelijk ook in het Lauenburgsche verspreid, gelegen, terwijl het ambt Bergedorf in Hamburg gelegen, met hetzelve bezeten wordt. Behalve dit dorp, bevat het gebied op $5\frac{1}{2}$ V. M. 16,650 inw. 5. N. Amer. zeestadje, prov. Maine, gr. Washington, aan de Passamaquoddy-baai. 6. Illyr. heerl., kreits Laibach.

LÜBEN, Pruis. kreits, regdst. Liegnitz, groot 10 V. M., met 22,110 inw. De grond is heuvelachtig, zandig, en brengt meestal rogge, vlas en hout voort. De vee- en schapenfokkerij zijn middelmatig, en er zijn bijna geene fabr. 2. Pruis. hoofdstad van voorn. kreits, aan het Oberauer Wasser, met 2065 inw.

LUBENECZ, zie Libenz.

LUBENSKI, zie Lublinitz.

LUBENZI, Rus. dorp, gouv. Moskwa.

LÜBERSDORF, Hong. dorp, kom. Eisenburg, met koper- en ijzerfabr.

LUBESAC of *Lubersac*, Fr. stad, dep. Corrèze, arr. Brive, met 3,100 inw.

LUBETSCH, Rus. stad, gouv. Grodno.

LUBIA, Spaan. distr. en D., prov. Soria.

LUBIEU, Galic. D., kreits Sambor.

LUBIEWO, Pruis. dorp, regdst. Mariënwerder.

LUBIN, Pruis. stadje, regdst. Posen. 2. Galicisch dorp, kreits Lemberg. 3. Pool. dorp, waiw. Masovië.

LÜBITZ, LÜBS of *Lübz*, stadje in Mecklenburg-Schwerin, distr. Parchim, aan de Elde, met 1200 inw.

LUBIZA, Galic. vlek, kreits Zolkiew.

LUBJETOWA, zie Libethen.

LUBLANA, zie Laibach.

LUBLAU, LUBLYO, LUBOWNA, IBLAU, of *Alt-Lublyo*, Hong. stad, kom. Zips, aan de Poprad, met 2085 inw., landbouw, wijnhandel, enz.

LUBLIN, Pool. waiw. of prov., tusschen Podlachië, Rusland, Galicië en Sandomir, of tusschen 39. 25. en 41. 47. L. en 50. 17. en 51. 43. N. B. gelegen, en op $317\frac{1}{4}$ V. M., 490,000 inw. bevattende. Zij wordt door den Weichsel van Sandomir, door de Bog van Rusland, en door de Wieprz, die voor een gedeelte het binnenland bespoelt, van Podlachië gescheiden, heeft veel bosch, hier en daar moerassen, maar ook op sommige plaatsen goeden landbouw en schoone veeteelt, doch geene metalen, behalve een weinig ijzer. Het waiw. wordt in de 4 distr., Lublin, Zamosk, Hrubieszow en Krasnistau verdeeld. 2. Distr. van voorn. waiw., in het N. W. deel dier prov., door den Weichsel ten N. W. begrensd, en door de Wieprz bespoeld. 3. Pool. stad van voorn. prov. en distr., de zetel der regeringscollegiën, van het tweede geregtshof van appel en

van eenen roomschen bisschop, aan de Bystrica, op eene hoogte, met muren, grachten en groote meren omgeven. Zij wordt in de boven- en benedenstad verdeeld, waarvan de laatste bijna alleen door joden bewoond wordt. Zij heeft eene voorstad, eene groote opene plaats met het schoone raadhuis; 18 kerken, waaronder de hoofdkerk van den H. MICHEL; een collegie, eene synagoge, een militair hospitaal en armhuizen, het paleis van SOBIESKI, en 10,300 inw., velerlei fabr. vooral van laken, 3 jaarmarkten en handel. 40. 12. L. 51. 14. N.B.

LUBLINITZ, Pruis. kreits, regdst. Oppeln, een deel van het vorst. Oppeln, grenst ten N. en O. aan Polen, en bevat op 18⅞ V. M. 22,800 inw. Het is eene vlakte, met eene rij van zandheuvels bezet, zonder eenige riv. van belang. De landbouw is hier middelmatig, maar de bijenteelt zeer aanzienlijk, en meer dan de helft is met bosch bedekt. De uitvoer bestaat in kalk en steen; ook zijn er vele ijzersmederijen. 2. L. of *Lubenski*, hoofdstad van voorn. Pruis. kreits, aan de Malz, met 1100 inw.

LUBLITZ, Oostenr. D., vorst. Troppau.

LUBLYO, zie Lublau.

LUBNAIG, Schot. meer, gr. Perth.

LUBNY, Rus. kreits, gouv. Pultawa, tusschen 50. 24. en 51. 18. L. en 48. 53. en 55. 27. N. B., door de Sula en Lokhwiza bespoeld, bijna geheel vlak, met eenige bergen en bosschen, en overvloed van koren, groenten en tabak. 2. Hoofdstad van voorn. Rus. kreits, aan de Sula, met 3 kerken, 1 klooster, plantentuin en 6000 inw., die handwerken, handel, landbouw en jaarmarkten hebben. 50. 43. L. 50. 0. 37. N. B.

LUBOCK, aanzienlijk O. Ind. eil., ten N. W. van Madura, hoog, met hout rijst, gevogelte, veel vee, vooral aan de O. zijde, wel bewoond, alwaar HOUTMAN vele kokosnoten vond. De inw. drijven, met hunne booten of praauwen, eenen aanzienlijken handel tusschen Borneo en Java. Voorheen was het aan de sultans van Java cijnsbaar, doch nu schijnt het eenen eigenen vorst te hebben. Op sommige kaarten vindt men het onder den naam van Baviaans-eil. 130. L. 5. 40. Z. B.

LUBOLO of *Libolo*, prov. van 't W. Afr. rijk Benguela in Neder Guinea, langs de riv. Coanza, met vele palmboomen.

LUBOME, Rus. stadje, gouv. Volhynië.

LUBOSZ, Pruis. D., regdst. Bromberg.

LUBOW, Pool. stadje, waiw. Augustow.

LUBOWNA, zie Lublau.

LUBRANIEC, Pool. stadje, waiw. Plock.

LUBRONS, zie Tishulumbu.

LUBU, zie Loeboe. 2. Afr. dorp in Loango, met de begraafplaats der koningen van Loango.

LÜBSCHITZ, zie Leobschütz.

LUBSEE, dorp in Mecklenb. Schwerin.

LUBSTHEIN, D. in Mecklenb. Schwerin.

LÜBZ, zie Lübitz.

LUC, Fr. stad, dep. Ned. Pyreneën, met 2,570 inw. 2. *Le* L., Fr. vlek, dep. Var, met 3020 inw., zijdemolens en looijerijen. 3. *St.* L., Nog 3 Fr. vlekken, dep. Eure, Drôme en Lozère.

LUCAÏSCHE EIL., zie Bahamas.

LUCALA, Afr. riv. in Angola, met eene stad van dien naam, 10 mijlen van derzelver mond in de Coanza.

LUCAMINA, Spaan. vlek, prov. Granada.

LUCAN, N. Amer. kaap aan de N. W. kust van koning GEORGE III archipel, de Z. W. punt van Port Althorp. 58. 7. N. B. 2. Ier. dorp, gr. Dublin.

LUCANAS, vruchtbare Z. Amer. prov. van Peru, tusschen de prov. Castro Vireina, Parina Cochas, Vilcas Huaman, Andahuailas en Camana; 60 mijlen lang en 12 à 30 breed, met eene koude lucht en veel zilver. De hoofdstad van dien naam ligt op 14. 58. Z. B.

LUCANIA, zie Principato Ulteriore.

LUCAR (ST.), Spaan. dorp, prov. Granada. 2. Spaan. distr., prov. Seville.

LUCAR DE BARRAMEDA (ST.), Spaan. distr. en hoofdpl., aan den mond van den Guadalquivir, met eene haven, welker ingang zeer gevaarlijk is, en door 2 kasteelen verdedigd wordt. Men noemt de plaats den sleutel van Seville, daar zij de vaart op de rivier bestrijkt. Zij heeft 3 kerken, 16 kloosters, een huishoudkundig gezelschap en 15,000 inw., die fabr. van zijden stoffen en hoeden en looijerijen hebben. De handel in zout, vruchten, wijn en brandewijn is zeer levendig. 11. 30. L. 36. 40. N. B.

LUCAR DE GUADIANA (ST.), Spaan. vesting, prov. Seville, op eenen heuvel bij de Guadiana, met 2800 inw. 37½. N.B.

LUCAR DE MAYOR, Spaan. stad in Seville, aan de Guadiamar; 2000 inw.

LUCAS of *Luque*, Z. Amer. dorp in Paraguay, aan de Paraguay; 2 mijlen N. O. van Assumption. 220. 46. L. 25. 15. Z. B. 2. Verscheidene Amer. buurten dragen dezen naam. 3. Groote gemakkelijke N. Amer. haven, aan de golf van Californië. 3. *Kaap* L., de Z. punt van het schiereil. Californië. 265. 12. L. 14. 53. N. B. 4. Austr. eil. bij de Wit'sland, op Nieuw Holland.

LUCASHOF, Han. D., vorst. Grubenhagen.

LUCASWOLDE, Nederl. buurt, prov. Groningen, nabij Sibaldaburen.

LUCAY, Fr. D., dep. Indre; 1000 inw. 2. L. *le Captif*, Fr. vlek, dep. Indre.

LUCAYO, een der W. Ind. Bahama eil. 299. 16. L. 27. 25. N. B.

LUCAYONEQUE, een der W. Ind. Bahama eil. op 300. 16. L. 27. N. B.

LUCCA, hert. in Italië, tusschen Modena, Toskanen, de Middell. zee en Massa, of tusschen 27. 48. en 28. 20. L. en 43. 46. en 44. 14. N. B. gelegen, en op 19 à 20. V. M., 137,520 inw. bevattende. Het wordt ten N. door de Apennynen bezet. De grond is in het N. steenachtig, ten W. zandig en moerassig, doch in het midden vruchtbaar, en heerlijk bebouwd. De voorn. of bijna eenige riv. is de Serchio, die de Lima en eenige bergriv. ontvangt, en in vele kanalen afgeleid is. Men vindt er ook de twee vischrijke meren Brentina en Massauncoli. De voortbr. zijn: allerlei koren, heerlijke groenten, peulvruchten, hennep, vlas, boomvruchten, amandelen, vijgen, kastanjes, china's-appelen, citroenen, olijven, wijn, hout, visch, bijen, zijdewormen, marmer, albaster, leem, enz. Langs de kusten voeden de schoonste weiden voortreffelijk horenvee, en de bergen zijn tot aan de toppen, met wijngaarden, olijf-, kastanje- en moerbeziënboomen beplant. Echter brengt het land niet genoegzaam voor deszelfs bewoners op. Behalve in de hoofdstad, zijn er geene fabr. van belang. De uitvoer bestaat in olie, zijde, wijn, kastanjes, vijgen, en de fabrijkwaren der hoofdstad, terwijl er koren, vee, wol, zout en andere behoeften des lands moeten ingevoerd worden. Het land is door het Weener congres, tot een hert. verheven, hetwelk door de gewezene koningin van Hetrurië, MARIA LOUIZA, zoo lang wordt bezeten, tot haar zoon het hert. Parma kan aanvaarden, wanneer het aan Toskanen vervalt. Bij den hert. is een senaat van 36 leden gekozen, die de wetgevende magt heeft. Aan het hoofd der geestelijkheid staat een bisschop. Het land is in 3 distr. verdeeld: Lucca, Viareggio en Borgo-a-Mozzano, welke elk eene centraalschool hebben. De hoofdstad is Lucca. 2. L. of *Serchio*, distr. in voorn. hert., het Z. O. deel des lands uitmakende. 3. Hoofdstad van voorn. hert., verblijfplaats van den hertog, aartsbisschop en de regeringscollegiën, aan het kanaal Ozzorti, met wallen, tot wandelwegen ingerigt, omringd, heeft 3 poorten, onregelmatige en naauwe straten, ouderwetsche huizen, en is in 3 wijken verdeeld. Er zijn 22 fraaije kerken, een hert. paleis met het voorheen zoo beroemde tuighuis, een kleine schouwburg, een overblijfsel van een romeinsch amphitheater, een weeshuis, 2 hospitalen, eene niet zeer vermaarde hoogeschool met eene goede boekerij, eene akademie der wetenschappen, 2 goede instituten van opvoeding, en 17,600 vlijtige inw., die fabr. van hoeden, laken, wollen, katoenen en zijden stoffen, en aanzienlijken handel hebben in olie en zijde. De omtrek der stad is aangenaam, vol buitenplaatsen. Geboortepl. der schilders COLI en SANCASSIANI. 17. 57. L. 43. 49. N. B. 4. *Lucka* en *Lukau*, stadje in het vorst. Saksen-Gotha, met 1700 inw.

LUCCOS, Afr. riv. in Marocco, die bij Larasche, in de Atl. zee valt.

LUCE, Schot. riv. en baai, gr. Wigton. 2. *Nieuw* L., Schot. kerspel, gr. Wigton, met 450 inw. 3. *Oud* L., Schot. kerspel, gr. Wigton, met 1550 inw. 4. *Grand* L., Fr. dorp, dep. Sarte, met 2000 inw. 5. *Sainte* L., Fr. dorp, dep. Neder Loire. 6. Tosk. vlek, vicariaat Livorno.

LUCEA (O. en W.), 2 riv. op 't eil. Jamaïca. 2. *Haven van* L., baai of haven aan de N. zijde van het eil. Jamaïca. 199. 7. L. 18. 21. N. B.

LUCEAU, Fr. dorp, dep. Sarte.

LUCELLE, Fr. dorp, dep. Boven Rijn.

LUCENA, Spaan. vlek, prov. Cordova, met 6 opene plaatsen, 2 kerken, 9 kloosters, 3 hospitalen, 11 armenhuizen, latijnsche school, 12,000 inw., fabr. en zoutwerken. 2. Twee kleine Spaan. steden, prov. Andaluzië.

LUCENAY-LES-AIX, Fr. vlek, dep. Nièvre. 2. L. *l' Evêque*, Fr. D., dep. Saône en Loire. 3. Fr. D., dep. Rhône. 4. L. *en Vallet*, Fr. D., dep. Allier.

LUCENEK, zie Loschontz.

LUCENS of *Lobstgen*, Zwits. dorp, kanton Waadt, aan de Broye.

LUCERA, Nap. stad, prov. Capitanata, op eenen berg, met 8,300 inw.

LUCERN, Zwits. kant., tusschen de kant. Aargau, Zug, Schwyz, Unterwalden en Bern, of tusschen 25. 21. en 25. 57. L. en 46. 42. en 47. 16. N. B. gelegen, bevat op 36 V. M., 86,700 inw. Slechts in het Z. vindt men hooge bergen; in het overige, schoon hoog gelegen, zijn ook vlakten en dalen. De grond is zeer vruchtbaar. De voorn. bergen zijn: de Alpen, met de Napf, Schrötten, enz. en de Pilatusberg van 7080 voeten. De voorn. riv. is de

Reusz, met de Kriensbach en Emmer. De meren zijn: het Vier Woudsteden-meer, Sur, Mauer, Roth, Baldecker, Reichen en Heidecker-meer. De luchtsgesteldheid is gematigd en gezond. De voortbr. zijn: koren, tuin-, boom- en peulvruchten, zeer veel aardappelen, raapzaad, vlas, hennep, hout, wild, gevogelte, zand- en bouwsteen, en sporen van koper, ijzer en steenkolen. De inw. belijden den roomschen godsdienst. Den landbouw, dien zij ijverig behartigen, brengt meer koren op dan zij behoeven. De visscherij in de meren is vrij aanzienlijk; maar de bosschen zijn er zeer verwaarloosd. De fabr. leveren floret, zijde, katoen, en men voert kaas, vee, koren, floret, zijde, katoen en garen uit, terwijl de transito-handel mede aanzienlijke winsten oplevert. Het kanton heeft eene aristocratische regering; elk burger, die de noodige bekwaamheden heeft, kan alle ambten bekleeden. De hooge magt is in handen van 36 daagsche en 64 groote raden; de regtszaken worden door het geregtshof van appel, uit 12 leden bestaande, beslist. De inkomsten zijn niet aanzienlijk; ⅔ behoort aan de geestelijkheid. Het kanton wordt in de 5 ambten Lucern, Entlibuch, Willisau, Sursee en Hochdorf verdeeld. 2. Zwits. ambt in voorn. kanton, in 4 distr. verdeeld. 3. Zwits. hoofdstad van voorn. kanton, ter plaatse, waar de Reusz, uit het Vier Woudsteden meer, hier meer van Lucern genoemd, te voorschijn komt, en welke de stad in twee ongelijke deelen scheidt. Zij is met muren en torens omringd, heeft vrij breede straten, 2 voorsteden, 10 poorten, 5 kerken, 2 kloosters, 2 hospitalen, schoon raadhuis, tuighuis, lyceüm, gymnasium, teeken-, muzijk-, meisjes- en lagere scholen, openbare bibliotheken, leesmuseüm, een genootschap van kunsten en wetenschappen en 5000 inw., die katoendrukkerijen, fabrijken, levendigen handel, looijerijen, boekdrukkerijen en molens hebben. Voor de stad verheft zich de Pilatusberg. 25. 58. L. 47. 3. N. B. 4. *Meer van* L., zie Vier Woudsteden meer.

Lucerna, Sard. dal en D. in Piëmont.

Lucerne, gr. der N. Amer. Rep., prov. Pennsylvanië, met 18,100 inw., veel hout en vruchtbaren grond.

Lucero (Punta), kaap aan de N. kust van Spanje. 14. 41. L. 43. 22. N. B.

Lucey, Sard. dorp, hert. Savoije.

Luch, zie Havellandsche kreits.

Lucha, Rus. stadje, gouv. Kostroma.

Luchan, een der kleine Philipp. eil.

Luchat, Fr. dorp, dep. Charente.

Luché, Fr. D., dep. Sarte; 2400 inw.

Lucheux, Fr. dorp, dep. Somme.

Lüchow, Han. ambt, vorst. Lüneburg, met 13,700 inw., en de hoofdst. met 1850 inw., fabr. en handel.

Lüchtringen, Pruis. dorp, regdst. Minden, aan den Wezer; 1300 inw.

Luchy, Fr. vlek, dep. Oise; 600 inw.

Lucia (St.) of *St. Alucia*, een der Z. Amer. Caraïbische eil., van oude tijden af, een twistappel tusschen Engelschen en Franschen, ten Z. van Martinique en N. O. van St. Vincent, of tusschen 15. 30. en 16. 30. N. B., en op 9 V. M. 20,000 inw., waarvan ¾ slaven zijn, bevattende. De luchtsgesteldheid is er ongezond. Het eil. levert een schoon gezigt op, heeft heuvels en hooge, met bosschen bezette bergen. De voortbr. zijn: suiker, koffij, katoen, cacao, indigo, goed timmerhout, pik, steen, zwavel, vele vergiftige en kruipende dieren, enz. Het eil. wordt verdeeld in la Basse Terre ten W., en la Cabes Terre ten O. De eenige plaats van aanbelang is Port Castries of Carénage. 2. Z. Amer. volkplanting, prov. Buenos-Ayres, aan den oever der Parana. 318. 48. L. 28. 59. Z. B. 3. Z. Amer. stad, prov. en gouv. Buenos-Ayres, aan de riv. St. Lucia. 321. 26. L. 34. 30. Z. B. 4. Braz. volkplanting, gouv. Goyas, aan de riv. Toccantins. 12. 20. Z. B. 5. De naam van vele Z. Amer. volkplantingen. 6. Riv. der Z. Amer. prov. Buenos-Ayres, die Zuidwaarts stroomt, en met de St. Joseph vereënigd, bij Monte Video in de Plata valt. — Eene andere riv. van dien naam, in dezelfde prov., valt in de Paraguay. 7. Braz. riv., die in de Toccantins valt. 8. Z. Amer. riv., in de prov. Maracaibo, valt in de Apure. 9. N. Amer. riv. van O. Florida. 10. Baai aan de O. kust van 't O. Ind. eil. Borneo. 135. 4. L. 4. 16. N. B. 11. Nap. dorp, prov. Principato Citeriore. 12. D. op Sicilië, aan de Lucia, met 4,500 inw.

Lucie (Forêt), Fr. bosch, dep. Meuse.

Lucienstieg, naauwe Zwits. bergpas, kant. Graauwbunderland, bij Mayenfeld, aan den Rijn.

Lucignano, Tosc. stad, met 1600 inw. 2. Vlek in 't hert. Lucca.

Lucillo, Spaan. vlek, prov. Leon.

Luciner See, meer in Mecklenburg-Schwerin.

Lucinge, Sard. dorp in Savoije.

Lucipara, klein O. Ind. eil., ten Z. van Banca. 124. 4. L. 3. 14. Z. B.

Lucito, Nap. dorp, prov. Molise.

Luck, zie Luzko.

LUCKAU, Pruis. kreits, regdst. Frankfort, heeft op 25½ V. M., 38,800 inw., wordt door de Berste, Bober, Kleine Elster, enz. bespoeld, en brengt koren, tarw, boekweit, hout, tabak, paarden, rundvee en schapen voort. 2. Hoofdstad van voorn. Pruis. kreits, met 3 kerken, 1 lyceüm, 1 weeshuis, hospitaal, 2600 inw. en fabr.

LUCKENWALDE, Pruis. stad, regdst. Potsdam, aan de Nuthe, met 3880 inw.

LUCKHAM, Eng. D., gr. Somerset.

LUCKHORE, O. Ind. stad, prov. Bahar.

LUCKIAH, O. Ind. riv. in Bengalen.

LUCKIDUAR, O. Ind. sterkte, prov. Bootan, aan den O. oever der Toresha, welke den pas van Bengalen in Bootan verdedigt. 107. 6. L. 26. 50. N. B.

LUCKLUM, Brunsw. dorpje, kreits Riddagshausen, met 320 inw.

LUCKNOW, O. Ind. distr., prov. Oude, met eenen zandigen, doch vrij vruchtbaren grond, vooral in katoen en granen, behalve rijst; tusschen 26. en 27. N. B. 2. Hoofdstad der prov. Oude, aan de Goomty, eene der grootste steden van Indië, de zetel van den Eng. resident, met muren en poorten omringd; op de wijze der Hindo's, met kromme, naauwe straten, groote pleinen en bazars, moskeën, pagoden, hospitalen en 300,000 inw., die vele fabr. van katoen, zijde, leder en salpeter hebben, en handel en scheepvaart drijven. Vooral zijn er groote veemarkten. Merkwaardig zijn in deze groote, doch verminderde stad, de paleizen, tuinen, paardenstallen en diergaarde van den nabob; de *Ina Cunah* of gepolijste kamer, en boven al het *Imaum Barry*, met eene moskee, een der schoonste gebouwen van Indië, waar de vorsten begraven worden. 98. 24. L. 26. 51. N. B.

LUCKOWULLY, O. Ind. stad in Mysore.

LUCKPUT BUNDER, O. Ind. stad, prov. Cutch, aan de Lory, met 2000 inw. en handel. 86. 44. L. 23. 47. N. B.

LUCKUMRY, O. Ind. stad, rijk Birma.

LUCKY-BAAI, aan de Z. kust van Nieuw Holland, bij den archipel de la Recherche. 34. o. 20. Z. B.

LUCKYPORE, O. Ind. stad in Bengalen.

LUCMAJER, zie Lucmaner.

LUÇON, Fr. stad, dep. Vendeé, zetel eens bisschops, in een ongezond oord, met 3000 inw. 2. Zie Manilla.

LUCOS, N. Afr. riv. van Marocco, de *Lixus* der ouden, die op den Kleinen Atlas ontspringt, en in de Atl. zee valt.

LUCRINISCH MEER, bij Napels.

LUCSLY, Hong. dorp, kom. Liptau.

LUCY, 3 Fr. dorpen, dep. Meurte, Yonne en Nièvre.

LUCZAY, Rus. vlek, gouv. Wilna.

LUD, Turk. Aziat. dorp, prov. Damaskus, tusschen Kaärta en Bambarra.

LUDAMAR, Afr. negerrijk aan de Sahara, door eenen Moorschen koning geregeerd, met handel in steenzout. De hoofdstad is Jarra.

LUDAYA, lands. op 't O. Ind. eil. Java.

LUDBREGH, Hong. dorp in Croatië, kom. Kreuz, aan de Bednya.

LUDBURG (ST.), Eng. D., gr. Salop.

LUDE, zie Lügde. 2. Fr. stadje, dep. Sarte, aan de Loir, met 3,150 inw.

LUDEHAUNAH, O. Ind. stad, prov. Delhi, aan de grenzen van Lahore. 30. 53. N. B.

LUDENHAUSEN, D. in Lippe-Detmold.

LÜDENSCHEID, Pruis. stadje, regdst. Arensberg, met 2 kerken, een instituut voor den handel en 1530 inw.

LÜDER, zie Groszlüder. 2. Riv. in Keur-Hessen, prov. Fulda.

LUDERBACH, Keur-Hes. D., ambt Sontra.

LÜDERITZ, Pruis. dorpje, regdst. Maagdenburg, met 350 inw.

LÜDERS, zie Lure.

LÜDERSDORF, zie Lödös.

LUDERSHAGEN, dorp in in Mecklenburg-Schwerin, met 1000 inw.

LUDERSHEIM, D. in 't vorst. Waldeck.

LUDGERSHALL, Eng. dorp, gr. Wilt.

LUDGVAN, Eng. dorp in Cornwallis.

LUDHAM, Eng. dorp, gr. Norfolk.

LÜDINGHAUSEN, Pruis. kreits, regdst. Munster, die op 1¾ V. M., 28,900 inw. bevat, door de Lippe, de Stever, de Eems en de Werse bespoeld. 2. Pruis. hoofdstad van voorn. kreits, aan de Stever, met 1330 inw. en linnenweverijen. 25. 5. L. 51. 47. N. B.

LÜDINGSWORTH, Han. vlek, lands. Hadeln, met 1960 inw.

LUDITZ, ZLUTICZE, Boh. stadje, kreits Elnbogen, met 1350 inw. en fabr.

LUDLOW, Eng. vlek, gr. Shrop, aan de Trent, met 4000 inw.

LUDWEIS, Oostenr. dorp, kreits Boven den Mannhartsberg.

LUDWIGSBURG, Wurt. opperambt, Neckarkreits, op 3½ V. M., 25,100 inw. bevattende, door den Neckar, Enz en Glen bespoeld, berg- en boschachtig, met goeden landbouw en schapenfokkerij. 2. Hoofdstad van voorn. Wurt. kreits, aan eene beek, met 1 slot, 1 schouwburg, galerij van schilderijen, opvoedings-gesticht voor militairen, 1 lyceüm en 5,230 inw., die 1 koninklijke lakenfabr., 1 porselein-, 2 aardewerkfabr., als ook fabr. van glimmend leder, bajonetten, tabak, wijn en waskaarsen hebben. Om de stad zijn schoone

wandelwegen en lanen langs het lustslot *Mon Repos*. 48. 53. N. B. 26. 46. L.

LUDWIGSCHORGAST, Beij. vlek, Op. Mainkreits, met 200 inw.

LUDWIGSDORF, Pruis. dorp, regdst. Liegnitz, met 660 inw.

LUDWIGSECK, zie Erseroda.

LUDWIGSLUST, vlek in Mecklenburg-Schwerin, ambt Grabow, het gewone verblijf van den gr. hert., met 1 schoon slot, galerij en tuin, 2 kerken, kweekschool voor onderwijzers en 3160 inw.

LUDWIGSRUHE, residentieslot van den vorst van Hohenlohe-Langenburg, in den Wurt. Jaxtkreits.

LUDWIGSTADT, Beij. vlek, Op. Mainkreits, ger. Lauenstein, met 650 inw.

LUDWIGSTHAL, Oostenr. dorp in den Silez. kreits Troppau. 2. Wurt. ijzerwerk, Zwarte Woud kreits, met 120 inw.

LUDWINAWO, Pool. stadje, waiw. Augustow.

LUDWORTH, Eng. dorp, gr. Derby.

LUEG of *Luhk*, Oostenr. bergpas, kreits Salzburg. 2. Illyr. rotskasteel, kreits Adelsburg. 3. Oostenr. bergvesting in Tirol, kreits Innsprück, tusschen het Brenner en Dornmeer.

LUERNA, Spaan. riv., prov. Leon.

LUESCHAN, Chin. vesting, prov. Tschekiang.

LUESIA, Spaan. vlek, prov. Aragon.

LUFUNA, kleine Afr. riv. in Congo, aan de grenzen van Angola, die op 8. 26. Z. B. in de Atl. zee valt.

LUFFEE, zie Leffy.

LUG, kleine Eng. riv. in Wallis. 2. Kleine Eng. riv., gr. Hereford. 3. Rus. riv., gr. Volhynië.

LUGA, Rus. riv., welke in het gouv. St. Petersburg in de golf van Finland valt. 2. Rus. kreits, gouv. St. Petersburg, aan de riv. Luga, op 196⅞ V.M., 77,000 inw. bevattende, die van den landbouw bestaan. 3. Hoofdplaats van voorn. Rus. kreits, met 800 inw. 4. Zweed. riv. in Kronenburgs-län.

LUGAN, Rus. stad, gouv. Orel, met 700 inw. 2. Rus. riv. in het land der Donsche Kozakken.

LUGANER-MEER, vischrijk Zwits. meer, kanton Tessin, en gedeeltelijk in het Lomb. Ven. rijk, 882 voeten boven de Middell. zee, 8 mijlen lang, en op zijn best een breed, welke slechts kleine riv. en beken ontvangt.

LUGANO of *Louis*, Zwits. distr., kanton Tessin, met 26,680 inw., grootendeels het dal van Lugano bevattende. 2. Zwits. stad, een der voorn. steden van het kanton Tessin, aan het Luganer meer, met 1 kasteel, 16 kerken, 1 abdij, 6 kloosters, 1 geestelijk seminarium, 3450 inw., tabaksfabrijken, papiermolens, looijerijen, enz.

LUGANSKA, Rus. stadje, gouv. Jekaterinoslaw, aan de Luga.

LUGANKAJA, Rus. dorp, land der Donsche Kozakken, aan de Lugan.

LUGAR, Schot. riv., gr. Ayr, valt in de Ayr. 2. Twee Spaan. dorpen in de Cam, prov. Burgos en 2 andere in Valencia.

LUGDE, Pruis. stad, regdst. Minden, met 3 poorten, 2 kerken en 1630 inw., fabr. in garen en kant.

LUGG, Eng. riv., gr. Radnor, valt in de Wye.

LUGGARUS, zie Locarno.

LUGGAU, zie Lukou.

LUGGERSHALL, zie Ludgershall.

LUGGIE, Schot. riv., gr. Dumbarton.

LUGKA, Rus. riv., gouv. Wladimir.

LUGNA, zie Giantsgrone.

LUGNANO, vlek in den Kerk. Staat, legatie Spoleto. 2. Nap. dorp, prov. Abruzzo Ulteriore II, met 680 inw.

LUGNAQUILA, Ier. berg, gr. Wicklow.

LUGNETZERTHAL, Zwits. gerigt, kanton Graauwbunderland, met 4000 inw.

LUGNY, Fr. vlek, dep. Saône en Loire, met 1140 inw. 2. Fr. dorp, dep. Pas-de-Calais.

LUGO, Spaan. stadje, prov. Gallicië. 2. Stad in den Kerk. Staat, legatie Ferrare, met 14,050 inw. 3. Lomb. Ven. D., prov. Vicenza, met 2040 inw.

LUGOGNANO, dorp in het Ital. hert. Parma, op eenen heuvel.

LUGOS, Hong. dorp, kom. Krassowa, met 4600 inw. en wijnbouw.

LUGSBORE, N. Amer. vlek in Op. Canada.

LUGTON, Schot. riv. in het gr. Renfrew.

LUGUEROS, Spaan. distr., prov. Leon.

LUGWARDINE, Eng. D., gr. Hereford.

LUHATSCHOWITZ, Morav. D., kreits Hradisch, met 680 inw.

LUHE, Beij. dorp, Regenkreits; 700 inw. 2. Tak van de Elbe in Hanover.

LUHK, zie Lueg.

LUIBAR, Rus. stad, gouv. Volhynië.

LUIEME, Z. Amer. riv. in Guiana.

LUIGNE, Fr. dorp, dep. Mayenne en Loire, aan de Layon; 1200 inw.

LUIK, Nederl. prov., uit een deel van het bisdom Luik, het hert. Limburg, gr. Dahlen, de abtdij Stablo, het gr. Namen, de hert. Luxemburg, Braband, enz. zamengesteld, en tusschen de prov. Z. Braband, Namen en Limburg, het gr. hert. Luxemburg en de Pruis. prov. van den Ned. Rijn, of tusschen 22. 34. en 23. 42. L. en 49. 40.

en 50. 46. N. B. gelegen, en op 102½ V. M., in 3 arr., 29 kantons en 466 gemeenten, 317,930 inw. bevattende. De grond is in het N. gedeelte heuvelachtig, en in het Z. gedeelte heeft men de Ardennes, die in den omtrek van Marche en Saint Hubert hunne grootste hoogten hebben. Aan de Maas en langs de prov. Limburg, is de grond der vlakten, dalen en kleine heuvels vruchtbaar en goed bebouwd. Ten O. van de Maas, bij den mond der Ourthe, vooral naar den kant van Luxemburg, is dezelve rotsig, steenachtig, en bestaat voornamelijk uit lei, welke in de Ardennes in menigte gevonden wordt. De bosschen Hertogenwald, van Aken en der Trois Leigniers zijn aanzienlijk. De voorn. riv. is de Maas, die hier de Hoyoux, Mehaigne en Ourthe ontvangt. Verder de Homme, Lesse en Jaar, die hier ontspringen. De luchtsgesteldheid is hier, over het algemeen, gezond en zuiver, maar fijn en scherp. Men heeft er vele stortregens. De voortbr. zijn: tarw en rogge in het W.; verder moesgroenten, boomvruchten, vooral noten; hop; een weinig wijn, alleen voor eigen gebruik; spelt, vlas, hennep, cichorei, uitmuntende weiden, gevogelte, wild, ook wilde zwijnen en wolven; visch, bijen, rundvee, paarden, schapen; steenkolen, lood, ijzer, koper, zwavel, marmer, kalk, steen, lei-, slijp-, molen- en vuursteenen De inw. zijn meestal Walen, van den roomschen godsdienst, goede soldaten en van eenen driftigen inborst. Zij spreken, behalve aan de grenzen van Limburg, Waalsch of Fransch. In de Z. gedeelten verpligt de onvruchtbare grond hen in andere prov. hun bestaan te gaan zoeken. De overigen vinden dit in den landbouw en de veeteelt, die onder anderen de bekende Limburger kaas, als mede vette varkens en gezouten vleesch ten uitvoer oplevert. De bosschen zijn een rijkdom des lands. De mijnen, vooral van ijzer, steenkolen, aluin en steenen geven mede aan velen het brood, zoo ook de, vooral in de arr. Luik en Verviers, bloeijende fabr., bijzonder die van geweeren en spijkers, zink, potten, laken, sergie en kasimier. Verder zijn er aluin- en lijmziederijen, zoutkeeten, porselein-, glas-, strooijen hoeden-, behangselpapier- en kantfabr., papiermolens, brouwerijen, branderijen, looijerijen, enz. De uitvoer bestaat, behalve eene menigte fabrijkwaren, in Limburger kaas, hout, steenkolen, aluin, marmer, kalk, bouw-, molen- en wetsteen, minerale wateren van Spa, enz. De prov. is de vijfde in rang, en heeft 63 staatsleden. De arr. zijn Luik, Verviers en Huy. 2. Nederl. arr. in voorn. prov., dat in de 9 kantons Daehlheim, Fléron, Glons, Hervé, Hologne aux Pierres, Louvegné, Luik, Seraing en Waremme 167,710 inw. bevat. 3. Nederl. hoofdstad van voorn. prov. en arr., de zetel van eenen bisschop, een hoog geregtshof en der onderscheidene provinciale collegiën, ter plaatse, waar de Ourthe in de Maas valt, langs de beide oevers dezer riv. en in een aangenaam en vruchtbaar dal, tusschen twee bergen, waarvan de St. Walburgsberg de hoogste ten N., en de andere ten O. ligt. Een deel der stad ligt op een eil. in de Maas, en de verschillende deelen hebben gemeenschap door 17 bruggen, onder welke de *Pont des Arches*, door hare ijzeren leuningen, uitmunt. Hare vestingwerken zijn gedeeltelijk vernietigd, maar het kasteel op den St. Walburgsberg is geheel vernieuwd. Luik is zeer groot en wordt verfraaid, heeft 10 voorsteden, 12 opene plaatsen, waaronder de groote plaats, met de fonteinen uitmunt; naauwe, donkere straten, maar schoone, met boomen beplante grachten, een aantal kerken en hospitalen, waaronder de hoofdkerk en andere uitmunten. Verder een schoon raadhuis met eene bibliotheek, het uitmuntend gebouw der universiteit, de schouwburg, enz. Nog is hier de hoogeschool met eene snijkamer, een koninklijk collegie, een genootschap tot bevordering van kunsten en wetenschappen; eene bijzondere beurs voor verminkte of oude mijnwerkers, onderscheidene commissiën van weldadigheid, werkhuis voor behoeftigen, en 47,000 inw., welke uitgebreide ijzerfabr., vooral eene koninklijke geweer- en pistolenfabr., groote geschutgieterij met eene stoommachine, aanzienlijke papierfabr., glasblazerijen, fabr. van knoopen, militaire kleederen, katoen, wollen en zijden stoffen hebben. De handel is mede vrij aanzienlijk, bijzonder ook in koloniale waren, en door derzelver ligging, eene stapelplaats voor alle Fransche koopwaren, tusschen Holland en Duitschland; 18 uren van Brussel. 23. 10. L. 50. 36. N. B.

Luina (Loch,) Schot. meer, gr. Argyle.

Luines, Roche sur Loire, Fr. stadje, dep. Indre en Loire, bij de Loire; 2150 inw. 18. 13. L. 47. 23. N. B.

Luinjebert, Nederl. gehucht, prov. Vriesland, arr. Heerenveen.

Luino, Lomb. Ven. vlek, gouv. Milaan, legatie Como, aan Lago Maggiore.

Luipaarden Eil., W. Afr. eil. bij den mond der Sierra Leona riv.

Luis (St.), Z. Amer. stad in Buenos-Ayres, prov. Cordova. 310. 34. L. 32. 10. Z. B. Er zijn nog verscheidene onbeduidende volkplantingen van dien naam. 2. Spaan. dorp, eil. Minorka, ten Z. van Port Mahon. 3. N. Amer. riv., die in de London Hight ontspringt, en in het Bovenmeer valt. 4. Dorp op 't Philip. eil. Manille. 5. Zie St. Louis.

Luis (San) de Cura, Z. Amer. stad in Venezuëla, met 4000 inw.

Luis Rey de Francia (San), N. Amer dorp in Nieuw Californië; 600 inw.

Luis de Potosi (San), zie Potosi.

Luisa, Z. Amer. riv. in Nieuw Granada, valt in de Magdalena. 2. Bijna uitgestorvene kolonie in de Spaan. prov. Jaen, op de Sierra Morena. 3. L. of *Luisa Loango*, Afr. kustriv. in Neder Guinea.

Luisenthal, zie Mühlheim.

Luisiana, Spaan. vlek, prov. Jaen.

Luitzhausen, Wurt. D., Donaukreits.

Lujan, Z. Amer. vesting in Buënos-Ayres. 34. 39. Z. B.

Luk, zie Luzko.

Lukajo, zie Abako.

Lukasi, Rus. riv., gouv. Tomsk.

Lukata, Afr. riv. in Neder Guinea.

Lukau of *Luggan*, Morav. dorpje, kreits Znaim, met 400 inw.

Lukawetz, Boh. vlek, kr. Czaslau.

Lukes' Keys, kleine Z. Amer. eil. aan de kust van Honduras. 15. 50. N. B.

Lukh, O. Perzië meer in de prov. Segistan, door de ouden *Aria Lacus* genoemd, veelal nog onbekend, 50 mijlen in den omtrek. Het water is zoet en vischrijk, en rijst en zakt, naar den toevloed der riv. Het eil. in hetzelve is slechts een berg, die *Kopisur* of de berg der sterkte heet. De Hilmend, Kaschnid, en Furrahrud stroomen met hare takken in hetzelve.

Lukha, Beij. dorp, Regenkreits.

Lukhesur, O. Ind. stad, prov. Cutch.

Lukian, zie Ava.

Lukianow, Rus. kreits, gouv. Nishegorod, tusschen 61. 28. en 63. 13. L. en 54. 31. en 55. 14. N. B., met vele bosschen, veeteelt en linnenweverij. 2. L. of *Lukojanow*, hoofdstad van voorn. Rus. kreits, aan de Chochschtschawka; 1200 inw. 62. 5. L. 54. 55. N. B.

Lukka, tak van de O. Ind. riv. Indus.

Lukmaner, Lucmajer, hooge Zwits. berg, kanton Graauwbunderland.

Lukoreen, zie Luxor.

Lukow, Pool. distr., waiw. Masovië, met de hoofdpl. Lukow, waarin 1 gymnasium, 1500 inw., handel en jaarmarkten.

Lukowa, Rus. D., gouv. Litthauwen.

Lula of *Loula*, Nederl. buurt, prov. Groningen, nabij Windeweer.

Luland, Eng. eil. in Cornwallis, aan den mond van Padsto Haven.

Lulea, Zweed. riv., welke uit 3 aanzienlijke stroomen ontstaat, tot op 5 m. van haren mond bevaarbaar is, en in de golf van Finland valt. 2. Zweed. havenstad in Westerbotten, op een schiereil., aan den mond der Lulea, met 950 inw., die met de Laplanders handel drijven, welker markten en ruilplaatsen zij tweemaal 's jaars bezoeken. Op eenigen afstand ligt Gamla-Lulea, of de oude stad.

Lulea Lappmark, een deel der Zweed. prov. Westerbotten, tot N. Lappmarken behoorende, en langs de Lulea gelegen, met 2500 inw.

Lullange, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, arr. Dietkirch.

Lülsdorf, Pruis. D., regdst. Keulen.

Lulworth cove, eene soort van kom in de klippen aan de Z. kust van Engeland, ten O. van Weymouth, eene veilige wijkplaats voor kleine schepen.

Lumay, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Leuven, met 1000 inw.

Lumadschan, riv. op 't O. Ind. eil. Java, rijk Bantam.

Lumauang, D. op 't Philip. eil. Manille.

Lumbde, Keur-Hes. riv., prov. Opper-Hessen.

Lumberland, N. Amer. vlek, prov. Nieuw York, gr. Sullivan, met 520 inw.

Lumberton, N. Amer. stad, prov. N. Carolina. 34. 36. N. B.

Lumbier, Spaan. D., prov. Navarre.

Lumbo, Afr. stad van Benguela; 40 mijlen O. N. O. van Benguela.

Lumbrale, Spaan. vlek, prov. Salamanca.

Lumbres, Fr. D., dep. Pas-de-Calais.

Lumel, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Maastricht.

Lumello Sard. vlek in Piëmont, prov. Lumellino, met 3500 inw.

Lumezzano St. Appolonia, Lomb. Ven. vlek, legatie Brescia, met 1400 inw., fabrijken van geweersloten, bajonetten, sabels, enz.

Lumghan of *Lumghanat*, O. Perz. distr., ten N. van Kabul, aan de oevers der Kabul, hetwelk zich eertijds van den Indus tot de Hindokosch uitstrekte. Het behoort tegenwoordig aan verscheidene Afghaansche stammen.

Lumine (St.), Fr. vlek, dep. Ned. Loire, met 700 inw. 2. L. *De Coutais*, Fr. vlek, dep. Loire; 800 inw.

Lu-

LUMLEY (GROOT EN KLEIN), Eng. vlek en buurt bij dezelve, gr. Durham, te zamen met 950 inw.

LUMMELUND, Zweed. riv. in Gothland-län, die uit 't kleine meer Marteba ontspringt, zich alspoedig onder de aarde verliest, daarna als een prachtige stroom weder te voorschijn komt, en ten W. in zee valt.

LUMMEN, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Hasselt, met 2250 inw.

LUMMITSCH zie Lommatzsch.

LUMPARLAND, Rus. eil. in de Oostzee, bij Aland, tot Finland behoorende.

LUMPHANAN, Schot. dorp, gr. Aberdeen, met 680 inw.

LUMPOKOLSKOE, 2 Rus. dorpen, gouv. Tobolsk.

LUN, tak van de Wezer, in Bremen.

LUNA, Spaan. stadje, prov. Aragon, aan de Arva. 2. Spaan. riv. in Leon, welke in de Ovrigo valt. 3. Sard. vlek, hert. Genua, aan de Magra.

LUNA DE ARRIBA en LUNA DE ABAXO, 2 Spaan. distr., prov. Leon.

LUNAHOLM, een der kleine Schot. Shetland eil. 16. 30. L. 60. 44. N. B.

LUNAIRE (ST.), baai aan de Fr. N. W. kust; 2 m. W. van St. Malo. 2. N. Amer. baai aan de O. kust van Terreneuve.

LUNAN, Schot. kerspel, gr. Forfar, aan de baai Lunan, met 300 inw. 2. Schot. riv., gr. Forfar. 3. Schot. riv., gr. Perth, valt in de Isla.

LUNANESS, kaap aan de O. kust van Hitland. 16. 29. L. 60. 43. N. B.

LUNAS, Fr. stadje, dep. Hérault, met 950 inw., en koper- en zilverachtige loodgroeven.

LUNAWARA, O. Ind. stad, prov. Guzeratte, distr. Chumpanar, aan de Mehye, onder eenen eigen rajah. 2. Sterke hoofdstad van voorn. staat, aan eenen tak van de Mehye, met veel handel. 23. 5. N. B. 91. 25. L.

LUNBYE, Deen. kerspel op Funen, met 2 D. en het eil. Klingeskoi.

LUNCARTY, Schot. D.; 2 m. N. van Perth.

LUND, Zweed. stad, Malmohus-län, niet ver van de Hoje-An, open, onregelmatig, maar zindelijk en luchtig gebouwd, de zetel van eenen bisschop, met eene kweekschool voor predikanten, eene hoogeschool, met eene boekverzameling van 40,000 banden, verzameling van naturaliën en mineralen, een museüm met een muntkabinet en verzameling van oudheden; een natuurkundig kabinet, verzameling van werktuigen, fraaije sterrewacht, scheikundig laboratorium en eenen welvoorzienen kruidtuin; eene veeartsenijschool, lagere school, 2 boekdrukkerijen, een physiographisch gezelschap, merkwaardige domkerk en 3250 inw., die van de handwerken en de hoogeschool bestaan. 30. 52. L. 55. 42. 26. N. B.

LUNDBY, vele kleine dorpen in Zweden.

LUNDARREN, merkwaardige Zweed. bergpas; 2 mijlen lang, tusschen Jämtland en Herjedalen.

LUNDE, Deen. herred op Funen, bevat op 2 V. M. 3950 inw. 2. Noorw. dorp, Christiaansand-län, met 940 inw.

LUNDEN, Deen. vlek, hert. Holstein, met 4000 inw. en 2 jaarmarkten.

LUNDENBURG, BRZEDSLAW, Morav. stadje, kreits Brünn, met 1500 inw.

LUNDIE, Schot. D., gr. Forfar; 800 inw.

LUNDLAND, Noorw. eil., stift Nordland.

LUNDO, Rus. dorp, gouv. Finland.

LUNDSFIORDEN, Zweed. meer in Oerebro-län.

LUNDSJE, W. Perz. vlek, prov. Farsistan.

LUNDY, Eng. eil. in den mond van het kanaal van Bristol, bijna 2 m. lang en 1 breed, en bijna 4 mijlen van de kust van Devonshire verwijderd. Ontoegankelijke rotsen sluiten hetzelve af. Ook heeft het weinig inwoners. 13. 37. L. 51. 20. N. B.

LUNDYE, O. Perz. riv., valt in de Kabul.

LUNE, Eng. riv., gr. Westmoreland en Lancaster, valt in de Ier. zee. 2. Han. D., vorst. Lüneburg, met 150 inw.

LUNEAU, Fr. dorp, dep. Allier.

LUNEBACH, Pruis. dorp, regdst. Trier.

LÜNEBURG, Han. vorst., een oud goed van het huis van Brunswijk, tusschen de Elbe, Mecklenburg-Schwerin, de Pruis. prov. Brandenburg en Saksen, Brunswijk, Hildesheim en Calenberg, of tusschen 26. 56. en 29. 20. L. en 52. 15. en 53. 3. N. B. gelegen, en op 203 1/4 V. M. 252,450 (volgens anderen 237,130) inw. bevattende. Het land bestaat uit eene aanzienlijke zandvlakte, hier en daar door bosschen of veenland afgewisseld. Vruchtbaar geestland vindt men er weinig, doch langs de riv. is er goed broekland. Van de bosschen zijn de Gehrde, de Wietzenbruch en de Raubkammer de grootste. De voorn. riv. is de Elbe, die hier de Ilmenau, met de Wipperau, Luhe, Seve en Netze ontvangt. Verder de Ohre en Este; de Wezer met de Ocker, Fuse, Jetze en Bohine. De Lüneburger heide ligt tusschen de Elbe en Wezer. De luchtsgesteldheid is gematigd en gezond. Des zomers is het op de zandvlakte zeer heet, en des winters nat en koud. De voortbr. zijn: granen, doch naauwelijks voldoende; vlas, moesgroenten, boom-

vruchten, hop, aardappelen, rapen, kapperskool, enz., veeteelt, veel rundvee, schapen, paarden, varkens, gevogelte en bijen. De bosschen leveren timmer- en brandhout, en het delfstoffelijk rijk geeft zout, aardpik, kalk en vooral turf. Garenspinnerijen, verwerijen en kousenfabr., hout- en stroowaren zijn de handwerken. De eigenlijke fabr. zijn te Celle, Haarburg en Lüneburg doch zijn van weinig belang. De uitvoer bestaat in: wol en wollen kousen, paarden, varkens, schapen, katoen, timmer- en brandhout, turf, honig, was, ganzen en gevogelte, jeneverbeziën, boekweit, gerst, linnen, garen, eikenschors, houtwaren, stroomatten, visch, kreeften, negenöogen en wijn. Sommige inw. gaan ook naar ons vaderland. De meesten belijden den lutherschen godsdienst. Het vorst. wordt door een bijzonder landschaps-collegie bestuurd. 2. Hoofdstad van deze prov., aan de bevaarbare Ilmenau, de zetel der onderscheidene regerings-collegiën, ommuurd, met 6 poorten, naauwe straten, 4 kerken, 1 weeshuis, 4 hospitalen, 1 ziekenhuis, 1 merkwaardig oud slot op de markt, de vorstelijke huizen, het raadhuis, koophuis, tuighuis, de kalkberg (eene op zichzelve staande rots, 118 voet hoog), met de overblijfsels van vestingen en aanzienlijke kalkgroeven; 1 ridder-akademie met 3 professoren, 4 andere onderwijzers, 2 gymnasiën, het Johanneüm met 8, en de Michaëlis-school met 6 onderwijzers, alsmede nog verscheidene lagere scholen en 10,000 inw., die fabr. van linnen, vries, bont, floret, speelkaarten, zeepziederijen, benevens brouwerijen, branderijen, kalkövens en visscherij hebben, en tevens eenen aanzienlijken verzendingshandel drijven, terwijl de stad te gelijk eene stapelplaats van Hamburg is. Men rekent dat in den handel dezer stad jaarlijks 30 millioenen guldens worden omgezet. 28. 5. L. 53. 15. 7. N. B. 3. Zie Leuneburg.

Lunel, Fr. dorp, dep. Hérault. 2. Fr. kanaal, dep. Hérault, van voorn. dorp, naar de Etangs van Thau, en van daar in de Middell. zee loopende.

Lunel-la-Ville, Fr. stadje, dep. Hérault, arr. Montpellier, met 4170 inw.

Lunel-le-Vieil, Fr. D., dep. Hérault.

Lunen, Pruis. stadje, regdst. Arnsberg, aan de Seseke en Lippe, met 1250 inw. en fabr.

Lunenburg, gr. van Nieuw Schotland in Eng. N. Amer., grenst ten N. aan Halifax, is vruchtbaar en wel bebouwd, en door Duitschers aangelegd. De kust heeft vele inhammen, waaronder de Kings- of Mahone- baai, met het Duche of Groene eil., en de Mirlegash baai met de kapen Rose en Rage. 2. Stadje en vlek in voorn. gr., aan de Mirlegash baai. 3. N. Amer. dorp, prov. Nieuw York, gr. Albany. 4. N. Amer. vlek, prov. Massachusetts, gr. Worcester, met 700 inw. 5. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Virginië, met 12,260 inw. 6. N. Amer. vlek, prov. Vermont, gr. Essex, met 700 inw. 7. Zie Lüneburg.

Luneville, Fr. arr., dep. Meurte, op 30⅗ V. M., in de 8 kantons, 70,100 inw. bevattende. 2. Fr. hoofdstad van voorn. arr., aan de Meurte, in een vruchtbaar oord, met verscheidene voorsteden, een kasteel, thans tot eene kazern gebruikt, 11,550 inw., die 2 porseleinfabr. en een hospitaal hebben. Vrede van 1801. — 24. 10. 6. L. 48. 35. 33. N. B.

Lunga, een der kleine Schot. Hebriden, bij 't gr. Argyle.

Lunganfoe, Chin. stad, prov. Schansi.

Lungau, gedeelte van den Oostenr. bergachtigen kreits Salzburg, een dal van 15½ V. M., met 13,520 inw.

Lungern, Zwits. meer en dorp, kanton Unterwalden, met 880 inw.

Lunghi, O. Ind. stad in 't rijk Birma, aan de Irawaddy, met katoenteelt. 137. 29. L. 19. 41. N. B.

Lungio, Nap. stad, prov. Calabrië Citra, met 2000 inw.

Lungnez, Zwits. hooggerigt en dal, kanton Graauwbunderland, aan den Glenner, met verscheidene bijdalen.

Lungone, zie Porto Lungone.

Lungro, Nap. vlek, prov. Basilicata, aan de Coscile, met 2710 inw.

Lungur, O. Perz. D., lands. Balkh.

Lungus, Turk. kaap en haven, sandschakat Salonica.

Lungwitz, Saks. D., kreits Ertzgebergte.

Lunhoangschan, een der Japansche eil., N. O. van Likeo.

Luning, Schot. eil., gr. Argyle.

Lunjebird, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Heerenveen.

Lunkra, O. Ind. riv., prov. Delhi.

Lunnesting, Schot. D., eil. Shetland.

Luno, meer in 't Fr. dep. Hérault. 2. Afr. berg in Neder Guinea, rijk van Benguela.

Lunone, riv. van 't eil. Corsica.

Lunscheid, zie Ludenscheid.

Lunsden, Schot. dorp, ten N. van St. Abts Head.

Lunsen, Brunsw. D., Wezerkreits.

Lunteren, Nederl. dorp, prov. Gelder-

derland, kwartier Arnhem; 1330 inw.

LUNZ, Oosteur. dorp, kreits Boven 't Weener Woud, nabij 't meer Lunz.

LUNZENAU, Saks. stadje, kreits Ertzgebergte, met 1150 inw. en paardenteelt.

LUPA, Rus. riv., gouv. Mohilew.

LUPANA, Oostenr. eil. in de Adriatische zee, aan de kust van Dalmatië, niet ver van Ragusa.

LUPAT, LUPADI, LUBAD, Turk. Aziat. stad, prov. Natolië; 2000 huizen.

LUPATA, zie Maangebergte.

LUPBODE, Brunsw. riv., valt in de Bode.

LUPERSAC, Fr. vlek, dep. Creuse.

LUPIA, zie Arcadia.

LUPOLOWA, Rus. D., gouv. Wladimir.

LUPI-Y-RAGAY, klein Philippijnsch eil., op de kust van Manille.

LUPOW, Pruis. dorp, regdst. Cöslin.

LUPPIT, Eng. dorp, gr. Devon.

LUPPURG, Beij. dorp, Regenkreits.

LUPSA, Oostenr. distr. en dorp, in Zevenb., kom. Thorenburg; 1800 inw.

LUQUE, Spaan. vlek, prov. Cordova.

LURABAD, Perz. dorp, prov. Kerman.

LURCY, 2 Fr. dorpen, dep. Ain en Allier. 2. L.-le-Bourg, L. Le-Châtel en L. sur Abron, 3 Fr. dorpen, dep. Nièvre. 3. L. le Sauvage of *Levy*, Fr. dorp, dep. Allier.

LURE, Fr. gebergte, dep. Vaucluse en Neder Alpen, 400 voet hoog. 2. Fr. arr., dep. Op. Saône, dat op ruim 40 V.M. in 10 kant., 115,870 inw. 3. Hoofdpl. van voorn. Fr. arr., niet ver van de Oignon, in een bergachtig en boschrijk oord, met 2400 inw. en steenkolenmijnen.

LURES, Z. Amer. riv. in Nieuw Granada, prov. San Juan de los Llanos, valt in de Meta.

LURGAN, LITTLE ENGELAND, Ier. stad, gr. Armagh, aan de oevers der Devon, met 3500 inw., fabr. van kamerdoek en aanzienlijke linnenmarkten. 2. *Green* L. Ier. dorp, gr. Louth. 3. L. *Bay*, Ier. dorp, gr. Leitrim.

LURGASALL, Eng. dorp, gr. Sussex.

LURGERSHALL, zie Ludgershall.

LURI, Fr. D., dep. Corsica; 1150 inw.

LURIN, Z. Amer. riv. en volkplanting aan dezelve in Peru; 5 m. van Lima.

LURISCHE BERGEN, zie Laristan.

LURISTAN, zie Laristan. 2. W. Perz. distr., prov. Khusistan, een groot vruchtbaar dal, door het Lurische gebergte omringd, heeft vele riv. en beken, en wordt door de Luren, een Nomadisch volk, bewoond.

LUROE, Noorw. eil., stift en ambt Nordland, met landbouw en veeteelt.

LURONDSONG, Chin. stad in 't rijk van den Bogdo Lama.

LURS, Fr. dorp, dep. Neder Alpen.

LURY, Fr. stadje, dep. Cher, aan de Arnon, met 300 inw.

LUS, Fr. vlek, dep. Op. Pyreneën, aan den voet eens hoogen bergs, en aan de riv. Lise, met 2,150 inw. 2. Aziat. prov. in Beludschistan, aan de prov. Sind en den Oceaan grenzende, groot 230 V. M., met ongeveer 25,000 inw. Het is geheel met bergen omringd, en aan de landzijde, slechts door 5 passen, toegankelijk. Het binnenland is geheel vlak, wordt door de Purally, met de Wulta en Sangani en de Hubb bespoeld, en is slechts aan de oevers dezer riv. vruchtbaar. Het overige des lands is alleen door luije en trage Nomaden bedekt, wier voedsel in rijst en peulvruchten bestaat, welke het land in overvloed oplevert. Zij hebben vele schapen en geiten, schoone kameelen en voortreffelijk rundvee, maar weinig paarden. Hun opperhoofd wordt *Jam* genoemd. De hoofdstad is Bela.

LUSA, Rus. riv., gouv. Kaluga.

LUSAN, Z. Amer. stad der prov. Buenos Ayres. 318. 26. L. 34. 36. Z. B.

LUSAS, Spaan. vlek, prov. Aragon.

LUSATIA, zie Lausnitz.

LUSCHA, Rus. riv., gouv. Kaluga.

LUSCHWITZ, Pruis. D., regdst. Posen.

LUSEL, Zwits. riv., aan den voet van den Passawang en Vogelberg, valt bij Zwingen in de Birs.

LUSEN, 4,286 voet hooge Beij. berg, Neder Donaukreits.

LUSHEIM, Bad. dorp, Neckarkreits.

LUSHKA, 2 Rus. D., gouv. Moskou.

LUSIGNAN, Fr. stadje, dep. Vienne, arr. Poitiers, met 2400 meestal protestantsche inw. en fabr. 46. 26. N. B. 17. 42. L.

LUSIGNY, 3 Fr. dorpen, dep. Aube, Côte d'Or en Allier.

LUSK, Ier. dorp, gr. Dublin.

LUSO, kleine riv. in den Kerk. Staat, valt bij Rimini in de Adriatische zee. Men houdt dezelve voor de Rubicon der Romeinen. 2. Spaan. riv., prov. Toledo, valt in de Taag.

LUSONG, dorp op 't O. Ind. eil. Borneo, in het rijk van Banjermassing.

LUSS, Schot. dorp, gr. Dumbarton.

LUSSAC LES CHATEAUX, Fr. stadje, dep. Vienne, met 1350 inw. 2. Fr. vlek, dep. Gironde, met 2030 inw. 3. L. *Les Eglises*, Fr. vlek, dep. Op. Vienne, arr. Limoges, met 1300 inw.

LUSSAN, Fr. D., dep. Gard; 1000 inw.

LUSSHEIM, zie Altlussheim.

LUSSIN, 2 Illyr. vlekken op 't eil. Osero, in de golf van Quarraro, kreits Fiume: het eene, L. *Grande*, met 5,820 inw.,

inw., en het anderen L. *Piccolo*, met 3510 inw.

LUSSON, dorp in Mecklenburg-Schwerin, ambt Güstrow, met 1240 inw.

LUSTADT (OPPER en NEDER), 2 Beij. vlekken in den Rijnkreits, met 1350 inw.

LUSTENAU, Oostenr. dorp in Tirol, kreits Vorarlberg, aan den Rijn, met 2000 inw. 2. Wurt. dorp, Jaxtkreits. 3. Beij. dorp, Op. Donaukreits.

LUSTIN, Nederl. dorp, prov. en arr. Namen, met 620 inw.

LUSTNAU, Wurt. D., kr. Schwarzwald.

LUSTRY, zie Lutry.

LUSTTHAL, Illyr. D., kreits Laibach.

LUTANGER, klein O. Ind. eil., bij de Z. kust van Magindanao. 7. 19. N. B.

LUTASCH, Oostenr. bergpas, kreits Salzburg.

LUTAOS, volk op 't eil. Mindanao.

LUTAU, Deen. D., hert. Lauenburg.

LUTAYA, Philip. eil., bij 't eil. Panay.

LUTERACH, Oostenr. stad in Tirol, kreits Bregenz, met 700 inw.

LUTEEFGHUR of *Luteefpore*, O. Ind. sterkte, prov. Allahabad; 4 mijlen Z. van Chunar.

LÜTGENBURG, Deen. stadje, hert. Holstein, met 870 inw.

LUTHER, N. Amer. D. in Op. Canada.

LUTHERMOOR, Schot. dorpje, gr. Kincardine, met 200 inw.

LUTIRA, Afr. riv. in Neder Guinea.

LUTJEBROEK, Nederl. dorp in N. Holland, kwartier Hoorn.

LUTJEMIRSK of *Lutomirz*, Pool. stadje, waiw. Kalisch, aan de Ner, met 800 inw., laken- en andere fabr.

LUTJENBURG, Deen. stadje, hert. Holstein, ambt Segeberg, met 1100 inw.

LUTJEWIERUM, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Sneek.

LUTKEGAST, Nederl. dorp, prov. en arr. Groningen, bij Grootegast.

LUTKEPOST, Nederl. D., prov. Vriesland, arr. Leeuwarden, nabij Buitenpost.

LUTNI of *Dievendorp*, O. Ind. dorp, prov. Oude, niet ver van Lucknow.

LUTON, Eng. dorp, gr. Bedford.

LUTOWISKO, Galicisch stadje, kreits Sanok, aan de Strodnianka.

LUTRALA, Spaan. vlek, prov. Zamora.

LUTRI, Zwits. stadje, kanton Waadt, aan 't meer van Geneve; 2600 inw.

LUTRINGHAUSEN, Pruis. dorp, regdst. Dusseldorp, met 850 inw.

LUTSCHEU, Chin. D., prov. Shantong.

LUTSCHINIEC, Rus. D., gouv. Podolië.

LUTSCHKA, Hong. D., kom. Liptau.

LUTSCHU, zie Likeo.

LUTTE, dorp in Lippe-Detmold, ambt Brake. 2. Riv. in 't Fr. dep. Tarn en Garonne, valt in de Lembaale. 3. Nederl. buurt, prov. Overijssel.

LUTTEN, dorp in Holstein-Oldenburg, kreits Vichta, met 710 inw.

LUTTENBERG, Oostenr. dorp in Stiermarken, kreits Marburg, met 550 inw. 2. Nederl. dorp, prov. Overijssel, arr. Deventer.

LUTTER, Pruis. riv., regdst. Erfurt, valt in de Werra. 2. Pruis. riv., regdst. Arnsberg. 3. Tak van den Rijn, in 't Fr. dep. Neder Rijn. 4. L. of *am Barenberg*, Brunsw. stadje, kreits Seesen.

LÜTTERBERG, zie Lauterberg.

LUTTERINGHAUSEM, Pruis. D., regdst. Dusseldorp, met 1200 inw.

LUTTERLOCK, N. Amer. dorp, prov. Vermont, gr. Orleans.

LUTTERWORTH, Eng. vlek, gr. Leicester, met 1850 inw.

LUTTINGEN, Bad. D., Treisamkreits.

LUTTON, Eng. dorp, gr. Bedford.

LUTTONBOURNE, Eng. D., gr. Lincoln.

LUTZEBERG, Zwits. D., kant. Appenzell.

LÜTZEBURG, Han. heerl. in Oost Vriesland.

LÜTZELHAUSEN, Fr. dorp, dep. Neder Rijn, arr. Straatsburg; 1040 inw.

LÜTZELSTEIN, Fr. stadje, dep. Neder Rijn, arr. Saverne, met 1020 inw.

LÜTZEN, Pruis. stadje, regdst. Merseburg, met 1100 inw.

LUTZERATH, Pruis. D., regdst. Coblenz.

LUTZMANNSBURG, zie Locsmond.

LUVINO, Lomb. Ven. vlek in Milaan, prov. Como, O. van het Lago Maggiore.

LUVO, O. Ind. stad, kon. Siam.

LUVONNE, Fr. riv., dep. Monden der Rhône.

LUWIK, zie Lowaik.

LUX, Fr. dorp, dep. Seine en Loire.

LUXAN, Z. Amer. stadje in Peru. 2. Z. Amer. riv., valt in de la Plata.

LUXBURG, zie Luisenburg.

LUXEMBURG, Nederl. gr. hert. of prov., het grootste deel van het voormalig gr. hert. Luxemburg en het hert. Bouillon uitmakende, en tusschen de prov. Luik, de Pruis. prov. Neder Rijn, Frankrijk en de prov. Namen, of tusschen 22. 45. en 24. 18. L. en 49. 26. en 50. 16. N. B. gelegen, en op ruim 108 V. M., in 4 arr., 30 kantons en 424 gemeenten (of volgens den Staats almanak van 1823, die het arr. Marche nog bij Luik voegt, in 3 arr., 23 kantons en 312 gemeenten) 274,740 inw. bevattende. Het is een land vol bergen en bosschen, met vele eenzame heiden, doch ook met aangename dalen, vele vruchtbare heuvels en kleine vlakten. Onder de dalen munten vooral het Moezel,-

zel-, Alzette- en Sure- dal uit. Het arr. Luxemburg bevat het schoonste en vruchtbaarste gedeelte der prov., en dat van Neufchâteau het onvruchtbaarste. De voorn. bergen zijn de Ardennes, die het grootste gedeelte der prov., met hare groote bosschen, kale bergen en diepe dalen bedekken, echter hier geene bijzonder hooge kruinen hebben. Tusschen Bastogne en Neufchâteau is de grootste hoogte. De grond is steenachtig, en er zijn onderscheidene woeste streken, vooral de leibergen tusschen Neufchâteau en Bastogne, alwaar mijlen ver geen boom of struik te vinden is, en niets dan mos en zelden heide kruiden voortkomen. De voorn. riv. is de Moezel, die hier de Sure met de Wiltz, Else of Alzette en Our ontvangt; verder de Ourthe, de Semoy, Chiers, Lesse, l'Homene, enz. De luchtsgesteldheid is er zuiver en gezond, en ondanks de hooge ligging des lands, vrij gematigd. De voortbr. zijn: een bijzonder ras van paarden, gevogelte, wild, ook wilde varkens en wolven; veel veeteelt, vooral schapenfokkerij; veel varkens langs de Moezel en Sure; visch, vooral de Ardenner snoek en forellen; ook bijen. Vervolgens spelt, rogge, haver, boekweit, veel aardappelen, die het gebrek aan granen dikwerf vergoeden; boomvruchten, vooral veel appelen, waarvan men cider maakt; veel kersen en noten. De bosschen leveren goed hout op, en geven veler handen werk. Verder hennep, vlas, weinig slechte wijn, koper, ijzer, steenkolen, marmer, bouw- en kalksteen, leijen, pot- en porseleinaarde, turf, enz. De inw. spreken Waalsch of Hoogduitsch, zijn bijna allen roomsch, en in alle opzigten, vooral de Duitschers, in beschaving bij de andere prov., verre ten achteren. Echter werkt ook hier de goede geest van het volksonderwijs reeds voordeelig. De Walen, die hier wonen, zijn levendig, ondernemend, vol moed en als tot soldaten geboren. Zij schijnen eenen onverzoenlijken haat tegen de Duitschers te hebben, bewonen het woeste gedeelte der Ardennes, en zijn arm en behoeftig. De fabr. zijn niet beter dan in de overige prov., en bestaan, behalve de smederijen, in papiermolens, looijerijen, fabr. van gemeen laken en wollen stoffen, eenige kousen-, tabak- en aardewerkfabr., potaschziederijen, oliemolens, brouwerijen, branderijen, gipsmolens en tigchelövens. De linnenweverij is algemeen. De handel is aan gebrek van goede wegen en vaarten, weinig belangrijk. De uitvoer bestaat voornamelijk in vette beesten, vooral schapen en paarden; gezouten vleesch, wol, leder, ijzer, lijen, gips, hout, potasch, papier en aardewerk. Deze prov. behoort, als gr. hert., tot het Duitsche verbond, en Z. M. de Koning der Nederlanden levert hierom, als lid van dat verbond, aan het 8 legercorps 2556 man. De stad Luxemburg is eene vesting van het Duitsche verbond, waarvan zij ook garnizoen heeft; doch de koning heeft echter het opperbevel, en het regt om den gouverneur en commandant te benoemen. Verder is de inrigting van het bestuur gelijk in de overige prov. Het gr. hert. zendt 4 afgevaardigden naar de tweede kamer, en heeft 6 provinciale staten. De arr. zijn Luxemburg, Dietkirch, Neufchâteau en Marche. 2. Nederl. arr. van voorn. prov., hetwelk in de 9 kantons Luxemburg (2) Arlon, Grevenmachern, Mersch, Bettemburg, Betzdorf, Messancy en Remich, 94 gemeenten en 87,180 inw. bevat. 3. Hoofdstad van voorn. Nederl. gr. hert. en arr., eene der sterkste vestingen van Europa, aan het Duitsche verbond behoorende, aan de Elze of Alzette. Zij bestaat uit de oude, boven- of eigenlijke stad, welke op eene door rotsen omringde hoogte gebouwd is, die loodregt aan het dal der Elze oprijst, terwijl dat gedeelte der stad met wallen, grachten en andere vestingwerken rijkelijk voorzien is. De andere deelen worden Grund of benedenstad, het Clausen- en Pfaffenthal genoemd, liggen in het dal, dat de Elze bespoelt, en kunnen als de voorsteden van Luxemburg worden aangemerkt, ofschoon zij mede in de vestingwerken besloten zijn. Door de rots, waarop de bovenstad ligt, zijn 3 onderaardsche gangen boven elkander gebouwd, en eene menigte uitgestrekte mijnen aangelegd. De stad heeft 8 poorten, 1 militair hospitaal, 4 kerken, 1 atheneüm en 9,500 inw., die vooral van het talrijk garnizoen, de laken-, aardewerk-, tabak-, linnen- en tafelgoedfabr., looijerijen, lijmziederijen en mijnwerken om de stad bestaan, en met deze voortbr. en gezouten vleesch en ham handel drijven. 23.49.26.L. 49.7.38. N. B.

LUXEUIL, Fr. stadje, dep. Opper Saône, arr. Lure, aan den voet van het Vogesisch gebergte, met 3 voorsteden, 1 hospitaal, 3080 inw. en fabr.

LUXOR, dorp in Saïd of Op. Egypte, met 3000 inw. en prachtige tomben van het oude Thebe. 25. 43. N. B.

LUXULIAN, Eng. dorp in Cornwallis.

LUXWOLD, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Heerenveen.

LUY, riv. in 't Fr. dep. Landes, valt in de Adour.

LUYA en CHILLAOS, Z. Amer. prov. van Peru, met veel rundvee, muildieren, katoen- en Braziliën hout.

LUYCKE, het eerste der 5 eil., aan de Noorw. kust, ten N. van Broad sound.

LUYNES, Fr. stadje, dep. Indre en Loire, met 2150 inw.

LUZ (DE LA), haven der stad Palma, op 't eil. Kanaria. 2. Dal in 't Fr. dep. Op. Pyreneën. 3. Zie Lus.

LUZA, Rus. riv., gouv. Wologda.

LUZANGER, Fr. D., dep. Neder Loire.

LUZARA, LUZZARA, Lomb. Ven. vlek in Milaan, legatie Mantua.

LUZARCHES, Fr. stadje, dep. Seine en Oise, met 1370 inw. en fabr.

LUZE, Boh. vlek, kreits Chrudim.

LUZECH, Fr. stadje, dep. Lot, arr. Cahors, met 2100 inw.

LUZECHE, riv. in 't Fr. dep. Corrèze, valt in de Dordogne.

LUZENDRO, Zwits. meer, kanton Uri, aan den St. Gothard's berg.

LUZILLE, Fr. D., dep. Indre en Loire.

LUZISE, Lomb. Ven. vlek in Milaan.

LUZK, LUCK of *Luzko*, Rus. kreits, gouv. Volhynië, tusschen 42. 49. en 43. 22. L. en 50. 33. en 51. 34. N. B., ten N. vol moerassen, ten Z. zeer vruchtbaar, met bosschen en door de Styr bespoeld. De hoofdplaats Luzk ligt aan de Styr, heeft 9 kerken, 3600 inw. en eenige fabr. 42. 50. L. 57. 44. N. B.

LUZON, zie Luçon.

LUZOW, zie Lemberg.

LUZY, Fr. stadje, dep. Nièvre, arr. Château Chinone, met 1870 inw.

LYCHEN, Pruis. stadje, regdst. Potsdam, aan eenige kleine meren, met fabr. van linnen, wollen stoffen, houthandel en 1086 inw.

LYCHNIDUS, zie Ochrida.

LYCK, Pruis. stadje, regdst. Gumbinnen, met 2700 inw.

LYCKATIG, Zweed. riv. in Jonköpings-län.

LYCOMING, N. Amer. dorp en riv., prov. Pennsylvanië.

LYD, Eng. riv., gr. Devon.

LYDAOS, zie Ludd.

LYDDON, Eng. riv., gr. Dorset, valt in de Stour.

LYDIARD, ST. LAWRENCE en BISHOPS, 2. Eng. dorpen, gr. Somerset.

LYDIAT, Eng. dorp, gr. Lancaster.

LYDNEY, Eng. dorp, gr. Glocester.

LYDZAAMHEID, Nederl. fort in W. Afrika, aan de kust van Guinea.

LYÉ, Fr. dorp, dep. Indre, aan de Madon, met 1050 inw. en vuursteengroeven. 2. Noorw. kerspel, stift Christiaansand, met 1800 inw.

LYFLAND, Rus. gouv., naar deszelfs bewoners dus genoemd, tusschen Esthland, Peipus, Pskow, Witebsk, Koerland en de Oostzee, of tusschen 41. en 45. 18. L. en 56. 34. en 59. 3½ N. B. gelegen, bevat 938⅞ V. M. en 737,800 inw. Het land heeft weinige hoogten, en is met groote bosschen, meren, riv., moerassen en heiden, doch ook met vruchtbare akkers bedekt. De kust is hoog; de grond aldaar zandig, doch in het binnenland wisselen zand, leem, klei, enz. af. Het schoonste en beste des lands is ten Z., vooral aan de Duna. De Oostzee maakt hier de groote golf van Riga, terwijl men hier de meren Peipus, Pskow, Wirzjerw, en de kleinere Burtek, Fellin, Mariënburg, Luban, Stint, enz. vindt. De voorn. riv. is de Duna, die de Ewest, Oger, en Billeran ontvangt; verder de Aa, Salis, Pernau, Cleine, Embach, enz. De luchtsgesteldheid is niet aangenaam, daar de koude tot het einde van Mei duurt, en de 3 zomermaanden buitengemeen heet, en van vele onweders verzeld zijn. Over het algemeen is het weder zeer veranderlijk. De voorn. tak van bestaan der inw. is de landbouw, welke ruimen voorraad geeft van winter- en zomertarw, winterrogge, haver, boekweit, peul- en tuinvruchten, vooral aardappelen, kool, wortels, knollen, vlas, en het lijnzaad, dat door half Europa verzonden wordt, maar er is weinig hout, slecht ooft, enz. De veeteelt is minder, de paarden zijn klein en slecht, en de varkens weinig; doch men mest vele ossen. Er is weinig bijenteelt, veel wild en gevogelte, ook beeren, wolven, lijnxen, vossen, bevers, otters, dassen, eekhorens, enz.; ook kalk, turf, graniet, enz. Er zijn wolspinnerijen, linnenweverijen, fabr. van laken, aardewerk, houtwaren, branderijen, glasblazerijen, potaschziederijen, vele zaagmolens, volmolens, enz. De uitvoer bestaat in koren, vee, boter, veel lijnzaad, glas, hout, linnen, enz. De voorn. koopstad is Riga; mindere zijn Pernau en Arensburg. De wegen zijn goed, en de binnenlandsche handel is vrij levendig. De inw. zijn Letten, weinige Liven, Esthen, Duitschers, Zweden en Joden. De luthersche godsdienst is de heerschende. In 1818 is de lijfeigenschap geheel afgeschaft. De prov. heeft met Esthland, eenen gemeenschappe-

pelijken gouverneur, en is in de 5 kreitsen Riga, Wenden, Dorpat, Pernau en Arensburg verdeeld. De hoofdst. is Riga.

LYGUM-KLOSTER of *Löhmkloster*, Deen. ambt, hert. Sleeswijk, bevat op 3 V. M. 3,850 inw. en een vlek van dien naam, met 600 inw., kantfabrijken, handel en veemarkten.

LYINGEN, Noorw. D., stift Nordland.

LYJAR, Spaan. vlek, prov. Granada.

LYKA, zie Licca, No. 2.

LYKOPOLIS, zie Suit.

LYMAN, N. Amer. vlek, prov. Maine, gr. York, met 1250 inw. 2. N. Amer. vlek, prov. Connecticut, gr. Londen, met 4,320 inw.

LYME, N. Amer. gebergte, prov. Connecticut. 2. Eng. riv., gr. Dorset.

LYME REGIS, Eng. zeevlek, gr. Dorset, tusschen twee rotsige bergen, door de Lyme doorsneden, met eene veilige haven, visscherij en 1950 inw.

LYMFIORD, zie Lijmfiord.

LYMINGO, Eng. D., gr. Kent; 550 inw.

LYMINGTON, Eng. riv. marktvlek en zeehaven in Hampshire, tegenöver 't eil. Wight, met zeebaden en 2,640 inw.

LYMME, Eng. D., gr. Chester; 1900 inw.

LYNCHBURG, stad der N. Amer. Rep., prov. Virginië, gr. Campbell, aan de James-riv., met handel, fabr. en 5,500 inw.

LYNCHES CREEK, N. Amer. riv. van Z. Carolina, valt in de groote Pedee.

LYNCHES RIVER, N. Amer. riv., prov. Virginië, valt in de James-riv.

LYNDEN, Nederl. heerl. in Gelderland, kwartier Tiel.

LYNDHURST, Eng. dorp, gr. Southampton, met 1020 inw.

LYNE, Schot. riv., gr. Peebles, valt in de Tweed. 2. Eng. riv., gr. Stafford, valt in de Trent. 3. Eng. riv. in Northumberland, valt bij Carswell in de zee.

LYNEHAM, Eng. D., gr. Wilt; 820 inw.

LYNESACH, Eng. dorp, gr. Durham.

LYNG, Eng. D., gr. Norfolk; 510 inw.

LYNGBYE, Deen. D., stift Aggerhuus.

LYNGENSFIORDEN, Noorw. golf, stift Drontheim.

LYNG-NERN, Zweed. meer in Holmstad-län.

LYNHAVEN, N. Amer. baai van Virginië, tusschen kaap Henry en James-riv., in dewelke Lynhaven-riv. uitloopt. 301. 39. L. 30. 58. N. B.

LYNHER, Eng. riv. in Cornwallis.

LYNN, vlek der N. Amer. Rep., prov. Massachusetts, gr. Essex, met 4100 inw. 2. N. Amer. vlek, prov. Pennsylvanië, gr. Northampton.

LYNN KANAAL, invaart aan de N. W. kust van N. Amer. 242. 58. L. 58. 12. N. B.

LYNNFIELD, N. Amer. vlek, prov. Massachusetts, gr. Essex, met 520 inw.

LYOË, Deen. eil., nabij Funen.

LYŒNE, Afr. dorp in 't Z. van Algiers.

LYON (LOCH), Schot. meer, gr. Perth, valt door de Lyon in de Tay.

LYONG, klein O. Ind. eil. bij de O. kust van Oby. 146. L. 139. N. B.

LYONNAIS, zie Lionnais.

LYON, Fr. arr., dep. Rhône, datop 24 V. M. in 16 kant., 225,700 inw. bevat. 2. L of *Lyon*, de hoofdstad van gen. arr. en van het dep. der Rhône, naast Parijs, de voornaamste stad des rijks, de zetel van den prefect en onderscheidene regerings-collegiën, van het koninklijk geregtshof, kamer van koophandel, eenen aartsbisschop, enz., op een schiereil., dat door de Rhône en Saône, die hier in elkander stroomen, gevormd wordt, en in een bekoorlijk oord, door de heuvels St. Sebastien, Fourvière en St. Just, met derzelver buitengoederen en beplantingen omringd. De stad strekt zich tot over de Saône uit, en ten O. der Rhône is nog de voorstad La Guillotière. De stad is met muren omringd, niet schoon, vooral door de hooge van graauwen steen gebouwde huizen, en de meestal uaauwe, donkere en deels hellende straten. Aan de rivieren, vooral aan de Rhône, zijn de schoonste deelen der stad; de baai of gracht St. Claire, heeft zelfs vorstelijke paleizen. De onderscheidene gedeelten der stad hebben door 8 bruggen, waarvan de Moraud, Pont de la Guillotière, au Change en ook de nieuwe Tilsitbrug zeer merkwaardig zijn. De voorsteden zijn: Serin, Vaise, Lacroix, Rousse, La Quarantaine, St. Claire en La Guillotière, de laatste met 8000 inw. De stad heeft 10 poorten, 10 opene plaatsen, waaronder *La Place Terreaux* met het stadhuis, thans hôtel de la préfecture, een zeer prachtig gebouw; de abdij St. Pierre, zeer schoon gebouwd, met een museüm en vele merkwaardige oudheden, en *La Place Bèllecour*, met schoone gebouwen. Onder de 47 kerken is de hoofdkerk St. Jean, met vier torens, een prachtig portaal, een beroemd sterrekundig en spelend uurwerk en uitmuntende schilderstukken; verder die van Notre Dame op den hoogsten top van den heuvel Fourvière, met een wonderdoend Mariabeeld. Ook is er eene herv. kerk, 3 hospitalen, waaronder *La Charité*, waarin 9,000, zoo wel oude, jonge, als zwangere personen worden opgenomen; het *Hôtel de Dieu*, voor zieke en zwangere vrouwen

en krankzinnigen bestemd, heeft 1800 ijzeren bedsteden; een prachtig bisschoppelijk paleis, de *Manecanterie* of woonhuis der geestelijken van de hoofdkerk; 1 beurs, 1 munt, 1 loterij, 1 wisselkantoor, 1 schoone en groote schouwburg, het gebouw der Jesuïten, thans gedeeltelijk een lyceüm, en het andere tot eene stads-bibliotheek voor 120,000 boekdeelen, en 1020 handschriften geschikt; 4 groote vleeschhallen, eene akademie en vele nuttige genootschappen; eene school voor de veeartsenijkunde, de oudste in Frankrijk; een atheneüm, een genootschap voor den landbouw, 129,130 inw., die aanzienlijke fabr., vooral in zijde hebben, en alle soorten van zijden stoffen maken. Verder hebben zij fabr. van bajonetten, bloemen, gallons, goud- en zilverpassementen, hoeden, katoen, dekens, watten, papieren behangsels, galanteriewaren, olie, enz., maar de voorheen zoo beroemde borduurderij is bijna te niet. De handel op de stad is door hare ligging, in het middelpunt der wegen, tusschen Italië, Spanje en Duitschland, en aan twee bevaarbare riv., tot eene groote hoogte geklommen, en bepaalt zich niet alleen tot de menigvuldige fabrijkwaren, maar ook tot de voortbr. van den omtrek, als: koren, wijn, ijzer, kaas, enz., hetwelk zij bijzonder naar Italië, Zwitserland en Duitschland verzendt, terwijl de verzendings- en wisselhandel mede van belang is. In den omtrek vindt men vele heerlijke landgoederen en merkwaardige Romeinsche oudheden. 22. 29. L. 43. 46. N. B. 2. N. Amer. vlek, prov. Nieuw York, gr. Ontario. 3. Golf van Lyon, zie Lions.

Lyons, Nederl. buurt, prov. Vriesland, arr. Leeuwarden, nabij Wiusum.

Lyonshall, Eng. dorp, gr. Hereford.

Lyra, Chin. eil. bij Korea.

Lyre, Fr. dorp, dep. Eure.

Lys, riv., welke in het Fr. dep. Pas-de-Calais, bij Lysburg ontspringt, vervolgens door het dep. van 't Noorden, in de Nederl. prov. W. Vlaanderen komt, waar zij de Neder Beke, Hule-Beke en Groote Beke ontvangt, en in de prov. O. Vlaanderen in de Schelde valt. 2. St. L., Fr. vlek, dep. Op. Garonne, met 1200 inw. en linnenweverij. 3. *Basse du* L., rif aan het inkomen van de Fr. haven Brest. 4. Klippenrei, bij den O. Ind. archipel Mergui.

Lysander, N. Amer. vlek, prov. Nieuw York, gr. Onondaga.

Lysburg, Fr. stadje, dep. Pas-de-Calais, aan den oorsprong der Lys.

Lysdonc, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, met 3200 inw.

Lysgaard, Deen. herred, stift Wiborg, bevat op 6¾ V. M. 4400 inw.

Lysiec, Galicisch stadje, kreits Stanislawow, met 1800 inw.

Lyske Meer, Nederl. meer, prov. en arr. Groningen.

Lysobyki, Pool. dorp, waiw. Lublin.

Lysoë, Noorw. eil. der Loffoden.

Lyspitz, Morav. dorp, kreits Znaim.

Lyster, Noorw. dorp, stift Bergen.

Lysthal, dal in 't Fr. dep. Gironde.

Lyston, Eng. dorp, gr. Devon.

Lystra, stad der N. Amer. Rep., prov. Kentucky, gr. Nelson. 37. 25. N. B.

Lyszkowo, Pool. vlek, waiw. Augustow. 41. 42. L. 54. 1. N. B.

Lytham, Eng. dorp, gr. Lancaster.

Lythe, Eng. D., gr. York; 930 inw.

Lyurgo, Zweed. riv. in Jämtlands-län.

Lyveren, Nederl. buurt, prov. Groningen.

M A A G.

Maab of *El Raba* (*Morat*), oude Turk. stad in Palestina; 7 mijlen O. van de Doode zee.

Maadeh la Nokra, Arab. stad in het land der Wachabiten.

Maadern, Turk. Aziat. stad; 7 mijlen N. W. van Bagdad.

Maadie, meer in Neder Egypte, tusschen Abukir en Alexandrië; 7 mijlen in den omtrek, heeft door kanalen gemeenschap met de Middell. zee en het meer Mareot. Bij Abukir een dorp van dien naam.

Maagden (eil. der Heilige) of *Virginische eil.*, groep van ongeveer 60 kleine en groote W. Ind. eil., ten O. van Porto Rico, naar de legende der 11,000 maagden genoemd, en den Engelschen, Spanjaarden en Deenen toebehoorende. Deze laatsten hebben de vruchtbaarste. Men rekent er 50,000 inw., waarvan 35,000 negers zijn. De uitvoer wordt op 35 à 40 millioenen geschat. Men zie verder St. Thomas, St. Croix, St. Jean, enz.

Maagdenberg, zie Blokulla.

Maagdenburg, Pruis. regdst., prov. Saksen, uit het voorm. hert. Maagdenburg, met het gr. Barby, een groot

deel van 't ambt Gommern, de Altmark, het vorst. Halberstadt, enz. bestaande, en tusschen het regdst. Potsdam, Merseburg, Anhalt, Hanover en Brunswijk gelegen. Het bevat op $204\frac{3}{14}$ V. M., 472,000 inw., die branderijen, suikerraffinaderijen, steenkolenmijnen, veenderijen, kalk- en tigchelövens, fabr. voor tabak, aardewerk, zijde, wollen en katoenen stoffen, linnen, kousen en scheepvaart hebben. Het regdst. is in 15 kreitsen verdeeld. Men zie verder Saksen (prov. en kreits). 2. M. *Stadkreits*, Pruis. kreits in voorn. distr., bestaat alleen uit de stad, 3 dorpen en 2 buurten, en bevat op $48\frac{1}{16}$ V. M. 35,850 inw. 3. Pruis. stad, hoofdpl. van voorn. regdst. en kreits, en der geheele prov. Saksen, aan de Elbe, eene der sterkste vestingen van Pruissen, met eene citadel, en uitgebreide vestingwerken, buiten welke ten N. de Neustadt, voorheen eene bijzondere stad, maar nu eene voorstad, ligt, terwijl Sudenburg geheel afgebroken is. Zij wordt thans in de Altstadt, Neumarkt en Friedrichstadt of Thurmschanze en de Neustadt verdeeld, heeft 15 kerken en kapellen, waaronder de prachtige Gothische domkerk, met twee torens en verscheidene merkwaardigheden; 9 groote en 7 kleine hospitalen, 2 weeshuizen, 1 groot armhuis en verscheidene mindere; 1 ziekenhuis, 1 tucht- en werkhuis eene armen-inrigting, een vorstelijk- en 1 gouvernementshuis, een regerings- en 3 raadhuizen, en 1 tuighuis. Verder 2 gymnasiën, de kloosterschool, met de domschool, met 9 onderwijzers, verscheidene burgerscholen, schouwburg en 33,000 inw., die deels bankiers, commissionarissen, wisselaars, makelaars en kooplieden van allerlei soort zijn; deels beroemde brouwerijen, branderijen, weverijen van wollen stoffen, looijerijen, tabakspinnerijen, zeepziederijen, suikerraffinaderijen, fabr. van linnen, katoenen en wollen stoffen, hoeden, handschoenen, gewast linnen, lint, fluweel, aardewerk, kagchels, lak, goud, zilver en cichorei hebben, daar de stad de vaart op de Elbe tot aan Hamburg, gelijk ook het stapelregt heeft. Er is een kantoor van de Berlijner bank. Geboorteplaats van den natuurkundigen OTTO VAN GUERIKE, van den dichter SCHULZ, en den redenaar SACK. 29.19. L. 52.8. N. B.

MAAGDEN KAAP, Z. Amer. kaap aan de N. zijde van de straat van Magellaan.

MAAGDENLAND, Z. Amer. eil. in de Stille Zuidzee, ten O. van Patagonië.

MAAGLEOë, Deen. D., eil. Zeeland.

MAALBURG, Nederl. dorp, prov. Gelderland, schoutambt Huissen.

MAALMORIE, Schot. voorgebergte en klein eil., aan de Z. O. kust van het eil. Ilay. 11. 42. L. 55. 45. N. B.

MAALSTROOM, een draaikolk, die tusschen de menigvuldige eil., aan de kust van Noorwegen gevormd, wordt en in het ambt Nordland bij het eil. Moskoë ligt. Hij maakt een ontzaggelijk geraas, dat men eenige mijlen ver kan hooren, en is op sommige plaatsen zoo sterk, dat een schip er in zou moeten vergaan. Wanneer hij hevig woedt, moet men op eene mijl afstands blijven. 68. 8. N. B. 28. 10. L. 2. Eil. aan de O. kust van Java, voor de bogt van Sumanap, door RAFFLERS *Dschilla Radscha* genoemd.

MAANA, Afr. neger D. in Senegambië, rijk Galam, verblijf van den *Tonka*.

MAANGEBERGTE of *Lupata*, ook wel *Sina-Mundi* genoemd, het Z. deel van de groote Afr. bergketen, welke het binnenland van Afr., van het N. naar het Z., in verschillende rigtingen, doorsnijdt, in het Kafferland lager wordt, en eindelijk in onderscheidene kapen, bijzonder in kaap de Goede Hoop eindigt.

MAANINGA, Rus. dorp, gouv. Finland.

MAANJERI, O. Ind. stad, prov. Malabar.

MAANSELKA, Rus. gebergte in Finland.

MAAR, O. Ind. eil., Z. van Ceram. 2. Gr. hert. Hes. dorp, prov. Op. Hessen.

MAARAHAI, haven op het Sociëteits eil. Ulietea. 16. 63. Z. B.

MAARHEEZE of *Moerheze*, Nederl. dorp, prov. N. Braband, met 650 inw.

MAARHUIZEN, Nederl. D., prov. Groningen, arr. Appingadam, bij Obergum.

MAARN, Nederl. buurt, prov. Utrecht, arr. Amersfoort.

MAARNE, Nederl. riv. bij Warmond.

MAARIN, Turk. dorp, prov. Rakka.

MAARRA, Turk. Aziat. stad van Syrië, verblijf van eenen aga.

MAARSBERGEN, Nederl. heerl., prov. Utrecht, arr. Amersfoort.

MAARSCH (TER), Nederl. dorp, prov. Groningen, arr. Winschoten.

MAARSEN, Nederl. dorp, prov. en arr. Utrecht, met 2 kerken, eene synagoge, schoone landhuizen en 1150 inw.

MAARSENBROEK, Nederl. buurt, prov. en arr. Utrecht.

MAARSEVEEN, Nederl. heerl. en dorp, prov. Utrecht, ten O. van de Vecht, met vele lusthuizen en 1000 inw., in Oud en Nieuw Maarseveen verdeeld. 2. Volgens sommigen, een eil., ten Z. van de Afr. kaap de Goede Hoop.

MAARSLAGT, Nederl. buurt, prov. Groningen, arr. Appingadam.

MAARTENSBRUG (ST.), Nederl. dorp in N. Holland, kwart. Alkmaar.

MAARTENSPOLDER, Nederl. polder, prov. N. Braband.

MAARTENSREGT, Nederl. dorp in Z. Holland, distr. Rotterdam.

MAARTENSDIJK (ST.), Nederl. dorp, prov. en arr. Utrecht, met de buurten Voordorp, Oostveen, Oudewetering en Hervenskop, 1100 inw. tellende. 2. M. of *Smeersdijk*, Nederl. dorp, prov. Zeeland, distr. Zierikzee.

MAARTENSPUNT, Z. Afr. kaap, die de St. Helena baai bepaalt.

MAAS, Fr. en Nederl. rivier, welke in het Fransche dep. Boven Marne, aan het Vogesisch gebergte, uit twee bronnen, in de beide kleine dalen van Recourt la Coste en Avrecourt, bij de dorpjes Meuse en Montigny ontspringt, bij St. Thibault bevaarbaar wordt, door het dep. Vosges, waar zij bij Bazouilles 2 mijlen onder den grond doorloopt, door het dep. Meurte, Maas en Ardennes vliet, en bij Givet in ons vaderland komt; in de prov. Namen de Sambre, in Luik de Ourthe, in Limburg de Roer ontvangt; Gelderland van N. Braband scheidt, en eerst bij St. Andries, en dan weder bij Loevenstein, zich met de Waal vereenigt, na welke laatste vereeniging de beide riv. den naam van Merwede aannemen, N. Braband van Holland scheiden, zich gedeeltelijk aan de Werkendammer killen in den Biesbosch ontlasten, en bij Dordrecht, zich weder in twee armen verdeelen, waarvan de eene de oude Maas, om de eil. IJsselmonde en Rosenburg, voorbij den Briel loopt, terwijl de N. tak, de Nieuwe Maas, bij Krimpen de Lek ontvangt, voorbij Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Maassluis vliet, wanneer beide takken zich beneden den Briel weder vereenigen, en vervolgens met eenen breeden mond, in de Noordzee vallen.

MAAS (DEP. VAN DE), Fr. dep., uit het voorm. Verdunois, Bartois en Clermontois (deels gouv. Lotharingen) bestaande, en tusschen de dep. Ardennes, Moesel, Meurte, Vosges, Boven Marne en Marne en het gr. hert. Luxemburg, of tusschen 22. 27. en 23. 32. L. en 48. 49. en 49. 42. N. B. gelegen, en op 114½ V. M., 4 arr., 20 kantons, 284,700 inw. bevattende. Het land bestaat uit bergen, heuvels, vlakten en dalen; bijzonder is 't N. gedeelte door de Ardennes bezet. De grond is kalkachtig en vrij schraal, en voor een groot deel, met bosschen bedekt. De voorn. riv. zijn: de Maas, de Aire, de Aisne, de Ornain, de Saulx, de Chiers, Othain, Orne, Loison. De luchtsgesteldheid, ten minste in het Z., is gematigd en gezond. De voorn. voortbr. zijn: gevogelte, wild, visch, leijen, koren, peultuin- en boomvruchten, vlas, hennep, raapzaad, wijn, veel hout, ijzer, leem, steenen, enz. De voorn. middelen van bestaan zijn: de landbouw, veeteelt, vooral rundvee- en schapenfokkerij; de wollen- en linnenfabr., smederijen, likeurstokerijen, confituren, looijerijen en brouwerijen. De uitvoer bestaat in ijzer, linnen, wollen stoffen, mutsen, hoeden, likeuren, confituren, koren, olie, wijn, hout, gemest vee, enz. Het dep. zendt twee afgevaardigden. De arr. zijn Bar-le-Duc, Commercy, Montmedy en Verdun. De hoofdpl. is Bar-le-Duc.

MAASBOMMEL, Nederl. dorp, prov. Gelderland, kwart. Nijmegen; 650 inw.

MAASCHUK, Turk. stad, prov. Bagdad.

MAASDAM, Nederl. dorp in Z. Holland, distr. Dordrecht, met de heerl. Polwijk, 1130 inw.

MAAS EN WAAL (LAND TUSSCHEN), ook wel *Maaswaal* genoemd, eil tusschen de beide vereenigingen van de Maas en Waal, in de prov. Gelderland, kwart. Tiel. Het is vol dorpen en bijzonder vruchtbaar, doch aan vele overstroomingen blootgesteld.

MAASHEES, Nederl. dorp, prov. N. Braband, arr. 's Hertogenbosch, met het gehucht Overloon, met 1010 inw.

MAASLAND, Nederl. heerl. en dorp in Z. Holland, distr. Rotterdam, het laatste met 1500 inw.

MAASSLUIS, voorheen *Maaslandsluis*, ook wel *Sluis* genoemd, Nederl. stad in Z. Holland, distr. Rotterdam, net bebouwd en zindelijk, doch niet ommuurd, aan de Maas, aan welke zij eene ruime haven heeft. Zij werd eerst in 1598 eene afzonderlijke gemeente, nam weldra in welvaart toe, en was, in het midden der 18 eeuw, eene der fraaiste en aanzienlijkste dorpen in de Nederlanden. Zij is nu binnen weinige jaren, voor eene stad verklaard, en telt 4,400 inw., die voornamelijk van de haringvisscherij en kabeljaauwvangst leven, doch welke bronnen van bestaan, in de laatste jaren, zeer in vermindering geraakt zijn. Men heeft hier twee hervormde kerken, van welke, vooral de Groote kerk, met haar uitmuntend orgel (eene gift van den voor deze plaats, onsterfelijken GOVERT VAN WIJN), zeer

zeer bezienswaardig is; verder eene roomsche kerk, een stadhuis, gemeenlandshuis en weeshuis, vele fraaije huizen en groote sluizen. Ook heeft men er scheepstimmerwerven, zeilmakerijen, looijerijen, eene bokkingrookerij, traankokerij, olieslagerij, bierbrouwerij en andere handwerken, benevens veel doortogt van en naar den Briel en Hellevoetsluis. 21. 55. L. en 51. 55. N. B.

MAASNIEL, zie Maesniel.

MAASOë, Noorw. eil. in Lapland, niet ver van de Noordkaap. 70. L. 59. 54. N. B.

MAASSA, zie Famagusta.

MAASSIM, D. op 't Philipp. eil. Panay.

MAASTRICHT, Nederl. arr., prov. Limburg, hetwelk in de 12 kantons, Maastricht, Bilsen, Gulpen, Heerlen, Maseyk, Mechelen, Meersen, Oirsbeek, Rolduc, Sittard en Tongeren, 136,000 inw. bevat. 2. Nederl. stad, hoofdpl. van voorn. arr. en van de geheele prov. Limburg, aan de Maas, over welke hier eene uitmuntende brug van 500 voeten lengte ligt, welke de eigenlijke stad, met de voorstad of het kwart. Wijk gemeenschap geeft. De stad is eene der sterkste vestingen des rijks, met eene citadel op den St. Pietersberg, welke de stad bestrijkt. De stad heeft een deftig en fraai voorkomen, is wel gebouwd, heeft breede straten, en wel onderhoudene gebouwen, waaronder 6 roomsche kerken, van welke die van St. Servaas uitmunt, 3 herv., 1 luth. kerk, 2 hospitalen; 2 weeshuizen, 1 lazareth, stadhuis, de Vrijthof, het gouvernementshuis, de bibliotheek, het arsenaal, enz. Ook zijn er vele opene plaatsen en een schoon plein, alsmede een atheneüm, een genootschap voor den landbouw, eene openbare bibliotheek, een schouwburg en 18,400 inw., die vooral zeer vermaarde looijerijen en verder fabr. van lakens, flanel, spelden, cichorei, tabak, stijfsel en meekrap, eene geoctrooijeerde fabrijk van reverbères, zoutkeeten, papiermolen, en branderijen hebben, en binnenlandschen handel drijven. Om de stad zijn schoone wandelingen en overheerlijke gezigten, vooral op den Louïzeberg. De grootste merkwaardigheid van Maastricht is de St. Pietersberg, met deszelfs uitgegravene gangen. (Men zie dat art.) 23. 21. L. 50. 51. N. B.

MAASWAAL, zie Maas en Waal.

MAAT, O. Ind. stad, prov. Agra.

MAATSGASAKI, Jap. stad, eil. Ximo.

MABALICARE, O. Ind. stad in Travancor, op de kust van Malabar.

MABER, Arab. dorp, lands. Yemen.

MABEIRA, N. Afr. kaap, W. van de golf van Bona.

MABERIA, meer door DE L'ISLE en DANVILLE in W. Afr. aangeteekend, waaruit zij verkeerdelijk den Senegal en Niger doen voortkomen. Waarschijnlijk is het hetzelfde met het meer Diblie van MUNGO PARK.

MABERZELL, Keur-Hes. D., in Fulda.

MABIAN, Arab. dorp, lands. Yemen.

MABLY, Fr. dorp, dep. Loire.

MABO, Austr. kaap aan de N. kust van N. Guinea.

MABOMPRÈ, Nederl. dorpje, gr. hert. Luxemburg, arr. Neufchâteau; 220 inw.

MABOUL, N. Amer. kaap aan de W. zijde van 't eil. Kaap Breton.

MABRA, N. Afr. zeehaven in Algiers; 3 mijlen W. van Bona.

MABTABL, zie Pantoffel.

MABUG, zie Bambouch.

MABY, D. in 't Z. O. van 't eil. Gilolo.

MABYN (ST.), Eng. D. in Cornwallis.

MACA, W. Afr. dorp in Hoval; 7 m. van den mond van den Senegal.

MACABALI, rotsachtige bank aan de O. kust van Afr. 13. 25. Z. B.

MACABI (FARALLONES DE), 2 Z. Amer. eil., aan de kust der prov. Truxillo.

MACACIPA, kleine Z. Amer. riv. in Brazilië, prov. Matto Grosso, valt in de Madera.

MACADRA, Arab. dorp in Yemen.

MAKAHALAR BAAI, aan de N. W. kust van 't O. Ind. eil. Mindanao.

MACAIRE (ST.), Fr. stadje, dep. Gironde, aan de Garonne, met 1800 inw. 2. Nog 3 Fr. D., 2 in 't dep. Maine en Loire, en een in Lot en Garonne.

MACAL, Z. Amer. riv. in Brazilië.

MACALLESTER'S BAAI, aan de O. kust van 't Schot. eil. Mull. 56. 30. N. B.

MACANET, Afr. dorp en sterkte aan den Senegal; 1 mijl van het fort Galam.

MACAO, Port. schiereil., een gedeelte der Chin. prov. Kanton, in de golf van Kanton, sedert de 16 eeuw door de Portugezen, onder de oppermagt van den keizer van China, bezeten, die hiervoor jaarlijks eene schatting van 450,000 guldens betalen. Het is slechts door een smal kanaal van het vaste land gescheiden. Het bevat, op eene oppervlakte van 4½ V. M., 33,800 inw., waaronder vele Portugezen, die meestal mestizen zijn. Men teelt er een weinig rijst en andere vruchten, maar niet genoeg voor de behoeften, terwijl de Chinezen den inw. niet toestaan zich neer te zetten. Het behoort onder de regering van Goa. 2. Port. stad op voorn. schier-

schiereïl., zeer versterkt, met 4 goede forten, doch weinig garnizoen. De straten zijn smal en onregelmatig, de huizen van slechts eene verdieping, doch anders op de Eur. wijze gebouwd. Onder de openbare gebouwen behooren: het raadhuis, het paleis van den gouverneur, de hoofd-, St. Pauls- en Fransche kerk, enz. Het getal der inw. zal ongeveer 120,000 beloopen, waaronder ongeveer $\frac{1}{4}$ Chinezen. De regering bestaat uit eenen Port. gouverneur, die er eenen senaat van 7 leden heeft. Engelschen en andere Europische natiën hebben hier factorijen. De voorheen bloeijende handel is thans van weinig belang. De reede, *Toypa* genoemd, die tusschen rotsachtige eil. ligt, is veilig en tegen alle stormen beschut. De Eur. koopvaardijschepen, welke naar Kanton gaan, moeten op dezelve voor 24 uren, het anker laten vallen, om op lootsen te wachten. Gewoonlijk is ook deze plaats het winterverblijf van alle Europeanen; maar des zomers is het er ondragelijk heet. De Portugezen handelen hier voornamelijk in opium, arak en thee. 130. 14. L. 22. 12. N. B. 3. Port. stadje, prov. Estremadura, met 2000 inw. 4. Z. Amer. riv. in Granada.

MACAPA, Port. volkplanting in de Z. Amer. prov. Para, aan de N. kust der Amazonen riv. 326. 53. L. o. 6. N. B.

MACAR, zie Macarsca.

MACARA, Z. Amer. riv. in Peru, die de prov. Loxa van Piura scheidt, en in de Catamayu valt. 297. 31. L. 4. 22. Z. B.

MACARE, Z. Amer. eil. in den mond der Orinoco.

MACARI, zie Macri.

MACARIA, 2 Turk. dorpen op de eil. Meteline en Cyprus.

MACARISH, Egypt. dorp in Said.

MACARSCA, Oostenr. dorp op de kust van Dalmatië, kreits Macarsca, met 1700 inw.

MACARTNEY (PUNT), kaap van een groot eil., aan de N. W. kust van Amer. 243. 58. L. 57. 1. 30. N. B. 2. Kaap in China, prov. Shantong.

MACAS, Port. riv., die op 8. 21. L. 38. 51. N. B. in den Atl. oceaan valt. 2. W. Afr. stad, kon. Hoval, aan den mond van den Senegal. 3. Z. Amer. distr. van Quito, prov. Quixos en Macas. De nabijheid der Andes brengt een groot verschil in de klimaten van dit distr. en van Quito te weeg. De luchtsgesteldheid is hier zeer warm en de grond vruchtbaar. 4. Hoofdstad van voorn. distr., voorheen wegens de goudmijnen Sevilla del Oro genoemd, thans geheel vervallen, met slechts 700 inw.

MACAS DE DONA MARIA, Port. vlek, prov. Estremadura.

MACASSER, riv. van het eil. Celebes. 2. Koningrijk op de Z. W. punt van Celebes, dat zich O. waarts van Bule, aan de baai van Bony tot aan kaap Lassao of Lassein uitstrekt, en door het gebergte Bonthain doorsneden wordt. Het heeft overvloed van rijst, paarden, hornvee, schapen en geiten, en eene sterke visscherij. Schildpadden en vogelnestjes zijn de voornaamste art. van uitvoer. De inw. zijn wel de beschaafdste en ondernemendste, maar ook de wraakgierigste en roofzuchtigste van alle Maleijers. Hunne taal wordt door het geheele land gesproken. Dit land, eens het bloeijendste en magtigste in de Ind. zee, wordt door eenen sultan bestuurd, die den Nederlanderen schatting betaalt. Het land wordt thans verdeeld in het eigenlijk Macasser, dat nu weinig beteekent, en de Nederl. bezittingen. 3. Nederl. stad in voorn. rijk, de hoofdpl. van alle Nederl. bezittingen op dat eil., en bijzonder op die van de W. kust, met het fort Rotterdam, de zetel van den Nederl. gouverneur en der beambten. Zij ligt hoog, in een bekoorlijk oord, door vele kleine riv. bespoeld, met pallissaden omringd, en bevat 10,300 inw. Men vindt er verscheidene moskeën, 1 kerk en eene goede haven, die echter moeijelijk binnen te loopen is. De handel is bloeijend, en wordt, deels door Nederlanders, deels door Chinezen gedreven. De eersten voeren hier katoenen en linnen stoffen, schietgeweer, opium, geestrijke dranken, en de anderen zijden stoffen, porselein, enz. in. De uitvoer bestaat in goud, sapanhout, rijst, schildpadden en vooral slaven, wijl hier eene der voorn. slavenmarkten van dezen archipel is. 136. 54. L. 5. 10. Z. B. 4. *Straat van* M., straat aan de W. kust van het eil. Celebes, en ten O. van Borneo.

MACAU, Fr. stad, dep. Gironde, aan de Garonne, met 1300 inw.

MACAULAY, zie Archipel van Kermandec.

MACAWINI of *Maicouni*, Nederl. riv. in Guyana, die in de zee valt.

MACAYA, O. Afr. stadje; 12 mijlen N. N. O. van Brava.

MACBAL, zie Golconda.

MACBEARY (LOCH), Schot. meer, gr. Wigton, valt in de baai van Wigton.

MACCAGNO, distr. der Lomb. Ven. prov. Como.

MACCLESFIELD, Eng. marktvlek, gr. Chester, met 12,300 inw., katoenspinne,

ne, steenkolen- en kopermijnen en in de nabijheid het Macclesfield-woud. 2. M. *Shoals*, zandbank in de Ind. zee. 15. 51. N. B. 113. 58. L.

MACDUFF, Schot. D., gr. Banff; 1200 inw.

MACEDONIË, MAKDONIA, FILIBA VILAJETI, het middelpunt van oud Griekenland, oudtijds een aanzienlijk rijk, tusschen Bulgarië, den archipel, Thessalië en Albanië gelegen. Het land beslaat ongeveer 720 V. M., en heeft 700,000 inw., de bergen Hemus, Pangeus, Olympus en Athos; de riv. Nessus, Strymon, Axius of Vardar, Wistritza en Platamone. Thans is het onder de sandschakaten Salonica, Kostendil en Gallipoli verdeeld.

MACEIRA, eil. aan de kust der Arab. woestijn, tusschen Mahra en Oman. 19. 30. N. B. 86. 55. L. 2. Port. zeeplaats, prov. Estremadura, aan de Mangola.

MACER, kleine Afr. riv. in Tripoli, die in de Middell. zee valt.

MACERATA, legatie of prov. van den Kerk. Staat, een deel der mark Ancona, tusschen de legatiën Ancona, Fermo, Camerino, Perugia en Urbino en de Adriatische zee gelegen, op 48¾ V. M. 197,300 inw. bevattende. Zij is vol bergen, waaronder de Mont St. Ureno. De dalen, door de Chienti, de Potenza en de Musone, bespoeld, zijn bebouwd, en vruchtbaar vooral in koren, peulvruchten, hennep en amandelen. Er is schapenfokkerij, en men voert er wol, honig en was uit. 2. De hoofdstad dezer prov., de zetel van eenen bisschop en twee regtbanken, in eene bekoorlijke vlakte, op eene hoogte, met 6 poorten, waarvan de Porta Pia een triumfboog is; 1 hoofd- en 6 andere kerken, 13 kloosters, verscheidene paleizen, 1 deftig raadhuis en in de plaats der oude, nu vernietigde universiteit, een gymnasium, 1 collegie der Jesuiten, 2 geleerde genootschappen, enz. Zij heeft 15,000 inw., doch weinig handel en fabr. 31. 6. L. 43. 18. 36. N. B. 2. M. di Teltro, stadje in den Kerk. Staat, legatie Urbino.

MACERIA, Griek. eil. bij Cyprus.

MACHADOCK, N. Amer. riv. van Virginië, valt in den Potomack, op 300. 41. L. 38. 22. N. B.

MACHADOU, stad op 't Afr. eil. Anjouan, een der Comoro's, met naauwe, slechte straten, en van den zeekant op eene hoogte, met eenen trap van 300 voet.

MACHAI, Z. Amer. riv. in Quito, valt in de Pastaza, op 1. 27. Z. B.

MACHAIG (LOCH), Schot. meer, gr. Perth, ontlast zich in de Teith.

MACHALA, Z. Amer. riv. en stad in Quito, prov. Guayaquil.

MACHALFALVA, zie Machldorf.

MACHANGARA, Z. Amer. riv. in Quito.

MACHANY, Schot. riv., gr. Perth.

MACHAR (NIEUW), Schot. dorp in de gr. Aberdeen en Banff.

MACHARAVIEJA, Spaan. dorp, prov. Granada, bij Malaga.

MACHAREN EN HAREN, Nederl. gemeente van 2 dorpen, prov. N. Braband, distr. 's Hertogenbosch.

MACHASCA, Oostenr. stadje in Dalmatië, aan de golf van Tarente; 740 inw.

MACHAU, Boh. D., kreits Königingrätz.

MACHAULT, Fr. dorp, dep. Ardennes.

MACHECOUL, Fr. stad, dep. Ned. Loire, met 3,550 inw., fabr. en korenhandel. 15. 48. L. 47. 2. N. B.

MACHELEN, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, met 550 inw. 2. Nederl. D., prov. O. Vlaanderen, arr. Gend; 2050 inw.

MACHEN (OPPER EN NEDER), Eng. kerspel, gr. Monmouth, met 1170 inw.

MACHERA, Ier. vlek, gr. Londonderry.

MACHERN, Saks. D., kreits Leipzig.

MACHERY, O. Ind. rajahschap, prov. Agra, met een eigen opperhoofd, den Eng. cijnsbaar, 140 V. M. groot, berg- en heuvelachtig, doch vruchtbaar. De inw. zijn een stam van Indianen, die om derzelver roofzucht en woestheid, door geheel Indië berucht zijn. De hoofdstad is Alvar. 2. Versterkt stadje in voorn. distr., voorheen de hoofdpl.

MACHIAN, MACQUIAN, een der O. Ind. Molluksche eil., behoort den sultan van Ternate, en heeft 6,800 inw. Op hetzelfde zijn de Nederl. forten Moritz, Tafasso, Tabillola en Nahacao.

MACHIANA, Z. Amer. eil. in den mond der Amazonen riv. 320. 15. L.

MACHIAS, zie Washington.

MACHIAS BAY, N. Amer. baai, prov. Maine. 310. L. 44. 43. N. B.

MACHICHACO, Spaan. kaap aan de kust van Biscaye. 15. L. 43. 28. N. B.

MACHICHES, 2 kleine N. Amer. riv. van Neder Canada, die in den St. Laurens vallen.

MACHICO, Port. riv. en vlek op 't eil. Madera. Het laatste met 3000 inw.

MACHICORE, riv. in het Z. W. deel van 't O. Afr. eil. Madagascar, met verscheidene eilandjes aan derzelver mond. 58. 50. L. 25. 3. Z. B.

MACHIDAS, roofziek volk in Z. Afrika, tusschen Magadoxo en de evennachtslijn.

MACHIGASTA, volkplanting in de Z. Amer. prov. Tucuman.

MACHI LEUVU, Z. Amer. riv. in Patagonië, valt in de Rio Negro.

MACHISCHEVO, Rus. D., gouv. Tobolsk.
MACHLDORF, Hong. D., kom. Zips.
MACHMACH, Rus. riv. in Circassië.
MACHNA, O. Ind. riv., prov. Gundwana.
MACHNOWKA, Rus. stadje, gouv. Kiew.
MACHON, zie Dampicourt.
MACHORA, Pool. D., waiw. Sandomir.
MACHOW, zie Makow.
MACHRIANICH (BAAI), Schot. baai aan de W. kust van Kintyre. 12. 3. L. 65. 27. N. B.
MACHSA, Arab. dorp, prov. Yemen.
MACHTUM EN AHN, Nederl. dorp, gr. hert. en arr. Luxemburg.
MACHUPO, Z. Amer. riv. van Quito.
MACHYNLLETH, Eng. marktvlek in N. Wallis, gr. Montgomery, met 1250 inw.
MACIEJOWICE, Pool. stadje, waiw. Podlachië, met 600 inw.
MACINESSO, Ital. D., hert. Piacenza.
MAC-INTOSCH, N. Amer. gr., prov. Georgië, met 3600 inw.
MACIS, zie Ararat.
MACIUCCOLI, Ital. vlek en meer, vorst. Lucca.
MACKAPUNGA, N. Amer. riv. van N. Carolina, valt in de Pamlico sound, op 301. 1. L. 35. 26. N. B.
MACKEAN, gr. der N. Amer. Rep., prov. Pennsylvanië.
MACKENHEIM, Pruis. stadje, regdst. Keulen, aan de Erft, met 1100 inw.
MACKENZIE (POINT), kaap aan de N. W. kust van Amer., aan COOKS invaart. 228. 26. L. 61. 13. N. B.
MACKENZIE'S RIVER, groote N. Amer. riv. in Nieuw Brittanje, die onder den naam van Elk of Athapeskow in het Rotsgebergte, op 53. 30. N. B. ontspringt, N. O. waarts aanloopt, op 56. 30. de *Red-Willowstroom* (met de Buffel-, Kruis- en Beeren riv.) ontvangt, dan door het meer Athapeskow loopt, de Unijah of Peace opneemt, en in het Slavenmeer valt, waaruit zij, onder den naam van *Mackenzie*, te voorschijn komt, N. W stroomt, het groote Beeren meer ontvangt, en door eenen mond vol eil. op 69. 14. N. B. in de IJszee valt. Zij is 430 mijlen lang. MACKENZIE, die dezelve op zijnen togt naar de IJszee zag, gaf haar dien naam.
MACKENZELL, Keur-Hes. dorp, prov. Fulda, met 500 inw.
MACKERMORE, een der klein Schot. Hebriden, W. van Jura. 11. 3. L. 55. 57. N. B.
MACKERTERS HEAD, kaap aan de O. kust van 't Schot. eil. Ilag. 11. 47. L. 55. 5. N. B.
MACKERY, Austr. golf op 't Sandwichs eil. Motri.
MACKINTOSH, N. Amer. gr. in Z. Georgië, met 6,700 inw.
MACKJON, zie Muchien.
MACKMIMVILLE, N. Amer. D., prov. Tenessee.
MACKOOR, Ind. distr., prov. Berar, tusschen de 20. en 21. N. B., langs de riv. Kaitna. Het behoort den Nizam.
MACKWA, O. Ind. stad, distr. Cicacole. 101. 10. L. 18. 33. N. B.
MACLAHSAUL, O. Ind. stad der Mahratten, prov. Berar. 95. 20. L. 22. 4. N. B.
MACLAS, Fr. dorp, dep. Loire.
MACLEODS HARBOUR, N. Amer. baai aan de N. W. kust van het eil. Montague, in prins William sound.
MACLEODS MAIDENS, rotsen bij de W. kust van 't Schot. eil. Skye. 11. 10. L. 57. 23. N. B.
MACLUER'S INLET, groote Austr. baai aan de Z. W. kust van Nieuw Guinea. 150. 1. L. 2. 30. Z. B.
MACKNAMARA, landpunt aan de N. W. kust van het hert. van Yorks eil., aan de N. W. kust van Amerika. 245. L. 56. 21. N. B.
MACOBAI, Z. Amer. riv., valt in den Maranon.
MACOCO, klein W. Afr. rijk, aan de riv. de Zaire, onder de Evenachtslijn, met de hoofdstad Monsul, waar de Portugezen slaven en ivoor halen.
MACOGNA, Afr. fort aan de W. kust, bij den mond der St. Domingo. 12. 20. N. B.
MACOKETH (GROOT en KLEIN), 2 kleine N. Amer. riv., die boven den mond der Missouri in den Mississippi vallen. De eerste op 286. 12. L. 50. 55. N. B., de andere 9. hooger.
MACOLEGAN, N. Amer. dorp, prov. Nieuw York, bij Dover.
MACOLOE, een der Querimba eil. in de Ind. zee, aan de O. kust van Afrika. 11. 16. Z. B.
MACOMITE, Z. Amer. riv. in Granada, prov. Santa Martha, die op 11. 20. N. B. in den Oceaan valt.
MAÇON, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Charleroi, met 750 inw. 2. Fr. arr., dep. Saône en Loire, hetwelk in de 9 kantons La Chapelle de Guinchay, Cluny, Jouvence, Lugny, Macon (2), Matour, Tournus en Tramayes 106,670 inw. bevat. 3. Hoofdstad van voorn. Fr. arr. en van het geheele dep., met de onderscheidene regerings-collegiën, een genootschap voor den landbouw, der kunsten en wetenschappen, aan het hangen van eenen heuvel aan de Saône, met morsige, naauwe, hoekige straten en slecht gebouwde huizen, het stadhuis, het oude paleis Montreal, de schouwburg en

en openbare baden. Aan de linkerzijde der Saône is de slecht gebouwde voorstad St. Laurent. Verder telt men er 5 kerken, 2 hospitalen en 10,500 inw., die sterken handel in wijn drijven en linnenweverijen en kousen en hoedenfabr. hebben, en veel confituren inleggen en verzenden. 22. 30. L. 46. 18. N. B. 4. Dorp in Perz. Armenië; 25 mijlen Z. van Erivan. 5. N. Amer. riv. in Louisiana, ontspringt in het grondgebied van den Missouri, en valt in de Tensaw op 31. 42. N. B.

MACONDEGAY EIL., 3 kleine eil. in de baai van Gunong Tellu, aan de O. kust van 't eil. Celebes. 0. 30. Z. B.

MACONANDU, een der Maldivische eil.

MACOPIN, N. Amer. riv., valt in de Illinois, omtrent 7 mijlen van de riv. Missisippi.

MACOUBA ST. ANNA, kerspel op 't eil. Martinique, met veel tabak, suiker en cacao. 316. 29. L. 14. 32. N. B.

MACOURIA, Z. Amer. riv. van Guiana, die op 324. L. 5. N. B. in zee valt.

MACOWALL, O. Ind. stad, prov. Lahore, aan de Seiks behoorende. 93. 41. L. 31. 14. N. B.

MACQUARRIE EIL., eil. in de Stille Zuidzee, in 1811 door eenige gelukzoekers van Nieuw Holland ontdekt. 186. 46. L. 52. 41. Z. B.

MACQUIAN, zie Machian.

MACRADES, D. op het Jonisch eil. Corfu.

MACRAN, zie Makran.

MACRI, zie Megri.

MACRONISI CRANAE of *Helen*, Grieksch eil., bij de Z. kust van Attica.

MACROON, Ier. vlek, gr. Cork, met 2500 inw. en fabr.

MACSIN, Turk. stad in Romanië.

MACSWINE'S BAAI, Ier. baai in het N. van Donegal baai. 9. 29. L. 54. 36. N. B.

MACTALLANCOCHA, Z. Amer. meer van Quito, prov. Alausi, op een' berg.

MACTAN EIL., een der kleinere Philip. eil., op hetwelk MAGELLAAN in 1521 gedood werd. 141. 34. L. 10. 30. N. B.

MACUACUARI, Z. Amer. riv. in Port. Guiana.

MACUIYU, Chin. eil. in 't Z. O. van de prov. Fokiën.

MACUL, Z. Amer. riv. van Quito, valt in de Baba, op 1. 51. Z. B.

MACULA, baai aan de Z. kust van Arabië; 20 mijlen N. O. van kaap Aden. 14. 6. N. B.

MACUMBA, O. Afr. prov. van Mocaranga, aan de Zambèse.

MACUNA, een der Austr. Boumans eil. in de Stille Zuidzee. 14. 19. Z. B.

MACUNGY, N. Amer. vlek van Pennsylvanië, gr. Northampton; 2420 inw.

MACUPA, O. Afr. stad van Zanguebar, van Mombaza afhankelijk.

MAD RIVER, 2 riv. der N. Amer. Rep., in de prov. New Hampshire en Ohio. 2. Vlek der N. Amer. Rep., prov. Ohio, gr. Champlaign; 1000 inw.

MADA, Hong. vlek, kreits Semplin, met 2 kerken en 1 synagoge.

MADAGASCAR, O. Afr. eil., in de landtaal *Madecasse* genoemd, in 1503 en 1506 door den Portugeschen commandeur LORENZO ALMEIDA den Europeanen bekend gemaakt, waarom het in het eerst St. *Lorenzo* genoemd werd. Naderhand noemden het de Franschen *Dauphins-Eil.*; doch ook deze naam is verloren gegaan. Het ligt in den Ind. oceaan, aan de Z. O. kust van Afrika, waar van het door het kanaal van Mosambique is afgescheiden, tusschen 60. en 70. L. en 12. en 26. Z. B. Het is van het N. naar het Z. 250 mijlen lang, op zijn hoogst 60 mijlen breed, en bevat 10,500 V. M., zoo dat, wanneer men Nieuw Holland als vast land aanmerkt, het op Borneo na, het grootste eil. der aarde is. Men kent er echter nog weinig meer van dan de kusten. De luchtsgesteldheid is er wel warm, maar vrij aangenaam en zacht, daar de zeewinden gedurig de lucht verkoelen; ook duurt de grootste hitte er naauwelijks vier maanden. Het overige gedeelte des jaars is er lente, en men kent er geene koude dan die der zomernachten. Behalve in eenige streken der kust, alwaar moerassen de lucht ongezond maken, is het er vrij goed. De grond is er buitengewoon vruchtbaar, overal door rivieren en groote stroomen, en vooral door vele beken bespoeld, die aan den voet der lange bergketen Ambotitsmeni of de Roode Bergen ontspringen. De hoogste kruinen zijn de Vigagora ten N. en de Botistmeni ten Z.; terwijl de bergen zeer vele kostbare delfstoffen bevatten, en tot aan de toppen, met allerlei hooge en sterke boomen bedekt zijn. Eene oneindige verscheidenheid van planten wast hier in het wild, terwijl de patatten- en rijstvelden, die, hoewel slecht bebouwd, toch honderdvoudige vruchten dragen, den heerlijken grond kenmerken, en de weiden door tallooze kudden rundvee en schapen bezet zijn. — De voornaamste riv. (volgens FRESSANGE, den laatsten ons bekenden reiziger) zijn: de Maramette, Hyvoulouina, Hyvondrou, Andevourante, Mananzari, en de schoon-

ste van allen de Mangarou. Anderen noemen de Mantriatre met de Manatan en Zounnanda; de Parcellas, de Xanumena, de Dartmouth ten W.; de Mandrerei ten Z., en de Monanghain met 7 monden, de Mananzari en Manifuhl ten O. Ook zijn er vele meren, waarvan het Nossiweh het voornaamste is. De voornaamste bekende voortbr. zijn: goud, mogelijk ook zilver en zeker koper; veel ijzer, tin, lood, zout, salpeter, agaat, granaten, topazen, robijnen, smaragden, safier, jaspis, opalen, ametisten en andere fijne steenen; schoone, groote kristallen, schoon zand voor glas, amber en minerale bronnen. Behalve, gelijk gezegd is, vele planten in het wild, ook koren, Indische groenten, ananassen, watermeloenen, gember, hennep, tabak, indigo, katoen, suikerriet, aloë, betel, saffraan, de beste en vruchtbaarste soorten van hout, kokos-, citroen-, oranjeappelboomen in verschillende soorten, enz. — Uit het rijk der dieren heeft men: rundvee in verschillende soorten, schapen met vetstaarten, geiten, veel wilde, maar geene tamme varkens; wilde ossen, ezels, honden, wolven, hyëna's, wezels, wilde katten, civetkatten, ratten, muizen, panters, egels, dassen, vele soorten van apen, eekhorens, vledermuizen, veel gevogelte, vooral onderscheidene soorten van hoenders, en aan de kusten veel visch; ook walvisschen, krokodillen, schildpadden, kameleons, slangen, vele insecten, mosselen, oesters, enz.

De 4 millioen inw., die zich *Malgaschen* of *Madegassen* noemen, zijn van verschillende afkomst, kleur en gedaante. Men kan dezelve in bruinen of kustbewoners, en zwarten of bewoners van het binnenland onderscheiden, schoon hieruit, door vermenging, donker en ligt zwarten, koper- en olijfkleurigen zijn ontstaan. De zwarte en zwartachtige inw. worden in *Woadziri* of grondëigenaars, *Lahowohits* of eigenaars van den tweeden rang, *Ontzoa's* of onderdanen; en *Ondeves* of slaven onderscheiden. De zoogenoemde blanken of bruinen zijn later op dit eil. gekomen, en worden verdeeld in: 1 *Zaffe-Ramini* (die meenen van de moeder van Mahomed af te stammen, en in *Rhoandrianen*, de eigenlijke vorsten des lands, *Anacandrianen* bastaarden, en *Ontsazi*, afstammelingen der bastaarden, onderscheiden worden); 2 *Zaffe Ibrahim*, zoo zij meenen, afstammelingen van Abraham, en *Zaffa Kassinambu* of *Kanambu*, die voorgeven van Mecca, ter bekeering der inw., hier gezonden te zijn, en meestal onderwijzers zijn. De waarschijnlijkste opgave van het getal der inw. is 4 millioenen. Zij worden voor goedhartige, maar meestal ruwe natuurkinderen gehouden. De ondeugden, waarvan men hen beschuldigt, zijn mogelijk door het gedrag der Europeanen veroorzaakt. Zij zijn liefhebbers van vrijheid en rust; maar ook als meest zinnelijke wezens, aan wellust en sterke dranken overgegeven; vlug, en niet zonder aanleg, gastvrij, eenvoudig in hunne levenswijze, en hebben op hunne wijze, landbouw, veeteelt, visscherij en jagt, in welke laatste zij zeer bedreven zijn. Zij maken schorten, en weven stoffen, die de bewondering der Europeanen tot zich trekken; zijn goede verwers, werken in hout en alle metalen, maken potten, touw, enz. De vrouwen bezetten gewoonlijk de weefgetouwen. Hunne spijzen bestaan in rijst, onderscheidene groenten en boomvruchten. Vleesch mogen slechts de voornamen eten en vledermuizen worden voor een lekker beetje, boven de hoenders, gehouden. Uit de pisangbladen worden borden en lepels gemaakt, en de vingers tot vorken gebruikt. Alles is zindelijk. Na het eten drinken zij rijstwater; ook hebben zij suiker- en honigwijn. Hunne woningen zijn slechts hutten; doch de rijken hebben groote huizen. Hunne kleeding is zeer eenvoudig; de mannen gaan op de schaamdeelen na, geheel naakt; de vrouwen hebben eenen rok en een lijfje. Beiden houden veel van ringen, koralen, arm- en voetbanden, paarlen en fijne steenen, om zich op te schikken. Ook het huisraad is bij hen eenvoudig; tafels en stoelen kennen zij niet. De veelwijverij heeft er plaats. De kinderen, die eenig ligchaamsgebrek hebben, of in een uur, dat voor ongelukkig gehouden wordt, geboren zijn, worden terstond om het leven gebragt; iets dat zeer nadeelig voor de bevolking is. Spel (eene soort van dambord), muzijk, zang en dans zijn hunne uitspanningen. De Arabische taal is, zoo veel men weet, de eenigste op het eil. Er zijn priesters, doctoren, waarzeggers, goochelaars en toovenaars, meestal domme bedriegers. Hunne wapenen zijn sagaijen, schilden, bogen en pijlen; eenigen hebben ook schietgeweer. Meestal hebben zij oorlog met elkander, en zelden met de andere eilanden, hetwelk veelal.

door

door den slavenhandel veroorzaakt wordt De handel is hier niet wat hij zijn kon. De uitvoer bestaat in: rijst, rundvee, benzoë, en ook slaven. De invoer, bijzonder door de Franschen, in lakens, Indische stoffen, glaspaarlen, brandewijn, spiegels, geweren, kruid, tin, enz. Ook brengen de inw. van het eil. Hinzuan krijgsbehoeften, ruwe katoen, versierselen, enz. De bloedëed is hier een zeer merkwaardig gebruik. Hun godsdienst is nog weinig bekend. Zij zijn zeer bijgeloovig, vooral ook bij hunne begrafenissen. De regering der bijzondere deelen is meestal monarchaal en erfelijk. Elk dorp heeft een opperhoofd, wiens magt van zijnen rijkdom afhangt, en die het land met zijne slaven bearbeidt, doch geene belastingen, welke anders door de onderdanen gelijk gedragen worden, betaalt. Elk volk bestaat uit vrijen en slaven. De vorst erft het vee van alle stervenden. Moord wordt met den dood, en diefstal met dubbele vergoeding gestraft. De ter dood veroordeelde kan zich voor een zeker getal slaven vrijkoopen. Alle misdaden worden in de vergaderingen der kantons beoordeeld, alwaar ook over oorlog, vrede, wetten en regt gehandeld wordt.

Al de landschappen kunnen wij hier niet opgeven; de voornaamste zijn: 1. Het land der Antawarts; 2. der Bestimessara's; 3. der Betalimeuers; 4. der Antaximers; 5. der Ambanivoulers; 6. der Begonsoners; 7. der Antonkajers; 8. der Ancovers; 9. der Anzianaxers; 10. der Saklavers; 11. der Andrantsaiërs; en 12. Het koningrijk Bombetok.

Om in plaats van opheldering, geene verwarring te veroorzaken, willen wij de verdeelingen door FLACOURT en SONNERAT opgegeven, maar liever terug houden.

MADAGH, Afr. dorp aan de kust van Algiers; 7 mijlen W. Z. W. van Aran.

MADAGIN SZALEH, Arab. vlek, landschap Hedsjas.

MADAH, Perz. stad van Segistan.

MADAIN, Turk. Aziat. dorp, pachalik Bagdad.

MADALAA, D. op 't Philip. eil. Panay.

MADALENA, klein Z. Amer. eil. in de Stille Zuidzee, aan de Z. kust van Chiloë. 44. 15. Z. B. 2. *Bay of La M.*, N. Amer. baai aan de W. kust van Californië. 265. 42. L. 24. 53. N. B. 3. Eil. in de Stille Zuidzee, door MENDANA gezien, welke hier een zeegevecht met de inw. had. 236. 45. L. 10. 25. Z. B. 4. Klein eil. aan de N. kust van Sardinië. 27. 21. L. 41. 15. N. B.

MADALLY, Eng. dorp, gr. Stafford.

MADAME, klein Fr. eil. aan de W. kust, tusschen den mond der Charente en het eil. Oleron. 2. *Isle* M., Fr. eil., dat de N. O. zijde van de Gut of Canso vormt. 3. *Isles* M., kleine N. Amer. eil. van Canada, in den St. Lourens, aan den ingang van het meer St. Peter. 4. Dorp op 't O. Ind. eil. Ceylon.

MADAMUT, Afr. D. in Op. Egypte.

MADAN, kaap aan de W. kust van N. Amer., in Prins Ernest's sound. 245. 52. L. 56. 22. N. B.

MADAPOLLAM, O. Ind. plaats der N. Circars, aan de Godavery, met fabr.

MADAPOOR, O. Ind. stad, prov. Mysore.

MADARAS, Hong. dorp in Groot Cumanië, met 3,200 inw.

MADARAVAN, Afr. dorp in 't rijk Fez.

MADAWARRY, Arab. dorp in het land der Wachabiten.

MADAWEY, tak van de N. Amer. riv. Missoury.

MADBAN, O. Ind. stad, prov. Bahar. 103. 7. L. 26. 25. N. B.

MADBOPOOR, O. Ind. stad, prov. Ajmeer.

MADBURY, N. Amer. dorp, prov. New Hampshire; met 600 inw.

MÄDCHENSPRUNG, MÄGDESPRUNG of *Maydesprung*, 2 hooge rotsen in het Anhalt-Bernburgsche, ambt Harzgerode, 1400 voeten hoog. Zie verder Harzgerode.

MADDALONI, Nap. stad in Terra di Lavoro, met 6 kerken, 10,400 inw. en handel.

MADDEGLI, vlek in den Kerk. Staat, legatie Perugia.

MADDERTY, Schot. dorp, gr. Perth.

MADDIE (LOCH), zeeboezem aan de O. kust van het Schot. eil. N. Uist.

MADDISON, gr. der N. Amer. Rep. in Georgië, met de hoofdstad Danielsville. 2. Gr. der N. Amer. Rep. in Alabama, hoofdstad Huntsville. 3. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Nieuw York, met 25,150 inw. 4. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Virginië, met 8,400 inw. 5. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Ohio, met de hoofdstad Londen en 1600 inw. 6. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Kentucky, met de hoofdstad Richmond en 15,540 inw. 8. Gr. der N. Amer. Rep., prov. Ohio, met 2100 inw. 9. Gr. der N. Amer. Rep., land der Illinois, met de hoofdstad Edwarsville. 10. N. Amer. stad, prov. Georgië, hoofdstad van het gr. Morgan, met 250 inw. 11. N. Amer. stad, prov. Ohio, hoofdstad van het gr. Jefferson. 12. Nieuw gebouwde N. Amer. stad, prov. Indiana. 13. N. Amer. vlek, prov. Tennessee, hoofdstad van het gr. Bledsoe. 14. N. Amer. vlek, prov. Mai-

Maine, gr. Somerset, met 700 inw. 15. N. Amer. vlek, prov. Nieuw York, gr. Maddison, met 2250 inw. 16. Drie vlekken der N. Amer. Rep., prov. Virginië, in de gr. Amherst, Morgan en Maddison. 17. N. Amer. vlek, prov. Ohio. 18. N. Amer. vlek, prov. Ohio, gr. Columbiana, met 550 inw. 19. N. Amer. vlek, prov. Ohio, gr. Gallia, met 170 inw. 20. N. Amer. vlek, prov. Ohio, gr. Guernsey, met 240 inw. 21. N. Amer. vlek, prov. Ohio, gr. Highland, met 430 inw. 22. N. Amer. vlek, prov. Ohio, gr. Knox, met 150 inw. 23. N. Amer. dorp, prov. Ohio, gr. Montgomery, met 430 inw. 24. N. Amer. vlek, prov. Ohio, gr. Muskingum, met 1120 inw. 25. N. Amer. vlek, prov. Ohio, gr. Scioto, met 310 inw. 26. N. Amer. vlek, prov. Indiana, gr. Clark, met 1220 inw. 27. N. Amer. vlek, prov. Indiana, gr. Knox, met 350 inw. 28. N. Amer. vlek, prov. Ohio, gr. Hamilton. 29. *Rivier* M., een der 3 takken, uit wier vereeniging de Missouri ontstaat, in 1806 door Lewis en Clarke ontdekt. Het punt van vereeniging is 950 mijlen van den mond der Missouri verwijderd. 45. 22. 34. N. B.

Maddisonville, steeds toenemende N. Amer. stad, prov. Louisiana.

Made of *de Mey*, Nederl. D., prov. N. Braband; Z. O. van Geertruidenberg.

Madebeke, zie Medebach.

Madegassen zie Madagascar.

Madelaine, Nederl. dorp, gr. hert. en arr. Luxemburg. 2. Twee Fr. eil., nabij Corsica, niet ver van kaap Sperone. 3. N. Amer. riv. in Canada, valt in den St. Lourens. 4. Eenige eil. in de golf van St. Lourens, tusschen 47. 13. en 47. 43. L. 5. Vier en twintig Fr. dorpen, dep. Ain, Aude, Aveiron, 2 in Charente, Dordogne, Eure, 3 in Op. Garonne, Hérault, Isère, 2 in Loire, 3 in Lot en Garonne, Ned. Loire, Loir en Cher, 2 in Lot, Maine en Loire, Boven Rijn en Vienne.

Madelaine (Prairie de la), N. Amer. dorp in Canada, aan den St. Lourens, tegenover Montreal.

Madeley Market, Eng. marktvlek, gr. Shrop, bij de bekende brug van Coalbrookdale, aan de Severn; 5076 inw.

Maden, Turk. Aziat. stad in Armenië, prov. Diarbekir, op eenen berg, die door den Eufraat bespoeld wordt, met 1 moskee, verscheidene grieksche kerken, 1 bazar, en 2000 huizen, meestal door smeden, koperslagers, enz. bewoond. In den omtrek vindt men ijzermijnen, en mogelijk wel zilver en goud. 2. Groep van 3 Arab. eil., prov. Hedsjas, volgens Valentia ten N. van de haven van Ghunkad.

Madera of *Madeira*, Afr. eil., het grootste der Maderasche eil., aan welken het den naam geeft, op 1. 30. L. en 32. 30. N. B. gelegen, en 16 V. M. beslaande. De luchtsgesteldheid is er bijzonder schoon, zuiver en gezond, en er heerscht eene altijddurende lente, zoo dat de jaargetijden bijna ongevoelig afwisselen, en er het geheele jaar door, planten en vruchten groeijen, waarom men het een waar paradijs kan noemen. Het geheele eil. is vulkanisch, of eigenlijk een uitgebrande vuurspuwende berg, die hoog boven de zee uitsteekt, en door zware stortregens, met diepe groeven van een is gescheurd, zoo dat hij nu het voorkomen van verscheidene bergen heeft. Op den top ziet men nog zoo wel den krater, thans *Val* genoemd, als rondom op het eil. verscheidene vulkanische zelfstandigheden, terwijl ook de aarde uit tras, klei en zand bestaande, de gevoelens versterkt. De grond is hierdoor, bij de voordeelige luchtsgesteldheid, buitengemeen vruchtbaar. Het gras groeit er bijzonder hoog, en wordt ter bebouwing van den grond weggebrand. Vlakten zijn er slechts aan de zee, en in de dalen zijn eenige beken en stroomen, die de inw. met vele moeite en kosten, ter bewatering van hunne goederen en wijnbergen, weten af te leiden. Het voornaamste voortbr. is de wijn, die oorspronkelijk door prins Hendrik van Portugal, uit Candia naar dit eil. werd verplaatst, en algemeen onder den naam van Madera, wijn beroemd is. Verder tarw en garst, hoewel niet genoegzaam voor de behoeften; wortelen, patatten, kastanjes, suiker, china's-appelen, citroenen, limoenen, abrikozen, perziken, peeren, bessen, noten, moes- en tuingroenten, ananassen, kaneel, enz., paarden, rundvee, schapen, varkens in het wild, en veel gevogelte. Behalve hagedissen, die hier zeer lastig zijn, is er geen schadelijk ongedierte. De inw., meestal van Portugezen afstammende, toonen door hunne donker bruine kleur en zwart haar, de vermenging met negers aan. Zij genieten weinig van het gelukkig oord, waarin zij wonen. Het gemeen draagt de duidelijkste sporen van onderdrukking. De vrouwen zijn welgemaakt, maar leelijk; de voorname vrouwen zijn echter schooner, maar worden opgesloten houden. De landbewoners leven zeer matig, zelfs armoedig. De voornaamste

be-

bezigheid is de wijnbouw, welke met veel zorg behandeld wordt, en jaarlijks 30,000 pijpen opbrengt, waarvan de beste soort, *Madera-Malvasiër*, 440 à 460 guldens de pijp kost. Het is waarlijk aan de zorgeloosheid der regering te wijten, dat deze eilanders zich in zulk eenen deerniswaardigen toestand bevinden. De handel is hier vrij levendig, en grootendeels in handen der Engelschen. De voornaamste artikelen van uitvoer zijn: wijn, honig, was, alle soorten van zuidvruchten, leder, enz., waartegen koren, vlas, visch, linnen en andere kleedingstoffen, papier, velerlei fabrijk- en modewaren, enz. ingevoerd worden. De éénige geoorloofde godsdienst is de roomsche, aan welks hoofd een bisschop staat, die jaarlijks 25 à 26,000 guldens inkomen heeft. Met het onderwijs is het hier slecht gesteld, en er zijn geene openbare scholen. Het wordt in de distr. Funchal en Mexico verdeeld. De hoofdstad, tevens die van al de andere eil., is Funchal. 2. Groote vischrijke Z. Amer. riv. van Peru, die op de bergen van Chuquisaca ontspringt, en in de Amazonen valt, op 3. 24. Z. B.

MADERASCHE EIL., groep eilanden in den Atl. oceaan, ten W. van Afr.; 80 mijlen van de kust van Marocco, 40 van de Kanarische, en 100 van de Azorische eil., tusschen o. en 4. L. en 30. en 35. N. B. gelegen, en volgens LUNDBYE 150 à 180,000 (FORSTER heeft 64, STAUNTON 80,000) inw. bevattende. Waarschijnlijk werden zij reeds in 1344, op eene zeer zeldzame wijze, door Eng. vlugtelingen ontdekt; doch naderhand, en wel in 1416, door de Portugezen, onder GONZALVEZ, op last van prins HENDRIK van Portugal, weder opgezocht, en het grootste om deszelfs kostbaarheid, Madeira genoemd, welke naam tot de geheele groep overging, die eigenlijk uit 4 eil. *Madera*, *Porto Santo*, *Salvages* en *Desertas* bestaat. Deze eil. zijn allen van vulkanischen oorsprong en van verschillende grootte. De luchtsgesteldheid is er zacht en gematigd aangenaam. De warmte wordt er door verkwikkende winden verkoeld. Zij behooren aan Portugal. Zie verder de art. der eil.

MADERASPATNAM, zie Madras.

MADERUELO, Spaan. D., prov. Segovia.

MADESIO, Zweed. kerspel, Kalmar-län.

MADFUNE, dorp in Op. Egypte; 4 mijlen Z. Z. W. van Girge.

MADIE, meer in Egypte, tusschen Alexandrië en Rosette, hetwelk door een kanaal met den Nijl, en door de natuur, met de zee gemeenschap heeft.

MADIGHERY, O. Ind. vesting, aan den rajah van Mysore behoorende. 13. 33. N. B.

MADIGHESHY, O. Ind. stad aan den rajah van Mysore toebehoorende. 95. 2. L. 13. 48. N. B.

MADINA, Afr. riv. in 't kon. Kasson.

MADINGA, Amer. riv. op de landengte van Dariën. 9. 22. N. B.

MADION, heerl., stad en riv. op Java, door de Sooloo van de Nederl. bezittingen gescheiden, met vele bergen en vruchtbare dalen en wel bevolkt.

MADIR, Afr. zeehaven in Abyssinië.

MADIRAN, Fr. vlek, dep. Op. Pyr. met 1000 inw. en goeden wijnbouw.

MADISON, zie Maddison.

MADJAR of *Madjak*, Rus. Aziat. meer in Siberië, gouv. Tomsk, door hooge bergen omgeven, met vele kleine eil. Het bevat verbazend groote steuren.

MADJICOSIMA, 17 eil. in de Ind. zee, tusschen Formosa en de Lieu-Kieu eil., van welke laatsten zij afhangen.

MADLEY, Eng. dorp, gr. Hereford. met 880 inw.

MADNOFRIOD, de hoogste berg van de W. Perz. prov. Kuhistan.

MADOIS (ST.), Schot. dorp, gr. Perth.

MADOK, Eng. volkpl. aan de Hudson's baai, met pelshandel.

MADON, Fr. riv., ontspringt in 't dep. Vosges, en valt in 't dep. Meurte in de Moezel.

MADONA, klein Turk. eil., nabij Rhodes. 44. 35. L. 36. 31. N. B.

MADOO, klein eil. in de Ind. zee. 140. 4. L. 7. 31. Z. B.

MADRAGUE, klein Fr. eil. in de Middell. zee, dep. Monden der Rhône.

MADRAS, het tweede presidentschap der Engelschen in Voor-Indië, hetwelk echter aan dat van Bengalen ondergeschikt is. Het strekt zich (Orissa uitgezonderd) over al de Eng. prov. uit, welke aan de O. kust van Decan, en in het Z. deel der W. kust gelegen zijn, terwijl het tevens de oppermagt heeft over de hier inwonende cijnsbare Ind. vorsten. De vlakke inhoud der aan het presidentschap van Madras onmiddelijk onderworpene landen, bedraagt, volgens HAMILTON, 7,163 V. M., op welke ongeveer 15 mill. inw. wonen. De hoofdstad en de zetel van den president is het fort St. George, bij Madras. De president wordt bijgestaan door eenen hoogen raad, en heeft 3 secretarissen onder zich. Er is een tribunaal van koophandel en een collegie van appel. Voor de Hindo's is het *Sudder-* en *Toui-darry-Adawlut* te Madras. Verder zijn

er provinciale en verscheidene lagere regtbanken, *City-* en *Zillah- Courts*, op verscheidene plaatsen, gelijk ook consuls en generale ontvangers. Aan het hoofd der geestelijkheid is de aartsdiaken te Madras, alwaar de Engelschen ook een *Supreme court of judicature* en een hof van requesten hebben. De zeedienst wordt door het vice-admiraliteitsgerigt bestuurd. De krijgsmagt bestaat uit 50,450 man, met 1347 officieren. De inkomsten worden op ruim 42, de uitgaven op ruim 44⅘ millioen ropijen geschat. Het presidentschap bevat de prov. Karnate of kust van Coromandel, Mysore, Coimbetoor, Salem, Mahal, Malabar, Canara, Balaghaut en de Noordelijke Circars. (Men zie die art.) 2. Hoofdstad van voorn. presidentschap, en der prov. Karnate, de eigenlijke residentie van den president, de zetel van den hoogen raad, en van alle voorn. regerings-collegiën, aan de golf van Bengalen, en den mond der Pallier, op eenen zoutachtigen grond, door kleine zoutkolken en riv. omringd. Zij bestaat uit twee deelen, als: 1. Het fort *St. George*, eene sterke, welgebouwde vesting, alwaar de president woont, met de onderscheidene gouvernements-gebouwen, de episcopale kerk, de magazijnen en pakhuizen der compagnie, de vuurtoren, de munt en de barakken der sterke bezetting. Bij dezelve is de vlakte *Choultry*, als het tooneel van TIPPO'S overheersching bekend, en die thans met de vreedzame woningen der inw. van St. George, door heerlijke muren omringd, het groote en schoone gouvernementshuis en het paleis *Chepauk*, door den voormaligen nabob van Arcot bewoond, bezet is. 2. De *Zwarte Stad*, ten N. der vesting gelegen, met muren en torens omringd, en meestal op de Ind. wijze bebouwd, met tamelijk breede straten, goede bazars, maar onregelmatige huizen, deels van steen, met platte daken: de meesten echter ook van pisang met leijen bedekt. Echter vindt men er ook zeer schoone huizen, die naar paleizen gelijken; 1 portugesche, 2 roomsche, 1 armenische kerk, 1 moskee en zeer vele pagoden. HAMILTON schat het getal der inw. op 300,000 (ST. CROIX noemt alleen in de Zwarte stad 800,000) inw. uit Hindo's, Mahomedanen, Armeniërs, Mestizen, Chinezen, zwarte Joden, enz. bestaande. Zij is het middelpunt van den handel en alle fabrijken, terwijl de eerste door een kanaal van 10,560 ellen lang, 40 voet breed en 12 voet diep bevorderd wordt. Sedert 1812 is hier een collegie, eene school naar BELL'S leerwijze, 1 voor protestantsche en 1 voor armen kinderen, 1 luthersche zendelings-post, 1 huis voor onechte kinderen, die tot hun 16 jaar hier onderhouden worden; weeshuizen voor jongens en meisjes, 1 burgerlijk en 1 militairen weduwenfonds, 1 sterrenwacht en 1 boekdrukkerij. De fabrijkwaren bestaan in geweven katoenen stoffen, vooral Madrassche doeken, fraai glas en aardewerk. Ook zijn er looijerijen, zoutkeeten, rumstokerijen en handwerken van allerlei soort. Niettegenstaande Madras geene haven heeft, en de brandingen hier verschrikkelijk sterk zijn, is de handel van zeer veel belang, en bepaalt zich niet alleen tot Europa, maar gaat ook op China, Ceylon, Birma, Australië en verscheidene Ind. havens. De uitvoer bestaat vooral in: katoenen stoffen, suiker, indigo, verschillende specerijen en verwhout, terwijl de stad aan het binnenland, Eur. waren en voortbr. uit Hooghly en Bombay levert. Er wonen rijke Eng. kooplieden, en men vindt er 1 bank van het gouvernement en 3 assurantie-sociëteiten. De stad is, niettegenstaande de onvruchtbaarheid van den grond, door heerlijke muren omringd. De levensmiddelen zijn er gezond, en de Eur. inw. hebben er alle genoegens der groote hoofdsteden. Op den heuvel *Pondamala* is eene vesting en een beroemde kruidtuin. 98. 9. L. 13. 5. N. B.

MADRE DE DIOS, Z. Amer. eil. in de Stille Zuidzee, bij de kust van Patagonië. 300. L. 51. Z. B. 2. Zie Resolution.

MADRE DE POPA, Z. Amer. stadje in Nieuw Granada; 18 m. van Carthagena.

MADREGOLA, Ital. vlek in Parma.

MADRID, Spaan. prov., een deel van Nieuw Kastilië, uit twee deelen, die door de prov. Toledo van elkander gescheiden worden, bestaande, en tusschen Guadalaxara, Cuenca en Toledo of tusschen 13. 16. en 14. 42. L. en 40. 4. en 40. 45. N. B. gelegen, en op 61 V. M. 229,000 inw. bevattende. Het land is eene hooge vlakte, welks laagste punt zich 1700 voeten boven de zee verheft. De grond is klei- en zandachtig, hier en daar met salpeter bezwangerd, arm aan water, en bijna zonder boomgewas, zoo dat men er geheele kale streken aantreft. De voorn. riv. is de Taag, waarin de Xarama met de Benares, de Manzanares, Tajuna, Guadarrama en Alberche uitloopen. De riv. zijn niet

niet bevaarbaar, en droogen des zomers uit. De kanalen van Guadarrama en Manzanares zijn niet voltooid. De luchtsgesteldheid is heet, maar zeer veranderlijk, zoo dat soms midden in den zomer, eene winterkoude ontstaat. De *Solano* is ook hier een zeer gevaarlijke wind. Over het algemeen is de lucht fijn, doch niet gezond, zoo dat hier vele ziekten heerschen. De inw. zijn ernstig, nadenkend, bedachtzaam, trotsch; doch ondernemend, en wel voor afgetrokkene wetenschappen berekend. De landbouw is hier zeer verwaarloosd, schoon er wel iets goeds van zoude te maken zijn; dan nu liggen geheele streken onbewoond, zonder water of schaduw. Waar water is, wordt nog gerst en tarw geteeld, en rondom de hoofdstad vindt men veel tuinbouw. De prov. levert ook eenigen ligt rooden wijn; maar de olie is slecht, en zoo wel als de zijde, in geringe hoeveelheid. De veeteelt is mede van weinig belang, en het wild en de visch schaars. Bouwsteen en salpeter worden er gegraven; maar kristal en steenkolen laat men in de aarde liggen. De voorn. fabr. zijn: linnenweverijen, looijerijen, salpeterraffinaderijen, en eenige fabrijken in de hoofdstad; doch alles niet genoegzaam voor de behoeften, en zonder de aanzienlijke verteringen der hoofdstad, moest deze prov. geheel verarmen, daar zij bijna gebrek aan alles heeft, en slechts een weinig wol en eenige modewaren kan uitvoeren. Zij wordt in twee partido's, Madrid of het Westelijk, en Zorita of het Oostelijk deel verdeeld. 2. Spaan. partido, het W. deel van voorn. prov. uitmakende. 3. Hoofdst. van voorn. prov. en van geheel Spanje, de zetel van den koning en der onderscheidene hooge ambtenaren en regerings-collegiën. Zij ligt ongeveer in het midden des rijks, in eene heuvelachtige, doch zeer eentoonige vlakte, aan de Manzanares, vormt eenen regelmatigen veelhoek, die met eenen hoogen steenen muur omringd is, waaruit 15 poorten geleiden, onder welke die van *Alcala*, die veel van eenen triumfboog heeft, de schoonste is. Over de Manzanares, die des zomers geheel uitdroogt, liggen twee groote bruggen. De stad heeft 42 groote en kleine opene plaatsen, waaronder de *Plaza Mayor* en de *Puerto de Sol* uitmunten; 506, deels breede, deels naauwe en kromme straten, 77 kerken, vele kloosters, 19 hospitalen en liefdadige gestichten, 5 gevangenissen, 32 fonteinen, 45,000 lantarens, 7,400 huizen en 170,000 inw. Onder de 6 openbare gebouwen merken wij op: het nieuw koninklijk paleis, met veel pracht, op eene hoogte, aan de Westzijde der stad gebouwd, met 2 verdiepingen beneden en drie boven den grond, en uitmuntend versierd. Verder het oude koninklijk paleis *Buen Retiro*, aan de O. zijde der stad, met een groot theater, uitmuntende schilderijen en heerlijke tuinen; het *Palacio de las Consejos* of het paleis der regering voor de onderscheidene hooge ambtenaren en collegiën; de *Aduana* of het tolhuis, een prachtig gebouw; de *Panaderia* of zetel van de akademie der geschiedenis; het posthuis, het tuighuis of *Armeria Real*; de munt; het gebouw van het kabinet van natuurlijke zeldzaamheden, de *Carcel del Corte* of de hofgevangenis en de *Saladero* of vleeschhal. Maar weinige huizen der grooten verdienen den naam van *hôtel*. Onder de kerken zijn er geene, die bijzondere onderscheiding, zelfs om het schilderwerk, verdienen. De voorn. zijn: de kerk der Jesuiten, die van St. Isabella, St. Pascal, St. Isidoro, St. Martino, enz. Het Jesuitenklooster is onder deze het voornaamste: terwijl onder de liefdadige gestichten het algemeen hospitaal voor mannen, dat van *la Passion* voor vrouwen, het *Real hospice de St. Fernando* als wees-, tucht- en werkhuis, de twee kraamvrouwen-huizen, het koninklijk vondelingen-huis, het gezelschap van weldadigheid, het doofstommen-instituut, de lombard, enz. bijzondere melding verdienen.

Voor het onderwijs wordt gezorgd door de gymnasiën, waaronder de *Estudios Reales de St. Isidoro*, met 16 professoren en eene aanzienlijke boekverzameling de voornaamste is. Vervolgens de *Real Estudio de Medicina Practica*, met collegiën, de *Cirugia Medica de St. Carlos* met 6, *Real Jard in Botanico* met 3, en verscheidene andere, voor ingenieurs, den adel, veeartsenijkunde, enz.; 12 lagere scholen, 8 meisjesscholen, waarvan echter het Pestalozzische instituut vernietigd is. Ook is er eene akademie voor ingenieurs en voor den landbouw. Men telt er 13 geleerde genootschappen, die echter in de laatste tijden, minder werkzaam zijn geweest, en waarvan de akademie van schoone kunsten van St. Fernando met Spaansche pracht is ingerigt. Verder die der geschiedenis, der Spaansche taal, regtsgeleerdheid, huishoudkunde, medicijnen, latijnsche taal, enz. Voorts ko-

komen hier in aanmerking de koninklijke bibliotheek in *Buen Retiro*, van meer dan 130,000 (volgens anderen 180,000) boekdeelen en 2000 handschriften; een muntkabinet, de boekverzameling van St. Isidoro, die van de akademie der kunsten, eene verzameling van modellen en die van de hertogen van Medina-Celi en Ossuna, welke vele classieke schrijvers bezitten; het koninklijk kabinet van naturaliën, vooral wat de mineralen aangaat, een der rijkste in Europa; eene sterrenwacht op het nieuwe paleis, 1 kruidtuin, 1 chemisch laboratorium, 2 koninklijke verzamelingen van schilderijen, alsmede die van verscheidene andere, welke echter meestal niet dan oude werken hebben; de drukkerijen zijn zeer goed.

De inw. bestaan grootendeels van het hof; aanzienlijke fabr. zijn er niet. De koninklijke porselein-, tapijt- en mosaïkfabrijken, werken bijna alleen voor het hof. Verder zijn er eenige fabrijken voor zijden en katoenen stoffen, linnen, band, lint, hoeden, gekleurd papier, snuifdozen, kristal, kaarten, galanteriewaren, enz. die echter weinig fraais opleveren; looijerijen, goud- en zilversmederijen. De handel is van weinig belang. Het meeste, dat er gedaan wordt is in wissels en effecten. Er zijn twee assurantie-gezelschappen en eene beurs.

Tot de uitspanningen behooren: twee schouwburgen, 1 opera en de openbare wandelwegen, als: de *Prado*, met vele fonteinen; de tuin van *Buen Retiro*, met eene diergaarde; *Las delicias*, de lanen aan het kasteel, het slot *Florida* en de badhuizen aan de Manzanares. Verder de *Tertullia's*, bijna de *thé dansant* van de Franschen; de stierengevechten in een bijzonder amphitheater, enz. Het garnizoen is in de barakken, onder welke die der *Garde du Corps* en der Zwitsers uitmunten.

Madrid heeft een eigen magistraat, met corregidor en regidores. De politie staat onder het tribunaal *Alcades del Corte*. De stad is in 8 kwartieren (*quarteles*) en 64 gemeenten (*barrios*) verdeeld, welke laatste elk eenen *alcada* en geregtsbedienden, alsmede eigene armen-inrigtingen hebben. Het water der stad heeft eenen salpeterachtigen smaak, waarom het door eene waterleiding, uit de bronnen van het Guadarrama-gebergte, in de stad wordt gebragt, en ook eenen aanzienlijken tak van handel in het klein uitmaakt. De omtrek is niet aangenaam, des zomers zeer heet, doch niet ongezond. Men vindt er de koninklijke landhuizen, *Casa del Campo*, *Florida*, *Zarzuela*, *El Pardo* en *Villaviciosa*. Onder de beroemde mannen alhier geboren, behooren de dichters FRANC DE QUEVEDO VILLEGAS, ALONZO DE ERZILLA Y. ZUNIGA; de tooneelschrijver LOPEZ DE LA VEGA CARPIO, de schilders LANCHOREZ, LUIS FERNANDEZ, DE OBREGON, PEDRO NUNNEZ, CAMILO RICI, enz. 13. 58. L. 40. 25. N. B. 2. N. Amer. vlek, prov. Nieuw York, gr. Lawrence, met 700 inw. 3. *Nieuw* M., N. Amer. vlek, prov. Missouri. 7. *Nieuw* M., distr. der N. Amer. Rep., prov. Missouri, met 2100 inw., en de hoofdstad Winchester.

MADRIGAL, Spaan. stadje, prov. Avila; 1230 inw. 2. Z. Amer. stadje in Nieuw Granada, prov. Popayan.

MADRIGAL DEL MONTE, Spaan. D., prov. Burgos.

MADRIGALEJO, Spaan. dorp, prov. Estremadura. 2. Spaan. D., prov. Burgos.

MADRILEJOS, Spaan. vlek, prov. Toledo, aan de Valdespino, met 8000 inw., fabr., verwerijen en looijerijen. 13. 47. L. 38. 52. N. B.

MADROGAN, O. Afr. stad in het binnenste van Mocaranga, met een koninklijk paleis. 47. 16. L. 18. Z. B.

MADRUSARA, Jap. zeestad, eil. Niphon.

MADRON, Eng. D. in Cornwallis; 1817 inw.

MADSCHAR, zie Kuma.

MADSCHERNA, Arab. stad, land der Wachabiten, distr. Sedeir.

MADSCHIKOSIMAH, een deel der Likeo eil., tusschen 140. 56. en 143. 5. L. en 24. 10. en 25. 55. N. B., uit 11 eil. bestaande, die onder den koning van Likeo staan, en rijk zijn in thee, suiker, peper, wierook en vernisboomen. Zie verder Likeo.

MADU, groep Aziat. eil., een der 17 stadhouderschappen der Maldivische eil., waarvan de voorn. zijn: Pandu, Puladu en Makonnadu.

MADUE, Pruis. meer, regdst. Stettin.

MADURA, O. Ind. eil., ten N. O. van het eil. Java, tusschen 130. 10. en 131. 55. L. en 6. 10. en 6. 42. N. B. gelegen, door de straat van Madura van Java gescheiden, en bij de inboorlingen *Mandura* genoemd. RUFFLES berekent den vlakken inhoud op $75\frac{3}{4}$ V. M., op welke, met de kleine eil. 218,600 inw. geteld werden, waaronder 12,900 Chinezen waren. De oppervlakte is bergen boschachtig, met schoone en vruchtbare dalen, die door kleine riv. en beken bespoeld worden. De lucht wordt door verfrisschende zeewinden verkoeld, en

en is bijzonder in het binnenland zeer gematigd. De voortbr. zijn dezelfde als van Java; bijzonder wordt er veel goede katoen gewonnen; doch koffij wordt er niet geteeld. De veeteelt is er aanzienlijk en de paarden zeer gezocht. Men vindt er veel verw- en fijn hout en vooral kokosboomen, alsmede aan de kusten veel visch. De zeer dappere inw. stammen van de Javanezen af; doch zij hebben eene bijzondere taal, die nog in twee tongvallen onderscheiden is. Ook zijn zij goede zeelieden, landbouwers en katoenwevers. Het land is overal schoon bebouwd, en men telt er 1074 steden, dorpen en buurten. De meeste inw. belijden nog den ouden godsdienst der Javanezen, die veel met dien van *Bramah*, en deels ook met dien van *Buddah* overeenkomt. Het eil. wordt door twee sultans, die van Bangcallan of het W., en die van Samanap of het O. deel, bestuurd. Het distr. Parmacassan in het midden behoort geheel aan de Nederlanders. 2. *Straat van* M., tusschen voorn. eil. en het eil. Java, zich van het fort Lodewijk tot aan Sourabaya uitstrekkeude. De zeelieden geven aan de groote wijde golf, tusschen de Z. O. kaap van Madura en kaap Sandana, ook wel den naam van straat van Madura. 3. O. Ind. stad, de grootste van voorn. eil. en de verblijfplaats van den sultan van het distr. Bangcallan, die hier eenen grooten hofstoet onderhoudt, met goed gebouwde huizen en 7000 inw.; 4 mijlen van de hoofdstad Bangcallan. 4. O. Ind. distr. in Decan, prov. Carnate, de prov. Madura, Dindigul en Marwar, benevens het gebied der Polygaren bevattende, en tusschen Coimbetoor, Trichinopoly, Tinnevelly en de golf van Bengalen gelegen, bevat op 263½ V. M., 541,400 inw. Het is ten N. W. zeer bergachtig, maar heeft toch ook schoone vruchtbare dalen en goede bosschen. Ten Z. O. is het vlakker; doch niet gezond. De Beyarra is de voornaamste riv. De vorsten der Polygaren zijn groote grondëigenaars, die voor het bezit hunner landerijen niet alleen schatting betalen, maar ook onder de Eng. geregtshoven staan. 5. Prov. in voorn. distr. 6. O. Ind. stad, hoofdplaats van voorn. distr., de zetel van het Zillah-Court en een kantoor van ontvangst, niet ver van de Beyarra. Zij is versterkt, heeft een groot met muren en grachten omringd fort, smalle, morsige straten, ellendige hutten, en behalve verscheidene mindere pagoden, den heiligen tempel *Pahlary*, 1 luth. kerk en zendelingspost en 20,000 inw., die meestal van den landbouw bestaan. 95. 48. L. 9. 50. N. B.

MADUUA, Ven. dorp en riv., legatie Friuli. De laatste valt in de Livenza.

MADWAN, Perz. D., prov. Farsistan.

MAECHELAN, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Gend.

MAELLA, Spaan. vlek, prov. Aragon.

MAELN, Deen. eil. bij 't eil. Zeeland, met 9000 inw. en korenbouw.

MAELNSKLINT, rotsklomp bij voorn. eil.

MAEL SOUND, rotsachtig eil. in het Kattegat, aan de W. kust van Zweden.

MAELSTRAND, Zweed. eil. aan de W. kust, ten N. van Gothenburg.

MAENTWROG, Eng. dorp. gr. Merioneth, met 700 inw.

MAERI, Turk. eil.; O. van Contessa.

MAESBREE, zie Bree.

MAESENZE, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Brussel, met 560 inw.

MAESTRA DEL CAMPO, een der kleine Philippijnsche eil.

MAESTRO, MESTRE, Lomb. Ven. dorp, prov. Treviso, met 6000 inw.

MAESWYK, Nederl. dorp, prov. Limburg, arr. Maastricht.

MAETALE, distr. op 't O. Ind. eil. Ceylon, met vele bosschen.

MAETER, Nederl. dorp, prov. O. Vlaanderen, arr. Oudenaarde; 3230 inw.

MAETSUYKER EIL., eigenlijk, bij nader onderzoek, een deel van Van Diemen's land, door TASMAN voor een eil. aangezien, D'ENTRECASTEAUX heeft den naam van Maetsuyker behouden, doch de latere Fransche reizigers hebben denzelven met dien van St. Vincent verwisseld. FLINDERS heeft intusschen dit eil. niet verkend, maar denkelijk 's nachts voorbij gezeild. 45. 16. Z. B.

MAFA, W. Afr. riv. aan de Peperkust.

MAFAMEDE EN MAFAMALE, O. Afr. eil. der Anguzko groep op 16. 20. Z. B.

MAFFALUBREUSE, Nap. stad, Terra di Lavoro, met 2700 inw.

MAFFE, Nederl. dorp, prov. Namen, arr. Dinant, met 670 inw.

MAFFELS, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Bergen, met 520 inw.

MAFMALA, zie Mafamala.

MAFRA, Port. stadje, prov. Estremadura, met 2 kerken, een uitgebreid klooster, met eene bibliotheek, verzameling van wis- en natuurkundige instrumenten, plantentuin, gesticht voor de opvoeding, diergaarde, en 1000 inw.

MAFRAGG, N. Afr. riv. in Algiers, valt bij kaap Rosa in de Middell. zee.

MAFUMO, zie Delagoa baai.

MAGA, Zwits. dorp, kanton Wallis.

MAGACELA, Spaan. D. in Estremadura.

MAGADHA, zie Bahar.

MAGADI, O. Ind. stad, prov. Mysore. 95. 16. L. 12. 57. N. B.

MAGADOXO, MAGADOSCHO, O. Afr. koningrijk aan de rivier Magadoxo, die met verscheidene andere riv., denzelfden oorsprong als de Nijl zou hebben, en even als deze, het omliggende land weldadig overstroomt. Hetzelve is rijk in koren, rijst, zuidvruchten, paarden, kameelen, rundvee en schapen (vooral roode), gevogelte, visch, en heeft veel beeren, leeuwen, panters, luipaarden, struisvogels en vooral elefanten; alsmede volgens sommigen, eenig goud en zilver. De inw. zijn afstammelingen van Arabieren, die den christelijken godsdienst belijden. Hoewel geroemd als goedaardig, gastvrij, zacht en vriendelijk, waren zij altijd bittere vijanden van de Portugezen en alle Europeanen. Zij leven zeer eenvoudig, kennen slechts weinig der noodzakelijkste handwerken, en hebben bijna geen handel meer. Hunne wapenen zijn boog en pijlen. De koning wordt zeer bemind, doch geene bijzondere eer bewezen. 2. Hoofdstad van gen. rijk, door muren omringd, met eene haven, 3 schoone moskeën, steenen huizen en handel in Arab. en Ind. waren, koren, vee, ijzer, was, en goud. 63. 16. L. 20. N. B.

MAGALLON, Spaan. dorp, prov. Aragon. 2. Dorp op 't O. Ind. eil. Java.

MAGAMET, Arab. kaap aan de Roode zee.

MAGAMI, Jap. stad, eil. Niphon.

MAGANJA, O. Afr. riv., valt in de Zambèze, op 51. 26. L. 16. 20. Z. B.

MAGARABA, N. Afr. bergketen in Algiers; 20 m. langs de kust, door den Arab. volksstam van dien naam bewoond.

MAGARAO, dorp op 't Philippijnsch eil. Manille.

MAGARZAN, klein O. Afr. eil. in de Roode zee. 21. 10. Z. B.

MAGASCA, Spaan. riv., prov. Estremadura.

MAGAZIN, N. Afr. riv. in Marocco.

MAGDALA, Saks. Weim. stadje, ambt Blankenheim.

MAGDALEN, N. Amer. riv. in Canada, valt op 49. 12. N. B. in den St. Lourens.

MAGDALENA, groote Z. Amer. riv. in Nieuw Granada, die in de prov. Popayan, op 1. 50. N. B. ontspringt, N. O. waarts, tusschen de Andes heenstroomt, het groote dal van St. Fé de Bogota bespoelt, onderscheidene riv. ontvangt, vervolgens N. W. loopt, zich met den Grooten Cauca vereenigt, en na eenen loop van 137 mijlen, door twee monden, in de Caraïbische zee valt. Aan haren mond liggen eilandjes, *Isla Verde* genoemd. Haar water vermengt zich eerst op eenen afstand van 20 mijlen van den mond, en is ook even zoo ver volkomen drinkbaar. 11. 2. N. B. 2. Groote, gemakkelijke en schoone N. Amer. baai, aan de W. kust van Mexico. 25. Z. B. 3. N. Amer. riv. in Mexico, prov. Texas, valt in de golf van Mexico. 4. Z. Amer. riv. in Nieuw Granada, die over het eil. Gorgona in de Zuidzee stroomt. 5. Z. Amer. riv. in Peru, prov. Guamalies, die in de Guallaga valt. 6. Zweed. dorp, Skaraborg-län. 7. Rus. dorp, gouv. Esthland. 8. Zwits. berg bij Freyburg. 9. Haven op het eil. Spitsbergen op 79. 33. N. B. 10. Verscheidene volkplantingen in N. Amer.

MAGDALENEN EILANDEN, groep N. Amer. eil., voor de straat van Kaap Breton, tusschen Terreneuve, kaap Breton, prins Edward's eil., Nieuw Schotland en Anticoste, in het midden van de golf van St. Lourens, of tusschen 315. 45. en 316. 35. L. en 47. 13. en 47. 42. N. B. gelegen. Zij beslaat $3\frac{1}{2}$ V. M., en bestaat uit verschillende eil., die deels hoog, deels laag boven de zee uitsteken. Zij brengen niets voort dan eenige struiken en weiden, en hebben slechts robben, zeevogels, en langs de kust veel visch. Zij behooren den Engelschen. Het grootste heet ook Magdalena, heeft de havens Maison en Jupiter, benevens 150 inw., die van de visscherij leven.

MAGDALENEN, ONZER LIEVE VROUW GEBERGTE, het N. gedeelte van de bergketen, die zich door de Vereenigde Staten van N. Amerika, tot aan den mond der rivier St. Lourens uitstrekt.

MAGDALENEN GROT, zie Adelsberg.

MAGDELAINE, zie Madelaine.

MAGDEN, Zwits. dorp, kant. Aargau.

MAGDENAU, Zwits. D., kant. St. Gall.

MAGE of *Magee*, Z. Amer. riv. in Dariën, valt in de baai van Panama. 2. Ier. riv., gr. Limerick.

MAGELDE, Nederl. buurt, prov. Overijssel, arr. Deventer, nabij Linde.

MAGELHOLM, Deen. eil. in de O. zee, bij de Z. kust van het eil. Laaland. 29. 3. L. 54. 43. N. B.

MAGELLAAN (LAND VAN), zie Patagonië en Vuurland.

MAGELLAAN (STRAAT VAN), zeeëngte, tusschen het vaste land van Z. Amer. en het Vuurland, door den eersten reiziger om de wereld, FERDINAND MA-

GELLAAN, in 1520 ontdekt, en naar hem genoemd. Zij begint bij kaap Virgin of Maagden-Kaap, aan de vaste kust van Amerika, en kaap Espiritu Santo, aan het Vuurland, loopt tusschen vele eil., ondiepten en brandingen, bijna 100 mijlen, met eene breedte van 2 tot 16 mijlen, om de Z. punt van Amer. of kaap Forward heen, en met verscheidene kromten en gevaarlijke plaatsen, bij kaap Victoria, aan de kust van Amerika, en kaap der Pilaren (Pillars), aan het Vuurland, in de Zuidzee. Het grootste gedeelte des jaars is zij aan zeer hevige stormen blootgesteld, en vooral in het midden gevaarlijk, zoo dat zij in den eersten tijd, na de ontdekking, vele schepen en menschen gekost heeft. Dan de Nederlandsche reizigers SCHOUTEN en LE MAIRE, hebben, na de ontdekking van kaap *Hoorn*, en de straat van *le Maire*, hier eenen anderen, minder gevaarlijken weg gevonden. 52. 30. tot 54. Z. B.

MAGELLAAN (ARCHIPEL VAN) wordt op sommige kaarten, een deel der Ladronen of Marianen genoemd, terwijl Magellaan in 1521, deze groep en wel de eil. Saypan, Tinian en Aguigan, het eerste zag. Men vindt dit echter niet algemeen aangenomen.

MAGERI, zie Houmont.

MAGEROE, het N. eil. van Noorw. Lapland, waarop de Noordkaap ligt. Het heeft vele rendieren, koeijen en schapen, doch geene beeren of wolven. Hier is de haven Kielvig.

MAGEROTTE, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, arr. Neufchatel.

MAGES, Z. Amer. riv. in Peru, prov. Cumana.

MAGGENTA, Lomb. Ven. vlek, prov. Milaan, met 3,600 inw.

MAGGERI, die Madighery.

MAGGI, N. Afr. dorp in Tunis; 13 mijlen Z. W. van Gabs.

MAGGIA of *Main*, Zwits. riv., kant. Tessin, die in 't Liviner dal ontspringt, en in het Lago Maggiore valt.

MAGGIORE (MEER), zie Lago Maggiore.

MAGHAREE of *Seven Hogs*, groep van zeven eil., aan de W. kust van Ierland. 7. 51. L. 52. 19. N. B.

MAGHERA, Ier. dorp, gr. Derby.

MAGHERAFELT, zindelijk Ier. dorpje, gr. Londonderry, aan de Mayola.

MAGHERALIN, Ier. dorp, gr. Armagh.

MAGHERMORE BAAI, aan de Z. O. kust van IJsland; 2 m. van Wicklowhead.

MAGHEREWELLY, Ier. eil., gr. Donegal, tot de Vallenes eil. behoorende.

MAGI, Z. Amer. riv. in Paraguay.

MAGIEROW, Galic. D., kreits Zolkiew.

MAGILLAGAN POINT, Ier. kaap, gr. Londonderry. 10. 56. L. 55. 12. N. B.

MAGILLYCUDDY'S ROCKS, Ier. bergen, gr. Kerry; 5 mijlen Z. van Tralee.

MAGIMONT, Nederl. dorpje, gr. hert. Luxemburg, arr. Neufchatel; 240 inw.

MAGINDANAO of *Mindanao*, zeer groot Aziat. eil., in 1521, het eerst door MAGELLAAN bezocht, en in naam van keizer KAREL den V. in bezit genomen, door de Paso de Surigao van Leyte en de Philippijnen gescheiden, tusschen 137. 16. en 142. 46. L. en 5. 40. en 9. 55. N. B. gelegen, en volgens CRAWFORD 1174½ V. M., met een millioen menschen bevattende. Het is zeer onregelmatig van gedaante, heeft ten Z. den aanzienlijken inham de Illana baai, en ten Z. O. de baai Taglu, met de kapen Augustin en Punta Agundat; ten W. heeft men de Punta de Alipapan, ten N. de Punta de Banajoa; terwijl de kusten, tusschen deze kapen, vol diepe inhammen, groote bogten, monden van riv. en uitstekende punten zijn, van welke laatste de Punta Balanganon, de Gorda, de Sindangan, Blanca, Lavayan, Satavan, Balingoan en Dirita de voorn., en door eene menigte kleine, gedeeltelijk onbewoonde eil., omringd zijn. Het binnenland wordt door eene groote bergketen doorsneden, welke zich in verscheidene groepen verdeelt, en eenige vulkanen heeft, van welke die aan de Z. O. kust lava en puimsteen uitwerpt. Het eil. is zeer goed van water voorzien; heeft de meren Pangel, Lano en Mindanao; de riv. Petschanli, Butuan, Sibuguey, enz. De luchtsgesteldheid is er, uit hoofde van de nevels en savannen, zeer gevaarlijk voor de Europeanen; maar de inboorlingen worden er oud en sterk. De voortbr. zijn: veel rijst, het voorn. voedsel; maïs, yams, patatten, broodvrucht, de heerlijkste zuidvruchten, cassia, die zeer gezocht is; tabak, betel, indigo, suikerriet, kaneel, zoo goed als op Ceylon sago, harst en houtsoorten; ook zeer goed scheepstimmerhout. Er zijn verder buffels, weinig gewoon horenvee, kleine paarden, geiten, varkens, veel gevogelte, herten, wilde zwijnen, apen, civetkatten, veel visch, een gezocht voedsel, en aan de kust vreesselijke krokodillen; verder slangen, schorpioenen, otters, bijen, schildpadden, parelmosselen, enz. Het delfstoffelijk rijk geeft goud (in de riv. korrels als eene noot), marmer, zwavel, en aan de kust veel amber. Wij weten van het binnenland

en deszelfs bewoners nog zeer weinig. Die der kusten wonen in geregelde steden en dorpen, hebben landbouw, handwerken, en eenige beschaving. Behalve de *Papua's* in de ontoegankelijke bergen en bosschen, schijnen zij allen van de Maleijers af te stammen. Echter onderscheiden zij zich in Eigenlijke Magindanoërs, Alforezen of Haraforen en Illanos (zie die art.) waarvan de eersten en de laatsten Mahomedanen zijn. De vrouwen maken eene grove kleedingsstof uit de draden van eene soort van pisang, en weven ook met gouddraad. De mannen bouwen vele vaartuigen en eene soort van oorlogschepen, die 40 à 50 voet lang, doch maar 3 à 4 voet breed zijn. Ook drijven zij eenen kleinen handel. Van hunne wetenschappelijke kennis weten wij niets. Zij maken hunne eigene potten, pannen, huisraad en wapenen. Merkwaardig zijn hunne oorlogzuchtige ondernemingen, meestal. tegen de Philippijnsche eil., hoofdzakelijk om slaven te halen, waartoe zij schepen uitrusten, die des nachts geheele dorpen aanvallen, en al de inw., als slaven, medevoeren, die zij dan op Borneo, Celebes en de Sooloo eil. verkoopen, of tegen goud, zilver en Indische waren verruilen. 2. Sultanaat in voorn. eil., hetwelk zich over het grootste en beste deel des eil., oflangs de geheele O. zijde uitstrekt, waarvan de Spanjaarden echter het gebied van Caraffa bezitten. Het bevat het meer Lano en wordt door de riv. Pelandschi, Butuan, Bujame en Tubuan bespoeld, heeft eenen vruchtbaren grond, en is vrij sterk bevolkt. Aan het hoofd is een sultan, wiens magt echter zeer bepaald is, vooral door 6 amba-raja's, welker waardigheid erfelijk is. De Mahomedanen worden bijzonder tot den krijgsdienst gebruikt. De sultan en hooge ambtenaren hebben vele bijwijven. De lijfwacht van den vorst is geheel op de Spaansche wijze gekleed en geoefend, terwijl hij met zijne vasallen, wel 100,000 man te veld kan brengen. De verdeeling des rijks is niet bekend. 3. Hoofdstad van het rijk, ruim $7\frac{1}{2}$ uur van de Illana baai, ter plaatse waar de Melampi en Pelandschi (*Pelangy*) te zamen komen. Zij bestaat uit 2 steden: Magindanao, dat thans slechts 20 huizen heeft, en Selangan, welke deelen door bruggen vereënigd zijn. Het laatste bevat 3 versterkte paleizen van den sultan, benevens eenige houten paleizen. De huizen zijn allen tegen de overstroomingen en krokodillen op palen gebouwd, ééne verdieping hoog, en van bamboes gemaakt. De omtrek is schoon, de lucht gezond, en de grond bijzonder vruchtbaar. 142. 24. L. 7. 20. N. B.

Magindanoërs (eigenlijke), een klein, mager menschensoort, op voorn. eil., welgemaakt, lang van aangezigt, vlak van voorhoofd, met zwarte oogen, grooten mond, kleine roode lippen, witte, doch zwartgemaakte tanden, en ligtbruin van kleur, gelijk de Maleijers, die onder den evennachtslijn wonen. Tot hun sieraad behooren vooral lange nagels. Zij zijn matig, vrolijk, vriendelijk jegens vreemdelingen, doch woedend wraakzuchtig, en wreed tegen hunne vijanden. Rijst, sago, gezouten visch en chocolaad maken hun voorn. voedsel uit. De veelwijverij is bij hen geoorloofd.

Maglans, Sard. dorp in Savoije, prov. Faussigny, met 1500 inw.

Maglebrande, Deen. D., eil. Falster.

Maglebye, Deen. dorp op 't eil. Langeland, met 1170 inw.

Magleoë, Deen. eil. in de golf van Korsoër.

Magliano, stad in den Kerk. Staat, nabij Rome, aan den Tiber; met 4000 inw. 2. Nap. dorp, prov. Otrante. 3. Sard. vlek in Piëmont, prov. Monto Video, met 1650 inw.

Magliones, Sard. dorp in Piëmont.

Magnac Laval, Fr. stad, dep. Op. Vienne, arr. Bellac, met 2800 inw.

Magnard, Fr. stadje, dep. Gers.

Magnano, Lomb. Ven. dorp; 2 mijlen van Verona.

Magna Vaccà, vlek in den Kerk. Staat, legatie Ferrara.

Magnec, Nederl. D., prov. en arr. Luik.

Magnes, Turk. stad op de N. kust van Candia; 4 m. N. W. van Canea.

Magnesia, oude prov. van Griekenland, langs de golf van Salonica.

Magnetisch eil., in de Stille Zuidzee, bij de O. kust van Nieuw Holland, in 1770 door Cook ontdekt. 19. 8. Z. B.

Magnetische Kaap, op 't Chin. schiereil. Korea.

Magnetnaja, Rus. vesting, gouv. Orenburg, met 60 huizen en eenen magneet- en ijzerberg.

Magnin, Egypt. D.; 4 m. Z. van Shabur.

Magnisa, zie Manisse.

Magniszow, Pool. D., waiw. Sandomir.

Magnoncourt, Fr. stadje, dep. Op. Saône, arr. Lure, aan de Sengronne.

Magnowka, Rus. stadje, gouv. Kiew.

Magnus (St.), baai op 't eil. Hitland.

Magny, Fr. stadje, dep. Seine en Oise, met 1400 inw. 2. Dertien Fr. D., dep.

dep. Aine, 2 in Côte d'Or, Doubs, 2 in Eure en Loire, Indre, Nièvre, 2 in Boven Rijn, Op. Saône, Seine en Marne en Yonne. 3. Nog een aantal Fr. dorpjes met bijnamen.

MAGODEN, D. op 't O. Ind. eil. Java.

MAGORA, Arabische zeeplaats aan de Roode zee; 50 m. N. N. W. van Loheia.

MAGOS, Braz. riv., valt in de Toccantins.

MAGOTTY COVE, baai aan de N. kust van 't eil. Jamaïca.

MAGPIE, N. Amer. riv. in Canada, valt in den St. Lourens.

MAGRA, Tosc. riv., die op de Appennijnen, in Val di Magra ontspringt, en beneden Sarzana in de Middell. zee valt. 2. Afr. keten van naakte bergen op den woestijnweg van Egypte naar Fezzan. 3. Afr. dorp in 't land der Jaloffers. 4. Zweed. dorp, prov. Elfborgs-län.

MAGRADA, zie Guadibarbar.

MAGSTATT, Wurt. D., Neckarkreits.

MAGU, haven op 't Philip. eil. Maskate.

MAGUA, riv. op 't eil. St. Domingo.

MAGUACA, Z. Amer. riv. van Quito, prov. Mainas, valt in de Pastaza.

MAGUAGO, kleine N. Amer. riv., die in de straat *Detroit* valt.

MAGUARI, kaap aan de kust van Brazilië. 327. 48. L. 0. 16. Z. B.

MAGUEDA, Spaan. vlek, prov. Madrid.

MAGUELONE (ETANG DE), golf of liever zoutmeer bij de Z. kust van Frankrijk, dep. Hérault; 14 m. lang en ½ m. breed. 2. *Villeneuve de* M., Fr. stadje, dep. Hérault, op de landtong, die bovengenoemde golf van de Middell. zee scheidt, met 720 inw. 43. 29. N. B.

MAGUES, Braz. riv., valt O. in de Toccantins.

MAGUIBA, Afr. riv. aan de Peperkust, valt bij Cape-Monte in zee.

MAGU KAMNU, Afr. riv. in 't Kafferland.

MAGU KIUM, vruchtbaar O. Ind. eil. in de golf van Bengalen, rijk Birman.

MAGUIMA, Afr. berg in Abyssinië, tusschen Gondar en Tcherkin.

MAGUMBA, Afr. prov. van 't rijk Loango.

MAGUNA, Spaan. vlek, prov. Soria.

MAGURA, Hong. dorp in Zevenbergen, kom. Hunyad, met goudmijnen.

MAGVAAR BELL, Hong. dorp, en slot, kom. Presburg.

MAGYARAD, Hong. D., kom. Honth.

MAGYAR-CSANAD, zie Chonad.

MAGYAREN, zie Hongaren.

MAGYARFALVA, Hong. D., kom. Liptau.

MAGYAR-GYULA, zie Gyula, No. 1.

MAGYAR IGEN, Hong. dorp in Zevenbergen, kom. Carlsburg, met wijnteelt.

MAGYAR-KANISA, Hong. vlek, kom. Bacs, met 4000 inw. en korenhandel.

MAGYAR ORSZAG, zie Hongarije.

MAGYAR OVAR, zie Altenburg.

MAGYARPECSKA, Hong. D., kom. Arad.

MAHA of *Macon*, Chin. stad, prov. Koeitcheou.

MAHABALEPURAM, O. Ind. stad, prov. Carnate, met schoone tuinen en oudheden. 96. 4. L. 12. 23. N. B. 2. O. Ind. stad, prov. Bihar, aan de Sone.

MAHABILLYSAR, O. Ind. stad, prov. Bejapoor.

MAHABUTPORE, O. Ind. stad in Bengalen, distr. Dacca. 23. 13. N. B.

MAHACKAMACK, N. Amer. riv., prov. Delaware, valt in de Delaware.

MAHADEBROER, O. Ind. stad in Bengalen, distr. Purneah, met 620 huizen.

MAHADUMA, zie Mazagan.

MAHAGAM, distr. en dorp op de O. kust het O. Ind. van Ceylon.

MAHALLA, zie Mehallet.

MAHALOULE CASSIR, N. Afr. dorp in Tunis; 3 mijlen O. van Zunghar.

MAHAMADA, O. Ind. riv., valt in den Ganges.

MAHAMAIL, N. Afr. dorp in Algiers; 9 mijlen W. Z. W. van Tipsa.

MAHAMED, N. Afr. golf, Z. Z. W. van kaap Bon.

MAHAN, Arab. stad in de woestijn, aan den weg der heilige karavanen.

MAHANA, O. Ind. riv., prov. Gundwana.

MAHANAH, O. Ind. riv., prov. Allahabad.

MAHANGAN, een der kleine Philippijnen, Z. W. van Marindugera.

MAHANGANO, Afr. distr. in Angola, met de eveneensgenoemde hoofdstad.

MAHANGUIN, de Z. punt van 't eil. Marindugera. 139. 37. L. 13. 16. N. B.

MAHANNUA, Arab. dorp van Yemen; 8 mijlen Z. O. van Chamir.

MAHANTANGO, 2 N. Amer. riv., prov. Pennsylvanië, die beide in de Susquehannah vallen. 2. Drie N. Amer. vlekken in Pennsylvanië, waarvan er 2 Opper en 1 Neder bijgenoemd worden.

MAHANUDDY, DE GROOTE RIV. of *Cuttac*, O. Ind. riv., die uit het gebergte van Bundelcund ontspringt, Berar in onderscheidene rigtingen doorloopt, behalve verscheidene andere riv., de Hutso en de Heve ontvangt, en door ontelbare armen, waarin zich ook de Braminy, Byturny en Salmudy, die uit Berar komen ontlasten, in de golf van Bengalen valt. Tot deze behooren: de Mahanuddy, de Davy, de Mypurra en Dom-

Domrah als de voorn.; doch tusschen dezelve vindt men eene menigte kleinere riv. of gegravene kanalen, die alle bijzondere namen hebben. 2. O. Ind. riv. in Bengalen, distr. Purneah.

MAHAOA, waterrijk eil. bij Ceylon.

MAHAPRAN, stad en riv. in Achter Indië, in Opper Siam.

MAHAR, Aziat. kaap in Arabië, aan de Roode zee.

MAHARAG, hoofdstad van het eil. Arad, een der Arab. Bahrein eil., met eene haven en parelvisscherij.

MAHA RAJA SINDIA (STAAT VAN DEN), een der onafhankelijke staten in Hindostan, tusschen Agra, Allahabad, Bopaul, Khandeish, den staat van Holkar, en Ajmeer, of tusschen 93. 24. en 96. 43. L. en 22. 20. en 26. 52. N. B. gelegen, en op 1860⅛ V. M., 4 mill. inw., meestal Mahratten en Hindo's bevattende. De O. en Z. zijden des lands zijn zeer bergachtig, maar de geheele W. zijde is vlak, en zeer vruchtbaar. De riv. zijn de Chumbul, de Nerbuddah, en de Ganges, welke alle takken in het binnenland zenden. De voorn. voortbr. zijn koren, katoen, indigo, tabak, vee en huiden. Voor het overige heeft dit land eene der schoonste luchtstreken van Hindostan, en is door deszelfs hoogte, koeler dan het land aan den Ganges, en jaar uit, jaar in, heerlijk groen; doch onder de ijzeren regering der Mahratten, die alle nijverheid en beschaving verdooft, is het geheel verwilderd en ontvolkt. De onbepaalde gebieder van dezen staat is een Mahrat, welke *Maha Raja Dowlut Row Sindia* genoemd wordt, de magtigste onder al de vorsten der Mahratten, en de eenige, die nog niet aan de Engelschen cijnsbaar is, schoon hij met hen een verbond van vriendschap heeft aangegaan. Zijne inkomsten worden op 10 mill. guldens begroot. Hij kan 90,000 man, waaronder 60,000 ruiters, te veld brengen; doch gewoonlijk bestaat zijn leger slechts uit 20,000 man. Zijn eerste minister heeft het geheele bestuur in handen. Uit zijn leger gaan de fouragieverzorgers in den omtrek rond, en komen weldra met rijke vracht terug, hetwelk, zoo wel als de onregtvaardigheden, die de soldaten ongestraft uitoefenen, duizende landlieden naar elders doet verhuizen. Zijne bezittingen liggen deels in de prov. Malwah, deels in Agra. Zijne hoofdvesting, waar ook zijne schatten bewaard worden, is Gwalior.

MAHARAJEDROOG, O. Ind. stad, prov. Mysore.

MAHARAJEGUNGE, O. Ind. stad in Bengalen, distr. Purneah, aan de O. zijde der Mahanuddy, met handel in indigo, suiker, granen en katoen. 105. 51. L. 26. 5. N. B. 2. Verscheidene andere Ind. plaatsen dragen dezen naam.

MAHARASS, N. Afr. dorp van Tunis.

MAHAVIE, Turk. D., prov. Bagdad.

MAHAZE, zie Atuni.

MAHAVILLA GANGA of Groote Zandriv., verkeerdelijk *Melivaganga* genoemd, schoone diepe riv. op het eil. Ceylon, welke in het Z. O. van Candy ontspringt, deze stad bespoelt, en bij Trinconomale in den golf van dien naam valt.

MAHAYE, dorp en berg op het Philippijnsch eil. Manille.

MAHE, O. Ind. distr. en stad der Franschen, prov. Malabar, aan de riv. Colastri of Mahe, met 6000 inw., eenen Fr. consul, eene haven en sterken handel, vooral in peper, kardamom, fijn hout, enz. 93. 24. L. 11. 42. N. B. 2. O. Afr. eil. in de Ind. zee, het voornaamste der Sechelles; 6 m. lang en 1 breed, met eene goede haven bij het dorp Mahe. De Franschen hebben hier in 1770 eene volkplanting aangelegd, en kaneel en kruidnagelen geplant. 3. Zie Sechelles.

MAHÉE, verbond op de W. Afr. Slavenkust van Op. Guinea, uit verscheidene kleine staten bestaande.

MAHETSCHASSUR, zie Mysore.

MAHI, zie Canari.

MAHIM, O. Ind. stad op het eil. Bombay, aan de N. zijde en het Kanaal, dat het eil. van Salsette scheidt, met 1 seminarium voor priesters, 1 Port. en roomsche kerk, vele moskeën en pagoden, en met de overige dorpen 15,600 inw., die van de katoenweverij bestaan. 2. O. Ind. stad, prov. Dowlatabad, den Mahratten behoorende. 90. 34. L. 19. 39. N. B.

MAHLBERG of *Mallberg*, Bad. stadje, Kinzigkreits, met 950 inw.

MAHLIS, Saksisch dorp bij Meissen.

MAHLSPÜHREN, Bad. dorp, Zeekreits.

MAHLUM, Brunsw. dorp, Harzdistr.

MAHMAHIB, Arab. stad in Yemen.

MAHMOODABAD, 2 O. Ind. steden, prov. Agra en Guzuratte.

MAHMOODPORE, O. Ind. stad van Bengalen; 25 m. N. O. van Calcutta.

MAHMOODSHI, O. Ind. distr. van Bengalen, aan den Z. Ganges oever, met zijdewormen, moerbeziën en rijst.

MAHMUR, W. Perz. gebergte, prov. Fars.

MAHNA, zie Galam.

MAHNOOR, O. Ind. stad in Aurungabad.

MAHO, Z. Amer. riv. in Guiana, die in

in de Rio Negro valt. 2. Riv. op St. Domingo. 3. Riv. op 't eil. Guadeloupe.

Mahoba, plaats op 't eil. Leyte.

Mahoah, O. Ind. stad in Allahabad.

Maholm, Rus. kerspel, gouv. Esthland.

Mahomed-Ameenpore, groot O. Ind. distr. in Bengalen, aan den W. oever der Bagharutty. Het bevat Hoogly en al de Eur. steden aan de W. zijde der rivier.

Mahomed Khans Thanda, groote en bloeijende Aziat. stad in Beludschistan, distr. Maschu, niet ver van de Goniwel, de zetel van den sultan Alli.

Mahometa, zie Hamamet.

Mahomedy, O. Ind stad, prov. Oude. 27. 56. N. B.

Mahomora, Afr. stad, kon. Fez, aan den mond der Suba in zee.

Mahon, Spaan. distr. of termino, op 't eil. Minorka, met 14,000 inw. 2. M. of *Port-Mahon*, Spaan. vlek in voorn. distr., aan eene bogt, die eene der beste, door onderscheidene batterijen beschermde haven vormt; met eene schoone moelje, wel ingerigte zeemagazijnen, de voorsteden *Arrabal*, *Arrableta*, en het uitgestrekte arsenaal, aan de overzijde der baai, met het Isla de Pinto; het Isla del Rey, met een zeehospitaal voor 700 zieken, en het Isla de la Quarantena met 't lazareth. Men vindt er 3 kerken, 3 kloosters, 1 weeshuis, 6000 inw., die van eene uitgebreide visscherij, vooral in oesters, den handel en de scheepvaart, alsmede van de beambten, het garnizoen en de vreemdelingen, die de haven bezoeken, bestaan. 21. 1. L. 39. 52. N. B. 3. Ier. riv., gr. Waterford. 4. Chin. stad, prov. Setchuen. 28. 32. N. B.

Mahona, O. Ind. stad, prov. Agra.

Mahoning, 2 N. Amer. vlekken, prov. Pennsylvanië, gr. Indiana en Mercer. 2. N. Amer. riv., prov. Pennsylvanië, gr. Venango, valt in de Alleghany. 3. N. Amer. riv., prov. Pennsylvanië, valt in de Susquehannah.

Mahony, tak van het Apalachische gebergte, Z. W. van de Broad-Mountains, in N. Amer.

Mahoor, bergachtig O. Ind. distr., prov. Berar, langs de Wurda, Payngunga, Arnooty en Goky, met goede dalen, veeteelt en landbouw. 2. O. Ind. hoofdstad van dien naam, aan de Payngunga en den voet van het Sechachull gebergte. 59. 22. L. en 20. 4. N. B.

Mahoux, Nederl. gemeente, prov. Namen, arr. Dinant.

Mahowl, O. Ind. stad, prov. Allahabad. 105. 33. L. 26. 4. N. B

Mahr, Hes. dorp, ger. Lauterbach.

Mahra of *Hoogland*, het voorn. deel van de hooge vlakte, van 't Arab. lands. Yemen, bestaande uit vele woestijnen, met weinig water, ten N. van de kust, tusschen Oman en Nedsjed, ons bijna geheel onbekend, en waarschijnlijk thans onder de Wachabiten. 2. Arab. kaap in Oman. 18. 50. Z. B.

Mahras (el), N. Afr. stad van Tunis; 20 mijlen Z. van Cairoan.

Mahratten, een der meest verspreide stammen der Hindo's, welker naam van *Mehrut*, eene prov., die naderhand Baglana genoemd is, en waarin Sewagi, de stichter van hunnen stam, zijnen zetel had, is afgeleid. Oudtijds werden zij *Bergers* genoemd, gelijk nog in de prov. Berar plaats heeft, en behoorden tot den ouden stam van Decan, schoon Sewagi zijne afkomst zelfs van Porus afleidde. Deze vorst onderwierp aan zich een aanzienlijk deel van Hindostan, zelfs bijna de geheele prov. Malwah, Allahabad, Agra en Guzeratte; en schoon de Engelschen een aanzienlijk deel weggenomen hebben, zijn zij echter nog de magtigste en meest gevreesde stammen onder de Hindo's. Zij behooren tot de derde kaste, en bestaan uit twee hoofdklassen, als: de Braminen, die geen vleesch eten, en zich door hunne witte tulbanden onderscheiden, en de lagere volksklasse, die in de *Kuhnby* of *Kurmieh* (landbouwers) en *Ahins* of herders, uit *Dungu* (schaapherders) en *Caylu* (veeherders) bestaande, onderscheiden worden.

Deze hoofdklasse heeft minder vooroordeelen dan de andere Hindo's. Zij eten alle vleesch, behalve rundvleesch, en houden veel van gevogelte en vijgen, die de andere Hindo's verfoeijen. Hun gewoon voedsel bestaat uit koeken van grof meel, *Bajru* genoemd, waaronder zij erwten met zout en peper mengen; alsmede uit *Kurhi*, een mengsel van zure melk, met erwten-meel. Hunne gewone kleeding is een glad op het hoofd toegebonden tulband, een *sela* of sluijer, die zij over de schouders werpen, en korte sokken, die zeer naauw zijn. Met de koude hebben zij soms een kort olijfkleurig overkleed, van grove stof. Zij hebben gaarne kleine, gouden ringen in de ooren, en de meer aanzienlijken hebben zilveren kettingen om den hals. Hunne wapenen bestaan in degens, schilden, lansen en geweren, die zij met lonten afsteken. Met de gemakken des huisselijken levens zijn zij geheel onbekend. Hun huis is hunne legerplaats; hun-

hunne hoop soldij en buit. Zij kunnen gemakkelijk honger en alle ongemakken verdragen. De beide hoofdklassen zijn, zoo wel door persoonlijke hoedanigheden, als door kleeding en beschaving van elkander onderscheiden. De lage klassen zijn donker van uitzigt, hebben breede en platte aangezigten, eene lompe gedaante, en zijn zeldzaam ondergeschikt. Men noemt hen bedriegelijk, verraderlijk, laag, roofziek en onbeschaamde leugenaars. Hunne eenige deugd is de openhartigheid, waarmede zij hunne misslagen bekennen. Zij zijn zeer onwetend; scholen en onderwijs zijn bij hen onbekend, waarom ook alle staatsambten door Braminen moeten vervuld worden. Verder heerscht hier eene ware gelijkheid; want de vorst verzorgt zelf zijnen akker, en zijne vrouw en dochters de huishouding. De Mahrat belijdt den godsdienst van Brahma, maar is buitengemeen verdraagzaam omtrent anderen. Zij houden veel van vermaken, uitspanningen, ligchaamsöefeningen en feesten. Zie verder Malwah, waar wij hunnen regeringsvorm, enz. zullen opgeven.

MAHRAUSEGUR, O. Ind. stad, prov. Mysore, presidentschap Madras.

MAHRBURG, zie Marburg.

MÄHRENFELS, Illyr. dorp, kr. Fiume.

MÄHRING, Beij. D., Op. Mainkreits.

MAHSARAD, W. Perz. dorp, prov. Azerbidia.

MAHSIDAN, W. Perz. D., prov. Irak.

MAHU, Chin. riv., prov. Setchuen.

MAHUATI, Z. Amer. meer in Quito, prov. Mainas.

MAHUFU, Chin. stad, prov. Setchuen, aan de Kincha en het kleine meer Mahu. 121. 57. L. 28. 31. N. B.

MAHURI, Z. tak van de Z. Amer. riv. Oyak, bij het eil. Cayenne.

MAHY, O. Ind. riv., prov. Malwah., valt in de golf van Cambaye.

MAI, Rus. Aziat. riv., gouv. Tomsk.

MAIA, Rus. Aziat. riv., gouv. Irkutsk.

MAIAR, Perz. dorp in Chusistan.

MAIBACA, Z. Amer. riv. in Guiana, valt bij den mond der Demerary in zee.

MAIBOLLE, Deen. dorp, eil. Laaland.

MAICHA, Rus. vlek, gouv. Tobolsk.

MAIDA, Nap. stad, prov. Calabrië Ulteriore, aan de Pesipo, met 3000 inw. en in den omtrek zout- en gipsgroeven.

MAIDAN, Rus. dorp, gouv. Nishegorod.

MAIDEN BRADLEY, Eng. dorp, gr. Wilts, met 600 inw. 2. M. *Creek*, N. Amer. vlek, prov. Pennsylvanië, gr. Berks, met 950 inw. 3. M. *Creek* N. Amer. riv., prov. Pennsylvanië, valt in de Schuylkill. 4. M. *Eil.*, groep kleine W. Ind. eil., in de Five Islands Harbour, aan de W. kust van Antigua. 5. M. *Newton*, Eng. stadje, gr. Dorset. 6. M. *Paps*, Schot. dorp, gr. Caithness, met eenen berg van 2000 voeten hoog. 7. M. *Rotsen*, rotsketen in de Ind. zee, aan de N. kust van Java. 132. 22. L. 7. 38. Z. B.

MAIDENHEAD, Eng. vlek, gr. Berks, met 1000 inw. 2. N. Amer. vlek, prov. Nieuw Jersey, gr. Huntingdon.

MAIDEN (EIL.), klein Austr. eil., bij Nieuw Holland.

MAIDENSKERRY, Schot. eil. der Hitlanden, tot Foula behoorende.

MAIDENSHT, W. Perz. dorp, prov. Kurdistan.

MAIDHAT, Perz. dorp, prov. Irak.

MAIDIERE, Fr. dorp, dep. Meurte.

MAIDSTONE, Eng. vlek, hoofdpl. van het gr. Kent, aan de Medway, in een vruchtbaar oord, dat vooral schoone hop en boomvruchten voortbrengt, met 4 voorname straten, 1 markt, 1 paleis van den hertog van Canterbury en 8,000 inw., die papiermolens, branderijen en weverijen hebben. 18. 18. L. 51. 16. N. B. 2. N. Amer. vlek, prov. Vermont, gr. Esssex.

MAIDUK, O. Ind. distr., prov. Hyderabad, met de stad en vesting Maiduk.

MAIENEELD, Zwits. dorp, kant Graubunden, met 900 inw.

MAIENTHAL, zie Maggia.

MAIFE, Egypt. D., 1 m. Z. van Gize.

MAIG, Ier. riv., gr. Limmerick.

MAIGNELAY, Fr. stadje, dep. Oise.

MAIGNIA, O. Ind. eil. bij Anam.

MAIHERGA, N. Afr. dorp; 35 m. Z. van Algiers.

MAIHIDPORE, O. Ind. stad, prov. Malwah, aan de riv. Soprah.

MAIHINGEN, Beij. dorp, Rezatkreits.

MAIHKER, berg- en boschachtig O. Ind. distr., prov. Berar, met de hoofdstad Maihker. 94. 24. L. 20. 6. N. B.

MAIKNAOD, O. Ind. distr., prov. Coïmbetoor.

MAILAH, N. Afr. riv. in het Z. van Algiers.

MAILAPUR, zie Meliapur.

MAILCOTTA, O. Ind. stad, prov. Mysore, op eenen heuvel, aan de Cavery, met eenen zeer beroemden tempel. 94. 38. L. 12. 38. N. B.

MAILLAC, 2 Fr. dorpen, dep. Op. Vienne en Aine.

MAILLANE, Fr. dorp, dep. Monden der Rhône, met 1200 inw.

MAILLARD, N. Amer. kaap aan de N. kust der golf van St. Lourens; 7 m.

van

van 't eil. Orleans.

Maillebois, Fr. dorp, dep. Eure en Loire, met 750 inw.

Maillen, Nederl. dorp, prov. en arr. Namen, met 500 inw.

Maillerage, Fr. vlek, dep. Ned. Seine, arr. Yvetot, met 1450 inw.

Maillerot, een der W. Ind. Grenadillen, bij Nieuw Granada.

Maillezay, Fr. stadje, dep. Vendée, arr. Fontenoy, met 1250 inw.

Mailly, 2 Fr. dorpen, dep. Saône en Loire en Yonne.

Maimatschin-Kitaiska Sloboda, Rus. grens- en handelstad in Kalkas-Mongolië, aan de grenzen van Siberië, met 200 houten huizen, en handel tusschen China en Aziat. Rusland.

Main, riv. in Duitschland, welke in Beijeren, in den Op. Mainkreits, uit twee bronnen, den Witten Main aan den Fichtelberg, en den Rooden Main bij Lindenhart ontspringt, die zich bij Culmbach vereënigen, de Rodach met de Kronach en Haslach; de Regnitz met de Ebrach; de Saale, de Itz, de Kinzig, Aschaff, Lohr en Tauber ontvangt, en na eenen loop van 60 mijlen, tegenover Mentz, in den Rijn valt. 2. Perz. stad, prov. Fars, aan den weg van Shiras naar Ispahan, om hare granaatäppelen beroemd. 2. N. Amer. eil. in de Augustiner baai, Z. van Labrador.

Mainkreits (Ober en Unter), zie Opper en Neder Mainkreits.

Main en Tauberkreits, Bad. kreits, behalve het ambt Widdern geheel te zamen hangende, en tusschen Beijeren, Wurtemburg, den Neckarkreits, en het groothert. Hessen, of tusschen 26. 48. en 27. 30. L. en 49. 18. en 49. 16. N. B. gelegen, en op 25¾ V. M. 95,000 inw. bevattende. Het land is heuvelachtig, vol bosschen en groote en kleine dalen, niet zeer vruchtbaar, zoo dat de landbouw voordeeliger kon zijn. De voorn. riv. is de Main, die de Tauber en Umpfer opneemt; de Jaxt, de Erfa, de Mudau, de Sekbach met de Kernau en de Kessach. De luchtsgesteldheid is er gematigd en gezond. Echter brengt het land meer koren voort dan het noodig heeft, alsmede vele tuin- en peulvruchten, vlas, een weinig hennep, raapzaad, veel boomvruchten, die ook uitgevoerd worden. De bosschen leveren overvloed van hout, dat ook naar ons vaderland wordt vervoerd. De rundvee-fokkerij is een voornaam artikel van bestaan. Ook zijn er vele schapen en varkens, bijen, visch en genoegzaam wild. Men graaft er steenen, bazalt, kalk, gips, marmer en leemäarde. Fabrijken van eenig belang zijn er niet. De uitvoer bestaat in koren, wijn, hout, wol, huiden en boter. Er is 1 luthersch en 1 roomsch gymnasium; maar de lagere scholen zien er betreurenswaardig uit. Het bestuur der kreitsen heeft deszelfs zetel te Wertheim. De geheele kreits bestaat uit heerlijkheden en adelijke bezittingen, die tusschen vele Duitsche vorsten verdeeld zijn. De kreits zelf is in 8 ambten gesplitst.

Maina, tak van 't gebergte Balkan, in Eur. Turkije. 2. Turk. kanton op het eil. Morea, sandschakat Misitra, hetwelk het land der Mainoten bevat. Het strekt zich over het schiereil. uit, en wordt door de golven van Kolokythia en van Koron, kaap Matapan en Gros bepaald. Het gebergte van Maina, voorheen *Taygetus* genoemd, vormt een natuurlijk bolwerk tegen het vlakke land, en kan bijna overal slechts te voet worden overgegaan, terwijl de kust mede zeer steil is, zoo dat dit land nergens kan aangevallen worden. De voet der bergen en de daar tusschen gelegene dalen zijn met akkers, weiden, moerbezie- en olijfboomen beplant. De Mainoten zijn welgemaakt, hebben eene frissche kleur en vrijen opslag van het oog. Hunne stem is welluidend en vlug; hunne kleeding prachtig en vol smaak. Van der jeugd af in de wapenen geoefend, welke de vrouwen even zoo goed weten te voeren als de mannen; aan vermoeijenissen gewend, vereenigt hij eene aangeborene roofzucht met eenen onverzoenlijken haat tegen de Turken, moed en afgeregtheid in den oorlog, brandende zucht voor vrijheid en onafhankelijkheid, gehechtheid aan zijnen godsdienst, afkeerigheid van vreemden, maar tevens gastvrijheid en alle beminnelijke deugden. Nimmer hebben zij zich aan de Turken onderworpen; maar hen slechts voor hunne beschermheeren erkend. Hun land is in 15 distr. verdeeld, en bevat 60,000 zielen, waarvan 15.000 de wapenen kunnen voeren. Elk kanton heeft zijnen kapitein, over welken een opperkapitein of bey, maar met zeer bepaalde magt, staat, die door den *kapudan pacha* wordt goedgekeurd. Politie, binnenlandsch bestuur, algemeene belangen en buitenlandsche betrekkingen, worden op de volksvergaderingen of synoden, waar elke Mainoot zijne stem heeft, behandeld. De bezigheden der Mainoten zijn: de landbouw, de veeteelt,

teelt, de olijfbouw, en het spinnen en weven van katoen. Zij hebben ook tarw, katoen, honig, was, huiden, galnoten en soda tot uitvoer, en bezitten 5 ruime en voortreffelijke havens; doch, daar volgens POUQUEVILLE, alle waren alleen door den opper-kapitein mogen verkocht worden, en geen bijzonder persoon handel mag drijven, brengt dit niet veel op. Kostbaar moeten de overblijfsels der oudheid, als tempels, graven, grotten, holen en opschriften zijn, waarmede het land bedekt is. Het hoofdvlek is *Chitries*, alwaar de bey der Mainoten zijnen zetel heeft.

MAINAS, Z. Amer. prov. van Nieuw Granada, prov. Quito, door onderscheidene volksstammen bewoond. Zij brengt kakao, was, sassaparille, enz. voort.

MAINBERG, Beij. landg., Neder Mainkreits, met 10,200 inw., bergachtig, door den Main bespoeld en rijk in koren, vlas, wijn, boom- en vooral tuinvruchten, alsmede sterke rundvee- en varkensfokkerij en genoegzame bosschen. 2. D. in voorn. distr., aan den Main.

MAINBERNHEIM, Beij. stadje, Neder Mainkreits, met 1550 inw.

MAINBURG, Beij. dorp, Regenkreits.

MAINCE, O. Ind. riv., tak van de Tapty.

MAINDU, O. Ind. stad, rijk Birma, prov. Pegu, aan een kanaal.

MAINE, de Noordelijkste staat of prov. der N. Amer. Rep., tusschen Massachusetts, Neder Canada, Nieuw Brunswijk, New Hampshire, en den Atl. Oceaan, of tusschen 306. 51. en 310. 57. en 43. 5. en 48. N. B. gelegen, en op 1269 V. M. 318,650 inw. bevattende. Het is door de voortzetting der sneeuwbergen van New Hampshire, zeer berg- en boschachtig en woest, bijzonder aan den kant van Canada. Onder de kapen noemen wij Bald Head, Elizabeth, Small Point, Skuttock Point, enz. De voorn. riv. zijn de St. John (Clyde), St. Croix, Penobscot, Passamaquoddy, Kennebeck, Saco en Sagadehok, welke in de lente altijd buiten hare oevers treden, en eenen sterken val hebben. Onder de meren noemen wij Sebabo, Uramana, Chenosbek en andere, welke het land hier vochtig en ongezond maken. De winter is er zeer streng, maar in den korten zomer de warmte ook zeer groot. De kusten zijn onvruchtbaar; de oevers der riv. in het binnenland goed bebouwd, doch het Noorder deel is voor den landbouw niet geschikt. De bosschen leveren veel hout, dat tot masten gebruikt wordt; storax, bevers, wolven, beeren, wild, gevogelte, makreelen, walvisch, stokvisch, enz. in menigte. Tot dit gewest behooren de Penobscotsche Indianen, die door de Franschen tot de roomsche kerk zijn overgebragt. Men verdeelt het in 5 gr., als: York, Cumberland, Lincoln of Sagadehok, Hancock en Washington, waarbij de *Edinburgh Gazetteer* nog Kennebeck, Oxford en Somerset voegt. De hoofdst. is Portland. 2. Voormalig landschap in Frankrijk, tusschen Normandië, Bretagne, Anjou, Touraine, Vendomois en Perche gelegen, waarvan Le Mans de hoofdstad was, en dat thans meest in de dep. Mayenne en Sarte verdeeld is. 3. Fr. riv., die in het dep. Vendée ontspringt, en in het dep. Neder Loire in de Seine valt. 4. Zie Mayenne.

MAINECK, Beij. dorp, Op. Mainkreits.

MAINE EN LOIRE, ook wel *Mayenne en Loire* genoemd, dep. van Frankrijk, uit de voorm. prov. Anjou gevormd, en tusschen de dep. Mayenne, Sarte, Indre en Loire, Vienne, beide Sèvres, Vendée en Neder Loire, of tusschen 16. 32. en 17. 43. L. en 47. 4. en 47. 43. N. B. gelegen, en op 139¼ V. M., in 3 arr. en 34 kantons, 401,250 inw. bevattende. Heuvels en dalen wisselen in hetzelve aangenaam af; de heuvelachtigste streken zijn aan de oevers der Loire en in het Zuiden. Ook zijn er vele moerassige streken en heivelden. De grond is vrij vruchtbaar, doch wordt niet behoorlijk bebouwd. De voorn. riv. is de Loire, die hier de Layon, de Verzée, de Authion, de Mayenne, de Oudon, de Loir en de Sarte ontvangt. Uit de Authion en de Layon is een kanaal gegraven. Ook zijn er vele kolken. De luchtsgesteldheid is gematigd en gezond. De voortbr. zijn: de gewone huisdieren, gevogelte, wild, bijen, zijwormen, peul- en tuinvruchten, vlas, hennep, schoone boomvruchten, vele okkernoten, wijn, hout, ijzer, steenkolen, veel lei, steenen, marmer en minerale wateren. De landbouw wordt door het geheele dep. beoefend; de weiden bevorderen de rundvee- en schapenfokkerij bijzonder. De weinige paarden zijn van een goed ras. Uit de boomvruchten wordt cider, en uit de noten olie bereid. De bosschen bestaan meest uit eiken- en beukenboomen. De wijnoogst levert goeden wijn, die gedeeltelijk tot brandewijn wordt gestookt, en de mijnen geven ijzer en steenkolen. Er zijn vele fabr., als suikerraffinaderijen en salpeterziederijen, was- en linnenbleeken,

ken, glasblazerijen, fabr. voor zeildoek, linnen, kousen, katoen en wol. De uitvoer bestaat in: koren, witten wijn, brandewijn, hennep, vlas, gedroogde vruchten, noten, olie, honig, vee, leijen, timmerhout, linnen, katoen, glas, papier, salpeter, waskaarsen en wollen stoffen. De arr. zijn: Angers, Sègre, Saumur, Bauge en Beaupreau. De hoofdst. in Angers.

MAINEVILLE, Fr. dorp, dep. Eure.

MAINGARD, landpunt in 't Fr. dep. Ille en Vilaine; N. O. van St. Malo.

MAINHARD, Wurt. vlek, Neckarkr.

MAINLAND, zie Hitland en Pomona.

MAINOTEN, MAINOTTI, zie Maina.

MAINS of *Fintry*, Schot. dorp, gr. Forfar; 1100 inw. en linnenbleekerijen.

MAINSAC, Fr. stadje, dep. Creuse.

MAINSTOCKHEIM, Beij. dorp, Ned. Mainkreits, met 900 inw.

MAINTENON, Fr. stadje, dep. Eure en Loire, aan de Eure, met 1600 inw.

MAINTERNE, Fr. dorp, dep. Eure en Loire.

MAINVAULT, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Doornik; 1750 inw.

MAINWARE, Aziat. berg van den Kaukazus, in Circassië, 14,400 voet hoog.

MAINZ, zie Mentz.

MAIPO, Z. Amer. riv. in Chili, prov. Rancagua, valt in de Stille Zuidzee.

MAIRA, 2 riv. in Italië, waarvan de eene op de Alpen ontspringt, en beneden Carignan in den Po valt; en de andere in het Zwits. kanton Graauwbunderland ontspringt, en in het meer van Chiavenna valt.

MAIRANO, Lomb. Ven. vlek, prov. Brescia, ten W. van de riv. Mella.

MAIRE, Fr. eil. of klip, dep. Monden der Rhône, tegenover kaap Croisette. 2. *La* M., Fr. dorp, dep. 2 Sèvres. 3. *Le* M., straat ten Z. van Amer., tusschen het Vuurland en Staten-eil., in 1615 door de Ned. zeereizigers SCHOUTEN en LE MAIRE ontdekt, en naar den laatsten genoemd. Reeds in 1623 zeilde de admiraal L'HERMITE met eene vloot van 11 schepen door deze nieuwe straat, waarin hij naderhand door alle reizigers in deze streken gevolgd is. De straat is 15 mijlen lang en breed, en volgens COOK slechts met goeden wind en matig weder, bij het begin van den vloed, te bezeilen. 4. M. of *Moeren*, Nederl. gehucht, prov. Zeeland, arr. Goes, nabij het fort Bath.

MAIRENE, Z. Amer. riv. in Granada, prov. San Juan de los Llanos.

MAISA, Hong. dorp in Klein Cumanië, met 4100 inw.

MAISACH, Beij. riv., Isarkreits, die boven Dachau in de Amper valt. 2. Bad. dorp, Kinzigkreits, met 350 inw.

MAISBINNI, Afr. dorp in Abyssinië; 2 mijlen W. van Axum.

MAISDY, O.Ind. stad, prov. Gundwana.

MAISELSTETTEN MAISELSTEIN, Beij. dorp, Op. Donaukreits, met 730 inw.

MAISEROULE, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Namen.

MAISIÈRES, Nederl. dorp, prov. Henegouwen, arr. Bergen.

MAISONBLANCHE, Fr. D., dep. Saône en Loire: 2130 inw. en steengroeven.

MAISONCELLE, Nederl. dorp, groot hert. Luxemburg, arr. Neufchâtel.

MAISONNOIS, Fr. vlek, dep. Opper Vienne, met 1950 inw.

MAISSIN, Nederl. dorp, groot hert. Luxemburg, arr Marche, met 300 inw.

MAISSY, O. Ind. stad, prov. Bahar. 102. 53. L. 26. 20. N. B.

MAISY (KAAP), de uiterste punt van 't eil. Cuba. 20. 20 N. B

MAITA, Rus. dorp, gouv. Cherson. 2. Turk. dorp, sandschakat en schiereil. Gallipoli, aan de straat der Dardanellen, met 3000 inw., die deels schippers en loodsen zijn, en deels van den landbouw en de zeildoekfabr. bestaan.

MAITEA of *Malea*, door WALLIS *Osnabrug* genoemd, het Oostelijkste der Societeits eil., uit eenen enkelen berg bestaande, waarvan de top een uitgedoofde krater schijnt te zijn. Het is tamelijk volkrijk en 3 mijlen in omtrek.

MAITED, Perz. dorp in Kerman.

MAITOMTYN, zie Libmühl.

MAITSHA, Afr. distr. in Abyssinië, prov. Gojam, uit het land aan beide zijden van den Bahr-el-Azrek of den Nijl van Abyssinië bestaande, voor dat deze riv. in de Dembea valt. Het land is vlak, moerassig en zoo slecht tot bewoning geschikt, dat de *Agows*, de oorspronkelijke bewoners, hetzelve verlaten hebben. Het brengt weinig koren voort. De inw. bestaan grootendeels van de plant *enseti*. Men vindt er goed vee, doch slechte paarden.

MAIXANT (ST.), Fr. stadje, dep. 2 Sèvres, aan de Sèvre Niortoise, met goede wol-, katoen- en kousenfabr., handel in granen en vee, en 4500 inw.

MAIXANTE, Spaan. stad in Valencia, aan de Guadamar, met 3800 inw.

MAIZERET EN MAIZEROULE, Nederl. dorpje, prov. Namen; 1½ uur van Namen.

MAIZIÈRES, zie Nimi.

MAJA, tak der riv. Glina in Illyrië. 2. Tak van de Lena in Rusland.

MAJAGNANA, een der Lucaïsche eil.

MAJAKA, Rus. dorp, gouv. Cherson.

MAJAN, Rus. meer, gouv. Perm.

MAJES, Z. Amer. riv. in Peru.

MAJIR, N. Afr. dorp in het Z. O. van Algiers. 23. 15. L. 33. 30. N. B.

MAJO, een der Kaap Verdische eil. bij W. Afrika, rond van gedaante en 4 mijlen in den omtrek. Het land is laag, meestal zandig en weinig vruchtbaar. Op het geheele eil. is slechts een klein beekje zoet water. De voortbr. zijn: veel gierst, maïs, patatten, yamswortelen, plantanen, enz., alsmede komkommers, watermeloenen, vijgen, katoen, eene soort van zijde, onderscheidene soorten van boomen; paarden, ezels, niet veel rundvee, maar des te meer wilde en tamme geiten, veel gevogelte, kleine schildpadden en overvloed van visch. Maar de voorn. rijkdom des eil. is zout, dat hier in eene ontzaggelijke hoeveelheid gewonnen, en meestal door de Eng. afgehaald wordt. Het getal der inw. kan op 2 à 3000, meestal Negers geschat worden, die werkzamer en minder behoeftig dan de inw. der andere eil. zijn. Zij wonen in de drie plaatsen, Pinosa, het hoofdstadje; St. Johannes en Lagoa.

MAJOLA, Sard. dorp aan de Maira.

MAJOMBA, zie Jumba.

MAJON of *Mayon*, vulkaan op 't Philippijnsch eil. Manille, welks uitbarsting nog in 1814 vijf dorpen verwoestte, en het geheele eil. met asch bedekte.

MAJOR of *Rio Major*, Spaan. riv. in Gallicië, valt in de baai van Biscaye.

MAJOR'S BAAI, op het W. Ind. eil. St. Christoffel. 315. 24. L. en 17. 20. N. B.

MAJORI, MAJURI, Nap. stad, prov. Principato Citra, met 2700 inw. en 15 papiermolens.

MAJORKA of *Mallorca*, Spaan. prov., uit de Balearische eil. Majorka, Minorka, Cabrera en de Pithyusische eil. Ivika, Formentera, Espalmador, Espartel, Conejera, Tayomayo en eenige kleinere bestaande, in de Middell. zee, tegenover de kust van Valencia gelegen, en die te zamen op $87\frac{1}{4}$ V. M., 186,900 inw. bevatten. De gouverneur-generaal en de kon. regtbank hebben hunnen zetel te Palma. 2. Het grootste eil. der geheele groep, $18\frac{1}{4}$ mijl van de Spaan. kust, tusschen 19. 54. en 21. 5. L. en 39. 16. en 39. 57. N. B. gelegen, en met Dragonera en Cabrera op 63 V. M., 140,700 inw. bevattende. De oppervlakte heeft de gedaante van eene ruit, waarvan de 4 hoeken de kapen Formentor, Pera, Salinas en Dragonera vormen. De andere kapen zijn: Cabo del Pinor, Minorca, Faruch, Cala Figuera, Blanco, enz. Het is vol heuvels, dalen en bosschen, en wordt door eene hooge bergketen doorsneden, die het eil. van het N. O. naar het Z. W., in twee gelijken deelen deelt. De voorn. baaijen zijn: Pollenza, Alcudio en Palma. De voorn. kruinen zijn: Bon Ain, Llodia, Mayor, Tex, enz. terwijl het eil. een aangenaam voorkomen oplevert. De grond is verschillend, meestal echter vruchtbaar, doch aan de kust veelal moerassig en zandig. Het meer Albufera, aan de N. O. kust, geeft ongezonde uitwasemingen. De luchtsgesteldheid is zacht, gezond en aangenaam, en de zomerhitte wordt door de zeewinden veel verkoeld. De *Solano* is er minder drukkend dan elders. De landbouw levert geen genoegzaam koren op. Men teelt er tarw, garst, haver, peulvruchten, maïs, doch geene rogge; veel vijgen, boonen, komkommers, bloemkool, en vooral meloenen. Verder hennep, vlas, saffraan, anijs, soda, enz. Wijn is een voorn. voortbr. en olijven zijn er in overvloed, alsmede zuidvruchten, vooral china's-appelen, amandelen, vijgen, dadels. Hout is er niet genoegzaam. De veeteelt is er van weinig belang; het meest legt men zich op de fokkerij van ezels en muilëzels toe, welke laatste zeer gezocht zijn. Er zijn goede weiden, maar slecht rundvee; schapen, varkens, vele geiten, weinig wild en veel visch. De zijdeteelt is er aanzienlijk. Er zijn ook sporen van goud, zilver en kwikzilver; doch dit wordt niet gegraven; zout wordt er een weinig gewonnen. De fabr. geven wollen stoffen en linnen, meer dan zij noodig hebben, alsmede glimmende hoeden, potten, houtwaren en manden. Maar vooral geeft de scheepvaart, daar zij goede zeelieden zijn, een ruim bestaan. De uitvoer bestaat in: olie, wijn, brandewijn, kappers, zuidvruchten, zijde, saffraan, tuinvruchten, schapen, varkens, ezels, mandewerk, bezems, potten, houtwaren, wollen stoffen, linnen en glimmende hoeden. De hoofdstad is Palma.

MAJORUNNAS, Z. Amer. volksstam der Indianen in Peru.

MAJOTTA of *Mayotte*, het kleinste der O. Afr. Comorische eil.; 3000 inw.

MAJULY, groot O. Ind. eil. van het koningrijk Assam, tusschen de beide armen van den Burrampoeter.

MAJUMBA, zie Jumba.

MAJURKA, Hong. dorp, kom. Liptau, met goud- en zilvermijnen.

MAKAJA, Afr. dorp aan de kust van Zanguebar, lands. Brava.

MAKALA, Jap. prov., eil. Niphon.

MAKALARA, O. Ind. eil. bij Celebes.

MAKALANGO, O. Afr. kaap, ten N. van de Zambèze.

MAKALDEON, Rus. riv. in Circassië.

MAKALLA, Arab. zeehaven, prov. Hadramout; 5 dagreizen van Mocca.

MAKAMI, Turk. Aziat. sneeuwgebergte in Natolië.

MAKAN, zie Bambouk.

MAKANDA, Afr. koopstad in Loango.

MAKANTE, Jap. stad, eil. Niphon.

MAKARANDSCHI, bewoners van 't Z. Afr. rijk Monomotapa.

MAKARIEW, Rus. kreits, gouv. Kostroma, tusschen 60. 55. en 61. 49. L. en 58. 7. en 59. N. B., in het midden des lands, en door de Unsha bespoeld, aan welker oevers ijzer, vitriool, zwavel, enz. gevonden wordt. De grond is nat en koud, en brengt weinig koren voort, maar er wordt veel vlas en hennep geteeld. Er is veel paardenfokkerij, veel hout en fabr. van houtwaren. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, aan de Unsha, met 3 kerken, 1 klooster en 2840 inw., 1 vitrioolziederij, verscheidene looijerijen, 3 jaarmarkten en veel handel. 61. L. en 57. 40. N. B. 3. Rus. kreits, gouv. Nishnei Novogorod, tusschen 62. 28. en 63. 25. L. en 55. 30. en 56. 49. N. B., met 80,000 inw., door de Kirsenez en Wetluga bespoeld, met veel bosch en goede vlasteelt. De inw. bestaan meestal van de garenspinnerij en weverij, fabr. van houtwaren en van de vaart op de Wolga. 4. Ommuurde Rus. hoofdstad van voorn. kreits, met 3 steenen kerken en 12,000 inw., die van den landbouw en de vaart op de Wolga bestaan. 60. 20. L. 55. 34. N. B.

MAKARIEWSKOE, Rus. D., gouv. Kasan.

MAKAROW, Rus. dorp, gouv. Kiew.

MAKARIUS, Egypt. woestijn in Bahri.

MAKAS, Afr. stad in 't land der Jaloffen.

MAKASSAR, zie Macassar.

MAKASSEN, Z. Afr. kafferstam. 20. Z. B.

MAKAWARA, O. Ind. stad, prov. Agra.

MAKAYA, W. Afr. stad van Cayor, aan eene riv., bijna 7 mijlen van zee. 2. Prov. in Japan, eil. Niphon.

MAKDONIA, zie Macedonië.

MAKER, Eng. kerspel en dorp in Cornwallis en Devonshire. Het laatste met 3680 inw.

MAKERSTON, Schot. D., gr. Roxburgh.

MAKESIN, Aziat. dorp in Diarbekir, aan de Khabour; 35 mijlen Z. van Mosul.

MAKHAREB-EL-ANES, Arab. distr. in Yemen.

MAKHAROWKA, Rus. dorp, gouv. Tschernigow.

MAKHAVAL, O. Ind. stad, prov. Lahore.

MAKHAWA, Rus. stad in Daghestan.

MAKHNOWKA, Rus. kreits, tusschen 46. 5. en 47. 18. L. en 49. 22. en 49. 56. N. B., door de Raslowica, de Gnilopiat en de Deme bespoeld, met vruchtbaren grond, goede weiden en veel hout. 2. Hoofdpl. van voorn. Rus. kreits, aan de Gnilopiat, met 3 kerken, 2320 inw., looijerijen en handel. 46. 20. L. en 49. 33. N. B.

MAKHSA, Arab. dorp, lands. Yemen.

MAKIAN, zie Machian.

MAKIWAR, O. Ind. stad in Delhi.

MAKKINGA, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Heerenveen.

MAKKUHU, een der Austr. Gezelschapseil., waar WILSON veel kokosnoten, pisang, broodvrucht en suikerriet vond.

MAKKUM, Nederl. vlek, prov. Vriesland, arr. Sneek, met eene haven aan het Makkumer diep, 2000 inw. en fabr.

MAKLAR, Hong. dorp, kom. Hewesch.

MAKLYDROOG, O. Ind. stad, prov. Mysore.

MAKLYKOUD, reede aan den W. kant van het Nederl. eil. Terschelling.

MAKO, Hong. vlek, kom. Csanad, aan den Marosch, met 7000 inw.

MAKONDAU, kleine Afr. zeehaven van Loango; 13 m. N. W. van Loango.

MAKONNADA, een der Aziat. Maldivische eil.

MAKOOA, zie Makua.

MAKORETSCHI, Turk. D. in Moldavië.

MAKOSSEN, zie Makassen.

MAKOVICZENSER, Hong. distr., kom. Zarosch.

MAKOW of *Machow*, Pool. stadje, waiw. Plock, aan de Orzyc, met 1500 inw. 2. Rus. stad, gouv. Podolië.

MAKRAN, de grootste prov. van Beludschistan in Azië, ten N. aan O. Perzië, ten N. O. aan Sarawan, ten O. aan Ihalawan, ten Z. O. aan Lus, ten Z. aan de Ind. zee, ten W. aan W. Perzië en ten N. W. aan Kuhistan grenzende, en eene oppervlakte van 3,700 V. M. beslaande. Zij bestaat eigenlijk uit 3 deelen, ten 1: het Bergland, zijnde het geheele midden gedeelte, dat ten W. den hoogen Buschkurd, en vele takken en ketens van het Braha gebergte, maar ook verscheidene dalen en hooge vlakten heeft, en behalve door de Dust en Nugor, slechts door woestijnriv. en beken bespoeld wordt. 2. De woestijn van Beludschistan, die zich van het gebergte Wusbuti bijna tot aan den Hilmend uitstrekt, en

slechts des winters door zwervende herders bezocht wordt. 3. Het kustland, of *Karmasir*, een eenzaam droog land, door verscheidene kustriv. bespoeld, zoo als de Adhor, welke de grenzen met Lus maakt; de Muklu, Bhusul, Kumra, Suduk, Sirru, Bhund en Sudschi, die 's zomers bijna uitdroogen, doch in den regentijd groote stroomen worden. — Het bergland is zeker het beste gedeelte, en bij de bronnen en beken bebouwd, terwijl het overige land door zwervende horden bedekt wordt. De kust heeft bijna geene planten, en wordt alleen om de dadels en de visscherij bezocht. Over het algemeen is het land zoo weinig bewoond, dat men soms mijlen ver reizen kan, eer men aan een paar ellendige hutten komt; daarbij is de luchtsgesteldheid zeer ongezond. De onderscheidene distr. staan onder kleine opperhoofden of *sirdars*, die min of meer van den khan van Kelat afhankelijk zijn. De handel is geheel in handen der Hindo's. De hoofdst. is Kodsche.

MAKREN, Arab. stad, prov. Hedsjas.

MAKRI, zie Megri. 2. Turk. Aziat. golf in Natolië.

MAKRIEH, Aziat. riv., prov. Tarabosan.

MAKRINITZA, Grieksch stadje in Magnesia, met 2000 inw.

MAKROWSKOI, een der Rus. Aziat. eil. in den mond der Lena.

MAKSAW, Aziat. dorp, prov. Damascus.

MAKSCHID, O. Perz. riv., valt in de Mind.

MAKUA'S (LAND DER), uitgebreid O. Afr. lands., aan de kust van Mosambique, ten N. van de Zambèze, ten W. door eenen bergrug bepaald, aan welken de Suabo stroomt, die in de Zambèze valt, en waarop de Portugezen handel drijven. De inw. zijn moedig, oorlogzuchtig en onverzoenlijke vijanden der Portugezen. De slaven, die uit hen genomen worden, kunnen veel beter tegen de zeereizen, en zijn veel vrolijker, maar ook wreeder en ondernemender dan andere negers, daar zij gewoonlijk op de schepen den opstand beginnen. De koning van dit land, MAURUSSA genoemd, heeft zijne woning aan de kustriv. Palano, welke in de baai van Mozambique valt. De lands. Bano, Gallo en Zambèze schijnen aan hetzelve cijnsbaar te zijn.

MAKULLA, Arab. stad in Hadramout.

MAKUMBO, Afr. riv. in 't Kafferland.

MAKUSCHA, Rus. Aziat. berg, gouv. Kaukazië.

MALA, Spaan. vlek, prov. Granada. 2. Perz. riv., die op 12. 40. Z. B. in de Stille Zuidzee valt. 3. *Punta de* M., kaap aan de W. kust van Z. Amer., in de baai van Panama. 319. 46. L. 7. 30. N. B. 4. Rus. dorp, gouv. Finland.

MALABAR of *Malabaar*, O. Ind. kaap, prov. Aurungabad, eil. Bombay, met een rotshol en een dorp, door Braminen bewoond, met 1 pagode, aan *Lakhsmi*, de godin der vruchtbaarheid, gewijd. Er komen hier vele bedevaartgangers der Hindo's. 2. O. Ind. prov. in Decan, ook wel *Malaveyar*, bij de Arabieren *Belad-El-Folfol*, of *Peperland*, en bij de inboorlingen *Malayalam*, of *Gebergte-Land* genoemd, tusschen Canara, Mysore, Coimbetoor, Travancore, en de Arab. zee, of tusschen 92. 39. en 94. 27. L. en 9. 45. en 12. 30. N. B. gelegen, en met Cochin, volgens de laatste berigten, op 337½ V. M. wel 900,000 inw. bevattende.

Malabar is een schoon land aan de kust, hetwelk tusschen de Westelijke Ghauts en de zee gelegen, uit twee deelen bestaat, als: 1. het *Terras*, vlak aan het gebergte, met lage bergen bedekt, wier zijden meestal zeer steil, maar boven vlak en met goede teelaarde bedekt zijn. 2. De kust, op weinige plaatsen meer dan ½ mijl breed, meestal boschachtig en zandig; doch waar genoegzaam water is, heeft men schoone rijstvelden en op de duinen heerlijke beplantingen van kokosboomen. Hier bereiken de W. Ghauts derzelver grootste hoogte; echter zijn zij met bosschen bezet. Er zijn slechts kustriv., zoo als de Ponany, de Caremboye, de Kolkaat, de Cavery, de Cubbany en Moyaux. De luchtsgesteldheid is bijzonder heet en voor de inboorlingen niet ongezond. De moussons bepalen den regentijd, en er heerschen veel orkanen, doch zelden aardbevingen. De landbouw levert gerst, gierst, sago, peulvruchten en in de dalen rijst: soms wordt een land 3 maal des jaars bezaaid. Verder heeft men hier vooral kokosboomen, Ind. peulen alle soorten van fijne vruchten; maar het voorn. voortbr. is de beste soort van peper. Ook katoen, sezam, mohn, betel, gember, kardamom, kalmus, aloë, sassaparille en onderscheidene soorten van fijn hout. De veeteelt is er zeer aanzienlijk; hier worden de schoonste elefanten getemd. Er zijn vele geiten, weinig schapen en paarden. Onder de wilde dieren zijn: antilopen, het gevlekte Gangeshert, de Bezoarbok, koningstijgers, luipaarden, tijgerkatten, zwarte beeren en jakhalzen; voorts veel visch, honig en was; doch uit het rijk der

der delfstoffen, slechts zout en ijzer. Fabrijken bepalen zich tot eenige katoenweverijen, maar de handel is met onderscheidene havens, als: Tellichery, Mahe, Calicut, Baypoor, Ponany en Cochin, door verscheidene bogten, van veel belang, schoon de laatste de zeerooverij ook veel bevorderen. De uitvoer bestaat in: rijst, koren, kokosnoten, timmerhout, gember, kardamom, peper, sandel- en sapanhout, vinnen van haaijen, betel, ijzer, katoenen stoffen, enz. De invoer bestaat in aluin, *assa-fœtida*, katoen, katoenen en wollen stoffen, shawls, nankins, rijst, suiker en Eur. fabrijkwaren. De wegen zijn er zeer goed. De inw. zijn: Hindo's, Moplays, joden, roomsche en Syrische christenen, enz. Het land is in verschillende kleine distr. verdeeld, die hunne ingeborene meestal uit de kaste der *Nairrojah's* hebben; doch die men slechts als grondëigenaars kan aanmerken, daar zij geheel en al van de Eng. afhangen. De prov. is aan het presid. Madras onderworpen, terwijl het onmiddelbaar Eng. gebied onder de 3 Zillah-Courts van Cochin, Calicut en Tellichery staat. Het land is in 16 distr. verdeeld. De Franschen bezitten hier het gebied van Mahé. De hoofdstad is Calicut. 3. *Kaap* M. of *Zandige kaap*, smalle N. Amer. landpunt uit het Z. O. gedeelte van kaap Cod in Massachusetts in zee uitstekende. 307. 43. L. 41. 33. N. B.

MALABAHOE, dorp op 't Philip. eil. Manille.

MALABOHU, D. op 't Philip. eil. Bohol.

MALABRIGO, kleine, onveilige Z. Amer. haven in Peru. 7. 48. Z. B. 2. Kleine Z. Amer. riv. der prov. Buenos Ayres, die in de la Plata valt. 3. Groep Austr. eil., ten N. W. der Ladronen. 27. 40. N. B. 4. Eil. bij Japan, tot de groep Bonin behoorende.

MALAC, O. Ind. dorp in 't rijk Birma.

MALACCA, Aziat. schiereil., bij sommigen *het Maleische schiereil.* geheeten, tusschen de rijken van Siam en Birma, de golf van Siam, de Chinesche zee, de straat van Sincapoor, die van Malacca en de golf van Bengalen, of tusschen 1. 17. en 8. 15. N. B. en 115. 50. en 121. 56. L., terwijl het, wanneer wij de prov. Tanasserim met de zeekust, tot aan Junk Seylon, en aan den anderen kant tot Ligor daarvan aftrekken, eene oppervlakte van 2741$\frac{1}{4}$ m. beslaat, en de lengte van kaap Romania tot Penomaxin 162, de grootste breedte tusschen Pulo Capas en Pulo Dinding 43, doch op de landëngte Kraw, die het schiereil. aan het vaste land hecht, slechts 15 mijlen beloopt. Het gebergte dezer landëngte, geheel uit graniet bestaande, breidt zich, steeds hooger klimmende, en 7000 voet bereikende, tot in den omtrek van Malacca uit, van waar het allengskens lager wordt, en bij kaap Romania zich in zee verliest. Het is met dikke bosschen van teak- en ander hout bezet, en heeft olifanten, tijgers, buffels, wilde zwijnen, eene ontelbare menigte andere wilde dieren, en velerlei vogelsoorten, waarvan alleen de *pino* genoemd wordt. Met dit alles kennen wij het binnenland slechts gebrekkig. De voorn. riv. zijn: de Perah, de Lingu, de Parlis, de Queda, de Praya, de Tsena, de Tringani, de Pokango en de Pahang. De voorn. kapen heeten Romania en Patani, terwijl de kusten vol inhammen en golven zijn, die een aantal kleinere eil. bevatten. Het bergachtig binnenland is vruchtbaar, gelijk ook de kust, hoewel er, vooral langs de straat van Malacca, vele moerassen en poelen zijn. De luchtsgesteldheid is aangenaam, en geeft hier eene altijddurende lente, terwijl in alle tijden des jaars, zonder moeite, alle soorten van planten en vruchten groeijen. De aangename reuk van zoo vele duizende specerijachtige planten vervult hier de lucht, die bijna dagelijks door zachte regens of zeewinden verkoeld wordt. De hitte is niet onverdragelijk, en echter is het hier voor den Europeaan niet gezond. Met dit alles wordt de landbouw zeer verwaarloosd, en men maakt zich slechts weinige oorden ten nutte. Men zaait er maïs en rijst, die welig tieren, doch niet genoeg voor de bevolking opleveren. Ondertusschen brengt het land van zelve yams, patatten en andere Indische wortelgewassen, die tot voedsel dienen, voort, alsmede de heerlijkste boomvruchten, waaronder de mangustan (*Garcinia Mangustan*), de rambostan, de pulosang, de durion en de ananas de heerlijkste zijn; terwijl hier ook de grootste kokosnoten groeijen, en de heerlijkste specerijen, vooral peper, kardamom, wild suikerriet, indigo, tabak en katoen voortkomen, en de bosschen langs de kust de fijnste en nuttigste soorten van hout, onder anderen ook de sagoboom opleveren. De veefokkerij is gering, zoo dat het vleesch hier zeer duur is. Hoenders en visschen zijn er overvloedig. Verder heeft het schiereil. goud, hoewel voorheen, toen de ouden het *Chersonesus Au-*

Aurea noemden, meer dan nu. Het voorn. metaal is tin, hetwelk op sommige plaatsen zelfs bloot ligt, en door de Eng. voor opium wordt ingeruild. Ook zijn er veel diamanten, zout en zeker nog meer andere geschonken der natuur, die nog niet gevonden zijn. Fabr. zijn er niet; het noodige maken de inw. zelven. De handel, die voorheen in handen der Nederlanders was, welke aan de straat nog de stad Malacca bezitten, is sedert 1795 door de Eng. naar het naburig eil. Poelo-Pinang of prins Wallis eil. getrokken, werwaarts de inw. tin, peper, elefantstanden, benzoë, enz. brengen, en dat voor wapenen, opium, rijst en katoenen stoffen inruilen. De Nederlanders ontvangen er nog eenig ivoor, goud, noten, zwavel, harst en masten. Verder drijven de Maleijers handel op de kusten, op Java en op de Sundasche eil., en zeeroo-verij, bijzonder op alle schepen, die door stilte in de straat worden opgehouden. De inw. bestaan uit Maleijers, Samangs en Chinezen. Het schiereil. is in onderscheidene onafhankelijke staten verdeeld, die door sultans of raja's bestuurd worden, en waarvan er een (het gebied van Malacca) aan ons vaderland behoort. Een ander deel is geheel onafhankelijk, en deszelfs inw., *Orang-kai* of edellieden genoemd, verkoopen hunne diensten aan dengenen, die hen het beste betaalt. Al het overige volk zijn lijfëigenen. Gewoonlijk is de koning de eerste koopman des lands. Het land wordt in 7 distr. verdeeld. 2. *Gebied van Malacca*, ook wel de *Maleische kust* genoemd, Nederl. distr., op de W. kust van voorn. eil., tusschen den Gunong Ledang of berg Ophir, de riv. Moar, de distr. Johore en Salengore gelegen, en op 4 V. M. ongeveer 15,000 inw. bevattende. Het wordt door eene kleine riv. bespoeld. De vruchtbare grond brengt vooral yams, patatten, rijst, katoen en heerlijke boomvruchten, alsmede overvloed van gevogelte, visch en wild voort. 3. Nederl. stad, in 1641 door de onzen op de Portugezen veroverd, eene belangrijke vesting, als zijnde met Java, de sleutel der eil. en landen benoosten Sumatra. De stad ligt aan eene kleine riv., die zeer slecht water heeft, en bestaat uit 3 deelen, als: 1. het fort, op eene wel verdedigde hoogte, met het gouvernementshuis, de woningen der burgerlijke beambten, de Hollandsche kerk, de barakken en de magazijnen. 2. De stad, welke door de riv. van het fort gescheiden, en de zetel van eenen roomschen bisschop is, met vervallene vestingwerken. Zij heeft zindelijke en nette, met boomen beplante straten, steenen huizen van slechts ééne verdieping, 1 roomsche kerk, 1 moskee en 1 pagode. 3. De beide voorsteden *Fraqueris*, en de Chin. stad aan de overzijde der riv. Het getal der inw. beloopt 12,000, waaronder 5000 Chinezen, 6000 Maleijers en 500 Hindo's uit alle kasten zijn. De stad heeft eigenlijk geene haven, maar eene zeer goede reede. De Chinezen zijn hier de voorn. kooplieden en makelaars. Behalve rund- en schapenvleesch zijn de levensmiddelen hier zeer goedkoop. De lucht is er gezond, maar het water zelfs in de bronnen slecht. Ten Z. W. ligt het Water-eil. 119. 44. L. 2. 12. N. B. 4. *Baai van* M., baai op het O. Ind. eil. Sumatra. 5. *Straat van* M., smalle zeeëngte, tusschen Sumatra en Malacca, van het eil. Junk Seylon en kaap Puloway, aan de N. W. kust van Sumatra, 55 mijlen breed, steeds naauwer wordende tot 9 mijlen, wanneer zij dus voortloopende, door de straat van Sincapoor, in de Chinesche, en door die van Lingen in de Ind. zee valt.

MALACESENE, Lomb. Ven. dorp, prov. Verona, aan 't Lago di Garda, en aan den voet der Monte Baldo.

MALACHAN, Rus. eil. in 't meer Ladoga.

MALACHERY of *Mullonchery*, O. Ind. plaats op 't eil. Vaypi, prov. Malabar, door blanke en zwarte joden bewoond.

MALACOTTA, W. Afr. stad in 't lands. Worada, met goede ijzer- en zeepfabr.

MALACZKA, Hong. D., kom. Presburg.

MALADETTA, 10,000 voet hooge top der Pyreneën.

MALADO, zie Malo.

MALADSCHALAM, zie Malabar.

MALAEURY, Afr. riv. aan de Sierra Leona kust, in Opper Guinea.

MALAGA, Spaan. stad, prov. Granada, aan den mond der Guadalmedina in de Middell. zee, en aan den voet van den berg Gibralpharo, waarop de overblijfsels van een Moorsch kasteel staan. Zij heeft eene groote en zekere haven met eene moelje, die circa 1200 voeten lang is, terwijl zij door het kasteel St. Lorenzo, aan den mond der riv., beschermd wordt. Er zijn 9 poorten, 3 voorsteden, naauwe en smalle straten, opene plaatsen waaronder de *Plaza Ferdinando* (*Nuevo*), op welke het stadhuis en de gevangenis staat, en de schoone *Almeida* of wandelplaats uitmunt. Er is eene rijk versierde hoofd- en 6 andere, meestal fraaije kerken, vele kloosters,

ters, 6 kapellen, 6 hospitalen, waaronder 1 vondelingshuis, 1 collegie, 1 school voor de zeevaart, 1 prachtig tolhuis, 1 bisschoppelijk paleis, een huis van beleening, dat men als eene provinciale bank kan aanmerken, en 52,400 inw., die fabr. van zijden stoffen, kousen, marokkijn, spiegels en hoeden, benevens katoenspinnerijen, zeepziederijen, bandweverijen en andere handwerken hebben; doch vooral van den handel bestaan, daar Malaga de stapelplaats van de geheele prov. is. De uitvoer bestaat in: wijn, rozijnen, olie, citroenen, china's-appelen, vijgen, amandelen, citroen- en oranjeschillen, zijde, rozemarijn, visch, enz., wordende de uitvoer op $2\frac{1}{2}$ millioen, de invoer op $1\frac{1}{2}$ millioen piasters gerekend. De omtrek is zeer vruchtbaar en de luchtsgesteldheid bijzonder zacht. Men telt er 20 à 30,000 wijngaarden, die 30 verschillende soorten van wijn opleveren, waarvan de helft buiten 'slands vervoerd wordt. Even zoo aanzienlijk is de olijventeelt, daar er een aanzienlijk getal oliepersen, beplantingen van zuidvruchten, patatten, lange amandelen, enz. in den omtrek gevonden worden. 13. 16. L. 36. 43. 30. N. B. 2. Spaan. vlek, prov. Guadalaxara. 3. N. Amer. vlek, prov. Ohio. 4. M. *Velez*, zie Velez.

MALAGINTE, Austr. eil. met eenen vulkaan, aan de N. kust van Nieuw Guinea, door SCHOUTEN en DAMPIER gezien.

MALAGON, Spaan. stad in Nieuw Castilië; 3 mijlen van Ciudad Real.

MALAGOCZ, Pool. stadje, waiw. Krakau.

MALAHIDEN, N. Amer. dorp in Op. Canada, distr. Londen. 2. Ier. kreek, ten N. van Dublin's baai.

MALAJA ROTSCHA en MALAJA SESTRA, 2 Rus. riv., gouv. Twer en Moskow. 2. M. *Kyma*, meer in 't Rus. Aziat. gouv. Kaukazië. 3. M. *Podgornaja*, Rus. vlek, gouv. Kaukazië.

MALAJESTI, Rus. vlek, gouv. Nicolajew.

MALAKATTA, Afr. stad in Nigritië, rijk Jalloukadu, met rieten huizen, en fabr. van ijzer en zeep.

MALAKETSKAJAH, Rus. dorp, gouv. Tomsk.

MALALAIS, O. Ind. eil., nabij Mindoro. 11. 18. N. B. 138. 30. L.

MALALUBON, kaap op 't eil. Manille.

MALALAIS, klein eil., bij 't Philip. eil. Panay. 138. 47. L. 11. 88. N. B.

MALALEO, kleine veilige haven, aan de N. O. kust van 't eil. Tappa, in de Ind. zee. 141. 21. L. 0. 6. N. B.

MALALAVEEN RIVIER, tak van de Z. Afr. Oranje riv.

MALAMBITO (BARRANCO DE), volkplanting van Z. Amer., in Carthagena. 10. 21. N. B.

MALAMOCCO, Lomb. Ven. havenstad, legatie Venetië, op eene kleine landtong in de golf van Venetië, met 2 forten en 1100 inw.

MALANCE, klein N. Amer. eil. in de riv. van Florida. 24. 56. N. B.

MALANDRIN, Turk. dorp op Cyprus.

MALANEO, twee kleine eil. bij de O. kust van 't Philip. eil. Luçon. 140. 14. L. 18. 2. N. B.

MALANGARA (KAAP), Turk. kaap bij de landëngte van Corinthe.

MALANG, heerl. en stad op het O. Ind. eil. Java, prov. Passaruan, welks regent van de Nederlanders afhankelijk is.

MALANGERFIORDEN, Noorw. golf, stift Nordland.

MALANO, zie Lano.

MALANOWA, Rus. D., gouv. Tobolsk.

MALANS, Zwits. D., kanton Graauwbunderland, met 800 inw.

MALANTO, Oostenr. stad in Dalmatië, kreits Ragusa.

MALAPANE, Pruis. dorpje en riv., regdst. Oppeln.

MALAPASQUA of *St. Franciscus*, kaap aan de Z. O. punt van Porto Rico.

MALAPRUZUELOS, Spaan. dorp in Valladolid.

MALAPURAM, zie Meliapor.

MALARI, O. Ind. dorp, prov. Gurwal.

MÄLERSEE, zie Melar.

MALASHLAH, N. Afr. dorp; 60 mijlen Z. van Algiers.

MALASIQUI, dorp op 't eil. Manille.

MALASPINA, Z. Amer. haven in 't land van Magellaan, in de baai van St. Georgië. 311. L. 45. 12. 20. Z. B.

MALATAYOR, kaap aan de Z. kust van 't O. eil. Borneo. 152. 46. L. 3. 24. Z. B.

MALATIA, Turk. sandschakat, prov. Merasch, eene bergachtige landstreek, door den Taurus bedekt, en den Eufraat en vele kleine riv. bespoeld. De dalen zijn meestal door roofzieke stammen der Kiurden bewoond; doch op verschillende schoone vlakten wordt ook land- en katoenbouw gedreven. 2. Stad in voorn. landschap, Z. W. van den Eufraat, met 12,000 inw., die eenen aanzienlijken handel met de voortbr. des lands drijven. 55. 11. L. 38. 34. N. B.

MALATIVOE, stad en vesting op 't O. Ind. eil. Ceylon, aan eene riv., met visscherij en handel in schapen en gevogelte. 98. 53. L. 9. 17. N. B.

MALATSCHI, Rus. stadje, gouv. Mohilew.

MALATZKA, Hong. D., kom. Presburg.

MALAUCENNE, Fr. stadje, dep. Vau-

 cluse,

cluse, arr. Orange, met 2600 inw.

MALAUSENA, Sard. dorp, gr. Nizza.

MALAVENTO, dorp op 't eil. Sardinië, bij kaap Sassari.

MALAUNAS, Fr. dorp, dep. Ned. Seine.

MALAUNG, dorp in 't N. van 't Philippijnsch eil. Manille.

MALAVERT, Perz. stadje in Iran.

MALAVEYAR, zie Malabar.

MALAVUDDY, O. Ind. dorp der N. Circars. 2. O. Ind. stad, prov. Mysore, met ijzerwerken.

MALAX, Rus. gouv. in Finland., waartoe de eil. Wargo, Biorko, Wolgrund en Replo behooren.

MALAYA, zie Malacca.

MALAZGHERD, Turk. Aziat. stad en riv. in Armenië; 26 m. Z. van Erzerum.

MALAYEN, zie Maleijers.

MALBASA, Z. Amer. riv. in Granada.

MALBAY, groote baai aan de W. kust van Ierland, tusschen Hog's Head en Ballard's Point. 2. Twee Zweed. dorpen in Christiaanstad-län.

MALBERG, Pruis. vlek, regdst. Trier, met 1000 inw. 2. Oostenr. vlek, land Beneden de Ens, viertel onder den Mannhartsberg.

MALBERGWECK, Pruis. dorp, regdst. Trier.

MALBORG, zie Mariënburg.

MALBOSC, Fr. dorp, dep. Ardèche.

MALBURGET, Illyr. D., kreits Villach.

MALCHEN, gr. hert. Hes. dorpje, vorst. Starkenburg, met 150 inw.

MALCHIN, stadje in Mecklenburg-Schwerin, distr. Waren, bij het Malchiner meer, met 2550 inw., lakenfabr. en brandewijnstokerijen.

MALCHING, Beij. dorpje, Neder Donaukreits, met 370 inw.

MALCHOW, stad in Mecklenburg-Schwerin, distr. Waren, aan het meer Malchow, met 1200 inw., lakenweverijen en jaarmarkten.

MALCHWAY, Eng. riv. in Wallis, die bij Llanstephan in de Wye valt.

MALCOLM PUNT, landpunt aan de Z. kust van Nieuw Holland. 141. 28. L. 33. 48. N. B. Kaap aan de W. punt van het Hitland's eil. Fair Isle.

MALDA, O. Ind. distr. in Bengalen, aan de N. zijde van den Ganges, met de stad Malda, aan de Hahananda, op eene hoogte. Zij heeft 18,000 inw., zijde- en katoenfabrijken en eenen uitgebreiden handel. 106. 50. L. 25. 3. N. B.

MALDEGEM, Nederl. vlek, prov. O. Vlaanderen, arr. Eeclo, met 5,130 inw.

MALDEN, Nederl. dorp, prov. Gelderland, kwart. Nymegen, met Heunen 900 inw. 2. N. Amer. volkplanting in Neder Canada, aan de riv. Détroit. 3. N. Amer. stad in Op. Canada, W. distr., met 675 inw. 4. N. Amer. vlek, prov Massachusetts, gr. Middlesex, met 1400 inw. 5. Zie Maldon.

MALDEREN, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Brussel, met 1410 inw.

MALDI VENTRE, eil. aan de W. kust van 't eil. Sardinië.

MALDIVIA of *Koningsëil.*, het voorn. en Z. O. der Maldivische eil. 47. 30. N. B.

MALDIVISCHE EIL., (eigenlijk *Malaya* of eil. der Maleijers, naderhand *Male Dive* of als boven genoemd), een archipel van meer dan 12,000 eil. of klippen, in 1499 ontdekt, in de O. Ind. zee, ten Z. van kaap Comorin, tusschen 89. en 90. L. en 6. 50. N. B. en 1. Z. B., in eene lange rij gelegen, doch waarvan de vlakke inhoud en bevolking onbekend zijn. Slechts de grootste eil. zijn bewoond, en de overige, of zandbanken, of klippen, waarop slechts schildpadden en zeevogels huisvesten. Meestal zijn zij vlak, laag, slechts door koraalbanken omringd, en als door de natuur in 18 groepen verdeeld, waardoor de vaart gevaarlijk blijft. Van de 40 tot 50 bebouwde eil. ligt de helft ten N. en de helft ten Z. der evennachtslijn, maar de Noordelijke zijn de vruchtbaarste en gezondste. De grond is ligt, veelal zandig, doch heeft hier en daar gebrek aan water. De luchtsgesteldheid is buitengemeen warm, daar de zon soms loodregt op het hoofd schijnt; doch de nachten zijn koel, en de menigvuldige dauw verkwikt de planten. De regentijd duurt van April tot October. Voor vreemdelingen is het hier ongezond. De voortbr., die tweemaal 's jaars geoogst worden, bestaan in: koren, gierst, rijst, wortelen, bananen, eene soort van broodvrucht, kokosnoten, citroenen, pisangs, granaatappelen, en bananen. De kandau geeft hout, dat nog ligter is dan kurk. Ook heeft men er buffels, schapen en eenig rundvee: visch en schildpadden. De inw. zijn bekwame handwerkslieden, en hebben goede goud- en ijzersmederijen, pottebakkerijen, zijde- en katoenweverijen, zoo dat zij vele ruwe werkstoffen, als: zijde, katoen en ijzer noodig hebben, waarbij dan nog rijst, suiker en tabak ingevoerd worden, waartegen zij de *kouris* (het voorn. voortbrengsel dezer eil., waarvan de 12,000 ongeveer eenen rijksdaalder uitmaken), arak uit het sap der kokosboomen, kokosölie, *jaggery* of zwarte suiker, gezouten visch, schild-

pad-

padden, mosselen en vruchten naar Bengalen, Sumatra, Ceylon en zelfs naar Bombay, met hunne eigene, doch zeer ellendige vaartuigen, uitvoeren. De binnenlandsche of onderlinge handel is vrij levendig. De inw. schijnen eenige beschaving te hebben; doch veel weten wij niet van hen. Zij schijnen van de Maleijers af te stammen. MALTEBRUN houdt hen voor eene vermenging van Hindo's en Arabieren. HAMILTON zegt dat zij naar de Badschus op Sumatra gelijken, en PERCIVAL houdt hen voor hetzelfde volk met de Cingalezen. Zij zijn van eene regelmatige grootte, geel koperkleurig, met zwart haar. Onder de vrouwen zijn er, die zeer aardig zijn. Het karakter der eilanders is stil, vreedzaam, zonder wantrouwen. Zij zijn vlug, matig in spijs en drank, maar in de liefde buitensporig; zoo dat venerische kwalen, zoo wel als de kinderpokken, hier vele verwoestingen aanrigten. Hunne kleeding is zeer eenvoudig. Priesters en voornamen laten den baard groeijen. De vrouwen dragen rokken en lange kleederen van katoen of zijde. Zij zalven het haar, en laten het met lange lokken, met linten, paarlen en juweelen opgesierd, langs den rug hangen. De gemeenen en dienstboden hebben slechts een schortje, en gaan verder geheel naakt. De voorname mannen dragen een lang zijden kleed met eenen gordel. De rijken hebben vrij wel ingerigte huizen; de armen houten, met kokosbladeren bedekte hutten. Hun drank is water, doch de rijken drinken ook warme dranken, en allen kaauwen zij betel en rooken tabak. Hun godsdienst is de mahomedaansche (dien zij echter niet stipt houden), zoo dat velen ook Arabisch schrijven en lezen kunnen; maar zij hebben ook hun eigen schrift. De opvoeding hunner kinderen is zeer eenvoudig; de jongens worden op hun 7 jaar besneden. Elk man mag 3 vrouwen nemen. De lijken worden bij de moskeën, die er veelal zeer goed uitzien, begraven. Het volk is in vier klassen, de koning en prinsen, de ambtenaren, den erfelijken adel en de gemeenen verdeeld. De regeringsvorm is monarchaal. Aan het hoofd derzelve staat een opperheer of sultan, die *Raskan* en wiens gemalin *Renuillag* genoemd wordt. Zijne magt wordt door de priesters, die over den godsdienst en het regt waken, bepaald. De koning heeft weinig pracht, en zijne inkomsten uit de domeinen, $\frac{1}{5}$ der voortbr. uit de tollen en alle belastingen. Hij heeft weinig krijgsvolk; zijne lijfwacht bestaat uit 600 man. De hoofdstad is Male.

MALDON, MALDEN of *Malden Water*, Eng. marktvlek, gr. Essex, aan het Blackwater, met 1 openbare bibliotheek, kleine haven, 3030 inw. en handel met steenkolen, ijzer, brandewijn en wijn.

MALDONADO, Z. Amer. stad, prov. Buenos-Ayres, met 2000 inw. en eene schoone haven. 2. Z. Amer. riv., die in de baai van Maldonado valt. 3. Z. Amer. eil., bij de prov. Buenos-Ayres.

MALDUR, Hong. dorp, kom. Zips.

MALDREATH, golf aan de Z. kust van 't Eng. eil. Anglesey.

MALE, hoofdstad der Maldivische eil., op Maldivia, verblijfplaats van den sultan, wel ongeregeld, maar goed gebouwd, met vestingwerken, een fraai kon. paleis, eene haven, doch slecht water. 2. Oostenr. dorp in Tyrol, aan de Nos.

MALEA of *St. Angelo*, kaap aan de Z. O. kust van Morea. 36. 29. N. B.

MALEBUM, O. Ind. distr. in Nepaul, door de Gunduk en derzelver takken bespoeld, met 100,000 inw., groeven van zwavel, vermiljoen, ijzer, koper en zink, kristal en onderscheidene goudriv. De hoofdstad Malebum ligt aan de Gunduk en Mayareydi, en heeft eenigen handel. 100. 47. L. 28. 32. N. B.

MALEBUGOS, eil. op de Spaan. kaarten in de Zuidzee, ten N. der Sandwich's eil. aangewezen, doch door KRUSENSTERN te vergeefs gezocht.

MALECA of *Melecca*, kaap aan de N. kust van het eil. Candia. 35. 32. N. B.

MALE DIVE, zie Maldivische eil.

MALEENSOONOO, eil. in de Ind. zee, aan de Z. W. kust van Palawan. 134. 8. L. 1. 11. N. B.

MALEEPOETHAS, een der Sooloo eil. in de Ind. zee. 138. 4. L. 6. 3. N. B.

MALEG, zie Bahr-el-Abiad.

MALEGASSEN, zie Madagascar.

MALEISCHE KUST, zie Malacca.

MALEIJERS, Aziat. menschenras, bruin, schoon, met lang, zwart, krullend haar, 3 of 4 duim korter dan de gewone Europeanen, dunne middelen en dijen (hoewel niet misvormd), en welgespierde armen. De vrouwen, met eenen kleinen boezem, zijn over het algemeen, niet zoo wel gemaakt als de vrouwen der Hindo's. Zij hebben een rond gezigt, eenen al te grooten mond, oorspronkelijk witte tanden en eenen vurigen, smachtenden blik. Zware wenkbraauwen verdonkeren het mannelijk oog: zijne gelaatstrekken zijn vol uitdrukking en vuur; de kin is niet ten vollen rond; de beneden kinnebak slechts eenigzins vooruit; de neus kort en klein,

klein, maar nooit plat; het oog is klein, bijna altijd zwart, en de baard, dien hij gewoonlijk uittrekt, zeer dun; alleen de priester zoekt denzelven te behouden. Reeds vroeg vormt zich het verstand, dat dan ook, onder deze luchtstreek vroeger rijp wordt, dan onder de gematigde. Men kan den Maleijers geene beschaving ontzeggen; maar hun inborst is hevig, vol drift en list, trotsch, moedig, vooral met betrekking tot het vrouwelijk geslacht, ijverzuchtig, ten hoogsten wraakgierig en tot gevoelllooze woestheid overhellende. Den landbouw rekent hij beneden zich; ten hoogste legt hij zich op de vischvangst of den handel toe. Zijn rustelooze, oproerige geest dorst naar menschenbloed, en geen Maleijer heeft in het oog eener vrouw de minste waarde, zoo hij niet een aantal menschen vermoord heeft, en met hunne schedels pronken kan. Ook zijne geloofsleer zet hem daartoe aan; deze zegt dat degenen, die hij hier vermoord heeft, hierna zijne slaven zijn zullen. Zijne leer is hem meer waard dan menschelijkheid en regt; hierom heerscht hier altijd de strengste orde. Zijne vriendschap duurt zoo lang als zijn belang. Hij is altijd onder de wapenen, en brengt zijn leven geheel rusteloos door. Hij zou zich schamen zonder kris (eenen grooten, scherpen dolk), het huis te verlaten; alleen de slaven zijn ongewapend; daarbij draagt hij nog eene lans en werpspies, en moordt ook wel met kleine vergiftigde pijlen. De geslachtsdrift is bij de Maleijers ten uitersten hevig, zoodat niet alleen bloedschande, maar ook onnatuurlijke zonden bij hen niet zeldzaam zijn. De veelwijverij is bij hen, als Mahomedanen, in zwang. De gemeene vrouwen bebouwen het land, verzorgen het vee, en drijven zelfs eenigen handel; maar de man is volstrekt werkeloos, behalve wanneer hij jaagt, vischt, rooft of oorlog voert. De mannen dragen het bovenlijf naakt; om de middelen eenen gordel, waarin de vreesselijke kris steekt; in de ooren edelgesteenten, en aan de armen gouden armbanden. De vrouw houdt veel van opschik, draagt lange mousselinen kleederen en vele versierselen van goud en edelgesteenten. Hunne woningen staan op palen: hun huisraad is eenvoudig, en bestaat alleen uit matten, kisten en keukengereedschap. Zij zijn niet zindelijk, maar baden zich toch dikwerf, en behalve huidziekten en venerische kwalen, zijn bij hen geene aanstekende ziekten bekend. Zij zijn zeer matig in het eten, en gebruiken, behalve visch, alleen planten, bijzonder rijst, sago en boomvruchten. Hun drank is kokosmelk en water; bedwelmende dranken gebruiken zij niet, maar wel opium. Zij zijn evenmin getrouw in hunne pligten, als in de opvolging der wetten. Hunne taal is de Maleische, die zeer aangenaam klinkt, en in onderscheidene tongvallen gesproken wordt. Tot de binnenlandsche stammen behooren: de Monacaboes en die, welke op het gebergte Jaroje wonen, die het minst beschaafd zijn, steeds rondzwerven en geheel naakt loopen.

Malekas, Rus. dorp, gouv. Simbirsk.

Malemba, W. Afr. zeehaven, aan de kust van Loango, op eenen 400 voet hoogen heuvel, boven eene veilige baai, in welke de schepen, op een half uur afstands van de stad, ankeren kunnen. Zij heeft overvloed van levensmiddelen en versch water, doch is ongezond. 5. 15. Z. B.

Maleme, Afr. dorp in Senegambië, hoofdpl. van 't kon. Woelli.

Malempré, Nederl. dorpje, gr. hert. en arr. Luxemburg, met 350 inw.

Malenassi, Nap. stad in Sicilië, prov. Capitanata, bij de Giarreta.

Malene of *Molene*, klein Fr. eil., aan de W. kust; ten Z. van Ouessant.

Malenkerthal, Lomb. Ven. dal, legatie Sondrio.

Malenowitz, Oostenr. vlek in Moravië, kreits Hradisch, met 1200 inw.

Malente, dorp in Holstein-Oldenburg, vorst. Lübek, met 320 inw.

Maleral, Fr. stadje, dep. Loire.

Maleschau, Boh. dorp, kreits Czaslau.

Malesherbes, Fr. vlek, dep. Loiret.

Malespina, kaap aan de W. kust van het Jap. eil. Jesso. 45. 42. N. B.

Malestroit, Fr. vlek, dep. Morbihan, arr. Ploërmet, met 1800 inw.

Maletto, Sicil. stad, die bij de aardbeving van den 20 Februarij 1818, bijna geheel verwoest is.

Maleves en St. Marie, Nederl. dorp, prov. Z. Braband, arr. Nivelles.

Maleville, Fr. vlek, dep. Aveiron, arr. Rhôdes, met 2500 inw.

Maleya, zie Ternate.

Maleza, Spaan. dorp, prov. Asturië.

Malfatan, Z. kaap van Sardinië.

Malfi, Afr. negerdorp aan de Goudkust van Guinea.

Malgan, Aziat. bergtak, N. W. van den Grooten Altai.

Malgara, Turk. stad in Romanië, met 2500 inw.

Malgarten, Han. D. in Osnabrug.

Mal-

MALGASCHEN, zie Madagascar.
MALGRAT, Spaan. zeevlek, prov. Catalonië, met 1400 inw. 2. Klein eil. in de Middell. zee; Z. W. van Majorka.
MALGUE (LA), sterke Fr. vesting, dep. Var, aan de reede van Toulon.
MALHEUREUX EIL., groep kleine N. Amer. eil. in de golf van Mexico; 1 mijl van de kust van W. Florida.
MALI, een der Aziat. Dieven eil.
MALIANA, klein N. Afr. dorp in Algiers, op eenen berg, met eenige Romeinsche ruïnen; 4 m. van Tefessad.
MALIARPHA, zie Mahabalipuram.
MALIASGAUN, O. Ind. D. in Berar.
MALICHO, stad aan de Z. kust van 't eil. Mindanao.
MALICORNE, Fr. stadje, dep. Sarte, arr. La Flèche, met 1100 inw.
MALICOY, O. Ind. koraal-eil., tusschen de Lakediven en Malediven. 90. 31. L. 8. 20. N. B.
MALIDIA, N. Afr. dorp, 37 mijlen Z. Z. O. van Tunis.
MALIENHO, Chin. riv., prov. Shensi.
MALIGASH, kleine N. Amer. kreek, aan de baai Chaleur.
MALIGNY, Fr. dorp, dep. Yonne.
MALIK, zie Malicoy.
MALIMBA, Afr. dorp in Ned. Guinea, kon. Kakongo, aan de reede Malimba.
MALIN, Ier. kaap, gr. Donegal, op 55. 23. N. B. 2. Rus. vlek, gouv. Kiew. 3. W. Perz. stad van Chorasan.
MALINALCO, N. Amer. distr. en stad in Mexico, prov. Valladolid; 3000 inw.
MALINAO, een der Maldivische eil. 2. Dorp op 't Philippijnsch eil. Manille.
MALINES, zie Mechelen.
MALINHEAD, de N. O. punt van Ierland. 10. 31. L. 55. 25. N. B.
MALINOU, klein eil. in de Kaspische zee, bij Astracan.
MALIPOOTAS EIL., een der kleine O. Ind. Sooloo eil., zeer laag en boschrijk.
MALISTA, een der kleinere Schot. Hebriden, aan de W. kust van Lewis.
MALIT, stad aan de N. kust van het eil. Timor. 143. 41. L. 8. 24. Z. B.
MALIVAGUNGA, zie Mahawellé-Gunge.
MALIX, Zwits. dorp, kant. Graauwbunderland.
MALKA, tak van de Rus. Aziat. riv. Terek. 2. Rus. dorp op Kamschatka.
MALKAIR, O. Ind. distr., prov. Hyderabad, vrij wel bebouwd, met de stad Malkair, aan de Beema.
MALKROREN, Zweed. meer, prov. Kronaborg-län.
MALL, Nederl. D., prov. Limburg, arr. Maastricht, met 200 inw. 2. Baai op 't N. Amer. eil. Terreneuve

MALLA, Afr. dorp in Woelli; 5 mijlen van Medina.
MALLABAUQUEN, Z. Amer. meer in Chili; 20 mijlen N. O. van Valdivia.
MALLAPURAM, zie Meliapur.
MALLAWALLE, klein O. Ind. eil., ten N. van Borneo. 135. 15. L. 7. 2. N. B.
MALLBERG, zie Mahlberg.
MALLEGONG, O. Ind. stad in Beder.
MALLEM, Nederl. buurt, prov. Gelderland, kwart. Zutphen, onder Eibergen behoorende.
MALLEMORT, Fr. vlek, dep. Monden der Rhône, aan de Durance; 1800 inw.
MALLEN, Spaan. vlek, prov. Aragon, aan de Huelcha, met 2400 inw.
MALLENDAR, Pruis. dorp, regdst. en kreits Coblenz.
MALLENSCHIBREG, Illyr. dorp, kreits Friaul, met eene katoenfabr.
MALLENTROY, zie Almakerk.
MALLEPORAM, O. Ind. stad in Malabar.
MALLERSDORF, Beij. D., Regenkreits.
MALLIA, O. Ind. vesting, prov. Guzeratte, aan de Muchoo.
MALLIAROO, stadje in den Kerk. Staat, legatie Spoleto, met 4000 inw.
MALLICOLO of *Manicola*, een der grootste Austr. eil. der Nieuwe Hebriden, door FLEURIEU *H. Geestland*, en door KRUSENSTERN *Cycladen* genoemd, in de Stille Zuidzee, bijna 18 mijlen lang, en 5 à 7 breed. Het werd in 1606 door QUIROS ontdekt, is eenigzins hoog, heeft een aangenaam aanzien, en bosschen, met zeer hooge kokosboomen en eenen vruchtbaren grond. De luchtsgesteldheid is zeer warm. COOK beschrijft de inw. als de leelijkste en mismaakste menschen, die hij immer zag. Zij zijn van eene zeer donkere kleur, met lange hoofden en platte aangezigten, zwart of bruin, met kort en gekroesd haar, lange dunne armen en beenen, gaten in de ooren en neus, waarin zij versierselen dragen, gelijk ook om de armen. De mannen gaan bijna geheel naakt, en besmeren zich met verw; de weinige vrouwen, die de reizigers zagen, waren niet schoon, en hadden het hoofd, het aangezigt en de schouders rood geverwd. Hunne wapenen bestaan in knodsen, speren, pijlen en bogen, terwijl, volgens FORSTER (die ons eene fraaije beschrijving van dit eil. gegeven heeft, waarnaar wij verwijzen), de inw. de vatbaarste waren, die hij nog in de Zuidzee ontmoet had, schoon zij zeer ligtzinnig en wild waren. De voortbr. zijn: pisang, broodvrucht, arumwortels, kokosnoten, kurkema, oranjeappels,

pels, enz. FORSTER schat het getal der inw. op 50,000, dat zeker te hoog is. De haven, die COOK *Port Sandwich* noemde, ligt aan de N. O. zijde van het eil., niet ver van de Z. O. punt, op 185. 43. L. 16. 25. 30. Z. B.

MALLIGOYOKE, zie Babel-Thou-Up.

MALLING (O. en W.), 2 Eng. dorpen, gr. Kent, elk met 1250 inw.

MALLISONS EIL., hoog Austr. eil. aan de N. kust van Nieuw Holland, bij den ingang der golf van Carpentarië, aan de W. zijde. De Z. O. kaap van hetzelve ligt op 153.54. L. 12. 11. 45. Z. B.

MALLMITZ, Pruis. D., regdst. Liegnitz.

MALLOA, zie Ombay.

MALLOODOO of *Malluduh*, distr. op 't Z. O. deel van Borneo. De evenëensgen. baai ligt op 134. 48. L. 6. 45. N. B.

MALLORCA, zie Majorca.

MALLOW, Ier. stadje, gr. Cork, aan 't Blackwater, waarover eene brug ligt.

MALLUDUH, zie Malloodoo.

MALLUVER, O. Ind. stad, prov. Gundwana, den Mahratten behoorende. 100. 36. L. 20. 34. N. B.

MALLWYD, Eng. dorp in Wallis, gr. Merioneth, met 1100 inw.

MALMAISON, kon. Fr. lustslot, dep. Seine en Oise, arr. Versailles, met beroemde waterwerken. Zes Fr. dorpen, in het dep. Seine en Oise; een in Aisne, een in Côte d'Or; een in Moezel, en een Nederl. D. in Luxemburg.

MALMANTILE, Tosc. dorp, distr. Florence.

MALMEDY, Pruis. kreits, regdst. Aken, voorheen tot Luxemburg behoord hebbende, en op ongeveer 6½ V. M. 13,860 inw. bevattende. Hij heeft vele hoogten en bosschen, en wordt door de Warge en andere kleine riv. bespoeld; ook zijn er eenige moerassen. De landbouw levert niet genoegzaam voor de inw. op. De veeteelt is er goed, en er is overvloed van hout, turf en steenen. 2. Hoofdstad van voorn. Pruis. kreits, aan de Warge, met 1 gymnasium, 3,660 inw., fabrijken, lakenweverijen en 1 katoenspinnerij, papiermolens, 40 à 50 looijerijen en gezondheidsbronnen. 23. 40. L. 50. 28. N. B.

MALMERS, zie Alberts.

MALMESBURY, zie Malmsbury.

MALMKÖPING, Zweed. dorp in Sudermannland.

MALMKROG, zie Almakerk.

MALMO, hoofdpl. der Zweed. prov. Malmohus-län, in een zeer vruchtbaar oord, digt aan de Sont, tegenover Koppenhagen, met breede straten, 3 marktplaatsen, 2 voorsteden, een oud kasteel, 2 kerken, 3 lagere en eene armenschool, 1 hospitaal, 1 armhuis en 5,900 inw., die fabr. voor tabak, handschoenen, laken, hoeden en stijfsel, suikerraffinaderijen, zeepziederijen en aanzienlijke jaarmarkten hebben. Zij heeft geene haven en slechts eene onzekere reede. 30. 41. L. 55. 37. N. B.

MALMOHUSLÄN, Zweed. prov., het Z. en W. deel van Schonen, tusschen Christiaanstad, de Oostzee, de Sont en het Kattegat, of tusschen 30. 7. en 31. 39. L. en 55. 21. en 56. 18. N. B. gelegen, en op 84 V. M. 150,000 inw. bevattende. Het land is meestal vlak, met weinig heuvels. De grond is zand- en kleiachtig, tamelijk vruchtbaar en de digte, vochtige lucht niet ongezond. De grootste riv. is de Kallinge-An en het voorn. meer dat van Ringsian. De landbouw, hoewel uitgebreid, kon nog beter zijn; echter teelt men er meer granen dan men noodig heeft; verder peulvruchten, vlas, hennep, tabak, hop, goede boomvruchten, enz., maar er is weinig hout. De schapen-, paarden- en veeteelt zijn vrij aanzienlijk, en de boter en kaas zeer goed. Verder veel geiten, varkens, ganzen, klein wild, vooral hazen, en vossen, veel zeevisch. Uit het delfstoffelijk rijk slechts steenkolen, turf, steenen, leem, pijpäarde, kalk, enz. De fabr. zijn niet veel. Jaarlijks steken wel 6000 inw. naar Zeeland over, om aldaar werk te zoeken. De landman wordt zeer gedrukt en is arm, maar er zijn hier voorn. adelijke huizen. De prov. is in 5 voogdijen verdeeld. De hoofdstad is Malmo.

MALMSBURY, Eng. vlek, gr. Wilt, met 1150 inw. en groote lakenweverijen.

MALMSHEIM, Wurt. dorp, Neckarkreits, ambt Leonberg, met 730 inw.

MALMYSCH, golf in het Z. W. van 't Aziat. meer Arab. 2. Rus. stad, gouv. Wiatka, aan de Schoschma, met 2000 inw. 3. Rus. dorp, gouv. Kazan.

MALMYSCHA, Rus. riv., gouv. Wiatka.

MALNAPATAKA, Hong. dorp, kom. Neograd, met lakenfabr., zaagmolens, enz.

MALNAS, Oostenr. dorp in Zevenbergen, land der Szeklers.

MALNORE, O. Ind. stad, prov. Delhi. 93. 4. L. 30. 22. N. B.

MALO, Lomb. Ven. vlek, legatie Vicenza, met 3,950 inw. en salpeterfabr. 2. Afr. vlek, kon. Kantor in Senegambië.

MALO (ST.), Fr. arr., dep. Ille en Vilaine, dat in 9 kantons 105,184 inw. bevat. De hoofdstad St. Malo is met wallen omringd, en op het klein eil. Aron,

slechts met eenen dam van ½ uur lang, *Sillon*, genaamd, met het vaste land gemeenschap hebbende. Zij heeft 1 sterk kasteel, 4 kerken, 1 hospitaal voor de marine, 1 ziekenhuis, 1 regtbank van koophandel, eene akademie en eene school voor de zeevaart, een zeeartsenaal, 1 beurs en 10,000 inw. De haven is tusschen de stad, de Sillon en het vaste land gelegen. De reede is gevaarlijk, uit hoofde der klippen, waarop men 9 forten ter verdediging heeft gebouwd.

MALO (ST.) DE LA LANDE, Fr. dorp, dep. Kanaal, met 760 inw. 2. St. M. *du Bois*, 2 Fr. dorpen, dep. Vendée en Nièvre.

MALOGNITI, riv. op 't eil. Candia.

MALOGH, O. Ind. D., prov. Gurwal.

MALOGOCZ, zie Malagocz.

MALOI-ABENSCHAN, Rus. dorp, gouv. Simbirsk.

MALOI-ARCHANGELSK, Rus. kreits, gouv. Orel, door de Sosma bespoeld, met goed bouwland, bosschen, veeteelt en paardenfokkerij. 2. Hoofdstad van voorn. kreits, aan de Kolinkewka, met 1500 inw. 52. 27. N. B.

MALOI-GRIAZNOWKHA, Rus. dorp, gouv. Saratow.

MALOI-IRGIZ, Rus. riv., gouv. Saratow, valt in de Wolga.

MALOI-JAROSLAWEZ, Rus. kreits, gouv. Kaluga, met 44,700 inw.; door de Protera, Suchedrowa en Ugra en 't meer Ugodna bespoeld, en met heerlijk bouwland. 2. Hoofdstad van voorn. Rus. kreits, aan de Luscha, met 1630 inw. 55. 50. L. 54. 59. N. B.

MALOI-JEMSALA, Rus. dorp, gouv. Jekaterinoslaw, met 920 inw.

MALOI-KOKSCHAJA, Rus. riv., gouv. Kasan.

MALOI-SELENTSCHUK, tak der Rus. Aziat. riv. Kuban.

MALOI-SERDOBA, Rus. dorp, gouv. Saratow.

MALOI-TSCHEBARKUL, Rus. meer in Dschagatai, staat Chiwa.

MALOI TORGUN en MALOI-USEN, 2 Rus. riv., gouv. Saratow.

MALOI-UZENSKOI, Rus. dorp, gouv. Saratow.

MALONE, N. Amer. dorp, prov. Nieuw York, gr. Franklin.

MALONG, Chin. stad, prov. Yunnan.

MALONI, Nap. dorp in Principato Citeriore, met 2200 inw.

MALONNE of *Molanno*, Nederl. dorp, prov. en arr. Namen, met 1200 inw. 2. Lomb. Ven. dorp, legatie Bergamo, in de vallei Camonica, met 1600 inw.

MALOOR, O. Ind. stad, prov. Mysore. 95. 55. L. 13. N. B.

MALORA, Ital. eil. bij de Tiscane.

MALOS (LOS), rotsen aan de Z. kust van Cuba. 297. 24. L. 21. 35. N. B.

MALOU, Fr. riv., dep. Hérault.

MALOUCA, Turk. Aziat. dorp, 7 mijlen N. N. O. van Damascus.

MALOUET, Austr. kaap op Nieuw Holland, in de Witt'sland.

MALOUINEN, zie Falkland's eil.

MALPARTIDA, Spaan. vlek, prov. Estremadura, met 1300 inw.

MALPAS, Eng. vlek, gr. Chester, met 960 inw. 2. Fr. D., dep. Doubs.

MALPELO, Z. Amer. eil. in de Stille Zuidzee; 80 mijlen van de golf van Panama. 4. 48. N. B.

MALPLAQUET, Fr. dorp, dep. van het Noorden, arr. Avesnes, met 1000 inw. Slag van den 11 September, 1709.

MALPOORAH, O. Ind. stad, prov. Lahore, den Seiks behoorende. 93. 31. L. 31. 26. N. B.

MALPURBA, O. Ind. riv., valt in de Krishna, en wordt als de Z. grenzen van Decan aangemerkt.

MALS, Oostenr. dorp in den Tyroler kreits Imst.

MALSCH, Boh. riv., valt bij Budweis in Moldau. 2. Bad. vlek, Murgkreits, met 2050 inw. en wijnteelt. 3. Bad. vlek, Neckarkreits, met 1000 inw., linnenweverijen, olie- en gipsmoleus.

MALSCHENBERG, zie Malchen.

MALSËLF, Noorw. riv., stift Nordland.

MALSEN of *Malsesina*, Lomb. Ven. vlek, legatie Verona, aan het meer Garda.

MALSERSEE, Oostenr. meer, gr. Tyrol.

MALT, Deen. distr., ambt Rypen.

MALTA, 2 N. Amer. dorpen, prov. Maine, gr. Kennebeck, en prov. New York, gr. Saratoga.

MALTAPONY, N. Amer. riv., prov. York, valt in de Pasnunkey.

MALTBY, Eng. dorp, gr. York, met 700 inw.

MALTEPEC, N. Amer. stad van Merida, prov. Mechoacan; 20 mijlen O. Z. O. van Mechoacan.

MALTERDINGEN, Bad. dorp, Treisamkreits, met 1200 inw.

MALTERS, Zwits. dorp, kant. Lucern.

MALTHA, groep, eil. in de Middell. zee, uit de eil. Maltha, Gozzo en Comino bestaande, ten Z. van Sicilië, tusschen 31. 41. en 32. 13. L. en 35. 46. en 36. 6. N. B. gelegen, en op ruim 8 V. M., 93,000 (volgens de Eng. 150,000) inw. bevattende. De grond bestaat meestal uit ontbonden kalksteen, en bevat eene menigte holen. De lucht is zeer zacht en aangenaam, en de hitte wordt

wordt door de zeewinden verkoeld. De niet zeer talrijke voortbr. zijn: geiten, schapen, bijen, visch, koraal, vele soorten van katoen, fijne vruchten, dadels, aloë, wijn, tarw, gerst, maïs, moesgroenten, heerlijke bloemkool, anijs, komijn, suikerriet, soda, zout, enz. Er is veel houtgewas, maar geene bosschen; geene bergen, maar vele heuvels en klippen. De inw. zijn van Punischen en Arab. oorsprong, wel gespierd, met eigene gelaatstrekken vol uitdrukking, een somber karakter, matig en zeer werkzaam. De inw. der hoofdstad spreken Italiaansch, doch de landlieden Arabisch. De kleeding is zeer armoedig. De godsdienst is de roomsch katholijke. Het onderwijs is in handen der geestelijken en op eenen lagen trap. De zoogenoemde hoogeschool van Valette is naauwlijks noemenswaardig.

Maltha en Goze, hoewel met niet veel meer dan een voet aarde bedekt, zijn uitmuntend bebouwd; elk plekje wordt gebruikt, en zelfs de kale plaatsen met aarde belegd. Om de tien jaren wordt de aarde weggenomen, om de rots van eenen korst te ontdoen, die zich van tijd tot tijd, op dezelve voortzet, en voor het indringen des waters hinderlijk is. De uitvoer bestaat in katoen, katoenen garens en stoffen, verwplanten, zuidvruchten, oranjewater, ingemaakte abrikozen, granaatappelen, altijd vloeibaren honig, onderscheidene zaden, meloenen, komijn, anijs, soda, steenen, enz. De invoer in koren, laken, hout, wijn, brandewijn, olie, fabrijk- en koloniale waren. Sedert 1814 behooren deze eil. aan Groot Brittanje, dat aan de inw. derzelver godsdienst, regten en vrijheden verzekerd heeft. De eil. verkiezen hunne eigene podentas en regters. Voor het overige kosten deze bezittingen den Engelschen 53,000 ponden sterling meer dan zij opbrengen, hetgeen door derzelver ligging en goede haven niet vergoed wordt. Aan het hoofd der regering staat een gouverneur commandant en chef, terwijl de bezetting 6,700 man infanterie sterk is. 2. Het grootste der voorn. eil., hetwelk op ruim 6 V. M., 7,500 inw. bevat. Het is aan de Z. kust ontoegankelijk, aan de N. kust, met vele golven en inhammen, die zeer goede havens vormen, en rondom met seintorens omringd, en daar, waar eene landing mogelijk zou zijn, met sterke batterijen bezet. De voorn. kapen zijn Punta Dellinara, Benissa, Dragutte, Carlin, Missidu, Harrach, Kaura en Del Kamka. Een deel van het eil. is met kleine heuvels en rotsen bedekt, en geheel onbewoond. Voor hetzelve ligt Comino, dat door eene straat, die eene goede reede vormt, van hetzelve gescheiden is. Men telt er 4 steden, 6 vlekken en 33 dorpen. De hoofdstad is La Valetta.

Maltach, Pruis. D., regdst. Liegnitz.

Maltinsk, Rus. dorp, gouv. Irkutzk.

Malton, Eng. vlek, gr. York, met 2 welbezochte jaarmarkten, 2 brouwerijen, fabr. van linnen, hoeden en handschoenen. Het vlek is in Oud en Nieuw M. verdeeld; het eerste heeft 960 en het tweede 3710 inw.

Maltora, Rus. dorp, gouv. Orel.

Maltown, O. Ind. stad, prov. Allahabad, den Mahratten behoorende. 96. 32. L. 24. 19. N. B.

Maltquarn of *Maalmolen*, maalstroom in de Oostzee, ten N. van het eil. Bornholm.

Maltrasio, Lomb. Ven. dorp, prov. Como, met albasterholen.

Maluca, Z. Amer. landpunt aan de kust van Peru, op 4. 25. Z. B.

Malula, zie Mara.

Malumba, Z. mond der riv. Camerones in W. Afr.

Malung, Zweed. dorp, lands. Dalarne, met molensteengroeven.

Maluschina, Hong. D., kom. Liptau.

Malutaja, klein eiland in de zee van Mindoro. 138. 38. L. 11. 12. N. B.

Maluvia, grensriv. van de Afr. rijken Algiers, Fez en Marokko.

Malvaglia, Zwits. D., kant. Tessin.

Malvana, stad op het eil. Ceylon; 4 mijlen O. van Columbo.

Malvasia, zie Mengetsche en Napoli di Malvasia.

Malvern (Groot en Klein), 2 Eng. dorpen, gr. Worcester, aan de Malvern hills, eene keten heuvels, bijna 3 mijlen lang en ½ mijl breed. Eenige van dezelve reiken tot 1500 voeten boven de oppervlakte der zee.

Malvoisin, Nederl. dorpje, prov. Namen, arr. Dinant, met 160 inw.

Malvyef, Rus. eil., gouv. Archangel, bij de straat 't Waaigat.

Malwah, O. Ind. prov., tusschen Ajmeer, Agra, Allahabad, Gundwana, Khandeish en Guzeratte, of tusschen 91. 33. en 96. 40. L. en 21. 58. en 25. 55. N. B. gelegen, en 1850 V. M. bevattende. Het getal der inw. wordt door Hamilton niet bepaald. Het land bestaat meestal uit bergen en heuvels. De keten Vindhya, die zich echter niet hooger dan 3000 voet verheft, en vruchtbare dalen heeft, verspreidt derzelver takken over de geheele prov., en vormt

eene hooge vlakte, op welke verscheidene riv. ontspringen. Zij zijn meestal kaal, zeer steil en ontoegankelijk. De voorn. riv. is de Nerbudda, die de Gadurcea, de Cow en Hautree ontvangt; de Betwa, de Sind, de Koharry de Chumbul met de Parbuttee, Calu, Siffra en andere kleine riv., welke naar de Summa stroomen. De luchtsgesteldheid is gematigd; overal heerscht eene aangename koelte. De grond brengt hier tarw, gierst, op eenige plaatsen rijst, peul- en zuidvruchten, vooral mango's, druiven, oranjeappelen, ananassen en meloenen voort, terwijl welriekende bloemen en planten den reuk en het gezigt strelen. Verder is er de beste betel, katoen, opium, indigo, tabak, suikerriet, vlas en veel hout. Onder de dieren heeft men antilopen, wilde geiten, benevens de grootste schilpadden van Indië; veel visch, rundvee, schapen, geiten, geene schoone, maar sterke en vlugge paarden; ook edelgesteenten, maar geene metalen. De fabr. zijn niet noemenswaardig. De uitvoer bestaat in: koren, katoen, indigo, tabak, opium, betel, paarden, rundvee, huiden, enz. De inw. bestaan grootendeels in Mahratten, wier zonderlinge regeringsvorm noch zuiver monarchaal, noch democratisch, noch aristocratisch, maar geheel militair is. Het land is in het O. deel of Sindia, en in het W. deel of Holkar, en deze beide weer in een aantal kleinere staten verdeeld, die zich tot onderlinge hulp en bijstand verëenigd hebben, en welker bijzondere opperhoofden onder het algemeen opperhoofd *Maha raja van Satara* staan, die in vele opzigten van de Engelschen afhankelijk is. De kleine opperhoofden zijn wel meester over leven en dood hunner onderdanen, maar leenpligtig aan het algemeen opperhoofd, dat de aanvoerder in oorlog is, alle buitenlandsche betrekkingen regelt, hunne twisten beslist, vrede en verbonden sluit, oorlogen verklaart, enz. Zijn eerste minister heeft groote magt in handen, terwijl de geheele militaire regering op roofzucht, omkooping en onzekerheid gegrond is. Op het feest *Dussera*, dat jaarlijks op het einde van den N. W. mousson gevierd wordt, houdt men eene soort van jaarmarkt, en tevens eene algemeene vergadering, waar over oorlog en strooppartijen besloten wordt. Het paardenvolk maakt het voornaamste gedeelte van hunne krijgsmagt uit; echter hebben zij nu ook infanterie, waarbij men zoo wel als bij de artillerie, dikwijls Eur. officieren aangesteld ziet. De inkomsten der vorsten vloeijen uit de landtaks, de tollen en den buit voort.

MALWALLY, eil. in de Ind. zee, 5 m. in den omtrek. 133. 6. L. 7. 0. N. B.

MALWAN, O. Ind. distr., prov. Bejapoor. 2. Zeestad en vesting in voorn. distr., op een eil., met veel theebouw. 91. 6. L. 16. 4. N. B.

MALWATTE, dorp op 't eil. Ceylon.

MALY, klein Rus. Aziat. eil. van Nieuw Siberië, dat ivoor oplevert.

MALZIEU, Fr. stadje, dep. Lozère, aan de Truyère, met 1050 inw.

MAMA, 2 kleine Rus. Aziat. riv., gouv. Irkutsk, met veel talk op de oevers.

MAMADYSZ, Rus. kreits, gouv. Kazan, door de Kama, de Wiatka, Kasanka, Oschlo, enz. bespoeld, met vele bosschen, goeden landbouw en veeteelt. 2. Hoofdstad van voorn. kreits, aan de Wiatka. 68. L. 55. 35. N. B.

MAMA HUALLA, Z. Amer. riv. in Chili, valt in de Calla-Calla.

MAMAI, Rus. Aziat. stad, prov. Abchasië, aan eene golf der Zwarte zee.

MAMA-KATING, N. Amer. vlek, prov. Nieuw York, gr. Sullivan, met 1800 inw.

MAMAKATUN, Turk. Aziat. dorp in Armenië, aan den Eufraat.

MAMALO, D. op 't O. Ind. eil. Amboina.

MAMAN, W. Perz. D., prov. Azerbidia.

MAMANGAUPE, Braz. dorp en riv., prov. Paraiba; het eerste met 600 inw.

MAMANOOK, een der Aziat. Sooloo eil. 139. 3. L. 6. 3. N. B.

MAMAPUR, O. Ind. stad der Mahratten, aan eenen tak der Krishna.

MAMARONECK, N. Amer. vlek, prov. Nieuw York, gr. West-Chester.

MAMARAGHTY, Ier. bergen, gr. Galway.

MAMAS, Z. Amer. riv. in Chili, prov. Coquimbo, die bij Copiapo in de Stille Zuidzee valt.

MAMBAHENAWAN, klein O. Ind. eil., ten N. O. van Borneo. 6. 26. N. B.

MAMBEDY, Turk. Aziat. vlek, pachalik Aleppo, voorheen *Heliopolis* genaamd, met eene oude waterleiding.

MAMBUCKI, zet Hambouni.

MAMBURAO, riv. en dorp aan de W. kust van 't O. Ind. eil. Mindoro.

MAMEDA DE RIBATUA, Port. vlek, prov. Tra-los-Montes, met 1300 inw.

MAMELLA, klein Turk. eil. in de Marmerzee.

MAMELLS, klein N. Amer. eil. in 't N. deel van 't Boven-meer. 48. 26. N. B.

MAMELUKKEN, MEMALIKS (*oorlogsslaven*), eigenlijk geen bijzonder volk, maar sterke en zeer geoefende krijgslieden in Egypte, uit jonge lieden van verschillende volken in Azië en Europa ge-

getrokken, geroofd of gekocht, en naar Egypte verzonden, daar zij tot krijgslieden worden opgeleid, en waar zij zich reeds in de 13 eeuw van de opperheerschappij meester maakten. Hun getal is nog zeer aanzienlijk, schoon zij hetzelve minder door de vermeerdering van hun geslacht, dan wel door het gedurig aankoopen van nieuwe slaven vergrooten.

MAMER, Nederl. dorpje, gr. hert. Luxemburg, met Holzem 900 inw.

MAMERS, Fr. arr., dep. Sarte, hetwelk op 30 V. M. in 10 kantons 120,400 inw. bevat. 2. Hoofdstad van voorn. arr., aan de Dive, met 2 kerken, 1 hoofdwacht, regtbank van koophandel, 5,400 inw., linnen- en wolfabr. en veehandel. 18. 1. L. 48. 20. N. B.

MAMERWAN, Turk. Aziat. sandschakat, kasteel en hoofdpl., prov. Erzerum.

MAMET, Fr. stadje, dep. Cantal, met 1400 inw. 2. Rus. Aziat. gebergte in de woestijn der Kirgizen.

MAMGA, kleine Rus. Aziat. riv., valt in de zee van Ochotzk. Bij haren mond ligt het Beeren-eilandje.

MAMIN, Rus. stadje, gouv. Kiew.

MAMMA, Rus. eil., gouv. Lijfland.

MAMMEE, baai aan de N. kust van Jamaïca. 300. 46. L. 18. 58. N. B.

MAMMISSAN, Rus. Aziat. gebergte in Imirethi.

MAMO, Z. Amer. riv., prov. Cumana, gouv. Caraccas, valt in den Orinoco. 2. Z. Amer. riv. in Peru, prov. Pataz, valt in de Ucayale.

MAMOOJOO, stad aan de W. kust van het eil. Celebes. 136. 58. L. 2. 19. Z. B.

MAMORA of *Maheduma*, kleine Afr. zeehaven en 2 steden van Marocco, in Oud en Nieuw onderscheiden.

MAMORE of *Mamorra*, zie Guapay.

MAMORONI, Z. Amer. riv. in de groote vlakte aan de riv. der Amazonen, valt in de Madera.

MAMOUTH, klein eil. in de Perz. golf.

MAMPAVA, stad op de W. kust van Borneo, met eene der beste opiummarkten van O. Ind. 126. 56. L. 0. 21. N. B.

MAMSEN-ELF, Noorw. riv., stift Drontheim, met den *Fiscum-Fosz*, eenen waterval van 117 voeten hoogte.

MAM TOR, Eng. berg, gr. Derby, met loodmijnen.

MAMTRASNA, Ier. berg, gr. Galway.

MAMUD, eil. in den O. Ind. Sooloo archipel. 139. 31. L. 6. 4. N. B.

MAMUN, Afr. dorpje in Segelmesse, door moren en joden bewoond.

MAN, Eng. riv., gr. Nottingham, valt in de Medon. 2. N. Amer. eil. in de Stille Zuidzee, in St. George's kanaal, tusschen Nieuw Brittanje en Nieuw Ierland, in 1767 door CARTERET ontdekt. 3. Eng. eil. in de Ier. zee, tusschen 12. 30. en 14. 2. L. en 53. 47. en 54. 17. N. B.; 8 mijlen lang en $3\frac{1}{4}$ mijl breed, bevat op 10 V. M., naar gissing, 30,000 inw. De kusten zijn rotsig en hebben verscheidene baaijen, zoo als: Ramsey, Saxey, Douglas, Derby en Peel baai. Het binnenste des eil. is bezet met hooge bergen, waarvan de Snowfield een der voornaamste is. De dalen hebben ten N. veel zand, doch zijn in het Z. redelijk vruchtbaar. De lucht is er zachter dan in het W. van Engeland, maar men heeft er veel storm. De voortbr. zijn: boter, kaas, tarw, gerst, haver, aardappelen, moesgroenten, vlas, paarden, rundvee, schapen, varkens, tam gevogelte, konijnen, hazen, wild gevogelte, bijen, zeevisch, koper, lood, ijzer, steen en turf. De inw. bestaan verder van de haringvisscherij en scheepvaart; weven veel linnen, maken ook tot uitvoer zekere soort van schoenen, hebben een weinig landbouw, en dienen veel als zeelieden. Dit eil., dat in vroeger tijd, door eigene vorsten bestuurd werd, en naderhand een schuilhoek voor den smokkelhandel was, werd in 1765, door aankoop, aan de kroon van Groot Brittanje gebragt, en wordt nu door eenen gouverneur met eenen raad bestuurd. De hoofdstad is Castletown. 4. M. of *War Key*, klein eil. der Bahama's. 330. 30. L. 26. 20. N. B. 5. M. of *War Keys*, kleine Z. Amer. eil. en rotsen bij de kust der Muskito's. 289. L. 12. 55. N. B. 6. M. of *War Keys*, kleine eil. aan de Z. kust van Jamaïca. 7. M. of *War bay*, plaats aan de N. O. zijde van het W. Ind. eil. Tabago, met de beste haven.

MANA, Z. Amer. volkplanting en riv. in Potisi, met 1 zilvermijn; 5 mijlen Z. van Potisi. 2. O. Ind. dorp, prov. Aurungabad.

MANAAR, klein O. Ind. eil. aan de N. W. kust van Ceylon, aan de golf van Manaar, die Hindostan van Ceylon scheidt. De zeeëngte tusschen dit eil. en Ceylon, wordt straat van Manaar genoemd. Deze is aan den W. kant afgesloten door eene bank van 12 zeemijlen lengte, nu *Adams-brug* genoemd. Het eil. is $2\frac{3}{4}$ mijl lang en $\frac{1}{2}$ mijl breed, heeft meestal zandgrond, weinig water, veel boomen en schoone weiden. Het bevat een klein fort en dorp. 97. 44. L. 9. 6. N. B. In de golf van Manaar zijn rijke parelbanken.

MANA AROF, O. Ind. riv., prov. Travancore.

MANABACCA, klein eil. in de Ind. zee. 149. 31. L. 5. 59. Z. B.

MANACAN, Eng. dorp in Cornwallis, met 510 inw.

MANACASIA, Z. Amer. riv. in Granada, valt in de Meta.

MANACHA, Arab. stad, lands. Yemen, de zetel van eenen dola.

MANACOR, Spaan. dorp op 't eil. Majorka, ten Z. van kaap Pera; 6000 inw.

MANADO, met het fort Amsterdam, de N. Nederl. bezitting op 't O. Ind. eil. Celebes, waartoe een distr. van 20 dorpen behoort, die volgens den Heer VAN DEN BOSCH 70,000 inw. tellen, alwaar opium en Ind. goederen voor goud worden ingeruild. De grond is zeer vruchtbaar in rijst, waarvan zij de naburige Moluksche eil. voorziet. Men vindt hier de goudmijnen van Popayan. De stad en baai liggen op 142. 18. L. 1. 28. N. B.

MANADRA, tak van de Aziat. riv. Jordaan.

MANAH, O. Ind. stad, distr. Gurwal, waarvan het de N. O. grenspaal is, met 2000 inw., sterken handel met Lahdack in saffraan, borax, stofgoud, muskus, enz. 97. 26. L. 32. 20. N. B.

MANAHARRE, stad op Madagascar, aan de O. kust van de baai van Antongil. 16. 10. Z. B.

MANAJA, Rus. eil., gouv. Lijfland.

MANAKOWA, Rus. D., gouv. Wladimir.

MANALIPA, een der O. Ind. Soolo-eilanden.

MANAMA, Braz. eil., prov. Maranham.

MANAMAG, klein O. Ind. eil. in de zee van Mindoro. 138. 31. L. 11. 27. N. B.

MANAMBE, kleine zeehaven van Madagascar, aan de baai Antongil. 15. 20. Z. B.

MANAMBOUVE, riv. aan de Z. kust van Madagascar.

MANAN, Eng. eil. van Nieuw Brunswijk.

MANANAG, dorp op het eil. Manille.

MANANCIALES, Z. Amer. stad, gouv. Buenos-Ayres; 60 m. van Buenos-Ayres.

MANANG, stad op Java, aan de Solo.

MANANGAN, dorp op Java, prov. Samarang.

MANANGARA, groote riv. op 't eil. Madagascar, valt op 23. 10. Z. B. in zee.

MANANGHIVON, kleine riv. van Madagascar, die op 23. 40. Z. B. in zee valt.

MANANGURA, zie Manangara.

MANANPOUTSI, kleine riv. op Madagascar, die op 20. 25. N. B. in zee valt.

MANANZARI, riv. op de O. kust van Madagascar.

MANAPAR, O. Ind. stad, distr. Tinnevelly. 96. 3. L. 8. 39. N. B. 2. O. Ind. stad, prov. Tanjore.

MANAPIARA, groote Z. Amer. riv. in Guiana, valt in de Ventuavi.

MANAPIRA, Z. Amer. riv., prov. Venezuëla, gouv. Caraccas, valt in den Orinoco.

MANAR, O. Ind. eil. bij Ceylon.

MANARAN, klein O. Ind. eil. in de zee van Mindoro. 138. 37. L. 11 20. N. B.

MANARGOODY, Ind. stad, prov. Ka.nate.

MANAS, kleine Aziat. riv. in Georgië, valt in de Kaspische zee. 2 Chin. stad in Songarië. 3. O. Ind. riv. in Bengalen, distr. Rungpoor.

MANASABRA, Rus. eil., prov. Finland.

MANASQUAN, N. Amer. riv., prov. Nieuw Jersey, die in den Atl. oceaan valt op 304. 38. L. 40. 8. N. B.

MANASWARY, klein Austr. eil. in den Atl. oceaan, aan den ingang van Dory Harbour, op de N. kust van Nieuw Guinea, met wilde muskaatnoten. 152. 26. L. o. 54. N. B.

MANASZ KITSCHI en ULU, 2 Aziat. riv. in Kaukazië.

MANATAWNY CREEK, N. Amer. riv. in Pennsylvanië, die in de Schuylkill valt op 202. 6. L. 40. 15. N. B.

MANATE, N. Amer. riv. van Honduras, die in de baai van Honduras valt, op 289. 24. L. 15. 45. N. B.

MANATE LAGOON, Z. Amer. baai aan de kust van Yucatan. 288. 28. L. 18. 22. N. B.

MANATEE BAY, baai aan de Z. kust van Jamaïca. 301. L. 17. 51. N. B.

MANATENGHA, riv. op Madagascar, valt op 23. 45. Z. B. in zee.

MANATI, volkplanting op de N. kust van 't eil. Cuba, aan eene baai. 301. 26. L. 21. 32. N. B. 2. Riv. op St. Domingo. 3. Riv. op 't eil. Jamaïca.

MANATIRSKA, Rus. D., gouv. Irkutsk.

MANATON, riv. op de W. kust van Madagascar.

MANATOULIN EIL., groep N. Amer. eil. in Op. Canada, die zich W. van het Boveumeer, 50 mijlen ver., in eene O. rigting uitstrekken. Eenige zijn 6 à 10 mijlen lang en 3 à 4 breed, doch niet bewoond.

MANATUTI, dorp op de N. kust van 't eil. Timor.

MANATY, riv. op het eil. Porto Rico.

MANAWGHARE, zie Manangare.

MANAWI, Rus. Aziat. dorp in Georgië, prov. Kacheti.

MANBED, Perz. dorp, prov. Irak.

MANBONA, O. Afr. zeehaven van Sofala, aan het kanaal van Mosambique.

MANBUSAO, D. op 't Philip. eil. Panay.

MANBY POINT, de W. landpunt van

N. Amer. bij het inkomen der Behringstraat. 227. 3. L. 59. 47. N. B.

MANÇANARES, zie Manzanares. 2. Spaan. dorp en riv., prov. Guadalaxara; het eerste met 6,800 inw.

MANCAPRA, Z. Amer. riv. van Venezuëla, valt in de Guarico.

MANCELA, Spaan. dorp, prov. Estremadura.

MANCELLUS, Fr. dorp, dep. Moezel.

MANCENILLA, groote baai aan de N. kust van St. Domingo, in welke de riv. Massacre valt. 306. L. 19. 50. N. B.

MANCEP, O. Ind. eil. aan de O. kust van Borneo.

MANCERA, Z. Amer. eil. van Chili, bij de kust van Valdivia, aan den mond der riv. van dien naam.

MANCHA (LA), Spaan. prov., tusschen Toledo, Cuença, Murcia, Jaen, Cordova en Estremadura, of tusschen 12. 59. en 15. 28. L. en 38. 24. en 39. 59. N. B. gelegen, en op ongeveer 355 V. M., 205,550 inw. bevattende. Het land heeft slechts aan de grenzen en aan de O. zijde bergen; het binnenste is zeker de grootste vlakte van het rijk. De grond bestaat meestal uit kalk en zand. Aan de Z. O. zijde loopt de Sierra de Alcaraz, terwijl de Sierra de Morena de Z. grenzen maakt, en het vruchtbare Valle de Alkudia insluit. In het midden ziet men de kleine berggroepen Sierra de Moral en Puerto la Peche. De voorn. riv. zijn: de Guadiana met de Giguela, Ballaque en Moutiel; de Guadarmina en Fresnadas en Mundo. Men heeft er ook de meren van Ruidera, Ocos, Guadiana, enz. De luchtsgesteldheid is heet en droog. De landbouw is slecht, zoo dat, behalve tarw, alle andere korensoorten moeten gekocht worden. Verder is er gerst, maïs, peulvruchten, hennepzaad, boonen komijn, heerlijke boomvruchten, zeer gezochte wijn, goede saffraan, koren, soda, olie, dennen- en eikenhout. De veeteelt is vrij goed, en men heeft er de schoonste muilëzels, schapen en geiten. De mijnen geven kwikzilver; doch er zijn ook andere metalen, die echter niet gegraven worden. De fabr. zijn van geen belang. De uitvoer bestaat in: wijn, vee, muilezels, wol en kwikzilver, potasch, saffraan, wollen en garen stoffen, en huiden. De prov. wordt in 3 partidos verdeeld. De hoofdplaats is Ciudad Real.

MANCHA REAL, Spaan. stad, prov. Jaen.

MANCHANEL BAAI, aan de N. kust van St. Domingo.

MANCHE (LA), zie Kanaal.

MANCHESTER, Eng. marktvlek, gr. Lancaster, eene voorn. fabrijkplaats, aan de Irwell, het Bridgewater en Rochdale kanaal. Het bestaat uit twee deelen: Eigenlijk Manchester en Salford, is onregelmatig gebouwd, met 9 kerken, 18 bedehuizen der dissenters, 1 groot en 8 kleinere hospitalen, zieken, armen- en weeshuizen, waaronder *Cheetham* met eene vrijschool en eene bibliotheek van 18,000 boekdeelen, en het krankzinnigenhuis de voorn. zijn: een wijsgeerig en huishoudelijk genootschap; *The new college* (eene latijnsche school), de groote lancasterschool, een instituut voor blinden, verscheidene armscholen, eene beurs, met een leesmuseüm, de gevangenis en 98,400 inw., die meer dan 200 fabrijken in manchester, nankins, piqués, katoen, fluweel, neteldoek, enz. benevens verscheidene linnen en hoedenfabrijken ijzergieterijen en papiermolens hebben, terwijl men hier meer dan 200 groote kantoren telt, zoo dat Manchester het middelpunt van het Eng. fabrijkwezen is. Behalve eene drukke scheepvaart, zijn hier steeds nog wel 120 pakwagens bezig om het goed naar het binnenland te brengen. 2. N. Amer. stadje, prov. Virginië, gr. Chesterfield, aan de James riv. 3. N. Amer. stadje, prov. Ohio. 4. N. Amer. vlek, prov. Massachusetts, gr. Essex, met 1150 inw. 5. N. Amer. dorp, prov. Vermont, gr. Bennington; 1500 inw. 6. M. of *Groot Niagara*, N. Amer. dorp, prov. Nieuw York, gr. Niagara, aan den waterval van denzelfden naam. 7. N. Amer. vlek, prov. New Hampshire, gr. Hillsborough, met 620 inw. 8. N. Amer. D., prov. Nieuw York, gr. Oneida. 9. N. Amer. dorp, prov. Nieuw York, gr. Ontario. 10. Twee N. Amer. dorpen, prov. Pennsylvanië, gr. York, met 1600 inw. 11. N. Amer. vlek, prov. Maryland, gr. Baltimore. 12. N. Amer. dorp, prov. Kentucky, gr. Clay. 13. N. Amer. dorp, in Z. Carolina, distr. Sumpter. 14. M. of *Gaysborough*, N. Amer. stad in Nieuw Schotland, hoofdstad van het gr. Sidney, aan de Chedabucto baai; 7 mijlen van kaap Canso, thans in ruïnen.

MANCHESTER HOUSE, een der factorijen van de Hudson's-baai Comp.; 33 mijlen van Hudson's House en 25 Z. van Buckingham House, aan de Z. W. zijde der Saskashawan riv., in het N. W. gedeelte van Amer. 268. 14. L. 53. 14. N. B.

MANCHINEAL HARBOUR, baai aan de O. kust van Jamaïca. 268. 36. L. 18. 4. N. B.

MANCIET, Fr. vlek, dep. Gers, aan de

de Douze, met 1600 inw.

MANCIEUX, Fr. dorp, dep. Moezel,

MANCILLA, Spaan. stad, prov. Leon.

MANCILLAR, O. Ind. eil. bij Sumatra.

MANCIONO, Tosc. dorp, gebied Siëna.

MANCOTE, O. Ind. stad, prov. Lahore, den Seiks behoorende. 92. 14. L. 32. 44. N. B.

MANCUP, zie Mankup.

MANDA, O. Ind. eil. in de straat van Malacca, bij de kust van Sumatra. 120. 48. L. o. 28. N. B.

MANDACH, Zwits. dorp, aan de Aar; 2 mijlen O. van Laufenburg.

MANDADO, O. Ind. eil. bij Celebes, 142. 7. L. 1. 18. N. B.

MANDAL, Noorw. vlek en zeehaven, stift Christiaansand, aan de riv. Mandalo. 25. 8. 30. L. 58. 1. N. B. 2. Bergachtig eil. in de Roode zee.

MANDAHAR HAVEN, op de O. kust van het eil. Madagascar.

MANDALI, kaap aan Java's N. kust.

MANDALIG EIL., 3 à 4 kleine eil., aan Java's N. kust. 6. 27. Z. B.

MANDALO-ELF, Noorw. riv., stift Christiaansand.

MANDAN, N. Amer. dorp, aan de Missouri. 47. 20. N. B.

MANDALUKA, kaap op Java's N. kust.

MANDAMANOR, D. op 't eil. Ceylon.

MANDANGO, meer op 't eil. Magindanao.

MANDAPUR, O. Ind. stad, land der Mahratten.

MANDAR, distr. van 't O. Ind. eil. Celebes, aan de W. en N. kust, ten W. aan de straat van Macassar grenzende, afhankelijk van de Nederlanders.

MANDARA, dorp in Ned. Egypte; 12 mijlen N. van Caïro.

MANDARIJNEN, zie China.

MANDARIJNS MUTS, gebergte in de Chin. prov. Shantong, door de inw. Paardenkoppen genoemd.

MANDAS, dorp op 't eil. Sardinië.

MANDATA, stad aan de Z. W. kust van het O. Ind. eil. Sumatra; 15 mijlen Z. O. van Indrapour.

MANDAUL, D. op 't Philip. eil. Zebu.

MANDAVEE, O. Ind. sterkte en zeehaven, prov. Cutch, met handel op Bombay en Arabië. 87. 20. L. 22. 50. N. B.

MANDAVIO, vlek in den Kerk. Staat, legatie Urbino.

MANDAWA, O. Ind. riv. in Decan, valt in de golf van Goa.

MANDAWEE, groep O. Ind. eil. bij de Z. kust van Borneo. 131. 16. L. 3. 20. Z. B.

MANDAYA, volkplanting op de W. kust van Celebes. 136. 55. L. 2. 33. Z. B.

MANDELBEEK, Nederl. riv., prov. O. Vlaanderen, die uit W. Vlaanderen komt, en in de Lys valt.

MANDELHOLZ, Han. dorp, vorst. Grubenhagen.

MANDELIQUE, MANDALIG of *Duivels rots*, eil. in de Ind. zee; ½ mijl ten N. van Java. 128. 12. L. 6. 27. Z. B.

MANDEO, Spaan. riv., prov. Gallicië, valt in de baai van Ferrol.

MANDEREN, Nederl. buurt, prov. Overijssel, met 370 inw.

MANDERSCHEID, Pruis. dorp, regdst. Trier, aan de Lieser, met 700 inw.

MANDE ST. ETIENNE, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, arr. Neufchâteau, met 700 inw. 2. M. *St. Marie*, Nederl. dorp, gr. hert. Luxemburg, arr. Neufchâteau, met 220 inw.

MANDEURE, Fr. stadje, dep. Doubs.

MANDEWSKOI, 2 Rus. meren, gouv. Nishney Novogorod en Simbirsk.

MANDHAR, staat en stad op het eil. Celebes, aan de straat van Makassar, met woeste bergen, van de Nederlanders afhankelijk.

MANDINGA, Z. Amer. baai en volkplanting in Peru, aan deszelfs mond, met eenen wachttoren. 2. Z. Amer. kaap aan de kust van Quito, prov. Guayaquil. 2. 38. 30. Z. B.

MANDINGO'S, Afr. stam der Senegambische negers, welke voor het bijgeloovigste en domste van allen worden gehouden. Zij gelooven de voorzeggingen uit de ingewanden der vogels, en aan tooverij. Zij zijn vlijtig in hun werk, ijverig in den handel, en maken eenige katoenen stoffen en ijzerwerk. Ook is de landbouw vrij goed.

MANDINGO'S (LAND DER), Afr. landstreek, bijzonder het binnenland van Senegambië en de landstreken aan de Gambia bevattende. De voorn. staten zijn die van Barre of Manding en de kon. Woelli, Wulli of Yuli, Merine, Bondu, Galam, Kadschaga, Kasson en Bambuk. (Men zie die art).

MANDIOLY, een der O. Ind. Gilolo eil, door de straat Patientia van Gilolo gescheiden. Het ligt juist onder de linie, op 141. 46. L.

MÄNDLING, Oostenr. bergpas en dorp, kreits Salzburg, aan de Ens.

MANDÖE (OUD en NIEUW), 2 kleine Deen. eil., aan de W. kust van Sleeswijk.

MANDOK, Hong. dorp, kom. Szaboltz.

MANDOLY, een der Moluksche eil., Z. W. van Bachian, waarvan het door de straat van dien naam gescheiden is

MANDOVA, zie Mandowa.

MANDOW of *Mundu*, O. Ind. distr., prov. Malwah, onder de Vindaya bergen,

gen, tusschen 22. en 23. N.B., den Mahratten onderworpen De hoofdstad Mandow, voorheen zeer bloeijend, is vervallen.

MANDOWEE, O. Ind. stad, prov. Lahore, cijnsbaar aan de Seiks. 93. 34. L. 32. 54. N. B. 2. O. Ind. riv, valt in de golf van Perzië. 2. O. Ind. stad, prov. Guzeratte, aan de Tapty. 21. 13. N. B.

MANDOZOU, kleine Z. Amer. riv. in Buenos-Ayres, valt in de Uraguay.

MANDRAJEGUNGE, O. Ind. plaats, prov. Allahabad.

MANDREREI, riv. op 't eil. Madagascar.

MANDRES, 2 Fr. dorpen, dep. Maas en Op. Marne. 2. M. *sur Verre*, Fr. dorp, dep. Vosges.

MANDRIA, klein woest eil in den Archipel, tusschen Samos en Lango.

MANDSCHELI, Rus. D., gouv. Pultawa.

MANDSCHEU's of *Mandschoe's*, het tweede volk in China, dat eigenlijk uit de Mandschurei afstamt, maar dat, sedert hunne chans zich op den troon van China hebben weten te vestigen, in geheele horden hun vaderland verlaten en zich over China verspreid hebben, waar zij het grootste deel van het leger uitmaken, en zelfs verscheidene ambten hebben; doch in de groote steden is hun eene bijzondere wijk aangewezen. Zij behooren tot een geheel ander menschenras dan de Chinezen, van wien zij echter in hun land bijna alle zeden en gewoonten hebben overgenomen, echter worden zij door hunnen vorm, krijgshaftige houding en indrukmakend gelaat onderscheiden. Zij hebben ook minder aanleg om dik te worden, schoon zij alle moeite doen om dit kenmerk van een fatsoenlijk man te verkrijgen. Zij zijn over het algemeen, middelmatig van gestalte, eenigzins platter van aangezigt dan de Mongolen, maar hebben ook zulke kleine oogen en neus, zwart haar, geele huid en buitengewoon scherp gezigt en gehoor. Hunne taal is eene oorspronkelijke, van welke echter bijna iedere stam eenen bijzonderen tongval heeft. Hun karakter is openhartig, maar ruw; zij verachten diefstal en bedrog, zijn trotsch en oorlogzuchtig, waarom zij ook het grootste deel van het keizerlijk leger uitmaken. Zij zijn minder toegevend en bloedgierig dan de Chinezen; zacht, maar zeer morsig. In zijn eigen land is de Mandscheu nog volkomen het onbeschaafde kind der natuur; hij leeft van zijne kudde, de jagt en visscherij, volgt zijnen natuurlijken godsdienst, in welken hij eenen hoogsten God eerbiedigt; heeft tempels noch beelden, en is in drie stammen: die bijzondere tongvallen hebben, verdeeld.

MANDSCHIA, zie Mangia.

MANDSCHUREI, een der onderworpene prov. van China, naar derzelver inw. de Mandscheu's, die bij de Chinezen *Njutschen* genoemd worden, aldus geheeten. Het bevat een groot gedeelte van het N. O. deel van Azië, tusschen Aziat. Rusland of Siberië, de zee van Ochotzk en de zeeëngte, die Tschoka van het vaste land scheidt; de golf van Tartarije, de Japansche zee, het schiereil. Corea, de golf van Petcheli China en Mongolië, of tusschen 136. 40. en (behalve Tschoka) 159. 25. L. en 40. en 54. 10. N. B. gelegen, en (volgens de waarschijnlijkste berekening) op 34,300 V. M. niet meer dan 1½ mill. inw. bevattende. Het land is een deel van de hooge vlakte in O. Azië, waarnaar men uit de vlakte van China, door onderscheidene bergpassen opklimt, en welke ten Z. en O. tot eene hoogte van 3000 tot 5000 voeten stijgt, zoo dat men op 45. N. B. in Julij nog ijs vindt. De hoogste vormt een bijna regelmatig vierkant, door bergen omringd, en grenst ten N. aan het Stannowoi Jablonnoy (zie Siberië) en de golf aan den mond der Amur, ten Z. W. aan het Mongolisch gebergte, en heeft ten O. een kustgebergte, dat in de prov. Leatong, met kaap Charlotte, in zee eindigt. De voornaamste riv. is de Amur met de Gan, de Soangari, de Nonni, de Hulan, Hurha en Loaho. Het grootste meer heet Hinka, en de hoogste berg de Pechtu. Aan de kusten heeft men de zee van Ochotzk, de golf van Sachalië, de Japansche zee, de Geele, zee enz. De grond is wel zeer verschillende, deels zelfs moerassig, doch over het algemeen goed en vruchtbaar. LA PEYROUSE en KRUSENSTERN getuigen beide dat zij nimmer heerlijker grond gezien hadden. De weiden, die men langs de oevers van de Amur, Nonni en Soangari vindt, zijn uitmuntend. De luchtsgesteldheid is koud, nog koeler dan in Petcheli. De winter duurt van het einde van September tot het einde van April. Alle waters vriezen toe, en aan de N. grenzen huist zelfs reeds het rendier. De zomer, die zeer heet is, doet alles uitspruiten: natuurlijk is het weder hier ook zeer veranderlijk. De Mandschurei is meestal door visschers en herdervolken bewoond, en slechts in Leatong is geregelde landbouw, welke tarw, gierst, gerst, boekweit, peulvruch-

vruchten, rapen, olieplanten, tabak en verwplanten voortbrengt. Ook zijn er vele bosschen. Bij de Dauriërs vindt men ook rogge. De veeteelt is hier voor het grootste gedeelte, een voorname tak van bestaan. De inw. hebben groote kudden paarden, horenvee, schapen en geiten. De hond is een belangrijk huisdier, dat ook voor de sleden gebruikt wordt. De tweede tak van bestaan is de visscherij; de zalm is er keurig. Ook de jagt is van belang, terwijl het uitroeijen van wilde dieren zelfs eene godsdienstige wet is. Ook vindt men hier zwarte en tijgerbeeren, wolven, lynxen, vele soorten van vossen, marders, sabels, wezels, hermelijnen, otters, bevers, herten, elanden, antilopen, wilde zwijnen, buffelössen, alsmede wilde paarden, wilde schapen, springhazen, egels, marmotten, Aziatische eekhorens en velerlei vogels. Er is ijzer en koper, dat echter niet gezocht wordt; alleen van het menigvuldige salpeter en zout wordt gebruik gemaakt. Fabrijken zijn er niet. De vellen der wilde dieren geven den Noordelijksten inw. kleeding. De meesten gebruiken boog en pijlen als wapenen. Het ijzerwerk, linnen, katoen en versierselen, welke zij noodig hebben, komt uit China, waarvoor zij niets dan pelterijen, huiden, gedroogden en gezouten visch in ruiling kunnen geven. De inw. zijn: Mandscheu's, Dauriërs, Tungusen, Humaren, Solonen, Yupi of Yupitasen en Ketschings of Ketschingtasen (zie die art.) en vele Chinezen. De Mandscheu's, Tungusen en Dauriërs belijden den Godsdienst van *Lama;* de anderen belijden het Schamanismus; allen hebben eerbied voor den ouderdom en de dooden. Dit land is geheel aan den keizer van China onderworpen, die het in 3 gouv. verdeeld heeft.

MANDUEL, Fr. dorp, dep. Gard.

MANDY, Turk. stad op Morea.

MANDU, zie Mandow.

MANÉ, Fr. vlek, dep. Ned. Alpen, met 1360 inw. 2. Distr. aan de W. kust van Madagascar. 20. tot 25. Z. B.

MAN EATER'S ISLAND, eilandje aan Java's N. kust.

MANEBACH, Saksen Gotha's dorp, anbt Zelle, met 350 inw.

MANEBELLO, klein eil. in de Ind. zee. 149. 44. L. 4. 9. Z. B.

MANEDORF, Zwits. D., kant. Zürich.

MANEKENSVERE, Nederl. dorp, prov. W. Vlaanderen, arr. Veurne; 200 inw.

MANEL, D. op 't O. Ind. eil. Ceylon.

MANEN, Nederl. buurt, prov. Gelderland, kwart. Arnhem, onder het D. Ede.

MANENCURA, Z. Amer. riv. in Caraccas, prov. Cumana, valt in de Cuyani.

MANENT, Fr. dorp, dep. Gers.

MANER, O. Ind. stad, prov. Bahar. 2. O. Ind. riv., prov. Karnate.

MANERBIO, Lomb. Ven. vlek, prov. Brescia, met 3300 inw.

MANES (LOS), Amer. kaap aan de kust van Dariën. 297. 41. L. 9. 28. N. B.

MANETIN, Boh. stadje, kreits Pilsen, aan de Strzela, met 800 inw.

MANETOE, N. Amer. riv., die op 309. 52. L. 43. 50. N. B. in het meer Winebago valt.

MANEWDON, Eng. dorp, gr. Essex.

MANEWETZ, Rus. dorp, gouv. Kursk.

MANFALONT, zie Monfalou.

MANFLOS, 20,000 voet hooge top der Andes in de Cordilleras van Chili.

MANFO, Sicil. stad, prov. Trapani.

MANFREDONIA, ommuurde Nap. stad, prov. Capitanata, aan de golf van dien naam, en zetel van den aartsbisschop, met 1 voorstad, 1 kasteel, 8 kloosters, breede straten en 5000 inw., die goeden wijn bouwen en koren uitvoeren. 41. 45. N. B. 2. Golf van de Middell. zee, aan bovengenoemde stad.

MANG, Ier. riv., die op de bergen van Kerry, aan de grenzen van Limerick ontspringt, en in Castlemain harbour valt; 3 uren Z. van Tralee. 2. Braz. riv., valt in den Maranon.

MANGALIA, Turk. D., sands. Silistria.

MANGALLOON, klein O. Ind. eil. bij de N. W. kust van Borneo. 6. 9. N. B. 2. Dorp op 't Philip. eil. Manille.

MANGALORE, hoofdstad der Ind. prov. Canara, zetel van het *Zillah Court*, aan een zoutmeer, en digt aan de zee. Zij is met muren en torens omringd, heeft een fort, verscheidene bazars en moskeën, 1 roomsche kerk en 40,000 inw., meestal Moplays. De haven is ondiep, en echter behoort Mangalore tot de voorn. koopsteden van de geheele kust, vooral in rijst, peper, sandelhout, zout, enz., terwijl en ruwe zijde, suiker, olie, enz., ingevoerd wordt. 92. 46. L. 12. 49. N. B.

MANGALUM, O. Ind. stad, prov. Coimbetoor.

MANGAN EIL., groep N. Amer. eil. in de golf van Lourens, tusschen 39. en 40. N. B.

MANGAPET, O. Ind. stad, prov. Hyderabad, aan de Godavery, rondom door Hindosche rooverbenden omringd. 98. 51. L. 18. 14. N. B.

MANGAROW, zie Manangara.

MANGASEA, Rus. stad, gouv. Tomsk, in

in het N. van Siberië, met 1000 inw.
MANGEE, O. Ind. stad, prov. Bahar, aan de zamenvloeijing der riv. Gogra en Ganges. 102. 21. L. 25. 50. N. B.
MANGEEA, Austr. eil. in de Stille Zuidzee, tusschen de Societeits- en Vriendelijke eil., door COOK ontdekt. De kusten zijn door koraalriffen omringd. 219. 59. L. en 21. 57. Z. B.
MANGER, Noorw. dorp, stift. Bergen.
MANGERA, N. Amer. eil. aan de kust van Mexico.
MANGERAY STRAAT, kanaal in de Ind. zee, dat het eil. Flores of Ende van het eil. Comobo scheidt. Hetzelve is vol met rotsen en kleine eil.
MANGFALL, Beij. riv., Isarkreits, verbindt 't meer Tegern met de Inn.
MANGHABAI, zie Antongil.
MANGHELLY, Aziat. stad in Afghanistan, 89. 46. L. en 33. 32. N. B.
MANGHISI, riv. in het Z. van Sicilië, valt op 33. 4. L. en 36. 45 N. B. in zee.
MANGIA, zie Mangela.
MANGIDARA, distr. aan de N. O. kust van het eil. Borneo, met de baai Darvel ten Z., waarin tallooze eil. De voorn. riv. zijn de Tawu, en de Pallas. Het land heeft zeer veel vee, en brengt was, lak, goed hout en goud voort.
MANGIENNE, Fr. dorp, dep. Maas.
MANGIRUI, dorp op 't eil. Manilla.
MANGISCHLAK, havenplaats der Kaspische zee, in Dschagatai, met ruilhandel. 2. Gebergte tusschen het meer Aral en de Kaspische zee, door eenen stam der Turkomannen, 60,000 zielen sterk, bewoond.
MANGKASAR, zie Makassar.
MANGLARES (PUNTA DE), Amer. kaap van Peru, prov. Atacames. 2. Amer. kaap aan de kust van Terra Firma. 3. M. of *Koorn-eil.*, 2. Z. Amer. eil. in Groot en Klein onderscheiden, in de golf van Mexico. 11. 45. N. B. 295. 30. L.
MANGLIEU of *Manlieu*, Fr. vlek, dep. Puy-de-Dome, met 1200 inw.
MANGLISI, Rus. stad, gouv. Grusië.
MANGOLA, O. Ind. eil., O. van Celebes, met veel sago en ebbenhout, maar verraderlijke inw. 2. Port. riv. bij Madeira.
MANGOLUIKA, klein eil. bij Java, tusschen de kapen Wandali en Mang.
MANGONG, dorp op het eil. Java, ands. Samarang.
MANGONNE, een der Austr. Vrienden eil. 19. 38. Z. B. 203. 16. L.
MANGORA, zie Amacusia.
MANGOTSFIELD, Eng. kerspel, gr. Glocester, met 2900 inw.
MANGOURE, groote riv. op het eil. Madagascar, die over het eil. St. Maria, op 17. 45. Z. B. in zee valt.
MANGROOL, O. Ind. stad, prov. Berar.
MANGROVE, riv. van 't Austr. eil. Nieuw Zeeland, die in de baai Mercurius valt. 2. N. Amer. eilandje der Bahamas. 299. L. en 26. 12. N. B.
MANGROVE KEYS, 4 kleine eil., O. van het W. Ind. eil. St. Martin.
MANGS EIL., drie rotsen tot de Ladronen of Dieven eil. behoorende, ten Z. W. van Uracas, elk van 3 mijlen in den omtrek, door de Jesuiten *Isles de St. Laurent*, genoemd, volgens LA PEYROUSE, op 20. 5. N. B.
MANGS ELFVEN, Zweed. riv. in Oerebro-län.
MANGSKOG, Zweed. dorp in Karlstadlän.
MANGUAGUABO, Braz. riv., die op 6. 50. N. B. in den Atl. Oceaan valt.
MANGUI, Z. Amer. riv. van Quito, prov. Mainas, valt in 't meer Nachego.
MANGUIR, Turk. Aziat. stad van Caramanië; 24 mijlen W. van Cesarea.
MANGUL, distr. op 't O. Ind. eil. Ceylon.
MANGURAT, dorp op 't eil. Java, prov. Japara.
MANHAGEN, dorp in Holstein-Oldenburg, vorst. Lübeck.
MANHANTANGO CREEK, N. Amer. riv. van Pennsylvanië, valt in de Susquehannah, op 300. 47. L. en 40. 37. N. B.
MANHAT, O. Ind. riv., prov. Beeder.
MANHEGAN, N. Amer. eil. aan de kust van Maine; 4 mijlen Z. O. van Pemaquid baai.
MANHEIM, Bad. ambt, Neckarkreits, alleen uit de hoofdstad bestaande. 2. Hoofdstad van voorn. ambt, en van den geheelen kreits, tweede residentie des konings, en zetel van onderscheidene regeringscollegiën, aan den mond van den Neckar in den Rijn, over welke beide riv. aanzienlijke gierbruggen liggen. Zij heeft drie poorten, 4 wijken, regte, goed geplaveide straten, een prachtig slot, 150 voet lang, met een uitmuntend paviljoen, waarin eene uitnemende verzameling van oudheden, afgietsels van gips, koperen platen, handteekeningen en schilderijen, alsmede een deel der voormalige keurvorstelijke bibliotheek. Verder zijn er twee groote opene plaatsen, de handel- en marktplaatsen, eene roomsche, eene herv., eene luth. kerk, eene synagoge, een tuighuis, een schouwburg en redoute, eene munt, een raadhuis, een koophuis, 3 hospitalen, een tucht- en weeshuis, een militairen hospitaal, eenige kloosters, eene meisjes school, een gymnasium, met eene teeken- en muzijk-school, de Desbillonische

boekverzameling, eene sterrenwacht, kabinet voor de natuurlijke historie en natuurkunde, eene school voor kooplieden, 18,650 inw., fabr. voor tabak, meekrap, linnen, tapijten, kaarten, lijm, mangelwortel, suiker, goud, zilver, muzijkinstrumenten, enz., benevens eene geschut- en klokkengieterij, beeldhouwerij, steenplaat- en boekdrukkerijen, vele brouwerijen, branderijen, azijnstokerijen en scheepstimmerwerven, ook vele plaatsnijders en schilders, vele week- en 2 jaarmarkten, en vooral veel vaart op den Rijn. 26. 13. L. 49. 29. N. B. 3. N. Amer. vlek, prov. Nieuw York, gr. Montgomery, met 1450 inw. 4. N. Amer. vlek, prov. Pennsylvanië, gr. Lancaster, met 1300 inw. 5. N. Amer. vlek, prov. Pennsylvanië, gr. Berks, met 1350 inw. 6. N. Amer. vlek, prov. Pennsylvanië, gr. York, met 2210 inw.

Manhut, Aziat. plaats in Dschagatai, lands. Chiwa, met 8000 inw.

Maniago, Lomb. Ven. dorp, legatie Friaul, met 3720 inw.

Maniana of *Miliana*, N. Afr. stad in Algiers, prov. Mascara, op eenen berg, met schoone tuinen en wijnbergen, in de nabijheid der warme baden van Meruga, en vele romeinsche oudheden. 2. Bergachtig rijk en stad in Sudan, in de binnenlanden van Afrika. Mungo Park beschrijft de inw. als zeer woest. Zij eten het vleesch van paarden en koeijen, en niet zelden dat hunner gedoode vijanden.

Manianello, dorp op eil. Elba.

Manica, O. Afr. distr. in Mocaranga, aan de baai Manica of Lorenzo, met goudhandel en de hoofdstad Manica, aan den oever der Sabia, in een zeer vruchtbaar oord. 2. Zie Heilige Geest riv.

Manicamp, Fr. dorp, dep. Oise.

Manickdurg, O. Ind. stad, prov. Berar, den Mahratten behoorende.

Manickpatam, O. Ind. stad, prov. Orissa, aan de zee; 3 mijlen Z. W. van de pagode van Jaggernaut. 103. 22. L. en 19. 41. N. B.

Manickpore, O. Ind. distr., prov. Oude, met eene stad van dien naam, aan den Ganges. 99. 11. L. en 25. 47. N. B.

Manico, Birds Island, kleine en onbeduidende Austr. eil. der Sandwichs.

Manicouagan of *Black River*, N. Amer. riv. in Neder Canada, die uit 't meer van dien naam ontspringt, en Z. waarts in den St. Lourens valt, bij Punt Manicouagan. 2. N. Amer. meer van Canada; 100 mijlen N. O. van Quebec. 311. L. en 56. 20. N. B. 3. M. *Point*, kaap aan de N. kust der N. Amer. riv. St. Lourens. 310. L. en 49. 12. N B.

Manien, klein Z. Amer. eil. in de Stille Zuidzee, bij Chili. 45. Z. B.

Manifold (Kaap), Austr. kaap aan de O. kust van Nieuw Holland. Bij hetzelve ligt een eil. op 168. 36. L. 22. 42. Z. B.

Manigara, zie Mangara.

Manilia, Z. Amer. volkplanting in Tucuman; 10 mijlen O. Z. O. van Rioja.

Manilla, het grootste der Philippijnsche eil., voorheen *Luzon* genoemd, tusschen de straat St. Bernardino, de Stille Zuid- en Chinesche zeeën, of tusschen 137. en 141. 38. L. en 12. 8. en 18. 2. N. B. gelegen; 92 mijlen lang en 35 à 40 mijlen breed, en op 2490 V. M., 2,463,000 inw. bevattende. Eene hooge bergketen, welke verschillende namen draagt, doorsnijdt het van het N. naar het Z., en schiet onderscheidene takken uit, die gedeeltelijk tot aan de kust loopen, welke hier zeer steil en zandig is, en vele inhammen heeft. Men vindt er ook verscheidene vulkanen, waaronder de vreesselijke Mayon, die nog in 1814 gewoed heeft. De grond is zeer vruchtbaar, en wordt door menigvuldige groote en kleine riv. bespoeld. Onder deze zijn de Chiquito en de Tajo, en onder de menigvuldige groote meren de Laguna de Bai, met het eil. Talm; de Laguna de Cagayan en nog een ander Laguna de Bai. Onder de baaijen zijn die van Manilla, van Lingayen, van St. Miguel, en onder de kapen, die van Bojador, Bolinas, Vinzencio, Engano, Ildefonse, Sisiran, Malalabou, Montufur en Cabeza di Bonda. (Luchtsgesteldheid, voortbr., handel, enz. zie Philippijnsche eil.). Het eil. wordt in het Spaan. aandeel, en het onafhankelijk Manilla, op welks gebergte de Aitas wonen, verdeeld, terwijl tot hetzelve ook nog de omliggende eil. Calanduanes, Gilacan, Bagamongo, St. Miguel, Pingan en Rupurapu behooren. 2. *Spaansch Manilla*, de W., N. en Z. kust van voornoemd eil., welke in 15 prov. verdeeld is, met *Manilla* de hoofdstad der Philippijnen, in de prov. Tondo; de zetel van den kapitein-generaal, van den aartsbisschop, den hoogen raad, enz. Zij ligt op eene kleine landtong, welke door de riv. Passig gevormd wordt, en op eenen vulkanischen grond, in de nabijheid van onderscheidene vulkanen. De vestingwerken zijn onregelmatig, en voor geene

Eur. magt bestand. De stad op zich zelve, is klein, maar goed gebouwd; de straten regt, met graniet gevloerd, en des nachts verlicht. De huizen, half van steen en half van hout, zijn met leijen bedekt. De voorn. gebouwen zijn: de hoofdkerk en 3 andere kerken, 8 kloosters, 2 geestelijke collegiën en 2 hospitalen. Verder is hier eene citadel, die door eene smalle gracht van de stad gescheiden is, en die het arsenaal en de geschutgieterij, benevens eene talrijke bezetting, bevat. Hier is de zetel van de inquisitie, der Latijnsche school en van het vaderlandsch genootschap. De stad bevat op zijn hoogst 5000 inw., deels Spanjaarden, deels Mestizen, welke alleen in de stad mogen wonen, en meestal geestelijken of ambtenaars zijn; daarentegen zijn de 8 voorsteden St. Cruz, St. Ferdinando, Binondoc, Tondo, Quiapo, St. Sebastiano, St. Antonio en Sampaloc, met 140 à 150,000 inw., Tagalen, Chinezen en Mestizen bewoond (WALTON telt dit getal voor de stad met de voorsteden); terwijl de meeste huizen van bamboes gebouwd, en met palmbladen bedekt zijn. Hier is het middelpunt van den geheelen handel, en er is onder de kooplieden veel welvaart. Cavita is de haven der stad. Ook zijn er fabr. van calico's, goud- en zilverborduurwerk, gestreepte zijden en wollen stoffen, matten en vloerkleeden, nankins, gouden ketens en sieraden, gepolijst zilver en aardewerk. Onder de uitspanningen zijn de schouwburg en hanengevechten de voornaamste in de voorsteden. Spanjaarden en Mestizen leven buiten hunne feestdagen, als opgesloten. De stad ligt zoo door aardbevingen aan de land-, als door overstroomingen aan de zeezijde, altijd zeer gevaarlijk. De rijke Spanjaarden en Mulatten brengen gewoonlijk den tijd op hunne schoone landhuizen door. 118. 32. L. en 14. 36. N. B. 4. *Onafhankelijk* M., het O. gedeelte, en bijna het geheele binnenland van het eil. Manilla, geheel met steile bergen en digte bosschen bedekt, en door de Tajo en andere riv. bespoeld. De kust is woest en onvruchtbaar, daar zij aan alle stormen bloot staat. Het binnenland heeft vruchtbare dalen, welke echter ons nog onbekend zijn. De inw. bestaan uit Maleijers, die onderscheidene tongvallen spreken, in dorpen wonen en ouder willekeurige raja's staan. De mannen houden zich met landbouw, jagt en visscherij bezig; doch in de bergen zijn zij woester. Verder wonen er Magindanaoërs, Chinezen, Soloo-eilanders, Japanezen en Aitas, te zamen ongeveer 640,000 zielen uitmakende, die vrij en onafhankelijk van het Spaan. juk, in hunne gebergten leven, waar geen weg heen leidt. Zij staan in geene de minste betrekking met hunne beschaafde naburen, dan door den handel, waarin zij vooral was en stofgoud tegen koper en hunne behoeften inruilen. Zij bezitten de beste goudmijnen. Onder de Maleijers wil men dat vele witte negers zijn, die hier *Kinderen der Zon* genoemd worden. 5. of *Golf van* M., groote en ruime baai op het voornoemde eil., aan den mond der Passig, bij de stad Manilla. 6. Zie Melilla.

MANILLISCHE EIL., zie Philippijnsche eil.

MANILLEN, Spaan. stad, prov. Catalonië, aan de Ter, met 2000 inw.

MANIMAN, O. Ind. vlek, prov. Karnate.

MANINGCUBO of *Manacabo*, kon. op de Z. W. kust van het eil. Sumatra, onder de linie. Eene groote bergreeks scheidt het van Padang, terwijl het door de riv. Siak, Jambi en Indrigiri bewaterd wordt. Het geheel is eene wel bevolkte en goedbebouwde vlakte, rondom door hoogten omgeven, die ook goud bevatten. De inw. zijn Maleijers, die den Mahomed. godsdienst belijden, gouddraad, ijzeren gereedschappen, wapens, enz. maken. Zij staan onder verschillende opperhoofden, die weer van eenen rajah afhankelijk zijn. De heer STAMFORT RAFFLES heeft in 1818 een gedeelte van dit land doorgereisd.

MANINGTREE, Eng. vlek, gr. Essex, aan de Stour, met 1150 inw.

MANIORE, groot Z. Amer. meer van Paraguay, ten W. van de riv. Maniore. Het is 5 mijlen lang en bijna 3 breed, en ligt op den weg van Brazilië naar de mijnen van Matto Grosso.

MANIPA, klein O. Ind. eil. der Molukken, W. van het eil. Ceram, bergachtig, voorheen beter bewoond en bebouwd, thans nog met 600 inw., en het fort *Wantrouwen* tegen den smokkelhandel. Hier groeit de *Pinus Damara*, welke den harst *dammer* oplevert. 145. 29. L. en 3. 21. N. B.

MANIQUAREZ, Z. Amer. dorp, prov. Cumana, met pottebakkerijen.

MANIQUE, Z. Amer. riv. van Quito, prov. Minas Geraes, valt in de Mato.

MANIQUI, Z. Amer. riv. van Quito, prov. Moxos, valt in de Mamore.

MANISSA (MAGNESIA AD SIPYLUM), ook wel *Magnisa*, Turk. Aziat. stad in Natolië, hoofdstad van het sands. Lydië,

dië, voorheen de verblijfpl. der Turk. prinsen, voor zij in het serail opgesloten werden. Zij ligt aan den voet der Bostag, in een schoon dal, door de Kodos bespoeld, is met muren omringd, heeft 1 kasteel, vele moskeën, 2 Grieksche en armenische kerken, 3 synagogen en eene tamelijke bevolking, waaronder vele Grieken en Armeniërs, en nog meer joden zijn, die veel katoenspinnerij en weverijen hebben. De stad is met vele tuinen omringd. 45. 10. L. en 38. 38. N. B.

MANISSES, BLOCK EIL., N. Amer. eil., prov. Rhode eil., met 700 inw.

MANISTIQUE, groote N. Amer. riv., die in het meer Michigan valt; 10 mijlen N. van Green bay. Deszelfs oevers zijn met timmerhout bedekt.

MANITO, dorp op 't eil. Manilla.

MANITOU CREEK (BIG en LITTLE), 2. kleine N. Amer. riv., die in den Missouri vallen.

MANITOU-ISLANDS, onbewoonde N. Amer. eilanden in Op. Canada.

MANITOU KIAMEN, vesting in Chineesch Tartarije, in het land der Kalkas. 124. 26. L. en 43. 22. N. B.

MANITOUALIN, groep N. Amer. eil., bij de N. kust van 't meer Huron.

MANITSCH, Rus. riv., gouv. Astrakan. 2. Zie Manytsch.

MANIZES, Spaan. dorp, prov. Valencia.

MANIZK, Rus. eil. in het Ladoga meer.

MANJAULY, O. Ind. stad, prov. Bahar.

MANJEA, O. Ind. stad, prov. Bahar, 100. 46. L. en 24. 20. N. B.

MANJEE, zie Mangee.

MANJERA, tak van de riv. Godavery, in de O. Ind. prov. Hyderabad.

MANJETIN, zie Manetin.

MANK, Oosteur. riv. en vlek, viertel Boven 't Weener Woud.

MANKAP, klein O. Ind. eil., op 't einde eener zandbank, welke zich omtrent 6 m. van de kust van Borneo uitstrekt.

MANKIAM, klein O. Ind. eil., bij de W. kust van Gilolo. 145. 16. L. en 0. 20. N. B.

MANKIR, zie Mangar.

MANKOU, Perz. stad, prov. Khorassan.

MANKOVA, Rus. dorp, gouv. Irkutsk.

MANKUP, MANGUT of *Mancuz*, stad aan de Z. kust van het schiereil. Taurië, op eene rots.

MANLIEU, Fr. vlek, dep. Puy de Dôme.

MANLIUS, N. Amer. vlek, prov. Nieuw York, gr. Onondago, met 3120 inw.

MANLONHO, een der takken van de Maykaung, in de Chin. prov. Yunnan.

MANNA, stad aan de Z. W. kust van het eil. Sumatra, 120. 26. L. en 4. 25. Z. B. 2. Opene stad van Jallonkadoe, in W. Afrika, aan de Zwarte rivier, bij den Senegal. 8. 56. L. en 12. 20. N. B. 3. O. Ind. stad, prov. Berar.

MANNEBACH, Pruis. dorp, regdst. Coblenz, kreits St. Goar, met wijnteelt.

MANNERSDORF, Oostenr. vlek, land onder de Ens, met 600 inw. en ijzerdraadfabr. 2. Hong. D., kom Oedenburg.

MANNHARTSBERG, boschachtige bergketen in Neder Oostenrijk, welke van Moravië, aan den linker oever der Kamp, tot aan den Donau loopt, en het deel van het land onder de Ens, dat beneden den Donau ligt, doorsnijdt, alwaar het aan de twee volgende kreitsen naam geeft. 2. *Kreits Beneden den* M., Oostenr. kreits in het land onder de Ens, tusschen Moravië, Hongarije, de kreitsen Boven en Beneden het Weener Woud en boven den Mannhartsberg en den Donau gelegen, en op ongeveer 89 V. M., 231,100 inw. tellende. Hij is de vlakste van al de kreitsen in het land beneden de Ens, ofschoon er nog eenige kleine hoogten gevonden worden. Ook zijn er vele bosschen. De voorn. riv. zijn: de Donau, March en Thaya; de kleine Thaya, Rusbach, Bulka, Kamp, Op. en Ned. Schmieda en A. Ook zijn er eenige kleine meren en minerale bronnen. Deze kreits is ook hier de eenigste, waar de inw. bijna alleen van den landbouw bestaan. Evenwel brengen de wijnbouw schapen- en vogelfokkerij zeer veel op. Er is overvloed van hout, wild en visch, maar er zijn weinig fabr. De hoofdstad is Kornneuburg. 3. *Kreits boven den* M., kreits als boven, tusschen Bohemen, Moravië, de kreitsen Beneden den Mannhartsberg en Boven het Weener Woud, den Donau en het Land Boven de Ens gelegen, en op ongeveer 93 V. M. 199,200 inw. bevattende. Het is bijna eene aaneenschakeling van bergen en heuvels, tusschen welke zich groote en kleine dalen uitbreiden. De bergen zijn een tak van het Bohemer Woud, van matige hoogte. De riv. zijn: de Donau met de Thaya, de groote en kleine Kamp, de Zwette, de beide Krems, de Rana, Weidenbach en Isper: de Leinsitz en Schwarzbach gaan naar Moldavië. De grond is meestal steenachtig, en echter maken landbouw en veeteelt de voorn. takken van bestaan der inw. uit. Langs den Donau en in het W. is wijnbouw. De bergen hebben goede bosschen. Over het algemeen is er veel nijverheid, er zijn aanzienlijke garen- en katoenspinnerijen, glasblazerijen en linnen- en bandfabr. De hoofdstad is Krems.

MANNHEIM, zie Manheim.
MANNIHSWALDE, heerl. in Saksen-Gotha, vorst. Altenberg.
MANNING, zie Man.
MANNINGBAY, Ier. haven aan de W. kust van het gr. Galway. 7. 40. L. en 53. 28. N. B.
MANNINGHAM, Eng. dorp, gr. York, met 1600 inw.
MANNINGTREE, zie Maningtree.
MANNSDORF, Pruis. dorp, regdst. Merseburg.
MANO, Afr. rijk, ook het rijk der *Folschas* genoemd, aan de Peperkust, zeer magtig en met vele vasallen, waaronder de Karauers, eigenlijke Folscha's en Quabi-Maro's behooren, en welks bestuurders eene onbepaalde magt hebben, doch aan den koning der Mano's eene schatting moeten betalen, waarvoor zij stoffen en den titel van koning of heeren ontvangen. Meerdere berigten ontbreken ons hier echter. 2. Z. Amer. riv. van Quito, prov. Guayaquil, die op 1. 36. Z. B. in de Oxiba valt. 3. *Mano Emuschi*, *Mimeamai* of *Monoëmugi*, Kafferstam in Z. Afrika.
MANOA, stad op het W. Ind. eil. Trinidad, voorheen rijk in goud. 2. Z. Amer. volkpl. in Peru, prov. Caxamarquilla, met 350 Indianen.
MANOCK MANKA, Aziat. eil. in den Sooloo Archipel. 137. 34. L. en 4. 54. N. B.
MANOD, een der kleine Philippijnen op 140. 10. L. en 12. 28. N. B.
MANOE en GAMEL MANOË, 2 Deen. eil. in de N. zee, aan de kust van Sleeswijk, met landbouw, visscherij en scheepvaart, slechts door een smal kanaal van het vaste land gescheiden. Voorheen waren beide eil. vereënigd.
MANOEL, W. Afr. kaap, 3½ uur Z. O. van Kaap Verd.
MANOEL-LUIZ, verschrikkelijke klip aan den toegang naar den Maranhon in Brazilië gelegen, door den Fr. zeekapitein ROUSSIN in 1819 en 1820 onderzocht. Men zie hierover de Ned. Staats-Courant van den 25 Febr. 1821, No. 47.
MANOIR, Fr. riv. in 't dep. Dordogne, valt in de Isle.
MANOLY, O. Ind. stad, prov. Bejapoor.
MANOMOTAPA, zie Monomotapa.
MANOPOLI, zie Monopoli.
MANOR, Schot. riv. en kerspel, gr. Peebles, met 300 inw. 2. N. Amer. vlek, prov. Pennsylvanië, gr. Lancaster, met 2650 inw. 4. M. of *St. Sepulcre*, voorstad van Dublin, met 9000 inw.
MANORBIO, Lomb. Ven. vlek, prov. Brescia, aan de riv. Mella.
MANOR DONORE, voorstad van Dublin, met 10,910 inw.
MANOR GRANGE GORMAN, voorstad van Dublin, met 7,735 inw.
MANOR HAMILTON, Ier. D., gr. Leitrim.
MANOS, groep kleine Amer. eil. bij de kust van Dariën. 96. 26. L. 9. 17. N. B.
MANOSQUE, Fr. stad, dep. Neder Alpen, niet ver van de Durance, aan den voet eens met olijven bedekten heuvels, met 5,560 inw., die veel amandelen, noten, olijven, meloenen en uijenzaad telen, en zijde hebben. 23. 50. L. en 43. 58. N. B.
MANOT, Fr. dorp, dep. Charente.
MANOU, Fr. D., dep. Eure en Loire.
MANOUARAN, klein Austr. eil. in de Stille Zuidzee, bij de N. kust van Waygoo. 148. 56. L. en 0. 6. N. B.
MANOWLY, O. Ind. stad, prov. Bejapoor, den Mahratten behoorende. 92. 56. L. en 15. 58. N. B.
MANPARA, dorp en riv. op Borneo.
MANPORE, naam van onderscheidene O. Ind. plaatsen, naar den beroemden rajah MANSING, gouverneur van Bahar in Bengalen, in het laatst der 16 eeuw genoemd, doch alle gering.
MANPURY, O. Ind. sterkte, prov. Agra.
MANQUES SECAS, groep kleine Z. Amer. eil. in den Atl. oceaan, bij de kust van Brazilië. 332. 56. L. 2. 25. Z. B.
MANQUES VERDES, groep kleine Braz. eil. 333. L. 2. 25. Z. B.
MANRESA, Spaan. distr., prov. Catalonië, aan den voet der Pyreneën. 2. Spaan. stad, aan den mond der Cardoner in de Llobregat, met 4 poorten, 1 kasteel, 6 kloosters en 8,900 inw., groote fabr. van linnen, zijden doeken en kousen, katoenweverijen, hoeden, loodwit en kruidmolens. Het was hier dat IGNATIUS DE LOYOLA zich van de wereld afzonderde, en men wijst nog de grot aan, waarin hij zijne beroemde exercitiën schreef.
MANS (LE), Fr. arr., dep. van de Sarte, dat op 35½ V. M. in 10 kant. 138,660 inw. bevat. 2. Hoofdstad van voornoemd Fr. arr. en van het dep. Sarte, de zetel van eenen bisschop, eene kamer van koophandel, en verscheidene regerings-collegiën, op eenen heuvel, aan welks voet de 4 voorsteden liggen, en aan de Sarte. Zij is sedert 1789 veel vergroot en verfraaid, heeft 9 opene plaatsen, eene schoone hoofdkerk, hôtel van den prefect, raadhuis en schouwburg, twee openbare wandelplaatsen, 4 hospitalen, eene teekenschool, genootschap der kunsten, museüm, openbare bibliotheek en 18,550 inw., die fabr. van kaas en waskaarsen, vlagge-

doek voor de kon. marine, grof linnen, zeildoek, flanel, sergie, droget, kanten, wollen dekens, lederen handschoenen, gewone zeep, kousen en papier, benevens looijerijen, bleeken en eenen aanzienlijken handel. 17. 42. L. en 48. N. B.

MANSARSU, Turk. Aziat. riv., prov. Erzerum, valt in den Eufraat.

MANSCAPE, O. Ind. vlek in Siam.

MANSELKA, Rus. gebergte, prov. Finland.

MANSCHUI, Chin. vesting, prov. Houkang.

MANSEROHR, zie Mansorawar.

MANSIGNÉ, Fr. vlek, dep. Sarte.

MANSIGNY, Fr. D., dep. Seine en Marne.

MANSORAWAR of *Manas-Sarowar*, het meer van Brahma in Azië, door de Tartaren *Mapang* geheeten, aan de N. zijde van het Himalayah gebergte gelegen, ja voor de Hindo's de heiligste bedevaartplaats, doch ook de moeijelijkste ter bereiking. Ook bij de Tartaren staat het in groote achting, welke den asch hunner afgestorvene vrienden, met veel moeite, hierheen dragen, om dezelve in dit meer te werpen. Men heeft lang gedacht dat de Ganges uit hetzelve ontsprong; doch nader onderzoek heeft de oorsprong dezer riv. onder een sneeuwbed, aan de Zuidzee van den Himalayah doen vinden. De groote toevloed van water in hetzelve, in vergelijking met de weinige uitwaseming van deszelfs oppervlakte, in zulk een koud klimaat, doet stellen dat het onderaardsche afleidingen naar het meer Rawan zou hebben, hetwelk weinige uren W. waarts van daar ligt, en uit hetwelk de riv. Suttelege, of Sutlege, de Oostelijke riv. der Punjab ontspringt. Mansarowar of Mapang ligt nagenoeg op 31. N. B. en 98. L. Het grenst ten Z. aan het Himalayah gebergte en ten N. aan hooge bergen, die hun water in het meer storten, terwijl aan de Z. zijde de kleine riv. Krishna in hetzelve stroomt. Het meer is 4 uren lang en 5 uren breed, en heeft helder en smakelijk water. In den omtrek van hetzelve vindt men wilde paarden en geiten, met eene wol, die tot shawls gebruikt wordt.

MANSFELD, Pruis. stadje, ook *Thal Mansfeld* genoemd, hoofdstad van den Mansfelder Bergkreits, aan de Thalbach, met een oud kasteel en 1230 inw.

MANSFELDER BERGKREITS., Pruis. kreits, regdst. Merseburg, tusschen Anhalt, Maagdenburg, den Saalkreits, Mansfelder zeekreits en Sangerhausen, welke op 8¼ V. M. 27,760 inw. bevat, tegen een zandig gebergte, dat echter met goede teelaarde bedekt is. Er is goede landbouw en veeteelt, maar de grootste rijkdom bestaat in de bosschen en koper- en zilvermijnen, terwijl het geheele gebergte uit lei schijnt zamengesteld te zijn, en men in hetzelve zeer schoone versteeningen, alsmede voortreffelijk albaster, molensteen, enz. vindt. De hoofdplaats is Mansfeld.

MANSFELDER ZEEKREITS, Pruis. kreits als boven, tusschen den Mansfelder Bergkreits, Saalkreits, Merseburg en Querfurt, op 9¾ V. M. 35,150 inw. bebevattende, met eenige heuvels, zonder groote riv., maar met het zoete en zoute meer, die onbruikbaar water hebben. De grond is vruchtbaar, en levert goed koren, aardappelen, groenten en vlas, maar geen genoegzaam hout op. Ook wordt er koper, marmer, steen en leem gegraven. De veeteelt is er aanzienlijk. De hoofdstad is Eisleben.

MANSFIELD, Eng. vlek, gr. Nottingham, aan de Man of Mann, met 6,000 inw., die kousenweverijen, katoenspinnerijen, zeepziederijen, mouterijen, ijzergieterijen en handel in koren en mout hebben. 2. M. *Woodhouse*, Eng. vlek, gr. Nottingham, met 1350 inw. 3. Een der hoogste toppen van het N. Amer. Groene gebergte in Vermont; bijna 4,000 voet boven de oppervlakte der zee. 4. Vlek der N. Amer. Rep., prov. Massachusetts, gr. Bristol, met 1030 inw. 5. N. Amer. vlek, prov. Connecticut, gr. Windham, met 2570 inw. 6. Vlek der N. Amer. Rep., prov. New Jersey, gr. Sussex, met 2100 inw. 7. N. Amer. vlek, prov. New Jersey, gr. Burlington, met 1810 inw. 8. Onderscheidene onbeduidende N. Amer. vlekken en buurten dragen dezen naam.

MANSFIELD ISLAND, N. Amer. eil. in de Hudson's baai: 16 mijlen lang en 5 breed. 257. L. en 62. 5. N. B.

MANSHOVEN, zie Engelshoven.

MANSI, klein O. Ind. eil., bij Banguey, aan de N. O. kust van Borneo.

MANSIATRE, riv. aan de W. kust van Madagascar.

MANSIGNE, Fr. vlek, dep. Sarte.

MANSILLA, Spaan. distr. en stad, prov. Leon, met 2000 inw. 2. Spaan. vlek, prov. Segovia.

MANSIR, O. Ind. stad, prov. Lahore, den Seiks behoorende. 32. 50. N. B.

MANSLAER, O. Ind. eil., aan Sumatra's W. kust, met veel hout.

MANSLE, Fr. stadje, dep. Charente, aan de Charente, met 1250 inw.

MANSORA, Arab. stad, lands. Yemen, met vele moskeën en een bergkasteel. 2. M. of *in Fez*, zie Mensoria. 3. M. of *Mansura*, vorst. en stad in Neder Egypte, lands. Scharkieh, aan den Nijl en het begin van het kanaal naar het meer Menzaleh; niet fraai gebouwd, met 6 moskeën en 1 kerk, linnen- en katoenfabr., rijsthandel, duiven- en hoenderbroeijerijen.

MANSOURAH, N. Afr. riv. in Algiers, die 6 m. O. van Boujeiah in zee valt, en aan deszelfs mond eene thans geheel vervallene stad heeft. 2. Zie Mansora.

MANSOURIA, Turk. Aziat. stad van Bagdad, aan den Eufraat.

MANSPACH, Fr. D., dep. Boven Rijn.

MANSQUAM, N. Amer. riv., prov. New Jersey, gr. Monmouth, valt op 40. 10. N. B. in de Atl. zee.

MANSURA, O. Ind. riv., prov. Beeder, valt in de Godavery. 2. Zie Mansora.

MANSURKA, tak der Rus. riv. Lena, gouv. Irkutsk.

MANSUROWA, Rus. stad, gouv. Orenburg.

MANSURUE, Turk. lands. en stad, prov. Bassora, de laatste in de Delta van den Eufraat. 64. 10. L. en 30. 52. N. B.

MANT, Fr. dorp, dep. Landes; 650 inw.

MANTA, Z. Amer. volkplanting in Quito, prov. en gouv. Guayaquil. 297. 20. L. en 58. Z. B. 2. *Baai van* M., aan de W. kust van bovengenoemde volkplanting. Voorheen had men hier parelvisscherijen.

MANTAILLES, Fr. dorp, dep. Drôme.

MANTALINGA, stad op 't eil. Sebu.

MANTANANE, klein O. Ind. eil., aan de N. W. kust van Borneo. 134. 13. L. en 6. 38. N. B.

MANTANGULE, een der O. Ind. Sooloo eil.

MANTAROWA, Rus. D., gouv. Smolensko.

MANTEIGAS, Port. vlek, prov. Beira.

MANTEL, Beij. dorp, Op. Mainkreits.

MANTELAN, Fr. vlek, dep. Indre en Loire, arr. Loches.

MANTENAY, Fr. vlek, dep. Ain.

MANTERNACH, Nederl. dorp, groot hert. en arr. Luxemburg, dat met Lellich 360 inw. telt.

MANTES, Fr. arr., dep. Seine en Oise, hetwelk op 16½ V. M. 59,850 inw. bevat. 2. M. *sur Seine*, hoofdplaats van voorn. arr., aan de Seine, met 1 schoone kerk, 3850 inw., en handel in koren. Hierbij is het eil. Champion in de Seine. 19. 20. L. en 45. 58. N. B.

MANTESE, gebergte in de Nap. prov. Molise, welks hoogste kruinen met sneeuw bedekt zijn.

MANTET, Fr. D., dep. O. Pyreneeën.

MANTGUM, Nederl. dorp, prov. Vriesland, arr. Leeuwarden.

MANTHELON, Fr. dorp, dep. Indre en Loire.

MANTHORPE, Eng. dorp, gr. Lincoln, met 550 inw.

MANTILLY, Fr. stadje, dep. Orne, met 2300 inw.

MANTINEA, zie Trapolizza.

MANTINERA, klein Nap. eil. in de golf Policastro. 31. 38. L. en 39. 55. N. B.

MANTINOU, N. Amer. riv. in Louisiana, valt in den Missouri.

MANTO CREEK, N. Amer. riv., prov. New Jersey, valt op 302. 31. L. en 39. 51. N. B. in de Delaware.

MANTOA of *Trikurei*, O. Ind. riv., valt bij Goa in zee.

MANTOTTE, distr. en D. op Ceylon.

MANTSALA, Rus. dorp, gouv. Finland.

MANTUA, legatie van 't Lomb. Ven. kon., gouv. Milaan, tusschen Brescia, Verona, Polesine, Modena, Parma en Cremona, op 37 V. M. 234,750 inw. Het land ligt grootendeels aan den linker oever, en voor een ander deel aan de regter zijde van den Po, terwijl het verder door de Mincio, die bij de hoofdstad een meer van aanbelang vormt, en vele kleine riv. en gegravene grachten, bespoeld wordt; heeft vele moerassen, vooral langs den oever van den Po, en is door de menigvuldige uitwasemingen, ongezond. Het land is vlak, en heeft tot voortbr.: rijst, alle soorten van koren, maïs, tuinvruchten, zeer goed vlas, zijde, paarden en muildieren; doch de veeteelt is van weinig belang, en de wijn slecht. Hout en delfstoffen zijn er in het geheel niet, en behalve eenige linnenweverijen volstrekt geene fabr. 2. Hoofdstad van voorn. legatie, de zetel van een geregtshof, kamer van koophandel en van eenen bisschop, een der sterkste vestingen van Europa, aan een meer, en aan de landzijde door vele moerassen omringd, met eene voorstad aan de overzijde van het meer, een sterk kasteel, benevens nog 4 andere voorsteden, 3 poorten, breede, regte en zeer lange straten, schoone plaatsen, waaronder de *Piazza di St. Pietro*, de marktplaats en de *Piazza del Argine*, met het standbeeld van VIRGILIUS, 1 keizerlijk paleis, 1 hoofd- en 18 andere kerken, verscheidene hospitalen, weeshuizen, 1 tuchthuis, een lyceüm, gymnasium, en 24,800 inw., die zijde- en lakenweverijen, looijerijen en handel (meestal in handen der joden) hebben.

Ook

Ook is hier de paardenstoeterij van Lombardije. 28. 28. L. 45. 9. N. B. 3. N. Amer. vlek, prov. Ohio, gr. Portage, met 250 inw.

MANTULLAC, zie Rawans Head.

MANU, Afr. negerdorp aan de Peperkust van Guinea.

MANUAL, RODRIGUEZ, zandbank of eil., ten Z. der Sandwichs eil. 11. N. B.

MANUBA, merkwaardige ruïnen eener N. Afr. waterleiding; 2 mijlen van Tunis, met een lusthuis van den Dey.

MANUDVIR, O. Ind. vlek, prov. Aurungabad.

MANUEL, Spaan. D., prov. Valencia.

MANUPELLO, Nap. stad, prov. Abruzzo Citra.

MANUTSCH, Rus. riv., land der Kozakken, valt in den Don.

MANVERS, N. Amer. dorp in Op. Canada, distr. New Castle.

MANVILLE, Fr. D., dep. Op. Garonne.

MANWAS, O. Ind. distr., prov. Gundwana, den Mahratten cijnsbaar, slecht bewoond, met eene hoofdstad van dien naam. 99. 54. L. 24. 12. N. B.

MANYAN, Eng. riv. in Wallis, gr. Derbigh, valt in de Clwyd.

MANY, onbewoond eil. der Marianen.

MANYFOLD, Eng. riv., gr. Stafford.

MANZAC, Fr. D., dep. Dordogne.

MANZANARES, Spaan. riv., welke voorbij Madrid stroomt, en in de Henares valt. 2. Spaan. vlek, prov. Guadalaxara, aan voorn. riv. 3. Spaan. vlek, prov. la Mancha, aan de Azuer, met 6,770 inw., landbouw en pottebakkerijen. 14. 19. L. 38. 59. N. B. 4. Z. Amer. riv., prov. Cumana. 5. Zie Mancana.

MANZANAS, Spaan. riv., welke de prov. Zamvia en Valladolid bespoeld, de grenzen van Portugal maakt, en in de Douero valt.

MANZANEDO, Spaan. vlek, prov. Gallicië.

MANZANERA, Spaan. vlek, prov. Aragon.

MANZANILLA, rotsachtig W. Ind. eil. aan de Z. kust van Cuba. 300. 8. L. 29. 54. N. B.

MANZANILLO, Z. Amer. landpunt der prov. Carthagena, in Nieuw Granada.

MANZAT, Fr. stadje, dep. Puy de Dôme, arr. Riom, met 1500 inw.

MANZIAT, Fr. dorp, dep. Ain.

MANZINSKOI, Rus. vesting, gouv. Irkutsk.

MANZORA of *Chircira*, O. Afr. riv. van Mocaranga, valt in de Zambeze.

MANZOWKA, Rus. Aziat. riv., gouv. Irkutsk. valt in de Lena.

MANZAIRE, zie Mantora, No. 1.

MANZURCKA, Rus. Aziat. riv., valt in de Lena.

MAO, Chin. stad van den tweeden rang, in Setchuen. 121. 18. L. 31. 38. N. B.

MAON, Oostenr. eil. van Dalmatië, in de golf van Quarnaro, kreits Zara. 2. Fr. riv., dep. Loir en Cher, valt in de Saudre. 3. Zie Mahon.

MAOUNA of *Massacre*, een der Austr. Boumans-eil., zeer vruchtbaar welbewoond. 107. 47. L. 14. 22. Z. B.

MAOWLY, O. Ind. stad, prov. Bejapoor.

MAPALLA, Z. Amer. baai, aan de kust der prov. Nicaragua.

MAPAN, Z. Amer. riv. in Quito, prov. Guayaquil, valt op 1. 59. Z. B. in de Caracol.

MAPELLO, Lomb. Ven. vlek, legatie Mantua.

MAPHAS-BUNDER, zie Cacacole.

MAPINASA, Z. Amer. meer van Quito, prov. Quixos en Macas, valt in de Santiago.

MAPINICORO, Z. Amer. riv. der prov. Cumana, valt in de Orinoco.

MAPIN, Aziat. meer in Mongolië, alwaar de beste borax gevonden wordt.

MAPOCHO, Z. Amer. riv. van Chili, prov. Santiago, valt in de Maipo.

MAPOORA, Turk. plaats, aan de baai van Konstantinopel.

MAPOOTA, O. Afr. riv., valt in de Delagoa baai.

MAPORICHE, Z. Amer. riv. van Nieuw Granada, valt in de Magdalena.

MAPOTO, Z. Amer. riv. in Quito, prov. Hambato, valt in de Pastaza, op 1. 28. Z. B.

MAPOUHOTUM, Chin. stad van Korea.

MAPU, Chin. stad in Korea, aan de Yalu.

MAPULETS, zie Chaliaten.

MAPUNGO, hoofd- en residentiestad van het Afr. rijk Oarii, in Ned. Guinea.

MAPURA, riv. op 't O. Ind. eil. Sumatra.

MAPYA, Austr. eil. in het N. der Societeits-eil., mogelijk het Tugitira van QUIROS, en lord Howe's eil. van WALLIS.

MAQUAIRE (ST.), Fr. dorp, dep. Maine en Loire.

MAQUALBURY of *Hoenderriv.*, kleine W. Afr. riv. aan de Peperkust, welke in het land Hondo ontspringt, en op 6. 58. 7. m. Z. O. van de Sherbro in den Atl. oceaan valt. In den mond liggen twee kleine eil., waarop zoo veele hoenders gevonden worden, dat men die voor eenen penning het stuk kan koopen.

MAQUEDA, Spaan. vlek, prov. Madrid.

MAQUELINES, Fr. vlek, dep. Oise.

MAQUERIAU (PUNT), N. Amer. kaap, aan

aan de kust Neder Canada, aan de N. kust van baai Chaleur.

MAQUILAPA, N. Amer. stad van Mexico; 5 mijlen Z. W. van Chiapa.

MAQUIRITARI, Z. Amer. riv. van Guiana, valt in den Orinoco.

MAR, O. Ind. berg van Malacca. 120. 25. L. 1. 55. N. B. 2. Aziat. berg in Kaukazië, als mede in Arabië.

MARABEA, Arab. D., lands. Yemen.

MARABON, klein eil. in de Middell. zee, bijna 2 mijlen W. van Alexandria. 2. Baai aan de N. kust van Jamaica. 300. 25 L. 18. 31. N. B.

MARABOLL, kaap in Egypte; 2 mijlen W. van Alexandrië.

MARABUMP, Afr. eil., in de Sierra Leona riv.

MARABUTEN, Arab. stam, uit ijvrige waarnemers van den Godsdienst bestaande, en bij het volk in groot aanzien zijnde, waardoor zij veilig door de woestijn reizen, en alzoo in den handel veel voordeel kunnen doen.

MARACA, Z. Amer. eil. in den Atl. Oceaan, aan de W. kust van Guiana. 326. 20. L. 2. N. B.

MARACAGUACO, tak der Amazonen riv.

MARACAIBO, Spaan. gouv. in Z. Amer., prov. Carraccas, zich niet ver van het O. naar het W., maar wel 50 mijlen Z. waarts uitstrekkende, waar het aan Santa-Fè grenst, terwijl 't verder aan Venezuëla stoot. Behalve in het gebied der hoofdstad, weet men weinig of niets van het binnenland. Men berekent de inw. op 100,000. 2. Meer van dien naam, 15 mijlen lang, overal, behalve ten W., door een' onvruchtbaren grond omringd. 3. Hoofdstad van voorn. gouv., aan den linker oever van het genoemde meer; 3 mijlen van de zee, met 24,000 inw., die eenen aanzienlijken handel in indigo, suiker, katoen, cacao, huiden, tabak, enz. drijven, en al de gewone handwerken beoefenen. De luchtsgesteldheid is hier zeer heet, vooral in Julij en Augustus. De onweders zijn vreesselijk en veelvuldig, en de plasregens rigten soms groote verwoestingen aan. Aardbevingen heeft men er echter niet. De meeste huizen zijn slecht gebouwd; vele maar van riet. De inw. zijn meestal Europeanen, en hebben 5000 slaven, bouwen vele schepen en hebben veefokkerij. Er is hier 1 kerk en een klooster. Eene zandbank verhinderd groote schepen in de zeer goede haven te komen. 306. L. 10. 30. N. B.

MARACANA, Braz. stad en riv., gouv. Para. 328 46. L. 0. 27. Z. B.

MARACAPUCU, Braz. riv., prov. Para, valt in de Amazonen riv.

MARACAPURA, Z. Amer. riv. van Guiana, die een groot meer vormt, en in de Rio Negro valt.

MARACASI, Z. Amer. eil., bij de kust van Peru, prov. Chancay.

MARACATTE, distr. op 't eil. Ceylon.

MARACAY of *Moracao*, Z. Amer. stad in de prov. Venezuëla, aan het meer van Valencia, in de gezonde en aangename vallei van Aragoa, met schoone gebouwen, veel nijverheid en 8,400 inw.

MARACAYTO, zie Maracaibo, No. 2.

MARACU, Braz. riv., die in de golf van St. Luis de Maranham valt, op 3. 40. Z. B.

MARADI, Braz. riv., prov. Maranham.

MARAFLORES, Spaan. vlek, prov. Guadalaxara.

MARAGA, W. Perz. distr., prov. Azerbeidschan, ten Oosten van 't meer van dien naam. 2. Hoofdstad van voorn. distr., met eenen grooten bazar, vele oudheden en godsdienstige bijzonderheden, gezondheidsbronnen en 15,000 inw. 64. 11. L. 37. 20. N. B. 5. Stadje van Op. Egypte, aan den linker Nijloever; 2 mijlen Z. van Tahta.

MARAGATOS, bergbew. in het N. gedeelte van de Spaan. prov. Leon, die zich door taal en kleeding van de overige Spanjaarden onderscheiden, en door geheel Spanje, als muilëzeldrijvers gevonden worden.

MARAGNAN, MORANHAN of *Maranhao*, Braz. gouv., met het eil. van dien naam, tusschen den oceaan, Piauhi, Gojaz en Para, met hout tot scheepsbouw, orleanboomen, suiker, gomlak, saffraan, indigo, hennep, tabak, katoen, zilver, ijzer, lood en rundvee en 150,000 inw. 2. Hoofdstad van dien naam, aan de St. Luis de Maragnan of St. Filippe de M., op het eil. van dien naam, met 1 sterk bergkasteel, zetel van den gouverneur en van eenen bisschop, haven, handel in verwhouten, orleans, safraan, peper, enz. 334. L. 2. 30 Z. B.

MARAGONDON, dorp op 't Manilla.

MARAIS (LES), Fr. dorp, dep. Neder Loire.

MARAJO ISLANDS, zie Johannes. 2. Kleine Braz. riv., prov. Para, valt in de riv. der Amazonen.

MARAKEI, Z. Amer. dorp in Caraccas, aan 't meer Valencia.

MARAKSBAAI, baai in het rijk Bantam, op het eil. Java, bij St. Nicolaashoek, met eene gezonde lucht, fraaije haven, schoone kerk en 88,400 inw, die bij-